Õ'âkɨ̃ hɨ yeere uúkũri turi Tukano

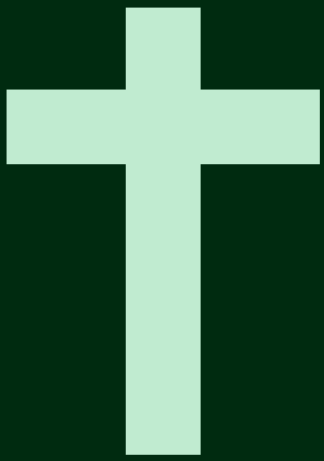

New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

Õ'âkɨ̃ hɨ yeere uúkũri turi Tukano

New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)
In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 70
SAN LUCAS 113
SAN JUAN 185
HECHOS 233
ROMANOS 300
1 CORINTIOS 330
2 CORINTIOS 357
GÁLATAS 374
EFESIOS 386
FILIPENSES 397
COLOSENSES 404
1 TESALONICENSES 411
2 TESALONICENSES 417
1 TIMOTEO 421
2 TIMOTEO 429
TITO 435
FILEMÓN 439
HEBREOS 441
SANTIAGO 464
1 PEDRO 472
2 PEDRO 482
1 JUAN 487
2 JUAN 493
3 JUAN 494
JUDAS 495
APOCALIPSIS 498

Mateo Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rĩ romano masã wiogɯre wapaseebosari masɯ̃ nicɯ niwĩ. Cɯ̃rẽ Jesú Capernaupɯ nigɯ̃rẽ cɯ̃ bu'esere sirutudutigɯ pijicɯ niwĩ.

A'te añuse quetire ojagɯ, cɯ̃ tɯ'oña'rõnojõ, cɯ̃ ojasĩ'rĩrõnojõ ojacɯ niwĩ. Cɯ̃ queoro nɯ'cã'que me'rã ojanɯ'cã, tɯ'ota basioro, queoro ojayapada'reocɯ niwĩ.

Õ'acɯ̃ dɯporocjãrãpɯre "Ni'cɯ̃ masãrẽ yɯ'rɯoacjɯre o'ógɯti", nicɯ niwĩ. A'ti pũrĩ me'rã cɯ̃ tojo ní'quere "Diacjɯ̃ta weepĩ", ni masĩno'o.

Tojo weegɯ Mateo a'tiro ojapĩ. Ne waro dɯporocjãrãpɯre ojanɯ'cãmɯjãtipĩ. Be'ro Jesú cɯ̃ bajua'quere ojapĩ. Jesú treinta cɯ̃'marĩ bɯcɯari cura Juã wãmeyeri masɯ̃ ye cjasere ucũpĩ. Jesú wãmeyeno'sere, be'ro Galileapɯ werecusia'quere, cɯ̃ masãrẽ yɯ'rɯomɯjã'quere téé Jerusalɛ̃pɯ wẽrĩgɯ̃ wa'atɯo'quere ojapĩ. Be'ro Jesú masãca be'ro cɯ̃ bu'erã cɯ̃rẽ sirutu'cãrãrẽ "Nipe'tiro a'ti ɯmɯcopɯ bu'ecusiarã wa'aya" cɯ̃ ní'quere ojayapatipĩ.

A'ti pũrĩ Jesú masãrẽ bu'eme'rĩyɯ'rɯapĩ nisere, Õ'acɯ̃ cɯ̃ dutise cũu'quere a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e, ni werepĩ. Tojo nicã Jesú wiogɯ sãjãtjere werepĩ, ni ojano'o.

Jesucristo ñecɯ̃sɯmɯa na nituriamɯjãti'que ni'i
(Lc 3.23-38)

1 A'ti pũrĩ Jesucristo ñecɯ̃sɯmɯa wãme me'rã ojanɯ'cãno'o. Jesucristo Õ'acɯ̃ macɯ̃ masɯ̃ bajua'cɯ Abrahã judío masɯ̃ nimɯ'tã'cɯ pãrãmi nituriagɯ nicɯ niwĩ. Tojo nicã dɯporocjɯ̃pɯ judío masã wiogɯ Davi pãrãmi nituriagɯ nicɯ niwĩ.

2 Abrahã Isaa pacɯ nicɯ niwĩ. Isaa quẽ'rã Jacob pacɯ nicɯ niwĩ. Jacob Judá, tojo nicã cɯ̃ ma'misɯmɯa, cɯ̃ acabijirã pacɯ nicɯ niwĩ. 3 Judá Fares, Zara sɯ'rɯa'cãrã pacɯ nicɯ niwĩ. Na paco Tamar wãmetico niwõ. Fares Esrom pacɯ nicɯ niwĩ. Esrom Aram pacɯ nicɯ niwĩ. 4 Aram Aminadab pacɯ nicɯ niwĩ. Aminadab Naasón pacɯ nicɯ niwĩ. Naasón Salmón pacɯ nicɯ niwĩ. 5 Salmón Booz pacɯ nicɯ niwĩ. Booz paco Rahab wãmetico niwõ. Booz Obed pacɯ nicɯ niwĩ. Cɯ̃ paco Rut wãmetico niwõ. Obed Isaí pacɯ nicɯ niwĩ. 6 Isaí judío masã wiogɯ Davi pacɯ nicɯ niwĩ. Davi Urías nɯmo ní'co me'rã Salomórẽ põ'rãticɯ niwĩ.

7 Salomó Roboam pacɯ nicɯ niwĩ. Roboam Abías pacɯ nicɯ niwĩ. Abías Asa pacɯ nicɯ niwĩ. 8 Asa Josafat pacɯ nicɯ niwĩ. Josafat Joram pacɯ nicɯ niwĩ. Joram Uzías pacɯ nicɯ niwĩ. 9 Uzías Jotam pacɯ nicɯ niwĩ. Jotam Acaz pacɯ nicɯ niwĩ. Acaz Ezequías pacɯ nicɯ niwĩ. 10 Ezequías Manasés pacɯ nicɯ niwĩ. Manasés Amón pacɯ nicɯ niwĩ. Amón Josías pacɯ nicɯ niwĩ. 11 Josías Jeconías, tojo nicã cɯ̃ acabijirã pacɯ nicɯ niwĩ. Titapɯre Babilonia wãmetiri di'tacjãrã Israe curuacjãrãrẽ ñe'e, na ya di'ta Babiloniapɯ miamɯjãcãrã niwã.

12 Tojo wa'áca be'ro ãpẽrã bajuacãrã niwã. Jeconías Salatiel pacɯ nicɯ niwĩ. Salatiel Zorobabel pacɯ nicɯ niwĩ. 13 Zorobabel Abiud pacɯ nicɯ niwĩ. Abiud Eliaquim pacɯ nicɯ niwĩ. Eliaquim Azor pacɯ nicɯ

niwĩ. 14 Azor Sadoc pacʉ nicʉ niwĩ. Sadoc Aquim pacʉ nicʉ niwĩ.
Aquim Eliud pacʉ nicʉ niwĩ. 15 Eliud Eleazar pacʉ nicʉ niwĩ. Eleazar
Matán pacʉ nicʉ niwĩ. Matán Jacob pacʉ nicʉ niwĩ. 16 Jacob José pacʉ
nicʉ niwĩ. José María marãpʉ nicʉ niwĩ. Co Jesú masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ
Cristo na nigʉ̃ paco nico niwõ.
17 Tojo weero Abrahã me'rã dʉ'pocãti, téé Davi wiogʉ nirĩ curapʉ
catorce turiricjãrã wa'acãrã niwã. Be'ro Davi me'rã ticʉseta tja nicaro
niwʉ̃. Israe curuacjãrãrẽ Babilonia di'tapʉ na miacateropʉ nitʉocaro
niwʉ̃. Be'ro Israe curuacjãrãrẽ Babiloniapʉ miáca be'rore tja ticʉseta
nicaro niwʉ̃. Téé Cristo cʉ̃ bajuari curapʉ nitʉocaro niwʉ̃.

Jesucristo bajua'que ni'i
(Lc 2.1-7)

18 Jesucristo bajua'que a'tiro wa'acaro niwʉ̃. María cʉ̃ paco José
me'rã omocã dʉ'tegotigo weeco niwõ. Na ni'cãrõ me'rã nise dʉporo
co nijĩpaco nitojaco niwõ. Espíritu Santu cʉ̃ tutuaro me'rã core tojo
wa'acã weecʉ niwĩ. 19 José co marãpʉ niacjʉ añurõ ẽjõpeori masʉ̃ nicʉ
niwĩ. Co nijĩpaco nisere masĩmigʉ̃, core ma'i cõ'asĩ'rĩtigʉ, “Wiorãpʉre
weresãwe'e”, nicʉ niwĩ. A'tiro pe'e wãcũcʉ niwĩ. “Ya'yioropʉ core
du'ugʉti”, nicʉ nimiwĩ. 20 Cʉ̃ tojo wãcũrĩ cura cʉ̃rẽ quẽ'erõpʉ ni'cʉ̃
Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ:
—José, Davi pãrãmi nituriagʉ, Maríare ña'arõ wãcũticã'ña. Espíritu
Santu cʉ̃ tutuaro me'rã co upʉpʉ sãjãnʉ'cã, core nijĩpaco wa'acã
weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ bopoyaro marĩrõ core mʉ'ʉ nʉmotiya. 21 Co
wĩ'magʉ̃rẽ wʉagosamo. Cʉ̃, cʉ̃ yarã masãrẽ na ña'arõ wee'quere
yʉ'rʉoacjʉ nigʉ̃sami. Tojo weegʉ Jesú wãmeyeya, ni werecʉ niwĩ
Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ. Jesú nírõ, “Masãrẽ yʉ'rʉogʉ” nisĩ'rĩrõ wee'e.
22 Todʉporopʉ cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ me'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃
ucũ'quere queoro wa'adutigʉ tojo weecʉ niwĩ. 23 A'tiro ni ojaduticʉ
niwĩ:
Ni'cõ numio ʉmʉ me'rã nitimigõ, nijĩpaco ni, be'ro põ'rãtigosamo.
Cʉ̃ Emanuel wãmetigʉsami, ni ojano'caro niwʉ̃.
Emanuel “Õ'acʉ̃ marĩ me'rã nimi”, nisĩ'rĩrõ weecaro niwʉ̃.
24 Be'ro José wã'cãgʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ duti'quere weecʉ niwĩ.
Maríare cʉ̃ ya wi'ipʉ nʉmotigʉti nígʉ̃ miacʉ niwĩ. 25 Tojo weemigʉ̃,
co macʉ̃ wʉati dʉporo co me'rã niticʉ niwĩ. Co macʉ̃ bajuáca be'ro
cʉ̃rẽ Jesú wãmeyecʉ niwĩ.

2

Masĩrĩ masã na Jesure ĩ'arã wa'a'que ni'i

1 Herode Judea di'ta wiogʉ nirĩ cura Jesú Belẽ wãmetiri macãpʉ
bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ bajuáca be'ro ʉmʉa masĩrĩ masã mujĩpũ mʉjãtiro
pe'ecjãrã Jerusalẽpʉ etacãrã niwã. 2 Topʉ etarã, sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Judío masã wiogʉ niacjʉ wĩ'magʉ̃ ¿no'opʉ bajuapari? Ʉsã ya macã
mujĩpũ mʉjãtiro pe'e dʉporopʉ ñocõawʉ̃ ʉ̃sã ĩ'ati'cʉre ĩ'awʉ̃. Cʉ̃rẽ
ĩ'arã, “Wiogʉ niacjʉ bajuatojapĩ”, niwʉ̃. Tojo weerã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã
a'tiapʉ, nicãrã niwã.
3 Herode na tojo nisere tʉ'ogʉ, mejẽcã pejaro tʉ'oña'cʉ niwĩ.
Jerusalẽcjãrã quẽ'rã nipe'tirã mejãrõta tʉ'oña'cãrã niwã. 4 Tojo weegʉ

pa'ia wiorãrẽ pijiocʉ niwĩ. Tojo nicã ãpẽrã masãrẽ Moisé duti'quere
bu'eri masãrẽ pijiocʉ niwĩ. Narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ ¿no'opʉ bajuagʉsari? nicʉ niwĩ. 5 Cʉ̃ tojo
nicã, na yʉ'ticãrã niwã:
—A'ti di'ta Judea Belẽ wãmetiri macãpʉ bajuagʉsami. Dʉporocjʉ̃pʉ
Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ cʉ̃ bajuatjere a'tiro ni ojacʉ niwĩ:
6 Belẽ, Judea di'tapʉ nirĩ macã mejõ nirĩ macã mejẽta ni'i.
Ti di'ta nise macãrĩ wa'teropʉre ti macãcjʉ̃ ni'cʉ̃ wiogʉ wijagʉsami.
Yarã masã Israe curuacjãrãrẽ co'teacjʉ nigʉ̃sami, ni ojano'caro niwʉ̃,
ni werecãrã niwã Herodere.
7 Na tojo níca be'ro Herode ya'yioropʉ masĩrĩ masãrẽ cʉ̃ tiropʉ
pijiocʉ niwĩ. Narẽ sẽrĩtiña'gʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿De'ro nicã waro ñocõawʉ̃ bajuabutiamirĩ cʉ̃? nicʉ niwĩ. 8 “Tita
bajuawĩ” tojo níca be'ro narẽ Belẽpʉ wa'adutigʉ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Topʉ wĩ'magʉ̃rẽ añurõ sẽrĩtiña'baque'aya. Cʉ̃rẽ bocarã, yʉ'ʉre
wereya. Yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ wa'agʉti wee'e, nisoocʉ niwĩ narẽ.
9 Narẽ tojo ni wéréca be'ro masĩrĩ masã Belẽpʉ yʉ'rʉacãrã niwã.
Topʉ yʉ'rʉarã, ñocõawʉ̃ na ya macãpʉ ĩ'awã'cãti'cʉta tja na dʉporo
ʉ'mʉtãwã'cãcʉ niwĩ. Be'ro wĩ'magʉ̃ nirõ bu'ipʉ ejagʉ, ñocõawʉ̃
tojanʉ'cãcʉ niwĩ majã. 10 Masĩrĩ masã ñocõawʉ̃rẽ ĩ'arã, pũrõ
e'caticãrã niwã. 11 Ti wi'ipʉ sãjãejarã, wĩ'magʉ̃rẽ cʉ̃ paco María
me'rã nigʉ̃rẽ ĩ'acãrã niwã. Cʉ̃rẽ ĩ'arã ẽjõpeorã, ejaque'acãrã niwã.
Be'ro na mia'que acarire pãa, cʉ̃rẽ uru, ʉ'mʉtise inciensore, tojo nicã
apeye ʉ'mʉtiseta tja mirra wãmetisere o'ocãrã niwã. 12 Be'ro narẽ
quẽ'erõpʉ Õ'acʉ̃ “Herode tiropʉ majãmitojaaticã'ña”, nicʉ niwĩ. Tojo
weerã na ya di'tapʉ tojaarã, ape ma'apʉ majãmitojaacãrã niwã.

Herodere Egiptopʉ José quẽ'rã na du'tia'que ni'i

13 Masĩrĩ masã tojááca be'ro Joseré Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃
quẽ'erõpʉ bajua, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wã'cãña. Wĩ'magʉ̃ cʉ̃ paco me'rã Egiptopʉ du'tiaya. Topʉ
tojáníña. Yʉ'ʉ “Tocã'rõta tojatia” níca be'ropʉ tojatia tja. Herode
wĩ'magʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩgʉ̃ a'magʉ̃sami, nicʉ niwĩ.
14 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, José wã'cã, wĩ'magʉ̃rẽ paco me'rã ñamita Egip-
topʉ sʉ'ori miacʉ niwĩ. 15 Topʉre Herode catiro põtẽorõ tojánícãrã
niwã. A'te Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ cʉ̃ oja'que queoro
wa'adutiro tojo wa'acaro niwʉ̃. Tere a'tiro ni ojamʉ'tãcʉ niwĩ: “‘Yʉ'ʉ
macʉ̃ Egiptopʉ nigʉ̃rẽ pijiwijawʉ’, tojo nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃”, ni ojano'wʉ̃.

Herode ʉmʉa wĩ'marãrẽ wẽjẽduti'que ni'i

16 Herode masĩrĩ masãrẽ, yʉ'ʉre bujicã'pã nígʉ̃, uayʉ'rʉmajãcʉ
niwĩ. Tojo uagʉ, nipe'tirã ʉmʉa wĩ'marãrẽ Belẽpʉ, tojo nicã ti macã
sumutopʉ nirãrẽ pʉa cʉ̃'ma cʉorãrẽ, na dʉjaro cʉorãrẽ wẽjẽduticʉ
niwĩ. Na masĩrĩ masã cʉ̃rẽ were'caro ejatuaro tocã'rõta bʉcʉasami
nígʉ̃, ʉmʉa wĩ'marã ticʉse cʉ̃'marĩ cʉorãrẽ wẽjẽduticʉ niwĩ. 17 Cʉ̃
tojo weedutisere Jeremía Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ cʉ̃ oja'que
queoro wa'acaro niwʉ̃. A'tiro ojacʉ niwĩ:
18 Ramá wãmetiri macãpʉre masã bʉjaweti, uti caricũcã tʉ'ono'rõsa'a.
Raquel pãrãmerã nituriarãnumiapʉ Israe curuacjãrã nʉmosãnumia
na põ'rãrẽ pũrõ dʉjasewã'a, utirãsama.

Na põ'rãrẽ wẽjẽcã ĩ'arã bʉjaweticã, ãpẽrã wãcũtutuase o'omasĩtirãsama, ni ojano'wʉ̃.

19 Herode wẽ́rĩca be'ro quẽ'erõpʉ ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ José Egiptopʉ nigʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

20 —Wã'cãña. Wĩ'magʉ̃rẽ cʉ̃ paco me'rã Israe curuacjãrã nirĩ di'tapʉ sʉ'ori dajatojaaya. Wĩ'magʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩ'cãrã boape'tia wa'ama, nicʉ niwĩ.

21 Tojo nicã tʉ'ogʉ, José wã'cã, wĩ'magʉ̃rẽ cʉ̃ paco me'rã Israe curuacjãrã nirĩ di'tapʉ sʉ'ori miacʉ niwĩ. 22 Be'ro "Herode macʉ̃ Arquelao cʉ̃ pacʉre Judea di'ta wiogʉ dʉcayuapʉ" nicã tʉ'ogʉ, uicʉ niwĩ. Tojo weegʉ topʉre wa'asĩ'rĩticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃rẽ quẽ'erõpʉ wereno'cʉ niyugʉ, Galilea wãmetiri di'ta pe'e yʉ'rʉacʉ niwĩ. 23 Topʉre etarã, Nazare wãmetiri macãpʉ tojaque'acãrã niwã. Na topʉ wa'acã, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'que queoro wa'acaro niwʉ̃. "Masã cʉ̃rẽ 'Nazarecjʉ̃ nimi' nirãsama", ni ojano'wʉ̃.

3

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bu'e'que ni'i
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

1 Jesú cʉ̃ Nazarepʉ nirĩ cura Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ Judea di'tapʉ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ masã cʉ̃ tiropʉ ejarãrẽ bu'ecʉ niwĩ. 2 A'tiro ni werecʉ niwĩ:

—Cã'rõacã be'ro Õ'acʉ̃ bese'cʉ pãjãrã masã wiogʉ sãjãgʉ̃sami. Tojo weerã mʉsã ña'arõ wee'quere bʉjaweti, du'uya. Mʉsã wãcũsere dʉcayuya, nicʉ niwĩ. 3 Juã ye cjasere Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Isaía a'tiro ojacʉ niwĩ:

Ni'cʉ̃ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ a'tiro caricũnu'cũbajaque'atigʉsami:
"Marĩ wiogʉ a'tiatji ma'arẽ apoyuya.
Diacjʉ̃ca ma'a añurĩ ma'a quẽ'rã́rõ weronojõ weeyuya", ni ojacʉ niwĩ.
Marĩ wiogʉ a'tiati dʉporo mʉsã nisetisere apoyuya, mʉsã wãcũsere dʉcayuya nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

4 Juã ya su'tiro cameyo poari me'rã na su'a'caro nicaro niwʉ̃. Wa'icʉrã casero me'rã ejeritucʉ niwĩ. Pajasecʉorã na ba'asetisere poreroa, nʉcʉ̃ cjase mumia yere ba'acʉ niwĩ.

5 Pãjãrã Jerusalẽ́cjãrã, ãpẽrã ti di'ta Judeapʉ nirã́ cʉ̃ tiropʉ cʉ̃ bu'esere tʉ'orã wa'acãrã niwã. Tojo nicã dia Jordã́ wãmetiri maa pʉ'tocjãrã tʉ'orã wa'acãrã niwã. 6 Na ña'arõ wee'quere wereyʉ'rʉca be'ro narẽ wãmeyecʉ niwĩ.

7 Tojo weeri cura pãjãrã fariseo masã, ãpẽrã saduceo masã wãmeyeduticãrã niwã. Na ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayusĩ'rĩticã ĩ'agʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã weeta'sari curuacjãrã aña weronojõ ni'i. Aña nʉcʉ̃ ʉ̃jʉ̃cã, uiwã'cãsama. Mʉsã aña weronojõ bu'iri da'resere ui'i. Tojo uirã, mʉsã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayusĩ'rĩtimirã, wãmeyedutirã a'tiapʉ. 8 Mʉsã, diacjʉ̃ta ʉ̃sã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayuapʉ nírã, mʉsã weesetise me'rã ĩ'oña. 9 Mʉsã a'tiro wãcũticã'ña: "Ʉ̃sã Abrahã pãrãmerã ni'i. Tojo weerã Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'arãsa'a", ni wãcũticã'ña. Mʉsã wãcũsere dʉcayuticã, Abrahã pãrãmerã nise

wapamarĩ'i. Õ'acũ ʉagʉ, a'te ʉ̃tãperi me'rã Abrahã pãrãmerã wa'acã weemasĩmi. Cʉ̃ tojo weecãma, na pe'e Õ'acʉ̃ ʉaro weebosama. 10 Marĩ yucʉpagʉ ote'quepagʉ weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ yucʉpagʉ dʉca marĩsepagʉre besecõ'arõ weronojõ weegʉsami. Yucʉ añurõ dʉcatiticjʉre paacõ'a, ʉ̃jʉ̃acõ'acã'no'sa'a. Tere wee'caro weronojõ mʉsã wãcũsere dʉcayuticã, añurõ weesetiticã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cõmea me'rã paacõ'agʉ̃ weronojõ bu'iri da'regʉsami. 11 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ na ña'arõ wee'quere bʉjaweti, du'uama nígʉ̃, aco me'rã wãmeye'e. Yʉ'ʉ be'ro apĩ yʉ'ʉ nemorõ tutuagʉ a'tigʉsami. Cʉ̃ añugʉ̃ waro nimi. Yʉ'ʉ pe'e mejõ nigʉ̃ tʉ'oña'a. Ne cʉ̃rẽ ni'cãrõwijimasĩtisa'a. Cʉ̃ pũrĩcã Espíritu Santure mʉsãrẽ o'ógʉsami. Cʉ̃rẽ masã me'rã ninu'cũcã weegʉsami. Ña'arõrẽ ʉ̃jʉ̃aweero weronojõ mʉsãrẽ añurõ tojato nígʉ̃, ña'arõ wee'quere cõ'agʉ̃sami. 12 Yʉ'ʉ be'ro a'tigʉ ni'cʉ̃ trigo su'tiweeri masʉ̃ weronojõ nimi. Cʉ̃ te su'tire mejẽcã sʉ'awee, cõ'asami. Te trigo peri quẽ'rãrẽ mejẽcã mii, te nʉrõrĩ wi'ipʉ nʉrõsami. Te su'tire pecame'epʉ ʉ̃jʉ̃acõ'asami. A'te weronojõ cʉ̃, cʉ̃ yarã warore bese, cʉ̃ tiropʉ miagʉ̃sami. Ãpẽrãrẽ pecame'epʉ cõ'abajuriogʉsami. Ti me'e ne pe'tisome, ni werecʉ niwĩ Juã.

Juã Jesure wãmeye'que ni'i
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Juã wãmeyeri curare Jesú Galileapʉ ní'cʉ Jordã̃ wãmetiri maapʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉre wa'agʉ, Juãrẽ wãmeyedutigʉ wa'agʉ weecʉ niwĩ. 14 Topʉ cʉ̃ etacã, Juã cʉ̃rẽ wãmeyesĩ'rĩticʉ nimiwĩ.

—Yʉ'ʉ pe'e mʉ'ʉrẽ wãmeyedutironojõ o'ogʉ, ¿mʉ'ʉ pe'e yʉ'ʉre wãmeyedutigʉ a'titi? nicʉ niwĩ Jesure.

15 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú “Wãmeyeya. Nipe'tise Õ'acʉ̃ marĩrẽ weeduti'caronojõta weeroʉa'a. Añucã'rõsa'a”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Juã “Jaʉ” ni, cʉ̃rẽ wãmeyecʉ niwĩ. 16 Cʉ̃rẽ wãmeyeca be'ro cʉ̃ majãnʉ'cãcãta, ʉ'mʉse pãrĩcaro niwʉ̃. Jesú Espíritu Santu buja weronojõ bajugʉ cʉ̃pʉre dijatacã ejapejagʉre ĩ'acʉ niwĩ.

17 Tojo wa'acã, ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃ ucũdijocʉ niwĩ.

—Ã'rĩ yʉ'ʉ macʉ̃ ʉpʉtʉ yʉ'ʉ ma'igʉ̃ nimi. Cʉ̃ me'rã pũrõ e'cati'i, nicʉ niwĩ.

4

Jesure wãtĩ Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã weesĩ'rĩmi'que ni'i
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jesú wãmeyeno'ca be'ro Espíritu Santu cʉ̃rẽ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ sʉ'ori miacʉ niwĩ. Wãtĩ Jesure cʉ̃ pacʉre yʉ'rʉnʉ'cãdutigʉ niquesãcʉ nimiwĩ.

2 Topʉre Jesú cuarenta nʉmʉrĩ, cuarenta ñamirĩ ne cã'rõ ba'aticʉ niwĩ. Be'ro ʉjaboayʉ'rʉacʉ niwĩ. 3 Jesú tojo ʉjaboacã ĩ'agʉ̃, wãtĩ cʉ̃ pʉ'to wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ diacjʉ̃ta Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i nígʉ̃, a'te ʉ̃tãperire pã̃ dojorẽ ba'aya, nicʉ niwĩ. 4 Cʉ̃ tojo nicã, Jesú a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'o: “Masã ba'ase me'rã dia'cʉ̃ catimasĩtisama. Na añurõ nisĩ'rĩrã, nipe'tise Õ'acʉ̃ ucũsere yʉ'ti ẽjõpeosama”, niwʉ̃, nicʉ niwĩ.

5 Be'ro wãtĩ cũrẽ Jerusalẽpʉ “Õ'acũ ya macã”, na nino'ca macãpʉ
miacʉ niwĩ. Topʉre Õ'acũ wi'i dʉposãrĩpʉ sʉ'ori miimʉjãcʉ niwĩ.
6 Jesure nicʉ niwĩ tja:
—Mʉ'ʉ diacjʉ̃ta Õ'acũ macũ ni'i nígʉ̃, a'topʉ bu'pudijaya. Õ'acũ ye
queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ni ojano'o:
Õ'acũ cũrẽ wereco'terã me'rã mʉ'ʉrẽ co'tedutigʉsami.
Mʉ'ʉrẽ ʉ̃tãgãpʉ doquepejari nírã, mʉ'ʉrẽ tuuñe'erãsama, ni
ojano'caro niwʉ̃, nicʉ niwĩ wãtĩ.
7 Tojo nisere Jesú cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'te quẽ'rã ojano'caro niwʉ̃: “Mʉ'ʉ
wiogʉ Õ'acũ cũ ucũ'quere ne ni'cãti ¿diacjʉ̃ta nimitito? nírã, cũrẽ
weeĩ'odutiticã'ña”, ni ojano'wʉ̃, nicʉ niwĩ Jesú.
8 Be'ro wãtĩ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ ʉ'mʉacjʉpʉ miacʉ niwĩ tja. Topʉre nipe'tise
a'ti di'ta cjase macãrĩrẽ, tojo nicã te macãrĩ cʉosere ĩ'ope'ocã'cʉ niwĩ.
9 Ĩ'ogʉ̃, cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Nipe'tise a'te mʉ'ʉrẽ ĩ'o'quere o'ogʉti mʉ'ʉ yʉ'ʉre ejaque'a
ẽjõpeocã, nicʉ niwĩ.
10 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Wa'aya, wãtĩ. Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'o: “Õ'acũ
mʉ'ʉ wiogʉ ni'cũrẽta ẽjõpeoya. Cũ ni'cũrẽta yʉ'tiroʉa'a”, niwʉ̃, nicʉ
niwĩ.
11 Tojo nicã tʉ'ogʉ, wãtĩ wa'a wa'acʉ niwĩ. Be'ro Õ'acũrẽ wereco'terã
ʉ'mʉsecjãrã Jesure weetamurã, ba'ase ecarã a'ticãrã niwã.

Jesú ne waro cũ Galileapʉ bu'enʉ'cã'que ni'i
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Be'ro Jesú “Juã wãmeyeri masũrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ niapʉ”
nisere tʉ'ocʉ niwĩ. Tere tʉ'ogʉ, Galilea di'tapʉ wa'acʉ niwĩ. 13 Topʉre
cũ ya macã Nazarepʉre tojaque'aticʉ niwĩ. Ape macã Capernau
pe'e tojaque'acʉ niwĩ. Ti macã ditara sumuto Zabulõ, tojo nicã
Neftalí wãmetiro wa'teropʉ nicaro niwʉ̃. 14 A'te Isaía Õ'acũ ye queti
weremʉ'tãrĩ masũ cũ oja'que queoro wa'adutiro tojo wa'acaro niwʉ̃.
15 A'tiro ojacʉ niwĩ:
Zabulõ, tojo nicã Neftalí wãmetise di'ta Galilea wãmetiri ditara
pʉ'topʉ ni'i.
Jordã̃ wãmetiri maa ape pã'rẽpʉ ni'i.
Topʉ Galilea di'tapʉ judío masã nitirã nisama.
16 Tocjãrã masã na'itĩ'arõpʉ nirã̃ weronojõ Õ'acũrẽ masĩtisama.
Tojo nimirã, añurõ bo'reyusere ĩ'arã weronojõ narẽ yʉ'rʉoacjʉre
ĩ'arãsama.
Na Õ'acũ yere masĩtimirã tere werecã, tʉ'orãsama.
Na bu'iri da're bajuriono'bo'cãrã nimirã, masãbajuama, ni ojano'wʉ̃.
17 Titare topʉ Jesú masãrẽ ne waro bu'ewã'cõcʉ niwĩ. Narẽ
“Mʉsã ña'arõ weesetisere bʉjaweti, du'uya. Mʉsã wãcũsere
dʉcayuya. Cã'rõacã be'ro Õ'acũ cũ wiogʉ nimi nisere masãrẽ masĩcã
weegʉsami”, ni bu'ecʉ niwĩ.

Jesú ba'paritirã wa'i wẽjẽrĩ masãrẽ piji'que ni'i
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Be'ro Jesú Galilea wãmetiri ditara sumutopʉ sijabaque'acʉ niwĩ.
Topʉ wa'a, ni'cʉ̃ põ'rã pʉarã ʉmʉarẽ bocaejacʉ niwĩ. Ni'cʉ̃ Simó,
apetero Pedro pisuno'gʉ̃ nicʉ niwĩ. Apĩ cʉ̃ acabiji André nicʉ niwĩ.
Na wa'i wẽjẽrĩ masã nicãrã niwã. Tojo weerã na wejecʉre ditarapʉ
doqueñorã weecãrã niwã. 19 Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Te'a yʉ'ʉ me'rã. Mʉsã ni'cãrõacãrẽ wa'i wẽjẽrĩ masã ni'i.
Be'ropʉre majã wa'i wẽjẽrã weronojõ masãrẽ yé quetire wererãsa'a.
Tojo weecã, pãjãrã ẽjõpeorãsama, nicʉ niwĩ.
20 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, maata na wa'i wẽjẽse cʉo'quere du'ucũupe'o,
cʉ̃ me'rã sirutuwã'cãcãrã niwã.
21 Cã'rõ yʉ'rʉaa, ãpẽrã cʉ̃ acabiji me'rã nirãrẽ tja ĩ'acʉ niwĩ. Na
Zebedeo põ'rã Santiago, Juã nicãrã niwã. Na, na pacʉ me'rã yucʉsʉpʉ
wejecʉpagʉre dero aporã sãñacãrã niwã. Jesú na quẽ'rãrẽ "Te'a", nicʉ
niwĩ. 22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na yawʉ yucʉsʉre, tojo nicã na pacʉre totá
cõ'acũu, Jesú me'rã sirutuwã'cãcãrã niwã.

Jesú pãjãrã masãrẽ bu'e'que ni'i
(Lc 6.17-19)

23 Jesú nipe'tiro Galilea di'tapʉ judío masã nerẽwʉase wi'seripʉ
bu'ecusiacʉ niwĩ. Cʉ̃ añuse queti Õ'acʉ̃ yere, cʉ̃ wiogʉ nimi
nisere bu'ecʉ niwĩ. No'o na de'ro nise dutitisere yʉ'rʉowã'cãcʉ
niwĩ. 24 Cʉ̃ tojo weese quetire nipe'tiro Siria di'tacjãrã masĩpe'ticãrã
niwã. Tojo weerã de'ro nise pi'etirãrẽ cʉ̃ tiropʉ miacãrã niwã.
Do'atirãrẽ, wãtĩ sãjãno'cãrãrẽ, no'o ñama wẽrĩse cʉorãrẽ, tojo nicã
sijamasĩtirãrẽ cʉ̃ tiro miaa, yʉ'rʉoduticãrã niwã. Nipe'tirãrẽ yʉ'rʉocʉ
niwĩ. 25 Cʉ̃ tojo weecã tʉ'orã, pãjãrã Galilea di'tacjãrã, Decápoli
wãmetise macãrĩcjãrã sirutucãrã niwã. Tojo nicã Jerusalẽcjãrã, Judea
di'tacjãrã, Jordã̃ wãmetiri maa siaquijicjãrãpʉ sirutucãrã niwã.

5

Jesú ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ masãrẽ bu'e'que ni'i

1 Jesú pãjãrã sirutucã ĩ'agʉ̃, ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ mʉjãa, ejanujãcʉ niwĩ. Tojo
weecã, cʉ̃ bu'erã cʉ̃ sumuto nerẽnujãcãrã niwã. 2 Be'ro Jesú narẽ
a'tiro bu'enʉ'cãcʉ niwĩ:

A'tiro weerãnojõ e'catima nise ni'i
(Lc 6.20-23)

3 "'Õ'acʉ̃ weetamurõ me'rã dia'cʉ̃ cʉ̃ ʉaro weemasĩ'i' nirãnojõ
e'catirãsama. Tojo nirãnojõ Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ sãjãárãsama.
4 "Bʉjawetirãnojõ e'catima. Õ'acʉ̃ narẽta weetamugʉ̃sami. Narẽ
wãcũtutuacã weegʉsami.
5 "No'o 'Yʉ'ʉ basu ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i' nitirãnojõ e'catisama. Tojo
weerã na Õ'acʉ̃ 'O'ogʉti' ní'que di'tare ñe'erãsama.
6 "Õ'acʉ̃ ye, diacjʉ̃ nisere masĩsĩ'rĩrã, ʉjaboa, acowʉo'cãrã weronojõ
nisama. Tojo ʉjaboa, acowʉorã weronojõ masĩsĩ'rĩrãrẽ Õ'acʉ̃ e'catise
o'ogʉsami. Na Õ'acʉ̃ yere masĩca be'ro ba'a, sĩ'rĩtuurã weronojõ
nisama.
7 "Ãpẽrãrẽ pajaña'rã e'catima. Õ'acʉ̃ quẽ'rã narẽ pajaña'gʉ̃sami.
8 "No'o ña'ase moorãnojõ e'catima. Náta Õ'acʉ̃rẽ ĩ'arãsama.

9 ”No'o a'mequẽse marĩrõ ninu'cũsĩ'rĩrãnojõ e'catima. Õ'acʉ̃ narẽ
‘Yʉ'ʉ põ'rã nima’, nigʉ̃sami.
10 ”No'o Õ'acʉ̃ ʉaro weecã ña'arõ weesirutuno'rãnojõ e'catima. Náta
Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ wa'arãsama.
11 ”Yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri mʉsãrẽ ãpẽrã ña'arõ bujicã'a, pi'etise
o'orãsama. No'o nise nisoo, nima'arãsama mʉsãrẽ. Na tojo weecã,
e'catiya. 12 Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masãrẽ
mejãrõta weecãrã niwã. Mʉsã ʉ'mʉsepʉre pajibutiaro e'catise
bocarãsa'a. Tojo weerã e'catiya”, nicʉ niwĩ Jesú.

A'ti ʉmʉcopʉre Jesure ẽjõpeorã moa, sĩ'ose weronojõ nima nise ni'i
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Jesú a'tiro bu'enemocʉ niwĩ:
“Marĩ ba'arã, ʉ'sʉato nírã moarẽ sã'a. Mʉsã moa weronojõ ni'i a'ti
nucũcãpʉre. Mʉsã añurõ niseticã ĩ'arã, ãpẽrã quẽ'rã ĩ'acũu, yʉ'ʉre
ẽjõpeorãsama. Mʉsã tojo weeticãma, moa ocatiro weronojõ nirãsa'a.
Moa ocaticã, ʉ'sʉatisa'a. Te tojo nicã, cõ'acã'no'o. ¿Apaturi de'ro wee
moa ocacã weebosari tja?
14 ”Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeorã sĩ'ose weronojõ ni'i masãrẽ. Tojo weerã
mʉsã ãpẽrã yʉ'ʉre masĩtirãrẽ masĩcã wee'e. Ni'cã macã ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ nirĩ
macã bajutiropʉ niticã weetisa'a. 15 Masã sĩ'ocjare apeyenojõ docapʉ
sĩ'ótisama. Tojo weronojõ o'orã, nipe'tirã ti wi'ipʉ nirãrẽ bajuato
nírã ʉ'mʉarõpʉ peosama. 16 A'te weronojõ bajuyoropʉ yʉ'ʉ ʉaronojõ
añurõ weesetiya. Mʉsã añurõ weecã ĩ'arã, ãpẽrã quẽ'rã marĩ pacʉ
ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ ‘Añuyʉ'rʉgʉ nimi’, ni e'catirãsama.

Jesú Moisé duti'que cjasere ucũ'que ni'i

17 ”A'tiro wãcũticã'ña yʉ'ʉre. ‘Jesú Moisé duti'quere, tojo nicã Õ'acʉ̃
ye quetire weremʉ'tãrĩ masã na wereyu'quere cõ'agʉ̃ a'tigʉ weepĩ’,
niticã'ña. Tere cõ'agʉ̃ mejẽta a'tiwʉ. Tere queoro weepe'ogʉ a'tigʉ
weewʉ. 18 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Ʉ'mʉse, a'ti turi nirĩ curare
Õ'acʉ̃ ne cã'rõacã te dutisere cõ'asome. Nipe'tise cʉ̃ ‘A'tiro weegʉti’
ní'quere queoro weegʉsami. 19 Tojo weegʉ no'o cã'rõacã te dutisere
yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃nojõ mejõ nigʉ̃ waro nigʉ̃sami Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉre.
Tojo nicã ãpẽrãrẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã weegʉnojõ mejãrõta nigʉ̃sami. Apĩ
Moisé dutisere weegʉ́ pe'e, tojo nicã ãpẽrãrẽ tere weedutigʉ pe'e
wiogʉ weronojõ nigʉ̃sami Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉre. 20 Mʉsãrẽ a'tiro
weregʉti. Moisé duti'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã
yʉ'rʉoro Õ'acʉ̃ dutise pe'ere añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãtirã, Õ'acʉ̃ tiropʉ
wa'asome”, nicʉ niwĩ.

Jesú uase cjasere masãrẽ were'que ni'i
(Lc 12.57-59)

21 Jesú a'tiro werenemocʉ niwĩ: “Mʉsã tʉ'opã mʉsã ñecʉ̃sʉmʉarẽ
duti'quere: ‘Masãrẽ wẽjẽcõ'aticã'ña. No'o apĩrẽ wẽjẽcõ'agʉ̃nojõ
tenojõ besegʉ tiropʉ beseno'o, bu'iri da'reno'gʉ̃sami’, niwʉ̃. 22 Yʉ'ʉ
pe'e a'tiro weregʉti. No'o cʉ̃ acawegʉ me'rã uagʉnojõ bu'iri
da'reno'gʉ̃sami. No'o cʉ̃ acawegʉre ‘Mʉ'ʉ wapamarĩ'i’ ni bu-
jicã'gʉ̃nojõ wiorã tiropʉ beseno'gʉ̃sami. No'o cʉ̃ acawegʉre ‘Wa'icʉ
weronojõ tʉ'omasĩse moobutia'a’ nigʉ̃nojõrẽ Õ'acʉ̃ pecame'epʉ bu'iri
da're, cõ'atawio ni'i.

23 ”Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ no'o Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoacjʉ apeyenojõ
o'ogʉtigʉ, ‘Yʉ'ʉ acawereguʉre ña'arõ weecãti’ ni wãcũbocagʉ, a'tiro
weeroʉa'a. 24 Cʉ̃ o'oatjere du'upeo, cʉ̃rẽ acobojose sẽrĩmʉ'tãgʉ̃
wa'aroʉa'a. Be'ro ‘Õ'acʉ̃rẽ o'ogʉti’ ní'quere o'oroʉa'a.
25 ”Apeye quẽ'rãrẽ weregʉti. Ni'cʉ̃ mʉsãrẽ weresãsĩ'rĩgʉ̃ be-
sewʉaropʉ miasĩ'rĩcã, maata topʉ wa'ase dʉporo apowe'ocã'ña. Tojo
weecã, mʉsãrẽ beseri masʉ̃rẽ o'otibosami. Tojo weeticãma, beseri
masʉ̃ surarapʉre o'o, bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõbosami. 26 Diacjʉ̃ta
mʉsãrẽ weregʉti. Bu'iri da'reri wi'ipʉ sãjãa wapayepe'oticã, ne
du'uwĩrõsome”, ni werecʉ niwĩ Jesú.

Jesú “Mʉsã nʉmosãnumia, mʉsã marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña” nise ni'i

27 Jesú a'tiro werenemocʉ niwĩ: “Apeyere todʉporopʉ duti'quere
tʉ'opã. ‘Mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ, mʉsã marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ
a'metãrãticã'ña’, niwʉ̃. 28 Yʉ'ʉ pe'e a'tiro weregʉti. No'o numiorẽ
ña'arõ weesĩ'rĩ ʉaripejase me'rã ĩ'agʉ̃nojõ cʉ̃ po'peapʉ co me'rã ña'arõ
weetojasami.
29 ”Tojo weerã mʉsã caperi me'rã ña'arõ weesĩ'rĩrã, tigare ore-
wee cõ'abo'caro weronojõ maata ĩ'adu'ucã'ña. Ña'arõ weedu'utirã,
pecame'epʉ wa'arãsa'a. Mʉsã capeare cõ'arã, ti capea dia'cʉ̃rẽ
bajuriorãsa'a. Nipe'tiro mʉsã upʉ pecame'epʉ wa'acã, ña'ayʉ'rʉsa'a.
30 Mejãrõta bu'iri bocari nígʉ̃, diacjʉ̃camocã me'rã ña'arõ weesĩ'rĩgʉ̃,
weedu'ucã'ña. Tojo weecã, nipe'tiro upʉ pecame'epʉ bu'iri bo-
cabo'caro bu'iri da'reno'some”, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú, marãpʉtirã, nʉmotirã a'merĩ cõ'ase cjasere ucũ'que ni'i
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Jesú ninemocʉ niwĩ: “Apeye todʉporocjãrãpʉre ní'quere tʉ'opã:
‘No'o nʉmorẽ cõ'agʉ̃, “A'te ye bu'iri mʉ'ʉrẽ cõ'a'a” nirĩ pũrĩrẽ oja,
core o'oroʉa'a’, niwʉ̃. 32 Yʉ'ʉ pe'e a'tiro weregʉti. Ni'cʉ̃ cʉ̃ nʉmorẽ
co apĩ me'rã ña'arõ nitimicã cõ'agʉ̃nojõ core ʉmʉa me'rã ña'arõ
weeri masõrẽ weronojõ tojacã weesami. No'o marãpʉ cõ'ano'co
me'rã nʉmotigʉnojõ quẽ'rã ña'arõ cʉ̃ nʉmo nitigo me'rã a'metãrãgʉ̃
weronojõ tojasami”, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú “A'tiro weerãti” nise cjasere cʉ̃ bu'e'que ni'i

33 Jesú a'tiro werenemocʉ niwĩ: “Apeyere todʉporocjãrãrẽ ní'quere
tʉ'opã: ‘Mʉsã “Õ'acʉ̃ wãme me'rã weegʉti” ní'caronojõta nisooro
marĩrõ queoro weeya’, niwʉ̃. 34 Yʉ'ʉ pe'e a'tiro weregʉti. Mʉsã
ãpẽrãrẽ ‘A'tiro weerãti’ nírã, Õ'acʉ̃rẽ wãmepeoticã'ña. ‘Ʉ'mʉse me'rã
weerãti’, niticã'ña. Õ'acʉ̃ nirõ̃ topʉta ni'i. 35 ‘A'ti nucũcã me'rã ni'i’,
niticã'ña. Õ'acʉ̃ wééca di'ta ni'i. Jerusalẽ quẽ'rã marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃
ya macã ni'i. Tojo weerã Jerusalẽ me'rã wãmepeoticã'ña. 36 Tojo nicã
‘Ʉsã ya dʉpoa me'rã ni'i’, niticã'ña. Mʉsã tojo nise me'rã ni'cã poadare
ñirĩ da o butiri da dʉcayumasĩtisa'a. 37 A'tiro dia'cʉ̃ niña. Diacjʉ̃ nicã,
wãmepeoro marĩrõ ‘Diacjʉ̃ta ni'i’, niña. Tojo niticã, ‘Diacjʉ̃ niwe'e’,
niña. Mʉsã ninemopeosepʉa no'o wãtĩ wãcũse o'ose nibosa'a.

Jesú ãpẽrã mejẽcã weecã a'medutitise ni'i
(Lc 6.29-30)

38 ”Apeyere todʉporocjãrãrẽ ní'quere tʉ'opã: ‘Ni'cʉ̃ mʉsãrẽ ca-
pea paatĩ'acã, mʉsã quẽ'rã mejãrõta cʉ̃rẽ paatĩ'aa'meña’, niwʉ̃.
Tojo nicã ‘Upicare paape'ecã, mejãrõta cʉ̃rẽ paape'ea'meña’, niwʉ̃.
39 Yʉ'ʉ pe'e mʉsãrẽ a'tiro weregʉti. Mʉsãrẽ ña'arõ weecã, tojo
tʉ'oña'cã'ña. A'meticã'ña. Tojo weronojõ o'ogʉ, mʉ'ʉrẽ ni'cã pe'e
pã'rẽ diapoapʉ paacã, ape pã'rẽ dʉ'sari pã'rẽ pe'ere majãminʉ'cã,
paadutiya tja. 40 Ni'cʉ̃ beseri masã tiropʉ mʉ'ʉrẽ weresã'cʉ mʉ'ʉ ya
camisare sẽrĩbosami. Cʉ̃ tojo weecã, bu'icjãrõ mʉ'ʉ sãñarõ quẽ'rãrẽ
tuweeo'oya. 41 Surara mʉ'ʉrẽ ni'cã kilómetro cʉ̃ yere miabosaya
nicã, mʉ'ʉ pe'e cʉ̃ ʉacã, pʉa kilómetro miabosaya. 42 No'o mʉ'ʉrẽ
apeyenojõ sẽrĩcã, o'oya. Apeyenojõ mʉ'ʉrẽ wasocã, ‘Wasowe'e’,
niticã'ña”, nicʉ niwĩ Jesú.

Marĩrẽ ĩ'atu'tirãrẽ ma'idutise ni'i
(Lc 6.27-28,32-36)

43 Jesú werenemocʉ niwĩ: “Apeye todʉporocjãrãrẽ ní'que quẽ'rãrẽ
tʉ'opã: ‘Mʉsã me'rãcjʉ̃rẽ ma'iña. Mʉsãrẽ ĩ'atu'tigʉ pe'ere a'pepũrĩña’,
niwʉ̃. 44 Yʉ'ʉ pe'e mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsãrẽ ĩ'atu'tirãrẽ ma'iña.
Mʉsãrẽ ña'arõ ucũrãrẽ ‘Añurõ wa'ato’, niña. Mʉsãrẽ ña'arõ weecã,
ña'arõ bujicã'micã, na ye niatjere Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya. 45 Tojo weerã
marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ põ'rã ni'i nisere ĩ'orãsa'a. Cʉ̃ añurã, ña'arã
tiropʉ mujĩpũrẽ bo'reyucã weemi. Mejãrõta añurõ weerã̃, ña'arõ
weerã̃ tiropʉ aco pejacã weemi. 46 Mʉsãrẽ mairã dia'cʉ̃rẽ ma'írã,
¿ñe'enojõrẽ mʉsã Õ'acʉ̃ o'oatjere bocabosaʉ? Niyeru wapaseeri masã
quẽ'rã tojota weema. Na ña'arã nimirã, na me'rãcjãrãrẽ ma'isama.
47 Mʉsã acawererã dia'cʉ̃rẽ añudutirã, ¿ñe'enojõrẽ añuse weerã
weebosaʉ? Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirã quẽ'rã tojota na acawererã dia'cʉ̃rẽ
añudutisama. Tojo weerã nipe'tirãrẽ a'merĩ ma'i, añudutiya. 48 Marĩ
pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ ña'ase moogʉ̃ nimi. Mʉsã quẽ'rã cʉ̃ weronojõ
ña'ase moorã ninu'cũcã'ña”, ni werecʉ niwĩ Jesú.

6

Añurõ weesetise cjasere Jesú bu'e'que ni'i

1 Jesú a'tiro werenemocʉ niwĩ: “Mʉsã weesere ãpẽrãrẽ ĩ'adutirã,
na ĩ'orõpʉ dia'cʉ̃ añurõ weeticã'ña. Mʉsã tojo weecãma, marĩ
pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ ne cã'rõ añusere mʉsãrẽ o'osome. 2 Tojo
weerã mʉsã pajasecʉorãrẽ weetamurã, nipe'tirãrẽ werestepe'oticã'ña.
Weeta'sari masã na nerẽwʉasepʉ, tojo nicã macã decopʉ na wee'quere
werestepe'ocã'ma. Masãrẽ añurõ ucũdutirã tojo weesama. Mʉsã na
weronojõ weeticã'ña. Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Narẽ masã añurõ
ucũse me'rã wapata'atojama. Tojo weerã na be'ropʉre bocasome.
3 Mʉsã pe'e pajasecʉorãrẽ apeyenojõ o'orã, no'o mʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ ĩ'atiri
cura o'oya. 4 Ya'yioro ãpẽrã na masĩtiro o'oya. Tojo weecã, marĩ pacʉ
nipe'tise marĩ ya'yioro weesere ĩ'ape'ogʉ, mʉsãrẽ añusere o'ogʉsami.

Jesú ‘Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, a'tiro ñubueya’ nise ni'i
(Lc 11.2-4)

5 ”Mʉsã ñubuerã, weeta'sari masã weronojõ weeticã'ña. Na
nerẽwʉase wi'seripʉ, tojo nicã masã pãjãrã yʉ'rʉaropʉ nu'cũ, masã
ĩ'ato nírã ñubuesama. Mʉsãrẽ diacjʉ̃ weregʉti. Na ãpẽrã ĩ'ase me'rã

wapata'atojama. Be'ropɯre bocasome. 6 Mɯsã yɯ'ɯre ẽjõpeorã, mɯsã
ya tucũpɯ sãjãa, sopere bi'a, mɯsã pacɯ Õ'acɯ̃ mɯsã me'rã nigɯ̃rẽ sẽrĩ,
ñubueya. Tojo weecã, marĩ pacɯ no'o bajutiropɯ weesere ĩ'ape'ogɯ,
mɯsãrẽ añusere o'ogɯsami.
7 ”Õ'acɯ̃rẽ ñubuerã wãcũtimirã, pejetiri mejãrõta
ñubuemɯjãticã'ña. Õ'acɯ̃rẽ masĩtirã, ɯ̃sãrẽ peje ucũse me'rã
tɯ'ogɯsami nírã, tojo weesama. 8 Mɯsã na weronojõ weeticã'ña.
Marĩ pacɯ mɯsã ɯasenojõrẽ sẽrĩatji dɯporo masĩtojasami. 9 Tojo
weerã mɯsã a'tiro ñubueya:
”‘Pacɯ, mɯ'ɯ ɯ'mɯsepɯ ni'i.
Nipe'tirã mɯ'ɯrẽ wiopesase me'rã ẽjõpeoato.
10 A'ti turipɯre mɯ'ɯ bese'cɯ maata wiogɯ sãjãgɯ̃ a'tiato.
Ʉ'mɯsepɯre mɯ'ɯ ɯaro dia'cɯ̃ weesama.
A'ti turicjãrã quẽ'rã mejãrõta weeato.
11 Ʉsãrẽ ɯmɯcorinɯcɯ̃ ba'ase o'oya.
12 Ʉsã ña'arõ wee'quere acobojoya.
Ʉsã ãpẽrãrẽ acobojo'caro weronojõta ɯ̃sã quẽ'rãrẽ acobojoya.
13 Ʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere cã'mota'aya.
Tojo nicã ña'agɯ̃ ɯ̃sãrẽ niquesãcã, cã'mota'aya.
Mɯ'ɯ ni'cɯ̃ta dutimasĩ'i.
Tutuayɯ'rɯgɯ ni'i.
Mɯ'ɯ ni'cɯ̃rẽta masã ẽjõpeorãsama.
Mɯ'ɯ ninu'cũcɯ̃sa'a’, ni sẽrĩña Õ'acɯ̃rẽ.
14 ”Ãpẽrã mɯsãrẽ ña'arõ wee'quere acobojocã, marĩ pacɯ ɯ'mɯsepɯ
nigɯ̃́ quẽ'rã mɯsãrẽ acobojogɯsami. 15 Tojo weeticãma, marĩ pacɯ
mɯsã ña'arõ wee'quere acobojosome”, nicɯ niwĩ Jesú.

Jesú “Be'ti ñubuerã, a'tiro weeya” nise ni'i

16 Jesú narẽ bu'enemocɯ niwĩ: “Mɯsã be'ti ñubuerã, weeta'sari
masã weronojõ weeticã'ña. Na ãpẽrãrẽ añurõ wãcũduti, be'tima
nidutirã bɯjawetirã weronojõ weesoosama. Diacjɯ̃ mɯsãrẽ weregɯti.
Na masã añurõ wãcũse dia'cɯ̃rẽ wapata'atojasama. Be'ropɯre bo-
casome. 17 Mɯsã pe'e be'ti ñubuerã, mɯsã weewɯaronojõta weeya.
Diapoa waacoe, wɯjapoame'rĩcã'ña. 18 Tojo weecã, ãpẽrã mɯsã
be'tisere masĩsome. Marĩ pacɯ dia'cɯ̃ marĩ ya'yioro weesere ĩ'ape'ogɯ
masĩgɯ̃sami. Cɯ̃ mɯsãrẽ añusere o'ogɯsami”, nicɯ niwĩ Jesú.

Ʉ'mɯsepɯ marĩ bocatjere wãcũnɯrɯ̃dutise ni'i
(Lc 12.33-34)

19 Jesú bu'enemocɯ niwĩ: “Apeyenojõ a'ti turi cjasere peje see-
neocũuticã'ña. Te butiwiji, boadija wa'asa'a. Tere ãpẽrãnojõ
ba'abajuriodijocã'sama. Mɯsã neocũusere yajari masɯ̃ sãjãa, ya-
jape'ocɯ̃sami. 20 Tojo weronojõ o'orã, ɯ'mɯse cjase pe'ere see-
neocũuyuya. Õ'acɯ̃ ɯaronojõ weenu'cũcã'ña. Tojo weerã topɯre
peje añuse cɯorãsa'a. Topɯre mɯsã seeneocũu'que mɯsã cɯoatje
ne butiwijisome. Ãpẽrãnojõ ne ba'atirãsama. Yajari masã quẽ'rã
Õ'acɯ̃ tiropɯ sãjãa, yajasome. 21 Marĩ ɯpɯtɯ ma'isere wãcũnɯrɯ̃sa'a.
Tojo weerã a'ti turi cjase dia'cɯ̃rẽ wãcũnɯrɯ̃ticã'ña. Õ'acɯ̃ ye pe'ere
wãcũnɯrɯ̃ña”, nicɯ niwĩ Jesú.

Marĩ caperi sĩ'ocja weronojõ ni'i nise ni'i
(Lc 11.34-36)

22 Jesú a'tiro werenemocʉ niwĩ: “Marĩ caperi sĩ'omʉ'tãcja weronojõ
ni'i. Marĩ caperi añucã, añurõ ĩ'amasĩ'i. 23 Marĩ caperi ĩ'aejaticãma,
añurõ ĩ'atisa'a. A'te weronojõ mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo, cʉ̃ yere weecã,
caperi añurõ weronojõ ni'i. Mʉsã a'ti turi cjase pe'ere wãcũnʉrʉ̃cãma,
caperi ĩ'aejatirã weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ ʉaronojõ weetirã, na'itĩ'arõpʉ
nirã, cʉ̃rẽ masĩtirã weronojõ ni'i.

Niyerure ma'írã, Õ'acʉ̃ pe'ere ma'itisa'a nise ni'i
(Lc 16.13)

24 ”Ni'cʉ̃ ãpẽrãrẽ da'raco'tegʉ pʉarã dutisere weemasĩtisami.
Ni'cʉ̃rẽ ma'ígʉ̃, apĩrẽ ma'itisami. Tojo nicã ni'cʉ̃ dutisere yʉ'tigʉ, apĩ
dutise pe'ere yʉ'titisami. Ã'rã weronojõ niyeru, a'ti nucũcã cjasere
ma'írã, Õ'acʉ̃ pe'ere ma'imasĩtisa'a.

Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ co'tese ni'i
(Lc 12.22-31)

25 ”Mʉsãrẽ a'tiro weregʉti: ‘¿Ñe'enojõ ba'arãsari? ¿Ñe'enojõ
sĩ'rĩrãsari? ¿Ñe'enojõ sãñarãsari?’ ni wãcũque'titicã'ña. Marĩ catise
ba'ase nemorõ wapati'i. Marĩ upʉ quẽ'rã su'ti nemorõ wapati'i.
26 Mirĩcʉ̃arẽ wãcũña. Na ba'asĩ'rĩrã, otese capere ote, pĩ'rĩ dʉcaticã
weetisama. Te dʉcati'quere ba'ase nʉrõse wi'seripʉ nʉrõtisama.
Tojo weetimirã, ʉjaboatisama. Marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ narẽ ba'ase
o'osami. Mʉsã pe'ere mirĩcʉ̃a nemorõ ma'iyʉ'rʉnʉ'cãsami. 27 No'o
mʉsã ʉpʉtʉ wãcũque'tirã, pajicurero bʉcʉanemotisa'a. Mejõ waro
wãcũque'tima'asa'a.
28 ”¿De'ro weerã mʉsã sãñatje su'tire wãcũque'titi? O'ori, nʉcʉ̃
cjasere wãcũña. Te no'o ʉaro pĩ'rĩbajaque'atisa'a. Da'rati, su'atimirõ,
su'ti añurõ sãñarõ weronojõ baju'u. 29 Marĩ ñecʉ̃ wiogʉ Salomó
añuse su'ti sãñacʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo sãñamigʉ̃, o'orire ni'cãrõwijiticʉ
niwĩ. Te o'ori añubutiase ni'i. 30 Ni'cã nʉmʉ catíni'i, ape nʉmʉ
ñaidija wa'asa'a. Be'ro pecame'epʉ ʉ̃jʉ̃acõ'ano'sa'a. Yoaticã catimicã,
Õ'acʉ̃ta o'orire tojo añurõ bajume'rĩcã weesami. Cʉ̃ o'orire añurõ
co'tero nemorõ mʉsã pe'ere weesami. Mʉsã, mʉsã ẽjõpeotise bu'iri
wãcũque'ti'i. 31 Tojo weerã ‘¿Ñe'enojõrẽ ba'arãsari? ¿Ñe'enojõrẽ
sĩ'rĩrãsari? ¿Ñe'enojõrẽ sãñarãsari?’ ni wãcũque'titicã'ña. 32 A'ti
turicjãrã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirã tere wãcũque'tisama. Marĩ pacʉ
ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ mʉsã ʉasenojõrẽ masĩtojasami. 33 Tojo weerã Õ'acʉ̃
yere wãcũyʉ'rʉnʉ'cãña. Tojo nicã cʉ̃ dutisere weesirutuya. Tojo
weecã, nipe'tise mʉsãrẽ dʉ'sasenojõrẽ o'obu'ipeogʉsami. 34 Tojo
weerã ‘¿Ñamiacã de'ro wa'arosari?’ ni wãcũque'titicã'ña. Ni'cãcãrẽ
mʉsã ña'arõ yʉ'rʉatje nitoja'a. Tojo weerã ni'cãcã cjase dia'cʉ̃rẽ
wãcũña. Ape nʉmʉ cjasere wãcũque'titicã'ña. Ʉmʉcorinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃
mʉsãrẽ weetamugʉ̃sami”, nicʉ niwĩ.

7

Ãpẽrãrẽ “Mʉsã ña'arã ni'i” niticã'ña nise ni'i
(Lc 6.37-38,41-42)

1 Jesú ninemocʉ niwĩ:
“Mʉsã ãpẽrãrẽ ‘Na ña'arã nima’, ni beseweeticã'ña. Tojo weecã,
Õ'acʉ̃ quẽ'rã mʉsãrẽ besesome. 2 Mʉsã ãpẽrãrẽ bese'caronojõta, tojo
nicã mʉsã bese'caro ejatuaro Õ'acʉ̃ mʉsã quẽ'rãrẽ besegʉsami. 3 Mʉsã
basu ña'arã nimirã, ¿de'ro weerã ãpẽrã pe'ere ‘Ña'arã nima’, niti?
Ãpẽrãrẽ ‘Mʉsã ña'arã ni'i’ nise dʉporo mʉsã ye pe'ere ĩ'amʉ'tãña.
4 Mʉsã a'te weronojõ nibosa'a. Mʉsã acawereg̃ʉre ‘Mʉ'ʉ ya capeapʉ
cã'po'caroacã ni'i’, nibosa'a. Mʉsã ya capeapʉ pajiri po'caro pe'ere
ĩ'amʉ'tãtimirã, tojo nibosa'a. Mʉsã basu mʉsã ya capeapʉ pajiri
po'caro cʉomirã, mʉsã acawereg̃ʉ cã'rõacã cʉog̃ʉ pe'ere ‘Mʉ'ʉ ya
capeapʉ nisere miicõ'arãti’, ¿niti? 5 Mʉsã tojo wéérã, weeta'sari
masã ni'i. Mʉsã ye caperipʉ nise pe'ere miicõ'amʉ'tãña yujupʉ.
Tojo wééca be'ro mʉsã acawereg̃ʉ cã'rõacã caperipʉ nise pe'ere
miicõ'amasĩrãsa'a”, ni queose o'ocʉ niwĩ Jesú.
6 Apeye ninemocʉ niwĩ tja:
“Õ'acʉ̃rẽ yabi bujicã'rãrẽ cʉ̃ ye queti añusere wereticã'ña. Narẽ
wererã, diayiare añusere o'orã weronojõ weebosa'a. Diayia ua-
marã añuse o'omicã, majãmiĩ'a, cũ'rĩsama. Mejãrõta Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeosĩ'rĩtirãrẽ añuse cʉ̃ ye cjasere wereticã'ña. Narẽ wererã,
yeseare ñaquẽ wapabʉjʉri dare doqueo'orã weronojõ weebosa'a.
Yesea ti dare ʉ'tacũu, te perire no'o ʉaro weestecusiasama. Na
weronojõ nirãrẽ mejõ waro Õ'acʉ̃rẽ yabi bujicã'rãrẽ añuse cʉ̃ ye
cjasere werebosa'a.

‘Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña’ nise ni'i
(Lc 11.9-13; 6.31)

7 ”Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. Cʉ̃rẽ sẽrĩcã, o'ogʉsami. Mʉsã sẽrĩ a'manu'cũrã,
bocarãsa'a. Mʉsã me'rãcjʉ̃ ya wi'ire sope pʉ'to pisunu'cũcã, cʉ̃
mʉsãrẽ pãosõrõrõ weronojõ weegʉsami. 8 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ sẽrĩrãrẽ
o'osami. No'o a'magʉ̃nojõ bocagʉsami. Sope pʉ'to pisugʉ weronojõ
sẽrĩnu'cũgʉ̃rẽ o'ogʉsami.
9 ”Mʉsã põ'rã ba'ase sẽrĩcã, ne ni'cʉ̃ narẽ ʉ̃tãpere o'otibosa'a. 10 Na
wa'i sẽrĩcã quẽ'rãrẽ, añarẽ o'otibosa'a. 11 Mʉsã ña'arã nimirã, mʉsã
põ'rãrẽ añusere o'omasĩ'i. To pũrĩcãrẽ marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ cʉ̃rẽ
sẽrĩrãrẽ nemorõ añusere o'ogʉsami.
12 ”Mʉsãrẽ ãpẽrã añurõ weeme'rĩcã ʉasa'a. Mʉsã quẽ'rã tojota
narẽ añurõ weeme'rĩcã'ña. Moisé duti'que, tojo nicã Õ'acʉ̃ ye quetire
weremʉ'tãrĩ masã oja'que tojo weeduti'i.

Ʉ'mʉse cja sope cã'sopeacã ni'i nise ni'i
(Lc 13.24)

13 ”Mʉsã e'satiri sopepʉ, e'satiri ma'apʉ sãjãaña. Pecame'epʉ
wa'atjo pe'e e'sari sope, tojo nicã ma'a quẽ'rã e'sari ma'ajo ni'i.
Pãjãrã ti ma'apʉre wa'ama. 14 Ʉ'mʉsepʉ wa'ari sope pe'e, ma'a
e'satiri ma'acã ni'i. Pejetirãcã ti ma'apʉre wa'asama. Yʉ'ʉre ẽjõpeorã
cã'sopeacãpʉ, cã'ma'acãpʉ sãjãarã weronojõ nima.

Yucʉg̃ʉre tig̃ʉ dʉca me'rã ĩ'amasĩno'o nise ni'i
(Lc 6.43-44)

15 ”Ãpẽrã ‘Ʉsã Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masã ni'i’, nisoosama.
Marĩ ĩ'acã, na añurã bajumima. Oveja uatirã weronojõ bajuma.

Na tojo bajumirã, na wãcũsepʉre yaiwa uamarã weronojõ mʉsã
ẽjõpeosere dojorẽsĩ'rĩsama. Narẽ tojo weeri nírã, añurõ ĩ'anʉrʉ̃ña.
16 Mʉsã narẽ na weese me'rã ĩ'amasĩrãsa'a. Potagʉ ʉ'se dʉcatiwe'e.
Wĩsõ quẽ'rã ne ojo dʉcatiwe'e. 17 Tojo weero añucjʉ yucʉgʉ añuse
dia'cʉ̃ dʉcati'i. Ña'acjʉ quẽ'rã ña'asere dʉcati'i. 18 Ne ni'cãgʉ̃ yucʉgʉ
añuse dʉcaticjʉ ña'ase dʉcatitisa'a. Ña'ase dʉcaticjʉ quẽ'rã añuse
dʉcatitisa'a. 19 Añuse dʉca marĩcjʉre paadijo, ʉ̃jʉ̃acõ'acã'no'o. 20 Tojo
weerã mʉsã nisoori masãrẽ na weese me'rã ĩ'amasĩrãsa'a", nicʉ niwĩ
Jesú.

Nipe'tirã Õ'acʉ̃ nirõpʉ wa'asome nise ni'i
(Lc 13.25-27)

21 Jesú narẽ werenemocʉ niwĩ:
"Nipe'tirãpʉta no'o yʉ'ʉre 'Wiogʉ' niwʉarãnojõ ʉ'mʉse yʉ'ʉ
nirõpʉre sãjãasome. Yʉ'ʉ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ cʉ̃ ʉaro weerã dia'cʉ̃
sãjãárãsama. 22 Yʉ'ʉ añurã, ña'arãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, pãjãrã
yʉ'ʉre a'tiro nirãsama: 'Ʉsã wiogʉ, mʉ'ʉ ye cjase masãrẽ bu'ewʉ,
mʉ'ʉ wãme me'rã wãtĩarẽ cõ'awĩrõwʉ̃. Tojo nicã mʉ'ʉ wãme me'rãta
peje añuse weeĩ'owʉ̃', nirãsama. 23 Na tojo nimicã, 'Mʉsãrẽ ne
masĩticãti. Mʉsã ña'arõ wee'cãrã ni'i. Wa'arãsa'a', nigʉ̃sa'a narẽ",
nicʉ niwĩ Jesú.

Pʉarã wi'i yeenʉ'cãse queose ni'i
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

24 Jesú masãrẽ a'tiro werecʉ niwĩ:
"Yʉ'ʉ ucũsere tʉ'óca be'ro yʉ'ʉ dutisere weegʉnojõ tʉ'omasĩgʉ̃, wi'i
yee'cʉ weronojõ nisami. Cʉ̃ ʉ̃'cʉ̃arõpʉ se'esãjã, ʉ̃tãpʉ tutuari wi'i
yeemʉjãti'cʉ weronojõ nisami. 25 Be'ro acoro pejaa, dia pu'eejasa'a.
Ti wi'i wĩ'rõ wẽecã, ʉ̃tãgã bu'ipʉ wééca wi'i niyuro, ne se'tedijatisa'a.
26 Apĩ pe'e yʉ'ʉ ucũsere tʉ'omigʉ̃, yʉ'ʉ dutisere weetisami. Cʉ̃
tʉ'omasĩtigʉ, nucũporo õjẽrõpʉ wi'i wee'cʉ weronojõ nisami. 27 Be'ro
acoro pejaa, dia pu'eejasa'a. Ti wi'i ʉpʉtʉ wĩ'rõ wẽecã, nucũporopʉ
wééca wi'i niyuro, maata wẽecõ'ape'ocã'no'sa'a. Ña'abutiaro wa'asa'a
ti wi'i", nicʉ niwĩ Jesú.
28 Be'ro Jesú bu'etu'ajaca be'ro masã cʉ̃ bu'esere ĩ'amarĩarã,
"Bu'eme'rĩyʉ'rʉami", nicãrã niwã. 29 Cʉ̃ Moisé oja'quere bu'eri masã
weronojõ bu'eticʉ niwĩ. Dutisere cʉogʉ weronojõ narẽ bu'ecʉ niwĩ.
Tojo weerã ĩ'amarĩacãrã niwã.

8

Jesú cãmi boagʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jesú ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ní'cʉ dijaticã, pãjãrã masã cʉ̃rẽ sirutucãrã niwã. 2 Cʉ̃
ma'apʉ wa'ari cura ni'cʉ̃ cãmi boagʉ Jesú tiropʉ wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ tiro
ejagʉ, ejaque'a, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ dutire yʉ'rʉogʉ ni'i. Yʉ'ʉre yʉ'rʉoya, nicʉ niwĩ.
3 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃rẽ ñapeo, nicʉ niwĩ:
—Jaʉ. Mʉ'ʉrẽ yʉ'rʉogʉti. Cãmi marĩgʉ̃ tojayá, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicãta, cʉ̃ cãmi boase yatipe'tia wa'acaro niwʉ̃. 4 Tojo wa'áca
be'ro Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña. Diacjʉ̃ta pa'i tiropʉ mʉ'ʉ ye cãmi yati'quere ĩ'ogʉ̃ wa'aya. Cʉ̃ mʉ'ʉrẽ “Mʉ'ʉ cãmi boasere pe'tia wa'a'a”, nigʉ̃sami. Cʉ̃ tojo níca be'ro Moisé cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'oduti'quere o'oya. Mʉ'ʉ tojo wee yʉ'rʉ́ca be'ro masã me'rã nisetigʉsa'a tja, nicʉ niwĩ.

Jesú surara wiogʉre da'raco'tegʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Lc 7.1-10)

5 Be'ro Jesú Capernaupʉ ejacʉ niwĩ. Topʉ ni'cʉ̃ wiogʉ romano masʉ̃ Jesú pʉ'to a'ticʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ weetamuse sẽrĩcʉ niwĩ.
6 —Wiogʉ, yʉ'ʉre da'raco'tegʉ pũrõ dutitigʉ, ya wi'ipʉ cũñami. Cʉ̃ sijamasĩtiami. Ʉpʉtʉ waro pũrĩno'ami, ni werecʉ niwĩ.
7 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:
—Jaʉ. Cʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉ wa'agʉti, nicʉ niwĩ.
8 Surara wiogʉ cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Wiogʉ, ya wi'ipʉ mʉ'ʉrẽ sãjãcã weemasĩtisa'a. Yʉ'ʉ mejõ nigʉ̃ ni'i. Mʉ'ʉ wa'atimigʉ̃, mʉ'ʉ dutio'ose me'rã yʉ'ʉre da'raco'tegʉ yʉ'rʉgʉsami. 9 Yʉ'ʉ ãpẽrã surara docapʉ ni'i. Na dutisere wee'e. Yʉ'ʉ quẽ'rã ãpẽrã surarare dutituria'a. Yʉ'ʉ docacjʉ̃rẽ “Wa'aya” nicã, cʉ̃ wa'asami. Apĩrẽ “A'tia” nicã, a'tisami. Yʉ'ʉre da'raco'tegʉre “A'tiro weeya” nicã, yʉ'ʉ duti'quere weesami. Tojo weegʉ mʉ'ʉ yʉ'ʉre da'raco'tegʉre yʉ'rʉduticã, yʉ'rʉgʉsami, nicʉ niwĩ.
10 Jesú surara tojo nisere tʉ'ogʉ, tʉ'omarĩa wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ to siruturã pe'ere nicʉ niwĩ:
—Ã'rĩ romano masʉ̃ yʉ'ʉre añurõ ẽjõpeomi. Diacjʉ̃ mʉsãrẽ were'e. Ã'rĩ weronojõ ẽjõpeogʉ ne ni'cʉ̃ Israe curuacjʉ̃rẽ bocaejaticãti. 11 Mʉsãrẽ weregʉti. Pãjãrã judío masã nitirã ã'rĩ weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorãsama. Na nipe'tirocjãrã judío masã nitimirã, Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉre nirãsama. Na quẽ'rã ʉ'mʉsepʉre marĩ judío masã ñecʉ̃sʉmʉa Abrahã, Isaa, Jacob me'rã duji ba'arãsama. 12 Ãpẽrã judío masã nimirã, ẽjõpeotise bu'iri ʉ'mʉsepʉre wa'abo'cãrã wa'asome. Na'itĩ'arõ aperopʉ Õ'acʉ̃ narẽ cõ'abajuriogʉsami. Topʉ na pũrĩno'rã, upicari cũ'rĩdio, utirãsama, nicʉ niwĩ Jesú.
13 Tojo níca be'ro surara wiogʉre nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaagʉsa'a. Mʉ'ʉ ẽjõpeo'caronojõta wa'arosa'a, nicʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ tojo nirĩ curata da'raco'tegʉ cʉ̃ dutire yʉ'rʉcʉ niwĩ.

Pedro mañecõrẽ Jesú yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Be'ro Jesú Pedro ya wi'ipʉ wa'acʉ niwĩ. Ti wi'ipʉ sãjãtagʉ, Pedro mañecõ ujaque ʉpʉtʉ dutitigo cũñagõrẽ bocaejacʉ niwĩ. 15 Tojo weegʉ co omocãrĩrẽ ñe'ecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weeri curata maata ujaque surua wa'acaro niwʉ̃. Be'ro co wã'cãnʉ'cã, narẽ ba'ase etico niwõ.

Jesú pãjãrã dutitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Na'ique'ari cura masã pãjãrã wãtĩ sãjãno'cãrãrẽ Jesú pʉ'topʉ miacãrã niwã. Cʉ̃ ucũse me'rã wãtĩa napʉre sãjãa'cãrãrẽ cõ'awĩrõcʉ niwĩ. Tojo nicã nipe'tirã dutitirãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. 17 Jesú cʉ̃ tojo weecã, dʉporocjʉ̃pʉ Isaía Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃

oja'caronojõta wa'acaro niwʉ̃. A'tiro ni ojacʉ niwĩ: “Marĩ tutuatisere, marĩ dutire cʉ̃ miiwapasami”, ni ojano'wʉ̃.

Jesú me'rã wa'asĩ'rĩmi'cãrã ye queti ni'i
(Lc 9.57-62)

18 Jesú pãjãrã cʉ̃ sumutopʉ nerẽnʉ'cãcã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Te'a ditara siaquijipʉ, nicʉ niwĩ. 19 Cʉ̃ tojo nicã, ni'cʉ̃ Moisé duti'quere bu'eri masʉ̃ Jesú pʉ'to wa'a, ucũcʉ niwĩ:
—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ no'o wa'aro mʉ'ʉrẽ sirutusijagʉti, nicʉ niwĩ.
20 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Wa'icʉrã cãrĩrĩ tuti cʉosama. Mirĩcʉ̃a quẽ'rã na põ'rãtiri su'tiro cʉosama. Yʉ'ʉ pũrĩcã Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ne cã'rõ cãrĩpesaro, yaro diácjʉ̃rẽ moo'o, nicʉ niwĩ.
21 Apĩ Jesure ẽjõpeogʉ cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ, yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉrẽ sirutugʉti. Mejõ yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ wa'agʉti yujupʉ. Topʉ ni, be'ro yʉ'ʉ pacʉ wẽ̃rĩ̃ca be'ro yaatojagʉpʉ mʉ'ʉ me'rã wa'agʉti, nicʉ niwĩ.
22 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ me'rã wa'asĩ'rĩgʉ̃, ni'cãrõacã yʉ'ʉre sirutuya. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirã wẽrĩ'cãrã weronojõ nima. Náta tja ãpẽrã wẽrĩ'cãrãrẽ a'merĩ yaato, nicʉ niwĩ.

Jesú wĩ'rõrẽ, tojo nicã pã'cõrĩrẽ di'tamarĩacã wee'que ni'i
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Be'ro Jesú yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãcʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'erã cʉ̃rẽ ba'patiwã'cãcãrã niwã. 24 Na ditarapʉ nirĩ cura ʉpʉtʉ wĩ'rõ a'ticaro niwʉ̃. Tojo weero na yucʉsʉre pacase pã'cõrĩ paaquesãamʉjãcaro niwʉ̃. Tojo wa'ari curare Jesú cãrĩa wa'acʉ niwĩ. 25 Tojo weerã cʉ̃ bu'erã cʉ̃ siropʉ sãñagʉ̃rẽ wã'cõrã bʉrʉacãrã niwã. Cʉ̃rẽ “Wiogʉ, ʉ̃sãrẽ yʉ'rʉoya. Marĩ mirĩdijarã wee'e”, nicãrã niwã.
26 Cʉ̃ wã'cã, narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã tocã'rõ uiti? Mʉsã yʉ'ʉre cã'rõacã waro ẽjõpeose cʉo'o, nicʉ niwĩ. Tojo nitoja, wã'cãnʉ'cã, wĩ'rõrẽ, pã'cõrĩrẽ di'tamarĩacã weecʉ niwĩ. Nipe'tise di'tamarĩdijape'tia wa'acaro niwʉ̃.
27 Tojo wa'acã ĩ'arã, cʉ̃ bu'erã ĩ'amarĩarã, a'tiro nicãrã niwã:
—¿Ñamʉnojõ masʉ̃ nimiticʉ̃ ã'rĩ? Wĩ'rõ, pã'cõrĩpʉta cʉ̃rẽ tʉ'omaatidojacã'a, nicãrã niwã.

Jesú wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jesú wĩ'rõrẽ yʉsʉóca be'ro ape pã'rẽpʉ pẽ'ajacãrã niwã. To Gadara wãmetiropʉ nicaro niwʉ̃. Topʉ pʉarã ʉmʉa wãtĩa sãjãno'cãrã masãperi wa'teropʉ ní'cãrã Jesú tiro a'ticãrã niwã. Na uarã waro niyucã, ne ni'cʉ̃ ti ma'apʉre yʉ'rʉaticãrã niwã. 29 Na Jesure ĩ'arã, caricũcãrã niwã:
—Jesú, Õ'acʉ̃ macʉ̃, ¿de'ro weegʉ ʉ̃sãrẽ cariboʉ a'titi? ¿Õ'acʉ̃ cʉ̃ bu'iri da'reatje dʉporo ʉ̃sãrẽ bu'iri da'reyugʉ a'tiati? nicãrã niwã.
30 Na yʉ'rʉro pãjãrã yesea to auba'a nu'cũcãrã niwã. 31 Wãtĩa narẽ ĩ'arã, Jesure nicãrã niwã:
—Mʉ'ʉ ʉ̃sãrẽ cõ'awĩrõgʉ̃, sõjã yeseapʉre sãjãaduticureya, nicãrã niwã.

32 Jesú “Tojota wa'ato”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicãta, na masãpʉre
nimi'cãrã yeseapʉre sãjãacãrã niwã. Yesea na wãtĩa sãjãca be'ro opa
tʉ'rʉpʉ ní'cãrã omamaati, ditarapʉ doqueñojã wa'acãrã niwã. Topʉ
mirĩboape'tia wa'acãrã niwã.
33 Yesea co'terã tojo wa'acã ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉarã, macãpʉ omato-
jaacãrã niwã. Topʉ ejarã, nipe'tise wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ wa'a'quere
werecãrã niwã. 34 Tere tʉ'orã, macãcjãrã nipe'tirã Jesú tiropʉ
wa'acãrã niwã. Cʉ̃rẽ ĩ'arã, a'tiro nicãrã niwã:
—A'tore wijawã'cãña. Apesepʉ wa'aya, nicãrã niwã.

9

Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jesú wãtĩarẽ cõ'awĩrõca be'ro yucʉsʉpʉ mʉjãsãjã, cʉ̃ ya macãpʉ
majãmipẽ'acʉ niwĩ tja. 2 Topʉ ãpẽrã ni'cʉ̃ sijamasĩtigʉre Jesú tiropʉ
cʉ̃ pesaro me'rã wʉawã'cãcãrã niwã. Na “Jesú ʉ̃sã me'rãcjʉ̃rẽ
yʉ'rʉogʉsami”, nicãrã niwã. Na ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, Jesú sijamasĩtigʉre
a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wãcũtutuaya. Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a, nicʉ
niwĩ.
3 Cʉ̃ tojo nirĩ curare Moisé duti'quere bu'eri masã topʉ nicãrã niwã.
Na a'tiro wãcũcãrã niwã: “Ã'rĩ cʉ̃ tojo ucũse me'rã Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ
ucũgʉ̃ weemi. Cʉ̃ ‘Õ'acʉ̃ weronojõ tutuagʉ ni'i’, ¿ni wãcũsari? Ã'rĩ
marĩ weronojõ upʉtigʉ masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩtisami”,
ni wãcũcãrã niwã. 4 Jesú na tojo wãcũsere masĩgʉ̃, narẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã mʉsã yʉ'ʉre ña'arõ wãcũti? 5 ¿De'ro nise
pe'e diasatibutiati? ¿“Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a”
o “Wã'cãnʉ'cã, sijawã'cãña” nise pe'e diasaweti? “Mʉ'ʉ ña'arõ
wee'quere acobojono'toja'a” nicã ĩ'atimirã, ẽjõpeoya marĩ'i.
“Wã'cãnʉ'cã, sijawã'cãña” nicã pe'ema, cʉ̃ sijasere ĩ'atojarãpʉ
“Diacjʉ̃ta ni'i”, ni ẽjõpeo'o. 6 Tojo weegʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃
weronojõ upʉtigʉ yʉ'ʉ tutuasere ĩ'ogʉ̃, ã'rĩ sijamasĩtigʉre yʉ'rʉogʉti.
Te me'rã mʉsã yʉ'ʉ masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩsere
masĩrãsa'a, nicʉ niwĩ.
Be'ro sijamasĩtigʉre a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wã'cãnʉ'cãña. Mʉ'ʉ cũña'carore tuutũrẽ, miiwʉa tojaagʉsa'a
mʉ'ʉ ya wi'ipʉ, nicʉ niwĩ.
7 Cʉ̃ tojo nicã, sijamasĩtigʉ wã'cãnʉ'cã, cʉ̃ ya wi'ipʉ tojaa wa'acʉ
niwĩ. 8 Masã cʉ̃ tojo wa'asere ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉacãrã niwã. Tojo weerã
Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ a'tiro nicãrã niwã:
—Mʉ'ʉ tutuase masʉ̃pʉre o'o'que añuyʉ'rʉa'a, nicãrã niwã.

Jesú Mateo a'ti pũrĩ oja'cʉre piji'que ni'i
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉóca be'ro wa'agʉ, yʉ'ʉre ĩ'abocawĩ. Yʉ'ʉ
romano masã wiogʉre niyeru wapaseebosari wi'ipʉ da'ragʉ dujiwʉ.
Yʉ'ʉre ĩ'agʉ̃, “Yʉ'ʉ me'rã a'tia”, niwĩ. Cʉ̃ tojo nicãta, cʉ̃ me'rã wa'awʉ.
10 Be'ro ya wi'ipʉ cʉ̃ bu'erã me'rã ba'agʉ wa'awĩ. Na ba'ari cura
ãpẽrã quẽ'rã pãjãrã niyeru wapaseeri masã, tojo nicã judío masã

“Ña'arõ weeri masã nima” nino'rã quẽ'rã ba'arã ejawã. 11 Fariseo masã tojo weecã ĩ'arã, cʉ̃ bu'erãrẽ sẽrĩtiña'wã:
—¿De'ro weegʉ mʉsãrẽ bu'egʉ niyeru wapaseeri masã, ãpẽrã ña'arõ weeri masã me'rã ba'ati? niwã.
12 Na tojo nisere tʉ'ogʉ, Jesú a'tiro niwĩ:
—Duti moorã ocoyedutirã dutururе a'matisama. Dutitirã pũrĩcã a'masama. 13 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ na oja'quere bu'erã wa'aya. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũ'quere a'tiro ojacãrã niwã: “‘Yʉ'ʉ ãpẽrãrẽ pajaña'duti'i. Wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõpeosere ʉawe'e’, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃”, ni ojano'wʉ̃. Yʉ'ʉ “Añurã ni'i” nirãrẽ a'magʉ̃ a'titiwʉ. Ãpẽrã “Ʉsã ña'arã ni'i” nirã̃ pe'ere a'magʉ̃ a'tiwʉ. Na ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayudutigʉ a'tiwʉ, niwĩ Jesú.

“Mʉ'ʉ bu'erã ¿de'ro weerã be'tiweti?” Jesure ní'que ni'i
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Be'ro Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bu'esere siruturi masã Jesú tiropʉ sẽrĩtiña'rã etawã:
—¿De'ro weerã ʉ̃sã weronojõ, tojo nicã fariseo masã weronojõ mʉ'ʉ bu'erã pe'e Õ'acʉ̃rẽ ñubuerã, be'tiweti? niwã.
15 Na tojo nicã, Jesú yʉ'tiwĩ:
—¿De'ro weeacjʉ omocã dʉ'tegʉ na me'rã nígʉ̃, cʉ̃ pijio'cãrãrẽ bʉjaweti, be'tidutibosari? Be'ro cʉ̃rẽ ãpẽrã aperopʉ miáca be'ro pũrĩcãrẽ bʉjaweti, be'tirãsama. Jesú, yʉ'ʉ na me'rã ni'i yujupʉ; yʉ'ʉ na me'rã niticã pũrĩcãrẽ, be'tirãsama nígʉ̃, tojo niwĩ.
16 Apeye queose me'rã narẽ ninemowĩ. Tojo nígʉ̃, ma'ma cʉ̃ bu'ese me'rã todʉporopʉ na weeseti'que a'mesʉ'amasĩtisa'a, nigʉ̃ weewĩ. A'tiro queose o'owĩ:
—Mejã su'tiro ma'ma casero coeya marĩrĩ casero me'rã sereõ'ota basiowe'e. Tojo weecãma, ma'ma casero coecã wejedʉ'o, mejã su'tirore maata wejetʉ̃'rẽsa'a. Nemorõ pajiri pe tʉ̃'rʉ̃nemosa'a. 17 Tojota wa'asa'a ma'ma vino mejã ajuro wa'icʉrã casero me'rã wééca ajuropʉ poseyecã. Pã'mʉyʉ'rʉ, ti ajuro tʉ̃'rʉ̃, vino piostepe'tia wa'asa'a. Tojo wa'acã, vino bajudutia wa'asa'a. Ti ajuro quẽ'rã cõ'a wa'asa'a. Tojo weero ma'ma vinorẽ ma'ma ajuropʉ poseyeno'o. A'tiro weecã vino, tojo nicã ti ajuro queoro tojame'rĩcã'sa'a, niwĩ Jesú. Dʉporopʉ weeseti'que me'rã Jesú cʉ̃ ni'cãrõacã ma'ma bu'ese morẽta basiowe'e nígʉ̃, tojo niwĩ.

Jairo macõrẽ, tojo nicã dí mejã cʉogore Jesú yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jesú Juã wãmeyeri masʉ̃ bu'erãrẽ ucũrĩ curare ni'cʉ̃ judío masã nerẽrĩ wi'i wiogʉ etawĩ. Jesú pʉ'to ejaque'a, niwĩ:
—Yʉ'ʉ macõ ni'cãrõacã wẽrĩa wa'amo. Tojo wa'amicã, ya wi'ipʉ wa'a, core ñapeocã, masãgõsamo tja, niwĩ.
19 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃ me'rã wa'awĩ. Ʉsã cʉ̃ bu'erã quẽ'rã ba'patiwã'cãwʉ̃.
20 Ma'apʉ ʉ̃sã wa'ari cura ni'cõ numio doce cʉ̃'marĩ dí mejãrẽ dutitigo a'tico niwõ. Co Jesú sẽ'emapʉ a'ti, cʉ̃ yaro su'tiro yapapʉ ñe'eña'co niwõ. 21 A'tiro wãcũco niwõ: “Yʉ'ʉ cʉ̃ ya su'tirore da'raña'seacã me'rã yʉ'rʉgosa'a”, nico niwõ. 22 Co ñe'eña'cã tʉ'oña'gʉ̃, Jesú core majãmiĩ'a, niwĩ:

—Wãcũtutuaya. Mʉ'ʉ ẽjõpeotjĩagõ, yʉ'rʉono'copʉ toja'a, niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicãta, dí wijami'que bʉ'anʉ'cã pe'tia wa'acaro niwʉ̃.
23 Be'ro Jesú wiogʉ ya wi'ipʉ ejagʉ, na weewʉaronojõpʉma
wẽrĩ'core yaari cura basapeorãrẽ bocaejawĩ. Tojo nicã masã quẽ'rã
ʉpʉtʉ uticã ĩ'awĩ. 24 Cʉ̃ ti wi'i po'peapʉ nirãrẽ “Wijaaya. Co wẽrĩtimo.
Cãrĩgõ weemo”, niwĩ.
Tere tʉ'orã, masã cʉ̃rẽ bujicã'wã. 25 Jesú narẽ wijaadutiwĩ. Be'ro
wẽrĩ'co pesari tucũpʉ sãjãa, co ya omocãpʉ ñe'ecʉ niwĩ. Tojo
weecã, co wã'cãnʉ'cãco niwõ. 26 Be'ro nipe'tiro ti di'tapʉre Jesú core
masõ'que queti se'sa wa'acaro niwʉ̃.

Jesú pʉarã caperi ĩ'atirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i

27 Jesú wiogʉ ya wi'ipʉ ní'cʉ wijaari cura pʉarã caperi ĩ'atirã cʉ̃rẽ
caricũsirutuwã.
—Davi pãrãmi nituriagʉ, ʉ̃sãrẽ pajaña'cureya, ni caricũwã.
28 Be'ro wi'ipʉ sãjãcã, caperi ĩ'atirã cʉ̃ pʉ'topʉ ejawã. Narẽ
sẽrĩtiña'wĩ:
—¿Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ĩ'acã weemasĩsere ẽjõpeoti? niwĩ.
—Ẽjõpeo'o, ni yʉ'tiwã.
29 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú na caperipʉ ñapeowĩ.
—Mʉsã ẽjõpeo'caronojõ queoro wa'ato, niwĩ. 30 Tojo nicãta, na
ĩ'awã. Be'ro “Yʉ'ʉ mʉsãrẽ tojo weesere ãpẽrãrẽ wereticã'ña”, niwĩ.
31 Cʉ̃ tojo nimicã, na wijááca be'roacãta nipe'tiro ti di'tapʉ cʉ̃ narẽ
yʉ'rʉo'quere werestepe'ocã'cãrã niwã.

Ucũmasĩtigʉre Jesú ucũcã wee'que ni'i

32 Caperi bajuno'ti'cãrã wijaari cura a'tiro wa'awʉ. Ãpẽrã Jesú
tiropʉ ni'cʉ̃ ucũmasĩtigʉ wãtĩ sãjãno'cʉre miiejawã. 33 Jesú cʉ̃rẽ
ĩ'agʉ̃, wãtĩ cʉ̃pʉre nigʉ̃rẽ cõ'awĩrõwĩ. Tojo weecã, cʉ̃ ucũmasĩti'cʉ
ucũnʉ'cãwĩ. Tocjãrã tere ʉpʉtʉ ĩ'amarĩatjĩarã, a'tiro niwã:
—Marĩ a'to Israe curuacjãrã tiropʉre tojo wa'acã, ne ni'cãti ĩ'atirã
nicãti, niwã.
34 Fariseo masã pe'e a'tiro niwã:
—Wãtĩa wiogʉ tutuaro me'rã ã'rĩ wãtĩarẽ cõ'awĩrõsami, niwã.

Jesú masãrẽ pajaña'que ni'i

35 Jesú nipe'tise macãrĩpʉ judío masã nerẽse wi'serinʉcʉ̃
bu'ecusiagʉ wa'awĩ. Añuse queti Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose quetire
werewĩ. Tojo nicã Õ'acʉ̃ wiogʉ nimi nise quetire weregʉ wa'awĩ.
Dutitirãrẽ de'ro na pũrĩno'sere yʉ'rʉowĩ. 36 Masãrẽ ĩ'agʉ̃, pũrõ
pajaña'wĩ. Na bʉjawetirã, wãcũtutuatirã ovejare co'tegʉ moorã
weronojõ niwã. 37 Tojo weegʉ Jesú ʉ̃sã cʉ̃ bu'erãrẽ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta ni'i. Marĩ otese peje pĩ'rĩ dʉcati'i. Tere miirã pe'e
marĩbocurema. 38 Tojo weerã te otese wiogʉre ãpẽrã miitamuajãrẽ
sẽrĩnemoña, niwĩ Jesú. A'te weronojõ Õ'acʉ̃ ye quetire masĩsĩ'rĩrã,
pãjãrã waro nima. Mejõ te quetire wererã pe'e pejetirãcã nima. Tojo
weerã ãpẽrã cʉ̃ o'ónemocã, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña, niwĩ Jesú.

10

Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ bese'que ni'i
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jesú masãrẽ bu'éca be'ro ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã docere besewĩ. Ʉ̃sãrẽ
masãpʉ nirã̃ wãtĩarẽ cõ'awĩrõmasĩsere o'owĩ. Tojo nicã nipe'tise duti
yʉ'rʉomasĩsere o'owĩ.
2 Ʉ̃sã cʉ̃ bese'cãrã doce a'tiro wãmetiwʉ. Ne waro Simó niwĩ.
Apetero cʉ̃rẽta tja Pedro pisuwã. Be'ro cʉ̃ acabiji André niwĩ. Cʉ̃ be'ro
Santiago, tojo nicã cʉ̃ acabiji Juã, na pʉarãpʉta Zebedeo põ'rã niwã.
3 Apĩ Felipe, apĩ Bartolomé, apĩ Tomás niwã. Yʉ'ʉ Mateo romano
masã wiogʉre niyeru wapaseebosagʉ ní'cʉ quẽ'rã na me'rã niwʉ̃. Apĩ
Santiago Alfeo macʉ̃ niwĩ. Tojo nicã Tadeo niwĩ. 4 Apĩ Simó celote
curuacjʉ̃ niwĩ. Apĩ Juda Iscariote, be'ropʉ Jesure ĩ'atu'tirãpʉre o'oacjʉ
quẽ'rã niwĩ.

Jesú cʉ̃ bese'cãrãrẽ bu'edutio'o'que ni'i
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Cʉ̃ beséca be'ro ʉ̃sã docere a'tiro niwĩ:
—Judío masã nitirã tiropʉ wa'aticã'ña. Tojo nicã Samaria di'tapʉ
nise macãrĩpʉre wa'aticã'ña. 6 Israe curuacjãrã tiro pe'e wa'aya.
Na Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutisere sirututirã, oveja na wiogʉre du'tiwija wisi'cãrã
weronojõ nisama. 7 Narẽ wererã wa'aya. “Cã'rõacã be'ro Õ'acʉ̃
bese'cʉ wiogʉ sãjãgʉ̃sami”, niña. 8 Dutitirãrẽ yʉ'rʉoya. Wẽrĩ'cãrãrẽ
masõña. Cãmi boarãrẽ yʉ'rʉoya. Wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõña.
Yʉ'ʉ mʉsãrẽ weemasĩsere wapamarĩrõ o'o'o. Tojo weerã narẽ
yʉ'rʉorã, wapaseeticã'ña.
9 »Mʉsã wa'arã, ne niyeru miaticã'ña. 10 Ne ajuronojõ miaticã'ña.
Su'ti, tojo nicã sapatu mʉsã sãñase me'rã dia'cʉ̃ wa'aya. Tuacjʉ
miaticã'ña. Da'rari masã na da'rase wapa wapata'aba'amasĩma. Tojo
weerã mʉsã bu'erã wa'acã, mʉsãrẽ ba'ase weetamurãsama.
11 »Macãpʉ etarã, “Ã'rĩta añutʉ'sami” mʉsã nigʉ̃ tiro tojaque'aya.
Mʉsã to nirõ ejatuaro cʉ̃ ya wi'ipʉ niña. 12 Cʉ̃ ya wi'ipʉ sãjãarã,
ti wi'icjãrãrẽ põtẽrĩ añudutiya. 13 Mʉsãrẽ ñe'ecã, “Mʉsãrẽ añurõ
wa'ato”, niña. Mʉsãrẽ ñe'eticã, niticã'ña. 14 Mʉsãrẽ ñe'eti, mʉsã
bu'esere tʉ'osĩ'rĩticã, ti wi'ipʉre wijaarã, o ti macãpʉre wijarã,
ti macã cjase di'ta mʉsãrẽ wã'a'quere paastecõ'aña. Tojo weerã
mʉsã a'ti macãcjãrã bu'iritima, ni ĩ'orãsa'a. 15 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ
were'e. Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ narẽ ʉpʉtʉ waro bu'iri
da'regʉsami. Todʉporopʉ Sodoma, Gomorra wãmetise macãrĩcjãrãrẽ
bu'iri da're'caro nemorõ narẽ bu'iri da'regʉsami, niwĩ Jesú.

Jesure ẽjõpeorãrẽ ña'arõ weeatje cjase ni'i

16 Cʉ̃ apaturi ninemowĩ:
—Masĩña. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ wioro wa'teropʉ o'ógʉ wee'e. Ovejare
yaiwa wa'teropʉ o'ógʉ weronojõ o'ó'o. Tojo weerã mʉsãrẽ ña'arõ
weeri nírã, pʉa capeatiya. Mʉsãrẽ ña'arõ weemicã, añurõ weeya
narẽ. 17 Añurõ ĩ'aña. Mʉsãrẽ ñe'e, judío masã wiorã tiropʉ mi-
arãsama. Na nerẽse wi'seripʉ mʉsãrẽ tãrãrãsama. 18 Tojo nicã yʉ'ʉre
ẽjõpeose bu'iri to cjase di'ta wiorã tiropʉ miarãsama. Narẽ yé quetire
wereya. Tojo nicã ãpẽrã judío masã nitirãrẽ wererãsa'a. 19 Mʉsãrẽ
miacã, mʉsã ucũatjere “¿De'ro wa'arosaʉ? ¿De'ro nirãsari?” ni
wãcũque'titicã'ña. Mʉsã ucũrĩ cura Õ'acʉ̃ mʉsã ucũatjere o'ogʉsami.
20 Tojo weerã mʉsã basu mejẽta ucũrãsa'a. Espíritu Santu marĩ pacʉ
o'ó'cʉ mʉsãrẽ ucũdutisere ucũrãsa'a.

21 »Masã yʉ'ʉre ẽjõpeocã ĩ'arã, na acawererã warore wia,
wẽjẽdutirãsama. Na põ'rã quẽ'rãrẽ tojota weerãsama. Põ'rã quẽ'rã
na pacʉsʉmʉarẽ mejãrõta weerãsama. 22 Yé bu'iri nipe'tirã mʉsãrẽ
ĩ'atu'tirãsama. No'o yʉ'ʉre ẽjõpeoyapatigʉnojõ yʉ'rʉgʉsami. Cʉ̃
yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ catinu'cũcʉ̃sami. 23 Ni'cã macãpʉ mʉsãrẽ ña'arõ
weecã, ape macãpʉ du'tiya. Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ were'e. Nipe'tiro Israe
curuacjãrã nise macãrĩpʉ mʉsã werecusiabi'ati dʉporo yʉ'ʉ Õ'acʉ̃
macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ apaturi a'tigʉsa'a tja, niwĩ Jesú.
24 »Ne ni'cʉ̃ bu'egʉ, cʉ̃rẽ bu'egʉ yʉ'rʉoro nímasĩtisami. Mejãrõta
da'raco'tegʉ quẽ'rã cʉ̃ wiogʉ yʉ'rʉoro nímasĩtisami. 25 Bu'egʉ, cʉ̃rẽ
bu'egʉ weronojõ nigʉ̃ti, nirõʉa'a. Mejãrõta da'raco'tegʉ cʉ̃ wiogʉ
weronojõ nigʉ̃ti, nirõʉa'a. Bu'eri masʉ̃, wiogʉ, na ña'arõ yʉ'rʉcã,
bu'eno'gʉ̃, da'raco'tegʉ quẽ'rã ña'arõ yʉ'rʉsama. Tojo weero yʉ'ʉ
mʉsãrẽ bu'egʉre "Beelzebú, wãtĩa wiogʉ nimi" nicã, ¿de'ro weerã
mʉsã yʉ'ʉ bu'erãrẽ tojo nitibosabaʉ? niwĩ Jesú.

Jesú "¿Noanojõrẽ uiroʉati?" ní'que ni'i
(Lc 12.2-7)

26 Jesú a'tiro werenemowĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉ me'rã ni'i. Tojo weerã mʉsãrẽ ʉatirãrẽ uiticã'ña. Ne
bajuyoropʉ weetise ĩ'ano'ticã weesome. Ĩ'ano'rõsa'a. Ne ĩ'atiropʉ
wee'que quẽ'rã masĩno'ticã weesome. 27 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ tʉ'otiropʉ
ní'quere ãpẽrã tʉ'oropʉ werestepe'ocã'ña. Masĩno'ña marĩ'quere
masãrẽ masĩcã weeya. 28 Mʉsã upʉre wẽjẽcõ'arãrẽ uiticã'ña. Na upʉ
dia'cʉ̃rẽ wẽjẽcõ'amasĩsama. Õ'acʉ̃ pe'e upʉ, ejeripõ'rãrẽ pecame'epʉ
cõ'abutiamasĩsami. Cʉ̃ tojo weegʉ́ pũrĩcãrẽ uiya, niwĩ.
29 Jesú queose me'rã cʉ̃ pacʉ marĩrẽ ma'isere werenemowĩ:
—Pʉarã mirĩcʉ̃a o'majãrãcã cã'rõacã wapatisama. Na tojo wapatim-
icã, Õ'acʉ̃ narẽ añurõ co'tesami. Ne ni'cʉ̃ mirĩcʉ̃acã yucʉgʉpʉ pesagʉ
marĩ pacʉ "Tocã'rõ wẽrĩgʉ̃sami" niticã, wẽrĩtisami. 30 Apeyema tja
Õ'acʉ̃ marĩ poarire "Ticʉse ni'i", ni masĩpe'ocã'sami. 31 Mʉsã pãjãrã
mirĩcʉ̃a yʉ'rʉoro wapatisa'a. Tojo weerã mʉsãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩrãrẽ
uiticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ co'tegʉsami, niwĩ Jesú.

Masã tʉ'oropʉ Jesucristore ẽjõpeose ni'i
(Lc 12.8-9)

32 Jesú werenemowĩ:
—No'o masã tʉ'oropʉ yʉ'ʉre "Ẽjõpeo'o" ni werecã, yʉ'ʉ quẽ'rã narẽ
yʉ'ʉ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ añurõ ucũgʉ̃sa'a. 33 Ni'cʉ̃ masãrẽ uigʉ,
masã tʉ'oropʉ yʉ'ʉre "Ẽjõpeowe'e" nigʉ̃rẽ yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃rẽ yʉ'ʉ pacʉ
ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ "Yagʉ mejẽta nimi", nigʉ̃sa'a, niwĩ Jesú.

Jesú ye bu'iri masã dʉcawatima nise ni'i
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Apaturi werenemowĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉre "Añurõ nisetiatjere miitigʉ weepĩ", ni wãcũticã'ña.
Yʉ'ʉ tere miititiwʉ. Yʉ'ʉ a'tise wapa a'pepũrĩato nígʉ̃ a'tiwʉ. Ãpẽrã
yʉ'ʉre ʉatirã, yʉ'ʉre ʉarã me'rã a'metu'tirãsama. 35 Tojo weerã ni'cʉ̃
cʉ̃ pacʉ me'rã a'metu'tigʉsami. Apego quẽ'rã co paco me'rã mejãrõta
weegosamo. Tojo nicã macʉ̃ nʉmo co mañecõ me'rã a'metu'tirãsama.
36 Tojo weerã ni'cã wi'icjãrã, yé bu'iri a'metu'tirãsama.

37 »Yʉ'ʉre ma'irõ nemorõ mʉsã pacʉsʉmʉa pe'ere
ma'iyʉ'rʉnʉ'cãrã, yarã nímasĩtisa'a. Tojo nicã pacʉsʉmʉa quẽ'rã na
põ'rãrẽ ma'iyʉ'rʉnʉ'cãrã, yarã nímasĩtisama. 38 Apetero weegʉ ni'cʉ̃
"Yʉ'ʉ Jesure ẽjõpeogʉ, wẽrĩbosa'a" ni uigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'usami.
Tojo weegʉnojõ yagʉ nímasĩtisami. 39 Yʉ'ʉre ẽjõpeose me'rã ña'arõ
yʉ'rʉsĩ'rĩtigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'ugʉnojõ pecame'epʉ bu'iri da're
bajuriono'gʉ̃sami. Apĩ wẽjẽsere uiti, yʉ'ʉre ẽjõpeonu'cũgʉ̃nojõ pe'e
yʉ'ʉ me'rã catinu'cũgʉ̃sami, niwĩ Jesú.

Añurõ wee'que wapa wapata'ase ni'i
(Mr 9.41)

40 Jesú werenemowĩ:
—Mʉsãrẽ e'catise me'rã ñe'erã, yʉ'ʉre ñe'erãta weema. Yʉ'ʉre
ñe'erã quẽ'rã, yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'ó'cʉre ñe'erãta weema. 41 Ni'cʉ̃
Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiari masʉ̃rẽ cʉ̃ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ niyucã,
ñe'egʉ̃rẽ a'tiro wa'arosa'a. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ o'osenojõrẽta cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃
quẽ'rãrẽ o'ogʉsami. Ni'cʉ̃ masʉ̃ añugʉ̃rẽ ñe'egʉ̃, cʉ̃ añugʉ̃ niyucã,
cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃rẽ a'tiro wa'arosa'a. Õ'acʉ̃ masʉ̃ añugʉ̃rẽ o'o'caronojõta
cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃ quẽ'rãrẽ o'ogʉsami. 42 Ni'cʉ̃ apĩrẽ Jesucristore ẽjõpeogʉ
nimi nígʉ̃, acowʉogʉre acotĩagʉ̃ diacjʉ̃ta añuse bocagʉsami, niwĩ
Jesú.

11

Juã cʉ̃ bu'erãrẽ Jesú tiropʉ o'ó'que ni'i
(Lc 7.18-35)

1 Jesú ʉ̃sã docere wéréca be'ro wa'a wa'awĩ. Galileapʉ nise macãrĩrẽ
bu'ecusiagʉ wa'awĩ.
2 Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bu'iri da'reri wi'ipʉ nicʉ niwĩ. Topʉ
nígʉ̃, Jesú masã wa'teropʉ weesere tʉ'ocʉ niwĩ. Tere tʉ'ogʉ, ãpẽrã
cʉ̃ bu'esere siruturãrẽ cʉ̃ tiropʉ wa'aduticʉ niwĩ. 3 A'tiro narẽ
sẽrĩtiña'duticʉ niwĩ:
—"¿Mʉ'ʉta niti 'Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ a'tigʉsami' nino'cʉ, o apĩpʉre
yucuerãsari yujupʉ?" ni sẽrĩtiña'ña, nicʉ niwĩ.
4 Jesú tiro etarã, Juã sẽrĩtiña'duti'quere sẽrĩtiña'wã. Na tojo nicã
tʉ'ogʉ, Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—Yʉ'ʉ weecã ĩ'asere, mʉsã tʉ'osere Juãrẽ wererã wa'aya. 5 "Caperi
ĩ'atimi'cãrã ni'cãrõacãrẽ ĩ'apãama. Sijamasĩtimi'cãrã sijama. Cãmi
boarã yatipe'tiano'ma. O'meperi tʉ'oti'cãrã tʉ'oma. Ãpẽrã wẽrĩ'cãrã
masãma. Pajasecʉorã añuse masãrẽ yʉ'rʉose quetire tʉ'oma. 6 Yʉ'ʉre
ẽjõpeodu'utigʉnojõ e'catigʉsami", ni wererã wa'aya Juãrẽ, niwĩ Jesú.
7 Na wa'áca be'ro Jesú Juã ye cjasere masãrẽ werenʉ'cãwĩ:
—Mʉsã masã marĩrõpʉ Juãrẽ ĩ'arã wa'apã. Topʉ wa'arã,
uigʉnojõrẽ, wãcũtutuatigʉre ĩ'arã wa'atipã. Cʉ̃ tutuatigʉ tábuti
wĩ'rõ wẽecʉaro weronojõ nitimi. 8 Tojo nicã añuse waro su'ti
sãñagʉ̃rẽ masã marĩrõpʉ ĩ'arã wa'atipã. Su'ti añuse sãñarãnojõ
wiorã ye wi'seripʉ nisama. 9 To pũrĩcãrẽ mʉsã ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ ĩ'arã wa'arã weepã. Nirõta Juã ãpẽrã Õ'acʉ̃
ye queti weremʉ'tãrĩ masã nemorõ niyʉ'rʉnʉ'cãmi. 10 Õ'acʉ̃ Juãrẽ
o'óyuatjere cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃:
"Yʉ'ʉ mʉ'ʉ ye quetire wereyuacjʉre mʉ'ʉ dʉporo o'ógʉti.

Cũ mɨ'ɨ wa'atji ma'arẽ apoyugɨsami”, nicɨ niwĩ Õ'acũ, ni ojano'caro niwũ.
Ma'a quẽ'rãyumɨ'tãgũ weronojõ mɨ'ɨ wa'ati dɨporo masã wãcũsere bɨjaweti dɨcayudutigɨsami nígũ, tojo nicɨ niwĩ.

11 »Diacjũta mɨsãrẽ weregɨti. Todɨporopɨ, a'tiro nicã quẽ'rãrẽ ne ni'cũ Juã yɨ'rɨoro nigũ marĩmi. Tojo nimicã, nipe'tirã Õ'acũ wiogɨ nirõpɨ nirã Juã yɨ'rɨoro nima. Mejõ nigũpɨa cũ yɨ'rɨoro nimi.

12 »Juã bu'enɨ'cãcateropɨ, téé a'tocateropɨ quẽ'rãrẽ Õ'acũ wiogɨ nisere ɨatirã, cumuca weema. 13 Nipe'tirã Õ'acũ ye quetire weremɨ'tãrĩ masã na oja'que me'rã, tojo nicã Moisé cũ dutise cũu'que me'rã Õ'acũ wiogɨ nimi nisere werenu'cũcãrã niwã. Juã masãrẽ wãmeyeri masũpɨta weretɨocɨ niwĩ. 14 Mɨsã yɨ'ɨre ẽjõpeosĩ'rĩcãma, a'tiro nigũti. Dɨporocjũpɨ Õ'acũ ye queti weremɨ'tãrĩ masũ a'tiro nicɨ niwĩ: “Masãrẽ yɨ'rɨoacjɨ a'tise dɨporo Elía Õ'acũ ye queti weremɨ'tãrĩ masũ weronojõ nigũ a'tigɨsami”, ni ojano'wũ. Juã na tojo ojano'cɨta nimi. 15 O'meperi cɨorãnojõ a'tere añurõ tɨ'oya.

16 »Masã a'tocaterocjãrã, yé quetire tɨ'osĩ'rĩtirã ã'rã weronojõ nima. Wĩ'marã macã decopɨ apedujirã, na me'rãcjãrãrẽ pijirã caricũbajaque'atirã weronojõ nima. A'tiro caricũsama: 17 “Ʉsã wẽowũ putimicã, basarã wijatiapɨ. Ʉsã bɨjawetise basacã quẽ'rãrẽ, utitiapɨ.” Na weronojõ a'tocatero nirã no'o añurõ, ña'arõ weecã, mejãrõta tɨ'satima. 18 Juã masãrẽ wãmeyeri masũ be'ti, vino sĩ'rĩtisami. Cũ tojo weecã, mɨsã “Wãtĩ cɨomi”, nisa'a. 19 Be'ro yɨ'ɨ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upɨtigɨ quẽ'rãrẽ ba'a, yɨ'ɨ vino sĩ'rĩcã, mejãrõta ña'arõ ucũ'u. “Ba'awãrĩgũ, sĩ'rĩwãrĩgũ nimi. Niyeru wapaseeri masã, tojo nicã ña'arã me'rãcjũ nimi”, ni'i yɨ'ɨre. Mɨsã ni'cũpɨreta ẽjõpeowe'e. Tojo ẽjõpeotimirã, yɨ'ɨ weeĩ'o'quere ĩ'arã, “Õ'acũ cũrẽ masĩse o'opĩ” ni, masĩbosa'a, niwĩ Jesú.

Jesure ẽjõpeotise macãrĩcjãrã ye queti ni'i
(Lc 10.13-15)

20 Be'ro Jesú cũ tutuaro me'rã weeĩ'oyɨ'rɨnɨ'cã'que macãrĩcjãrãrẽ a'tiro tu'tiwĩ. Na ña'arõ wee'quere bɨjaweti dɨcayuticã, tojo weewĩ.

21 —Mɨsã Corazĩ, tojo nicã Betsaida wãmetise macãrĩcjãrãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Yɨ'ɨ weeĩ'o'quere ĩ'amirã, dɨcayuwe'e. Yɨ'ɨ ãpẽrã judío masã nitirã tiropɨ Tiro, Sidõ wãmetise macãrĩpɨ weeĩ'ocãma, dɨporopɨ na ña'arõ wee'quere bɨjaweti dɨcayutojabopã. Na bɨjawetisere ĩ'orã, na weewɨaronojõpɨma su'tire wãquĩsenojõrẽ sãña, nujãrẽ na dɨpoapɨ õrẽstepeobopã. 22 Mɨsãrẽ were'e. Õ'acũ masãrẽ beseatji nɨmɨ nicã, mɨsã pe'ere Tiro, Sidõcjãrã nemorõ bu'iri da'reyɨ'rɨnɨ'cãgũsami.

23 »Ni'cãrõacãma Capernaucjãrãrẽ were'e. “Tojowaro ɨ'mɨsepɨ mɨjãrãti”, ni wãcũticã'ña. Õ'acũ mɨsãrẽ pecame'epɨ cõ'abutiagɨsami. Sõ'oníca macã Sodoma yɨ'ɨ mɨsã tiropɨ wee'caronojõ weeĩ'ocãma, ti macã ni'cãrõacãpɨ quẽ'rãrẽ ninu'cũbosa'a. 24 Mɨsãrẽ nigũti. Õ'acũ masãrẽ beseatji nɨmɨ nicã, Sodomacjãrãrẽ nemorõ mɨsã pe'ere Õ'acũ bu'iri da'regɨsami, niwĩ Jesú.

Jesú “Yʉ'ʉ me'rã ejerisãjãse cʉoya” nise ni'i
(Lc 10.21-22)

25 Narẽ tojo níca be'ro Jesú cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ a'tiro niwĩ:

—Pacʉ, mʉ'ʉ ʉ'mʉse, a'ti turi wiogʉ ni'i. “Masĩyʉ'rʉnʉ'cãrã ni'i” nirãrẽ mʉ'ʉ ye cjasere tʉ'omasĩcã weewe'e. Ãpẽrã wĩ'marã weronojõ maata tʉ'o ẽjõpeorã pe'ere tere masĩcã wee'e. Mʉ'ʉ tojo weesere wãcũgʉ̃, “Añu'u”, ni e'catise o'o'o. 26 Pacʉ, mʉ'ʉ ʉa'caronojõta a'tere queoro wee'e, niwĩ.

27 Be'ro Jesú masãrẽ ninemowĩ:

—Yʉ'ʉ pacʉ nipe'tise weemasĩsere yʉ'ʉre o'owĩ. Cʉ̃ ni'cʉ̃ta yʉ'ʉ nisetisere masĩpe'ocã'sami. Yʉ'ʉ quẽ'rã ni'cʉ̃ta cʉ̃ nisetisere masĩpe'o'o. No'o yʉ'ʉ masĩcã weeno'rã quẽ'rã cʉ̃ nisetisere masĩsama. 28 Mʉsã basu weetutuase me'rã Õ'acʉ̃rẽ e'caticã weesĩ'rĩ'i. Tojo weerã nʉcʉ̃sere wʉarã, da'ra caributirã weronojõ ni'i. Mʉsã bu'iri tʉ'oña'rã, bʉjawetirãrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Mʉsã tojo tʉ'oña'sere yʉ'ʉre wereya. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ weetamugʉ̃ti. Mʉsã tojo weecã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ ejerisãjãsere o'ogʉti. 29 Yʉ'ʉ dutisere, yʉ'ʉ ʉaronojõ weeya. Mʉsã tojo weecã, weetamugʉ̃ti. Yʉ'ʉ da'radutipegʉ niwe'e. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ pajaña'gʉ̃, mejõ nigʉ̃ weronojõ wee'e. Mʉsã bʉjawetisere yʉ'ʉre werecã, mʉsãrẽ e'catise dʉcayugʉti. 30 Yʉ'ʉ weetamuyucã, yʉ'ʉ dutise ʉpʉtʉ waro mʉsãrẽ tutuawe'e. Masã apeyenojõ ca'rasãasere o'marã weronojõ tʉ'oña'rãsa'a, ni werewĩ Jesú.

12

Sauru nicã Jesú bu'erã trigore tʉ̃'rẽ'que ni'i
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Titare sauru nicã ʉ̃sã judío masã soowʉari nʉmʉ Jesú trigo wesepʉ yʉ'rʉawĩ. Ʉsã cʉ̃ bu'erã ʉjaboarã, trigo na ote'quere tʉ̃'rẽ, te perire ba'awʉ. 2 Fariseo masã ʉ̃sã tojo weecã ĩ'arã, Jesure niwã:

—Ĩ'aña. Mʉ'ʉ bu'erã ni'cãcãnojõrẽ weedutitisere weema. Marĩ soowʉari nʉmʉrẽ da'radutiwe'e, niwã.

3 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú niwĩ:

—Mʉsã dʉporocjʉ̃ wiogʉ Davi cʉ̃ me'rãcjãrã me'rã ʉjaboarã wee'quere bu'epã. 4 Na a'tiro weecãrã niwã. Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãa, pã̃ “Õ'acʉ̃ ye ni'i” ní'que narẽ ba'adutiti'quere ba'acãrã niwã. Pa'ia dia'cʉ̃rẽ ba'ata basiocaro nimiwʉ̃. 5 Apero Moisé duti'caropʉ quẽ'rãrẽ bu'epã. Marĩ soowʉari nʉmʉ nicã pa'ia Õ'acʉ̃ wi'ipʉ da'rasama. Cʉ̃ ye cjasere da'rarã, sootisama. Na tojo sootirã, ña'arõ weerã mejẽta weema. 6 Mʉsãrẽ weregʉti. A'tore yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ wi'i yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ ni'i. 7 Mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ní'quere tʉ'omasĩwe'e. A'tiro ojano'caro niwʉ̃: “Yʉ'ʉ masãrẽ a'merĩ pajaña'cã ʉa'a. Wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõpeo'caro nemorõ te pe'ere ʉasãyʉ'rʉnʉ'cã'a”, ni ojano'wʉ̃. Mʉsã tere tʉ'omasĩrã pũrĩcã, masã mejẽcã weetirãrẽ “Ña'arõ weema”, nitibosa'a. 8 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ soowʉari nʉmʉrẽ dutise nemorõ dutimasĩ'i, niwĩ Jesú.

Jesú omocã bʉ'awia'cʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jesú trigo wesepʉ níca be'ro judío masã nerẽrĩ wi'ipʉ sãjãawĩ. 10 Ti
wi'i po'peapʉ ni'cʉ̃ omocã bʉ'awia'cʉ nicʉ niwĩ. Fariseo masã ¿de'ro
wee Jesure weresãrãsari? nírã, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wã:
—¿Marĩ soowʉari nʉmʉrẽ dutitigʉre yʉ'rʉocã añuti? niwã.
11 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, narẽ yʉ'tiwĩ:
—Ni'inojõta marĩ soowʉari nʉmʉ nicã oveja copepʉ bʉrʉsãjãcã,
cʉ̃rẽ wejewã'cõgʉ̃ wa'aticã weetisami. 12 Ni'cʉ̃ masʉ̃ oveja nemorõ
wapatiyʉ'rʉnʉ'cãmi. Tojo weero marĩ soowʉari nʉmʉrẽ añuse weecã
añu ni'i, niwĩ.
13 Cʉ̃ tojo níca be'ro omocã bʉ'awia'cʉre niwĩ:
—Mʉ'ʉ omocãrẽ sĩoña, niwĩ. Tojo nicã tʉ'ogʉ, sĩowĩ. Cʉ̃ tojo
weecãta, ape omocã weronojõ añua wa'awʉ. 14 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã,
fariseo masã uawijaa wa'awã. Tojo uawijaarã, "¿De'ro wee Jesure
wẽjẽrãsari?" ni apocãrã niwã.

Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã Jesure ojayu'que ni'i

15 Jesú cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩsere masĩgʉ̃, omocã bʉ'awia'cʉre
yʉ'rʉo'caropʉ ní'cʉ wijaawã'cãwĩ. Cʉ̃rẽ masã pãjãrã sirutuwã.
Nipe'tirã dutitirãrẽ yʉ'rʉowĩ. 16 Yʉ'rʉo, narẽ ne cʉ̃ ye cjasere
weredutitiwĩ. 17 Jesú na pãjãrãrẽ yʉ'rʉocã, Isaía Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masʉ̃ oja'que queoro wa'awʉ. A'tiro ojacʉ niwĩ:
18 Ã'rĩ yʉ'ʉre da'raco'tegʉ, yʉ'ʉ bese'cʉ nimi.
Yʉ'ʉ ma'igʉ̃ nimi.
Cʉ̃ me'rã e'cati'i.
Yʉ'ʉ Espíriture cʉ̃rẽ o'ogʉti.
Cʉ̃ yʉ'ʉ nipe'tirã masãrẽ añurõ weesere weregʉsami.
19 Cʉ̃ ne dʉ'saso, macã decopʉ caricũsijasome.
20 No'o wãcũtutuatigʉnojõ quẽ'rãrẽ cõ'asome.
Cõ'arõnojõ o'ogʉ, wãcũtutuacã weegʉsami.
Ẽjõpeotutuatirãrẽ tu'tisome.
Narẽ añurõ weetamugʉ̃sami.
Cʉ̃ wiogʉ sãjãca be'ropʉ, cʉ̃ ña'asere docaque'aca be'ropʉ tojo
weedu'ugʉsami.
Cʉ̃ queoro dutime'rĩcʉ̃sami.
21 Tojo weerã nipe'tirocjãrã cʉ̃ dutiatjere co'terãsama, tojo ni
ojano'wʉ̃.

Jesure "Wãtĩ tutuaro me'rã weeĩ'omi" ni ucja'que ni'i
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Be'ro Jesú tiropʉ caperi bajutigʉ, ucũtigʉ wãtĩ sãjãno'cʉre
miiejawã. Na cʉ̃rẽ miiejacã ĩ'agʉ̃, Jesú cʉ̃rẽ yʉ'rʉowĩ. Tojo wééca
be'ro ĩ'a, ucũwĩ. 23 Wãtĩ sãjãno'cʉ yʉ'rʉcã ĩ'arã, nipe'tirã masã
ĩ'amarĩawã. Na a'merĩ sẽrĩtiña'wã:
—¿Ã'rĩ dʉporocjʉ̃pʉ Davi pãrãmi "Na a'tiacjʉ niapʉ" ní'cʉ niti?
niwã.
24 Fariseo masã na tojo nicã tʉ'orã, a'tiro niwã:
—Ã'rĩ wãtĩa wiogʉ Beelzebú wãmetigʉ tutuaro me'rã wãtĩarẽ
cõ'awĩrõcã'sami, niwã.
25 Jesú na tojo nisere masĩgʉ̃, narẽ niwĩ:

—Ni'cã curuacjãrã a'merĩ dʉcawati a'mequẽrã, masãpe'tia wa'asama. Tojo nicã ni'cã macãcjãrã o ni'cã wi'icjãrã na quẽ'rã a'merĩ dʉcawati a'metu'tirã, pe'tidija wa'asama. 26 Mejãrõta wãtĩa wiogʉ cʉ̃ yarã wãtĩarẽ cõ'awĩrõgʉ̃, cʉ̃ basuta dʉcawatigʉ weesami. Tojo weegʉ cʉ̃ de'ro wee tutuanemobosabe. 27 Mʉsã yʉ'ʉre "Cʉ̃ wãtĩ Beelzebú tutuaro me'rã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmi", ni'i. Tojo nicãma, mʉsã bu'esere siruturã wãtĩarẽ cõ'awĩrõrã, ¿noa tutuaro me'rã cõ'awĩrõsari? Narẽ mʉsã "Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã wãtĩarẽ cõ'awĩrõma", ni'i. Tojo weero masĩno'o. Mʉsã yʉ'ʉre nise diacjʉ̃ niwe'e. 28 Yʉ'ʉ wãtĩarẽ Espíritu Santu tutuaro me'rã pe'e cõ'awĩrõ'o. Te me'rã "Õ'acʉ̃ wiogʉ nise mʉsã tiropʉre nitoja'a", nino'o.

29 »Queose me'rã mʉsãrẽ werenemogʉ̃ti tja. Ni'cʉ̃ tutuamʉ ya wi'ipʉre dʉ'tecũutimigʉ̃, yajamasĩno'ña marĩ'i. Dʉ'téca be'ropʉ yajamasĩsami, niwĩ. Yʉ'ʉ wãtĩ yʉ'rʉoro tutuayʉ'rʉnʉ'cã'a nígʉ̃, tojo niwĩ Jesú.

30 Jesú ninemowĩ:

—Yʉ'ʉre ʉatirã yʉ'ʉre ĩ'atu'tirã nima. Yʉ'ʉre seeneotamutigʉnojõ doquestewã'cãgʉ̃ weronojõ nimi. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirã masãrẽ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocã weetamurã mejẽta weema.

31 »Tojo weegʉ mʉsãrẽ diacjʉ̃ weregʉti. Õ'acʉ̃ masã ña'arõ weesere, ña'arõ ucũsere acobojogʉsami. Espíritu Santure ña'arõ ucũcã pũrĩcãrẽ, acobojosome. 32 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre ña'arõ ucũcã, Õ'acʉ̃ acobojogʉsami. Espíritu Santu pe'ere ña'arõ ucũcã, Õ'acʉ̃ acobojosome. Ni'cãrõacã, be'ropʉ quẽ'rãrẽ mejãrõta acobojosome, niwĩ Jesú.

Yucʉgʉre tigʉ dʉca me'rã ĩ'amasĩno'o nise ni'i
(Lc 6.43-45)

33 Jesú ninemowĩ:

—Yucʉgʉ añucjʉ nicã, tigʉ dʉca me'rã "Añucjʉ ni'i", nino'o. Yucʉgʉ ña'acjʉ nírõ, tigʉ dʉca me'rã "Ña'acjʉ ni'i", ni ĩ'amasĩno'o. Yucʉgʉre tigʉ dʉca me'rã ĩ'amasĩno'o. 34 Mʉsã aña weronojõ pũrĩrã ni'i. Ña'arã nitjĩarã, ¿de'ro wee añusere ucũmasĩbosaʉ? Marĩrẽ ña'ase púúturo, ña'aseta marĩ ucũse wija'a. Añuse nicã, añuseta wija'a. 35 Tojo weegʉ masʉ̃ añugʉ̃ añuse wãcũse cʉoyugʉ, añurõta ucũsami. Apĩ ña'agʉ̃ pe'e cʉ̃ wãcũse ña'ase niyucã, ña'arõ ucũsami. 36 Mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, mʉsã wãcũtimirã no'o ʉaro ucũma'a'quenʉcʉ̃ besegʉsami. 37 Mʉsã añurõ ucũca be'ro nicã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ "Añurõ ucũpã, bu'iri moo'o", nigʉ̃sami. Mʉsã ña'arõ ucũca be'roma "Bu'iri cʉo'o", nigʉ̃sami, niwĩ Jesú fariseo masãrẽ.

Masã ña'arã Jesure weeĩ'odutimi'que ni'i
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Be'ro fariseo masã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã Jesure a'tiro niwã:

—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ añuse weeĩ'ocã ĩ'asĩ'rĩsa'a, niwã.

39 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú niwĩ:

—Mʉsã a'tocaterocjãrã ña'arã ni'i. Mʉsã weeĩ'oña nírã, mʉsã ẽjõpeotisere yʉ'ʉre ĩ'o'o. Mʉsãrẽ weeĩ'osome. A'te dia'cʉ̃rẽ weregʉti. Dʉporocjʉ̃pʉ Joná Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ wa'a'caronojõ

dia'cũrẽ ĩ'ogũti. 40 Joná wa'iwũ pajigʉjo paaga po'peapʉ i'tia ʉmʉco,
i'tia ñami cũpʉre sãñacʉ niwĩ. Cũ weronojõta yʉ'ʉ Õ'acũ macũ
masũ weronojõ upʉtigʉ quẽ'rã yʉ'ʉre yááca be'ro i'tia ʉmʉco, i'tia
ñami di'ta po'peapʉ cũñagũsa'a. 41 Joná Nínive wãmetiri macãcjãrãrẽ
Õ'acũ ye quetire werecã, na ña'arõ wee'quere bʉjaweti, du'ucãrã
niwã. Yʉ'ʉ pe'ere Joná yʉ'rʉoro nimicã, mʉsã ẽjõpeowe'e. Mʉsã
na wee'caronojõ ña'arõ wee'quere bʉjawetiwe'e. Tojo weerã Õ'acũ
masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, Nínivepʉ ní'cãrã a'tocateropʉcjãrãrẽ
"Mʉsã Jesure ẽjõpeotirã, ña'arõ weewʉ", nirãsama. 42 Apeye
quẽ'rãrẽ weregʉti. Dʉporocjõ mujĩpũ mʉjãtiro diacjũ pe'e nirĩ
di'tapʉ wiogo Israe curuacjãrã wiogʉ Salomó masĩsere tʉ'ogo a'tico
niwõ. Yʉ'ʉ Salomó yʉ'rʉoro masĩyʉ'rʉnʉ'cãmicã, mʉsã pe'e yʉ'ʉre
tʉ'osĩ'rĩwe'e. Tojo weego Õ'acũ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, ti
di'ta wiogo ní'co a'tocateropʉcjãrãrẽ "Mʉsã Jesure ẽjõpeotirã, ña'arõ
weewʉ", nigõsamo, niwĩ.

Wãtĩ todʉporopʉ cũ ní'cʉpʉre majãmisãjãase ni'i
(Lc 11.24-26)

43 Jesú fariseo masãrẽ ninemowĩ:
—Wãtĩ masũpʉre cõ'awĩrõno'ca be'ro aco marĩrõpʉ
sijabaque'atisami. Cũ niatjore a'magũ, tojo weesami. Cũ nirõ
bocatigʉ, a'tiro wãcũsami: 44 "Yʉ'ʉ wijaa'cʉpʉre dajasãjãagũti
tja", nisami. Cũpʉre dajasãjãagũ, wi'i o'aca wi'i, añurõ apóca wi'i
weronojõ bocaejasami. 45 Be'ro ãpẽrã wãtĩa sietere cũ yʉ'rʉoro
ña'arãrẽ pijisami. Piji, be'ro todʉporopʉ cũ wijaa'cʉpʉre na nipe'tirã
sãjãasama. Tojo weegʉ masũ cũ todʉporopʉ ní'caro nemorõ
ña'arõ tojasami. Ã'rã quẽ'rã yʉ'ʉre ẽjõpeotirã tojota ña'abutiaro
wa'arãsama, niwĩ Jesú.

Jesú paco, tojo nicã cũ acabijirã ye cjase ni'i
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jesú masãrẽ tojo ucũrĩ cura cũ paco, cũ acabijirã cũ nirĩ wi'ipʉ
ejawã. Na sopepʉ tojanʉ'cã, cũ me'rã ucũsĩ'rĩwã. 47 Tojo weecã, to
nigũ ni'cũ werewĩ Jesure:
—Mʉ'ʉ paco, mʉ'ʉ acabijirã sope pʉ'topʉ niama. Mʉ'ʉ me'rã
ucũsĩ'rĩama, ni werewĩ.
48 Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cũrẽ niwĩ:
—¿Noanojõ niti yʉ'ʉ paco, yʉ'ʉ acabijirã? niwĩ.
49 Be'ro ũsã cũ bu'erãrẽ ñupu'a, niwĩ:
—Ã'rãrẽ yʉ'ʉ paco, yʉ'ʉ acawererã waro tʉ'oña'a. 50 No'o Õ'acũ
ʉaro weerãnojõ náta yʉ'ʉ acabiji, yʉ'ʉ acabijo, yʉ'ʉ paco weronojõ
nima, niwĩ.

13

Jesú oteri masũ ye quetire queose me'rã were'que ni'i
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Ti nʉmʉrẽta tja Jesú wi'ipʉ ní'cʉ ditara sumutopʉ wa'awĩ. Wa'a,
topʉ dujiwĩ. 2 Masã pãjãrã waro cũ tiropʉ nerẽcã ĩ'agũ, yucʉsʉpʉ
mʉjãsãjãa, dujiwĩ. Masã pe'e ditara sumutopʉ nu'cũwã. 3 Be'ro Jesú
queose me'rã narẽ bu'ewĩ:

—Ni'cʉ̃ masʉ̃ cʉ̃ ya wesepʉ otegʉ wa'asami. 4 Cʉ̃ otegʉ
wẽestewã'cãcã, apeye otese cape ma'apʉ doqueque'asa'a. Mirĩcʉ̃a
a'ti, te perire ĩ'aboca, ba'ape'ocã'sama. 5 Apeye ʉ̃tãpaga cã'rõacã di'ta
cʉoro bu'ipʉ doqueque'asa'a. Te di'ta cã'rõacã niyucã, asibusu maata
marã, pĩ'rĩsa'a. 6 Be'ro mujĩpũ asimʉjãtiri cura di'ta boposãjãyʉ'rʉa
wa'asa'a. Tojo weero nʉ'cõrĩ cʉoti'caro nitjĩarõ, maata ñaidija
wa'asa'a. 7 Apeye otese cape pota wa'teropʉ bʉrʉque'asa'a. Pota
pe'e tere pĩ'rĩyʉ'rʉa, wẽjẽcã'sa'a. 8 Apeye otese cape di'ta añurõpʉ
bʉrʉque'asa'a. Te añurõ pĩ'rĩ, dʉcatisa'a. Ni'cã ño cien peri dʉcatisa'a.
Ape ño sesenta peri, ape ño treinta peri dʉcatisa'a. 9 O'meperi
cʉorãnojõ a'tere añurõ tʉ'oya, niwĩ Jesú.

Jesure cʉ̃ bu'erã "¿De'ro weegʉ queose me'rã bu'eti?" ní'que ni'i
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Be'ro ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã cʉ̃ pʉ'to wa'a, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wʉ̃:
—¿De'ro weegʉ masãrẽ queose me'rã bu'eti? niwʉ̃.
11 Jesú ʉ̃sãrẽ yʉ'tiwĩ:
—Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ a'tiro weemi. Mʉsã ãpẽrã todʉporopʉ masĩña
marĩmi'quere cʉ̃ wiogʉ nisere masĩcã weemi. Ãpẽrã yʉ'ʉre ẽjõpeotirã
pe'ere masĩticã weemi. 12 Tojo weegʉ yʉ'ʉ bu'esere ẽjõpeorãrẽ narẽta
Õ'acʉ̃ masĩse o'onemogʉ̃sami. Na tʉ'omasĩse cʉoyʉ'rʉarãsama.
Ãpẽrã yʉ'ʉ bu'esere ẽjõpeotirã pe'ere na cã'rõacã masĩmi'quere
tʉ'omasĩticã weegʉsami. 13 Na yʉ'ʉ weesere ĩ'amirã, ĩ'atirã weronojõ
nisama. Yʉ'ʉ bu'esere tʉ'omirã, tʉ'omasĩtisama. Tojo weegʉ queose
me'rã narẽ were'e. 14-15 Isaía Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ cʉ̃
oja'caronojõta narẽ wa'a'a. A'tiro ojacʉ niwĩ:
Mʉsã Õ'acʉ̃ ye cjasere teerã, ĩ'asĩ'rĩsome.
Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosĩ'rĩtirã, diacjʉ̃ cjasere tʉ'osĩ'rĩsome.
Tojo ẽjõpeotitjĩarã, yʉ'ʉre acobojose sẽrĩsome.
Tojo weerã mʉsãrẽ werecã, tʉ'orãsa'a, tʉ'orã pe'e.
Mejõ ¿de'ro nirõ weesari? ni tʉ'omasĩsome.
Mʉsã añurõ yʉ'ʉ weesere ĩ'amirã, ĩ'amasĩsome, ni ojacʉ niwĩ Isaía,
niwĩ Jesú.
16 Ʉsã pe'ere niwĩ:
—Mʉsã pũrĩcã yʉ'ʉre ẽjõpeorã, e'cati'i. Yʉ'ʉ weesere ĩ'arã,
yʉ'ʉ bu'esere tʉ'orã, ẽjõpeo'o. 17 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Pãjãrã
Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã, tojo nicã dʉporocjãrã masã añurã
ní'cãrã ni'cãrõacã yʉ'ʉ mʉsãrẽ weesere ĩ'asĩ'rĩcãrã nimiwã. Yʉ'ʉ
mʉsãrẽ weresere tʉ'osĩ'rĩcãrã nimiwã. Tojo weesĩ'rĩ'cãrã nimirã, ĩ'ati,
tʉ'otiyʉ'rʉocã'cãrã niwã, niwĩ Jesú.

Jesú oteri masʉ̃ quetire "A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e" nise ni'i
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Be'ro Jesú ʉ̃sãrẽ a'tiro werenemowĩ:
—Oteri masʉ̃ ye queti a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. 19 Yʉ'ʉ a'ti turipʉ
wiogʉ nigʉ̃sa'a nisere tʉ'omirã, tere tʉ'omasĩtirã, a'tiro weronojõ
nisama. Otese cape ma'apʉ bʉrʉque'a'que weronojõ nisama. Wãtĩ
a'ti, na tʉ'omi'quere ẽ'mape'ocã'sami. 20 Ãpẽrã ʉ̃tãpaga wa'teropʉ
doqueque'a'que peri weronojõ nisama. Yé quetire e'catise me'rã
tʉ'osama. 21 Tojo tʉ'omirã, nʉ'cõrĩ marĩrã weronojõ nisama. Narẽ

mejẽcã wa'acã, o ãpẽrã te quetire ẽjõpeose bu'iri narẽ tu'ticã,
maata ẽjõpeodu'ucã'sama. 22 Ãpẽrã otese cape pota wa'teropʉ
bʉrʉque'a'que weronojõ nisama. Yé quetire tʉ'oma, tʉ'orã pe'e.
A'ti ʉmʉco cjase pe'ere wãcũyʉ'rʉnʉ'cãsama. No'o de'ro nisere
ʉaripejayʉ'rʉasama. Na tojo niseticã, a'te narẽ dojorẽcã'sa'a. Na
tʉ'o'quere acobojo, dʉca marĩrã weronojõ nisama. 23 Ãpẽrã di'tapʉ
añurõpʉ bʉrʉque'a'que peri weronojõ nima. Yé quetire tʉ'o, añurõ
ẽjõpeo, yʉ'ʉ dutironojõ weesetirã, añurõ dʉcatirã weronojõ nima.
Cien peri dʉcati'caro weronojõ añusere weesama. Ãpẽrã sesenta peri,
ãpẽrã treinta peri dʉcati'caro weronojõ añusere weesama, niwĩ Jesú.

Trigo wa'teropʉ apeye ña'ase cape pĩ'rĩbajua'que ni'i

24 Jesú apeye queose me'rã ʉ̃sãrẽ werenemowĩ:

—Õ'acʉ̃ wiogʉ nise a'tiro weronojõ ni'i. Ni'cʉ̃ masʉ̃ añuse capere
cʉ̃ ya wesepʉ otesami. 25 Be'ro nipe'tirã cã́rĩ́ca be'ro te ote'cʉre
ĩ'atu'tigʉ cʉ̃ ote'caropʉ wa'asami. Wa'a, trigo cape wa'teropʉ
ña'ase capere otesami. 26 Trigo pĩ'rĩmʉjã, te pupiri cura ña'ase cʉ̃
ote'que pe'e quẽ'rã pĩ'rĩbajuasa'a. 27 Tere ĩ'arã, cʉ̃rẽ da'raco'terã na
wiogʉpʉre wererã wa'asama: “Wiogʉ, marĩ ote'que añuse cape dia'cʉ̃
nimiwʉ̃to”, nisama. “¿De'ro wee a'te ña'ase cape a'tipari?” nisama.
28 Na wiogʉ narẽ yʉ'tisami: “Ni'cʉ̃ marĩrẽ ĩ'atu'tigʉ tojo weeapĩ”,
nisami. Be'ro da'raco'terã na wiogʉre sẽrĩtiña'sama tja: “¿Mʉ'ʉ ʉ̃sã
ña'asere cureweerã wa'acã ʉasari?” nisama. 29 Cʉ̃ pe'e narẽ nisami:
“Weeticã'ña. Mʉsã cureweerã, apeye trigore du'acõ'abosa'a. 30 Totá
trigo me'rã bʉcʉacã'to. Trigo bʉcʉatu'ajaca be'ropʉ da'rari masãrẽ
o'ógʉti. Na ña'ase pĩ'rĩ'quere cureweemʉ'tãrãsama. Curewee, tere
opa dotori dʉ'te, ʉ̃jʉ̃arãsama. Tu'ajanʉ'cõ, trigore na nʉrõwʉaropʉ
nʉrõrãsama”, nisami, niwĩ Jesú.

Jesú mostaza wãmetise cape me'rã queose o'o'que ni'i
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jesú apeye queose me'rã werenemowĩ tja:

—Õ'acʉ̃ yarã pãjãrã sãjãrã́sama nise otese mostaza cape weronojõ
ni'i. Tere ni'cʉ̃ cʉ̃ ya wesepʉ otesami. 32 Mostaza cape cã'caperoacã
waro ni'i. Tócacaperoacã nimirõ, bʉcʉaropʉa pajibutiacjʉ yucʉgʉ
pĩ'rĩsa'a. Pajicjʉ waro wa'acã ĩ'arã, mirĩcʉ̃a a'ti, tigʉ dʉpʉripʉ na
diepeoatje su'tire weesama, niwĩ. Õ'acʉ̃ wiogʉ nise cã'caperoacã
weronojõ nʉ'cãsa'a. Be'ro pajicjʉ bʉcʉa'caro weronojõ nipe'tiropʉ cʉ̃
ye queti se'sa wa'arosa'a. Tojo nicã pãjãrã cʉ̃ yarã sãjãrã́sama nígʉ̃,
tojo niwĩ.

Pã́ bʉcʉacã weese me'rã queose ni'i
(Lc 13.20-21)

33 Be'ro apeye queose me'rã werenemowĩ tja:

—Õ'acʉ̃ wiogʉ nise a'tiro weronojõ ni'i. Ni'cõ numio pã́ weegotigo
pã́ weese harinarẽ i'tiapa queo, po'osãasamo. Te me'rã levadura
pã́ bʉcʉacã weesere morẽsamo. Be'ro te nipe'tise bʉcʉa se'sape'tia
wa'asa'a, niwĩ. Levadura harinarẽ bʉcʉacã wee'caro weronojõ Õ'acʉ̃
wiogʉ nise nipe'tiropʉ se'sarosa'a nígʉ̃, tojo niwĩ.

Jesú masãrẽ queose me'rã bu'e'que ni'i
(Mr 4.33-34)

34 Jesú masãrẽ bu'égʉ, queose me'rã wereticã weetiwĩ. 35 Cʉ̃ tojo
weecã, Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ oja'que queoro wa'awʉ.
Jesú masãrẽ wereatjere a'tiro ojano'wʉ̃:
Queose me'rã masãrẽ weregʉsa'a.
Õ'acʉ̃ a'ti ʉmʉco weecãpʉ masĩno'ña marĩ'quere mʉsãrẽ were ba-
jurẽgʉ̃ti, ni ojano'wʉ̃.

Jesú "Ña'ase cape trigo tiropʉ pĩ'rĩbajua'quere a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e" nise ni'i

36 Be'ro Jesú masãrẽ we'eriti, wi'ipʉ sãjãawĩ. Ʉsã cʉ̃ bu'erã cʉ̃rẽ
sirutusãjãwʉ̃. Topʉ cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wʉ̃:
—Mʉ'ʉ mejẽpʉ ña'ase cape trigo wa'teropʉ queose were'quere
wereapoya. ¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeati? niwʉ̃.
37 Ʉsã tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú yʉ'tiwĩ:
—Añuse trigo capere ote'cʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ
upʉtigʉ ni'i. 38 Ti wese pe'e a'ti turi nisĩ'rĩrõ wee'e. Añuse
cape yʉ'ʉre ẽjõpeorã Õ'acʉ̃ põ'rã nima, nisĩ'rĩrõ wee'e. Ña'ase
cape pĩ'rĩ'que pe'e wãtĩ yarã nima, nisĩ'rĩrõ wee'e. 39 Ti wese
ote'cʉre ĩ'atu'tigʉ ña'asere ote'cʉ wãtĩ nimi. Trigo bʉcʉatu'ajaca
be'ro na tʉ̃'rẽse a'ti ʉmʉco pe'tiatje ni'i, nisĩ'rĩrõ wee'e. Trig-
ore tʉ̃'rẽrĩ masã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã weronojõ nima.
40 Ña'asere curewee ʉ̃jʉ̃acõ'asama. Na tojo wee'caro weronojõ
a'ti turi pe'ticãpʉre ña'arãrẽ cõ'arãsama. 41 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃
masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ yʉ'ʉre wereco'terãrẽ nipe'tiropʉ o'ógʉsa'a.
"Nipe'tirã ña'arõ weerãrẽ, tojo nicã ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã weerãrẽ
neoña", nigʉ̃sa'a. 42 Narẽ pecame'epʉ cõ'arãsama. Topʉ na pũrĩno'rã,
upicari cũ'rĩdio, utirãsama. 43 Tojo wa'ari curare Õ'acʉ̃ ʉaro weerã
pe'e a'tiro weerãsama. Cʉ̃ tiropʉ wa'arã, mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ weronojõ
asisterãsama. Topʉ ninu'cũcã'rãsama. O'meperi cʉorãnojõ a'tere
añurõ tʉ'oya, niwĩ.

Di'tapʉ niyeru cujiri yaacũu'que queose ni'i

44 Jesú a'tiro werenemowĩ:
—Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ wiogʉ nisere werenemogʉ̃ti. Cʉ̃ mʉsã wiogʉ nise
nipe'tise yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. Ni'cʉ̃ apeyenojõ wapabʉjʉsere
ãpẽrã ya di'ta po'peapʉ nʉo'quere boca'caro weronojõ ni'i. Tere
bocáca be'ro mejãrõpʉta yaacũusami tja. Be'ro e'catise me'rã wa'a,
nipe'tise cʉ̃ cʉosere duape'ocã'sami. Cʉ̃ dua'que wapa me'rã ti di'tare
duumiicã'sami, niwĩ.

Jesú perla wãmetiri pe, wapabʉjʉri pe me'rã queose o'o'que ni'i

45 Apeye quẽ'rãrẽ Jesú werenemowĩ:
—Õ'acʉ̃ wiogʉ nise ni'cʉ̃ duari masʉ̃ añurõ asistese peri perla
wãmetisere a'macusiaro weronojõ ni'i. 46 Cʉ̃ wapabʉjʉri pe, ni'cã
pere bocaejagʉ, a'tiro weesami. Bocaeja, cʉ̃ cʉosere duape'ocã'sami.
Cʉ̃ dua'que wapa me'rã ti pe wapabʉjʉri pere duumiicã'sami. Õ'acʉ̃
mʉsã wiogʉ nicã, ti pe wapabʉjʉri pere bocase weronojõ ni'i.

Wejecʉ me'rã Jesú queose o'o'que ni'i

47 »Be'ropʉ Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatjere weregʉti. Wa'i wẽjẽrĩ masã
ni'cãgʉ̃ wejecʉjo dia pajiri maapʉ doqueñosama. Tigʉpʉre nirãnʉcʉ̃
wa'i su'riwã'sama. 48 Tigʉ mu'muyʉ'rʉcã ĩ'arã, wa'i wẽjẽrĩ masã dia
sumutopʉ wejemajãsama. Topʉ wa'ire besedujisama. Añurãrẽ pi'ipʉ
besesãasama. Ña'arãrẽ doqueñocã'sama. 49 A'ti ʉmʉco pe'ticã, tojota
wa'arosa'a. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã a'tirãsama. Añurã,
ña'arãrẽ dʉcawaanʉ'cõrãsama. 50 Ña'arãrẽ pecame'epʉ cõ'arãsama.
Topʉ na pũrĩno'rã, upicari cũ'rĩdio, utirãsama, niwĩ Jesú.

Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ be'ropʉ na weeatjere were'que ni'i

51 Be'ro Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—¿A'te yʉ'ʉ ní'quere tʉ'oti mʉsã? niwĩ.
Ʉsã "Ʉʉ, tʉ'o'o", niwʉ̃.
52 Ʉsã tojo nicã, cʉ̃ niwĩ:
—Nipe'tirã Moisé oja'quere bu'erã yʉ'ʉ wiogʉ nigʉ̃sa'a nisere
ẽjõpeorã, ni'cʉ̃ wi'i cʉogʉ weronojõ nima. Cʉ̃, cʉ̃ ya wi'icjãrãrẽ
o'oacjʉ, ti wi'ipʉ cʉ̃ apeyenojõ nʉrõ'quere ma'marẽ, mejãrẽ mi-
iwĩrõmasĩsami. Cʉ̃ weronojõ yé niatjere mejã, Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere weremasĩsama. Tojo nicã ma'ma, yʉ'ʉ
bu'ese quẽ'rãrẽ weremasĩsama nígʉ̃, tojo niwĩ ʉ̃sãrẽ.

Jesú cʉ̃ ya macã Nazarepʉ dajatojaa'que ni'i
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53-54 Jesú te queose wéréca be'ro to ní'cʉ Nazare cʉ̃ masãca macãpʉ
wa'awĩ. Topʉ judío masã na nerẽwʉari wi'ipʉ bu'enʉ'cãwĩ. Topʉ nirã̃
cʉ̃ bu'esere tʉ'o, ĩ'amarĩamʉjãwã. A'tiro niwã:
—¿No'opʉ bu'epari ã'rĩ tocã'rõ masĩgʉ̃? ¿De'ro wee a'te masã
dutitirãrẽ yʉ'rʉosenojõrẽ weeĩ'omasĩti? 55 Ã'rĩ ni'cʉ̃ capiteru macʉ̃
nimi. Cʉ̃ a'ti macãcjõ María macʉ̃ nimi. Cʉ̃ acabijirã Santiago, José,
Simó, Juda nima. 56 Cʉ̃ acabijirã numia quẽ'rã a'topʉta nima. Tojo
weegʉ ¿no'opʉ masĩmipari cʉ̃ a'tere? niwã.
57 Cʉ̃ tocjʉ̃ nise bu'iri cʉ̃ weresere ẽjõpeosĩ'rĩtiwã. Jesú pe'e narẽ
niwĩ:
—Nipe'tirã ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ tʉ'o
ẽjõpeosama. Cʉ̃ ya di'tacjãrã, cʉ̃ ya wi'icjãrã dia'cʉ̃ ẽjõpeotisama,
niwĩ.
58 Tojo weegʉ ti macãpʉre na ẽjõpeoticã ĩ'agʉ̃, peje waro narẽ
weeĩ'otiwĩ.

14

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃rẽ tojo wee wẽjẽcãrã niwã nise ni'i
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Titare Herode Galilea di'tacjãrãrẽ dutigʉ Jesú wee'quere tʉ'ocʉ
niwĩ. 2 Tere tʉ'ogʉ, cʉ̃ me'rã da'rarãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Cʉ̃ Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ yʉ'ʉ wẽjẽduti'cʉ masã'cʉ nígʉ̃
nisami. Tojo weetigʉ mejẽta, peje waro weeĩ'otutuayʉ'rʉapʉ, nicʉ
niwĩ.
3 Cʉ̃ Herodeta todʉporopʉre Juãrẽ ñe'eduticʉ niwĩ. Ñe'e, bu'iri
da'reri wi'ipʉ dʉ'tecũudutícʉ niwĩ. A'te ye bu'iri tojo weecʉ niwĩ.
Herode cʉ̃ acabiji Felipe nʉmo, Herodía wãmetigore Felipe cʉ̃

catimicã, core ẽ'ma, nʉmoticʉ niwĩ. 4 Cʉ̃ tojo weesere tʉ'ogʉ, Juã
Herode tiropʉ wa'a, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ acabiji nʉmorẽ nʉmoticã, ña'a ni'i. Core cʉoticã'ña, nicʉ
niwĩ. Cʉ̃ tojo ní'que bu'iri Herode cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõduticʉ
niwĩ.
5 Cʉ̃ Juãrẽ wẽjẽsĩ'rĩcʉ niwĩ. Masã pe'e "Juã Õ'acʉ̃ ye quetire
weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nimi", nicãrã niwã. Tojo weegʉ yʉ'ʉ cʉ̃rẽ wẽjẽcã,
masã yʉ'ʉ me'rã uabosama ni uigʉ, maata cʉ̃rẽ wẽjẽticʉ niwĩ. 6 Be'ro
Herode cʉ̃ bajuáca nʉmʉrẽ bosenʉmʉ weecʉ niwĩ. Titare Herodía
macõ cʉ̃ piji'cãrã tiropʉ basaĩ'ogõ wijaco niwõ. 7 Herode co basaĩ'ocã
tʉ'sayʉ'rʉacʉ niwĩ. Tojo weegʉ "Ne nisooro marĩrõ no'o mʉ'ʉ
ʉasenojõrẽ o'ogʉti", nicʉ niwĩ. 8 Co pe'e co pacore "¿Ñe'enojõrẽ
sẽrĩgõsariba?" nico niwõ. Co paco wéréca be'ro Herode tiropʉ wa'a,
cʉ̃rẽ nico niwõ:
—Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ dʉpoare dʉtesure, ni'cã papʉ miiti,
yʉ'ʉre o'oya, nico niwõ. ¿Diacjʉ̃ta Juãrẽ wẽjẽgʉ̃sari? nígõ, tojo
weedutico niwõ.
9 Co tojo nicã tʉ'ogʉ, Herode bʉjaweticʉ niwĩ. Juãrẽ wẽjẽsĩ'rĩticʉ
nimiwĩ. Cʉ̃ masã tʉ'oropʉ "Mʉ'ʉ ʉasenojõrẽ o'ogʉti" ní'cʉ niyugʉ,
masã yʉ'ʉre bujiri nígʉ̃, co ní'caronojõta weecʉ niwĩ. 10 Tojo weegʉ
Juã bu'iri da'reri wi'ipʉ nigʉ̃rẽ cʉ̃ dʉpoare dʉtesureduticʉ niwĩ.
11 Dʉtesureca be'ro cʉ̃ dʉpoare bapapʉ sãa, Herodía macõrẽ o'ocãrã
niwã. Co pe'e quẽ'rã co pacopʉre o'oturiaco niwõ.
12 Be'ro Juã bu'esere sirutu'cãrã cʉ̃ upʉre miirã wa'a, yaacãrã niwã.
Be'ro Jesupʉre wererã wa'acãrã niwã.

Jesú ni'cãmocʉsetiri mil ʉmʉarẽ ba'ase eca'que ni'i
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jesú Juãrẽ wẽjẽ'que quetire tʉ'ogʉ, a'tiro weewĩ. Yucʉsʉpʉ
mʉjãsãjãa, apero masã marĩrõpʉ ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã me'rã wa'awĩ. Ʉ̃sã
wa'asere tʉ'orã, tocjãrã masã ma'apʉ cʉ̃rẽ sirutuwã'cãcãrã niwã.
14 Jesú ape pã'rẽpʉ pẽ'ajagʉ, dijanʉ'cãwĩ. Be'ro masã pãjãrãrẽ bo-
caejapejawĩ. Narẽ ĩ'agʉ̃, pajaña'wĩ. Dutitirã na mia'cãrãrẽ yʉ'rʉowĩ.
15 Ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã na'ique'ari cura cʉ̃ pʉ'to wa'a, werewʉ:
—Na'ique'aropʉ wee'e. A'topʉ marĩ nirõpʉ masã marĩma. Tojo
weegʉ masãrẽ macãpʉ wa'adutiya. Topʉ duuba'arã wa'ato, nimiwʉ̃.
16 Ʉ̃sã tojo nicã tʉ'ogʉ, "Wa'aticã'to. Mʉsã narẽ ecaya", niwĩ.
17 Ʉ̃sã cʉ̃rẽ niwʉ̃:
—Ni'cãmocʉse pã̃, wa'i pʉarã dia'cʉ̃ cʉo'o, niwʉ̃.
18 Be'ro "Te mʉsã cʉosere miitia", niwĩ.
19 Cʉ̃ tojo nicã, cʉ̃ tiro miawʉ̃. Be'ro Jesú masãrẽ tá bu'ipʉ
dujidutiwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, te pã̃ ni'cãmocʉse pagare, na wa'i pʉarãrẽ
mii, ʉ'mʉarõpʉ ĩ'amorõ, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'owĩ. Be'ro pã̃rẽ
dʉcawaa, ʉ̃sãrẽ o'owĩ. Ʉ̃sã pe'e masãrẽ tere etiwʉ. 20 Nipe'tirã ba'a
yapiwã. Be'ro doce pi'seri na ba'adʉ'a'quere seeneowʉ̃. 21 Tere ba'arã
numia, wĩ'marã ba'paqueono'ña marĩrõ ʉmʉa se'saro ni'cãmocʉsetiri
mil niwã.

Jesú acopʉ sija'que ni'i
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jesú masãrẽ ba'ase ecáca be'ro ʉ̃sã cʉ̃ bu'erãrẽ yucʉsʉ me'rã
ditarapʉ pẽ'ayudutiwĩ. Cʉ̃ pe'e topʉ masãrẽ we'eritigʉ, tojacã'wĩ

yujupʉ. 23 Be'ro masãrẽ we'eritica be'ro ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ cʉ̃ se'saro ñubuegʉ
mʉjãcʉ niwĩ. Topʉre ñami ẽjã̆cã, ni'cʉ̃ta nicʉ niwĩ. 24 Ʉsã pe'e ditara
decopʉ pẽ'arã weewʉ. To ʉ̃sã ejacã, wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽepõtẽowʉ̃. Tojo
weero pã'cõrĩ paca yucʉsʉre wẽecʉawʉ. 25 Bo'remʉjãtiri cura Jesú
ʉ̃sã tiropʉ acopʉ sijawã'cãtiwĩ. 26 Ʉsã cʉ̃rẽ ĩ'amasĩtiwʉ. Tojo weerã
cʉ̃ topʉ sijawã'cãticã ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉawʉ. Cʉ̃rẽ ĩ'arã, “Abʉ, masʉ̃
wẽrĩ'cʉ wãtĩ nisami”, ni caricũwʉ̃.
27 Jesú ʉ̃sãrẽ nʉcʉ̃adutigʉ a'tiro niwĩ:
—Wãcũtutuaya. Yʉ'ʉ ni'i. Yʉ'ʉre uiticã'ña, niwĩ.
28 Be'ro Pedro Jesure niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ nígʉ̃, yʉ'ʉre mʉ'ʉ tiro acopʉ sijawã'cãdutiya, niwĩ.
29 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ a'tia, niwĩ. Tojo weegʉ Pedro dija, Jesú tiropʉ wa'agʉ,
sijawã'cãwĩ. 30 Be'ro ʉpʉtʉ wĩ'rõ wẽecã ĩ'agʉ̃, ʉcʉa wa'awĩ. Tojo
weegʉ cʉ̃ di'adijagʉ, caricũwĩ:
—Wiogʉ, ñe'egʉ̃ a'tia, ni caricũwĩ.
31 Be'ro maata Jesú cʉ̃rẽ ñe'ewĩ. A'tiro niwĩ:
—¿Mʉ'ʉ cã'rõacã waro ẽjõpeose cʉoti? ¿De'ro weegʉ yʉ'ʉ tiro
a'tisĩ'rĩmigʉ̃, yʉ'ʉre ẽjõpeotiati? niwĩ.
32 Be'ro na yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãrĩ cura wĩ'rõ yʉsʉa wa'awʉ. 33 Tojo
wa'acã ĩ'arã, ʉ̃sã tiwʉpʉ sãñarã Jesure ẽjõpeorã, ejaque'awʉ. Cʉ̃rẽ
niwʉ̃:
—Nirõta mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i, niwʉ̃.

Jesú Genesarepʉ dutitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 6.53-56)

34 Be'ro ʉ̃sã Genesare wãmetiropʉ pẽ'ajawʉ. 35 Tocjãrã Jesure
ĩ'amasĩrã, topʉ cʉ̃ ejase quetire nipe'tiropʉ werese'sabi'acãrã niwã.
Nipe'tirã dutitirãrẽ yʉ'rʉodutirã cʉ̃ tiropʉ miiejawã.
36 —Mʉ'ʉ quẽ'rã ʉ̃sãrẽ mʉ'ʉ yaro su'tiro sumutopʉ
ñe'eña'duticureya, niwã. Nipe'tirã tojo weerã̆ yʉ'rʉono'pe'ticã'wã.

15

Masãrẽ ña'arã wa'acã weese ni'i
(Mr 7.1-23)

1 Be'ro fariseo masã Jesú tiropʉ ejawã. Tojo nicã Moisé oja'quere
bu'eri masã quẽ'rã Jerusalẽ̆pʉ a'ti'cãrã Jesú tiropʉ eja, sẽrĩtiña'wã:
2 —¿De'ro weerã mʉ'ʉ bu'erã marĩ ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'quere
yʉ'rʉnʉ'cãti? Ba'ase dʉporo marĩ ñecʉ̃sʉmʉa weewʉa'caronojõ
omocoetima, niwã.
3 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ sẽrĩtiña'gʉ̃ti. Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa
weemʉjãti'quere weesiruturã, ¿de'ro weerã Õ'acʉ̃ dutiro pe'ere
yʉ'rʉnʉ'cãti? 4 Õ'acʉ̃ a'tiro duticʉ niwĩ: “Mʉsã pacʉ, mʉsã pacore
ẽjõpeoya.” Tojo nicã “No'o cʉ̃ pacʉ, cʉ̃ pacore ña'arõ ucũgʉ̃nojõ
wẽrĩato”, nicʉ niwĩ. 5 Mʉsã pe'e mʉsã pacʉre o mʉsã pacore na
apeyenojõ sẽrĩcã, weetamusĩ'rĩtirã, narẽ a'tiro nisa'a: “Nipe'tise
ʉ̃sã cʉose mʉsãrẽ o'obo'quere Õ'acʉ̃rẽ o'otojapʉ”, nisa'a. 6 Mʉsãta
a'tiro nirãnojõrẽ na pacʉ o na pacore weetamuta basiotisa'a nisere
bu'e'e. A'tiro wéérã, Õ'acʉ̃ dutisere tojowaro ĩ'acõ'abutiacã'a. Mʉsã

ñecũsʉmʉa weemʉjãti'quere weesĩ'rĩrã, tojo wee'e. 7 Diacjʉ̃ wéérã
weronojõ weeta'sa'a. Isaía dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ
masʉ̃ mʉsãrẽ diacjʉ̃ta nisapĩ. A'tiro ojacʉ niwĩ:
8 “Ã'rã masã ʉsero me'rã dia'cʉ̃ yʉ'ʉre ẽjõpeoma.
Na tʉ'oña'se waro pe'e no'opʉ nirõ nisa'a.
9 Tojo weerã na yʉ'ʉre ñubuepeose wapamarĩ'i.
Na bu'ese yʉ'ʉ dutise mejẽta ni'i.
Masã dutise ni'i”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojacʉ niwĩ Isaía, ni yʉ'tiwĩ Jesú
fariseo masãrẽ.
10 Narẽ tojo níca be'ro Jesú masãrẽ pijio, niwĩ:
—Yé cjasere tʉ'omasĩrãti nírã, tʉ'oya. 11 Marĩ ʉsero me'rã ba'ase
mejẽta Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ marĩrẽ ña'arõ wa'acã wee'e. Tojo weronojõ
o'oro, marĩrẽ ʉseropʉ wijatise pe'e ña'arõ wa'acã wee'e, niwĩ.
12 Tojo níca be'ro ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã cʉ̃ pʉ'to wa'a, cʉ̃rẽ niwʉ̃:
—Mʉ'ʉ tojo nisere tʉ'orã, fariseo masã tʉ'satiama, niwʉ̃.
13 Ʉsã tojo nicã, Jesú queose me'rã yʉ'tiwĩ:
—Wese cʉogʉ ña'ase, topʉ pĩ'rĩbajuasere du'acõ'agʉ̃sami. Yʉ'ʉ
pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ nisoose me'rã bu'erãrẽ mejãrõta weegʉsami.
Narẽ cõ'abutiagʉsami. 14 Tojo weerã narẽ tojo ĩ'acõ'acã'ña. Na
nisoose me'rã bu'érã, caperi ĩ'atirã ãpẽrã caperi ĩ'atirãrẽ wejemʉ'tãrã
weronojõ nima. Ni'cʉ̃ ĩ'atigʉ apĩ ĩ'atigʉre wejemʉ'tãgʉ̃, na pʉarãpʉta
no'o nirĩ copepʉ bʉrʉsãjãsama, niwĩ.
15 Be'ro Pedro Jesure niwĩ:
—Ʉsãrẽ wereya. Mʉ'ʉ ní'que ¿de'ro nisĩ'rĩrõ weesari? niwĩ.
16 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—¿Mʉsã quẽ'rã a'tere tʉ'omasĩweti yujupʉ? 17 Nipe'tise marĩ
ba'asõrõse paapʉ wa'a, be'ro yʉ'rʉwijaa wa'asa'a. 18 Masã na ucũse,
ʉseropʉ wijase pe'e wãcũsepʉ wadatiwijati'i. A'te pũrĩcã Õ'acʉ̃
ĩ'orõpʉ masãrẽ ña'arã wa'acã wee'e. 19 Marĩ wãcũse ña'arõ wãcũsepʉ
dʉ'pocʉ́tiwijati'i. Ãpẽrãrẽ wẽjẽcõ'ase, nʉmo nitigore a'metãrãse,
numio me'rã ña'arõ weese, yajase, nisoose, ucjase a'te nipe'tise
wãcũsepʉ dʉ'pocʉ́tiwijatisa'a. 20 A'te peje pũrĩcã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre
masãrẽ ña'arã wa'acã weesa'a. Marĩ na weewʉasenojõrẽ ba'ase
dʉporo omocoetirã pũrĩcã, masãrẽ ña'arã wa'acã weetisa'a, niwĩ.

Judío masõ nitigo ape di'tacjõpʉ Jesure ẽjõpeo'que ni'i
(Mr 7.24-30)

21 Be'ro Jesú Genesarepʉ ní'cʉ Tiro, Sidõ̃ wãmetise macãrĩpʉ
wa'awĩ. Tocjãrã judío masã nitiwã. 22 Topʉ eja, ni'cõ numio topʉ
nigõ̃ Canaácjõ Jesú tiro caricũwã'cãtiwõ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, Davi dʉporocjʉ̃ wiogʉ pãrãmi, yʉ'ʉre pajaña'ña. Yʉ'ʉ
macõ wãtĩ sãjãno'co nitjĩagõ, pũrõ pi'etimo, niwõ.
23 Jesú core yʉ'titiyʉ'rʉocã'wĩ. Tojo weerã ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã cʉ̃ pʉ'to
wa'a, cʉ̃rẽ niwʉ̃:
—Marĩ siro ña'arõ caricũwã'cãtisamo. Core wa'adutiya, niwʉ̃.
24 Be'ro Jesú core niwĩ:
—Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre Israe curuacjãrã oveja bajuduti'cãrã weronojõ nirã̃
dia'cʉ̃rẽ a'madutigʉ o'ówĩ, niwĩ.
25 Cʉ̃ tojo nimicã, co cʉ̃rẽ ẽjõpeogo, cʉ̃ pʉ'to ejaque'awõ. A'tiro
niwõ:

—Wiogʉ, yʉ'ʉre weetamuña, niwõ.
26 Jesú core yʉ'tiwĩ:
—Wĩ'marã ba'asere ẽ'ma, diayiare doquecũucã, ña'a ni'i, niwĩ.
27 Cʉ̃ tojo nimicã, co pe'e cʉ̃rẽ niwõ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, tojota ni'i, nírõ. Diayiapʉta mesapʉ na wiorã ba'astedijosere ba'asama. Tojo nígõ, yʉ'ʉ judío masõ nitimicã, judío masã na "Diayi weronojõ nimo" nigõrẽ, judío masãrẽ mʉ'ʉ weetamudʉ'a'quere weetamuña nígõ, tojo niwõ.
28 Co tojo nicã, Jesú niwĩ:
—Mʉ'ʉ pũrĩcã ẽjõpeose cʉoyʉ'rʉa'a. Tojo weero mʉ'ʉ ní'caronojõta wa'ato, niwĩ.
Cʉ̃ tojo nirĩ curata co macõ wãtĩ cõ'awĩrõno'copʉ tojaco niwõ.

Jesú pãjãrã dutitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i

29 Jesú Tiro, Sidõ̃pʉ ní'cʉ wijawã'cãgʉ̃, Galilea wãmetiri ditara sumutopʉ yʉ'rʉawĩ. Be'ro ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ mʉjãa, ejanujãwĩ. 30 Pãjãrã masã cʉ̃ dujiropʉ etawã. Na opa cõ'ñerĩ sijarãrẽ, caperi bajuno'tirãrẽ, omocã, dʉ'pocã dojoriwi'iare, ucũmasĩtirãrẽ, no'o duti cʉorãnojõrẽ miiejawã. Jesú tiropʉ narẽ miiejacũuowã. Narẽ yʉ'rʉowĩ. 31 Tojo weecã, ucũmasĩtimi'cãrã ucũwã. Omocãrĩ, dʉ'pocãrĩ dojoriwi'ia yʉ'rʉono'wã. Opa cõ'ñerĩ sija'cãrã diacjʉ̃ sijawã. Ĩ'atimi'cãrã ĩ'awã. Tere ĩ'arã, masã ĩ'amarĩawã. Be'ro Õ'acʉ̃rẽ "Marĩ Israe curuacjãrã wiogʉ tutuayʉ'rʉami", ni e'catise o'owã.

Jesú ba'paritisetiri mil ʉmʉarẽ eca'que ni'i
(Mr 8.1-10)

32 Be'ro Jesú ʉ̃sã cʉ̃ bu'erãrẽ pijio, niwĩ:
—Ã'rã masãrẽ pajaña'a wa'asa'a. Na marĩ me'rã nirõ̃ i'tia nʉmʉ yʉ'rʉ'ʉ. Tojo weerã na ba'ase toja wa'asama. Na ʉja me'rã na ye wi'seripʉ tojaacã ʉatisa'a. Na ba'atirã, ma'apʉ tʉ'omasĩse pe'tique'a wa'abosama, niwĩ.
33 Cʉ̃ tojo nicã, ʉ̃sã cʉ̃rẽ niwʉ̃:
—¿De'ro wee ʉ̃sã ba'ase bocabosari ã'rã pãjãrãrẽ? A'tore masã marĩma, niwʉ̃.
34 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—¿Dicʉsepaga pã̃ cʉoti? niwĩ.
Ʉsã cʉ̃rẽ niwʉ̃:
—Sietepaga pã̃, tojo nicã wa'i pejetirãcã cʉo'o, niwʉ̃.
35 Ʉsã tojo níca be'ro masãrẽ dujidutiwĩ. 36 Be'ro pã̃ sietepagare, tojo nicã wa'ire mii, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'owĩ. Tu'ajanʉ'cõ, pã̃rẽ dʉcawaa, ʉ̃sãrẽ o'owĩ. Ʉsã pe'e tere masãrẽ etiwʉ. 37 Nipe'tirã ba'a, yapiyʉ'rʉawã. Be'ro siete pi'seri na ba'adʉ'a'quere seeneowʉ̃. 38 Tere ba'arã numia, wĩ'marã ba'paqueono'ña marĩrõ ʉmʉa se'saro ba'paritisetiri mil niwã. 39 Be'ro Jesú masãrẽ we'eriti, ʉ̃sã yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa, Magdala wãmetiropʉ pẽ'a wa'awʉ.

16

Jesure fariseo masã, tojo nicã saduceo masã Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'odutimi'que ni'i

1 Ʉsã Magdala wãmetiropʉ ejacã, fariseo masã, tojo nicã saduceo
masã Jesure ĩ'arã etawã. Na ¿diacjʉ̃ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉta nimiti? nírã, cʉ̃rẽ
Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'odutiwã. 2 Jesú pe'e narẽ yʉ'tiwĩ:
—Mujĩpũ sõ'asãjãcã, mʉsã "Añurõ cʉ̃'marõsa'a", ni'i. 3 Bo'reacã
ñiarĩ nʉmʉjo nicã, "Aco pejarosa'a", ni'i. Ʉ'mʉarõ cjasere ĩ'arã, tojo
bajuri nʉmʉ nirõsa'a nisere masĩ'i. Tojo nimirã, Õ'acʉ̃ a'tocatero cʉ̃
weeĩ'ose pe'ere masĩwe'e. 4 Mʉsã a'tocaterocjãrã ña'arã ni'i. Mʉsã
weeĩ'oña nírã, mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeotisere ĩ'o'o. Mʉsãrẽ weeĩ'osome.
A'te dia'cʉ̃rẽ weregʉti. Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ
masʉ̃ Jonárẽ wa'a'caronojõ dia'cʉ̃rẽ ĩ'ogʉ̃ti, niwĩ. Tojo níca be'ro na
tiropʉ ní'cʉ apesepʉ wa'awĩ.

Jesú queose o'o'que ni'i
(Mr 8.14-21)

5 Be'ro ʉ̃sã ape pã'rẽpʉ pẽ'a wa'awʉ. Topʉ wa'arã, pã̃ ʉ̃sã ba'atjere
acobojocãrã niwʉ̃. 6 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Mʉsã fariseo masã, saduceo masã na ye levadura pã̃ bʉcʉacã
weesere tʉ'omasĩña, niwĩ.
7 Cʉ̃ tojo nicã, ʉ̃sã cʉ̃ nisere tʉ'otirã, a'merĩ niwʉ̃:
—Marĩ pã̃rẽ miititiasʉ. Tojo weegʉ marĩrẽ tojo nisami, nimiwʉ̃.
8 Jesú ʉ̃sã tojo nisere masĩgʉ̃, a'tiro niwĩ:
—Mʉsã pã̃ marĩ ba'atjere miititiasʉ nírã, queoro wãcũwe'e.
Mʉsã ẽjõpeose moobutia'a. 9 ¿Mʉsã tʉ'omasĩweti yujupʉ? ¿Yʉ'ʉ
ni'cãmocʉsepaga pã̃ me'rã ni'cãmocʉsetiri mil ʉmʉarẽ eca'quere
wãcũweti? Peje pi'seri na ba'adʉ'aquere seeneowʉ̃. 10 ¿Cãrʉ̃
wee'que quẽ'rãrẽ wãcũweti? Sietepaga pã̃ me'rã ba'paritisetiri mil
masãrẽ ecawʉ. Tita quẽ'rãrẽ na ba'adʉ'a'quere peje pi'seri seeneowʉ̃.
11 ¿De'ro weerã mʉsã tʉ'omasĩtiati? Yʉ'ʉ fariseo masã, saduceo masã
ye levadurare ucũgʉ̃, pã̃ mejẽtare nigʉ̃ weeapʉ, niwĩ.
12 Cʉ̃ tojo nicãpʉta, ʉ̃sãrẽ tʉ'omasĩse ejawʉ.
—Marĩrẽ levadura pã̃ bʉcʉacã weese mejẽtare ucũgʉ̃ weeapĩ;
fariseo masã, saduceo masã na nisoose me'rã bu'ese pe'ere
tʉ'omasĩato nígʉ̃, tojo niapĩ, niwʉ̃.

Pedro Jesure "Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ ni'i" ní'que ni'i
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Be'ro Jesú Cesarea Filipo wãmetiri macãpʉ wa'awĩ. Topʉ eja, ʉ̃sã
cʉ̃ bu'erãrẽ sẽrĩtiña'wĩ:
—Masã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre ¿de'ro ucũti?
niwĩ.
14 Ʉsã cʉ̃rẽ yʉ'tiwʉ:
—Ãpẽrã "Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ nimi", nima. Ãpẽrã
"Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía nígʉ̃ nisasami",
nima. Ãpẽrã "Jeremía nimi o apĩ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃
nígʉ̃ nisasami", nima mʉ'ʉrẽ, ni yʉ'tiwʉ cʉ̃rẽ.
15 Ʉsã tojo nicã, niwĩ:
—Mʉsã waro, ¿de'ro wãcũti yʉ'ʉre? ni sẽrĩtiña'wĩ.
16 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Simó Pedro cʉ̃rẽ yʉ'tiwĩ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ʉ̃sã yoacã yucue'cʉ ni'i. Õ'acʉ̃
catinu'cũgʉ̃ macʉ̃ ni'i, niwĩ.

17 Jesú cũrẽ niwĩ:
—Simó, Joná macũ, mʉ'ʉ tojo ucũgũ, diacjũta ucũ'u. Ne ni'cũ masũ
mʉ'ʉrẽ tere weretiapĩ. Yʉ'ʉ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigũ mʉ'ʉrẽ tere masĩse
o'oapĩ. Tojo weegʉ e'catiya. 18 Mʉ'ʉrẽ weregʉti. Mʉ'ʉ wãme Pedro
ũtãgã nisĩ'rĩrõ wee'e. Mʉ'ʉ weronojõ ẽjõpeorãrẽ ya curuacjãrãrẽ
wa'acã weegʉti. Wãtĩ cũ yarã me'rã ya curuacjãrãrẽ docaque'acã wee-
some. 19 Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ ʉ'mʉsepʉ marĩ wiogʉ nirõpʉ cja sawire o'ogʉti.
Tojo weero a'ti nucũcãpʉre mʉ'ʉ cã'mota'acã, ʉ'mʉsepʉ quẽ'rãrẽ
cã'mota'ano'rõsa'a. Mʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉre dʉ'tecũucã, ʉ'mʉsepʉ
quẽ'rãrẽ dʉ'tecũuno'rõsa'a. A'ti nucũcãpʉre "Tojota weeato" nicã,
ʉ'mʉsepʉ quẽ'rãrẽ tojota wa'arosa'a, niwĩ Jesú.
20 Be'ro Jesú ũsãrẽ niwĩ:
—Ne ãpẽrãrẽ "Cũ Õ'acũ bese'cʉ Cristo nimi", niticã'ña, niwĩ.

Jesú cũ wẽrĩatjere were'que ni'i
(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

21 Tita me'rã Jesú ũsãrẽ a'tiro werenʉ'cãwĩ:
—Yʉ'ʉre Jerusalẽpʉ wa'aro ni'i. Topʉ judío masã bʉcʉrã, pa'ia
wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã yʉ'ʉre ʉpʉtʉ pi'eticã weerãsama.
Yʉ'ʉre wẽjẽrãsama. Tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgũsa'a, niwĩ
ũsãrẽ. 22 Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro Jesure yoacurero wejewã'cã, a'tiro
tu'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, ne mʉ'ʉ tojo nise wa'aticã'to. Õ'acũ tojo wa'acã
cã'mota'ato, nicʉ niwĩ.
23 Be'ro Jesú majãminʉ'cã, cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Wãtĩ wa'aya. Mʉ'ʉ tojo nígũ, Õ'acũ yʉ'ʉre dutisere
cã'mota'asĩ'rĩgũ wee'e. Õ'acũ cũ ʉasere wãcũwe'e. Masã na
wãcũwʉaronojõ pe'e wãcũ'u, nicʉ niwĩ.
24 Be'ro Jesú ũsã ãpẽrãrẽ niwĩ:
—No'o yʉ'ʉre ẽjõpeosirutugʉnojõ cũ weesĩ'rĩrõnojõ weeticã'to.
Yʉ'ʉ ʉaro pe'e weeato. No'o yʉ'ʉre sirutusĩ'rĩgũ, "Jesure ẽjõpeogʉ,
wẽrĩbosa'a" nitigʉta sirutuato. 25 Yʉ'ʉre ẽjõpeose me'rã ña'arõ
yʉ'rʉsĩ'rĩtigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'ugʉnojõ pecame'epʉ bu'iri da're baju-
riono'gũsami. Apĩ wẽjẽsere uiti, yʉ'ʉre ẽjõpeonu'cũgũnojõ pe'e yʉ'ʉ
me'rã catinu'cũgũsami.
26 »Ni'cũ a'ti turi cjase nipe'tisere wapata'a, cũ ejeripõ'rã pe'ere
bajuriogʉ, ¿ñe'enojõrẽ wapata'abosari? Cũ pecame'epʉ wa'agʉ, cũ ya
ejeripõ'rãrẽ de'ro wee wapayewĩrõmasĩtisami. 27 Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ
masũ weronojõ upʉtigʉ a'tiro weegʉti. Yʉ'ʉ pacʉ asistese me'rã,
cũrẽ wereco'terã me'rã a'ti turipʉre a'tigʉti tja. Yʉ'ʉ apaturi a'tigʉ,
nipe'tirãrẽ de'ro na wee'quenʉcũrẽ wapayegʉti. 28 Diacjũ mʉsãrẽ
weregʉti. Ni'cãrẽrã a'topʉ nirã na wẽrĩse dʉporo a'tere ĩ'arãsama.
Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ wiogʉ sãjãcã ĩ'atimirã,
wẽrĩsome, niwĩ.

17

Jesú cũ bajuse dʉcayu'que ni'i
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Jesú "Yʉ'ʉ wiogʉ nisere ĩ'arãsa'a" níca be'ro ni'cã semana yʉ'rʉwʉ.
Titare Pedro, Santiago, cũ acabiji Juãrẽ ũrũgũ ʉ'mʉacjʉpʉ miacʉ niwĩ.

Na se'saro wa'acãrã niwã. 2 Topʉ na ĩ'orõpʉ cʉ̃ bajusere dʉcayucʉ
niwĩ. Cʉ̃ diapoare mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ weronojõ asistecʉ niwĩ. Cʉ̃ ye
su'ti añurõ bo'reyuse wa'acaro niwʉ̃. 3 Tojo wa'ari cura maata Moisé,
Elía dʉporocjãrãpʉ Jesú me'rã ucũcã ĩ'acãrã niwã. 4 Tere ĩ'agʉ̃, Pedro
Jesure nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, marĩ a'topʉ nicã añuyʉ'rʉa'a. Mʉ'ʉ ʉacã, ʉ̃sã i'tia
wi'iacã weerãti. Ni'cã wi'i mʉ'ʉ ya wi'i, ape wi'i Moisé ya wi'i, ape
wi'i Elía ya wi'i weerãti, nicʉ niwĩ.
5 Pedro tojo ucũrĩ cura ni'cã o'mecurua asisteri curua a'ti, narẽ
tuubi'acã'caro niwʉ̃. Ti curuapʉre ni'cʉ̃ ucũcã tʉ'ocãrã niwã:
—Ã'rĩ yʉ'ʉ macʉ̃, yʉ'ʉ ma'igʉ̃ nimi. Cʉ̃ me'rã pũrõ e'cati'i. Cʉ̃
ucũsere tʉ'o ẽjõpeoya, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.
6 Tere tʉ'orã, cʉ̃ bu'erã ʉpʉtʉ ʉcʉarã, di'tapʉ mu'rĩque'acãrã niwã.
7 Be'ro Jesú na pʉ'to wa'a, narẽ ñe'eña'a, nicʉ niwĩ:
—Wã'cãnʉ'cãña. Uiticã'ña, nicʉ niwĩ.
8 Be'ro na ĩ'acã, ãpẽrã ne marĩcãrã niwã. Jesú ni'cʉ̃ta nicʉ niwĩ.
9 Na tigʉpʉ ní'cãrã dijaticã, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã ni'cãrõacã ĩ'a'quere ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃
macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ wẽrĩ masãca be'ropʉ wereya, nicʉ niwĩ.
10 Cʉ̃ tojo nicã, cʉ̃ bu'erã sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weerã Moisé oja'quere bu'eri masã "Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ
a'tise dʉporo Elía a'timʉ'tãgʉ̃sami" nisari?
11 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsã nírõnojõta Elía a'timʉ'tãgʉ̃sami. Cʉ̃ nipe'tisere
apomʉ'tãgʉ̃sami. 12 Yʉ'ʉ pe'e a'tiro nigʉ̃ti. Elía a'titojacʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
masã ĩ'amasĩticãrã niwã. Na cʉ̃rẽ no'o ʉaro weesĩ'rĩsere weecãrã
niwã. Cʉ̃rẽ wee'caronojõta yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ
quẽ'rãrẽ pi'eticã weerãsama, nicʉ niwĩ.
13 Cʉ̃ tojo nicãpʉ, cʉ̃ bu'erã tʉ'omasĩcãrã niwã. "Cʉ̃ Elía a'titojacʉ
niwĩ nígʉ̃, Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃rẽ nigʉ̃ weesami", nicãrã niwã.

Jesú wĩ'magʉ̃rẽ wãtĩ sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Be'ro na ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ní'cãrã masã wa'teropʉ dijatawã. Titare ni'cʉ̃
a'ti, Jesú tiropʉ ejaque'awĩ. Cʉ̃rẽ a'tiro niwĩ:
15 —Yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉ macʉ̃rẽ pajaña'ña. Cʉ̃ wãcũña marĩrõ
wẽrĩamʉjãmi. Ʉpʉtʉ waro pi'etiyʉ'rʉmajãmi. Pejetiri pecame'epʉ
doqueque'a, diapʉ quẽ'rãrẽ doqueñojãmʉjãmi. 16 Cʉ̃rẽ mʉ'ʉ bu'erã
tiropʉ miiejamiapʉ. Na cʉ̃rẽ yʉ'rʉomasĩtiama, niwĩ.
17 Be'ro Jesú masãrẽ niwĩ:
—Mʉsã ẽjõpeose moorã ña'arã ni'i. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ yoacã bu'emicã,
ne tʉ'omasĩwe'e yujupʉ. ¿No'ocã'rõ yoacã mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeoticã
wãcũtutuagʉsari? Cʉ̃ wĩ'magʉ̃rẽ yʉ'ʉ tiro miitia, niwĩ.
18 Topʉ miiejacã, wãtĩ wĩ'magʉ̃pʉ ní'cʉre cõ'awĩrõwĩ. Cʉ̃ tojo weeri
curata wĩ'magʉ̃ yʉ'rʉono'cʉpʉ tojawĩ.
19 Be'ro ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã ãpẽrã tʉ'otiropʉ cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wʉ̃:
—¿De'ro weerã ʉ̃sã wãtĩrẽ cõ'amasĩtiapari? niwʉ̃.
20 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉre añurõ ẽjõpeotise ye bu'iri cʉ̃rẽ cõ'awĩrõmasĩtiapã.
Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã mostaza capeacã weronojõ cã'rõacã

ẽjõpeose cʉorã, a'tigʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃rẽ “Aperopʉ wa'aya”, nímasĩbosa'a. Mʉsã tojo nicã, aperopʉ wa'arosa'a. Mʉsã diacjʉ̃ta ẽjõpeocãma, nipe'tisere weeta basiorosa'a. 21 Ã'rĩ wãtĩ sãjãgʉ̃nojõrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩ, be'tise me'rã dia'cʉ̃ cõ'awĩrõta basio'o, niwĩ.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Be'ro ʉ̃sã Galileapʉ sijarã wa'awʉ. Topʉ Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre wiorãpʉre o'orãsama. 23 Yʉ'ʉre wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgʉ̃sa'a tja, niwĩ. Ʉsã cʉ̃ “Yʉ'ʉre wẽjẽrãsama” nicã tʉ'orã, pũrõ bʉjawetiwʉ.

Õ'acʉ̃ wi'i cjase niatjere na niyeru o'o'que ni'i

24 Be'ro Jesú, ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã Capernau wãmetiri macãpʉ wa'awʉ. Ʉsã topʉ ejari curare Õ'acʉ̃ wi'i cjase niatjere niyeru wapaseeri masã Pedro tiropʉ wa'awã. A'tiro sẽrĩtiña'cãrã niwã cʉ̃rẽ:

—¿Mʉsãrẽ bu'egʉ Õ'acʉ̃ wi'i cjase niatjere niyeru wapayeweti? nicãrã niwã.

25 Pedro narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Wapayesami, nicʉ niwĩ.

Be'ro Pedro Jesú nirĩ wi'ipʉ sãjãejawĩ. Cʉ̃ Jesure sẽrĩtiña'gʉ̃ti weeri cura Jesú pe'e cʉ̃rẽ ucũwe'ocã'wĩ:

—¿De'ro tʉ'oña'ti, Simó? ¿A'ti ʉmʉcocjãrã wiorã niyeru ʉarã, na acawererãrẽ sẽrĩsari, o aperocjãrãpʉre sẽrĩsarine? niwĩ.

26 Pedro cʉ̃rẽ yʉ'tiwĩ:

—Aperocjãrãpʉre wapayedutisama, niwĩ.

Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ na acawererãrẽ sẽrĩtisama. Tojo weero yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ niyucã, cʉ̃ ya wi'i cjase niatjere niyeru sẽrĩmasĩtisama. 27 Tojo nimicã, narẽ mejẽcã wãcũdutitigʉ wapayegʉti. Mʉ'ʉ ditarapʉ wẽjẽrĩ da mii, wa'i wẽjẽgʉ̃ wa'aya. Ba'amʉ'tãgʉ̃rẽ wejemorõña. Cʉ̃ ʉseropʉ niyeru cujire bocagʉsa'a. Ti cuji me'rã marĩ pʉarã yere wapayegʉ wa'aya, niwĩ Jesú.

18

Añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ yere oja'que ni'i
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Õ'acʉ̃ wi'i cjase wapaseeri masãrẽ Pedro wapayegʉ wa'acaterore ʉ̃sã Jesú tiropʉ wa'a, cʉ̃rẽ niwʉ̃:

—Ʉ'mʉsepʉre ¿noanojõ ʉ̃sã mʉ'ʉ besecʉ̃ú'cãrã ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sari? niwʉ̃.

2 Ʉsã tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú ni'cʉ̃ wĩ'magʉ̃rẽ pijio, ʉ̃sã tiropʉ nʉ'cõwĩ. 3 Ʉsãrẽ niwĩ:

—Mʉsãrẽ diacjʉ̃ weregʉti. Ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãsĩ'rĩsere du'ucã'ña. Mʉsã tere wãcũnu'cũrã, ã'rĩ weronojõ nitirã, ʉ'mʉsepʉ yʉ'ʉ wiogʉ niatjopʉ wa'asome. 4 A'tiro ni'i. No'o ã'rĩ wĩ'magʉ̃ weronojõ ãpẽrã yʉ'rʉoro nisere wãcũtigʉnojõ cʉ̃́ta yʉ'ʉ niatjopʉre ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sami. 5 Apeye quẽ'rãrẽ weregʉti. Yʉ'ʉre maigʉ̃nojõ ni'cʉ̃ ã'rĩ wĩ'magʉ̃rẽ ñe'egʉ̃ weronojõ weemi. Cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃, yʉ'ʉreta ñe'egʉ̃ weemi, niwĩ.

Ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã weeticã'ña nise ni'i
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jesú apeye ũsãrẽ werenemowĩ:

—No'o yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ wĩ'magũrẽ ña'arõ weecã weegʉ́ ʉpʉtʉ bu'iri da'reno'gũsami. Ʉtãgã pajicja cũ wãmʉtapʉ dʉ'teyoo, cũrẽ maa pajiri maapʉ doqueñocã, nemorõ añubosa'a. Tojo weecã, cũ maata wẽrĩa wa'a, dojorẽnemotibosami. 7 Masãrẽ ña'arõ weecã weese ña'abutia'a. Ña'arõ weenu'cũcã'rãsama, wéérã pe'ea. Mejõ tojo weegʉnojõ ʉpʉtʉ waro bu'iri da'reno'gũsami.

8 »A'tiro weeya. Mʉsã omocã, mʉsã dʉ'pocã me'rã ña'arõ weesĩ'rĩrã, dʉtecõ'abo'caro weronojõ ña'arõ weedu'ucã'ña. Mʉsã ni'cã omocã me'rã o ni'cã dʉ'pocã me'rã ʉ'mʉsepʉ wa'acã, nemorõ añu'u. Pʉa omocã me'rã, pʉa dʉ'pocã me'rã pecame'epʉ wa'acã pe'ere, ña'ayʉ'rʉabosa'a. 9 Mʉsã caperi me'rã mejãrõta ña'arõ weesĩ'rĩrã, mʉsã caperire orewee cõ'abo'caro weronojõ ña'asere ĩ'adu'ucã'ña. Mʉsã ni'cã capea me'rã ʉ'mʉsepʉ wa'acã, nemorõ añu'u. Mʉsã pecame'epʉ pʉa capea me'rã wa'acã pe'ere, ña'ayʉ'rʉabosa'a.

Oveja bajuduti'cʉ queose ni'i
(Lc 15.3-7)

10 »Ã'rã wĩ'marãnojõrẽ tojo ĩ'acõ'aticã'ña. A'tiro ni'i. Ʉ'mʉsecjãrã Õ'acũrẽ wereco'terã ã'rã wĩ'marãrẽ co'terã yʉ'ʉ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigṹ ĩ'orõpʉ ninu'cũma. 11 Masã Õ'acũrẽ wãcũtirã oveja bajuduti'cãrã weronojõ nima. Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ narẽ yʉ'rʉogʉ a'tigʉ weewʉ.

12 »Yʉ'ʉ weresere ¿de'ro tʉ'oña'ti? Ni'cũ cien oveja cʉogʉ ni'cũ bajuduticã, ãpẽrã dʉ'sarã noventa y nuevere opa bu'pa na ba'aropʉ cũusami. Be'ro apĩ bajuduti'cʉre a'magũ wa'asami. 13 Cũrẽ bocagʉ, pũrõ e'catisami. Ãpẽrã noventa y nueve bajudutiti'cãrã nemorõ cũ me'rã e'catisami. 14 Mejãrõta marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigṹ ne ni'cũ ã'rã wĩ'marãnojõrẽ pecame'epʉ wa'acã ʉatimi, niwĩ Jesú.

Marĩ acawererã marĩrẽ ña'arõ weecã a'tiro weeroʉa'a nise ni'i

15 Jesú werenemowĩ:

—Mʉ'ʉ acawegʉ mʉ'ʉrẽ ña'arõ weecã, mʉ'ʉ se'saro cũ tiropʉ weregʉ wa'aya. Cũ ña'arõ wee'quere masĩcã weeya. Cũ "Yʉ'ʉ ña'arõ weeapʉ" ni tʉ'oña'cã, mʉsã apaturi a'merĩ ucũ, e'catirãsa'a tja. 16 Cũ yʉ'titicãma, ni'cũ o pʉarãrẽ pijio, cũ tiropʉ wa'aya. Na tʉ'oropʉ wereya cũ mʉ'ʉrẽ ña'arõ wee'quere. Tojo weero Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩ ní'caronojõta pʉarã o i'tiarã tʉ'oropʉ "Diacjũta ni'i", ni masĩno'rõsa'a. 17 Na quẽ'rãrẽ yʉ'titicã, nipe'tirã yʉ'ʉre ẽjõpeorã na nerẽrõpʉ wereya. Na quẽ'rãrẽ yʉ'titicã, yʉ'ʉre ẽjõpeotigʉ o wiorãrẽ niyeru wapaseebosari masũrẽ weronojõ tʉ'oña'ña.

18 »Diacjũ mʉsãrẽ weregʉti. No'o mʉsã a'ti nucũcãpʉ dʉ'tecũucã, ʉ'mʉsepʉ quẽ'rãrẽ dʉ'tecũuno'rõsa'a. A'ti nucũcãpʉre "Tojota weeato" nicã, ʉ'mʉsepʉ quẽ'rãrẽ tojota wa'arosa'a, niwĩ. Cũ tojo nígũ, mʉsã "Bu'iritimi" o "Bu'iri marĩmi" nímasĩrãsa'a nígũ, tojo niwĩ.

19 Jesú ninemowĩ:

—Apeyere weregʉti. Pʉarã “Marĩ a'tenojõrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã” nicã, yʉ'ʉ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ mʉsã sẽrĩrõnojõta weegʉsami. 20 No'o pʉarã o i'tiarã yʉ'ʉre ẽjõpeorã nerẽcã, yʉ'ʉ na wa'teropʉ nigʉ̃ti, niwĩ.

Ãpẽrã ña'arõ weecã acobojose cjase ni'i
(Lc 17.3)

21 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro Jesú tiro wa'a, sẽrĩtiña'wĩ:

—Wiogʉ, yʉ'ʉ acawereg̃ʉ yʉ'ʉre ña'arõ weecã, ¿dicʉsetiri cʉ̃rẽ acobojogʉsari? ¿Sietetiripʉta cʉ̃ ña'arõ weesere acobojosari? niwĩ.

22 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'tiwĩ:

—“Ticʉsetiri acobojoya”, niwe'e. Tojo nírõnojõ o'ogʉ, “Na ña'arõ weesetisetirinʉcʉ̃ acobojoya”, nigʉ̃ti.

23 »Tojo weegʉ mʉsãrẽ yʉ'ʉ pacʉ cʉ̃ acobojose cjasere weregʉti. Cʉ̃ ni'cã di'ta wiogʉ weronojõ nimi. Ti di'ta wiogʉ cʉ̃rẽ da'raco'terã na wapamoosere apogʉtigʉ pijiosami. 24 Cʉ̃ narẽ wapaseenʉ'cãrĩ cura ni'cʉ̃ pajiro waro wapamoogʉ̃rẽ miiwã'cãsama. 25 Cʉ̃ de'ro wee wapayeta basioticã ĩ'agʉ̃, wiogʉ cʉ̃rẽ, cʉ̃ nʉmorẽ, cʉ̃ põ'rãrẽ, nipe'tise cʉ̃ cʉosere ãpẽrãpʉre duaturiadutisami. Cʉ̃ wapamoosere wapayedʉodutigʉ tojo weesami. 26 Tere ĩ'agʉ̃, da'raco'tegʉ wiogʉ tiro ejaque'a, nisami: “Wiogʉ, yʉ'ʉre pajaña'cureya. Yʉ'ʉ wapayepe'ocʉ̃ti”, nisami. 27 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, a'tiro weesami. Cʉ̃rẽ pajaña'gʉ̃, cʉ̃ wapamoo'quere cõ'a, cʉ̃rẽ du'ucã'sami. 28 Tojo wééca be'roacã wa'a, apĩ cʉ̃ me'rãcjʉ̃ da'raco'tegʉre bocaejasami. Cʉ̃ pe'e cʉ̃rẽ cã'rõacã wapamoosami. Be'ro cʉ̃rẽ wapayedutigʉ ʉpʉtʉ wãmʉtapʉ ñe'esami. “Mʉ'ʉ wapamoosere wapayebaque'oya”, nisami.

29 »Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ wee'caro weronojõ cʉ̃ dʉporo ejaque'a, nisami: “Yʉ'ʉre pajaña'cureya. Mʉ'ʉrẽ wapayepe'ocʉ̃ti”, nisami. 30 Apĩ pe'e ne ʉatisami. Maata cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ miaa, sõrõdutisami. “Cʉ̃ wapayepe'ocã'pʉ, du'uwĩrõña”, nisami. 31 Be'ro ãpẽrã da'raco'terã cʉ̃ tojo weesere ĩ'arã, ne tʉ'satisama. Tojo weerã na wiogʉpʉre tere werepe'ocã'sama. 32 Tere tʉ'ogʉ, wiogʉ cʉ̃rẽ pijidutio'osami. Cʉ̃rẽ nisami: “Da'raco'tegʉ queoro weetigʉ ni'i. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre sẽrĩcã, nipe'tise mʉ'ʉ wapamoo'que pacare acobojope'ocã'pʉ. 33 Mʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ pajaña'caronojõ mʉ'ʉ me'rãcjʉ̃rẽ pajaña'boapã”, nisami. 34 Wiogʉ ʉpʉtʉ waro uagʉ, cʉ̃rẽ pũrõ bu'iri da'resami. Bu'iri da'reri wi'ipʉ cʉ̃rẽ pi'eticã weedutisami. Téé nipe'tise cʉ̃ wapamoosere wapayepe'otigʉ, topʉ ninu'cũgʉ̃sami, ni werewĩ Jesú.

35 Be'ro Jesú tere wéréca be'ro niwĩ:

—Yʉ'ʉ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ mʉsã acawererãrẽ diacjʉ̃ acobojoticã, tojota weegʉsami mʉsãrẽ, niwĩ.

19

Nʉmotirã, marãpʉtirã a'merĩ cõ'aticã'ña nise ni'i
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

1 Jesú ãpẽrãrẽ a'merĩ acobojosere ucũca be'ro ʉ̃sã a'tiro weewʉ. Galilea di'tapʉ ní'cãrã ʉ̃sã Judea di'tapʉ Jordã̃ wãmetiri maa mujĩpũ mʉjãtiro ape pã'rẽpʉ pẽ'awʉ̃. 2 Topʉ wa'acã, pãjãrã masã Jesure sirutuwã. Narẽ dutitirãrẽ yʉ'rʉowĩ. 3 Narẽ yʉ'rʉocã ĩ'arã, fariseo masã Jesure bu'iri bocasĩ'rĩrã, cʉ̃ tiro wa'a, sẽrĩtiña'wã:

—¿Ni'cʉ̃ no'o mejõ niseacã me'rã cʉ̃ nʉmorẽ cõ'amasĩsari? ¿Marĩrẽ dutise tojo niti? niwã.

4 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:

—¿Mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩrẽ bu'emirã, masĩweti? Õ'acʉ̃ nipe'tise cʉ̃ ne waro weenʉ'cãcateropʉ ʉmʉ, numio weecʉ niwĩ. 5 Tu'ajanʉ'cõ, a'tiro nicʉ niwĩ: “Tojo weegʉ ʉmʉ cʉ̃ pacʉre, cʉ̃ pacore wija, cʉ̃ nʉmo me'rã nigʉ̃sami. Na pʉarã ni'cã upʉ weronojõ nirãsama”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. 6 Tojo weerã na pʉarã nitima. Ni'cã upʉta nima. Tojo weerã Õ'acʉ̃ a'mesʉ'o'cãrãrẽ masã dʉcawaaticã'rõʉa'a, niwĩ Jesú.

7 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, fariseo masã sẽrĩtiña'wã tja:

—To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weegʉ Moisé a'tiro nipari? “Ni'cʉ̃ cʉ̃ nʉmorẽ cõ'agʉ̃, ‘A'te ye bu'iri mʉ'ʉrẽ cõ'a'a’ nirĩ pũrĩrẽ ojao'oroʉa'a”, ni ojacʉ niwĩ, niwã.

8 Jesú narẽ niwĩ:

—Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa ejeripõ'rã bʉtise ye bu'iri Moisé na nʉmosãnumiarẽ cõ'acã, cã'mota'aticʉ niwĩ. Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ ne waropʉta “A'merĩ cõ'aña”, niticʉ niwĩ. 9 Yʉ'ʉ cʉ̃ nʉmorẽ cõ'agʉ̃rẽ a'tiro nigʉ̃ti. Co apĩ me'rã ña'arõ weetimicã, cõ'agʉ̃nojõ apegore nʉmotigʉ, cʉ̃ nʉmo nitigo me'rã a'metãrãgʉ̃ weronojõ tojasami. No'o marãpʉ cõ'ano'core nʉorẽgʉ̃nojõ quẽ'rã mejãrõta tja cʉ̃ nʉmo nitigore a'metãrãgʉ̃ weronojõ nisami. Õ'acʉ̃ core “Nimʉ'tã'cʉ nʉmo nimo yujupʉ”, ni ĩ'asami. Na tojo wéérã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãrã weema, niwĩ.

10 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã niwʉ̃:

—Tojo nicã pũrĩcãrẽ marĩ nʉmotiticã, nemorõ añusa'a, niwʉ̃.

11 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Nipe'tirã nʉmo marĩrã nímasĩtisama. Õ'acʉ̃ nʉmo marĩrã nímasĩato ní'cãrã dia'cʉ̃ nímasĩsama. 12 Ãpẽrã a'te ye bu'iri nʉmotitisama. Ãpẽrãrẽ dojoriwi'ia bajua'que bu'iri nʉmotita basiotisa'a. Ãpẽrãrẽ nʉmotidutitirã na upʉ cjasere yejecõ'ano'cãrã nisama. Tojo weerã na nʉmotimasĩtisama. Ãpẽrã Õ'acʉ̃ ye cjase dia'cʉ̃rẽ weesĩ'rĩrã nʉmotitisama. “Tojo nʉmo marĩgʉ̃ nigʉ̃ti” nigʉ̃nojõ nʉmo marĩgʉ̃ tojato, niwĩ.

Jesú wĩ'marãrẽ ñapeo sẽrĩbosa'que ni'i
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Be'ro ãpẽrã na põ'rãrẽ Jesú tiropʉ miiejawã. Narẽ ñapeo, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosadutirã tojo weewã. Na tojo weecã, ʉ̃sã wĩ'marãrẽ miiejarãrẽ tu'tiwʉ:

—Cʉ̃rẽ caribotirãta, nimiwʉ̃. 14 Ʉsã tojo nicã, Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Wĩ'marãrẽ yʉ'ʉ tiro a'ticã du'uo'oya. Narẽ cã'mota'aticã'ña. Wĩ'marã marĩnojõrẽ añurõ ẽjõpeoma. Ãpẽrã quẽ'rã wĩ'marã weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorã yʉ'ʉ pacʉ wiogʉ nirõpʉ wa'arãsama, niwĩ.

15 Be'ro wĩ'marãrẽ ñapeo, sẽrĩbosawĩ. Tu'ajanʉ'cõ, ʉ̃sã apesepʉ wa'a wa'awʉ.

Ma'mʉ peje cʉogʉ Jesú me'rã ucũ'que ni'i
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Be'ro ni'cʉ̃ ma'mʉ Jesure ĩ'agʉ̃ ejawĩ. Cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wĩ:

—Mʉ'ʉ masãrẽ bu'egʉ añugʉ̃ ni'i. Yʉ'ʉ catinu'cũacjʉ ¿ñe'enojõ
añusere weegʉsari? niwĩ.
17 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'tiwĩ:
—¿De'ro weegʉ yʉ'ʉre añuse cjasere sẽrĩtiña'ti? Ni'cʉ̃ta añugʉ̃
nimi. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ nimi. Mʉ'ʉ catinu'cũsĩ'rĩgʉ̃, Õ'acʉ̃ dutise cũu'quere
weeya, niwĩ.
18 Ma'mʉ yʉ'tiwĩ:
—¿Disenojõrẽ weegʉsari?
Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Masãrẽ wẽjẽcõ'aticã'ña. Apĩ nʉmorẽ a'metãrãticã'ña. Yajat-
icã'ña. Ãpẽrã ye cjasere nisooticã'ña. 19 Mʉ'ʉ pacʉre, mʉ'ʉ pacore
ẽjõpeoya. Mʉ'ʉ basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ ma'iña, niwĩ.
20 Ma'mʉ Jesure yʉ'tiwĩ:
—Yʉ'ʉ wĩ'magʉ̃pʉta a'tere queoro weemʉjãtiwʉ. ¿Ñe'enojõ
apeyenojõ yʉ'ʉ weenemogʉ̃sari? niwĩ.
21 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ dutisere weepe'osĩ'rĩgʉ̃, nipe'tise mʉ'ʉ cʉosere du-
ape'ocjʉ̃ wa'aya. Duatoja, te dua'que wapare pajasecʉorãrẽ o'oya.
Mʉ'ʉ tojo weegʉ ʉ'mʉsepʉ peje añuse cʉogʉsa'a. Tojo weetojanʉ'cõ,
yʉ'ʉre sirutugʉ a'tia, niwĩ.
22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, ma'mʉ peje cʉogʉ nitjĩagʉ̃ tere ma'iyʉ'rʉgʉ,
bʉjawetise me'rã dajatojaawĩ.
23 Cʉ̃ wa'áca be'ro Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Peje cʉogʉ Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ
ʉ'mʉsepʉ wa'acã, diasa ni'i. 24 Apaturi mʉsãrẽ nigʉ̃ti tja. Cameyo
wãmetigʉjo awiga yuta da pĩ'osõrõrĩ pepʉ sãjãa yʉ'rʉtẽrĩcã, diasa
ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ wiogʉ nirõpʉ peje cʉogʉ wa'acã pe'ema, totá nemorõ
diasa ni'i, niwĩ.
25 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã tʉ'omarĩa wa'awʉ. Ʉsã a'merĩ sẽrĩtiña'wʉ̃:
—To pũrĩcãrẽ ¿noanojõ pe'e Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'amasĩrãsari? niwʉ̃.
26 Jesú ʉ̃sãrẽ ĩ'agʉ̃ta ĩ'a, niwĩ:
—Masã na basu weetutuase me'rã yʉ'rʉmasĩtisama. Õ'acʉ̃ pũrĩcãrẽ
basio'o. Cʉ́ma ne apeyenojõ weeta basiotise marĩ'i, niwĩ.
27 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro niwĩ:
—Wiogʉ, ʉ̃sã pe'e mʉ'ʉrẽ siruturã, nipe'tise ʉ̃sã cʉomi'quere
du'ucũupeocã'wʉ̃. Ʉsã tojo wee'que wapare ¿Õ'acʉ̃ ñe'enojõrẽ
o'ogʉsari? niwĩ.
28 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ tja:
—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Õ'acʉ̃ a'ti turire ne waropʉ wee'caro
weronojõ apaturi weecã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ wiogʉ sãjãgʉ́sa'a. Tojo
yʉ'ʉ weecã, mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉre dutitamurãsa'a. Tojo nicã mʉsã
yʉ'ʉre ẽjõpeorã doce cururi Israe cururicjãrãrẽ dutirãsa'a. 29 Ãpẽrã
nipe'tirã yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri na ye wi'serire, na acawererãrẽ, na
pacʉsʉmʉarẽ, na põ'rãrẽ, na ye di'tare du'ucũuwã'cãrã quẽ'rãrẽ a'tiro
wa'arosa'a. Peje waro na cõ'awã'cã'que nemorõ ñe'enemorãsama.
Tojo nicã Õ'acʉ̃ me'rã catinu'cũrãsama. 30 Tojo nimicã, pãjãrã
ni'cãrõacãrẽ wiorã weronojõ nirã be'ropʉre mejõ nirã nirãsama.

Pãjãrã ni'cãrõacãrẽ mejõ nirã pe'e quẽ'rã be'ropɨre wiorã weronojõ nirãsama, niwĩ.

20

Jesú ɨ'se wese da'rari masã me'rã queose o'o'que ni'i

1 Jesú be'ropɨ cũ̃ o'oatjere queose me'rã werenemowĩ:
—Ʊ'mɨsepɨ yɨ'ɨre ẽjõpeorãrẽ o'oatje a'tiro weronojõ ni'i. Ni'cũ̃ ɨ'se wese cɨose weronojõ ni'i. Cũ̃ ñamiacãcure ɨ'se wi'reajãrẽ a'masami. 2 Narẽ bocagɨ, "Ni'cã nɨmɨ wapayewɨaronojõ mɨsãrẽ wapayegɨti", nisami. Na yɨ'tíca be'ro narẽ cũ̃ ya wesepɨ da'radutigɨ o'ócã'sami. 3 Be'ro nueve nicã ãpẽrã da'rajãrẽ a'manemogũ̃ wa'asami. Topɨ macã decopɨ da'rase moorã dujirãrẽ bocaejasami. 4 Bocaeja, narẽ nisami: "Mɨsã quẽ'rã ya wese ɨ'se wesepɨ da'rarã wa'aya. Mɨsãrẽ queoro wapayegɨti", nisami. Cũ̃ tojo nicã tɨ'orã, na "Jaɨ" ni, na quẽ'rã da'rarã wa'asama. 5 Be'ro dajaritero nicã, tojo nicã ñamica'a tres nicã mejãrõta a'magũ̃ wa'a, narẽ o'ósami tja. 6 Be'ro tja cinco nicã macã decopɨ wa'asami. Topɨ ãpẽrã da'rase moorã nibajaque'atirãrẽ bocaejasami. Bocaejagɨ, nisami: "¿De'ro weerã mɨsã da'rase ni'cãrĩ dujina'iati?" nisami. 7 Na yɨ'tisama: "Ãpẽrã ũ̃sãrẽ 'Da'rarã wa'aya', nitiama. Tojo weerã da'rawe'e", nisama. Tojo nicã tɨ'ogɨ, wese wiogɨ narẽ nisami: "Mɨsã quẽ'rã ya wesepɨ da'rarã wa'aya. Queoro wapayegɨti", nisami. Tojo weerã na quẽ'rã da'rarã wa'asama.

8 »Ñamipɨ ti wese wiogɨ sɨ'ori da'ragɨre pijio, nisami: "Da'rarãrẽ pijíne, wapayeya. Be'ropɨ eja'cãrãrẽ wapayemɨ'tãña. Be'ro ñamiacãcure da'ranɨ'cã'cãrãrẽ wapayetu'ajanɨ'cõña", nisami. 9 Tojo weegɨ a'tiro weesami. Cinco nicãpɨ wesepɨ da'ranɨ'cã'cãrãrẽ pijiomɨ'tãsami. Ni'cã nɨmɨ da'rase wapa wapayewɨaronojõ narẽ wapayesami. 10 Be'ro bo'reacã da'ranɨ'cã'cãrã "Ʊsã na nemorõ wapata'arãsa'a", nimisama. Tojo nimicã, na wãcũ'caronojõ wa'atisa'a. Na quẽ'rã mejãrõta wapata'asama. 11 Tojo weerã ti wese wiogɨ me'rã tɨ'satirã, a'tiro nisama: 12 "Ã'rã be'ropɨ da'rarã eja'cãrã yoaticã ni'cã horata da'rama. Ʊsã pũrĩcã yoacã asise poo, da'rana'itõ'oapɨ. Tojo weemicã, ũ̃sãrẽ wapaye'caronojõta na quẽ'rãrẽ wapayeapɨ", nisama. 13 Wiogɨ pe'e ni'cũ̃ tojo bɨsɨnu'cũgũ̃rẽ a'tiro nisami: "Yɨ'ɨ me'rãcjũ̃, mɨ'ɨrẽ ña'arõ weegɨ weewe'e. Mɨ'ɨ da'rase dɨporo 'Ni'cã nɨmɨ da'rawapata'awɨaronojõ wapata'agɨsa'a', nino'tojapɨ. 14 Tojo weegɨ mɨ'ɨ wapata'a'quere ñe'e, tojaa wa'aya. Yɨ'ɨ ã'rĩ be'ropɨ da'ragɨ a'ti'cɨre mɨ'ɨrẽ wapaye'caronojõ wapayegɨti. 15 Yé niyeru niapɨ. Tojo weegɨ yɨ'ɨ ɨaronojõ wapayemasĩ'i. ¿Yɨ'ɨ masãrẽ pajaña'cã ɨogɨ weeti?" nisami.

16 »A'tiro ni'i. Yarã sãjãmɨ'tã'cãrã, na be'ro ẽjõpeo'cãrã quẽ'rãrẽ mejãrõta Õ'acũ̃ añusere o'ogɨsami. Tojo weerã nimɨ'tã'cãrã "Ʊsãrẽ o'onemogũ̃sami", nímasĩsome, niwĩ.

Jesú cũ̃ wẽrĩatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Be'ro ũ̃sã Jesú me'rã Jerusalẽ wa'ari ma'apɨ wa'awɨ. Ʊsãrẽ, cũ̃ bu'erã docere mejẽcã pijiawĩ. Ʊsãrẽ niwĩ:
18 —Mɨsã ĩ'a'a. Marĩ Jerusalẽpɨ wa'arã wee'e. Topɨ yɨ'ɨ Õ'acũ̃ macũ̃ masũ̃ weronojõ upɨtigɨre a'tiro weerãsama. Pa'ia

wiorãpʉre, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masãpʉre o'orãsama. Na yʉ'ʉre wẽjẽdutirãsama. 19 Náta tja ape di'tacjãrã judío masã nitirã wiorãpʉre wiaturiarãsama. Yʉ'ʉre bujicã'a, tãrã, curusapʉ wẽjẽdutirãsama. Na tojo weemicã, yʉ'ʉ i'tia nʉmʉ be'ro masãgʉ̃sa'a, niwĩ Jesú.

Santiago, Juã paco Jesú me'rã ucũ'que ni'i
(Mr 10.35-45)

20 Zebedeo nʉmo co põ'rã Santiago, Juã me'rã Jesú tiropʉ ejawõ. Jesure apeyenojõ sẽrĩgõ, cʉ̃ pʉ'topʉ ejaque'awõ. 21 Jesú core niwĩ:

—¿Ñe'enojõrẽ yʉ'ʉ weecã ʉasari? niwĩ.

Cʉ̃rẽ yʉ'tiwõ:

—Mʉ'ʉ wiogʉ sãjãgʉ̃, ã'rã yʉ'ʉ põ'rã pʉarãrẽ mʉ'ʉrẽ dutitamudutigʉ sõrõapa. Ni'cʉ̃ mʉ'ʉ diacjʉ̃ pe'e, apĩ cũpe pe'e dʉpoapa, niwõ.

22 Co tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú co põ'rãrẽ niwĩ:

—Mʉsã yʉ'ʉre sẽrĩsere tʉ'omasĩwe'e. Yʉ'ʉ ʉpʉtʉ pi'eti, wẽrĩgʉ̃sa'a. ¿Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉ weronojõ pi'etimasĩti? niwĩ. Na yʉ'tiwã:

—Ʉʉ. Pi'etimasĩ'i.

23 Na tojo nicã, Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjʉ̃ta ni'i. Mʉsã quẽ'rã pi'etirãsa'a. Tojo weemicã, diacjʉ̃ pe'e, cũpe pe'e mʉsãrẽ dʉpomasĩtisa'a. A'te yʉ'ʉ weese niwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ beseyu'cãrã pe'e topʉre dujirãsama, niwĩ.

24 Ʉsã diez na tojo sẽrĩcã tʉ'orã, na me'rã ua wa'awʉ. 25 Tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú ʉ̃sãrẽ pijio, niwĩ:

—Mʉsã masĩsa'a. A'ti nucũcãrẽ dutirã ti di'tare miiwapa wa'asama. Na docacjãrã quẽ'rã mejãrõta dutipesama. 26 Mʉsã pũrĩcã na weronojõ weesome. Tojo weronojõ o'orã, mʉsã wa'teropʉ wiorã nisĩ'rĩrã, ãpẽrãrẽ da'raco'terã weronojõ niña. 27 No'o ãpẽrã nemorõ nisĩ'rĩgʉ̃nojõ ãpẽrãrẽ da'raco'teri masʉ̃ weronojõ niña. 28 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ weronojõ weeya. Yʉ'ʉre ãpẽrã weetamuato nígʉ̃ mejẽta a'tiwʉ. Yʉ'ʉ pe'e narẽ weetamugʉ̃ a'tiwʉ. Tojo nicã ña'arõ wee'que wapare pãjãrãrẽ wẽrĩbosa, wapayewĩrõgʉ̃ a'tiwʉ, niwĩ.

Jesú pʉarã caperi bajutirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Be'ro ʉ̃sã Jericó wãmetiri macãpʉre wijawã'cãwʉ̃. Titare pãjãrã masã Jesure sirutuwã. 30 Ʉsã wa'aro ti ma'a sumuto pʉarã caperi bajuno'tirã dujiwã. Jesú yʉ'rʉasere tʉ'oña'rã, caricũwã:

—Wiogʉ, Davi pãrãmi nituriagʉ, ʉ̃sãrẽ pajaña'ña, niwã.

31 Masã pe'e narẽ “Caricũticã'ña”, nimiwã. Tojo nicãta, na pe'e nemorõ caricũnemowã:

—Wiogʉ, Davi pãrãmi nituriagʉ, ʉ̃sãrẽ pajaña'ña, niwã.

32 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú tojanʉ'cã, narẽ pijio sẽrĩtiña'wĩ:

—¿De'ro yʉ'ʉ weecã ʉasari? niwĩ.

33 Na cʉ̃rẽ yʉ'tiwã:

—Ʉsãrẽ caperi bajucã weeya, niwã.

34 Tojo nisere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ pajaña'gʉ̃, na caperire ñapeowĩ. Cʉ̃ tojo weeri cura na pʉarãpʉta caperi ĩ'awã. Be'ro na quẽ'rã Jesure sirutuwã'cãwã.

21

Jesú Jerusalẽ̃ wãmetiri macãpʉ sãjãa'que ni'i
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Ʉsã Jerusalẽ̃pʉ ejase dʉporo Betfagé ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo wãmeticjʉ bu'aropʉ ejawʉ. Topʉ eja, Jesú pʉarã ʉ̃sã me'rãcjãrãrẽ ti macãpʉ o'ówĩ. 2 Narẽ niwĩ:

—Si macã marĩ põtẽorõ nirĩ macãpʉ wa'arãsa'a. Topʉ ni'cõ burra dʉ'tenʉ'cõ'core co macʉ̃ me'rã bocaejarãsa'a. Narẽ pãa, miitia. 3 No'o ni'cʉ̃ mʉsãrẽ mejẽcã nicã, a'tiro niña: "Marĩ wiogʉ ʉami. Maata wiano'rõsa'a tja", niña, niwĩ.

4 Dʉporocjʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ cʉ̃ oja'caronojõta tojo wa'awʉ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ucũ'quere a'tiro ojacʉ niwĩ:

5 Jerusalẽ̃cjãrãrẽ a'tiro niña:

"Ĩ'aña. Mʉsã wiogʉ mʉsã tiropʉ a'timi.

Mejõ nigʉ̃́ weronojõ burra macʉ̃ wĩ'magʉ̃ bu'ipʉ pesawã'cãtimi", ni ojacʉ niwĩ.

6 Be'ro Jesú cʉ̃ o'ó'cãrã ti macãpʉ wa'a, cʉ̃ weeduti'caronojõta weecãrã niwã. 7 Burrore cʉ̃ paco me'rã miiticãrã niwã. Be'ro ʉ̃sã ye su'ti bu'icjasere na bu'ipʉ pũutãpeowʉ. Tu'ajanʉ'cõ, Jesú wĩ'magʉ̃ bu'ipʉ mʉjãpejawĩ. 8 Topʉre pãjãrã masã niwã. Na ẽjõpeosere ĩ'orã, na ye su'ti bu'icjasere Jesú yʉ'rʉaropʉ sẽeocũuwã. Ãpẽrã ma'a sumuto pũrĩ nise querire dʉtecũuwã. 9 Masã cʉ̃ dʉporo wa'arã, cʉ̃ be'rocjãrã quẽ'rã e'catise me'rã caricũwã:

—Dʉporocjʉ̃pʉ wiogʉ ní'cʉ Davi pãrãmirẽ e'catise o'orã. Añurõ wa'ato ã'rĩ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉre. Ʉ'mʉsecjãrã cʉ̃rẽ "Añubutiami" ni, e'catise o'oato, ni caricũwã'cãwã.

10 Be'ro Jesú Jerusalẽ̃pʉ sãjãcã, topʉ nirã̃ ʉcʉape'tia ya'awã. Pãjãrã sẽrĩtiña'wã:

—¿Noa niti cʉ̃? niwã.

11 Narẽ Jesú me'rã wa'arã yʉ'tiwã:

—Cʉ̃ Jesú Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Nazare macã Galilea di'tacjʉ̃ nimi, niwã.

Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ duarãrẽ cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Be'ro Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãawĩ. Topʉre wa'icʉrã na Õ'acʉ̃rẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeoajã niwã. Nipe'tirã ti wi'i po'peapʉ narẽ duurãrẽ, duarã quẽ'rãrẽ ĩ'agʉ̃, cõ'awĩrõpe'ocã'wĩ. Na niyeru dʉcayuri mesare, bujare na dua dujise quẽ'rãrẽ tuuquecũupe'ocã'wĩ. Na queoro weetise bu'iri tojo weewĩ. 13 Be'ro narẽ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: "Ya wi'i 'Ñubueri wi'i ni'i', nino'ca wi'i ni'i." Mʉsã pe'e queoro weetiapã. Yajarã ya wi'ire weronojõ tojacã wee'e, ni tu'tiwĩ narẽ.

14 Ti wi'ipʉre caperi bajuno'tirã, sijamasĩtirã cʉ̃ tiropʉ a'tiwã. Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, narẽ yʉ'rʉowĩ. 15 Pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã pe'e cʉ̃ añuse weeĩ'ocã ĩ'arã, tʉ'satiwã. Wĩ'marã ti wi'i po'peapʉ nirã̃ a'tiro caricũwã:

—Dʉporocjʉ̃pʉ wiogʉ ní'cʉ Davi pãrãmirẽ e'catise o'orã, niwã. Tere tʉ'orã, pa'ia wiorã quẽ'rã ua wa'awã. 16 Tojo weerã Jesure a'tiro
sẽrĩtiña'wã:
—¿Sõjã wĩ'marã na nisere tʉ'oti?
—Tʉ'o'o. Mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ní'quere bu'epã. A'tiro
ni'i:
“Õ'acʉ̃, mʉ'ʉ wĩ'marã, tojo nicã mi'rĩrãrẽ a'tiro weecã weeapʉ.
Mʉ'ʉrẽ e'catise o'orã, queoro basapeome'rĩcã weeapʉ”, ni'i, niwĩ Jesú.
17 Tojo níca be'ro pa'ia wiorãrẽ, Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ
cõ'awã'cã, Betaniapʉ wa'a wa'awĩ. Topʉ ʉ̃sã cãrĩwʉ̃.

Jesú higuera wãmeticjʉ dʉca marĩcjʉre ñaidijacã wee'que ni'i
(Mr 11.12-14,20-26)

18 Ape nʉmʉ bo'reacã Jesú Jerusalẽpʉ majãmitojagʉ, ʉjaboayʉ'rʉa
wa'awĩ. 19 Tojo weegʉ ma'a sumutopʉ nicjʉ higuera wãmeticjʉre
ĩ'agʉ̃, tigʉ tiro wa'a, tigʉ dʉcare ĩ'ama'gʉ̃ wa'awĩ. Ne dʉca marĩcaro
niwʉ̃. Pũrĩ peje dia'cʉ̃ niwʉ̃. Tojo dʉca marĩcã ĩ'agʉ̃, Jesú tigʉre niwĩ:
—Ne apaturi dʉcatinemosome, niwĩ. Cʉ̃ tojo níca be'ro maata
ñaidija wa'awʉ. 20 Tojo wa'acã, ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã ĩ'amarĩarã, cʉ̃rẽ
sẽrĩtiña'wʉ̃:
—¿De'ro weero tigʉ maata ñaidijati? niwʉ̃.
21 Jesú ʉ̃sãrẽ yʉ'tiwĩ:
—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã ẽjõpeose cʉorã, diacjʉ̃ta
yʉ'tigʉsami nírã, yʉ'ʉ tigʉre ñaicã wee'caro weronojõ weemasĩrãsa'a.
A'te yʉ'ʉ tigʉ ñaicã wee'caro yʉ'rʉoro weemasĩrãsa'a. A'tigʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃rẽ
apero dia pajiri maapʉ wa'acã weemasĩrãsa'a.
22 Mʉsã ẽjõpeose cʉorã, nipe'tise mʉsã ñubue sẽrĩsere bocarãsa'a,
niwĩ.

Jesure “¿Noa dutiro me'rã tojo weeti?” ní'que ni'i
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Be'ro Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãawĩ. Cʉ̃ ti wi'ipʉ bu'eri cura pa'ia
wiorã, ãpẽrã judío masã bʉcʉrã cʉ̃ tiropʉ a'tiwã. Cʉ̃rẽ bu'iri
bocasĩ'rĩrã, sẽrĩtiña'wã:
—¿De'ronojõ dutise me'rã mʉ'ʉ weesere tojo weeti? ¿Noa mʉ'ʉrẽ
tojo weedutigʉ dutise o'oati? niwã.
24 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ sẽrĩtiña'megʉ̃ti. Mʉsã yʉ'ticã, yʉ'ʉ quẽ'rã
mʉsãrẽ “A'te dutiro me'rã wee'e”, nigʉ̃ti. 25 ¿Noa Juãrẽ wãmeyedutigʉ
o'ópari? ¿Õ'acʉ̃ tojo weedutiri? ¿O masã pe'e cʉ̃rẽ tojo weedutiri?
niwĩ.
Be'ro na basu a'merĩ niwã:
—Marĩ “Õ'acʉ̃ Juãrẽ wãmeyedutiwĩ” nicã, cʉ̃ marĩrẽ “To pũrĩcãrẽ
¿de'ro weerã Juãrẽ ẽjõpeotiri?” nigʉ̃sami. 26 Marĩ “Õ'acʉ̃ o'óticʉ niwĩ;
masã cʉ̃rẽ o'ócãrã niwã” nicã, masã marĩrẽ tu'tibosama. Nipe'tirã
masã “Juã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ niwĩ”, ni ẽjõpeosama,
niwã. 27 Tojo weerã “Masĩtisa'a”, niyʉ'rʉocã'wã. Na tojo nicã tʉ'ogʉ,
Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã “A'te dutiro me'rã wee'e”, ni werewe'e, niwĩ narẽ.

Jesú ni'cʉ̃ põ'rã pʉarã queose me'rã narẽ were'que ni'i

28 Be'ro Jesú narẽ queose me'rã werewĩ:

—Yʉ'ʉ ni'cãrõacã weresere ¿de'ro tʉ'oña'rãsari mʉsã? Ni'cʉ̃ pʉarã ʉmʉa põ'rãtisami. Ni'cʉ̃rẽ a'tiro nisami: “Macʉ̃, ya wese ʉ'se wesepʉ da'ragʉ wa'aya”, nimisami. 29 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ macʉ̃ “Wa'awe'e”, ni yʉ'tisami. Be'ro mejẽcã wãcũ tja, da'ragʉ wa'asami. 30 Be'ro cʉ̃ pacʉ apĩ cʉ̃ macʉ̃ tiropʉ ĩ'agʉ̃ wa'asami. Mejãrõta cʉ̃rẽ “Da'ragʉ wa'aya”, nisami. Cʉ̃ macʉ̃ yʉ'tisami: “Jaʉ, pacʉ, wa'agʉti”, nisami. Cʉ̃ tojo ní'cʉ nimigʉ̃, wa'atisami, ni werewĩ Jesú pa'ia wiorã, ãpẽrã judío masã wiorãrẽ. 31 Cʉ̃ macʉ̃ ¿ni'inojõ pe'e cʉ̃ ʉaro weepari? ni sẽrĩtiña'wĩ narẽ.

Na a'tiro yʉ'tiwã:

—Cʉ̃ dutimʉ'tã'cʉ queoro weepĩ, ni yʉ'tiwã.

Tere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. “Ña'arã”, mʉsã nirã̃, niyeru wapaseeri masã, tojo nicã ʉmʉarẽ a'metãrãwapata'ari masã numia mʉsã ʉ'mʉsepʉ wa'atiri cura na pe'e wa'arãsama. 32 Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉaronojõ a'tiro añurõ nisetiroʉami nisere bu'ecã, mʉsã ẽjõpeotiwʉ. Na mʉsã “Ña'arã waro nima” nirã̃ pũrĩcã cʉ̃ weresere ẽjõpeo, na wãcũsere dʉcayucãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'amirã, mʉsã pe'e dʉcayuti, cʉ̃ weresere ẽjõpeoticãrã niwʉ̃, niwĩ Jesú.

Da'raco'terã queoro weeti'que ni'i
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jesú apaturi werewĩ:

—Apeye queose me'rã mʉsãrẽ werenemogʉ̃ti. Tere tʉ'oya. Ni'cʉ̃ pajiro di'ta cʉogʉ ʉ'se wese weesami. Ti wesere sã'rĩsãsami. Topʉ na ʉ'se bipesãati pere ʉ̃tãgãpʉ se'esãjãsami. Tojo nicã ʉ'mʉarĩ wi'i na co'tedujiati wi'ire weesami. Tojo wééca be'ro aperopʉ wa'agʉ, ãpẽrãrẽ ti wesere co'tedutigʉ cũusami. Narẽ cʉ̃ ya di'tare da'rase wapa “Tocã'rõ yʉ'ʉre ʉ'se wiapa”, nisami.

34 »Be'ro ʉ'se dʉcatiri cura ãpẽrã cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ topʉ o'ósami. Narẽ o'ógʉ, “Ya di'ta da'rarãrẽ yé ʉ'sere sẽrĩrã wa'aya”, nisami. 35 Topʉ ejacã, ti wese co'terã cʉ̃ o'ó'cãrãrẽ ñe'esama. Ni'cʉ̃rẽ paasama. Apĩrẽ wẽjẽcõ'asama. Apĩrẽ ʉ̃tãperi me'rã doquesama. 36 Na tojo weecã tʉ'ogʉ, ti wese wiogʉ todʉporo o'ómʉ'tã'cãrã nemorõ o'ósami. Na ejacã ĩ'arã, ti wese co'terã na quẽ'rãrẽ mejãrõta weesama.

37 »Be'ro o'ótʉogʉpʉa majã, cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ósami. A'tiro ni wãcũmisami: “Yʉ'ʉ macʉ̃rẽ wiopesase me'rã ĩ'arãsama”, nimisami. 38 Cʉ̃ macʉ̃rẽ ĩ'arã, ti wese co'terã na basu a'merĩ ucũsama: “Ã'rĩta nimi be'ropʉ a'ti wesere ñe'eacjʉ. Ma, cʉ̃rẽ wẽjẽrã. Be'ro a'ti wese marĩ ya wese tojarosa'a”, nisama. 39 Tojo níca be'ro cʉ̃ macʉ̃rẽ ñe'e, ti wese sumutopʉ miaa, cʉ̃rẽ wẽjẽcõ'asama, ni werewĩ Jesú.

40 Cʉ̃ wéréca be'ro Jesú wiorãrẽ sẽrĩtiña'wĩ:

—To pũrĩcãrẽ ti wese wiogʉ a'tigʉ, ¿de'ro weegʉsari ti wese co'terãrẽ? niwĩ.

41 Cʉ̃rẽ yʉ'tiwã:

—Pajaña'rõ marĩrõ na ña'arãrẽ wẽjẽcõ'agʉ̃sami. Be'ro cʉ̃ ya wesere ãpẽrã pe'ere co'tedutigʉsami. Na pe'e ʉ'se dʉcati'quere queoro cʉ̃ ye nisere wiarãsama, niwã.

42 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú niwĩ:

—Mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩrẽ bu'epã. Yʉ'ʉre wa'atjere a'tiro ojano'wʉ̃:
Ʉtã pjĩrĩ me'rã wi'i yeeri masã ni'cã pjĩ na ʉatica pjĩrẽ cõ'arãsama.
Na cõ'áca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e añurõ tutuari wi'i yeenʉ'cãmʉjãsama.
Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ na cõ'áca pjĩ me'rã tojo weesami.
Cʉ̃ tojo wee'que "Añubutia'a", ni tʉ'oña'no'o, ni ojano'wʉ̃, niwĩ Jesú.
43 Tojo weegʉ mʉsãrẽ weregʉti. Sĩ'i wese wiogʉ sõjã co'terãrẽ di'ta
ẽ'ma'caro weronojõ Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ weegʉsami. Õ'acʉ̃ mʉsã wiogʉ
nisĩ'rĩmiwĩ. Nipe'tise añuse cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ nise mʉsã ye nibopã.
Mʉsã Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masãrẽ, tojo nicã yʉ'ʉre ʉatise ye
bu'iri Õ'acʉ̃ mʉsã cʉobo'quere ẽ'magʉ̃sami. Ãpẽrã pe'ere o'ogʉsami.
Na yʉ'ʉre ẽjõpeo, Õ'acʉ̃ ʉaro weerãsama. 44 Ʉtãgã yʉ'ʉ werecagare
a'tiro weregʉti. No'o tigapʉ bʉrʉpejagʉnojõ mʉtõdijono'gʉ̃sami. No'o
tiga pe'e cʉ̃ bu'ipʉ doquepejacãma, añuse po'capʉ wa'agʉsami, niwĩ.
Tojo nígʉ̃, cʉ̃rẽ ʉatirã be'ropʉ bu'iri da'reno'rãsama nígʉ̃, tojo niwĩ.
45 Pa'ia wiorã, ãpẽrã fariseo masã Jesú te queose me'rã werecã
tʉ'orã, "Marĩrẽ tojo nigʉ̃ weesami", niwã. 46 Tojo weerã cʉ̃rẽ bu'iri
da'reri wi'ipʉ sõrõrãtirã ñe'esĩ'rĩmiwã. Na tojo weesĩ'rĩmirã, a'tiro
wãcũcãrã niwã: "Masã cʉ̃rẽ 'Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nimi',
nisama." Tojo weerã marĩ cʉ̃rẽ ñe'ecã, marĩrẽ ña'arõ weebosama nírã,
weemasĩtiwã.

22

Wiogʉ macʉ̃ omocã dʉ'tegʉ masãrẽ neocũuduti'que queose ni'i
(Lc 14.15-24)

1 Jesú apaturi queose me'rã wiorãrẽ werenemowĩ tja. A'tiro niwĩ:
2 —Õ'acʉ̃ masãrẽ cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ wa'acã weese a'tiro weronojõ
ni'i. Ni'cʉ̃ di'ta wiogʉ cʉ̃ macʉ̃ omocã dʉ'tecã bosenʉmʉ weepeoro
weronojõ ni'i. 3 Cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ nisami: "Yʉ'ʉ cãrʉ̃ were'cãrãrẽ
pijirã wa'aya", nisami. Be'ro na pe'e narẽ pijicã, "Wa'awe'e", nisama.
4 Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, ãpẽrãrẽ o'ósami tja. Narẽ nisami: "Yʉ'ʉ
piji'cãrãrẽ wererã wa'aya. Ba'ase tu'ajano'toja'a. Yarã wecʉa, ãpẽrã
ecarã di'iyojacã wee'cãrãrẽ wẽjẽdutitojapʉ. Nipe'tise apono'toja'a.
Quero, bosenʉmʉ weepeorã a'tiato", nisami. 5 Tojo weerã na quẽ'rã
pijirã wa'amisama. Na quẽ'rãrẽ yʉ'titiyʉ'rʉocã'sama. "Wa'awe'e",
nicã'sama. Apĩ cʉ̃ pijino'cʉ cʉ̃ ya wesepʉ wa'asami. Apĩ cʉ̃ da'raropʉ
wa'asami. 6 Ãpẽrã, wiogʉ o'ó'cãrãrẽ ñe'e, paa, wẽjẽcõ'acã'sama.
7 Na tojo weesere tʉ'ogʉ, wiogʉ ʉpʉtʉ uasami. Tojo weegʉ narẽ
wẽjẽcõ'a'cãrãrẽ cʉ̃ yarã surarare wẽjẽdutigʉ o'ósami. Tojo nicã na
ya macãrẽ ʉ̃jʉ̃adutisami. 8 Be'ro ãpẽrã cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ nisami:
"Nipe'tise yʉ'ʉ macʉ̃rẽ bosenʉmʉ weepeoatjere apotojapʉ. Tojo
weemicã, yʉ'ʉ piji'cãrã ña'arã nitjĩarã a'tita basiotiyucã, a'titicãrã
niama. 9 Tojo weerã no'o mʉsã macã decopʉ bocaejarãrẽ pijiya",
nisami. 10 Be'ro cʉ̃rẽ da'raco'terã macã decopʉ pijirã wa'asama.
Nipe'tirã na bocaejarã añurã, ña'arãrẽ piji neocũu, wiogʉ ya wi'ipʉ
miasama. Na tojo weecã, topʉ na nerẽrĩ tucũ mu'mua wa'asa'a.
11 »Be'ro wiogʉ narẽ ĩ'agʉ̃, añudutigʉ wa'asami. Ni'cʉ̃ na wa'teropʉ
nigʉ̃ na omocã dʉ'tecã sãñawʉaronojõ sãñatigʉre ĩ'asami. 12 Wiogʉ
cʉ̃rẽ nisami: "Acaweregʉ, a'ti bosenʉmʉrẽ ¿de'ro wee su'ti omocã

dʉ'tecã sãñawʉaronojõ sãñatimigʉ̃ sãjãtiati?” nisami. Cʉ̃ pe'e yʉ'titiyʉ'rʉocã'sami. 13 Be'ro wiogʉ ti bosenʉmʉ sʉ'ori weerãrẽ
nisami: “Cʉ̃rẽ ñe'e, dʉ'pocãrĩ, omocãrĩpʉ dʉ'tebutuaya. Wijaaro
na'itĩ'arõpʉ cõ'acã'ña. Topʉ pũrĩno'gʉ̃, upicari cũ'rĩdio, utigʉsami”,
nisami wiogʉ. 14 A'te weronojõ ni'i Õ'acʉ̃ wiogʉ nise. Õ'acʉ̃ pãjãrã
masãrẽ pijimicã, pejetirãcã cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ sãjãárãsama, niwĩ Jesú.

Weeta'sase me'rã Jesure bu'iri a'marã na sẽrĩtiña'que ni'i
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 Cʉ̃ tojo níca be'ro fariseo masã wa'a wa'awã. Be'ro na Jesure
bu'iri bocasĩ'rĩrã, “A'tiro weerã”, ni apoyucãrã niwã. 16 Tojo weerã na
bu'esere siruturãrẽ, tojo nicã ãpẽrã Herode ya curuacjãrã me'rã Jesú
tiropʉ o'ócãrã niwã. Na cʉ̃ tiropʉ etarã, niwã:
—Masãrẽ bu'egʉ, ʉ̃sã mʉ'ʉ nisetisere masĩ'i. Mʉ'ʉ diacjʉ̃ ucũ'u.
Masã yʉ'ʉre ¿de'ro wãcũrãsari? nirõ marĩrõ diacjʉ̃ ucũ'u. Õ'acʉ̃ yere
diacjʉ̃ were'e. Ãpẽrã wiorã nima nirõ marĩrõ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ
ĩ'a'a. 17 Tojo weerã mʉ'ʉrẽ apeyenojõ sẽrĩtiña'rã a'tiapʉ. Romano
masã wiogʉre cʉ̃ niyeru wapaseesere wapayecã, marĩrẽ dutise ¿añuti,
o ña'a nitine? Na Jesure bu'iri bocasĩ'rĩrã, tojo niwã. (Jesú
“Wapayeroʉa'a” nicãma, judío masã “Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃rẽta ẽjõpeoroʉa'a;
mʉ'ʉ tojo nise ña'a ni'i”, nibocãrã niwã. “Wapayeticã'rõʉa'a” nicã
pe'e, “Romano masã wiogʉre yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ wee'e”, nibocãrã niwã.)
18 Tojo weegʉ Jesú na ña'arõ wãcũsere ĩ'agʉ̃, a'tiro niwĩ:
—Mʉsã tojo nírã, weeta'sari masã ni'i. ¿De'ro weerã yʉ'ʉre mejẽcã
yʉ'tigʉ, bu'iri bocagʉsami nírã, sẽrĩtiña'ti? 19 Niyeru cuji romano
masã wiogʉre wapayeri cujinojõrẽ miitia, niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã,
ni'cã nʉmʉ da'rawapata'ari cujinojõrẽ miitiwã. 20 Tojo weecã ĩ'agʉ̃,
Jesú narẽ sẽrĩtiña'wĩ:
—¿Noa queose, noa wãme wã'ñati a'ti cujipʉre? niwĩ.
21 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na yʉ'tiwã:
—César, romano masã wiogʉ cʉ̃ queose, cʉ̃ wãme wã'ña'a, niwã.
Be'ro Jesú narẽ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ romano masã wiogʉ wapayedutisenojõrẽ cʉ̃rẽ o'oya.
Õ'acʉ̃ ye pe'ema cʉ̃rẽ o'oya. Cʉ̃ weedutisere weeya, niwĩ.
22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, tʉ'omarĩa, be'ro wa'a wa'awã.

Masã wẽrĩca be'ro masãsere Jesure sẽrĩtiña'que ni'i
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Jesure “¿Romano masã wiogʉre wapayeroʉati?” níca nʉmʉrẽta
ãpẽrã pa'ia saduceo masã cʉ̃rẽ ĩ'arã etawã. Na “Wẽrĩ'cãrãpʉ
masãsome”, ni ẽjõpeoma. Tojo weerã Jesure masãse cjasere a'tiro
niwã:
24 —Masãrẽ bu'egʉ, dʉporopʉ Moisé a'tiro duticʉ niwĩ: “Ni'cʉ̃
nʉmotigʉ põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩcã, cʉ̃ acabiji cʉ̃ nʉmo ní'core nʉorẽato.
Be'ro cʉ̃ co me'rã ne waro põ'rãtimʉ'tãgʉ̃rẽ cʉ̃ ma'mi wẽrĩ'cʉre
põ'rãtibosato”, nicʉ niwĩ Moisé. 25 Tojota wa'a'a ʉ̃sã wa'terore. Siete
ʉmʉa ni'cʉ̃ põ'rã niwã. Masã ma'mi nʉmoti, be'ro wẽrĩa wa'acʉ niwĩ.
Põ'rã marĩyugʉ, cʉ̃ nʉmo ní'core cʉ̃ acabijire cũucʉ niwĩ. 26 Cʉ̃ quẽ'rã
põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Be'rocjʉ̃ quẽ'rãrẽ tojota wa'acaro
niwʉ̃. Tojo dia'cʉ̃ wa'aturiadijacaro niwʉ̃ téé nitʉogʉpʉre. 27 Na
nipe'tirã be'ro co quẽ'rã wẽrĩa wa'aco niwõ. 28 Na siete co me'rã

omocã dʉ'tecãrã niwã. Tojo weero wẽrĩ'cãrã masãcã, ¿ni'í nʉmo tojabutiagosari? ni sẽrĩtiña'wã.
29 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—Mʉsã wisiyʉ'rʉa'a. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩ cjasere ne masĩwe'e.
Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuase quẽ'rãrẽ masĩwe'e. 30 Wẽrĩ'cãrã na masãca be'ro
nʉmotisome. Põ'rã numia quẽ'rãrẽ numisosome. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã
ʉ'mʉsepʉ nirã weronojõ nirãsama. 31 Apeyenojõ wẽrĩ'cãrã masãsere
werenemogʉ̃ti tja. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ mʉsãrẽ ní'quere
bu'epã. A'tiro nicʉ niwĩ: 32 "Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ni'i. Abrahã, Isaa, Jacob wiogʉ
ni'i", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ "Na wiogʉ ni'i" nígʉ̃, "Yʉ'ʉ tiropʉ catima" nígʉ̃,
tojo nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ catirã wiogʉ nimi. Wẽrĩbajuduti'cãrã marĩma,
niwĩ Jesú.
33 Cʉ̃ bu'esere tʉ'orã, masĩse me'rã yʉ'ticã ĩ'arã, masã tʉ'omarĩa
wa'awã.

Moisé cʉ̃ dutise cũu'que, ni'cãrõ añuyʉ'rʉnʉ'cãrõ ni'i nise ni'i
(Mr 12.28-34)

34 Be'ro Jesú saduceo masãrẽ di'tamarĩacã weesere fariseo masã
tʉ'ocãrã niwã. Tere tʉ'o, nerẽcãrã niwã. 35 Na me'rã ni'cʉ̃ Moisé
oja'quere bu'eri masʉ̃ Jesure mejẽcã yʉ'ticã ʉagʉ, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wĩ:
36 —Masãrẽ bu'egʉ, Moisé duti'que ¿disenojõ waro apeye yʉ'rʉoro
añuyʉ'rʉnʉ'cãti? niwĩ.
37 Jesú cʉ̃rẽ a'tiro yʉ'tiwĩ:
—A'tiro ni'i. "Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉre nipe'tise mʉsã ẽjõpeose me'rã,
mʉsã wãcũse me'rã, mʉsã tʉ'oña'se me'rã ma'iña." 38 A'te ni'i apeye
yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãse. 39 A'te be'rore tojocureta ni'i, nírõ. A'tiro
ni'i. "Marĩ basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ ma'irõʉa'a." 40 A'te pʉaro
dutisere wéérã, nipe'tise Moisé cʉ̃ duti'quere, tojo nicã Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masã na bu'e'quere yʉ'tirãta wee'e, niwĩ Jesú.

Jesú masãrẽ "Cristo na nigʉ́ ¿noa macʉ̃ niti?" ni sẽrĩtiña'que ni'i
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Fariseo masã na nerẽrĩ cura Jesú narẽ sẽrĩtiña'wĩ:
42 —Mʉsã Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉre ¿de'ro tʉ'oña'ti? ¿Noa macʉ̃ niti
cʉ̃? niwĩ.
Cʉ̃rẽ yʉ'tiwã:
—Dʉporocjʉ̃pʉ wiogʉ Davi pãrãmi nituriagʉ nimi, niwã.
43 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ niwĩ:
—Cristo, Õ'acʉ̃ bese'cʉ Davi pãrãmi nituriagʉ nicã, to pũrĩcãrẽ
¿de'ro weegʉ Davi Espíritu Santu tutuaro me'rã ucũgʉ̃, cʉ̃rẽ "Yʉ'ʉ
wiogʉ nimi", nipari? Marĩ, marĩ pãrãmirẽ "Yʉ'ʉ wiogʉ nimi", niwe'e.
Davi Õ'acʉ̃ bese'cʉre ucũyugʉ, a'tiro ojacʉ niwĩ:
44 Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ cʉ̃ macʉ̃rẽ, yʉ'ʉre yʉ'rʉoacjʉre a'tiro nicʉ
niwĩ:
"Yʉ'ʉ tiro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉsa'a.
Mʉ'ʉ topʉ dujicã, mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'timi'cãrãrẽ docaque'acã weegʉti", nicʉ
niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojacʉ niwĩ Davi.
45 ¿De'ro weegʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo Davi pãrãmi nímasĩbosabe? Davi
basuta cʉ̃rẽ "Yʉ'ʉ wiogʉ nimi", nicʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ pãrãmi
se'saro nirõnojõ o'ogʉ, cʉ̃ wiogʉ nicʉ niwĩ, niwĩ Jesú.

46 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'orã, ne ni'cʉ̃ ni'cã ʉsero yʉ'tima'atiwã. Tita me'rã
be'ro majã uirã, ne sẽrĩtiña'nemotiwã.

23

Jesú fariseo masãrẽ, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tu'ti'que ni'i
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Be'ro Jesú masãrẽ, tojo nicã ʉ̃sã cʉ̃ bu'erãrẽ niwĩ:

2 —Moisé oja'quere bu'eri masã, ãpẽrã fariseo masã Õ'acʉ̃ dutise
Moisére cũu'quere wererã nima. 3 Tojo weerã na weresere tʉ'o,
tere weesirutuya. Na weesetise pe'ere ĩ'acũuticã'ña. Na añurõ
wereme'rĩma, wererã. Tojo weemirã, na nise pe'ere weetima. 4 Na
dutiwʉaronojõ dutiyʉ'rʉocã'sama. Masã tere põtẽotisama. Na tojo
wéérã, wʉapõtẽoña marĩse nʉcʉ̃sere dʉ'tepeorã weronojõ weesama.
Na masãrẽ tere wʉapeorã weronojõ weesama. Na tere wʉadutirã,
ne ãpẽrã tã'rĩrãrẽ weetamutirã weronojõ weesama. Ne pajaña'ti,
masãrẽ ne cã'rõ weetamutisama. 5 Nipe'tise na weesere masãrẽ añurõ
ĩ'adutirã weeta'sasama. Masã narẽ "Õ'acʉ̃rẽ añurõ ẽjõpeosama" nicã
tʉ'osĩ'rĩrã, a'tiro weesama. Na diapoapʉ, na omocãpʉ Õ'acʉ̃ ye queti
ojáca pũrĩ cjasere pajiri casero me'rã oja'quere dʉ'teõ'osama. Tojo
nicã na ñubuecã ĩ'adutirã ãpẽrã yʉ'rʉoro na ñubuewʉari su'tiro
sumutopʉ opa dari cʉorojore sãñasama. 6 Bosenʉmʉ nicã wiorã
na dujiwʉase cũmurĩpʉ dujisĩ'rĩsama. Na nerẽse wi'seripʉ quẽ'rãrẽ
mejãrõta weesama. 7 Masã narẽ macã decopʉ wiopesase me'rã
añuduticã ʉasama. Narẽ, "Ʉsãrẽ bu'erã" pisucã ʉasama.

8 »Mʉsã pũrĩcã ãpẽrãrẽ "Mʉsã ʉ̃sãrẽ bu'erã ni'i", nino'ticã'ña.
A'tiro ni'i. Mʉsã ni'cʉ̃ põ'rãta ni'i. Yʉ'ʉ ni'cʉ̃ta mʉsãrẽ bu'egʉ ni'i.
9 Mʉsã ne ni'cʉ̃rẽ a'ti nucũcãpʉre "Ʉsã pacʉ", niticã'ña. Mʉsã ni'cʉ̃ta
pacʉti'i. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nimi. 10 Diacjʉ̃ta mʉsã pũrĩcã "Ʉsã
wiogʉ", ni pisuno'ticã'ña. Yʉ'ʉ Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ ni'cʉ̃ta mʉsã
wiogʉ ni'i. 11 No'o ãpẽrãrẽ weetamugʉ̃, cʉ́ta nimi ãpẽrã yʉ'rʉoro
bu'ipʉ niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃. 12 No'o "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cã'a"
ni tʉ'oña'gʉ̃nojõ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ mejõ nigʉ̃acã waro tojacã weegʉsami.
No'o "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" ni tʉ'oña'tigʉ pe'ere Õ'acʉ̃ ãpẽrã
yʉ'rʉoro tojacã weegʉsami.

13 »Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã
weeta'sari masã ni'i. Masã yʉ'ʉre ẽjõpeosĩ'rĩrãrẽ cã'mota'a. Tojo
wéérã, yʉ'ʉ pacʉ wiogʉ nirõpʉ wa'ari ma'arẽ narẽ bi'arã wee'e. Mʉsã
basuta yʉ'ʉre ẽjõpeowe'e. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ ẽjõpeosĩ'rĩcã ʉasãwe'e.
Tojo weero ña'abutiaro wa'arosa'a mʉsãrẽ.

14 »Mʉsã wapewia numia ye wi'serire ẽ'masa'a. Mʉsã ña'arõ
wee'quere wãcũdutitirã yoacã ñubueta'sa'a. Tojo weerã mʉsã ãpẽrã
nemorõ bu'iri bocayʉ'rʉnʉ'cãrãsa'a.

15 Jesú a'tiro ninemowĩ Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ, tojo nicã
fariseo masãrẽ:

—Mʉsã ʉpʉtʉ waro weeta'sa'a. Mʉsã ẽjõpeosere no'o ni'cʉ̃
nigʉ̃acãrẽ mʉsã weronojõ ẽjõpeocã ʉarã, nipe'tiropʉ sijabi'a'a. Be'ro
tu'ajanʉ'cõ, cʉ̃rẽ mʉsã nemorõ ña'arõ pecame'epʉ wa'ata basiocã
weesa'a.

16 »Ña'arõ wa'arosa'a mʉsãrẽ. Caperi bajutirãrẽ a'merĩ wejero
weronojõ ni'i. A'tiro ni bu'e'e masãrẽ: “Ni'cʉ̃ ‘A'tiro weegʉti’, nisami
Õ'acʉ̃rẽ. ‘Õ'acʉ̃ wi'i me'rã tojo weegʉti’ níca be'ro cʉ̃ ní'quere
queoro weeticã, ‘Bu'iri marĩ'i’”, nisa'a. “Cʉ̃ ‘Õ'acʉ̃ wi'i cjase uru
me'rã tojo weegʉti’ ní'quere queoro weeticã pũrĩcãrẽ, ‘Ña'a ni'i’”,
nisa'a. 17 Mʉsã tojo nírã, diacjʉ̃ wãcũwe'e. Tʉ'omasĩwe'e. Uru
Õ'acʉ̃ wi'ipʉ niyuro, Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ añuse tojasa'a. Õ'acʉ̃ wi'i, ti wi'i
cjase uru nemorõ añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. 18 Mʉsã Õ'acʉ̃ dutiro weesĩ'rĩtirã,
ucũme'rĩse me'rã weeta'sa'a. Masãrẽ a'tiro nisa'a: “Mʉsã ‘Õ'acʉ̃rẽ
wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõpeowʉaropʉ me'rã tojo weerãti’ ní'quere weeticã,
bu'iri marĩsa'a. Wa'icʉ Õ'acʉ̃rẽ o'ose topʉ peo'que me'rã pũrĩcãrẽ
wapatisa'a”, ni'i. 19 Mʉsã tʉ'omasĩwe'e. Õ'acʉ̃rẽ o'ose nemorõ na
wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõpeowʉaro pe'e wapati'i. Topʉ ʉ̃jʉ̃pesase me'rã na
Õ'acʉ̃rẽ o'ose añuse tojasa'a. 20 Tojo weerã mʉsã “Õ'acʉ̃rẽ wa'icʉrã
ʉ̃jʉ̃amorõpeowʉaropʉ me'rã tojo weerãti” nírã, te se'sarore nirã
weewe'e. “Topʉ peoatje quẽ'rãrẽ mejãrõta weerãti”, nirã weesa'a.
21 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ya wi'i, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nisami. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ “Ti
wi'i me'rã tojo weerãti” nírã, “Cʉ̃ me'rãta tojo weerãti”, nirã wee'e.
22 Mejãrõta “Ʉ'mʉse me'rã tojo weerãti” nírã, “Õ'acʉ̃ dujiro me'rãta,
topʉ dujigʉ me'rãta” nirã wee'e.

23 »Ña'arõ wa'arosa'a mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ, tojo nicã
fariseo masãrẽ. Mʉsã weeta'sasebʉjʉrã ni'i. Mʉsã otese o'majãcã,
menta, anís, comino wãmetise ba'ase sãamorẽsere seeneo, opa sʉ̃'ʉrĩ
weesa'a. Diez sʉ̃'ʉrĩ cʉorã, ni'cã sʉ̃'ʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ miaa, Õ'acʉ̃rẽ
wãmepeo, pa'ire o'osa'a. Mʉsã tojo añurõ weemirã, Moisé oja'que
apeye pacase pe'ere weewe'e. Ãpẽrãrẽ queoro weesere, pajaña'sere,
Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeose pe'ere weewe'e. A'tiro pe'e weeya. Mʉsã otesere
cʉ̃rẽ o'odu'utimirã, a'te añuyʉ'rʉnʉ'cãsere weeya.

24 »Mʉsã basu diacjʉ̃ weewe'e. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ sʉ'ori diacjʉ̃
weewe'e. Tojo weerã mʉsã Õ'acʉ̃ ye cjasere bu'érã, caperi bajutirã
a'merĩ sʉ'ori tʉ̃awã'cãrã weronojõ ni'i. Moisé cʉ̃ oja'que, mejõ niseacã
dutise pe'ere wãcũyʉ'rʉrã, apeye paca pe'ere weewe'e.

25 »Mʉsã weeta'sarã a'tiro wee'e. Bajuyoropʉ dia'cʉ̃ añurõ
wee'e. Baparire bu'ipʉ dia'cʉ̃ añurõ coerã weronojõ weeta'sa'a.
Ti pa po'peapʉre peje ña'ase mʉsã ãpẽrã yere yaja'que, ãpẽrã
yere ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cã'que ũ'irĩ weronojõ wã'ñasa'a. Tojo weero
ña'abutiaro wa'arosa'a mʉsãrẽ. 26 Mʉsã fariseo masã tʉ'omasĩtirã,
caperi bajuno'tirã weronojõ ni'i. Ne waro po'peapʉ cjase mʉsã
wãcũsere dʉcayumʉ'tãña. Be'ro bajuyoropʉ añurã, ña'ase moorã
tojarãsa'a. Bapari po'peapʉ coemʉ'tã'caro weronojõ bu'ipʉ quẽ'rã
ũ'irĩ marĩrõ tojaro weronojõ weerãsa'a.

27 »Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masã, fariseo masã weeta'sari masã
ni'i. Tojo weero ña'abutiaro wa'arosa'a mʉsãrẽ. Wẽrĩ'cãrã masãperi
weronojõ ni'i. Bu'ipʉre añurõ bajudutirã bo're me'rã wa're'que
cujirire nʉ'cõsa'a. Ti pe po'peapʉre wẽrĩ'cãrã õ'arĩ mejã, tojo nicã
dicʉse na upʉ ña'ase boa'que sãñasa'a. 28 Mʉsã a'tiro niseti'i. Masã
ĩ'orõpʉre añurã weronojõ baju'u. Po'peapʉ pe'ere weeta'sasebʉjʉrã
ni'i. Mʉsãpʉre ña'ase niyʉ'rʉa'a.

29 »Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masã, fariseo masã
weeta'sasebʉcʉrã ni'i. Mʉsã dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ
masã masãperi bu'ipʉ añurõ bajudutirã yeenʉ'cõ'o. Tojo nicã ãpẽrã
masã añurã ní'cãrãrẽ masãperi bu'ipʉ mejãrõta ma'masu'anʉ'cõ'o.
30 Tu'ajanʉ'cõ, a'tiro ucũsa'a. "Ʉsã ñecʉ̃sʉmʉa Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masãrẽ wẽjẽcãrã niwã. Ʉsã na catícateropʉre nírã, narẽ
wẽjẽcã, wẽjẽtamutibopã", ni'i. 31 Mʉsã a'tere tojo nírã, "Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masãrẽ wẽjẽ'cãrã pãrãmerã nituriarã ni'i", nirã wee'e.
32 Mʉsã, mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'caronojõta weeyapaticã'ña, ni
tu'tiwĩ.
33 »Mʉsã weeta'sari curuacjãrã aña weronojõ ni'i. Mʉsã de'ro
wee Õ'acʉ̃ pecame'epʉ bu'iri da'reatjere yʉ'rʉwetimasĩsome. 34 Tojo
weegʉ yʉ'ʉ mʉsã tiropʉre Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã, masĩrĩ
masãrẽ, bu'eri masãrẽ o'ógʉti. Mʉsã pe'e na ni'cãrẽrãrẽ wẽjẽ, ãpẽrãrẽ
curusapʉ paabi'penʉ'cõrãsa'a. Ãpẽrãrẽ na nerẽwʉase wi'seripʉ
paape, na no'o wa'ase macãrĩpʉ sirutucusiarãsa'a. 35 Tojo weero
nipe'tirã masã añurãrẽ wẽjẽ'que wapa mʉsãrẽ bu'iri wã'a'a. Mʉsã
ñecʉ̃sʉmʉa añugʉ̃ Abel me'rã ne waro wẽjẽ dʉ'pocʉ̃ticãrã niwã.
Téé Zacaría Berequía macʉ̃ me'rã yapada'reocãrã niwã. Cʉ̃rẽ na
ñubuepeowʉaropʉ Õ'acʉ̃ wi'i decopʉ wẽjẽcãrã niwã. 36 Diacjʉ̃
mʉsãrẽ weregʉti. Tojo wee'que wapare ni'cãrõacã a'tocateropʉ nirãrẽ
bu'iri wa'arosa'a, niwĩ Jesú.

Jesú Jerusalẽrẽ ĩ'agʉ̃ uti'que ni'i
(Lc 13.34-35)

37 Fariseo masãrẽ tojo níca be'ro Jesú Jerusalẽcjãrã, tojo nicã
todʉporopʉ ti macãpʉ ní'cãrãrẽ wãcũgʉ̃, a'tiro niwĩ:
—Jerusalẽcjãrã, mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ
wẽjẽcõ'a'a. Õ'acʉ̃ o'ó'cãrã cʉ̃ ye quetiwereri masãrẽ ʉ̃tãperi
me'rã doquewẽjẽ'e. Mʉsãrẽ pejetiri yʉ'ʉ ma'ígʉ̃, neocũusĩ'rĩmiwʉ̃.
Ni'cõ cãrẽ'quẽ co põ'rãrẽ wʉʉse docapʉ neocũu'caro weronojõ
weesĩ'rĩmiwʉ̃. Mʉsã ʉatiwʉ. 38 Tojo weero mʉsã nimi'que wi'seri
masã marĩrõ tojarosa'a. 39 A'tere tʉ'omasĩña. Yʉ'ʉre apaturi
ĩ'anemosome majã. Be'ro yʉ'ʉ a'ti turipʉ apaturi a'ticãpʉ, mʉsã
"Õ'acʉ̃ dʉporopʉ 'O'ógʉti' ní'cʉ añubutiagʉ nimi" nírãpʉ ĩ'arãsa'a
tja, niwĩ Jesú.

24

Jesú "Õ'acʉ̃ wi'i Jerusalẽ cja wi'i cõ'ano'rõsa'a" ní'que ni'i
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ní'cʉ wijaa wa'awĩ. Cʉ̃ wa'ari cura ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã
cʉ̃ tiro wa'a, niwʉ̃:
—Ĩ'aña a'ti wi'ire. Añubutiari wi'i, pajiri wi'i waro ni'i, nimiwʉ̃.
2 Ʉsã tojo nicã, Jesú niwĩ:
—Mʉsã a'te pejere ĩ'a'a, ĩ'arã. Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Nipe'tise
a'ti wi'i cjase ne ni'cã ʉ̃tãgã apega bu'ipʉ yeeturiamʉjã'que tojasome.
Nipe'tise mʉtõdijono'rõsa'a, niwĩ.

A'ti ʉmʉco pe'tise dʉporo Jesú "A'tiro wa'arosa'a" ní'que ni'i
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

3 Be'ro ʉ̃sã wa'a, ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo wãmeticjʉpʉ ejawʉ. Jesú topʉ
ejanujãrĩ cura ʉ̃sã ya'yioropʉ sẽrĩtiña'wʉ̃:

—Ʉsãrẽ wereya. ¿De'ro nicã tojo wa'arosari? ¿Ñe'enojõ me'rã
ĩ'ogʉ̃sari mʉ'ʉ apaturi a'tiatjere? Tojo nicã a'ti ʉmʉco pe'tiatjo dʉporo
¿de'ro wee masĩrãsari? ni sẽrĩtiña'wʉ̃.

4 Jesú ʉ̃sãrẽ yʉ'tiwĩ:

—Ãpẽrã mʉsãrẽ nisooticã'to nírã, añurõ tʉ'omasĩyuya. 5 Pãjãrã
a'tiro nisoorãsama. "Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã wee'e; Õ'acʉ̃ bese'cʉ
Cristo ni'i", nirãsama. Na tojo nisere tʉ'orã, pãjãrã siruturãsama.
6 Mʉsã a'mewẽjẽse quetire tʉ'o, "Topʉ tojo wa'aporo" nicã tʉ'orãsa'a.
Tere tʉ'orã, ʉcʉaticã'ña. Te a'tirota wa'arosa'a. Tojo nimirõ, a'ti
ʉmʉco pe'tiatjo dʉ'sarosa'a yujupʉ. 7 Ni'cã curuacjãrã ape curuacjãrã
me'rã a'mequẽrãsama. Tojo nicã ni'cã di'tacjãrã ape di'tacjãrã me'rã
a'mewẽjẽrãsama. Peje apesepʉre ʉjaboase nirõsa'a. Aperopʉre peje
di'ta narãsãse nirõsa'a. 8 A'te nipe'tise peje me'rã masã ne waro
pi'etiwã'cõse ni'i. Numio co macʉ̃rẽ wʉase dʉporoacã pũrĩse nʉ'cãrõ
weronojõ nirõsa'a.

9 »Tojo wa'acã, yʉ'ʉre ẽjõpeotirã mʉsãrẽ ña'arõ weerãsama.
Mʉsãrẽ ñe'e, wiorã tiropʉ miaa, bu'iri da'redutirãsama. Mʉsãrẽ
wẽjẽrãsama. Yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri nipe'tirocjãrã masã mʉsãrẽ
ĩ'atu'tirãsama. 10 Tojo wa'acã, pãjãrã yʉ'ʉre ẽjõpeomi'cãrã
ẽjõpeodu'urãsama. Na a'metu'ti, ãpẽrã wiorãpʉre bu'iri da'redutirã
o'orãsama. 11 Pãjãrã "Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã ni'i",
nisoorãsama. Pãjãrãrẽ nisoo, ẽjõpeocã weerãsama. 12 Ña'ase
niyʉ'rʉmajãrõsa'a. Tojo wa'acã, pãjãrã a'merĩ ma'idu'urãsama.
13 Yʉ'ʉre ẽjõpeoyapatirã pũrĩcã yʉ'rʉwetirãsama. Yʉ'ʉ pacʉ
tiropʉ catinu'cũrãsama. 14 Nipe'tiro a'ti di'tapʉ Õ'acʉ̃ masãrẽ
yʉ'rʉose quetire werese'sabi'ano'rõsa'a. Na quẽ'rãrẽ masĩdutiro
wereno'rõsa'a. "Ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayucã, Õ'acʉ̃
ñe'egʉ̃sami", ni wereno'rõsa'a. A'te nipe'tiropʉ se'sáca be'ro a'ti
ʉmʉco pe'tirosa'a majã. 15 Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ
masʉ̃ Danie wãmetigʉ a'ti ʉmʉco pe'tiatjo dʉporo wa'atjere ojayucʉ
niwĩ. "Ña'agʉ̃, Õ'acʉ̃ yabigʉnojõ cʉ̃ ya wi'i añurĩ wi'ipʉ sãjãtígʉnojõ
Jerusalẽ cja wi'ipʉ sãjãagʉ̃sami", ni ojayucʉ niwĩ. Cʉ̃ ti wi'ipʉ
nu'cũcã ĩ'arã, mʉsã a'ti pũrĩrẽ bu'e, tʉ'omasĩña. 16 Tojo wa'acã
ĩ'arã, Õ'acʉ̃ bu'iri da'regʉsami nírã, Judeapʉ nirã̃ ʉ̃rʉ̃pagʉpʉ du'tiaya.
17 Wi'i dʉposãrĩ opa sirapʉ soo pesagʉnojõ po'peapʉ cjasere sãjãa,
duretimigʉ̃, diacjʉ̃ du'tiaya. 18 No'o wesepʉ tõ'ogʉ̃ quẽ'rã ne wi'ipʉ
tojaa, duregʉ wa'aticã'ña. Sojaro me'rã du'tiaya. 19 Tojo wa'ase
nʉmʉrĩ numia nijĩpacosãnumiarẽ, tojo nicã põ'rã mi'rĩrã cʉorãrẽ
bʉjaweose nʉmʉrĩ nirõsa'a. Na ʉmʉñarõ wa'amasĩsome. 20 Mʉsã
Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña: "Yʉsʉase nʉmʉrĩrẽ, soowʉari nʉmʉ ʉ̃sã judío masã
yoaropʉ wa'atiri nʉmʉrẽ wa'aticã'to", niña. 21 Tojo wa'ase nʉmʉrĩrẽ
ʉpʉtʉ waro pi'etise nirõsa'a. Õ'acʉ̃ a'ti turi wééca be'rore tocã'rõ
pi'etise marĩcaro niwʉ̃. Be'ropʉ quẽ'rãrẽ tocã'rõ waro pi'etise
marĩrõsa'a. 22 Õ'acʉ̃ na pi'etise nʉmʉrĩrẽ dʉoticãma, ne ni'cʉ̃
yʉ'rʉwetitibutiabosami. Õ'acʉ̃ pe'e cʉ̃ yarã, cʉ̃ bese'cãrãrẽ pajaña'gʉ̃,
tojo wa'ase nʉmʉrĩrẽ dʉogʉsami.

23 »Ãpẽrã mʉsãrẽ a'tiro nisoorãsama. “Jãa, ĩ'aña. Õ'acʉ̃ bese'cʉ
Cristo a'to nimi.” O apetero weerã “Sõ'opʉ nimi”, nirãsama. Na
tojo nicã, ẽjõpeoticã'ña. 24 Pãjãrã nisoori masã a'tirãsama. A'tiro
nirãsama: “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ni'i. Õ'acʉ̃ ye quetire
weremʉ'tãrĩ masʉ̃ ni'i”, nisoorãsama. Narẽ ẽjõpeocã weesĩ'rĩrã,
peje weeĩ'ose ĩ'orãsama. Basiocãma, Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cãrãpʉreta
ẽjõpeodu'ucã weesĩ'rĩrãsama. 25 Mʉsã basu masĩña majã. Yʉ'ʉ
mʉsãrẽ be'ropʉ wa'atjere wereyutoja'a. 26 Tojo weerã ãpẽrã mʉsãrẽ
“Sõ'opʉ yucʉ marĩrõpʉ Cristo nisami, ĩ'arã wa'aya” nicã, wa'aticã'ña.
Ãpẽrã “A'ti tucũpʉ nimi, ĩ'arã a'tia” nicã, ẽjõpeoticã'ña. 27 Yʉ'ʉ
Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiri cura a'tiro nirõsa'a. Mujĩpũ
mʉjãtiro pe'e, cʉ̃ sãjãrõ pe'e quẽ'rãrẽ bʉpo ya'baro weronojõ nirõsa'a.
Ya'yioropʉ a'tisome. 28 Apĩnojõ wa'icʉ boacã, yuca maata masĩ,
wĩjĩwã'cãsama. Tojo wa'acã ĩ'arã, “Apĩnojõ boapĩ”, ni masĩ'i. A'te
weronojõ yʉ'ʉ a'ticã, masã masĩrãsama, niwĩ Jesú.

Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ¿de'ro wee a'tigʉsari? nise ni'i
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30,34-36)

29 Jesú a'tiro ninemowĩ:
—Te pi'etise nʉmʉrĩ yʉ'rʉ́ca be'ro mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ na'itĩ'a
wa'agʉsami. Ñamicjʉ̃ quẽ'rã bo'reyusome. Ñocõa bʉrʉdijarãsama.
Nipe'tirã ʉ'mʉarõpʉ nirã̃ narãsãcã weeno'rãsama. 30 Tojo wa'acã,
ʉ'mʉsepʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ yʉ'ʉ a'tisere
ĩ'arãsama. Nipe'tise macãrĩcjãrã uirã, utirãsama. Yʉ'ʉ o'mecururipʉ
tutuaro me'rã asistedijaticã, ĩ'arãsama. 31 Yʉ'ʉre wereco'terã
ʉ'mʉsecjãrãrẽ nipe'tiro a'ti di'tapʉ o'ógʉti. Yaro coroneta ʉpʉtʉ
bʉsʉcã, yʉ'ʉ bese'cãrã nipe'tiro no'o nirõcjãrãrẽ neorãsama.
32 »Mʉsãrẽ otese higueragʉ wãmeticjʉ me'rã queose o'ogʉti. Tigʉ
dʉpʉripʉ pũrĩ ñasãwijicã, “Cʉ̃'ma wa'arotiro wee'e”, nisa'a. 33 A'te
weronojõ yʉ'ʉ todʉporo ní'que peje wa'acã ĩ'arã, “Cã'rõacã Jesú a'ti
di'ta wiogʉ sãjãtjo dʉ'sa'a”, niña. 34 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. A'te
peje tojo wa'ari cura nirã̃ wẽrĩsome. Tojo wa'asere ĩ'ape'ocã'rãsama.
35 A'ti ʉmʉco, a'ti di'ta pe'tidijarosa'a. Yʉ'ʉ ucũse, yʉ'ʉ bu'ese pũrĩcã
ninu'cũcã'rõsa'a. Nipe'tise yʉ'ʉ ní'que queoro wa'arosa'a.
36 »Yʉ'ʉ apaturi a'tiatjema ti nʉmʉ nicã, ti hora nicã a'tigʉsa'a nisere
ne masĩno'ña marĩ'i. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃
macʉ̃ quẽ'rã masĩwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta masĩsami.
37 »Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiri cura quẽ'rãrẽ
dʉporocjʉ̃pʉ Noé cʉ̃ nícateropʉ wee'caronojõ weerãsama. 38 Õ'acʉ̃
a'ti turi miose dʉporo masã ba'a, sĩ'rĩ, omocã dʉ'te, na põ'rã numiarẽ
numisocãrã niwã. A'tere weetʉocãrã niwã téé Noé cʉ̃ yucʉsʉjopʉ
sãjãrĩ curapʉ. 39 Na, ne “Mejẽcã wa'arosa'a”, ni wãcũma'aticãrã
niwã. Be'ro acoro pejaa, narẽ dia miorĩ curapʉ tʉ'omasĩcãrã niwã.
Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiri cura quẽ'rãrẽ masã
mejãrõta weerãsama. 40 Yʉ'ʉ a'tiri cura ʉmʉa pʉarã ni'cãrõ me'rã
wesepʉ da'rarã, ni'cʉ̃ yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ miano'gʉ̃sami. Apĩ yʉ'ʉre
ẽjõpeotigʉ tojagʉ́sami. 41 Pʉarã numia ni'cãrõ me'rã ojoca ãrʉ̃arã,
ni'cõ yʉ'ʉre ẽjõpeogo miano'gõsamo. Apego yʉ'ʉre ẽjõpeotigo
tojagósamo.

42 »Yʉ'ʉ mʉsã wiogʉ apaturi a'tiatjere mʉsã masĩtisa'a. Tojo weerã
añurõ wãcũ, tʉ'omasĩyuya. 43 Apeye quẽ'rãrẽ a'tiro masĩña. Yajari
masʉ̃ ti hora nicã a'tigʉsami nígʉ̃, wi'i wiogʉ cãrĩtisami. Cʉ̃rẽ co'te, cʉ̃
ya wi'ire yajari masʉ̃ pãosãjãacã, cã'mota'asami. 44 Mʉsã quẽ'rã ã'rĩ
weronojõ niña. Mʉsã ne cã'rõ wãcũtibutiari cura yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃
masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tigʉsa'a, niwĩ.

Jesú pʉarã da'raco'terã me'rã queose o'o'que ni'i
(Lc 12.41-48)

45 Jesú a'tiro ninemowĩ:
—¿Noanojõ pe'e yʉ'ʉ dutiro weenu'cũgʉ̃, tʉ'omasĩgʉ̃ waro nisari?
nígʉ̃, queose me'rã weregʉti. Wiogʉ aperopʉ wa'agʉ, cʉ̃ ya wi'ire
co'tedutigʉ ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre cũasami. “Ãpẽrã da'raco'terãrẽ
no'o dʉ'sasenojõrẽ ba'ase ecaya”, nisami. 46 Be'ro aperopʉ eja'cʉ
dajasami. Cʉ̃ dajacã, queoro da'ra bocaejano'gʉ̃ e'catisami. 47 Diacjʉ̃
mʉsãrẽ weregʉti. Cʉ̃ queoro weese wapa wiogʉ nipe'tise cʉ̃
cʉosere co'tedutigʉ sõrõgʉ̃sami. 48 Cʉ̃rẽ da'raco'tegʉ ña'agʉ̃, “Yʉ'ʉ
wiogʉ maata dajasome” nigʉ̃nojõ pũrĩcã a'tiro weesami. 49 Ãpẽrã
da'raco'terãrẽ ña'arõ paa pi'eticã weesami. Ãpẽrã que'arã me'rã ba'a,
sĩ'rĩsami. 50 Cʉ̃ tojo weeri cura wiogʉ wãcũña marĩrõ cʉ̃ co'tetiri cura
dajasami. 51 Cʉ̃ cũa'cʉre duti'quere weeti'que wapa ʉpʉtʉ waro cʉ̃rẽ
bu'iri da'regʉsami. Ãpẽrã ña'arã, weeta'sari masãrẽ wa'a'caronojõ
bu'ipejasirutugʉsami. Tojo wa'acã, cʉ̃ pũrĩno'gʉ̃, upicari cũ'rĩdio,
utigʉsami, niwĩ Jesú.

25

Diez nu'mia me'rã Jesú queose o'o'que ni'i

1 Jesú cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ ¿noanojõ sãjãarõsari? nígʉ̃, a'te queose
me'rã werewĩ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ nirõpʉre sãjãatje a'tiro weronojõ ni'i. Diez nu'mia
na me'rãcjõ marãpʉ niacjʉ a'ticã co'tesama. Nánʉcʉ̃ ʉ'se me'rã
sĩ'osepare cʉosama. 2 Ni'cãmocʉrã nipe'tisere añurõ apoyutisama.
Ãpẽrã ticʉrãta tja añurõ apoyu, co'tesama. 3 Apoyutirã numia na ye
sĩ'osepare miarã, ʉ'se na piosãa dʉcayuatjere miatisama. 4 Apoyu'cãrã
numia pe'e poseye'quepapʉre miasama. Tojo nicã borewaria me'rã
ʉ'sere mianemosama. 5 Co marãpʉ niacjʉ maata etatisami. Tojo
weerã narẽ wʉja pũrĩcã, cãrĩa wa'asama. 6 Be'ro ñami deco ẽjãcã,
ãpẽrã pe'e a'tiro caricũmʉ'tãsama: “Co marãpʉ niacjʉ a'titojami.
Põtẽrĩrã a'tia”, nisama. 7 Na tojo caricũcã, nipe'tirã numia wã'cãpe'tia
wa'asama. Wã'cã, na ye sĩ'osepare apobʉrosama. 8 Ʉ'se miati'cãrã
numia pe'e ãpẽrã mia'cãrãrẽ a'tiro nisama: “Ʉsã quẽ'rãrẽ cã'rõ sĩ'ose
ʉ'se o'oya. Ʉsã sĩ'osepa yatiro wee'e”, nisama. 9 Ʉ'se mia'cãrã numia
pe'e narẽ yʉ'tisama: “Mʉsãrẽ o'osome. Ʉsã mʉsãrẽ o'ocãma, ʉ̃sãrẽ
ejati, mʉsã quẽ'rãrẽ ejatibosa'a. Mʉsã basu na ʉ'se duawʉaropʉ duurã
wa'aya”, nisama. 10 Na ni'cãmocʉrã numia ʉ'se duurã wa'áca be'ro
na me'rãcjõ marãpʉ niacjʉ etasami. Ãpẽrã apoyu'cãrã numia pe'e
cʉ̃ me'rã bosenʉmʉ weeri wi'ipʉ sãjãasama. Na sãjãáca be'ro ti
wi'icjãrã sopere bi'acã'sama. 11 Be'ropʉ ʉ'se duurã eja'cãrã numia
sopepʉ eta, “Wiogʉ, ʉ̃sãrẽ pãoña”, nisama. 12 Na tojo pisucã tʉ'ogʉ,

na me'rãcjõ marãpʉ niacjʉ narẽ yʉ'tisami: “Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ ne masĩtisa'a”, nisami, ni werewĩ Jesú.

13 Jesú te queosere wéréca be'ro ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—A'te queose weronojõ yʉ'ʉ a'tiatji nʉmʉrẽ mʉsã masĩwe'e. Tojo weerã añurõ wãcũ apoyuya, niwĩ.

I'tiarã da'raco'terã me'rã Jesú queose o'o'que ni'i

14 Jesú ʉ̃sãrẽ a'tiro werenemowĩ:

—Yʉ'ʉ a'ti turipʉ apaturi a'tigʉ, masãrẽ o'oatje a'te queose weronojõ ni'i. Ni'cʉ̃ masʉ̃ ape di'tapʉ wa'agʉ, cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ pijiosami. Narẽ cʉ̃ yere co'tedutigʉ cũusami.

15 »Narẽ na da'ratjo põtẽorõ cũubʉrosami. Ni'cʉ̃rẽ ni'cãmocʉsetiri mil niyeru cujiri wapabʉjʉse cujirire o'osami. Apĩrẽ pʉati mil cujiri o'osami. Apĩrẽ mil cujiri o'osami. O'otoja, wa'a wa'asami. 16 Cʉ̃ wa'áca be'ro ni'cãmocʉsetiri mil cujiri o'ono'cʉ maata te niyeru me'rã da'ra, ticʉseta wapata'anemosami. 17 Pʉati mil cujiri cʉo'cʉ quẽ'rã mejãrõta apeye pʉati mil cujiri wapata'anemosami. 18 Mil cujiri ñe'e'cʉ pe'e cope se'e, cʉ̃ wiogʉ da'radutimi'quere yaacã'sami.

19 »Be'ro, yoáca be'ropʉ na wiogʉ sijagʉ eja'cʉ dajasami. Cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ pijio, na da'ra'quere aposami. 20 Ni'cãmocʉsetiri mil cujiri cʉo'cʉ ejamʉ'tãsami. Apeye ticʉseta cʉ̃ wapata'a'quere wiagʉ, cʉ̃ wiogʉre nisami: “Yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉre ni'cãmocʉsetiri mil cujiri o'owʉ. A'te cʉo'o. Te me'rã apeye ticʉseta mʉ'ʉrẽ wapata'abosawʉ”, nisami.

21 »Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, wiogʉ nisami: “Mʉ'ʉ añurõ weeapã. Yʉ'ʉ duti'caronojõta queoro weeme'rĩcã'pã. Yʉ'ʉ cã'rõacã cũu'que me'rã añurõ weeapã. Tojo weegʉ peje yʉ'ʉ cʉosere co'tedutigʉ sõrõgʉ̃ti. A'tia. Yʉ'ʉ me'rã e'catitamuña”, nisami.

22 »Be'ro apĩ da'raco'tegʉ pʉati mil cujiri o'ono'cʉ ejasami. Wiogʉre a'tiro nisami: “Yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉre pʉati mil cujiri o'owʉ. A'te cʉo'o. Te me'rã ticʉseta tja mʉ'ʉrẽ wapata'abosawʉ”, nisami.

23 »Wiogʉ cʉ̃rẽ nisami: “Mʉ'ʉ añurõ weeapã. Yʉ'ʉ duti'caronojõta queoro weeme'rĩcã'pã. Yʉ'ʉ cã'rõacã cũu'que me'rã añurõ weeapã. Tojo weegʉ peje yʉ'ʉ cʉosere co'tedutigʉ sõrõgʉ̃ti. A'tia. Yʉ'ʉ me'rã e'catitamuña”, nisami.

24 »Be'ro majã mil cujiri o'ono'cʉ eja, cʉ̃ wiogʉre a'tiro nisami: “Yʉ'ʉ wiogʉ, mʉ'ʉ tutuaro da'radutiri masʉ̃ nisere masĩwʉ̃. Mʉ'ʉ da'ratimigʉ̃, ãpẽrã ye da'rase wapa me'rã mʉ'ʉ wapata'a. 25 Tojo weegʉ uigʉ, mʉ'ʉ ye niyerure di'ta po'peapʉ yaacũuwʉ̃. A'te ni'i mʉ'ʉ yéta tja”, nisami.

26 »Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, wiogʉ a'tiro yʉ'tisami: “Yʉ'ʉ cũu'que me'rã mʉ'ʉ ña'arõ weeapã. Ña'agʉ̃, nijĩsijagʉ ni'i. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre a'tiro wãcũwʉ̃. ‘Da'ratimigʉ̃, ãpẽrã da'rase wapa me'rã wapata'ami’, niwʉ̃. 27 Mʉ'ʉ tojo wãcũgʉ̃, yé niyerure yaatimigʉ̃, niyeru nʉrõrĩ wi'ipʉ bʉcʉamʉjãdutigʉ cũubopã. Tojo wééca be'ro yʉ'ʉ dajagʉ, ti wi'ipʉ cũñarõ mʉjã'que me'rã ñe'eboapã”, nisami.

28 »Tojo níca be'ro ãpẽrã topʉ nirãrẽ nisami: “Cʉ̃ ye mil cujirire ẽ'ma, diez mil cʉogʉ pe'ere o'oya. 29 A'tiro ni'i. No'o peje cʉogʉre nemorõ o'ono'rõsa'a. Cʉ̃ peje cʉoyʉ'rʉogʉsami. Apĩ moogʉ̃ pe'ere cʉ̃ cʉomi'queacãpʉreta ẽ'mape'ocã'no'gʉ̃sami. 30 Ã'rĩ da'raco'tegʉ

queoro weetigʉre ñe'e, na'itĩ'arõ wijáropʉ cõ'acã'ña. Topʉ pũrĩno'gʉ̃, upicari cũ'rĩdio, utigʉsami”, nisami na wiogʉ, niwĩ Jesú.

Jesú nipe'tise di'tacjãrãrẽ beseatje ni'i

31 Jesú ʉ̃sãrẽ werenemowĩ:

—Be'ro yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'ti turicjãrãrẽ dutigʉ a'tigʉti. Yʉ'ʉre wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã me'rã a'tigʉ, asistese me'rã a'tigʉti. Be'ro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉsa'a. 32 Nipe'tise di'tacjãrã yʉ'ʉ dujiro tiropʉ nerẽrãsama. Tojo weegʉ yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ mejẽcã, ãpẽrã yʉ'ʉre ẽjõpeotirãrẽ mejẽcã dʉcawaanʉ'cõgʉ̃ti. Ni'cʉ̃ ecarã co'tegʉ ovejare mejẽcã, cabrare mejẽcã dʉcawaanʉ'cõgʉ̃ weronojõ weegʉti. 33 Cʉ̃ ovejare diacjʉ̃camocã pe'e nʉ'cõsami. Cabra pe'ere cũpe pe'e nʉ'cõsami. A'te weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ diacjʉ̃ pe'e nʉ'cõgʉ̃ti. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirã pe'ere cũpe pe'e nʉ'cõgʉ̃ti. 34 Tojo wéeca be'ro diacjʉ̃ pe'e nu'cũrãrẽ nigʉ̃ti. “A'tia. Yʉ'ʉ pacʉ mʉsãrẽ añurõ weeami. Ne waropʉ cʉ̃ a'ti turire weenʉ'cãcateropʉ mʉsã niatjore apoyutojacʉ niwĩ. Tere ñe'erã a'tia majã. 35 Yʉ'ʉ ʉjaboacã, yʉ'ʉre ecawʉ. Yʉ'ʉ acowʉocã, sĩ'rĩse tĩawʉ̃. Yʉ'ʉ aperopʉ sijacã, yʉ'ʉre cãrĩrõ o'owʉ. 36 Su'ti dʉ'sacã, yʉ'ʉre sãawʉ̃. Dutiticã, yʉ'ʉre ĩ'acusiawʉ. Ãpẽrã yʉ'ʉre bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõcã, yʉ'ʉre ĩ'arã etawʉ”, nigʉ̃ti. 37 Tere tʉ'orã, diacjʉ̃ pe'e nu'cũrã, na ña'arõ wee'quere acobojono'cãrã a'tiro nirãsama: “Ʉsã wiogʉ ¿de'ro nicã mʉ'ʉrẽ ʉjaboacã, ecari? ¿De'ro nicã mʉ'ʉ acowʉocã, tĩarĩ? 38 ¿De'ro nicã aperopʉ sijacã, mʉ'ʉrẽ cãrĩrõ o'ori o su'tinojõ dʉ'sacã, mʉ'ʉrẽ sãarĩ? 39 ¿De'ro nicã mʉ'ʉrẽ dutitigʉre, o bu'iri da'reri wi'ipʉ nigʉ̃rẽ ĩ'arã etari?” nirãsama.

40 »Na tojo nicã, narẽ yʉ'tigʉti: “Mʉsãrẽ diacjʉ̃ weregʉti. Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ, no'o mejõ nirãpʉreta añurõ wéérã, yʉ'ʉreta weerã weewʉ.”

41 »Be'ro cũpe pe'e nu'cũrãrẽ a'tiro nigʉ̃ti: “Mʉsã Õ'acʉ̃ bu'iri da'reno'ajã ni'i. Tojo weerã a'tore niticã'ña. Pecame'e ʉ̃jʉ̃nu'cũrĩ me'e tiropʉ wa'aya. Ti me'e wãtĩ wiogʉ, cʉ̃ me'rã ʉ'mʉsepʉ cõ'adijo'cãrãrẽ apoyúca me'e ni'i. 42 Yʉ'ʉ ʉjaboacã, mʉsã yʉ'ʉre ecatiwʉ. Yʉ'ʉ acowʉocã, tĩatiwʉ. 43 Yʉ'ʉ aperopʉ sijacã, yʉ'ʉre cãrĩse o'otiwʉ. Yʉ'ʉre su'ti dʉ'sacã, sãatiwʉ. Yʉ'ʉ dutiticã, yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nicã quẽ'rãrẽ, ĩ'arã wa'atiwʉ.”

44 »Tere tʉ'orã, a'tiro nirãsama: “Wiogʉ, mʉ'ʉ ʉjaboacã, acowʉocã, aperopʉ sijacã, su'ti moocã, dutiticã, bu'iri da'reri wi'ipʉ nicã, ¿de'ro nicãnojõ ʉ̃sã mʉ'ʉrẽ weetamutiri?” nirãsama.

45 »Yʉ'ʉ narẽ yʉ'tigʉti: “Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã ã'rã mejõ nirãrẽ weetamutiwʉ. Narẽ weetamutirã, yʉ'ʉreta weetamutirã weewʉ”, nigʉ̃ti.

46 »Be'ro narẽ bu'iri da're bajuriogʉti. Ãpẽrã ña'arõ wee'quere acobojono'cãrã pe'e catinu'cũsere boca, ʉ'mʉsepʉ wa'arãsama, niwĩ Jesú.

26

Jesure ñe'erãtirã na apoyu'que ni'i
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jesú apaturi cʉ̃ a'tiatjere wéréca be'ro ʉ̃sã cʉ̃ bu'erãrẽ niwĩ:

2 —Mʉsã masĩ'i, Pascua bosenʉmʉ wa'atjo pʉa nʉmʉ dʉ'sa'a. Ti
bosenʉmʉ nicã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre wiorãpʉre
o'o, curusapʉ paabi'pe wẽjẽrãsama, niwĩ.
3 Titare pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã, judío masã bʉcʉrã,
Caifá pa'ia wiogʉ ya wi'i sope pʉ'topʉ nerẽcãrã niwã. 4 Topʉ na Jesure
nisoose me'rã ñe'e, wẽjẽatjere apoyucãrã niwã. 5 Tere apomirã, a'tiro
nicãrã niwã:
—Bosenʉmʉ nicã weeticã'rã. Masã cʉ̃rẽ ma'írã, no'o ʉaro car-
icũma'a, marĩ tojo weesere dojorẽbosama, nicãrã niwã.

Ni'cõ numio Jesure ma'iyʉ'rʉgo ʉ'mʉtise piopeo'que ni'i
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Na "Jesure wẽjẽrãti" ni apocaterore Jesú Betaniapʉ niwĩ. Simó cãmi
boa, yʉ'rʉ'cʉ ya wi'ipʉ niwĩ. 7 Topʉ cʉ̃ nicã, ni'cõ numio cʉ̃ pʉ'to
a'tiwõ. Co ʉ'mʉticja acosticjare cʉowõ. Te ʉ'mʉtise wapabʉjʉse waro
niwʉ̃. Co Jesú ba'adujigʉre cʉ̃ dʉpoa bu'ipʉ ʉ'mʉtise piopeowõ. 8 Co
tojo weecã ĩ'arã, ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã ʉpʉtʉ uawʉ. Ʉsã basu a'merĩ niwʉ̃:
—¿De'ro weego tojo weeti? Mejõ waro a'tere bajuriogo weemo.
9 Co tojo weetigo, ãpẽrãrẽ pajiro duawapata'aboapõ. Te me'rã
pajasecʉorãrẽ weetamuboapõ, niwʉ̃. 10 Jesú ʉ̃sã tojo nisere masĩgʉ̃,
ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—¿De'ro weerã core cariborã weeti? A'tere yʉ'ʉre tojo
wéégo, añurõ weego weemo. 11 Pajasecʉorã mʉsã wa'teropʉ
ninu'cũcã'rãsama. Yʉ'ʉ pũrĩcãrẽ mʉsã wa'teropʉre ninu'cũcã
ĩ'asome. 12 Co yʉ'ʉre tere piopeogo, yʉ'ʉ wẽ́rĩ́ca be'ro na yaatji
dʉporo wa'reatjere weronojõ weeyugo weemo. 13 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ
weregʉti. Yʉ'ʉ masãrẽ yʉ'rʉose quetire no'o nirṍ werecusiarã,
nipe'tiro a'ti di'tapʉre a'tiro weerãsama. A'tigo co yʉ'ʉre wee'quere
core wãcũdutirã wererãsama, niwĩ Jesú.

Juda Jesure cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirã tiropʉ o'o'que ni'i
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jesú numiorẽ tojo níca be'ro ʉ̃sã Jesú bu'erã me'rãcjʉ̃ ní'cʉ, Juda
Iscariote na nigʉ́ a'tiro weewĩ. Pa'ia wiorã tiropʉ wa'atjĩgʉ̃, ucũgʉ̃
wa'acʉ niwĩ. 15 Narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ Jesure mʉsãrẽ o'ocã, ¿no'ocã'rõ niyeru yʉ'ʉre wapayerãsari?
nicʉ niwĩ.
Tojo nicã tʉ'orã, na treinta niyeru cujirire o'ocãrã niwã. 16 Na
wapayéca be'ro cʉ̃ "¿De'ro nicã Jesure wiorãpʉre o'oroʉamitito
yʉ'ʉre?" ni wãcũcʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã cʉ̃ ba'atʉo'que ni'i
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Ʉsã Jesú bu'erã na pã́ bʉcʉase me'rã morẽti'quere ba'ari
bosenʉmʉ ninʉ'cãcã, cʉ̃ tiro wa'a, sẽrĩtiña'wʉ̃:
—¿No'opʉ marĩ Pascua bosenʉmʉ ba'atjore apoyucã ʉasari? niwʉ̃.
18 Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Jerusalẽ́pʉ wa'aya. Topʉ ni'cʉ̃ nisami. Cʉ̃rẽ a'tiro niña. "Ʉsãrẽ
bu'egʉ a'tiro nidutiami: 'Yʉ'ʉ pi'etiatjo cã'rõacã dʉ'sa'a. Mʉ'ʉ ya
wi'ipʉ yʉ'ʉ bu'erã me'rã ba'atʉogʉti', ni weredutiami Jesú", niña.
19 Tojo weerã Jesú o'ó'cãrã cʉ̃ duti'caronojõta weecãrã niwã. Pascua
nicã ʉ̃sã ba'atjere apoyucãrã niwã.

20 Na'ique'aca be'ro Jesú ũsã cũ bu'erã doce me'rã ba'adujiwĩ. 21 Ʊsã
ba'ari cura Jesú ũsãrẽ niwĩ:
—Diacjũta mʉsãrẽ weregʉti. Ni'cũ mʉsã wa'teropʉ nigṹ yʉ'ʉre
wiorãpʉre wẽjẽdutigʉ o'ogʉsami, niwĩ.
22 Cũ tojo nicã, ũsã ʉpʉtʉ bʉjawetiwʉ. Be'ro a'merĩ sẽrĩtiña'bʉrowʉ:
—Ʊsã wiogʉ, yʉ'ʉta nicã'sa'aba, niwũ.
23 Jesú ũsãrẽ yʉ'tiwĩ:
—Yʉ'ʉ me'rã a'ti papʉ yosoba'agʉ cṹta nigũsami wiorãpʉre o'oacjʉ.
24 Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉre Õ'acũ ye queti ojáca
pũrĩ ní'caronojõta wa'arosa'a. Tojo wa'acã, yʉ'ʉre wiorãpʉre
o'ogʉma ña'abutiaro wa'arosa'a. Cũ diacjũta bajuatiyʉ'rʉocã, nemorõ
añubopã, niwĩ.
25 Tojo níca be'roacã Juda Jesure wiorãpʉre o'oacjʉ a'tiro niwĩ:
—Ʊsãrẽ bu'egʉ, yʉ'ʉta nicã'sa'aba, niwĩ.
Jesú cũrẽ yʉ'tiwĩ:
—Mʉ'ʉta ni'i, niwĩ.
26 Ʊsã ba'ari cura Jesú pãgãrẽ mii, cũ pacʉ Õ'acũrẽ e'catise o'owĩ.
Tu'ajanʉ'cõ, pã́rẽ dʉcawaa, ũsãrẽ ecawĩ. Dʉcawaagʉ, ũsãrẽ niwĩ:
—Ba'aya. A'te yʉ'ʉ upʉ ni'i, niwĩ.
27 Be'ro sĩ'rĩrĩ pare mii, Õ'acũrẽ e'catise o'owĩ tja. Ti pare ũsãrẽ
tĩagũ, a'tiro niwĩ:
—Nipe'tirã a'ti pa cjasere sĩ'rĩpe'ticã'ña. 28 A'te yé dí ni'i. Masã
ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayebosagʉsa'a. Õ'acũ masãrẽ apeye ma'ma
"A'tiro weegʉti" ní'quere cũugũsami. Tojo weegʉ yʉ'ʉ wẽrĩgũ dí
o'mabʉrose me'rã pãjãrã masã ña'arõ wee'quere acobojogʉsami.
29 Mʉsãrẽ weregʉti. A'te ʉ'sedʉcaco vino ni'cãrõacã marĩ sĩ'rĩrã
weronojõ weenemosome. Be'ro yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre wiogʉ sõrõcã, mʉsã
me'rã apaturi ma'ma vino sĩ'rĩnemogũsa'a tja, niwĩ Jesú.

Jesú Pedrore "Mʉ'ʉ yʉ'ʉre 'Masĩwe'e' nigũsa'a" ní'que ni'i
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ʊsã ba'áca be'ro Õ'acũrẽ basapeotojanʉ'cõ, ti wi'ire wijaa wa'awʉ.
Wijaa, ũrũgũ Olivo wãmeticjʉpʉ wa'awʉ. 31 Topʉ wa'agʉ, Jesú ũsãrẽ
niwĩ:
—Mʉsã nipe'tirã a'ti ñami uirã, yʉ'ʉre cõ'awã'cãpe'tia wa'arãsa'a.
Mʉsã tojo weeatje Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta wa'arosa'a.
A'tiro ojano'wũ: "Yʉ'ʉ oveja co'tegʉre wẽjẽno'cã weegʉsa'a. Tojo
weecã, cũ yarã oveja no'o ʉaro omastearãsama", nicʉ niwĩ Õ'acũ cũ
ye queti ojáca pũrĩpʉ. 32 Yʉ'ʉ wẽrĩ'cʉpʉ masã́ca be'ro mʉsã dʉporo
Galilea di'tapʉ wa'ayutojagʉsa'a, niwĩ.
33 Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro yʉ'tiwĩ:
—Ãpẽrã mʉ'ʉrẽ cõ'awã'cãcã, yʉ'ʉ pũrĩcã ne wa'asome, niwĩ.
34 Tojo nisere tʉ'ogʉ, Jesú cũrẽ niwĩ:
—Diacjũ mʉ'ʉrẽ weregʉti. Ni'cãcã ñamita cãrẽ'quẽ uuati dʉporo
i'tiati "Cũrẽ ne masĩwe'e", nigũsa'a, niwĩ.
35 Pedro cũrẽ yʉ'tiwĩ:
—Yʉ'ʉ pũrĩcã na yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩcãma, "Cũ me'rã boagʉti", nigũsa'a.
"Cũrẽ masĩwe'e", nisome, niwĩ. Be'ro nipe'tirã ũsã cũ bu'erã cũ
ní'caronojõta nibʉrowʉ.

Jesú Getsemaní wãmetiropʉ cʉ̃ pacʉre ñubue'que ni'i
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Be'ro Jesú ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã me'rã masã na otero Getsemaní
wãmetiropʉ etawʉ. Topʉ eta, ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—A'to dujíniña yujupʉ. Sõ'opʉ yʉ'ʉ pacʉre sẽrĩgʉ̃ wa'agʉti, niwĩ.
37 Topʉ wa'agʉ, Pedro, tojo nicã Zebedeo põ'rã pʉarãrẽ miawĩ. Cʉ̃
ʉpʉtʉ waro bʉjaweti, wãcũque'ticʉ niwĩ. 38 Tojo weegʉ narẽ nicʉ
niwĩ:
—Yʉ'ʉre wẽrĩtawioro, bʉjawetise yʉ'rʉmajãsa'a. Mʉsã a'to tojayá.
Yʉ'ʉre co'teya. Ne cãrĩticã'ña, nicʉ niwĩ.
39 Cʉ̃ tojo níca be'ro na yʉ'rʉro yoacurero wa'a, di'tapʉ
mu'rĩque'aejacʉ niwĩ. Topʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Pacʉ, mʉ'ʉ ʉacã, yʉ'ʉre a'te ña'arõ yʉ'rʉatje wa'aticã'to. Yʉ'ʉ
tojo nimicã, yʉ'ʉ ʉaro weeticã'ña. Mʉ'ʉ ʉaro pe'e wa'ato, ni sẽrĩcʉ
niwĩ.
40 Be'ro cʉ̃ bu'erã i'tiarã tiropʉ majãmitojacʉ niwĩ. Na cãrĩ'cãrãpʉre
bocaejacʉ niwĩ. Pedrore a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿Ne cã'rõacã cãrĩtimirã, mʉsã tʉ'sʉmasĩtisari? 41 Cãrĩticã'ña.
Wãtĩ ʉ̃sãrẽ niquesãticã'to nírã, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. Mʉsã wãcũsepʉ
me'rãma yʉ'ʉre ẽjõpeonu'cũsĩ'rĩmisa'a. Mʉsã se'saro tojo
weesĩ'rĩmirã, wãcũtutuamasĩtisa'a. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña,
nicʉ niwĩ.
42 Be'ro apaturi wa'a, cʉ̃ pacʉre sẽrĩnemocʉ niwĩ tja:
—Pacʉ, ña'arõ pi'etisere yʉ'ʉre cã'mota'asĩ'rĩtigʉ, mʉ'ʉ ʉaro weeya.
Yʉ'ʉ ʉaro wa'aticã'to, nicʉ niwĩ.
43 Be'ro apaturi na i'tiarã tiropʉ majãmitojacʉ niwĩ. Na
cãrĩ'cãrãpʉre bocaejacʉ niwĩ tja. Narẽ wʉja pũrĩyʉ'rʉacaro niwʉ̃.
44 Tojo weegʉ narẽ wã'cõtimigʉ̃, apaturi cʉ̃ pacʉre sẽrĩgʉ̃ wa'acʉ
niwĩ tja. Cʉ̃ sẽrĩ'caronojõta sẽrĩcʉ niwĩ tja. 45 Be'ro na tiropʉ
majãmitojagʉ, narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Ni'cãrõacãma sooya; cãrĩña majã. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃
masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre masã ña'arãpʉre o'oatje ejatoja'a.
46 Wã'cãnʉ'cãña. Te'a na tiropʉ wa'arã. Yʉ'ʉre o'oacjʉ a'titojami,
nicʉ niwĩ.

Jesure na ñe'ewã'cã'que ni'i
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

47 Jesú ucũrĩ cura Juda, ʉ̃sã Jesú bu'erã me'rã nimi'cʉ etawĩ. Pãjãrã
masã di'pjĩrĩ, yucʉpagʉ cʉo'cãrã cʉ̃ me'rã a'tiwã. Na pa'ia wiorã,
judío masã bʉcʉrã na o'ó'cãrã niwã. 48 Juda Jesure o'oacjʉ a'tiro
wereyutojacʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wa'suporopʉ mi'miacjʉ cʉ̃́ta nigʉ̃sami. Cʉ̃rẽ ñe'eña, ni
wereyucʉ niwĩ.
49 Cʉ̃ narẽ ní'caronojõta weewĩ. Maata Jesú tiropʉ ejanʉ'cãgʉ̃,
“Yʉ'ʉre bu'egʉ”, niwĩ. Tojo nígʉ̃ta, Jesure wa'suporopʉ mi'miwĩ.
50 Tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃, mʉ'ʉ weegʉ a'tisere weeya. Tojo níca be'ro masã
a'ti, Jesure ñe'ewã'cã wa'awã.
51 Na cʉ̃rẽ ñe'ewã'cãrĩ cura ni'cʉ̃ Jesú bu'egʉ cʉ̃ ya di'pjĩrẽ wejewee,
pa'ia wiogʉre da'raco'tegʉre o'mepero dʉtepã'rẽcã'wĩ. 52 Cʉ̃ tojo
weecã ĩ'agʉ̃, Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:

—Weeticã'ña. Mʉ'ʉ ya di'pjĩrẽ nʉrõña. Di'pjĩ me'rã a'mequẽrãnojõ di'pjĩ me'rãta wẽrĩrãsama. 53 ¿Mʉ'ʉ masĩweti? Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ pacʉre sẽrĩcãma, maata doce cururi cʉ̃rẽ wereco'terãrẽ yʉ'ʉre weeta-mudutigʉ o'óbosami. Yʉ'ʉ tojo weemasĩ'i. 54 Yʉ'ʉ tojo weecãma, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ní'que wa'atibosa'a, niwĩ.

55 Jesú cʉ̃rẽ ñe'erã a'tirãrẽ niwĩ:

—¿Yajari masʉ̃rẽ ñe'erã a'tirã weronojõ yʉ'ʉre di'pjĩrĩ, yucʉpagʉ me'rã ñe'erã a'tiati? Nipe'tise nʉmʉrĩ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ masãrẽ bu'edujiwʉ. Tojo weemicã, mʉsã yʉ'ʉre ñe'etiwʉ. 56 Mʉsã ni'cãrõacã weese Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã yʉ'ʉre oja'caronojõta wa'a'a, niwĩ Jesú.

Cʉ̃rẽ ñe'ecã ĩ'a, ni'cʉ̃rẽta ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã pe'e cõ'anʉ'cõcã, du'tiwã'cãpe'tia wa'awʉ.

Jesure wiorã tiropʉ na mia'que ni'i
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

57 Be'ro Jesure pa'ia wiogʉ Caifá tiropʉ miacãrã niwã. Topʉre Moisé oja'quere bu'eri masã, tojo nicã judío masã bʉcʉrã nerẽyutojacãrã niwã. 58 Pedro pe'e Jesure yoacurero sirutucʉ niwĩ. Pa'ia wiogʉ ya wi'i sope pʉ'topʉ sirututʉocʉ niwĩ. Topʉ ti sã'rĩrõpʉ sãjãa, surara pʉ'to dujicʉ niwĩ. ¿De'ro wa'abutiarosari? nígʉ̃, tojo weecʉ niwĩ.

59 Pa'ia wiorã, judío masã bʉcʉrã, nipe'tirã wiorã Jesure wẽjẽsĩ'rĩcãrã niwã. Tojo weerã diacjʉ̃ nitise me'rã cʉ̃rẽ weresãtjere a'macãrã niwã. 60 Pãjãrã na tiro wa'a, mejẽcã nisoomirã, ne cʉ̃rẽ "Te ye bu'iri wẽjẽrõʉa'a" nisere bocaticãrã niwã. Tojo weecũmí, be'ropʉ pʉarã nisoori masãrẽ bocacãrã niwã. 61 A'tiro nisoocãrã niwã:

—Ã'rĩ masʉ̃ a'tiro niwĩ: "A'ti wi'i Õ'acʉ̃ wi'ire cõ'ape'omasĩ'i. I'tia nʉmʉ be'ro apaturi tu'ajanʉ'cõpe'omasĩ'i tja", niwĩ, nicãrã niwã.

62 Tojo nicã tʉ'ogʉ, pa'ia wiogʉ wã'cãnʉ'cã, Jesure nicʉ niwĩ:

—¿Mʉ'ʉ yʉ'tiweti? ¿De'ro ni yʉ'tigʉsari na weresãsere? nicʉ niwĩ.

63 Jesú yʉ'titiyʉ'rʉocã'cʉ niwĩ. Tojo weecã, Caifá cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ wãme me'rã mʉ'ʉrẽ diacjʉ̃ yʉ'ticã ʉa'a. Wereya. ¿Mʉ'ʉta niti Õ'acʉ̃ macʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ Cristo na nigʉ́? nicʉ niwĩ.

64 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Cʉ́ta ni'i mʉ'ʉ nírõnojõta. Apeye quẽ'rãrẽ mʉsãrẽ werenemogʉ̃ti. Be'ro yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ pʉ'topʉ dujicã ĩ'arãsa'a. Tojo nicã yʉ'ʉ o'mecururi bu'ipʉ apaturi dijaticã ĩ'arãsa'a, nicʉ niwĩ.

65 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Caifá pa'ia wiogʉ uagʉ, cʉ̃ basu cʉ̃ ye su'tire wejetʉ̃'rẽcʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:

—Ã'rĩ masʉ̃ tojo ucũgʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ ña'abutiaro nigʉ̃ weemi. Ãpẽrã masã cʉ̃rẽ weresãrã ʉanemowe'e. Mʉsã cʉ̃ ña'arõ ní'quere tʉ'otojapʉ. 66 ¿De'ro ni wãcũti? nicʉ niwĩ.

Na yʉ'ticãrã niwã:

—Cʉ̃ bu'iritimi. Wẽrĩato, nicãrã niwã.

67 Tojo níca be'ro cʉ̃ diapoapʉ ʉ'seco e'owa're, cʉ̃rẽ dotecãrã niwã. Ãpẽrã diapoapʉ paacãrã niwã. 68 Be'ro cʉ̃rẽ a'tiro ni bujipecãrã niwã:

—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ni'i nígʉ̃, níbocaya. ¿Noa mʉ'ʉrẽ paati? nicãrã niwã.

Pedro Jesure "Masĩwe'e" cʉ̃ ní'que ni'i
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

69 Na wi'i po'peapʉ tojo weeri cura Pedro wijaaro sope pʉ'topʉ dujicʉ niwĩ. Cʉ̃ topʉ dujicã, ni'cõ ti wi'i da'raco'tego cʉ̃ tiropʉ wa'a, "Mʉ'ʉ Jesú Galileacjʉ̃ me'rã sija'cʉta ni'iba", nico niwõ.

70 Co tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro nipe'tirã tʉ'oropʉ nisoogʉ, a'tiro ni yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ tojo ucũsere tʉ'omasĩtisa'a, nicʉ niwĩ.

71 Tojo nitoja, sã'rĩrõ sope pʉ'topʉ wijaacʉ niwĩ. To cʉ̃ wijaacã, apego cʉ̃rẽ ĩ'abocaco niwõ tja. Topʉ nirãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Ã'rĩ quẽ'rã Jesú Nazarecjʉ̃ me'rã sija'cʉta nimi, nico niwõ.

72 Mejãrõta core nisoogʉ, a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ me'rã diacjʉ̃ta cʉ̃rẽ ne masĩtibutiacã'sa'a, nicʉ niwĩ.

73 Cã'rõacã be'ro masã topʉ nirã̃ Pedro tiro wa'a, cʉ̃rẽ nicãrã niwã:

—Mʉ'ʉ quẽ'rã Jesú bu'erã me'rã sija'cʉta ni'i. Mʉ'ʉ ucũsepʉta tʉ'ota basio ni'i, nicãrã niwã.

74 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ narẽ nisoonemopeocʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ diacjʉ̃ta ucũticã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre bu'iri da'reato. Yʉ'ʉ mʉsã ucũgʉ̃rẽ ne masĩtisa'a, nicʉ niwĩ.

Cʉ̃ tojo nicũñarĩ cura cãrẽ'quẽ uucʉ niwĩ. 75 Tojo wa'acã, Jesú cʉ̃rẽ ucũ'quere wãcũbocacʉ niwĩ. Jesú todʉporopʉ a'tiro wereyucʉ niwĩ: "Cãrẽ'quẽ uuati dʉporo mʉ'ʉ i'tiati yʉ'ʉre 'Cʉ̃rẽ masĩwe'e', nigʉ̃sa'a." Tere wãcũboca wijaa, ʉpʉtʉ utiwã'cã wa'acʉ niwĩ.

27

Jesure romano masã wiogʉ Pilato tiropʉ miieja'que ni'i
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Ñamiacãcure nipe'tirã pa'ia wiorã, tojo nicã judío masã bʉcʉrã nerẽcãrã niwã. Nerẽ, ni'cãrõnojõ wãcũseticãrã niwã. "¿De'ro wee marĩ Jesure wẽjẽrãsari?" ni apoyucãrã niwã. 2 Apotoja, Jesure cõme dari me'rã dʉ'tetjĩarã, Poncio Pilato, Judea di'ta wiogʉ tiropʉ miiejacãrã niwã.

Juda cʉ̃ wẽrĩ'que ni'i

3 Be'ro Juda "Jesure wẽjẽrãsama" nisere tʉ'ocʉ niwĩ. Tere tʉ'ogʉ, pũrõ waro bʉjaweticʉ niwĩ. Tojo weegʉ na niyeru wapaye'que treinta cujirire pa'ia wiorãrẽ, tojo nicã judío masã bʉcʉrãrẽ wiacã'cʉ niwĩ. 4 Narẽ nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ ña'abutiaro weeasʉ. Masʉ̃ añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃rẽ wẽjẽdutigʉ wiorãpʉre o'oasʉ, nicʉ niwĩ.

Na cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:

—Mʉ'ʉ tojo weese ʉ̃sã ye mejẽta ni'i. Mʉ'ʉ ye cjase nisa'a, nicãrã niwã.

5 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Juda niyerure Õ'acʉ̃ wi'ipʉ doquewiacã'cʉ niwĩ. Be'ro wa'a, cʉ̃ basu wãmʉtapʉ dʉ'teyoja, wẽrĩa wa'acʉ niwĩ.

6 Pa'ia wiorã niyeru cujirire seeneorã, a'tiro nicãrã niwã:

—A'te niyeru masũrẽ wẽjẽse wapa ni'i. Tojo weerã marĩ Õ'acũ wi'i niyeru cũurĩ acaropʉ cũumasĩtisa'a. Marĩrẽ dutise tojo weedutiwe'e, niçãrã niwã.
7 Be'ro na basu a'merĩ ucũ, a'tiro wãcũcãrã niwã:
—Marĩ a'te niyeru me'rã di'ta sʉtʉparʉ yeerãtirã na di'i miirõrẽ duurã. Tojo weerã marĩ aperocjãrã na wẽrĩcã yaatjo nirõsa'a, ni apocãrã niwã.
8 Masũ wẽjẽse wapa me'rã duuca di'ta nicaro niwũ. Tojo weero a'tocatero quẽ'rã ti di'ta "Dí cõ'áca di'ta" wãmeti'i.
9-10 Dʉporocjũpʉta Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ Jeremía cũ "A'tiro wa'arosa'a" ní'que queoro wa'acaro niwũ. Cũ a'tiro ojacʉ niwĩ: "Israe curuacjãrã 'Treinta niyeru cujiri wapatimi' ní'caro weronojõta te niyeru me'rã di'ta sʉtʉparʉ yeerãtirã na di'i miirõrẽ duurãsama. Õ'acũ yʉ'ʉre ojaduti'caronojõta weerãsama", ni ojacʉ niwĩ Jeremía.

Jesú romano masã wiogʉ Pilato tiropʉ ní'que ni'i
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Be'ro Jesure Judea di'ta wiogʉ Pilato tiropʉ miacãrã niwã. Pilato cũrẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉta niti judío masã wiogʉ? nicʉ niwĩ.
Jesú cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ nírõnojõta cṹta ni'i, nicʉ niwĩ.
12 Pa'ia wiorã, judío masã bʉcʉrã weresãse pe'ema ne yʉ'titiyʉ'rʉocã'cʉ niwĩ. 13 Tojo weegʉ Pilato cũrẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ mʉ'ʉ na ucũse pejere yʉ'tiweti? nicʉ niwĩ.
14 Jesú ne cã'rõ yʉ'titicʉ niwĩ. Cũ yʉ'titicã ĩ'agũ, Pilato ĩ'amarĩa wa'acʉ niwĩ.

Jesure wẽjẽduti'que ni'i
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

15 Cũ'marĩnʉcũ Pascua bosenʉmʉ nicã Judea di'ta wiogʉ a'tiro weeseticũcʉ niwĩ. Ni'cũ bu'iri da'reri wi'ipʉ nigũrẽ masã na du'uwĩrõdutigʉre du'uwĩrõcũcʉ niwĩ. 16 Titare ni'cũ bu'iri da'reri wi'ipʉ nigṹ Barrabá wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Nipe'tirã cũ ña'arõ wee'quere masĩcãrã niwã. 17 Pilato masã pãjãrã cũ tiropʉ nerẽcã ĩ'agũ, narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Ni'irẽ yʉ'ʉ du'uwĩrõcã ʉasari? ¿Barrabáre du'uwĩrõsari, o Jesú na Cristo pisuno'gũ pe'ere du'uwĩrõsari? nicʉ niwĩ.
18 Jesure masã ma'icã ĩ'arã, wiorã Jesure ʉocãrã niwã. Cũrẽ ʉorã, Pilatopʉre wiacãrã niwã. Na tojo ʉosere Pilato masĩcʉ niwĩ. Tojo weegʉ Jesure du'uwĩrõsĩ'rĩgũ, tere sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.
19 Pilato masãrẽ besewʉaropʉ dujicʉ niwĩ. Cũ topʉ dujicã, cũ nʉmo a'tiro queti o'óco niwõ: "Cũ masũ bu'iri moogũrẽ mejẽcã weeticã'ña. Ñamipʉ cũrẽ tojo wa'atjere wiobutiaro quẽ'easʉ", ni queti o'óco niwõ.
20 Pa'ia wiorã, tojo nicã judío masã bʉcʉrã masãrẽ a'tiro niduticãrã niwã:
—Barrabá pe'ere du'uwĩrõdutiya. Jesú pe'ere wẽjẽdutiya, nicãrã niwã.
21 Be'ro Pilato masãrẽ sẽrĩtiña'nemocʉ niwĩ:
—Ã'rã pʉarãrẽ ¿ni'í pe'ere yʉ'ʉ du'uwĩrõcã ʉasari? nicʉ niwĩ.
Na a'tiro yʉ'ticãrã niwã:
—Barrabáre du'uwĩrõña, nicãrã niwã.

22 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato nicʉ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ Jesú na Cristo nigʉ̃rẽ ¿de'ro weegʉsari?
Nipe'tirã yʉ'ticãrã niwã:
—Curusapʉ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.
23 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ tojo weebosari? Ã'rĩ ne cã'rõ ña'arõ weeticʉ niami, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nimicã, masã pe'e caricũnemocãrã niwã:
—Curusapʉ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.
24 Masã Pilato ucũsere tʉ'osĩ'rĩticãrã niwã. Tojo tʉ'oronojõ o'orã, mejõ pe'e cumuca wã'cõcãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Pilato aco miitiduticʉ niwĩ. Te me'rã masã ĩ'orõpʉ omocoe, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Ã'rĩ masʉ̃ bu'iri moogʉ̃rẽ wẽjẽcã, yʉ'ʉ bu'iri moogʉ̃sa'a. Mʉsã basu bu'iritirãsa'a, nicʉ niwĩ.
25 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, masã nipe'tirã topʉ nirã yʉ'ticãrã niwã:
—Cʉ̃ wẽrĩse wapa ʉ̃sã põ'rã me'rã bu'iri cʉorãti, nicãrã niwã.
26 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato Barrabáre du'uwĩrõcʉ niwĩ. Jesú pe'ere tãrãduticʉ niwĩ. Be'ro curusapʉ surarare paabi'pe wẽjẽduticʉ niwĩ.
27 Be'ro Pilato yarã surara cʉ̃ ya wi'ipʉ Jesure miacãrã niwã. Topʉ nipe'tirã surara nerẽnʉ'cãtjĩrã, Jesure be'toanʉ'cãcãrã niwã. 28 Be'ro cʉ̃ yaro su'tirore tuwee, su'tiro sõ'arõ wiorã sãñarõnojõrẽ sãacãrã niwã. 29 Cʉ̃ dʉpoapʉ ni'cã be'to pota me'rã wééca be'tore peocãrã niwã. Ni'cãgʉ̃ tuacjʉ wiorã cʉocjʉnojõrẽ Jesure diacjʉ̃camocãpʉ o'ocãrã niwã. Tojo weetoja, cʉ̃ pʉ'topʉ ejaque'a, cʉ̃rẽ bujicã'cãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—E'catipeoya judío masã wiogʉre, ni bujicã'cãrã niwã.
30 Tojo nicã apeye ʉ'seco e'owa'recãrã niwã. Cʉ̃ tuacjʉre tʉ̃awee, dʉpoapʉ paamʉjãcãrã niwã. 31 Na tojo bujícã'ca be'ro cʉ̃ sãñarĩ su'tiro wiogʉ ya su'tirore tuweecãrã niwã. Be'ro cʉ̃ todʉporo sãñaca su'tirore sãacãrã niwã tja. Tu'ajanʉ'cõ, cʉ̃rẽ curusapʉ wẽjẽrã wa'arã miacãrã niwã.

Jesure curusapʉ paabi'pe wẽjẽ'que ni'i
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Na Jesure wẽjẽrã wa'arã miarĩ cura ni'cʉ̃ masʉ̃ Simó Cirene wãmetiri macãcjʉ̃rẽ bocaejawã. Cʉ̃rẽ Jesú ya curusare wʉadutiwã.
33 Tojo weewã'cãrã, ni'cã bu'a Gólgota wãmetiropʉ ejawã. Gólgota nírõ, “Masã boaweeca dʉpoa” nirõ weesa'a. 34 Topʉ pũrĩse tʉ'oña'ticã'to nírã, Jesure vino sʉ̃'ese me'rã morẽ'quere tĩawã. Jesú cã'rõ sĩ'rĩña'cũmí, sĩ'rĩdu'ucã'wĩ.
35 Jesure curusapʉ paabi'peca be'ro surara cʉ̃ ye su'tire níbocape wapata'a'cãrãrẽ dʉcawaawã. Na tojo weecã, dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ oja'que queoro wa'acaro niwʉ̃. A'tiro ojano'caro niwʉ̃ Jesure wa'atjere: “Yé su'tire na basu níbocape, dʉcawaawã”, nicaro niwʉ̃. 36 Be'ro curusa docapʉ surara cʉ̃rẽ co'terã ejanujãwã. 37 Jesú dʉpoa bu'ipʉ ni'cã pjĩ me'rã “A'te ye bu'iri cʉ̃rẽ wẽjẽ'e” nisere ojaõ'owã. A'tiro ojano'wʉ̃: “Ã'rĩ Jesú nimi. Cʉ̃ judío masã wiogʉ nimi”, niwʉ̃.
38 Jesú me'rã ãpẽrã quẽ'rã pʉarã yajari masã curusapʉ paabi'penʉ'cõno'wã. Ni'cʉ̃ diacjʉ̃ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nʉ'cõwã.

39 Jesú pʉ'to masã yʉ'rʉarã, cʉ̃rẽ bujicã'rã dʉpoa yuremʉjãwã.
40 Cʉ̃rẽ a'tiro niwã:
—“Õ'acʉ̃ wi'ire cõ'agʉ̃ti, i'tia nʉmʉ be'rota tu'ajatojagʉti”, nimiwʉ̃
mʉ'ʉ. Tojo ní'cʉ mʉ'ʉ basuta yʉ'rʉoya. Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ nígʉ̃,
curusapʉ wã'ñagʉ̃ dijatia, niwã.
41 Na weronojõta pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã, tojo nicã
judío masã bʉcʉrã cʉ̃rẽ bujicã'wã. Na basu a'merĩ a'tiro ucũcãrã
niwã:
42 —Ãpẽrãmarĩcãrẽ yʉ'rʉowĩ. Cʉ̃ basu pe'e yʉ'rʉomasĩtimi. “Israe
curuacjãrã wiogʉ ni'i”, niwĩ. To pũrĩcãrẽ curusapʉ wã'ñagʉ̃ dijatiato.
Tojo weecã, marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorãsa'a. 43 Cʉ̃ “Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'o”, niwĩ.
Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ma'ígʉ̃ pũrĩcã, cʉ̃rẽ yʉ'rʉoato. Cʉ̃ marĩrẽ “Õ'acʉ̃ macʉ̃
ni'i”, nitojamiwĩba, ni bujicã'wã.
44 Yajari masã Jesú me'rã curusapʉ paabi'penʉ'cõ'cãrãpʉta bu-
jicã'sãjãwã.

Jesú wẽrĩ'que ni'i
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30; Heb 6.19-20; 10.19-20)

45 Jesú curusapʉ wẽrĩrĩ cura dajaritero nicã nipe'tiropʉ na'itĩ'a
wa'awʉ. Téé ñamica'a tres nicãpʉ na'itĩ'atʉowʉ. 46 Jesú titata tres
nicã ʉpʉtʉ caricũwĩ. Cʉ̃ arameo me'rã a'tiro niwĩ:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? niwĩ. A'tiro nígʉ̃, tojo niwĩ: “Õ'acʉ̃,
Õ'acʉ̃, ¿de'ro weegʉ yʉ'ʉre cõ'awã'cãti?” niwĩ.
47 Ãpẽrã ni'cãrẽrã topʉ nirã̃ tojo nisere tʉ'orã, a'tiro niwã:
—Ã'rĩ dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elíare pisugʉ
weesami, niwã.
48 Tojo nicã, ni'cʉ̃ topʉ nigʉ̃́ sojaro me'rã yosori si'tire miigʉ̃
wa'awĩ. Be'ro vino pi'ase me'rã morẽ'quere yosowĩ. Yosotoja, ni'cãgʉ̃
yucʉgʉpʉ dʉ'teõ'o, Jesure sĩ'rĩato nígʉ̃ sĩomorõwĩ. 49 Cʉ̃ tojo weecã,
ãpẽrã pe'e a'tiro niwã:
—Weetigʉta. Ĩ'anirã marĩ yujupʉ. Elía yʉ'rʉogʉ a'tigʉ a'tigʉsami
cʉ̃rẽ.
50 Be'ro Jesú apaturi ʉpʉtʉ caricũnemo, wẽrĩa wa'awĩ. 51 Cʉ̃
wẽrĩrĩ cura a'tiro wa'acaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ wi'ipʉ pa'ia sãjãarõpʉ
cã'mota'ayooca casero ʉ'mʉarõ pe'e tʉ̃'rʉ̃dijati, deco me'rã
tʉ̃'rʉ̃yojacaro niwʉ̃. Tojo nicã di'ta narãsãwʉ̃. Ʉtãperi nimi'que
bata wa'awʉ. 52 Ʉtã tutiri masãrẽ yaa'que pãrĩa wa'acaro niwʉ̃.
Tojo wa'acã, wẽrĩ'cãrãpʉta Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'cãrã masãwã. 53 Jesú cʉ̃
masã̃ca be'ro masãperipʉ ní'cãrã wijawã. Wijaa, Jerusalẽ Õ'acʉ̃rẽ
ñubuepeori macãpʉ sãjãawã. Narẽ pãjãrã ĩ'acãrã niwã.
54 Surara wiogʉ cʉ̃ surara me'rã Jesure co'te'cãrã di'ta narãsãcã
ĩ'arã, nipe'tise to wa'asere ĩ'arã, pũrõ ʉcʉa wa'awã. A'tiro niwã:
—Diacjʉ̃ta ã'rĩ Õ'acʉ̃ macʉ̃ta niapĩ, niwã.
55 Pãjãrã numia Jesure yoaropʉ ĩ'anu'cũwã. Na Galileapʉta Jesure
weetamurã sirutunʉ'cãwã. 56 Na wa'teropʉre ã'rã niwã: María
Magdalena, tojo nicã María Santiago, José paco, apego Zebedeo nʉmo
niwã.

Jesure na yaa'que ni'i
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Na'ique'ari cura ni'cʉ̃ José wãmetigʉ peje cʉogʉ Arimatea
wãmetiri macãcjʉ̃ etacʉ niwĩ. Cʉ̃ quẽ'rã Jesure ẽjõpeocʉ niwĩ.
58 Pilato tiropʉ wa'a, Jesú ya upʉre sẽrĩcʉ niwĩ. Tojo weegʉ Pilato
surarare "Jesú ya upʉre cʉ̃rẽ o'oya", nicʉ niwĩ. 59 Be'ro José Jesú ya
upʉre miidijoo, su'tiro añurĩ, ũ'irĩ marĩrĩ casero me'rã omacʉ niwĩ.
60 Omatoja, ʉ̃tã tuti ma'ma tutipʉ sĩosõrõcũuocʉ niwĩ. Ti tuti Joseré
yaaboca tuti cʉ̃ se'edutica tuti nicaro nimiwʉ̃. Be'ro ʉ̃tãgã pajicja
me'rã ti tutire tuubi'acʉ niwĩ. Bi'atoja, wa'a wa'acʉ niwĩ. 61 Ti tuti
põtẽorõpʉ María Magdalena, tojo nicã apego María ĩ'adujicãrã niwã.

Surara Jesure yaa'caropʉ co'te'que ni'i

62 Ape nʉmʉ, sauru ʉ̃sã soowʉari nʉmʉ nicã pa'ia wiorã, tojo nicã
fariseo masã Pilato tiropʉ wa'acãrã niwã. 63 Topʉ etarã, Pilatore a'tiro
nicãrã niwã:

—Wiogʉ, ʉ̃sã sõ'onícʉ catigʉpʉ nisoosepijagʉ ní'quere wãcũ'u. Cʉ̃
"I'tia nʉmʉ yʉ'ʉ wẽ́rĩ́ca be'ro masãgʉ̃ti", niwĩ. 64 Tojo weegʉ mʉ'ʉ
yarã surarare cʉ̃rẽ yaa'caropʉ co'tedutigʉ o'óya. I'tia nʉmʉ añurõ
co'tedutiya. Tojo weeticã, cʉ̃ bu'erã ñamipʉ cʉ̃ ya upʉre yajarã
wa'abosama. Na yajáca be'ro masãrẽ a'tiro nirãsama. "Wẽrĩ'cʉpʉ
nimigʉ̃, masã wa'acʉ niami", nibosama. Na a'tiro nicãma, a'te
todʉporo nisoo'que nemorõ ña'abutiarosa'a, nicãrã niwã.

65 Tere tʉ'ogʉ, Pilato narẽ nicʉ niwĩ:

—Ã'rã nima surara. Narẽ miaña. Ti masãpe mejẽcã wa'ari nírã,
no'o mʉsã põtẽorõ co'tedutiya, nicʉ niwĩ.

66 Tojo weerã na surarare Jesure yaa'caropʉ co'tedutirã cũucãrã
niwã. Jesú bu'erã ti tutipʉ sãjãaticã'to nírã ʉ̃tãgã na bi'acaga bu'i
ni'cã da pi'ra õ'ocãrã niwã. Na sãjãacã, ĩ'amasĩrãti nírã, tojo weecãrã
niwã.

28

Jesú cʉ̃ masã'que ni'i
(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Sauru ʉ̃sã soowʉari nʉmʉ be'ro soorinʉmʉ nicã, ñamiacã
ña'cũrõ bo'restedijatiri cura María Magdalena, apego María me'rã
Jesure yaa'caropʉ ĩ'arã wa'acãrã niwã. 2 Wãcũña marĩrõ di'ta
ʉpʉtʉ narãsãcaro niwʉ̃. Tojo wa'ari cura ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
ʉ'mʉsecjʉ̃ dijaticʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesure yaa'caropʉ etagʉ, na bi'áca ʉ̃tãgãrẽ
pãocʉ niwĩ. Pãotoja, tiga bu'ipʉ dujicʉ niwĩ. 3 Cʉ̃ bʉpo ya'baro
weronojõ asistecʉ niwĩ. Cʉ̃ yaro su'tiro ʉpʉtʉ buticaro niwʉ̃. 4 Surara
cʉ̃rẽ ĩ'arã, ʉpʉtʉ ui narãsã, wẽrĩ'cãrã weronojõ bʉrʉque'acãrã niwã.

5 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ sõ'onícãrã numiarẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉre uiticã'ña. Yʉ'ʉ masĩ'i, mʉsã Jesú na curusapʉ paabi'pe
wẽjẽ'cʉre a'marã wee'e. 6 A'tore marĩmi. Cʉ̃ ní'caronojõta
masãtojami. Cʉ̃rẽ cũu'carore ĩ'arã a'tia, ni pijisãjãacʉ niwĩ. 7 Narẽ
ĩ'otoja, "Cʉ̃ bu'erãrẽ sojaro me'rã wererã wa'aya. A'tiro ni wereya
narẽ: 'Wẽrĩ'cʉpʉ nimigʉ̃, masãtojacʉ niami. Galileapʉ mʉsã dʉporo
wa'ayugʉsami. Topʉ cʉ̃rẽ ĩ'arãsa'a', ni wereya. A'tere mʉsãrẽ weregʉ
a'tiapʉ", nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ.

8 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, numia Jesure yaa'caropʉ ní'cãrã maata wa'a
wa'acãrã niwã. Uimirã, e'catise me'rã wa'acãrã niwã. Jesú bu'erã
ní'cãrãrẽ quetiwererã wa'arã omawã'cãcãrã niwã.
9 Na topʉ wa'ari cura Jesú narẽ bajua, añuduticʉ niwĩ. Tojo weecã,
cʉ̃ pʉ'to wa'a ejaque'a, dʉ'pocãrĩpʉ ñe'e, ẽjõpeocãrã niwã. 10 Narẽ
a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre uiticã'ña. Yʉ'ʉ bu'erãrẽ Galileapʉ wa'adutirã wa'aya.
Topʉ yʉ'ʉre ĩ'arãsama, nicʉ niwĩ.

Surara na ĩ'a'quere ãpẽrãrẽ were'que ni'i

11 Numia Jesú bu'erãrẽ wererã wa'ari cura ni'cãrẽrã surara Jesure
yaa'caropʉ co'te'cãrã macãpʉ pi'acãrã niwã. Pa'ia wiorãrẽ nipe'tise
topʉ wa'a'quere werecãrã niwã. 12 Na tojo nicã tʉ'orã, pa'ia wiorã,
judío masã bʉcʉrã me'rã nerẽcãrã niwã. Na "¿De'ro weeroʉati?" ni
apocãrã niwã. Na ni'cãrõnojõ wãcũ, a'tiro weecãrã niwã. Masãrẽ
nisooato nírã surarare pajiro niyeru wapayecãrã niwã. 13 A'tiro nicãrã
niwã:
—A'tiro niña masãrẽ: "Ñamipʉ ʉ̃sã cárĩca be'ro Jesú bu'erã ejacãrã
niama. Eja, cʉ̃ ya upʉre yajawã'cãcãrã niama", niña, nicãrã niwã
surarare. 14 Apeye quẽ'rãrẽ ninemocãrã niwã:
—Pilato Judea di'ta wiogʉ a'tere masĩcã, ʉ̃sã "Diacjʉ̃ta tojo wa'acaro
niapʉ", nitamurãti. Ʉ̃sã tojo nicã, mʉsãrẽ su'risome. Mʉsãrẽ bu'iri
da'resome, nicãrã niwã.
15 Tojo nicã tʉ'orã, surara niyeru ñe'ecãrã niwã. Be'ro narẽ
wereduti'caronojõta weecãrã niwã. Na tojo nise se'sa wa'acaro
niwʉ̃. A'tocateropʉ quẽ'rãrẽ judío masã surara na nisoo'quere ẽjõpeo
ucũdecotima yujupʉ.

Jesú cʉ̃ wẽrĩ masãca be'ro cʉ̃ bu'erãrẽ "A'tiro weeya" ní'que ni'i
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

16 Be'ro ʉ̃sã Jesú bu'erã once Galileapʉ wa'awʉ. Jesú cʉ̃ wẽrĩse
dʉporo ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ʉ̃sãrẽ wa'aduti'cʉpʉ wa'awʉ. 17 Topʉ Jesure ĩ'awʉ̃.
Cʉ̃rẽ ĩ'a ejaque'a, ẽjõpeowʉ. Tojo weemicã, ʉ̃sã ni'cãrẽrã "¿Cʉ̃ta
nitiba?" ni wãcũwʉ̃. 18 Be'ro Jesú ʉ̃sã pʉ'topʉ a'ti, a'tiro niwĩ:
—Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre wiogʉ sõrõtojami. Nipe'tiro ʉ'mʉse, a'ti di'tare
dutimasĩ'i. 19 Tojo weerã nipe'tirocjãrãpʉre yé quetire wererã wa'aya.
Narẽ mʉsã weronojõ yʉ'ʉ bu'erã sãjãcã weeya. Narẽ wãmeyerã, yʉ'ʉ
pacʉ, yʉ'ʉ, Espíritu Santu wãme me'rã wãmeyeya. 20 Nipe'tise yʉ'ʉ
mʉsãrẽ duti'quere narẽ yʉ'ti bu'ecã weeya. Narẽ nipe'tise nʉmʉrĩ
yʉ'ʉ mʉsãrẽ bu'e'quere wereya. A'tere masĩña. Nipe'tise nʉmʉrĩ
mʉsã me'rã ninu'cũcʉ̃sa'a. Téé a'ti turi pe'ticãpʉ quẽ'rã mʉsã me'rã
ninu'cũcʉ̃sa'a, ni werewĩ Jesú.

Marco Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Judío masʉ̃ Jerusalɛ̃̄cjʉ̃ pʉa wãme cʉocʉ niwĩ. Hebreo ye me'rã Juã nicãrã niwã. Romano masã bujicã'se me'rãma Marco wãmeticʉ niwĩ.

Cʉ̃ Jesucristore de'ro nicã ẽjõpeogʉ, ẽjõpeopĩ. Masĩno'ña marĩ'i. Sõ'onícatero Bernabé, Pablo ã'rĩrẽta Antioquíapʉ miacãrã niwã. Cʉ̃ Bernabé basucʉ nicʉ niwĩ. Titare cʉ̃ quẽ'rã na ne waro masãrẽ Jesucristo ye quetire bu'enʉ'cãcã, narẽ weetamuco'tegʉ wa'acʉ niwĩ. Be'ro Pablore, Bernabére Jerusalɛ̃̄pʉ wa'agʉ, cõ'atojaa wa'acʉ niwĩ. (Hch 13.5,13; 15.37-39) Tojo weecã, Pablo, Bernabé apaturi masãrẽ bu'erã wa'abo'cãrã na basu a'pepũrĩ dʉcawatia wa'acãrã niwã. Be'ro Marco nemorõ ẽjõpeotutua, Pablore weetamucʉ niwĩ tja. Be'ro a'ti pũrĩrẽ ojacʉ niwĩ.

A'ti pũrĩrẽ Jesucristo catiri ʉmʉco cjasere apeye pũrĩ yʉ'rʉoro ojamʉ'tãca pũrĩ ni'i, nisama. A'ti pũrĩ apeye pũrĩ dʉjaro yoa, pejeti ojano'o. Ti pũrĩ queoro nʉ'cãmʉjãti'quere Mateo weronojõ ojano'ña marĩ'i. Masã no'o nirã̄ ucũwʉaronojõ ojano'caro niwʉ̃.

Marco judío masʉ̃ nimigʉ̃, judío masã nitirã Cristore ẽjõpeorã pe'ere ojagʉ weronojõ ojapĩ.

A'ti pũrĩ Jesú cʉ̃ ucũ'quere ʉpʉtʉ waro ucũwe'e. Cʉ̃ weeseti'que pe'ere ucũyʉ'rʉnʉ'cã'a.

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bu'e'que ni'i
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

1 Jesucristo Õ'acʉ̃ macʉ̃ ye, añuse queti a'tiro nʉ'cãcaro niwʉ̃.

2 Dʉporocjʉ̃pʉ Isaía Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Õ'acʉ̃ ucũ'quere ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristo a'ti turipʉ a'tiatjere a'tiro ojayucʉ niwĩ:

Yʉ'ʉ mʉ'ʉ ye quetire wereyuacjʉre mʉ'ʉ dʉporo o'ógʉti.
Cʉ̃ mʉ'ʉ wa'atji ma'arẽ apoyugʉsami.
Ma'a quẽ'rã̄yumʉ'tãgʉ̃ weronojõ masã wãcũsere bʉjaweti dʉcayudutigʉsami.
3 Ni'cʉ̃ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ a'tiro caricũnu'cũbajaque'atigʉsami:
“Marĩ wiogʉ a'tiatji ma'arẽ apoyuya.
Diacjʉ̃ca ma'a añurĩ ma'a quẽ'rã̄rõ weronojõ weeyuya”, ni ojacʉ niwĩ.
Marĩ wiogʉ a'tiati dʉporo mʉsã nisetisere apoyuya, mʉsã wãcũsere dʉcayuya nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

4 Tojo weegʉ Juã wãmeyeri masʉ̃ta nicʉ niwĩ Isaía tojo nino'cʉ. Cʉ̃ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ wãmeyecusiacʉ niwĩ. Cʉ̃ masãrẽ bu'égʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã ña'arõ weesetisere bʉjaweti dʉcayu, wãmeyeno'ña. Tojo weerã mʉsã ña'arõ wee'quere acobojono'rãsa'a, nicʉ niwĩ. 5 Pãjãrã ti di'ta Judeapʉ nirã̄, tojo nicã Jerusalɛ̃̄cjãrã cʉ̃ bu'esere tʉ'orã wa'acãrã niwã. Na ña'arõ wee'quere wereyʉ'rʉca be'ro Jordã̄ wãmetiri maapʉ narẽ wãmeyecʉ niwĩ.

6 Cũ ye su'ti cameyo poari me'rã weeno'que nicaro niwũ. Cũ
ejerituri da wa'icʉ casero da nicaro niwũ. Cũ pajasecʉorã na ba'asetise
poreroare, nʉcũ cjase mumia yere ba'acʉ niwĩ. 7 Juã masãrẽ a'tiro
werecʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ be'ro apĩ yʉ'ʉ nemorõ tutuagʉ a'tigʉsami. Cũ añuyʉ'rʉagʉ
nimi. Yʉ'ʉ pe'e mejõ nigũ waro tʉ'oña'a. Cũ ye sapature
tuweemasĩtigʉ weronojõ cũrẽ ne cã'rõ ni'cãrõwijimasĩtisa'a. 8 Yʉ'ʉ
mʉsãrẽ aco me'rã wãmeye'e. Cũ pũrĩcã Espíritu Santu me'rã
wãmeyegʉsami. Cũ tojo wéégʉ, Espíritu Santu mʉsãpʉre dijatacã
weegʉsami. Mʉsã me'rã ninu'cũcũsami, nicʉ niwĩ Juã.

Juã Jesure wãmeye'que ni'i
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Juã masãrẽ wãmeyeri cura Jesú a'tiro weecʉ niwĩ. Nazare, Galilea
di'ta nirĩ macãpʉ ní'cʉ wijawã'cã, Juã tiropʉ ejacʉ niwĩ. Juã cũrẽ Jordã
wãmetiri maapʉ wãmeyecʉ niwĩ. 10 Cũ ti maapʉ ní'cʉ majãnʉ'cãrĩ
cura Jesú ʉ'mʉse pãrĩcã ĩ'acʉ niwĩ. Espíritu Santu ni'cũ buja weronojõ
bajugʉ cũpʉre dijatacʉ niwĩ. 11 Tojo wa'ari cura ni'cũ ʉ'mʉsepʉ a'tiro
ucũdijocʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ yʉ'ʉ macũ ʉpʉtʉ ma'igũ ni'i. Mʉ'ʉ me'rã pũrõ e'cati'i,
nidijocʉ niwĩ Õ'acũ.

Jesure wãtĩ Õ'acũrẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã weesĩ'rĩmi'que ni'i
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

12 Jesure wãmeyeca be'ro maata Espíritu Santu yucʉ marĩrõ, masã
marĩrõpʉ cũrẽ wa'aduticʉ niwĩ. 13 Jesú topʉre cuarenta nʉmʉrĩ nicʉ
niwĩ. Wa'icʉrã uamarã wa'teropʉ nicʉ niwĩ.
Wãtĩ Jesure cũ pacʉre yʉ'rʉnʉ'cãdutigʉ niquesãcʉ nimiwĩ. Be'ro
ʉ'mʉsecjãrã Õ'acũrẽ wereco'terã Jesure co'terã dijatacãrã niwã.

Jesú ne waro Galileapʉ masãrẽ bu'enʉ'cã'que ni'i
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Be'ro Herode Juã masãrẽ wãmeyeri masũrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ
sõrõduticʉ niwĩ. Titare Jesú Galilea di'tapʉ añuse queti Õ'acũ yere,
cũ wiogʉ nimi nisere bu'egʉ wa'acʉ niwĩ. 15 A'tiro nicʉ niwĩ:
—Ni'cãrõacãrẽ mʉsã todʉporopʉ yoacã co'te'cʉ etatojami. Cũ
cã'rõacã be'ro wiogʉ sãjãgũsami. Tojo weerã mʉsã ña'arõ weese-
tisere bʉjaweti, du'uya. Mʉsã wãcũsere dʉcayuya. Õ'acũ masãrẽ
yʉ'rʉogʉsami nisere ẽjõpeoya, ni bu'ecʉ niwĩ.

Jesú ba'paritirã wa'i wẽjẽrĩ masãrẽ piji'que ni'i
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 Be'ro Jesú Galilea wãmetiri ditara sumutopʉ sijabaque'acʉ niwĩ.
Topʉ wa'agʉ, Simórẽ, apĩ cũ acabiji Andrére bocaejapʉ. Na wa'i wẽjẽrĩ
masã nicãrã niwã. Ditarapʉ na wejecʉre doqueñorã weecãrã niwã.
17 Na tojo weecã ĩ'agũ, Jesú nicʉ niwĩ:
—Te'a yʉ'ʉ me'rã. Mʉsã ni'cãrõacãrẽ wa'i wẽjẽrĩ masã ni'i. Be'rore
majã wa'i wẽjẽrã weronojõ masãrẽ yé quetire wererãsa'a. Tojo
werecã, pãjãrã ẽjõpeorãsama, nicʉ niwĩ.
18 Cũ tojo nicã tʉ'orã, maata na ye wejecʉpagʉre totá du'ucũu, Jesú
me'rã wa'acãrã niwã.

19 Cã'rõ yʉ'rʉa, pʉarã Zebedeo põ'rãrẽ Santiago, cʉ̃ acabiji Juãrẽ
ĩ'acʉ niwĩ tja. Na yucʉsʉpʉ wejecʉpagʉre dero aposãñacãrã niwã.
20 Narẽ ĩ'agʉ̃ta, Jesú na quẽ'rãrẽ tja pijicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na
pacʉ Zebedeore, cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ cõ'awã'cãcãrã niwã. Cõ'awã'cã,
Jesú me'rã wa'acãrã niwã.

Jesú wãtĩ sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Lc 4.31-37)

21 Be'ro Capernau wãmetiri macãpʉ etacãrã niwã. Saurure judío
masã soowʉari nʉmʉ nicã Jesú na nerẽwʉari wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ.
Sãjãa, masã ti wi'ipʉ nirãrẽ bu'enʉ'cãcʉ niwĩ. 22 Cʉ̃ Moisé oja'quere
bu'eri masã weronojõ bu'eticʉ niwĩ. Dutisere cʉogʉ weronojõ narẽ
bu'ecʉ niwĩ. Tojo weerã masã cʉ̃ bu'esere tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã.
23 Ti wi'i na nerẽrĩ wi'ipʉ ni'cʉ̃ masʉ̃ wãtĩ sãjãno'cʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃
a'tiro caricũcʉ niwĩ:
24 —Mʉ'ʉ Jesú Nazarecjʉ̃, ʉ̃sãrẽ cariboticã'ña. ¿Ʉ̃sãrẽ bu'iri da're
bajuriogʉ a'tigʉ weeti? Mʉ'ʉrẽ ĩ'amasĩ'i. Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ ña'ase moogʉ̃,
añubutiagʉ ni'i, nicʉ niwĩ.
25 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú wãtĩ masʉ̃pʉre nigʉ̃rẽ tu'tigʉ, a'tiro nicʉ
niwĩ:
—Di'tamarĩaña. Cʉ̃pʉre nigʉ́ wijaaya, nicʉ niwĩ.
26 Cʉ̃ tojo nicã, wãtĩ cʉ̃pʉre nigʉ́ masʉ̃rẽ bʉrʉque'a narãsãcã weecʉ
niwĩ. Ʉpʉtʉ waro caricũ, wãtĩ cʉ̃pʉre ní'cʉ wijaacʉ niwĩ. 27 Nipe'tirã
ti wi'ipʉ nirã́ ĩ'amarĩacãrã niwã. Na basu a'merĩ sẽrĩtiña'mʉjãcãrã
niwã:
—¿Ñe'enojõ niti a'te tojo wa'ase? ¿Ma'ma bu'ese niti? Ã'rĩ
masʉ̃ wãtĩapʉreta cõ'awĩrõmasĩsere cʉodojami. Na cʉ̃ cõ'awĩrõcã,
wijaama, nicãrã niwã.
28 Cʉ̃ tojo wééca be'ro yoaticãta Jesú ye quetire Galilea di'tacjãrã
tʉ'ose'sape'tia wa'acãrã niwã.

Jesú Simó Pedro mañecõrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jesú na nerẽwʉari wi'ipʉ wijááca be'ro Simó, André me'rã na ya
wi'ipʉ wa'acʉ niwĩ. Tojo nicã Santiago, Juã wa'acãrã niwã. 30 Topʉ
Simó mañecõ ujaque dutitigo cãjĩco niwõ. Jesure maata "Co dutitigo
weeamo", ni werecãrã niwã. 31 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú co tiropʉ sãjãacʉ
niwĩ. Core omocãpʉ ñe'e wejewã'cõdʉpocʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weeri curata
ujaque surupe'tia wa'acaro niwʉ̃. Be'ro maata narẽ ba'ase ecaco niwõ.

Jesú pãjãrã masã dutitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Mujĩpũ sãjã́ca be'ro ñamipʉ masã Jesú tiropʉ nipe'tirã duti-
tirãrẽ miacãrã niwã. Wãtĩa sãjãno'cãrã quẽ'rãrẽ miacãrã niwã.
33 Nipe'tirã ti macãcjãrã Jesú cʉ̃ nirĩ wi'i sope pʉ'topʉ nerẽcãrã niwã.
34 Nipe'tirã no'o nise duti cʉorãrẽ yʉ'rʉope'ocã'cʉ niwĩ. Pãjãrã wãtĩa
sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõcʉ niwĩ. Wãtĩa Jesú cʉ̃ Õ'acʉ̃ macʉ̃ nisere
masĩcãrã niwã. Tojo weegʉ narẽ ne cã'rõ ucũdutiticʉ niwĩ. Tojo nirṍ
me'rã ucũticãrã niwã.

Jesú Galilea di'tapʉ cʉ̃ ye quetire werecusia'que ni'i
(Lc 4.42-44)

35 Ape nʉmʉ bo'rease dʉporo Jesú wã'cã, macã sumuto masã
marĩrõpʉ cʉ̃ pacʉre ñubuegʉ wa'acʉ niwĩ. 36 Be'ro Simó, ãpẽrã cʉ̃
me'rãcjãrã me'rã Jesure a'marã wa'acãrã niwã. 37 Cʉ̃rẽ bocarã, a'tiro
ni werecãrã niwã:
—Nipe'tirã mʉ'ʉrẽ a'marã weeama.
38 Cʉ̃ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Te'a apero pʉ'toacã nise macãrĩpʉ. Topʉ quẽ'rãrẽ yé quetire
weregʉ wa'agʉti. A'tere weegʉta yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉ a'ti'cʉ ni'i, nicʉ
niwĩ.
39 Tojo weegʉ Jesú nipe'tiro Galilea na nerẽwʉase wi'seripʉ
bu'ecusiabi'acʉ niwĩ. Tojo nicã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmʉjãcʉ niwĩ.

Jesú cãmi boagʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jesú Galileapʉ nirĩ cura ni'cʉ̃ masʉ̃ cãmi boagʉ Jesú tiro wa'acʉ
niwĩ. Cʉ̃ tiro ejagʉ ejaque'a, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ dutire yʉ'rʉogʉ ni'i. Yʉ'ʉre yʉ'rʉoya, nicʉ niwĩ.
41 Jesú cʉ̃rẽ pajaña'gʉ̃, cʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉ da'raña'a, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ yʉ'rʉogʉti. Cãmi marĩgʉ̃ tojayá, nicʉ niwĩ.
42 Cʉ̃ tojo nirĩ curata cʉ̃ cãmi nimi'que yatipe'tia wa'acaro niwʉ̃. Cʉ̃
a'ti upʉ tojacʉ niwĩ. 43 Be'ro Jesú cʉ̃rẽ we'eritigʉ, tutuaro me'rã "A'tiro
weeya", nicʉ nimiwĩ.
44 —Ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña. Diacjʉ̃ta pa'i tiropʉ mʉ'ʉ ye cãmi
yati'quere ĩ'ogʉ̃ wa'aya. Cʉ̃ mʉ'ʉrẽ mʉ'ʉ cãmi boasere "Pe'tia wa'a'a",
nigʉ̃sami. Cʉ̃ tojo níca be'ro Moisé cʉ̃ ñubuepeoduti'quere o'oya.
Mʉ'ʉ tojo weecã, nipe'tirã mʉ'ʉ cãmi yatino'quere masĩrãsama. Be'ro
na me'rã nisetigʉsa'a tja, nicʉ niwĩ.
45 Cʉ̃ pe'e cʉ̃ weeduti'caronojõ weeticʉ niwĩ. Wa'a, nipe'tirãpʉre
cʉ̃rẽ wa'a'quere werecusiacʉ niwĩ. Tojo weegʉ Jesú masã ĩ'orõ
macãrĩpʉre sãjãamasĩticʉ niwĩ. Te macãrĩ sumuto, masã marĩrõpʉ si-
jacʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weemicã, nipe'tirocjãrã masã a'ti, cʉ̃rẽ ĩ'acusiacãrã
niwã.

2

Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Pejeti nʉmʉrĩ cãmi boagʉre yʉ'rʉóca be'ro Jesú apaturi Caper-
naupʉ wa'acʉ niwĩ tja. Cʉ̃ topʉ nicã, ti macãcjãrã wi'ipʉ nimi nise
quetire tʉ'ocãrã niwã. 2 Tojo weerã maata masã pãjãrã Jesú nirĩ
wi'ipʉ nerẽcãrã niwã. Ti wi'ire mu'muyʉ'rʉacãrã niwã. Mejãrõta
sopepʉ quẽ'rãrẽ mu'muyʉ'rʉacãrã niwã. Ne sãjãata basioticaro niwʉ̃.
Narẽ cʉ̃ ye bu'esere werecʉ niwĩ. 3 Tojo weeri cura Jesú tiro ni'cʉ̃
sijamasĩtigʉre ba'paritirã ʉmʉa wʉawã'cãcãrã niwã. 4 Na masã
pãjãrã nise bu'iri Jesú pʉ'toacãpʉ ejamasĩticãrã niwã. Tojo weerã wi'i
bu'ipʉ mʉjãa, Jesú nirõ bu'ipʉ ni'cã pe seeweecãrã niwã. Ti pepʉ cʉ̃
sijamasĩtigʉre cʉ̃ cũñarõ me'rã du'udijocãrã niwã. 5 Jesú na ʉpʉtʉ
ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, dutitigʉre nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a, nicʉ niwĩ.
6 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, topʉ dujirã Moisé oja'quere bu'eri masã a'tiro
wãcũcãrã niwã: 7 "Ã'rĩ tojo ucũticã'rõʉa'a. Tojo nígʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ
ucũgʉ̃ weemi. ¿Cʉ̃ 'Õ'acʉ̃ weronojõ tutuagʉ ni'i', ni wãcũsari? Õ'acʉ̃

ni'cũta ña'arõ wee'quere acobojomasĩmi. Ã'rĩ marĩ weronojõ upʉtigʉ masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩtisami”, ni wãcũcãrã niwã. 8 Jesú cũ basu na wãcũsere ĩ'amasĩgũ, a'tiro nicʉ niwĩ narẽ:

—¿De'ro weerã mʉsã yʉ'ʉre ña'arõ mejẽcã wãcũti? 9 ¿De'ro nise pe'e diasatibutiati? ¿“Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a” o “Wã'cãnʉ'cãña, mʉ'ʉ cũña'caro me'rã sijawã'cãña” nise pe'e diasaweti? “Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a” nicã ĩ'atimigũ, ẽjõpeoya marĩ'i. “Wã'cãnʉ'cã sijawã'cãña” nicã pe'ema, cũ sijasere ĩ'atojagʉpʉ “Diacjũta ni'i”, ni ẽjõpeono'o. 10 Tojo weegʉ yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ yʉ'ʉ tutuasere ĩ'ogũ, ã'rĩ sijamasĩtigʉre yʉ'rʉogʉti. Te me'rã mʉsã yʉ'ʉ masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩsere masĩrãsa'a, nicʉ niwĩ.

Be'ro sijamasĩtigʉre a'tiro nicʉ niwĩ:

11 —Mʉ'ʉ pe'ema a'tiro nigũti. Wã'cãnʉ'cãña. Mʉ'ʉ cũña'carore miiwʉa, mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaagʉsa'a, nicʉ niwĩ.

12 Cũ tojo nirĩ curata sijamasĩtigʉ wã'cãnʉ'cãcʉ niwĩ. Wã'cãnʉ'cã, cũ cũña'carore miiwʉa, masã nipe'tirã ĩ'orõpʉ wa'a wa'acʉ niwĩ. Tojo weerã nipe'tirã ĩ'amarĩarã, a'tiro nicãrã niwã:

—Marĩ pacʉ Õ'acũ tutuayʉ'rʉami. Ne ni'cãti ũsã a'tiro weesere ĩ'atirã nicãti, nicãrã niwã.

Jesú Levíre piji'que ni'i
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉóca be'ro apaturi Galilea ditara sumutopʉ wa'acʉ niwĩ tja. Nipe'tirã masã cũ tiropʉ nérẽca be'ro narẽ bu'ecʉ niwĩ. 14 Ti ditarapʉ wa'agʉ, Leví, Alfeo macũrẽ ĩ'abocacʉ niwĩ. Cũ romano wiogʉre niyeru wapaseebosari masũ nicʉ niwĩ. Tojo weegʉ cũ da'rari tucũpʉ dujicʉ niwĩ. Jesú cũrẽ ĩ'agũ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Te'a yʉ'ʉ me'rã.

Tojo weegʉ Leví wã'cãnʉ'cã, cũ me'rã wa'acʉ niwĩ.

15 Be'ro Jesú Leví ya wi'ipʉ ba'agʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ pãjãrã wapaseeri masã, tojo nicã “Ña'arã nima” nino'rãnojõ nicãrã niwã. Pãjãrã waro nanojõ Jesure sirutucãrã niwã. Tojo weerã na Jesú tiro cũ bu'erã me'rã dujicãrã niwã. 16 Na tojo weecã ĩ'arã, Moisé oja'quere bu'eri masã, ãpẽrã fariseo masã Jesú na pãjãrã me'rã ba'acã ĩ'arã, cũ bu'erãrẽ a'tiro nicãrã niwã:

—¿De'ro weegʉ mʉsã bu'egʉ wapaseeri masã me'rã, ña'arõ weeri masã me'rã sĩ'rĩ, ba'ati? nicãrã niwã.

17 Jesú na tojo nicã tʉ'ogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Duti moorã ocoyeri masũrẽ a'matisama. Dutitirã pũrĩcã ocoyegʉre a'masama. “Añurã ni'i” nirãrẽ a'magũ a'titiwʉ. “Ña'arã ni'i” nirã pe'ere yʉ'rʉogʉ a'tiwʉ, nicʉ niwĩ.

“Mʉ'ʉ bu'erã ¿de'ro weerã be'tiweti?” Jesure ní'que ni'i
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Ni'cã nʉmʉ Juã masãrẽ wãmeyeri masũ bu'esere siruturi masã, tojo nicã fariseo masã Õ'acũrẽ ẽjõpeorã, be'ticãrã niwã. Na tojo be'tiri cura ni'cãrẽrã Jesú tiro wa'a, cũrẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—Juã masãrẽ wãmeyeri masũ bu'esere siruturã, tojo nicã fariseo masã bu'esere siruturã Õ'acũrẽ ẽjõpeorã, be'tima. ¿De'ro weerã mʉ'ʉ bu'erã pe'e be'tiweti? nicãrã niwã.

19 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—¿De'ro weeacjʉ omocã dʉ'tegʉ na me'rã nígʉ̃, cʉ̃ pijio'cãrãrẽ bʉjaweti, be'tidutibosari? 20 Be'ro cʉ̃rẽ ãpẽrã aperopʉ miáca be'ro pũrĩcãrẽ bʉjaweti, be'tirãsama. Jesú, yʉ'ʉ na me'rã ni'i yujupʉ; yʉ'ʉ na me'rã niticã pũrĩcãrẽ be'tirãsama nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.
21 Apeyere queose me'rã narẽ werenemocʉ niwĩ. Tojo nígʉ̃, ma'ma cʉ̃ bu'ese me'rã todʉporopʉ na weeseti'que a'mesʉ'amasĩtisa'a, nigʉ̃ weecʉ niwĩ.
—Mejãrõ su'tiro ma'ma casero, coeya marĩrĩ casero me'rã sereõ'ota basiowe'e. Tojo weecãma, ma'ma casero coecã, wejedʉ'osa'a. Mejãrõ su'tiro pe'ere wejetʉ̃'rẽsa'a. Nemorõ pajiri pe tʉ̃'rʉ̃nemosa'a. 22 Tojota wa'asa'a marĩ ma'ma vino mejã ajuro wa'icʉrã casero me'rã wééca ajuropʉ poseyecã. Pã'mʉyʉ'rʉ, ti ajuro tʉ̃'rʉ̃, vino piostepe'tia wa'asa'a. Tojo wa'acã, vino bajudutia wa'asa'a. Ti ajuro quẽ'rã cõ'a wa'asa'a. Tojo weerã ma'ma vinorẽ ma'ma ajuropʉ poseyeno'o, nicʉ niwĩ Jesú. Dʉporopʉ weeseti'que me'rã Jesú cʉ̃ ni'cãrõacã ma'ma bu'ese morẽta basiowe'e nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

Sauru nicã Jesú bu'erã trigore tʉ̃'rẽ'que ni'i
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Ni'cã nʉmʉ judío masã na soowʉari nʉmʉ nicã, Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã trigo wesepʉ yʉ'rʉacʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'erã ti wesepʉ yʉ'rʉarã, trigore tʉ̃'rẽ ba'acãrã niwã. (Moisé cʉ̃ duti'caronojõta na tojo weese yajase mejẽta nicaro niwʉ̃.) 24 Tojo weecã, fariseo masã ĩ'acãrã niwã. Tojo weerã Jesure nicãrã niwã:
—Ĩ'aña. ¿De'ro weerã marĩ soowʉari nʉmʉrẽ da'radutitimicã, mʉ'ʉ bu'erã tojo weeti? nicãrã niwã.
25 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsã dʉporocjʉ̃ wiogʉ Davi cʉ̃ me'rãcjãrã ʉjaboarã wee'quere bu'etojapã. 26 Davi Abiatar cʉ̃ pa'ia wiogʉ nirĩ cura Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãa, pã̃ “Õ'acʉ̃ ye ni'i” ní'quere ba'acʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rãcjãrã quẽ'rãrẽ dʉcawaacʉ niwĩ. Te marĩrẽ dutise a'tiro ni'i. Pa'ia dia'cʉ̃rẽ te pã̃ ba'ata basiomicaro niwʉ̃. Yʉ'ʉ bu'erã tere ba'arã, yʉ'rʉnʉ'cãrã mejẽta weema nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.
27 Jesú yʉ'tinemocʉ niwĩ tja:
—Marĩ ye niatjere Õ'acʉ̃ marĩ soowʉari nʉmʉrẽ cũucʉ niwĩ. Ti nʉmʉ mejẽta marĩrẽ dutimasĩ'i. 28 Tojo weegʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ soowʉari nʉmʉ dutise nemorõ dutimasĩ'i, nicʉ niwĩ Jesú.

3

Jesú omocã bʉ'awia'cʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Jesú apaturi cʉ̃ weewʉaronojõpʉma judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. Topʉ ni'cʉ̃ omocã bʉ'awia'cʉ nicʉ niwĩ. 2 Ãpẽrã ¿marĩ soowʉari nʉmʉrẽ cʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉsari? nírã, Jesure ĩ'aco'tecãrã niwã. Jesú yʉ'rʉocã, weresãta basiorosa'a nírã, tojo ĩ'acãrã niwã. 3 Be'ro Jesú omocã bʉ'awiagʉre nicʉ niwĩ:
—A'tia, ã'rã nipe'tirã decopʉ ejanʉ'cãña. 4 Tu'ajanʉ'cõ, to nirã̃ ãpẽrãrẽ nicʉ niwĩ:

—¿Marĩ soowʉari nʉmʉ nicã añusere weeroʉati o ña'ase pe'ere ʉati? ¿Yʉ'rʉosere ʉati o wẽjẽcõ'ase pe'ere ʉati? nicʉ niwĩ. Na nipe'tirã di'tamarĩpe'tia wa'acãrã niwã. 5 Na yʉ'titicã ĩ'agʉ̃, ua wa'acʉ niwĩ. Na tʉ'osĩ'rĩticã, bʉjawetise me'rã omocã bʉ'awiagʉre nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ omocãrẽ sĩoña, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã, omocãrẽ sĩocʉ niwĩ. Sĩoo, cʉ̃ omocãrẽ yʉ'rʉono'cʉpʉ tojacʉ niwĩ. 6 Be'ro fariseo masã uawija wa'acãrã niwã. Na Herode ya curuacjãrã me'rã "¿De'ro wee marĩ Jesure wẽjẽrãsari?" ni wãcũwã'cãcãrã niwã.

Ditara sumutopʉ pãjãrã masã nerẽ'que ni'i

7 Jesú na nerẽwʉari wi'ipʉ ní'cʉ cʉ̃ bu'erã me'rã ditara sumutopʉ wa'acʉ niwĩ. Pãjãrã Galilea di'tacjãrã cʉ̃rẽ sirutuwã'cãcãrã niwã. 8 Cʉ̃ peje añuse weecã tʉ'orã, pãjãrã masã cʉ̃ tiropʉ wa'acãrã niwã. Judea di'tacjãrã, Jerusalẽcjãrã, Idumea di'tacjãrã, Jordã̃ wãmetiri maa mujĩpũ mʉjãtiro pe'ecjãrã, Tiro, Sidõ̃ wãmetise macãrĩcjãrã na quẽ'rã Jesure ĩ'arã wa'acãrã niwã. 9 Na pãjãrã nicã ĩ'agʉ̃, Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ ni'cãwʉ̃ yucʉsʉ cʉoyuduticʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ masã tuutĩ'abosama nígʉ̃, tojo weeduticʉ niwĩ. 10 Cʉ̃ pãjãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tojo weerã nipe'tirã dutitirã cʉ̃rẽ ñe'eña'sĩ'rĩrã, cʉ̃ tiropʉ dia'cʉ̃ tuuwã'cãcãrã niwã. Cʉ̃rẽ ñe'ese me'rã yʉ'rʉrãsa'a ni wãcũrã, tojo weecãrã niwã. 11 Wãtĩa sãjãno'cãrã Jesure ĩ'arã, cʉ̃ pʉ'to ejaque'amʉjãcãrã niwã. Ejaque'arã, a'tiro ni caricũcãrã niwã:

—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i, nicãrã niwã.

12 Jesú pe'e narẽ ne ucũdutiticʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ macʉ̃ nisere werebajurẽrĩ nígʉ̃, tojo weecʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ bese'que ni'i
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Be'ro Jesú ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ mʉjãcʉ niwĩ. Topʉ cʉ̃ besesĩ'rĩrãrẽ beseacjʉ pijiocʉ niwĩ. 14 Na cʉ̃ tiropʉ ejacã, cʉ̃ me'rã wa'ajã warore doce ʉmʉarẽ besecʉ niwĩ. Narẽ cʉ̃ ye quetire weredutio'ocʉ niwĩ. 15 Wãtĩarẽ cõ'awĩrõsere o'ocʉ niwĩ. 16 Na a'ticʉrã nicãrã niwã: Simó, cʉ̃rẽta Jesú pe'e Pedro wãme õ'ocʉ niwĩ. 17 Santiago, tojo nicã cʉ̃ acabiji Juã na Zebedeo põ'rã nicãrã niwã. Narẽ Boanerges wãme õ'ocʉ niwĩ. Tojo nígʉ̃, na ĩ'oduarã niyucã, "Bʉpo Põ'rã" nigʉ̃ weecʉ niwĩ. 18 Ãpẽrã André, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Santiago Alfeo macʉ̃ nicãrã niwã. Tojo nicã Tadeo, Simó celote curuacjʉ̃ nicãrã niwã. 19 Apĩ Juda Iscariote be'ropʉ Jesure ĩ'atu'tirãrẽ o'oacjʉ nicʉ niwĩ.

Jesure "Wãtĩ tutuaro me'rã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmi" ni ucja'que ni'i
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã ni'cã wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. 20 Topʉre tja pãjãrã masã nerẽcãrã niwã. Tojo weerã ti wi'i mu'mucã, Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã ba'ata basioticaro niwʉ̃. 21 Tojo wa'asere Jesú acawererã tʉ'ocãrã niwã. Cʉ̃rẽ maatia wa'asami nírã, pijirã wa'acãrã niwã.

22 Ãpẽrã masã Jerusalẽpʉ a'ti'cãrã Moisé oja'quere bu'eri masã a'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rĩ Beelzebú wãtĩa wiogʉ sãjãno'cʉ nimi. Cʉ̃ tutuaro me'rã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmi, nicãrã niwã.

23 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ pijio, queose me'rã werecʉ niwĩ:

—Wãtĩ cʉ̃ basu cõ'awĩrõmasĩtisami. 24 Ni'cã curuacjãrã dʉcawatirã, na basu a'mequẽrã masãpe'tia wa'asama. 25 Ni'cã wi'icjãrã

dʉcawatirã, na quẽ'rã pe'tia wa'asama. 26 Wãtĩ cʉ̃ yarã me'rã
dʉcawatigʉ, cʉ̃ quẽ'rã ninu'cũtisami. Te me'rã yapatidija wa'asami.
27 »Ni'cʉ̃ tutuagʉ ya wi'ipʉre cʉ̃rẽ dʉ'tecũutimigʉ̃, cʉ̃ yere yaja-
masĩtisami. Dʉ'tecũúca be'ropʉ yajamasĩsami, nicʉ niwĩ. Jesú, yʉ'ʉ
wãtĩ yʉ'rʉoro tutuagʉ ni'i nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.
28 Be'ro ninemocʉ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃ nipe'tise masã ña'arõ
weesere, ña'arõ ucũsere acobojogʉsami. 29 Espíritu Santure ña'arõ
ucũcã pe'ema, ne acobojotisami. Tojota acobojotiyʉ'rʉocʉ̃sami.
Bu'iritinu'cũgʉ̃sami, nicʉ niwĩ.
30 A'tere na "Wãtĩrẽ cʉomi" nise bu'iri tojo nicʉ niwĩ.

Jesú paco, tojo nicã cʉ̃ acabijirã na cʉ̃rẽ a'ma'que ni'i
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Cʉ̃ tojo nirĩ cura Jesú paco, cʉ̃ acabijirã etacãrã niwã. Na sope
pʉ'topʉ ejanʉ'cã, Jesure pijidutisõrõcãrã niwã. 32 Jesú pʉ'to dujirã
cʉ̃rẽ nicãrã niwã:
—Mʉ'ʉ paco, mʉ'ʉ acabijirã sope pʉ'to mʉ'ʉrẽ a'marã weeapãrã,
nicãrã niwã.
33 Cʉ̃ narẽ nicʉ niwĩ:
—¿Noanojõ nisari yʉ'ʉ paco, yʉ'ʉ acabijirã? nicʉ niwĩ.
34 Cʉ̃ sumuto dujirãrẽ ĩ'a, narẽ nicʉ niwĩ:
—Ã'rã pe'e yʉ'ʉ paco, yʉ'ʉ acabijirã weronojõ nima. 35 A'tiro ni'i.
No'o Õ'acʉ̃ ʉaro weerãnojõ náta yʉ'ʉ acabiji, yʉ'ʉ acabijo, yʉ'ʉ paco
weronojõ nima, ni ucũcʉ niwĩ.

4

Jesú oteri masʉ̃ ye quetire queose me'rã were'que ni'i
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

1 Apaturi Jesú ditara sumutopʉ bu'ecʉ niwĩ. Pãjãrã masã cʉ̃ pʉ'topʉ
nerẽcãrã niwã. Na pãjãrã niyʉ'rʉcã ĩ'agʉ̃, Jesú yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa,
ejanujãcʉ niwĩ. Masã pe'e nucũporopʉ tojacãrã niwã. 2 Be'ro narẽ
peje queose me'rã bu'ecʉ niwĩ. Narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
3 —Ni'cʉ̃ masʉ̃ cʉ̃ ya wesepʉ otegʉ wa'asami. 4 Cʉ̃ otegʉ
wẽestewã'cãcã, ma'apʉ apeye otese cape doqueque'asa'a. Mirĩcʉ̃a
a'ti, te perire ĩ'aboca, ba'ape'ocã'sama. 5 Apeye ʉ̃tãpaga cã'rõacã di'ta
cʉoro bu'ipʉ doqueque'asa'a. Te di'ta cã'rõacã niyucã, asibusu maata
marã, pĩ'rĩsa'a. 6 Be'ro mujĩpũ asimʉjãtiri cura di'ta boposãjãyʉ'rʉa
wa'asa'a. Tojo weero nʉ'cõrĩ cʉoti'caro nitjĩarõ, maata ñaidija
wa'asa'a. 7 Apeye otese cape pota wa'teropʉ bʉrʉque'asa'a. Pota
pe'e tere pĩ'rĩyʉ'rʉa, wẽjẽcã'sa'a. Tojo weero ne dʉcatitimirõ, boadija
wa'asa'a. 8 Apeye otese cape di'ta añurõpʉ bʉrʉque'asa'a. Te pĩ'rĩ,
bʉcʉamʉjã, peje dʉcatisa'a. Ni'cã ño treinta peri dʉcatisa'a. Ape ño
sesenta peri dʉcatisa'a. Ape ño cien peri dʉcatisa'a.
9 Be'ro narẽ nicʉ niwĩ:
—O'meperi cʉorãnojõ a'tere añurõ tʉ'oya, nicʉ niwĩ.

Jesure cʉ̃ bu'erã "¿De'ro weegʉ queose me'rã bu'eti?" ní'que ni'i
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

10 Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erã doce, tojo nicã ãpẽrã cʉ̃ pʉ'to nirã me'rã
se'saro tojaque'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ a'tiro sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeati sõ'oní'que mʉ'ʉ queose me'rã bu'e'que? ni
sẽrĩtiña'cãrã niwã.
11 Cʉ̃ narẽ nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ãpẽrã todʉporopʉ masĩña marĩmi'quere cʉ̃ wiogʉ
nisere masĩcã weemi. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirãma queose me'rã wereno'o.
12 Tojo weerã yʉ'ʉ weesere ĩ'amirã, ĩ'amasĩsome. Yé cjasere tʉ'omirã,
tʉ'omasĩtirã tojarãsama. Na ña'arõ wee'quere du'u dʉcayutitjĩarã,
acobojose sẽrĩsome, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú cʉ̃ queose o'o'quere "A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e" ni were'que ni'i
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 Apeye narẽ ninemocʉ niwĩ:
—¿Mʉsã yʉ'ʉ queose o'o'quere tʉ'oweti? To pũrĩcãrẽ a'tere
tʉ'otirã, ¿de'ro wee apeyepʉre tʉ'obosaʉ? 14 Otese capere otegʉ,
yé quetire weregʉ weronojõ nisami. 15 Masã ãpẽrã ma'apʉ otese
cape bʉrʉque'a'que weronojõ nisama. Na, yé quetire tʉ'osama.
Be'ro wãtĩ a'ti, na tʉ'omi'quere ẽ'mape'ocã'sami. 16 Ãpẽrã ʉ̃tãpaga
wa'teropʉ doqueque'a'que peri weronojõ nisama. Yé quetire añurõ
e'catise me'rã tʉ'osama. 17 Na tojo tʉ'omirã, nʉ'cõrĩ marĩrã weronojõ
nisama. Narẽ mejẽcã wa'acã, o ãpẽrã te quetire ẽjõpeose bu'iri narẽ
tu'ticã, maata ẽjõpeodu'ucã'sama. 18 Ãpẽrã otese cape pota wa'tero
doqueque'a'que weronojõ nisama. Yé quetire tʉ'oma, tʉ'orã pe'e.
19 A'ti ʉmʉco cjase pe'ere wãcũyʉ'rʉoquejocã'sama. No'o de'ro nisere
ʉaripejayʉ'rʉasama. Na tojo niseticã, a'te narẽ dojorẽcã'sa'a. Na
tʉ'o'quere acobojo, dʉca marĩrã weronojõ tojasama. 20 Ãpẽrã pe'e
yé quetire tʉ'orã, añurõ ẽjõpeosama. Na tojo weerã peje dʉcatiro
weronojõ nisama. Otese cape di'ta añurõ bʉrʉque'a'que weronojõ
nisama. Ãpẽrã treinta peri dʉcati'caro weronojõ nisama. Ãpẽrã
sesenta peri, ãpẽrã cien peri dʉcati'caro weronojõ nibʉrosama, ni
ucũcʉ niwĩ Jesú.

Jesú sĩ'ocja me'rã queose o'o'que ni'i
(Lc 8.16-18)

21 Apeye queosere werenemocʉ niwĩ:
—Masã sĩ'ocjare acaro docapʉ sĩ'otisa'a. Tojo nicã na cãrĩrõ
docapʉ sĩ'odʉpotisama. Tojo weronojõ o'orã, nipe'tiropʉ sĩ'odutirã
ʉ'mʉarõpʉ yoosama. 22-23 A'te weronojõ todʉporopʉ masã
masĩno'ña marĩ'quere masĩno'rõsa'a. Ya'yioropʉ ní'que quẽ'rã ba-
juarosa'a. O'meperi cʉorãnojõ a'tere añurõ tʉ'oya, nicʉ niwĩ. Yé
queti masĩno'ña marĩmi'que be'ropʉre sĩ'ocja bo'reyuro weronojõ
masĩpe'ticã'no'rõsa'a nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.
24 A'tiro ninemocʉ niwĩ tja:
—Mʉsã tʉ'osere añurõ tʉ'oña'nʉrʉ̃ña. Yé quetire tʉ'o
ẽjõpeo'caronojõta Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ tʉ'omasĩsere o'ogʉsami. Añurõ
tʉ'orãrẽ Õ'acʉ̃ nemorõ añuse o'ogʉsami. 25 Yʉ'ʉ bu'ese tʉ'o
ẽjõpeonemorãrẽ Õ'acʉ̃ masĩse o'onemogʉ̃sami. Ãpẽrã yʉ'ʉ bu'esere
tʉ'osĩ'rĩtibutiarã pe'ere na masĩmi'quere ẽ'mape'ocã'no'rãsama, nicʉ
niwĩ Jesú.

Jesú otese cape bʉcʉamʉjãse me'rã queose o'o'que ni'i

26 Jesú apeye queose o'onemocʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ bu'ese, Õ'acʉ̃ wiogʉ nise ni'cʉ̃ masʉ̃ otese capere otero
weronojõ ni'i. 27 Otetojanʉ'cõ, cʉ̃ ĩ'anʉrʉ̃timigʉ̃, wa'a wa'asami.
Be'ro ʉmʉcori, ñamirĩ yóacãta yʉ'rʉsa'a. Te nʉmʉrĩrẽ, te ñamirĩrẽ
cʉ̃ ote'que te ʉaro pĩ'rĩ bʉcʉasa'a. Cʉ̃ tojo wa'asere masĩtisami.
28 Cʉ̃ ote'que ĩ'anʉrʉ̃ña marĩrõ te di'tapʉre pĩ'rĩsa'a. Ne waro
pĩ'rĩwijamʉ'tãsa'a. Be'ro pupi, be'ropʉta te peri dʉca o'osa'a majã.
29 Te peri ñaica be'ro cʉ̃ tere tʉ̃'rẽgʉ̃ wa'asami. Tere tʉ̃'rẽrĩtero ejacã,
tojo weesami, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú mostaza wãmetise cape me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

30 Jesú narẽ werenemocʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ yarã pãjãrã sãjãrãsama nisere a'te queose me'rã weregʉti.
31 A'tiro ni'i. Ni'cã mostaza cape ote'que weronojõ ni'i. Ti caperota
cã'caperoacã waro ni'i. 32 Tócapeacã nimirõ, otéca be'ro pĩ'rĩrõpʉa
pajibutiacjʉ yucʉgʉ pĩ'rĩsa'a. Pacase dʉpʉritisa'a. Mirĩcʉ̃a tigʉpʉ
acoroápesasama. Õ'acʉ̃ wiogʉ nise oteri pe cã'peacã weronojõ
nʉ'cãsa'a. Be'ro pajicjʉ bʉcʉa'caro weronojõ nipe'tiropʉ cʉ̃ ye queti
se'sa wa'asa'a. Tojo nicã pãjãrã cʉ̃ yarã sãjãrãsama nígʉ̃, tojo werecʉ
niwĩ.

Jesú masãrẽ queose me'rã bu'e'que ni'i
(Mt 13.34-35)

33 Jesú cʉ̃ ye quetire bu'égʉ, peje queose me'rã bu'emʉjãcʉ niwĩ.
Na tʉ'omasĩrõ ejatuaro bu'ecʉ niwĩ. 34 Narẽ bu'égʉ, queose marĩrõ
wereticã weeticʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'erã pe'ere na se'saro nicã, nipe'tisere te
queosere “A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e”, ni werepe'omʉjãcʉ niwĩ.

Jesú wĩ'rõrẽ, tojo nicã pã'cõrĩrẽ yʉsʉodijo'que ni'i
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

35 Jesú masãrẽ otese me'rã queose wéréca nʉmʉrẽta na'isãjãri cura
cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Te'a siaquiji ditara sumutopʉ, nicʉ niwĩ.
36 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na yucʉsʉ sãñacawʉpʉ Jesure miipẽ'acãrã
niwã. Masã pe'e na ní'caropʉta tojacã'cãrã niwã. Apeyepawʉ quẽ'rã
na me'rã pẽ'acaro niwʉ̃. 37 Na pẽ'arĩ cura wĩ'rõ ʉpʉtʉ a'ticaro niwʉ̃.
Pã'cõrĩ yucʉsʉpʉre paaquesãamʉjãcaro niwʉ̃. Tojo wa'acã, tiwʉ
mirĩdijaropʉ weecaro niwʉ̃. 38 Tojo wa'ari cura Jesú pe'e siropʉ cʉ̃
dʉpoare apeyenojõ me'rã ẽotutjĩagʉ̃ cãrĩsãñacʉ niwĩ. Tojo wa'acã
ĩ'arã, cʉ̃ bu'erã cʉ̃rẽ wã'cõcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—¿Ʉ̃sãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ ĩ'aweti? Marĩ mirĩrãta wee'eba, nicãrã niwã.
39 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú wã'cãnʉ'cã, wĩ'rõrẽ yʉsʉocʉ niwĩ.
Pã'cõrĩrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Di'tamarĩaña, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicã, wĩ'rõ di'tamarĩa wa'acaro niwʉ̃. Nipe'tise
yʉsʉdijape'tia wa'acaro niwʉ̃. 40 Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã tocã'rõ uiati? ¿Mʉsãrẽ ẽjõpeose marĩbutiati? nicʉ
niwĩ.
41 Na ʉpʉtʉ waro ʉcʉa'cãrã nitjĩarã, na basu a'merĩ ucũcãrã niwã:
—¿Noanojõ nisariba ã'rĩ? Cʉ̃rẽ wĩ'rõ, pã'cõrĩpʉta
tʉ'omaatidojacã'a, nicãrã niwã.

5

Jesú wãtĩa sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã Galilea cja ditarare pẽ'a, Gerasa wãmetiropʉ
pẽ'ajacãrã niwã. 2 Jesú yucʉsʉpʉ ní'cʉ majãnʉ'cãrĩ cura ni'cʉ̃
wãtĩa sãjãno'cʉ wẽrĩ'cãrãrẽ yaaropʉ ní'cʉ Jesú tiropʉ a'ticʉ
niwĩ. 3 Cʉ̃ masãperi wa'teropʉ ninu'cũcʉ niwĩ. Ne ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ
dʉ'tecũumasĩticãrã niwã. Cõme dari me'rã quẽ'rãrẽ ne basioticaro
niwʉ̃. 4 Pejetiri cõme dari me'rã cʉ̃ omocãrĩrẽ, cʉ̃ dʉ'pocãrĩpʉ
dʉ'tecũumicãrã niwã. Te darire wejesuremʉjãcʉ niwĩ. Ne ni'cʉ̃
põtẽoticãrã niwã. 5 Ʉmʉcori, ñamirĩrẽ cʉ̃ ʉ̃rʉ̃pagʉpʉ, masã
boa'cãrãrẽ na yaa'caropʉ caricũsijamʉjãcʉ niwĩ. Ʉtãperi me'rã cʉ̃
basuta cʉ̃ upʉre dotesija, cãmida'remʉjãcʉ niwĩ. 6 Cʉ̃ Jesure yoaropʉ
ĩ'agʉ̃ta omawã'cãti, cʉ̃ tiro ejaque'acʉ niwĩ. 7-8 Jesú cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ
niwĩ:

—Wãtĩ ã'rĩpʉre sãñagʉ̃ wijaaya.

Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, ʉpʉtʉ caricũse me'rã Jesure nicʉ niwĩ:

—Jesú Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ macʉ̃, ¿de'ro weegʉ yʉ'ʉre caribogʉ
a'tiati? Mʉ'ʉ pacʉ ĩ'orõpʉ sẽrĩ'i. Yʉ'ʉre ña'abutiaro pi'eticã
weeticã'ña.

9 Be'ro Jesú cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿De'ro wãmetiti? nicʉ niwĩ. Cʉ̃ pe'e yʉ'ticʉ niwĩ:

—Legión wãmeti'i. Pãjãrã wãtĩa ʉ̃sã nicã'a nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

10 Jesure ʉpʉtʉ waro "Ʉsãrẽ ape di'tapʉ cõ'aõ'oticã'ña", ni sẽrĩcãrã
niwã. Totá tojasĩ'rĩrã, tojo nicãrã niwã. 11 Tojo wa'ari cura titare ʉ̃rʉ̃gʉ̃
pʉ'to pãjãrã yesea ba'a nu'cũcãrã niwã. 12 Narẽ ĩ'arã, wãtĩa a'tiro ni
Jesure sẽrĩcãrã niwã:

—Ʉsãrẽ yesea tiro o'óya. Ʉsã napʉre sãjãarãti, nicãrã niwã.

13 Jesú "Tojota weeya", nicʉ niwĩ. Tojo weerã na masʉ̃pʉre ní'cãrã
wijaa, yeseapʉre sãjãacãrã niwã. Topʉre pãjãrã yesea pʉati mil
wa'tero nicãrã niwã. Yesea wãtĩa sãjãáca be'ro opa tʉ'rʉpʉ omamaati,
ditarapʉ doqueñojã, mirĩpe'tia wa'acãrã niwã.

14 Tojo wa'acã, yesea co'terã a'tiro weecãrã niwã. Na ʉpʉtʉ ʉcʉarã
macãpʉ, cãpũpʉ omawã'cã, weresterã wa'acãrã niwã. Na werecã
tʉ'orã, masã nipe'tirã ĩ'arã wa'acãrã niwã. 15 Jesú tiropʉ ejarã, wãtĩ
sãjãno'cʉre ĩ'acãrã niwã. Cʉ̃ su'ti sãña, añurõ wãcũse cʉogʉ dujicʉ
niwĩ. Cʉ̃rẽ ĩ'arã, uise me'rã nicãrã niwã. 16 Jesú masʉ̃rẽ wãtĩarẽ
cõ'awĩrõ'quere ĩ'a'cãrã nipe'tise cʉ̃rẽ wa'a'quere werecãrã niwã. Tojo
nicã yeseare wa'a'que quẽ'rãrẽ werecãrã niwã. 17 Tere tʉ'orã, masã
tocjãrã Jesure tutuaro me'rã "Mʉ'ʉ a'ti di'tapʉre niticã'ña, aperopʉ
wa'aya", nicãrã niwã.

18 Be'ro Jesú tojo nicã tʉ'ogʉ, yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãcʉ niwĩ. Tojo
weecã, wãtĩ cʉomi'cʉ Jesure ʉpʉtʉ sẽrĩmicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉ me'rã wa'agʉti. 19 Jesú cʉ̃rẽ "Te'a", niticʉ niwĩ.
A'tiro pe'e nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaagʉsa'a. Tojaa, mʉ'ʉ acawererã nipe'tirãrẽ
nipe'tise yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ wee'quere werepe'ocã'ña. Tojo nicã yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ
pajaña'gʉ̃ wee'quere weregʉ wa'aya, nicʉ niwĩ.

20 Tojo weegʉ cʉ̃rẽ wa'a'quere weregʉ wa'acʉ niwĩ. Decápoli
wãmetise macãrĩpʉ nipe'tise Jesú cʉ̃rẽ wee'quere werecʉ niwĩ.
Nipe'tirã cʉ̃ weresere tʉ'orã, ʉcʉa wa'acãrã niwã.

Jairo macõrẽ, tojo nicã dí mejã cʉogore Jesú yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Jesú wãtĩarẽ cõ'awĩrõca be'ro ape pã'rẽpʉ ní'cʉ pẽ'ajacʉ niwĩ tja.
Pẽ'ata, ditara sumutopʉ nu'cũrĩ cura cʉ̃ tiropʉ pãjãrã masã nerẽcãrã
niwã. 22 Topʉre ni'cʉ̃ na nerẽrĩ wi'i wiogʉ Jairo wãmetigʉ etacʉ niwĩ.
Jesure ĩ'agʉ̃, cʉ̃ tiro ejaque'acʉ niwĩ. 23 Cʉ̃rẽ yʉ'rʉodutigʉ ʉpʉtʉ sẽrĩcʉ
niwĩ:

—Yʉ'ʉ macõ wẽrĩgõpʉ weeamo. Te'a yʉ'ʉ me'rã. Mʉ'ʉ core
ñapeose me'rã yʉ'rʉgosamo. Tojo weecã, masãgõsamo, nicʉ niwĩ.

24 Jairo tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃ me'rã wa'acʉ niwĩ. Topʉ wa'acã,
pãjãrã masã cʉ̃rẽ siruturã tuumaawã'cãcãrã niwã. 25 Na masã pãjãrã
wa'teropʉ ni'cõ numio dí mejã dutitigo nico niwõ. Co tere dutitiro doce
cʉ̃'marĩ yʉ'rʉcaro niwʉ̃. 26 Duturua pãjãrã na ocoyemicã, pũrõ waro
pi'etico niwõ. Co niyeru cʉomi'quere narẽ wapayemigõ, tojaque'a
wa'aco niwõ. Ne duti tʉ'oticaro niwʉ̃. Yʉ'rʉronojõ wa'ago, pũrõ waro
wa'aco niwõ. 27 Jesú masãrẽ yʉ'rʉosere tʉ'oco niwõ. Tere tʉ'ogo, Jesú
sẽ'ema masã wa'teropʉ ejanʉ'cã, cʉ̃ yaro su'tirore da'raña'co niwõ.
28 "Yʉ'ʉ cʉ̃ ya su'tiro da'raña'se me'rãta yʉ'rʉgosa'a" ni wãcũgõ, tojo
weeco niwõ. 29 Co da'raña'se me'rã co duti maata bʉ'anʉ'cã wa'acaro
niwʉ̃. Co basu maata tʉ'oña'co niwõ. 30 Maata Jesú "Yʉ'ʉ tutuaro
me'rã ni'cõrẽ yʉ'rʉoasʉ", ni tʉ'oña'cʉ niwĩ. Majãmiĩ'a, masãrẽ
sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Noa, yáro su'tirore da'raña'ti?

31 Tere tʉ'orã, cʉ̃ bu'erã cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:

—¿Mʉ'ʉ ĩ'aweti? Masã pãjãrã tuuwã'cãcã ĩ'amigʉ̃, "¿Noa, yáro
su'tirore da'raña'ti?" ¿ni sẽrĩtiña'ti? nicãrã niwã.

32 Na weremicã, Jesú ¿noa, yáro su'tirore da'raña'pari? nígʉ̃,
nipe'tirãrẽ ĩ'ama'cʉ niwĩ. 33 Tojo weecã, cʉ̃ yʉ'rʉono'co uigo
narãsãgõta, cʉ̃ tiropʉ ejaque'aco niwõ. Co cʉ̃ yʉ'rʉo'quere masĩco
niwõ. Tojo weego cʉ̃rẽ diacjʉ̃ wereco niwõ.

34 Jesú core nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ ẽjõpeotjĩagõ, yʉ'rʉono'copʉ toja'a. Duti marĩgõ e'catise
me'rã tojaaya, nicʉ niwĩ.

35 Jesú core ucũrĩ cura Jairo ya wi'icjãrã na tiropʉ ejacãrã niwã.
Topʉ ejarã, Jairore a'tiro nicãrã niwã:

—Mʉ'ʉ macõ wẽrĩa wa'amo. Marĩrẽ bu'egʉre tocã'rõta cari-
bodu'uya, nicãrã niwã.

36 Jesú narẽ tʉ'ope'otimigʉ̃ta, Jairore a'tiro nicʉ niwĩ:

—Ʉcʉatigʉta. Tojo weronojõ o'ogʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeoya.

37 Jesú cʉ̃ me'rã pãjãrã wa'acã ʉaticʉ niwĩ. A'ticʉrã dia'cʉ̃ pijicʉ
niwĩ. Pedro, Santiago, cʉ̃ acabiji Juãrẽ pijicʉ niwĩ. 38 Jesú judío
masã nerẽrĩ wi'i wiogʉ ya wi'ipʉ ejacʉ niwĩ. Topʉ ejagʉ, masã uti,
dʉjariwã'a caricũcusiarã pãjãrã ĩ'acʉ niwĩ. 39 Ti wi'ipʉ sãjãagʉ̃, to
masã pãjãrã nirãrẽ nicʉ niwĩ:

—¿De'ro weerã tocã'rõ caricũ, utiti? Wĩ'magõ wẽrĩtimo. Cãrĩgõ
weemo, nicʉ niwĩ.

40 Cʉ̃ tojo nicã, ti wi'ipʉ ní'cãrã mejõ bujicã'cãrã niwã. Be'ro
Jesú nipe'tirãrẽ wijaaduticʉ niwĩ. Na wijááca be'ro wĩ'magõ pacʉre,
pacore, cʉ̃ bu'erã i'tiarãrẽ co pesari tucũpʉ pijisãjãacʉ niwĩ. 41 Topʉ
sãjãtagʉ, co omocãrẽ ñe'e, arameo me'rã nicʉ niwĩ:
—Talita, cumi. Tojo nígʉ̃, "Wĩ'magõ, wã'cãnʉ'cãña" nígʉ̃, tojo nicʉ
niwĩ.
42 Cʉ̃ tojo nirĩ cura wĩ'magõ doce cʉ̃'marĩ cʉogo wã'cãnʉ'cã, sijaco
niwõ. Co masãcã ĩ'arã, na ʉcʉayʉ'rʉa wa'acãrã niwã. 43 Jesú
tojo wee'quere tutuaro me'rã ãpẽrãrẽ ne weredutiticʉ niwĩ. Be'ro
"Wĩ'magõrẽ ba'ase ecaya", nicʉ niwĩ.

6

Jesú cʉ̃ ya macã Nazarepʉ dajatojaa'que ni'i
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Jesú Capernaupʉ ní'cʉ cʉ̃ ya macãpʉ tojaacã, cʉ̃ bu'erã quẽ'rã
wa'acãrã niwã. 2 Judío masã soowʉari nʉmʉ nicã, Jesú na nerẽwʉari
wi'ipʉ bu'ecʉ niwĩ. Pãjãrã masã cʉ̃ bu'esere tʉ'orã, tʉ'omarĩacãrã
niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—¿No'opʉ bu'epari ã'rĩ a'te nipe'tise pejere? ¿Noa ã'rĩrẽ tocã'rõ
masĩsere o'opari? ¿A'te cʉ̃ weeĩ'ose quẽ'rãrẽ no'opʉ bu'epari? 3 Ã'rĩ
capiteru, María macʉ̃ nimi. Santiago, José, Juda, Simó ma'mi nimi. Cʉ̃
acabijirã numia quẽ'rã a'to marĩ wa'teropʉ nima, nicãrã niwã. Tere
wãcũrã, cʉ̃rẽ ne ẽjõpeosĩ'rĩticãrã niwã. 4 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú
a'tiro nicʉ niwĩ:
—Nipe'tirã ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ tʉ'o
ẽjõpeosama. Cʉ̃ ya di'tacjãrã, cʉ̃ acawererã waro, cʉ̃ ya wi'icjãrã
dia'cʉ̃ cʉ̃rẽ ẽjõpeotisama, nicʉ niwĩ.
5 Ẽjõpeoti'que ye bu'iri Jesú topʉre peje narẽ weeĩ'omasĩticʉ niwĩ.
A'te dia'cʉ̃rẽ weecʉ niwĩ. Pejetirãta dutitirãrẽ omocã ñapeo yʉ'rʉocʉ
niwĩ. 6 Na ẽjõpeoticã ĩ'agʉ̃, ʉcʉayʉ'rʉacʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ bese'cãrãrẽ bu'edutio'o'que ni'i
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Nazare ti macã pʉ'toacã nise macãrĩpʉ bu'ecusiacʉ niwĩ.
7 Na docere cʉ̃ pʉ'topʉ pijigʉ, pʉarẽrã dia'cʉ̃ o'ónʉ'cãcʉ niwĩ. Narẽ
wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõmasĩsere o'ocʉ niwĩ. 8 Ne apeyenojõ
miadutiticʉ niwĩ. Na tuacjʉ me'rã dia'cʉ̃ wa'aduticʉ niwĩ. Ne
pu'enojõ, ajuronojõ, niyeru miadutiticʉ niwĩ. 9 Na sapatu sãñase
caseri me'rã dia'cʉ̃, tojo nicã su'ti na sãñase me'rã dia'cʉ̃ wa'aduticʉ
niwĩ. 10 A'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉsã wi'ipʉ sãjãarã, ti macãpʉ mʉsã niatjo põtẽorõ tojaque'aya.
11 No'o mʉsãrẽ aperopʉ ñe'eticã, mʉsã ucũsere tʉ'osĩ'rĩticã, tore
wijawã'cãña. Tore wijarã, ti macã cjase di'ta wã'a'quere paastecõ'aña.
Tojo weerã mʉsã "A'ti macãcjãrã bu'iritima", ni ĩ'orãsa'a. Diacjʉ̃ta
nigʉ̃ti. Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, ti macãcjãrã mʉsãrẽ
ñe'eti'cãrãrẽ a'tiro weegʉsami. Sodoma, Gomorracjãrãrẽ bu'iri
da're'caro nemorõ narẽ da'regʉsami, nicʉ niwĩ Jesú.
12 Cʉ̃ tojo níca be'ro na wa'a wa'acãrã niwã. Wa'a, masãrẽ "Mʉsã
ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayuya", nicãrã niwã. 13 Tojo nicã pãjãrã
wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõcãrã niwã. Pãjãrã dutitirãrẽ ʉ'se me'rã
wa're, narẽ yʉ'rʉomʉjãcãrã niwã.

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃rẽ tojo wee wẽjẽcãrã niwã nise ni'i
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

14 Nipe'tiropʉ Jesú weesere tʉ'ose'sa wa'acãrã niwã. Herode ti di'ta
wiogʉ quẽ'rã tʉ'ocʉ niwĩ. Tere tʉ'ogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ wẽjẽno'cʉpʉ nimigʉ̃, masãgʉ̃ masãpĩ.
Tojo weetigʉ mejẽta cʉ̃ peje waro weeĩ'otutuayʉ'rʉami, nicʉ niwĩ.

15 Ãpẽrã pe'e a'tiro nicãrã niwã:

—Nitimi. Cʉ̃ dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía
masãgʉ̃ masãpĩ, nicãrã niwã.

Tojo nicã tja ãpẽrã a'tiro nicãrã niwã:

—Dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masã weronojõ nígʉ̃
nisasami, nicãrã niwã.

16 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Herode nicʉ niwĩ:

—Todʉporo yʉ'ʉ dʉpoa dʉtesureduti'cʉ Juã wãmeyeri masʉ̃ nisami.
Cʉ́ta ni'cãrõacãrẽ masãpĩ, nicʉ niwĩ.

17 Herode todʉporopʉ Herodía wãmetigo ye bu'iri Juãrẽ bu'iri
da'reri wi'ipʉ miaa, dʉ'tecũuduticʉ niwĩ. Herodía cʉ̃ acabiji Felipe
nʉmo nico niwõ. Tojo nimicã, Herode pe'e cʉ̃ acabiji catimicã, core
ẽ'ma, nʉmoticʉ niwĩ. 18 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, Juã wãmeyeri masʉ̃
Herodere a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ acabiji nʉmorẽ nʉmoticã, ña'a ni'i. Core cʉoticã'ña, nicʉ
niwĩ.

19 Cʉ̃ tojo nise bu'iri Herodía Juã me'rã a'pepũrĩgõ, cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩco
nimiwõ. Tojo wãcũmigõ, wẽjẽmasĩtico niwõ. 20 Herode pe'e
Juãrẽ añugʉ̃, bu'iri moogʉ̃ nimi nígʉ̃, nʉcʉ̃ĩ'ase me'rã tʉ'oña'cʉ
niwĩ. Tojo weegʉ co ña'arõ weesĩ'rĩsere weedutiticʉ niwĩ. Juã
ucũsere tʉ'omasĩtimigʉ̃, añurõ tʉ'sase me'rã tʉ'ocʉ niwĩ, tʉ'ogʉ
pe'e. 21 Herodía Juãrẽ ĩ'atu'tigo nitjĩagõ, Herode cʉ̃ bajuáca nʉmʉ
bosenʉmʉ weeri cura Juãrẽ co wẽjẽsĩ'rĩ'quere bocaejapejaco niwõ.
Ti nʉmʉrẽ Herode bosenʉmʉ wéégʉ, cʉ̃ me'rã da'rarãrẽ pijinerẽcʉ
niwĩ. Tojo nicã surara wiorãrẽ, Galilea di'tacjãrã wiorã nirãnojõrẽ
pijiocʉ niwĩ. Pijio, narẽ sʉ'ori ba'acʉ niwĩ. 22 Na ba'aropʉ Herodía
macõ sãjãa, basaĩ'oco niwõ. Co basaĩ'osere Herode, ãpẽrã cʉ̃ me'rã
ba'adujirã tʉ'sayʉ'rʉacãrã niwã. Tojo weegʉ Herode nicʉ niwĩ core:

—No'o mʉ'ʉ ʉasenojõrẽ sẽrĩcã, mʉ'ʉrẽ o'ogʉti, nicʉ niwĩ.

23 Tojo weegʉ masã ĩ'orõpʉ "Nisooro marĩrõ no'o yʉ'ʉ dutiri di'ta
deco me'rã mʉ'ʉ sẽrĩcã, o'omasĩ'i", nicʉ niwĩ. 24 Be'ro co paco tiro
wa'a, sẽrĩtiña'co niwõ:

—Ma'u, ¿ñe'enojõrẽ sẽrĩgõsari cʉ̃rẽ? nico niwõ.

Co paco yʉ'tico niwõ:

—Juã wãmeyeri masʉ̃ ya dʉpoare dʉtesure miitidutiya, nico niwõ.

25 Be'ro maata Herode tiropʉ wa'a, cʉ̃rẽ nico niwõ:

—Ni'cãrõacãta bapapʉ Juã wãmeyeri masʉ̃ ya dʉpoare dʉtesure
misãa o'oya, nico niwõ.

26 Co tojo nicã tʉ'ogʉ, Herode bʉjawetiyʉ'rʉacʉ niwĩ. Cʉ̃ nipe'tirã
to nerẽ'cãrã tʉ'oropʉ "No'o mʉ'ʉ sẽrĩsere o'ogʉti" ní'cʉ niyucã, de'ro
weeta basioticaro niwʉ̃. Tojo weegʉ cʉ̃ "O'owe'e", nímasĩticʉ niwĩ.
27 Be'ro maata ni'cʉ̃ surarare Juã ya dʉpoare dʉtesure miitidutio'ocʉ
niwĩ. 28 Tojo weegʉ surara bu'iri da'reri wi'ipʉ wa'a, Juã ya dʉpoare

dʉtesure, bapapʉ misãa miacʉ niwĩ. Be'ro cʉ̃ Herode core o'ocʉ niwĩ.
Co pe'e quẽ'rã co pacopʉre o'oturiaco niwõ.
29 Juãrẽ tojo weese quetire tʉ'orã, cʉ̃ bu'esere sirutu'cãrã cʉ̃ upʉre
mii, yaarã wa'acãrã niwã.

Jesú ni'cãmocʉsetiri mil ʉmʉarẽ ba'ase eca'que ni'i
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jesú besecʉ́ú'cãrã na bu'ecusiaca be'ro Jesú tiropʉ dajacãrã
niwã. Daja, cʉ̃ tiro nerẽcãrã niwã. Nipe'tise na wee'quere, masãrẽ
bu'e'quere werecãrã niwã. 31 Tu'ajanʉ'cõca be'ro Jesú narẽ "Te'a
sijácatirã masã marĩrõpʉ", nicʉ niwĩ.
Masã na tiropʉ na'irõ wa'amʉjãyucã, na ba'anʉcʉ̃aticãrã niwã.
32 Tojo weegʉ Jesú, cʉ̃ bu'erã me'rã na se'saro yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa,
masã marĩrõpʉ wa'acãrã niwã. 33 Pãjãrã na wa'acã ĩ'acãrã niwã.
Tojo weerã Jesure ĩ'a'cãrã, cʉ̃ wa'aropʉ nipe'tise macãrĩcjãrã omasiru-
tuwã'cãcãrã niwã. Na dʉporo na pẽ'atatjore yucuetojacãrã niwã.
34 Be'ro Jesú yucʉsʉpʉ sãña'cʉ dujinʉ'cãgʉ̃, masã pãjãrãrẽ ĩ'agʉ̃,
pajaña'cʉ niwĩ. "Oveja co'tegʉ moorã weronojõ nima", ni tʉ'oña'cʉ
niwĩ. Tojo weegʉ narẽ peje bu'enʉ'cãcʉ niwĩ. 35 Ñamica'apʉ cʉ̃ bu'erã
cʉ̃ tiro eja, a'tiro nicãrã niwã:
—Ñamica'apʉ ni'i. A'topʉre ne masã marĩma. 36 Tojo weegʉ masãrẽ
macãrĩpʉ no'o pʉ'to nise macãrĩpʉ tojaadutiya. Topʉ duuba'arã
wa'ato. Ba'ase mooma, nicãrã niwã.
37 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsã narẽ ba'ase ecaya.
Na pe'e cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:
—¿Ocho mujĩpũrĩ cjãrõ da'rawapata'ase me'rã ʉ̃sã pa̋ duurã
wa'arãsari ã'rãrẽ ecajã? nicãrã niwã.
38 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—¿Mʉsã dicʉse pa̋ cʉoti? Ĩ'arã wa'aya.
Na ĩ'atoja, cʉ̃rẽ werecãrã niwã:
—Ni'cãmocʉse pa̋, tojo nicã pʉarã wa'i niama, nicãrã niwã.
39 Be'ro ni'cãrẽ cururi masãrẽ tá bu'ipʉ dujiduticʉ niwĩ. 40 Tojo
weerã na ni'cãrẽ cururire cien masã dujicãrã niwã. Apeye cururire
cincuenta masã dujibʉrocãrã niwã. 41 Be'ro Jesú te ni'cãmocʉse pa̋rẽ,
na wa'i pʉarãrẽ mii, ʉ'mʉarõpʉ ĩ'amorõ, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise
o'ocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, pa̋rẽ pe'este, cʉ̃ bu'erãrẽ masãrẽ etidutigʉ
o'ocʉ niwĩ. Wa'i quẽ'rãrẽ mejãrõta weecʉ niwĩ. 42 Nipe'tirã ba'a
yapicãrã niwã. 43 Be'ro doce pi'seri na ba'adʉ'a'quere seeneocãrã
niwã. 44 Tere ba'a'cãrã ʉmʉa se'saro ni'cãmocʉsetiri mil nicãrã niwã.

Jesú acopʉ sija'que ni'i
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

45 Jesú masãrẽ ba'ase ecáca be'ro maata cʉ̃ bu'erãrẽ ditarapʉ
pẽ'ayuduticʉ niwĩ. Narẽ cʉ̃ dʉporo Betsaidapʉ ejayudutigʉ o'ócʉ
niwĩ. Cʉ̃ pe'e masãrẽ we'eritigʉ weecʉ niwĩ. 46 Narẽ we'eritica be'ro
ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ñubuegʉ mʉjãcʉ niwĩ. 47 Na'íca be'ro yucʉsʉ ditara decopʉ
nicaro niwʉ̃. Jesú pe'e majãrõpʉre ni'cʉ̃ta nicʉ niwĩ. 48 Wĩ'rõ na
pẽ'arõta wẽepõtẽocaro niwʉ̃. Tojo weegʉ Jesú na wajawã'cãmasĩticã
ĩ'acʉ niwĩ. Bo'remʉjãtiri cura Jesú na tiropʉ wa'agʉ, acopʉ si-
jawã'cãcʉ niwĩ. Cã'rõ narẽ yʉ'rʉacʉ nimiwĩ. 49 Tojo wa'ari cura cʉ̃

acopʉ sijawã'cãticã ĩ'acãrã niwã. Cʉ̃rẽ ĩ'arã, masʉ̃ wẽrĩ'cʉ wãtĩ nisami
nírã, caricũcãrã niwã. 50 Na nipe'tirã cʉ̃rẽ ĩ'arã, ʉcʉape'tia wa'acãrã
niwã. Tojo weegʉ Jesú maata narẽ a'tiro niquejocʉ niwĩ:
—Wãcũtutuaya. Yʉ'ʉ ni'i. Uiticã'ña, nicʉ niwĩ.
51 Be'ro na sãñapjʉpʉ mʉjãsãjãcʉ niwĩ. Cʉ̃ mʉjãsãjãrĩ cura wĩ'rõ
di'tamarĩa wa'acaro niwʉ̃. Tere ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉa, ĩ'amarĩacãrã niwã.
52 Pã́ me'rã cʉ̃ weeĩ'o'quere na añurõ waro tʉ'omasĩbutiaticãrã niwã
yujupʉ. Tojo weerã ʉcʉayʉ'rʉacãrã niwã.

Jesú Genesarepʉ dutitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 14.34-36)

53 Na ti ditarapʉre pẽ'a, Genesare wãmetiropʉ ejacãrã niwã. Topʉ
ejarã, na yawʉ yucʉsʉre dʉ'tepo'o, majãcãrã niwã. 54 Topʉ na
majãnʉ'cãrĩ cura tocjãrã maata Jesure ĩ'amasĩcãrã niwã. 55 Tojo weerã
na nipe'tiropʉ omawã'cã, dutitirãrẽ na cũñase me'rã Jesú no'o wa'aro
miamʉjãcãrã niwã. 56 No'o cʉ̃ wa'ari macãpʉ, sumutopʉ, cãpũpʉ, no'o
bajuyoro cʉ̃ yʉ'rʉatjopʉ dutitirãrẽ miaa, cũumʉjãcãrã niwã. Jesure
a'tiro sẽrĩcãrã niwã:
—Mʉ'ʉ quẽ'rã ʉ̃sãrẽ cã'rõ mʉ'ʉ yaro su'tirore ñe'eña'duticureya,
nicãrã niwã. Nipe'tirã ñe'eña'cãrã duti yʉ'rʉno'pe'tia wa'acãrã niwã.

7

Masãrẽ ña'arõ wa'acã weese ni'i
(Mt 15.1-20)

1 Ni'cã nʉmʉ fariseo masã, tojo nicã ni'cãrẽrã Moisé oja'quere
bu'eri masã Jesú tiropʉ ejacãrã niwã. Na Jerusalẽpʉ ní'cãrã wa'acãrã
niwã. 2 Jesú bu'erãrẽ ni'cãrẽrãrẽ omocoetimirã ba'acã ĩ'acãrã niwã.
Ba'ase dʉporo na weewʉaronojõ weeticãrã niwã. Tojo weerã ña'arã
weronojõ ĩ'ano'cãrã niwã. 3 Fariseo masã, nipe'tirã judío masã
na ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'quere a'tiro weesirutucãrã niwã. Pejetiri
omocoeca be'ropʉ dia'cʉ̃ ba'acãrã niwã. 4 Na ba'ase duurã eja'cãrã
quẽ'rã mejãrõta weecãrã niwã. Na ñecʉ̃sʉmʉa wee'caronojõta
weesirutucãrã niwã. Na sĩ'rĩse pare, piosãase pare, cõme me'rã
wee'queparʉre, na soo dujisere coemʉjãcãrã niwã. Na tojo weetirã,
Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ ña'arã nibosa'a nírã, tojo weecãrã niwã. 5 Tojo weerã
Jesú bu'erã omocoeticã ĩ'arã, Jesure sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weerã mʉ'ʉ bu'erã marĩ ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'quere
weesirutuweti? Na omocoetimirã ba'arã, ña'arõ weerã weema, nicãrã
niwã.
6 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ Isaía dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ
masʉ̃ a'tiro ni ojacʉ niwĩ:
“Ã'rã masã ʉsero me'rã dia'cʉ̃ yʉ'ʉre ẽjõpeoma.
Na tʉ'oña'se waro pe'e no'opʉ nirõ nisa'a.
7 Tojo weerã na yʉ'ʉre ñubuepeose wapamarĩ'i.
Na bu'ese yʉ'ʉ dutise mejẽta ni'i.
Masã dutise ni'i”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojacʉ niwĩ.
8 Mʉsã, masã na weemʉjãti'quere weesiruturãtirã, Õ'acʉ̃ dutise pe'ere
du'ucũu'u, ni yʉ'ticʉ niwĩ.
9 A'tiro ninemocʉ niwĩ:

—Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'quere weesiruturã, me'rĩse me'rã Õ'acʉ̃ dutise pe'ere weewe'e. 10 Moisé a'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉsã pacʉ, mʉsã pacore ẽjõpeoya. Narẽ ña'arõ ucũgʉ̃nojõrẽ wẽjẽcõ'ato”, nicʉ niwĩ. 11 Mʉsã pe'e masãrẽ a'tiro weeduti'i. “Mʉsã pacʉre o mʉsã pacore na apeyenojõ sẽrĩcã, weetamusĩ'rĩtirã, ‘Corbán ni'i’, niña.” Tojo nírã, “Nipe'tise ʉ̃sã cʉose mʉsãrẽ weetamubo'quere Õ'acʉ̃rẽ o'o'quepʉ ni'i” nidutirã, tojo nisa'a. 12 Mʉsã tojo nírã, pacʉre, pacore “Ne weetamumasĩtisa'a”, nirã weesa'a. 13 A'tiro wãcũrã, Õ'acʉ̃ dutisere tojowaro ĩ'acõ'abutiacã'a. Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'quere wéérã, tojota pẽ'rĩpejasirutu'u. Apeye peje na wee'quenojõrẽ weesirutubajaque'a'a, nicʉ niwĩ.

14 Narẽ tojo níca be'ro Jesú masãrẽ pijio, nicʉ niwĩ:

—Yé cjasere tʉ'omasĩrãti nírã, tʉ'orã a'tia. 15 Marĩ ʉsero me'rã ba'ase mejẽta Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ marĩrẽ ña'arõ wa'acã wee'e. Tojo weronojõ o'oro, marĩ ya ʉsero wijatise pe'e ña'arõ wa'acã wee'e. 16 O'meperi cʉorãnojõ a'tere añurõ tʉ'oya, nicʉ niwĩ.

17 Be'ro Jesú pãjãrã tiropʉ ní'cʉ wa'acʉ niwĩ. Wa'a, wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. Be'ro topʉ cʉ̃ queose were'quere cʉ̃ bu'erã sẽrĩtiña'cãrã niwã. 18 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—¿Mʉsã quẽ'rã a'tere tʉ'omasĩweti? Nipe'tise marĩ ba'asõrõsenojõ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ marĩrẽ ña'arõ wa'acã weewe'e. 19 Te marĩ ba'asõrõse ejeripõ'rãpʉ wa'atisa'a. Paagapʉ ba'asõrõno'o. Be'ro yʉ'rʉwija wa'asa'a, nicʉ niwĩ.

Tojo nígʉ̃, nipe'tise ba'ase añuse ni'i nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

20 Jesú apeye werenemocʉ niwĩ:

—Masʉ̃pʉre wijase pũrĩcã cʉ̃rẽ ña'arõ wa'acã wee'e. 21 A'tiro ni'i. Marĩ ña'arõ wãcũse po'peapʉ dʉ'pocãtiwijatisa'a. Apĩ nʉmorẽ a'metãrãsĩ'rĩse, numiarẽ ña'arõ weese, masãrẽ wẽjẽcõ'ase ña'ase ni'i. 22 Tojo nicã yajase, apeyenojõrẽ ʉaripejase, ãpẽrãrẽ ña'arõ weese, ãpẽrãrẽ weesoose, marĩ ña'arõ weesere du'utise wãcũsepʉta wijati'i. Apeye tja, ʉose, ãpẽrãrẽ ña'arõ ucũse, ãpẽrã yʉ'rʉoro tʉ'oña'se, marĩ no'o ʉaro weema'ase, te quẽ'rã wãcũsepʉta wijati'i. 23 A'te nipe'tise ña'ase po'peapʉ wijati'i. Te pũrĩcã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ masãrẽ ña'arõ wa'acã wee'e, ni werecʉ niwĩ.

Judío masõ nitigo ape di'tacjõpʉ Jesure ẽjõpeo'que ni'i
(Mt 15.21-28)

24 Jesú Genesarepʉ ní'cʉ Tiro, Sidõ̃ wãmetise macãrĩpʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉre ãpẽrã masĩticã'to nígʉ̃, ni'cã wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. Tojo weemigʉ̃, masĩcã'no'cʉ niwĩ. 25 Maata wãtĩ sãjãno'co paco Jesú topʉ niapʉ nisere masĩco niwõ. Co a'ti, cʉ̃ weetamusere sẽrĩgõtigo, Jesú tiropʉ cʉ̃rẽ ẽjõpeogo, ejaque'aco niwõ. 26 Co ape macãcjõ Sirofeniciacjõ nico niwõ. Be'ro Jesú tiropʉ eta, wãtĩ co macõpʉre nigʉ̃rẽ cõ'awĩrõdutico niwõ. 27 Jesú core nicʉ niwĩ:

—Wĩ'marã pe'ere ecamʉ'tãrõʉa'a. Marĩ na ba'amʉ'tãtimicã, ba'asere ẽ'ma, diayiare doquecũucã ña'a ni'i, nicʉ niwĩ. A'tiro nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ. Judío masã pe'ere weetamumʉ'tãrõʉa'a. Be'ropʉta judío masã nitirãrẽ weetamurõʉa'a nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

28 Co cʉ̃rẽ yʉ'tico niwõ:

—Yʉ'ʉ wiogʉ, tojota ni'i, nírõ. Diayiapʉta mesa doca dujirã põ'rã ba'acã bʉrʉdijasere ba'asama, nico niwõ. Judío masã nitirã quẽ'rã cã'rõ mʉ'ʉ añurõ weesere ñe'emasĩma nígõ, tojo nico niwõ.
29 Co tojo nicã, Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ añurõ wãcũ'u. Wãtĩ mʉ'ʉ macõpʉre ní'cʉre cõ'awĩrõtoja'a. Wa'agosa'a, nicʉ niwĩ.
30 Be'ro co wi'ipʉ tojaa wa'aco niwõ. Topʉ tojaatago, co macõrẽ co cũñarõpʉ pesacã ĩ'aco niwõ. Wãtĩ copʉre nimi'cʉ wijaatojacʉ niwĩ.

Jesú tʉ'otigʉre, ucũmasĩtigʉre yʉ'rʉo'que ni'i

31 Jesú Tiro wãmetiropʉ ní'cʉ wijawã'cãcʉ niwĩ. Topʉ wijawã'cãgʉ̃, Sidõ̃ wãmetiropʉ, Decápoli nise macãrĩpʉ yʉ'rʉacʉ niwĩ. To yʉ'rʉaa, Galilea cja ditarapʉ ejacʉ niwĩ. 32 Topʉ ni'cʉ̃ tʉ'otigʉre, añurõ ucũwĩrõmasĩtigʉre Jesú tiro miacãrã niwã. Jesure "Cʉ̃rẽ ñapeo yʉ'rʉoya", nicãrã niwã. 33 Tojo weegʉ Jesú cʉ̃rẽ apero, masã ĩ'atiropʉ miacʉ niwĩ. Topʉ cʉ̃ ye omopicarire tʉ'otigʉ ye o'meperipʉ sĩosõrõcʉ niwĩ. Be'ro ʉ'seco e'opeo, cʉ̃ ya ñe'merõrẽ ñapeocʉ niwĩ. 34 Be'ro ʉ'mʉsepʉ ĩ'amorõ ejerisãjã, arameo me'rã a'tiro nicʉ niwĩ:
—Efata. "Pãrĩña" nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.
35 Cʉ̃ tojo nise me'rã cʉ̃ ye o'meperi pãrĩa wa'acaro niwʉ̃. Cʉ̃ ya ñe'merõ ca'bia wa'a, añurõ ucũmasĩcʉ niwĩ. 36 Tu'ajanʉ'cõ, Jesú narẽ "Ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña", nicʉ nimiwĩ. Cʉ̃ narẽ "Ne cã'rõ weretibutiacã'ña" nimicã, na nemorõ werepãacãrã niwã. 37 Na ʉpʉtʉ ĩ'amarĩa, a'tiro nicãrã niwã:
—Nipe'tisere añurõ weemi. Masã tʉ'otirãpʉreta tʉ'ocã weesãjãmi. Ucũtirãpʉreta ucũcã weesãjãmi, nicãrã niwã.

8

Jesú ba'paritisetiri mil ʉmʉarẽ eca'que ni'i
(Mt 15.32-39)

1 Jesú masãrẽ yʉ'rʉocaterore pãjãrã masã cʉ̃ tiropʉ nerẽcãrã niwã. Be'ro na ba'ase toja wa'acãrã niwã. Tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ pijio, nicʉ niwĩ:
2 —Yʉ'ʉ ã'rãrẽ pajaña'a wa'asa'a. Na marĩ me'rã nirõ̃ i'tia nʉmʉ yʉ'rʉ'ʉ. Tojo weerã na ba'ase toja wa'ama. 3 Na ye wi'seripʉ yʉ'ʉ tojaaduticã, ʉjaboarã ma'apʉ tʉ'omasĩse pe'tique'a wa'abosama. Ãpẽrã yoabutiaropʉ a'ti'cãrã nima, nicʉ niwĩ Jesú.
4 Be'ro cʉ̃ bu'erã Jesure yʉ'ticãrã niwã:
—Marĩ a'to masã marĩrõpʉre ¿de'ro wee ã'rã pãjãrãrẽ ba'ase boca ecabosari? nicãrã niwã.
5 Jesú narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Dicʉsepaga pã̃ cʉoti?
Na yʉ'ticãrã niwã:
—Sietepaga cʉo'o, ni yʉ'ticãrã niwã.
6 Tojo níca be'ro Jesú masãrẽ dujiduticʉ niwĩ. Cʉ̃ tepagare mii, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Be'ro, pe'é, cʉ̃ bu'erãrẽ masãrẽ etidutigʉ o'ocʉ niwĩ. Na masãpʉre etituriacãrã niwã. 7 Wa'i o'majãrãcãrẽ pejetirãcã cʉocãrã niwã. Jesú na quẽ'rãrẽ cʉ̃ pacʉre e'catise o'otoja, mejãrõta tja etiduticʉ niwĩ. 8 Nipe'tirã ba'a yapiyʉ'rʉacãrã niwã. Be'ro siete pi'seri na ba'adʉ'a'quere seeneo,

miisãacãrã niwã. 9-10 Topʉ ba'a'cãrã ba'paritisetiri mil wa'tero ʉmʉa
nicãrã niwã. Be'ro narẽ na ye wi'seripʉ tojaadutigʉ, Jesú cʉ̃ bu'erã
me'rã yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa, Dalmanuta wãmetiropʉ wa'a wa'acʉ
niwĩ.

Jesure fariseo masã Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'odutimi'que ni'i
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

11 Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã Dalmanutapʉ etacʉ niwĩ. Topʉ fariseo masã
Jesure tutuaro me'rã ucũcãrã niwã. ¿Diacjʉ̃ta Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimiticʉ̃?
nírã, cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'oduticãrã niwã. 12 Jesú na tojo
nisere caributi, tʉ'satigʉ, narẽ nicʉ niwĩ:

—Aa. ¿De'ro weerã a'tocaterocjãrã weeĩ'odutisari? Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti.
Ne cã'rõ narẽ weeĩ'osome, nicʉ niwĩ.

13 Be'ro narẽ cõ'awã'cãgʉ̃, yucʉsʉpʉ apaturi mʉjãsãjãa, ape pã'rẽpʉ
pẽ'a wa'acʉ niwĩ.

Jesú queose o'o'que ni'i
(Mt 16.5-12)

14 Ape pã'rẽpʉ pẽ'arã, Jesú bu'erã na ba'atjere miaticãrã niwã. Pã̃
ni'cãgãta cʉocãrã niwã. 15 Be'ro Jesú narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Fariseo masã, tojo nicã Herode na ye levadura pã̃ bʉcʉacã weesere
mʉsã tʉ'omasĩña, nicʉ niwĩ.

16 Cʉ̃ bu'erã cʉ̃ nisere tʉ'otirã, na basu nicãrã niwã:

—Marĩ pã̃ moocã, tojo nisami, nicãrã niwã.

17 Jesú na tojo nisere masĩgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

—¿De'ro weerã mʉsã "Ba'ase moo'o", niti? ¿Mʉsã tʉ'omasĩweti
yujupʉ? Mʉsã ejeripõ'rã bʉtiyʉ'rʉa'a. 18 Mʉsã ye caperi me'rã ĩ'a'a.
Mʉsã ye o'meperi me'rã tʉ'o'o. ¿Tojo weemirã, yʉ'ʉ todʉporopʉ
wee'quere wãcũtibutiati? 19 Todʉporopʉ ni'cãmocʉsetiri mil masãrẽ
ni'cãmocʉsepaga pã̃ me'rã ecawʉ. ¿Dicʉse pi'seri na ba'adʉ'a'quere
seeneorĩ? nicʉ niwĩ.

Cʉ̃ bu'erã cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:

—Doce pi'seri seesãawʉ̃, ni yʉ'ticãrã niwã.

20 Jesú narẽ ninemocʉ niwĩ:

—Apeye quẽ'rã sietepaga pã̃ me'rã ba'paritisetiri mil masãrẽ ecawʉ.
Tita quẽ'rãrẽ ¿dicʉse pi'seri seeneono'rĩ? nicʉ niwĩ.

Na cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:

—Siete pi'seri seeneono'wʉ̃, nicãrã niwã.

21 Na tojo níca be'ro Jesú narẽ nicʉ niwĩ:

—To pũrĩcã tere masĩmirã, ¿de'ro weerã tʉ'omasĩweti yujupʉ? nicʉ
niwĩ.

Jesú Betsaidapʉ caperi ĩ'atigʉre yʉ'rʉo'que ni'i

22 Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã ditarare pẽ'a, ape pã'rẽ Betsaida wãmetiri
macãpʉ pẽ'ajacãrã niwã. Topʉ na ejacã, Jesú tiro ni'cʉ̃ caperi ĩ'atigʉre
miiejacãrã niwã. Na Jesure a'tiro sẽrĩcãrã niwã:

—Ã'rĩrẽ ñapeo yʉ'rʉoya, nicãrã niwã. 23 Tojo weegʉ Jesú caperi
ĩ'atigʉ ya omocãpʉ ñe'e, macã sumutopʉ tʉ̃awã'cãcʉ niwĩ. Be'ro Jesú
cʉ̃ ye ʉ'seco me'rã caperipʉ tuuwa'recʉ niwĩ. Tojo weetojanʉ'cõ, Jesú
omocãrĩ me'rã cʉ̃ ye caperire ñapeocʉ niwĩ. Be'ro cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cʉ
niwĩ:

—¿Mʉ'ʉrẽ apeyenojõ bajumitito? nicʉ niwĩ. 24 Cʉ̃, cʉ̃ ye caperire ĩ'apãa, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Masãrẽ ĩ'a'a, ĩ'agʉ̃. Yucʉpagʉ weronojõ bajurã sijacã ĩ'a'a, nicʉ niwĩ.
25 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃ ye caperipʉ apaturi ñapeonemocʉ niwĩ. Topʉta cʉ̃ añurõ waro ĩ'abutiacʉ niwĩ. Nipe'tisere queoro ĩ'acʉ niwĩ. 26 Be'ro Jesú cʉ̃rẽ cʉ̃ ya wi'ipʉ o'ótõrõgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Macãpʉ wa'aticã'ña. Ne ni'cʉ̃ tocjʉ̃rẽ yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ yʉ'rʉo'quere wereticã'ña, nicʉ niwĩ.

Pedro Jesure "Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉta ni'i" ní'que ni'i
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã Cesarea Filipo wãmetiri macã pʉ'to nise macãrĩpʉ wa'acãrã niwã. Na to wa'aropʉ cʉ̃ bu'erãrẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿De'ro masã ucũti yʉ'ʉre? nicʉ niwĩ.
28 Na cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:
—Ãpẽrã mʉ'ʉrẽ "Juã wãmeyeri masʉ̃ nimi", nima. Ãpẽrã "Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía nimi", nima. Ãpẽrã "No'o nigʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nígʉ̃ nisasami", nima, nicãrã niwã.
29 Be'ro Jesú narẽ sẽrĩtiña'nemocʉ niwĩ tja:
—¿Mʉsã waro, yʉ'ʉre de'ro wãcũti? nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã, Pedro yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ni'i, nicʉ niwĩ.
30 Pedro tojo ní'quere Jesú ne ãpẽrãrẽ weredutiticʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere were'que ni'i
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Tu'ajanʉ'cõ, cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro ni bu'enʉ'cãcʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ pũrõ pi'etigʉsa'a. Tojo nicã judío masã bʉcʉrã, pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã yʉ'ʉre ʉatirãsama. Yʉ'ʉre wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ. 32 Narẽ tʉ'ota basioro wereme'rĩcã'cʉ niwĩ. Tere tʉ'ogʉ, Pedro aperopʉ Jesure pijiwã'cã, tu'ticʉ niwĩ. 33 Be'ro Jesú majãmiĩ'a, cʉ̃ bu'erãrẽ ĩ'a, Pedrore tu'ticʉ niwĩ:
—Wa'aya. Mʉ'ʉ wãtĩ weronojõ ucũ'u. Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ wãcũsere masĩwe'e. Masã na wãcũwʉaronojõ wãcũ'u, nicʉ niwĩ.
34 Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ, tojo nicã masãrẽ pijio, werecʉ niwĩ:
—No'o yʉ'ʉre ẽjõpeosirutugʉnojõ cʉ̃ weesĩ'rĩrõnojõ weeticã'to. Yʉ'ʉ ʉaro pe'e weeato. No'o yʉ'ʉre sirutusĩ'rĩgʉ̃ "Jesure ẽjõpeogʉ, wẽrĩbosaʉ" nitigʉta sirutuato. 35 Yʉ'ʉre ẽjõpeose me'rã ña'arõ yʉ'rʉsĩ'rĩtigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'ugʉnojõ pecame'epʉ bajuriono'gʉ̃sami. Apĩ wẽjẽsere uiti, yʉ'ʉre ẽjõpeonu'cũgʉ̃nojõ pe'e yʉ'ʉ me'rã catinu'cũgʉ̃sami. 36 Ni'cʉ̃ a'ti turi cjase nipe'tisere wapata'a, cʉ̃ ejeripõ'rã pe'ere bajuriogʉ, ¿ñe'enojõrẽ wapata'abosari? 37 Pecame'epʉ wa'agʉ, cʉ̃ ya ejeripõ'rãrẽ de'ro wee wapayewĩrõmasĩtisami. 38 A'ti turicjãrã masã ña'arõ weeri masã yʉ'ʉre ẽjõpeotirã nima. Na wa'teropʉ yʉ'ʉre, tojo nicã yé quetire bopoyasãticã'ña. Mʉsã bopoyasãcã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiro weegʉsa'a. A'ti turipʉre yʉ'ʉ pacʉ asistese me'rã, cʉ̃rẽ

wereco'terã me'rã apaturi a'tigʉ, yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ bopoyasãgʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ.

9

1 Jesú masãrẽ, tojo nicã cʉ̃ bu'erãrẽ bu'éca be'ro apeye ninemocʉ niwĩ narẽ:
—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Ni'cãrẽrã a'topʉ nirã̃ yʉ'ʉ tutuaro me'rã wiogʉ sãjãgʉ̃ a'ticã ĩ'atimirã, wẽrĩsome, nicʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ bajuse dʉcayu'que ni'i
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Ni'cã semana be'ro Jesú ʉ̃rʉ̃gʉ̃ ʉ'mʉacjʉpʉ mʉjãcʉ niwĩ. Tigʉpʉre wa'agʉ, Pedro, Santiago, Juã na se'sarore miacʉ niwĩ. Topʉ na ĩ'orõpʉ Jesú cʉ̃ bajusere dʉcayucʉ niwĩ. 3 Cʉ̃ su'ti asistea wa'acaro niwʉ̃. Pũrõ butise wa'acaro niwʉ̃. Ne a'topʉre te butise weronojõ masã su'ti coetima. 4 Tojo wa'ari cura Elía, Moisé bajuanʉ'cã, Jesú me'rã ucũcã ĩ'acãrã niwã. 5-6 Tere ĩ'arã, cʉ̃ bu'erã ʉcʉayʉ'rʉa wa'acãrã niwã. Tojo weegʉ Pedro de'ro nímasĩtigʉ, ucũquejocʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ, marĩ a'topʉ nicã añuyʉ'rʉa'a. I'tia wi'iacã weerã. Ni'cã wi'i mʉ'ʉ ya wi'i, ape wi'i Moisé ya wi'i, ape wi'i Elía ya wi'i weerã, nicʉ niwĩ Pedro.
7 Be'ro ni'cã curua o'mecurua dijati, narẽ tuubi'acã'caro niwʉ̃. Ti curuapʉ ni'cʉ̃ a'tiro ucũcã tʉ'ocãrã niwã:
—Ã'rĩ yʉ'ʉ macʉ̃ ʉpʉtʉ yʉ'ʉ ma'igʉ̃ nimi. Cʉ̃ ucũsere tʉ'o ẽjõpeoya, nicʉ niwĩ.
8 Be'ro ĩ'aquejocãrã nimiwã. Ne ãpẽrã marĩcãrã niwã. Jesú ni'cʉ̃ta nu'cũcʉ niwĩ.
9 Na ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ní'cãrã dijarã, na topʉ ĩ'a'quere Jesú ne weredutiticʉ niwĩ.
—Be'ro yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ wẽrĩ masã̃ca be'ropʉ wereya, nicʉ niwĩ. 10 Tojo weerã na se'saro tere tʉ'oña'cãrã niwã. Na basu a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weesari cʉ̃ wẽrĩca be'ropʉ masãse? nicãrã niwã.
11 Be'ro Jesure sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weerã Moisé oja'quere bu'eri masã “Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ a'tise dʉporo Elía a'timʉ'tãgʉ̃sami”, ni bu'eti?
12 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsã nírõnojõta Elía a'timʉ'tãgʉ̃sami. Cʉ̃ nipe'tisere apomʉ'tãgʉ̃sami. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ye cjasere a'tiro ni'i. “Cʉ̃ pi'etigʉsami. Ʉano'tigʉsami”, ni'i. 13 Yʉ'ʉ pe'e mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Elía a'titojacʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ní'caronojõta queoro wa'acaro niwʉ̃. Masã cʉ̃rẽ no'o weesĩ'rĩsere weecãrã niwã, nicʉ niwĩ.

Jesú wĩ'magʉ̃rẽ wãtĩ sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Na ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ní'cãrã ãpẽrã na me'rãcjãrã nirõpʉ dijatarã, pãjãrã masã nicã ĩ'acãrã niwã. Ãpẽrã quẽ'rã Moisé oja'quere bu'eri masã Jesú bu'erã me'rã ʉpʉtʉ ucũcãrã niwã. 15 Be'ro Jesú cʉ̃ wãcũña marĩrõ a'ticã ĩ'arã, nipe'tirã ĩ'amarĩacãrã niwã. Cʉ̃ tiropʉ omawã'cã, añuduticãrã niwã. 16 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Ñe'enojõrẽ tocã'rõ ũrũsãrã weeti na me'rã? nicʉ niwĩ.

17 Ni'cũ na pãjãrã wa'teropʉ nigʉ̃ yʉ'tiquejocʉ niwĩ:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, yʉ'ʉ macũ wãtĩ sãjãno'cʉre miitiapʉ. Yʉ'ʉ macũrẽ ucũmasĩticã weemi. 18 Cũ no'o wa'aro wãtĩ cũrẽ ñe'e paaquecũumʉjãmi. Cũ tojo weecã, ʉseropʉ so'potu'u, cũ upicarire cũ'rĩdiomʉjãmi. Tojo wa'agʉ, bʉ'amʉjãmi. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ bu'erãrẽ "Wãtĩrẽ cõ'awĩrõña", nitojamiapʉ. Na põtẽotiama, nicʉ niwĩ.
19 Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã ne ẽjõpeose moobutia'a. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ yoacã bu'emicã, ne tʉ'omasĩwe'e yujupʉ. ¿No'ocã'rõ yoacã mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeoticã wãcũtutuagʉsari? Cũ wĩ'magũrẽ yʉ'ʉ tiro miitia, nicʉ niwĩ.
20 Cũ tiropʉ miiejacã, wãtĩ Jesure ĩ'agũ, wãcũña marĩrõ wĩ'magũrẽ wẽrĩacã weecʉ niwĩ. Cũ doqueque'a, tũrũmaacusia, ʉseropʉ so'potu'uacʉ niwĩ. 21 Tojo wa'acã ĩ'agũ, Jesú wĩ'magũ pacʉre sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿No'ocátero yoati a'te cũrẽ tojo wa'aro? nicʉ niwĩ.
Cũ pacʉ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Wĩ'magũpʉ tojo dʉ'pocãtiwĩ. 22 Pejetiri wãtĩ cũrẽ wẽjẽsĩ'rĩgũ, pecame'epʉ doqueque'a, diapʉ doqueñojãcã weemʉjãmi. Mʉ'ʉrẽ basiocã, ũsãrẽ pajaña'gũ weetamuña, nicʉ niwĩ.
23 Jesú cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ẽjõpeocãma, basiocã'a. No'o ẽjõpeorãma nipe'tise weeta basio'o, ni yʉ'ticʉ niwĩ.
24 Tojo nicã tʉ'ogʉ, wĩ'magũ pacʉ caricũquejocʉ niwĩ:
—Ẽjõpeo'o. Nemorõ ẽjõpeonemocã weeya, nicʉ niwĩ.
25 Jesú masã pãjãrã na tiropʉ omawã'cãticã ĩ'agũ, wãtĩrẽ cõ'awĩrõgũ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wãtĩ ucũticã, tʉ'oticã weegʉ́, mʉ'ʉrẽ wijaaduti'i. Ã'rĩ wĩ'magũpʉre nigʉ̃, wa'aya. Ne apaturi sãjãanemoticã'ña, nicʉ niwĩ.
26 Cũ tojo nicã, wãtĩ caricũwijaagʉ, wĩ'magũrẽ apaturi wẽrĩacã weecʉ niwĩ. Cũ wijaagʉ, cũrẽ wẽrĩ'cʉ weronojõ tojacã weecʉ niwĩ. Tojo weerã cũrẽ ãpẽrã "Wẽrĩa wa'ami", nicãrã nimiwã. 27 Jesú pe'e cũrẽ omocãpʉ ñe'e wejewã'cõcʉ niwĩ. Tojo weecã, cũ wã'cãnʉ'cãcʉ niwĩ.
28 Be'ro Jesú wi'ipʉ sãjãcã, cũ bu'erã ãpẽrã tʉ'otiropʉ cũrẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weerã ũsã wãtĩrẽ cõ'awĩrõmasĩtiapari? nicãrã niwã.
29 Cũ narẽ nicʉ niwĩ:
—Cũ wãtĩ tojo sãjãgũnojõrẽ Õ'acũrẽ sẽrĩ, be'tise me'rã dia'cũ cõ'awĩrõta basio'o, nicʉ niwĩ.

Jesú cũ wẽrĩatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Na Cesarea Filipopʉ ní'cãrã Galilea di'tapʉ yʉ'rʉacãrã niwã tja. Na wa'asere Jesú ne ãpẽrãrẽ masĩcã ʉaticʉ niwĩ. 31 Cũ wẽrĩatjere, ãpẽrã cũrẽ wiorãpʉre o'oatjere cũ bu'erãrẽ bu'égʉ, tojo weecʉ niwĩ. A'tiro bu'ecʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉre wiorãpʉre o'orãsama. Be'ro yʉ'ʉre wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgũsa'a tja, nicʉ niwĩ. 32 Na cũ tojo nisere tʉ'omasĩticãrã niwã. Tʉ'omasĩtimirã, uirã, sẽrĩtiña'masĩticãrã niwã.

Añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ yere oja'que ni'i
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Be'ro Capernau wãmetiri macãpʉ etacãrã niwã. Topʉre na wi'ipʉ
sãjãejáca be'ro Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Mʉsã ma'a a'tirã, ñe'enojõ ucũ a'metu'tiwã'cãtirã weeati?
34 Na pe'e ma'apʉre a'tiro ucũwã'cãticãrã niwã. ¿Noa marĩ
wa'teropʉre ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sari? nisere ucũcãrã
niwã. Tojo ucũ'cãrã nitjĩarã, ne yʉ'titiyʉ'rʉocã'cãrã niwã. 35 Jesú
ejanujã, cʉ̃ bu'erã docere pijio, nicʉ niwĩ:
—Mʉsã ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i nisĩ'rĩrã, a'tiro nirõʉa'a: "Nipe'tirã
be'rocjʉ̃pʉ nisa'a", nirõʉa'a. Apeye, nipe'tirãrẽ weetamurõʉa'a, nicʉ
niwĩ.
36 Be'ro ni'cʉ̃ wĩ'magʉ̃rẽ pijio, na wa'teropʉ nʉ'cõcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
wʉamorõ, nicʉ niwĩ:
37 —Yʉ'ʉre maigʉ̃nojõ ni'cʉ̃ ã'rĩ wĩ'magʉ̃rẽ ñe'egʉ̃ weronojõ weemi.
Cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃, yʉ'ʉreta ñe'egʉ̃ weemi. Yʉ'ʉre ñe'egʉ̃ quẽ'rã yʉ'ʉ
dia'cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃ weetimi. Yʉ'ʉre o'ó'cʉ Õ'acʉ̃ quẽ'rãrẽ mejãrõta ñe'egʉ̃
weemi, nicʉ niwĩ.

Marĩrẽ ĩ'atu'titigʉ marĩ me'rãcjʉ̃ nimi nise ni'i
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Be'ro Juã Jesure a'tiro nicʉ niwĩ:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ni'cʉ̃ mʉ'ʉ wãmerẽ pisutjĩagʉ̃ wãtĩarẽ cõ'awĩrõcã
ĩ'apʉ. Cʉ̃ marĩ me'rãcjʉ̃ nitiami. Tojo weerã cʉ̃rẽ cã'mota'apʉ.
39 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú a'tiro nicʉ niwĩ:
—Tojo weegʉre cã'mota'aticã'rõʉa'a. Ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉ wãmerẽ
pisutjĩagʉ̃ añurõ weeĩ'o'cʉ, be'ro yʉ'ʉre ña'arõ ucũmasĩtisami.
40 A'tiro ni'i. Marĩrẽ ĩ'atu'titigʉ marĩ me'rãcjʉ̃ nimi. 41 Mʉsãrẽ yʉ'ʉ
bu'erã niyucã, ãpẽrã weetamurãsama. Tojo weegʉ diacjʉ̃ mʉsãrẽ
weregʉti. No'o mʉsãrẽ ni'cʉ̃ cã'rõacã aco tĩagʉ̃nojõrẽ diacjʉ̃ta Õ'acʉ̃
añuse o'ogʉsami.

Ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã weeticã'ña nise ni'i
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

42 »No'o yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ wĩ'magʉ̃rẽ ña'arõ weecã weegʉ́ ʉpʉtʉ
bu'iri da'reno'gʉ̃sami. Cʉ̃rẽ ʉ̃tãgã pajicja wãmʉtapʉ dʉ'teyoo, dia
pajiri maapʉ doqueñocã, nemorõ añubosa'a. Tojo weecã, cʉ̃ maata
wẽrĩa wa'a, dojorẽnemotibosami. Cʉ̃ dojorẽbo'que pe'tia wa'abosa'a.
43 Mʉsã ya omocã me'rã ña'arõ weesĩ'rĩrã, dʉtecõ'abo'caro weronojõ
ña'asere weedu'ucã'ña. Mʉsã ni'cã omocã me'rã Õ'acʉ̃ tiropʉ
ejacã, nemorõ añu'u. Pecame'epʉ pʉa omocã me'rã wa'acã pe'ema,
ña'ayʉ'rʉa'a. Mʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere weeticã, nemorõ añubosa'a.
Mʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere wéérã pecame'epʉ wa'acã, ña'a ni'i. Topʉre
pecame'e ne yatitisa'a. 44 Becoa ne boatisama. Pecame'e quẽ'rã
ʉ̃jʉ̃nu'cũcã'sa'a. 45-48 Tojo nicã mʉsã ya dʉ'pocã me'rã ña'arõ wéérã,
dʉtecõ'abo'caro weronojõ mejãrõta weeya tja. Mʉsã pecame'epʉ
pʉa dʉ'pocã me'rã wa'acã, ña'ayʉ'rʉa'a. Opa cõ'ñerõ ʉ'mʉsepʉ
sãjãcã pe'ema, nemorõ añu'u. Capea me'rã quẽ'rã ña'arõ weesĩ'rĩrã,
mejãrõta weeya. Mʉsã capea orewee cõ'abo'caro weronojõ ña'asere
ĩ'adu'ucã'ña. Mʉsã pecame'epʉ pʉa capea me'rã wa'acã, ña'a
ni'i. Tojo nicã ʉ'mʉsepʉ ni'cã capea me'rã wa'acã, nemorõ añu'u.

Mʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere weeticã, nemorõ añu ni'i. Mʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere wéérã pecame'epʉ wa'acã, ña'a ni'i. Topʉre becoa ne boatisama. Pecame'e quẽ'rã ne yatitisa'a.

49 »Nipe'tise ba'asere pecame'e me'rã do'ano'o. A'te weronojõ a'ti di'tapʉre nipe'tirã yʉ'ʉre ẽjõpeorã pi'etise me'rã nemorõ wãcũtutuanemorãsama. 50 Moa ocaro ba'acã, añu ni'i. Ocase pe'tíca be'ro apaturi ocacã weeta basiowe'e. Mʉsã pũrĩcã moa ocaro weronojõ niña. A'mequẽse marĩrõ añurõ nisetibʉroya, nicʉ niwĩ.

10

Nʉmotirã, marãpʉtirã a'merĩ cõ'aticã'ña nise ni'i
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jesú Capernaupʉ ní'cʉ Judea di'tapʉ wa'a wa'acʉ niwĩ. Topʉ ní'cʉ Jordã̃ wãmetiri maarẽ, mujĩpũ mʉjãtiro ape pã'rẽpʉ pẽ'acʉ niwĩ. Topʉre apaturi masã nerẽcãrã niwã. Cʉ̃ weewʉaronojõta narẽ bu'ecʉ niwĩ. 2 Fariseo masã cʉ̃ mejẽcã yʉ'ticã ʉarã, bu'iri bocasĩ'rĩrã sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Ni'cʉ̃ cʉ̃ nʉmorẽ cõ'ata basiosari? ¿Marĩrẽ dutise tojo niti? 3 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—¿Moisé de'ro dutipari?

4 Na yʉ'ticãrã niwã:

—Moisé ni'cʉ̃ nʉmorẽ “A'te ye bu'iri mʉ'ʉrẽ cõ'a'a” nirĩ pũrĩrẽ core ojao'oduticʉ niwĩ. “Tojo apóca be'ro cõ'ata basio'o”, nicʉ niwĩ Moisé, nicãrã niwã.

5 Na tojo níca be'ro Jesú nicʉ niwĩ:

—Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa ejeripõ'rã bʉtise ye bu'iri Moisé mʉsã nʉmosãnumiarẽ cõ'acã cã'mota'aticʉ niwĩ. 6 Õ'acʉ̃ nipe'tise cʉ̃ ne waro weenʉ'cãcateropʉre ʉmʉ, numio weecʉ niwĩ. 7 “Tojo weegʉ ʉmʉ cʉ̃ pacʉ, cʉ̃ pacore cõ'awija, cʉ̃ nʉmo me'rã nigʉ̃sami. 8 Na pʉarã ni'cã upʉ weronojõ nirãsama”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. Tojo weerã pʉarã nitima. Ni'cã upʉta nima. 9 A'te ye bu'iri Õ'acʉ̃ a'mesʉ'o'cãrãrẽ masã ne dʉcawaaticã'rõʉa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

10 Be'ro wi'ipʉ dajarã, Jesú bu'erã cʉ̃rẽ apaturi sẽrĩtiña'nemocãrã niwã te cjasereta tja. 11 Narẽ a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ:

—Cʉ̃ nʉmorẽ cõ'a, apegore nʉmotigʉnojõ cʉ̃ nʉmotimʉ'tã'core ña'arõ weegʉ weesami. 12 Mejãrõta numio co marãpʉre cõ'a, apĩ me'rã marãpʉtigo quẽ'rã co marãpʉtimʉ'tã'cʉre ña'arõ weego weesamo. Te Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãseta ni'i, nicʉ niwĩ.

Jesú wĩ'marãrẽ ñapeo sẽrĩbosa'que ni'i
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Be'ro narẽ ñapeodutirã wĩ'marãrẽ Jesú tiro miacãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'arã, narẽ miarãrẽ cʉ̃ bu'erã tu'ticãrã niwã. 14 Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú ua wa'acʉ niwĩ. Narẽ nicʉ niwĩ:

—Wĩ'marãrẽ yʉ'ʉ tiro a'ticã du'uo'oya. Narẽ cã'mota'aticã'ña. Wĩ'marã marĩnojõrẽ añurõ ẽjõpeoma. Ãpẽrã quẽ'rã wĩ'marã weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorã yʉ'ʉ pacʉ wiogʉ nirõpʉ wa'arãsama. 15 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Ã'rã weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeotigʉnojõ ne cã'rõ yʉ'ʉ pacʉ nirõpʉ wa'asome, nicʉ niwĩ.

16 Be'ro wĩ'marãrẽ wʉamorõmʉjã, narẽ ñapeo, cʉ̃ pacʉre “Ã'rãrẽ
añurõ weeya”, ni sẽrĩbosacʉ niwĩ.

Ma'mʉ peje cʉogʉ Jesú me'rã ucũ'que ni'i
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jesú aperopʉ wa'ari cura ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ omasirutuwã'cãcʉ niwĩ.
Omasirutuwã'cã, ẽjõpeogʉ cʉ̃ dʉporo ejaque'a, sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ masãrẽ bu'egʉ añugʉ̃ ni'i. ¿Yʉ'ʉ ñe'enojõ weegʉsari catise
pe'titisere bocasĩ'rĩgʉ̃? nicʉ niwĩ.
18 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—¿Yʉ'ʉre añugʉ̃ ni'i nígʉ̃, diacjʉ̃ta nigʉ̃ weeti? Ni'cʉ̃ta Õ'acʉ̃
añugʉ̃ nimi. 19 Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ dutise cũu'quere masĩsa'a. “Masãrẽ
wẽjẽcõ'aticã'ña. Apĩ nʉmorẽ a'metãrãticã'ña. Yajaticã'ña. Ãpẽrã ye
cjasere nisooticã'ña. Ãpẽrã yere ʉarã, weeta'saticã'ña. Mʉ'ʉ pacʉ,
mʉ'ʉ pacore ẽjõpeoya”, ni'i, nicʉ niwĩ.
20 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, yʉ'ticʉ niwĩ:
—Bu'egʉ, yʉ'ʉ wĩ'magʉ̃pʉta a'tere queoro weemʉjãtiwʉ, nicʉ niwĩ.
21 Jesú cʉ̃rẽ pajaña'se me'rã ĩ'a, nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ apeyenojõacã dʉ'sa'a. Mʉ'ʉ cʉosere duape'ocjʉ̃ wa'aya.
Te dua'que wapare pajasecʉorãrẽ dʉcawaaya. Tojo weegʉ ʉ'mʉsepʉ
peje añuse cʉogʉsa'a. Tu'ajanʉ'cõ, yʉ'ʉre sirutuya, nicʉ niwĩ.
22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, tʉ'saticʉ niwĩ. Cʉ̃ peje waro cʉoyʉ'rʉatjĩagʉ̃,
cʉ̃ cʉosere ma'iyʉ'rʉgʉ bʉjaweti, tojaa wa'acʉ niwĩ.
23 Be'ro Jesú cʉ̃ sumuto ĩ'aste, cʉ̃ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—Peje cʉorãrẽ Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'acã diasabutia'a, nicʉ niwĩ.
24 Tojo nicã tʉ'orã, cʉ̃ bu'erã tʉ'omarĩacãrã niwã. Jesú narẽ
ninemocʉ niwĩ tja:
—Yʉ'ʉ põ'rã weronojõ nirã̃, a'tiro ni'i. No'o na cʉosere
ẽjõpeoyʉ'rʉnʉ'cãcã, yʉ'ʉ pacʉ nirõ̃ ʉ'mʉsepʉ wa'ase diasabutia'a.
25 Wa'icʉ cameyo wãmetigʉjo awiga yuta da pĩ'osõrõrĩ pepʉ sãjãa
yʉ'rʉtẽrĩcã, diasayʉ'rʉmajã wa'asa'a. Ʉ'mʉsepʉ yʉ'ʉ pacʉ nirõpʉ
peje cʉogʉ wa'acã pe'ema, totá nemorõ diasa'a, nicʉ niwĩ.
26 A'tere tʉ'orã, ʉpʉtʉ ĩ'amarĩa, a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—To pũrĩcãrẽ ¿noanojõ pe'e Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'amasĩrãsari? nicãrã
niwã.
27 Jesú narẽ ĩ'agʉ̃ta ĩ'a, nicʉ niwĩ:
—Masã na basu weetutuase me'rã yʉ'rʉmasĩtisama. Õ'acʉ̃ pũrĩcãrẽ
basio'o. Cʉ̃ma ne apeyenojõ weeta basiotise marĩ'i, nicʉ niwĩ.
28 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ, nipe'tise ʉ̃sã cʉosere du'ucũu, mʉ'ʉrẽ sirutuwʉ.
29 Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. No'o nigʉ̃nojõ, yé bu'iri, tojo nicã masãrẽ
yʉ'rʉose quetire werese bu'iri cʉ̃ ya wi'i, cʉ̃ acawererã, cʉ̃ pacʉsʉmʉa,
cʉ̃ põ'rã, cʉ̃ ye weseri du'ucũuwã'cã'cãrãnojõrẽ a'tiro wa'arosa'a.
30 Na cõ'awã'cã'que nemorõ peje waro bocarãsama. A'ti ʉmʉcopʉre
nemorõ wi'seri, acawererã, pacosãnumia, põ'rã, weseri bocarãsama.
Ãpẽrã narẽ ña'arõ weemicã, tere bocarãsama. Be'ropʉ quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃
me'rã ninu'cũcã'rãsama. 31 Tojo nimicã, ni'cãrõacãrẽ wiorã weronojõ

nirã̃ be'ropʉre mejõ nirã nirãsama. Pãjãrã mejõ nirã quẽ'rã be'ropʉre wiorã weronojõ nirãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Be'ro Jesú Jerusalẽ̃ wa'ari ma'apʉ cʉ̃ bu'erã dʉporo
ʉ'mʉtãwã'cãcʉ niwĩ. Na Jerusalẽ̃pʉ Jesure wẽjẽsĩ'rĩrãsama nírã,
cʉ̃ uiticã ĩ'arã, cʉ̃ bu'erã ĩ'amarĩacãrã niwã. Masã na be'ro siruturã
quẽ'rã uicãrã niwã. Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erã docere pijiocʉ niwĩ. Pijio,
cʉ̃rẽ wa'atjere werecʉ niwĩ.
33 —Mʉsã masĩ'i. Marĩ Jerusalẽ̃pʉ wa'arã wee'e. Topʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃
macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre a'tiro weerãsama. Pa'ia wiorã,
tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masãpʉre o'orãsama. Na yʉ'ʉre
wẽjẽdutirãsama. Náta tja ape di'tacjãrã judío masã nitirã wiorãrẽ
wiaturiarãsama. 34 Yʉ'ʉre bujicã'a, tãrãrãsama. Ʉ'seco e'opeo, yʉ'ʉre
wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgʉ̃sa'a, nicʉ
niwĩ.

Santiago, Juã Jesure na sẽrĩmi'que ni'i
(Mt 20.20-28)

35 Be'ro Santiago, Juã Zebedeo põ'rã Jesú tiro wa'a, cʉ̃rẽ nicãrã niwã:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ʉ̃sã sẽrĩsere mʉ'ʉ o'ocã ʉasa'a.
36 Na tojo nicã, sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Ñe'enojõ yʉ'ʉ weecã ʉasari?
37 Na yʉ'ticãrã niwã:
—Mʉ'ʉ wiogʉ sãjãgʉ̃, ʉ̃sãrẽ mʉ'ʉrẽ dutitamuajã sõrõapa. Ni'cʉ̃
mʉ'ʉ diacjʉ̃ pe'e, apĩ cũpe pe'e dʉpoapa, nicãrã niwã.
38 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉre sẽrĩsere tʉ'omasĩwe'e. Yʉ'ʉ ʉpʉtʉ pi'eti, wẽrĩgʉ̃sa'a.
¿Yʉ'ʉ pi'eti wẽrĩatjere weronojõ mʉsã quẽ'rã weemasĩti?
39 Na yʉ'ticãrã niwã:
—Ʉʉ. Pi'eti, wẽrĩmasĩ'i, nicãrã niwã.
Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta ni'i. Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉ weronojõ pi'eti, wẽrĩrãsa'a. 40 Tojo
weemicã, diacjʉ̃ pe'e, cũpe pe'e mʉsãrẽ dʉpomasĩtisa'a. A'te yʉ'ʉ
weese niwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ cʉ̃ beseyu'cãrã pe'e topʉ dujirãsama, nicʉ
niwĩ.
41 Be'ro diez ãpẽrã Jesú bu'erã na tojo sẽrĩcã tʉ'orã, Santiago, Juã
me'rã ua wa'acãrã niwã. 42 Tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú pijio, narẽ nicʉ
niwĩ:
—Mʉsã masĩsa'a. A'ti nucũcãrẽ dutirã ti di'tare miiwapa wa'asama.
Na docacjãrã quẽ'rã mejãrõta dutipesama. 43 Mʉsã pũrĩcã na
weronojõ weesome. Tojo weronojõ o'orã, mʉsã wa'teropʉ wiorã
nisĩ'rĩrã, ãpẽrãrẽ da'raco'terã weronojõ niña. 44 No'o ãpẽrã nemorõ
nisĩ'rĩgʉ̃nojõ nipe'tirãrẽ da'raco'tegʉ weronojõ tʉ'oña'ña. 45 Yʉ'ʉ
weronojõ weeya. Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ nimigʉ̃, ãpẽrã
yʉ'ʉre weetamuato nígʉ̃ mejẽta a'tiwʉ. Yʉ'ʉ pe'e narẽ weetamugʉ̃
a'tiwʉ. Tojo nicã pãjãrã na ña'arõ wee'que wapare wẽrĩbosa
wapayewĩrõgʉ̃ a'tiwʉ, nicʉ niwĩ.

Jesú Bartimeo wãmetigʉ caperi bajuno'tigʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Na Jerusalẽpʉ majãrã, Jericópʉ etacãrã niwã. Be'ro ti macãpʉ
Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã yʉ'rʉacʉ niwĩ. Pãjãrã masã cʉ̃rẽ sirutucãrã
niwã. Topʉ Bartimeo wãmetigʉ Timeo macʉ̃ caperi bajuno'tigʉ ma'a
sumutopʉ niyeru sẽrĩdujicʉ niwĩ. 47 “Jesú Nazarecjʉ̃ a'timi” nicã
tʉ'ogʉ, Bartimeo caricũnʉ'cãcʉ niwĩ:
—Jesú, Davi pãrãmi nituriagʉ, yʉ'ʉre pajaña'ña, nicʉ niwĩ.
48 Pãjãrã cʉ̃rẽ “Caricũticã'ña”, ni tu'ticãrã nimiwã. Cʉ̃ pe'e tojo
nimicã, nemopeocã'cʉ niwĩ.
—Davi pãrãmi nituriagʉ, yʉ'ʉre pajaña'ña, nicʉ niwĩ.
49 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú tojanʉ'cã, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Pijioya.
Na cʉ̃rẽ pijio, nicãrã niwã:
—Quero wã'cãnʉ'cãbaque'oya. Mʉ'ʉrẽ pijimi, nicãrã niwã.
50 Tojo weegʉ cʉ̃ bu'icjãrõrẽ to tuweecũu bu'pumajã, Jesú tiro
wa'acʉ niwĩ. 51 Topʉ ejacã, Jesú cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿De'ro yʉ'ʉ weecã ʉasari?
—Masãrẽ bu'egʉ, yʉ'ʉre caperi bajucã ʉasa'a, nicʉ niwĩ.
52 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ yʉ'ʉre ẽjõpeoapʉ. Tojo weegʉ mʉ'ʉ yʉ'rʉono'toja'a.
Wa'agʉsa'a, nicʉ niwĩ.
Tojo nirĩ curata cʉ̃ caperi ĩ'acʉ niwĩ. Be'ro Jesure ma'apʉ siru-
tuwã'cãcʉ niwĩ.

11

Jesú Jerusalẽ wãmetiri macãpʉ sãjãa'que ni'i
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã Jerusalẽpʉ ejatjo cã'rõ dʉ'sacaro niwʉ̃.
Betfagé, Betania wãmetise macãrĩ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo wãmeticjʉ põtẽorõpʉ
ejacãrã niwã. Topʉ cʉ̃ bu'erã pʉarãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
2 —Si macã marĩ põtẽorõ nirĩ macãpʉ wa'aya. Topʉ ejarã, ni'cʉ̃
burro wĩ'magʉ̃ dʉ'tenʉ'cõ'cʉre bocaejarãsa'a. Cʉ̃ ne pesano'ña
marĩgʉ̃ nigʉ̃sami. Cʉ̃rẽ pãa miitia. 3 No'o mʉsãrẽ ãpẽrã “¿De'ro weerã
tojo weeti?” nicã, “Ʉsã wiogʉ ʉami. Maata wiano'rõsa'a tja”, niña,
nicʉ niwĩ.
4 Be'ro na wa'a, sope pʉ'to ma'a sumuto dʉ'tenʉ'cõ'cʉre bocaejacãrã
niwã. Bocaeja, cʉ̃rẽ pãacãrã niwã.
5 Na tojo weeri cura topʉ nu'cũrã narẽ nicãrã niwã:
—¿De'ro weerãtirã cʉ̃rẽ pãati? nicãrã niwã.
6 Na tojo nicã tʉ'orã, Jesú duti'caronojõta narẽ yʉ'ticãrã niwã. Tojo
weerã narẽ “Miaña”, nicãrã niwã. 7 Be'ro Jesú tiro miaa, cʉ̃ burro
bu'ipʉ na ye su'ti bu'icjasere tuweepeocãrã niwã. Tojo wééca be'ro
Jesú cʉ̃ bu'ipʉ mʉjãpejacʉ niwĩ. 8 Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, pãjãrã cʉ̃ yʉ'rʉaro
ma'apʉ na ye su'ti bu'icjasere sẽeocũucãrã niwã. Ãpẽrã pũrĩ nise
querire dʉtecũucãrã niwã.
9 Cʉ̃ dʉporo wa'arã, cʉ̃ be'rocjãrã quẽ'rã a'tiro caricũcãrã niwã:
—Marĩ wiogʉre e'catise o'orã. Ã'rĩ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ añubutiami. 10 Cʉ̃
wiogʉ sãjãtje añurõ wa'ato. Marĩ ñecʉ̃ Davi wiogʉ ní'caro weronojõ
añurõ wa'ato. Nipe'tirã ʉ'mʉsecjãrã cʉ̃rẽ “Añubutiami” ni e'catise
o'oato, nicãrã niwã.

11 Be'ro Jesú Jerusalɛ̃pʉ sãjãejagʉ, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ
nipe'tise ti wi'i cjasere ĩ'ape'o, Betaniapʉ cʉ̃ bu'erã me'rã wa'a wa'acʉ
niwĩ. Ñamica'apʉ niyucã, tojo weecʉ niwĩ.

Jesú higuera wãmeticjʉ dʉca marĩcjʉre ñaidijaduti'que ni'i
(Mt 21.18-19)

12 Ape nʉmʉ bo'reacã Betaniapʉ ní'cãrã Jerusalɛ̃pʉ wa'acã, Jesú
ʉjaboayʉ'rʉacʉ niwĩ. 13 Yoaropʉ ma'a sumuto higuera wãmeticjʉ
ni'cãgʉ̃ añurõ pũrĩticjʉre ĩ'acʉ niwĩ. Be'ro tigʉ tiro dʉcatisa'aba nígʉ̃,
ĩ'agʉ̃ wa'acʉ niwĩ. Pũrĩ peje dia'cʉ̃ nicaro niwʉ̃. Dʉcatiritero niticaro
niwʉ̃. 14 Dʉca marĩcã ĩ'agʉ̃, Jesú tigʉre nicʉ niwĩ:
—Ne ãpẽrã a'tigʉ dʉcare ba'anemosome majã, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicã, cʉ̃ bu'erã tʉ'ocãrã niwã.

Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ duarãrẽ cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Be'ro Jerusalɛ̃pʉ ejacãrã niwã. Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãejagʉ,
Õ'acʉ̃rẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeoatjere duarãrẽ, tere duurãrẽ cõ'awĩrõcʉ niwĩ.
Na niyeru dʉcayuri mesare, na bujare duadujisere cõ'agʉ̃, tu-
uquecũupe'ocã'cʉ niwĩ. 16 Ne apeyenojõ duasenojõrẽ ti wi'ipʉ mii,
yʉ'rʉtẽrĩwijadutiticʉ niwĩ. 17 Narẽ bu'égʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: "Ya wi'i
'Nipe'tirocjãrã ñubueri wi'i ni'i', nino'ca wi'i ni'i." Mʉsã pe'e queoro
weewe'e. Yajarã ya wi'ire weronojõ tojacã weeapʉ mʉsã, nicʉ niwĩ.
18 Pa'ia wiorã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã cʉ̃ tojo nisere
tʉ'ocãrã niwã. Be'ro na tʉ'o, "¿De'ro wee marĩ ã'rĩrẽ wẽjẽrãsari?"
ni, bu'iri a'manʉ'cãcãrã niwã. Cʉ̃ bu'esere nipe'tirã tʉ'omarĩamʉjãcã
ĩ'arã, cʉ̃rẽ uicãrã niwã. 19 Be'ro na'ique'ari cura Jesú ti macãrẽ ní'cʉ
wijawã'cã, wa'a wa'acʉ niwĩ tja.

Higuera wãmeticjʉ ñaidija'que ni'i
(Mt 21.20-22)

20 Ape nʉmʉ bo'reacã tja Jerusalɛ̃pʉ wa'arã, higueragʉre
nʉ'cõrĩpʉta ñai'cʉre ĩ'acãrã niwã. 21 Tojo weegʉ Pedro Jesú "A'tigʉ
dʉcare ba'anemosome majã" ní'quere wãcũgʉ̃, Jesure nicʉ niwĩ:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ĩ'aña. Sicʉ mʉ'ʉ ñaiduti'cʉ ñaia wa'apã, nicʉ niwĩ.
22 Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoya. 23 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. No'o a'tigʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃rẽ
"Dia pajiri maapʉ doqueñorãti" nicã, queoro wa'arosa'a. Mʉsã
diacjʉ̃ta ẽjõpeocã, "Ʉsã nise diacjʉ̃ta wa'arosa'a" nicã, tojo wa'arosa'a.
24 Tojo weegʉ mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Nipe'tise mʉsã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩcã, "Ʉsãrẽ
diacjʉ̃ta o'ogʉsami" ni ẽjõpeocã, tojo wa'arosa'a. 25 Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ
sẽrĩrãtirã, ãpẽrã me'rã apeyenojõ a'metu'ti'que cʉorã, narẽ acobo-
jomʉ'tãña yujupʉ. Tojo weecã, marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ quẽ'rã mʉsã
ña'arõ wee'quere acobojogʉsami. 26 Ãpẽrãrẽ acobojoticãma, marĩ
pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ quẽ'rã mʉsã ña'arõ wee'quere acobojosome, nicʉ
niwĩ.

Jesure "¿Noa dutiro me'rã tojo weeti?" ní'que ni'i
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Be'ro apaturi Jerusalẽpʉ ejacãrã niwã. Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nirĩ cura
a'tiro wa'acaro niwʉ̃. Pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã, ãpẽrã
judío masã bʉcʉrã Jesú tiropʉ wa'acãrã niwã. 28 Jesure sẽrĩtiña'cãrã
niwã:
—¿De'ronojõ dutise me'rã mʉ'ʉ weesere tojo weeti? ¿Noa mʉ'ʉrẽ
tojo weedutigʉ dutise o'ori? nicãrã niwã.
29 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ sẽrĩtiña'megʉ̃ti. Mʉsã yʉ'ʉre yʉ'ticã, mʉsãrẽ
“A'te dutiro me'rã wee'e”, nigʉ̃ti. 30 ¿Noa Juãrẽ wãmeyedutigʉ
o'ópari? ¿Õ'acʉ̃ o masã o'ópari cʉ̃rẽ? Yʉ'tiya, nicʉ niwĩ.
31 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na basu a'merĩ ucũcãrã niwã:
—Marĩ “Õ'acʉ̃ o'ócʉ niwĩ” nicã, cʉ̃ marĩrẽ “To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã
Juãrẽ ẽjõpeotiri?” nigʉ̃sami. 32 Marĩ “Õ'acʉ̃ o'óticʉ niwĩ; masã cʉ̃rẽ
o'ócãrã niwã” nicã, masã marĩrẽ tu'tirãsama, nicãrã niwã.
Masã Juãrẽ “Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ niwĩ”, ni ẽjõpeocãrã
niwã. Tojo weerã wiorã masãrẽ uinícãrã niwã. 33 Tojo weerã na
yʉ'ticãrã niwã:
—Masĩtisa'a, niyʉ'rʉocã'cãrã niwã. Tere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ “A'te dutiro me'rã wee'e”, ni werewe'e, nicʉ
niwĩ.

12

Da'raco'terã queoro weeti'que ni'i
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Be'ro Jesú pa'ia wiorãrẽ, Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ, judío masã
wiorãrẽ queose me'rã werecʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ cʉ̃ ya di'tapʉ ʉ'se ote, sã'rĩsãnʉ'cõsami. Topʉ na ʉ'se
bipesãati pere ʉ̃tãgãpʉ se'esãjãsami. Tojo nicã ʉ'mʉarĩ wi'i na
co'tedujiati wi'ire weesami.
»Be'ro aperopʉ sijagʉ wa'agʉ, ãpẽrãrẽ ti wesere co'tedutigʉ
cũusami. Narẽ cʉ̃ ya di'tare da'rase wapa “Tocã'rõ yʉ'ʉre ʉ'se wiapa”,
niwã'cãsami. 2 Be'ro ʉ'se dʉcatiriterore ti wese wiogʉ aperopʉ nisami.
Topʉ nígʉ̃, ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre o'ósami. Cʉ̃rẽ o'ógʉ, “Ya di'ta
da'rarãrẽ yé ʉ'sere sẽrĩgʉ̃ wa'aya”, nisami. 3 Cʉ̃ topʉ ejacã, ti wese
da'rarã cʉ̃rẽ ñe'e, paa, ne cã'rõ o'otimirã, o'ótõrõsama. 4 Be'ro apĩ
cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre o'ósami tja. Cʉ̃ma dʉpoapʉ cãmida're, ña'arõ
bujicã'a, o'ótõrõsama. 5 Ti wese wiogʉ apĩrẽ o'ónemosami tja. Ã'rĩma
diacjʉ̃ta wẽjẽcã'sama. Be'ro pãjãrã o'ónemosami. Ãpẽrãrẽ paasama.
Ãpẽrãrẽ wẽjẽcã'sama.
6 »Cʉ̃ macʉ̃ ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ dia'cʉ̃ dʉ'sasami. Be'ropʉ cʉ̃rẽ o'ósami.
A'tiro wãcũmisami: “Yʉ'ʉ macʉ̃rẽ wiopesase me'rã ĩ'arãsama”,
nimisami. 7 Wiogʉ macʉ̃ na tiropʉ etacã, ti wese da'rari masã a'tiro
nisama: “Ã'rĩta nimi be'ropʉ a'ti wesere ñe'eacjʉ. Ma. Cʉ̃rẽ wẽjẽrã.
Be'ro a'ti wese marĩ ya wese tojarosa'a”, ni wãcũsama. 8 Be'ro cʉ̃rẽ
ñe'e, wẽjẽcã'sama. Tu'ajanʉ'cõ, ti wese sumutopʉ cʉ̃ upʉre cõ'asama,
nicʉ niwĩ Jesú.
9 Be'ro Jesú narẽ ninemocʉ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ ti wese wiogʉ narẽ ¿de'ro weegʉsari? A'tiro weegʉsami. Cʉ̃ a'ti, cʉ̃ ya di'ta da'rarãrẽ wẽjẽcõ'ape'o, ãpẽrãrẽ ti di'tare o'ogʉsami.

10 »Mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩrẽ bu'epã. Yʉ'ʉre wa'atjere a'tiro ojano'wʉ̃:
Ʉtã pjĩrĩ me'rã wi'i yeeri masã ni'cã pjĩ na ʉatica pjĩrẽ cõ'arãsama.
Na cõ'áca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e ni'cã wi'i tutuari wi'i yeenʉ'cãmʉjãsama.
11 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ na cõ'áca pjĩ me'rã tojo weesami.
Cʉ̃ tojo wee'que "Añubutia'a", ni tʉ'oña'no'o, ni ojano'wʉ̃, nicʉ niwĩ Jesú.
12 Wiorã te queose me'rã cʉ̃ ucũcã, "Ʉsãrẽta ucũgʉ̃ weesami", nicãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃rẽ ñe'esĩ'rĩmicãrã niwã. Masãrẽ ui nicãrã niwã. Tojo weerã ñe'emasĩti, wa'a wa'acãrã niwã.

Weeta'sase me'rã Jesure bu'iri a'marã na sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Be'ro wiorã fariseo masãrẽ, tojo nicã Herode ya curuacjãrãrẽ Jesú tiropʉ o'ócãrã niwã. Na Jesure mejẽcã yʉ'ticã ʉarã, bu'iri bocasĩ'rĩrã, tojo weecãrã niwã. 14 Be'ro na o'ó'cãrã Jesú tiropʉ ejarã, a'tiro nicãrã niwã:
—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ nisetisere masĩ'i. Masã yʉ'ʉre "¿De'ro wãcũrãsari?" nirõ marĩrõ diacjʉ̃ ucũ'u. Õ'acʉ̃ yere diacjʉ̃ were'e. Ãpẽrã "Wiorã nima" nirõ marĩrõ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ĩ'a'a. Mʉ'ʉrẽ apeyenojõ sẽrĩtiña'sĩ'rĩsa'a. Romano masã wiogʉre cʉ̃ niyeru wapaseesere wapayecã, marĩrẽ dutise ¿añuti o ña'a nitine? ni sẽrĩtiña'cãrã niwã.
15 Jesú pe'e na weeta'sase me'rã sẽrĩtiña'cã ĩ'agʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã yʉ'ʉre mejẽcã yʉ'tigʉ, bu'iri bocagʉsami nisĩ'rĩrã, sẽrĩtiña'ti? Niyeru cujire miitia, nicʉ niwĩ.
16 Tojo weerã ti cujire miiticãrã niwã. Tere ĩ'agʉ̃, Jesú sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Noa queose, noa wãme wã'ñati? nicʉ niwĩ.
Na yʉ'ticãrã niwã:
—César, romano masã wiogʉ queose, cʉ̃ wãme wã'ña'a, nicãrã niwã.
17 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ César, romano wiogʉ wapayedutisenojõrẽ cʉ̃rẽ o'oya. Õ'acʉ̃ ye pe'ema cʉ̃rẽ o'oya. Cʉ̃ weedutisere weeya, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo yʉ'ticã tʉ'orã, tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã.

Masã wẽrĩca be'ro masãsere Jesure sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Be'ro ãpẽrã pa'ia saduceo masã Jesú tiro wa'acãrã niwã. Na "Wẽrĩ'cãrã masãsome", ni ẽjõpeosama. Tojo weerã Jesure a'tiro nicãrã niwã:
19 —Masãrẽ bu'egʉ, Moisé a'tiro dutise cũucʉ niwĩ: "Ni'cʉ̃ nʉmotigʉ põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩcã, cʉ̃ acabiji cʉ̃ nʉmo ní'core nʉorẽato. Be'ro cʉ̃ co me'rã ne waro põ'rãtimʉ'tãgʉ̃rẽ cʉ̃ ma'mi wẽrĩ'cʉre põ'rãtibosato", nicʉ niwĩ. 20 Ni'cʉ̃ põ'rã sietere tojota wa'acaro niwʉ̃. Masã ma'mi nʉmoti, põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. 21 Cʉ̃ be'rocjʉ̃ cʉ̃ ma'mi nʉmorẽ nʉorẽcʉ niwĩ. Cʉ̃ quẽ'rã põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ.

Be'rocjʉ̃ quẽ'rãrẽ tojota wa'acaro niwʉ̃. 22 Tojo dia'cʉ̃ te nitʉogʉpʉre
tojo wa'aturiadijacaro niwʉ̃. Be'ro na nʉmo ní'co quẽ'rã wẽrĩa wa'aco
niwõ. 23 Na siete core nʉmoticãrã niwã. To pũrĩcãrẽ wẽrĩ'cãrã
masãcã, ¿ni'í nʉmo tojabutiagosari? nicãrã niwã.
24 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsã wisiyʉ'rʉa'a. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩ cjasere ne masĩwe'e.
Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuase quẽ'rãrẽ masĩwe'e. 25 Wẽrĩ'cãrã na masãca be'ro
nʉmotisome. Põ'rã numia quẽ'rãrẽ numisosome. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã
ʉ'mʉsepʉ nirã weronojõ nirãsama. 26 Apeyenojõ mʉsãrẽ wẽrĩ'cãrã
masãsere werenemogʉ̃ti. Mʉsã Moisé ojáca pũrĩrẽ bu'epã. Õ'acʉ̃
cʉ̃rẽ ni'cã yucʉsiti ʉ̃jʉ̃rĩ sitipʉ a'tiro ucũcʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ni'i.
Mʉ'ʉ ñecʉ̃sʉmʉa Abrahã, Isaa, Jacob wiogʉ ni'i”, nicʉ niwĩ. 27 Cʉ̃, “Na
wiogʉ ni'i” nígʉ̃, “Yʉ'ʉ tiropʉ catima”, nigʉ̃ weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ catirã
wiogʉ nimi. Wẽrĩbajuduti'cãrã marĩma. Tojo weerã mʉsã, “Wẽrĩ'cãrã
masãsome” nírã, wisiyʉ'rʉa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Moisé dutise cũu'que ni'cãrõ añuyʉ'rʉnʉ'cãrõ ni'i nise ni'i
(Mt 22.34-40)

28 Apĩ quẽ'rã topʉ Moisé oja'quere bu'eri masʉ̃ Jesú tiro nicʉ niwĩ.
Jesure saduceo masã me'rã ʉpʉtʉ ucũcã tʉ'ocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Jesú
añurõ yʉ'time'rĩcã ĩ'agʉ̃, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Moisé cʉ̃ duti'que ¿disenojõ waro apeye yʉ'rʉoro
añuyʉ'rʉnʉ'cãti? nicʉ niwĩ.
29 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Apeye dutise yʉ'rʉoro a'te nemorõ añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. A'tiro ni'i:
“Tʉ'oya, Israe curuacjãrã. Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ ni'cʉ̃ta wiogʉ waro
nimi. 30 Tojo weerã Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉre nipe'tise mʉsã ẽjõpeose
me'rã, mʉsã wãcũse me'rã, mʉsã tʉ'oña'se me'rã, tojo nicã mʉsã
tutuase me'rã ma'iña.” A'te ni'i apeye yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãse. 31 A'te
be'rore tojocureta ni'i, nírõ. A'te ni'i. “Marĩ basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ
ma'irõʉa'a.” Apeyepʉa a'te nemorõ marĩsa'a, nicʉ niwĩ Jesú.
32 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Moisé oja'quere bu'eri masʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ diacjʉ̃ waro ucũ'u. Tojota ni'i mʉ'ʉ nise.
Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nisami. Apĩ cʉ̃ yʉ'rʉoro nigʉ̃pʉa marĩsami. 33 Õ'acʉ̃rẽ
marĩ ẽjõpeose me'rã, marĩ tʉ'oña'se me'rã, marĩ wãcũse me'rã, marĩ
tutuase me'rã ma'ise apeye nemorõ niyʉ'rʉnʉ'cã'a. Tojo nicã marĩ
basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ ma'ise añu ni'i. Nipe'tise marĩ wa'icʉrã
ʉ̃jʉ̃amorõpeose nemorõ wapati'i. Tojo nicã nipe'tise ñubuepeoropʉ
ʉ̃jʉ̃amorõpeorãti nise nemorõ wapati'i, nicʉ niwĩ.
34 Jesú cʉ̃ weesooro marĩrõ añurõ ucũme'rĩcã ĩ'agʉ̃, cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Cã'rõacã dʉ'sa'a mʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ añurõ ẽjõpeo yʉ'rʉtẽrĩatjo, nicʉ
niwĩ.
A'te be'rore ne ni'cʉ̃ Jesure sẽrĩtiña'ma'aticʉ niwĩ.

Jesú masãrẽ “Cristo na nigʉ̃ ¿noa macʉ̃ niti?” ni sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ bu'égʉ, masãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã Moisé oja'quere bu'eri masã Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉre
“Davi pãrãmi nimi” nisari? 36 Davita Espíritu Santu cʉ̃ masĩse o'oro
me'rã a'tiro ni ojacʉ niwĩ:

Õ'acũ ʉ'mʉsepʉ nigũ̃ cũ macũ̃rẽ, yʉ'ʉre yʉ'rʉoacjʉre a'tiro nicʉ niwĩ:
“Yʉ'ʉ tiro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉsa'a.
Mʉ'ʉ to dujicã, mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'ti'cãrãrẽ docaque'acã weegʉti”, nicʉ niwĩ
Õ'acũ̃, ni ojacʉ niwĩ Davi.
37 Davi basuta Õ'acũ̃ bese'cʉ Cristore “Yʉ'ʉ wiogʉ nimi”, nicʉ niwĩ.
Tojo weegʉ cũ̃ pãrãmi se'saro nirõnojõ o'ogʉ, cũ̃ wiogʉ nicʉ niwĩ, nicʉ
niwĩ Jesú.

Masã pãjãrã topʉre nirã̃ tʉ'saropʉta Jesú weresere tʉ'otʉ'sacãrã
niwã.

Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ “Na tojo weema” nise ni'i
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesú masãrẽ bu'égʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tʉ'omasĩña. Mʉsãrẽ ĩ'ato
nírã, su'ti yoase paca me'rã sãña, ñubuesijatʉ'sama. Tojo nicã macã
decopʉ wiopesase me'rã añuduticã ʉasama. 39 Na nerẽse wi'seripʉ
wiorã na dujiwʉase cũmurĩpʉ dujisĩ'rĩsama. Bosenʉmʉ weeropʉ
quẽ'rãrẽ mejãrõta nisĩ'rĩsama. 40 Wapewia numia ye wi'serire
ẽ'masama. Na ña'arõ wee'quere wãcũdutitirã yoacã ñubueta'sasama.
Náta ãpẽrã yʉ'rʉoro bu'iri da'reyʉ'rʉnʉ'cãno'ajã nima, nicʉ niwĩ Jesú.

Ni'cõ wapewio pajasecʉogo Õ'acũ̃rẽ o'o'que ni'i
(Lc 21.1-4)

41 Jesú Õ'acũ̃ wi'ipʉ nígũ̃, masã niyeru o'orã sãawʉase acari põtẽorõ
dujicʉ niwĩ. Masã te acaripʉ niyeru sãacã, ĩ'adujibajaque'acʉ niwĩ.
Pãjãrã pajiro niyeru cʉorãrẽ pajiro sãacã ĩ'acʉ niwĩ. 42 Na te acaripʉ
sãarĩ cura ni'cõ wapewio pajasecʉogo ejaco niwõ. Co pʉa cuji niyeru
wapamarĩse cujiri ni'cã acaropʉ sãaco niwõ. 43 Co tojo wéeca be'ro
Jesú cũ̃ bu'erãrẽ pijio, narẽ nicʉ niwĩ:

—Diacjũ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acũ̃ ĩ'orõpʉ a'tigo wapewio pa-
jasecʉogo nipe'tirã yʉ'rʉoro o'oyʉ'rʉnʉ'cãmo. 44 Ãpẽrã pe'e narẽ
dʉ'sasere o'oama. Co pe'e pajasecʉogo nimigõ, co cʉomi'que, co
ba'acatibo'queacãrẽ o'ope'ocã'mo, nicʉ niwĩ.

13

Jesú “Õ'acũ̃ wi'i, Jerusalẽ cja wi'i cõ'ano'rõsa'a” ní'que ni'i
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jesú Õ'acũ̃ wi'ipʉ wijaari cura ni'cũ̃ cũ̃ bu'egʉ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Ʉsãrẽ bu'egʉ, a'ti wi'i na ʉ̃tãpaga me'rã yee'que pacare ĩ'aña. Ti
wi'i añubutiari wi'ijo ni'i, nicʉ niwĩ.

2 Jesú cũ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ a'ti wi'i yéeca wi'ire ĩ'amisa'a. Be'ro ne ni'cãgã ʉ̃tãgã apega
bu'ipʉ yeeturiamʉjã'que tojasome. Nipe'tise mʉtõdijono'rõsa'a, nicʉ
niwĩ.

A'ti ʉmʉco pe'tise dʉporo Jesú “A'tiro wa'arosa'a” ní'que ni'i
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

3 Be'ro Jesú cũ̃ bu'erã me'rã ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo Õ'acũ̃ wi'i põtẽorõ nicjʉpʉ
wa'acãrã niwã. Jesú topʉ dujiri cura Pedro, Santiago, Juã, André ãpẽrã
tʉ'otiropʉ cũ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

4 —Wereya ʉsãrẽ. ¿De'ro nicã mʉ'ʉ “Õ'acʉ̃ wi'i cjase ʉ̃tãpagare
mʉtõdijono'rõsa'a” ní'que wa'arosari? ¿Ñe'enojõ me'rã ĩ'ogʉ̃sari a'te
tojo wa'atjere? nicãrã niwã.
5 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ãpẽrã mʉsãrẽ nisoori nírã, tʉ'omasĩña. 6 Pãjãrã a'tiro
nisoorãsama: “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã wee'e; Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo
ni'i”, nirãsama. Na tojo nisere tʉ'orã, pãjãrã siruturãsama.
7 »Mʉsã a'mewẽjẽse quetire tʉ'orã, “Topʉ tojo wa'aporo” nicã
tʉ'orãsa'a. Tere tʉ'orã, ʉcʉaticã'ña. Te a'tirota wa'arosa'a. Tojo
nimirõ, a'ti ʉmʉco pe'tiatjo dʉ'sarosa'a yujupʉ. 8 Ni'cã curuacjãrã
ape curuacjãrã me'rã a'mequẽrãsama. Tojo nicã ni'cã di'tacjãrã ape
di'tacjãrã me'rã a'mewẽjẽrãsama. Pũrõ apesepʉre di'ta narãsãse
wa'arosa'a. Ʉjaboase wa'arosa'a. A'te nipe'tise peje me'rã masã
ne waro pi'etiwã'cõse ni'i. Numio co macʉ̃rẽ wʉase dʉporo pũrĩse
nʉ'cãrõ weronojõ nirõsa'a.
9 »Mʉsãrẽ ñe'e, wiorã tiropʉ miarãsama. Mʉsã nerẽse wi'seripʉre
paaperãsama. Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeose wapa wiorã wa'teropʉ mi-
ano'rãsa'a. Tojo weecã, yé cjasere wererãsa'a. Tojo weerã mʉsã basu
añurõ wãcũtʉ'oña'ña. 10 A'ti ʉmʉco pe'tiatji dʉporo nipe'tirocjãrãrẽ
Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose quetire werese'sabi'ano'rõsa'a. 11 Mʉsãrẽ
wiorã tiropʉ miacã, wãcũque'titirãta wa'aya. “¿Ʉ̃sã de'ro ucũrãsariba
topʉre?” ni wãcũticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ wãcũse o'osere topʉre ucũña.
Mʉsã mejẽta ucũrãsa'a. Espíritu Santu ucũgʉ̃sami. 12 Ni'cʉ̃ põ'rã
wiorãpʉre a'merĩ weresã, wẽjẽcã weerãsama. Na pacʉsʉmʉa quẽ'rã
na põ'rãrẽ wiorãpʉre weresãrãsama. Na põ'rã quẽ'rã mejãrõta na
pacʉsʉmʉarẽ yʉ'rʉnʉ'cã, wẽrĩcã weerãsama. 13 Nipe'tirocjãrã masã
mʉsãrẽ yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri ĩ'atu'tirãsama. Yʉ'ʉre ẽjõpeoyapatirã
pũrĩcã yʉ'rʉwetirãsama. Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ catinu'cũrãsama.
14 »Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Danie wãmetigʉ
a'ti ʉmʉco pe'tiatji dʉporo wa'atjere ojayucʉ niwĩ. “Ña'agʉ̃ Õ'acʉ̃
yabigʉnojõ cʉ̃ ya wi'ipʉ sãjãtígʉnojõ Jerusalẽ cja wi'i añurĩ wi'ipʉre
sãjãa, nu'cũgʉ̃sami. Tojo weegʉ cʉ̃ sãjãase me'rã ti wi'i ña'ase marĩrĩ
wi'ire dojorẽgʉ̃sami”, ni ojayucʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ ti wi'ipʉ nicã ĩ'arã,
mʉsã a'ti pũrĩrẽ bu'e tʉ'omasĩña. Tojo wa'acã ĩ'arã, Õ'acʉ̃ bu'iri
da'regʉsami nírã, Judeapʉ nirã ʉ̃rʉ̃pagʉpʉ du'tiaya. 15 Tojo wa'ari
nʉmʉrẽ wi'i dʉposãrĩ opa sirapʉ soo pesagʉnojõ po'peapʉ cjasere
sãjãa duretimigʉ̃, diacjʉ̃ta wa'a wa'aya. 16 Wesepʉ tõ'ogʉ̃ quẽ'rã
ne wi'ipʉ tojaa, duregʉ wa'aticã'ña. 17 Tojo wa'ase nʉmʉrĩ numia
nijĩpacosãnumiarẽ, põ'rã mi'rĩrã cʉorãrẽ bʉjaweose nʉmʉrĩ nirõsa'a.
Na ʉmʉñarõ wa'amasĩsome. 18 “Yʉsʉase nʉmʉrĩrẽ tojo wa'aticã'to”
ni, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. 19 Tojo wa'ase nʉmʉrĩ pi'etise nʉmʉrĩ nirõsa'a.
Õ'acʉ̃ a'ti turire wééca be'rore tocã'rõ pi'etise marĩcaro niwʉ̃. Be'ropʉ
quẽ'rãrẽ tocã'rõ waro pi'etise marĩrõsa'a. 20 Õ'acʉ̃ pi'etise nʉmʉrĩrẽ
dʉoticãma, ne ni'cʉ̃ yʉ'rʉwetitibutiabosami. Õ'acʉ̃ pe'e cʉ̃ yarã, cʉ̃
bese'cãrãrẽ wéégʉ, tojo wa'ase nʉmʉrĩrẽ dʉogʉsami.
21 »Tojo wa'ari curare ãpẽrã mʉsãrẽ nisoorãsama: “Jãa, ĩ'aña.
Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo a'to nimi. Topʉ nimi”, nirãsama. Na tojo nicã,
ẽjõpeoticã'ña. 22 Pãjãrã nisoori masã a'tirãsama. A'tiro nirãsama:

“Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ni'i. Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masã ni'i”, nisoorãsama. Peje weeĩ'ose weerãsama narẽ ẽjõpeoato nírã. Basiocãma, Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cãrãpʉreta ẽjõpeodu'ucã weesĩ'rĩrãsama. Tojo weerã narẽ ne ẽjõpeoticã'ña. 23 Mʉsã tojo wa'asere añurõ tʉ'omasĩña. Te niatjeta mʉsãrẽ wereyutoja'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ¿de'ro wee a'tigʉsari? nise ni'i
(Mt 24.29-35,42-44; Lc 21.25-36)

24 Jesú a'tiro ni werenemocʉ niwĩ:

—Te pi'etise nʉmʉrĩ yʉ'rʉ́ca be'ro mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ na'itĩ'a wa'agʉsami. Ñamicjʉ̃ quẽ'rã bo'reyusome. 25 Ñocõa bʉrʉdijarãsama. Nipe'tirã ʉ'mʉarõpʉ nirã̄ narãsãcã weeno'rãsama. 26 Tojo wa'ari cura nipe'tirã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ o'mecururipʉ tutuaro me'rã asistedijaticã ĩ'arãsama. 27 Be'ro yʉ'ʉre wereco'terãrẽ o'ógʉti. Na neorãsama yʉ'ʉ bese'cãrã nipe'tiro no'o nirõcjãrãrẽ.

28 »Mʉsãrẽ otecjʉ higueragʉ wãmeticjʉ me'rã queose o'ogʉti. Tigʉ dʉpʉripʉ pũrĩ ñasãwijisãjãcã, “Cʉ̃'ma wa'arotiro wee'e”, nisa'a. 29 A'te weronojõ yʉ'ʉ todʉporo ní'que peje wa'acã ĩ'arã, “Cã'rõacã Jesú a'ti di'ta wiogʉ sãjãtjo dʉ'sasa'a”, niña. 30 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. A'te peje tojo wa'ari curare nirã̄ wẽrĩsome. Tojo wa'asere ĩ'ape'ocã'rãsama. 31 A'ti ʉmʉco, a'ti di'ta pe'tidijarosa'a. Yʉ'ʉ ucũse, yʉ'ʉ bu'ese pũrĩcã ninu'cũcã'rõsa'a. Nipe'tise yʉ'ʉ ní'que queoro wa'arosa'a.

32 »Yʉ'ʉ apaturi a'tiatjema ti nʉmʉ nicã, ti hora nicã a'tigʉsa'a nisere ne masĩno'ña marĩ'i. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ quẽ'rã masĩwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta masĩsami.

33 »Tojo weerã mʉsã añurõ wãcũ, tʉ'omasĩyuya. “¿De'ro nicã a'tigʉsari?” ni ñubue, co'tenu'cũcã'ña. Yʉ'ʉ a'tiatjere mʉsã ne masĩwe'e. 34 Mʉsãrẽ queose me'rã weregʉti. Ni'cʉ̃ masʉ̃ yoaropʉ sijagʉ wa'asami. Cʉ̃ wa'ase dʉporo cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ cʉ̃ ya wi'ire “Co'teapa”, nisami. Nánʉcʉ̃rẽ na da'ratjere cũusami. Sope co'tegʉre “Sopere co'teya”, nisami. 35 Na weronojõ mʉsã niña. Námarĩcã na wiogʉ dajatjere ne masĩtisama. Na'ique'ari cura, ñami deco, cãrẽ'quẽ uuri cura, o bo'reacã nígʉ̃ nibosami. Mʉsã quẽ'rã na weronojõ masĩtimirã, yʉ'ʉre co'teya. 36 Yʉ'ʉ wãcũña marĩrõ a'ti, mʉsãrẽ cãrĩrãrẽ weronojõ bocaejapejasĩ'rĩtisa'a. 37 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ nisere nipe'tirãrẽ nigʉ̃ti. Añurõ wãcũ, co'teyuya, ni werecʉ niwĩ Jesú.

14

Jesure ñe'erãtirã na apoyu'que ni'i
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Pʉa nʉmʉ Pascua bosenʉmʉ, pã̄ bʉcʉase me'rã na morẽti'quere ba'ari bosenʉmʉ dʉ'sacaro niwʉ̃. Ti bosenʉmʉ judío masã na ñecʉ̃sʉmʉa Egiptopʉ ní'cãrã wijawã'cã'quere wãcũrĩ bosenʉmʉ nicaro niwʉ̃. Pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã ¿de'ro wee Jesure ñe'e wẽjẽrãsari? nírã, weesoome'rĩse me'rã na weeatjere apoyucãrã niwã. 2 Tojo nírã, a'tiro nicãrã niwã:

—Bosenʉmʉ nicã weeticã'rã. Masã cʉ̃rẽ ma'írã, no'o ʉaro caricũma'a, marĩ tojo weesere dojorẽbosama, nicãrã niwã.

Ni'cõ numio Jesure ma'iyʉ'rʉgo ʉ'mʉtise piopeo'que ni'i
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Na “Jesure wẽjẽrãti” ni apocaterore Jesú Betaniapʉ nicʉ niwĩ. Simó
cãmi boa, yʉ'rʉ'cʉ ya wi'ipʉ nicʉ niwĩ. Jesú cʉ̃ ba'adujiri cura ni'cõ
numio ʉ'mʉticja cʉogo ejaco niwõ. Tiga acosticja ʉ'mʉtise nardo
wãmetise wapabʉjʉsere poseticaro niwʉ̃. Ti ñacõrẽ pe'equejo, Jesú
dʉpoa bu'ipʉ ʉ'mʉtisere piopeoco niwõ. 4 Ãpẽrã topʉ nirã̃ co tojo
weecã ĩ'arã, uayʉ'rʉacãrã niwã. Tojo weerã a'tiro a'merĩ ucũcãrã
niwã:
—¿De'ro weego co a'te ʉ'mʉtise wapabʉjʉsere mejõ waro tojo
weecõ'ati? 5 A'te ni'cã cʉ̃'ma da'rase wapa wapata'aro weronojõ
duago, bocano'boapã. Te me'rã pajasecʉorãrẽ weetamuboapõ, nicãrã
niwã. Co tojo weesere tʉ'satirã, pũrõ tu'ticãrã niwã.
6 Jesú pe'e narẽ nicʉ niwĩ:
—Cariboticã'ña. ¿De'ro weerã core cariboti? A'tere yʉ'ʉre
tojo wéégo, añurõ weego weemo. 7 Pajasecʉorã mʉsã wa'teropʉ
ninu'cũcã'rãsama. Mʉsã no'o ʉaritero narẽ añurõ weetamumasĩ'i.
Yʉ'ʉma mʉsã wa'teropʉ ninu'cũcã ĩ'asome. 8 A'tigo yʉ'ʉre co
weesĩ'rĩrõ põtẽorõ añurõ weemo. Co yʉ'ʉre piopeogo ʉ'mʉtisere
apoyu, na yaarã ʉ'mʉtise wa'reatjo weronojõ yʉ'ʉre weeyumo.
9 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. A'ti di'tapʉre no'o nirõ̃ yʉ'ʉ masãrẽ
yʉ'rʉose quetire werecusiarã, a'tigo co yʉ'ʉre wee'quere wãcũdutirã
wererãsama, nicʉ niwĩ.

Juda wiorãpʉre Jesure o'oatje cjase ni'i
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jesú numiorẽ tojo níca be'ro Jesú bu'erã doce me'rãcjʉ̃ ní'cʉ Juda
Iscariote a'tiro weecʉ niwĩ. Pa'ia wiorã tiropʉ wa'a, Jesure cʉ̃ o'oatje
cjasere na me'rã ucũgʉ̃ wa'acʉ niwĩ. 11 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'orã, ʉpʉtʉ
e'catirã, “Mʉ'ʉrẽ niyeru wapayerãti”, nicãrã niwã Judare. “¿De'ro nicã
yʉ'ʉre Jesure wiorãpʉre o'oroʉamitito?” ni wãcũcʉ niwĩ Juda.

Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã ba'atʉo'que ni'i
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

12 Masã pã̃ bʉcʉase me'rã morẽti'quere ba'ari bosenʉmʉ
ninʉ'cãcaro niwʉ̃. Ti nʉmʉ nicã, ni'cʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ na Pascua
bosenʉmʉ ba'acjʉre wẽjẽsama. Titare Jesú bu'erã cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã
niwã:
—¿No'opʉ marĩ Pascua bosenʉmʉ ba'atjore apoyucã ʉasari? nicãrã
niwã.
13 Tojo nicã tʉ'ogʉ, pʉarã cʉ̃ bu'erãrẽ o'ócʉ niwĩ. A'tiro narẽ werecʉ
niwĩ:
—Jerusalẽ̃pʉ wa'aya. Topʉ ni'cʉ̃ masʉ̃ acoga tuupeogʉre bocae-
japejarãsa'a. Cʉ̃ no'o wa'aro sirutuya. 14 Cʉ̃ sãjãarõ ti wi'i wiogʉre
niña: “Ʉsãrẽ bu'egʉ a'tiro niami: ‘¿No'opʉ nisari yʉ'ʉ bu'erã me'rã
Pascua bosenʉmʉ ba'atji tucũ?’ niami”, niña. 15 Mʉsã tojo nicã,
ʉ'mʉarõca tucũ apoyúca tucũjopʉ mʉsãrẽ ĩ'ogʉ̃sami. Topʉ marĩ
ba'atjere apoyuya, nío'ocʉ niwĩ Jesú.
16 Be'ro cʉ̃ bu'erã wa'a, Jerusalẽ̃pʉ etacãrã niwã. Topʉ etarã, Jesú cʉ̃
ní'caronojõta nipe'tisere bocacãrã niwã. Topʉ na ba'atjere apoyucãrã
niwã.

17 Na'ique'aca be'ro Jesú cũ bu'erã doce me'rã ti wi'ipʉre etacʉ niwĩ.
18 Na ba'ari cura Jesú cũ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—Diacjũ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã me'rãcjũ ni'cũ marĩ me'rã ba'adujigʉ wiorãpʉre yʉ'ʉre wẽjẽdutigʉ o'ogʉsami, nicʉ niwĩ.
19 Cũ tojo nicã tʉ'orã, ʉpʉtʉ bʉjaweticãrã niwã. Nánʉcũ a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Yʉ'ʉta nicã'sa'aba, nicãrã niwã.
20 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ni'cũ mʉsã doce me'rãcjũ yʉ'ʉ me'rã a'ti papʉ yosoba'agʉ nimi. 21 Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉre Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩ ní'caronojõta wa'arosa'a. Tojo wa'acã, yʉ'ʉre wiorãpʉre o'ogʉma ña'abutiaro wa'arosa'a. Cũ diacjũta bajuatiyʉ'rʉocã, nemorõ añubopã, nicʉ niwĩ.
22 Jesú cũ bu'erã me'rã ba'ari cura pãgãrẽ mii, cũ pacʉ Õ'acũrẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, tigare dʉcawaa, narẽ o'ogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Ba'aya. A'te yʉ'ʉ upʉ ni'i, nicʉ niwĩ.
23 Be'ro sĩ'rĩrĩ pare mii, Õ'acũrẽ e'catise o'ocʉ niwĩ tja. Tu'ajanʉ'cõ, cũ bu'erãrẽ tĩacʉ niwĩ. Nipe'tirã ti pa cjasere sĩ'rĩpe'ticã'cãrã niwã.
24 Narẽ tĩagũ, nicʉ niwĩ:
—A'te yé dí ni'i. Masã ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayebosagʉsa'a. Õ'acũ masãrẽ apeye ma'ma "A'tiro weegʉti" ní'quere cũugũsami. Yʉ'ʉ wẽrĩgũ, dí o'mabʉrose me'rã pãjãrã añurõ weeno'rãsama.
25 Diacjũ mʉsãrẽ weregʉti. A'te ʉ'sedʉcaco vino marĩ ni'cãrõacã sĩ'rĩrõ weronojõ weenemosome. Be'ro yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre wiogʉ sõrõcãpʉ, mʉsã me'rã apaturi ma'ma vino sĩ'rĩnemogũsa'a tja, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú Pedrore "Mʉ'ʉ yʉ'ʉre 'Masĩwe'e' nigũsa'a" ní'que ni'i
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jesú cũ bu'erã me'rã ba'áca be'ro Õ'acũrẽ basapeotoja, ti wi'ire wijaa wa'acãrã niwã. Wijaa, ũrũgũ Olivo wãmeticjʉpʉ wa'acãrã niwã. 27 Topʉ wa'agʉ, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã nipe'tirã a'ti ñami uirã, yʉ'ʉre cõ'awã'cãpe'tia wa'arãsa'a. Mʉsã tojo weeatje Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta wa'arosa'a. A'tiro ojano'wũ: "Yʉ'ʉ oveja co'tegʉre wẽjẽno'cã weegʉsa'a. Tojo weecã, cũ yarã oveja no'o ʉaro omastearãsama", niwũ.
28 Be'ro yʉ'ʉ wẽrĩ'cʉpʉ masãca be'ro mʉsã dʉporo Galilea di'tapʉ wa'ayutojagʉsa'a, nicʉ niwĩ.
29 Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ãpẽrã mʉ'ʉrẽ cõ'awã'cãcã, yʉ'ʉ pũrĩcã ne wa'asome, nicʉ niwĩ.
30 Tojo nisere tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:
—Diacjũ mʉ'ʉrẽ weregʉti. Ni'cãcã ñami pʉati cãrẽ'quẽ uuati dʉporo yʉ'ʉre i'tiati "Cũrẽ masĩwe'e", nigũsa'a, nicʉ niwĩ.
31 Tojo nicã tʉ'omigũ, Pedro ninemocʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ pũrĩcã na yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩcãma, "Cũ me'rã boagʉti", nigũsa'a. "Cũrẽ masĩwe'e" nisome, nicʉ niwĩ. Be'ro nipe'tirã cũ bu'erã Pedro ní'caronojõta nibʉrocãrã niwã.

Jesú Getsemaní wãmetiropʉ cũ pacʉre ñubue'que ni'i
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Olivo wãmeticjʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ wa'arã, tigʉ dʉ'pocã̃ Getsemaní
wãmetiropʉ etacãrã niwã. Topʉ Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ ñubuegʉ wa'ari cura a'topʉ dujíniña yujupʉ, nicʉ niwĩ.
33 Topʉ ñubuegʉ wa'agʉ, Pedro, Santiago, Juãrẽ miacʉ niwĩ. Cʉ̃
ʉpʉtʉ waro ejeripõ'rãpʉ wãcũque'ti, bʉjaweticʉ niwĩ. 34 Narẽ nicʉ
niwĩ:
—Yʉ'ʉre wẽrĩtawioro, bʉjawetise yʉ'rʉmajãsa'a. Mʉsã a'to tojayá.
Ne cãrĩticã'ña, nicʉ niwĩ narẽ.
35-36 Tojo níca be'ro yoacurero na yʉ'rʉro wa'a, di'tapʉ
paamu'rĩque'agʉ, cʉ̃ pacʉre sẽrĩgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Pacʉ, mʉ'ʉrẽ nipe'tise basio'o. Mʉ'ʉ ʉacã, yʉ'ʉre a'te ña'arõ
yʉ'rʉatje wa'aticã'to. Yʉ'ʉ tojo nimicã, yʉ'ʉ ʉaro weeticã'ña. Mʉ'ʉ
ʉaro pe'e wa'ato, nicʉ niwĩ.
37 Be'ro cʉ̃ bu'erã tiropʉ majãmitojacʉ niwĩ. Narẽ cãrĩ'cãrãpʉre
bocaejacʉ niwĩ. Pedrore nicʉ niwĩ:
—Simó, ¿mʉ'ʉ cãrĩgʉ̃ weeti? ¿Ne cã'rõacã cãrĩtimigʉ̃,
tʉ'sʉmasĩtisari? 38 Cãrĩticã'ña. Wãtĩ mʉsãrẽ niquesãticã'to
nírã, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. Mʉsã wãcũsepʉ me'rãma yʉ'ʉre
ẽjõpeonu'cũsĩ'rĩmisa'a. Mʉsã se'saro tojo weesĩ'rĩmirã,
wãcũtutuamasĩtisa'a. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña, nicʉ niwĩ.
39 Tojo níca be'ro majãmitojagʉ, cʉ̃ pacʉre sẽrĩ'caronojõta sẽrĩcʉ
niwĩ tja. 40 Sẽrĩ́ca be'ro cʉ̃ bu'erã tiropʉ majãmitojagʉ, cãrĩ'cãrãpʉre
bocaejacʉ niwĩ tja. Narẽ wʉja pũrĩyʉ'rʉacaro niwʉ̃. Tojo weerã
cʉ̃rẽ de'ro wee yʉ'timasiticãrã niwã. 41 Be'ro apaturi Jesú cʉ̃ pacʉre
sẽrĩtʉogʉ wa'acʉ niwĩ. Tojatagʉ, cʉ̃ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—Ni'cãrõacãma sooya, cãrĩña majã. Tocã'rõta ni'i. Ni'cãrõacãrẽ
yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre masã ña'arãpʉre o'oatje
etatoja'a. 42 Wã'cãnʉ'cãña. Te'a, na tiropʉ wa'arã. Yʉ'ʉre o'oacjʉ
a'titojami, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesure ñe'ewã'cã'que ni'i
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ ucũrĩ cura na me'rãcjʉ̃ ní'cʉ Juda etacʉ niwĩ.
Cʉ̃ me'rã pãjãrã masã di'pjĩrĩ cʉorã yucʉpagʉ me'rã a'ticãrã niwã.
Na pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã, judío masã bʉcʉrã
o'óno'cãrã nicãrã niwã. 44 Juda Jesure wiari masʉ̃ narẽ a'tiro
niyutojacʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wa'suporopʉ mi'miacjʉ cʉ́ʉ̃ta nigʉ̃sami. Cʉ̃rẽ ñe'e, añurõ
dʉ'te miapa, nicʉ niwĩ.
45 Juda Jesú tiropʉ etagʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre bu'egʉ. Tojo nígʉ̃ta, cʉ̃rẽ mi'micʉ niwĩ. 46 Tojo weecã ĩ'arã,
Jesure ñe'ewã'cã wa'acãrã niwã.
47 Cʉ̃rẽ ñe'erĩ cura ni'cʉ̃ topʉ nu'cũgʉ̃ cʉ̃ ya di'pjĩrẽ wejewee, pa'ia
wiogʉre da'raco'tegʉre o'mepero dʉtepã'rẽcã'cʉ niwĩ. 48 Jesú masãrẽ
nicʉ niwĩ:
—¿Yajari masʉ̃rẽ ñe'erã a'tirã weronojõ yʉ'ʉre di'pjĩrĩ, yucʉpagʉ
me'rã ñe'erã a'tiati? 49 Nipe'tise nʉmʉrĩ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ wi'i mʉsã
wa'teropʉ bu'edujiwʉ. Titare mʉsã yʉ'ʉre ñe'etiwʉ. A'te mʉsã
ni'cãrõacã weese todʉporopʉ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta
wa'a'a, nicʉ niwĩ.

50 Jesure ñe'ecã ĩ'arã, cʉ̃ bu'erã ni'cʉ̃rẽta cõ'anʉ'cõ, du'tiwa'cãpe'tia
wa'acãrã niwã.

Ni'cʉ̃ ma'mʉ du'tiwã'cã'que ni'i

51 Jesure ñe'ewã'cãcã, ni'cʉ̃ ma'mʉ cʉ̃ cãrĩgʉ̃ omáca casero me'rã
omatjĩagʉ̃ sirutucʉ niwĩ. Be'ro ãpẽrã cʉ̃rẽ ñe'ecãrã niwã. 52 Tojo
weecã, cʉ̃ oma'carore cõ'acã'cʉ niwĩ. Cõ'a, su'ti marĩgʉ̃ omawã'cã
wa'acʉ niwĩ.

Jesure wiorã tiropʉ mia'que ni'i
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

53 Jesure ñe'e, pa'ia wiogʉ tiropʉ miacãrã niwã. Topʉ nipe'tirã
pa'ia wiorã, judío masã bʉcʉrã, Moisé oja'quere bu'eri masã nerẽcãrã
niwã. 54 Pedro pe'e Jesure yoacurero pa'ia wiogʉ ya wi'i sope pʉ'topʉ
sirututʉocʉ niwĩ. Topʉ surara pʉ'to ejanujã, na me'rã pecame'e
sõ'madujicʉ niwĩ.

55 Pa'ia wiorã, tojo nicã nipe'tirã wiorã "¿De'ro wee Jesure
weresãrõʉamitito?" nicãrã niwã. Cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩrã, tojo nicãrã niwã.
Cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩmirã, bu'iri ne bocaticãrã niwã. 56 Pãjãrã cʉ̃rẽ weresã,
nisoocãrã niwã. Ni'cãrõnojõ weresãtiyucã, basioticaro niwʉ̃. 57 Ãpẽrã
wã'cãnʉ'cã, nisoose me'rã weresãcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

58 —Ã'rĩrẽ a'tiro nicã tʉ'owʉ: "Yʉ'ʉ a'ti wi'i Õ'acʉ̃ wi'ire masã wéé̃ca
wi'ire cõ'adijope'ogʉti. Be'ro i'tia nʉmʉ be'ro ape wi'i tu'ajanʉ'cõgʉ̃ti.
Ti wi'i masã wéé̃ca wi'i mejẽta nirõsa'a", niwĩ, nicãrã niwã.

59 Tojo nimirã, na nisere ni'cãrõnojõ wãcũticãrã niwã.

60 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, pa'ia wiogʉ na wa'teropʉ wã'cãnʉ'cã, Jesure
sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Mʉ'ʉrẽ tojo nisere yʉ'tiweti? ¿De'ro ni yʉ'tigʉsari na
weresãsere? nicʉ niwĩ.

61 Jesú yʉ'titiyʉ'rʉocã'cʉ niwĩ. Cʉ̃ yʉ'titicã ĩ'agʉ̃, pa'ia wiogʉ apaturi
sẽrĩtiña'nemocʉ niwĩ:

—¿Mʉ'ʉta niti Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo, Õ'acʉ̃ añugʉ̃ macʉ̃ na nigʉ́? ni
sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.

62 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Cʉ́ta ni'i. Mʉsã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ Õ'acʉ̃
pʉ'topʉ dujicã ĩ'arãsa'a. Cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ tutuayʉ'rʉami. Yʉ'ʉ
o'mecururipʉ dijaticã ĩ'arãsa'a, nicʉ niwĩ.

63 Tojo nicã tʉ'ogʉ, pa'ia wiogʉ uasere ĩ'ogʉ̃, cʉ̃ basu cʉ̃ ye su'tire
wejetʉ̃'rẽcʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:

—Ãpẽrã cʉ̃rẽ weresãrã ʉanemowe'e. 64 Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ cʉ̃
ní'quere tʉ'oapʉ. ¿De'ro tʉ'oña'ti mʉsã? nicʉ niwĩ.

Nipe'tirã topʉ nirã̃ "Cʉ̃rẽ wẽjẽrõʉa'a", nicãrã niwã.

65 Na tojo nicã tʉ'orã, ãpẽrã a'tiro weecãrã niwã. Cʉ̃rẽ ʉ'seco
e'opeocãrã niwã. Cʉ̃ caperire bi'apecãrã niwã. Cʉ̃rẽ paamʉjãrã, a'tiro
nicãrã niwã:

—Níbocaya. ¿Noa mʉ'ʉrẽ paati? nicãrã niwã.

Surara quẽ'rã diapoapʉ Jesure paacãrã niwã.

Pedro Jesure "Masĩwe'e" ní'que ni'i
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

66 Jesure wi'i po'peapʉ ñe'esãjãca be'ro Pedro sope pʉ'topʉ tojacʉ
niwĩ. Cʉ̃ tojo weeri cura ni'cõ pa'ia wiogʉre da'raco'tego etaco niwõ.
67 Cʉ̃ pecame'e sõ'madujigʉre ĩ'agõta ĩ'a, cʉ̃rẽ nico niwõ:
—Mʉ'ʉ Jesú Nazarecjʉ̃ me'rã sija'cʉta ni'iba, nico niwõ.
68 Pedro core nisoogʉ, a'tiro ni yʉ'ticʉ niwĩ:
—Cʉ̃rẽ masĩtisa'a. Ñe'enojõrẽ ucũgõ ucũsa'a. Tʉ'omasĩtisa'a, nicʉ
niwĩ.
Cʉ̃ sã'rĩrõ sope pʉ'topʉ topʉ wijaanʉ'cãcã, cãrẽ'quẽ uucʉ niwĩ.
69 Pa'ia wiogʉre da'raco'tego apaturi cʉ̃rẽ ĩ'agõ, topʉ nirãrẽ a'tiro nico
niwõ:
—Ã'rĩ quẽ'rã na me'rã sija'cʉta nimi, nico niwõ.
70 Cʉ̃ apaturi nisoocʉ niwĩ tja. Be'roacãta topʉ nirã̃ Pedrore a'tiro
nicãrã niwã:
—Mʉ'ʉ quẽ'rã Jesú bu'erã me'rã sija'cʉta ni'i. Mʉ'ʉ Galileacjʉ̃ ni'i.
Mʉ'ʉ ucũse quẽ'rã na ucũwʉaronojõ bʉsʉsa'a, nicãrã niwã.
71 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro nisoonemocʉ niwĩ tja:
—Yʉ'ʉ diacjʉ̃ta ucũticã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre bu'iri da'reato. Yʉ'ʉ mʉsã
ucũgʉ̃rẽ ne masĩtisa'a, nicʉ niwĩ.
72 Cʉ̃ tojo nicũñarĩ cura cãrẽ'quẽ apaturi uucʉ niwĩ tja. Tojo weecã,
Pedro Jesú todʉporopʉ ní'quere wãcũbocacʉ niwĩ. Jesú a'tiro nicʉ
niwĩ: “Cãrẽ'quẽ pʉati uuse dʉporo mʉ'ʉ yʉ'ʉre i'tiati ‘Cʉ̃rẽ masĩwe'e’,
nigʉ̃sa'a”, nicʉ niwĩ. Tere wãcũgʉ̃, ʉpʉtʉ uticʉ niwĩ.

15

Jesure romano masã wiogʉ Pilato sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Bo'reacã pa'ia wiorã nerẽcãrã niwã. Judío masã bʉcʉrã, Moisé
oja'quere bu'eri masã quẽ'rã nerẽcãrã niwã. Ã'rã nipe'tirã wiorã
nerẽque'a, “Jesure ¿de'ro weerãsari marĩa?” ni ucũcãrã niwã.
Ucũtoja, Jesure dʉ'tetjĩarã, Pilato tiropʉ miiejacãrã niwã. 2 Pilato
Jesure sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉta niti judío masã wiogʉ? nicʉ niwĩ.
Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ nírõnojõta cʉ̃́ta ni'i, nicʉ niwĩ.
3 Pa'ia wiorã Pilatopʉre peje weresãcãrã niwã. 4 Tojo nicã tʉ'ogʉ,
Pilato apaturi Jesure sẽrĩtiña'nemocʉ niwĩ tja:
—¿Mʉ'ʉrẽ na tojo nisere yʉ'tiweti? ¿Dicʉse peje mʉ'ʉrẽ weresãrã
weeti? nicʉ niwĩ.
5 Jesú ne yʉ'titiyʉ'rʉocã'cʉ niwĩ. Tojo weegʉ Pilato ĩ'amarĩacʉ niwĩ.

Jesure wẽjẽduti'que ni'i
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

6 Cʉ̃'marĩnʉcʉ̃ Pascua bosenʉmʉ nicã Pilato a'tiro weeseticʉ
niwĩ. Ni'cʉ̃ bu'iri da'reri wi'ipʉ nigʉ̃rẽ masã na du'uwĩrõdutigʉre
du'uwĩrõmʉjãcũcʉ niwĩ. 7 Titare ni'cʉ̃ bu'iri da'reri wi'ipʉ Barrabá
wãmetigʉ wiorãrẽ yʉ'rʉnʉ'cã, narẽ cõ'asĩ'rĩ, cʉ̃ me'rãcjãrã masãrẽ
wẽjẽ'cãrã me'rã dujicʉ niwĩ. 8 Masã Pilato tiropʉ wa'a, “Mʉ'ʉ
bosenʉmʉ nicã weewʉaronojõ weeya”, nicãrã niwã. 9 Pilato narẽ
yʉ'ticʉ niwĩ:
—¿Mʉsã judío masã wiogʉre yʉ'ʉ du'uwĩrõcã ʉasari? nicʉ niwĩ.

10 Pilato pa'ia wiorã ʉose ye bu'iri Jesure cʉ̃pʉre wia'quere masĩcʉ
niwĩ. 11 Pa'ia wiorã Barrabá pe'ere du'uwĩrõdutirã masãrẽ no'o
ʉaro caricũsitenʉ'cõcã'cãrã niwã. 12 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato narẽ
sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Mʉsã judío masã wiogʉ nigʉ́ me'rã pe'ere ¿de'ro weecã ʉasari?
nicʉ niwĩ.
13 Tojo nicã nipe'tirã caricũmajãcãrã niwã:
—Cʉ̃rẽ curusapʉ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.
14 Pilato narẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ tojo weebosari? Ã'rĩ ne cã'rõ ña'arõ weeticʉ niami,
nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nimicã, masã caricũnemocãrã niwã:
—Curusapʉ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.
15 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato masã me'rã añurõ tojasĩ'rĩgʉ̃, Barrabáre
du'uwĩrõcʉ niwĩ. Be'ro Jesure surarare tãrãdutitoja, curusapʉ
paabi'pe wẽjẽduticʉ niwĩ.
16 Tojo weerã na Pilato ya wi'i po'pea nirĩ tucũjopʉ cʉ̃rẽ miacãrã
niwã. Topʉ nipe'tise cururi surara nerẽcãrã niwã. 17 Na Jesure ni'cãrõ
su'tiro ʉpʉtʉ sõ'arõ, wiorã sãñarõnojõrẽ sãacãrã niwã. Tojo nicã ni'cã
be'to pota me'rã wééca be'tore cʉ̃ dʉpoapʉre peocãrã niwã. 18 Be'ro
cʉ̃rẽ caricũcãrã niwã:
—E'catipeoya judío masã wiogʉre, ni caricũcãrã niwã.
19 Ni'cãgʉ̃ yucʉgʉ me'rã dʉpoapʉre paamʉjãcãrã niwã. Ʉ'seco
e'opeo, cʉ̃rẽ bujicã'rã, ejaque'apecãrã niwã. 20 Na cʉ̃rẽ a'tiro
bujícã'ca be'ro wiogʉ sãñarĩ su'tirore tuweecãrã niwã. Be'ro cʉ̃
sãñamʉ'tã'carore sãacãrã niwã tja. Tu'ajanʉ'cõ, cʉ̃rẽ curusapʉ wẽjẽrã
wa'arã miacãrã niwã.

Jesure curusapʉ paabi'pe wẽjẽ'que ni'i
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 Jesure wẽjẽrã wa'arã na miarĩ cura ni'cʉ̃ masʉ̃ Simó Cirene
wãmetiri macãcjʉ̃ cãpũpʉ ní'cʉ tojaticʉ niwĩ. Cʉ̃ pʉarã Alejandro,
Rufo pacʉ nicʉ niwĩ. Jesú curusa wʉawã'cãrõpʉ cʉ̃ yʉ'rʉacã ĩ'arã,
curusare cʉ̃rẽ wʉaduticãrã niwã.
22 Jesure ni'cã bu'a Gólgota wãmetiropʉ miacãrã niwã. Gólgota
nírõ, “Masã boaweeca dʉpoa” nirõ weesa'a. 23 Topʉ pũrĩse
tʉ'oña'ticã'to nírã, vino mirra wãmetise me'rã morẽ'quere tĩacãrã
nimiwã. Jesú sĩ'rĩticʉ niwĩ. 24 Be'ro cʉ̃rẽ curusapʉ paabi'pe wẽjẽcãrã
niwã. Surara cʉ̃ ye su'tire dʉcawaarã, níbocape wapata'acãrã niwã.
¿Ñe'enojõrẽ bocarãsari? nírã, tojo weecãrã niwã.
25 Jesure curusapʉ paabi'penʉ'cõcatero, ñamiña'cũrõ nueve nicã
nicaro niwʉ̃. 26 A'te ye bu'iri cʉ̃rẽ wẽjẽ'e nírã, curusapʉ ni ojaõ'oca
pjĩ a'tiro ojano'caro niwʉ̃: “Ã'rĩ judío masã wiogʉ nimi”, nicaro niwʉ̃.
27 Jesú me'rã ãpẽrã pʉarã yajari masã curusapʉ paabi'penʉ'cõno'cãrã
niwã. Ni'cʉ̃ diacjʉ̃ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nʉ'cõcãrã niwã. 28 Tojo weecã,
Õ'acʉ̃ ye quetire ojáca pũrĩpʉ oja'que queoro wa'acaro niwʉ̃. A'tiro
ojano'caro niwʉ̃: “Cʉ̃ quẽ'rã ña'arã wa'teropʉre morẽsu'utamucʉ
niwĩ”, niwʉ̃.
29-30 Masã Jesú pʉ'to yʉ'rʉarã, cʉ̃rẽ bujicã'rã, dʉpoa yuremʉjãcãrã
niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Jʉ̃. Mʉ'ʉ pũrĩcã “Õ'acʉ̃ wi'ire cõ'agʉ̃ti”, nimiwʉ̃ña. “I'tia nʉmʉ be'ro weepe'ogʉti”, niwʉ̃. Tojo ní'cʉ mʉ'ʉ basuta yʉ'rʉoya. Topʉ curusapʉ wã'ñagʉ̃ dijatia, ni bujicã'cãrã niwã.

31 Na weronojõta pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã bujicã'cãrã niwã. Na basu a'merĩ a'tiro nicãrã niwã:

—Cʉ̃ ãpẽrãmarĩcãrẽ yʉ'rʉowĩ. Cʉ̃ basu pe'e yʉ'rʉomasĩtimi. 32 Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo Israe curuacjãrã wiogʉ nígʉ̃, curusapʉ dijatiato. Cʉ̃ dijaticã pũrĩcãrẽ, ẽjõpeorãti, nicãrã niwã.

Yajari masã Jesú me'rã curusapʉ paabi'penʉ'cõ'cãrãpʉta bujicã'sãjãcãrã niwã.

Jesú wẽrĩ'que ni'i
(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30; Heb 6.19-20; 10.19-20)

33 Jesú curusapʉ wẽrĩrĩ cura dajaritero nicã nipe'tiro ti di'tapʉ na'itĩ'a wa'acaro niwʉ̃. Téé ñamica'a tres nicãpʉ na'itĩ'atʉocaro niwʉ̃. 34 Tita ti horata Jesú ʉpʉtʉ caricũcʉ niwĩ. Arameo ye me'rã a'tiro nicʉ niwĩ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? A'tiro nígʉ̃, “Õ'acʉ̃, Õ'acʉ̃, ¿de'ro weegʉ yʉ'ʉre cõ'awã'cãti?” nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

35 Ãpẽrã ni'cãrẽrã topʉ nirã̃ tojo nisere tʉ'orã, a'tiro nicãrã niwã:

—Tʉ'oya sĩ'i ucũsere. Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elíare pisugʉ weesami, nicãrã niwã.

36 Cʉ̃ caricũcã tʉ'ogʉ, ni'cʉ̃ omawã'cã, ni'cã si'ti vino pi'ase me'rã morẽ'quere yosocʉ niwĩ. Yosotoja, ni'cãgʉ̃ yucʉgʉpʉ dʉ'teõ'o, Jesure sĩomorõ tĩagʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Ĩ'anirã marĩ yujupʉ. Elía yʉ'rʉogʉ a'tigʉ a'tigʉsami cʉ̃rẽ.

37 Be'ro Jesú ʉpʉtʉ caricũ, wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. 38 Cʉ̃ wẽrĩrĩ cura a'tiro wa'acaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ wi'ipʉ pa'ia sãjãarõpʉ cã'mota'ayosari casero ʉ'mʉarõ pe'e tʉ̃'rʉ̃dijati, pʉa casero dʉcawatiyojacaro niwʉ̃. 39 Surara wiogʉ romano Jesú doca nu'cũgʉ̃ cʉ̃ caricũcã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ de'ro wee wẽrĩcã ĩ'agʉ̃, a'tiro nicʉ niwʉ̃:

—Diacjʉ̃ta ã'rĩ Õ'acʉ̃ macʉ̃ niapĩ, nicʉ niwĩ.

40 Numia yoaropʉ Jesure ĩ'anu'cũcãrã niwã. Na wa'teropʉ ã'rã numia nicãrã niwã: María Magdalena, apego María José, Santiago nitʉogʉ na nigʉ̃́ paco, tojo nicã Salomé nicãrã niwã. 41 Ã'rã numia Jesure Galileapʉ nicã sirutu'cãrã, cʉ̃rẽ weetamu'cãrã nicãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã numia pãjãrã Jesú Jerusalẽ́pʉ wa'acã sirutu'cãrã topʉ ĩ'anu'cũcãrã niwã.

Jesure na yaa'que ni'i
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jesú wẽ́rĩca nʉmʉ judío masã sooatji nʉmʉ dʉporo nicaro niwʉ̃. Tojo weerã na ba'atjere apoyurã weecãrã niwã. Na'ique'ari cura José, Arimatea wãmetiri macãcjʉ̃ etacʉ niwĩ. Judío masã wiorã me'rãcjʉ̃ wiogʉ nicʉ niwĩ. Joséta Jesure “Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi”, ni ẽjõpeocʉ niwĩ. Tojo nicã cʉ̃ wiogʉ sãjãtje quẽ'rãrẽ co'tecʉ niwĩ. Tojo weegʉ uiro marĩrõ wãcũtutuaro me'rã Pilato tiropʉ sãjãacʉ niwĩ. Sãjãa, Jesú ya upʉre sẽrĩcʉ niwĩ. 44 Pilato ti upʉre sẽrĩcã tʉ'ogʉ, cʉ̃ wẽrĩatoja'quere masĩgʉ̃, tʉ'omarĩa wa'acʉ niwĩ. Be'ro surara wiogʉre ¿diacjʉ̃ta wẽrĩapari? nígʉ̃, sẽrĩtiña'cjʉ pijiocʉ niwĩ. 45 Surara wiogʉ

“Diacjʉ̃ta niapʉ” nicã tʉ'ogʉ, Pilato Jesú ya upʉre Joseré o'oduticʉ
niwĩ. 46 Tojo weegʉ José cʉ̃rẽ omatji casero añurĩ caserore duucʉ niwĩ.
Be'ro Jesú ya upʉre miidijoo, ti casero me'rã omacʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ,
ni'cã tuti ʉ̃tãgãpʉ se'éca tutipʉ sĩosõrõcũuocʉ niwĩ. Be'ro ti pere
ʉ̃tãgãjo me'rã tuubi'acʉ niwĩ. 47 María Magdalena, apego María pʉarã
José, Santiago paco Jesure yaa'carore ĩ'acãrã niwã.

16

Jesú cʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉ masã'que ni'i
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Sauru na soowʉari nʉmʉ yʉ'rʉ́ca be'ro María Magdalena, apego
María Santiago paco, tojo nicã apego Salomé ʉ'mʉtise duucãrã niwã.
Te me'rã Jesure cʉ̃ upʉre piopeorã wa'arã weecãrã nimiwã. 2 Mujĩpũ
mʉjãtiri cura ma'ma semana sãjãnʉ'cãrĩ nʉmʉ soorinʉmʉ nicã Jesure
yaa'caropʉ wa'acãrã niwã. 3 Na topʉ wa'arã, a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã
niwã:
—¿Noa marĩrẽ tiga ʉ̃tãgãrẽ tuupãobosarosari? nicãrã niwã.
4 Topʉ ejarã, tiga ʉ̃tãgãjo ti tutire bi'acaga aperopʉ cũñacã ĩ'acãrã
niwã. 5 Tojo weerã ti tutipʉ diacjʉ̃ sãjãa wa'acãrã niwã. Topʉ diacjʉ̃
pe'e ni'cʉ̃ ma'mʉ dujicã ĩ'acãrã niwã. Cʉ̃ yoaro su'tiro butiro sãñacã
ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉacãrã niwã. 6 Cʉ̃ narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre uiticã'ña. Mʉsã Jesú Nazarecjʉ̃rẽ na curusapʉ paabi'pe
wẽjẽ'cʉre a'marã wee'e. Cʉ̃ masãtojami. A'tore marĩmi. Cʉ̃rẽ na
cũu'carore ĩ'arã a'tia. 7 Be'ro cʉ̃ bu'erãrẽ, tojo nicã Pedrore wererã
wa'aya. “Cʉ̃ mʉsã dʉporo Galileapʉ wa'ayugʉsami. Cʉ̃ mʉsãrẽ
todʉporopʉ ní'caronojõta topʉ cʉ̃rẽ ĩ'arãsa'a”, ni wererã wa'aya, nicʉ
niwĩ.
8 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, numia Jesure yaa'caropʉ ní'cãrã ʉcʉa
narãsãrãta, omawã'cã wa'acãrã niwã. Ʉpʉtʉ ĩ'a ʉcʉa'cãrã nitjĩarã,
na ĩ'a'quere, na tʉ'o'quere ãpẽrãrẽ wereticãrã niwã.

Jesú María Magdalenarẽ bajuamʉ'tã'que ni'i
(Jn 20.11-18)

9 Jesú bo'reacã soorinʉmʉ nicã wẽrĩ'cʉpʉ masãcʉ niwĩ. Titare
María Magdalenarẽ bajuamʉ'tãcʉ niwĩ. Coreta todʉporopʉre Jesú
siete wãtĩa cʉogore cõ'awĩrõcʉ niwĩ. 10 Cʉ̃ core bajuáca be'ro cʉ̃ me'rã
sija'cãrãrẽ, cʉ̃ wẽrĩ'quere dʉjasewã'a utirãrẽ werego wa'aco niwõ.
11 “Jesú catiami, yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ĩ'apʉ” nicã tʉ'orã, ẽjõpeoticãrã niwã.

Jesú pʉarã cʉ̃ bu'esere sirutu'cãrãrẽ bajua'que ni'i
(Lc 24.13-35)

12 Jesú María Magdalenarẽ bajuáca be'ro ãpẽrã pʉarã cʉ̃rẽ
ẽjõpeorãrẽ bajuacʉ niwĩ tja. Na cãpũpʉ sijarãrẽ cʉ̃ apĩ weronojõ
bajugʉ bajuacʉ niwĩ. 13 Be'ro cʉ̃rẽ ĩ'amasĩca be'ro ãpẽrã cʉ̃ bu'erã
ní'cãrãrẽ wererã wa'acãrã niwã. Na quẽ'rãrẽ ẽjõpeoticãrã niwã.

Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ “A'tiro weeya” nise ni'i
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

14 María Magdalenarẽ, tojo nicã ãpẽrãrẽ bajuáca be'ro Jesú cʉ̃ bu'erã
oncere bajuacʉ niwĩ. Na ba'adujiri cura bajuacʉ niwĩ. Na “Cʉ̃ masãcʉ
niami” nisere ẽjõpeoticãrã niwã. Na ẽjõpeotise bu'iri narẽ tu'ticʉ
niwĩ. 15 Be'ro a'tiro nicʉ niwĩ:

—Nipe'tiropʉ nipe'tirãrẽ yʉ'ʉ masãrẽ yʉ'rʉogʉti nisere quetiwererã
wa'aya. 16 No'o yʉ'ʉre ẽjõpeo, wãmeyeno'gʉ̃ yʉ'rʉono'gʉ̃sami. Yʉ'ʉre
ẽjõpeotigʉ pũrĩcã bu'iri da'reno'gʉ̃sami. 17 Ẽjõpeorã na ẽjõpeosere
ĩ'orã, a'tiro weemasĩrãsama. Yʉ'ʉ tutuaro me'rã wãtĩa masãrẽ
sãjãa'cãrãrẽ cõ'awĩrõmasĩrãsama. Apemasã ye, na ucũmasĩti'quere
ucũmasĩrãsama. 18 Na añarẽ ñe'ecã, tojo nicã nímá sĩ'rĩcã, ne mejẽcã
wa'asome. Dutitirãrẽ omocã ñapeocã, yʉ'rʉrãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú ʉ'mʉsepʉ mʉjãabutia'que ni'i
(Lc 24.50-53)

19 Be'ro marĩ wiogʉ Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ wéréca be'ro Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ
cʉ̃rẽ miimʉjãa wa'acʉ niwĩ. Topʉre cʉ̃ pacʉ tiropʉ diacjʉ̃ pe'e
ejanujãcʉ niwĩ. 20 Tojo wa'áca be'ro cʉ̃ bu'erã nipe'tiropʉ cʉ̃
yʉ'rʉose quetire weresterã wa'acãrã niwã. Na werecã, Jesú cʉ̃ basuta
narẽ weetamucʉ niwĩ. Na weresere diacjʉ̃ta ni'i nígʉ̃, añuse na
weeĩ'omʉjãcã weecʉ niwĩ.

Luca Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rĩ ni'cʉ̃ta ãpẽrã Jesucristo ye quetire oja'cãrã wa'teropʉre judío masʉ̃ nitigʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Pablo me'rãcjʉ̃ waro nígʉ̃, cʉ̃ me'rã tojota da'rayapaticã'cʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristo ẽjõpeonʉ'cã'quema de'ro nicã, no'opʉ ẽjõpeogʉ ẽjõpeonʉ'cãpĩ. Masĩno'ña marĩ'i. Añurõ weeri masʉ̃, tojo nicã ocoyeri masʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Siria di'tapʉ nirĩ macã Antioquíapʉ bajuacʉ niwĩ.

A'ti pũrĩ nipe'tirãpʉreta Jesú yʉ'rʉogʉ a'ticʉ niwĩ nisere ojano'caro niwʉ̃. Israe curuacjãrã se'sarore yʉ'rʉogʉ a'ticʉ niwĩ, ni ojano'ña marĩcaro niwʉ̃.

Ãpẽrã Jesucristo ye quetire oja'cãrã nemorõ Jesú cʉ̃ catiri ʉmʉcore, cʉ̃ weeseti'quere ojayʉ'rʉnʉ'cãcʉ niwĩ. Tere ojase dʉporo queoro ojasĩ'rĩgʉ̃, a'tiro weecʉ niwĩ. Ãpẽrã Jesú ye quetire werecã ĩ'abesetojagʉpʉ, tojo nicã nipe'tise Jesú weeseti'quere besenʉ'cõpe'otojagʉpʉ ojacʉ niwĩ.

A'ti pũrĩrẽ Teófilo wãmetigʉ, judío masʉ̃ nitigʉre ojacʉ niwĩ.

Luca ¿de'ro weegʉ a'ti pũrĩrẽ ojapari? nise ni'i

1 Pãjãrã masã ʉ̃sã wa'teropʉ wa'a'quere Jesú ye quetire ojasĩ'rĩcãrã niwã. 2 Ʉsãrẽ bu'e'caronojõta ojacãrã niwã. Jesú ne waro weenʉ'cã'quere ĩ'a'cãrã, cʉ̃ ye quetire weretamu'cãrã wereturiacãrã niwã. Tereta ãpẽrã ojacãrã niwã. 3-4 Yʉ'ʉ quẽ'rã ne waro nʉ'cã'que me'rã nipe'tise Jesú ye quetire ĩ'abesepe'ocã'a. Tojo weetojagʉpʉ, yʉ'ʉ a'tere queoro ojame'rĩcã'sĩ'rĩsa'a. A'tiro weecã, añusĩ'rĩ nígʉ̃, wiogʉ Teófilo, mʉ'ʉrẽ oja'a. Mʉ'ʉrẽ ãpẽrã bu'e'que diacjʉ̃ta ni'i nidutigʉ ojagʉti.

Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ Juã wãmeyeri masʉ̃ cʉ̃ bajuatjere wereyu'que ni'i

5 A'te me'rã mʉ'ʉrẽ werenʉ'cãgʉ̃ti. Herode Judea di'ta wiogʉ nícaterore ni'cʉ̃ pa'i Zacaría wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Abías wãmetigʉ ya curuacjʉ̃ pa'i nicʉ niwĩ. Cʉ̃ nʉmo Isabe wãmetico niwõ. Co quẽ'rã dʉporocjʉ̃pʉ pa'i Aarõ pãrãmeo nituriago nico niwõ. 6 Na pʉarãpʉta Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre añurã nicãrã niwã. Õ'acʉ̃ duti'quere, tojo nicã Moisé duti'quere queoro weecãrã niwã. Tojo weerã masã narẽ "Ña'arã nima", nímasĩticãrã niwã. 7 Isabe põ'rã bocamasĩtico niwõ. Tojo weerã na põ'rãmarĩcãrã niwã. Tojo nicã na pʉarãpʉta bʉcʉrã waro nicãrã niwã.

8 Ni'cã nʉmʉ Zacaría ya curuacjãrãrẽ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ da'rase nicaro niwʉ̃. 9 Na pa'ia weewʉaronojõpʉma níbocaca be'ro Zacaríare Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũ tiro ʉ'mʉtise ʉ̃jʉ̃amorõdutirã sõrõcãrã niwã. 10 Cʉ̃ ʉ'mʉtise ʉ̃jʉ̃apeori cura nipe'tirã masã sopepʉ ñubuerã weecãrã niwã. 11 Cʉ̃ tojo weeri cura ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ cʉ̃ ʉ̃jʉ̃amorõpeoro diacjʉ̃ pe'e bajuacʉ niwĩ. 12 Cʉ̃rẽ ĩ'agʉ̃, Zacaría de'ro wéémasĩticʉ niwĩ. Ʉcʉayʉ'rʉacʉ niwĩ. 13 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉre uiticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉ ñubuesere tʉ'oami. Mʉ'ʉ nʉmo Isabe ni'cʉ̃ põ'rãtigosamo. Cʉ̃rẽ Juã wãmeyeya. 14 Mʉ'ʉ cʉ̃ me'rã pũrõ e'catigʉsa'a. Ãpẽrã quẽ'rã cʉ̃ bajuacã, pãjãrã e'catirãsama. 15 Mʉ'ʉ macʉ̃ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre mejõ nigʉ̃ mejẽta nigʉ̃sami. Ne vinorẽ, si'bio'quere sĩ'rĩsome. Cʉ̃ bajuase dʉporo Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉatojagʉsami. 16 Pãjãrã Israe curuacjãrã Õ'acʉ̃ na wiogʉre ẽjõpeodu'u'cãrãrẽ ẽjõpeocã weegʉsami tja. 17 Cʉ̃ marĩ wiogʉ dʉporo weremʉ'tãsijagʉsami. Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye cjasere weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elíamarĩcã Espíritu Santu tutuasere cʉoyʉ'rʉacʉ niwĩ. Cʉ̃ weronojõ cʉ̃ quẽ'rã cʉoyʉ'rʉagʉsami. A'tiro weegʉsami. Pacʉsʉmʉarẽ na põ'rã me'rã cumuca marĩrõ niseticã weegʉsami. Tojo nicã yʉ'rʉnʉ'cãrĩ masãrẽ wiorã dutisere yʉ'ticã weegʉsami. A'tiro wee masãrẽ marĩ wiogʉre ñe'edutigʉ bu'eyugʉsami, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ.

18 Cʉ̃ tojo nicã, Zacaría sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿De'ro wee yʉ'ʉ a'tere "Diacjʉ̃ta ni'i" nímasĩbosaʉ? Yʉ'ʉ bʉcʉ waro ni'i. Yʉ'ʉ nʉmo quẽ'rã bʉcʉo waro nimo, nicʉ niwĩ.

19 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ da'raco'tegʉ Gabrie wãmeti'i. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ ni'i. Cʉ̃ mʉ'ʉ me'rã ucũdutigʉ, a'te queti añusere weredutigʉ o'oámi. 20 Ni'cãrõacãrẽ mʉ'ʉ ẽjõpeoti'que bu'iri ucũmasĩtigʉ tojagʉ́sa'a. Téé mʉ'ʉ macʉ̃ bajuatiro põtẽorõ ne cã'rõ ucũsome. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro põtẽorõ tojo wa'arosa'a, nicʉ niwĩ.

21 Cʉ̃ tojo weeri cura sope pʉ'tocjãrã pe'e co'terã weecãrã niwã. Na Zacaría bajuticã, cʉ̃ yoogocã ĩ'arã, "¿De'ro wa'apariba cʉ̃rẽ?" nicãrã niwã. 22 Zacaría na tiropʉ wijaatagʉ, ucũmasĩticʉ niwĩ. "Topʉta Õ'acʉ̃ apeyenojõ cʉ̃rẽ ĩ'oapĩ", nicãrã niwã. Cʉ̃ ucũmasĩtitjĩgʉ̃ ucũrõnojõ o'ogʉ, omocãrĩ me'rã narẽ weequeocʉ niwĩ.

23 Cʉ̃ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ da'rase nʉmʉrĩ pe'tíca be'ro cʉ̃ ya wi'ipʉ dajatojaacʉ niwĩ. 24 Be'ro, cʉ̃ nʉmo Isabe nijĩpaco tojaco niwõ. Ni'cãmocʉse mujĩpũrĩ co ne wijatico niwõ. 25 Co a'tiro wãcũco niwõ: "Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ põ'rãmarĩgõ ní'core weetamuami. Masã tojowaro ĩ'acõ'adutitigʉ yʉ'ʉre añurõ weemi", nico niwõ.

Maríare Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ Jesú bajuatjere wereyu'que ni'i

26 Seis mujĩpũrĩ Isabe nijĩpaco nirṍ yʉ'rʉcaro niwʉ̃. Ticʉse mujĩpũrĩ be'ro Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'tegʉ Gabriere a'tiro weecʉ niwĩ. Galilea di'ta nirĩ macã Nazarepʉ o'ócʉ niwĩ tja. 27 Cʉ̃rẽ ni'cõ numio Maríare, ne apĩ ʉmʉ me'rã niña'ti'core quetiweredutigʉ o'ócʉ niwĩ. Co ni'cʉ̃ Davi pãrãmi nituriagʉ José wãmetigʉ me'rã omocã dʉ'tegotigo weeco niwõ. 28 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ co nirõpʉ sãjãa, añudutigʉ a'tiro nicʉ niwĩ:

—María, mʉ'ʉrẽ añudutise miiti'i. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añurõ wéégʉ pajaña'mi. Cʉ̃ marĩ wiogʉ mʉ'ʉ me'rã nimi. Nipe'tirã numia yʉ'rʉoro mʉ'ʉrẽ añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sami, nicʉ niwĩ.

29 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogo, tʉ'omarĩa wa'aco niwõ.

—¿De'ro weegʉ yʉ'ʉre tojo añudutiti? nico niwõ. 30 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ a'tiro nicʉ niwĩ:

—María, yʉ'ʉre uiticã'ña. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre mʉ'ʉ añuse bocapʉ. Mʉ'ʉ me'rã e'catisami. 31 Ni'cãrõacãrẽ mʉ'ʉ nijĩpaco tojagósa'a. Ni'cʉ̃ põ'rãtigosa'a. Cʉ̃rẽ Jesú wãme õ'oña. 32 Cʉ̃ mejõ nigʉ̃ mejẽta nigʉ̃sami. "Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsecjʉ̃ macʉ̃ nimi", nino'gʉ̃sami. Cʉ̃ ñecʉ̃ Davire wee'caronojõ Õ'acʉ̃ wiogʉ sõrõgʉ̃sami. 33 Tojo weegʉ Israe curuacjãrãrẽ dutinu'cũcʉ̃sami. Cʉ̃ dutise ne pe'tisome. Wiogʉ ninu'cũcʉ̃sami, nicʉ niwĩ.

34 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogo, María Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉre sẽrĩtiña'co niwõ:

—¿De'ro wee a'te tojo wa'abosari? Yʉ'ʉ ne ni'cʉ̃ ʉmʉ me'rã niwe'e, nico niwõ.

35 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ core yʉ'ticʉ niwĩ:

—Espíritu Santu mʉ'ʉpʉre dijatagʉsami. Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsecjʉ̃ cʉ̃ tutuase mʉ'ʉpʉre o'mecurua weronojõ dijati, tuubi'arosa'a. Tojo weegʉ mʉ'ʉ macʉ̃ Õ'acʉ̃ yagʉ añugʉ̃ waro tojagʉ́sami. Cʉ̃ "Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimi", nino'gʉ̃sami. 36 Mʉ'ʉ basuco Isabe quẽ'rã bʉcʉo waro nimigõ, ni'cʉ̃ macʉ̃ wʉagosamo. Co na "Põ'rã marĩmo" nino'co co nijĩpaco nirõ seis mujĩpũrĩ yʉ'rʉtoja'a. 37 Õ'acʉ̃rẽ nipe'tise weeta basio'o, nicʉ niwĩ.

38 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogo, María yʉ'tico niwõ:

—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'tego ni'i. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉ ní'caronojõta yʉ'ʉre weeato, nico niwõ.

Co tojo nitu'ajaca be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ wa'a wa'acʉ niwĩ.

María Isabere ĩ'agõ wa'a'que ni'i

39 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ wéréca be'ro María yoogoro marĩrõ a'tiro weeco niwõ. Te nʉmʉrĩta co basuco Isabere opa bu'pa nirĩ macã Judea di'tapʉ ĩ'agõ wa'aco niwõ. 40 Topʉ ejago, Zacaría ya wi'ipʉ sãjãaco niwõ. Sãjãagõ, Isabere añudutico niwõ. 41 Co añuduticãta, Isabe macʉ̃ paa po'peapʉ sãñagʉ̃ a'meña'cʉ niwĩ. Isabe Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉago tojaco niwõ. 42 Tojo weego co ʉpʉtʉ tutuaro me'rã ucũco niwõ:

—Nipe'tirã numia yʉ'rʉoro Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãmi. Mʉ'ʉ macʉ̃ quẽ'rãrẽ añurõ weemi. 43 Mʉ'ʉ yʉ'ʉ wiogʉ paco yʉ'ʉre ĩ'agõ a'ticã, añubutiaro wa'a'a. 44 Mʉ'ʉ añudutisere tʉ'ocãta, yʉ'ʉ macʉ̃ paa po'peapʉ sãñagʉ̃ e'catise me'rã a'meña'mi. 45 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ mʉ'ʉrẽ "Tojo weegʉti" ní'que queoro wa'arosa'a. Mʉ'ʉ cʉ̃ tojo ní'quere tʉ'o ẽjõpeo'co e'cati'i, nico niwõ Isabe.

46 Be'ro María a'tiro nico niwõ:
Yʉ'ʉ ejeripõ'rãpʉ Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ wiogʉre e'catise o'o'o.
47 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre yʉ'rʉogʉ me'rã e'cati'i.
48 Yʉ'ʉ mejõ nigõrẽ Õ'acʉ̃ a'tiro weecʉ niami.
Cʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'tegore wãcũcʉ niami.
A'tiro nicã me'rã nipe'tirã yʉ'ʉre "Õ'acʉ̃ añurõ weeami core", nirãsama.
49 Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉagʉ yʉ'ʉre añubutiase waro weeami.
Cʉ̃ añuyʉ'rʉagʉ, ña'ase moogʉ̃ nimi.
50 Nipe'tirã cʉ̃rẽ wiopesase me'rã tʉ'oña'rãrẽ pajaña'nu'cũcʉ̃sami.
51 Cʉ̃ tutuaro me'rã peje añuse weemi.
Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i ni tʉ'oña'rãrẽ docaque'acã weemi.

52 Wiorã nimi'cãrãrẽ mejõ nirã tojacã weemi.
Mejõ nirã̃ pe'ere wiorã weronojõ morõmi.
53 Ʊjaboarãrẽ peje waro añuse o'omi.
Peje cʉomi'cãrãrẽ ne ñe'enojõ marĩrã tojacã weemi.
54 Israe curuacjãrã cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ weetamumi.
Ne cã'rõ narẽ pajaña'ticã weetimi.
55 Cʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ "Tojo weegʉti" ní'caronojõta weemi.
Abrahãrẽ, tojo nicã cʉ̃ pãrãmerã nituriarãrẽ pajaña'nu'cũcʉ̃sami, nico niwõ María.
56 María Isabe tiropʉ i'tia mujĩpũ tojáníco niwõ. Be'ro co ya wi'ipʉ dajatojaaco niwõ.

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bajua'que ni'i

57 Be'ro Isabe co macʉ̃rẽ wʉariteronojõ ejacaro niwʉ̃. Titare co macʉ̃ bajuacʉ niwĩ. 58 Cʉ̃ bajuáca be'ro co acawererã, ãpẽrã co ya wi'i pʉ'to nirã̃ core e'catitamurã wa'acãrã niwã. Õ'acʉ̃ core añubutiase weecã ĩ'arã, tojo weecãrã niwã. 59 Ni'cã semana cʉ̃ bajuáca be'ro Moisé duti'caronojõta weecãrã niwã. Cʉ̃ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'adutirã wa'acãrã niwã. Masã cʉ̃rẽ cʉ̃ pacʉ wãme weronojõ Zacaría wãmeyesĩ'rĩcãrã nimiwã. 60 Na tojo weesĩ'rĩmicã, cʉ̃ paco narẽ nico niwõ:

—Niwe'e. Cʉ̃ Juã wãmetigʉsami, nico niwõ.

61 Masã pe'e "¿De'ro weegʉ? Mʉ'ʉ acawererã Juã wãmetirã marĩma", nicãrã niwã.

62 Be'ro Zacaríare "¿Mʉ'ʉ de'ro wãme õ'osĩ'rĩsari?" nírã, weequeose me'rã sẽrĩtiña'cãrã niwã. 63 Na tojo nicã, ni'cã pjĩ sẽrĩcʉ niwĩ. Ti pjĩpʉ cʉ̃ "Juã wãmetigʉsami", ni ojacʉ niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃ tojo weesere ĩ'arã, ʉcʉape'tia wa'acãrã niwã. 64 Cʉ̃ ojáca be'ro maata Zacaría apaturi ucũnʉ'cãcʉ niwĩ tja. Tojo nicã Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. 65 Zacaría tojo weese me'rã nipe'tirã cʉ̃ pʉ'to nirã̃ ʉcʉape'tia wa'acãrã niwã. Nipe'tirã to ʉ'mʉase bu'papʉ nirã̃ Judeacjãrã tojo wa'a'quere werestewã'cãcãrã niwã. 66 Nipe'tirã na tojo wereturiasere masĩrã, pũrõ wãcũcãrã niwã. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã bajuacã ĩ'arã, a'merĩ sẽrĩtiña'mʉjãcãrã niwã:

—¿Cʉ̃ wĩ'magʉ̃ bʉcʉ ẽjãgʉ̃, de'ro nigʉ̃nojõ nigʉ̃sari? nicãrã niwã.

Zacaría Õ'acʉ̃rẽ basapeo'que ni'i

67 Wĩ'magʉ̃ pacʉ Zacaría Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉacʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ ucũdutisere a'tiro ucũcʉ niwĩ:
68 Marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrã wiogʉre añurõ ucũrã.
Marĩ tiro, cʉ̃ yarã tiropʉ a'timi.
Marĩrẽ weetamugʉ̃, añurõ yʉ'rʉcã weegʉsami.
69 Cʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉoacjʉ tutuayʉ'rʉagʉre o'ógʉsami.
Cʉ̃rẽ Davi pãrãmerã nituriarã wa'teropʉ nigʉ̃rẽ o'ógʉsami.
Davi Õ'acʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'tegʉ nicʉ niwĩ.
70 A'tere ne waropʉta cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã ña'ase moorã me'rã Õ'acʉ̃ "Tojo weegʉti", nicʉ niwĩ.
71 Nipe'tirã marĩrẽ waparãtirãrẽ, marĩrẽ ĩ'atu'tirãrẽ yʉ'rʉweticã weegʉsami.
72 Tojo nicã marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ "Mʉsãrẽ pajaña'gʉ̃ti.

Yʉ'ʉ ‘Tojo weegʉti’ ní'que añusere ne acobojosome”, nicʉ niwĩ.
73 A'tere Õ'acʉ̃ cʉ̃ basuta marĩ ñecʉ̃ Abrahãrẽ “Tojo weegʉti”, nicʉ niwĩ.
74 Marĩrẽ ĩ'atu'tirãrẽ yʉ'rʉcã weegʉsami.
Tojo nicã uiro marĩrõ marĩrẽ cʉ̃ dutiro weecã weegʉsami.
75 Nipe'tiro marĩ catiro põtẽorõ añurã, cʉ̃ yarã cʉ̃ ʉaro weecã weegʉsami, nicʉ niwĩ Zacaría.
76 Mʉ'ʉ, yʉ'ʉ macʉ̃acã, marĩ wiogʉ a'tiatji ma'arẽ apoyumʉ'tãgʉ̃ nigʉ̃sa'a.
Tojo weegʉ “Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsecjʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nimi”, nino'gʉ̃sa'a.
77 Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ yarãrẽ a'tiro nigʉ̃sa'a:
“Mʉsã ña'arõ wee'quere acobojose sẽrĩcã, mʉsãrẽ acobojogʉsami.
A'tiro wéégʉ, mʉsã pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉogʉsami”, nigʉ̃sa'a.
78 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ marĩrẽ ma'i pajaña'tjĩagʉ̃, cʉ̃ macʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉoacjʉre o'ógʉsami.
79 Cʉ̃ na'itĩ'arõpʉ nirãrẽ sĩ'orõ weronojõ marĩ cʉ̃rẽ masĩtirã, pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ cʉ̃rẽ masĩcã weegʉsami.
Tojo wee marĩ ña'arõ wee'quere acobojogʉ, marĩrẽ cʉ̃ me'rã añurõ niseticã weegʉsami, nicʉ niwĩ Zacaría.
80 Wĩ'magʉ̃ bʉcʉa, siape me'rã Õ'acʉ̃rẽ nemorõ ẽjõpeowã'cãcʉ niwĩ. Yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ nibajaque'aticʉ niwĩ. Téé Israe curuacjãrãrẽ bu'enʉ'cãcateropʉ topʉ nitʉocʉ niwĩ.

2

Jesú cʉ̃ bajua'que ni'i
(Mt 1.18-25)

1 Jesú cʉ̃ bajuase dʉporo nipe'tirã romano masã wiogʉ Augusto wãmetigʉ nipe'tirã masãrẽ ba'paqueogʉtigʉ, na wãmerẽ ojaõ'oduticʉ niwĩ. 2 Cirenio, Siria di'ta wiogʉ nícatero ne waro ojaõ'ose nʉ'cãcaro niwʉ̃. 3 Nipe'tirãrẽ na ñecʉ̃sʉmʉa bajua'que macãrĩpʉ ojaõ'ogʉ̃ wa'aduticʉ niwĩ.
4 Tojo weegʉ José Nazare Galilea di'ta nirĩ macãpʉ ní'cʉ wijawã'cãcʉ niwĩ. Belẽ Judea di'ta nirĩ macãpʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ cʉ̃ ñecʉ̃ Davi bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ Davi pãrãmi niyugʉ, topʉ ojaõ'odutigʉ wa'acʉ niwĩ. 5 Cʉ̃, cʉ̃ omocã dʉ'teacjo María me'rã Belẽpʉ ojaõ'odutigʉ wa'acʉ niwĩ. Co wĩ'magʉ̃ cʉogo nico niwõ. 6 Na Belẽpʉ nirĩ cura María co wĩ'magʉ̃ ñe'erĩtero ejacaro niwʉ̃. 7 Topʉre na cãrĩrĩ wi'i bocaticãrã niwã. Tojo weerã ecarã na cãrĩrĩ wi'ipʉ wa'acãrã niwã. Topʉ co ne waro wĩ'magʉ̃ wʉaco niwõ. Cʉ̃rẽ su'ti caseri me'rã oma, ecarã na ba'ari co'ropʉ cũuco niwõ.

Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã oveja co'terãrẽ Jesú bajuasere were'que ni'i

8 Belẽ sumutopʉ oveja co'terã nicãrã niwã. Na, na yarã ovejare co'terã, cãpũpʉ nibo'reamʉjãcãrã niwã. 9 Wãcũña marĩrõ narẽ ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ bajuacʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ asistese na tiropʉ añurõ bo'reyuse'sa wa'acaro niwʉ̃. Tojo wa'acã ĩ'arã, ʉcʉayʉ'rʉacãrã niwã. 10 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉre uiticã'ña. Mʉsãrẽ añuse quetire miitigʉ wee'e. Te quetire tʉ'orã, nipe'tirã e'catirãsama. 11 Ni'cãcã ñami Davi ya macã Belẽpʉ
mʉsãrẽ yʉ'rʉoacjʉ bajuami. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo marĩ wiogʉ nimi.
12 Cʉ̃ wĩ'magʉ̃rẽ su'ti caseri me'rã oma'cʉre bocaejarãsa'a. Wa'icʉrã
nirĩ wi'ipʉ cũñagʉ̃rẽ ĩ'arãsa'a. Mʉsã a'tere ĩ'arã, "Diacjʉ̃ta wereapĩ",
nirãsa'a, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ.
13 Cʉ̃ tojo níca be'roacã cʉ̃ tiropʉ pãjãrã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã
ʉ'mʉsecjãrã bajuanemocãrã niwã. Na Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã, a'tiro e'cati
basapeocãrã niwã:
14 Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsecjʉ̃rẽ e'catipeorã.
Nipe'tirã cʉ̃rẽ "Añubutiami", ni basapeoato.
A'ti di'ta pe'ere cʉ̃ añurõ weeno'cãrã ejerisãjãse cʉoato, nicãrã niwã.
15 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsepʉ mʉjãca be'ro oveja co'terã na
basu a'merĩ ucũcãrã niwã:
—Te'a quero Belẽpʉ. Tojo wa'a'quere, Õ'acʉ̃ marĩrẽ wereduti'quere
ĩ'arã marĩ, nicãrã niwã.
16 Tojo weerã sojaro me'rã macãpʉ pi'acãrã niwã. Topʉ pi'atarã,
María, Joseré bocaejacãrã niwã. Wĩ'magʉ̃ quẽ'rãrẽ ecarã ba'ari
co'ropʉ cũñagʉ̃rẽ ĩ'acãrã niwã. 17 Cʉ̃rẽ ĩ'áca be'ro Õ'acʉ̃rẽ
wereco'tegʉ wĩ'magʉ̃ ye quetire narẽ ní'quere werestecãrã niwã.
18 Nipe'tirã na weresere tʉ'orã, tʉ'o ʉcʉamʉjãcãrã niwã. 19 María
pe'e oveja co'terã tojo nisere co se'saro wãcũ tʉ'oña'cã'co niwõ.
Ʉpʉtʉ tere wãcũnʉrʉ̃co niwõ. 20 Oveja co'terã Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
narẽ ní'caronojõta queoro wa'acã ĩ'arã, Õ'acʉ̃rẽ "Añuyʉ'rʉami", ni
e'catitojaacãrã niwã.

Jesure na Õ'acʉ̃ wi'ipʉ mia'que ni'i

21 Ni'cã semana Jesú bajuáca be'ro na weewʉaronojõ weecãrã niwã.
Jesure cʉ̃ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'acãrã niwã. Titareta cʉ̃rẽ Jesú
wãme õ'ocãrã niwã. Ti wãmerẽta Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ María co
nijĩpaco nise dʉporo õ'oduticʉ niwĩ. Tojo weerã tojo wãmeyecãrã
niwã.
22 Wĩ'magʉ̃ co wʉáca be'ro ticʉse nʉmʉrĩ yʉ'rʉ́ca be'ro na
weewʉaronojõpʉma weecãrã niwã. Moisé dutise a'tiro nicaro
niwʉ̃. Numia wĩ'magʉ̃ wʉáca be'ro ticʉse nʉmʉrĩ be'ro apaturi na
ní'caronojõta tojato tja nírõ tojo duticaro niwʉ̃. Titare wĩ'magʉ̃rẽ
Jerusalẽpʉ miacãrã niwã. Topʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ miisãjãa, Õ'acʉ̃rẽ "Mʉ'ʉ
yagʉ nimi", ni ĩ'orã wa'acãrã niwã. 23 Õ'acʉ̃ dutise tojo niyucã, tere
tojo weecãrã niwã. A'tiro nicaro niwʉ̃: "Nipe'tirã bajuamʉ'tãrã ʉmʉa
Õ'acʉ̃ yarã sãjãcã weeno'rãsama", niwʉ̃. 24 Be'ro María, tojo nicã José
Õ'acʉ̃ duti'caronojõta weecãrã niwã tja. A'tiro nicaro niwʉ̃: "Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeorã, pʉarẽrã buja weronojõ bajurãrẽ o'oya. Na marĩcã buja
pʉarã o'oya", nicaro niwʉ̃.
25 Titare ni'cʉ̃ Jerusalẽcjʉ̃ Simeó wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃
añugʉ̃ waro Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoyʉ'rʉgʉ nicʉ niwĩ. Israe curuacjãrãrẽ
yʉ'rʉoacjʉre yucuegʉ weecʉ niwĩ. Espíritu Santu Simeó me'rã
ninu'cũcʉ niwĩ. 26 Espíritu Santu cʉ̃rẽ a'tiro wereyutojacʉ niwĩ:
—Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉre ĩ'atimigʉ̃, mʉ'ʉ wẽrĩsome, nicʉ niwĩ.
27 Õ'acʉ̃ wi'ipʉ Jesure miáca nʉmʉrẽ Espíritu Santu Simeórẽ ti wi'ipʉ

wa'aduticʉ niwĩ. Be'ro Jesure cʉ̃ pacʉsʉmʉa Moisé duti'caronojõta
wéérã, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ miacãrã niwã. 28 Wĩ'magʉ̃rẽ ĩ'agʉ̃, Simeó
miiwʉacʉ niwĩ. Miiwʉa, Õ'acʉ̃rẽ e'catipeogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
29 Wiogʉ, mʉ'ʉ "A'tiro weegʉti" ní'quere queoro weeapʉ.
Tojo weegʉ ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ da'raco'tegʉ e'catise me'rã
wẽrĩmasĩ'i.
30 Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉre ĩ'atoja'a.
31 Mʉ'ʉ nipe'tirã masã ĩ'orõpʉ cʉ̃rẽ masĩdutigʉ tojo weewʉ.
32 Cʉ́ta judío masã nitirãrẽ mʉ'ʉrẽ ẽjõpeodutigʉ sĩ'ogʉ̃ weronojõ
weegʉsami.
Tojo nicã nipe'tirã mʉ'ʉ yarã Israe curuacjãrã "Õ'acʉ̃ añurõ weeami",
nino'rãsama, nicʉ niwĩ Simeó.
33 Simeó wĩ'magʉ̃rẽ tojo nicã tʉ'orã, José, tojo nicã Jesú paco
tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã. 34 Be'ro Simeó narẽ "Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ
weeato", nicʉ niwĩ. María, Jesú pacore a'tiro nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ ã'rĩ wĩ'magʉ̃rẽ a'tiro weedutigʉ beseapĩ. Cʉ̃rẽ ʉatirã Israe
curuacjãrã cõ'adijono'rãsama. Cʉ̃rẽ ʉarã pe'e morõpeono'rãsama.
Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye cjasere ĩ'omʉ'tãgʉ̃ nigʉ̃sami. Pãjãrã cʉ̃rẽ teerãsama.
35 Tojo weese me'rã nipe'tirã wãcũsere bajuyoropʉ masĩno'rõsa'a.
Mʉ'ʉ pe'ere te di'pjĩ me'rã ñosẽrõ weronojõ pũrĩse tʉ'oña'gõsa'a, nicʉ
niwĩ Maríare.
36 Apego Õ'acʉ̃ wi'ipʉre Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masõ nico niwõ.
Co Ana wãmetico niwõ. Fanuel macõ Aser curuacjõ nico niwõ. Bʉcʉo
waro nico niwõ. Ne waropʉre nu'mio waro omocã dʉ'teco niwõ. Co
omocã dʉ'téca be'ro siete cʉ̃'marĩ co marãpʉ me'rã nico niwõ. Ticʉse
cʉ̃'marĩ be'ro co marãpʉ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. 37 Jesure na Õ'acʉ̃ wi'ipʉ
miacaterore co wapewio ochenta y cuatro cʉ̃'marĩ cʉoco niwõ. Co
Õ'acʉ̃ wi'ipʉre ne wijatico niwõ. Topʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogo, ñamirĩ,
ʉmʉcori be'ti, ñubuenu'cũcã'co niwõ. 38 Simeó Maríare, Joseré ucũrĩ
cura Ana na tiropʉ wa'aco niwõ. Jesure ĩ'agõ, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'oco
niwõ. Be'ro nipe'tirã Jerusalẽcjãrã masãrẽ yʉ'rʉoacjʉre co'terãrẽ Jesú
ye cjasere wereco niwõ.

María, José, Jesú na ya macã Nazarepʉ dajatojaa'que ni'i

39 Nipe'tise Õ'acʉ̃ duti'quere weetu'ajaca be'ro María, José, Jesú na
ya macã Nazare, Galilea di'tapʉ dajatojaacãrã niwã. 40 Wĩ'magʉ̃ siape
me'rã bʉcʉa, nemorõ tutuagʉ, masĩnemogʉ̃ wa'acʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ
añurõ weecʉ niwĩ.

Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ wiorã me'rã ucũ'que ni'i

41 Jesú pacʉsʉmʉa nipe'tise cʉ̃'marĩ Pascua bosenʉmʉ nicã
Jerusalẽpʉ bosenʉmʉrĩ wa'awʉacãrã niwã. 42 Tojo weerã Jesú doce
cʉ̃'marĩ cʉocã, na weewʉaronojõpʉma wa'acãrã niwã tja. Jesú titare
ne waro bosenʉmʉ wa'agʉ weecʉ niwĩ. 43 Bosenʉmʉ yʉ'rʉ́ca be'ro
José, María na ya macãpʉ dajatojaacãrã niwã. Titare Jesú pe'e cʉ̃
paco María, José masĩrõ marĩrõ Jerusalẽpʉ tojacã'cʉ niwĩ. 44 Na
Jesure "Ãpẽrã marĩ me'rãcjãrã me'rã wa'ayusami", nicãrã nimiwã.
Tojo weerã na wãcũque'tiro marĩrõ ni'cã nʉmʉ ma'apʉre wa'acãrã
niwã. Be'ropʉ na acawererã, na ĩ'amasĩrã wa'tero cʉ̃rẽ a'macãrã

nimiwã. 45 Ne bocaticãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃rẽ a'marã, Jerusalẽ̃pʉ majãmitojacãrã niwã.

46 I'tia nʉmʉ na Jerusalẽ̃pʉ wijáca be'ro Õ'acʉ̃ wi'ipʉ cʉ̃rẽ bocacãrã niwã. Cʉ̃ Moisé oja'quere bu'eri masã wa'teropʉ dujicʉ niwĩ. Na ucũsere tʉ'o, cʉ̃ quẽ'rã narẽ sẽrĩtiña'mʉjãcʉ niwĩ. 47 Nipe'tirã cʉ̃ masĩsere ĩ'arã, cʉ̃ yʉ'time'rĩsere tʉ'orã, ĩ'amarĩamʉjãcãrã niwã. 48 Cʉ̃ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ dujicã ĩ'arã, cʉ̃ pacʉsʉmʉa ĩ'amarĩacãrã niwã. Cʉ̃ paco cʉ̃rẽ nico niwõ:

—Macʉ̃ ¿de'ro weegʉ ʉ̃sãrẽ tojo weeati? Mʉ'ʉ pacʉ, yʉ'ʉ ʉpʉtʉ mʉ'ʉrẽ a'mapʉ. Ʉpʉtʉ wãcũque'tiapʉ, nico niwõ.

49 Co tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:

—¿De'ro weerã yʉ'ʉre a'mati? ¿Mʉsã yʉ'ʉ pacʉ ye cjasere weeroʉa'a nisere masĩtiati? nicʉ niwĩ.

50 Cʉ̃ pacʉsʉmʉa Jesú tojo nisere tʉ'omasĩticãrã niwã.

51 Be'ro na me'rã Nazarepʉ dajatojaacʉ niwĩ. Cʉ̃ todʉporopʉ wee'caronojõta na dutisere añurõ yʉ'tinu'cũcʉ niwĩ. Cʉ̃ paco nipe'tise Jerusalẽ̃pʉ tojo wa'a'quere wãcũnʉrʉ̃co niwõ. 52 Jesú siape me'rã bʉcʉa, masĩnemowã'cãcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ "Añugʉ̃ nimi", ni ĩ'acʉ niwĩ. Masã quẽ'rã nipe'tirã cʉ̃rẽ añurõ wãcũcãrã niwã.

3

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bu'e'que ni'i
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Quince cʉ̃'marĩ Tiberio wãmetigʉ nipe'tirã romano masã wiogʉ nirĩ cura a'ticʉrã cʉ̃ docacjãrã wiorã nicãrã niwã. Poncio Pilato Judea di'ta wiogʉ nicʉ niwĩ. Herode Galilea di'ta wiogʉ nicʉ niwĩ. Herode acabiji Felipe Iturea, Traconite wãmetise di'ta wiogʉ nicʉ niwĩ. Lisanias wãmetigʉ Abilinia di'ta wiogʉ nicʉ niwĩ. 2 Anás, tojo nicã Caifá pa'ia wiorã nicãrã niwã. Tita na wiorã nirĩ cura Õ'acʉ̃ Zacaría macʉ̃ Juãrẽ masã marĩrõ, yucʉ marĩrõpʉ ucũcʉ niwĩ. 3 Be'ro Juã nipe'tiro dia Jordã̃ wãmetiri maa wa'teropʉ yʉ'rʉwã'cãcʉ niwĩ. Masãrẽ a'tiro bu'ecʉ niwĩ:

—Mʉsã ña'arõ weeseti'quere bʉjaweti dʉcayu, wãmeyeno'ña. Tojo weerã mʉsã ña'arõ wee'quere acobojono'rãsa'a, nicʉ niwĩ. 4 Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Isaía oja'caronojõta Juã queoro weeseticʉ niwĩ. A'tiro ojayuno'caro niwʉ̃:

Ni'cʉ̃ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ a'tiro car-
icũnu'cũbajaque'atigʉsami:
"Marĩ wiogʉ a'tiatji ma'arẽ apoyuya.
Diacjʉ̃ca ma'a añurĩ ma'a quẽ'rã̃rõ weronojõ weeyuya."
(Marĩ wiogʉ a'tiati dʉporo mʉsã nisetisere apoyuya, mʉsã wãcũsere
dʉcayuya nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.)

5 Nipe'tise di'ta tʉ'rʉri yaa, ni'cãrõwijino'rõsa'a.
Nipe'tise ʉ̃rʉ̃pagʉ, opa bu'pa diacjʉ̃ca pa weeno'rõsa'a.
Ma'arĩ diacjʉ̃ nitise ma'arĩ diacjʉ̃nʉ'cõno'rõsa'a.
Ma'arĩ coperibʉjʉse yaamu'muono'rõsa'a.
(Mʉsã ña'arõ weeseti'quere dʉcayu, apoya nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.)

6 Mʉsã tojo weecã, Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉosere nipe'tirã ĩ'arãsama, ni
ojacʉ niwĩ Isaía.

7 Masã Juã tiropʉ wãmeyedutirã wa'acãrã niwã. Na tojo weecã,
narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉsã weeta'sari curuacjãrã aña weronojõ ni'i. Aña nʉcʉ̃ ʉ̃jʉ̃cã,
uiwã'cãsama. Mʉsã aña weronojõ bu'iri da'resere ui'i. Tojo uirã,
mʉsã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayusĩ'rĩtimirã, wãmeyedutirã
a'tiapʉ. 8 Mʉsã diacjʉ̃ta ʉ̃sã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayuapʉ
nírã, mʉsã weesetise me'rã ĩ'oña. A'tiro wãcũticã'ña: "Ʉsã
Abrahã pãrãmerã ni'i. Tojo weerã Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'arãsa'a", ni
wãcũticã'ña. Mʉsã wãcũsere dʉcayuticã, Abrahã pãrãmerã nise
wapamarĩ'i. Õ'acʉ̃ ʉagʉ, a'te ʉ̃tãperi me'rã Abrahã pãrãmerã wa'acã
weemasĩmi. Cʉ̃ tojo weecãma, na pe'e Õ'acʉ̃ ʉaro weebosama.
9 Marĩ yucʉpagʉ ote'quepagʉ weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ yucʉpagʉ
dʉca marĩsepagʉre besecõ'arõ weronojõ weegʉsami. Yucʉ añurõ
dʉcatiticjʉre paacõ'a, ʉ̃jʉ̃acõ'acã'no'sa'a. Tere wee'caro weronojõ
mʉsã wãcũsere dʉcayuticã, añurõ weesetiticã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cõmea
me'rã paacõ'agʉ̃ weronojõ bu'iri da'regʉsami, nicʉ niwĩ Juã.
10 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, masã cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerãsari? nicãrã niwã.
11 Juã narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—No'o pʉaro su'tiro cʉogʉnojõ apĩ moogʉ̃rẽ ni'cãrõ o'oya. Ba'ase
cʉogʉnojõ ba'ase moogʉ̃ me'rã dʉcawaa ba'aya, nicʉ niwĩ.
12 Ãpẽrã quẽ'rã romano masã wiorãrẽ niyeru wapaseebosari masã
Juã tiropʉ wãmeyedutirã wa'acãrã niwã. Cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ¿ʉ̃sã de'ro weerãsari? nicãrã niwã.
13 Juã narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Romano masã na wapaseeduti'caro nemorõ wapaseeticã'ña. Na
dutiro ejatuaro wapaseeya, nicʉ niwĩ.
14 Ãpẽrã surara quẽ'rã cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Ʉsã waro, ¿de'ro weerãsari? nicãrã niwã.
Juã narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ne ãpẽrã cʉosere ẽ'maticã'ña. Na o'oticã, tutuaro me'rã
narẽ uise o'o, ña'arõ weeticã'ña. Tere ʉarã, na weeti'quepʉreta
weresãdojaticã'ña. Mʉsã wapata'ase me'rã dia'cʉ̃ e'catiya, nicʉ niwĩ.
15 Masã Juã bu'esere tʉ'orã, ʉpʉtʉ wãcũcãrã niwã.
—Apetero weegʉ Juã Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo marĩ yoacã yucue'cʉ
nisami, ni wãcũcãrã nimiwã. 16 Na tojo nisere masĩgʉ̃, Juã nipe'tirãrẽ
a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ mʉsãrẽ na ña'arõ wee'quere bʉjaweti, du'uama nígʉ̃, aco
me'rã wãmeye'e. Yʉ'ʉ be'ro apĩ yʉ'ʉ nemorõ tutuagʉ a'tigʉsami. Cʉ̃
añugʉ̃ waro nimi. Yʉ'ʉ pe'e mejõ nigʉ̃ tʉ'oña'a. Cʉ̃ ye sapature
tuweemasĩtigʉ weronojõ cʉ̃rẽ ne ni'cãrõwijimasĩtisa'a. Cʉ̃ pũrĩcã
Espíritu Santure mʉsãrẽ o'ógʉsami. Cʉ̃rẽ masã me'rã ninu'cũcã
weegʉsami. Ña'arõrẽ ʉ̃jʉ̃aweero weronojõ mʉsãrẽ añurõ tojato nígʉ̃
ña'arõ wee'quere cõ'agʉ̃sami. 17 Yʉ'ʉ be'ro a'tigʉ ni'cʉ̃ trigo su'tiweeri
masʉ̃ weronojõ nimi. Cʉ̃ te su'tire mejẽcã sʉ'awee, cõ'asami. Te
trigo peri quẽ'rãrẽ mejẽcã mii, te nʉrõrĩ wi'ipʉ nʉrõsami. Te su'tire
pecame'epʉ ʉ̃jʉ̃acõ'asami. A'te weronojõ cʉ̃, cʉ̃ yarã warore bese, cʉ̃
tiropʉ miagʉ̃sami. Ãpẽrãrẽ pecame'epʉ cõ'abajuriogʉsami. Ti me'e
ne pe'tisome, nicʉ niwĩ Juã.

18 Tojo weesenojõ me'rã peje apeye werecasanemocʉ niwĩ. Tenojõ
me'rã Juã Õ'acʉ̃ ye añuse quetire masãrẽ werecʉ niwĩ. 19 Apeyema tja
Herode ti di'ta Galilea wiogʉre tu'ticʉ niwĩ. Herode cʉ̃ acabiji Felipe
nʉmo Herodía wãmetigore ẽ'ma, nʉmoticʉ niwĩ. Tojo nicã apeye peje
ña'ase weenemo'que bu'iri tu'ticʉ niwĩ. 20 Herode Juã cʉ̃ were'quere
tʉ'oronojõ nígʉ̃, mejõ ña'arõ weenemocʉ niwĩ. Juãrẽ bu'iri da'reri
wi'ipʉ sõrõduticʉ niwĩ.

Juã Jesure wãmeye'que ni'i
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Juãrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõatji dʉporo Juã pãjãrã masãrẽ
wãmeyecʉ niwĩ. Be'ro Jesú quẽ'rãrẽ wãmeyecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
wãmeyegʉ ñubueri cura ʉ'mʉse pãrĩcaro niwʉ̃. 22 Tojo wa'acã, Jesú
bu'ipʉ Espíritu Santu buja weronojõ bajugʉ cʉ̃pʉre dijatacʉ niwĩ.
Ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃ ucũdijogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ yʉ'ʉ ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ ni'i. Mʉ'ʉ me'rã pũrõ e'cati'i,
nicʉ niwĩ.

Jesú ñecʉ̃sʉmʉa na nituriamʉjãti'que ni'i
(Mt 1.1-17)

23 Jesú treinta cʉ̃'marĩ wa'tero cʉogʉ, bu'enʉ'cãcʉ niwĩ. Masã cʉ̃rẽ
“José macʉ̃ nimi”, nicãrã nimiwã. José Elí macʉ̃ nicʉ niwĩ. 24 Elí Matat
macʉ̃ nicʉ niwĩ. Matat Leví macʉ̃ nicʉ niwĩ. Leví Melqui macʉ̃ nicʉ
niwĩ. Melqui Jana macʉ̃ nicʉ niwĩ. Jana José macʉ̃ nicʉ niwĩ. 25 José
Matatías macʉ̃ nicʉ niwĩ. Matatías Amós macʉ̃ nicʉ niwĩ. Amós
Nahúm macʉ̃ nicʉ niwĩ. Nahúm Esli macʉ̃ nicʉ niwĩ. Esli Nagai macʉ̃
nicʉ niwĩ. 26 Nagai Maat macʉ̃ nicʉ niwĩ. Maat Matatías macʉ̃ nicʉ
niwĩ. Matatías Semei macʉ̃ nicʉ niwĩ. Semei Josec macʉ̃ nicʉ niwĩ.
Josec Judá macʉ̃ nicʉ niwĩ. 27 Judá Joanán macʉ̃ nicʉ niwĩ. Joanán
Resa macʉ̃ nicʉ niwĩ. Resa Zorobabel macʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Salatiel
macʉ̃ nicʉ niwĩ. Salatiel Neri macʉ̃ nicʉ niwĩ. 28 Neri Melqui macʉ̃
nicʉ niwĩ. Melqui Adi macʉ̃ nicʉ niwĩ. Adi Cosam macʉ̃ nicʉ niwĩ.
Cosam Elmadam macʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Er macʉ̃ nicʉ niwĩ. 29 Er Josué
macʉ̃ nicʉ niwĩ. Josué Eliezer macʉ̃ nicʉ niwĩ. Eliezer Jorim macʉ̃
nicʉ niwĩ. Jorim Matat macʉ̃ nicʉ niwĩ. 30 Matat Leví macʉ̃ nicʉ niwĩ.
Leví Simeó macʉ̃ nicʉ niwĩ. Simeó Judá macʉ̃ nicʉ niwĩ. Judá José
macʉ̃ nicʉ niwĩ. José Jonam macʉ̃ nicʉ niwĩ. Jonam Eliaquim macʉ̃
nicʉ niwĩ. 31 Cʉ̃ Melea macʉ̃ nicʉ niwĩ. Melea Mena macʉ̃ nicʉ niwĩ.
Mena Matata macʉ̃ nicʉ niwĩ. Matata Natán macʉ̃ nicʉ niwĩ. 32 Natán
Davi macʉ̃ nicʉ niwĩ. Davi Isaí macʉ̃ nicʉ niwĩ. Isaí Obed macʉ̃ nicʉ
niwĩ. Obed Booz macʉ̃ nicʉ niwĩ. Booz Sala macʉ̃ nicʉ niwĩ. Sala
Naasón macʉ̃ nicʉ niwĩ. 33 Naasón Aminadab macʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃
Admin macʉ̃ nicʉ niwĩ. Admin Arni macʉ̃ nicʉ niwĩ. Arni Esrom
macʉ̃ nicʉ niwĩ. Esrom Fares macʉ̃ nicʉ niwĩ. Fares Judá macʉ̃ nicʉ
niwĩ. 34 Judá Jacob macʉ̃ nicʉ niwĩ. Jacob Isaa macʉ̃ nicʉ niwĩ. Isaa
Abrahã macʉ̃ nicʉ niwĩ. Abrahã Taré macʉ̃ nicʉ niwĩ. Taré Nacor
macʉ̃ nicʉ niwĩ. 35 Nacor Serug macʉ̃ nicʉ niwĩ. Serug Ragau macʉ̃
nicʉ niwĩ. Ragau Peleg macʉ̃ nicʉ niwĩ. Peleg Heber macʉ̃ nicʉ niwĩ.
Heber Sala macʉ̃ nicʉ niwĩ. 36 Sala Cainán macʉ̃ nicʉ niwĩ. Cainán
Arfaxad macʉ̃ nicʉ niwĩ. Arfaxad Sẽ macʉ̃ nicʉ niwĩ. Sẽ Noé macʉ̃
nicʉ niwĩ. Noé Lamec macʉ̃ nicʉ niwĩ. 37 Lamec Matusalén macʉ̃
nicʉ niwĩ. Matusalén Enoc macʉ̃ nicʉ niwĩ. Enoc Jared macʉ̃ nicʉ
niwĩ. Jared Mahalaleel macʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Cainán macʉ̃ nicʉ niwĩ.

38 Cainán Enós macũ nicʉ niwĩ. Enós Set macũ nicʉ niwĩ. Set Adã̃
macũ nicʉ niwĩ. Adã̃ Õ'acũ cũ ne waro wee dʉ'pócãti'cʉ nicʉ niwĩ.
Tojo weegʉ cũ Õ'acũ macũ nicʉ niwĩ.

4

Jesure wãtĩ Õ'acũrẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã weesĩ'rĩmi'que ni'i
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Juã Jesure wãmeyeca be'ro Jesú Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉacʉ niwĩ.
Cũrẽ dia Jordã̃ wãmetiri maapʉ ní'cʉre Espíritu Santu maata yucʉ
marĩrõ, masã marĩrõpʉ miacʉ niwĩ. 2 Topʉre cuarenta nʉmʉrĩ nicʉ
niwĩ. Wãtĩ Jesure cũ pacʉre yʉ'rʉnʉ'cãdutigʉ niquesãcʉ nimiwĩ. Cũ
topʉ nise nʉmʉrĩrẽ Jesú ne cã'rõ ba'aticʉ niwĩ. Tojo weegʉ ʉjaboacʉ
niwĩ. 3 Tojo wa'ari curare wãtĩ cũrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ diacjʉ̃ta Õ'acũ macũ ni'i nígʉ̃, a'te ʉ̃tãperire pã̃ dojorẽ
ba'aya, nicʉ niwĩ.

4 Jesú cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'o: “Masã ba'ase me'rã
dia'cũ catimasĩtisama”, ni ojano'wʉ̃, nicʉ niwĩ.

5 Be'ro wãtĩ Jesure ʉ'mʉacjʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ miacʉ niwĩ tja. Topʉ
nipe'tisere ni'cãtita a'ti nucũcã cjase macãrĩ pejere ĩ'ope'ocã'cʉ niwĩ.
6 Ĩ'otoja, wãtĩ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ a'te macãrĩ wiogʉ, te macãrĩpʉ nise nipe'tise wiogʉ
sõrõgʉ̃ti. A'te nipe'tise yé ni'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ no'o o'osĩ'rĩgʉ̃rẽ
o'ogʉti. 7 Mʉ'ʉ yʉ'ʉre ejaque'a ẽjõpeocã, nipe'tise mʉ'ʉ ye tojarosa'a,
nicʉ niwĩ wãtĩ.

8 Jesú a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'o: “Õ'acũ mʉ'ʉ wiogʉ
ni'cũrẽta ẽjõpeoya. Cũ se'sarore, cũ dutise dia'cũrẽ weeco'teya”, niwʉ̃,
nicʉ niwĩ Jesú.

9 Be'ro wãtĩ Jesure Jerusalẽ̃pʉ miaa, Õ'acũ wi'i dʉposãrĩpʉ
miimʉjãcʉ niwĩ. Topʉ cũrẽ a'tiro nicʉ niwĩ tja:

—Mʉ'ʉ diacjʉ̃ta Õ'acũ macũ ni'i nígʉ̃, a'topʉ me'rãta nucũcãpʉ
bu'pudijaya. 10 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ mʉ'ʉrẽ a'tiro ojano'o:
Õ'acũ cũrẽ wereco'terãrẽ mʉ'ʉrẽ co'tedutigʉ o'ógʉsami.
11 Mʉ'ʉrẽ ʉ̃tãgãpʉ doquepejari nírã, mʉ'ʉrẽ tuuñe'erãsama, ni
ojano'caro niwʉ̃, nicʉ niwĩ wãtĩ.

12 Jesú cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'te quẽ'rã ojano'caro niwʉ̃: “Mʉ'ʉ
wiogʉ Õ'acũ cũ ucũ'quere ne ni'cãti ¿diacjʉ̃ta nimitito? nírã, cũrẽ
weeĩ'odutiticã'ña”, ni ojano'wʉ̃, nicʉ niwĩ Jesú.

13 A'tiro wéégʉ, wãtĩ apeye de'ro mejẽcã Jesure weenemomasĩticʉ
niwĩ. Weenemomasĩti, yoaticã cũrẽ cõ'awã'cãnicʉ niwĩ.

Jesú ne waro cũ Galileapʉ bu'enʉ'cã'que ni'i
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jesú masã marĩrõpʉ ní'cʉ Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉagʉ,
Galileapʉre dajacʉ niwĩ. Ãpẽrã cũ ye quetire nipe'tiro Galilea
wa'terocjãrã ucũse'sa wa'acãrã niwã. 15 Jesú macãrĩnʉcũ na

nerẽwʉasepʉ bu'ecʉ niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃rẽ e'cati, “Añuyʉ'rʉami”, nicãrã niwã.

Jesú cʉ̃ ya macã Nazarepʉ dajatojaa'que ni'i
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Be'ro Jesú Nazare cʉ̃ masã̃ca macãpʉ dajatojaacʉ niwĩ. Judío masã na soowʉari nʉmʉ cʉ̃ weewʉaronojõpʉma na nerẽwʉari wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. Topʉ wã'cãnʉ'cã, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩrẽ bu'eĩ'ocʉ niwĩ. 17 Cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Isaía ojáca pũrĩrẽ bu'edutirã o'ocãrã niwã. Cʉ̃ ti pũrĩrẽ pão, a'tiro oja'quere bocacʉ niwĩ. A'tiro nicaro niwʉ̃:

18 Espíritu Santu yʉ'ʉpʉre nimi.
Cʉ̃ añuse quetire pajasecʉorãrẽ yʉ'ʉre weredutigʉ cũuwĩ.
Bʉjawetirãrẽ wãcũtutuacã weedutigʉ o'ówĩ.
Ãpẽrã dutise doca niwã'ñarãrẽ yʉ'rʉweticã weedutigʉ o'ówĩ.
Caperi ĩ'atirãrẽ ĩ'acã weedutigʉ o'ówĩ.
Ãpẽrãrẽ dutipe, ña'arõ weepeno'rãrẽ wijata'adutigʉ o'ówĩ.

19 Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉoritero etatoja'a nisere weredutigʉ o'ówĩ, ni ojacʉ niwĩ Isaía, ni bu'ecʉ niwĩ Jesú.

20 Be'ro, Jesú cʉ̃ bu'éca be'ro ti pũrĩrẽ tuutũrẽtoja, ti wi'i co'tegʉre wiacʉ niwĩ. Wia, narẽ bu'egʉtigʉ ejanujãcʉ niwĩ. Nipe'tirã ti wi'ipʉ nirã̃ cʉ̃rẽ ne ĩ'adu'uticãrã niwã. 21 Cʉ̃ narẽ a'tiro ucũnʉ'cãcʉ niwĩ:

—Ni'cãcã me'rã mʉsã tʉ'oropʉ bu'eĩ'o'que queoro wa'a'a, nicʉ niwĩ.

22 Nipe'tirã Jesure añurõ ucũcãrã niwã. Cʉ̃ ucũsere tʉ'orã, te añuse niyucã, tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã. Na basu a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Ã'rĩ José macʉ̃ mejẽta niti? nicãrã niwã.

23 Na tojo nisere masĩgʉ̃, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:

—Apetero weerã a'te masã na ucũwʉasenojõrẽ yʉ'ʉre nírã nisa'a: “Ocoyeri masʉ̃ mʉ'ʉ basu pe'e ocoye yʉ'rʉoya”, nisa'a. Tojo nicã “Mʉ'ʉ Capernaupʉ weeĩ'o'quere ʉ̃sã tʉ'owʉ. Te ʉ̃sã tʉ'o'quere a'to mʉ'ʉ ya macã waropʉ quẽ'rãrẽ weeĩ'oña”, nírã nisa'a, nicʉ niwĩ.

24 Be'ro narẽ ninemocʉ niwĩ:

—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ cʉ̃ ya macãcjãrã waro añurõ põtẽrĩtisama. 25 Mʉsãrẽ a'tere diacjʉ̃ masĩcã ʉasa'a. Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía cʉ̃ nícateropʉre Israe di'tapʉre pãjãrã wapewia numia nicãrã niwã. Titare i'tia cʉ̃'ma ape cʉ̃'ma deco acoro pejaticaro niwʉ̃. Tojo weerã nipe'tirã ti di'tacjãrã ʉpʉtʉ ʉjaboacãrã niwã. 26 Tojo nimicã, ne ni'cõ Israe curuacjõ wapewiore weetamudutigʉ Õ'acʉ̃ o'óticʉ niwĩ. Ape di'tacjõ Sarepta wãmetiro Sidõ̃ pʉ'to nigõ̃ pe'ere weetamudutigʉ o'ócʉ niwĩ. 27 Apeye quẽ'rã Eliseo Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nícateropʉre a'te weronojõta wa'acaro niwʉ̃. Israe di'tapʉre pãjãrã cãmi boarã nicãrã niwã. Tojo nimicã, Eliseo ne ni'cʉ̃ ti di'tacjʉ̃rẽ yʉ'rʉoticʉ niwĩ. Naamán aperocjʉ̃ Siria di'tacjʉ̃ pe'ere yʉ'rʉocʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrãrẽ weetamutigʉ, Israe curuacjãrã nitirã pe'ere weetamucʉ niwĩ, nicʉ niwĩ.

28 Ti wi'ipʉ nerẽ'cãrã pãjãrã Jesú a'tiro nisere tʉ'orã, uayʉ'rʉacãrã niwã. 29 Be'ro nipe'tirã to nirã̃ wã'cãnʉ'cã, Jesure macã sumutopʉ

cõ'aõ'ocãrã niwã. Na nirĩ macãcjʉ̃ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ dʉposãrĩpʉ cʉ̃rẽ tuuquedi-
jorãtirã miimʉjãcãrã niwã. 30 Na tojo weesĩ'rĩmicã, Jesú na wa'tero
wa'a, yʉ'rʉwã'cã wa'acʉ niwĩ.

Jesú wãtĩ sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mr 1.21-28)

31 Be'ro Jesú Capernaupʉ wa'acʉ niwĩ. Ti macã Galilea di'tapʉ nicaro
niwʉ̃. Topʉ masãrẽ na soowʉari nʉmʉrẽ bu'ecʉ niwĩ. 32 Dutisere
cʉogʉ weronojõ bu'ecã ĩ'arã, tʉ'omarĩamʉjãcãrã niwã.
33 Na nérẽca wi'ipʉre ni'cʉ̃ wãtĩ sãjãno'cʉ nicʉ niwĩ. A'tiro ʉpʉtʉ
caricũcʉ niwĩ:
34 —Jesú Nazarecjʉ̃, ʉ̃sãrẽ cariboticã'ña. ¿Ʉ̃sãrẽ bu'iri da're
bajuriogʉ a'tigʉ weeti? Mʉ'ʉrẽ ĩ'amasĩ'i. Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ ña'ase moogʉ̃,
añubutiagʉ ni'i, nicʉ niwĩ.
35 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú wãtĩ masʉ̃pʉ nigʉ̃rẽ tu'tigʉ, a'tiro nicʉ
niwĩ:
—Di'tamarĩaña. Ã'rĩpʉre nigʉ́ wijaaya, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicã, wãtĩ na ĩ'orõpʉ tuuquecũu, cʉ̃pʉre ní'cʉ wijaacʉ
niwĩ. Ne cʉ̃rẽ mejẽcã cãmida'rema'arõ marĩrõ wijaacʉ niwĩ. 36 Tojo
wa'asere ĩ'arã, nipe'tirã ʉcʉacãrã niwã. Na basu a'merĩ a'tiro ucũcãrã
niwã:
—Ã'rĩ dutise cʉose ¿ñe'enojõ nimitito? Cʉ̃ tutuaro me'rã wãtĩarẽ
cõ'awĩrõmasĩmi. Cʉ̃ narẽ cõ'awĩrõcã, na wijaama, nicãrã niwã.
37 Tojo weero nipe'tiro Galileapʉ Jesú ye cjase se'sa wa'acaro niwʉ̃.

Jesú Simó Pedro mañecõrẽ yʉ'rʉo'que queti ni'i
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jesú na nerẽwʉaropʉ ní'cʉ wijaa wa'acʉ niwĩ. Wijááca be'ro Simó
ya wi'ipʉ wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ mañecõ ʉpʉtʉ ujaque dutitico niwõ. Tojo
weerã Jesure "Yʉ'rʉoya", ni sẽrĩcãrã niwã. 39 Jesú co pʉ'to ejanʉ'cã
mu'rĩĩ'a, ujaquere suruduticʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã, ujaque surupe'tia
wa'acaro niwʉ̃. Tojo wééca be'ro maata co wã'cãnʉ'cã, narẽ ba'ase
etigo wa'aco niwõ.

Jesú pãjãrã masã dutitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Mujĩpũ sãjãrĩ cura nipe'tirã no'o nise duti cʉorãrẽ Jesú tiropʉ
miacãrã niwã. Jesú na dutitirãnʉcʉ̃rẽ omocã ñapeogʉ, nipe'tirãrẽ
yʉ'rʉocʉ niwĩ. 41 Na dutitirã wa'teropʉre wãtĩa masãpʉre sãjãa'cãrã
quẽ'rãrẽ cõ'awĩrõcʉ niwĩ. Na wijaarã, a'tiro caricũwijaacãrã niwã:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i, nicãrã niwã.
Wãtĩa Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi nisere masĩcãrã niwã. Tojo weegʉ
Jesú narẽ tu'tigʉ, ucũdutiticʉ niwĩ.

Jesú Galilea di'tapʉ cʉ̃ ye quetire werecusia'que ni'i
(Mr 1.35-39)

42 Bo'reque'ari cura Jesú macã sumuto masã marĩrõpʉ wa'acʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo weecã, masã cʉ̃rẽ a'ma, cʉ̃ nirõpʉ sirutuejacãrã niwã. Cʉ̃rẽ
aperopʉ wa'adutiticãrã nimiwã. 43 Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ apeye macãrĩpʉ quẽ'rãrẽ añuse queti, Õ'acʉ̃ a'ti
nucũcãcjãrãrẽ wiogʉ nigʉ̃sami nisere wereroʉa'a. Õ'acʉ̃ na ña'arõ

wee'quere bʉjaweti dʉcayucã, cʉ̃ yarã sãjãcã weegʉsami. A'te niatjereta yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'ówĩ, nicʉ niwĩ.
44 Tojo weegʉ Jesú na nerẽwʉase wi'seri Galilea di'ta nise macãrĩpʉre werecusiacʉ niwĩ.

5

Jesú cʉ̃ tutuaro me'rã wa'i pãjãrã wẽjẽcã wee'que ni'i
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Ni'cã nʉmʉ Jesú Genesare wãmetiri ditara sumutopʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ topʉ nirĩ cura pãjãrã masã etacãrã niwã. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weresere tʉ'osĩ'rĩrã, cʉ̃ pʉ'to pãjãrã tuuwã'cãcãrã niwã. 2 Ditara sumuto nucũporopʉ pʉawʉ masã marĩsepawʉ pa'sacã ĩ'acʉ niwĩ. Wa'i wẽjẽrã eja'cãrã tepawʉre topʉ po'o, na ye wejecʉpagʉre coerã wa'arã majãnʉ'cãcãrã niwã. 3 Jesú tepawʉre ĩ'agʉ̃, Simó yawʉpʉ mʉjãsãjãcʉ niwĩ. Simórẽ "Sõ'ocurepʉ wajawĩrõña", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo níca be'ro Jesú tiwʉpʉ ejanujã, masã sumutopʉ nu'cũrãrẽ bu'enʉ'cãcʉ niwĩ. 4 Narẽ bu'éca be'ro Simórẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yucʉsʉre decocurepʉ wajawijaya. Topʉ mʉ'ʉ ya wejecʉre doqueñoña, nicʉ niwĩ.
5 Simó cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Masãrẽ bu'egʉ, ʉ̃sã pi'eti, ñamipʉre wẽjẽbo'reamiapʉ. Ne wẽjẽtiasʉ. Mʉ'ʉ dutigʉta dutitoja'a. Tojo weegʉ wejecʉre doqueñogʉ̃ti, nicʉ niwĩ.
6 Na tigʉre doqueñóca be'ro pãjãrã waro wa'i sãjãno'cãrã niwã. Tojo weero tigʉ wejecʉ tʉ̃'rʉ̃rõpʉ weecaro niwʉ̃. 7 Tere ĩ'arã, na me'rãcjãrã apewʉ yucʉsʉpʉ nirãrẽ weetamudutirã bʉapijicãrã niwã. Na, na tiropʉ eta, narẽ weetamucãrã niwã. Tepawʉ pʉawʉpʉta wa'i me'rã cã'rõ mirĩdijawe'socaro niwʉ̃. 8 A'tiro wa'acã ĩ'agʉ̃, Simó Pedro Jesú tiro ejaque'a, cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉ ña'arõ weesebʉcʉ ni'i. Tojo weegʉ mʉ'ʉ añugʉ̃, ña'ase moogʉ̃ yʉ'ʉ tiro niticã'ña, nicʉ niwĩ.
9 Wa'i pãjãrãrẽ ĩ'amarĩatjĩagʉ̃, tojo nicʉ niwĩ. Tojo nicã ãpẽrã cʉ̃ me'rã ní'cãrã quẽ'rã mejãrõta ĩ'amarĩacãrã niwã. 10 Apewʉpʉ ní'cãrã Zebedeo põ'rã Santiago, Juã Simó me'rãcjãrã na quẽ'rã ĩ'amarĩacãrã niwã. Be'ro Jesú Simórẽ nicʉ niwĩ:
—Uiticã'ña. Ni'cãcã me'rã mʉ'ʉ wa'i wẽjẽmu'sĩgʉ̃ weronojõ masãrẽ yé quetire weregʉsa'a. Were, pãjãrã yʉ'ʉre ẽjõpeocã weegʉsa'a, nicʉ niwĩ.
11 Be'ro na yucʉsʉpawʉre sumutopʉ wajanʉjãcãrã niwã. Nipe'tise na cʉomi'quere topʉta cũucã, Jesú me'rã wa'a wa'acãrã niwã.

Jesú cãmi boagʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jesú ni'cã macã Galilea di'ta nirĩ cura ni'cʉ̃ nipe'tiro upʉpʉ cãmi boagʉ cʉ̃ tiro wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ ĩ'agʉ̃, cʉ̃ pʉ'to di'tapʉ paamu'rĩque'a, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ dutire yʉ'rʉogʉ ni'i. Yʉ'ʉre yʉ'rʉoya, nicʉ niwĩ.
13 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉ ñapeo, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'rʉogʉti. Cãmi marĩgʉ̃pʉ tojayá, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicãta, cʉ̃ cãmi nimi'que yatipe'tia wa'acaro niwʉ̃. 14 Tu'ajanʉ'cõ, Jesú cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—A'tere ãpẽrãrẽ wereticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Diacjʉ̃ta pa'i tiropʉ mʉ'ʉ ye cãmi yati'quere ĩ'ogʉ̃ wa'aya. Cʉ̃ mʉ'ʉrẽ ĩ'áca be'ro mʉ'ʉ cãmi boasere "Pe'tia wa'a'a", nigʉ̃sami. Cʉ̃ tojo níca be'ro Moisé cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'oduti'quere o'oya. Mʉ'ʉ tojo wee yʉ'rʉ́ca be'ro masã me'rã nisetigʉsa'a tja, nicʉ niwĩ.

15 Jesú ye cjase pe'e siape me'rã nemorõ masĩno'caro niwʉ̃. Tojo weerã pãjãrã masã cʉ̃ ucũsere tʉ'orãtirã nerẽcãrã niwã. Tojo nicã na dutire yʉ'rʉocã ʉarã, cʉ̃ tiro nerẽcãrã niwã. 16 Na tojo weemʉjãmicã, Jesú pe'e masã marĩsepʉ wa'acʉ niwĩ. Tepʉ cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ ñubuemʉjãcʉ niwĩ.

Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Ni'cã nʉmʉ Jesú masãrẽ bu'egʉ weecʉ niwĩ. Titare masã wa'teropʉre ni'cãrẽrã fariseo masã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã dujicãrã niwã. Ni'cãrẽrã Galilea di'tapʉ nise macãrĩcjãrã nicãrã niwã. Ãpẽrã Judea di'tapʉ nise macãrĩcjãrã nicãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã Jerusalẽcjãrã nicãrã niwã. Na to nirĩ cura Jesú dutitirãrẽ yʉ'rʉogʉ, Õ'acʉ̃ tutuase me'rã yʉ'rʉocʉ niwĩ. 18 Jesú masãrẽ bu'eri cura ãpẽrã masã ni'cʉ̃ sijamasĩtigʉre cʉ̃ cũñarõ me'rã wʉaejacãrã niwã. Na wi'ipʉ miisãjãa, Jesú tiropʉ cũusĩ'rĩcãrã nimiwã. 19 Tojo weesĩ'rĩmirã, masã pãjãrã waro niyucã, ne wʉasãjãamasĩticãrã niwã. Tojo weerã wi'i dʉposãrĩpʉ mʉjãa, ni'cã pe seeweecãrã niwã. Ti pepʉ cʉ̃ cũñarõ me'rã cʉ̃rẽ Jesú tiropʉ, masã wa'teropʉ du'udijocãrã niwã. 20 Jesú na ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, dutitigʉre a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a, nicʉ niwĩ.

21 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, Moisé oja'quere bu'eri masã, fariseo masã a'tiro wãcũcãrã niwã: "Ã'rĩ cʉ̃ tojo ucũse me'rã Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ ucũgʉ̃ weemi. ¿Noa niti cʉ̃ tojo weegʉ́? Cʉ̃ 'Õ'acʉ̃ weronojõ tutuagʉ ni'i', ¿ni wãcũsari? Marĩ weronojõ upʉtigʉ masã ña'arõ wee'quere acobojomasĩtisami. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta ña'arõ wee'quere acobojomasĩmi", nicãrã niwã.

22 Jesú na wãcũsere ĩ'amasĩgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

—¿De'ro weerã mʉsã yʉ'ʉre mejẽcã wãcũma'ati? 23 ¿De'ro nise pe'e diasatibutiati? ¿"Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a" nicã, o "Wã'cãnʉ'cã, sijawã'cãña" nise pe'e diasawetine? "Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'toja'a" nicã ĩ'atimirã, ẽjõpeoya marĩ'i. "Wã'cãnʉ'cã, sijawã'cãña" nicã pe'ema, cʉ̃ sijasere ĩ'atojarãpʉ "Di-acjʉ̃ta ni'i", ni ẽjõpeono'o, nicʉ niwĩ. 24 Tojo weegʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ yʉ'ʉ tutuasere ĩ'ogʉ̃, ã'rĩ sijamasĩtigʉre yʉ'rʉogʉti. Te me'rã mʉsã yʉ'ʉ masã ña'arõ wee'quere acobojo-masĩsere masĩrãsa'a, nicʉ niwĩ.

Tojo weegʉ sijamasĩtigʉre a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ pe'ema a'tiro nigʉ̃ti. Wã'cãnʉ'cãña. Mʉ'ʉ cũñarõrẽ miiwʉa, mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaagʉsa'a, nicʉ niwĩ.

25 Cʉ̃ tojo nicãta, na nipe'tirã ĩ'orõpʉ sijamasĩti'cʉ wã'cãnʉ'cãcʉ niwĩ. Wã'cãnʉ'cã, cʉ̃ cũña'carore miiwʉa, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ogʉta, cʉ̃ ya wi'ipʉ tojaa wa'acʉ niwĩ. 26 Nipe'tirã tojo wa'asere ĩ'amarĩa, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocãrã niwã. Ĩ'amarĩarã, a'tiro nicãrã niwã:

—Ni'cãcãma ne ĩ'awʉaya marĩsere ĩ'asʉ, nicãrã niwã.

Jesú Levíre piji'que ni'i
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jesú sijamasĩtigure yu'ruóca be'ro wi'ipu ní'cu wijaacu niwĩ.
Wijaa, ni'cũ romano masã wiogure niyeru wapaseebosari masũrẽ
ĩ'abocacu niwĩ. Cũ Leví wãmeticu niwĩ. Cũ da'rawuaropu dujicu niwĩ.
Jesú cũrẽ ĩ'agũ, "Te'a, yu'u me'rã a'tia", nicu niwĩ.
28 Cũ tojo nicã tu'ogu, Leví wã'cãnu'cã, nipe'tise cũ da'ra'quere
du'ucũupeo, Jesú me'rã wa'acu niwĩ.
29 Be'ro Leví cũ ya wi'ipu Jesure pajiri bosenumu weepeocu
niwĩ. Leví me'rãcjãrã pãjãrã wapaseeri masã nicãrã niwã. Tojo
nicã ãpẽrã quẽ'rã pãjãrã masã na me'rã ba'arã ninemocãrã niwã.
30 Na tojo weecã, fariseo masã, Moisé oja'quere bu'eri masã narẽ
ĩ'anu'cũco'tecãrã niwã. Tojo weerã Jesú bu'erãrẽ ucjacãrã niwã. A'tiro
nicãrã niwã:
—¿De'ro weerã musã niyeru wapaseeri masã me'rã, ña'arõ weeri
masã me'rã sĩ'rĩ, ba'ati? nicãrã niwã.
31 Jesú na tojo nisere tu'ogu, a'tiro nicu niwĩ:
—Duti moorã ocoyedutirã, duturure a'matisama. Dutitirã pũrĩcã
a'masama. 32 "Añurã ni'i" nirãrẽ a'magũ a'titiwu. Ãpẽrã "Ũsã
ña'arã ni'i" nirã pe'ere a'magũ a'tiwu. Na ña'arõ wee'quere bujaweti
ducayudutigu a'tiwu, nicu niwĩ.

"Mu'u bu'erã ¿de'ro weerã be'tiweti?" Jesure ní'que ni'i
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Be'ro Jesure sẽrĩtiña'nemocãrã niwã:
—Juã masãrẽ wãmeyeri masũ bu'esere siruturã, tojo nicã ũsã fariseo
masã bu'esere siruturã Õ'acũrẽ ẽjõpeorã be'ti ñubuesama. ¿De'ro
weerã mu'u bu'erã pe'e be'titimirã, sĩ'rĩ ba'ati? nicãrã niwã.
34 Jesú narẽ yu'icu niwĩ:
—¿De'ro weeacju omocã du'tegu na me'rã nígũ, cũ pijio'cãrãrẽ
bujaweti, be'tidutibosari? 35 Be'ro cũrẽ ãpẽrã aperopu miáca be'ro
pũrĩcãrẽ bujaweti, be'tirãsama. Jesú, yu'u na me'rã ni'i yujupu; yu'u
na me'rã niticã pũrĩcãrẽ, be'tirãsama nígũ, tojo nicu niwĩ.
36 Narẽ queose me'rã werenemocu niwĩ:
—Ne ni'cũ ma'marõ su'tirore tũ'rẽ, mejãrõ su'tiropu sereõ'otisami.
Tojo weegu ma'marõ su'tirore bajuriogu weesami. Tojo nicã ma'marõ
su'tirore mejã su'tiropu sereõ'ocã, ña'arõ baju'u. 37 Tojota wa'asa'a
ma'ma vino mejã ajuri wa'icurã caseri me'rã wee'que ajuripu
poseyecã. A'tiro weecãma, vino pã'muyu'ru, te ajurire tũ'rẽcã'sa'a.
Tojo wa'acã, vino piostepe'tia wa'asa'a. Tojo weero vino cõ'awa'a,
te ajuri quẽ'rã cõ'a wa'asa'a. 38 Tojo weero ma'ma vinorẽ ma'ma
ajuripu poseyerouа'a. 39 Ne ni'cũ vino mejãrẽ sĩ'rĩpo'cu ma'marẽ
sĩ'rĩsĩ'rĩtisami. Cũ a'tiro nisami: "Yu'u sĩ'rĩmu'tã'que mejã pe'e,
nemorõ añuapu", nisami. Musã todуporopu weeseti'quere musã
weepo'quere ma'ma yu'u bu'ese pe'ere ducayusĩ'rĩwe'e nígũ, tojo nicu
niwĩ.

6

Judío masã na soowuari numu sauru nicã Jesú bu'erã trigore tũ'rẽ'que ni'i
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Ni'cã nʉmʉ judío masã na soowʉari nʉmʉ nicã, Jesú trigo wesepʉ
yʉ'rʉacã, cʉ̃ bu'erã trigore wejetʉ̃'rẽ, sã'quẽwee, te perire ba'acãrã
niwã. 2 Fariseo masã na tojo weecã ĩ'arã, narẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weerã marĩ soowʉari nʉmʉrẽ da'radutitimicã, mʉsã tojo
weeti? nicãrã niwã.
3 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsã dʉporocjʉ̃ wiogʉ Davi cʉ̃ me'rãcjãrã me'rã ʉjaboarã na
wee'quere bu'epã. 4 Na a'tiro weecãrã niwã. Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãa,
pã̃ "Õ'acʉ̃ ye ni'i" ní'quere, narẽ ba'adutiti'quere ba'acãrã niwã. Cʉ̃
me'rãcjãrã quẽ'rãrẽ dʉcawaacʉ niwĩ. Pa'ia dia'cʉ̃rẽ te pã̃ ba'ata
basiocaro nimiwʉ̃. Yʉ'ʉ bu'erã tere ba'arã, yʉ'rʉnʉ'cãrã mejẽta
weema nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.
5 Narẽ ninemocʉ niwĩ Jesú:
—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ soowʉari nʉmʉ dutise
nemorõ dutimasĩ'i, nicʉ niwĩ.

Jesú omocã bʉ'awia'cʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jesú ape nʉmʉ na soowʉari nʉmʉ nicã, judío masã nerẽrĩ wi'ipʉ
sãjãa, narẽ bu'ecʉ niwĩ. Topʉ ni'cʉ̃ omocã diacjʉ̃camocã bʉ'awia'cʉ
nicʉ niwĩ. 7 Moisé duti'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã
Jesure ĩ'aco'tecãrã niwã. Na, ¿marĩ soowʉari nʉmʉrẽ yʉ'rʉogʉsari
cʉ̃? nírã, tojo weecãrã niwã. Cʉ̃ yʉ'rʉocã, weresãta basiorosa'a nírã,
tojo ĩ'acãrã niwã. 8 Jesú na wãcũsere ĩ'amasĩgʉ̃, omocã bʉ'awia'cʉre
a'tiro nicʉ niwĩ:
—Wã'cãnʉ'cã, wijatia masã decopʉ, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicã, omocã bʉ'awia'cʉ wã'cãnʉ'cã, wijaticʉ niwĩ. 9 Cʉ̃ tojo
weecã, Jesú fariseo masã mejẽcã wãcũrãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉsãrẽ apeyenojõ sẽrĩtiña'se cʉo'o. Marĩ soowʉari nʉmʉ nicã
¿añusere weeroʉati o ña'ase pe'ere weeroʉati? ¿Yʉ'rʉosere ʉati o
wẽjẽcõ'ase pe'ere ʉati? nicʉ niwĩ.
10 Be'ro Jesú nipe'tirã to nirãrẽ ĩ'atoja, omocã bʉ'awia'cʉre nicʉ
niwĩ:
—Mʉ'ʉ ya omocãrẽ sĩoña.
Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, sĩocʉ niwĩ. Maata yʉ'rʉono'ca omocã tojacaro
niwʉ̃. 11 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, fariseo masã, Moisé oja'quere bu'eri masã
uayʉ'rʉa wa'acãrã niwã. Tojo weerã "Marĩ ¿de'ro weerãsari ã'rĩrẽ?"
ni a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã.

Jesú cʉ̃ bu'erã docere bese'que ni'i
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Jesú te nʉmʉrĩrẽ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ cʉ̃ pacʉre ñubuegʉ wa'acʉ niwĩ.
Topʉre ti ñamirẽ ñubuebo'reacʉ niwĩ. 13 Bo'reque'aca be'ro cʉ̃
bu'esere siruturã pãjãrãrẽ pijiocʉ niwĩ. Pijio, na wa'tero nirã̃ docere
besecʉ niwĩ. Narẽ "Yé quetire werecusiari masã yʉ'ʉ besecʉ̃ú'cãrã
nirãsa'a", nicʉ niwĩ. 14 A'ticʉrã nicãrã niwã: Simó, be'ro Jesú cʉ̃rẽ
Pedro pisucʉ niwĩ. Apĩ cʉ̃ acabiji André nicʉ niwĩ. Tojo nicã Santiago,
Juã, Felipe, Bartolomé nicãrã niwã. 15 Ãpẽrã Mateo, Tomás, Santiago
Alfeo macʉ̃, apĩ Simó wãmetigʉ celote curuacjʉ̃ nicãrã niwã. 16 Apĩ
Juda Santiago acabiji nicʉ niwĩ. Tojo nicã Juda Iscariote, be'ropʉ
Jesure cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirãrẽ o'oacjʉ quẽ'rã nicʉ niwĩ.

Jesú pãjãrã masãrẽ bu'e'que ni'i
(Mt 4.23-25)

17 Jesú ũrũgũpʉ ní'cʉ cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrã me'rã tigʉ dʉ'pocʉ̃pʉ dijacʉ
niwĩ. Topʉ dijagʉ, ni'cã pa añurĩ papʉ tojaque'acʉ niwĩ. Topʉ
pãjãrã cʉ̃ bu'esere siruturã nicãrã niwã. Ãpẽrã masã quẽ'rã pãjãrã
Judea di'tacjãrã, Jerusalẽcjãrã, pajiri maa sumuto nise macãrĩ Sidõ,
Tirocjãrã nicãrã niwã. Na nipe'tirã Jesú bu'esere tʉ'orã wa'acãrã niwã.
Tojo nicã na ye dutire yʉ'rʉodutirã wa'acãrã niwã. 18 Ãpẽrã wãtĩa
sãjãno'cãrã quẽ'rã wa'acãrã niwã. Jesú na quẽ'rãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ.
19 Cʉ̃ tutuaro me'rã nipe'tirã dutitirãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tojo weerã
nipe'tirã cʉ̃rẽ ñe'eña'sĩ'rĩcãrã niwã.

E'catise queti, e'catiya marĩse queti ni'i
(Mt 5.1-12)

20 Jesú ũrũgũpʉ dijáca be'ro cʉ̃ bu'erãrẽ ĩ'a, nicʉ niwĩ:
—Mʉsã pajasecʉorã Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ wa'arãsa'a. Tojo weerã
e'catiya.
21 »No'o ni'cãrõacãrẽ ʉjaboarãnojõ be'ropʉre yapirãsa'a. Tojo
weerã e'catiya.
»No'o ni'cãrõacãrẽ utirãnojõ be'ropʉre bujirãsa'a. Tojo weerã
e'catiya.
22 »Mʉsã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre ẽjõpeocã,
masã a'tiro weerãsama. Mʉsãrẽ ĩ'atu'tirãsama. Na me'rã nimi'cãrãrẽ
cõ'awĩrõmʉjãrãsama. Mʉsãrẽ bujicã'a, yabirãsama. Mʉsãrẽ "Ña'arã
nima", nirãsama. Narẽ tojo weeno'rã e'catiya. 23 Mʉsã ʉ'mʉsepʉ
pajibutiaro e'catise bocarãsa'a. Tojo weerã na tojo weeri curare ʉpʉtʉ
waro e'catiyʉ'rʉnʉ'cãña. Dʉporocjãrãpʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃ ye quetire
weremʉ'tãrĩ masãrẽ mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa mejãrõta weecãrã niwã.
24 »Mʉsã peje cʉorã pe'e a'ti turi cjase dia'cʉ̃rẽ wãcũnʉrʉ̃,
e'catitoja'a. Tojo weero mʉsãrẽ ña'a nirõsa'a.
25 »Mʉsã ni'cãrõacã ba'a yapirãnojõ e'catitoja'a. Tojo weero mʉsãrẽ
ña'a ni'i. Be'ropʉre ʉjaboarãsa'a.
»Mʉsã ni'cãrõacãrẽ e'cati bujirãnojõrẽ ña'a ni'i. Be'ropʉre
bʉjawetirã utirãsa'a.
26 »A'ti ʉmʉcocjãrã añurõ ucũno'rãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Dʉporopʉ
"Õ'acʉ̃ ye queti wererã ni'i" nisoori masãrẽ mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa mejãrõta
añurõ dia'cʉ̃ narẽ ucũcãrã niwã.

Marĩrẽ ĩ'atu'tirãrẽ ma'idutise ni'i
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 »No'o ye cjasere tʉ'osĩ'rĩrãnojõrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Mʉsãrẽ ĩ'atu'tirãrẽ
ma'iña. Mʉsãrẽ ña'arõ weerãrẽ añurõ weeya. 28 Mʉsãrẽ ña'arõ
ucũrãrẽ "Narẽ añurõ wa'ato", niña. Mʉsãrẽ ña'arõ tu'ti, bujicã'rãrẽ
na ye niatjere sẽrĩbosaya. 29 Ni'cʉ̃ mʉ'ʉrẽ ni'cã pã'rẽ diapoapʉ
paacã, ape pã'rẽ dʉ'sari pã'rẽ pe'ere majãminʉ'cã, paadutiya tja. No'o
ni'cʉ̃ mʉ'ʉ yaro su'tiro bu'icjãrõrẽ ẽ'macã, mʉ'ʉ ya camisa quẽ'rãrẽ
tuweeo'oya. 30 Nipe'tirã mʉsãrẽ sẽrĩrãrẽ o'oya. No'o mʉsã yere miacã,
"Wiapa", niticã'ña. 31 Mʉsãrẽ ãpẽrã añurõ weeme'rĩcã ʉasa'a. Mʉsã
quẽ'rã tojota narẽ añurõ weeme'rĩcã'ña.
32 »Mʉsãrẽ mairã dia'cʉ̃rẽ ma'írã, ¿ñe'enojõ añuse wéérã wee-
bosaʉ? Ña'arã quẽ'rã tojota na me'rãcjãrãrẽ ma'isama. 33 Mʉsãrẽ

añurõ weerã̃ dia'cũrẽ añurõ wéérã, ¿ñe'enojõ pe'ere añuse weebosaʉ?
Ña'arã quẽ'rã narẽ añurõ weerã̃ dia'cũrẽ mejãrõta añurõ weesama.
34 Mʉsã ãpẽrãrẽ apeyenojõ wasorã, “Na wiarãsama” nirã̃ dia'cũrẽ
o'ocã, wapamarĩsa'a. Ña'arã quẽ'rã mejãrõta ãpẽrã ña'arãrẽ na
wiarãsama nírã, wasosama. 35 Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeorã pe'e mʉsãrẽ
ĩ'atu'tirãrẽ ma'iña. Narẽ añurõ weeya. Na apeyenojõ wasocã, wasose
wapa “Apeyenojõ dʉcayurãsama” nirõ̃ marĩrõ narẽ wasoya. Tojo
weecã, Õ'acũ mʉsãrẽ peje añuse o'ogʉsami. Cũ ʉ'mʉsepʉ nigũ̃ põ'rã
nirãsa'a. Cũ̃marĩcã queoro weetirãrẽ, tojo nicã ña'arõ weeri masãrẽ
pajaña'yugʉ, añurõ weesami. 36 Tojo weerã marĩ pacʉ pajaña'rõnojõ
mʉsã quẽ'rã nipe'tirãrẽ pajaña'ña.

Ãpẽrãrẽ “Mʉsã ña'arã ni'i” niticã'ña nise ni'i
(Mt 7.1-5)

37 »Mʉsã ãpẽrãrẽ “Na ña'arã nima”, ni ĩ'abeseticã'ña. Tojo weecã,
Õ'acũ quẽ'rã mʉsãrẽ besesome. Tojo nicã ãpẽrãrẽ “Ña'abutia'a, bu'iri
da'rerʉʉa'a”, niticã'ña. Tojo weecã, Õ'acũ quẽ'rã mʉsãrẽ tojo nisome.
Ãpẽrãrẽ acobojoya. Õ'acũ quẽ'rã mejãrõta mʉsãrẽ acobojogʉsami.
38 Ãpẽrã apeyenojõ moorãrẽ o'oya. Tojo weecã, Õ'acũ quẽ'rã mʉsãrẽ
o'ogʉsami. Mʉsãrẽ ni'cã ajuro ñadioca ajuro, añurõ mu'muyʉ'rʉri
ajuro weronojõ o'ogʉsami. Mʉsã ãpẽrãrẽ o'o'caronojõta Õ'acũ mʉsãrẽ
o'ogʉsami, nicʉ niwĩ Jesú.

39 Jesú cũ bu'erãrẽ a'te queose o'ocʉ niwĩ:

—Ni'cũ ĩ'atigʉ apĩ ĩ'atigʉre tũawã'cãmasĩtisami. Na pʉarãpʉta
no'o nirĩ copepʉ bʉrʉsãjãbosama. 40 Ni'cũ bu'egʉ cũrẽ bu'egʉ
nemorõ masĩyʉ'rʉnʉ'cãtisami. Cũ bu'etu'ajaca be'ropʉ cũ quẽ'rã cũrẽ
ni'cãrõwijigʉsami.

41 »Mʉsã basu ña'arã nimirã, ¿de'ro weerã mʉsã acawereg̃ʉre
“Ña'agũ nimi”, niti? Ãpẽrãrẽ “Mʉsã ña'arã ni'i” nise dʉporo marĩ ye
pe'ere ĩ'amʉ'tãrõʉa'a. 42 Mʉsã a'te weronojõ nibosa'a. Mʉsã acaw-
eregʉre “Mʉ'ʉ ya capeapʉ cã'po'caroacã ni'i”, nibosa'a. Mʉsã ya ca-
peapʉ pajiri po'caro ĩ'atimirã, mʉsã acawereg̃ʉre “Capeapʉ niseacãrẽ
miicõ'arãti”, nímasĩtisa'a. Mʉsã tojo wéérã, weeta'sari masã ni'i.
Mʉsã ye caperipʉ nisere miicõ'amʉ'tãña. Tojo wééca be'ropʉ mʉsã
acawereg̃ʉ cã'rõacã caperipʉ nise pe'ere miicõ'amasĩrãsa'a, ni queose
o'ocʉ niwĩ Jesú.

Yucʉg̃ʉre tig̃ʉ dʉca me'rã ĩ'amasĩno'sa'a nise ni'i
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Jesú a'tiro werenemocʉ niwĩ:

—Ne ni'cãgũ yucʉg̃ʉ añuse dʉcaticjʉ ña'ase dʉcatitisa'a. Ña'ase
dʉcaticjʉ quẽ'rã añuse dʉcatitisa'a. 44 Nipe'tise yucʉpagʉ te dʉca
me'rã ĩ'amasĩno'sa'a. Potag̃ʉ ne higuera wãmetise dʉcatitisa'a. Pota
cʉose quẽ'rã ne ʉ'se dʉcatitisa'a. 45 Masũ añugũ añuse wãcũse
cʉoyugʉ, añurõta ucũsami. Apĩ ña'agũ pe'e cũ wãcũse ña'ase niyucã,
ña'arõ ucũsami. Marĩrẽ ña'ase púúturo, ña'aseta marĩ ucũse wija'a.
Añuse nicã, añuseta wija'a.

Mejẽcã dia'cũ wi'seri yeenʉ'cãse queose ni'i
(Mt 7.24-27)

46 »¿De'ro weerã yʉ'ʉre “Yʉ'ʉ wiogʉ” nimirã, yʉ'ʉ dutiro weeweti?
47 No'o yʉ'ʉ tiropʉ a'ti, yʉ'ʉ ucũsere tʉ'o, be'ro yʉ'ʉ dutiro queoro
weegʉ́ a'tiro weronojõ nimi. 48 Ni'cʉ̃ wi'i weegʉtigʉ, di'tapʉ se'esãjã,
ʉ̃tãgãrẽ bocasami. Be'ro tiga bu'ipʉ yeenʉ'cãmʉjãsami. Be'ro dia
pu'eejacã, ti wi'ipʉ aco o'mapõtẽocã, a'meña'tisa'a. Ti wi'i ʉ̃tãgãpʉ
yeenʉ'cãca wi'i niyuro, tojo wa'asa'a. 49 Apĩ yʉ'ʉ bu'e'quere tʉ'omigʉ̃,
tere queoro weetigʉ, a'tiro weronojõ nimi. Wi'i weegʉtigʉ, ne
po'peapʉ yeenʉ'cãmʉjãtiro marĩrõ weesami. Be'ro dia pu'eejacã,
ti wi'ire aco o'mapõtẽo, o'mapĩ'abʉrocã'sa'a. Ti wi'i ne cã'rõ
dʉ'sanʉ'cãtisa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

7

Jesú surara wiogʉre da'raco'tegʉre yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 8.5-13)

1 Jesú ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ masãrẽ bu'éca be'ro Capernaupʉ pi'acʉ niwĩ. 2 Topʉ
ni'cʉ̃ surara wiogʉ romano masʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ da'raco'tegʉ cʉ̃
ma'iyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ ʉpʉtʉ dutitigʉ wẽrĩse pʉ'to nicʉ niwĩ. 3 Surara
wiogʉ Jesú ye quetire tʉ'ogʉ, ni'cãrẽrã judío masã bʉcʉrãrẽ cʉ̃ tiropʉ
o'ócʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre yʉ'rʉogʉ a'tidutigʉ tojo weecʉ niwĩ.
4 Na Jesú tiropʉ etarã, tutuaro me'rã cʉ̃rẽ weetamuse sẽrĩcãrã niwã.
A'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rĩ surara wiogʉre weetamurõʉa'a. 5 Cʉ̃ a'ti di'tacjãrã judío
masãrẽ añurõ ma'imi. Cʉ́ta cʉ̃ ye niyeru me'rã ʉ̃sã nerẽwʉari wi'ire
yeedutiwĩ. Tojo weerã cʉ̃rẽ weetamurõʉa'a, nicãrã niwã.

6 Tere tʉ'ogʉ, Jesú na me'rã wa'acʉ niwĩ. Wi'ipʉ ejase dʉporoacã
surara wiogʉ ãpẽrã cʉ̃ me'rãcjãrãrẽ tja Jesure weredutigʉ o'ócʉ niwĩ.
A'tiro niduticʉ niwĩ:

—Wiogʉ, mʉ'ʉrẽ caribosĩ'rĩtiami. Cʉ̃ “Yʉ'ʉ mejõ nigʉ̃ nisa'a”,
niami. Tojo weegʉ cʉ̃ “Ya wi'ipʉ sãjãcã weemasĩtisa'a”, niami. 7 Te
ye bu'iri ne cʉ̃ basu quẽ'rã mʉ'ʉrẽ a'magʉ̃ a'titiami. A'tiro pe'e
niami. “Mejõ mʉ'ʉ wa'atimigʉ̃, mʉ'ʉ dutio'ose me'rã cʉ̃rẽ da'raco'tegʉ
yʉ'rʉgʉsami”, niami. 8 Cʉ̃ “Ãpẽrã surara dutiro docapʉ ni'i”, niami.
“Yʉ'ʉ quẽ'rã ãpẽrã surarare dutituria'a. Yʉ'ʉ ni'cʉ̃rẽ o'ócã, cʉ̃
wa'asami. Apĩrẽ yʉ'ʉ ‘A'tia’ nicã, a'tisami”, niami. Cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre
“ ‘A'tiro weeya’ nicã, weesami”, niami, nicãrã niwã Jesure.

9 Jesú cʉ̃ tojo ní'quere tʉ'ogʉ, tʉ'omarĩa wa'acʉ niwĩ. Be'ro
majãmiĩ'a, cʉ̃rẽ siruturãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Ã'rĩ surara wiogʉ Israe curuacjʉ̃ mejẽta yʉ'ʉre añurõ ẽjõpeomi.
Diacjʉ̃ mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Ne ni'cʉ̃ Israe curuacjãrã wa'teropʉre ã'rĩ
weronojõ ẽjõpeose cʉogʉre ĩ'aticãti, nicʉ niwĩ.

10 Be'ro surara wiogʉ o'ó'cãrã wi'ipʉ dajatojaacãrã niwã. Na
tojatarã, surarare da'raco'tegʉre yʉ'rʉ'cʉpʉre ĩ'acãrã niwã.

Jesú wapewio macʉ̃rẽ masõ'que ni'i

11 Jesú surara wiogʉre da'raco'tegʉre yʉ'rʉóca be'ro Naín wãmetiri
macãpʉ wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'erã, tojo nicã ãpẽrã pãjãrã masã cʉ̃ me'rã
wa'acãrã niwã. 12 Ti macã pʉ'to cʉ̃ ejari cura ni'cã puti masãputi yaarã
wa'arã wʉawã'cãcãrã niwã. Wẽrĩ'cʉ, wapewio macʉ̃ ni'cʉ̃ waro nigʉ́
nicʉ niwĩ. Pãjãrã ti macãcjãrã core ba'paticãrã niwã. 13 Core ĩ'agʉ̃,
Jesú pajaña'cʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:

—Utitigota, nicʉ niwĩ.

14 Jesú cʉ̃rẽ masõgʉ̃, ti acarore da'rapeocʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã, ti
acarore wʉawã'cãrã tojanʉ'cãcãrã niwã. Wẽrĩ'cʉre a'tiro nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ duti'i. Wã'cãnujãña, nicʉ niwĩ.

15 Cʉ̃ tojo níca be'ro wẽrĩ'cʉ wã'cãnujã, ucũnʉ'cãcʉ niwĩ. Masõtoja,
Jesú cʉ̃ pacore wiacʉ niwĩ. 16 A'tere ĩ'arã, nipe'tirã masã ʉcʉacãrã
niwã. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorã, a'tiro nicãrã niwã:

—Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ marĩ
wa'teropʉre bajuami, nicãrã niwã.

Apeye quẽ'rãrẽ ninemocãrã niwã:

—Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ weetamugʉ̃ a'tigʉ weeapĩ, nicãrã niwã.

17 Nipe'tiro Judea di'tapʉre, to sumutopʉre cʉ̃rẽ masõ'que se'sa
wa'acaro niwʉ̃.

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ Jesú tiropʉ o'ó'que ni'i
(Mt 11.2-19)

18 Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ bu'iri da'reri wi'ipʉ nicʉ niwĩ. Titare
cʉ̃ bu'esere siruturã Jesú ye quetire cʉ̃rẽ werecãrã niwã. Tere tʉ'ogʉ,
pʉarã cʉ̃ bu'ese siruturãrẽ pijiocʉ niwĩ. 19 A'tiro nicʉ niwĩ:

—Jesú tiropʉ wa'aya. “¿Mʉ'ʉta niti ‘Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ a'tigʉsami’
nino'cʉ o apĩpʉre yucuerãsari yujupʉ?” ni sẽrĩtiña'ña, nicʉ niwĩ.
20 Be'ro na Jesú tiropʉ eja, cʉ̃rẽ nicãrã niwã:

—Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ mʉ'ʉrẽ sẽrĩtiña'dutiami. “¿Diacjʉ̃ta
mʉ'ʉ ‘Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ a'tigʉsami’ ní'cʉta niti? o ¿apĩpʉre yu-
cuerãsari yujupʉ?” niami, nicãrã niwã.

21 Na ejari curare Jesú pãjãrã dutitirãrẽ yʉ'rʉogʉ weecʉ niwĩ.
Cãmi boarãrẽ, wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõgʉ̃, caperi bajuno'tirãrẽ
yʉ'rʉogʉ weecʉ niwĩ. 22 Jesú, Juã o'ó'cãrã sẽrĩtiña'cã, a'tiro yʉ'ticʉ
niwĩ:

—Mʉsã yʉ'ʉ weecã ĩ'asere, mʉsã tʉ'osere Juãrẽ wererã wa'aya.
“Caperi ĩ'atimi'cãrã ni'cãrõacãrẽ ĩ'ama. Sijamasĩtimi'cãrã sijama.
Cãmi boarã yatipe'tiano'ma. O'meperi tʉ'oti'cãrã quẽ'rã tʉ'oma.
Wẽrĩ'cãrã masãma. Pajasecʉorã masãrẽ yʉ'rʉose queti, añuse quetire
tʉ'oma. 23 Yʉ'ʉre ẽjõpeodu'utigʉnojõ e'catigʉsami”, ni wererã wa'aya
Juãrẽ, nicʉ niwĩ Jesú.

24 Juã o'ó'cãrã wa'áca be'ro Jesú Juã ye cjasere masãrẽ werecʉ niwĩ.
A'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã masã marĩrõpʉ Juãrẽ ĩ'arã wa'apã. Topʉ wa'arã, uigʉnojõ,
wãcũtutuatigʉnojõrẽ ĩ'arã wa'atipã. Cʉ̃ tutuatigʉ tábuti wĩ'rõ
wẽecʉaro weronojõ nitimi. 25 Tojo nicã añuse waro su'ti sãñagʉ̃rẽ
masã marĩrõpʉ ĩ'arã wa'atipã. Su'ti añuse sãñarãnojõ, ma'masu'awee
nisetirãnojõ wiorã ye wi'seripʉ nisama. 26 To pũrĩcãrẽ mʉsã topʉ
cʉ̃rẽ ĩ'arã wa'arã, ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ ĩ'arã
wa'arã weepã. Mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Diacjʉ̃ta cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ
masʉ̃ nimi. Totá Juã ãpẽrã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã nemorõ
niyʉ'rʉnʉ'cãmi. 27 Õ'acʉ̃ Juãrẽ o'óyuatjere cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ
a'tiro ojano'wʉ̃:

“Yʉ'ʉ mʉ'ʉ ye quetire wereyuacjʉre mʉ'ʉ dʉporo o'ógʉti.
Cʉ̃ mʉ'ʉ wa'atji ma'arẽ apoyugʉsami.

Ma'a quẽ'rãyumʉ'tãgʉ̃ weronojõ mʉ'ʉ wa'ati dʉporo masã wãcũsere bʉjaweti dʉcayudutigʉsami”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojano'caro niwʉ̃.

28 Mʉsãrẽ weregʉti. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã wa'teropʉre ne ni'cʉ̃ Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ yʉ'rʉoro nigʉ̃ marĩcʉ niwĩ. Tojo nimicã, nipe'tirã Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ nirã Juã yʉ'rʉoro nima. Mejõ nigʉ̃pʉa cʉ̃ yʉ'rʉoro nimi, nicʉ niwĩ Jesú.

29 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'orã, nipe'tirã masã, tojo nicã niyeru wapaseeri masã Juã cʉ̃ wãmeyeno'cãrã a'tiro nicãrã niwã:

—Õ'acʉ̃ diacjʉ̃ta weemi, nicãrã niwã.

30 Fariseo masã, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masã pe'e Juã wãmeyeno'ña marĩ'cãrã nitjĩarã, Õ'acʉ̃ narẽ weesĩ'rĩsere ʉaticãrã niwã.

31 Tojo weegʉ Jesú narẽ nicʉ niwĩ:

—Masã a'tocaterocjãrã, yé quetire tʉ'osĩ'rĩtirã ã'rã weronojõ weesetima. 32 Wĩ'marã macã decopʉ apedujirã, na me'rãcjãrãrẽ pijirã caricũbajaque'atirã weronojõ nima. A'tiro caricũsama: “Ʉsã wẽowʉ̃ putimicã, basarã wijatiapʉ. Ʉsã bʉjawetise basacã quẽ'rãrẽ, utitiapʉ.” Na weronojõ a'tocatero nirã̃ no'o añurõ, ña'arõ weecã, mejãrõta tʉ'satima. 33 Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ be'ti, vino sĩ'rĩtisami. Cʉ̃ tojo weecã, mʉsã “Wãtĩ cʉomi”, nisa'a. 34 Be'ro yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ quẽ'rãrẽ ba'a, yʉ'ʉ vino sĩ'rĩcã, mejãrõta ña'arõ ucũ'u. “Ba'awãrĩgʉ̃, sĩ'rĩwãrĩgʉ̃ nimi”, ni'i. “Niyeru wapaseeri masã me'rãcjʉ̃, tojo nicã ña'arã me'rãcjʉ̃ nimi”, ni'i. Ne ni'cʉ̃pʉreta ẽjõpeowe'e. 35 Tojo ẽjõpeotimirã, yʉ'ʉ wee'quere ĩ'arã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre masĩse o'osere masĩno'o, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú fariseo masʉ̃ Simó wãmetigʉ ya wi'ipʉ ní'que ni'i

36 Ni'cʉ̃ fariseo masʉ̃ Jesure cʉ̃ ya wi'ipʉ ba'adutigʉ pijiacʉ niwĩ. Tojo weegʉ Jesú wa'acʉ niwĩ. 37 Na ba'ari cura ti macãcjõ numio ña'arõ weeri masõ Jesú tiro wa'aco niwõ. Co Jesú fariseo masʉ̃ ya wi'ipʉ ba'agʉ wa'apʉ nisere tʉ'ogo, ʉ'mʉticja acosticjare cʉ̃ tiropʉ miaco niwõ. 38 Co utigota, cʉ̃ sẽ'ema pe'e ejanʉ'cãco niwõ. Co ya'coco co uticã, cʉ̃ ye dʉ'pocãrĩpʉ doquepejacaro niwʉ̃. Be'ro te ya'cocore co poanʉ'mo me'rã tuucoeco niwõ. Be'ro te dʉ'pocãrĩrẽ mi'mi, co ʉ'mʉtise mia'quere dʉ'pocãrĩpʉ piopeoco niwõ. 39 Co tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesure ba'aduti'cʉ fariseo masʉ̃ a'tiro wãcũcʉ niwĩ:

—Ã'rĩ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nígʉ̃ pũrĩcã, “¿Noanojõ yʉ'ʉre ñe'eña'gõ weeti? ¿Ñamonojõ masõ niti co?” ni masĩboapĩ. “Co numio ña'arõ weeri masõ nimo”, ni masĩboapĩ, nicʉ niwĩ. 40 Tojo wãcũsere ĩ'agʉ̃, Jesú fariseo masʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Simó, mʉ'ʉrẽ apeyenojõ nisĩ'rĩsa'a.

Fariseo yʉ'ticʉ niwĩ:

—Masãrẽ bu'egʉ, niña'rẽ mʉ'ʉ, nicʉ niwĩ.

41 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Pʉarã ʉmʉa niyeru wasori masʉ̃rẽ wapamoosama. Ni'cʉ̃ quinientos nʉmʉrĩ da'rase wapa weronojõ wapamoosami. Apĩ pe'e cincuenta nʉmʉrĩ da'rase wapa weronojõ wapamoosami. 42 Cʉ̃ na pʉarãpʉ

de'ro wee wapayemasĩticã ĩ'agũ, na wapamoosere tojo acobojobajuri-
ope'ocã'sami. A'te cjasere mʉ'ʉrẽ sẽrĩtiña'gũti. ¿Ni'inojõ pe'e niyeru
wasori masũrẽ ma'iyʉ'rʉnʉ'cãsari? nicʉ niwĩ.
43 Simó cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ a'tiro tʉ'oña'sa'a. Pajiro wapamoo'cʉ pe'e
ma'iyʉ'rʉnʉ'cãsami, nicʉ niwĩ.
Jesú cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ queoro yʉ'ti'i.
44 Be'ro Jesú numiorẽ ĩ'a, Simórẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ a'tigo numiorẽ ĩ'a'a. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ ya wi'ipʉ sãjãtacã,
yé dʉ'pocãrĩrẽ coedutigʉ yʉ'ʉre aco o'otiapʉ. A'tigo pe'e mʉ'ʉ
weeti'quere weeamo. Co ya'coco me'rã yé dʉ'pocãrĩrẽ coeamo. Be'ro
co poari me'rã tuucoeamo. 45 Mʉ'ʉ yʉ'ʉre añudutigʉ, mi'mitiapʉ.
Co pe'e yʉ'ʉ sãjãejacãpʉta, yé dʉ'pocãrĩrẽ mi'mimo. Mi'midu'utimo
yujupʉ.
46 »Mʉ'ʉ yʉ'ʉ dʉpoapʉre ʉ'se, marĩ piopeosenojõrẽ piopeotiapʉ. Co
pe'e yé dʉ'pocãrĩpʉre ʉ'mʉtisere piopeoamo. 47 Tojo weegʉ a'tiro
nigũti. Co peje ña'arõ wee'quere acobojono'mo. Tojo weego yʉ'ʉre tojo
weese me'rã co ʉpʉtʉ ma'isere ĩ'omo. Cã'rõ na wee'quere acobojorã,
cã'rõ ma'isere ĩ'ono'o. Nemorõ waro ña'arõ wee'quere acobojorã,
ʉpʉtʉ ma'isere ĩ'ono'o, nicʉ niwĩ.
48 Be'ro numiorẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojono'pe'ocã'a, nicʉ niwĩ.
49 Ãpẽrã ba'adutirã pijino'cãrã topʉ dujirã na basu a'merĩ a'tiro
ucũcãrã niwã:
—¿Noanojõ nisari ã'rĩ ña'arõ wee'quepʉreta acobojosãjãdojagʉ?
nicãrã niwã.
50 Na tojo nimicã, Jesú pe'e numiorẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ yʉ'ʉre ẽjõpeotjĩagõ, ña'arõ wee'quere acobojono'apʉ.
Wãcũque'tiro marĩrõ wa'agosa'a, nicʉ niwĩ.

8

Jesú weresijari cura numia cũrẽ weetamu'que ni'i

1 Jesú ña'arõ wee'core acobojóca be'ro nipe'tise macãrĩpʉ
nipe'tiropʉ sijabi'acʉ niwĩ. Tocjãrãrẽ cũ ye cjasere bu'e werecusiagʉ
weecʉ niwĩ. Tojo nicã Õ'acũ wiogʉ nigũsami nisere werecʉ niwĩ. Cũ
bu'erã doce cũ me'rã ba'patisijacãrã niwã. 2 Ãpẽrã quẽ'rã numia na
me'rã ba'patisijacãrã niwã. Na Jesú todʉporo wãtĩa cõ'awĩrõno'cãrã
numia, duti yʉ'rʉono'cãrã numia nicãrã niwã. Ni'cõ na wa'tero María,
na "Magdalena" nigõ, siete wãtĩa cõ'awĩrõno'co nico niwõ. 3 Tojo nicã
apego Juana, Cuza wãmetigʉ nʉmo nico niwõ. Co marãpʉ Herode
yere da'raco'teri masũ nicʉ niwĩ. Susana wãmetigo quẽ'rã nico niwõ.
Ãpẽrã pãjãrã numia Jesure na cʉose me'rã weetamucãrã niwã.

Jesú oteri masũ ye quetire queose me'rã were'que ni'i
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Pãjãrã masã peje macãrĩcjãrã Jesú tiropʉ ĩ'arã wa'acãrã niwã. Na
pãjãrã nerẽcã ĩ'agũ, Jesú queose me'rã narẽ bu'ecʉ niwĩ. A'tiro nicʉ
niwĩ:
5 —Ni'cũ masũ cũ ya wesepʉ otegʉ wa'asami. Cũ otegʉ,
wẽestewã'cãcã, ma'apʉ apeye otese cape doqueque'asa'a. Ti ma'apʉ

yʉ'rʉarã, tere ãpẽrã ʉ'tacũuwã'cãsama. Be'ro mirĩcʉ̃a a'ti, te perire ĩ'aboca, ba'ape'ocã'sama. 6 Apeye ʉ̃tãpaga wa'teropʉ doqueque'asa'a. Te peri pĩ'rĩ, aco marĩyucã, ñaidija wa'asa'a. 7 Apeye otese cape pota wa'teropʉ bʉrʉque'asa'a. Pota pe'e tere pĩ'rĩyʉ'rʉa, wẽjẽcã'sa'a. 8 Apeye otese cape di'ta añurõpʉ bʉrʉque'asa'a. Te añurõ pĩ'rĩ, dʉcatisa'a. Ni'cã ño cien peri dʉcatisa'a, nicʉ niwĩ.

To be'ro Jesú ʉpʉtʉ tutuaro me'rã narẽ nicʉ niwĩ:

—O'meperi cʉorãnojõ a'tere añurõ tʉ'oya, nicʉ niwĩ.

Jesure cʉ̃ bu'erã "¿De'ro weegʉ queose me'rã bu'eti?" ní'que ni'i
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Be'ro cʉ̃ bu'erã "¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeti mʉ'ʉ queose were'que?" ni sẽrĩtiña'cãrã niwã. 10 Narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ a'tiro weemi. Ãpẽrã todʉporopʉ masĩña marĩmi'que cʉ̃ wiogʉ nisere mʉsãrẽ masĩcã weemi. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirãma queose me'rã wereno'o. Tojo weerã yʉ'ʉ weesere ĩ'amirã, ĩ'amasĩsome. Yé cjasere tʉ'omirã, tʉ'omasĩtirã tojarãsama.

Jesú oteri masʉ̃ ye quetire "A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e" ni were'que ni'i
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 »Yʉ'ʉ queose were'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Otese cape Õ'acʉ̃ ye queti weronojõ ni'i. 12 Ma'apʉ bʉrʉque'a'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Masã, yé quetire tʉ'oma. Be'ro na tʉ'o'quere wãtĩ a'ti, tere ẽ'mape'ocã'sami. Napʉ tere ẽjõpeo, Õ'acʉ̃ narẽ yʉ'rʉweticã weeri nígʉ̃, tojo weesami. 13 Apeye otese cape ʉ̃tãpaga wa'teropʉ bʉrʉque'a'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Na, yé quetire añurõ e'catise me'rã tʉ'osama. Tojo weemirã, nʉ'cõrĩ marĩrã weronojõ añurõ ẽjõpeotisama. Yoaticã añurõ ẽjõpeocũmí, be'ro narẽ ãpẽrã ña'arõ weecã ĩ'arã, ẽjõpeodu'ucã'sama. 14 Apeye pota wa'teropʉ bʉrʉque'a'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Yé quetire tʉ'oma, tʉ'orã pe'e. Mejõ siape me'rã a'ti ʉmʉco cjasere wãcũque'tiyʉ'rʉasama. Peje cʉosĩ'rĩsama. A'ti ʉmʉcopʉ e'catisere ʉpʉtʉ wãcũsama. Tojo weero a'te nipe'tise narẽ dojorẽcã'sa'a. A'tiro wéérã, na dʉca marĩrã weronojõ tojama. 15 Apeye otese cape di'ta añurõpʉ bʉrʉque'a'que pe'e a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Na, yé quetire añurõ tʉ'osĩ'rĩrõ põtẽorõ tʉ'oma. Tere tʉ'o, Õ'acʉ̃ ʉaronojõ queoro weeme'rĩcã'ma. Añurõ ẽjõpeonu'cũrã peje dʉcatirã weronojõ nima, nicʉ niwĩ.

Jesú sĩ'ocja me'rã queose o'o'que ni'i
(Mr 4.21-25)

16 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro werenemocʉ niwĩ:

—Ne ni'cʉ̃ sĩ'ocjare sĩ'otoja, apeyenojõ me'rã mo'atisami. Tojo weetigʉ, cʉ̃ cãrĩrõ docapʉ cũutisami. A'tiro pe'e weesami. Nipe'tirã topʉ sãjãarã ĩ'ato nígʉ̃, ʉ'mʉarõpʉ dʉ'teyoosami. 17 A'tiro ni'i. Todʉporopʉ masã masĩno'ña marĩ'quere masĩno'rõsa'a. Ya'yioropʉ ní'que quẽ'rã bajuarosa'a. Jesú, yé queti masĩno'ña marĩmi'que be'ropʉre sĩ'ocja bo'reyuro weronojõ masĩpe'ticã'no'rõsa'a nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

18 »A'tere tʉ'orã, añurõ tʉ'oya. Yʉ'ʉ bu'ese tʉ'o ẽjõpeorãrẽ Õ'acʉ̃ masĩse o'onemogʉ̃sami. Ãpẽrã yʉ'ʉ bu'esere tʉ'osĩ'rĩtibutiarã pe'ere na masĩmi'quere ẽ'mape'ocʉ̃sami, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú paco, tojo nicã cũ acabijirã cjase ni'i
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Be'ro Jesú paco, cũ acabijirã cũrẽ a'marã a'ticãrã niwã. Na masã
mu'muyʉ'rʉcã ĩ'arã, wi'ipʉ sãjãamasĩticãrã niwã. 20 Topʉ nigṹ Jesure
werecʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ paco, mʉ'ʉ acabijirã sope pʉ'to niama. Mʉ'ʉrẽ ĩ'asĩ'rĩapãrã,
nicʉ niwĩ.
21 Tere tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:
—No'o Õ'acũ ye quetire tʉ'o, tere queoro weerãnojõ náta yʉ'ʉ paco,
yʉ'ʉ acabijirã weronojõ nima, nicʉ niwĩ.

Jesú wĩ'rõrẽ, tojo nicã pã'cõrĩrẽ di'tamarĩacã wee'que ni'i
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Ni'cã nʉmʉ Jesú cũ bu'erã me'rã yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãgũ, a'tiro nicʉ
niwĩ:
—Te'a siaquiji ditara sumutopʉ, nicʉ niwĩ.
Cũ tojo nicã tʉ'orã, wa'acãrã niwã. 23 Na pẽ'arĩ cura Jesú cãrĩa
wa'acʉ niwĩ. Wãcũña marĩrõ wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽetuuwã'cãticaro niwũ.
Tojo wa'acã, pã'cõrĩ yucʉsʉpʉre paaquesãamʉjãcaro niwũ. Tiwʉ
mirĩdijatawio nicaro niwũ. 24 Tojo wa'acã ĩ'arã, Jesure wã'cõrã
bʉrʉacãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, marĩ mirĩrãtirã wee'e, nicãrã niwã.
Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú wã'cã, te wĩ'rõrẽ, pã'cõrĩrẽ yʉsʉocʉ
niwĩ. Nipe'tise di'tamarĩdijape'tia wa'acaro niwũ. 25 Tu'ajanʉ'cõ, cũ
bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—¿Mʉsãrẽ ẽjõpeose de'ro wa'amitito? nicʉ niwĩ.
Na ʉpʉtʉ ʉcʉa'cãrã nitjĩarã ĩ'amarĩa, a'merĩ nicãrã niwã:
—¿Noanojõ nisariba ã'rĩ? Wĩ'rõ, pã'cõrĩpʉta tʉ'omaatidojacã'a,
nicãrã niwã.

Jesú Gerasa wãmetirocjũ wãtĩa sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Be'ro Jesú cũ bu'erã me'rã pẽ'acʉ niwĩ. Pẽ'a, ape pã'rẽ Galilea
põtẽorõpʉ Gerasa wãmetiropʉ pẽ'ajacãrã niwã. 27 Jesú yucʉsʉpʉ
ní'cʉ majãnʉ'cãrĩ cura ni'cũ Gerasacjũ cũ tiro ejacʉ niwĩ. Yoacã
waro ã'rĩ masũ wãtĩa sãjãno'cʉ cũ nirĩtero yʉ'rʉcaro niwũ. Ne su'ti
marĩ, ne wi'ipʉ niticʉ niwĩ. Masãperi wa'teropʉ nibajaque'aticʉ niwĩ.
28-29 Jesú cũrẽ ĩ'agũ, wãtĩ masũpʉre sãñagũrẽ "Wijaaya", nicʉ niwĩ. Cũ
cõ'awĩrõcã ĩ'agũ, Jesú tiropʉ ejaque'a, ʉpʉtʉ caricũcʉ niwĩ:
—Jesú, Õ'acũ ʉ'mʉsepʉ nigṹ macũ, ¿de'ro weegʉ yʉ'ʉre caribogʉ
a'titi? Yʉ'ʉre ña'abutiaro pi'eticã weeticã'ña, ni tutuaro me'rã sẽrĩcʉ
niwĩ.
Pejetiri wãtĩ masũrẽ ñe'ea, bʉrʉque'amʉjãcã weecʉ niwĩ. Masã
cũrẽ aperopʉ wa'aticã'to nírã, omocãrĩ, dʉ'pocãrĩpʉ cõme dari me'rã
dʉ'tecũumʉjãcãrã nimiwã. Tojo weemicã, cũ wejesuremʉjãcʉ niwĩ.
Wãtĩ cũrẽ masã marĩrõpʉ sʉ'ori miamʉjãcʉ niwĩ. 30 Jesú cũrẽ
sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿De'ro wãmetiti?
Cũ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Legión wãmeti'i, nicʉ niwĩ. Pãjãrã wãtĩa ũsã nicã'a nígũ, tojo nicʉ
niwĩ. 31 Wãtĩa Jesure a'tiro nicãrã niwã:

—Ʉsãrẽ ĩ'abajudutidijari pejopʉ bu'iri da're bajurioticã'ña ni, ʉpʉtʉ
sẽrĩcãrã niwã. 32 Titare ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ pãjãrã yesea ba'a nu'cũcãrã niwã.
Narẽ ĩ'arã, wãtĩa Jesure "Napʉre sãjãarãti" ni, tutuaro me'rã sẽrĩcãrã
niwã. Jesú narẽ "Tojota weeya", nicʉ niwĩ. 33 Tojo weerã na masʉ̃pʉre
ní'cãrã wijaa, yeseapʉre sãjãacãrã niwã. Yesea na wãtĩa sãjãáca be'ro
opa tʉ'rʉpʉ omamaati, ditarapʉ doqueñojã, mirĩpe'tia wa'acãrã niwã.
34 Tojo wa'asere ĩ'arã, yeseare co'terã a'tiro weecãrã niwã. Na
ʉpʉtʉ ʉcʉarã macãpʉ, cãpũpʉ omawã'cã, weresterã wa'acãrã niwã.
35 Te quetire tʉ'orã, masã tojo wa'asere ĩ'arã wa'acãrã niwã. Na
Jesú tiropʉ ejarã, wãtĩa sãjãno'cʉre Jesú pʉ'toacã dujicã ĩ'acãrã niwã.
Cʉ̃ su'ti sãña, añurõ wãcũse cʉogʉ dujicʉ niwĩ. Na cʉ̃rẽ ĩ'arã, uise
me'rã ĩ'acãrã niwã. 36 Ãpẽrã topʉ ĩ'arã ejarãrẽ Jesú wãtĩa sãjãno'cʉre
cõ'awĩrõcã ĩ'a'cãrã "A'tiro wee wãtĩarẽ cõ'awĩrõami", ni werecãrã
niwã. 37 Jesú a'tiro weecã ĩ'arã, nipe'tirã masã Gerasapʉ nirã Jesure
tutuaro me'rã "Mʉ'ʉ aperopʉ wa'aya", nicãrã niwã. Na ʉpʉtʉ waro
uicãrã niwã. Tojo weerã Jesure tojo nicãrã niwã. Tere tʉ'ogʉ, Jesú
yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa, wa'a wa'acʉ niwĩ. 38 Wãtĩa cʉomi'cʉ Jesure
"Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉ me'rã wa'agʉti" nígʉ̃, ʉpʉtʉ sẽrĩcʉ nimiwĩ. Jesú
pe'e cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
39 —Mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaa, nipe'tise Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ wee'quere
werepe'ocʉ̃ wa'aya, nicʉ niwĩ.
Tojo weegʉ cʉ̃ nipe'tiro cʉ̃ ya macãcjãrãrẽ Jesú cʉ̃rẽ wee'quere
werecusiagʉ wa'acʉ niwĩ.

Jairo macõrẽ, tojo nicã dí mejã cʉogore Jesú yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Be'ro Jesú ditara ape pã'rẽpʉ ní'cʉ pẽ'atáca be'ro masã e'catise
me'rã cʉ̃rẽ põtẽrĩcãrã niwã. Nipe'tirã cʉ̃rẽ yucue'cãrã nitjĩarã, tojo
weecãrã niwã. 41 Titare ni'cʉ̃ sʉ'ori nerẽwʉari wi'i wiogʉ Jairo
wãmetigʉ Jesú tiro etacʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesú tiro ejaque'a, Jesure "Yʉ'ʉre
pajaña'cureya. Ya wi'ipʉ te'a", nicʉ niwĩ. 42 Cʉ̃ macõ ni'cõ nigõ doce
cʉ̃'marĩ cʉogo wẽrĩse pʉ'topʉ nico niwõ. "Jaʉ" ni, Jesú to wa'ari cura
pãjãrã masã sirutucãrã nitjĩarã, cʉ̃rẽ añurõ tuutĩ'awã'cãcãrã niwã.
43 Na tojo weerã wa'tero ni'cõ numio doce cʉ̃'marĩ dí mejã dutitigo nico
niwõ. Co ocoyedutise wapa nipe'tise niyeru tojaque'a wa'aco niwõ. Ne
ni'cʉ̃ core ocoyeyʉ'rʉoticʉ niwĩ. 44 Tojo weego co Jesú sẽ'ema wa'a,
cʉ̃ su'tiro yapapʉ ñe'eña'co niwõ. Co ñe'erĩ curata co dí wijami'que
bʉ'anʉ'cã wa'acaro niwʉ̃. 45 Tojo wa'ari cura Jesú sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Noa yʉ'ʉre ñe'eti? nicʉ niwĩ.
Nipe'tirãpʉta "Ne ni'cʉ̃ ñe'etimi", nicãrã niwã. Tojo weegʉ Pedro,
tojo nicã cʉ̃ me'rãcjãrã Jesure nicãrã niwã:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, masã mʉ'ʉrẽ nipe'tiro doquewãwã'cã, tuuquejoma.
Tojo wa'acã masĩmigʉ̃, mʉ'ʉ ¿de'ro weegʉ "¿Noa yʉ'ʉre ñe'eti?" niti?
nicãrã niwã.
46 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:
—Ni'cõ yʉ'ʉre ñe'ecã tʉ'oña'pʉ. Core yʉ'ʉ tutuaro me'rã yʉ'rʉcã
weeasʉ, nicʉ niwĩ.
47 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogo, cʉ̃ masĩtojami, yʉ'ʉta weeasʉ nígõ,
narãsãgõta Jesú pʉ'to a'ti, ejaque'aco niwõ. Co nipe'tirã tʉ'oropʉ
werepe'ocã'co niwõ. A'te ye bu'iri cʉ̃ yaro su'tirore ñe'easʉ nígõ, tojo

nicã “Yʉ'ʉ ñe'ecãta, yʉ'rʉono'copʉ tojasʉ”, ni wereco niwõ. 48 Co tojo
nicã tʉ'ogʉ, Jesú core nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ẽjõpeotjĩagõ, yʉ'rʉono'copʉ toja'a. Duti marĩgõ e'catise
me'rã tojaaya, nicʉ niwĩ.
49 Jesú core ucũrĩ cura ni'cʉ̃ Jairo nerẽwʉari wi'i wiogʉ ya wi'icjʉ̃
ejacʉ niwĩ. Jairore nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ macõ wẽrĩatojamo. Marĩrẽ bu'egʉre caribonemotigʉta
majã, nicʉ niwĩ.
50 Jesú tojo nicã tʉ'ogʉ, Jairore nicʉ niwĩ:
—Uitigʉta. Yʉ'ʉre ẽjõpeoya. Mʉ'ʉ tojo weecã, mʉ'ʉ macõ
masõno'gõsamo, nicʉ niwĩ.
51 Ti wi'ipʉre etagʉ, co pesari tucũpʉre ne ãpẽrãrẽ sãjãadutiticʉ
niwĩ. Pedro, Santiago, Juã, tojo nicã co pacʉsʉmʉa dia'cʉ̃rẽ
sãjãaduticʉ niwĩ. 52 Nipe'tirã ti wi'ipʉ nirã̃ ʉpʉtʉ utirã,
dʉjasewã'arãrẽ Jesú nicʉ niwĩ:
—Utiticã'ña. Co wẽrĩtimo. Cãrĩgõ weemo, nicʉ niwĩ.
53 Masã co wẽrĩ'quere masĩcãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã,
cʉ̃rẽ bujicã'cãrã niwã. 54 Jesú pe'e ucũgʉ̃ta, co ya omocãrẽ ñe'e, nicʉ
niwĩ:
—Wĩ'magõ, wã'cãnʉ'cãña, nicʉ niwĩ.
55 Cʉ̃ tojo nirĩ curata wẽrĩ'co masã, wã'cãnʉ'cãco niwõ. Jesú co
pacʉsʉmʉarẽ “Ba'ase ecaya”, nicʉ niwĩ. 56 Cʉ̃ tojo weesere ĩ'arã, co
pacʉsʉmʉa ʉpʉtʉ ĩ'aʉcʉacãrã niwã. Jesú core masõ'quere ne ãpẽrãrẽ
weredutiticʉ niwĩ.

9

Jesú cʉ̃ bese'cãrãrẽ weredutio'o'que ni'i
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jesú cʉ̃ bu'erã docere neocũucʉ niwĩ. Be'ro narẽ cʉ̃ tutuasere
o'ocʉ niwĩ. Wãtĩa no'o nirãrẽ cõ'awĩrõmasĩsere o'ocʉ niwĩ. Tojo
nicã duti yʉ'rʉomasĩsere o'ocʉ niwĩ. 2 Narẽ Õ'acʉ̃ wiogʉ nimi nisere
wereduticʉ niwĩ. Dutitirãrẽ yʉ'rʉoduticʉ niwĩ. 3 A'tiro nío'ocʉ niwĩ:
—Wa'arã, ne apeyenojõ miaticã'ña. Tuacjʉ, ajuronojõ, ba'ase pu'e,
niyeru ne miaticã'ña. Mʉsã sãñase me'rã dia'cʉ̃ wa'aya. Ne apeye
mianemoticã'ña. 4 Mʉsã no'o nirĩ wi'i ejarã, mʉsã to nirõ̃ põtẽorõ
tojaque'aya. 5 No'o ãpẽrã mʉsãrẽ ñe'eticã, ti macãpʉre wijarã, ti macã
cjase di'ta wã'a'quere paastecõ'aña. Tojo weerã mʉsã “A'ti macãcjãrã
bu'iritima” ni ĩ'orãsa'a, nicʉ niwĩ.
6 Cʉ̃ tojo níca be'ro wa'a wa'acãrã niwã. Wa'a, nipe'tise macãrĩpʉ
Jesú masãrẽ yʉ'rʉose quetire werecusiacãrã niwã. Tojo nicã dutitirãrẽ
yʉ'rʉocãrã niwã.

Herode Jesú weesere tʉ'o'que ni'i
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

7 Galilea di'ta wiogʉ Herode nipe'tise Jesú wee'quere tʉ'ocʉ niwĩ.
Tere tʉ'ogʉ, Herode de'ro wéémasĩticʉ niwĩ. Ãpẽrã “Cʉ̃ Juã wãmeyeri
masʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉ masãcʉ nimi”, nicãrã niwã. 8 Ãpẽrã “Dʉporocjʉ̃pʉ
Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía bajuapĩ”, nicãrã niwã. Ãpẽrã
“Apetero weegʉ ni'cʉ̃ todʉporocjʉ̃ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃
masã'cʉ nígʉ̃ nisamigʉ”, nicãrã niwã. 9 Herode pe'e a'tiro nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉta Juã ya dʉpoare dʉtesuredutiwʉ. To pũrĩcãrẽ ¿noanojõ nisari tocã'rõ na ucũno'gʉ̃? Cʉ̃rẽ ĩ'asĩ'rĩmisa'a, nicʉ niwĩ.

Jesú ni'cãmocʉsetiri mil ʉmʉarẽ ba'ase eca'que ni'i
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Be'ro Jesú besecʉ̃ú'cãrã na bu'ecusiaca be'ro cʉ̃ tiro daja, na weecusia'quere werecãrã niwã. Be'ro narẽ Jesú masã marĩrõpʉ Betsaida wãmetiri macã pʉ'topʉ sʉ'ori wa'acʉ niwĩ. 11 Masã pe'e na wa'ase quetire tʉ'ocã'cãrã niwã. Tojo weerã tere tʉ'orã, narẽ sirutuwã'cãcãrã niwã. Jesú narẽ añuduti, Õ'acʉ̃ wiogʉ nimi nisere were, dutitirãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ.
12 Be'ro ñamica'apʉ nicã ĩ'arã, cʉ̃ bu'erã doce cʉ̃ tiro wa'a, cʉ̃rẽ ucũcãrã niwã:
—Masãrẽ "Tocã'rõta ni'i", niña. Macãrĩpʉ, no'o pʉ'to nise macãrĩpʉ ba'ase, cãrĩrõ a'magʉ̃ wa'adutiya. A'to marĩ nirõpʉre ne apeyenojõ marĩbutiacã'a, nicãrã niwã.
13 Jesú pe'e nicʉ niwĩ:
—Mʉsã narẽ ba'ase ecaya.
Na cʉ̃rẽ nicãrã niwã:
—Ʉsã ni'cãmocʉsepagata pã̃, tojo nicã wa'i pʉarãta cʉo'o. Masãrẽ ne a'teacã se'satisa'a. ¿Ʉ̃sãrẽ ã'rã pãjãrã ye niatjere ba'ase duudutigʉ weeti? nicãrã niwã.
14 Na pãjãrã, ʉmʉa se'saro ni'cãmocʉsetiri mil wa'tero nicãrã niwã. Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Masãrẽ te cururinʉcʉ̃ cincuenta dujidutiya, nicʉ niwĩ.
15 Na cʉ̃ duti'caronojõta wee, dujipe'ticã'cãrã niwã. 16 Be'ro Jesú te ni'cãmocʉse pã̃rẽ, na wa'i pʉarãrẽ mii, ʉ'mʉarõpʉ ĩ'amorõ, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ na ye niatjere e'catise o'ocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, cʉ̃ pe'esteca be'ro cʉ̃ bu'erãrẽ masãrẽ etidutigʉ o'ocʉ niwĩ. 17 Nipe'tirã ba'a, yapicãrã niwã. Be'ro doce pi'seri na ba'adʉ'a'quere seeneocãrã niwã.

Pedro Jesure "Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉta ni'i" ní'que ni'i
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Ni'cãti Jesú cʉ̃ se'saro ñubuegʉ weecʉ niwĩ. Titare cʉ̃ bu'erã quẽ'rã cʉ̃ me'rã nicãrã niwã. Narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Masã ¿de'ro ni ucũti yʉ'ʉre? nicʉ niwĩ.
19 Na cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:
—Ãpẽrã mʉ'ʉrẽ "Juã wãmeyeri masʉ̃ nimi", nima. Ãpẽrã mʉ'ʉrẽ "Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía nimi", nima. Ãpẽrã "No'o nigʉ̃́ dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ masã'cʉ nígʉ̃ nisasami", nima, nicãrã niwã.
20 Be'ro narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ tja:
—¿Mʉsã waro, de'ro wãcũti yʉ'ʉre? nicʉ niwĩ. Pedro cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ni'i, nicʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere were'que ni'i
(Mt 16.20-28; Mr 8.30–9.1)

21 Jesú narẽ ne cã'rõ ãpẽrãpʉre cʉ̃ Õ'acʉ̃ bese'cʉ nisere weredutiticʉ niwĩ. 22 Be'ro narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ pũrõ pi'etigʉsa'a. Judío masã bʉcʉrã, pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã yʉ'ʉre

ĩ'atu'tirãsama. Yʉ'ʉre wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ.
23 Be'ro nipe'tirã masãrẽ nicʉ niwĩ:
—No'o yʉ'ʉre sirutusĩ'rĩgʉ̃nojõ nipe'tise nʉmʉrĩ sirutuato. Cʉ̃ weesĩ'rĩrõnojõ weeticã'to. Yʉ'ʉ ʉaro pe'e weeato. No'o yʉ'ʉre sirutusĩ'rĩgʉ̃, "Jesure ẽjõpeogʉ, wẽrĩbosa'a" nitigʉta sirutuato. 24 Yʉ'ʉre ẽjõpeose me'rã ña'arõ yʉ'rʉsĩ'rĩtigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'ugʉnojõ pecame'epʉ bu'iri da're bajuriono'gʉ̃sami. Apĩ wẽjẽsere uiti, yʉ'ʉre ẽjõpeonu'cũgʉ̃nojõ yʉ'ʉ me'rã catinu'cũgʉ̃sami. 25 Ni'cʉ̃ a'ti turi cjase nipe'tisere wapata'agʉ, cʉ̃ ejeripõ'rã pe'ere bajuriogʉ, ¿ñe'enojõrẽ wapata'abosari? 26 Yʉ'ʉre, tojo nicã ye quetire bopoyasãticã'ña. Mʉsã bopoyasãcã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiro weegʉsa'a. Apaturi a'ti turipʉre a'tigʉ, yʉ'ʉ pacʉ asistese me'rã, cʉ̃rẽ wereco'terã me'rã yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ bopoyasãgʉ̃sa'a. Yʉ'ʉ tutuase me'rã a'tigʉ, tojo weegʉsa'a. 27 Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Ni'cãrẽrã a'topʉ nirã yʉ'ʉ wiogʉ sãjãcã ĩ'atimirã wẽrĩsome, nicʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ bajusere dʉcayu'que ni'i
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Ni'cã semana Jesú "Yʉ'ʉ wiogʉ sãjãcã ĩ'arãsa'a" níca be'ro ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ñubuegʉ mʉjãgʉ̃, Pedro, Santiago, Juãrẽ miacʉ niwĩ. 29 Topʉ cʉ̃ ñubuegʉ, cʉ̃ bajusere dʉcayua wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ ye su'ti añurõ butise, asistese wa'acaro niwʉ̃. 30 Tojo wa'acã, pʉarã ʉmʉa bajua, cʉ̃ me'rã ucũcãrã niwã. Na dʉporocjãrãpʉ Moisé, Elía nicãrã niwã. 31 Na asistese me'rã nírã, Jesú cʉ̃ Jerusalẽpʉ wẽrĩatjere ucũcãrã niwã. 32 Pedro quẽ'rã ʉpʉtʉ wʉja cʉo'cãrã nimirã, wã'cãcãrã niwã. Wã'cã, Jesú cʉ̃ asistesere, tojo nicã cʉ̃ me'rã nirãrẽ ĩ'acãrã niwã. 33 Na Jesú tiro ní'cãrã wa'ari cura Pedro Jesure nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ, marĩ a'topʉ nicã añuyʉ'rʉa'a. I'tia wi'iacã weerã. Ni'cã wi'i mʉ'ʉ ya wi'i, ape wi'i Moisé ya wi'i, ape wi'i Elía ya wi'i weerã, nicʉ niwĩ.
Pedro cʉ̃ tojo nisere tʉ'oña'timigʉ̃, de'ro nímasĩtigʉ, tojo nicʉ niwĩ. 34 Cʉ̃ tojo ucũrĩ cura ni'cã o'mecurua dijati, tuubi'acã'caro niwʉ̃. Na ti o'mecurua po'peapʉ nírã, ʉcʉa wa'acãrã niwã. 35 Be'ro ti curuapʉ ni'cʉ̃ a'tiro ucũcã tʉ'ocãrã niwã:
—Ã'rĩ yʉ'ʉ macʉ̃ yʉ'ʉ bese'cʉ nimi. Cʉ̃ ucũsere tʉ'o ẽjõpeoya, nicʉ niwĩ.
36 Tojo níca be'ro Jesú ni'cʉ̃ta tojanʉ'cãcʉ niwĩ. Moisé, Elía marĩcãrã niwã majã. Cʉ̃ bu'erã na ĩ'a'quere tojota tʉ'oña'yʉ'rʉocã'cãrã niwã. Ne cã'rõ ãpẽrãrẽ wereticãrã niwã.

Jesú wĩ'magʉ̃ wãtĩ sãjãno'cʉre cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Ape nʉmʉ pe'e ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ ní'cãrã dijatacã, pãjãrã Jesure põtẽrĩcãrã niwã. 38 Ni'cʉ̃ na wa'teropʉ nigʉ̃́ ʉpʉtʉ Jesure ucũquejocʉ niwĩ:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, yʉ'ʉ macʉ̃ ni'cʉ̃ nigʉ̃rẽ pajaña'cureya. Ĩ'agʉ̃ a'tia. 39 Wãtĩ cʉ̃rẽ sãjãa'cʉ ñe'ea, caricũ, wẽrĩamʉjãcã weemi. Tojo nicã ʉseropʉ so'potu'umi. Cʉ̃rẽ ña'abutiaro wéégʉ, pi'eticã weeyʉ'rʉami. Ne du'usĩ'rĩtimi. 40 Mʉ'ʉ bu'erãrẽ "Wãtĩrẽ cõ'awĩrõña", nitojamiapʉ. Ne põtẽotiama, nicʉ niwĩ.
41 Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉsã ẽjõpeose moorã ña'arã ni'i. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ yoacã bu'emicã, ne tʉ'omasĩwe'e yujupʉ. ¿No'ocã'rõ yoacã mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeoticã wãcũtutuagʉsari? Mʉ'ʉ macʉ̃rẽ yʉ'ʉ tiro miitia, nicʉ niwĩ.
42 Wĩ'magʉ̃ cʉ̃ tiro wa'acã, wãtĩ cʉ̃rẽ nucũcãpʉ doqueque'acã weecʉ niwĩ. Apaturi wãcũña marĩrõ cʉ̃rẽ wẽrĩacã weecʉ niwĩ tja. Cʉ̃ tojo weecã, Jesú wãtĩrẽ cõ'awĩrõ, yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, cʉ̃ pacʉre wiacʉ niwĩ. 43 Nipe'tirã to nirã Õ'acʉ̃ tutuasere ĩ'amarĩacãrã niwã.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Na Jesú weeĩ'o'quere ĩ'amarĩarĩ cura cʉ̃ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
44 —Yʉ'ʉ ni'cãrõacã nisere añurõ tʉ'oya. Acobojoticã'ña. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre wiorãpʉre o'orãsama, nicʉ niwĩ.
45 Cʉ̃ tojo nisere cʉ̃ bu'erã pe'e ne tʉ'omasĩticãrã niwã. Õ'acʉ̃ narẽ tojo masĩtabasioticã weecʉ niwĩ. Na cʉ̃ ní'quere "¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeti?" ni sẽrĩtiña'ui nicãrã niwã.

Añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ ye cjase ni'i
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Be'ro Jesú bu'erã na basu ¿noa marĩ wa'teropʉ nigʉ̃́ ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sari? nírã, ʉpʉtʉ dʉ'sasocãrã niwã. 47 Jesú na tojo wãcũsere ĩ'amasĩcã'cʉ niwĩ. Tojo weegʉ ni'cʉ̃ wĩ'magʉ̃rẽ cʉ̃ pʉ'to wejeonʉ'cõ, 48 narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre maigʉ̃nojõ ni'cʉ̃ ã'rĩ wĩ'magʉ̃rẽ ñe'egʉ̃ weronojõ weemi. Cʉ̃rẽ ñe'egʉ̃, yʉ'ʉreta ñe'egʉ̃ weemi. Yʉ'ʉre ñe'egʉ̃, yʉ'ʉre o'ó'cʉ Õ'acʉ̃ quẽ'rãrẽ ñe'egʉ̃ta weemi. No'o mʉsã wa'teropʉre "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'" ni wãcũtigʉ cʉ̃́ta nimi ãpẽrã yʉ'rʉoro nigʉ̃́, nicʉ niwĩ Jesú.

Marĩrẽ ĩ'atu'titigʉ marĩ me'rãcjʉ̃ nimi nise ni'i
(Mr 9.38-40)

49 Be'ro Juã Jesure a'tiro nicʉ niwĩ:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ni'cʉ̃ mʉ'ʉ wãmerẽ pisutjĩagʉ̃, wãtĩarẽ cõ'awĩrõcã ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ marĩ me'rãcjʉ̃ nitiami. Tojo weerã cʉ̃rẽ cã'mota'awʉ, nicʉ niwĩ.
50 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú a'tiro nicʉ niwĩ:
—Tojo weegʉre cã'mota'aticã'rõʉa'a. Marĩrẽ ĩ'atu'titigʉ marĩ me'rãcjʉ̃ nimi, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú Santiagore, Juãrẽ tu'ti'que ni'i

51 Jesú wẽrĩ, cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ mʉjãti dʉporo uiro marĩrõ wãcũtutuaro me'rã "Jerusalẽ́pʉ wa'agʉti", nicʉ niwĩ. 52 Cʉ̃ dʉporo ãpẽrãrẽ o'óyucʉ niwĩ. Na ni'cã macã Samaria di'ta nirĩ macãpʉ Jesú cʉ̃ cãrĩatjore a'mayurã wa'acãrã niwã. 53 Ti macã Samariacjãrã judío masã me'rã a'pepũrĩrã nitjĩarã, Jesú o'ó'cãrãrẽ ñe'esĩ'rĩticãrã niwã. Na, Jerusalẽ́pʉ Jesú wa'agʉsami nírã, tojo weecãrã niwã. 54 Samariacjãrã tojo weesere ĩ'arã, Jesú bu'erã Santiago, Juã a'tiro nicãrã niwã:
—Ʉsã wiogʉ, narẽ bu'iri da'rerã, ¿pecame'erẽ ʉ'mʉsepʉ dijatiduticã ʉati? ¿Dʉporocjʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía wee'caronojõ weeroʉati? nicãrã niwã.
55 Tere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ ĩ'a, tutuaro me'rã tu'tigʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã tojo wãcũse Espíritu Santu o'ose mejẽta ni'i. 56 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ masãrẽ bu'iri da're bajuriogʉ a'titiwʉ. Narẽ yʉ'rʉogʉ a'tigʉ weewʉ, nicʉ niwĩ.

Be'ro na ape macãpʉ yʉ'rʉa wa'acãrã niwã.

Jesú me'rã wa'asĩ'rĩmi'cãrã ye queti ni'i
(Mt 8.19-22)

57 Na ape macãpʉ yʉ'rʉari cura ni'cʉ̃ masʉ̃ Jesure nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ mʉ'ʉ no'o wa'aro sirutugʉti, nicʉ niwĩ.

58 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Wa'icʉrã na cãrĩrĩ tuti cʉoma. Mirĩcʉ̃a quẽ'rã na põ'rãtiri su'tiro cʉoma. Yʉ'ʉ pũrĩcã Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ne cã'rõ cãrĩpesaro, yaro diácjʉ̃rẽ moo'o, nicʉ niwĩ.

59 Apĩ pe'ere Jesú a'tiro nicʉ niwĩ:

—Te'a yʉ'ʉ me'rã, nicʉ niwĩ.

Cʉ̃ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Wiogʉ, yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ wa'agʉti yujupʉ. Topʉ ni, be'ro yʉ'ʉ pacʉ wẽ̃rĩ́ca be'ro yaatojagʉpʉ mʉ'ʉ me'rã wa'agʉti, nicʉ niwĩ.

60 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉre ẽjõpeotirã wẽrĩ'cãrã weronojõ nima. Náta wẽrĩ'cãrãrẽ yaato. Mʉ'ʉ pũrĩcã yʉ'ʉre sirutuya. Sirutu, Õ'acʉ̃ wiogʉ nigʉ̃sami nisere weregʉ a'tia, nicʉ niwĩ.

61 Be'ro Jesure apĩ nicʉ niwĩ:

—Wiogʉ, mʉ'ʉ me'rã wa'agʉti. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã wa'ati dʉporo ya wi'icjãrãrẽ we'eritisĩ'rĩsa'a yujupʉ, nicʉ niwĩ.

62 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Di'ta se'ecũugʉ̃, opanʉrẽ wa'ari nígʉ̃, sẽ'ema pe'e ĩ'atõrõtisami. Ã'rĩ weronojõ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'cʉpʉa todʉporo cʉ̃ weeseti'quere wãcũnʉrʉ̃tisami. Wãcũnʉrʉ̃gʉ̃a Õ'acʉ̃ ye cjasere queoro weemasĩtisami, nicʉ niwĩ.

10

Jesú setenta y dos masãrẽ cʉ̃ ye quetire weredutigʉ o'ó'que ni'i

1 Be'ro Jesú setenta y dos ãpẽrã ʉmʉarẽ pijinemocʉ niwĩ. Narẽ pʉarẽrã dia'cʉ̃ nipe'tise cʉ̃ wa'atje macãrĩpʉ cʉ̃ dʉporo o'óyucʉ niwĩ.

2 Narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Marĩ otese peje pĩ'rĩ dʉcati'i. Tere miirã pe'e marĩbocurema. Tojo weerã mʉsã te otese wiogʉre ãpẽrã miitamudutirã sẽrĩnemoña, nicʉ niwĩ. A'te weronojõ Õ'acʉ̃ ye quetire masĩsĩ'rĩrã pãjãrã waro nima. Te quetire wererã pe'e pejetirãcã nima. Tojo weerã ãpẽrã cʉ̃ o'ónemocã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. 3 Mʉsã wa'aya. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ wiose wa'teropʉ o'ógʉ wee'e. Oveja wĩ'marãrẽ yaiwa wa'teropʉ o'ógʉ weronojõ o'ó'o. 4 Mʉsã wa'arã, ajuri miaticã'ña. Niyeru sãarĩ ajuro quẽ'rãrẽ miaticã'ña. Sapatu ape pa'a miaticã'ña. Ma'apʉ wa'arã, ãpẽrãrẽ añudutirã, yoacã ucũticã'ña. Diacjʉ̃ wa'aya. 5 Mʉsã wi'ipʉ sãjãarã, ti wi'icjãrãrẽ añudutirã, a'tiro nimʉ'tãña: “Mʉsã a'ti wi'icjãrãrẽ añurõ wa'ato”, niña. 6 Ti wi'icjãrã cumuca marĩrõ nicã, mʉsã añudutise “Añurõ wa'ato” nise na ye tojarosa'a. Tojo niticãma, mʉsã tojo nise mʉsãrẽta tojarosa'a tja. 7 Mʉsã ni'cã wi'ipʉ ejarã, ti wi'ipʉta tojayá. Na ba'asenojõrẽ, na

sĩ'rĩsenojõrẽ, mʉsã quẽ'rã ba'asirutuya. Da'rari masã na da'rase wapa wapata'aba'amasĩma. Tojo weerã mʉsã bu'erã wa'acã, mʉsãrẽ ba'ase weetamurãsama. Apeye wi'seripʉ wa'amʉjã, cãrĩbajaque'atiticã'ña. 8 Mʉsã ni'cã macãpʉ etacã, ti macãcjãrã añurõ ñe'eme'rĩcã, no'o na ecasere ba'aya. 9 Ti macãpʉ dutitirãrẽ yʉ'rʉoya. Narẽ a'tiro wereya: "Õ'acʉ̃ cʉ̃ wiogʉ nise mʉsã tiropʉ a'tiatje cã'rõ dʉ'sa'a." 10 Ni'cã macãpʉ mʉsã etacã, tocjãrã añurõ põtẽrĩticãma, macã decopʉ wa'aya. A'tiro niña: 11 "A'ti macã cjase ʉ̃sã dʉ'pocãrĩpʉ di'ta wã'a'quepʉreta paastecõ'arãti. A'ti macãcjãrã bu'iritisere ĩ'orã, tojo weerãti", niña. Narẽ a'tiro ninemoña. "Mʉsã a'tere masĩña. Õ'acʉ̃ cʉ̃ wiogʉ nise mʉsã tiropʉ a'tiatje cã'rõ dʉ'sa'a", niña. 12 Jesú a'tiro ninemocʉ niwĩ:

—Mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, ti macãcjãrã mʉsãrẽ ʉati'cãrãrẽ a'tiro weegʉsami. Sodomacjãrãrẽ bu'iri da're'caro nemorõ da'reno'rãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesure ẽjõpeotise macãrĩcjãrã ye queti ni'i
(Mt 11.20-24)

13 Be'ro Jesú apeye macãrĩcjãrãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã Corazĩ, tojo nicã Betsaida wãmetise macãrĩcjãrãrẽ ña'abutiaro wa'arosa'a mʉsãrẽ. Yʉ'ʉ weeĩ'o'quere ĩ'amirã, dʉcayuwe'e. Yʉ'ʉ ãpẽrã judío masã nitirã nirõpʉ Tiro, Sidõ̃ wãmetise macãrĩpʉ weeĩ'ocãma, dʉporopʉ na ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayutojabopã. Na bʉjawetisere ĩ'orã, na weewʉaronojõpʉma su'ti wãquĩsenojõrẽ sãña, nujãrẽ na dʉpoapʉ õrẽ̃stepeobopã. 14 Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, Tiro, Sidõ̃cjãrã nemorõ mʉsã pe'ere bu'iri da'reyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sami. 15 Ni'cãrõacãma Capernaucjãrãrẽ were'e. "Tojowaro ʉ'mʉsepʉ mʉjãrãti", ni wãcũticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ pecame'epʉ cõ'abutiagʉsami, nicʉ niwĩ.

16 Be'ro cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro werenemocʉ niwĩ:

—Mʉsã bu'esere tʉ'orã, yʉ'ʉreta tʉ'oma. Mʉsãrẽ ʉatirã, mejãrõta yʉ'ʉre ʉatima. Tojo yʉ'ʉre ʉatirã, yʉ'ʉre o'ó'cʉpʉ Õ'acʉ̃ quẽ'rãrẽ ʉatima, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú cʉ̃ o'óyu'cãrã setenta y dos na daja'que ni'i

17 Be'ro Jesú setenta y dos cʉ̃ o'óyu'cãrã e'catise me'rã tojatacãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Ʉsã wiogʉ, wãtĩapʉta mʉ'ʉ dutiro, mʉ'ʉ wãme me'rã ʉ̃sã cõ'awĩrõmʉjãcã, yʉ'tiama, nicãrã niwã.

18 Jesú narẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉsã nírõnojõta ni'i. Wãtĩrẽ ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ bʉpo ya'baro weronojõ docaque'a dijacã ĩ'awʉ̃. 19 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ tutuasere o'owʉ. Mʉsã añapʉre ʉ'tapeomicã, cutipapʉre ʉ'tapeomicã, na cũ'rĩcã, toacã pũrĩno'tisere o'owʉ. Nipe'tise wãtĩ cʉ̃ tutuasere docaque'adutigʉ o'owʉ. Ne cã'rõ mʉsã ña'arõ weeno'some. 20 "Wãtĩa ʉ̃sãrẽ yʉ'tiama" nise dia'cʉ̃rẽ e'catiticã'ña. A'te pe'ere e'catiya. Ʉ'mʉsepʉ Õ'acʉ̃ yarã catinu'cũse cʉorã na wãmerẽ ojaõ'orĩ turipʉ mʉsã wãmerẽ ojaõ'ocã, e'catiya, nicʉ niwĩ.

Jesú ye queti, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃ ye queti ni'i
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jesú cũ bu'erãrẽ ucũrĩ cura Espíritu Santu cũrẽ e'catise
o'oyʉ'rʉacʉ niwĩ. Titare cũ pacʉre a'tiro nicʉ niwĩ:
—Pacʉ, mʉ'ʉ ʉ'mʉse, a'ti turi wiogʉ ni'i. "Ʉsã masĩyʉ'rʉnʉ'cãrã
ni'i" nirãrẽ mʉ'ʉ ye cjasere masĩcã weeticʉ niwũ. Ãpẽrã wĩ'marã
weronojõ maata tʉ'o ẽjõpeorã pe'ere tere masĩcã weecʉ niwũ. Mʉ'ʉ
tojo weesere wãcũgũ, mʉ'ʉrẽ e'catise o'o'o. A'tere mʉ'ʉ ʉa'caronojõta
queoro wee'e, nicʉ niwĩ cũ pacʉre.
22 Be'ro masãrẽ ninemocʉ niwĩ tja:
—Yʉ'ʉ pacʉ nipe'tise weemasĩsere yʉ'ʉre o'owĩ. Cũ ni'cũta
yʉ'ʉ nisetisere masĩpe'ocã'sami. Yʉ'ʉ quẽ'rã ni'cũta cũ nisetisere
masĩpe'o'o. No'o yʉ'ʉ masĩcã weeno'rã quẽ'rã cũ nisetisere masĩsama,
nicʉ niwĩ Jesú.
23 Be'ro cũ bu'erãrẽ ĩ'a, na se'sarore nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre mʉsã, mʉsã ye caperi me'rã ĩ'a'a. 24 Mʉsãrẽ a'tiro weregʉti.
Pãjãrã dʉporocjãrãpʉ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã, tojo nicã
wiorã mʉsã ni'cãrõacã ĩ'asere ĩ'asĩ'rĩcãrã nimiwã. Ne ĩ'aticãrã niwã.
Yʉ'ʉ mʉsãrẽ weresere tʉ'osĩ'rĩcãrã nimiwã. Ne ni'cãti tʉ'oticãrã niwã,
nicʉ niwĩ.

Jesú Samariacjũ me'rã queose o'o'que ni'i

25 Be'ro ni'cũ Moisé oja'quere bu'eri masũ Jesú cũ ucũsere tʉ'ogʉ,
wã'cãnʉ'cã, Jesú me'rã ucũgũ wa'acʉ niwĩ. Cũrẽ mejẽcã yʉ'ticã ʉagʉ,
a'tiro sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Masãrẽ bu'egʉ, yʉ'ʉ Õ'acũ me'rã catinu'cũsĩ'rĩgũ, ¿de'ro
weegʉsari? nicʉ niwĩ.
26 Jesú cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—¿Moisé ye queti ojáca pũrĩpʉ de'ro ojano'tito? Mʉ'ʉ tere bu'égʉ,
¿de'ro tʉ'oti? nicʉ niwĩ.
27 Moisé oja'quere bu'eri masũ cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—A'tiro ojano'o: "Õ'acũ marĩ wiogʉre nipe'tise mʉ'ʉ ẽjõpeose
me'rã, mʉ'ʉ wãcũse me'rã, mʉ'ʉ tutuase me'rã, mʉ'ʉ tʉ'oña'se me'rã
ma'iña. Mʉ'ʉ basu ma'irõnojõta ãpẽrãrẽ ma'irõʉa'a", ni'i, nicʉ niwĩ.
28 Tere tʉ'ogʉ, Jesú cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ queoro waro yʉ'ti'i. Mʉ'ʉ a'tere wéégʉ, Õ'acũ me'rã
catinu'cũgũsa'a, nicʉ niwĩ.
29 Moisé oja'quere bu'egʉ pe'e cũrẽ añurõ wãcũcã ʉagʉ, Jesure a'tiro
nicʉ niwĩ tja:
—¿Noanojõ niti ãpẽrãrẽ ma'irõʉa'a nirãnojõ? nicʉ niwĩ.
30 Jesú cũrẽ queose me'rã yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ni'cũ ʉmʉ Jerusalẽcjũ ma'a Jericó wa'ari ma'apʉ bu'acʉ niwĩ.
Topʉ cũ wa'ari cura yajari masã cũrẽ ñe'e, cũ cʉosere yajape'ocã'cãrã
niwã. Su'ti cũ sãña'quepʉ quẽ'rãrẽ tuweemiicã'cãrã niwã. Cũrẽ
ʉpʉtʉ paawẽjẽcũu, wa'a wa'acãrã niwã. 31 Tojo wa'ari cura ni'cũ
pa'i cũ bu'aca ma'apʉta bu'acʉ niwĩ. Cũrẽ ĩ'agũ, ĩ'atigʉ weronojõ
diacjũ yʉ'rʉbu'a wa'acʉ niwĩ. 32 Cũ be'ro tja apĩ Leví ya curuacjũ
cũ cũñarõpʉta cũ quẽ'rã ejacʉ niwĩ. Cũrẽ ĩ'agũ, cũ quẽ'rã ape pã'rẽ
pe'e pẽ'a, ĩ'ayʉ'rʉbu'a wa'acʉ niwĩ. 33 Na be'ro apĩ tja Samariacjũ judío
masã na yabigʉ ti ma'apʉta bu'acʉ niwĩ. Cũ cũrẽ ĩ'agũ, pũrõ pajaña'cʉ
niwĩ. 34 Tojo weegʉ cũ, cũ tiro wa'a, cũ cãmirẽ ocoyegʉ, ʉ'sere, tojo
nicã vino me'rã cũ ye cãmipʉ piopeocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, su'ti caseri
me'rã dʉ'recʉ niwĩ. Be'ro cũ yagʉ burro bu'ipʉ cũrẽ miipeocʉ niwĩ.

Miipeo, ni'cã wi'i sijari masã cãrĩrĩ wi'ipʉ miaa, cʉ̃rẽ co'tedutigʉ cũucʉ
niwĩ. 35 Ape nʉmʉ pe'e tja Samariacjʉ̃ co'tedutigʉ pʉa nʉmʉ da'rase
wapa weronojõ niyeru ti wi'i co'tegʉre o'ocʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ
niwĩ: “Ã'rĩrẽ co'teya. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ o'o'que nemorõ nicã, dajatojagʉ
mʉ'ʉrẽ wapayepe'ogʉti”, nicʉ niwĩ. 36 A'tere wéréca be'ro Jesú Moisé
oja'quere bu'egʉre a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ĩ'acã, ¿ni'inojõ pe'e na i'tiarã wa'terore yajari masã na ña'arõ
wee'cʉre pajaña'pari? nicʉ niwĩ.
37 Moisé oja'quere bu'eri masʉ̃ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Cʉ̃rẽ pajaña'a weetamu'cʉ añurõ weepĩ, nicʉ niwĩ.
Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ quẽ'rã ãpẽrãrẽ ã'rĩ weronojõ weegʉ wa'aya, nicʉ niwĩ.

Jesú Marta, María ya wi'ipʉ cʉ̃ ní'que ni'i

38 Jesú cʉ̃ wa'aro yʉ'rʉagʉ, ni'cã macãpʉ ejacʉ niwĩ. Ti macãpʉ ni'cõ
Marta wãmetigo co ya wi'ipʉ cʉ̃rẽ põtẽrĩ, cãrĩse o'oco niwõ. 39 Co
ni'cõ María wãmetigore acabijotico niwõ. Cóta Jesú ucũsere tʉ'ogo,
cʉ̃ dʉ'pocãrĩ tiroacãpʉ dujico niwõ. 40 Co tojo weeri cura Marta pe'e
co da'rasere wãcũque'tiyʉ'rʉaco niwõ. Tojo weego co Jesú tiro wa'a,
cʉ̃rẽ nico niwõ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, a'tigo yʉ'ʉ acabijo yʉ'ʉre weetamusere ne wãcũtimo.
¿Mʉ'ʉ ne mejẽcã tʉ'oña'weti co tojo weesere? Core yʉ'ʉre weeta-
mudutiya, nico niwõ.
41 Jesú core yʉ'ticʉ niwĩ:
—Marta, mʉ'ʉ weesere ʉpʉtʉ waro wãcũque'ti'i. 42 María pe'e yʉ'ʉ
ucũsere tʉ'ogo, añuse warore weego weemo. Co tʉ'o ẽjõpeo'quere ne
ãpẽrã ẽ'mamasĩtisama. Tenojõ pe'ere weeroʉa'a, nicʉ niwĩ.

11

Jesú “Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, a'tiro ñubueya” nise ni'i
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Ni'cã nʉmʉ Jesú aperopʉ ñubuegʉ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ ñubuetu'ajaca
be'ro ni'cʉ̃ cʉ̃ bu'egʉ Jesure nicʉ niwĩ:
—Ʉsã wiogʉ, Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ cʉ̃ bu'erãrẽ Õ'acʉ̃rẽ
ñubuesere bu'ecʉ niwĩ. Mʉ'ʉ quẽ'rã ʉ̃sãrẽ bu'eya, nicʉ niwĩ.
2 Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃rẽ ñubuerã, a'tiro niña:
“Pacʉ, mʉ'ʉ ʉ'mʉsepʉ ni'i.
Nipe'tirã mʉ'ʉrẽ wiopesase me'rã ẽjõpeoato.
A'ti turipʉre mʉ'ʉ bese'cʉ maata wiogʉ sãjãgʉ̃ a'tiato.
Ʉ'mʉsepʉre mʉ'ʉ ʉaro dia'cʉ̃ weesama.
Na weronojõ a'ti turicjãrã quẽ'rã mejãrõta weeato.
3 Ʉsãrẽ ʉmʉcorinʉcʉ̃ ba'ase o'oya.
4 Ʉsã ña'arõ wee'quere acobojoya.
Ʉsã ãpẽrãrẽ acobojo'caro weronojõta ʉ̃sã quẽ'rãrẽ acobojoya.
Ʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere cã'mota'aya.
Tojo nicã ña'agʉ̃ ʉ̃sãrẽ niquesãsĩ'rĩcã, cã'mota'aya”, nicʉ niwĩ.
5 Jesú apeye ninemocʉ niwĩ:
—No'o mʉsã wa'teropʉre ni'cʉ̃ cʉ̃ me'rãcjʉ̃ cʉobosami. Cʉ̃ ñami
deco mʉsã ya wi'ipʉ wa'a, a'tiro nibosami: “Yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃, i'tiaga

pã̃ yʉ'ʉre wasoya. 6 Yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ apĩ aperopʉ sijagʉ eja'cʉ yá
wi'ipʉ ejami. Ne cʉ̃rẽ apeyenojõ cã'rõ ecase moosa'a”, nisami.
7 Cʉ̃ apetero weegʉ mʉ'ʉrẽ wi'i po'peapʉ a'tiro yʉ'tiwĩrõbosami:
“Yʉ'ʉre wã'cõtigʉta. Sope pʉ'to añurõ waro bi'acã'no'apʉ. Yʉ'ʉ
põ'rã yʉ'ʉ me'rã cãrĩrã pesama. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ wã'cã apeyenojõ o'ogʉ
wa'amasĩtisa'a”, nisami. 8 Mʉsãrẽ weregʉti. Cʉ̃, cʉ̃ me'rãcjʉ̃ nimicã,
wã'cã, cʉ̃rẽ apeyenojõ o'ogʉ wa'atisami. A'tiro pe'e weesami. Cʉ̃rẽ
sẽrĩnu'cũcã ĩ'agʉ̃, caribonemoticã'to nígʉ̃, nipe'tise cʉ̃ ʉasere o'osami.
Cʉ̃, cʉ̃ me'rãcjʉ̃ nise ye bu'iri mejẽta tojo weesami. 9 Tojo weegʉ
mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. Cʉ̃rẽ sẽrĩcã, o'ogʉsami. Mʉsã
sẽrĩ a'manu'cũrã, bocarãsa'a. Mʉsã me'rãcjʉ̃ ya wi'ire sope pʉ'to
pisunu'cũcã cʉ̃ mʉsãrẽ pãosõrõrõ weronojõ weegʉsami. 10 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ
sẽrĩrãrẽ o'osami. No'o a'magʉ̃nojõ bocagʉsami. Sope pʉ'to pisugʉ
weronojõ sẽrĩnu'cũgʉ̃rẽ o'ogʉsami.

11 »Mʉsã põ'rã ba'ase sẽrĩcã, ne ni'cʉ̃ ʉ̃tãpere o'otibosa'a. Wa'i
sẽrĩcã quẽ'rãrẽ, añarẽ o'otibosa'a. 12 Tojo nicã cãrẽ'quẽ die sẽrĩcã,
cutipare o'otibosa'a. 13 Mʉsã ña'arã nimirã, mʉsã põ'rãrẽ añusere
o'omasĩ'i. To pũrĩcãrẽ marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́, nemorõ añuse
o'ogʉsami. Cʉ̃rẽ sẽrĩrãrẽ Espíritu Santure o'ogʉsami, nicʉ niwĩ.

Jesure “Wãtĩ tutuaro me'rã weeĩ'omi” ni na ucja'que ni'i
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

14 Ni'cʉ̃ masʉ̃ wãtĩ sãjãno'cʉ ucũmasĩtigʉ tojacʉ niwĩ. Jesú cʉ̃rẽ
cõ'awĩrõgʉ̃ weecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ cõ'awĩrõcã, ucũmasĩtimi'cʉ ucũcʉ niwĩ.
Tere ĩ'arã, masã ĩ'amarĩacãrã niwã. 15 Ni'cãrẽrã a'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rĩ Jesú wãtĩa wiogʉ Beelzebú wãmetigʉ tutuaro me'rã wãtĩrẽ
cõ'awĩrõmi, nicãrã niwã.

16 Ãpẽrã pe'e ¿diacjʉ̃ta Jesú tutuamiticʉ̃? nírã, cʉ̃rẽ ʉ'mʉse cjasere
weeĩ'oduticãrã nimiwã. 17 Cʉ̃ na tojo wãcũsere masĩgʉ̃, narẽ nicʉ
niwĩ:

—Ni'cã curuacjãrã a'merĩ dʉcawati, a'mequẽrã, masãpe'tia
wa'asama. Ni'cã wi'icjãrã dʉcawatirã, na quẽ'rã pe'tidijasama.
18 A'te weronojõ wãtĩa wiogʉ cʉ̃ basu dʉcawatigʉ, cʉ̃ de'ro wee
tutuanemotisami majã. Mʉsãrẽ a'tere ucũgʉ̃ti. Mʉsã yʉ'ʉre “Wãtĩ
Beelzebú tutuaro me'rã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmi”, nimi'i. 19 To pũrĩcãrẽ
yʉ'ʉ tojo weecãma, mʉsã bu'esere siruturã wãtĩarẽ cõ'awĩrõrã, ¿noa
tutuaro me'rã cõ'awĩrõsari? Narẽ mʉsã “Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã wãtĩarẽ
cõ'awĩrõma”, ni'i. Tojo weero masĩno'o. Mʉsã yʉ'ʉre nise diacjʉ̃
niwe'e. 20 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ dutiro me'rã pe'e wãtĩarẽ cõ'awĩrõ'o. A'te me'rã
“Õ'acʉ̃ wiogʉ nise mʉsã tiropʉre nitoja'a”, nino'o, nicʉ niwĩ.

21 Jesú narẽ a'tiro ninemocʉ niwĩ:

—Ni'cʉ̃ ʉmʉ tutuamʉ nipe'tise wãmotigʉ cʉ̃ ya wi'ire co'tecã,
cʉ̃ yere mejẽcã weetisama. 22 No'o cʉ̃ nemorõ tutuagʉ a'ti, cʉ̃rẽ
wapata'agʉ, cʉ̃ wãmotimi'quere ẽ'mape'ocã'sami. Tojo weegʉ cʉ̃
wãmo marĩgʉ̃ mejõ nigʉ̃ tojacã'sami. Ẽ'ma'cʉ cʉ̃ me'rãcjãrãrẽ tere
dʉcawaasami. Jesú, yʉ'ʉ wãtĩ yʉ'rʉoro tutuayʉ'rʉnʉ'cã'a nígʉ̃, tojo
nicʉ niwĩ.

Jesú a'tiro ninemocʉ niwĩ:

23 —Yʉ'ʉre ʉatirã yʉ'ʉre ĩ'atu'tirã nima. Yʉ'ʉre seeneotamutigʉnojõ
doquestewã'cãgʉ̃ weronojõ nimi. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirã masãrẽ Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeocã weetamurã mejẽta weema nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

Wãtĩ todʉporopʉ cʉ̃ ní'cʉpʉre majãmisãjãase ni'i
(Mt 12.43-45)

24 Jesú masãrẽ a'tiro ninemocʉ niwĩ:
—Wãtĩ masʉ̃pʉre cõ'awĩrõno'ca be'ro aco marĩrõpʉ
sijabaque'atisami. Cʉ̃ niatjore a'magʉ̃, tojo weesami. Cʉ̃ nirõ̃
bocatigʉ, a'tiro wãcũsami: "Yʉ'ʉ wijaa'cʉpʉre dajasãjãagʉ̃ti tja",
nisami. 25 Cʉ̃pʉre dajasãjãagʉ̃, wi'i o'aca wi'i, añurõ apóca wi'i
weronojõ bocaejasami. 26 Be'ro ãpẽrã wãtĩa sietere cʉ̃ yʉ'rʉoro
ña'arãrẽ pijisami. Piji, be'ro todʉporopʉ cʉ̃ wijaa'cʉpʉre na nipe'tirã
sãjãasama. Tojo weegʉ masʉ̃ cʉ̃ todʉporopʉ ní'caro nemorõ ña'arõ
tojasami, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú "E'catise waro a'tiro ni'i" ní'que ni'i

27 Jesú ucũrĩ cura ni'cõ numio masã pãjãrã wa'teropʉ nigõ̃ car-
icũquejoco niwõ:
—Mʉ'ʉrẽ põ'rãti masõ'co añurõ waro e'catiyʉ'rʉsamo, nico niwõ.
28 Jesú core nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ pe'e a'tiro nigʉ̃ti. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũsere tʉ'o, cʉ̃ dutisere weerã̃
pe'e pũrĩcã añurõ waro co nemorõ e'catisama, nicʉ niwĩ.

Masã ña'arã Jesure weeĩ'odutimi'que ni'i
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jesú tiro pãjãrã masã nerẽwã'cãcãrã niwã. Na tojo weecã, cʉ̃
ucũcʉ niwĩ:
—Masã a'tocaterocjãrã ña'ayʉ'rʉama. Na ña'arã nírã, weeĩ'ose
dia'cʉ̃rẽ ʉama. Na tere ʉamicã, a'te dia'cʉ̃rẽ weregʉti. Joná
dʉporocjʉ̃pʉ wa'a'quenojõ dia'cʉ̃rẽ ĩ'ogʉ̃ti. 30 Joná Nínivecjãrãrẽ
queose o'ogʉ weecʉ niwĩ. Te weronojõ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃
masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ quẽ'rã a'tocateropʉ nirãrẽ queose o'o'o.
31 Dʉporocjõ mujĩpũ mʉjãtiro diacjʉ̃ pe'e nirĩ di'ta wiogo Israe
curuacjãrã wiogʉ Salomó masĩsere tʉ'ogo a'tico niwõ. Yʉ'ʉ Sa-
lomó yʉ'rʉoro masĩyʉ'rʉnʉ'cãmicã, mʉsã pe'e yʉ'ʉre tʉ'osĩ'rĩwe'e.
Tojo weego Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, ti di'ta wiogo ní'co
a'tocaterocjãrãrẽ "Mʉsã Jesure ẽjõpeotirã, ña'arõ weewʉ", nigõsamo.
32 Apeye quẽ'rãrẽ weregʉti. Joná Nínive wãmetiri macãcjãrãrẽ
Õ'acʉ̃ ye quetire werecã, na ña'arõ wee'quere bʉjaweti, du'ucãrã
niwã. Yʉ'ʉ pe'ere Joná yʉ'rʉoro nimicã, mʉsã ẽjõpeowe'e. Mʉsã
na wee'caronojõ ña'arõ wee'quere bʉjawetiwe'e. Tojo weerã Õ'acʉ̃
masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, Nínivepʉ ní'cãrã a'tocaterocjãrãrẽ "Mʉsã
Jesure ẽjõpeotirã, ña'arõ weewʉ", nirãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Marĩ caperi sĩ'ocja weronojõ ni'i nise ni'i
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Jesú masãrẽ a'tiro werenemocʉ niwĩ:
—Masã sĩ'ocjare sĩ'óca be'ro bajutiropʉ, acaronojõ docapʉ
sĩ'otisama. Tojo weronojõ o'orã, topʉ sãjãejarãnʉcʉ̃ ĩ'ato nírã,
ʉ'mʉarõpʉ sĩ'opeosama. 34 Marĩ caperi sĩ'omʉ'tãcja weronojõ ni'i.
Marĩ caperi añucã, añurõ ĩ'amasĩ'i. Marĩ caperi ĩ'aejaticãma, añurõ

ĩ'atisa'a. A'te weronojõ mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo, cʉ̃ yere wéérã, caperi
añurõ weronojõ ni'i. Mʉsã a'ti turi cjase pe'ere wãcũnʉrʉ̃cãma,
caperi ĩ'aejatirã weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ ʉaro weetirã, na'itĩ'arõpʉ nirã̃,
cʉ̃rẽ masĩtirã weronojõ ni'i. 35 Mʉsã ẽjõpeosere sĩ'ose weronojõ
cʉo'o. Tere na'itĩ'arõpʉ weronojõ ña'arõ weese me'rã dojorẽticã'ña.
36 Tojo weerã mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo, ña'ase marĩrõ cʉ̃ ʉaro wéérã, cʉ̃
ye cjasere añurõ tʉ'omasĩrãsa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú fariseo masãrẽ, tojo nicã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tu'ti'que ni'i
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jesú weretu'ajaca be'ro ni'cʉ̃ fariseo masʉ̃ cʉ̃ ya wi'ipʉ ba'adutigʉ
pijiacʉ niwĩ. Tojo weegʉ Jesú sãjãa, ba'acjʉ mesapʉ ejanujãcʉ niwĩ.
38 Be'ro fariseo na weewʉaronojõ ba'ase dʉporo Jesú cʉ̃ omocoeticã
ĩ'agʉ̃, ĩ'amarĩacʉ niwĩ. 39 Tere masĩgʉ̃, Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉsã fariseo masã bajuyoropʉ dia'cʉ̃ añurõ weeta'sa'a. Baparire
bu'ipʉ dia'cʉ̃ coerã weronojõ ni'i. Ti pa po'peapʉre peje ña'ase mʉsã
ãpẽrã yere yaja'que, ãpẽrã yere ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cã'que ũ'irĩ weronojõ
wã'ña'a. 40 Mʉsã tʉ'omasĩwe'e. Õ'acʉ̃ bu'icjasere wee'cʉta po'peapʉ
cjasepʉ quẽ'rãrẽ weecʉ niwĩ. 41 Mʉsã cʉosere ãpẽrãrẽ pajañaʼrã,
o'oya. Tojo weerã baparire po'peapʉ coerã weronojõ weerãsa'a. Be'ro
bu'ipʉ, po'peapʉ quẽ'rãrẽ ũ'irĩ marĩrã weronojõ añurã tojarã̃sa'a.

42 »Mʉsã fariseo masãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Mʉsã otese o'majãcã
menta, ruda wãmetise, nipe'tise opa dari dʉcatisenojõacãrẽ seeneo,
opa sʉ̃'ʉrĩ weesa'a. Diez sʉ̃'ʉrĩ cʉorã, ni'cã sʉ̃'ʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ miaa,
Õ'acʉ̃rẽ wãmepeo, pa'ire o'osa'a. Tojo weemirã, añurõ weese, Õ'acʉ̃rẽ
ma'ise pe'ere weewe'e. A'tiro pe'e weeya. Mʉsã otesere cʉ̃rẽ
o'odu'utimirã, a'te añuyʉ'rʉnʉ'cãsere weeya.

43 »Mʉsã fariseo masãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Mʉsã nerẽwʉase
wi'seripʉre wiorã na dujiwʉase cũmurĩpʉ dujisĩ'rĩ'i. No'o mʉsã
wa'aro wiopesase me'rã añuduticã ʉa'a.

44 »Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã,
weeta'sari masã ni'i. Ña'arõ wa'arosa'a mʉsãrẽ. Masãperi na
yaa'que bajutise weronojõ ni'i. Ãpẽrã a'ti, masĩtimirã, te peri bu'i
ʉ'tacũuwã'cãsama. A'te weronojõ mʉsã po'peapʉre ña'arã ni'i. Ãpẽrã
mʉsã ña'arõ weesere masĩtisama, nicʉ niwĩ.

45 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, ni'cʉ̃ Moisé oja'quere bu'eri masʉ̃ a'tiro nicʉ
niwĩ:

—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ a'tiro nígʉ̃, ʉ̃sã quẽ'rãrẽ tu'tigʉ wee'e, nicʉ
niwĩ.

46 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉsã quẽ'rãrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Ãpẽrãrẽ weepõtẽoña marĩsere
dutiyʉ'rʉocã'sa'a. Tere dutimirã, mʉsã pe'e ne weewe'e.

47 »Ña'abutiaro wa'arosa'a mʉsãrẽ. Mʉsã dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ ye
queti weremʉ'tãrĩ masã masãperi bu'ipʉ yeeaponʉ'cõ'o. Narẽta
mʉsã ñecʉ̃sʉmʉapʉ wẽjẽmʉjãticãrã niwã. 48 Mʉsã Õ'acʉ̃ ye
quetire weremʉ'tãrĩ masã na ní'quere weewe'e. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ
ẽjõpeowe'e. Mʉsã a'tiro weese me'rã mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa wee'quere
bu'ipejatamusere masĩno'o. Na Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ
wẽjẽcõ'acãrã niwã. Mʉsã pe'e na ye masãperire yeeaponʉ'cõ'o.

49 »Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ pacʉ dʉporopʉ masĩse me'rã a'tiro nicʉ niwĩ: “Yé queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ, tojo nicã yé queti bu'eri masãrẽ o'ógʉti. Ni'cãrẽrãrẽ wẽjẽcõ'a, ãpẽrãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩrã, no'o na wa'aro sirutucusiarãsama”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. 50 Tojo weegʉ nipe'tirã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ wẽjẽ'que wapa Õ'acʉ̃ a'tiro weegʉsami. A'tocaterocjãrã masãrẽ bu'iri wapaseegʉsami. 51 A'ti turi weenʉ'cãcaterore mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa Abere wẽjẽmʉ'tãcãrã niwã. Be'ro téé Zacaría na ñubuepeowʉaro põtẽorõpʉ wẽjẽ'que me'rã yapati'i. Tojo weegʉ mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Tojo wee'que wapare a'tocateropʉ nirãrẽ bu'iri wa'arosa'a.

52 »Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masã Õ'acʉ̃ yere masĩ'i. Tere masĩmirã, ãpẽrãrẽ masĩcã weewe'e. Mʉsã basuta yʉ'ʉre ẽjõpeowe'e. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ ẽjõpeosĩ'rĩcã ʉasãwe'e. Tojo weero ña'arõ wa'arosa'a mʉsãrẽ, nicʉ niwĩ Jesú.

53 Jesú a'tere níca be'ro Moisé oja'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã cʉ̃ me'rã uayʉ'rʉacãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃rẽ peje sẽrĩtiña'wã'cõcãrã niwã. 54 Cʉ̃ mejẽcã nicã, cʉ̃rẽ weresãrãti nírã, tojo weecãrã niwã.

12

Jesú “Fariseo masã nisoose me'rã bu'esere tʉ'omasĩña” ní'que ni'i
(Mt 16.6; 10.26-27; Mr 8.15)

1 Jesú masãrẽ bu'eri cura pãjãrã waro masã nerẽcãrã niwã. Na pãjãrã waro nitjĩarã, a'merĩ ʉ'tatĩ'a, doquewãmʉjãcãrã niwã. Jesú ne waro cʉ̃ bu'erã dia'cʉ̃rẽ weremʉ'tãcʉ niwĩ yujupʉ. A'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã fariseo masã na ye levadura pã̃ bʉcʉacã weesere tʉ'omasĩña. Levadura nígʉ̃, na nisoose me'rã bu'esere tʉ'omasĩña nigʉ̃ wee'e, nicʉ niwĩ. 2 Ne bajuyoropʉ weetise ĩ'ano'ticã weesome. Ĩ'ano'rõsa'a. Ne ĩ'atiropʉ wee'que quẽ'rã masĩno'ticã weesome. 3 Tojo weerã mʉsã ñamipʉ weronojõ wee'que ãpẽrã tʉ'otiropʉ ní'que a'tiro weeno'rõsa'a. Ʉmʉcopʉ weronojõ nipe'tirã tʉ'oropʉ wereno'rõsa'a. Apeye mʉsã wi'i po'peapʉ ya'yioropʉ ní'que quẽ'rã wi'i bu'ipʉ caricũrõ weronojõ ʉpʉtʉ bʉsʉcã weeno'rõsa'a, nicʉ niwĩ.

Jesú “¿Noanojõrẽ uiroʉati?” nise ni'i
(Mt 10.28-31)

4 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro werecʉ niwĩ:

—Mʉsã yʉ'ʉ me'rãcjãrãrẽ a'tiro weregʉti. A'ti upʉre wẽjẽcõ'arãrẽ uiticã'ña. Wẽjẽ́ca be'ro na mejẽcã weemasĩtisama. 5 Mʉsãrẽ “Ã'rĩ pe'ere uiya”, nigʉ̃ti. Õ'acʉ̃ marĩ wẽ́rĩ́ca be'ro pecame'epʉ cõ'abutiamasĩsami. Cʉ̃ tojo weegʉ́ pũrĩcãrẽ uiya.

6 »Ni'cãmocʉrã mirĩcʉ̃a o'majãrãcã cã'rõacã waro wapatima. Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ pe'e ne ni'cʉ̃rẽ masĩticã weetisami. 7 Tojo nicã mʉsã poaripʉreta “Ticʉse ni'i”, ni masĩpe'ocã'sami. Tojo weerã masãrẽ uiticã'ña. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ pãjãrã mirĩcʉ̃a nemorõ mʉsã wapati'i. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ co'tegʉsami.

Ãpẽrã ĩ'orõpʉ “Jesucristore ẽjõpeo'o” nise ni'i
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 »Mʉsãrẽ weregʉti. No'o masã ĩ'orõpʉ yʉ'ʉre “Ẽjõpeo'o” ni werecã,
yʉ'ʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã ĩ'orõpʉ narẽ añurõ
ucũgʉ̃sa'a. 9 Ni'cʉ̃ masãrẽ uigʉ, masã ĩ'orõpʉ yʉ'ʉre “Ẽjõpeowe'e”
nigʉ̃rẽ yʉ'ʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ĩ'orõpʉ narẽ “Yagʉ mejẽta
nimi”, nigʉ̃ti.
10 »Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre ña'arõ ucũcã,
Õ'acʉ̃ acobojogʉsami. Espíritu Santu pe'ere ña'arõ ucũcã, Õ'acʉ̃
acobojosome.
11 »Ãpẽrã mʉsãrẽ weresãrã, nerẽwʉase wi'seripʉ, beseri masã
tiropʉ, wiorã tiropʉ miabosama. Na tojo weecã, mʉsã ucũatjere
“¿De'ro yʉ'tirãsari? ¿De'ro nirãsari?” ni wãcũque'titicã'ña. 12 Mʉsã
ucũrĩ cura Espíritu Santu mʉsã yʉ'tiatjere weregʉsami, nicʉ niwĩ Jesú.

Peje apeyenojõ cʉogʉ ye queti ni'i

13 Jesú bu'eri cura ni'cʉ̃ masã wa'teropʉ nigʉ̃́ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Masãrẽ bu'egʉ, yʉ'ʉ pacʉ wẽrĩgʉ̃, apeyenojõ ʉ̃sãrẽ cũucʉ niwĩ.
Tere yʉ'ʉ ma'mirẽ, yé nisere dʉcawaadutiya, nicʉ niwĩ.
14 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉ de'ro wãcũti? Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre mʉsãrẽ besedutigʉ,
mʉsãrẽ apeyenojõ dʉcawaadutigʉ sõrõpĩ, ¿ni wãcũmiti? nicʉ niwĩ.
15 Apeye ninemocʉ niwĩ:
—Mʉsã nipe'tise ʉaripejasenojõrẽ tʉ'omasĩ, wãcũña. Marĩ catise
peje apeyenojõ cʉose mejẽta ni'i, nicʉ niwĩ.
16 Cʉ̃ tojo níca be'ro a'tiro queose me'rã werecʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ peje cʉori masʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ otéca be'ro peje waro
dʉcaticaro niwʉ̃. 17 Te peje nicã ĩ'agʉ̃, a'tiro wãcũcʉ niwĩ: “¿De'ro
weegʉsari yʉ'ʉ te peje me'rã? Tere yʉ'ʉ no'opʉ nʉrõrõ moo'o”,
nicʉ niwĩ. 18 Be'ro wãcũapocʉ niwĩ tja: “A'beya. A'tiro weegʉti.
Yʉ'ʉ ba'ase nʉrõrĩ wi'ire cõ'ape'o, nemorõ pajiri wi'i nʉ'cõgʉ̃ti.
Topʉ nipe'tise otese dʉcare no'o yʉ'ʉ cʉosere nʉrõgʉ̃ti”, nisami.
19 “Tu'ajanʉ'cõ, yʉ'ʉ basu a'tiro nigʉ̃ti: ‘Peje cʉ̃'marĩ cjase niatjere
nʉrõ'que cʉo'o. Tojo weegʉ yʉ'ʉ ʉaro soo, ba'a, sĩ'rĩ e'catigʉti’”,
nisami. 20 Õ'acʉ̃ pe'e tojo weecã ĩ'agʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ
tʉ'omasĩwe'e. Ni'cãcã ñamita mʉ'ʉ wẽrĩgʉ̃sa'a. To pũrĩcãrẽ mʉ'ʉ
nʉrõ'que peje ¿noa ye tojarosari?” nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. 21 Tojota
wa'arosa'a peje cʉogʉ Õ'acʉ̃rẽ wãcũtigʉ, cʉ̃ ye dia'cʉ̃ mineocũugʉ̃rẽ.
Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ĩ'orõrẽ pajasecʉogʉ waro nisami, nicʉ niwĩ Jesú.

Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ co'tese ni'i
(Mt 6.25-34)

22 Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsãrẽ nigʉ̃ti. ¿Ñe'enojõ ba'arãsari? ¿Ñe'enojõ sãñarãsari? ni
wãcũque'titicã'ña. 23 Marĩ catise ba'ase nemorõ wapati'i. Marĩ upʉ
quẽ'rã su'ti nemorõ wapati'i. 24 Mirĩcʉ̃arẽ wãcũña. Na ba'asĩ'rĩrã,
otese capere ote, pĩ'rĩ dʉcaticã weetisama. Ba'ase nʉrõse wi'seri, na
ecarã nʉrõse wi'seri quẽ'rãrẽ moosama. Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ narẽ
ba'ase o'osami. Mʉsã pe'e totá mirĩcʉ̃a nemorõ wapatiyʉ'rʉnʉ'cã'a.
25 No'o mʉsã ʉpʉtʉ wãcũque'tirã, pajicurero bʉcʉanemomasĩtisa'a.
26 A'tiro ni'i. Teacãmarĩcãrẽ mʉsã wãcũque'tise me'rã ne cã'rõacã

bʉcʉanemowe'e. Tojo nicãma apeyema ba'ase, sĩ'rĩse, su'tire tjãrãta boçamasĩtisa'a.
27 »O'ori, nʉcʉ̃ cjasere wãcũña. Te no'o ʉaro pĩ'rĩbajaque'atisa'a.
Da'rati, su'atimirõ, su'ti añurõ sãñarõ weronojõ baju'u. Marĩ ñecʉ̃
wiogʉ Salomó añuse su'ti sãñacʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo sãñamigʉ̃, o'orire
ni'cãrõwijiticʉ niwĩ. Te o'ori añubutiase ni'i. 28 Ni'cãcãrẽ cã'rõ
catíni'i, ñamiacã ñaidija wa'asa'a. Be'ro pecame'epʉ ʉ̃jʉ̃acõ'ano'sa'a.
Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ta o'orire añurõ bajume'rĩcã weesami. Cʉ̃ o'orire
añurõ co'tero nemorõ mʉsã pe'ere weesami. Mʉsã, mʉsã ẽjõpeotise
bu'iri wãcũque'ti'i. 29 Tojo weerã mʉsã ba'atjere, mʉsã sĩ'rĩatjere
wãcũque'ti, wãcũnʉrʉ̃sijaticã'ña. 30 A'ti turicjãrã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirã
tere wãcũque'tisama. Marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ mʉsã ʉasenojõrẽ
masĩtojasami. 31 Tojo weerã Õ'acʉ̃ yere wãcũyʉ'rʉnʉ'cãña. Tojo
weecã, nipe'tise mʉsãrẽ dʉ'sasenojõrẽ o'obu'ipeogʉsami.

Ʉ'mʉsepʉ marĩ bocatjere wãcũnʉrʉ̃dutise ni'i
(Mt 6.19-21)

32 »Mʉsã yʉ'ʉ bu'erã, yarã oveja weronojõ ni'i. Mʉsã pejetirãcã
nimirã, uiticã'ña. Marĩ pacʉ cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ mʉsã wa'acã ʉasami.
33 Mʉsã cʉosere dua, ãpẽrã moorãrẽ o'oya. A'ti turi cjase boadijatjere
wãcũticã'ña. Ʉ'mʉse cjase boatiatje pe'ere wãcũña. Topʉre mʉsã
añuse cʉoatje ne pe'tisome. Ne yajari masã sãjãa yajasome. Ãpẽrãnojõ
quẽ'rã ba'abajuriosome. 34 Marĩ ʉpʉtʉ ma'isere wãcũnʉrʉ̃sa'a. Tojo
weerã a'ti turi cjase dia'cʉ̃rẽ wãcũnʉrʉ̃ticã'ña. Õ'acʉ̃ ye pe'ere
wãcũnʉrʉ̃ña.

Jesú "Mʉsã apoyu'cãrãpʉ niña" nise ni'i

35 »Mʉsã sĩ'osepare sĩ'oyooro weronojõ apoyu'cãrãpʉ nitojaya.
36 Da'raco'teri masã na wiogʉ omocã dʉ'teri bosenʉmʉ wa'áca be'ro
cʉ̃ dajatjere co'te'caro weronojõ weeya. Cʉ̃ sope pʉ'topʉ pisucã,
maata pãosõrõrãti nírã, co'tesama. Mʉsã quẽ'rã na weronojõ weeya.
37 Da'raco'terã na wiogʉ dajatjere queoro co'tesama. Cʉ̃ dajari cura
queoro bocaejano'rãnojõ e'catisama. Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Narẽ
tojo bocaejagʉ, wiogʉ basuta ba'ase etiacjʉ dujidutisami. Be'ro narẽ
etibʉrosami. 38 Ñami deco o bo'reari cura tʉ'sʉbo'rearã bocaejano'rã
e'catisama. 39 Apeyere a'tiro masĩña. Wi'i wiogʉ ti hora nicã
yajari masʉ̃ a'tigʉsami nígʉ̃, cãrĩtibosami. Yajari masʉ̃ cʉ̃ ya wi'ire
pãosãjãasere cã'mota'abosami. 40 Mʉsã quẽ'rã ã'rĩ weronojõ apoyu
niña. Mʉsã ne cã'rõ wãcũtibutiari cura yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃
weronojõ upʉtigʉ a'tigʉsa'a, nicʉ niwĩ.

Jesú pʉarã da'raco'terã me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 24.45-51)

41 Jesú bu'eri cura Pedro sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Ʉsã wiogʉ, ¿mʉ'ʉ a'te queosere ʉ̃sã dia'cʉ̃rẽ o'ogʉ weeati, o
nipe'tirã ye niti? ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.
42 Jesú nicʉ niwĩ:
—¿Noanojõ yʉ'ʉ dutiro weeme'rĩgʉ̃, tʉ'omasĩgʉ̃ waro nisari? nígʉ̃,
queose me'rã weregʉti. Wiogʉ aperopʉ wa'agʉ, cʉ̃ ya wi'ire
co'tedutigʉ ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre cũasami. "Ãpẽrã da'raco'terãrẽ
no'o dʉ'sasenojõrẽ ba'ase ecaya", nisami. 43 Be'ro aperopʉ eja'cʉ

dajasami. Cũ dajacã, queoro da'ra bocaejano'gũ e'catisami. 44 Diacjũ
mʉsãrẽ weregʉti. Cũ queoro weese wapa wiogʉ nipe'tise cũ cʉosere
co'tedutigʉ sõrõgʉ̃sami. 45 “Yʉ'ʉ wiogʉ maata dajasome” nigʉ̃nojõ
pũrĩcã a'tiro weesami. Ãpẽrã da'raco'terã ʉmʉarẽ, numiarẽ ña'arõ
paa pi'eticã weesami. Cũ wiogʉ maata bajutigʉsami nígʉ̃, ba'a, sĩ'rĩ,
que'asami. 46 Cũ tojo weeri cura wiogʉ wãcũña marĩrõ cũ co'tetiri
cura dajasami. Cũ cũuwã'cã'cʉre duti'quere weeti'que wapa ʉpʉtʉ
bu'iri da'regʉsami. Cũ quẽ'rã wiogʉ ña'arã, cũ dutisere weeti'cãrãrẽ
cõ'abutia'quere bu'ipejatamugʉ̃sami.
47 »Da'raco'tegʉ cũ wiogʉ ʉasere queoro masĩsami. Tojo masĩmigʉ̃,
cũ dutisere queoro weeyúti, yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ ʉpʉtʉ tãrãno'gʉ̃sami. 48 Apĩ
da'raco'tegʉ wiogʉ ʉasere masĩtisami. Tojo masĩtimigʉ̃ ña'ase, bu'iri
da'reno'sere wéégʉ, sajatirocure tãrãno'gʉ̃sami. Peje masĩse o'ono'cʉ
nemorõ wapaseeno'gʉ̃sami. Tojo nicã “Añubutiaro weegʉsami”
nino'cʉ nemorõ “Tojo weeroʉa'a” nino'gʉ̃sami, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú “Yé bu'iri masã dʉcawatima” nise ni'i
(Mt 10.34-36)
49 Jesú a'tiro ninemocʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ pecame'e wĩjãwã'cõgʉ̃ weronojõ masã ña'arõ weesere
cõ'agʉ̃ a'tiwʉ. Ti me'e ʉ̃jʉ̃nu'cũrõ weronojõ ni'cãrõacãrẽ ña'asere
yʉ'rʉweti'cãrãpʉ nicã weetojasĩ'rĩmisa'a. 50 Yʉ'ʉ pi'etiníg̃ʉsa'a yu-
jupʉ. Yʉ'ʉ pi'etiatjere wãcũgʉ̃, ña'arõ ejeripõ'rãti'i. Pi'etitojagʉpʉ,
ejerisãjãgʉ̃sa'a. 51 Mʉsã tʉ'oña'cã, ¿yʉ'ʉ a'ti di'tapʉre añurõ nise-
tiatjere miitigʉ weepari? Niwe'e. Yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri masãrẽ
dʉcawatise miitigʉ wee'e. 52 Ni'cãcã me'rã ni'cãmocʉrã ni'cã wi'icjãrã
a'merĩ dʉcawatinʉ'cãrãsama. I'tiarã pʉarã me'rã a'pepũrĩrãsama.
Pʉarã i'tiarã me'rã a'pepũrĩrãsama. 53 Pacʉ cũ macʉ̃ me'rã
a'pepũrĩgʉ̃sami. Cũ macʉ̃ quẽ'rã cũ pacʉ me'rã mejãrõta weegʉsami.
Paco macõ me'rã a'pepũrĩgõsamo. Co macõ quẽ'rã paco me'rã
mejãrõta weegosamo. Mañecõ co macʉ̃ nʉmo me'rã a'pepũrĩgõsamo.
Co macʉ̃ nʉmo mañecõ me'rã mejãrõta weegosamo. Yʉ'ʉre ẽjõpeose
bu'iri tojo weerãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Ʉmʉco bajusere ucũse queti ni'i
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)
54 Jesú masãrẽ apeye quẽ'rãrẽ nicʉ niwĩ:
—Mujĩpũ mʉjãtiro pe'e ñiamʉjãticã, “Acoro pejarotiro wee'e”,
nisa'a. Mʉsã ní'caronojõta pejasa'a. 55 Mʉsã mujĩpũ ʉpʉtʉ
asimʉjãticã, “Ni'cãcã cʉ̃'marõsa'a”, nisa'a. Mʉsã ní'caronojõta
cʉ̃'masa'a. 56 Mʉsã weeta'sari masã ni'i. A'ti nucũcã cjase, ʉ'mʉarõ
cjasemarĩcãrẽ “Tojo ni'i”, nímasĩ'i. Tojo nimirã, ¿de'ro weerã
a'tocatero yʉ'ʉ weeĩ'ose pe'ere “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e”, nímasĩweti?
nicʉ niwĩ.

A'metu'ti'cãrã añurõ apoya nise ni'i
(Mt 5.25-26)
57 Jesú masãrẽ a'tiro ninemocʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã mʉsã basu queoro besemasĩweti? 58 Ni'cʉ̃ mʉ'ʉrẽ
weresãsĩ'rĩcã, wiorã tiropʉ cũ me'rã wa'aya. Topʉ ejase dʉporo
ma'apʉ cũ me'rã apowe'ocã'ña. Tojo weecã, mʉ'ʉrẽ cũ beseri masʉ̃rẽ
o'otibosami. Tojo weeticãma, beseri masʉ̃ surarare pijio, bu'iri da'reri

wi'ipʉ mʉ'ʉrẽ sõrõdutibosami. 59 Mʉ'ʉrẽ weregʉti. Bu'iri da'reri wi'ipʉ sãjãa wapayepe'oticã, mʉ'ʉrẽ ne du'uwĩrõsome. A'te weronojõ mʉsã ña'arõ weesere Õ'acʉ̃ me'rã apowe'ocã'ña nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

13

Jesú "Mʉsã nisetisere dʉcayuya" ní'que ni'i

1 Jesú masãrẽ bu'eri cura ãpẽrã masã cʉ̃ tiropʉ ejacãrã niwã. Eja, Pilato ni'cãrẽrã Galilea di'tacjãrãrẽ cʉ̃ wẽjẽduti'quere werecãrã niwã. Na "Galileacjãrãrẽ wẽjẽ́ca be'ro na ye díre wa'icʉrã Õ'acʉ̃rẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeorã ye dí me'rã morẽsu'uduticʉ niwĩ", ni werecãrã niwã. 2 Jesú tere tʉ'ogʉ, narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã ¿de'ro wãcũti? ¿Galileacjãrã ãpẽrã yʉ'rʉoro ña'abutiarã niyʉ'rʉnʉ'cãpari? "Te ye bu'iri tojo wa'apã", ¿ni wãcũmiti? 3 Niwe'e. Mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã quẽ'rã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayutirã, wẽrĩrãsa'a. 4 Apeyere Siloé wãmetiri macãpʉ na yéeca tuturo nu'rĩdijacã, sõ'onícãrã dieciocho wẽrĩcãrã niwã. ¿Na quẽ'rãrẽ a'tiro wãcũmiti? "Nipe'tirã Jerusalẽ́pʉ nirã́ yʉ'rʉoro ña'abutiarã waro nipã", ¿nimiti? 5 Niwe'e. Mʉsã quẽ'rã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayutirã, mejãrõta wẽrĩrãsa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú higuera wãmeticjʉ dʉca marĩcjʉ me'rã queose o'o'que ni'i

6 Jesú masãrẽ wéréca be'ro a'tiro queose o'ocʉ niwĩ:

—Ni'cʉ̃ masʉ̃ cʉ̃ ya di'tapʉ ni'cãgʉ̃ higuera wãmeticjʉre otetjĩagʉ̃ cʉocʉ niwĩ. Be'ro ¿dʉcatisari? nígʉ̃, ĩ'agʉ̃ wa'acʉ niwĩ. Ne dʉca marĩcaro niwʉ̃. 7 Tigʉre ĩ'agʉ̃, ti di'ta co'tegʉre a'tiro nicʉ niwĩ: "Ĩ'aña. Yʉ'ʉ a'tigʉ dʉcare ba'asĩ'rĩgʉ̃, a'magʉ̃ a'tiro i'tia cʉ̃'ma wa'a'a. Ne ni'cãti bocatisa'a. Tojo weegʉ tigʉre paacõ'acã'ña. Tigʉ mejõ waro apeyenojõ weebo'carore cã'mota'anu'cũ'u", nicʉ niwĩ. 8 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, ti di'ta co'tegʉ a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ: "Yʉ'ʉ wiogʉ, a'ti cʉ̃'ma dia'cʉ̃ dʉ'anʉ'cõniña yujupʉ. Yʉ'ʉ tigʉ sumuto di'ta añurõ se'ecũu, nujãtuña'gʉ̃ti wee'e. 9 A'tiro weecã, apetero weero dʉcatibosa'a. Dʉcatiticãma, paacõ'adutiya", nicʉ niwĩ, ni werecʉ niwĩ Jesú. Tere tojo nígʉ̃, masã na dʉcayucã co'ténigʉ̃ti yujupʉ, maata bu'iri da'resome nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

Jesú na soowʉari nʉmʉ nicã opa mutĩrõ nigõrẽ yʉ'rʉo'que ni'i

10 Ni'cã nʉmʉ judío masã na soowʉari nʉmʉ nicã Jesú na nerẽwʉari wi'ipʉ bu'egʉ weecʉ niwĩ. 11 Ti wi'ipʉ ni'cõ numio dieciocho cʉ̃'marĩ dutitigo, opa mutĩrõ nigõ nico niwõ. Wãtĩ core tojo wa'acã weecʉ niwĩ. Co ne cã'rõ diacjʉ̃ nu'cũmasĩtico niwõ. 12 Jesú core ĩ'agʉ̃ pijio, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ dutire yʉ'rʉono'toja'a, nicʉ niwĩ.

13 Tojo nígʉ̃ta, Jesú core ñapeocʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weeri curata co diacjʉ̃nʉ'cãco niwõ. Be'ro "Õ'acʉ̃ añubutiagʉ nimi" ni, e'catise o'oco niwõ. 14 Jesú na soowʉari nʉmʉ core yʉ'rʉocã ĩ'agʉ̃, ti wi'i na nerẽwʉari wi'i wiogʉ uayʉ'rʉacʉ niwĩ. Be'ro masãrẽ nicʉ niwĩ:

—Ni'cã semanarẽ da'rase nʉmʉrĩ seis nʉmʉrĩ ni'i. Te nʉmʉrĩnojõrẽ mʉsã yʉ'rʉodutirã a'tiroʉa'a. Ni'cãcã soowʉari nʉmʉrẽ yʉ'rʉodutirã a'titicã'rõʉa'a, nicʉ niwĩ.

15 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉsã weeta'sasebʉcʉrã ni'i. ¿No'o mʉsã yagʉ wecʉre o mʉsã
burrore dʉ'tenʉ'cõ'cʉre aco tĩarã wa'arã pãa, miatisari? 16 A'tigore
Abrahã pãrãmeo nituriagore wãtĩ dutida'recʉ niwĩ. Core dieciocho
cʉ̃'marĩ sijamasĩticã weecʉ niwĩ. To pũrĩcãrẽ mʉsã tʉ'oña'cã,
¿soowʉari nʉmʉrẽ core yʉ'rʉoticã'rõʉamiapari? Soowʉari nʉmʉ
pũrĩcãrẽ tjãgʉ̃ta core nemorõ yʉ'rʉoroʉa'a, nicʉ niwĩ.
17 Jesú cʉ̃ a'tiro nisere tʉ'orã, nipe'tirã cʉ̃ me'rã a'pepũrĩmi'cãrã
bopoyape'tia wa'acãrã niwã. Ãpẽrã pe'e Jesú cʉ̃ weeĩ'ose pacare ĩ'arã,
e'caticãrã niwã.

Jesú mostaza caperoacã me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Be'ro Jesú nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ yarã pãjãrã sãjãrã̃sama nisere a'te queose me'rã weregʉti.
19 A'tiro ni'i. Ni'cʉ̃ cʉ̃ ya wesepʉ ni'cã pe mostaza caperoacãrẽ ote'caro
weronojõ ni'i. Tigʉ bʉcʉaropʉa pajicjʉ waro wa'asa'a. Tojo weerã
mirĩcʉ̃a tigʉpʉ na diepeoatje su'tire weesama. Õ'acʉ̃ wiogʉ nise
cã'caperoacã weronojõ nʉ'cãsa'a. Be'ro pajicjʉ bʉcʉa'caro weronojõ
nipe'tiropʉ cʉ̃ ye queti se'sa wa'arosa'a. Tojo nicã pãjãrã cʉ̃ yarã
sãjãrã̃sama nígʉ̃, tojo werecʉ niwĩ.

Pã̃ bʉcʉacã weese me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 13.33)

20 Jesú werenemocʉ niwĩ tja:
—Õ'acʉ̃ cʉ̃ wiogʉ nisere ¿ñe'enojõ queose me'rã marĩ "Tojo nirõ
wee'e" nímasĩsari? 21 Te levadura pã̃ bʉcʉacã weese weronojõ ni'i.
Tere ni'cõ numio pã̃ weegotigo harinarẽ i'tiapa queo, po'osãasamo.
Te me'rã levadura pã̃ bʉcʉacã weesere morẽsamo. Be'ro co levadura
morẽ'que nipe'tiropʉ bʉcʉa, se'sape'tia wa'asa'a, nicʉ niwĩ. Levadura
harinarẽ bʉcʉacã wee'caro weronojõ Õ'acʉ̃ wiogʉ nise nipe'tiropʉ
se'sarosa'a nígʉ̃, tojo werecʉ niwĩ.

Ʉ'mʉse cja sope cã'sopeacã ni'i nise ni'i
(Mt 7.13-14,21-23)

22 Jesú Jerusalẽ̃pʉ wa'agʉ, to nise macãrĩpʉre bu'eyʉ'rʉwã'cãcʉ
niwĩ. 23 Topʉ ni'cʉ̃ Jesure sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Ʉ̃sã wiogʉ, Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ wa'ajã pejetirãcã nisari?
Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
24 —Pãjãrã ʉ'mʉsepʉ sãjãasĩ'rĩrãsama, sãjãarã pe'e. Sãjãasĩ'rĩmirã,
wa'asome. Mʉsã pũrĩcã sope, cã'sopeacãpʉ ʉpʉtʉ sãjãasĩ'rĩña, nicʉ
niwĩ. 25 Apeye queose me'rã narẽ werecʉ niwĩ:
—Wi'i wiogʉ wã'cãnʉ'cã, sopere bi'acã'sami. Be'ro mʉsã pe'e
sopepʉ pisurã, a'tiro nirãsa'a: "Wiogʉ, pãosõrõgʉ̃ a'tia", nirãsa'a.
Cʉ̃ pe'e mʉsãrẽ yʉ'tigʉsami: "Mʉsãrẽ masĩtisa'a. No'ocjãrã nírã
nisasa'a", nigʉ̃sami. 26 Be'ro mʉsã cʉ̃rẽ a'tiro ninu'cũbajaque'arãsa'a:
"Marĩ ni'cãrõ me'rã ba'awʉ. Ni'cãrõ me'rã sĩ'rĩwʉ̃. Mʉ'ʉ ʉ̃sã ya
macãpʉre bu'esijawʉ", nirãsa'a. 27 Cʉ̃ pe'e mʉsãrẽ yʉ'tigʉsami:
"Yʉ'ʉ mʉsãrẽ 'Masĩtisa'a,' nitojamiapʉba. Mʉsã ña'arõ wee'cãrã
ni'i. Wa'arãsa'a", nigʉ̃sami. Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeoticã, ã'rãrẽ wee'caro
weronojõ mʉsãrẽ wa'arosa'a. 28 Dʉporocjãrãpʉ Abrahã, Isaa, Jacob,
nipe'tirã Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masã Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ

nirãrẽ ĩ'arã, mʉsã pũrĩno'rã, upicari cũ'rĩdio, utirãsa'a. Mʉsã pe'e wijáároporʉ cõ'awĩrõno'rãsa'a. 29 Nipe'tirocjãrã Õ'acʉ̃ cʉ̃ wiogʉ nirõporʉ nirãsama. Mujĩpũ mʉjãtirocjãrã, mujĩpũ sãjãarõcjãrã, sumutoricjãrã nirãsama. Toporʉ cʉ̃ me'rã e'cati ba'adujirãsama. 30 A'tiro nicãrẽ ni'cãrẽrã mejõ nirã toporʉre wiorã weronojõ nirãsama. Ni'cãrõacã ni'cãrẽrã wiorã nirãnojõ pe'e toporʉre mejõ nirã tojarãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú Jerusalẽrẽ ĩ'agʉ̃ cʉ̃ uti'que ni'i
(Mt 23.37-39)

31 Jesú masãrẽ bu'eri cura ni'cãrẽrã fariseo masã cʉ̃ tiroporʉ etarã, a'tiro nicãrã niwã:

—A'tore mʉ'ʉ niticã'ña. Herode mʉ'ʉrẽ wẽjẽsĩ'rĩami. Tojaagʉsa'a, nicãrã niwã.

32 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—A'tiro nirã wa'aya Herode me'rĩsebʉcʉre: “Jesú a'tiro nidutiami” niña. “ ‘Ni'cãcã, ñamiacã wãtĩarẽ cõ'awĩrõmʉjã, dutitirãrẽ yʉ'rʉogʉti yujuporʉ. Be'ro ñamiacã yʉ'rʉro yʉ'ʉ da'rasere queoro pe'ogʉsa'a’, niami”, niña. 33 Yʉ'ʉ weesere yʉ'ʉ wa'aro weegʉti. Ni'cãcã, ñamiacã, ñamiacã yʉ'rʉro weegʉti. Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ masʉ̃ apero Jerusalẽ nitiroporʉ wẽrĩta basiowe'e. Jerusalẽporʉ wẽrĩgʉ̃ wa'agʉti nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

34 Fariseo masãrẽ tojo níca be'ro Jesú Jerusalẽcjãrãrẽ, tojo nicã todʉporoporʉ ti macãporʉ ní'cãrãrẽ wãcũgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Jerusalẽcjãrã, mʉsã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ wẽjẽcõ'a'a. Õ'acʉ̃ o'ó'cãrã cʉ̃ ye quetiwereri masãrẽ ʉ̃tãperi me'rã doquewẽjẽ'e. Mʉsãrẽ pejetiri yʉ'ʉ ma'ígʉ̃, neocũusĩ'rĩmiwʉ̃. Ni'cõ cãrẽ'quẽ co põ'rãrẽ wʉʉse docaporʉ neocũu'caro weronojõ weesĩ'rĩmiwʉ̃. Mʉsã ʉatiwʉ. 35 Tojo weero mʉsã nimi'que wi'seri masã marĩrõ tojarosa'a. Mʉsã a'tere tʉ'omasĩña. Yʉ'ʉre apaturi ĩ'anemosome majã. Be'ro yʉ'ʉ a'ti turiporʉ apaturi a'ticãporʉ, mʉsã “Õ'acʉ̃ dʉporoporʉ ‘O'ógʉti’ ní'cʉ añubutiagʉ nimi” nírãporʉ ĩ'arãsa'a tja, nicʉ niwĩ Jesú.

14

Jesú uporʉ doquedʉpogʉre yʉ'rʉo'que ni'i

1 Ni'cã nʉmʉ na soowʉari nʉmʉ nicã Jesú ni'cʉ̃ fariseo wiogʉ ya wi'iporʉ ba'agʉ wa'acʉ niwĩ. Ãpẽrã fariseo masã Jesure ¿mejẽcã weeweti? nírã, ĩ'adu'ticãrã niwã. 2 Na ba'aro tiroporʉ ni'cʉ̃ cʉ̃ uporʉporʉ doquedʉpose cʉogʉ Jesú põtẽorõporʉ nicʉ niwĩ. 3 Cʉ̃rẽ ĩ'agʉ̃, Jesú Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ, tojo nicã fariseo masãrẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Moisé duti'que “Soowʉari nʉmʉ nicãrẽ dutitirãrẽ yʉ'rʉoroʉa'a” niti o niweti? nicʉ niwĩ.

4 Na ne yʉ'tima'aticãrã niwã. Tojo weegʉ Jesú dutitigʉre ñapeo, yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, “Wa'agʉsa'a”, nicʉ niwĩ. 5 Fariseo masã pe'ere a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã macʉ̃ o mʉsã yagʉ wecʉ copepʉ bʉrʉsãjãbosami. Na bʉrʉsãjãcã, soowʉari nʉmʉ nimicã, ¿mʉsã maata miiwĩrõrã wa'atibosari? nicʉ niwĩ.

6 Cʉ̃ tojo nisere ne yʉ'titiyʉ'rʉocã'cãrã niwã.

Jesú ba'adutirã pijiosere were'que ni'i

7 Fariseo cũ ya wi'ipʉ ba'adutirã pijio'cãrãrẽ Jesú ĩ'acʉ niwĩ. Na
dujise añuse ʉ'mʉtãsepʉ bese dujicãrã niwã. Tere ĩ'agʉ̃, Jesú narẽ
a'tiro werecasacʉ niwĩ:
8 —Ni'cʉ̃ mʉsãrẽ omocã dʉ'teri bosenʉmʉrẽ pijicã, ʉ'mʉtãse du-
jisepʉre dujiwe'oticã'ña. Apetero weegʉ apĩ mʉsã nemorõ wiogʉ
pijino'cʉ etabosami. 9 Mʉsã pʉarãpʉre pijio'cʉ a'tiro nibosami: "Ã'rĩrẽ
a'to dujiro o'oya. Mʉ'ʉ pe'e siropʉ dujigʉ wa'aya", nibosami. Tojo
weegʉ mʉ'ʉ siroca cũmurõpʉ dujigʉ wa'agʉ, bopoyoro yʉ'rʉbosa'a.
10 Mʉ'ʉrẽ ba'aduticã, a'tiro pe'e weeya. Siroca cũmurõpʉ dujiya. Mʉ'ʉ
tojo weecã ĩ'agʉ̃, mʉ'ʉrẽ ba'aduti'cʉ a'tiro nigʉ̃sami: "Yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃,
a'to ʉ'mʉtãcureropʉ a'tia", nigʉ̃sami. Cʉ̃ tojo weecã, nipe'tirã ãpẽrã
piji'cãrã wiopesase me'rã mʉ'ʉrẽ ĩ'arãsama. 11 A'tiro ni'i. "Ãpẽrã
yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cã'a" ni tʉ'oña'gʉ̃nojõ mejõ nigʉ̃ weeno'gʉ̃sami.
"Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" ni tʉ'oña'tigʉ pe'ere Õ'acʉ̃ ãpẽrã yʉ'rʉoro
tojacã weegʉsami, nicʉ niwĩ.
12 Cʉ̃ a'tere ucũca be'ro Jesú ba'adutigʉ pijio'cʉ fariseo masʉ̃rẽ a'tiro
nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ba'adutigʉ, ã'rãnojõrẽ pijioticã'ña. Mʉ'ʉ me'rãcjãrãrẽ,
mʉ'ʉ ma'misʉmʉarẽ, mʉ'ʉ acabijirãrẽ, mʉ'ʉ acawererãrẽ, mʉ'ʉ
pʉ'tocjãrã peje cʉorãrẽ pijioticã'ña. Mʉ'ʉ narẽ pijiocã, na quẽ'rã
mʉ'ʉrẽ ba'adutirã pijia'mebosama. Tojo weese me'rã na ba'a'quere
mʉ'ʉrẽ eca a'mesama. 13 Mʉ'ʉ bosenʉmʉ weepeo, ãpẽrãrẽ pijiogʉ,
a'tiro pe'e weeya. Apeyenojõ moorãrẽ, dojoriwi'iare, sijamasĩtirãrẽ,
ĩ'atirãrẽ pijioya. 14 Tere wéégʉ, mʉ'ʉ e'catiyʉ'rʉagʉsa'a. Na pũrĩcã
mʉ'ʉrẽ eca a'memasĩtisama. Tojo weese me'rã mʉ'ʉ añurã wẽrĩ'cãrã
na masãrĩ nʉmʉrẽ añuse waro bocagʉsa'a, nicʉ niwĩ.

Ba'ase me'rã Jesú queose were'que ni'i
(Mt 22.1-10)

15 Jesú cʉ̃ queose o'o'quere tʉ'ogʉ, ni'cʉ̃ topʉ ba'adujigʉ a'tiro nicʉ
niwĩ:
—Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ ba'adujirã pũrõ e'catirãsama.
16 Tere tʉ'ogʉ, Jesú cʉ̃rẽ queose me'rã nicʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ masʉ̃ boseba'agʉtigʉ, pãjãrã masãrẽ pijidutio'osami.
17 Nipe'tise apoyúca be'ro cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre a'tiro nío'osami:
"Nipe'tirã yʉ'ʉ wereo'o'cãrãrẽ pijigʉ wa'aya. Apope'otojano'apʉ.
'Te'a', niña", nisami. 18 Nipe'tirãpʉta "Basiowe'e", nisama. Pi-
jimʉ'tãno'cʉ a'tiro nisami: "Di'ta ni'cãrõacã duutu'ajanʉ'cõ'o. Ti
di'tare ĩ'agʉ̃ wa'agʉ wee'e. Wereya cʉ̃rẽ. 'A'timasĩtiami,'
niña", nisami. 19 Be'rocjʉ̃ a'tiro nisami: "Diez wecʉa yʉ'ʉ
duu'cãrãrẽ ¿no'ocã'rõ añumiti? nígʉ̃, beseña'gʉ̃ wa'agʉ wee'e.
Tojo weegʉ wa'amasĩtisa'a", nisami. 20 Apĩ tja a'tiro nisami:
"Ni'cãrõacã omocã dʉ'tetu'ajanʉ'cõapʉ. Tojo weegʉ wa'amasĩtisa'a",
nisami. 21 Da'raco'tegʉ tojaa, wiogʉpʉre nipe'tise na tojo ní'quere
werepe'ocã'sami. Tere tʉ'ogʉ, wiogʉ uayʉ'rʉagʉ, a'tiro nisami:
"Quero wa'abaque'oya. Macã decopʉ, no'o na nirõpʉ pajasecʉorãrẽ,
dojoriwi'iare, sijamasĩtirãrẽ, ĩ'atirãrẽ pijiwã'cãtia", nisami. 22 Cʉ̃
pijigʉ ejáca be'ro da'raco'tegʉ wiogʉre a'tiro nisami: "Mʉ'ʉ
duti'caronojõta weeapʉ. Wi'i pe'e mu'muwe'e yujupʉ", nisami.
23 Tere tʉ'ogʉ, wiogʉ cʉ̃rẽ nisami tja: "Wa'agʉsa'a ma'arĩpʉ. No'o

mʉ'ʉ bocaejarãrẽ tutuaro me'rã pijiwã'cãtia. Tojo weecã, wi'i mu'murõsa'a”, nisami. 24 A'te me'rã mʉsãrẽ a'tiro weregʉti. Ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉ pijimʉ'tãmi'cãrã na ba'abo'quere cã'rõ ba'aña'some, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesure sirutusĩ'rĩrã, a'tiro weeroʉa'a nise ni'i
(Mt 10.37-38)

25 Jesú bu'esijari curare pãjãrã masã cʉ̃rẽ sirutucãrã niwã. Tojo weegʉ narẽ majãmiĩ'a, a'tiro nicʉ niwĩ:

26 —Yʉ'ʉ bu'esere siruturã, a'tiro weeroʉa'a. Mʉsã pacʉsʉmʉa, mʉsã pacosãnumia, mʉsã nʉmosãnumia, mʉsã põ'rã, mʉsã acawererã nemorõ yʉ'ʉ pe'ere ma'iyʉ'rʉnʉ'cãrõʉa'a. No'o mʉsã catiri ʉmʉco nemorõ yʉ'ʉ pe'ere ma'iyʉ'rʉnʉ'cãrõʉa'a. Mʉsã tojo weetirã, yʉ'ʉ bu'erã nímasĩtisa'a. 27 Apetero weegʉ ni'cʉ̃ “Yʉ'ʉ Jesure ẽjõpeogʉ, wẽrĩbosa'a” ni uigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'usami. Tojo weegʉnojõ yʉ'ʉ bu'egʉ nímasĩtisami. 28 No'o mʉsã wa'teropʉ nigʉ̃ʉ'mʉarĩ wi'i co'tedujiati wi'ire yeenʉ'cõsĩ'rĩgʉ̃, a'tiro weesami. ¿Wi'ire tu'ajanʉ'cõgʉ̃sari? nígʉ̃, ¿ñe'enojõ me'rã yʉ'ʉ pe'ogʉsari? nígʉ̃, ti wi'i weese dʉporo besemʉ'tãsami. 29 Tojo weeticãma, cʉ̃ cã'rõ yeenʉ'cã pe'omasĩticã, tere ĩ'arã nipe'tirã bujicã'sama. 30 A'tiro nisama: “Cʉ̃ yeenʉ'cãmiapĩ, yeegʉ; ne pe'omasĩtimi”, nisama. 31 Apeye quẽ'rãrẽ a'tiro weeno'bosa'a. Ni'cã di'ta wiogʉ ape di'tacjʉ̃ me'rã a'mewẽjẽgʉ̃ti nígʉ̃, a'tiro weemʉ'tãsami. Cʉ̃ surara diez mil cʉosami. Apĩ ape di'tacjʉ̃ pe'e veinte mil surara cʉosami. ¿Yʉ'ʉre na me'rã a'mewẽjẽta basiosari? nígʉ̃, ĩ'abesemʉ'tãsami. 32 Basioticãma, apĩ wiogʉ yoaropʉ nigʉ̃rẽ a'mewẽjẽticã'rã nígʉ̃, queti o'ósami. 33 A'te weronojõ mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉre sirutusĩ'rĩrã, ĩ'abesemʉ'tãña. Nipe'tise mʉsã cʉosere, nisetisere du'usĩ'rĩtirã, yʉ'ʉ bu'erã nímasĩtisa'a.

Jesú moa ocadu'use me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 »Moa ocaro ba'acã, añu ni'i. Ocase pe'tíca be'ro apaturi ocacã weeta basiowe'e. 35 Moa ocaticã, ne añutisa'a. Di'tapʉre, tojo nicã nujãtuati mesãpʉ cũucã quẽ'rãrẽ, wapamarĩsa'a. Tojo cõ'abajuriono'sa'a. Mʉsã moa ocadu'use weronojõ niticã'ña. O'meperi cʉorãnojõ a'tere añurõ tʉ'oya, nicʉ niwĩ.

15

Oveja bajuduti'cʉ queose ni'i
(Mt 18.10-14)

1 Pãjãrã romano masã wiogʉre niyeru wapaseebosari masã, tojo nicã ña'arõ weeri masã Jesú ucũsere tʉ'orã nerẽcãrã niwã. 2 Narẽ fariseo masã, Moisé oja'quere bu'eri masã ña'arõ wãcũcãrã niwã. Tojo weerã Jesú tiro wa'acã ĩ'arã, ucjacãrã niwã.

—Ã'rĩ masã ña'arãrẽ ñe'e, na me'rã ba'ami, nicãrã niwã.

3 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ a'tiro queose o'ocʉ niwĩ:

4 —Mʉsã cien oveja cʉorã, ni'cʉ̃ bajuduticã, noventa y nuevere cãpũpʉ bi'acũusa'a. Bi'acũutoja, apĩ bajuduti'cʉre a'marã wa'asa'a. Bocarãpʉ, a'madu'usa'a. 5 Boca, cʉ̃rẽ e'catigʉ, cʉ̃rẽ miiwʉasa'a. 6 Wi'ipʉ dajarã, mʉsã me'rãcjãrãrẽ, mʉsã ya wi'i pʉ'tocjãrãrẽ neocũu, narẽ nisa'a: “Yagʉ oveja bajuduti'cʉre bocapʉ. E'catitamurã a'tia”,

nisa'a. 7 Mʉsãrẽ diacjʉ̃ta weregʉti. A'te weronojõ ni'cʉ̃ ña'arõ
weesebʉcʉ cʉ̃ nisetisere dʉcayucã, ʉ'mʉsepʉre e'catise niyʉ'rʉasa'a.
Noventa y nueve añurã nitoja'cãrã yʉ'rʉoro ña'agʉ̃ dʉcayu'cʉ pe'ere
e'catise ni'i, nicʉ niwĩ.

Niyeru cuji, bajudutica cujire o'ama'que ni'i

8 Apeye Jesú a'te queose werenemocʉ niwĩ:
—Ni'cõ numio diez cujiri niyeru cʉosamo. Core ni'cã cuji wa-
pabʉjʉri cuji bajudutibosa'a. Ti cujire a'magõ, sĩ'ocjare sĩ'oyoo,
wi'ipʉ añurõ o'ama'samo. Téé bocagopʉ, a'madu'usamo. 9 Be'ro
co me'rãcjãrãrẽ, co pʉ'to nirãrẽ neocũu, a'tiro nisamo: "Yʉ'ʉre
e'catitamuña. Niyeru cuji bajudutica cujire bocapʉ", nisamo. 10 A'tigo
wee'caro weronojõ ni'cʉ̃ cʉ̃ ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayucã,
Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã e'catiyʉ'rʉmajãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú pʉarã põ'rãtigʉ ye cjasere queose o'o'que ni'i

11 Jesú queose me'rã bu'enemocʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ masʉ̃ pʉarã põ'rãticʉ niwĩ. 12 Dʉ'sagʉ pe'e cʉ̃ pacʉre a'tiro
nicʉ niwĩ: "Pacʉ, yé tojatjere mʉ'ʉ wẽrĩgʉ̃ cũuatjere o'owe'oya",
nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ cʉose di'tare na pʉarãpʉre
dʉcawaacʉ niwĩ. 13 Pejeti nʉmʉrĩacã cʉ̃rẽ o'óca be'ro dʉ'sagʉ pe'e
cʉ̃ ya di'tare duacã'cʉ niwĩ. Cʉ̃ dua'que wapa niyeru me'rã ape
di'ta yoaropʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ te niyerure cʉ̃ no'o ʉaro ña'arõ
wee bajuriope'ocã'cʉ niwĩ. 14 Cʉ̃ bajuriope'oca be'ro ti di'tapʉre
ba'ase pe'tiyʉ'rʉa wa'acaro niwʉ̃. Titare cʉ̃ pũrõ ʉjaboagʉ, pi'eticʉ
niwĩ. 15 Tojo weegʉ ti di'tacjʉ̃rẽ da'rase sẽrĩma'gʉ̃ wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
yesea co'tesere sõrõcʉ niwĩ. 16 Cʉ̃ yapisĩ'rĩgʉ̃, yesea na ba'asepʉreta
ba'asĩ'rĩdojacʉ niwĩ. Ne ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ ba'ase o'oticãrã niwã. 17 Be'ro cʉ̃rẽ
a'tiro wãcũse ejacaro niwʉ̃: "Yʉ'ʉ pacʉ ya wi'ipʉre cʉ̃rẽ da'raco'terã
pãjãrã nimicã, ba'ase dʉ'sano'wã. Yʉ'ʉ pe'e a'topʉre ʉjaboa, wẽrĩgʉ̃
weesa'a. 18 Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ yʉ'ʉre tojaaroʉasa'a. Topʉ tojatagʉ,
cʉ̃rẽ a'tiro nigʉ̃ti: 'Pacʉ, Õ'acʉ̃ me'rã ña'arõ weeasʉ. Mʉ'ʉ me'rã
quẽ'rãrẽ tojota weeasʉ. 19 Yʉ'ʉ ña'agʉ̃ nisa'a. Mʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ
nímasĩtisa'a majã. Ni'cʉ̃ mʉ'ʉrẽ da'raco'tegʉre weronojõ yʉ'ʉre
cʉoya', nigʉ̃ti", ni wãcũcʉ niwĩ. 20 A'tere wãcũca be'ro cʉ̃ pacʉ ya
wi'ipʉ dajatojaacʉ niwĩ.
»Cʉ̃ topʉ tojaejacã, cʉ̃ pacʉ yoaropʉta ĩ'agʉ̃, pũrõ pajaña'cʉ niwĩ.
Be'ro cʉ̃rẽ põtẽrĩgʉ̃ omawã'cã, na weesetiwʉaropʉma cʉ̃rẽ paabʉ'a,
mi'micʉ niwĩ. 21 Tojo weeri cura cʉ̃ pacʉre nicʉ niwĩ: "Pacʉ, Õ'acʉ̃
me'rã ña'arõ weeasʉ. Mʉ'ʉ me'rã quẽ'rãrẽ tojota ña'arõ weeasʉ.
Yʉ'ʉ ña'agʉ̃ nisa'a. Mʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ nímasĩtisa'a majã", nicʉ
niwĩ. 22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, pacʉ cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
"Quero, su'ti añuse warore miiti, cʉ̃rẽ sãaña. Tojo nicã ni'cã be'to
omopica tuusãarĩ be'tore, sapatu quẽ'rãrẽ sãaña. 23 Wecʉ wĩ'magʉ̃
ba'a di'iyojaduti'cʉre miiti, wẽjẽña. Cʉ̃rẽ ba'a, yʉ'ʉ macʉ̃rẽ bosenʉmʉ
weepeorã. 24 Ã'rĩ apaturi 'Yʉ'ʉ macʉ̃ wẽrĩa wa'asami' ní'cʉ dajami.
Cʉ̃ yoaro wa'a bajuduti'cʉre marĩ apaturi ĩ'a'a", nicʉ niwĩ. Be'ro
bosenʉmʉ nʉ'cãcãrã niwã.
25 »Na tojo weeri cura masã ma'mi cãpũpʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃
dajatojatigʉ wi'i pʉ'topʉ ejagʉ, ʉpʉtʉ basase bʉsʉcã tʉ'ocʉ niwĩ.
26 Tere tʉ'ogʉ, ni'cʉ̃ cʉ̃ pacʉre da'raco'tegʉre pijio, sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

“¿De'ro wa'ati wi'ipɯre?” nicɯ niwĩ. 27 Cũ pacɯre da'raco'tegɯ yɯ'ticɯ
niwĩ: “Mɯ'ɯ acabiji tojatami. Cũ dutimarĩgũ tojatami. Tojo weegɯ
mɯ'ɯ pacɯ wecɯ wĩ'magũ ba'a di'iyojaduti'cɯre wẽjẽdutiami”, nicɯ
niwĩ. 28 Tere tɯ'ogɯ, masã ma'mi uayɯ'rɯgɯ, sãjãasĩ'rĩticɯ niwĩ. Tojo
weegɯ cũ pacɯ cũrẽ pijigɯ wa'acɯ niwĩ. 29 Cũ pacɯre a'tiro nicɯ
niwĩ: “Pacɯ, peje cũ'marĩ mɯ'ɯrẽ ne ni'cãti yɯ'rɯnɯ'cãrõ marĩrõ
da'rawã'ñawũ. Yɯ'ɯ tojo weemicã, ne cã'rõ ni'cũ marĩ ecagɯre,
wapamarĩgũacãnojõrẽ yɯ'ɯ me'rãcjãrã me'rã bosenɯmɯ weedutigɯ
o'oma'atiwɯ. 30 Ni'cãrõacãrẽ a'tiro wee'e. Ã'rĩ mɯ'ɯ macũ numia
ña'arã numia me'rã mɯ'ɯ o'o'que niyerure bajurio sijacɯ niwĩ. Cũ
pe'ema wecɯ wĩ'magũ ba'a di'iyojaduti'cɯre wẽjẽeca'a”, nicɯ niwĩ.
31 Tere tɯ'ogɯ, cũ pacɯ cũrẽ yɯ'ticɯ niwĩ: “Macũ, mɯ'ɯ yɯ'ɯ me'rã
ninu'cũcã'a. Nipe'tise yɯ'ɯ cɯose mɯ'ɯ ye dia'cũ ni'i. 32 Marĩ mɯ'ɯ
acabijire bosenɯmɯ weepeo e'caticã, añu ni'i. A'tiro ni'i. ‘Cũ wẽrĩa
wa'asami’ ní'cɯ apaturi tojatami. Cũ bajuduti'cɯre marĩ apaturi ĩ'a'a.
Tojo weerã marĩ bosenɯmɯ wee, e'catiroɯa'a”, nicɯ niwĩ, ni werecɯ
niwĩ Jesú.

16

Peje cɯogɯre da'raco'tegɯ queoro weeti'que ni'i

1 Jesú cũ bu'esere siruturãrẽ apeye werenemocɯ niwĩ:

—Ni'cũ masũ niyerubɯcɯ ãpẽrã da'raco'terãrẽ dutigɯ sõrõcɯ niwĩ.
Da'raco'terã niyerubɯcɯ tiropɯ wa'a, a'tiro weresãcãrã niwã: “Mɯ'ɯ
wiogɯ sõrõ'cɯ mɯ'ɯ ye niyerure ña'arõ wee bajuriogɯ weemi”, nicãrã
niwã. 2 Tojo weegɯ niyerubɯcɯ cũrẽ pijio, a'tiro nicɯ niwĩ: “Mɯ'ɯrẽ
weresã'que ¿diacjũta niti? Mɯ'ɯ da'rase cjase ojaõ'orĩ pũrĩrẽ yɯ'ɯre
ĩ'oña. Mɯ'ɯ ãpẽrã da'raco'terã wiogɯ ninemosome majã”, nicɯ
niwĩ. 3 Cũ tojo nicã tɯ'ogɯ, a'tiro wãcũcɯ niwĩ: “Yɯ'ɯ wiogɯ yɯ'ɯre
cõ'awĩrõmi. Tojo weegɯ ¿de'ro weegɯsari? Yɯ'ɯ da'ratutuawe'e.
Ãpẽrãrẽ niyeru sẽrĩdujigɯ, bopoya nisa'a. 4 To pũrĩcã yɯ'ɯre ñe'eato
nígũ, a'tiro weegɯti”, nicɯ niwĩ. 5 Tojo weegɯ cũ, cũ wiogɯre
wapamoorãrẽ ni'cãrẽrã nánɯcũrẽ pijiocɯ niwĩ. Nimɯ'tãgũrẽ a'tiro
sẽrĩtiña'cɯ niwĩ: “Mɯ'ɯ yɯ'ɯ wiogɯre ¿no'ocã'rõ wapamooti?” 6 Cũ
cũrẽ yɯ'ticɯ niwĩ: “Yɯ'ɯ cien tuturi ɯ'se tuturi wapamoo'o.” Tere
tɯ'ogɯ, da'rarã wiogɯ ni'cã papera pũrĩacãpɯ ojagɯ, cũrẽ a'tiro nicɯ
niwĩ: “Ma, mɯ'ɯ wapamoorĩ pũrĩ ni'i. Cincuenta ɯ'se tuturi wapa
wapayebaque'oya”, nicɯ niwĩ. 7 Be'ro tja apĩrẽ sẽrĩtiña'cɯ niwĩ: “Mɯ'ɯ
waro ¿no'ocã'rõ wapamooti?” Cũ cũrẽ yɯ'ticɯ niwĩ: “Cien ajuri trigo
ajuri wapamoo'o”, nicɯ niwĩ. Tojo weegɯ a'tiro nicɯ niwĩ: “Ma, mɯ'ɯ
wapamoorĩ pũrĩ a'ti pũrĩ ni'i. Ochenta ajuri dia'cũ wapayeya”, nicɯ
niwĩ. 8 Tojo weecã ĩ'agũ, niyerubɯcɯ da'raco'terã wiogɯ ña'agũrẽ
cũ weeme'rĩsere masĩgũ, “Mɯ'ɯ me'rĩyɯ'rɯapɯ”, nicɯ niwĩ. A'ti
ɯmɯcocjãrã Õ'acũrẽ ẽjõpeotirã na cɯosere ãpẽrã na weronojõ nirã
me'rã me'rĩyɯ'rɯama. Õ'acũrẽ ẽjõpeorã yɯ'rɯoro me'rĩma, nicɯ niwĩ
Jesú.

9 Jesú narẽ a'tiro werecasacɯ niwĩ:

—Mɯsã a'ti nucũcãpɯ mɯsã cɯosere pajasecɯorãrẽ añurõ o'owe'oya.
Tojo weerã mɯsã me'rãcjãrã bocarãsa'a. Be'ro mɯsã cɯose pe'tíca

be'ro mʉsã ãpẽrãrẽ weetamu'que ʉ'mʉsepʉ niyutojarosa'a. Mʉsã weetamu'cãrã ʉ'mʉsepʉ nirã̃ topʉre mʉsãrẽ põtẽrĩrãsama.
10 »Cã'rõ na cʉose me'rã añurõ wéérã, peje cʉose me'rã quẽ'rãrẽ tojota weebosama. Ãpẽrã na cã'rõ cʉose me'rã queoro weetirã, na peje cʉose me'rã quẽ'rãrẽ queoro weetibosama. 11 Mʉsã a'ti nucũcã cjase me'rã queoro weeticã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añuse, ʉ'mʉse cjasere o'osome. 12 Mʉsã ãpẽrã ye cjasere queoro weewe'e. Tojo weerã mʉsã, mʉsã ye nibo'quere ñe'esome.
13 »Ne ni'cʉ̃ pʉarãrẽ da'raco'temasĩtisami. Ni'cʉ̃rẽ ma'ígʉ̃, apĩrẽ ma'itisami. Tojo nicã ni'cʉ̃ dutisere yʉ'tigʉ, apĩ ye pe'ere yʉ'rʉnʉ'cãsami. Ã'rã weronojõ mʉsã niyerure ma'írã, Õ'acʉ̃ pe'ere ma'imasĩtisa'a, nicʉ niwĩ.
14 Jesú tojo nisere fariseo masã tʉ'ocãrã niwã. Na niyeru ʉaripejasebʉcʉrã nitjĩarã, cʉ̃ ucũsere tʉ'orã, bujicã'cãrã niwã. 15 Tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã masã ĩ'orõpʉ dia'cʉ̃rẽ “Añurã nima” nicã ʉa'a. Õ'acʉ̃ pe'e po'peapʉ mʉsã weesetisere ĩ'ape'ocã'mi. Masã ĩ'orõpʉ “Añuyʉ'rʉa'a” nisenojõrẽ Õ'acʉ̃ tʉ'satisami, nicʉ niwĩ Jesú.

Õ'acʉ̃ dutise, cʉ̃ wiogʉ nise pe'tisome nise ni'i
16 Jesú a'tiro ninemocʉ niwĩ:
—Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ nícateropʉ Moisé cʉ̃ duti'quere, tojo nicã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere bu'etʉocãrã niwã. Tita me'rã ma'ma queti nʉ'cãcaro niwʉ̃. A'tiro nicaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ wa'ano'rõsa'a, nicaro niwʉ̃. Nipe'tirã topʉre ʉpʉtʉ sãjãasĩ'rĩma.
17 »Õ'acʉ̃ Moisére cũu'que queoro wa'arosa'a. Cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'que quẽ'rã queoro wa'arosa'a. Ʉ'mʉse, a'ti di'ta pe'timicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ ní'caronojõ queoro wa'arosa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Marãpʉtirã, nʉmotirã cõ'ase cjasere Jesú ucũ'que ni'i
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)
18 Apeyere ninemocʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ cʉ̃ nʉmorẽ cõ'a, apegore nʉmotigʉnojõ ña'arĩ masʉ̃ weronojõ tojasami. No'o marãpʉ cõ'ano'co me'rã nʉmotigʉ quẽ'rã cʉ̃ nʉmo nitigo me'rã a'metãrãgʉ̃ weronojõ tojasami.

Jesú peje cʉogʉ ye quetire, tojo nicã pajasecʉogʉ Lázaro wãmetigʉ ye quetire were'que ni'i
19 Jesú fariseo masãrẽ a'tiro queose o'ocʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ masʉ̃ peje cʉogʉ a'tiro weecʉ niwĩ. Añuse su'ti sãña, ma'masu'a, nipe'tise nʉmʉrĩ bosenʉmʉrĩ weecʉ niwĩ. Te bosenʉmʉrĩrẽ de'ro nise nipe'tise me'rã añurõ weemʉjãcʉ niwĩ. 20 Titare ni'cʉ̃ pajasecʉogʉ waro Lázaro wãmetigʉ cʉ̃ ya wi'i sope pʉ'topʉ dujimʉjãcʉ niwĩ. Cʉ̃ upʉ nipe'tiro cãmi boacʉ niwĩ. 21 Cʉ̃ peje cʉogʉ ba'aste'quere yapisĩ'rĩgʉ̃ seeba'acʉ niwĩ. Cʉ̃ ye cãmirẽ diayiapʉta wa'a, ne'rẽcãrã niwã. 22 Ni'cã nʉmʉ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩcã, Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã Abrahã nirõ̃ añurõpʉ cʉ̃rẽ miacãrã niwã. Be'ro peje cʉo'cʉ quẽ'rã wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ yaacãrã niwã. 23 Peje cʉogʉ ña'arã Õ'acʉ̃ cʉ̃ bu'iri da'reno'cãrã

tiropʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ cʉ̃ ĩ'amorõgʉ̃, Abrahãrẽ yoaropʉ ĩ'acʉ niwĩ. Lázaro cʉ̃ me'rã nicʉ niwĩ. 24 Cʉ̃rẽ ĩ'agʉ̃, a'tiro caricũcʉ niwĩ: “Abrahã, yʉ'ʉre pajaña'cureya. Yʉ'ʉ tiropʉ Lázarore o'óya. A'ti, cʉ̃ ya omopica me'rã acopʉ yoso, yʉ'ʉ ñe'merõ yapare yʉsʉasãjãcã weeato. Yʉ'ʉ a'ti me'e pecame'epʉre ʉpʉtʉ waro pi'etigʉ weesa'a”, nicʉ niwĩ. 25 Abrahã cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ wãcũña. Mʉ'ʉ catigʉ, añubutiaro nisetiwʉ. Ã'rĩ Lázaro pe'ema ña'abutiaro wa'awʉ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ a'topʉ ejerisãjãse bocami. Mʉ'ʉ pe'e pi'etigʉ wee'e. 26 Apeyema tja a'tiro ni'i. Ʉsãrẽ mʉsã tiropʉ wa'ata basiowe'e. Decore pajiri copejo ni'i. Tojo weerã mʉsã a'to a'tisĩ'rĩrã, ʉ̃sã pe'e quẽ'rã topʉ wa'asĩ'rĩcã, basiowe'e”, nicʉ niwĩ. 27 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, peje cʉogʉ a'tiro nicʉ niwĩ Abrahãrẽ: “To pũrĩcãrẽ a'tere weebosaya. Lázarore yʉ'ʉ pacʉ ya wi'ipʉ o'óya. 28 Topʉre yʉ'ʉ ni'cãmocʉrã acabijirãti'i. Topʉ wa'a, cʉ̃ narẽ ucũgʉ̃sami. Tojo weecã, na tʉ'o, na quẽ'rã a'to yʉ'ʉ pi'etiropʉre a'tisome”, nicʉ niwĩ. 29 Abrahã cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ: “Na Moisé oja'quere, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã oja'quere cʉosama. Tere bu'e ẽjõpeoato”, nicʉ niwĩ. 30 Peje cʉogʉ yʉ'ticʉ niwĩ: “Abrahã, tojota ni'i, nírõ. Wẽrĩ'cʉpʉ wa'a werecã, ña'arõ na nisetisere dʉcayubosama”, nicʉ niwĩ. 31 Abrahã cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ: “Moisé cʉ̃ ní'quere, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na ní'quere ẽjõpeotirã, wẽrĩ'cʉpʉ masãa, weregʉ wa'acã quẽ'rãrẽ, ẽjõpeotisama”, nicʉ niwĩ.

17

Ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã weeticã'ña nise ni'i
(Mt 18.6-7,21-22; Mr 9.42)

1 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã weese ninu'cũrõsa'a, nírõ pe'e. Tojo ninu'cũmirõ, ña'arõ weecã weegʉnojõrẽ ña'abutiaro wa'arosa'a. 2 A'tiro weecã, cʉ̃rẽ nemorõ añubosa'a. Ʉtãgã pajicja cʉ̃ wãmʉtapʉ dʉ'teyoo, cʉ̃rẽ dia pajiri maapʉ doqueñocã, nemorõ añubosa'a. Tojo weecã, cʉ̃ maata wẽrĩa wa'a, yʉ'ʉre ẽjõpeorãnojõacãrẽ dojorẽnemotibosami. 3 A'tere añurõ tʉ'oña'ña.

»Mʉ'ʉ acaweregʉ mʉ'ʉrẽ ña'arõ weecã, cʉ̃ tojo weesere wereya. Cʉ̃ “Tojota weeasʉ” ni bʉjaweti dʉcayucã, cʉ̃rẽ acobojoya. 4 Cʉ̃ sietetiri ni'cã nʉmʉ mʉ'ʉrẽ ña'arõ weecã, ticʉsetirita tja mʉ'ʉrẽ acobojose sẽrĩgʉ̃ a'ticã, acobojoya, nicʉ niwĩ.

“Ẽjõpeose cʉorã, a'tiro weeta basio'o” Jesú cʉ̃ ní'que ni'i

5 Jesú bu'erã cʉ̃rẽ a'tiro sẽrĩcãrã niwã:

—Ʉsãrẽ ẽjõpeose o'onemoña, nicãrã niwã.

6 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, marĩ wiogʉ a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mostaza pe cã'caperoacã ni'i. Tojo nimirõ, yucʉ pajicjʉ pĩ'rĩsa'a. A'tiro weronojõ ẽjõpeose cã'rõacã nimicã, a'tigʉ yucʉgʉre a'tiro nimasĩbosa'a: “A'tore aupĩawã'cã, dia pajiri maa decopʉ pĩ'rĩrõ wa'aya”, nimasĩsa'a. Mʉsã ẽjõpeocãma, tigʉ mʉsã dutironojõta weebosa'a, nicʉ niwĩ.

Ãpẽrãrẽ weetamurã, a'tiro pe'e weeroʉa'a nise ni'i

7 Jesú apeye quẽ'rãrẽ a'tiro queose o'onemocʉ niwĩ:

—No'o mʉsã wa'teropʉ nigʉ̃ da'raco'tegʉre cʉosami. Da'raco'tegʉ oteacjʉ cʉ̃ di'ta se'ecũuca be'ro o wecʉare co'téca be'ro wi'ipʉ dajasami. Cʉ̃ dajacã, mʉsã ne a'tiro nitibosa'a: “Sãjãtia. Ba'agʉ a'tia”, nitibosa'a. 8 A'tiro pe'e nisa'a: “Ba'asere apoya. Yʉ'ʉ ba'ari cura yʉ'ʉ ʉasenojõrẽ miitiacjʉ apoyubaque'oya. Yʉ'ʉre ecáca be'ropʉ ba'a, sĩ'rĩapa mʉ'ʉa”, nibosa'a. 9 Mʉ'ʉrẽ da'raco'tegʉ weetamu'que wapa “Mʉ'ʉ añurõ weeapʉ” ¿cʉ̃rẽ nisari? Nitisa'a. 10 A'te weronojõ mʉsã quẽ'rã weeya. Nipe'tise Õ'acʉ̃ duti'quere weetu'ajarã, a'tiro niña: “Ʉsã da'raco'terã mejõ nirã ni'i. Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ cũu'que dia'cʉ̃rẽ weeapʉ”, niña, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú diez cãmi boarãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i

11 Jesú Jerusalẽpʉ wa'agʉ, Samaria, tojo nicã Galilea wãmetise wa'teropʉ yʉ'rʉacʉ niwĩ. 12 To wa'tero ni'cã macãpʉ cʉ̃ ejari cura ʉmʉa diez cãmi boarã cʉ̃rẽ põtẽrĩcãrã niwã. Moisé duti'que cãmi boarãrẽ ãpẽrã wa'teropʉ nidutiticaro niwʉ̃. Tojo weerã yoaropʉ tojanʉ'cã, 13 Jesure caricũcãrã niwã:

—Jesú, masãrẽ bu'egʉ, ʉ̃sãrẽ pajaña'cureya, nicãrã niwã.

14 Jesú narẽ ĩ'abocagʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã pa'ia tiropʉ mʉsã upʉre ĩ'orã wa'aya, nicʉ niwĩ.

Na ma'apʉ wa'ari cura narẽ cãmi yatipe'tia wa'acaro niwʉ̃. 15 Ni'cʉ̃ topʉ yatino'cã ĩ'agʉ̃, Jesú tiro majãmitojaticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃rẽ pũrõ e'catise o'ocʉ niwĩ. 16 Jesú tiro etagʉ, cʉ̃rẽ e'catise o'ogʉ, di'tapʉ paamu'rĩque'acʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weegʉ́ Samariacjʉ̃ nicʉ niwĩ. 17 Jesú cʉ̃ ni'cʉ̃rẽta ĩ'agʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ diez cãmi boarãrẽ yʉ'rʉoapʉ. Ãpẽrã waro ¿no'o wa'ati? 18 Ã'rĩ ni'cʉ̃ judío masʉ̃ nitigʉ dia'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ogʉ, yʉ'ʉ tiropʉ tojatiapĩ, nicʉ niwĩ.

19 Tu'ajanʉ'cõ, Samariacjʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ ẽjõpeotjĩagʉ̃, yʉ'rʉono'apʉ. Wã'cãnʉ'cãña. Mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaagʉsa'a, nicʉ niwĩ.

Jesucristo a'ti turipʉ wiogʉ niatje a'tiro wa'arosa'a nise ni'i (Mt 24.23-28,36-41)

20 Fariseo masã Jesure a'tiro sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—Õ'acʉ̃ bese'cʉ ¿de'ro nicã a'ti turi wiogʉ sãjãgʉ́sari? nicãrã niwã. Narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Bajuyoropʉ ĩ'ose mejẽta ni'i. 21 A'tiro nino'ña marĩrõsa'a. “A'topʉ ni'i. Sõ'opʉ ni'i”, nino'ña marĩrõsa'a. Õ'acʉ̃ bese'cʉ wiogʉ nigʉ́ mʉsã wa'teropʉ nitojami, nicʉ niwĩ.

22 Be'ro Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã be'ro a'tiro nirãsa'a. “Ʉsã Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiatje nʉmʉrĩrẽ ĩ'asĩ'rĩsa'a”, nirãsa'a. No'o ni'cã nʉmʉnojõrẽ yʉ'ʉre ĩ'asĩ'rĩmirã, ne ĩ'asome. 23 Ãpẽrã mʉsãrẽ “Jesú a'titojami. A'to nimi, sõ'o nimi”, nirãsama. Na tojo nicã, narẽ sirututicã'ña. 24 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiri nʉmʉ mujĩpũ mʉjãtiro pe'e, cʉ̃ sãjãarõ pe'e quẽ'rã bʉpo ya'babi'aro weronojõ nirõsa'a. 25 Yʉ'ʉ tojo weese dʉporo ʉpʉtʉ pi'etinígʉ̃sa'a. A'tocaterocjãrã yʉ'ʉre ʉasome. 26 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃

masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiri cura dʉporocjʉ̃pʉ Noé, cʉ̃ nícateropʉ wee'caro weronojõ weerãsama. 27 Titapʉre na ba'a, sĩ'rĩ, omocã dʉ'te, na põ'rã numiarẽ numisocãrã niwã. Tere Noé cʉ̃ yucʉsʉjopʉ sãjãarĩ curapʉ weetʉocãrã niwã. Be'ro dia mirĩ, narẽ miope'ocã'caro niwʉ̃. 28 Lot nícatero quẽ'rãrẽ mejãrõta weecãrã niwã. Ba'a, sĩ'rĩ, duumʉjã, duamʉjã, otesere ote, wi'serire weecãrã niwã. 29 Lot Sodomarẽ wijaca nʉmʉrẽ acoro weronojõ ti macãcjãrãrẽ pecame'e, tojo nicã asise peri bʉrʉpejacaro niwʉ̃. Narẽ wẽjẽpe'ocã'caro niwʉ̃. 30 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'tiri curare mejãrõta weerãsama.

31 »Ti nʉmʉ nicã ni'cʉ̃ wi'i dʉposãrĩ opa sirapʉ soo pesagʉnojõ po'peapʉ cjasere sãjãa duretimigʉ̃, diacjʉ̃ wa'ato. Apĩ no'o wesepʉ tõ'ogʉ̃ cʉ̃ ya wi'ipʉ majãmitojaticã'to. 32 Lot nʉmo ní'core wãcũña. Cómarĩcã macãpʉ majãmiĩ'atõrõmigõ, moa tuturo dojonʉ'cãco niwõ. 33 Yʉ'ʉre ẽjõpeose me'rã ña'arõ yʉ'rʉsĩ'rĩtigʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeodu'ugʉnojõ pecame'epʉ bu'iri da're bajuriono'gʉ̃sami. Apĩ wẽjẽsere uiti, yʉ'ʉre ẽjõpeonu'cũgʉ̃nojõ yʉ'ʉ me'rã catinu'cũgʉ̃sami.

34 »Mʉsãrẽ weregʉti. Tojo wa'atji ñami nicã, pʉarã ni'cã camapʉ pesarã, ni'cʉ̃ yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ miano'gʉ̃sami. Apĩ yʉ'ʉre ẽjõpeotigʉ tojagʉ́sami. 35 Pʉarã numia ni'cãrõ me'rã ojoca ãrʉ̃arã, ni'cõ yʉ'ʉre ẽjõpeogo miano'gõsamo. Apego yʉ'ʉre ẽjõpeotigo tojagósamo. 36 Pʉarã ni'cãrõ me'rã wesepʉ nirã̃ ni'cʉ̃ yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ miano'gʉ̃sami. Apĩ yʉ'ʉre ẽjõpeotigʉ tojagʉ́sami.

37 Jesú tojo nisere tʉ'orã, cʉ̃ bu'erã sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—Ʉsã wiogʉ, ¿no'opʉ wa'arosari a'te? nicãrã niwã.

Cʉ̃ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Apĩnojõ wa'icʉ boacã, yuca maata masĩ, wĩjĩwã'cãsama. Tojo wa'acã ĩ'arã, “Apĩnojõ boapĩ”, ni masĩ'i. A'te weronojõ yʉ'ʉ a'ticã, masã masĩrãsama, nicʉ niwĩ.

18

Jesú wapewio me'rã queose o'o'que ni'i

1 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro weeya nígʉ̃, queose me'rã werecʉ niwĩ. Narẽ du'ucũurõ marĩrõ, bʉjawetiro marĩrõ ñubuenu'cũdutigʉ a'te queosere o'ocʉ niwĩ.

2 A'tiro nicʉ niwĩ:

—Ni'cã macãpʉ ni'cʉ̃ beseri masʉ̃ uamʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotigʉ, ãpẽrãrẽ ne wãcũma'atigʉ nisami. 3 Ti macãpʉreta tja ni'cõ numio wapewio nisamo. Co beseri masʉ̃ tiropʉ besedutigo wa'amʉjãmisamo. Core ĩ'atu'tigʉre bu'iri da'redutigo tojo weesamo. 4 Yoacã pejetiri beseri masʉ̃ core weetamusĩ'rĩtisami. Be'ro a'tiro wãcũsami: “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeowe'e, ẽjõpeogʉ. Ne ãpẽrã quẽ'rãrẽ ‘Na nima,’ ni ẽjõpeowe'e. 5 Tojo nimicã, a'tigo wapewio yʉ'ʉre na'irõ caribomo nígʉ̃, core weetamugʉ̃ti. Yʉ'ʉ co caribocã ʉanemotisa'a majã. Yʉ'ʉ core põtẽotibosa'a majã”, nisami, nicʉ niwĩ Jesú.

6 Be'ro tja marĩ wiogʉ Jesú werenemocʉ niwĩ:

—Beseri masʉ̃ ña'agʉ̃ wee'quere wãcũña. Cʉ̃ ña'agʉ̃ nimigʉ̃, wapewio weetamuduti'quere weesami. 7 Tojo nicãma, ¿Õ'acʉ̃ to pũrĩcãrẽ cʉ̃ bese'cãrãrẽ ñamirĩ, ʉmʉcori cʉ̃rẽ sẽrĩnu'cũrãrẽ weetamutisari? ¿Na sẽrĩ'quere yoogosari? 8 Mʉsãrẽ weregʉti. Ne yoogoro

marĩrõ na sẽrĩsere yʉ'tisami. Cʉ̃ tojo yʉ'timicã, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'ti turipʉ apaturi a'tiri curare ¿masã ẽjõpeose cʉorãsari yujupʉ? nicʉ niwĩ.

Jesú fariseo masʉ̃ me'rã, tojo nicã niyeru wapaseebosari masʉ̃ me'rã queose o'o'que ni'i

9 Jesú "A'tiro ni'i" nirãnojõrẽ masĩdutigʉ apeye queose me'rã werenemocʉ niwĩ. Na "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ʉ̃sã añurã ni'i", nisama. Tojo "Añurã ni'i" nírã, ãpẽrãrẽ tojo ĩ'acõ'asama. Nanojõrẽ masĩdutigʉ a'te queosere o'ocʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:

10 —Pʉarã ʉmʉa Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ñubuerã sãjãacãrã niwã. Ni'cʉ̃ fariseo masʉ̃ nicʉ niwĩ. Apĩ pe'e romano masã wiogʉre niyeru wapaseebosari masʉ̃ nicʉ niwĩ. 11 Fariseo masʉ̃ nu'cũ ĩ'amorõ, Õ'acʉ̃rẽ ñubuegʉ, a'tiro nicʉ niwĩ: "Õ'acʉ̃, yʉ'ʉ ãpẽrã weronojõ ña'agʉ̃ niwe'e. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ e'catise o'o'o. Na yajari masã, ña'arĩ masã nʉmotimirã ãpẽrã numia me'rã a'metãrãbajaque'atirã weronojõ niwe'e. Ne cã'rõ sĩ'i romano masã wiogʉre niyeru wapaseebosari masʉ̃ weronojõ niwe'e. 12 Yʉ'ʉ ni'cã semanarẽ pʉa nʉmʉ ba'atimigʉ̃, be'ti ñubuenu'cũ'u. Yʉ'ʉ cien apeyenojõ wapata'agʉ, diez yʉ'ʉ wapata'asere mʉ'ʉrẽ o'o'o", nicʉ niwĩ. 13 Wapaseeri masʉ̃ pe'e ne sãjãarõpʉ tojanʉ'cã, ñubuecʉ niwĩ. Ne cã'rõ ʉ'mʉarõpʉ ĩ'amorõma'aticʉ niwĩ. Cʉ̃ weronojõ o'ogʉ, yʉ'ʉ bu'iritisa'a nígʉ̃, cʉ̃ cutirore paacʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ: "Õ'acʉ̃, yʉ'ʉ ña'agʉ̃ nisa'a. Yʉ'ʉre pajaña'ña", nicʉ niwĩ.

14 Te queosere wéréca be'ro Jesú a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsãrẽ weregʉti. Wapaseeri masʉ̃ Õ'acʉ̃ me'rã añurõ apotojagʉpʉ cʉ̃ ya wi'ipʉ dajatojaacʉ niwĩ. Fariseo masʉ̃ pe'e tojo weeticʉ niwĩ. A'tiro ni'i. Cʉ̃ basu, "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" ni tʉ'oña'gʉ̃nojõ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ mejõ nigʉ̃ tojacã weegʉsami. No'o "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" ni tʉ'oña'tigʉ pe'ere Õ'acʉ̃ ãpẽrã yʉ'rʉoro tojacã weegʉsami, nicʉ niwĩ.

Jesú wĩ'marãrẽ ñapeo sẽrĩbosa'que ni'i
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Apeye quẽ'rãrẽ masã wĩ'marãrẽ Jesú tiropʉ ñapeodutirã miacãrã niwã. Tojo weecã ĩ'arã, narẽ miarãrẽ Jesú bu'erã tu'ticãrã niwã. 16 Na tojo nicã ĩ'agʉ̃, Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ pijiocʉ niwĩ:

—Wĩ'marãrẽ yʉ'ʉ tiro a'ticã du'uo'oya. Narẽ cã'mota'aticã'ña. Wĩ'marã marĩnojõrẽ añurõ ẽjõpeoma. Ãpẽrã quẽ'rã wĩ'marã weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorã yʉ'ʉ pacʉ wiogʉ nirõpʉ wa'arãsama. 17 Mʉsãrẽ diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Ã'rã weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeotigʉnojõ ne cã'rõ yʉ'ʉ pacʉ nirõpʉ wa'asome, nicʉ niwĩ.

Ma'mʉ peje cʉogʉ Jesú me'rã ucũ'que ni'i
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Be'ro ni'cʉ̃ judío masã wiogʉ Jesure sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ masãrẽ bu'egʉ añugʉ̃ ni'i. ¿Yʉ'ʉ ñe'enojõ weegʉsari catinu'cũatjere bocasĩ'rĩgʉ̃? nicʉ niwĩ.

19 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—¿De'ro weegʉ yʉ'ʉre "Añugʉ̃ ni'i," niti? ¿Mʉ'ʉ tojo nisere tʉ'omasĩti? Ni'cʉ̃ta añugʉ̃ nimi. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ nimi. 20 Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃

dutise cũu'quere masĩsa'a. “Apĩ nʉmorẽ a'metãrãticã'ña. Masãrẽ wẽjẽcõ'aticã'ña. Yajaticã'ña. Ãpẽrã ye cjasere nisooticã'ña. Mʉ'ʉ pacʉ, mʉ'ʉ pacore ẽjõpeoya”, ni'i, nicʉ niwĩ.

21 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesure nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ wĩ'magʉ̃pʉta a'tere queoro weemʉjãtiwʉ.

22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉrẽ apeyenojõacã dʉ'sa'a yujupʉ. Mʉ'ʉ cʉosere duape'ocjʉ̃ wa'aya. Te dua'que wapare pajasecʉorãrẽ o'oya. Tojo weegʉ mʉ'ʉ ʉ'mʉsepʉre peje añuse cʉogʉsa'a. Tu'ajanʉ'cõ, yʉ'ʉre sirutuya, nicʉ niwĩ.

23 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, peje cʉogʉ nitjĩagʉ̃ cʉ̃ cʉosere ma'iyʉ'rʉgʉ, bʉjawetiyʉ'rʉacʉ niwĩ. 24 Tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú nicʉ niwĩ:

—Peje cʉorãrẽ Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ ʉ'mʉsepʉ wa'acã, diasa ni'i. 25 Wa'icʉ cameyo wãmetigʉ awiga yuta da pĩ'osõrõrĩ pepʉ sãjãa yʉ'rʉtẽrĩcã, diasa ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ wiogʉ nirõpʉ peje cʉorã wa'acã pe'ema, totá nemorõ diasa'a, nicʉ niwĩ.

26 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'orã, masã a'tiro nicãrã niwã:

—To pũrĩcãrẽ ¿noanojõ pe'e Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'amasĩrãsari?

27 Jesú narẽ nicʉ niwĩ:

—Masã na basu weetutuase me'rã yʉ'rʉmasĩtisama. Õ'acʉ̃ pũrĩcãrẽ basio'o. Cʉ́ma ne apeyenojõ weeta basiotise marĩ'i.

28 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro nicʉ niwĩ:

—Wiogʉ, ʉ̃sã pũrĩcã ʉ̃sã cʉosere du'ucũu, mʉ'ʉrẽ sirutuwʉ.

29 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:

—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. No'o nigʉ̃nojõ, yé quetire werese bu'iri cʉ̃ ya wi'ire, cʉ̃ pacʉsʉmʉarẽ, cʉ̃ acawererãrẽ, cʉ̃ nʉmorẽ, cʉ̃ põ'rãrẽ du'ucũuwã'cãgʉ̃nojõrẽ a'tiro wa'arosa'a. 30 A'ti nucũcãpʉre cʉ̃ cʉo'que nemorõ bocanemogʉ̃sami. Be'ropʉ quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ me'rã ninu'cũgʉ̃sami, nicʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere apaturi werenemo'que ni'i
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jesú cʉ̃ bu'erã docere na se'sarore pijio, narẽ nicʉ niwĩ:

—Ni'cãrõacã marĩ Jerusalẽpʉ wa'arã wee'e. Topʉ nipe'tise Õ'acʉ̃ ye queti ojamʉ'tãrĩ masã na yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre ojayu'que wa'arosa'a. 32 Na yʉ'ʉre ape di'tacjãrã wiorãrẽ o'o, yabi bujicã'a, ña'arõ ucũ, ʉ'seco e'opeorãsama. 33 Yʉ'ʉre tãrã, be'ro wẽjẽrãsama. Na tojo weemicã, i'tia nʉmʉ be'ro masãgʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ.

34 Cʉ̃ bu'erã a'tiro nisere ne tʉ'omasĩticãrã niwã. Õ'acʉ̃ narẽ tere tʉ'omasĩcã weeticʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃ tojo nisere tʉ'omasĩticãrã niwã.

Jesú ni'cʉ̃ caperi bajuno'tigʉ Jericócjʉ̃rẽ yʉ'rʉo'que ni'i
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jesú Jericó pʉ'to nirĩ cura ni'cʉ̃ caperi bajuno'tigʉ ma'a sumutopʉ niyeru sẽrĩdujicʉ niwĩ. 36 Cʉ̃ pãjãrã masã wa'acã tʉ'oña'gʉ̃, to nirãrẽ “¿De'ro wa'ati?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.

37 Na yʉ'ticãrã niwã:

—Jesú Nazarecjʉ̃ yʉ'rʉagʉ weemi, nicãrã niwã.

38 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, caricũmajãcʉ niwĩ:

—Jesú, Davi pãrãmi nituriagʉ, yʉ'ʉre pajaña'ña, nicʉ niwĩ.
39 Tojo nicã tʉ'orã, cʉ̃ pʉ'to yʉ'rʉarã “Caricũticã'ña”, ni tu'ticãrã
nimiwã. Na tojo nicãta, cʉ̃ pe'e nemopeocã'cʉ niwĩ:
—Davi pãrãmi nituriagʉ, yʉ'ʉre pajaña'ña, nicʉ niwĩ.
40 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú tojanʉ'cã, ãpẽrãrẽ cʉ̃ tiropʉ miitiduticʉ
niwĩ. Cʉ̃ pʉ'to ejacã, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.
41 —¿De'ro yʉ'ʉ weecã ʉasari? nicʉ niwĩ.
Caperi bajuno'tigʉ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Wiogʉ, yʉ'ʉre caperi bajucã ʉasa'a.
42 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Jaʉ. Ĩ'agʉ̃sa'a. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre ẽjõpeoapʉ. Tojo weegʉ
yʉ'rʉono'toja'a, nicʉ niwĩ.
43 Cʉ̃ tojo nirĩ curata cʉ̃ caperire ĩ'acʉ niwĩ. Be'ro Jesure sirutu,
Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃rẽ tojo wa'acã ĩ'a'cãrã quẽ'rã
Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocãrã niwã.

19

Jesú Zaqueore ĩ'aboca'que ni'i

1 Jesú caperi ĩ'atigʉre yʉ'rʉóca be'ro Jericópʉ sãjãa yʉ'rʉwã'cãcʉ
niwĩ. 2 Topʉ ni'cʉ̃ peje cʉogʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Zaqueo wãmetigʉ romano
masã wiogʉre wapaseebosari masã wiogʉ nicʉ niwĩ. 3 Cʉ̃ Jesure
ĩ'asĩ'rĩcʉ nimiwĩ. Cʉ̃ ʉ'mʉatigʉacã nitjĩagʉ̃, pãjãrã masã niyucã,
ĩ'aticʉ niwĩ. 4 Tojo weegʉ Jesure ĩ'asĩ'rĩgʉ̃, cʉ̃ yʉ'rʉatjopʉ omawã'cãcʉ
niwĩ. Omawã'cã, ni'cʉ̃ yucʉ sicómoro wãmeticjʉpʉ mʉjãpejacʉ niwĩ.
5 Jesú cʉ̃ docapʉ yʉ'rʉagʉ, cʉ̃rẽ ĩ'amorõ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Zaqueo, quero dijatibaque'oya. Ni'cãcãrẽ mʉ'ʉ ya wi'ipʉ
tojánígʉ̃ti, nicʉ niwĩ.
6 Tojo weegʉ Zaqueo sojaro me'rã dijati, Jesure e'catise me'rã
põtẽrĩgʉ̃ wa'acʉ niwĩ. 7 Jesú tojo weesere ĩ'arã, nipe'tirã a'tiro
ucjacãrã niwã:
—Jesú ni'cʉ̃ ña'arõ weesebʉcʉ ya wi'ipʉ wa'ami, nicãrã niwã.
8 Be'ro cʉ̃ ya wi'ipʉ Zaqueo wã'cãnʉ'cã, marĩ wiogʉre a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, tʉ'oya. Pajasecʉorãrẽ yʉ'ʉ cʉosere deco me'rã
dʉcawaagʉti. No'o yʉ'ʉ ãpẽrãrẽ nisoose me'rã yajáca be'ro nicã,
ba'paritisetiri narẽ yʉ'ʉ yaja'que nemorõ wiagʉti, nicʉ niwĩ.
9 Jesú tere tʉ'ogʉ, cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Ni'cãcã me'rã mʉ'ʉ, mʉ'ʉ ya wi'icjãrã ña'arõ wee'quere
yʉ'rʉono'o. Mʉ'ʉ quẽ'rã ãpẽrã yʉ'ʉre ẽjõpeorã weronojõta Abrahã
pãrãmerã nituriagʉ ni'i. 10 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ
bajuduti'cãrã mʉ'ʉ weronojõ nirãrẽ a'ma, yʉ'rʉogʉ a'tigʉ weewʉ,
nicʉ niwĩ.

Jesú masãrẽ niyeru cujiri me'rã queose o'o'que ni'i
(Mt 25.14-30)

11 Jesú Zaqueore ucũcã, masã tʉ'ocãrã niwã. Cʉ̃ Jerusalẽ pʉ'topʉ
nicã ĩ'arã, “Maata Jesú wiogʉ sãjãgʉ̃́sami”, wãcũcãrã nimiwã. 12 Na
tojo wãcũsere masĩgʉ̃, ni'cã queose me'rã narẽ werecʉ niwĩ. A'tiro
nicʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ masʉ̃ cʉ̃ wiogʉ sãjãti dʉporo yoaro ape di'tapʉ wa'a
wa'asami. Cʉ̃rẽ wiogʉ sõrõca be'ropʉ dajatojaasami tja. 13 Cʉ̃

wa'ase dʉporo diez cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ pijiosami. Narẽ nánʉcʉ̃ niyeru pajiro wapatiri cujire o'osami. Ti cujire o'ogʉ, a'tiro nisami: “Téé yʉ'ʉ dajari curapʉ a'ti cuji me'rã apeyenojõ duu, dua wapata'aya”, nisami. 14 Wiogʉ sãjãcjʉ ya di'tacjãrã waro pe'e cʉ̃rẽ ʉatisama. Tojo weerã ãpẽrã masãrẽ a'tiro nidutio'osama. “Cʉ̃rẽ ʉ̃sã wiogʉ sãjãrõʉatisa'a”, nisama. 15 Na tojo nimicã, wiogʉ sõrõno'sami. Be'ro cʉ̃ ya di'tapʉ dajatojatasami. Topʉ tojatagʉ, cʉ̃ niyeru cujiri o'o'cãrãrẽ pijiosami. “¿Niyeru no'ocã'rõ wapata'apari nánʉcʉ̃?” ni masĩsĩ'rĩgʉ̃ tojo weesami. 16 Cʉ̃ tiropʉ etamʉ'tãgʉ̃, a'tiro nisami: “Wiogʉ, mʉ'ʉ o'óca cuji nemorõ apeye diez cujiri wapata'anemoapʉ”, nisami. 17 Wiogʉ cʉ̃rẽ yʉ'tisami: “Añurõ weeapã. Mʉ'ʉ da'raco'tegʉ añugʉ̃ ni'i. Yʉ'ʉ cã'rõacã cũu'que me'rã mʉ'ʉ queoro weeapã. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ diez macãrĩ wiogʉ sõrõgʉ̃ti”, nisami. 18 Be'ro apĩ cʉ̃ tiropʉ wa'asami tja: “Wiogʉ, mʉ'ʉ niyeru o'óca cuji me'rã apeye ni'cãmocʉse cujiri wapata'anemoapʉ”, nisami. 19 Cʉ̃ quẽ'rãrẽ a'tiro yʉ'tisami: “Mʉ'ʉrẽ ni'cãmocʉse macãrĩ wiogʉ sõrõgʉ̃ti”, nisami. 20 Be'ro apĩ a'ti, cʉ̃rẽ nisami: “Wiogʉ, mʉ'ʉ ya niyeru cuji a'ti cuji ni'i. Su'tiro casero me'rã oma nʉrõcã'wʉ̃. 21 Mʉ'ʉ tutuaro da'radutiri masʉ̃ niwʉ̃. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ uiwʉ. Ãpẽrã na da'rase me'rã wapata'awʉ. Mʉ'ʉ otetimigʉ̃, dʉcatino'wʉ̃”, nisami. 22 Tere tʉ'ogʉ, wiogʉ cʉ̃rẽ nisami: “Mʉ'ʉ da'raco'teri masʉ̃ queoro weetiwʉ. Mʉ'ʉ ucũse me'rã mʉ'ʉ ña'arõ wee'quere beseno'toja'a. Mʉ'ʉ yʉ'ʉ da'rase tutuasere masĩapã. Yʉ'ʉ ãpẽrã da'rase wapa wapata'asere, yʉ'ʉ otetimigʉ̃ dʉcatino'sere masĩapã. 23 Masĩmigʉ̃, to pũrĩcãrẽ ¿de'ro weegʉ yé niyerure niyeru nʉrõrĩ wi'ipʉ bʉcʉanemodutigʉ cũutiati? Yʉ'ʉ mʉ'ʉ cũucã, dajagʉ, ti wi'ipʉ cũñarõ mʉjã'que me'rã ñe'eboapã”, nisami. 24 Be'ro topʉ nirãrẽ a'tiro nisami: “Ni'cã cuji cʉogʉre ẽ'ma, apĩ diez cʉogʉ pe'ere o'oya”, nisami. 25 Cʉ̃ tojo nicã, na a'tiro nisama: “Wiogʉ, cʉ̃ diez cujiri cʉotojami”, nisama. 26 Tere tʉ'ogʉ, wiogʉ “Mʉsãrẽ weregʉti. No'o peje cʉogʉre nemorõ o'ono'rõsa'a. Apĩ moogʉ̃ pe'ere cʉ̃ cʉomi'queacãpʉreta ẽ'mape'ocã'no'gʉ̃sami”, nisami. 27 “Apeyema yʉ'ʉre wiogʉ sãjãcã ʉati'cãrãrẽ a'topʉ miitia. Miiti, yʉ'ʉ ĩ'orõpʉ wẽjẽña”, nisami, ni queose werecʉ niwĩ Jesú. Tere nígʉ̃, ʉ'mʉsepʉ mʉjã̃ca be'ro apaturi a'tigʉ, masãrẽ besegʉsa'a nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

Jesú Jerusalẽ̃pʉ sãjãa'que ni'i
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jesú queose me'rã masãrẽ wéréca be'ro Jerusalẽ̃pʉ wa'acʉ niwĩ. 29 Topʉ wa'agʉ, Betfagé, Betania wãmetise macãrĩpʉ ejase dʉporo cʉ̃ bu'erã pʉarãrẽ a'tiro ni o'ócʉ niwĩ. Te macãrĩ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo wãmeticjʉ tiropʉ nicaro niwʉ̃.

30 Cʉ̃ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:

—Si macã marĩ põtẽorõ nirĩ macãpʉ wa'aya. Topʉ ejarã, mʉsã ni'cʉ̃ burro wĩ'magʉ̃ dʉ'tenʉ'cõ'cʉre bocaejarãsa'a. Cʉ̃ ne ni'cãti pesano'ña marĩgʉ̃ nigʉ̃sami. Cʉ̃rẽ pãa, miitia. 31 No'o ni'cʉ̃ mʉsãrẽ “¿De'ro weerã pãati?” nicã, “Ʉsã wiogʉ ʉami”, niña, nicʉ niwĩ.

32 Na cʉ̃ duti'caronojõta weecãrã niwã. Topʉ ejarã, cʉ̃ ní'caronojõta wa'acaro niwʉ̃. 33 Na cʉ̃ burrore pãarĩ cura cʉ̃ wiorã narẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã cʉ̃rẽ pãati? nicãrã niwã.

34 Na yʉ'ticãrã niwã:

—Ʊsã wiogʉ ʉami, nicãrã niwã.
35 Be'ro cʉ̃rẽ Jesú tiro miacãrã niwã. Burro bu'ipʉre na ye su'ti
bu'icjasere tuweepeocãrã niwã. Tojo wééca be'ro Jesure cʉ̃ bu'ipʉ
miipeocãrã niwã. 36 Jesú cʉ̃ pesawã'cãrĩ cura masã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã,
na ye su'ti bu'icjasere ma'apʉ sẽeocũucãrã niwã. 37 Jesú ʉ̃rʉ̃gʉ̃
Olivo wãmeticjʉ tiropʉ dijari cura a'tiro weecãrã niwã. Nipe'tirã cʉ̃
bu'esere siruturã, e'catise me'rã caricũnʉ'cãcãrã niwã. Jesú weeĩ'ocã
ĩ'a'quere wãcũrã, Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorã, caricũcãrã niwã. 38 A'tiro
nicãrã niwã:
—Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ marĩ wiogʉre añurõ wa'ato. Ʊ'mʉsepʉre e'catise
niyʉ'rʉato. Nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ "Añubutiami" ni e'catise o'oato, nicãrã
niwã.
39 Na caricũcã tʉ'orã, ni'cãrẽrã fariseo masã topʉ nirã̃ Jesure a'tiro
nicãrã niwã:
—Masãrẽ bu'egʉ, ã'rã mʉ'ʉrẽ siruturãrẽ di'tamarĩdutiya, nicãrã
niwã.
40 Na tojo nicã, Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:
—Na di'tamarĩcãma, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre e'catise o'odutigʉ a'te ʉ̃tãperire
caricũcã weebosami, nicʉ niwĩ.
41 Jesú Jerusalẽ̃ tiropʉ ejagʉ, ti macãrẽ ĩ'agʉ̃, uticʉ niwĩ. 42 A'tiro
nicʉ niwĩ:
—Jerusalẽ̃cjãrã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ yʉ'rʉosĩ'rĩmiami. Cã'rõ ni'cãcãrẽ
cʉ̃ yʉ'rʉosere tʉ'omasĩcã, añuboapã. Mʉsã pe'e yʉ'ʉre ʉawe'e.
Tojo weerã yʉ'rʉono'some. Mʉsã yʉ'rʉono'bo'quere du'utoja'a.
43 Be'ro pi'etise nʉmʉrĩ a'tirosa'a. Te nʉmʉrĩrẽ mʉsãrẽ ĩ'atu'tirã
a'ti macãcjãrãrẽ wijadutitirã ni'cã sã'rĩrõjo weebi'ato'orãsama. Na
be'toanʉ'cã, nipe'tise pã'rẽrĩpʉ cã'mota'arãsama. 44 Nipe'tise mʉsã
yere cõ'adijope'orãsama. Mʉsãrẽ, mʉsã põ'rãrẽ wẽjẽpe'orãsama.
A'ti macã cjase wi'seri mʉtõdijono'rõsa'a. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ mʉsãrẽ
yʉ'rʉogʉ a'ticã ʉatiwʉ. Te ye bu'iri tojo wa'arosa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ duarãrẽ cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jesú Jerusalẽ̃pʉ ejagʉ, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. Topʉ Õ'acʉ̃rẽ
ʉ̃jʉ̃amorõpeoatjere duarãrẽ cõ'awĩrõcʉ niwĩ. 46 Narẽ cõ'awĩrõgʉ̃,
a'tiro nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: "Ya wi'i 'Ñubueri wi'i
ni'i', nino'ca wi'i ni'i." Mʉsã pe'e queoro weetiapã. Yajarã ya wi'ire
weronojõ tojacã weeapã, nicʉ niwĩ Jesú.
47 Nipe'tise nʉmʉrĩ Jesú masãrẽ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ bu'ecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo
weecã, pa'ia wiorã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã, ti macã wiorã
quẽ'rã "Cʉ̃rẽ ¿de'ro wee wẽjẽrõʉati?" nicãrã niwã. 48 Masã Jesú
weresere tʉ'otʉ'sayʉ'rʉacãrã niwã. Tojo weerã wiorã pe'e cʉ̃rẽ de'ro
weemasĩticãrã niwã. Masã ʉ̃sã me'rã uabosama nírã, wẽjẽmasĩticãrã
niwã.

20

Jesure "¿Noa dutiro me'rã weesetiti?" ní'que ni'i
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Ape nʉmʉ Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ masãrẽ bu'égʉ, cʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose
quetire werecʉ niwĩ. Topʉ pa'ia wiorã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri

masã, judío masã bʉcʉrã me'rã Jesú tiro wa'acãrã niwã. 2 Cʉ̃rẽ
sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Wereya. ¿De'ronojõ dutise me'rã mʉ'ʉ weesere tojo weeti? ¿Noa
mʉ'ʉrẽ tojo weedutigʉ dutise o'oati? nicãrã niwã.
3 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ sẽrĩtiña'megʉ̃ti. Yʉ'tiapa. 4 ¿Noa Juãrẽ
wãmeyedutigʉ o'ópari? ¿Õ'acʉ̃ o masã o'ópari? nicʉ niwĩ.
5 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na se'saro a'merĩ ucũcãrã niwã:
—¿De'ro marĩ yʉ'tirãsari? Marĩ "Õ'acʉ̃ o'ócʉ niwĩ" nicãma, "To
pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã Juãrẽ ẽjõpeotiri?" nigʉ̃sami. 6 Marĩ "Masã
cʉ̃rẽ o'ócãrã niwã" nicã quẽ'rãrẽ, nipe'tirã masã marĩrẽ ʉ̃tãperi
me'rã doquewẽjẽrãsama. Na a'tiro ẽjõpeoma. "Juã Õ'acʉ̃ ye quetire
weremʉ'tãrĩ masʉ̃ niwĩ", ni ẽjõpeoma, nicãrã niwã.
7 Tojo weerã a'tiro yʉ'ticãrã niwã:
—Masĩtisa'a. Noa Juãrẽ wãmeyedutigʉ o'óro o'ópã, nicãrã niwã.
8 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ "A'te dutiro me'rã a'tere tojo wee'e", ni
werewe'e, nicʉ niwĩ.

Da'raco'terã queoro weeti'que ni'i
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Be'ro Jesú masãrẽ a'tiro queose o'ocʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ masʉ̃ cʉ̃ ya di'tapʉ ʉ'se otesami. Tu'ajanʉ'cõ, ãpẽrãrẽ
ti wesere co'tedutigʉ cũusami. Narẽ cʉ̃ ya di'tare da'rase wapa
"Tocã'rõ yʉ'ʉre ʉ'se wiapa", niwã'cãsami. Be'ro ape di'tapʉ yoacã
nigʉ̃ wa'asami. 10 Ʉ'se dʉcatiritero nirĩ cura ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre
ʉ'se nirõpʉ ĩ'adutigʉ o'ósami. Cʉ̃rẽ o'ógʉ, "Yé di'ta da'rarãrẽ yé ʉ'sere
sẽrĩgʉ̃ wa'aya", nisami. Cʉ̃ topʉ ejacã, ti wese da'rarã cʉ̃rẽ ñe'e,
paasama. Ne cã'rõ o'otimirã, cʉ̃rẽ o'ótõrõsama. 11 Be'ro ti wese wiogʉ
apĩ cʉ̃rẽ da'raco'tegʉre o'ósami tja. Cʉ̃ quẽ'rãrẽ ña'arõ bujicã'a, ʉpʉtʉ
paa, ñe'enojõ marĩgʉ̃ tojatacã weesama. 12 Be'ro ti wese wiogʉ apĩrẽ
o'ónemosami tja. Da'raco'terã cʉ̃ quẽ'rãrẽ mejãrõta weesama. Cʉ̃rẽ
cãmida're, ti wese sumutopʉ cõ'acã'sama.
13 »Be'ro majã ti wese wiogʉ "¿De'ro weegʉsari yʉ'ʉ?" nisami. "Yʉ'ʉ
macʉ̃ ʉpʉtʉ maigʉ̃rẽ o'ógʉti. Apetero weerã cʉ̃rẽ wiopesase me'rã
ĩ'abosama", nimisami. 14 Wiogʉ macʉ̃ topʉ etacã ĩ'arã, na a'merĩ
nisama: "Ã'rĩta nimi be'ropʉ a'ti wesere ñe'eacjʉ. Ma, cʉ̃rẽ wẽjẽrã.
Be'ro a'ti wese marĩ ya wese tojarosa'a", nisama. 15 Tojo weerã cʉ̃rẽ
ñe'e, ti wese sumutopʉ miaa, cʉ̃rẽ wẽjẽcõ'asama, ni werecʉ niwĩ Jesú.
Be'ro Jesú masãrẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ ti wese wiogʉ ¿de'ro weegʉsari narẽ? 16 A'tiro
weegʉsami. Cʉ̃ a'ti, cʉ̃ ye di'ta da'rarãrẽ wẽjẽcõ'ape'ogʉsami. Be'ro
ãpẽrãrẽ ti di'tare o'ogʉsami, nicʉ niwĩ.
Jesú tojo nicã tʉ'orã, a'tiro nicãrã niwã:
—Õ'acʉ̃ tojo wa'asere cã'mota'ato, nicãrã niwã.
17 Be'ro Jesú narẽ ĩ'a, nicʉ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ ¿de'ro nisĩ'rĩrõ weeti Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nise?
A'tiro ni'i:
Ʉtã pjĩrĩ me'rã wi'i yeeri masã ni'cã pjĩ na ʉatica pjĩrẽ cõ'arãsama.

Na cõ'áca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e añurõ tutuari wi'i yeenʉ'cãmʉjãsama, niwʉ̃.
18 No'o tiga bu'ipʉ bʉrʉpejagʉnojõ mʉtõdijono'gʉ̃sami. No'o tiga pe'e cʉ̃ bu'ipʉ doquepejacãma, añuse po'capʉ wa'agʉsami, nicʉ niwĩ. Tojo nígʉ̃, cʉ̃rẽ ʉatirã be'ropʉ bu'iri da'reno'rãsama nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

Jesure bu'iri bocasĩ'rĩrã weesoose me'rã na sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

19 Pa'ia wiorã, ãpẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã cʉ̃ tojo nirĩ curata Jesure ñe'esĩ'rĩcãrã nimiwã. Te queose me'rã Jesú ʉ̃sãrẽta ucũgʉ̃ weesami nírã, tʉ'omasĩcãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃rẽ ñe'esĩ'rĩmirã, masãrẽ uirã, weemasĩticãrã niwã. 20 Ãpẽrã ĩ'adu'tiri masãrẽ nisoodutio'ocãrã niwã. Na Jesure mejẽcã nicã tʉ'osĩ'rĩcãrã niwã. "Te me'rã 'Bu'iri cʉomi' ni, wiogʉpʉre weresãta basiorosa'a", nicãrã niwã. Wiogʉ Jesure bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõcã ʉarã, tojo weecãrã nimiwã. Añurã, diacjʉ̃ ucũrã weronojõ nisoocãrã niwã. 21 Tojo weerã Jesú tiro wa'a, sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ diacjʉ̃ ucũsere ʉ̃sã masĩ'i. Masãrẽ diacjʉ̃ cjasere bu'e'e. Ãpẽrã "Wiorã nima" nirõ marĩrõ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ĩ'a'a. Õ'acʉ̃ ye cjasere diacjʉ̃ bu'eme'rĩcã'a. 22 Ʉsãrẽ wereya. Romano masã wiogʉre cʉ̃ niyeru wapaseesere wapayecã, marĩrẽ dutise ¿añuti, o ña'a nitine? ni sẽrĩtiña'cãrã niwã.

23 Jesú pe'e na ña'arõ weesĩ'rĩse me'rã sẽrĩtiña'cã ĩ'amasĩcã'cʉ niwĩ. Tojo weegʉ a'tiro nicʉ niwĩ:

24 —Ni'cã cuji niyeru cuji miitia. ¿Noa queose, noa wãme wã'ñati? nicʉ niwĩ.

Na a'tiro yʉ'ticãrã niwã:

—César, romano masã wiogʉ queose, cʉ̃ wãme wã'ña'a, nicãrã niwã.

25 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ romano masã wiogʉ wapayedutisenojõrẽ cʉ̃rẽ o'oya. Õ'acʉ̃ ye pe'ema cʉ̃rẽ o'oya. Cʉ̃ weedutisere weeya, nicʉ niwĩ.

26 Jesure masã tʉ'oropʉ mejẽcã ucũcã weemasĩticãrã niwã. Cʉ̃ pe'e cʉ̃ ucũse me'rã, cʉ̃ yʉ'tise me'rã mejõ ĩ'amarĩamʉjãcã weecʉ niwĩ. Masã cʉ̃ tojo weecã, di'tamarĩamʉjãcãrã niwã.

Masã wẽrĩca be'ro masãsere Jesure sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Be'ro ãpẽrã pa'ia saduceo masã Jesú tiro wa'acãrã niwã. Na "Wẽrĩ'cãrã masãsome", ni ẽjõpeosama. Tojo weerã Jesure a'tiro nicãrã niwã:

28 —Masãrẽ bu'egʉ, Moisé a'tiro dutise cũucʉ niwĩ: "Ni'cʉ̃ nʉmotigʉ põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩcã, cʉ̃ acabiji cʉ̃ nʉmo ní'core nʉorẽato. Be'ro cʉ̃ co me'rã ne waro põ'rãtimʉ'tãgʉ̃rẽ cʉ̃ ma'mi wẽrĩ'cʉre põ'rãtibosato", nicʉ niwĩ Moisé. 29 Ni'cʉ̃ põ'rã sietere tojota wa'acaro niwʉ̃. Masã ma'mi nʉmoti, põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. 30 Be'rocjʉ̃ quẽ'rã co wapewiore nʉorẽcʉ niwĩ. Cʉ̃ quẽ'rã põ'rã marĩgʉ̃ mejãrõta boadijacʉ niwĩ. 31 Tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, na be'rocjʉ̃ nʉorẽcʉ niwĩ tja. Cʉ̃ quẽ'rã põ'rãtitimigʉ̃ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃ be'rocjãrã quẽ'rã tojo dia'cʉ̃ nʉorẽ, põ'rãtitimirã wẽrĩdijape'tia wa'acãrã niwã. 32 Be'ro majã na nʉmo quẽ'rã wẽrĩa wa'aco niwõ. 33 To pũrĩcãrẽ wẽrĩ'cãrã

masãcã, ¿ni'í nʉmo waro tojabutiagosari? Na nipe'tirãpʉta core nʉmoticãrã niwã, nicãrã niwã.
34 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—A'ti ʉmʉcopʉre ʉmʉa, numia nʉmoti, marãpʉtima. Ape turipʉ tojo weesetitima. 35 Ña'arõ wee'quere acobojono'cãrã, wẽ́rĩ́ca be'ro masã'cãrã ʉ'mʉsepʉ nʉmoti, marãpʉtisome. 36 Na wẽ́rĩ́ca be'ro masã'cãrã nitjĩarã, Õ'acʉ̃ põ'rã nima. Tojo nicã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsepʉ nirã́ weronojõ nirãsama. Tojo weerã wẽrĩsome majã. 37 Moisépʉta a'te cjasere ojacʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ yucʉsiti, ʉ̃jʉ̃rĩ sitipʉ cʉ̃rẽ wẽrĩ'cãrã masãsere ĩ'ocʉ niwĩ. Topʉre Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ni'i. Mʉ'ʉ ñecʉ̃sʉmʉa Abrahã, Isaa, Jacob wiogʉ ni'i”, nicʉ niwĩ. Tojo nígʉ̃, “Na yʉ'ʉ tiropʉ catima” nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ. 38 Õ'acʉ̃ catirã wiogʉ nimi. Wẽrĩbajuduti'cãrã marĩma. Cʉ̃́ma nipe'tirã catinu'cũpe'ticã'ma, nicʉ niwĩ.
39 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ni'cãrẽrã Moisé oja'quere bu'eri masã Jesure a'tiro nicãrã niwã:
—Masãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ diacjʉ̃ waro ucũ'u, nicãrã niwã.
40 Be'ro cʉ̃rẽ apeye sẽrĩtiña'sĩ'rĩrã, ui nicãrã niwã.

Jesú masãrẽ “Cristo na nigʉ̃́ ¿noa macʉ̃ niti?” ni sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jesú masãrẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerãtirã masã Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉre “Davi pãrãmi nimi”, niti? 42 Davita Salmo wãmetiri pũrĩpʉ a'tiro ojacʉ niwĩ:
Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ cʉ̃ macʉ̃rẽ, yʉ'ʉre yʉ'rʉoacjʉre a'tiro nicʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ tiro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉsa'a.
43 Mʉ'ʉ to dujicã, mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'timi'cãrãrẽ docaque'acã weegʉti”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojacʉ niwĩ Davi.
44 Davi basuta Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristore “Yʉ'ʉ wiogʉ nimi”, nicʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ pãrãmi se'saro nirṍnojõ o'ogʉ, cʉ̃ wiogʉ nicʉ niwĩ, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tu'ti'que ni'i
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Nipe'tirã masã tʉ'oropʉ Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro ni werecʉ niwĩ:
46 —Mʉsã Moisé oja'quere bu'eri masãrẽ tʉ'omasĩña. Masã ĩ'ato nírã su'ti yoase paca me'rã sãña, ñubuesijatʉ'sama. Tojo nicã macã decopʉ wiopesase me'rã añuduticã ʉasama. Na nerẽse wi'seripʉ wiorã na dujiwʉase cũmurĩpʉ dujisĩ'rĩsama. Na ba'awʉaropʉ quẽ'rãrẽ mejãrõta nisĩ'rĩsama. 47 Wapewia numia ye wi'serire ẽ'masama. Na ña'arõ wee'quere wãcũdutitirã yoacã ñubueta'sasama. Náta ãpẽrã yʉ'rʉoro bu'iri da'reyʉ'rʉnʉ'cãno'rãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

21

Wapewio pajasecʉogo Õ'acʉ̃rẽ o'o'que ni'i
(Mr 12.41-44)

1 Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nígʉ̃, niyeru o'orã sãawʉase acaripʉ pajiro niyeru cʉorãrẽ sãacã ĩ'acʉ niwĩ. 2 Tojo nicã ni'cõ wapewio pajasecʉogore ni'cã acaropʉ pʉa cuji niyeru wapamarĩse cujirire sãacã ĩ'acʉ niwĩ. 3 Tere ĩ'agʉ̃, Jesú a'tiro nicʉ niwĩ:

—Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ a'tigo wapewio pajasecʉogo nipe'tirã yʉ'rʉoro o'oyʉ'rʉnʉ'cãmo. 4 Ãpẽrã pe'e narẽ dʉ'sasere o'oma. Co pe'e pajasecʉogo nimigõ, co cʉomi'que, co ba'acatibo'queacãrẽ o'ope'ocã'mo, nicʉ niwĩ.

Jesú "Õ'acʉ̃ wi'i cõ'ano'rõsa'a" ní'que ni'i
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Ni'cãrẽrã cʉ̃ bu'erã Jesure Õ'acʉ̃ wi'i cjasere ucũcãrã niwã.
—A'ti wi'i ʉ̃tãpaga paca añuse me'rã wééca wi'i añubutiari wi'i ni'i, nicãrã niwã. Tojo nicã ti wi'ipʉ cjase ma'masu'ase masã o'o'quere ucũcãrã niwã.
Jesú tojo nisere tʉ'ogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
6 —Mʉsã a'to ĩ'ase mʉtõdijono'rõsa'a. Ne ni'cã ʉ̃tãgã apega bu'ipʉ yeeturiamʉjã'que tojasome, nicʉ niwĩ.

A'ti ʉmʉco pe'tise dʉporo Jesú a'tiro wa'arosa'a ní'que ni'i
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Be'ro cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ¿de'ro nicã mʉ'ʉ ní'que wa'arosari? ¿Ñe'enojõ me'rã ĩ'ogʉ̃sari a'te tojo wa'atjere? nicãrã niwã.
8 Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ãpẽrã mʉsãrẽ nisoori nírã, tʉ'omasĩña. Pãjãrã "Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã wee'e; Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ni'i", nirãsama. Tojo nicã "Jesucristo cʉ̃ a'tiatji nʉmʉ nitoja'a", nirãsama. Na tojo nicã, tʉ'oticã'ña. 9 Mʉsã a'mewẽjẽse quetire tʉ'orã, ʉcʉaticã'ña. A'teta wa'amʉ'tãrõsa'a. Tojo nimirõ, a'ti ʉmʉco pe'tiatjo dʉ'sa'a yujupʉ.
10 Be'ro narẽ ninemocʉ niwĩ:
—Ni'cã curuacjãrã ape curuacjãrã me'rã a'mequẽrãsama. Tojo nicã ni'cã di'tacjãrã ape di'tacjãrã me'rã a'mewẽjẽrãsama. 11 Peje apesepʉre ʉpʉtʉ di'ta narãsãse wa'arosa'a. Tojo nicã ʉjaboase, dutitise wa'arosa'a. Ʉ'mʉsepʉre wiose paca bajuarosa'a.
12 »A'te tojo wa'ase dʉporo ãpẽrã mʉsãrẽ bu'iri ñe'erãsama. Ña'arõ weerãsama. Mʉsãrẽ mʉsã nerẽse wi'seripʉ beserãsama. Bese, bu'iri sõrõrãsama. Yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri wiorã tiropʉ mʉsãrẽ miarãsama. 13 Na tojo weecã mʉsã, yé cjasere wererãsa'a. 14 "Wiorãrẽ a'tiro nirãti", ni wãcũque'tiyuticã'ña. 15 Yʉ'ʉ pe'e mʉsãrẽ ucũmasĩatjere o'ogʉti. Mʉsãrẽ ĩ'atu'tirã ne ni'cʉ̃ põtẽosome. Na "Tojo niwe'e", ni ye'sumasĩsome. 16 Mʉsã pacʉsʉmʉapʉta mʉsãrẽ wiorãpʉre weresãrãsama. Mʉsã ni'cʉ̃ põ'rã nimirã, mʉsã acawererã quẽ'rã, mʉsã me'rãcjãrã mejãrõta weerãsama. Mʉsã ni'cãrẽrãrẽ wẽjẽrãsama. 17 Yʉ'ʉre ẽjõpeose bu'iri nipe'tirocjãrã mʉsãrẽ ĩ'atu'tirãsama. 18 Tojo weemicã, mʉsãrẽ ne mejẽcã wa'ama'asome. 19 Yʉ'ʉre ẽjõpeodu'utirã, yʉ'rʉwetirãsa'a. Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ catinu'cũrãsa'a.
20 »Mʉsã Jerusalẽrẽ surara ti macã sumuto be'toanʉ'cãcã ĩ'arã, masĩña. "Ti macã maata cõ'ano'rõsa'a", niña. 21 Tojo wa'acã ĩ'arã, Judea di'tapʉ nirã̃ ʉ̃rʉ̃pagʉpʉ du'tiaya. Macãpʉ nirã̃ aperopʉ wa'aya. No'o weseripʉ nirã̃ macãpʉre majãmitojatiticã'ña. 22 Te nʉmʉrĩ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ní'caronojõta wa'arosa'a. Bu'iri da'rese nʉmʉrĩ nirõsa'a. 23 Tojo wa'ase nʉmʉrĩ numia nijĩpacosãnumiarẽ, tojo nicã põ'rã mi'rĩrã cʉorãrẽ bʉjaweose nʉmʉrĩ nirõsa'a. Na

ʉmʉñarõ wa'amasĩsome. A'ti di'tapʉre ʉpʉtʉ pi'etise nirõsa'a. Õ'acʉ̃ masãrẽ ʉpʉtʉ waro bu'iri da'regʉsami. 24 Ãpẽrã a'mewẽjẽrõpʉ wẽjẽno'rãsama. Ãpẽrãrẽ nipe'tiro di'tapʉ bu'iri ñe'e miarãsama. Ape di'tacjãrã judío masã nitirã Jerusalẽrẽ mʉtõdijorãsama. Mʉtõdijo, ti macã wiorã sãjãrãsama. Õ'acʉ̃ judío masã nitirãrẽ "Tocã'rõ tojo weerãsama" ní'caro ejatuaro tojo weerãsama, nicʉ niwĩ Jesú.

Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ¿de'ro wee a'tigʉsari? nise ni'i
(Mt 24.29-35,42-44; Mr 13.24-37)

25 Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro ninemocʉ niwĩ:

—A'ti ʉmʉco pe'tiati dʉporo mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃rẽ, ñamicjʉ̃rẽ, ñocõarẽ peje mejẽcã bajuse wa'arosa'a. A'ti di'tapʉre nipe'tise di'tacjãrã dia pajiri maa bʉsʉse, pã'cõrĩrẽ tʉ'orã, ¿ñe'enojõ nisari? nírã, ʉcʉarãsama. 26 Masã a'ti di'tapʉre wa'atjere wãcũrã, ʉpʉtʉ uirã, tʉ'omasĩse pe'tirãsama. Nipe'tirã ʉ'mʉarõpʉ nirã̃ narãsãcã weeno'rãsama. 27 Tojo wa'ari cura yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ o'mecururipʉ tutuaro me'rã asistedijaticã, masã ĩ'arãsama. 28 Te peje wa'anʉ'cãrĩ curare wãcũtutua e'catiya. Ʉ'mʉarõpʉ ĩ'amorõrã weronojõ co'teya. Maata mʉsã yʉ'rʉono'rãsa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

29-30 Apeye queose o'onemocʉ niwĩ tja:

—Otese higueragʉ wãmeticjʉ o no'o nicjʉ yucʉgʉ pũrĩ ñasãwijicã, "Cʉ̃'ma dʉporo ni'i", nisa'a. 31 A'te weronojõ yʉ'ʉ todʉporo ní'que peje wa'acã, "Cã'rõacã Jesú a'ti di'ta wiogʉ sãjãtjo dʉ'sasa'a", nirãsa'a.

32 »Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. A'te peje tojo wa'ari curare nirã̃ wẽrĩsome. Tojo wa'asere ĩ'ape'ocã'rãsama. 33 A'ti ʉmʉco, a'ti di'ta pe'tidijarosa'a. Yʉ'ʉ ucũse, yʉ'ʉ bu'ese pũrĩcã ninu'cũcã'rõsa'a. Nipe'tise yʉ'ʉ ní'que queoro wa'arosa'a.

34 »Yʉ'ʉ a'tiatji nʉmʉrẽ mʉsã ne masĩtisa'a. Tojo weerã mʉsã basu añurõ co'teya. Ña'arõ weesere weepori nírã, weeticã'ña. Que'aticã'ña. A'ti ʉmʉco cjasere wãcũque'titicã'ña. Tojo weerã mʉsã wãcũña marĩrõ yʉ'ʉ a'tiati nʉmʉ nicã, ña'arã bocaejapejano'some. 35 Wa'icʉrãrẽ wãcũña marĩrõ sã'rĩsãa bi'anʉ'cõrõ weronojõ mʉsãrẽ wa'aticã'to. Ti nʉmʉrẽ nipe'tirã nipe'tirocjãrã tõ'orãsama. Tojo weerã tʉ'omasĩña. 36 Mʉsã añurõ apoyuya. Te pi'etiatje ʉ̃sãrẽ yʉ'rʉweticã weeya nírã, ñubuenu'cũcã'ña. Tojo nicã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ tiropʉ uiro marĩrõ põtẽrĩajã ñubueya, nicʉ niwĩ Jesú.

37 Jesú ʉmʉcorinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ bu'emʉjãcʉ niwĩ. Ñami ẽjã̃cã pe'ere ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo wãmeticjʉpʉ nibo'reamʉjãcʉ niwĩ. 38 Masã nipe'tirã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ bo'reacãcure cʉ̃ bu'esere tʉ'orã wa'amʉjãcãrã niwã.

22

Jesure ñe'erãtirã na apoyu'que ni'i
(Mt 26.1-5,14-16; Mr 14.1-2,10-11; Jn 11.45-53)

1 Cã'rõ Pascua bosenʉmʉ wa'atjo dʉ'sacaro niwʉ̃. Ti bosenʉmʉrẽ pã̃ bʉcʉase me'rã morẽti'quere ba'acãrã niwã. Ti bosenʉmʉ judío masã na ñecʉ̃sʉmʉa Egiptopʉ ní'cãrã wija'quere wãcũrĩ bosenʉmʉ nicaro niwʉ̃. 2 Titare pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã "¿De'ro wee

Jesure wẽjẽrõʉamitito?” nicãrã niwã. Tojo nimirã, masãrẽ ui nicãrã niwã.
3 Na tojo nícaterore Juda na “Iscariote” nino'gʉ̃pʉre wãtĩ sãjãacʉ niwĩ. Cʉ̃ doce Jesú bu'erã me'rãcjʉ̃ nicʉ nimiwĩ. 4 Juda pa'ia wiorã, tojo nicã Õ'acʉ̃ wi'i co'terã wiorã tiropʉ wa'acʉ niwĩ. Na tiropʉ ejagʉ, Jesure o'oatje cjasere ucũcʉ niwĩ. 5 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'orã, ʉpʉtʉ e'caticãrã niwã.
—Mʉ'ʉ tojo weecã, niyeru wapayerãti, nicãrã niwã. 6 Cʉ̃ “Jaʉ, cʉ̃rẽ mʉsãrẽ ĩ'ogʉ̃ti”, nicʉ niwĩ. Be'ro, “¿De'ro nicã yʉ'ʉre Jesure wiorãpʉre masã marĩrĩ cura o'oroʉamitito?” ni wãcũcʉ niwĩ.

Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã cʉ̃ ba'atʉo'que ni'i
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

7 Be'ro masã na pã̃ bʉcʉase me'rã morẽti'quere ba'ari bosenʉmʉ nicaro niwʉ̃. Ti nʉmʉ nicã, ni'cʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃rẽ na Pascua bosenʉmʉ ba'acjʉre wẽjẽsama. 8 Titare Jesú Pedro, Juãrẽ a'tiro ni o'ócʉ niwĩ:
—Marĩ Pascua bosenʉmʉ ba'atjere apoyurã wa'aya, nicʉ niwĩ.
9 Na cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿No'opʉ ʉ̃sã apoyucã ʉasari? nicãrã niwã.
10 Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã macãpʉ wa'aya. Topʉ sãjãarã, ni'cʉ̃ masʉ̃ acoga tuupeogʉre bocaejapejarãsa'a. Cʉ̃rẽ sirutu, cʉ̃ no'o wa'aro sãjãña. 11 Ti wi'i wiogʉre niña: “Ʉsãrẽ bu'egʉ a'tiro niami: ‘¿No'opʉ nisari yʉ'ʉ bu'erã me'rã Pascua bosenʉmʉ ba'atji tucũ?’ niami”, niña. 12 Mʉsã tojo nicã, ʉ'mʉarõca tucũ apoyúca tucũjopʉre ĩ'ogʉ̃sami. Topʉ marĩ ba'atjere apoyuya, nicʉ niwĩ.
13 Be'ro Pedro, Juã macãpʉ wa'acãrã niwã. Jesú narẽ ní'caronojõta nipe'tisere bocacãrã niwã. Topʉ na ba'atjere apoyucãrã niwã.
14 Be'ro Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrã me'rã ba'arãtirã ejanujãcãrã niwã. 15 Na dujipe'tica be'ro Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ mʉsã me'rã a'te Pascua ba'asere yʉ'ʉ wẽrĩse dʉporo ʉpʉtʉ ba'atʉosĩ'rĩ'i. 16 Mʉsãrẽ ni'cãrõacã a'tiro nigʉ̃ti. Ne apaturi a'tiro weenemosome. Weegʉsa'a tja nipe'tise yʉ'ʉ wiogʉ sãjãtu'ajaca be'ropʉ, nicʉ niwĩ.
17 Tojo níca be'ro sĩ'rĩrĩ pare mii, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Be'ro cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Sĩ'rĩña. A'merĩ dʉcawaa, sĩ'rĩña. 18 Mʉsãrẽ nigʉ̃ti. A'te ʉ'sedʉcaco vino ni'cãrõacã marĩ sĩ'rĩrã weronojõ weenemosome. Be'ro yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre wiogʉ sõrõca be'ro mʉsã me'rã apaturi ma'ma vinorẽ sĩ'rĩnemogʉ̃sa'a tja, nicʉ niwĩ.
19 Be'ro pãgãrẽ mii, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, dʉcawaa, cʉ̃ bu'erãrẽ o'ogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—A'te yʉ'ʉ upʉ ni'i. Mʉsã ye niatjere wẽrĩbosagʉti. A'tiro yʉ'ʉ ni'cãrõacã wee'caronojõ weenu'cũcã'ña. Tere wéérã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ wẽrĩbosasere wãcũña, nicʉ niwĩ.
20 Na ba'áca be'ro sĩ'rĩrĩ pa me'rã quẽ'rãrẽ mejãrõta weecʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'erãrẽ tĩagʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—A'ti pa, yé dí me'rã Õ'acʉ̃ masãrẽ apeye ma'ma “A'tiro weegʉti” ní'quere cũugʉ̃sami. Yʉ'ʉ wẽrĩgʉ̃, dí o'mabʉrose me'rã mʉsã ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayebosagʉti.

21 »Tojo nimicã, yʉ'ʉre wiorãpʉre o'oacjʉ yʉ'ʉ me'rã a'to dujimi.
22 Cʉ̃ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉre o'ocã, Õ'acʉ̃ ye
queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta wa'aro wee'e. Tojo wa'amirõ, yʉ'ʉre
wiorãpʉre o'ogʉma ña'abutiaro wa'arosa'a, nicʉ niwĩ.
23 Tojo nicã tʉ'orã, cʉ̃ bu'erã na basu a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿Noa nisariba cʉ̃rẽ wiorãpʉre tojo weeacjʉ? nicãrã niwã.

Jesú bu'erã "¿Ni'inojõ ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sari?" ní'que ni'i

24 Be'ro Jesú bu'erã ʉpʉtʉ a'merĩ ucũcãrã niwã:
—Marĩ wa'terore ¿noa nirõsariba marĩ yʉ'rʉoro niacjʉ? nicãrã
niwã. 25 Tere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—A'ti nucũcãrẽ dutirã ti di'tare miiwapa wa'asama. Ti di'tacjãrã
na dutino'rã pe'ere "Masãrẽ weetamurã nima", nisama. 26 Mʉsã
na wiorã weronojõ weeticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Ãpẽrã yʉ'rʉoro
niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃, mejõ nigʉ̃ weronojõ weeya. Ãpẽrãrẽ dutigʉ dutino'gʉ̃
weronojõ weeya. 27 Mʉsã tʉ'oña'cã, ¿ni'inojõ pe'e apĩ yʉ'rʉoro
niyʉ'rʉnʉ'cãsari? ¿Ba'adujigʉ o cʉ̃rẽ ba'ase ecagʉ pe'e? Ba'adujigʉ
pe'e apĩ yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãmi. Yʉ'ʉ pũrĩcã mʉsã wa'teropʉ nígʉ̃,
mʉsã dutino'gʉ̃ weronojõ ni'i.
28 »Mʉsã yʉ'ʉ me'rã ninu'cũcã'wʉ. Yʉ'ʉre mejẽcã wa'acã, mʉsã
quẽ'rã tʉ'oña'tamuwʉ̃. 29 Tojo weegʉ yʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre
o'o'caronojõta mʉsãrẽ mʉsã dutiatjere o'ogʉti. 30 A'tiro wéérã, mʉsã
yʉ'ʉ wiogʉ nirõpʉ ba'a, sĩ'rĩdujirãsa'a. Tojo weerã ãpẽrã doce cururi
Israe cururicjãrãrẽ dutirãsa'a, nicʉ niwĩ.

Jesú Pedrore "Mʉ'ʉ yʉ'ʉre 'Masĩwe'e' nigʉ̃sa'a" ní'que ni'i
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Marĩ wiogʉ Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Simó, tʉ'oya. Wãtĩ mʉsãrẽ ¿no'ocã'rõ wãcũtutuamitina? nígʉ̃,
Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩcʉ niami. Ni'cʉ̃ masʉ̃ trigo perire sʉ'awee, te caserire
cõ'arõ weronojõ mʉsã ẽjõpeosere du'uato nígʉ̃ dojoresĩ'rĩmi. 32 Cʉ̃
tojo weecã ĩ'agʉ̃, yʉ'ʉ pe'e ẽjõpeodu'ubutiaticã'to nígʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ
mʉ'ʉrẽ sẽrĩbosapʉ. Be'ro mʉ'ʉ apaturi ẽjõpeogʉ tja, mʉ'ʉ acawererã
yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ wãcũtutuacã weeya, nicʉ niwĩ.
33 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ miacã,
wa'agʉti. Mʉ'ʉ wẽrĩcã quẽ'rãrẽ, wẽrĩmasĩ'i, nicʉ niwĩ.
34 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Pedro, mʉ'ʉrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Ni'cãcã ñami cãrẽ'quẽ uuati dʉporo
i'tiati yʉ'ʉre "Cʉ̃rẽ masĩwe'e," nigʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ.

Jesú wẽrĩati dʉporo cʉ̃ bu'erãrẽ were'que ni'i

35 Be'ro Jesú a'tiro sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—Mʉsãrẽ yʉ'ʉ ajuri moorã, niyeru sãarõ moorã, sapatu moorã
o'ócaterore ¿apeyenojõ dʉ'sari? nicʉ niwĩ.
Na cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:
—Ne dʉ'satiwʉ, nicãrã niwã.
36 Be'ro narẽ nicʉ niwĩ:
—Ni'cãrõacãma a'tiro weeya. No'o ajuro cʉogʉ miaña. Niyeru
sãarõ quẽ'rãrẽ miaña. No'o di'pjĩ moogʉ̃ pũrĩcã cʉ̃ yaro su'tiro

bu'icjãrõrẽ dua, di'pjĩrẽ duuya. 37 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ yʉ'ʉre
ojayu'que queoro wa'arosa'a. A'tiro ojano'caro niwũ: “‘Cũ quẽ'rã
ña'agũ weronojõ ña'arã wa'teropʉre ña'agũ nimi’, nino'gũsami”,
niwũ. Nipe'tise yʉ'ʉre oja'que queoro wa'arota wee'e, nicʉ niwĩ.
38 Tojo nicã tʉ'orã, cũ bu'erã cũrẽ nicãrã niwã:
—Wiogʉ, ũsã pʉa di'pjĩ cʉo'o.
Cũ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Añurõsa'a, nicʉ niwĩ.

Jesú Getsemaní wãmetiropʉ cũ pacʉre ñubue'que ni'i
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

39 Be'ro Jesú cũ ba'adujica tucũpʉre wijaa wa'acʉ niwĩ. Wijaa, cũ
weesetironojõpʉma Olivo wãmeticjʉ ũrũgũpʉ wa'acʉ niwĩ. Cũ bu'erã
cũrẽ sirutucãrã niwã. 40 Topʉ etagʉ, cũ bu'erãrẽ nicʉ niwĩ:
—Wãtĩ mʉsãrẽ niquesãticã'to nírã Õ'acũrẽ sẽrĩña, nicʉ niwĩ.
41 Be'ro Jesú na dʉporo yoacureropʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ
ñubuegʉtigʉ ejaque'acʉ niwĩ. 42 Ñubuegʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Pacʉ, mʉ'ʉ ʉacã, yʉ'ʉre a'te ña'arõ yʉ'rʉatje wa'aticã'to. Yʉ'ʉ
tojo nimicã, yʉ'ʉ ʉaro weeticã'ña. Mʉ'ʉ ʉaro pe'e wa'ato, nicʉ niwĩ.
43 Be'ro ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjũ cũ tiropʉ bajuacʉ niwĩ.
Bajua, cũrẽ wãcũtutuacã weecʉ niwĩ. 44 Cũ ña'arõ ejeripõ'rãtigʉ
nemorõ tutuaro ñubuemʉjãcʉ niwĩ. Cũ asituuase pacase díperi paca
weronojõ acosurudijacaro niwũ.
45 Cũ ñubueca be'ro wã'cãnʉ'cã, cũ bu'erã tiropʉ wa'acʉ niwĩ. Na
bʉjaweti'cãrã niyucã, cãrĩ'cãrãpʉre bocaejacʉ niwĩ. 46 Narẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã tocã'rõ cãrĩti? Wã'cãnʉ'cãña. Wãtĩ mʉsãrẽ
niquesãticã'to nírã Õ'acũrẽ sẽrĩña, nicʉ niwĩ.

Jesure ñe'ewã'cã'que ni'i
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesú cũ bu'erãrẽ ucũrĩ cura pãjãrã masã cũ tiropʉ etacãrã niwã.
Juda Jesú bu'erã doce me'rãcjũ ní'cʉ na dʉporo ʉ'mʉtãwã'cãcʉ niwĩ.
Jesú tirocure wa'a, cũrẽ mi'micʉ niwĩ. 48 Jesú cũ tojo weecã, nicʉ niwĩ:
—¿Juda, mʉ'ʉ mi'mise me'rã yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ
upʉtigʉre yʉ'ʉre ĩ'atu'tirãrẽ ĩ'ogũ weeti? nicʉ niwĩ.
49 Jesú bu'erã cũrẽ ñe'eatjere masĩrã, sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Ʉsã wiogʉ, ¿di'pjĩrĩ me'rã narẽ cã'mota'arãsari? nicãrã niwã.
50 Tojo níca be'ro ni'cũ Jesú bu'egʉ pa'ia wiogʉre da'raco'tegʉre
diacjũca o'meperore dʉtepã'rẽcʉ niwĩ. 51 Tojo weecã ĩ'agũ, Jesú nicʉ
niwĩ:
—Weeticã'ña. Tocã'rõta weeya, nicʉ niwĩ.
Be'ro Jesú dʉte'caropʉre ñapeo, yʉ'rʉocʉ niwĩ. 52 Tu'ajanʉ'cõ, pa'ia
wiorãrẽ, Õ'acũ wi'ipʉ co'terãrẽ, tojo nicã judío masã bʉcʉrãrẽ cũrẽ
ñe'erã wa'arãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿Mʉsã yajari masũrẽ ñe'erã a'tirã weronojõ yʉ'ʉre di'pjĩrĩ,
yucʉpagʉ me'rã ñe'erã a'titi? 53 Nipe'tise nʉmʉrĩ yʉ'ʉ Õ'acũ wi'ipʉ
mʉsã me'rã bu'edujiwʉ. Tojo weemicã, mʉsã yʉ'ʉre ñe'etiwʉ.
Ni'cãrõacã mʉsã yʉ'ʉre ña'arõ weesere weeritero eja'a. Wãtĩ
na'itĩ'arõpʉ nigṹ mʉsãrẽ cũ ʉaro weedutimi. Tojo weero tojo wa'a'a,
nicʉ niwĩ Jesú.

Pedro Jesure “Masĩwe'e” ní'que ni'i
(Mt 26.57-58,69-75; Mr 14.53-54,66-72; Jn 18.12-18,25-27)

54 Be'ro Jesure ñe'e, pa'ia wiogʉ ya wi'ipʉ miacãrã niwã. Pedro yoacurero cʉ̃rẽ sirutucʉ niwĩ. 55 Jesure na miarĩ wi'i sope pʉ'topʉ pecame'e wĩjãcãrã niwã. Ti me'e sumutopʉ sõ'madujibʉrocãrã niwã. Pedro quẽ'rã na wa'teropʉ sõ'madujicʉ niwĩ. 56 Tojo weeri cura ni'cõ ti wi'i da'raco'tego Pedro topʉ sõ'madujicã ĩ'agõ, ʉpʉtʉ ĩ'anu'cũbajaque'aco niwõ. A'tiro nico niwõ:

—Ã'rĩ quẽ'rã sĩ'i me'rã sija'cʉta nimi, nico niwõ.

57 Pedro core nisoogʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Cʉ̃rẽ masĩtisa'a, nicʉ niwĩ.

58 Be'roacã tja apĩ cʉ̃rẽ ĩ'a, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ quẽ'rã Jesú me'rãcjʉ̃ ni'i, nicʉ niwĩ.

Pedro cʉ̃rẽ nisoocʉ niwĩ tja:

—Niwe'e. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ne masĩtisa'a, nicʉ niwĩ.

59 Be'ro ni'cã hora be'ro apĩ tu'tibocurese me'rã cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Nirõta ã'rĩ quẽ'rã Jesú me'rã niwĩ. Cʉ̃ quẽ'rã Galileacjʉ̃ta nimiba, nicʉ niwĩ.

60 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro nicʉ niwĩ:

—Ñe'enojõrẽ ucũgʉ̃ ucũsa'a. Tʉ'otisa'a, nicʉ niwĩ.

Pedro ucũpe'otimicã, cʉ̃ ucũrĩ cura cãrẽ'quẽ uucʉ niwĩ. 61 Tojo weecã, Jesú cʉ̃rẽ majãmiĩ'abʉrocʉ niwĩ. Topʉta Pedro Jesú cʉ̃rẽ ní'quere wãcũcʉ niwĩ. Jesú cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ: “Ni'cãcã ñami cãrẽ'quẽ uuati dʉporo mʉ'ʉ i'tiati yʉ'ʉre ‘Cʉ̃rẽ masĩwe'e’, nigʉ̃sa'a”, nicʉ niwĩ. 62 Tere wãcũboca wijaa, Pedro ʉpʉtʉ utiwã'cã wa'acʉ niwĩ.

Jesure na bujicã'pe'que ni'i
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Surara Jesure co'teri masã cʉ̃rẽ ña'arõ bujicã'a, paacãrã niwã. 64 Cʉ̃rẽ paa, caperire dʉ'tebi'apecãrã niwã. Tojo wee, cʉ̃rẽ nicãrã niwã:

—Níbocaya. ¿Noa mʉ'ʉrẽ paati? nicãrã niwã.

65 Peje apeye ninemo, cʉ̃rẽ bujicã'cãrã niwã.

Jesure wiorã tiropʉ na mia'que ni'i
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Ape nʉmʉ bo'reacã judío masã bʉcʉrã, pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã nerẽcãrã niwã. Be'ro Jesure na tiropʉ miacãrã niwã. Cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

67 —Wereya. ¿Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristota niti? nicãrã niwã.

Cʉ̃ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ mʉsãrẽ “Cʉ́ta ni'i” nicã, ẽjõpeosome. 68 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ apeyenojõ sẽrĩtiña'cã, ne yʉ'tima'asome. 69 Be'rocure yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ pʉ'topʉ dujigʉsa'a, nicʉ niwĩ.

70 Tojo nicã tʉ'orã, nipe'tirã sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿To pũrĩcãrẽ mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ niti? nicãrã niwã.

Jesú narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉsã nírõnojõta cʉ́ta ni'i, nicʉ niwĩ.

71 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na a'tiro nicãrã niwã:

—Ãpẽrã cũrẽ weresãrã a'manemorõ ʉatisa'a. Marĩ basuta cũ ucũsere tʉ'otoja'a, nicãrã niwã.

23

Jesú romano masã wiogʉ Pilato tiropʉ ní'que ni'i
(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Be'ro nipe'tirã wiorã wã'cãnʉ'cã, Jesure Pilato tiropʉ miacãrã niwã. 2 Topʉ ejarã weresãrã, a'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rĩ ʉ̃sã yarã masãrẽ dojorẽgũ weemi. A'tiro nimi. “Romano masã wiogʉ warore marĩ wapayewʉasenojõrẽ wapayeticã'rõʉa'a”, nimi. Apeye quẽ'rãrẽ “Yʉ'ʉ Õ'acũ bese'cʉ Cristo ni'i”, nimʉjãmi. Tojo nígũ, “Wiogʉ ni'i” nisĩ'rĩgũ, tojo nimi, nicãrã niwã.

3 Tere tʉ'ogʉ, Pilato Jesure sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Mʉ'ʉta niti judío masã wiogʉ? nicʉ niwĩ.

Jesú cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ nírõnojõta cṹta ni'i, nicʉ niwĩ.

4 Tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato pa'ia wiorãrẽ, masã topʉ nirã́ nipe'tirãrẽ nicʉ niwĩ:

—Ne cã'rõ ã'rĩrẽ bu'iri bocatisa'a, nicʉ niwĩ.

5 Na pe'e tojo nimicã, tutuaro me'rã ninemocãrã niwã:

—Cũ nipe'tirã Judeacjãrãrẽ cũ bu'ese me'rã dojorẽcusiagʉ weemi. Ne waro Galileapʉ tojo weenʉ'cãcʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ a'ti macãpʉ nimi majã, nicãrã niwã.

Jesure Herode tiropʉ mia'que ni'i

6 Pilato “Jesú Galileacjũ niapʉ” nicã tʉ'ogʉ, ãpẽrãrẽ “¿Nirõta cũ Galileacjũ niti?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ. 7 Na “Cṹta nimi”, nicãrã niwã. Tere tʉ'ogʉ, Herode tiropʉ cũrẽ o'ócʉ niwĩ. Herode Galilea di'ta wiogʉ nicʉ niwĩ. Titare cũ quẽ'rã Jerusalẽ́pʉta nicʉ niwĩ. 8 Herode todʉporopʉ Jesú Õ'acũ tutuaro me'rã weeĩ'omi nisere tʉ'ocʉ niwĩ. Tere tʉ'ogʉ, yoacã Jesure ĩ'asĩ'rĩcʉ nimiwĩ. Cũ weeĩ'ocã ĩ'asĩ'rĩcʉ niwĩ. Tojo weegʉ Jesure ĩ'agũ, pũrõ e'caticʉ niwĩ. 9 Jesure peje sẽrĩtiña'cʉ nimiwĩ. Cũ pe'e ne cã'rõ yʉ'titicʉ niwĩ. 10 Cũ Herode tiropʉre nicã, pa'ia wiorã, Moisé oja'quere bu'eri masã nicãrã niwã. Na ʉpʉtʉ tutuaro me'rã Jesure weresãrã weecãrã niwã. 11 Be'ro Herode cũ yarã surara me'rã Jesure yabi bujicã'cãrã niwã. Cũrẽ bujicã'rãtirã, wiorã sãñase su'ti añusere sãapecãrã niwã. Tojo weetoja, Herode Pilato tiropʉ o'ócʉ niwĩ tja. 12 Titare Pilato Herode me'rã todʉporopʉre a'merĩ ĩ'atimi'cãrã na a'mesʉ'acãrã niwã.

Pilato Jesure wẽjẽduti'que ni'i
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

13 Be'ro Pilato pa'ia wiorãrẽ, judío masã wiorãrẽ, nipe'tirã masãrẽ neocũucʉ niwĩ. 14 Narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã ã'rĩrẽ “Masãrẽ dojorẽcusiagʉ weemi”, ni'i. Tojo nírã, yʉ'ʉ tiropʉ miiticãrã niapʉ. Yʉ'ʉ mʉsã ĩ'orõpʉta cũrẽ sẽrĩtiña'mi'i. Mʉsã ĩ'acãta mʉsã weresãsere ne cã'rõ bu'iri bocatisa'a. 15 Herode quẽ'rã bocaticʉ niami. Tojo weegʉ apaturi cũrẽ yʉ'ʉ tiro o'ócʉ niami tja. Mʉsã masĩ'i, cũrẽ wẽjẽrõʉa'a nisere bu'iri moomi. 16 Tojo weegʉ cũrẽ tãrãdutitoja, du'uwĩrõgũti, nicʉ niwĩ Pilato.

17 Pilato Pascua bosenʉmʉnʉcũrẽ masã e'caticã ʉagʉ, ni'cũ bu'iri
da'reri wi'ipʉ nigũrẽ du'uwĩrõmʉjãcʉ niwĩ. 18 Tojo weerã nipe'tirã
ni'cãrõ me'rã caricũcãrã niwã:
—Jesure wẽjẽcõ'aña. Barrabá pe'ere du'uwĩrõña, nicãrã niwã.
19 Cũ Barrabá Jerusalẽcjãrã wiorãrẽ yʉ'rʉnʉ'cã, narẽ cõ'asĩ'rĩcʉ
niwĩ. Te bu'iri, tojo nicã cũ masãrẽ wẽjẽ'que bu'iri bi'adʉpono'cʉ
niwĩ. 20 Pilato Jesú pe'ere du'uwĩrõsĩ'rĩcʉ nimiwĩ. Tojo weegʉ masãrẽ
apaturi ucũnemocʉ niwĩ tja. 21 Cũ tojo nicã tʉ'orã, nemorõ caricũcãrã
niwã:
—Curusapʉ cũrẽ paabi'pe wẽjẽña, nicãrã niwã.
22 Be'ro i'tiati niboro Pilato ninemocʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ tojo weebosari? Ã'rĩ ne cã'rõ ña'arõ weeticʉ
niami. Ne cũrẽ wẽjẽrõʉa'a nisere bu'iri bocatisa'a. Cũrẽ tãrãdutitoja,
du'uwĩrõgũti, nicʉ nimiwĩ.
23 Tojo nicã tʉ'orã, masã du'ucũurõ marĩrõ ʉpʉtʉ caricũrã, cũrẽ
curusapʉ paabi'pe wẽjẽduticãrã niwã. Na tojo weeyurã, na ʉa'quere
bocacãrã niwã. 24 Tojo weegʉ Pilato na dutisere weecʉ niwĩ. 25 Masã
du'uwĩrõdutigʉre bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cʉre du'uwĩrõcʉ niwĩ. Cũ
wiorãrẽ macãpʉ yʉ'rʉnʉ'cãtjĩagũ, masãrẽ wẽjẽtjĩagũ, ti wi'ipʉ dujicʉ
niwĩ. Jesú pe'ema na ʉa'caronojõta narẽ wiacã'cʉ niwĩ. Mʉsã ʉaro
weeya nígũ, tojo weecʉ niwĩ.

Jesure curusapʉ paabi'pe wẽjẽ'que ni'i
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jesure curusapʉ wẽjẽrã wa'arã na miarĩ cura ni'cũ masũ Simó
wãmetigʉ Cirene wãmetiri macãcjũ cãpũpʉ ní'cʉ tojatigʉ weecʉ niwĩ.
Cũrẽ Jesú ya curusare cũ be'ro wʉasirutuduticãrã niwã.
27 Jesure pãjãrã masã sirutucãrã niwã. Numia bʉjawetirã, uti
caricũsirutucãrã niwã. 28 Jesú narẽ majãmiĩ'a, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Jerusalẽcjãrã numia, yʉ'ʉre utiticã'ña. Mʉsã basu, tojo nicã mʉsã
põ'rã ye niatje pe'ere utiya. 29 Be'ro mʉsã ña'abutiaro yʉ'rʉrãsa'a.
Te nʉmʉrĩrẽ mʉsã a'tiro nirãsa'a: "Põ'rã marĩcã, añuyʉ'rʉa'a. Ne
ni'cãti põ'rãtiña'tirã, ne ni'cãti mi'oña'tirã e'catisama", nirãsa'a.
30 Titare tojo wa'acã, masã wẽrĩsĩ'rĩrã, a'tiro nirãsama: "Ʉrũpagʉ
ũsã bu'ipʉ bʉrʉpeja, wẽjẽña." Opa bu'pare a'tiro nirãsama: "Ʉsãrẽ
ña'arõ weesere cã'mota'aya", nirãsama. 31 Yʉ'ʉ masũ añugũ, bu'iri
moogũrẽ ña'arõ weecã, bu'iri cʉorã ña'arã pe'ema totá nemorõ ña'arõ
weerãsama, nicʉ niwĩ Jesú.
32 Ãpẽrãrẽ pʉarã ña'arõ weeri masãrẽ Jesú me'rã wẽjẽrãtirã miacãrã
niwã. 33 Be'ro "Masã boaweeca dʉpoa" wãmetiropʉ ejacãrã niwã.
Topʉ Jesure curusapʉ paabi'penʉ'cõcãrã niwã. Tojo nicã pʉarã ña'arõ
weeri masãrẽ ni'cũ diacjũ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nʉ'cõcãrã niwã. 34 Jesú
cũ pacʉ Õ'acũrẽ na curusapʉ paabi'penʉ'cõca be'ro a'tiro nicʉ niwĩ:
—Pacʉ, ã'rãrẽ acobojoya. Na yʉ'ʉre tojo weesere tʉ'omasĩtima, nicʉ
niwĩ.
Surara cũ ye su'ti nimi'quere níbocape wapata'a'cãrãrẽ
dʉcawaacãrã niwã. 35 Masã topʉ ĩ'anu'cũcãrã niwã. Wiorãpʉta
bujicã'sãjãrã, Jesure a'tiro nicãrã niwã:
—Ãpẽrãmarĩcãrẽ yʉ'rʉowĩ. Diacjũta Õ'acũ bese'cʉ Cristo ni'i nígũ,
ni'cãrõacã cũ basu yʉ'rʉoato, nicãrã niwã.

36 Surara quẽ'rã cũ̃ pʉ'to wa'a, bujicã'cãrã niwã. Cũ̃rẽ vino pi'ase
me'rã morẽ'quere tĩarã, 37 a'tiro nicãrã niwã:
—Mʉ'ʉ judío masã wiogʉ ni'i nígʉ̃, mʉ'ʉ basuta yʉ'rʉoya, nicãrã
niwã.
38 Cũ̃ dʉpoa bu'ipʉ ni'cã pjĩ õ'ocãrã niwã. A'tiro ojano'caro niwʉ̃:
"Ã'rĩ judío masã wiogʉ nimi", nicaro niwʉ̃.
39 Ni'cũ̃ masʉ̃ ña'arõ wee'cʉ Jesú me'rã curusapʉ wã'ñagʉ̃ Jesure
tu'ticʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo niweti? Mʉ'ʉ basu yʉ'rʉoya. Ʉsã
quẽ'rãrẽ yʉ'rʉoya, nicʉ niwĩ.
40 Tojo nicã tʉ'ogʉ, apĩ topʉ cũ̃ me'rã wã'ñagʉ̃ cũ̃ me'rãcjʉ̃rẽ tu'tigʉ,
a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ uiweti tojo nígʉ̃? Marĩ ni'cãrõnojõ curusapʉ
wẽjẽdutino'cãrã ni'i. 41 Marĩ pũrĩcã queoro marĩ ña'arõ wee'quere
pi'eti wapayerã wee'e. Cũ̃ pũrĩcã ne ña'arõ weeticʉ nimiwĩ, nicʉ niwĩ.
42 Be'ro Jesure nicʉ niwĩ:
—Jesú, mʉ'ʉ wiogʉ sãjãgʉ̃, yʉ'ʉre wãcũapa, nicʉ niwĩ.
43 Jesú cũ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Ni'cãcãta yʉ'ʉ me'rã yʉ'ʉ wa'atjo yʉ'ʉ
pacʉ tiro Paraíso wãmetiropʉ nigʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesú cũ̃ wẽrĩ'que ni'i
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30; Heb 6.19-20; 10.19-20)

44-45 Jesú curusapʉ wẽrĩrĩ cura dajaritero nicã mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃
asiticʉ niwĩ. Nipe'tiro ti di'tapʉ na'itĩ'a wa'acaro niwʉ̃. Téé ñamica'a
tres nicãpʉ na'itĩ'atʉocaro niwʉ̃. Tojo wa'ari cura Õ'acʉ̃ wi'ipʉ
pa'ia sãjãarõpʉ cã'mota'ayooca casero deco me'rã tʉ̃'rʉ̃yojacaro niwʉ̃.
46 Be'ro Jesú caricũcʉ niwĩ:
—Pacʉ, ya ejeripõ'rãrẽ mʉ'ʉrẽ wia'a, nicʉ niwĩ.
Tojo nitojagʉta, wẽrĩa wa'acʉ niwĩ.
47 Surara wiogʉ romano masʉ̃ a'te tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ añurõ
wãcũgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta ã'rĩ ne bu'iri moogʉ̃ nimiapĩ, nicʉ niwĩ.
48 Nipe'tirã topʉ nirã̃ Jesú wẽrĩcã ĩ'arã, na ye wi'seripʉ tojaarã,
pũrõ bʉjawetirã, na cutirore paawã'cãcãrã niwã. 49 Nipe'tirã Jesú
me'rãcjãrã pe'e, tojo nicã numia Galileapʉ cũ̃rẽ sirutu'cãrã yoaropʉ
tojo wa'asere ĩ'anu'cũbajaque'acãrã niwã.

Jesure na yaa'que ni'i
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50-51 Topʉre ni'cũ̃ Judea di'tacjʉ̃ Arimatea wãmetiri macãcjʉ̃ José
wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Cũ̃ añugʉ̃ queoro weeri masʉ̃ nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃
bese'cʉ wiogʉ sãjãtjere co'tecʉ niwĩ. Cũ̃ quẽ'rã judío masã wiorã
me'rãcjʉ̃ wiogʉ nicʉ niwĩ. Tojo nimigʉ̃, cũ̃ me'rãcjãrã Jesure wẽjẽsere
tʉ'saticʉ niwĩ. 52 Jesú wẽ̃rĩ̃ca be'ro Pilato tiro Jesú ya upʉre sẽrĩgʉ̃
wa'acʉ niwĩ. 53 Cũ̃rẽ sẽrĩtoja, curusapʉ nigʉ̃rẽ miidijoo, su'tiro añurĩ
casero me'rã omacʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, ni'cã tuti ʉ̃tãgãpʉ na se'éca
tutipʉ, ne ni'cũ̃rẽ yaano'ña marĩrĩ tutipʉ cũuocʉ niwĩ. 54 Cũ̃ tojo
weeri nʉmʉ na soose dʉporo apoyuri nʉmʉ nicaro niwʉ̃. Na sooatjo
cã'rõacã dʉ'sacaro niwʉ̃.

55 Numia Jesure Galileapʉ sirutunʉ'cã'cãrã Joseré sirutuwã'cãcãrã
niwã. Sirutuwã'cã, Jesure yááca tutire ĩ'acãrã niwã. “José ¿de'ro wee
Jesú upʉre cũumiticũ?” ni ĩ'acãrã niwã. 56 Na ĩ'áca be'ro wi'seripʉ
dajarã, ʉ'mʉtise cũ upʉre wa'reatjere apoyucãrã niwã. Tu'ajanʉ'cõ,
Moisé duti'caronojõta sauru na soowʉari nʉmʉrẽ soocãrã niwã.

24

Jesú cũ masã'que ni'i
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Ma'ma semana sãjãnʉ'cãrĩ nʉmʉ soorinʉmʉ nicã numia apaturi
Jesure yaa'caropʉ bo'reacã waro wa'acãrã niwã. Na ʉ'mʉtise na
apo'quere miarã weecãrã niwã. 2 Na topʉ ejarã, ti tuti bi'acaga
ũtãgãjore aperopʉ cũñacã ĩ'acãrã niwã. 3 Tere ĩ'arã, diacjũ sãjãacãrã
niwã. Topʉ sãjãejarã, ne marĩ wiogʉ Jesú ya upʉre bocaticãrã
niwã. 4 Tojo weerã “¿De'ro wa'apari cũrẽ?” ni wãcũcãrã niwã.
Na tojo wãcũrĩ cura wãcũña marĩrõ pʉarã ʉmʉa su'ti asistese
sãña'cãrã na tiropʉ bajuanʉ'cãcãrã niwã. 5 Na ʉpʉtʉ ʉcʉa, di'tapʉ
paamu'rĩque'acãrã niwã. Na tojo weecã, ʉmʉa narẽ nicãrã niwã:

—¿De'ro weerã mʉsã boa'cãrã nirõnojõpʉre catigʉre a'mati?
6 A'tore marĩmi. Cũ masãtojami. Mʉsãrẽ Galileapʉ nígũ cũ ucũ'quere
wãcũña. 7 A'tiro niwĩ: “Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ masã
ña'arãpʉre o'ono'gũsa'a. Na curusapʉ yʉ'ʉre wẽjẽrãsama. I'tia nʉmʉ
be'ro masãgũsa'a”, nimiwĩba, ni werecãrã niwã.

8 Na tojo nicãpʉta, Jesú cũ ucũ'quere wãcũbocacãrã niwã. 9 Na
masãpepʉ ní'cãrã tojatarã, Jesú bu'erã oncere nipe'tise na ĩ'a'quere
werecãrã niwã. Tojo nicã ãpẽrã Jesure ẽjõpeorã nipe'tirãrẽ werecãrã
niwã. 10 Jesú besecũú'cãrãrẽ queti mia'cãrã a'ticʉrã numia nicãrã
niwã: María Magdalena, Juana, apego María Santiago paco, tojo nicã
ãpẽrã numia nicãrã niwã. 11 Na tojo weremicã, Jesú besecũú'cãrã na
weresere ẽjõpeoticãrã niwã. Na nima'asere weronojõ tʉ'ocãrã niwã.

12 Na tojo weemicã, Pedro pe'e masãpepʉ ĩ'agũ wa'agʉ, omawã'cãcʉ
niwĩ. Ti tutipʉ ejagʉ, mu'rĩque'a, Jesure oma'que caserire sumutopʉ
tuupe'epeo'que dia'cũrẽ ĩ'acʉ niwĩ. Be'ro tojo wa'a'quere ĩ'amarĩa,
¿de'ro wa'apariba? nígũ, cũ ya wi'ipʉ tojaa wa'acʉ niwĩ.

Emaús wãmetiri macã wa'ari ma'apʉ Jesú pʉarãrẽ bajua'que ni'i
(Mr 16.12-13)

13 Jesú cũ masãca nʉmʉrẽta pʉarã cũrẽ ẽjõpeorã na ya macã
Emaús wãmetiri macãpʉ ma'apʉ wa'arã weecãrã niwã. Jerusalẽrẽ
wijawã'cãcã, Emaúpʉ ejatjo pʉa hora wa'aro nicaro niwũ. 14 Na topʉ
wa'arã, nipe'tise Jesure wa'a'quere ucũwã'cãcãrã niwã. 15 Tere ucũrĩ
cura Jesú na tiropʉ eja, na me'rã sijawã'cãcʉ niwĩ. 16 Cũrẽ ĩ'amirã,
ĩ'amasĩticãrã niwã. Õ'acũ narẽ ĩ'amasĩcã cã'mota'acʉ niwĩ. 17 Jesú
narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Mʉsã ñe'enojõrẽ ucũwã'cãrã weeti? nicʉ niwĩ. Cũ tojo nicã, na
pũrõ bʉjawetirã, tojanʉ'cãcãrã niwã.

18 Ni'cũ Cleofas wãmetigʉ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Nipe'tirã a'te nʉmʉrĩ Jerusalẽpʉ wa'a'quere masĩpe'ticã'sama.
¿Mʉ'ʉ ni'cũta ti macãpʉ cãjĩmigũ, tojo wa'asere masĩtico'teati? nicʉ
niwĩ.

19 Cũ tojo nicã, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro wa'ati? nicʉ niwĩ.
Cũrẽ nicãrã niwã:
—Jesú Nazarecjũrẽ wa'a'quere ucũrã weeapʉ. Cũ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ niwĩ. Cũ Õ'acũ ĩ'orõpʉ, masã ĩ'orõpʉre cũ weese, cũ ucũse me'rã tutuayʉ'rʉamiwĩ. 20 Pa'ia wiorã, tojo nicã marĩ wiorã cũrẽ romano masãrẽ curusapʉ paabi'pe wẽjẽdutirã o'owã. 21 Cũrẽ "Romano masã dutisere cõ'agũ, Israe curuacjãrã wiogʉ sãjãgũsami", ni wãcũmiwũ. Apeyema cũrẽ wẽjẽca be'ro i'tia nʉmʉ wa'a'a. 22 Ni'cãrẽrã numia ũsã me'rãcjãrã na werese me'rã ũsãrẽ ʉcʉacã weeama. Ni'cãcã bo'reacã cũrẽ yaa'caropʉ ejacãrã niama. 23 Na cũ upʉre bocaticãrã niama. Ʉsãrẽ a'tiro niama. "Ʉsã quẽ'ese weronojõ Õ'acũrẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrãrẽ ĩ'apʉ. 'Jesú catimi', niama", ni quetiwereama ũsãrẽ. 24 Na tojo wéréca be'ro ãpẽrã ũsã me'rãcjãrã cũrẽ yaa'caropʉ ĩ'arã ejacãrã niama. Na numia ní'caronojõta ĩ'acãrã niama. Jesú pe'ema ĩ'aticãrã niama, nicãrã niwã.
25 Tojo nisere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã tʉ'omasĩwe'e. ¿No'ocã'rõ yoacã mʉsã Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã oja'quere ẽjõpeotirã ninu'cũrãsari? 26 "Õ'acũ bese'cʉ Cristo cũ wiogʉ sãjãse dʉporo pi'etigʉsami", ni ojacãrã niwã, nicʉ niwĩ.
27 Be'ro nipe'tise Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ cũ ye cjase ucũsere werecʉ niwĩ. Moisé cũ oja'que me'rã werenʉ'cãcʉ niwĩ. Téé Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'que me'rã yapatida'reocʉ niwĩ.
28 Be'ro na wa'aro Emaúpʉ ejacã, Jesú ti macãpʉ yʉ'rʉagʉtigʉ weronojõ weecʉ niwĩ. 29 Cũ tojo weecã ĩ'arã, cũrẽ na me'rã tojaduticãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—Ʉsã me'rã tojayá. Na'ique'a wa'aro wee'e. Ñami ẽjãrõ wee'e, nicãrã niwã.
Tojo weegʉ na me'rã tojagʉ, wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. 30 Be'ro na me'rã ba'adujigʉ pãgãrẽ mii, Õ'acũrẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, dʉcawaa, narẽ o'ocʉ niwĩ. 31 Cũ tojo weecã ĩ'arã, na "Jesúta nimi", ni ĩ'amasĩcãrã niwã. Na tojo ĩ'amasĩcãta, cũ bajudutia wa'acʉ niwĩ. 32 Cũ bajudutica be'ro na a'merĩ nicãrã niwã:
—Marĩ ma'apʉ a'tirã, cũ Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩ cjasere bu'ecã, añurõ waro tʉ'oña'sʉ, nicãrã niwã.
33 Tojo nírãta, maata Jerusalẽpʉ majãmitojaa wa'acãrã niwã. Topʉ tojatarã, Jesú cũ bu'erã oncere, ãpẽrã na me'rãcjãrã me'rã nerẽ'cãrãrẽ bocaejacãrã niwã. 34 Topʉ nerẽ'cãrã narẽ a'tiro nicãrã niwã:
—Nirõta marĩ wiogʉ Jesú wẽrĩ'cʉpʉ nimigũ, masãcʉ niami. Simó Pedro cũrẽ ĩ'acʉ niami, nicãrã niwã.
35 Be'ro na pʉarã Emaús wa'ari ma'apʉ wa'a'quere, tojo nicã Jesú cũ pã dʉcawaacã, de'ro wee na ĩ'amasĩ'quere werecãrã niwã.

Jesú cũ bu'erãrẽ bajua'que ni'i
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

36 Na ma'apʉ ĩ'a'quere wereri cura Jesú na decopʉ bajuacʉ niwĩ. Narẽ añudutigʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:
—Mʉsãrẽ mʉsã ye ejeripõ'rãrĩpʉ ejerisãjãse niato, nicʉ niwĩ.

37 Cũrẽ ĩ'amarĩa, ʉpʉtʉ uicãrã niwã. Na “Wẽrĩ'cʉ wãtĩ nisami”,
nicãrã nimiwã. 38 Cũ narẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã yʉ'ʉre uiti? Mʉsã ¿de'ro weerã diacjũ wãcũweti?
39 Ĩ'aña yʉ'ʉ omocãrĩ, yʉ'ʉ dʉ'pocãrĩrẽ. Yʉ'ʉta ni'i. Yʉ'ʉre ñe'eña'rã
a'tia. Wẽrĩ'cʉ wãtĩ mʉsã yʉ'ʉre ni'cãrõacã ĩ'arõ weronojõ upʉtitimi,
nicʉ niwĩ.
40 Tojo níca be'ro cũ omocãrĩrẽ, cũ dʉ'pocãrĩrẽ, na paabi'pe'que
cãmirẽ ĩ'ocʉ niwĩ. 41 Na e'cati ĩ'amarĩatjĩarã, ẽjõpeoticãrã niwã
yujupʉ. Tojo weegʉ narẽ nicʉ niwĩ:
—¿A'tore ba'ase marĩti? nicʉ niwĩ.
42 Cũ tojo nicã tʉ'orã, wa'i sʉsõ'cʉre cũrẽ o'ocãrã niwã. 43 Tere ñe'e,
na ĩ'orõpʉ ba'acʉ niwĩ. 44 Be'ro narẽ nicʉ niwĩ:
—A'te yʉ'ʉre wa'a'quere todʉporo mʉsã me'rã nígũ, weremiwũ:
“Nipe'tise Moisé yʉ'ʉre oja'que, Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã
na oja'que queoro wa'arosa'a”, nimiwũ. “Tojo nicã Salmo wãmetiri
pũrĩpʉ na oja'caronojõta yʉ'ʉre wa'arosa'a”, niwũ, nicʉ niwĩ.
45 Be'ro tere narẽ Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩ cjasere tʉ'omasĩcã weecʉ
niwĩ. 46 Narẽ Jesú a'tiro nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre a'tiro ojano'wũ: “Cristo Õ'acũ bese'cʉ wẽrĩgũsami. I'tia
nʉmʉ cũ wẽ́rĩca be'ro masãgũsami. 47 Cũ ye queti masãrẽ
wẽrĩbosasere nipe'tirocjãrãrẽ wereno'rõsa'a. Jerusalẽ́pʉ me'rã
weredʉ'pocãtino'rõsa'a. A'tiro nirãsama: ‘Mʉsã ña'arõ wee'quere
bʉjaweti dʉcayucã, Õ'acũ acobojogʉsami’ ”, ni ojano'wũ.
48 »Mʉsãta tojo wa'a'quere ĩ'atjĩarã, “Jesure diacjũta wa'awʉ”,
nímasĩ'i. 49 Yʉ'ʉ pacʉ mʉsãrẽ “Espíritu Santure o'ógʉti”, niwĩ. Cũ
ní'caronojõta yʉ'ʉ mʉsãrẽ o'ógʉti. Espíritu Santu mʉsãpʉre dijatagʉ,
ʉ'mʉse cjase tutuasere o'ogʉsami. Tojo weerã Jerusalẽ́pʉ cũ dijaticã,
yucueniña yujupʉ, nicʉ niwĩ.

Jesú ʉ'mʉsepʉ mʉjãa'que ni'i
(Mr 16.19-20)

50 Be'ro Jesú Jerusalẽ sumuto Betaniapʉ narẽ miacʉ niwĩ. Topʉ eja,
cũ omocãrĩ sĩomorõ, narẽ “Yʉ'ʉ pacʉ mʉsãrẽ añurõ weeato”, nicʉ
niwĩ. 51 Tojo nígũta, yoacurero mʉjãa, ʉ'mʉsepʉ miimʉjãa wa'ano'cʉ
niwĩ. 52 Te be'ro cũrẽ e'catipeorãtirã, ejaque'acãrã niwã. Be'ro pũrõ
e'catise me'rã Jerusalẽ́pʉre tojaacãrã niwã. 53 Na Õ'acũrẽ e'catise
o'orã, Õ'acũ wi'ipʉ wa'anu'cũcã'cãrã niwã.

Teófilo, mʉ'ʉrẽ tocã'rõta oja'a.

Luca

Juã Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rĩ judío masʉ̃ Zebedeo macʉ̃, Santiago acabiji nicʉ niwĩ. Cʉ̃ paco Salomé wãmetico niwõ. Co Jesú paco María ma'mio nico niwõ. Tojo weegʉ Jesú Juã basucʉ nicʉ niwĩ. Ne waropʉre Juã wa'i wẽjẽrĩ masʉ̃ nicʉ niwĩ. Ã'rĩta Jesú besecʉ̃ú'cãrã wa'terore cʉ̃ ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ waro nicʉ niwĩ. Cʉ̃, cʉ̃ ma'mi Santiago me'rã tojo wa'abosa'a nirõ marĩrõ ĩ'oduarã niyucã, Jesú narẽ Boanerges pisucʉ niwĩ. Tojo nígʉ̃, "Bʉpo Põ'rã" weronojõ pũrĩrõ ucũ'u nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ. Juã Jesú me'rã sijagʉ cʉ̃ bu'egʉ nicʉ niwĩ. Juãta Pedro me'rã Jesú masãca be'ro cʉ̃rẽ sĩosõrõcũuocapepʉ o'mawã'cãcaterore Pedro dʉporo ti pepʉre ejamʉ'tãcʉ niwĩ.

A'ti pũrĩ judío masã nitirãrẽ oja'caro weronojõ ojano'caro niwʉ̃. Tojo nicã Jesú bu'esere sirutu'cãrã cʉ̃ yere na da'ra'quere añurõ waro ojano'butiacaro niwʉ̃. A'ti pũrĩ ẽjõpeose cjasere, ma'ise cjasere ucũyʉ'rʉnʉ'cã'a. A'ti pũrĩ Jesure ẽjõpeodutiro cʉ̃ weeseti'caronojõta, cʉ̃ ucũ'caronojõta ojano'o.

Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ cʉ̃ a'ti'que ni'i

1 Ne waropʉta a'ti turi weese dʉporo Õ'acʉ̃ macʉ̃ cʉ̃ me'rã nitojacʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ nisetisere ĩ'oacjʉ cʉ̃ quẽ'rã Õ'acʉ̃ta nicʉ niwĩ. 2 Ne waropʉ Õ'acʉ̃ me'rã ni dʉ'pocãtitojacʉ niwĩ. 3 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ me'rã nipe'tisere weecʉ niwĩ. Nipe'tise cʉ̃ me'rã weeno'que ni'i. 4 Õ'acʉ̃ macʉ̃ catise pe'titise o'ogʉ nimi. Tojo nicã a'ti turicjãrãrẽ sĩ'ose weronojõ nimi. Cʉ̃ añusere, diacjʉ̃ cjasere ĩ'omi. 5 Cʉ̃ a'ti turicjãrã na'itĩ'arõpʉ weronojõ nirãrẽ añusere cʉ̃ pacʉ ye cjasere ĩ'ogʉ̃ a'tigʉ weecʉ niwĩ. Na'itĩ'ase sĩ'osere cã'mota'amasĩtisa'a. A'te weronojõ ña'ase cʉ̃rẽ põtẽoticaro niwʉ̃.

6 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ a'tise dʉporo ʉmʉ ni'cʉ̃rẽ o'ómʉ'tãcʉ niwĩ. Cʉ̃ yʉ'ʉ weronojõ Juã wãmetiwĩ. 7 Juã Õ'acʉ̃ macʉ̃ a'ti turicjãrãrẽ sĩ'oweegʉ a'tiatjere ucũmʉ'tãgʉ̃ niwĩ. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ ẽjõpeoato nígʉ̃ tojo weewĩ. 8 Cʉ̃ a'ti turicjãrãrẽ sĩ'oweegʉ waro nitiwĩ. Tojo weronojõ o'ogʉ, sĩ'oweegʉ a'tiacjʉ ye cjasere weremʉ'tãrĩ masʉ̃ a'ticʉ niwĩ. 9 Titare sĩ'ogʉ̃́ waro Jesucristo a'ti turipʉre bajuatojacʉ niwĩ. Cʉ̃́ta nipe'tirãrẽ Õ'acʉ̃ ye cjasere ĩ'ocʉ niwĩ.

10 Maatapʉta Õ'acʉ̃ cʉ̃ me'rã a'ti di'tare weecʉ niwĩ. Cʉ̃ a'topʉ nicã, cʉ̃ wééca di'tacjãrã nimirã, cʉ̃rẽ ĩ'amasĩticãrã niwã. 11 Cʉ̃ ya di'tapʉ a'ticʉ niwĩ. Tocjãrã cʉ̃ ya di'tacjãrã pe'e cʉ̃rẽ ñe'etiwã. 12 Ni'cãrẽrã cʉ̃rẽ ñe'e ẽjõpeowã. Nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ Õ'acʉ̃ põ'rã sãjãcã weewĩ. 13 Õ'acʉ̃ põ'rã nise pacʉsʉmʉa põ'rãtise weronojõ niwe'e. Cʉ̃ macʉ̃rẽ ẽjõpeose me'rã pe'e cʉ̃ põ'rã nino'o.

14 Õ'acʉ̃ macʉ̃ Õ'acʉ̃ nisetisere ĩ'ogʉ̃, a'ti turipʉre a'ticʉ niwĩ. Masʉ̃ ẽjãtjĩagʉ̃, ʉ̃sã me'rã niwĩ. Masãrẽ ma'iyʉ'rʉwĩ. Nipe'tise cʉ̃ ucũ'que, tojo nicã cʉ̃ wee'que diacjʉ̃ niwʉ̃. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ weronojõ tutuayʉ'rʉgʉ, añuyʉ'rʉgʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weesetisere ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'cʉ̃ta

nimi. Tojo weegʉ cʉ̃ pacʉ weronojõ nimi. 15 Juã Õ'acʉ̃ macʉ̃ ye quetire weregʉ, a'tiro niwĩ:

—Ã'rĩta nimi yʉ'ʉ mʉsãrẽ ucũ'cʉ. A'tiro nimiwʉ̃ba: “Be'ropʉ ni'cʉ̃ a'tigʉsami. Cʉ̃ yʉ'ʉ bajuase dʉporopʉ nitojacʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ yʉ'ʉ nemorõ nimi”, niwĩ Juã.

16 Marĩ nipe'tirã cʉ̃ añuse o'osere ñe'eticã weewe'e. Nipe'tirã ñe'enu'cũcã'a. 17 Õ'acʉ̃ dutise Moisé me'rã o'ono'caro niwʉ̃. Jesucristo me'rã pe'e Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere masĩno'o. Tojo nicã diacjʉ̃ cjasere masĩno'o. 18 Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ ĩ'aticʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ ni'cʉ̃ta cʉ̃ me'rã ninu'cũgʉ̃ cʉ̃ pacʉre marĩrẽ masĩcã weewĩ.

Juã masãrẽ wãmeyeri masʉ̃ Jesucristo ye cjasere were'que ni'i
(Mt 3.3,11-12; Mr 1.2-3,7-8; Lc 3.4-6,15-17)

19 Jerusalẽcjãrã judío masã wiorã, pa'iare Juã tiropʉ sẽrĩtiña'dutirã o'ócãrã niwã. Tojo nicã Leví ya curuacjãrãrẽ o'ócãrã niwã. Na cʉ̃ tiropʉ etarã, “¿Ñamʉnojõ waro nibutiamiti mʉ'ʉ?” niwã cʉ̃rẽ.

20 Cʉ̃ narẽ diacjʉ̃ yʉ'tiwĩ:

—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo mejẽta ni'i.

21 Na cʉ̃rẽ apaturi sẽrĩtiña'wã:

—¿To pũrĩcãrẽ ñamʉnojõ niti? ¿Mʉ'ʉ todʉporocjʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía mejẽta niti?

Juã narẽ yʉ'tiwĩ:

—Niwe'e.

Na cʉ̃rẽ apaturi sẽrĩtiña'nemowã tja:

—¿Mʉ'ʉ sõ'onícʉ Õ'acʉ̃ yere weremʉ'tãrĩ masʉ̃, masã na “A'tiacjʉ niapʉ” na ní'cʉ mejẽta niti?

Juã narẽ “Niwe'e”, niwĩ.

22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, cʉ̃rẽ “¿To pũrĩcãrẽ ñamʉnojõ niti mʉ'ʉ? Ʉsã queoro mʉ'ʉ yʉ'tisere miasĩ'rĩsa'a ʉ̃sãrẽ o'ó'cãrã tiropʉ. ¿Mʉ'ʉ basu de'ro tʉ'oña'ti mʉ'ʉ?” ni sẽrĩtiña'wã.

23 Juã narẽ yʉ'tiwĩ:

—Dʉporocjʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Isaía wãmetigʉ ní'caronojõta “Ni'cʉ̃ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ caricũnu'cũbajaque'atigʉsami” nino'cʉ ni'i. Isaía a'tiro nicʉ niwĩ:
Marĩ wiogʉ a'tiatji ma'arẽ apoyuya.
Diacjʉ̃ca ma'a, añurĩ ma'a quẽ'rã̃rõ weronojõ weeyuya, ni ojacʉ niwĩ.
Marĩ wiogʉ a'tiati dʉporo mʉsã nisetisere apoyuya, mʉsã wãcũsere dʉcayuya nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

24-25 Juãrẽ sẽrĩtiña'cãrã, fariseo masã o'ó'cãrã cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'nemowã tja:

—To pũrĩcãrẽ mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo, o Elía o sõ'onícʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nitimigʉ̃, ¿de'ro weegʉ wãmeyeti?

26 Juã narẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ aco me'rã wãmeye'e. Apĩ ni'cʉ̃ mʉsã wa'teropʉre mʉsã ĩ'amasĩtigʉ nimi. 27 Cʉ̃ yʉ'ʉ be'ro werenʉ'cãgʉ̃sami. Be'ropʉ werenʉ'cã'cʉ nimigʉ̃, yʉ'ʉ nemorõ niyʉ'rʉnʉ'cãmi. Yʉ'ʉ pe'e mejõ nigʉ̃ waro ni'i. Cʉ̃ ye sapature tuweemasĩtigʉ weronojõ cʉ̃rẽ ne ni'cãrõwijimasĩtisa'a, niwĩ Juã.

28 A'te Betania wãmetiro Jordã̃ wãmetiri maa siaquijipʉ tojo wa'awʉ. Topʉ Juã masãrẽ wãmeyewĩ.

Õ'acũ cũ bese'cʉ masãrẽ yʉ'rʉoatje ni'i

29 Tojo wa'áca be'ro ape nʉmʉ pe'e Juã Jesú a'ticã ĩ'awĩ. Cũrẽ ĩ'agũ,
a'tiro niwĩ:
—Ĩ'aña, ã'rĩ nimi Õ'acũ o'ógʉ. Cũ oveja wĩ'magũ na wẽjẽ
ũjũamorõpeogʉ weronojõ nimi. Cũ wẽrĩse me'rã a'ti turicjãrã ña'arõ
wee'quere acobojogʉsami. 30 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporopʉre a'tiro ucũgũ,
ã'rĩrẽta ucũwũ. A'tiro niwũ:
—Be'ropʉ ni'cũ a'tigʉsami. Cũ yʉ'ʉ bajuase dʉporopʉ nitojacʉ niwĩ.
Tojo weegʉ cũ yʉ'ʉ nemorõ nimi. 31 Yʉ'ʉmarĩcã cũrẽ masĩticãti.
Masĩtimigũ, Israe curuacjãrã cũrẽ masĩato nígũ narẽ aco me'rã
wãmeyegʉ a'tiwʉ, niwĩ Juã.
32 Juã ninemowĩ tja:
—Cãrũ Espíritu Santu buja weronojõ bajugʉ dijati, ã'rĩ Jesú bu'ipʉ
ejapejami. 33 Ne waro cũrẽ ne ĩ'amasĩtiwʉ. Todʉporopʉ Õ'acũ yʉ'ʉre
aco me'rã wãmeyedutigʉ, a'tiro niwĩ: "Mʉ'ʉ Espíritu Santu dijati,
ni'cũpʉre ejapejacã ĩ'agũsa'a. Cũ masãrẽ Espíritu Santure o'oacjʉ
nigũsami", niwĩ Õ'acũ. 34 A'te tojo wa'acã, yʉ'ʉ cũrẽ ĩ'amasĩwũ. Tojo
weegʉ mʉsãrẽ were'e. Cṹta nimi Õ'acũ macũ, ni werewĩ Juã.

Ne waro Jesú bu'erã ninʉ'cã'que ni'i

35 Tojo wa'áca be'ro ape nʉmʉ Juã cũ wãmeyewʉaropʉta niwĩ tja.
Ʉsã pʉarã, yʉ'ʉ, tojo nicã André Juã bu'erã niwũ. 36 Titare Jesú ũsã
pʉ'to yʉ'rʉacã ĩ'agũ, Juã a'tiro niwĩ:
—Ĩ'aña, ã'rĩ nimi Õ'acũ o'ógʉ. Oveja wĩ'magũ weronojõ nimi.
37 Cũ tojo nisere tʉ'orã, ũsã Juãrẽ sirutumi'cãrã Jesú pe'ere siru-
tunʉ'cãwũ. 38 Ʉsã tojo weecã, Jesú ũsãrẽ majãmiĩ'awĩ.
—¿Ñe'enojõrẽ ʉati? niwĩ.
Ʉsã cũrẽ yʉ'tiwʉ:
—Rabbí ¿no'opʉ niati mʉ'ʉ? niwũ. Rabbí, ũsã ye me'rã nírõ, "Ʉsãrẽ
bu'egʉ" nisĩ'rĩrõ wee'e.
39 Cũ ũsãrẽ niwĩ:
—Te'a. Ĩ'arã a'tia, niwĩ.
Ʉsã cũ me'rã wa'awʉ. Ñamica'apʉ niyucã, cũ me'rã nina'ia wa'awʉ.
40 André, yʉ'ʉ me'rã Jesure sirutugʉ, Simó Pedro acabiji niwĩ. 41 Cũ,
cũ ma'mi Simórẽ maata a'magũ wa'awĩ. Cũrẽ nicʉ niwĩ:
—Mesías masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ, Õ'acũ o'ógʉti ní'cʉre bocaejapʉ, nicʉ
niwĩ. Mesías, Cristo Õ'acũ bese'cʉ nisĩ'rĩrõ wee'e.
42 André Simórẽ Jesú tiropʉ pijiejawĩ. Cũrẽ ĩ'agũ, Jesú a'tiro niwĩ:
—Mʉ'ʉ Simó ni'i, Joná macũ. Be'ro mʉ'ʉ Cefas wãmetigʉsa'a, niwĩ.
Cefas, ũsã ye me'rã nírõ, Pedro "ũtãgã" nisĩ'rĩrõ wee'e.

Jesú Felipere, Natanaerẽ piji'que ni'i

43 Be'ro cja nʉmʉ Jesú Galileapʉ wa'asĩ'rĩwĩ. Cũ topʉ wa'ase dʉporo
Felipe wãmetigʉre bocaeja, niwĩ:
—Te'a yʉ'ʉ me'rã.
44 Felipe Betsaida wãmetiri macãcjũ niwĩ. Pedro quẽ'rã, André cũ
acabiji me'rã ti macãcjãrãta niwã. 45 Felipe Jesú "Te'a" nicã tʉ'ogʉ,
Natanaerẽ pijigʉ wa'awĩ. Cũ tiropʉ ejagʉ, cũrẽ nicʉ niwĩ:

—Ʊsã Õ'acʉ̃ bese'cʉ, Moisé cʉ̃ ya pũrĩpʉ oja'cʉre bocaejapʉ. Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã quẽ'rã cʉ̃rẽta ojacãrã niwã. Na oja'cʉ Jesú Nazarecjʉ̃ José macʉ̃ na nino'gʉ̃ niami.

46 Natanae cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—¿Mʉ'ʉ tʉ'oña'cã, Nazarepʉre añurã nibosari?

Felipe cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Te'a ĩ'arã marĩ.

47 Jesú Natanae a'ticã ĩ'agʉ̃, cʉ̃rẽ niwĩ:

—Ã'rĩ nimi Israe curuacjʉ̃ waro. Õ'acʉ̃ ʉaro queoro weegʉ́ nimi. Ne nisoose moomi.

48 Jesú tojo nicã tʉ'ogʉ, Natanae cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wĩ:

—¿De'ro wee mʉ'ʉ yʉ'ʉre masĩti?

Jesú Natanaerẽ yʉ'tiwĩ:

—Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ Felipe pijise dʉporo ĩ'atojapʉ. Mʉ'ʉ yucʉ higuera wãmeticjʉ docapʉ niapʉ.

49 Natanae cʉ̃rẽ niwĩ:

—Ʊsãrẽ bu'egʉ, mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ Israe curuacjãrã wiogʉ ni'i.

50 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:

—¿Mʉ'ʉ "Higueragʉ docapʉ niapʉ" niseacãrẽ tʉ'ogʉ, yʉ'ʉre ẽjõpeoti? Be'ropʉre mʉ'ʉ a'te nemorõ añuse waro ĩ'agʉ̃sa'a, niwĩ.

51 Jesú ninemowĩ:

—Nirõta ni'i. Be'ropʉ mʉsã ʉ'mʉse pãrĩcã ĩ'arãsa'a. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ni'i. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã yʉ'ʉ tiropʉ dijati, mʉjãamʉjãcã ĩ'arãsa'a, niwĩ Jesú.

2

Jesú cʉ̃ tutuaro me'rã ĩ'onʉ'cã'que ni'i

1 I'tia nʉmʉ Felipere, Natanaerẽ Jesú pijíca be'ro Galileapʉre Caná wãmetiri macãpʉ ni'cʉ̃ omocã dʉ'tewĩ. Cʉ̃rẽ bosenʉmʉ weepeowã. Jesú paco topʉ nico niwõ. 2 Ʊsã quẽ'rãrẽ Jesú me'rã pijiwã. 3 Na bosenʉmʉ weeri cura vino na sĩ'rĩsere tojaque'a wa'awã. Tojo weego Jesú paco co macʉ̃rẽ niwõ:

—Macʉ̃, vino pe'tia wa'apʉ.

4 Cʉ̃ core yʉ'tiwĩ:

—¿De'ro weeacjo yʉ'ʉre wereti? Yʉ'ʉ pacʉ cũu'que ejawe'e yʉ'ʉre yujupʉ, niwĩ.

5 Tojo nimicã, co pe'e ti wi'i tĩaco'terãrẽ niwõ:

—Nipe'tise cʉ̃ dutisenʉcʉ̃ queoro weeya.

6 Topʉ seisparʉ ʉ̃tã me'rã wee'queparʉ niwʉ̃. Judío masã ña'asere coerã aco poseyeseparʉ niwʉ̃. Ni'cãrʉ̃rẽ aco cincuenta o setenta litro sãjãseparʉ niwʉ̃. 7 Jesú ti wi'i tĩaco'terãrẽ niwĩ:

—A'teparʉpʉ acore piosãaña.

Na cʉ̃ dutironojõta weewã. Teparʉre añurõ piosãamu'muõ'owã. 8 Tojo wééca be'ro Jesú narẽ niwĩ:

—Cã'rõ bosenʉmʉ sʉ'ori weegʉ́ tiropʉ waamii, miaña, niwĩ.

Na "Jaʉ" ni, miawã.

9 Ti bosenʉmʉ sʉ'ori weegʉ́ Jesú weesere masĩticʉ niwĩ. Topʉ tĩaco'terã dia'cʉ̃ aco ní'quere cʉ̃ vino dʉcayu'quere masĩwã. Ti bosenʉmʉ sʉ'ori weegʉ́ tere sĩ'rĩña'gʉ̃, omocã dʉ'te'cʉre pijio, niwĩ:

10 —Ne waro vino tĩarã, añusere tĩamʉ'tãsama. Pajiro sĩ'rĩca
be'ropʉ mejõ nisema tĩabu'ipeosama. Mʉ'ʉ añuse vino pe'ere be'ropʉ
tĩadutiapã.
11 Jesú a'tere Galilea wãmetiro Caná wãmetiri macãpʉ weewĩ. A'te
ne waro cʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'onʉ'cã'que ni'i. Tere ĩ'arã, ʉ̃sã cʉ̃
bu'erã cʉ̃rẽ ẽjõpeowʉ.
12 Tojo wa'áca be'ro Jesú Capernau wãmetiri macãpʉ wa'awĩ. Cʉ̃
paco, cʉ̃ acabijirã cʉ̃ me'rã wa'awã. Ʉsã cʉ̃ bu'erã quẽ'rã wa'awʉ. Ti
macãpʉre ʉ̃sã pejeti nʉmʉrĩ niwʉ̃.

Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nirãrẽ cõ'awĩrõ'que ni'i
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Judío masã bosenʉmʉ Pascua wãmetiri bosenʉmʉ dʉporo niwʉ̃.
Ti bosenʉmʉ na ñecʉ̃sʉmʉa Egiptopʉ ní'cãrã wija'quere wãcũrĩ
bosenʉmʉ niwʉ̃. Ti bosenʉmʉ dʉporoacã Jesú Jerusalẽpʉ wa'awĩ.
14 Topʉ etagʉ, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ wa'awĩ. Ti wi'ipʉre wa'icʉrã duarãrẽ
ĩ'awĩ. Na wecʉare, ovejare, tojo nicã bujare duawã. Na wẽjẽ,
Õ'acʉ̃rẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeoajã niwã. Ãpẽrã quẽ'rã apeye di'ta cjasere
niyeru dʉcayuri masã topʉ dujiwã. 15 Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú
tãrãrĩ dare apowĩ. Ti da me'rã wa'icʉrã duarãrẽ, na yarã ove-
jare, wecʉare tãrãnʉrʉ̃wĩrõpe'ocã'wĩ. Niyeru dʉcayuri masã pe'ere
niyerure õrẽstedijowĩ. Na ye mesarire tuuquecũupe'ocã'wĩ. 16 Buja
duarãrẽ niwĩ:
—Ã'rãrẽ miiwijaaya. Yʉ'ʉ pacʉ ya wi'ire duari wi'i weeticã'ña.
17 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, todʉporocjʉ̃ Davi cʉ̃ oja'quere ʉ̃sã wãcũwʉ̃.
Cʉ̃ a'tiro ojacʉ niwĩ:
Õ'acʉ̃, mʉ'ʉ ya wi'ire ma'iyʉ'rʉmajã'a.
Na mʉ'ʉ ya wi'ire ña'arõ weecã ĩ'agʉ̃, pũrõ bʉjaweti'i, ni ojacʉ niwĩ.
18 Judío masã wiorã cʉ̃ cõ'awĩrõcã ĩ'arã, Jesure sẽrĩtiña'wã:
—¿Noanojõ dutiro me'rã mʉ'ʉ duari masãrẽ cõ'awĩrõmasĩti? Mʉ'ʉ
tojo weemasĩsere weeĩ'ose me'rã ĩ'oña ʉ̃sãrẽ.
19 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—A'ti wi'ire cõ'acã'ña. I'tia nʉmʉ be'ro yʉ'ʉ apogʉti tja.
20 Wiorã cʉ̃rẽ niwã:
—Basiowe'e. A'ti wi'ire wéérã, cuarenta y seis cʉ̃'marĩ yoogowã.
¿Mʉ'ʉ pe'e i'tia nʉmʉ be'ro tu'ajanʉ'cõgʉ̃sari tja? niwã.
21 Jesú ti wi'ire ucũgʉ̃, cʉ̃ ya upʉre ucũgʉ̃ weewĩ. 22 Ʉsã cʉ̃ ucũ'quere
cʉ̃ wẽrĩ masã̃ca be'ropʉ tʉ'omasĩwʉ̃. Tere wãcũrã, cʉ̃ ucũ'quere
“Diacjʉ̃ta nipĩ”, ni ẽjõpeowʉ. Tojo nicã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ
cʉ̃rẽ oja'que quẽ'rãrẽ ẽjõpeowʉ.

Jesú masã wãcũsere ĩ'ape'ocã'sami nise ni'i

23 Pãjãrã Jerusalẽpʉ Pascua bosenʉmʉrẽ nerẽwã. Na Jesú tutuaro
me'rã weeĩ'osere ĩ'awã. Tere ĩ'arã, Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ nimi nírã, cʉ̃rẽ
ẽjõpeowã. 24-25 Jesú pe'e narẽ ĩ'amasĩpe'ogʉ, ne ãpẽrã werero marĩrõ
cʉ̃ basu masã na wãcũsere masĩpe'ocã'wĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ “Yʉ'ʉre
ẽjõpeoma”, nitiwĩ.

3

Nicodemo Jesú me'rã ucũ'que ni'i

1 Ni'cũ fariseo masũ Nicodemo wãmetigʉ niwĩ. Cũ ãpẽrã judío masã
wiorã me'rã niwĩ. 2 Ni'cã ñami Nicodemo Jesú tiropʉ ĩ'agũ etawĩ.
Jesure ucũwĩ:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, Õ'acũ mʉ'ʉ me'rã nimi. Tojo weegʉ cũ tutuaro o'oro
me'rã mʉ'ʉ weeĩ'omasĩ'i. Mʉ'ʉ weeĩ'o'quere ĩ'arã, ũsã a'tiro masĩ'i.
Õ'acũ ũsãrẽ bu'edutigʉ mʉ'ʉrẽ o'ópĩ.
3 Jesú cũrẽ niwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ nirõta nigũti. Ne ni'cũ ne waropʉ cũ bajuanʉ'cã'caro
weronojõ bajuaapotigʉ, ne Õ'acũ tiropʉ wa'amasĩtisami.
4 Nicodemo cũrẽ sẽrĩtiña'wĩ:
—¿De'ro basiobosari marĩ bʉcʉáca be'ro apaturi majãmisãjãa, marĩ
paco ya paapʉ bajuacã tja? Marĩ pacopʉre apaturi bajuamasĩtisa'a.
5 Jesú cũrẽ yʉ'tiwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ diacjũta nigũti. Ne aco me'rã wãmeyeno'tigʉ, tojo nicã
Espíritu Santu dʉcayuno'tigʉ, Õ'acũ tiropʉ sãjãamasĩtisami. 6 Masã
põ'rã masãta nima. Náta tja Espíritu Santu me'rã bajuaaporã,
Õ'acũ põ'rã wa'asama. 7 Yʉ'ʉ “Nipe'tirã ne waropʉ bajuanʉ'cã'caro
weronojõ apaturi bajuaaporoʉa'a” nisere tʉ'ogʉ, tʉ'omarĩaticã'ña.
8 Espíritu Santu me'rã dʉcayusere ucũgũ wee'e. Espíritu Santu wĩ'rõ
weronojõ nimi. Wĩ'rõ no'o ʉaro bʉsʉ wẽetuuwã'cãsa'a. Masĩno'ña
marĩ'i, ¿no'opʉ cjase a'tiapari? “Topʉ wa'aro wee'e”, nino'ña marĩ'i.
Te weronojõ Espíritu Santu masãrẽ apaturi bajuaapocã weese ĩ'ano'ña
marĩ'i, niwĩ Jesú.
9 Nicodemo sẽrĩtiña'wĩ tja:
—¿De'ro wee Espíritu Santu me'rã bajuata basiosari?
10 Jesú cũrẽ yʉ'tiwĩ:
—¿Mʉ'ʉ Israe curuacjãrãrẽ Õ'acũ ye cjasere bu'egʉ nimigũ, a'tere
masĩweti? 11 Mʉ'ʉrẽ diacjũta nigũti. Ʉsã masĩsere, ũsã ĩ'a'quere
mʉsãrẽ werewʉ. Mʉsã ẽjõpeowe'e. 12 A'ti nucũcã cjasere yʉ'ʉ
ucũcã marĩcãrẽ, mʉsã ẽjõpeowe'e. Ʉ'mʉse cjasere yʉ'ʉ werecãma,
nemorõta yʉ'ʉre ẽjõpeotibosa'a.
13 »Ne ni'cũ masũ ʉ'mʉsepʉre wa'aña'dijati'cʉ marĩmi. Yʉ'ʉ ni'cũta
ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ dijatiwʉ. Yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ
ʉ'mʉsecjũ ni'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ ʉ'mʉse cjasere masĩ'i.
14 »Dʉporopʉ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ Moisé aña queose na
wee'cʉre ʉ'mʉarõ yucʉgʉpʉ yoocʉ niwĩ. Moisé añarẽ wee'caronojõta
masã yʉ'ʉre ʉ'mʉarõpʉ yoorãsama. 15 Nipe'tirã yʉ'ʉre ẽjõpeorã,
pecame'epʉ wa'asome. Õ'acũ me'rã catinu'cũrãsama, niwĩ Jesú.

Õ'acũ cũ macũ ni'cũ nigũrẽ o'ó'que ni'i

16 Õ'acũ a'ti nucũcãcjãrãrẽ ʉpʉtʉ ma'ígũ, cũ macũ ni'cũ nigũrẽ
o'ócʉ niwĩ. Te me'rã nipe'tirã cũ macũrẽ ẽjõpeorã, pecame'epʉ
wa'asome. Na cũ me'rã catinu'cũcã'rãsama. 17 Õ'acũ a'ti turicjãrãrẽ
bu'iri da'regʉti nígũ mejẽta cũ macũrẽ o'ócʉ niwĩ. Narẽ yʉ'rʉogʉ pe'e
tojo weecʉ niwĩ.
18 Õ'acũ cũ macũrẽ ẽjõpeorãrẽ bu'iri da'resome. Cũ macũ ni'cũ
nigũrẽ ẽjõpeoticã pũrĩcãrẽ, bu'iri da'regʉsami. 19 A'tiro ni'i. Jesucristo
sĩ'ose weronojõ nimi. Cũ Õ'acũ yere ĩ'ogũ a'tiwĩ. Cũ a'ticã,
a'ti nucũcãcjãrã cũrẽ ʉaticãrã niwã. Cũrẽ ʉaronojõ o'orã, ña'arõ

weese pe'ere ʉaripejayurã, na'itĩ'arõpʉ nirã̃ weronojõ nicãrã niwã̃.
20 Nipe'tirã ña'arõ weerã̃ Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ ʉatima. Na ña'arõ weesere
bajurẽcã ʉatirã, cʉ̃ pʉ'to nisĩ'rĩtima. 21 Añurõ weerã̃ pe'e cʉ̃ pʉ'to
sirutuma. Na tojo weecã, nipe'tise na weesere "Õ'acʉ̃ ʉaronojõ
weema", bajuyoropʉ ni masĩno'o.

Juã wãmeyeri masʉ̃ Jesú yere ucũ'que ni'i

22 Jesú Nicodemorẽ ucũca be'ro Judea wãmetiropʉ ʉ̃sãrẽ cʉ̃ bu'erãrẽ
sʉ'ori wa'awĩ. Topʉre masãrẽ wãmeyerã, yoacurecãpʉta niwʉ̃.
23-24 Juã wãmeyeri masʉ̃ cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõatji dʉporo
cʉ̃ quẽ'rã wãmeyegʉ weewĩ Enón wãmetiri macãpʉ. Enón Salim
wãmetiro pʉ'to niwʉ̃. Topʉre dia pajiri maa niwʉ̃. Masã cʉ̃ tiropʉ
wãmeyedutirã wa'awã.
25 Cʉ̃ tojo weeri cura ni'cã nʉmʉ Juã bu'esere siruturã ni'cʉ̃ judío
masʉ̃ me'rã dʉ'sasowã'cõcãrã niwã. Judío masã coewʉasenojõ me'rã
dʉ'sasocãrã niwã.
26 Tojo wa'áca be'ro cʉ̃ bu'erã Juãrẽ nicãrã niwã:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, sõ'onícatero Jordã̃ siaquijipʉ mʉ'ʉ me'rã ní'cʉ,
ʉ̃sãrẽ mʉ'ʉ were'cʉ ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ wãmeyegʉ weeami. Nipe'tirã
cʉ̃rẽ siruturã weeama.
27 Juã narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ dutíticã, masã cʉ̃rẽ sirututibosama. 28 Mʉsã yʉ'ʉ
were'quere tʉ'otojawʉ. Yʉ'ʉ "Õ'acʉ̃ bese'cʉ mejẽta ni'i", niwʉ̃. Yʉ'ʉ
cʉ̃ dʉporo o'óyumʉ'tã'cʉ ni'i. 29 A'tiro pe'e ni'i. Ni'cʉ̃ omocã dʉ'tecã,
cʉ̃ nʉmo cʉ̃ yago se'saro nisamo. Cʉ̃ me'rãcjʉ̃ cʉ̃ dʉ'tecã ĩ'agʉ̃,
e'catitamusami. Jesú ã'rĩ omocã dʉ'te'cʉ weronojõ nimi. Masã cʉ̃rẽ
siruturã cʉ̃ nʉmo weronojõ nima. Tojo weegʉ yʉ'ʉ cʉ̃ me'rãcjʉ̃ masã
cʉ̃rẽ sirutucã ĩ'agʉ̃, e'catitamu'u. 30 Masã ĩ'orõpʉ cʉ̃ siape me'rã yʉ'ʉ
bu'ipʉ wa'agʉsami. Yʉ'ʉ pe'e mejõ nigʉ̃ tojagʉ́sa'a, nicʉ niwĩ Juã cʉ̃
bu'erãrẽ.

Õ'acʉ̃ macʉ̃ ʉ'mʉsecjʉ̃pʉ a'ti'que ni'i

31 Juã cʉ̃ bu'erãrẽ ninemocʉ niwĩ tja:
—Jesú ʉ'mʉsepʉ a'ti'cʉ nipe'tirã yʉ'rʉoro nimi. A'ti di'tacjʉ̃ a'to
cjasere ucũsami. Ʉ'mʉsepʉ a'ti'cʉ pe'e nipe'tirã yʉ'rʉoro nimi. 32 Cʉ̃
ʉ'mʉsepʉ ĩ'a'quere, cʉ̃ tʉ'o'quere ucũsami. Ne ni'cʉ̃ cʉ̃ ucũsere
ẽjõpeotisami. 33 Tojo nimicã, no'o ni'cãrẽrã cʉ̃rẽ ẽjõpeoma. Na
cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, "Õ'acʉ̃ diacjʉ̃ta ucũmi", ni ĩ'oma. 34 Õ'acʉ̃ Jesucristore
Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉmajãcã weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ pacʉ
yere ucũmi. 35 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ ma'ígʉ̃, nipe'tisere, nipe'tirãrẽ
dutimasĩsere o'ocʉ niwĩ. 36 Cʉ̃ macʉ̃rẽ ẽjõpeorãnojõ catinu'cũsere
cʉoma. Cʉ̃rẽ ẽjõpeosĩ'rĩtirã pe'e Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'asome. Õ'acʉ̃rẽ
ʉpʉtʉ bu'iri da'reno'rãsama.

4

Jesú Samariacjõ me'rã ucũ'que ni'i

1-3 Pãjãrã masã Jesure sirutuwã. Juã wãmeyeri masʉ̃ yʉ'rʉoro ʉ̃sã
Jesú bu'erã pe'e masãrẽ wãmeyewʉ. Jesú cʉ̃ basu narẽ wãmeyetiwĩ.
A'te, pãjãrã masã sirutuse, wãmeyese quetire fariseo masã tʉ'ocãrã
niwã. Te quetire tʉ'oapã nígʉ̃, Jesú Judeapʉ ní'cʉ Galileapʉ wa'awĩ.

4 Topʉ wa'agʉ, cʉ̃ Samaria di'tapʉ yʉ'rʉwã'cãwĩ. 5 Ti di'tapʉre Sicar
wãmetiri macãpʉ etawĩ. Ti macã pʉ'to dʉporocjʉ̃ Jacob cʉ̃ macʉ̃
Joseré o'óca di'ta niwʉ̃. 6 Topʉ aco waari pe Jacob cʉ̃ wééca pe niwʉ̃.
Jesú to yʉ'rʉagʉ, caributia wa'awĩ. Tojo weegʉ dajaritero nicã ti pe
sumutopʉ soogʉ ejanujãwĩ.
7-8 Cʉ̃ topʉ dujiri cura ʉ̃sã ba'ase duurã wa'arã macãpʉ pi'awʉ. Ʉsã
topʉ nirĩ cura ni'cõ numio Samariacjõ ti pepʉre aco waago etaco niwõ.
Jesú core nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre aco tĩañã.
9 Co cʉ̃rẽ yʉ'tico niwõ:
—¿De'ro weegʉ mʉ'ʉ judío masʉ̃ nimigʉ̃, yʉ'ʉ Samariacjõrẽ aco
sẽrĩti? nico niwõ. Titapʉre judío masã Samaria di'tacjãrã me'rã ne
a'mesʉ'aticũcãrã niwã. Te ye bu'iri cʉ̃rẽ tojo nico niwõ.
10 Jesú nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ masãrẽ o'osere masĩtisa'a. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ masĩtisa'a.
Mʉ'ʉ masĩgõ pũrĩcã, yʉ'ʉre sẽrĩboapã. Mʉ'ʉ sẽrĩcã, yʉ'ʉ pe'e aco
catise o'ose warore o'oboapã.
11 Co ninemoco niwõ tja:
—¿Ñe'e me'rã mʉ'ʉ acore waamiibosari? A'ti pe ʉ̃'cʉ̃a ni'i. ¿No'opʉ
mʉ'ʉ aco catise o'osere bocabosari? 12 Marĩ ñecʉ̃ Jacob a'ti pe cjasere
sĩ'rĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ põ'rã, cʉ̃ yarã ecarã quẽ'rã sĩ'rĩcãrã niwã. Cʉ̃ marĩrẽ
a'ti pere cũucʉ niwĩ. ¿Mʉ'ʉ pe'e cʉ̃ nemorõ niti?
13 Cʉ̃ core yʉ'ticʉ niwĩ:
—Nipe'tirã a'ti pe cjase acore sĩ'rĩrã, apaturi acowʉorãsama. 14 Yʉ'ʉ
o'ose pe'ere sĩ'rĩrã, ne acowʉosome. Napʉre na ye ejeripõ'rãrĩpʉ aco
o'mabʉronu'cũrõ weronojõ nirõsa'a. Na catinu'cũcã'rãsama.
15 Co cʉ̃rẽ nico niwõ:
—To pũrĩcãrẽ yʉ'ʉre te acore o'oya. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre o'ocã, yʉ'ʉ
acowʉosome. Tojo nicã a'ti pepʉre aco waasĩ'rĩgõ ĩ'anu'cũsome, nico
niwõ.
16 Jesú core nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ marãpʉre pijigo wa'aya.
17 Co cʉ̃rẽ yʉ'tico niwõ:
—Yʉ'ʉ marãpʉ marĩgõ ni'i.
Jesú core nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ “Marãpʉ moo'o” nígõ, diacjʉ̃ta yʉ'tiapʉ. 18 Mʉ'ʉ
ni'cãmocʉrã ʉmʉa me'rã marãpʉtiña'co nimiwʉ̃. Ni'cãrõacã mʉ'ʉ
cʉogʉ mʉ'ʉ marãpʉ diacjʉ̃ nitimi. Mʉ'ʉ ucũse diacjʉ̃ta ni'i.
19 Tojo nicã tʉ'ogo, Jesure nico niwõ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nisa'a. 20 Ʉsã ñecʉ̃sʉmʉa
Samariacjãrã sicʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocãrã niwã. Mʉsã judío
masã pe'e “Jerusalẽpʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoroʉa'a”, ni wãcũ'u, nico niwõ.
21 Jesú core nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ ucũsere tʉ'oya. Cã'rõacã dʉ'sa'a sicʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ wa'atimirã,
Jerusalẽpʉ wa'atimirã mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoatjo. 22 Mʉsã Samariacjãrã
mʉsã ẽjõpeosere añurõ tʉ'omasĩtisa'a. Ʉsã pũrĩcã ʉ̃sã ẽjõpeosere
masĩ'i. A'tiro ni'i. Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ judío masʉ̃ nigʉ̃sami.
23 Ẽjõpeoritero etarosa'a. A'tiro nicãrẽ nitoja'a. Masã Õ'acʉ̃rẽ
diacjʉ̃ta ẽjõpeorã na ye ejeripõ'rãrĩpʉ ẽjõpeorãsama. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ

ẽjõpeorãrẽ tojo ẽjõpeocã ʉasami. 24 Õ'acʉ̃ bajutigʉ nimi. Cʉ̃rẽ
ẽjõpeorã ejeripõ'rãrĩpʉ diacjʉ̃ta ẽjõpeoroʉa'a.
25 Co cʉ̃rẽ nico niwõ:
—Yʉ'ʉ masĩ'i. Mesías, Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ Cristo, a'tigʉsami. Cʉ̃ a'tigʉ,
marĩrẽ nipe'tisere weregʉsami, nico niwõ.
26 Tojo nicã tʉ'ogʉ, core nibajũrẽcʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã ucũgʉ̃ Õ'acʉ̃ bese'cʉta ni'i.
27 Na a'tiro nirĩ cura ʉ̃sã ba'ase duurã eja'cãrã Jesú tiropʉre etawʉ.
Ʉsã Jesú numio me'rã ucũcã ĩ'arã, ĩ'amarĩa wa'acãti. Ne ni'cʉ̃pʉta
cʉ̃rẽ "¿Ñe'enojõrẽ ʉago weeati? o ¿ñe'enojõ cjasere ucũrã weeati?" ni
sẽrĩtiña'ma'atiwʉ.
28 Ʉsã na tiropʉ etacã ĩ'agõ, co aco waatjʉre topʉta dʉpocã, macãpʉ
wa'a wa'awõ. Topʉre etago, masãrẽ wereco niwõ:
29 —Mʉsã quẽ'rã ĩ'arã a'tia. Sõ'o, ni'cʉ̃ ʉmʉ niami. Cʉ̃ yʉ'ʉ de'ro
wee'quere masĩpe'ocã'mi. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ bese'cʉta niapĩba, nico niwõ.
30 Be'ro co tojo werecã tʉ'orã, na Jesú tiropʉ ĩ'arã a'ticãrã niwã. 31 Na
a'tiri cura ʉ̃sã Jesure ba'ase ecarã weemiwʉ̃.
32 Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ ba'ase cʉosere mʉsã masĩtisa'a.
33 Tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã "¿Ãpẽrã cʉ̃rẽ ba'ase ecatojapari?"
ni a'merĩ sẽrĩtiña'wʉ̃.
34 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre o'ówĩ. Yʉ'ʉ cʉ̃ ʉaro weegʉ wee'e. Cʉ̃ weeduti'quere
weepe'ogʉ, yʉ'ʉ ba'agʉ weronojõ tʉ'oña'a. 35 Mʉsã a'tiro ni wãcũ'u:
"Ba'paritise mujĩpũrĩ dʉ'sa'a otese dʉcatiatjo." Yʉ'ʉ pe'e ĩ'acãma,
pupi ñairõpʉ wee'e. Jesú a'tiro ucũgʉ̃, masãrẽ ucũgʉ̃ weewĩ. Na
cʉ̃ ucũsere ẽjõpeoatjo cã'rõ dʉ'sa'a nígʉ̃, tojo niwĩ. 36 Ote'quere
tʉ̃'rẽrĩ masʉ̃ cʉ̃ da'ra'que wapa wapeyeno'sami. Ã'rĩ da'ragʉ weronojõ
masãrẽ ẽjõpeocã weegʉ́ quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ wapayegʉsa'a. Ẽjõpeorã,
na catinu'cũcã'rãsama. Ne waro weremʉ'tã'cʉ, apĩ werenemoturi-
awã'cãgʉ̃ na weresere ẽjõpeocã ĩ'arã, na pʉarãpʉta e'catirãsama.
37 Masã ucũwʉaronojõpʉma a'tiro ni'i: "Ni'cʉ̃ ne waro otesami. Be'ro
te dʉcare miirĩ masʉ̃ apĩ nisami tja." 38 Mʉsã yʉ'ʉ bu'erã te weronojõ
ni'i. Ãpẽrã Õ'acʉ̃ ye cjasere weremʉ'tãcãrã niwã. Ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉ
mʉsãrẽ na weremʉ'tã'quere werenemodutigʉ o'ó'o. Mʉsã werese
me'rã narẽ yarã wa'acã weerãsa'a, niwĩ Jesú.
39 Samariacjõ co ya macãcjãrãrẽ a'tiro nico niwõ:
—Sõ'onícʉ nipe'tise yʉ'ʉ wee'quere masĩpe'ocã'mi. Co tojo nicã
tʉ'orã, pãjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeowã. 40 Tojo weerã Jesú tiropʉ a'ti, cʉ̃rẽ na
tiropʉ tojadutiwã. Cʉ̃ na tiropʉre pʉa nʉmʉ tojaque'awĩ. 41 Be'ro Jesú
cʉ̃ weresere tʉ'orã, pãjãrã ẽjõpeonemowã. 42 Be'ro numiorẽ niwã:
—Ʉsã mʉ'ʉ were'que me'rã dia'cʉ̃ cʉ̃rẽ ẽjõpeowe'e. Ʉsã basu cʉ̃
ucũsere tʉ'oapʉ. Tojo weerã cʉ̃rẽ ẽjõpeo'o. Ʉsã masĩ'i. Diacjʉ̃ta niapã.
Cʉ̃ Õ'acʉ̃ bese'cʉ a'ti turicjãrã masãrẽ yʉ'rʉogʉ nimi, niwã core.

Jesú wiogʉ docacjʉ̃ macʉ̃rẽ yʉ'rʉo'que ni'i

43 Pʉa nʉmʉ Samariacjãrã me'rã níca be'ro Jesú Galilea di'tapʉ
wa'awĩ. 44 Todʉporo a'tiro niwĩ Jesú:
—Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ cʉ̃ ya di'tacjãrã ẽjõpeotisama.
45 Tojo nimicã, cʉ̃ ya di'ta Galileapʉ etacã, masã tocjãrã pe'e cʉ̃rẽ

añurõ ñe'ewã. Na quẽ'rã Jerusalẽpʉ judío masã bosenʉmʉ Pascua ĩ'arã ejacãrã niwã. Topʉ Jesú cʉ̃ weeĩ'o'quere ĩ'acãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃rẽ ẽjõpeowã.

46 Jesú Galileapʉ ejagʉ, Canápʉ aco ní'quere cʉ̃ vino wééca macãpʉ apaturi dajawĩ. Ti macãpʉre ni'cʉ̃ Galilea di'ta wiogʉ docacjʉ̃ niwĩ. Cʉ̃, cʉ̃ macʉ̃ dutitigʉre Capernaupʉ cʉocʉ niwĩ. 47 Cʉ̃, Jesú Judeapʉ ní'cʉ Galileapʉ etapʉ nise quetire tʉ'ogʉ, Jesú tiropʉ a'ticʉ niwĩ.

—Yʉ'ʉ macʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉ a'tia. Cʉ̃ wẽrĩse pʉ'toacãpʉ niami, niwĩ.

48 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:

—Mʉsã yʉ'ʉ weeĩ'oticãma, ẽjõpeowe'e.

49 Cʉ̃ dutitigʉ pacʉ pe'e Jesure niwĩ:

—Wiogʉ, pajaña'ña. Te'a quero yʉ'ʉ macʉ̃ wẽrĩse dʉporo.

50 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:

—Mʉ'ʉ ya wi'ipʉ tojaagʉsa'a. Mʉ'ʉ macʉ̃ catisami, niwĩ. Cʉ̃ Jesú tojo nisere tʉ'ogʉ, cʉ̃ ya wi'ipʉ tojaa wa'awĩ. 51 Cʉ̃ dajagʉti weeri cura cʉ̃rẽ da'raco'terã ma'apʉ põtẽrĩ, cʉ̃rẽ werecãrã niwã:

—Mʉ'ʉ macʉ̃ catiami.

52 Na werecã, “¿De'ro nicã cʉ̃ añunʉ'cãti?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ. Na “Ñamica'a dajaritero be'ro ujaque suruno'ami”, nicãrã niwã.

53 Na werecã, cʉ̃ “Jesú yʉ'ʉre ti horata ‘Mʉ'ʉ macʉ̃ catisami’, niami”, nicʉ niwĩ. Tojo weerã nipe'tirã cʉ̃, cʉ̃ ya wi'icjãrã Jesure ẽjõpeocãrã niwã.

54 Ti di'ta Galileapʉre aco ní'quere vino cʉ̃ dʉcayúca be'ro wiogʉ macʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉ, Jesú pʉati cʉ̃ tutuase me'rã weeĩ'ogʉ̃ weewĩ. Judea di'tapʉ ní'cʉ dajagʉ, tere weewĩ.

5

Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉo'que ni'i

1 Wiogʉ docacjʉ̃ macʉ̃rẽ yʉ'rʉóca be'ro Jesú Jerusalẽpʉ judío masã bosenʉmʉ ĩ'agʉ̃ majãmitojaawĩ tja. 2 Jerusalẽrẽ sã'rĩsãaca sã'rĩrõpʉre ni'cã sope Oveja wãmetiri sope niwʉ̃. Ti sope pʉ'to na u'arãtirã apóca pe niwʉ̃. Ti pe hebreo ye me'rã Betsaida wãmetiwʉ. Ti pe sumutopʉre ni'cãmocʉse tucũrĩ ti'aya marĩse tucũrĩ niwʉ̃. 3-4 Te tucũrĩpʉ pãjãrã dutitirã nucũcãpʉ cũñawã. Caperi bajuno'tirã, opa cõ'ñerĩ sijarã, tojo nicã sijamasĩtirã niwã. Ti ditarapʉre wãcũña marĩrõ ni'cãrẽtiri Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ dijatamʉjãpʉ. Dijata, acore a'meña'cã weemʉjãpʉ. Cʉ̃ tojo wééca be'ro ti pepʉ doqueñojãmʉ'tãgʉ̃ yʉ'rʉono'pʉ. Tojo weerã na cʉ̃ yʉ'rʉosere co'terã, topʉ cũñacãrã niwã. 5 Topʉre ni'cʉ̃ dutitigʉ niwĩ. Treinta y ocho cʉ̃'marĩ wa'acaro niwʉ̃ cʉ̃ dutitiwã'cõca be'ro. 6 Jesú ti ditara tiropʉ yʉ'rʉagʉ, topʉ cũñagʉ̃rẽ ĩ'awĩ. Cʉ̃ yoacã dutiticã ĩ'agʉ̃, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wĩ:

—¿Mʉ'ʉ yʉ'rʉono'sĩ'rĩsari? niwĩ.

7 Cʉ̃ Jesure yʉ'tiwĩ:

—Wiogʉ, yʉ'ʉre ne weetamugʉ̃ marĩmi. Nipe'tisetiri aco a'meña'rĩ cura yʉ'ʉ ti pepʉ sãjãasĩ'rĩcã, ãpẽrã yʉ'ʉ dʉporo sãjãamʉ'tãmʉjãwã.

8 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:

—Wã'cãnʉ'cãña. Mʉ'ʉ cũñarõrẽ tuutũrẽ, wa'agʉsa'a.

9 Cʉ̃ tojo nirĩ cura yʉ'rʉono'cʉpʉ tojawĩ. To be'ro wã'cãnʉ'cã, cʉ̃ cũñarõrẽ tuutũrẽ, sijanʉ'cãwĩ. Cʉ̃rẽ yʉ'rʉoca nʉmʉ sauru niwʉ̃.

10 Tojo weerã yʉ'rʉono'cʉ cʉ̃ cũña'carore o'macã ĩ'arã, judío masã
wiorã cʉ̃rẽ nicãrã niwã:
—¿De'ro weegʉti mʉ'ʉ ni'cãcã marĩ soodutíca nʉmʉ sauru nimicã,
mʉ'ʉ cũñarõrẽ o'masijati? Marĩrẽ tojo weedutiwe'e.
11 Cʉ̃ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre yʉ'rʉo'cʉ "Mʉ'ʉ cũñarõrẽ tuutũrẽ, o'mawã'cãgʉ̃sa'a",
niami.
12 Na cʉ̃rẽ nicãrã niwã:
—¿Noanojõ mʉ'ʉrẽ tojo weedutiati?
13 Cʉ̃ Jesure masĩticʉ niwĩ. Jesú sijamasĩtigʉre yʉ'rʉóca be'ro pãjãrã
masã wa'teropʉ morẽsu'uwã'cãwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ ĩ'amasĩticʉ niwĩ.
14 Be'ro Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ cʉ̃rẽ bocaejagʉ, niwĩ:
—Añurõ weeapa. Mʉ'ʉ yʉ'rʉono'cʉpʉ ni'i. Apaturi ña'arõ ween-
emoacʉpa. Mʉ'ʉ ña'arõ weenemogʉ̃, nemorõ ña'arõ yʉ'rʉgʉsa'a,
niwĩ.
15 Jesú tojo nicã tʉ'ogʉ, judío masã wiorãrẽ weregʉ wa'acʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉre yʉ'rʉo'cʉ Jesú wãmeticʉ niami.
16 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, judío masã wiorã Jesú cʉ̃ sauru nicã masãrẽ
yʉ'rʉo'que quetire masĩcãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃ me'rã a'pepũrĩnʉ'cã,
cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩcãrã niwã.
17 Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ pacʉ da'ranu'cũcã'mi. Yʉ'ʉ quẽ'rã da'ranu'cũcã'a, niwĩ Jesú.
18 Sauru nicã da'radutitisere Jesú yʉ'rʉnʉ'cãse bu'iri wiorã cʉ̃rẽ
wẽjẽsĩ'rĩwã. Be'ro cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ "Yʉ'ʉ pacʉ nimi" nisere tʉ'orã, nemorõ
cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩwã. "Cʉ̃ tojo nígʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ ni'cãrõwijigʉ weemi", niwã.

Jesucristo cʉ̃ ye quetire werese ni'i

19 Jesú narẽ niwĩ:
—Diacjʉ̃ mʉsãrẽ weregʉti. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ yʉ'ʉ se'saro apeyenojõ
weemasĩwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ weesere ĩ'a'a. Te dia'cʉ̃rẽ wee'e. A'tiro ni'i.
Nipe'tise yʉ'ʉ pacʉ weesere yʉ'ʉ quẽ'rã tere wee'e. 20 Yʉ'ʉre ma'ígʉ̃,
yʉ'ʉ pacʉ nipe'tise cʉ̃ weesetisere ĩ'omi. Ni'cãrõacã sijamasĩtigʉre
yʉ'rʉo'que nemorõ be'ropʉre weegʉsami. Mʉsã tere ĩ'amarĩarãsa'a.
21 Yʉ'ʉ pacʉ masã wẽrĩ'cãrãrẽ masõmi. Cʉ̃ weronojõ yʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ
masõsĩ'rĩrãrẽ masõgʉ̃sa'a. 22-23 Yʉ'ʉ pacʉ masã weesetisere besetimi.
Yʉ'ʉ pe'ere masãrẽ "Añurõ weema" o "Ña'arõ weema" ni, besedutiwĩ.
Nipe'tirã yʉ'ʉ pacʉre añurõ ucũma. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ añurõ ucũato
nígʉ̃ yʉ'ʉre masãrẽ besedutimi. Yʉ'ʉre añurõ ucũtirã, yʉ'ʉre o'ó'cʉ
quẽ'rãrẽ añurõ ucũtima.
24 »Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Yʉ'ʉ nisere tʉ'orã, yʉ'ʉre o'ó'cʉre ẽjõpeorã
catinu'cũsere cʉoma. Na bu'iri da'reno'some. Na pecame'epʉ
wa'abo'cãrã yʉ'rʉwetitojama. 25 Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti tja. Cã'rõacã dʉ'sa'a
Õ'acʉ̃rẽ moorã yʉ'ʉre ẽjõpeoatjo. Na ẽjõpeoritero nitoja'a. Yʉ'ʉ
ucũsere tʉ'o, tere weerã catinu'cũcã'rãsama. 26 Yʉ'ʉ pacʉta masãrẽ
catinu'cũsere o'omasĩmi. Cʉ̃́ta masãrẽ catinu'cũcã weedutigʉ yʉ'ʉre
o'ómi. 27 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre masãrẽ besedutisere cũuwĩ. Yʉ'ʉ cʉ̃ macʉ̃
masã weronojõ upʉtigʉ nitjĩagʉ̃, masãrẽ bese'e. 28 Mʉsã a'tere
tʉ'orã, ʉcʉaticã'ña. Ni'cã nʉmʉ nipe'tirã wẽrĩ'cãrã yʉ'ʉ ucũsere
tʉ'orãsama. 29 Tere tʉ'orã, masãperipʉ ní'cãrã masãpe'tiarãsama.

Añurõ weeseti'cãrã catinu'cũajã masãrãsama. Ña'arõ wee'cãrã pe'e bu'iri da're bajuriono'ajã masãrãsama, niwĩ Jesú.

Jesucristo "A'te ye bu'iri yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i" nise ni'i

30 Jesú wiorãrẽ ninemowĩ tja:
—Yʉ'ʉ basu, yʉ'ʉ se'saro masãrẽ besemasĩtisa'a. Yʉ'ʉ pacʉ ʉaro, cʉ̃ dutironojõ yʉ'ʉ bese'e. Yʉ'ʉ ʉaro weesĩ'rĩsere weewe'e. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'ó'cʉ ʉaro wee'e. Tojo weegʉ yʉ'ʉ besese queoro ni'i. 31 Yʉ'ʉ basu yʉ'ʉ weesere añurõ ucũcã, "Mʉ'ʉ ucũse wapamarĩ'i", nibosa'a. 32 Apĩ nimi yʉ'ʉ ucũsere "Añu ni'i" nigʉ̃́. Cʉ̃ tojo nigʉ̃́ yʉ'ʉ pacʉ Õ'acʉ̃ta nimi. Cʉ̃ yʉ'ʉre "Mʉ'ʉ weese añu ni'i" nise pũrĩcã, wapati'i. 33 Mʉsã Juã wãmeyeri masʉ̃pʉre yé cjasere sẽrĩtiña'dutirã o'ócãrã niwʉ̃. Cʉ̃ queoro yʉ'ticʉ niwĩ. 34 Yʉ'ʉ, yé cjasere masã añurõ ucũato nisere a'magʉ̃ mejẽta wee'e. Mʉsã yʉ'rʉcã ʉasã'a. Tojo weegʉ a'tiro ucũ'u. 35 Juã sĩ'omʉ'tãgʉ̃ weronojõ niwĩ. Sĩ'ócjamarĩcã ʉ̃jʉ̃rõ, añurõ bo'reyusa'a. Te bo'reyuse weronojõ yé quetire añurõ ĩ'owĩ. Mʉsã cʉ̃ ucũsere tʉ'orã, yoaticã tere e'catiwʉ. 36 Yʉ'ʉ weeĩ'o'que Juã ucũ'que nemorõ wapati'i. Yʉ'ʉ pacʉ weeduti'que ni'i. Tojo weese me'rã yʉ'ʉ pacʉ diacjʉ̃ta yʉ'ʉre o'ówĩ nisere ĩ'o'o. 37 Tojo nicã yé cjasere yʉ'ʉ pacʉ, yʉ'ʉre o'ó'cʉ añurõ ucũmi. Mʉsã Õ'acʉ̃ ucũsere tʉ'owe'e. Cʉ̃ bajusere ĩ'awe'e. 38 Tojo nicã yʉ'ʉre cʉ̃ o'ó'cʉre ẽjõpeowe'e. Tojo weero cʉ̃ ucũse mʉsãrẽ sãjãwe'e. 39 Mʉsã catinu'cũsere bocarãsa'a nírã, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩrẽ wiopesase me'rã bu'enu'cũcã'a. Mʉsã ti pũrĩ cjasere bu'érã, yé quetireta bu'e'e. 40 Mʉsã catinu'cũsere ʉamirã, yʉ'ʉre ẽjõpeosĩ'rĩwe'e.
41 »Masã yʉ'ʉre añurõ ucũcã ʉawe'e. 42 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ĩ'amasĩ'i. Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ma'iwe'e. 43 Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ pacʉ ʉaro a'topʉre a'tiwʉ. Tojo weemicã, mʉsã yʉ'ʉre ʉawe'e. Apĩ cʉ̃ ʉaro a'tigʉ pe'ere mʉsã ʉarãsa'a. 44 Mʉsã basuta mʉsã weesere a'merĩ "Añu'u", nicũña'a. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ nigʉ̃́ "Añu'u" nise pe'ere a'mawe'e. Tojo weecũñarã, ¿de'ro wee mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeobosaʉ? 45 Mʉsã "Cʉ̃ pacʉpʉre weresãgʉ̃sami", ni wãcũticã'ña. Mʉsã ẽjõpeo'cʉ Moiséta mʉsãrẽ weresãgʉ̃sami. Mʉsã a'tiro wãcũ'u: "Moisé duti'quere queoro wee'e. Tojo weerã ʉ'mʉsepʉ wa'arãsa'a", ni wãcũ'u. 46 Mʉsã cʉ̃ oja'quere ẽjõpeorã pũrĩcã, yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ ẽjõpeobosa'a. Moisé cʉ̃ oja'que, yé quetita niwʉ̃. 47 Cʉ̃ yʉ'ʉre oja'quere ẽjõpeotirã, ¿de'ro wee mʉsã yʉ'ʉ ucũsere ẽjõpeobosaʉ? niwĩ Jesú.

6

Jesú ni'cãmocʉsetiri mil ʉmʉarẽ eca'que ni'i
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Jerusalẽ́pʉ sijamasĩtigʉre yʉ'rʉóca be'ro Jesú Galileapʉ dajatojaawĩ tja. Topʉ nígʉ̃, Galilea cja ditara ape pã'rẽpʉ pẽ'awĩ. Ti ditarata Tiberia wãmetiwʉ. 2 Masã cʉ̃ weeĩ'ose me'rã dutitirãrẽ yʉ'rʉocã ĩ'arã, pãjãrã sirutuwã. 3 Ʉsã ape pã'rẽpʉ pẽ'atarã, ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ mʉjãa, dujiwʉ. 4 Titare judío masã bosenʉmʉ wa'atjo Pascua cã'rõacã dʉ'sawʉ. 5 Jesú pãjãrã masã cʉ̃rẽ sirutucã ĩ'agʉ̃, Felipere niwĩ:
—¿No'opʉ marĩ na pãjãrãrẽ ecatjere ba'ase duurã wa'arãsari?

6 Felipere ¿de'ro yʉ'tigʉsari? nígʉ̃, tojo sẽrĩtiña'wĩ. Jesú pe'e cʉ̃
weeatjere masĩyutojacʉ niwĩ. 7 Felipe cʉ̃rẽ yʉ'tiwĩ:
—Ocho mujĩpũrĩ da'rase wapa narẽ marĩ pã̃ duu ecacã, ne
ba'abocatisama.
8 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, ʉ̃sã me'rãcjʉ̃ André, Simó Pedro acabiji Jesure
niwĩ:
9 —A'tore ni'cʉ̃ wĩ'magʉ̃ nimi. Cʉ̃ ni'cãmocʉse pã̃ cebada me'rã
wee'quepagare cʉomi. Tojo nicã wa'i pʉarã cʉomi. A'te ba'ase ã'rã
pãjãrãrẽ ne se'sasome, niwĩ.
10 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú niwĩ:
—Narẽ nipe'tirãrẽ dujidutiya. Na dujiro añurõ tátiwʉ. Tojo weerã
nipe'tirã dujiwã. Ni'cãmocʉsetiri mil ʉmʉa niwã. 11 Be'ro Jesú pã̃rẽ
mii, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'owĩ. Tu'ajanʉ'cõ, ʉ̃sãrẽ o'owĩ. Be'ro ʉ̃sã masã
nipe'tirãrẽ dʉcawaawʉ. Mejãrõta wa'i me'rã quẽ'rãrẽ weewĩ. Ʉsã
na ba'asĩ'rĩrõ ejatuaro narẽ etiwʉ. 12 Na ba'a yapíca be'ro Jesú ʉ̃sãrẽ
niwĩ:
—Na ba'adʉ'ase cõ'orĩ nígʉ̃, tere seesãaña, niwĩ.
13 Ni'cãmocʉsepaga pã̃ nimi'que ʉ̃sã ba'adʉ'a'quere seesãacãpʉma,
doce pi'seri mu'muse pi'seri wijawʉ. 14 Masã Jesú tojo weecã ĩ'arã,
cʉ̃rẽ niwã:
—“Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ a'tiacjʉ niapʉ” ní'cʉ ã'rĩta
nitʉ'sami.
15 Na cʉ̃rẽ ʉpʉtʉ tutuaro me'rã miaa, wiogʉ sõrõsĩ'rĩmiwã. Cʉ̃ pe'e
na tojo weesĩ'rĩsere ĩ'agʉ̃, cʉ̃ se'saro nisĩ'rĩgʉ̃ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ mʉjãa wa'awĩ.

Jesú acopʉ sijawã'cã'que ni'i
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Be'ro na'ique'awã'cãtiri cura ʉ̃sã ditarapʉ bu'awʉ. 17 Bu'ata,
Capernaupʉ wa'arã yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa, ti ditarare pẽ'anʉ'cãwʉ̃.
Na'inʉcʉ̃aca be'ropʉ niwʉ̃. Jesú titare bajutiwĩ yujupʉ. 18 Ʉsã pẽ'arĩ
cura wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽetuuwã'cãtiwʉ. Tojo wa'acã, pã'cõrĩ pacase
wã'cãwʉ̃. 19 Ʉsã yoaro ni'cãmocʉse kilómetro wa'áca be'ro Jesú ʉ̃sã
tiropʉ a'tigʉ, acopʉ sijawã'cãtiwĩ. Cʉ̃rẽ ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉawʉ. 20 Cʉ̃
ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ ni'i. Uiticã'ña, niwĩ.
21 Ʉsã cʉ̃rẽ mʉjãsãjãdutiwʉ. Cʉ̃ sãjã̃ca be'ro ʉ̃sã wa'aro ape pã'rẽpʉ
maata ejabaque'owʉ.

Masã ditara sumutopʉ cõ'o'cãrã Jesure a'mase ni'i

22 Ape nʉmʉ masã ape pã'rẽpʉ toja'cãrã nitʉopjʉ me'rã ʉ̃sã
pẽ'a'quere masĩcãrã niwã. Tojo nicã “Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã wa'atiami”,
nicãrã niwã. 23 Na tojo nicũñarĩ cura apeye yucʉsʉpawʉ etacaro
niwʉ̃. Tepawʉ Jesú cʉ̃ pacʉre cʉ̃ e'catise o'óca be'ro ʉ̃sã ba'a'caropʉ
etacaro niwʉ̃. Te Tiberia cjasepawʉ nicaro niwʉ̃. 24 Be'ro masã ape
pã'rẽpʉ toja'cãrã Jesú, cʉ̃ bu'erã marĩcã ĩ'arã, a'tiro weecãrã niwã. Te
yucʉsʉpawʉpʉ mʉjãsãjãa, Capernaupʉ Jesure a'marã a'ticãrã niwã.

Jesú masãrẽ werese ni'i

25 Na a'ti pã'rẽpʉ pẽ'ajarã, Jesure bocaejarã, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wã:
—¿Wiogʉ, de'ro nicã mʉ'ʉ pẽ'ajati a'topʉre?
26 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:

—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Mʉsã pã̃ ba'a yapi'que ye bu'iri yʉ'ʉre a'ma'a. Yʉ'ʉ tutuaro me'rã wee'que pe'ere ¿de'ro nirõ weeati? ni tʉ'omasĩtisa'a. 27 Mʉsã ba'ase dia'cʉ̃rẽ wapata'asĩ'rĩrã, da'raticã'ña. Te maata pe'tise ni'i. Apeye ba'asere a'maña. Te catinu'cũse o'ose ni'i. Tereta yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ mʉsãrẽ o'ogʉsa'a. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre cʉ̃ o'ó'cʉ nisere mʉsãrẽ ĩ'otojawĩ.

28 Na cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wã:

—¿De'ro weerãsari ʉ̃sã Õ'acʉ̃ weeduti'quere añurõ weeya-pada'reosĩ'rĩrã?

29 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:

—Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ weeduti'que a'tiro ni'i. Yʉ'ʉre cʉ̃ o'ó'cʉre ẽjõpeodutimi.

30 Na cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wã:

—¿Ñe'enojõ me'rã ĩ'ogʉ̃sari ʉ̃sã mʉ'ʉrẽ ẽjõpeocã? ¿De'ro bajuse weegʉsari? 31 Marĩ ñecʉ̃sʉmʉa maná wãmetisere ba'acãrã niwã. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta te ba'ase ʉ'mʉse cjasere cʉ̃ o'o'que nicaro niwʉ̃, niwã Jesure.

32 Cʉ̃ narẽ yʉ'tiwĩ:

—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Moisé ʉ'mʉse cjase ba'asere o'oticʉ niwĩ narẽ. Yʉ'ʉ pacʉ pe'e o'ocʉ niwĩ. Cʉ̃́ta masãrẽ ba'ase ʉ'mʉse cjase, diacjʉ̃ cjasere o'omi. 33 Ba'ase ʉ'mʉse cjase ʉ'mʉsepʉ dijati'que ni'i. Masãrẽ catinu'cũcã wee'e.

34 Na cʉ̃rẽ niwã:

—Wiogʉ, te ba'asere ʉ̃sãrẽ o'onu'cũcã'ña.

35 Jesú narẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉta ba'ase ʉ'mʉse cjase ni'i. Catinu'cũcã wee'e. Yʉ'ʉre ẽjõpeosirutugʉ ne ʉjaboasome. Ne acowʉosome. A'tiro ni'i. Ba'a yapigʉ ʉjaboatimi. Sĩ'rĩ yapigʉ acowʉotimi. A'te weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorã yapirã weronojõ añurõ tʉ'oña'nu'cũrãsama. 36 Yʉ'ʉ todʉporo ní'caronojõta yʉ'ʉre ĩ'amirã, mʉsã ẽjõpeowe'e. 37 Nipe'tirã yʉ'ʉ pacʉ o'o'cãrã yʉ'ʉre ẽjõpeosama. Yʉ'ʉre na ẽjõpeocã, narẽ ñe'eticã weesome. 38 Ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ yʉ'ʉ ʉaro weegʉ a'titiwʉ. Yʉ'ʉre o'ó'cʉ dutiro pe'ere weegʉ a'tiwʉ. 39 Cʉ̃ a'tiro ʉami. Cʉ̃ yʉ'ʉre o'o'cãrãrẽ bajuriocã ʉatimi. Na pecame'epʉ wa'acã ʉatimi. Be'ropʉ a'ti ʉmʉco pe'ticã, yʉ'ʉ narẽ masõcã ʉasami. 40 Yʉ'ʉre o'ó'cʉ a'tiro weecã ʉami. “Nipe'tirã yʉ'ʉre ẽjõpeorã catinu'cũcã'rãsama”, nimi. Yʉ'ʉ a'ti ʉmʉco pe'ticã, narẽ masõgʉ̃sa'a, niwĩ Jesú.

41 Jesú “Yʉ'ʉ ʉ'mʉsepʉ dijati'cʉ ba'ase weronojõ nigʉ̃́ ni'i” nicã tʉ'orã, judío masã wiorã cʉ̃ me'rã ua wa'awã. 42 A'tiro niwã:

—¿Ã'rĩ tojo ucũgʉ̃, Jesú, José macʉ̃ mejẽta niti? Cʉ̃ pacʉre, cʉ̃ pacore marĩ masĩ'i. ¿De'ro weegʉ cʉ̃ “Ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ dijatiwʉ”, niti?

43 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú niwĩ:

—Yʉ'ʉre ucjaticã'ña. 44 Ne ni'cʉ̃ na ʉaro yʉ'ʉre sirutumasĩtisama. Yʉ'ʉre o'ó'cʉ yʉ'ʉ pacʉ na yʉ'ʉre ẽjõpeocã ʉasãmi. Cʉ̃ ʉasã'cãrã dia'cʉ̃ sirutumasĩsama. Yʉ'ʉre siruturãrẽ a'ti ʉmʉco pe'ticã, masõgʉ̃sa'a. 45 Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã a'tiro ojacãrã niwã: “Õ'acʉ̃ nipe'tirãrẽ bu'egʉsami.” Tojo weerã nipe'tirã yʉ'ʉ pacʉ weresere tʉ'o ẽjõpeorã yʉ'ʉre siruturãsama.

46 »Ne ni'cũ masũ Õ'acũ yʉ'ʉ pacʉre ĩ'atimi. Yʉ'ʉ cũ me'rã ní'cʉ
dia'cũ ĩ'awũ. 47 Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ catinu'cũgʉ̃sami.
48 Yʉ'ʉ ʉ'mʉse cjase ba'ase ni'i. Catinu'cũsere o'o'o. 49 Mʉsã
ñecʉ̃sʉmʉa yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ manárẽ ba'acãrã niwã.
Tere ba'a'cãrã nimirã, wẽrĩa wa'acãrã niwã. 50 Yʉ'ʉ pe'e ba'ase
ʉ'mʉse cjase pe'ere ucũ'u. Tere ba'arã, catinu'cũcã'rãsama. 51 Te
ba'ase ʉ'mʉsepʉ dijati'cʉ yʉ'ʉta ni'i. Tere ba'arã, catinu'cũcã'rãsama.
Yʉ'ʉ ba'ase o'ose yʉ'ʉ upʉ ni'i. Yʉ'ʉ upʉre a'ti ʉmʉcocjãrãrẽ
catinu'cũdutigʉ o'ogʉti, niwĩ Jesú.
52 Cũ tojo nicã tʉ'orã, judío masã wiorã a'merĩ ucũwã:
—¿De'ro wee marĩrẽ ã'rĩ cũ upʉre ba'adutibosari?
53 Jesú narẽ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Mʉsã yʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ
yé upʉre ba'atirã, yé díre sĩ'rĩtirã, catinu'cũsome. 54 Yʉ'ʉ upʉre
ba'arã, yé díre sĩ'rĩrã pe'e catinu'cũcã'rãsama. Na wẽ̃rĩca be'ro a'ti
turi pe'ticã, narẽ masõgʉ̃sa'a. 55 Yé upʉ ba'ase waro ni'i. Yé dí sĩ'rĩse
waro ni'i. 56 Yé upʉre ba'agʉ, yé díre sĩ'rĩgʉ̃ yʉ'ʉ me'rã nimi. Yʉ'ʉ
quẽ'rã cũ me'rã ni'i. 57 Yʉ'ʉ pacʉ catinu'cũgʉ̃ yʉ'ʉre o'ówĩ. Yʉ'ʉ
cũ me'rã cati'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ upʉ ba'agʉre catinu'cũcã weegʉti.
58 Yʉ'ʉ ʉ'mʉsepʉ cjase ba'ase dijati'quere ucũ'u. A'te ba'ase maná
mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa ba'a'que weronojõ niwe'e. Na tere ba'amirã, wẽrĩa
wa'acãrã niwã. Yé upʉre ba'arã pũrĩcã catinu'cũcã'rãsama, niwĩ Jesú.
59 Jesú narẽ a'tere Capernaupʉ judío masã nerẽrĩ wi'ipʉ bu'ewĩ.

Masã Jesure sirutudu'u'que ni'i

60 Jesure siruturi masã cũ bu'esere tʉ'orã, a'tiro niwã:
—Cũ werese diasayʉ'rʉa'a. ¿Noa tere tʉ'omasĩpõtẽobosaʉ?
61 Tojo ucũsere tʉ'ogʉ, Jesú narẽ niwĩ:
—¿Mʉsã yʉ'ʉ tojo ucũsere tʉ'satisari? 62 ¿De'ro wa'abosari yʉ'ʉ
Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉ apaturi todʉporo yʉ'ʉ ní'caropʉ
mʉjãacã tja? Mʉsã tere ĩ'arã, ¿de'ro tʉ'oña'bosari? 63 Espíritu Santu
catisere o'omi. Marĩ upʉ marĩrẽ catise o'owe'e. Yʉ'ʉ ba'ase, sĩ'rĩsere
ucũgʉ̃, po'peapʉ ejeripõ'rã cjasere ucũgʉ̃ wee'e. Yʉ'ʉ ucũsere
ẽjõpeorã catinu'cũcã'rãsama. 64 Ãpẽrã mʉsã tiropʉre yʉ'ʉ weremicã,
yʉ'ʉre ẽjõpeotima yujupʉ, niwĩ Jesú.
Jesú cũrẽ ẽjõpeotiajãrẽ ne waropʉta masĩtojacʉ niwĩ. Tojo nicã cũrẽ
ãpẽrãrẽ wẽjẽdutigʉ o'oacjʉ quẽ'rãrẽ masĩtojawĩ.
65 Jesú masãrẽ niwĩ:
—Tojo weegʉ yʉ'ʉ mʉsãrẽ mejẽpʉ ní'caronojõta ne ni'cũ cũ ʉaro
yʉ'ʉre sirutumasĩtisami. Yʉ'ʉ pacʉ o'ono'rã dia'cũ sirutumasĩsama,
niwĩ Jesú.
66 Tita pãjãrã cũrẽ sirutumi'cãrã sirutudu'ucã'wã. 67 Na tojo weecã
ĩ'agʉ̃, Jesú ʉ̃sã cũ bu'erãrẽ sẽrĩtiña'wĩ:
—¿Mʉsã quẽ'rã wa'asĩ'rĩsari?
68 Simó Pedro cũrẽ yʉ'tiwĩ:
—Wiogʉ, ¿noa pe'ere sirutubosari? Mʉ'ʉ ucũse catinu'cũsere o'o'o.
¿Ʉ̃sã no'opʉ wa'abosaʉ? 69 Ʉsã mʉ'ʉrẽ ẽjõpeotoja'a. Ʉsã masĩ'i, mʉ'ʉ
añugʉ̃ Õ'acũ bese'cʉta ni'i.
70 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ mʉsã docere besewʉ. Yʉ'ʉ tojo wééca be'ro nimicã, ni'cʉ̃ mʉsã me'rãcjʉ̃ wãtĩ yagʉ nimi.
71 Jesú tojo nígʉ̃, Juda Iscariotere, Simó macʉ̃rẽ nigʉ̃ weewĩ. Juda ʉ̃sã me'rãcjʉ̃ nimiwĩ. Tojo nimigʉ̃, be'ropʉre Jesure ĩ'atu'tirãpʉre o'owĩ.

7

Jesure cʉ̃ acabijirã Judea di'tapʉ majãmitojaduti'que ni'i

1 Jesú masãrẽ bu'éca be'ro Galileapʉ ĩ'acusiawĩ. Cʉ̃ judío masã wẽjẽrĩ nígʉ̃, Judea di'tapʉre wa'asĩ'rĩtiwĩ. 2 Titare judío masã ñecʉ̃sʉmʉa wi'seriacã na wee'quere wãcũsiruturãtirã weewã. Tojo weerã ti bosenʉmʉ niatji dʉporoacã Jesú acabijirã cʉ̃rẽ niwã:
3 —A'topʉre tojaque'aticã'ña. Mʉ'ʉ bu'esere siruturã tiro Judeapʉ tojaagʉsa'a. Topʉ napʉre weeĩ'ogʉ̃ wa'aya. 4 Masã mʉ'ʉrẽ masĩcã ʉagʉ, ya'yioropʉ weeĩ'oticã'rõʉa'a. Mʉ'ʉ tere weeĩ'ogʉ̃, nipe'tirã ĩ'orõpʉ weeĩ'ogʉ̃ wa'aya, niwã.
5 Cʉ̃ acabijirãpʉta cʉ̃rẽ ẽjõpeotiwã. 6 Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ no'o ʉaro wa'amasĩtisa'a. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre cũu'que ejawe'e yujupʉ. Mʉsã pũrĩcãrẽ wiowe'e; no'o ʉaro wa'amasĩ'i. 7 A'ti ʉmʉcocjãrã ña'arõ weerã̃ mʉsãrẽ ĩ'atu'titima. Na ña'arõ niseti'quere werecã, yʉ'ʉre ĩ'atu'tima. 8 Mʉsã bosenʉmʉrẽ ĩ'arã wa'aya. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre cũu'caro ejawe'e. Tojo weegʉ ni'cãrõacãma yʉ'ʉa wa'awe'e, niwĩ Jesú. 9 Tojo níca be'ro Galileapʉta tojacã'wĩ.

Jesú wi'seriacã weeri bosenʉmʉrẽ ĩ'agʉ̃ wa'a'que ni'i

10 Cʉ̃ acabijirã Jerusalẽ̃pʉ bosenʉmʉ ĩ'arã wa'awã. Be'ropʉ Jesú quẽ'rã cʉ̃ acabijirãrẽ sirutuwã'cãwĩ. Topʉre ne etagʉ, masã̃ĩ'otiwĩ. Cʉ̃rẽ masĩcã ʉatiwĩ. 11 Ti bosenʉmʉ nicã, judío masã wiorã Jesure a'marã, “Sõ'onícʉ waro ¿no'opʉ nisari?” nicãrã niwã.
12 Jesure pãjãrã masã a'tiro nicãrã niwã. Ãpẽrã “Añugʉ̃ nimi”, nicãrã niwã. Ãpẽrã pe'e “Nitimi, masãrẽ nisoogʉ ña'agʉ̃ nimi”, nicãrã niwã.
13 Judío masã wiorãrẽ uirã, nipe'tirã tʉ'oropʉ Jesú ye cjasere ucũtiwã.
14 Jerusalẽ̃pʉ bosenʉmʉ decótiari cura Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãa, masãrẽ bu'ewĩ. 15 Cʉ̃ bu'esere tʉ'orã, judío masã wiorã tʉ'omarĩawã.
—Ã'rĩ bu'etimigʉ̃, ¿de'ro weegʉ tocã'rõ masĩti? niwã.
16 Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ bu'ese, yé mejẽta ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ, yʉ'ʉre o'ó'cʉ ye ni'i. 17 No'o Õ'acʉ̃ ʉaro weesĩ'rĩgʉ̃nojõ yʉ'ʉ ucũsere “Diacjʉ̃ta ni'i”, ni masĩgʉ̃sami. “Õ'acʉ̃ dutiro bu'emi. Cʉ̃ ʉaro bu'etimi”, nigʉ̃sami. 18 Ni'cʉ̃ cʉ̃ ʉaro ucũma'agʉ̃ “Cʉ̃ añurõ ucũme'rĩmi” nicã tʉ'osĩ'rĩsami. Apĩ Õ'acʉ̃ ʉaro weregʉ pe'e masã “Õ'acʉ̃rẽ añuyʉ'rʉami” nicã ʉasami. Cʉ̃ pũrĩcã nisooti, diacjʉ̃ ucũsami.
19 »Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ duti'quere Moisé o'ocʉ niwĩ. Tojo weemicã, mʉsã ne ni'cʉ̃ te dutisere weewe'e. ¿De'ro weerã mʉsã yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩti? ni sẽrĩtiña'wĩ.
20 Masã cʉ̃rẽ niwã:
—¿Noa mʉ'ʉrẽ wẽjẽsĩ'rĩti? Mʉ'ʉ wãtĩ sãjãno'cʉ nisa'a.
21 Jesú narẽ niwĩ:

—Sijamasĩtigʉre sauru nicã yʉ'rʉocã ĩ'aʉcʉatjĩarã, yʉ'ʉre
wẽjẽsĩ'rĩ'i. 22 ¿De'ro weerã mʉsã ʉcʉati? Moisé mʉsãrẽ a'tiro duticʉ
niwĩ: “Mʉsã põ'rã ʉmʉarẽ ni'cã semana bajuáca be'ro na õ'rẽcjʉ
yapa caserore yejecõ'aña”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo dutise dʉporo mʉsã
ñecʉ̃sʉmʉa maata tojo weemʉjãtitojacãrã niwã. Apetero na sauru
nicã bajuabosama. Na bajuáca be'ro ni'cã semana queoro sauruta
nibosa'a tja. 23 Mʉsã Moisé duti'quere queoro weesĩ'rĩrã, sauru
nimicã, na õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'asa'a. Tojo weemirã, yʉ'ʉ
sauru nicã ni'cʉ̃rẽ yʉ'rʉocã ĩ'arã, ¿yʉ'ʉ me'rã tʉ'saweti? 24 Bu'icjase
bajuyoropʉ cjase dia'cʉ̃rẽ ĩ'abeseticã'ña. Queoro ĩ'atojarãpʉ beseya,
niwĩ Jesú.

Jesú cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ a'ti'quere ucũ'que ni'i

25 Jesú masãrẽ bu'eri cura ãpẽrã Jerusalẽcjãrã niwã:
—¿Ã'rĩta niti na wẽjẽsĩ'rĩ wapagʉ́? 26 Cʉ̃ nipe'tirã ĩ'orõpʉ bu'egʉ
weemi. Na cʉ̃rẽ ne mejẽcã nitiama. ¿Apetero weerã wiorã ã'rĩ Õ'acʉ̃
macʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ nimi nisere ẽjõpeosari? 27 Ã'rĩ Õ'acʉ̃ bese'cʉ nitisami.
Cʉ̃ ya macãrẽ marĩ masĩ'i. Õ'acʉ̃ bese'cʉ nicã pũrĩcãrẽ, marĩ cʉ̃
a'ti'caropʉre masĩtiboapã, niwã.
28 Jesú cʉ̃ bu'eri cura na tojo ni ucũcã tʉ'ogʉ, tutuaro narẽ niwĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉre masĩ'i, nimiba. Tojo nicã yʉ'ʉ a'ti'caropʉre masĩsa'a.
Yʉ'ʉ ʉaro me'rã a'titiwʉ. Yʉ'ʉre o'ó'cʉ diacjʉ̃ weegʉ́ nimi. Mʉsã cʉ̃rẽ
masĩwe'e. 29 Yʉ'ʉ cʉ̃ tiropʉ ní'cʉ ni'i. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ masĩ'i, niwĩ
Jesú.
30 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ miasĩ'rĩmiwã. Õ'acʉ̃
cũu'que ejatiyucã, cʉ̃rẽ miatiwã. 31 Masã pãjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeowã. A'tiro
niwã:
—¿To pũrĩcãrẽ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo a'tigʉ, ã'rĩ weeĩ'o'que nemorõ
weegʉsari? niwã.

Jesure bu'iri da'reri wi'ipʉ miasĩ'rĩmi'que ni'i

32 Fariseo masã “Ã'rĩ Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi” nisere tʉ'ocãrã niwã. Tojo
weerã pa'ia wiorã me'rã Õ'acʉ̃ wi'i co'terã surarare Jesure ñe'edutirã
o'ócãrã niwã. 33 Jesú pe'e masãrẽ a'tiro niwĩ:
—Yʉ'ʉ mʉsã me'rã yoaticã nigʉ̃sa'a. Be'ro yʉ'ʉre o'ó'cʉ tiropʉ
wa'agʉti. 34 Yʉ'ʉre a'masiruturã, mʉsã bocasome. Yʉ'ʉ wa'aropʉre
wa'amasĩsome.
35 Judío masã wiorã a'merĩ sẽrĩtiña'wã:
—Ã'rĩ yʉ'ʉre bocasome nígʉ̃, ¿no'opʉ wa'agʉsari? ¿Cʉ̃ judío masã
griego masã tiropʉ wa'astea'cãrãrẽ bu'esijagʉ wa'agʉsari? ¿Griego
masã quẽ'rãrẽ bu'egʉsari? 36 Cʉ̃ tojo ní'que ¿de'ro nisĩ'rĩrõ weeapari?
ni a'merĩ sẽrĩtiña'wã.

Acowʉose cjasere Jesú were'que ni'i

37 Jesú bosenʉmʉ na weeyapatiri nʉmʉ warore wã'cãnʉ'cã, tutuaro
me'rã niwĩ:
—Acowʉorã, yʉ'ʉ tiropʉ a'ti, sĩ'rĩrã a'tia. 38 Tojo weerã yʉ'ʉre
ẽjõpeocã, mʉsã ye ejeripõ'rãrĩpʉ Espíritu Santu nigʉ̃sami. Cʉ̃ dia
aco o'mabʉronu'cũrõ weronojõ nigʉ̃sami. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ
ní'caronojõta nirõsa'a, niwĩ Jesú.

39 Cũ aco o'mabʉronu'cũsere ucũgũ, Espíritu Santure ucũgũ weewĩ.
Cũta Jesure ẽjõpeorãpʉre sãjãacjʉ nigũsami nígũ, tojo niwĩ. Titare
Espíritu Santu cũ a'tise dʉporo niwũ. Jesú cũ wẽrĩ masãmʉjãatiyucã,
Espíritu Santu a'titiwĩ yujupʉ.

Masã na dʉcawatise ni'i

40 Ãpẽrã Jesú ucũ'quere tʉ'orã, a'tiro niwã:
—Diacjũta ni'i. Ã'rĩ "Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ a'tiacjʉ
niapʉ" na ní'cʉta nimi.
41 Ãpẽrã a'tiro niwã:
—Ã'rĩ Õ'acũ bese'cʉ Cristo nimi, niwã.
Ãpẽrã pe'e "Õ'acũ bese'cʉ de'ro Galileacjũ nibosabe. 42 Õ'acũ ye
queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro niwũ: 'Õ'acũ bese'cʉ Davi weronojõ Belẽcjṹ
nigũsami. Cũ pãrãmi nituriagʉpʉ nigũsami', ni ojano'wũ", niwã.
43 Jesure masã ni'cãrõnojõ wãcũtiwã. Tojo weerã dʉcawatia
wa'awã. 44 Ãpẽrã cũrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ miasĩ'rĩwã. Tojo
weesĩ'rĩmirã, weetiwã.

Judío masã wiorã Jesure ẽjõpeoti'que ni'i

45 Õ'acũ wi'i co'terã surara Jesure ñe'edutirã o'óno'cãrã a'tiro
weewã. Na o'ó'cãrã tiro fariseo masã, tojo nicã pa'ia wiorã tiropʉ
majãmitojaawã. Topʉ na etacã, wiorã narẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weerã Jesure ñe'e miititiati? nicãrã niwã.
46 Surara narẽ yʉ'ticãrã niwã:
—Ne ni'cũ cũ weronojõ ucũcã, tʉ'otirã nicãti.
47 Fariseo masã narẽ nicãrã niwã:
—¿Mʉsã quẽ'rã cũ bu'e'quere tʉ'orã, ẽjõpeoati? ¿Nisoono'ati?
48 Añurõ tʉ'omasĩña. Ne ni'cũ wiogʉ, ne ni'cũ fariseo masũ cũrẽ
ẽjõpeotima. 49 Sõjã pãjãrã cũ weresere ẽjõpeorã, Õ'acũ Moisére dutise
cũu'quere masĩtibutiama. Õ'acũ narẽ bu'iri da'regʉsami, nicãrã niwã
surarare.
50 Nicodemo ñamipʉ Jesure ĩ'agũ eja'cʉ fariseo masũ nicʉ niwĩ. Cũ
me'rãcjãrã wiorãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
51 —Marĩrẽ dutise a'tiro ni'i: "Ni'cũ cũ ña'arõ wee'quere ĩ'atojarãpʉ,
bu'iri da'reroʉa'a", ni'i, nicʉ niwĩ.
52 Na cũrẽ niwã:
—¿Mʉ'ʉ quẽ'rã Galileacjũ niti? Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ bu'eya.
Ne ni'cũ Õ'acũ ye quetire weremʉ'tãrĩ masũ Galileacjũ nitimi, nicãrã
niwã.

Ña'arõ weegore weresã'que ni'i

53 Nipe'tirã masã Jerusalẽpʉ bosenʉmʉ eja'cãrã na ye wi'seripʉ
dajatojaawã.

8

1 Jesú pe'e ũrũgũ Olivo wãmeticjʉpʉ wa'awĩ. 2 Be'ro ape
nʉmʉ bo'reacã Õ'acũ wi'ipʉ wa'awĩ tja. Masã nipe'tirã cũ tiropʉ
nerẽwã'cãtiwã. Cũ ejanujã, narẽ bu'ewĩ. 3 Cũ bu'eri cura Moisé
duti'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã Jesú tiropʉ etawã. Na
ni'cõ numio apĩ co marãpʉ nitigʉ me'rã ña'arõ weemigõ tõ'o'core masã
ĩ'orõpʉ miiejawã.

4 Na Jesure niwã:
—Wiogʉ, a'tigo co marãpʉ nitigʉ me'rã ña'arõ weegore bocaejapʉ.
5 Moisé tojo weegonojõrẽ ʉ̃tãperi me'rã doquewẽjẽduticʉ niwĩ. ¿Mʉ'ʉ
waro de'ro niti?
6 ¿De'ro yʉ'tigʉsari? nírã, cʉ̃rẽ tojo sẽrĩtiña'wã. Na a'tiro wãcũwã:
"Cʉ̃ mejẽcã yʉ'ticã, wiorãrẽ weresãrãsa'a", ni wãcũwã. Na sẽrĩtiña'cã
tʉ'ogʉ, mu'rĩque'a, cʉ̃ omopica me'rã nucũcãpʉ ojawĩ. 7 Na cʉ̃rẽ
sẽrĩtiña'du'uticã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ wã'cãnʉ'cã, narẽ niwĩ:
—Mʉsã wa'teropʉ no'o nigʉ́ ne ni'cãti ña'arõ weetigʉ, ʉ̃tãgã mii,
core doquenʉ'cãña.
8 Be'ro mu'rĩque'a, ojanemowĩ tja. 9 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na bu'iritirã
tʉ'oña'wã. Tojo weerã siape me'rã nipe'tirã uiwijape'tia wa'awã.
Bʉcʉrã waro wijamʉ'tãwã. Be'ro ãpẽrã quẽ'rã sirutuwijawã. Jesú
ni'cʉ̃ta co numio me'rã cõ'onujãwĩ. 10 Cʉ̃ wã'cãnʉ'cã, co ni'cõrẽta
ĩ'agʉ̃, niwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ weresãrã waro ¿no'o wa'ati? Mʉ'ʉrẽ "Ʉtã me'rã do-
quewẽjẽrõʉa'a", ¿nitiati?
11 Co cʉ̃rẽ niwõ:
—Nitiama.
Jesú core niwĩ:
—Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉrẽ "Bu'iri da'reroʉa'a", niwe'e. Wa'agosa'a.
Apaturi ña'arõ weenemoticã'ña, niwĩ.

Jesú sĩ'ose weronojõ cʉ̃ nise ni'i

12 Ni'cãti Jesú masãrẽ bu'égʉ, a'tiro niwĩ:
—Yʉ'ʉ a'ti nucũcãcjãrãrẽ sĩ'ose weronojõ ni'i. Yʉ'ʉre siruturã
na'itĩ'arõpʉ nirã́ weronojõ nitima. Yʉ'ʉ na me'rã ninu'cũ'u. Na de'ro
weeatjere ĩ'o'o. Tojo weerã añurõ nisetimasĩma.
13 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, fariseo masã Jesure niwã:
—Mʉ'ʉ basu mʉ'ʉ weesere ucũcã, mʉ'ʉ ucũse wapamarĩ'i.
14 Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ basu yʉ'ʉ weesere ucũmicã, yʉ'ʉ ucũse wapati'i. Yʉ'ʉ
ní'caropʉ yʉ'ʉ dajatojaatjere masĩ'i. Mʉsã pũrĩcã yʉ'ʉ ní'caro yʉ'ʉ
dajatojaatjopʉre masĩwe'e. 15 Mʉsã a'ti ʉmʉcocjãrã wãcũse me'rã
bese'e. Yʉ'ʉ pũrĩcã yʉ'ʉ se'saro ne ni'cʉ̃rẽ besewe'e. 16 Yʉ'ʉ besegʉ,
queoro besebosa'a. Yʉ'ʉ ʉaro besewe'e. Yʉ'ʉ pacʉ, yʉ'ʉre o'ó'cʉ
me'rã bese'e. 17 Mʉsãrẽ dutise na oja'que a'tiro ni'i: "Pʉarã masã
ni'cãrõnojõ na ĩ'a'quere weresãcã, ẽjõpeoroʉa'a." 18 Yʉ'ʉ werese
quẽ'rã tojota ni'i. Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'o'cʉ me'rã yé cjasere añurõ
ucũ'u. Tojo weero yʉ'ʉ ucũse queoro ni'i.
19 Na Jesure sẽrĩtiña'wã:
—To pũrĩcãrẽ ¿mʉ'ʉ pacʉ no'opʉ nisari?
Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉre masĩwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rãrẽ masĩtisa'a. Yʉ'ʉre
masĩrã, cʉ̃ quẽ'rãrẽ masĩboapã, niwĩ.
20 Jesú tojo ucũgʉ̃, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ niwĩ. Masã niyeru o'orã na sãase
acari tiropʉ niwĩ. Cʉ̃ topʉ nicã, cʉ̃ pacʉ cʉ̃rẽ cũu'que ejatiyucã, ne
ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ miatiwã.

Jesú "Yʉ'ʉ wa'atjopʉre mʉsã wa'asome" ní'que ni'i

21 Jesú judío masã wiorãrẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ wa'agʉ wee'e. Yʉ'ʉ wa'áca be'ro mʉsã yʉ'ʉre a'marãsa'a. Mʉsã acobojono'ña marĩrã wẽrĩrãsa'a. Yʉ'ʉ wa'atjopʉre mʉsã wa'amasĩsome.
22 Na a'merĩ sẽrĩtiña'wã:
—¿Cʉ̃ basu wẽjẽ, wẽrĩgʉ̃sari? ¿Tojo weerã cʉ̃ wa'atjopʉre marĩ wa'amasĩtisari?
23 Jesú narẽ niwĩ:
—Mʉsã a'ti nucũcãcjãrã ni'i. Yʉ'ʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ ni'i. 24 Tojo weegʉ mʉsãrẽ todʉporo "Acobojono'ña marĩrã wẽrĩrãsa'a", niapʉ. Mʉsã yʉ'ʉre "Cʉ́ta nimi", ni ẽjõpeowe'e. Tojo weerã mʉsã acobojono'ña marĩrã wẽrĩrãsa'a.
25 Na Jesure sẽrĩtiña'wã:
—¿Noanojõ niti mʉ'ʉ?
Jesú narẽ niwĩ:
—Ne waropʉ mʉsãrẽ weretojamiwʉ̃. 26 Yʉ'ʉ peje waro mʉsãrẽ werese cʉo'o. Tojo nicã mʉsãrẽ bu'iri da'reatje quẽ'rãrẽ cʉo'o. Yʉ'ʉre o'ó'cʉ diacjʉ̃ ucũmi. Cʉ̃ ucũ'quere, yʉ'ʉ tʉ'o'quere mʉsãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ wereturia'a, niwĩ Jesú.
27 Jesú tojo ucũgʉ̃, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃rẽta ucũgʉ̃ weemiwĩ. Masã pe'e cʉ̃ tojo ucũsere tʉ'omasĩtiwã. 28 Tojo weegʉ Jesú narẽ niwĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉre ʉ'mʉarõpʉ tuumorõnʉ'cõrãpʉ, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ nisere masĩrãsa'a. "Cʉ̃ ʉaro weetipĩ", nirãsa'a. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre were'que se'sarore mʉsãrẽ were'e. 29 Yʉ'ʉre o'ó'cʉ yʉ'ʉ me'rã nimi. Yʉ'ʉ cʉ̃ tʉ'sase dia'cʉ̃rẽ wee'e. Tojo weegʉ yʉ'ʉre ne cõ'awã'cãtimi.
30 Jesú tojo nicã tʉ'orã, pãjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeowã.

Õ'acʉ̃ põ'rã ye queti, apeye ña'arõ weenu'cũrã ye queti ni'i

31 Jesú judío masã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ a'tiro niwĩ:
—Mʉsã yʉ'ʉ bu'esere yʉ'tirã, yarã waro nirãsa'a. 32 Diacjʉ̃cjʉ̃rẽ masĩrãsa'a. Cʉ̃rẽ masĩrã, mʉsã ña'arõ weesere dutigʉ doca nisome.
33 Na cʉ̃rẽ niwã:
—¿De'ro weegʉ mʉ'ʉ "Ña'arõ weesere dutigʉ doca nisome", niti? Ʉsã Abrahã pãrãmerã nituriarã ni'i. Ʉsã apĩ dutise doca nititojawʉ.
34 Jesú narẽ niwĩ:
—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Nipe'tirã ña'arõ weerã̃ na ña'arõ weesere du'umasĩtirã, te doca niwã'ñasama. 35 Ni'cʉ̃ ãpẽrãrẽ da'raco'tegʉ cʉ̃ wiogʉ ya wi'icjʉ̃ waro nitimi. Ti wi'i wiogʉ macʉ̃ pe'e ti wi'icjʉ̃ waro nimi. 36 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ mʉsã ña'arõ weese doca nimi'cãrãrẽ yʉ'rʉweticã weegʉ a'tiwʉ. Tojo wééca be'ro diacjʉ̃ta mʉsã yʉ'rʉono'cãrã nirãsa'a. 37 Yʉ'ʉ mʉsã Abrahã pãrãmerã nituriarã nisere masĩtoja'a. Tojo nimirã, mʉsã yʉ'ʉ ucũsere ẽjõpeosĩ'rĩtisa'a. Tojo weerã yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩsa'a. 38 Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre ĩ'o'quere mʉsãrẽ were'e. Mʉsã pũrĩcã mʉsã pacʉ duti'quere weesa'a.
39 Na cʉ̃rẽ niwã:
—Ʉsã ñecʉ̃ Abrahã nimi.
Jesú narẽ niwĩ:
—Mʉsã Abrahã pãrãmerã waro ni'i nírã, cʉ̃ wee'caro weronojõ weebosa'a. 40 Diacjʉ̃ cjase yʉ'ʉ pacʉ bu'e'quere weremicã, yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩ'i. Abrahã ne tojo weeticʉ niwĩ. 41 Mʉsã pe'e mʉsã pacʉ weesenojõrẽ weesa'a, niwĩ Jesú.
Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na niwã:

—Ʉsã, pacʉ marĩrã, tojo boca'cãrã weronojõ niwe'e. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta ʉ̃sã pacʉ nimi.

42 Jesú narẽ niwĩ:

—Mʉsã diacjʉ̃ta Õ'acʉ̃ ʉ̃sã pacʉ nimi nírã, yʉ'ʉre ʉabosa'a. Yʉ'ʉ cʉ̃ me'rã ní'cʉta a'tiwʉ. Yʉ'ʉ ʉaro a'titiwʉ. Õ'acʉ̃ta yʉ'ʉre o'ówĩ. 43 ¿De'ro weerã mʉsã yʉ'ʉ ucũsere tʉ'omasĩweti? A'tiro ni'i. Mʉsã yʉ'ʉ ucũsere tʉ'o ẽjõpeosĩ'rĩwe'e. Tojo weerã tojo wee'e. 44 Mʉsã pacʉ wãtĩ nimi. Mʉsã cʉ̃ yarã ni'i. Tojo weerã cʉ̃ ʉaro weesĩ'rĩ'i. Cʉ̃ ne waropʉta masãrẽ wẽjẽcõ'agʉ̃ nitojacʉ niwĩ. Cʉ̃ ne cã'rõacã diacjʉ̃ cjasere weetimi. Ne ni'cãti diacjʉ̃ ucũtisami. Cʉ̃ nisoogʉ nimi. Tojo weegʉ nisoose me'rãta ucũsami. Cʉ̃ nisoosepijatjĩagʉ̃, nisoose wiogʉ nimi. 45 Mʉsã pe'e yʉ'ʉ diacjʉ̃ ucũse ye bu'iri yʉ'ʉre ẽjõpeowe'e. 46 ¿Noanojõ yʉ'ʉre “Mʉ'ʉ ña'a ni'i”, nibosari? Yʉ'ʉ diacjʉ̃ ucũmicã, ¿de'ro weerã yʉ'ʉre ẽjõpeoweti? 47 Õ'acʉ̃ põ'rã cʉ̃ ucũsere tʉ'o yʉ'tima. Mʉsã cʉ̃ yarã mejẽta ni'i. Tojo weerã yʉ'ʉ ucũsere tʉ'o ẽjõpeosĩ'rĩwe'e, niwĩ Jesú.

Abrahã dʉporo Cristo nitoja'que ni'i

48 Jesú tojo nicã tʉ'orã, judío masã cʉ̃rẽ niwã:

—Ʉsã mʉ'ʉrẽ Samariacjʉ̃, wãtĩ sãjãno'cʉ ni'i nírã, diacjʉ̃ta ni'i.

49 Jesú narẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ wãtĩ sãjãno'cʉ niwe'e. Yʉ'ʉ weese me'rã yʉ'ʉ pacʉre masã añurõ ucũcã wee'e. Mʉsã pe'e yʉ'ʉ weesere ĩ'arã, “Ña'arõ weegʉ weemi”, ni'i. 50 Yʉ'ʉ, yé cjasere masã añurõ ucũato nisere a'magʉ̃ mejẽta wee'e. Ni'cʉ̃ nimi yʉ'ʉre añurõ ucũgʉ̃. Cʉ̃́ta besegʉsami. 51 Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Yʉ'ʉ ucũsere tʉ'o ẽjõpeogʉ wẽrĩsome.

52 Na Jesure niwã:

—Mʉ'ʉ “Yʉ'ʉ ucũsere tʉ'o ẽjõpeogʉ wẽrĩsome” nise bu'iri ʉ̃sã añurõ masĩ'i. Mʉ'ʉ wãtĩ sãjãno'cʉ ni'i. Todʉporocjãrã nipe'tirã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã, tojo nicã Abrahã wẽrĩpe'tidija wa'acãrã niwã. 53 ¿Mʉ'ʉ ʉ̃sã ñecʉ̃ Abrahã yʉ'rʉoro niti? Cʉ̃, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrã quẽ'rã wẽrĩa wa'acãrã niwã. Mʉ'ʉ waro ¿ñamʉnojõ niti tojo ni ucũgʉ̃?

54 Jesú narẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ basu, ni'cʉ̃ta añurõ ucũme'rĩse wapamarĩ'i. “Ʉsã pacʉ Õ'acʉ̃ nimi” mʉsã nigʉ́ta yʉ'ʉre añurõ ucũmi. 55 Mʉsã cʉ̃rẽ masĩtisa'a. Yʉ'ʉ pũrĩcã masĩ'i. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ masĩwe'e nígʉ̃, mʉsã weronojõ nisoosepijagʉ nibosa'a. Diacjʉ̃ta ni'i. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ masĩ'i. Cʉ̃ dutisere wee'e. 56 Mʉsã ñecʉ̃ Abrahã yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉ a'tiatjere ẽjõpeogʉ, e'catiyucʉ niwĩ.

57 Na cʉ̃rẽ niwã:

—Mʉ'ʉ cincuenta cʉ̃'marĩ cʉotimigʉ̃, ¿Abrahãrẽ ĩ'arĩ? 58 Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Abrahã bajuase dʉporopʉ yʉ'ʉ nitojawʉ.

59 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na ʉ̃tãperi me'rã doquewẽjẽsĩ'rĩmiwã. Cʉ̃ pe'e narẽ du'ticã'wĩ. Be'ro ti wi'i Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ní'cʉ na wa'teropʉ wijaa wa'awĩ.

9

Jesú caperi ĩ'atigʉ bajua'cʉre yʉ'rʉo'que ni'i

1 Jesú cʉ̃ yʉ'rʉaro ni'cʉ̃ ʉmʉ caperi ĩ'atigʉre ĩ'awĩ. Cʉ̃ wĩ'magʉ̃pʉta
caperi ĩ'atigʉ bajuacʉ niwĩ. 2 Cʉ̃rẽ ĩ'arã, ʉ̃sã Jesure sẽrĩtiña'wʉ̃:
—Ʉsãrẽ bu'egʉ, ¿de'ro weegʉ ã'rĩ caperi ĩ'atigʉ bajuapari? ¿Noa ye
bu'iri nipari? ¿Cʉ̃ pacʉsʉmʉa ye bu'iri o cʉ̃ ye bu'iri?
3 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Cʉ̃ ña'arõ wee'que ye bu'iri niwe'e. Cʉ̃ pacʉsʉmʉa quẽ'rã bu'iri
mooma. Cʉ̃ me'rã Õ'acʉ̃ añurõ weesere ĩ'osĩ'rĩgʉ̃, cʉ̃rẽ tojo bajugʉ
bajuacã weecʉ niwĩ. 4 Ni'cãrõacã Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre o'ó'cʉ cũu'quere
weeroʉa'a nirĩtero ni'i. Ñamipʉ marĩ da'ramasĩtiro weronojõ be'ropʉ
cʉ̃ cũu'quere weeta basiotisa'a. 5 Yʉ'ʉ a'ti ʉmʉcopʉ nirĩ cura masãrẽ
sĩ'ose weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ narẽ Õ'acʉ̃ yere masĩcã wee'e, niwĩ.
6 Jesú tojo níca be'ro nucũcãpʉ ʉ'secore e'ocũuwĩ. Be'ro tere di'ta
morẽsu'uro õrẽmii, caperipʉ tuuwa'rewĩ. 7 Be'ro cʉ̃rẽ niwĩ:
—Siloé wãmetiro na yéeca ditarapʉ mʉ'ʉ caperire tuucoegʉ wa'aya,
niwĩ. Siloé "o'ó'cʉ" nisĩ'rĩrõ weesa'a.
Be'ro cʉ̃ topʉ wa'a, cʉ̃ caperire tuucoecʉ niwĩ. Cʉ̃ majãmitojatigʉ,
añurõ ĩ'acʉ niwĩ. 8 Cʉ̃ ya wi'i pʉ'tocjãrã, todʉporo cʉ̃ caperi ĩ'atigʉ
nicã ĩ'a'cãrã a'tiro nicãrã niwã:
—¿Ã'rĩ todʉporopʉ niyeru sẽrĩduji'cʉta nimiba?
9 Ni'cãrẽrã "Cʉ́ta nimi", nicãrã niwã.
Ãpẽrã pe'e "Nitimi. Apĩ cʉ̃ weronojõ bajugʉ nimi", nicãrã niwã.
Cʉ̃ pe'e "Yʉ'ʉta ni'i", nicʉ niwĩ.
10 Na cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weegʉ mʉ'ʉ ni'cãrõacãrẽ añurõ ĩ'ati?
11 Narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Sõ'onícʉ Jesú wãmetigʉ di'ta acotise me'rã yʉ'ʉ caperire tu-
uwa're, Siloé ditarapʉ yʉ'ʉre coedutiami. Topʉ wa'a, yʉ'ʉ coéca be'ro
ĩ'anʉ'cãpʉ.
12 Cʉ̃rẽ ninemocãrã niwã tja:
—¿No'opʉ niati cʉ̃?
—Masĩtisa'a. No'opʉ nígʉ̃ nisami, nicʉ niwĩ.

Fariseo masã caperi ĩ'atigʉ yʉ'rʉono'cʉre sẽrĩtiña'que ni'i

13 Be'ro caperi bajuno'ti'cʉre fariseo masã tiropʉ miacãrã niwã.
14 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'rʉoca nʉmʉ sauru nicaro niwʉ̃. 15 Jesú caperi ĩ'acã
wee'cʉre fariseo masã sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weegʉ mʉ'ʉ añurõ ĩ'ati?
Cʉ̃ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ni'cʉ̃ yʉ'ʉ caperire di'ta acotise me'rã tuuwa'reami. Yʉ'ʉ coéca
be'ro añurõ ĩ'anʉ'cãpʉ.
16 Ni'cãrẽrã cʉ̃rẽ a'tiro nicãrã niwã:
—Marĩrẽ soodutíca nʉmʉrẽ a'tiro weegʉnojõ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ nitimi. Cʉ̃
marĩrẽ soodutíca nʉmʉrẽ ẽjõpeotisami.
Ãpẽrã pe'e a'tiro nicãrã niwã:
—Cʉ̃ ña'arõ weegʉnojõ nígʉ̃ pũrĩcã, a'te añusere
weeĩ'omasĩtiboapĩ, nicãrã niwã. Na mejẽcã dia'cʉ̃ wãcũcãrã niwã.
17 Be'ro na caperi bajuno'ti'cʉre sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Mʉ'ʉ waro ¿de'ro niti mʉ'ʉrẽ ĩ'acã wee'cʉre?

Cũ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉa, Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ nimi, ni'i.
18 Judío masã wiorã todʉporopʉ cũ caperi ĩ'ati'quere
ẽjõpeosĩ'rĩticãrã niwã. 19 Tojo weerã cũ pacʉsʉmʉarẽ pijio,
sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿Ã'rĩ mʉsã macũ niti? ¿Cũ wĩ'magũpʉta caperi ĩ'atigʉ bajuari?
¿De'ro weegʉ cũ ni'cãrõacãrẽ ĩ'ati?
20 Cũ pacʉsʉmʉa narẽ yʉ'ticãrã niwã:
—Ʉʉ, ʉ̃sã macũta nimi. Cũ caperi ĩ'atigʉ bajuawĩ. A'te dia'cũrẽ
ʉ̃sã masĩ'i. 21 Cũ ni'cãrõacã ĩ'asema masĩtisa'a. Cũrẽ ĩ'acã wee'cʉ
quẽ'rãrẽ masĩtisa'a. Cũ basu yʉ'timasĩmi. Cũ wĩ'magũ mejẽta nimi.
Cũrẽ sẽrĩtiña'ña, nicãrã niwã.
22 Cũ pacʉsʉmʉa uirã, tojo nicãrã niwã. Judío masã wiorã
todʉporopʉ a'tiro nicãrã niwã: “No'o Jesure ‘Õ'acũ cũ o'ó'cʉ
nimi’ nigũnojõrẽ Õ'acũ wi'ipʉta cõ'awĩrõno'rõsa'a. Cũ marĩ me'rã
nisetinemosome”, nicãrã niwã. 23 Tojo weerã marĩrẽ cõ'arĩ ni uirã,
“Cũ wĩ'magũ mejẽta nimi. Cũrẽ sẽrĩtiña'ña”, nicãrã niwã.
24 Judío masã wiorã caperi bajuno'ti'cʉre apaturi pijicãrã niwã tja.
Cũrẽ “Õ'acũ tʉ'oropʉre diacjũ ucũña. Ʉsã masĩ'i, mʉ'ʉrẽ yʉ'rʉo'cʉ
ña'agũ nimi”, nicãrã niwã.
25 Cũ narẽ nicʉ niwĩ:
—Cũ ña'agũ o añugũ nígũ nisami; cũrẽ yʉ'ʉ masĩtisa'a. A'te
dia'cũrẽ masĩ'i. Todʉporopʉre yʉ'ʉ caperi bajuno'ti'cʉre yʉ'rʉoami.
Ni'cãrõacãrẽ ĩ'a'a.
26 Cũrẽ sẽrĩtiña'nemocãrã niwã tja:
—¿Noa mʉ'ʉrẽ tojo weeati? ¿De'ro wee mʉ'ʉrẽ ĩ'acã weeati?
27 Cũ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Mʉsãrẽ weretojapʉ. Yʉ'ʉre ẽjõpeowe'e. ¿De'ro weerã mʉsã
sẽrĩtiña'nemoti tja? ¿Cũrẽ sirutusĩ'rĩti?
28 Cũ tojo yʉ'ticã tʉ'orã, cũrẽ tu'ticãrã niwã:
—Mʉ'ʉ cũrẽ sirutuya. Ʉsã pũrĩcã Moisé dutisere siruturãti. 29 Ʉsã
masĩ'i, Õ'acũ Moisére ucũcʉ niwĩ. Cũ pe'ema “Tocjũpʉ nimi”, niña
marĩ'i.
30 Cũ narẽ nicʉ niwĩ:
—A'yóne. ¿Mʉsã yʉ'ʉre caperi ĩ'acã wee'cʉre masĩweti? 31 Marĩ
añurõ masĩ'i, Õ'acũ ña'arãrẽ na sẽrĩsere yʉ'titisami. Cũrẽ ẽjõpeorã,
cũ ʉaro weerã dia'cũrẽ yʉ'tisami. 32 Ne ni'cãti “Ni'cũ wĩ'magũpʉta
caperi ĩ'atigʉ bajua'cʉre ĩ'acã weeapʉ” nicã tʉ'ono'ña marĩ'i. 33 Cũ
Õ'acũ o'óti'cʉ nígũ, yʉ'ʉre caperi ĩ'acã weetiboapĩ.
34 Na cũrẽ nicãrã niwã:
—¿Mʉ'ʉ ne waropʉta ña'agũ bajua'cʉ mijĩ ʉ̃sãrẽ weresĩ'rĩti? Cũ na
me'rã nisetimi'cʉre na me'rã ninemodutiticãrã niwã.

Jesú masãrẽ “Caperi bajuno'tirã weronojõ nima” nise ni'i

35 Jesú caperi bajuno'ti'cʉre na cõ'awĩrõ'quere tʉ'owĩ. Tojo weegʉ
cũrẽ bocaejagʉ, niwĩ:
—¿Mʉ'ʉ Õ'acũ macũ masũ weronojõ upʉtigʉre ẽjõpeoti?
36 Cũ Jesure yʉ'tiwĩ:
—Wiogʉ, ¿noanojõ niti cũ? Yʉ'ʉ cũrẽ ẽjõpeosĩ'rĩsa'a. Wereya.
37 Jesú cũrẽ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ĩ'atoja'a. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã ucũgũta ni'i.

38 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jesú tiro ejaque'a, cʉ̃rẽ niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉrẽ ẽjõpeo'o.
39 Be'ro Jesú niwĩ:
—Yʉ'ʉ a'ti turipʉre queoro besegʉ a'tiwʉ. Masã na ña'arõ weesere masĩtima. Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉomi nise quẽ'rãrẽ masĩtima. Tojo weerã caperi bajuno'tirã weronojõ nima. A'tere masĩdutigʉ, ẽjõpeocã ʉagʉ a'tiwʉ. Ãpẽrã "Õ'acʉ̃ ye quetire masĩ'i", ni wãcũsama. Náta caperi ĩ'atirã weronojõ dojosama, niwĩ Jesú.
40 Tojo nicã tʉ'orã, ni'cãrẽrã fariseo masã cʉ̃ tiropʉ nirã̃ a'tiro niwã:
—¿Ʉ̃sã quẽ'rã caperi bajuno'tirã weronojõta niti?
41 Jesú narẽ yʉ'tiwĩ:
—Caperi bajuno'tirã weronojõ nírã pũrĩcã, mʉsã bu'iri moobosa'a. Mʉsã "Caperi bajuno'o", nimiba. Tojo weerã bu'iritirã ni'i, niwĩ Jesú.

10

Jesú oveja co'tegʉ me'rã queose o'o'que ni'i

1-2 Jesú masãrẽ bu'égʉ, a'tiro queose werewĩ:
—Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Ni'cʉ̃ masʉ̃ oveja co'tegʉ na sã'rĩsãaca sopepʉre queoro sãjãasami. Ãpẽrã ovejare yajasĩ'rĩrã pe'e sope marĩrõpʉ sãjãasama. 3 Sopere co'tegʉ oveja co'tegʉre pãosõrõsami. Cʉ̃ sãjãacã, oveja cʉ̃ ucũsere tʉ'omasĩsama. Cʉ̃ na ovejanʉcʉ̃rẽ na wãmerẽ pisusami. Cʉ̃ tojo weecã, cʉ̃ tiropʉ sirutuwijaasama. 4 Narẽ pijiwijaatojagʉ, na dʉporo ʉ'mʉtãwã'cãsami. Cʉ̃ ucũsere tʉ'omasĩrã, cʉ̃ be'ro sirutuque'asama. 5 Apĩpʉre na ĩ'amasĩtigʉre sirututisama. Cʉ̃ ucũsere tʉ'omasĩtirã, no'o ʉaro du'tistea wa'asama, niwĩ Jesú.
6 Fariseo masã a'te cʉ̃ queose o'osere tʉ'omasĩtiwã.

Jesú oveja co'teme'rĩgʉ̃ weronojõ nimi nise ni'i

7 Na tʉ'oticã ĩ'agʉ̃, Jesú narẽ ninemowĩ tja:
—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Yʉ'ʉ oveja sãjãarĩ sope weronojõ ni'i. 8-9 Oveja sopere sãjãarã weronojõ yʉ'ʉre sirutu ẽjõpeorã yʉ'rʉono'rãsama. Oveja weronojõ uiro marĩrõ nímasĩrãsama. Na ʉasere bocarãsama. Ãpẽrã yʉ'ʉ dʉporo a'ti'cãrã ña'arã, ovejare yajari masã weronojõ nicãrã niwã. Tojo weerã oveja pe'e na ucũsere tʉ'omasĩtirã, narẽ sirututicãrã niwã.
10 »Ovejare yajari masã narẽ yaja, wẽjẽsĩ'rĩsama. Yʉ'ʉ pũrĩcã narẽ catisere o'ogʉ a'tiwʉ. E'catiyʉ'rʉmajãto nígʉ̃, narẽ tojo weewʉ.
11 »Yʉ'ʉ ovejare añurõ co'teme'rĩgʉ̃ weronojõ yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ añurõ co'te'e. Añurõ co'tegʉ cʉ̃ yarã ovejare a'tiro weesami. Narẽ mejẽcã wa'acã cã'mota'agʉ wẽrĩmasĩsami. 12 Apĩ pe'e cʉ̃ da'rase wapa wapata'ase dia'cʉ̃rẽ wãcũsami. Cʉ̃ narẽ co'tegʉ waro nitigʉ yai a'ticã, totá cõ'anʉ'cõ, wa'a wa'asami. Cʉ̃ yarã nitiyucã, tojo weesami. Yai a'ti, narẽ ñe'e, nʉrʉ̃stepe'ocã'sami. 13 Cʉ̃ wapata'ase dia'cʉ̃rẽ wãcũgʉ̃, tojo weesami. Cʉ̃ yarã nitiyucã, ovejare wãcũnʉrʉ̃tisami.
14-15 »Yʉ'ʉ oveja añurõ co'teme'rĩgʉ̃ weronojõ ni'i. A'tiro ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre masĩmi. Yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃rẽ masĩ'i. Te weronojõ yʉ'ʉ quẽ'rã yarã ovejare masĩ'i. Na quẽ'rã yʉ'ʉre masĩma. Yʉ'ʉ na ye niatjere wẽrĩ, narẽ yʉ'rʉogʉti. 16 Ãpẽrã quẽ'rã judío masã nitimirã, yarã nima. Na quẽ'rã neono'o, yʉ'ʉre ẽjõpeosiruturãsama. Nipe'tirã

yʉ'ʉre ẽjõpeorã ni'cã curua nirãsama. Yʉ'ʉ ni'cʉ̃ta narẽ co'tegʉ nigʉ̃sa'a.
17-18 »Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre ma'imi. Yʉ'ʉ masãrẽ wẽrĩ yʉ'rʉoatje wapa tojo weemi. Ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉre wẽrĩcã weemasĩtisami; yʉ'ʉ ʉaro me'rã wẽrĩgʉ̃ti. Yʉ'ʉ wẽrĩmasĩ'i. Be'ro masãmasĩ'i tja. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre a'tirota weedutiwĩ, niwĩ Jesú.
19 Judío masã cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, cʉ̃rẽ ni'cãrõnojõ wãcũtiwã.
20 Ni'cãrẽrã cʉ̃rẽ niwã:
—¿De'ro weerã mʉsã cʉ̃rẽ tʉ'oti? Maatigʉ weemi. Wãtĩ sãjãno'cʉ nimi, niwã.
21 Ãpẽrã pe'e "Wãtĩ sãjãno'cʉ tojo ucũtibosami. Wãtĩ sãjãno'cʉ caperi ĩ'atigʉre ĩ'acã weemasĩtisami", niwã.

Judío masã Jesure ʉati'que ni'i

22 Pu'ecʉ nirĩ cura Jerusalẽpʉ judío masã bosenʉmʉ weepeorã weewã. Dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ wi'ire bosenʉmʉ weepeo'quere wãcũsiruturi nʉmʉ niwʉ̃. 23 Ti bosenʉmʉrẽ Jesú Õ'acʉ̃ wi'ipʉ wa'awĩ. 24 Cʉ̃ Salomó wãmetiri tucũpʉ sãjãa yʉ'rʉtẽrĩrĩ cura judío masã wiorã cʉ̃rẽ añurõ be'toanʉ'cã wa'awã. Cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wã:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ ni'i nisere ne diacjʉ̃ werewe'e. ¿De'ro nicã mʉ'ʉ ʉ̃sãrẽ queoro weregʉsari? Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ ni'i nígʉ̃, diacjʉ̃ta ʉ̃sãrẽ wereyã.
25 Jesú narẽ niwĩ:
—Weremiwʉ̃. Yʉ'ʉre ẽjõpeotiwʉ. Yʉ'ʉ weeĩ'ose yʉ'ʉ pacʉ dutise me'rã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ nisere mʉsãrẽ ĩ'o'o. 26 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporo ní'caronojõta yarã oveja niwe'e. Tojo weerã yʉ'ʉre ẽjõpeowe'e. 27 Yarã oveja yʉ'ʉre ĩ'amasĩma. Yʉ'ʉ quẽ'rã narẽ ĩ'amasĩ'i. Na yʉ'ʉre ẽjõpeosirutuma. 28 Narẽ catinu'cũsere o'o'o. Na pecame'epʉ wa'asome. Yʉ'ʉ narẽ co'tenu'cũcʉ̃ti. Ne ni'cʉ̃, yarãrẽ yʉ'ʉre ẽ'mamasĩsome. 29 Narẽ yʉ'ʉ pacʉ o'ocʉ niwĩ. Cʉ̃ nipe'tirã nemorõ tutuagʉ nimi. Tojo weegʉ ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉ pacʉ cʉorãrẽ cʉ̃rẽ ẽ'mamasĩsome. 30 Yʉ'ʉ pacʉ me'rã ʉ̃sã ni'cʉ̃pʉta ni'i, niwĩ Jesú.
31 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, judío masã ʉ̃tãperi me'rã cʉ̃rẽ doquewẽjẽsĩ'rĩmiwã. 32 Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ pacʉ tutuase me'rã mʉsã ĩ'orõpʉ peje añuse weeĩ'owʉ̃. ¿Ñe'enojõ weese ye bu'iri yʉ'ʉre doquewẽjẽsĩ'rĩti?
33 Na Jesure niwã:
—Mʉ'ʉ añurõ weese ye bu'iri wẽjẽsome. Õ'acʉ̃rẽ mʉ'ʉ ña'arõ ucũse ye bu'iri wẽjẽsĩ'rĩsa'a. Mʉ'ʉ ʉmʉ nimigʉ̃, Õ'acʉ̃ weronojõ nisĩ'rĩ'i. Te ye bu'iri mʉ'ʉrẽ wẽjẽrãti, niwã.
34 Jesú narẽ niwĩ:
—Mʉsã dutise wa'teropʉre Õ'acʉ̃ ní'quere a'tiro ojano'caro niwʉ̃: "Mʉsã Õ'acʉ̃ weronojõ ni'i." 35 Marĩ masĩ'i. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩ cjasere "Tojo nima'acãrõ wee'e", nita basiowe'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutise o'o'cãrãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: "Mʉsã Õ'acʉ̃ weronojõ ni'i", nicʉ niwĩ. 36 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre besetjĩagʉ̃, a'ti turipʉre o'ówĩ. Tojo nimicã, "Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i" ní'que bu'iri mʉsã pe'e yʉ'ʉre "Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ ucũami", niapʉ. Tojo niwe'e. 37 Yʉ'ʉ pacʉ duti'caronojõ weeticãma, yʉ'ʉre ẽjõpeoticã'ña. 38 Cʉ̃ duti'caronojõ weecã pũrĩcãrẽ, yʉ'ʉre

ẽjõpeotimirã, yʉ'ʉ weeĩ'osere ẽjõpeoya. Mʉsã tere ẽjõpeorã, yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉpʉre nimi nisere masĩrãsa'a. Tojo nicã yʉ'ʉ, cʉ̃ me'rã ni'cʉ̃ta ni'i nisere masĩrãsa'a, niwĩ Jesú.

39 Na cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ miasĩ'rĩmiwã tja. Cʉ̃ pe'e narẽ du'tiwã'cã wa'awĩ.

40 Be'ro Jesú Jordã̃ siaquijipʉ pẽ'awĩ. Topʉre Juã wãmeyeri masʉ̃ wãmeyecũ'caropʉ tojaque'awĩ. 41 Pãjãrã Jesure ĩ'arã etarã, a'tiro niwã:

—Juã wãmeyeri masʉ̃ ucũgʉ̃, ne cã'rõ weeĩ'otimigʉ̃, ã'rĩ cjasere diacjʉ̃ta ucũcũwĩ, niwã.

42 Topʉre pãjãrã Jesure ẽjõpeowã.

11

Lázaro cʉ̃ wẽrĩ'que ni'i

1 Jesú Jordã̃ siaquijipʉ nirĩ cura Lázaro wãmetigʉ cʉ̃ ya macã Betaniapʉ dutitigʉ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ ma'miosãnumia María, Marta na quẽ'rã ti macãpʉta nicãrã niwã. 2 Co Maríata niwõ Jesure cʉ̃ dʉ'pocãrĩpʉ ʉ'mʉtise piopeo, co poari me'rã tuucoe'co. 3 Lázaro ma'miosãnumia cʉ̃ pũrõ nicã ĩ'arã, ãpẽrã me'rã Jesure queti o'ócãrã niwã:

—Wiogʉ, mʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ ʉpʉtʉ waro nimi, ni o'ócãrã niwã.

4 Jesú te quetire tʉ'ogʉ, niwĩ:

—Cʉ̃ dutitigʉ wẽrĩyapatidijasome. Cʉ̃ tojo wẽrĩse me'rã Õ'acʉ̃ tutuasere ĩ'ano'rõsa'a. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ quẽ'rãrẽ masã a'tiro nirãsama: “Cʉ̃ tutuagʉ nimi”, nirãsama, niwĩ.

5 Jesú narẽ ma'imigʉ̃, maata wa'atiwĩ. 6 Te quetire tʉ'óca be'ro pʉa nʉmʉ topʉre tojaque'anemowĩ tja. 7 Be'ro cʉ̃ ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Te'a Judeapʉ tja.

8 Ʉsã cʉ̃rẽ niwʉ̃:

—Ʉsãrẽ bu'egʉ, sõ'onícatero tocjãrã judío masã ʉ̃tãperi me'rã mʉ'ʉrẽ doquewẽjẽsĩ'rĩmiwã. ¿Mʉ'ʉ topʉ wa'asĩ'rĩsari tja?

9 Jesú yʉ'ʉ pacʉ da'rase cũu'quere queoro pe'ogʉsa'a; tojo weerã yʉ'ʉre wẽjẽsome yujupʉ nígʉ̃, queose me'rã a'tiro werewĩ:

—Ni'cã ʉmʉcore doce horari bo'reyu'u. Marĩ ʉmʉcopʉ sijarã, bʉrʉque'atisa'a. A'ti ʉmʉco bo'reyucã, tojo weesa'a. 10 Na'itĩ'arõpʉ sijarã pũrĩcã, na wa'aro bajutise ye bu'iri pʉ'atuu, bʉrʉque'asama. Na sĩ'ose marĩse ye bu'iri tojo wa'asama.

11 Be'ro Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Marĩ me'rãcjʉ̃ Lázaro cãrĩa wa'apʉ. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ wã'cõgʉ̃ wa'agʉsa'a.

12 Ʉsã cʉ̃rẽ niwʉ̃:

—Wiogʉ, cʉ̃ cãrĩcã, añu nisa'a. Cʉ̃ cãrĩca be'ro soo, yʉ'rʉgʉsami.

13 Jesú Lázaro cãrĩa wa'apʉ nígʉ̃, wẽrĩa wa'apʉ nisĩ'rĩgʉ̃ weecʉ nimiwĩ. Ʉsã pe'e cãrĩse warore wãcũcãti. 14 Ʉsã tʉ'oticã, Jesú ʉ̃sãrẽ diacjʉ̃ werewĩ:

—Lázaro wẽrĩa wa'apʉ. 15 Marĩ topʉ niticã, añu'u. Yʉ'ʉ e'cati'i; añu nirõsa'a mʉsãrẽ. Totá mʉsã nemorõ ẽjõpeorãsa'a. Te'a marĩ cʉ̃rẽ ĩ'arã, niwĩ.

16 Tomás “Sʉ'rʉa'cʉ” na nino'gʉ̃ ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Marĩ quẽ'rã te'a. Jesure na wẽjẽcã, cʉ̃ me'rãta wẽrĩrã wa'arã, niwĩ.

Jesú wẽrĩ'cãrãrẽ masõ, catise o'ose ni'i

17 Jesú Lázaro ya macãpʉ etagʉ, cʉ̃rẽ ʉ̃tã tutipʉ sĩosõrõcũu'quere tʉ'owĩ. Cʉ̃rẽ tojo wéeca be'ro ba'paritise nʉmʉrĩ yʉ'rʉcaro niwʉ̃. 18 Lázaro ya macã Betania Jerusalẽ pʉ'toacã niwʉ̃. Pʉa kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwʉ̃. 19 Tojo weerã Jerusalẽcjãrã pãjãrã Marta, Maríare ĩ'awãcũtutuato nírã na tiropʉ wa'acãrã niwã. 20 Marta Jesú etasere tʉ'ogo, cʉ̃rẽ põtẽrĩgõ ejawõ. María pe'e wi'ipʉ tojaco niwõ. 21 Marta Jesú tiro etago, cʉ̃rẽ niwõ:

—Wiogʉ, mʉ'ʉ a'topʉ nicã, yʉ'ʉ acabiji wẽrĩtiboapĩ. 22 Yʉ'ʉ masĩ'i, Õ'acʉ̃ nipe'tise mʉ'ʉ sẽrĩsere o'osami, niwõ.

23 Jesú core niwĩ:

—Mʉ'ʉ acabiji masãgʉ̃sami.

24 Co cʉ̃rẽ niwõ:

—Yʉ'ʉ masĩ'i, a'ti ʉmʉco pe'ticã, nipe'tirã wẽrĩ'cãrã masãrĩ curapʉ masãgʉ̃sami.

25 Jesú core niwĩ:

—Yʉ'ʉ wẽrĩ'cãrãrẽ masõ, catise o'ogʉ ni'i. Yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ wẽrĩ'cʉpʉ nimigʉ̃, catigʉsami tja. 26 Ni'cãrõacãrẽ catirã yʉ'ʉre ẽjõpeorã wẽrĩrã, wẽrĩdojasome. ¿Mʉ'ʉ a'tere ẽjõpeoti?

27 Co cʉ̃rẽ niwõ:

—Wiogʉ, mʉ'ʉrẽ ẽjõpeo'o. Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo, Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i. Mʉ'ʉ "Ni'cʉ̃ masʉ̃ a'tiacjʉ niapʉ" ní'cʉ ni'i, niwõ.

Lázaro masãpe pʉ'to Jesú cʉ̃ uti'que ni'i

28 Marta Jesú me'rã ucũca be'ro co acabijo Maríare pijigo wa'awõ. Core ãpẽrã tʉ'otiropʉ a'tiro nico niwõ:

—Marĩrẽ bu'egʉ etatojami. Mʉ'ʉrẽ pijidutiami.

29 Co tojo nicã tʉ'ogo, cʉ̃ tiropʉ maata a'tico niwõ. 30 Jesú Martare põtẽrĩ'caropʉta niwĩ. Macãpʉre pi'atiwĩ yujupʉ. 31 María co ya wi'ipʉre sojaro me'rã wijaatico niwõ. Tojo weecã ĩ'arã, judío masã topʉ sijarã eja'cãrã core sirutucãrã niwã. "Co acabiji masãpepʉ utigo wa'ago weesamo", ni wãcũcãrã nimiwã.

32 Co pe'e Jesú tiro etago, cʉ̃ ye dʉ'pocãrĩ tiropʉ paamu'rĩque'awõ. Cʉ̃rẽ niwõ:

—Wiogʉ, mʉ'ʉ a'topʉ nicã, yʉ'ʉ acabiji wẽrĩtiboapĩ.

33 Jesú co uticã ĩ'agʉ̃, core sirutu'cãrã uticã ĩ'agʉ̃, ʉpʉtʉ bʉjaweti, pajaña'wĩ. 34 Narẽ sẽrĩtiña'wĩ:

—¿No'opʉ cʉ̃rẽ sĩosõrõcũurĩ? niwĩ.

Na cʉ̃rẽ "Te'a ĩ'arã", niwã.

35 Topʉ wa'agʉ, Jesú quẽ'rã utiwĩ.

36 Cʉ̃ uticã ĩ'arã, ni'cãrẽrã judío masã niwã:

—Ĩ'aña. ¿Ʊpʉtʉta cʉ̃rẽ ma'ipari? niwã.

37 Ãpẽrã a'tiro niwã:

—¿Ã'rĩ caperi ĩ'atigʉre yʉ'rʉo'cʉ Lázarore wẽrĩcã weetibopari? niwã.

Jesú Lázarore wẽrĩ'cʉpʉre masõ'que ni'i

38 Jesú pũrõ bʉjawetise me'rã Lázaro masãpepʉ wa'awĩ. Ti masãpe ʉ̃tã tuti niwʉ̃. Ti tuti sope pʉ'to ʉ̃tãgãjo me'rã cã'mota'ano'wʉ̃.

39 Jesú narẽ niwĩ:
—Tuupãoña.
Marta cũrẽ niwõ:
—Wiogʉ, ũrĩ nisami. Cũ wẽrĩca be'ro ba'paritise nʉmʉrĩ yʉ'rʉ'ʉ.
40 Jesú core niwĩ:
—Mʉ'ʉrẽ weremiapʉ. “Yʉ'ʉre ẽjõpeogo, Õ'acũ tutuasere ĩ'agõsa'a”, nimiapʉ, niwĩ.
41 Be'ro na ti tutire pãowã. Jesú ʉ'mʉsepʉ ĩ'amorõ, Õ'acũrẽ niwĩ:
—Pacʉ, yʉ'ʉ sẽrĩ'quere mʉ'ʉ tʉ'otojapʉ. Añu'u. 42 Yʉ'ʉ masĩ'i, mʉ'ʉ yʉ'ʉre tʉ'onu'cũcã'a. Ã'rã a'topʉ nu'cũrã ye bu'iri sẽrĩ'i. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre o'ó'quere masĩato nígʉ̃, tojo wee'e.
43 Cũ tojo níca be'ro pũrõ caricũwĩ:
—Lázaro, wijaatia, niwĩ.
44 Tojo nicãta, cũ wijaatiwĩ. Cũ ye omocãrĩ, cũ ye dʉ'pocãrĩrẽ su'ti me'rã dʉ'reno'cʉ niwĩ. Cũ diapoa quẽ'rã su'ti casero me'rã omano'caro niwʉ̃. Tojo weegʉ Jesú narẽ niwĩ:
—Cũrẽ pãa, du'uo'oya.

Judío masã wiorã Jesure wẽjẽsĩ'rĩ'que ni'i
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Pãjãrã judío masã María me'rã ba'patiwã'cãti'cãrã cũ tojo weesere ĩ'arã, Jesure ẽjõpeowã. 46 Ãpẽrã pe'e ẽjõpeoronojõ nírã, cũ tojo wee'quere fariseo masãpʉre weresãrã wa'awã. 47 Tojo weerã fariseo masã, tojo nicã pa'ia wiorã nerẽcãrã niwã. Na pa'ia wiogʉ cũ me'rãcjãrã nirõpʉ nerẽcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—¿De'ro weerãsari marĩ? Jesú peje añuse weeĩ'ogʉ̃ weemi. 48 Marĩ cũrẽ cã'mota'aticã, nipe'tirã cũrẽ ẽjõpeorãsama. Romano masã wiorã a'tirãsama. A'ti, marĩ wiorã nise, Õ'acũ wi'i quẽ'rãrẽ cõ'arãsama.
49 Ni'cũ na me'rãcjʉ̃ Caifá wãmetigʉ ti cũ'marẽ pa'ia wiogʉ nicʉ niwĩ. Cũ narẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉsã ne tʉ'omasĩwe'e. 50 Nipe'tirã masã marĩ ya di'tacjãrã wẽrĩcã, ña'a nibosa'a. A'tiro weecã, añusa'a. Ni'cũ nipe'tirã ye bu'iri wẽrĩbosacã, marĩrẽ añurõsa'a, niwĩ.
51 Caifá cũ basu wãcũse me'rã tojo niticʉ niwĩ. Ti cũ'ma cũ pa'ia wiogʉ nicã, Õ'acũ cũrẽ tojo wãcũse o'ocʉ niwĩ. Tojo nígʉ̃, Judea di'tacjãrãrẽ Jesú wẽrĩbosagʉsami nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ. 52 Jesú ti di'tacjãrã dia'cũrẽ wẽrĩbosaticʉ niwĩ. Nipe'tirã Õ'acũ põ'rã cũrẽ ẽjõpeoajãrẽ no'o apeye di'tapʉ nirã̃ quẽ'rãrẽ wẽrĩbosacʉ niwĩ. Ni'cã curua weesĩ'rĩgʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. 53 Ti nʉmʉta na nerẽ ucũca nʉmʉ me'rã na Jesure wẽjẽatjere wãcũyucãrã niwã.
54 Na wẽjẽsĩ'rĩse ye bu'iri Jesú judío masã ĩ'orõpʉ sijatiwĩ. Judeapʉ ní'cʉ wijawã'cãwĩ. Ni'cã macã Efraĩ wãmetiri macã yucʉ marĩrõ pʉ'to nirĩ macãpʉ wa'awĩ. Ti macãpʉ ʉ̃sã tojawʉ.
55 Titare Pascua judío masã bosenʉmʉ wa'atjo cã'rõacã dʉ'sawʉ. Pãjãrã masã Jerusalẽpʉ wa'acãrã niwã. Na ti bosenʉmʉ dʉporo na ña'arõ wee'quere coeyurã wa'acãrã niwã. 56 Jesure ĩ'asĩ'rĩrã a'macusiacãrã niwã. Õ'acũ wi'ipʉ nírã, a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—Mʉsã tʉ'oña'cã, ¿apetero weegʉ cũ a'tigʉsari?
57 Fariseo masã, pa'ia wiorã masãrẽ a'tiro duticãrã niwã:

—Mʉsã Jesú topʉ niapʉ nisere masĩrã, ʉ̃sãrẽ wereya. Na werecã, bu'iri da'reri wi'ipʉ Jesure miarãti nírã, tojo nicãrã niwã.

12

Jesure María ʉ'mʉtise piopeo'que ni'i
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Pascua bosenʉmʉ wa'atjo seis nʉmʉrĩ dʉ'sawʉ. Titare Jesú Efraĩpʉ
ní'cʉ Betania wãmetiri macãpʉ wa'awĩ. Todʉporo ti macãpʉta Jesú
Lázarore masõwĩ. 2 Tocjãrã Jesure bosenʉmʉ weepeowã. Marta
ba'asere etiwõ. Na pãjãrã wa'terore Lázaro quẽ'rã Jesú me'rã
ba'adujiwĩ. 3 Ʉsã ba'ari cura María pajicja ʉ'mʉticja nardo wãmetise
wapabʉjʉsere poseticjare Jesú tiro miitiwõ. Miiti, cʉ̃ dʉ'pocãrĩpʉ
piopeowõ. Be'ro co poari me'rã tuucoewõ. Ti wi'i nipe'tiropʉ
ʉ'mʉtise'sa wa'awʉ.
4 Co tojo weecã ĩ'agʉ̃, Juda Iscariote ʉ̃sã me'rãcjʉ̃ be'ropʉ Jesure
ĩ'atu'tirãrẽ o'oacjʉ a'tiro niwĩ:
5 —¿De'ro weego a'te ʉ'mʉtisere duatiati? Tere duago, ni'cã cʉ̃'ma
da'rase wapa weronojõ wapata'aboapã. Te niyerure pajasecʉorãrẽ
o'oboapã, niwĩ.
6 Cʉ̃ pajasecʉorãrẽ ma'ígʉ̃ mejẽta, tojo niwĩ. Yajasebʉcʉ niwĩ.
Cʉ̃ ʉ̃sã niyerure co'tegʉ niwĩ. Ti ajuropʉ ʉ̃sã niyeru sãa'quere
yajamʉjãcũwĩ. 7 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Co ʉaro weeato. Co yʉ'ʉre yaatjere wãcũgõ, tojo weeamo.
8 Mʉsã pajasecʉorãrẽ o'onu'cũmasĩrãsa'a. Be'ropʉ yʉ'ʉ pũrĩcãrẽ
o'omasĩsome. Yʉ'ʉ a'to nidojacjʉ niwe'e, niwĩ Jesú.

Judío masã wiorã Lázarore wẽjẽsĩ'rĩ'que ni'i

9 Pãjãrã judío masã Jesú Betaniapʉ nise quetire tʉ'ocãrã niwã.
Tojo weerã Jesure, cʉ̃ masõ'cʉ Lázaro quẽ'rãrẽ ĩ'arã a'ticãrã niwã.
10-11 Lázarore masõse ye bu'iri pãjãrã judío masã Jesure ẽjõpeowã.
Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, pa'ia wiorã dutise doca nimi'cãrã dʉcawatia wa'awã.
Na tojo weese ye bu'iri pa'ia wiorã Jesure na wẽjẽsĩ'rĩrõnojõta Lázaro
quẽ'rãrẽ wẽjẽsĩ'rĩwã.

Jesú Jerusalẽpʉ pi'a'que ni'i
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Pascua judío masã bosenʉmʉrẽ ĩ'arã wa'arã pãjãrã masã
Jerusalẽpʉre wa'acãrã niwã. Na etáca nʉmʉ ape nʉmʉ pe'e Jesú
wa'atje quetire masĩcãrã niwã. 13 Tojo weerã pũrĩ opa querire dʉte,
cʉ̃rẽ põtẽrĩrã a'ticãrã niwã. Na a'tiro caricũwã'cãtiwã:
—Marĩ wiogʉre e'catise o'orã. Ã'rĩ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉre añurõ wa'ato. Cʉ̃
marĩ Israe curuacjãrã wiogʉ nimi, niwã.
14 Jesú Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta burrore ĩ'agʉ̃, cʉ̃
bu'ipʉ mʉjãpejawĩ. Zacaría todʉporocjʉ̃ Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tãrĩ
masʉ̃ a'tiro ojacʉ niwĩ:
15 Mʉsã Jerusalẽcjãrã, uiticã'ña.
Ĩ'aña, mʉsã wiogʉ burro bu'ipʉ pesawã'cãtimi, ni ojacʉ niwĩ.
16 A'te oja'quere ʉ̃sã cʉ̃ bu'erã ne waro “Jesú ye queti nisa'a”, niticãti.
Be'ro ʉ'mʉse cʉ̃ mʉjãáca be'ropʉ ʉ̃sã masĩwʉ̃. “Õ'acʉ̃ ye queti ojáca
pũrĩpʉ ní'caronojõta cʉ̃rẽ queoro wa'awʉ”, niwʉ̃.

17 Jesú Lázarore masõgʉ̃, cʉ̃ pijiwĩrõcã ĩ'a'cãrã ãpẽrãrẽ wereturi-
acãrã niwã. 18 Tojo weerã cʉ̃ weeĩ'o'quere ẽjõpeorã, Jesure põtẽrĩrã
a'ticãrã niwã. 19 Fariseo masã pe'e tojo weecã ĩ'arã, a'merĩ nicãrã
niwã:
—¿Ĩ'ati mʉsã? Nipe'tirã cʉ̃ me'rã wa'arã weema. ¿Marĩ de'ro
weebosaʉ? niwã.

Griego masã Jesure ĩ'asĩ'rĩ'que ni'i

20 Jerusalẽpʉ Pascua bosenʉmʉ nicã, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã nerẽ'cãrã
wa'terore ni'cãrẽrã griego masã niwã. 21 Na Jesure ĩ'asĩ'rĩrã Felipe
tiro a'tiwã. Felipe Betsaida Galilea di'tapʉ nirĩ macãcjʉ̃ niwĩ. Na cʉ̃rẽ
a'tiro niwã:
—Jesure ĩ'asĩ'rĩsa'a.
22 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Felipe Andrére weregʉ wa'awĩ. Be'ro pʉarãpʉ
wa'a, Jesure wererã wa'awã. 23 Na griego masã ĩ'asĩ'rĩsere tʉ'ogʉ, Jesú
niwĩ:
—Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ wẽrĩ masãmʉjãatjo
cã'rõ dʉ'sa'a. 24 Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Ni'cʉ̃ otese capere otetibosami. Te
oteticã, mejãrõta tojasa'a. Te peri otecã pũrĩcãrẽ, di'tapʉ boa wa'asa'a.
Be'ro pĩ'rĩ, pupi, peje dʉcatisa'a. Te peri weronojõ yʉ'ʉ wẽrĩgʉ̃sa'a.
Yʉ'ʉ wẽrĩse me'rã pãjãrã Õ'acʉ̃ põ'rã wa'arãsama. 25 No'o a'ti
ʉmʉcopʉre cʉ̃ catiri ʉmʉcore ma'iyʉ'rʉgʉ pecame'epʉ bu'iri da're
bajuriono'gʉ̃sami. No'o cʉ̃ catiri ʉmʉcore ma'itigʉ pe'e ʉ'mʉsepʉ
catinu'cũgʉ̃sami. 26 Yʉ'ʉ dutisere weesĩ'rĩgʉ̃, yʉ'ʉre sirutuato. Cʉ̃
yʉ'ʉ niatjopʉre yʉ'ʉ me'rã nigʉ̃sami. Yʉ'ʉ dutisere weesirutugʉnojõrẽ
yʉ'ʉ pacʉ añurõ weegʉsami, niwĩ Jesú.

Jesú cʉ̃ wẽrĩatjere ucũ'que ni'i

27 Jesú niwĩ:
—Ni'cãrõacã yʉ'ʉ pũrõ bʉjaweti'i. ¿De'ro nigʉ̃sari? "Pacʉ, yʉ'ʉre
ña'arõ wa'atjere yʉ'rʉoya" ¿nigʉ̃sari? Nisome. Yʉ'ʉ tereta pi'eti,
wẽrĩgʉ̃ a'tiwʉ. 28 Pacʉ, mʉ'ʉ tutuasere ĩ'oña, niwĩ Jesú. Cʉ̃ tojo níca
be'ro ni'cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ ucũdijosere tʉ'owʉ. A'tiro niwĩ:
—Yʉ'ʉ tutuasere ĩ'otojawʉ. Ĩ'onemogʉ̃ti tja, niwĩ.
29 Masã topʉ nirã̃ cʉ̃ ucũ'quere tʉ'orã, "Bʉpo bʉsʉami", niwã. Ãpẽrã
"Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ Jesure ucũami", niwã.
30 Jesú narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉre tʉ'odutigʉ mejẽta ucũami. Mʉsã pe'ere tʉ'odutigʉ ucũami.
31 Ni'cãrõacãrẽ Õ'acʉ̃ a'ti turicjãrãrẽ bese, bu'iri da'regʉsami. Tojo
nicã a'ti turicjãrãrẽ dutigʉ wãtĩ cõ'awĩrõno'gʉ̃sami. 32 Apeye quẽ'rãrẽ
yʉ'ʉre na ʉ'mʉarõpʉ tuumorõnʉ'cõcã, nipe'tirãrẽ yʉ'ʉ tiropʉ a'ticã
weegʉti, niwĩ Jesú.
33 Tojo nígʉ̃, yʉ'ʉ curusapʉ wẽrĩgʉ̃sa'a nígʉ̃, tojo niwĩ. 34 Masã tere
tʉ'orã, a'tiro niwã:
—Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ na bu'eĩ'ocã, a'tiro tʉ'ono'wʉ̃: "Õ'acʉ̃
bese'cʉ Cristo catinu'cũcʉ̃sami." ¿De'ro weeacjʉ mʉ'ʉ pe'e tja "Õ'acʉ̃
macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ʉ'mʉarõpʉ tuumorõnʉ'cõno'gʉ̃sami",
niti? Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ ¿noanojõ niti? ni
sẽrĩtiña'wã.
35 Jesú narẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉ a'ti nucũcãcjãrãrẽ sĩ'ose weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ masãrẽ Õ'acʉ̃ yere añurõ masĩcã wee'e. Yoaticã mʉsã me'rã nigʉ̃sa'a. Yʉ'ʉ a'topʉ nirĩ curare mʉsã yʉ'ʉ bu'esere ẽjõpeoya. Tojo weerã mʉsã wãcũña marĩrõ na'itĩ'arõpʉ sijarã weronojõ wa'asome. Yʉ'ʉre ẽjõpeotirã na'itĩ'arõpʉ nirã weronojõ nima. Na weesere "A'tiro pe'e ʉa'a", nímasĩtisama. 36 Yʉ'ʉ sĩ'ose weronojõ nigʉ̃ mʉsã tiropʉ ni'i. Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nirĩ curare yʉ'ʉre ẽjõpeoya. Tojo weerã mʉsã quẽ'rã sĩ'orĩ masã weronojõ nirãsa'a. Õ'acʉ̃ yere añurõ masĩrãsa'a. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ masĩcã weerãsa'a, niwĩ Jesú.

Jesú narẽ tojo níca be'ro du'tiwã'cã wa'awĩ.

Judío masã wiorã Jesure ẽjõpeotise ni'i

37 Jesú peje weeĩ'omicã, judío masã wiorã cʉ̃rẽ ẽjõpeotiwã. 38 Na ẽjõpeoticã, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ Isaía oja'caronojõta queoro wa'awʉ.

Cʉ̃ a'tiro ojacʉ niwĩ:

Ni'cʉ̃nojõpʉta ʉ̃sã weresere tʉ'otimi.

Õ'acʉ̃ tutuase me'rã weeĩ'ocã ĩ'amirã, ne ẽjõpeotima, ni ojacʉ niwĩ Isaía.

39 Na ne ẽjõpeomasĩti'que quẽ'rãrẽ Isaía aperopʉ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro ojacʉ niwĩ:

40 Õ'acʉ̃ narẽ caperi bajutirã weronojõ weecʉ niwĩ.

Cʉ̃ yere tʉ'omasĩticã weecʉ niwĩ.

Tojo weerã añurõ cʉ̃ weesere ĩ'amirã, ĩ'amasĩticãrã niwã.

Cʉ̃ bu'esere tʉ'omirã, tʉ'omasĩticãrã niwã.

Cʉ̃ bu'esere ẽjõpeorã, na ña'arõ wee'quere du'u, acobojose sẽrĩbopã.

Cʉ̃ narẽ yʉ'rʉobopĩ, nicʉ niwĩ Isaía.

41 Isaía Jesú tutuasere, cʉ̃ asistesere ĩ'agʉ̃, cʉ̃ ye cjasere tojo ucũcʉ niwĩ.

42 Pãjãrã judío masã Jesure ẽjõpeowã. Ni'cãrẽrã wiorã waropʉta ẽjõpeowã. Fariseo masãrẽ uirã, bajuyoropʉ Jesure ẽjõpeosere ucũtiwã. Ʉsãrẽ judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ nirãrẽ cõ'awĩrõrĩ nírã, tojo weewã. 43 Wiorã Jesure ẽjõpeomirã, masã pe'ere Õ'acʉ̃ nemorõ añurõ wãcũcã ʉawã.

Jesú masãrẽ besese cjasere ucũ'que ni'i

44 Jesú nipe'tirã tʉ'oato nígʉ̃, tutuaro ucũwĩ:

—Yʉ'ʉre ẽjõpeogʉ yʉ'ʉ se'sarore ẽjõpeotimi. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'ó'cʉ quẽ'rãrẽ ẽjõpeomi. 45 Yʉ'ʉre ĩ'agʉ̃, yʉ'ʉre o'ó'cʉ quẽ'rãrẽ ĩ'ami. 46 Yʉ'ʉ sĩ'ose weronojõ ni'i. A'ti nucũcãpʉre yʉ'ʉre ẽjõpeorã na'itĩ'arõpʉ tojaticã'to nígʉ̃ a'tiwʉ. Na yʉ'ʉ bu'esere masĩrãsama. Masĩrã, añurõ weerãsama. 47 Yʉ'ʉ bu'esere tʉ'omirã, tere weetirã, bu'iri cʉorãsama. Yʉ'ʉ narẽ bu'iri da'resome. Yʉ'ʉ bu'iri da'regʉ a'titiwʉ. Narẽ yʉ'rʉogʉ a'tiwʉ. 48 Yʉ'ʉre ʉatirãnojõ, yʉ'ʉ bu'e'quere weetirãnojõ Õ'acʉ̃rẽ bu'iri da'reno'ajãpʉ nitojama. Yʉ'ʉ bu'e'quere weetise bu'iri na a'ti ʉmʉco pe'ticã, bu'iri da'reno'rãsama. 49 Yʉ'ʉ se'saro yʉ'ʉ ʉaro bu'ewe'e. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'ó'cʉ "Tojo ni bu'eya" nirõ bu'e'e. 50 Yʉ'ʉ masĩ'i, yʉ'ʉ pacʉ dutisere ẽjõpeorã catinu'cũcã'rãsama. Tojo weegʉ cʉ̃ bu'eduti'caronojõta masãrẽ bu'e'e, niwĩ Jesú.

13

Jesú cʉ̃ bu'erã ye dʉ'pocãrĩrẽ coe'que ni'i

1 Judío masã bosenʉmʉ Pascua wa'atjo ni'cã nʉmʉ dʉ'sawʉ. Jesú
cʉ̃ a'ti turipʉ ní'cʉ maata cʉ̃ pacʉ tiropʉ wa'atjere masĩtojawĩ. Cʉ̃,
cʉ̃ yarã a'ti nucũcãcjãrãrẽ ma'inu'cũcã'wĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã cʉ̃ ʉpʉtʉ
ma'isere ĩ'owĩ.
2-4 Juda Iscariote, Simó macʉ̃rẽ wãtĩ a'tiro wãcũse o'ocʉ niwĩ. Jesure
ĩ'atu'tirãpʉre o'oduticʉ niwĩ. Jesú pe'e pũrĩcã cʉ̃ Õ'acʉ̃ tiropʉ ní'cʉ
a'tiwʉ nisere masĩwĩ. Tojo nicã topʉ cʉ̃ dajatojaatjere, cʉ̃ pacʉ
cʉ̃rẽ wiogʉ sõrõatje quẽ'rãrẽ masĩwĩ. A'tiro wéégʉ, ʉ̃sã ba'adujiri
cura Jesú wã'cãnʉ'cã, cʉ̃ su'ti bu'icjãrõrẽ tuweecũuwĩ. Be'ro marĩ
ejerituwʉaropʉ tuucoeri caserore dʉ'teõ'owĩ. 5 Tu'ajanʉ'cõ, acore
bapapʉ piosãawĩ. Te me'rã ʉ̃sã ye dʉ'pocãrĩrẽ coenʉ'cãwĩ. Be'ro ti
casero me'rã bopowĩ.
6 Cʉ̃ Simó Pedro ye dʉ'pocãrĩrẽ coenʉ'cãrĩ cura Pedro cʉ̃rẽ niwĩ:
—Wiogʉ, ¿yé dʉ'pocãrĩrẽ coegʉsari?
7 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Ni'cãrõacã yʉ'ʉ weesere mʉ'ʉ tʉ'omasĩtisa'a. Be'ropʉ
masĩgʉ̃sa'a.
8 Pedro cʉ̃rẽ niwĩ:
—Yé dʉ'pocãrĩrẽ mʉ'ʉ ne coesome.
Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ coeticã, mʉ'ʉ yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ nisome.
9 Simó Pedro cʉ̃rẽ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ yé dʉ'pocãrĩrẽ coegʉ, yé omocãrĩ, ya dʉpoa quẽ'rãrẽ
coeya.
10 Jesú pe'e cʉ̃rẽ niwĩ:
—Marĩ u'áca be'ro apaturi u'aapoya marĩsa'a. Sijáca be'ro dʉ'pocãrĩ
dia'cʉ̃rẽ tuucoeno'sa'a. Mʉsã ũ'irĩ marĩrã weronojõ ni'i. Tojo nimicã,
ni'cʉ̃ mʉsã wa'teropʉre ña'agʉ̃ ũ'irĩtigʉ weronojõ nimi, niwĩ Jesú.
11 Jesú cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirãpʉre o'oacjʉre masĩtojawĩ. Tojo weegʉ tojo
niwĩ.
12 Ʉsã ye dʉ'pocãrĩrẽ coéca be'ro cʉ̃ bu'icjãrõ su'tirore sãña,
ejanujãwĩ tja. Ʉsãrẽ niwĩ:
—¿Mʉsã yʉ'ʉ weesere tʉ'omasĩti? 13 Mʉsã yʉ'ʉre "Wiogʉ, ʉ̃sãrẽ
bu'egʉ" ni pisu'u. Tojota ni'i mʉsã nírõnojõta. 14 Yʉ'ʉ mʉsã wiogʉ,
mʉsãrẽ bu'egʉ nimigʉ̃, mʉsã ye dʉ'pocãrĩrẽ coeapʉ. Tojo weerã
mʉsã quẽ'rã mejãrõta weeya. 15 Mʉsãrẽ yʉ'ʉ wee'quere ĩ'acũu,
weesirutuato nígʉ̃ a'te queosere weeĩ'oapʉ. A'merĩ añurõ weeya.
16 Mʉsãrẽ diacjʉ̃ weregʉti. Ne ni'cʉ̃ da'raco'tegʉ "Yʉ'ʉ wiogʉ yʉ'rʉoro
ni'i", nímasĩtisami. Ni'cʉ̃ o'óno'cʉ quẽ'rã cʉ̃rẽ o'ó'cʉ yʉ'rʉoro
nitisami. 17 Mʉsã yʉ'ʉ dʉ'pocãrĩ coesere masĩrã, a'te yʉ'ʉ wee'quere
wéérã, e'catirãsa'a.
18 »Yʉ'ʉ mʉsã nipe'tirãpʉre ucũgʉ̃ weewe'e. Yʉ'ʉ bese'cãrãrẽ
masĩ'i. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta queoro wa'arosa'a.
A'tiro ojano'wʉ̃: "Yʉ'ʉ me'rã ba'adujimigʉ̃, yʉ'ʉre a'pepũrĩmi", ni
ojano'caro niwʉ̃. 19 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ wereyugʉ wee'e. Tojo weerã yʉ'ʉ
ní'que queoro wa'acã, a'tiro nirãsa'a: "Diacjʉ̃ta Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ nipĩ",
nirãsa'a. 20 Mʉsãrẽ queoro weregʉti. Yʉ'ʉ o'ó'cãrã weresere tʉ'o

ẽjõpeorã, yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ ẽjõpeorãta weesama. Yʉ'ʉre ẽjõpeorã, yʉ'ʉre o'ó'cʉ quẽ'rãrẽ ẽjõpeosama, niwĩ Jesú.

Jesú "Yʉ'ʉre ĩ'atu'tirãpʉre Juda o'ogʉsami" nise ni'i
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jesú ʉ̃sãrẽ wéréca be'ro ʉpʉtʉ bʉjawetiwĩ. Tʉ'ota basiorota werewĩ:
—Diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Ni'cʉ̃ mʉsã wa'teropʉ yʉ'ʉre ĩ'atu'tirãrẽ o'ogʉsami, niwĩ.
22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã ¿noarẽ tojo nigʉ̃ weeti? nírã, mejõ a'merĩ ĩ'adujicã'wʉ̃. 23 Yʉ'ʉ Juã Jesú ma'ino'gʉ̃ cʉ̃ pʉ'to dujiwʉ. 24 Tojo weegʉ Simó Pedro Jesure sẽrĩtiña'dutigʉ sĩopuawĩ. 25 Yʉ'ʉ cʉ̃ pʉ'toacã mu'rĩwã, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wʉ̃:
—Wiogʉ, ¿noanojõ niti cʉ̃?
26 Jesú yʉ'ʉre niwĩ:
—Yʉ'ʉ pã̃ yosóo'ono'gʉ̃ nigʉ̃sami. Cʉ̃ tojo níca be'ro Simó macʉ̃ Juda Iscariotere yosóo'owĩ. 27 Cʉ̃ tojo wééca be'ro wãtĩ Judare sãjãacʉ niwĩ. Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Mʉ'ʉ weeatjere weebaque'oya.
28 Ʉsã nipe'tirã topʉ ba'adujirã, cʉ̃ tojo nisere tʉ'omasĩticãti. 29 Ni'cãrẽrã a'tiro wãcũwʉ̃: "Juda cʉ̃ niyerure co'tegʉ niyucã, Jesú cʉ̃rẽ apeyenojõ bosenʉmʉ cjasere duudutigʉ weeapĩ, o pajasecʉorãrẽ niyeru o'odutigʉ o'odutiapĩ", niwʉ̃. 30 Juda cʉ̃ pã̃rẽ ñe'éca be'ro ʉ̃sã tiropʉ ní'cʉ wijaa wa'awĩ. Cʉ̃ wijaari cura ñamipʉ niwʉ̃.

A'merĩ ma'idutise ni'i

31 Juda wa'áca be'ro Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Ni'cãrõacã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉpʉre yʉ'ʉ tutuasere ĩ'ono'rõsa'a. Õ'acʉ̃ tutuase quẽ'rã yʉ'ʉ me'rãta ĩ'ono'rõsa'a. 32 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ tutuasere ĩ'ocã, cʉ̃ quẽ'rã yʉ'ʉ tutuasere maata ĩ'ogʉ̃sami. 33 Yʉ'ʉ me'rãcjãrã, cã'rõ mʉsã me'rã nitʉogʉsa'a. Mʉsã yʉ'ʉre a'marãsa'a. Yʉ'ʉ judío masãrẽ todʉporopʉre ní'caronojõta mʉsãrẽ ni'cãrõacã nigʉ̃ti. Yʉ'ʉ wa'atjopʉre mʉsã wa'amasĩtisa'a. 34 Mʉsãrẽ apeye ma'ma dutise cũugʉ̃ti. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'irõnojõta a'merĩ ma'iña. 35 Mʉsã a'merĩ ma'icã, ãpẽrã nipe'tirã mʉsãrẽ yʉ'ʉ bu'erã nisere masĩrãsama, niwĩ Jesú.

Jesú Pedrore "Mʉ'ʉ yʉ'ʉre 'Masĩwe'e' nigʉ̃sa'a" ní'que ni'i
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Simó Pedro cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wĩ:
—Wiogʉ, ¿no'opʉ wa'agʉsari?
Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Ni'cãrõacã yʉ'ʉ wa'atjopʉre mʉ'ʉ wa'amasĩtisa'a. Be'ropʉ yʉ'ʉre sirutugʉsa'a.
37 Pedro cʉ̃rẽ niwĩ tja:
—Wiogʉ, ¿de'ro weeacjʉ yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã maata wa'amasĩtisari? Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉ me'rãta wẽrĩmasĩ'i.
38 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—¿Nirõta yʉ'ʉ me'rã wẽrĩmasĩti? Mʉ'ʉrẽ diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Cãrẽ'quẽ cʉ̃ uuati dʉporo yʉ'ʉre i'tiati "Cʉ̃rẽ masĩwe'e", nigʉ̃sa'a, niwĩ Jesú.

14

Jesú “Yʉ'ʉre ẽjõpeorã yʉ'rʉrãsa'a” ní'que ni'i

1 Jesú ʉ̃sãrẽ a'tiro niwĩ:
—Mʉsã ʉpʉtʉ waro wãcũque'titicã'ña. Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoya. Tojo nicã
yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ ẽjõpeoya. 2 Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ mʉsã niatje wi'seri peje
ni'i. Te marĩcãma, mʉsãrẽ wereboapã. Topʉ mʉsã niatjore apoyugʉ
wa'agʉ wee'e. 3 Mʉsã niatjore apóca be'ro mʉsãrẽ miigʉ̃ a'tigʉti.
Topʉre mʉsã quẽ'rã ninu'cũcã'rãsa'a. 4 Mʉsã yʉ'ʉ wa'atjore masĩsa'a.
Yʉ'ʉ wa'ari ma'a quẽ'rãrẽ masĩsa'a, niwĩ Jesú.
5 Tomás cʉ̃rẽ niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ wa'atjore masĩtisa'a. ¿Ʉ̃sã de'ro wee masĩbosaʉ
mʉ'ʉ wa'ari ma'arẽ?
6 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ wa'ari ma'a weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ masãrẽ
topʉ wa'acã weegʉ́ ni'i. Yʉ'ʉ masãrẽ diacjʉ̃ cjasere masĩcã wee'e.
Narẽ catinu'cũcã weegʉ́ ni'i. Yʉ'ʉre ẽjõpeorã dia'cʉ̃ yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ
wa'arãsama. 7 Mʉsã yʉ'ʉre masĩrã, yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rãrẽ masĩbosa'a.
Ni'cãrõacã me'rã cʉ̃rẽ masĩ'i. Mʉsã yʉ'ʉre ĩ'arã, cʉ̃rẽ ĩ'arã weronojõ
ni'i, niwĩ Jesú.
8 Felipe Jesure niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ pacʉre ĩ'oña ʉ̃sãrẽ. Cʉ̃rẽ ĩ'ase me'rã dia'cʉ̃ ʉ̃sãrẽ
ejatuarosa'a.
9 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Felipe, yʉ'ʉ mʉsã me'rã yoacã niwʉ̃. ¿Yʉ'ʉre ĩ'amasĩweti yujupʉ?
Yʉ'ʉre ĩ'agʉ̃ yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rãrẽ masĩmi. ¿De'ro weegʉ yʉ'ʉre “Mʉ'ʉ
pacʉre ĩ'oña”, niati? 10 ¿Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ pacʉ me'rã pʉarã nimicã, ni'cʉ̃pʉta
ni'i nisere ẽjõpeoweti? ¿Cʉ̃ yʉ'ʉpʉre nimi nise quẽ'rãrẽ ẽjõpeoweti?
Yʉ'ʉ ucũsere yʉ'ʉ se'saro ucũwe'e. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉpʉre nigʉ̃́ta cʉ̃
ʉaro ucũmi. Yʉ'ʉ weese quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ se'saro weewe'e. Cʉ̃́ta cʉ̃
ʉaro weecã weemi. 11 Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ pacʉ me'rã ni'cʉ̃ta ni'i nisere, cʉ̃
yʉ'ʉpʉre nisere ẽjõpeoya. Tere ẽjõpeotirã pũrĩcã, yʉ'ʉ weese pe'ere
ĩ'a ẽjõpeocureya. 12 Mʉsãrẽ diacjʉ̃ta weregʉti. Yʉ'ʉre ẽjõpeorã
yʉ'ʉ wee'caronojõta yʉ'ʉ wee'quere weesiruturãsama. Totá yʉ'ʉ
pacʉ tiropʉ yʉ'ʉ wa'acãma, a'te nemorõ weerãsama. 13 Mʉsã yʉ'ʉre
ẽjõpeocã, nipe'tise mʉsã sẽrĩsere o'ogʉsa'a. Te me'rã yʉ'ʉ pacʉ
tutuasere masĩato nígʉ̃ tojo weegʉsa'a. 14 Yʉ'ʉre ẽjõpeorã, no'o mʉsã
sẽrĩsere yʉ'tigʉti.

Jesú “Espíritu Santure o'ógʉti” ní'que ni'i

15 »Mʉsã yʉ'ʉre ma'írã, yʉ'ʉ dutisere weerãsa'a. 16 Mʉsãrẽ
yʉ'ʉ pacʉre Espíritu Santure sẽrĩbosagʉti. Cʉ̃ mʉsãrẽ weetamuse
me'rã wãcũtutuanu'cũcã weegʉsami. Mʉsã me'rã ninu'cũgʉ̃sami.
17 Espíritu Santu mʉsãrẽ queoro bu'egʉsami. Ãpẽrã a'ti nucũcãcjãrã
yʉ'ʉre ẽjõpeotirã cʉ̃rẽ masĩtirãsama. Tojo weerã cʉ̃rẽ moorãsama.
Mʉsã pũrĩcã cʉ̃rẽ masĩ'i. Cʉ̃ mʉsã me'rã, mʉsãpʉre ninu'cũgʉ̃sami.
18 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ cõ'awã'cãsome. Mʉsã me'rã nigʉ̃ a'tigʉti tja.
19 Cã'rõacã be'ro masã yʉ'ʉre ĩ'asome. Mʉsã pũrĩcã ĩ'arãsa'a. Yʉ'ʉ
catinu'cũcã'a. Tojo weerã mʉsã quẽ'rã catinu'cũcã'rãsa'a. 20 Yʉ'ʉ
pacʉ mʉsãrẽ Espíritu Santure o'ógʉsami. Tojo wééca be'ro yʉ'ʉ pacʉ
me'rã yʉ'ʉ nisere masĩrãsa'a. Tojo nicã mʉsã yʉ'ʉ me'rã nisere, yʉ'ʉ

mʉsãpʉre nisere masĩrãsa'a. 21 Yʉ'ʉ dutisere weegʉ́ diacjʉ̃ta yʉ'ʉre
ma'isere ĩ'osami. Yʉ'ʉre maigʉ̃rẽ yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rã ma'igʉ̃sami. Yʉ'ʉ
quẽ'rã ma'igʉ̃sa'a. Cʉ̃rẽ yʉ'ʉ nisetisere ĩ'ogʉ̃sa'a, niwĩ Jesú.
22 Apĩ Juda, Iscariote mejẽta Jesure niwĩ:
—¿Wiogʉ, de'ro weegʉ mʉ'ʉ nisetisere ʉ̃sã dia'cʉ̃rẽ ĩ'ogʉ̃sari?
¿De'ro weegʉ a'ti turicjãrã mʉ'ʉrẽ ẽjõpeotirã quẽ'rãrẽ ĩ'oweti?
23 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉre ma'igʉ̃ yʉ'ʉ dutisere weemi. Yʉ'ʉ pacʉ cʉ̃rẽ ma'igʉ̃sami.
Ʉsã pʉarãpʉta cʉ̃ me'rã nirãsa'a. 24 Yʉ'ʉre ma'itigʉ pe'e yʉ'ʉ ucũsere
weetimi. Yʉ'ʉ ucũse yé mejẽta ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre o'ó'cʉ cʉ̃
weredutise ni'i.
25 »Yʉ'ʉ mʉsã me'rã nígʉ̃, a'te nipe'tisere were'e. 26 Yʉ'ʉ sẽrĩcã,
yʉ'ʉ pacʉ Espíritu Santure mʉsãrẽ o'ógʉsami. Cʉ̃ mʉsãrẽ weet-
amu, wãcũtutuanu'cũcã weegʉsami. Nipe'tise mʉsãrẽ bu'egʉsami.
Nipe'tise yʉ'ʉ mʉsãrẽ bu'e'quere apaturi wãcũcã weegʉsami.
27 »Yʉ'ʉ ni'cãrõacã mʉsãrẽ we'eriti'i. Mʉsã ye ejeripõ'rãrĩpʉ
ejerisãjãse niato. Yʉ'ʉ ejerisãjãse me'rã mʉsãrẽ ejerisãjãcã weegʉti.
Yʉ'ʉ ejerisãjãcã weese a'ti nucũcã cjase weronojõ niwe'e. Tojo
weerã “Yʉ'ʉ wa'agʉ wee'e” nisere tʉ'orã, bʉjaweti, wãcũque'titicã'ña.
28 Mʉsã “Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ wa'agʉ wee'e” nicã tʉ'otojapʉ. “Be'ro
yʉ'ʉ mʉsã me'rã nigʉ̃ a'tigʉti tja” nicã quẽ'rãrẽ tʉ'oapʉ. Yʉ'ʉ pacʉ
yʉ'ʉ yʉ'rʉoro nimi. Mʉsã yʉ'ʉre cʉ̃ tiropʉ wa'ase quetire tʉ'oapʉ.
Tere tʉ'orã, diacjʉ̃ta ẽjõpeorã pũrĩcã, e'catiboapã. 29 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ
wereyugʉ weeapʉ. Tojo weerã yʉ'ʉ mʉsãrẽ wereyu'quere queoro
wa'acã, “Diacjʉ̃ta nipĩ”, nirãsa'a. 30 Wãtĩ a'ti nucũcãcjãrãrẽ dutigʉ
a'titojami. Tojo weegʉ yʉ'ʉ yoaticã mʉsã me'rã ucũgʉ̃ti. Cʉ̃ yʉ'ʉre
ne cã'rõ dutimasĩtimi. 31 Tojo wa'arota weesasa'a. Yʉ'ʉ pacʉ cʉ̃
weeduti'quere weegʉti. Yʉ'ʉ tojo weecã, a'ti nucũcãcjãrã yʉ'ʉ pacʉre
yʉ'ʉ ma'isere masĩrãsama. Te'a wa'arã. Wã'cãnʉ'cãña, niwĩ ʉ̃sãrẽ.

15

Jesú ʉ'segʉ me'rã masãrẽ queose were'que ni'i

1 Jesú queose me'rã ʉ̃sãrẽ a'tiro niwĩ:
—Yʉ'ʉ ʉ'segʉ weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ tigʉre co'tegʉ nimi. 2 Yʉ'ʉre
ẽjõpeorã tigʉ cjase dʉpʉri nima. Õ'acʉ̃ ʉ'segʉre ĩ'anʉrʉ̃gʉ̃ weronojõ
niyugʉ, dʉca marĩse dʉpʉrire dʉtecõ'asami. Apeye dʉcatise dʉpʉrire
añurõ dʉcatiato nígʉ̃ dʉteweenemosami. 3 Mʉsã dʉcatise dʉpʉri
weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ bu'e'quere ẽjõpeo, yʉ'ti'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ
pacʉ mʉsã ña'arõ wee'quere cõ'atojawĩ. Mʉsã acobojono'cãrãpʉ
nitoja'a. 4 Yʉ'ʉ mʉsãpʉre ninu'cũgʉ̃sa'a. Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉ me'rãcjãrã
ninu'cũcã'ña. Ni'cã dʉpʉ yucʉgʉpʉ a'mesʉ'atimirõ dʉcatitisa'a. A'te
weronojõ mʉsã yʉ'ʉ me'rã ninu'cũtirã, ne añurõ weemasĩsome.
5 »Yʉ'ʉ ní'caronojõta yʉ'ʉ ʉ'segʉ weronojõ ni'i. Mʉsã tigʉ dʉpʉri
ni'i. Yʉ'ʉ me'rã ninu'cũgʉ̃, yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃pʉre nicã, cʉ̃ añurõ
weemasĩsami. Mʉsã yʉ'ʉ me'rã ninu'cũtirã, ne añurõ weemasĩtisa'a.
6 Yʉ'ʉ me'rã ninu'cũtigʉ dʉtecõ'a'que dʉpʉri weronojõ nimi. Te
ñai'que dʉpʉrire see, pecame'epʉ ʉ̃jʉ̃acõ'ano'sa'a.
7 »Mʉsã yʉ'ʉ me'rã ninu'cũrã, yʉ'ʉ bu'esere wãcũrã, Õ'acʉ̃rẽ
mʉsã ʉasere sẽrĩña. Cʉ̃ yʉ'tigʉsami. 8 Mʉsã añurõ wéérã, Õ'acʉ̃

añuyʉ'rʉami nisere ĩ'orãsa'a. Tojo weerã diacjʉ̃ta mʉsã yʉ'ʉ bu'erã nirãsa'a. 9 Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre ma'irõnojõta yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsãrẽ ma'i'i. Yʉ'ʉ me'rã ninu'cũña. Tojo weecã, mʉsãrẽ ma'inu'cũgʉ̃sa'a. 10 Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre cʉ̃ dutisere weecã, ma'imi. Yʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ dutisere weecã, mʉsãrẽ ma'igʉ̃sa'a.

11 »Yʉ'ʉ e'catironojõta mʉsãrẽ e'catiato nígʉ̃ tojo ucũ'u. Tojo weerã mʉsã e'catiyʉ'rʉarãsa'a. 12 Yʉ'ʉ dutise a'tiro ni'i. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'irõnojõta a'merĩ ma'iña. 13 Ni'cʉ̃ cʉ̃ me'rãcjãrãrẽ wẽrĩbosagʉ, narẽ ma'iyʉ'rʉasami. Wẽrĩbosase nemorõ ma'ita basiowe'e. 14 Mʉsã yʉ'ʉ dutisere wéérã, yʉ'ʉ me'rãcjãrã ni'i. 15 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ "Yʉ'ʉre da'raco'terã nima", nisome. Da'raco'terã na wiogʉ weesere masĩtisama. Mʉsã yʉ'ʉ me'rãcjãrã ni'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre ní'quere werepe'ocã'a. 16 Mʉsã yʉ'ʉre besetiwʉ. Yʉ'ʉ pe'e mʉsãrẽ besewʉ. Añurõ weeato nígʉ̃ tojo weewʉ. Mʉsã añurõ weese pe'tisome. Añurõ weecã, mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeocã, no'o Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩsenojõrẽ o'ogʉsami. 17 A'teta ni'i yʉ'ʉ mʉsãrẽ dutise. A'merĩ ma'iña, niwĩ.

Jesú "Yʉ'ʉre ẽjõpeocã, ãpẽrã mʉsãrẽ ĩ'atu'tirãsama" ní'que ni'i

18 Jesú ʉ̃sãrẽ a'tiro ninemowĩ:

—A'ti nucũcãcjãrã yʉ'ʉre ẽjõpeotirã mʉsãrẽ ĩ'atu'ticã, yʉ'ʉre ĩ'atu'timʉ'tã'quere wãcũña. 19 Mʉsã a'ti nucũcãcjãrã waro nicãma, na me'rãcjãrãrẽ ma'irõnojõta mʉsãrẽ ma'ibosama. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ na wa'teropʉ nirãrẽ besewʉ. Mʉsã a'ti nucũcãcjãrã weronojõ niwe'e. Tojo weerã mʉsãrẽ ĩ'atu'tima. 20 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ní'quere wãcũña. Ne ni'cʉ̃ da'raco'tegʉ "Yʉ'ʉ wiogʉ yʉ'rʉoro ni'i", nímasĩtisami. Yʉ'ʉre ña'arõ weema. Mʉsã quẽ'rãrẽ mejãrõta ña'arõ weerãsama. No'o yʉ'ʉ bu'esere tʉ'orã, mʉsãrẽ tʉ'orãsama. 21 Mʉsã yʉ'ʉre sirutucã ĩ'arã, nipe'tise ña'asere mʉsãrẽ weerãsama. Yʉ'ʉre o'ó'cʉre na masĩtise ye bu'iri tojo weerãsama.

22 »Yʉ'ʉ a'ti di'tapʉre narẽ weregʉ a'titicãma, bu'iri moobosama. Na ni'cãrõacãrẽ bu'iri cʉoma. "Ʉsã bu'iri moo'o", nímasĩtisama. 23 Yʉ'ʉre ĩ'atu'tirã yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rãrẽ ĩ'atu'tima. 24 Ne ni'cʉ̃ weetisere na tiropʉre peje weeĩ'omiwʉ̃. Yʉ'ʉre masĩdutigʉ tojo weewʉ. Yʉ'ʉ weeĩ'otica be'roma bu'iri moobosama. Na yʉ'ʉ wee'quere ĩ'awã. Tere ĩ'amirã, yʉ'ʉre ĩ'atu'tiwã. Yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rãrẽ ĩ'atu'tiwã. 25 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta queoro wa'aro wee'e. A'tiro ni'i: "Bu'iri moomicã, yʉ'ʉre ĩ'atu'tiwã", ni ojano'wʉ̃.

26 »Espíritu Santu diacjʉ̃ ucũgʉ̃, mʉsãrẽ weetamugʉ̃ a'tigʉsami. Ʉsã yʉ'ʉ pacʉ me'rã cʉ̃rẽ o'órãsa'a. Cʉ̃ a'tigʉ, queoro yé cjasere mʉsãrẽ weregʉsami. 27 Mʉsã quẽ'rã yé cjasere wererãsa'a. Mʉsã ne waropʉta yʉ'ʉ me'rã nitojawʉ. Tojo weerã wererãsa'a, niwĩ Jesú.

16

1 Jesú ʉ̃sãrẽ ninemowĩ tja:

—Yé bu'iri ãpẽrã mʉsãrẽ ña'arõ weerãsama nisere were'e. Yʉ'ʉre ẽjõpeodu'uticã'to nígʉ̃ tojo were'e. 2 Mʉsãrẽ judío masã nerẽwʉase wi'seripʉ nimi'cãrãrẽ cõ'awĩrõrãsama. No'o mʉsãrẽ wẽjẽcõ'aca be'ro a'tiro nirãsama. "Marĩ Õ'acʉ̃ ʉaro weerã wee'e", nirãsama. 3 Na yʉ'ʉ pacʉre, yʉ'ʉre masĩti'que ye bu'iri mʉsãrẽ ña'arõ weerãsama. 4 Yʉ'ʉ

wereyugʉ wee'e. Tojo weerã queoro te wa'acã, mʉsã “Tojota niwĩ”,
nirãsa'a.

Espíritu Santu ye cjase ni'i

»Yʉ'ʉ mʉsã me'rã nígʉ̃, ne waropʉre maata a'tere weretiwʉ.
5-6 Ni'cãrõacã yʉ'ʉre o'ó'cʉ tiropʉ wa'agʉ wee'e. Yʉ'ʉ tojo nicã
tʉ'orã, ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉre “¿No'opʉ wa'ati?” ni sẽrĩtiña'we'e. Mejõ
bʉjawetiwioriticã'a. 7 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ diacjʉ̃ta nigʉ̃ti. Yʉ'ʉ wa'acã,
mʉsãrẽ añu nirõsa'a. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ Espíritu Santure o'ógʉsa'a. Yʉ'ʉ
wa'aticãma, cʉ̃ mʉsãrẽ weetamugʉ̃, mʉsã me'rã nigʉ̃ a'titibosami.
8-11 »Espíritu Santu yʉ'ʉre ẽjõpeotirãrẽ a'tiro masĩcã weegʉsami.
“Ʉsã ña'arã ni'i”, ni tʉ'oña'cã weegʉsami. Apeye, yʉ'ʉ diacjʉ̃ weegʉ́
ni'i nisere ĩ'ogʉ̃sami. Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ wa'ase me'rã tere ĩ'ogʉ̃sami.
Yʉ'ʉ topʉ wa'acã, yʉ'ʉre ĩ'asome. Tojo nicã yʉ'ʉre ẽjõpeotirãrẽ
Õ'acʉ̃ bu'iri da'reatjere ĩ'ogʉ̃sami. A'tiro masĩrãsama: “Wãtĩ, a'ti
nucũcãcjãrãrẽ dutigʉ Õ'acʉ̃rẽ bu'iri da'reno'acjʉ nitojami”, nirãsama.
12 »Yʉ'ʉ mʉsãrẽ peje werese cʉomi'i. Ni'cãrõacãrẽ mʉsã
tʉ'omasĩtibosa'a. Tojo weegʉ werewe'e. 13 Espíritu Santu a'tigʉ,
nipe'tisere queoro weregʉsami. Cʉ̃ diacjʉ̃ ucũgʉ̃ nimi. Cʉ̃ se'saro
ucũsome. Õ'acʉ̃ ucũsere, cʉ̃ tʉ'o'quere wereturiagʉsami. Be'ropʉ
wa'atje quẽ'rãrẽ mʉsãrẽ wereyugʉsami. 14 Espíritu Santu yʉ'ʉre
añurõ ucũgʉ̃sami. Yé cjasere mʉsãrẽ masĩcã weegʉsami. 15 Nipe'tise
yʉ'ʉ pacʉ cʉose yé ni'i. Tojo weegʉ Espíritu Santu mʉsãrẽ yé quetire
weregʉsami.

Bʉjawetimi'cãrã e'catirãsama nise ni'i

16-17 »Cã'rõacã be'ro mʉsã yʉ'ʉre ĩ'anemosome. Be'ro ĩ'arãsa'a tja.
Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ wa'ase ye bu'iri tojo wa'anírõsa'a, niwĩ Jesú.
Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã ni'cãrẽrã a'merĩ ucũwʉ̃:
—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weesari cʉ̃ tojo nise? 18 “Cã'rõacã be'ro” cʉ̃ nise
¿de'ro nisĩ'rĩrõ weesari? Ñe'enojõrẽ ucũgʉ̃ ucũsamigʉ, masĩtisa'a,
niwʉ̃.
19 Jesú ʉ̃sã tojo nisere masĩgʉ̃, ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ “Cã'rõacã be'ro ĩ'asome, be'ro ĩ'arãsa'a tja” ní'quere
¿a'merĩ sẽrĩtiña'rã weeti? 20 Mʉsãrẽ diacjʉ̃ta weregʉti. Mʉsã
uti, pũrõ bʉjawetirãsa'a. A'ti turicjãrã pe'e e'catirãsama. Mʉsã
bʉjawetimi'cãrã be'ro e'catirãsa'a. 21 A'tiro wa'ase weronojõ nirõsa'a.
Ni'cõ nijĩpaco co wĩ'magʉ̃ wʉase dʉporoacã pũrĩse tʉ'oña'samo. Co
wʉáca be'ro co pũrĩse tʉ'oña'quere wãcũtisamo. Co macʉ̃ bajuase
pe'ere ĩ'agõ e'catigo, tojo weesamo. 22 Co weronojõ mʉsã ni'cãrõacã
pi'eti'i. Be'ro yʉ'ʉ mʉsãrẽ ĩ'agʉ̃ a'tigʉti tja. Yʉ'ʉ tojo weecã ĩ'arã, mʉsã
e'catiyʉ'rʉarãsa'a. Ãpẽrã mʉsãrẽ bʉjaweticã weemasĩtirãsama.
23 »Mʉsã tojo e'catiri nʉmʉrẽ mʉsã tʉ'otisere ne sẽrĩtiña'some majã.
Diacjʉ̃ta mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, nipe'tise mʉsã
sẽrĩsere yʉ'ʉ pacʉ yʉ'tigʉsami. 24 Todʉporopʉ yʉ'ʉ tutuase me'rã yʉ'ʉ
pacʉre ne sẽrĩtiwʉ. Ni'cãrõacãrẽ mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeotjĩarã sẽrĩña.
Mʉsã tojo weecã, cʉ̃ yʉ'tigʉsami. Cʉ̃ yʉ'ticã, mʉsã e'catiyʉ'rʉarãsa'a.

Jesú masãrẽ “A'tiro weegʉti” ní'que ni'i

25 »Yʉ'ʉ mʉsãrẽ queose me'rã wereapʉ. Be'ro queose marĩrõ
diacjʉ̃ta yʉ'ʉ pacʉ ye quetire weregʉsa'a. 26 Espíritu Santu a'tíca be'ro

mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeotjĩarã, yʉ'ʉ pacʉre sẽrĩrãsa'a. Yʉ'ʉ tojo nígʉ̃, “Yʉ'ʉ pacʉre mʉsãrẽ sẽrĩbosagʉti”, nigʉ̃ mejẽta wee'e. Mʉsã basu sẽrĩrãsa'a. 27 Cʉ̃ta mʉsãrẽ ma'imi. A'tiro ni'i. Mʉsã yʉ'ʉre ma'i'i. Tojo nicã mʉsã yʉ'ʉre “Õ'acʉ̃ tiropʉ ní'cʉ a'tipĩ”, ni ẽjõpeo'o. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'imi. 28 Yʉ'ʉ pacʉ me'rã ní'cʉ yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉre a'tiwʉ. Ni'cãrõacã yʉ'ʉ a'topʉ ní'cʉ yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ dajatojaagʉti tja.

29 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã cʉ̃rẽ niwʉ̃:

—Ni'cãrõacãrẽ mʉ'ʉ queose me'rã werewe'e. Diacjʉ̃ ucũcã'a. 30 Ni'cãrõacã ʉ̃sã masĩ'i. Mʉ'ʉ nipe'tisere masĩpe'ocã'a. No'o sẽrĩtiña'se dʉporo masĩtoja'a. Tojo weerã mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ tiropʉ ní'cʉ a'tipã nisere masĩ'i.

31 Jesú ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—¿Mʉsã ẽjõpeoti majã? 32 Tojo ẽjõpeomirã, maata no'o mʉsã wa'asĩ'rĩrõ du'tistearãsa'a. Yʉ'ʉ ni'cʉ̃ta tojagʉ́sa'a. Ni'cʉ̃ta niwe'e, nígʉ̃ pe'e. Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉ me'rã nimi. 33 Yʉ'ʉre ẽjõpeorã ejerisãjãse cʉoato nígʉ̃ a'te nipe'tisere mʉsãrẽ wereapʉ. A'ti nucũcãcjãrã mʉsãrẽ pi'eticã weerãsama. Na tojo weemicã, wãcũtutuaya. Yʉ'ʉ a'ti nucũcãcjãrã na ña'arõ weesere docaque'acã weetojawʉ. Tojo weerã yʉ'ʉre ẽjõpeorã wãcũtutuaya.

17

Jesú cʉ̃ bu'erã ye niatjere cʉ̃ pacʉre sẽrĩbosa'que ni'i

1 Jesú tojo níca be'ro ĩ'amorõ, a'tiro niwĩ:

—Pacʉ, mʉ'ʉ yʉ'ʉre cũu'que eja'a. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ macʉ̃ nisere masãrẽ ĩ'oña. Mʉ'ʉ tojo weecã, yʉ'ʉ masãrẽ mʉ'ʉ tutuasere, mʉ'ʉ añuyʉ'rʉsere ĩ'ogʉ̃sa'a. 2 Mʉ'ʉ yʉ'ʉre masã nipe'tirã wiogʉ sõrõwʉ̃. Nipe'tirã mʉ'ʉ o'o'cãrãrẽ catinu'cũcã weedutigʉ yʉ'ʉre sõrõwʉ̃. 3 Masã mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ nigʉ̃rẽ, tojo nicã yʉ'ʉre mʉ'ʉ o'ó'cʉre ẽjõpeorã catinu'cũcã'rãsama.

4 »Yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉre mʉ'ʉ tutuasere, mʉ'ʉ añuyʉ'rʉsere masãrẽ ĩ'owʉ̃. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre cũu'quere weepe'ocã'wʉ̃. 5 Pacʉ, a'ti nucũcã weese dʉporo yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã niwʉ̃. Mʉ'ʉ me'rã nígʉ̃, mʉ'ʉ weronojõ nisetiwʉ. Ni'cãrõacãrẽ mʉ'ʉ tiropʉ wa'agʉ wee'e. Yʉ'ʉre mejãrõta weeya tja.

6 »Mʉ'ʉ ã'rãrẽ a'ti nucũcãpʉ nirã wa'terore besewʉ. Yʉ'ʉre narẽ o'ogʉti nígʉ̃, tojo weecʉ niwʉ̃. Mʉ'ʉ nisetisere narẽ masĩcã weewʉ. Na mʉ'ʉ yarã nimi'cãrãrẽ yʉ'ʉre wiawʉ. Na mʉ'ʉ dutisere weewã. 7 Ni'cãrõacã na masĩma, nipe'tise yʉ'ʉ cʉose mʉ'ʉ o'o'que ni'i, nima. 8 Narẽ nipe'tise mʉ'ʉ wereduti'quere werewʉ. Na tere tʉ'orã, ẽjõpeowã. Na diacjʉ̃ta yʉ'ʉ mʉ'ʉ tiropʉ a'ti'quere ẽjõpeowã. Tojo nicã mʉ'ʉ yʉ'ʉre o'ó'quere ẽjõpeowã.

9 »Yʉ'ʉ na ye niatjere mʉ'ʉrẽ sẽrĩ'i. Ãpẽrã yʉ'ʉre ẽjõpeotirã yema sẽrĩwe'e. Yʉ'ʉre mʉ'ʉ o'o'cãrã mʉ'ʉ yarã nima. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ sẽrĩ'i. 10 Nipe'tirã mʉ'ʉ yarã, yarã nima. Yarã quẽ'rã mʉ'ʉ yarã nima. Na yʉ'ʉre ẽjõpeo, yʉ'ʉ tutuagʉ nisere masãrẽ masĩcã weema.

11 »Yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉ tojaque'asome. Yʉ'ʉ bu'erã pũrĩcã tojarãsama. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ tiropʉ wa'agʉ wee'e. Pacʉ, añuyʉ'rʉgʉ, mʉ'ʉ tutuase me'rã mʉ'ʉ yʉ'ʉre o'o'cãrãrẽ añurõ co'teya. Mʉ'ʉ tojo weecã, marĩ nírõnojõta na ni'cãrõ me'rã nirãsama. 12 A'ti nucũcãpʉre yʉ'ʉre

mʉ'ʉ o'o'cãrã me'rã nígʉ̃, mʉ'ʉ tutuase o'o'que me'rã narẽ co'tewʉ. Ne ni'cʉ̃ bajuriotiwʉ. Ni'cʉ̃ dia'cʉ̃ todʉporopʉ bajuduti'cʉ weronojõ ní'cʉre bajuriowʉ. Mʉ'ʉ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta na oja'que queoro wa'aro wee'e.

13 »Ni'cãrõacã yʉ'ʉ mʉ'ʉ tiropʉ wa'agʉ wee'e. Yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉ nígʉ̃, mʉ'ʉ ye quetire werewʉ. Tere tʉ'orã, na yʉ'ʉ weronojõ e'catiato nígʉ̃ werewʉ. 14 Mʉ'ʉ wereduti'quere narẽ wereturiawʉ. Na yʉ'ʉre ẽjõpeotjĩarã, yʉ'ʉ weronojõ nima. A'ti ʉmʉcocjãrã weronojõ wãcũtima. Tojo weerã na quẽ'rãrẽ masã ĩ'atu'tima. 15 “Narẽ, a'ti nucũcãpʉ nirãrẽ mʉ'ʉ tiropʉ miaña”, nigʉ̃ mejẽta wee'e. Wãtĩ pe'ere cã'mota'aya nígʉ̃, tojo ni'i. 16 Yʉ'ʉ a'ti ʉmʉcocjʉ̃ niwe'e. Na quẽ'rã yʉ'ʉre ẽjõpeorã a'ti ʉmʉcocjãrã weronojõ wãcũsetitima. 17 Mʉ'ʉ ye queti diacjʉ̃ waro ni'i. Te me'rã narẽ mʉ'ʉ ʉaro weeajã añurã wa'acã weeya. 18 Yʉ'ʉre mʉ'ʉ ye quetire a'ti nucũcãcjãrãrẽ weredutigʉ o'ówʉ. Yʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ bu'erãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ weredutigʉ o'ó'o. 19 Mʉ'ʉ ʉaronojõ na ye niatjere wẽrĩbosagʉti. A'tiro yʉ'ʉ weecã, na quẽ'rã mʉ'ʉ ʉaronojõ diacjʉ̃ta weerãsama.

20 »Yʉ'ʉ na dia'cʉ̃rẽ sẽrĩbosawe'e. Be'ropʉ na bu'esere tʉ'o ẽjõpeoajã quẽ'rãrẽ sẽrĩbosa'a. 21 Na marĩ me'rã ni'cãrõ me'rã niato nígʉ̃ tojo wee'e. Pacʉ, yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã nírõnojõ, mʉ'ʉ yʉ'ʉ me'rã nírõnojõ na quẽ'rã niato. Tojo wa'acã ĩ'arã, a'ti nucũcãcjãrã yʉ'ʉre mʉ'ʉ o'ó'quere ẽjõpeorãsama. 22 Yʉ'ʉre mʉ'ʉ tutuase, añuyʉ'rʉsere o'owʉ. Yʉ'ʉ quẽ'rã yarãrẽ o'oturiawʉ. Narẽ ni'cãrõ me'rã marĩ weronojõ niato nígʉ̃ tojo weewʉ. 23 Yʉ'ʉ napʉre ni'i. Mʉ'ʉ pe'e yʉ'ʉpʉre ni'i. Tojo weerã na ni'cãrõ me'rã nirãsama. Tojo wa'acã ĩ'arã, a'ti nucũcãcjãrã mʉ'ʉ yʉ'ʉre o'ó'quere masĩrãsama. Apeyere, mʉ'ʉ yʉ'ʉre ma'irõnojõta “Marĩrẽ ma'imi”, nirãsama.

24 »A'ti turi weese dʉporo mʉ'ʉ yʉ'ʉre ma'iwʉ̃. Tojo weegʉ mʉ'ʉ nisetisere yʉ'ʉre o'owʉ. Pacʉ, mʉ'ʉ o'o'cãrãrẽ yʉ'ʉ me'rã nicã ʉasa'a. Narẽ yʉ'ʉ tutuasere ĩ'adutigʉ tojo wee'e. 25 Pacʉ, mʉ'ʉ queoro wee'e. A'ti nucũcãcjãrã yʉ'ʉre ẽjõpeotirã mʉ'ʉrẽ masĩtima. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ masĩ'i. Ã'rã yʉ'ʉ bu'erã mʉ'ʉ yʉ'ʉre o'ó'quere masĩma. 26 Mʉ'ʉ nisetisere narẽ masĩcã weewʉ. Tojo masĩcã weenu'cũcʉ̃ti. Mʉ'ʉ yʉ'ʉre ma'irõnojõta na quẽ'rãrẽ a'merĩ ma'idutigʉ tojo wee'e. Tojo nicã yʉ'ʉ na me'rã ninu'cũgʉ̃ti nígʉ̃, tojo wee'e, niwĩ Jesú.

18

Jesure surara na ñe'ewã'cã'que ni'i
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jesú cʉ̃ pacʉre sẽrĩca be'ro ʉ̃sã Jerusalẽpʉre wijawʉ. Wija, Cedrón wãmetiri maarẽ pẽ'awʉ̃. Ti maa siaquijipʉ na olivo ote'caro niwʉ̃. Ʉ̃sã topʉ wa'awʉ. 2 Juda Jesure ĩ'atu'tirãrẽ o'ori masʉ̃ quẽ'rã te olivo nirõrẽ masĩwĩ. Jesú todʉporo pejetiri ʉ̃sãrẽ sʉ'ori sijawĩ. Tojo weegʉ masĩwĩ. 3 Ʉ̃sã topʉ nirĩ cura ni'cã curua surara me'rã Juda etawĩ. Ãpẽrã quẽ'rã ni'cãrẽrã Õ'acʉ̃ wi'i co'terã surara niwã. Pa'ia wiorã, fariseo masã o'óno'cãrã niwã. Na añurõ wãmotiwã. Sĩ'ose tuturi, sĩ'osepa me'rã a'tiwã. 4 Jesú cʉ̃rẽ wa'atjere masĩtojacʉ niwĩ. Tojo weegʉ “¿Noarẽ a'mati?” niwĩ.

5 Cʉ̃rẽ yʉ'tiwã:

—Jesú Nazarecjʉ̃rẽ a'ma'a, niwã. Jesú narẽ niwĩ:

—Yʉ'ʉta ni'i.
Juda Jesure ĩ'atu'tirãrẽ o'ori masʉ̃ na me'rã niwĩ. 6 Jesú “Yʉ'ʉta ni'i”
nicã tʉ'orã, na uirã, dústi bʉ'rʉque'awã. 7 Jesú apaturi sẽrĩtiña'wĩ tja:
—¿Noarẽ a'mati?
Cʉ̃rẽ yʉ'tiwã:
—Jesú Nazarecjʉ̃rẽ a'ma'a, niwã.
8 Jesú narẽ niwĩ:
—Mʉsãrẽ weretoja'a, yʉ'ʉta ni'i. To pũrĩcã yʉ'ʉre a'marã, ã'rã yʉ'ʉ
bu'erãrẽ du'uo'oya.
9 Jesú cʉ̃ ucũ'que queoro wa'ato nígʉ̃ tojo niwĩ. Cʉ̃ ní'que a'tiro
niwʉ̃: “Yʉ'ʉ pacʉ o'o'cãrãrẽ ne ni'cʉ̃ bajuriotiwʉ”, niwʉ̃. 10 Cʉ̃
tojo níca be'ro Simó Pedro cʉ̃ ya di'pjĩrẽ wejeweewĩ. Wejewee,
pa'ia wiogʉre da'raco'tegʉ Malco wãmetigʉre diacjʉ̃ca o'meperore
dʉtepã'rẽwĩ. 11 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, Jesú Pedrore niwĩ:
—Mʉ'ʉ ya di'pjĩrẽ nʉrõña. Yʉ'ʉ pacʉ pi'etiduti'caronojõta pi'etigʉti,
niwĩ Jesú.

Jesure Anás ya wi'ipʉ mia'que ni'i
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12-13 Surara, tojo nicã na wiogʉ, ãpẽrã pa'ia wiorã na o'ó'cãrã Jesure
dʉ'te, Anás wãmetigʉ ya wi'ipʉ miawã. Cʉ̃ Caifá mañecʉ̃ niwĩ. Caifá
titare pa'ia wiogʉ niwĩ. 14 Cʉ̃́ta todʉporopʉre judío masãrẽ “Ni'cʉ̃
nipe'tirã ye niatje wẽrĩbosacã, marĩrẽ añurõsa'a” ní'cʉ niwĩ.

Pedro Jesure “Masĩwe'e” ní'que ni'i
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Na Jesure miacã, yʉ'ʉ Juã, tojo nicã Simó Pedro, ʉ̃sã pʉarã
narẽ sirutuwã'cãwʉ̃. Pa'ia wiogʉ yʉ'ʉre ĩ'amasĩwĩ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ
Jesú me'rã wiogʉ ya wi'i po'peapʉ sãjãawʉ̃. 16 Pedro pe'e sopepʉ
tojanʉ'cãwĩ. Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, yʉ'ʉ sope co'tego me'rã ucũ, cʉ̃rẽ
pijisõrõwʉ̃. 17 Be'ropʉ co Pedrore sẽrĩtiña'wõ:
—¿Mʉ'ʉ sĩ'i me'rãcjʉ̃ mejẽta niti?
Pedro core niwĩ:
—Niwe'e, niwĩ.
18 Pũrõ yʉsʉawʉ. Tojo weerã ti wi'i da'raco'terã, tojo nicã surara
pecame'e wĩjãwã. Na ti me'e sumutopʉ sõ'manu'cũbʉrowã. Pedro
quẽ'rã na me'rã sõ'magʉ̃ wa'awĩ.

Pa'ia wiogʉ Jesure sẽrĩtiña'que ni'i
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Pa'ia wiogʉ Anás Jesure sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Noanojõ niti mʉ'ʉ bu'erã? ¿Ñe'enojõrẽ mʉ'ʉ bu'eti narẽ? nicʉ
niwĩ. 20 Jesú cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ nipe'tirã tʉ'oropʉ bu'ewʉ. Judío masã nerẽse wi'seripʉ,
tojo nicã Õ'acʉ̃ wi'i judío masã nerẽwʉaropʉ bu'ewʉ. Ya'yioropʉ
bu'etiwʉ. 21 ¿De'ro weegʉ yʉ'ʉre sẽrĩtiña'ti? Ãpẽrã yʉ'ʉre tʉ'o'cãrãrẽ
sẽrĩtiña'ña. Na masĩsama. Na mʉ'ʉrẽ wererãsama, nicʉ niwĩ Jesú.
22 Jesú tojo nicã tʉ'ogʉ, ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ wi'i co'tegʉ surara Jesú ya
diapoare paacʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ tojo yʉ'titi pa'ia wiogʉre?
23 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ ña'arõ níca be'ro “Te bu'iri paapʉ. Te ña'a ni'i”, niña. Añurõ
níca be'roma ¿de'ro weeacjʉ yʉ'ʉre paati? nicʉ niwĩ Jesú.
24 Be'ro Anás Jesure dʉ'teno'cʉre tja pa'ia wiogʉ Caifá tiropʉ o'ówĩ.

Pedro nisoonemo'que ni'i
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Tojo weeri cura Pedro pecame'e sumuto sõ'manu'cũwĩ. Topʉ nirã
cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'wã:
—¿Mʉ'ʉ sĩ'i me'rãcjʉ̃ mejẽta niti?
Pedro narẽ niwĩ:
—Niwe'e.
26 Be'ro ni'cʉ̃ pa'ia wiogʉre da'raco'tegʉ, Pedro cʉ̃ o'mepero
dʉtepã'rẽ'cʉ acawereg ʉ Pedrore niwĩ:
—Yʉ'ʉ mejẽpʉ mʉ'ʉrẽ olivo ote'caropʉ cʉ̃ me'rã nicã ĩ'apʉ.
27 Pedro apaturi nisoowĩ. Tojo níca be'ro cãrẽ'quẽ uuwĩ.

Jesure Pilato romano masã wiogʉ tiropʉ na mia'que ni'i
(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Be'ro Jesure Caifá ya wi'ipʉ ní'cʉre Pilato ya wi'ipʉ miawã.
Bo'rearopʉ weewʉ. Judío masã wiorã ti wi'ipʉre sãjãatiwã. Ti
wi'ipʉre sãjãarã, Pascua bosenʉmʉ ba'awʉasere ba'atibopã. Pilato
judío masʉ̃ nitimi nise bu'iri na bu'iritirã tʉ'oña'bopã. Tojo weerã
cʉ̃ ya wi'ire sãjãatiwã. 29 Na sãjãaticã ĩ'agʉ̃, Pilato na me'rã ucũgʉ̃
wijaatiwĩ. Narẽ niwĩ:
—¿Mʉsã ã'rĩrẽ ñe'enojõ weresãrã weeti?
30 Na cʉ̃rẽ niwã:
—Cʉ̃ ña'arõ weeticãma, mʉ'ʉ tiro cʉ̃rẽ miititiboapã.
31 Na tojo yʉ'ticã tʉ'ogʉ, Pilato niwĩ:
—Cʉ̃rẽ miaña. Mʉsãrẽ dutironojõta mʉsã basu beserã wa'aya.
Judío masã wiorã cʉ̃rẽ niwã:
—Ʉsã judío masã ne ni'cʉ̃ masʉ̃rẽ “Wẽjẽña” nímasĩtisa'a, niwã.
32 Titapʉre romano masã wiogʉ masã ña'arãrẽ na wẽjẽdutirãrẽ
curusapʉ paabi'pecũcãrã niwã. Tojo weero Jesú todʉporo ní'que
queoro wa'awʉ. Cʉ̃ “Yʉ'ʉre ʉ'mʉarõpʉ tuumorõnʉ'cõrãsama”, niwĩ.
33 Pilato Jesure piji, cʉ̃ ya wi'ipʉ majãmisãjãawĩ. Jesure sẽrĩtiña'cʉ
niwĩ:
—¿Mʉ'ʉta niti judío masã wiogʉ?
34 Jesú yʉ'ticʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉ basu mʉ'ʉ wãcũrõ me'rã sẽrĩtiña'ti? o ¿ãpẽrã mʉ'ʉrẽ
wereati?
35 Pilato cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ yʉ'ʉ masĩbosaʉ? Yʉ'ʉ judío masʉ̃ mejẽta ni'i.
A'topʉre mʉ'ʉ ya di'tacjãrã judío masã, tojo nicã pa'ia wiorã mʉ'ʉrẽ
miitiama. ¿De'ro weeati mʉ'ʉ?
36 Jesú nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ a'ti nucũcãcjʉ̃ wiogʉ niwe'e. Yʉ'ʉ tojo nicãma, judío masã
wiorãrẽ o'odutitirã yʉ'ʉre siruturã a'mequẽboapã. Yʉ'ʉ apesecjʉ̃
wiogʉ ni'i.
37 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato nicʉ niwĩ:
—¿To pũrĩcãrẽ mʉ'ʉ wiogʉ niti?
Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ nírõnojõta yʉ'ʉ wiogʉ ni'i. Yʉ'ʉ diacjʉ̃ cjasere weregʉ a'topʉ a'ti, bajuawʉ. Nipe'tirã diacjʉ̃ cjasere ʉarã, yʉ'ʉ ucũsere tʉ'oma.
38 Pilato cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—¿Ñe'enojõ nirõ nisasa'a diacjʉ̃ cjase? nicʉ niwĩ.

“Jesure wẽjẽrõʉa'a” ní'que ni'i
(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato Jesure sẽrĩtiña'ca be'ro judío masã wiorã me'rã ucũgʉ̃ wijaaticʉ niwĩ tja. Narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ne bu'iri bocatiasʉ. 39 Mʉsã weewʉase a'tiro ni'i. Pascua bosenʉmʉ nicã bu'iri da'reri wi'ipʉ nigʉ̃rẽ yʉ'ʉre du'uwĩrõdutisa'a. ¿Mʉsã cʉ̃rẽ judío masã wiogʉre du'uwĩrõcã ʉasari?
40 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na pũrõ caricũwã:
—Cʉ̃rẽ ne du'uwĩrõticã'ña. Barrabá pe'ere du'uwĩrõña, niwã. Barrabá ña'arõ weeri masʉ̃ niwĩ.

19

1 Masã “Barrabáre du'uwĩrõña” ni caricũcã tʉ'ogʉ, Pilato Jesure tãrãdutiwĩ. 2 Surara ni'cã be'to pota me'rã wééca be'tore cʉ̃ dʉpoapʉre peocãrã niwã. Apero, ni'cãrõ su'tiro wiogʉ sãñarõnojõ sõ'a ñibocurerore sãacãrã niwã. 3 Be'ro cʉ̃ pʉ'to wa'a, cʉ̃rẽ bujicã'rã, a'tiro nicãrã niwã:
—Judío masã wiogʉre añurõ wa'ato. Tojo nírãta, cʉ̃ diapoare paamʉjãcãrã niwã.
4 Pilato po'peapʉ ní'cʉ wijaatiwĩ tja. Masãrẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ne cã'rõacã bu'iri bocatiasʉ. Tojo weegʉ mʉsã tiropʉ pijiwijaatigʉti. Mʉsã ĩ'arãsa'a, niwĩ.
5 Be'ro Jesú wijaatiwĩ. Cʉ̃ pota be'tore pesawĩ. Wiogʉ su'tiro surara o'o'carore sãñawijaatiwĩ. Cʉ̃ wijaatáca be'ro Pilato masãrẽ a'tiro niwĩ:
—Ĩ'aña. Ã'rĩ nimi.
6 Pa'ia wiorã, ãpẽrã Õ'acʉ̃ wi'i co'terã surara cʉ̃rẽ ĩ'arã, pũrõ caricũwã:
—Cʉ̃rẽ curusapʉ paabi'pe wẽjẽña, ni caricũwã.
Pilato narẽ niwĩ:
—Mʉsã basu cʉ̃rẽ curusapʉ paabi'pe wẽjẽrã wa'aya. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ne cã'rõacã bu'iri bocatisa'a, niwĩ.
7 Judío masã wiorã cʉ̃rẽ niwã:
—Cʉ̃ “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i”, niwĩ. Ʉsãrẽ duti'que tojo ucũgʉ̃nojõrẽ wẽjẽduti'i, niwã.
8 Pilato cʉ̃ “Õ'acʉ̃ macʉ̃ ni'i” nisere tʉ'ogʉ, nemorõ uiwĩ. 9 Be'ro Jesure pijisãjãa, cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ tja:
—¿No'ocjʉ̃ niti mʉ'ʉ?
Jesú cʉ̃rẽ ne yʉ'titicʉ niwĩ.
10 Cʉ̃ yʉ'titicã ĩ'agʉ̃, Pilato cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weegʉ yʉ'ʉre yʉ'tiweti? ¿Mʉ'ʉ masĩweti? Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ du'uwĩrõgʉ̃, du'uwĩrõmasĩ'i. Wẽjẽdutigʉ quẽ'rã, wẽjẽdutimasĩ'i, nicʉ niwĩ.
11 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ cã'mota'acã, mʉ'ʉ tojo weemasĩtiboapã. Tojo weegʉ yʉ'ʉre mʉ'ʉ tiropʉ o'o'cʉ mʉ'ʉ nemorõ bu'iritimi, nicʉ niwĩ.

12 Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato Jesure “¿De'ro wee cũrẽ yʉ'ʉ
du'uwĩrõgũsariba?” nicʉ niwĩ. Cũ tojo weesĩ'rĩcã ĩ'arã, judío masã
wiorã pũrõ caricũwã:
—Mʉ'ʉ cũrẽ du'uwĩrõgũ, romano masã wiogʉ me'rãcjũ nisome.
No'o ni'cũ “Yʉ'ʉ judío masã wiogʉ waro ni'i” nigũnojõ romano masã
wiogʉre yʉ'rʉnʉ'cãgũ weemi. Cũ me'rãcjũ nitimi, ni caricũwã.
13 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato Jesure na ũtã me'rã yééca papʉ
pijiwijaadutiwĩ. Hebreo ye me'rã Gabata wãmetiwʉ. Topʉ Pilato
masãrẽ besewʉawĩ. Tojo weegʉ cũ topʉ dujiwĩ. 14 Titare ni'cã nʉmʉ
dʉ'sawʉ Pascua bosenʉmʉ wa'atji dʉporo. Dajaritero wa'tero niwũ.
Pilato topʉ dujigʉ, judío masã wiorãrẽ niwĩ:
—Mʉsã wiogʉre ĩ'aña.
15 Na caricũnemowã:
—Cũrẽ wẽjẽña. Curusapʉ paabi'pe wẽjẽña, niwã.
Pilato niwĩ:
—Yʉ'ʉ mʉsã wiogʉre curusapʉ paabi'pe wẽjẽdutigʉsami, ¿ni
wãcũmiti?
Pa'ia wiorã cũrẽ niwã:
—Ʉsã wiogʉ ni'cũta romano masã wiogʉ waro nimi.
16 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pilato surarare Jesure curusapʉ wẽjẽdutigʉ
o'owĩ. Be'ro na cũrẽ miawã.

Na curusapʉ paabi'pe'que ni'i
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jesú na “Masã boaweeca dʉpoa” nirõpʉre wa'agʉ, curusare
wʉawã'cãwĩ. Hebreo ye me'rã Gólgota wãmetiwʉ. 18 Topʉ cũrẽ
curusapʉ paabi'pewã. Ãpẽrã pʉarã quẽ'rãrẽ tojota weewã. Jesure
na deco nʉ'cõwã. Ãpẽrã pe'ere, ni'cũrẽ diacjũ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e
nʉ'cõwã. 19 Pilato Jesú dʉpoa bu'i curusapʉ cũ oja'quere õ'odutiwĩ.
A'tiro ojano'wũ: “Jesú Nazarecjũ judío masã wiogʉ nimi.” 20 Te oja'que
hebreo ye, griego ye, latín ye me'rã niwũ. Jesure paabi'pe'caro macã
pʉ'to niwũ. Tojo weerã pãjãrã judío masã tere bu'ewã. 21 Pilato
oja'quere bu'erã, pa'ia wiorã cũrẽ nicãrã niwã:
—Mʉ'ʉ “Judío masã wiogʉ nimi”, ni ojatiboapã. A'tiro pe'e
ojaboapã. “Cũ ‘Judío masã wiogʉ ni'i’, niami”, niboapã.
22 Pilato narẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ ojasĩ'rĩ'caronojõ ojatojapʉ. Dʉcayusome majã.
23 Be'ro ba'paritirã surara Jesure paabi'pe'cãrã cũ ye su'tire see-
neowã. Seeneo, nánʉcũ dʉcawaawã. Cũ ya su'tiro docacjãrõ
deroa'mesʉ'oya marĩwũ. 24 Tojo weerã surara a'merĩ niwã:
—A'tore tũ'rẽticã'rã. Mejõ níbocaperã. ¿Noa a'tore wap-
ata'arosarito? niwã.
Na tojo weecã, Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'que queoro wa'awʉ.
A'tiro ojano'caro niwũ: “Yé su'tire dʉcawaawã. Tere níbocaperã
wapata'awã.” A'te ní'caronojõta surara weewã.
25 Jesú ya curusa pʉ'to a'ticʉrã numia niwã. Cũ paco, cũ mʉgõ María
Cleofas nʉmo, tojo nicã María Magdalena niwã. 26 Jesú cũ pacore, tojo
nicã yʉ'ʉ Juã cũ ʉpʉtʉ ma'ino'gũ co tiro nu'cũcã ĩ'agũ, core niwĩ:
—Ma'u, ã'rĩ mʉ'ʉ macũ nimi.
27 Be'ro yʉ'ʉre niwĩ:

—Yʉ'ʉ pacore mʉ'ʉ paco weronojõ cʉoya. Toó tojamo mʉ'ʉ paco, niwĩ Jesú.

To be'ro core ya wi'ipʉ miitojaawʉ.

Jesú wẽrĩ'que ni'i
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Jesú cʉ̃ pacore co'tedutica be'ro "Nipe'tise yʉ'ʉre weeduti'quere tu'aja'a", niwĩ. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'que wa'ato nígʉ̃ Jesú a'tiro niwĩ:

—Acowʉosa'a.

29 Topʉ ni'cãrʉ̃ vino pi'ase poseyetjʉ dujiwʉ. Tojo weerã surara ni'cã si'tia mii ñamiowã. Ñamio, hisopo wãmetiri siti dʉpʉpʉ ti si'tiare dʉ'reõ'o sĩomorõwã Jesú tiropʉ. 30 Cʉ̃ tere sĩ'rĩwĩ. Be'ro niwĩ:

—Nipe'tise tu'ajatoja'a.

Cʉ̃ tojo níca be'ro cʉ̃ dʉpoa paamu'rĩyoja, wẽrĩa wa'awĩ.

Jesure na ñosẽ'que ni'i

31 Jesú cʉ̃ wẽrĩcaterore ni'cã nʉmʉ Pascua bosenʉmʉ wa'atjo dʉ'sawʉ. Ti bosenʉmʉ sauru judío masãrẽ soodutíca nʉmʉ bosenʉmʉjo waro nicaro niwʉ̃. Ti nʉmʉrẽ wẽrĩ'cãrã curusapʉ nicã judío masã wiorã ʉaticãrã niwã. Tojo weerã na Pilato tiropʉ wa'a, cʉ̃ yarã surarare narẽ maata wẽrĩato nírã na ye ñecãrĩrẽ paanu'aduticãrã niwã. Be'ro na upʉre miidijoo, aperopʉ miaduticãrã niwã. 32 Tojo weerã surara ni'cʉ̃rẽ paanu'amʉ'tãwã. Be'ro apĩ quẽ'rãrẽ tojota weewã. 33 Jesúma wẽrĩ'cʉpʉre ĩ'awã. Tojo weerã cʉ̃ma paanu'atiwã.

34 Mejõ dia'cʉ̃ ni'cʉ̃ surara Jesure paatipa'mapʉ ñosẽwĩ. Cʉ̃ tojo weecã, dí aco me'rã o'mabʉrowʉ. 35 Yʉ'ʉ a'tere ĩ'awʉ̃. Diacjʉ̃ta ni'i. Mʉsã quẽ'rã a'tere ẽjõpeoato nígʉ̃ mʉsãrẽ were'e. 36 A'te Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta wa'ato nírõ tojo wa'awʉ. A'tiro ojano'wʉ̃: "Cʉ̃ ye õ'arĩ ne ni'cã õ'a paanu'aña marĩrõsa'a." 37 Apero Õ'acʉ̃ ye queti oja'caro quẽ'rãrẽ a'tiro niwʉ̃: "Na cãmida're'cʉpʉre ĩ'arãsama", ni ojano'wʉ̃.

Jesure na sĩosõrõcũuo'que ni'i
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Jesú wẽrĩ́ca be'ro José Arimatea wãmetiri macãcjʉ̃ Pilatore Jesú ya upʉre sẽrĩcʉ niwĩ. José Jesure ẽjõpeogʉ niwĩ. Cʉ̃ judío masã wiorãrẽ uigʉ, ya'yioropʉ ẽjõpeo niseticã'cʉ niwĩ. Pilato "Jaʉ, Jesú ya upʉre miaña", nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ ya upʉre miidijowĩ. 39 Nicodemo todʉporo ñamipʉ Jesú me'rã ucũgʉ̃ eja'cʉ quẽ'rã peje treinta kilos ʉ'mʉtisere miiejawĩ. Te ʉ'mʉtise a'te niwʉ̃. Mirra áloe me'rã morẽ'que niwʉ̃. 40 Na pʉarã José, Nicodemo su'tiro añurĩ casero ʉ'mʉtise wa're'que caseri me'rã Jesú ya upʉre omawã. Judío masã wẽrĩ'cãrãrẽ yaarã weewʉaronojõta weewã. 41 Jesure paabi'pe'caro pʉ'to otese ote'caro niwʉ̃. Te ote'caro deco ni'cã masãpe na ʉ̃tãgãpʉ se'éca tuti niwʉ̃. Ti pe ne ni'cãti wẽrĩ'cãrãrẽ sĩosõrõcũuno'ña marĩwʉ̃. 42 Topʉ Jesure miaa, ti pepʉ sĩosõrõcũuowã. Na tojo weeri cura mujĩpũ sãjãrĩ curapʉ niwʉ̃. Judío masã na da'radutitica nʉmʉ sãjãrõpʉ weewʉ. Tojo weerã ti pe pʉ'toacã niyucã, topʉ sĩosõrõcũuowã.

20

Jesú cʉ̃ masã'que ni'i
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Soorinʉmʉ nicã bo'rease dʉporo María Magdalena Jesú masãpepʉ
wa'aco niwõ. Ti pere bi'acaga ʉ̃tãgã apesepʉ cũñacã ĩ'aco niwõ. 2 Tojo
weego ʉ̃sã tiropʉ omatojatico niwõ. Ʉ̃sãrẽ niwõ:
—Marĩ wiogʉre apesepʉ miacãrã niama. ¿No'opʉ miarã miasapã?
3 Co tojo nicã tʉ'orã ʉ̃sã, Simó Pedro, yʉ'ʉ cʉ̃rẽ yaa'caropʉ wa'awʉ.
4 Ʉ̃sã topʉ wa'arã, yʉ'ʉ Pedro nemorõ omamʉñawʉ̃. Tojo weegʉ yʉ'ʉ
cʉ̃ dʉporo ejawʉ. 5 Topʉ eja, ti pepʉ mu'rĩĩ'asõrõwʉ̃. Topʉ cʉ̃rẽ
oma'que caseri pesawʉ. 6 Be'ropʉ Pedro bʉaejawĩ. Cʉ̃a diacjʉ̃ sãjãa
wa'awĩ. Cʉ̃ quẽ'rã te su'tire ĩ'awĩ. 7 Apero Jesure na diapoapʉ na
omáca casero quẽ'rã niwʉ̃. Apeye me'rã nitiwʉ. Aperopʉ tuupe'eca
casero pesawʉ. 8 Yʉ'ʉ quẽ'rã ti tutipʉre sãjãawʉ̃. Nipe'tise te caserire
ĩ'agʉ̃, ẽjõpeowʉ. 9 Ʉ̃sã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩ cjasere Jesú wẽrĩ'cʉpʉ
masãgʉ̃sami nisere titare masĩtiwʉ. 10 Ʉ̃sã ti pere ĩ'áca be'ro ʉ̃sã ya
wi'ipʉ dajatojaawʉ.

Jesú María Magdalenarẽ bajua'que ni'i
(Mr 16.9-11)

11 María Magdalena pe'e ti pe sumutopʉ utigo tojaque'awõ. Co
utigota, ti pepʉ yu'uĩ'asõrõco niwõ. 12 Tojo ĩ'asõrõgõ, pʉarã su'ti
butise sãñarã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terãrẽ ĩ'aco niwõ. Na Jesure cũu'caropʉ
dujicãrã niwã. Ni'cʉ̃ cʉ̃ dʉpoa ní'caropʉ, apĩ cʉ̃ dʉ'pocãrĩ ní'caro pe'e
dujicãrã niwã. 13 Na core sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro weego mʉ'ʉ utiti?
Narẽ nico niwõ:
—Yʉ'ʉ wiogʉre mia wa'apã. ¿No'opʉ miarã miasapã?
14 Co tojo níca be'ro apero pe'e majãmiĩ'aco niwõ. Tojo weemigõ,
Jesú co tiro nu'cũcã ĩ'aco niwõ. “Jesúta nimi”, ni ĩ'amasĩtico niwõ.
15 Jesú core sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿De'ro weego mʉ'ʉ utigo weeti? ¿Noarẽ a'mati? nicʉ niwĩ.
“Ã'rĩ ote'quere co'tegʉ nisami” ni wãcũgõ, a'tiro nico niwõ:
—Mʉ'ʉ cʉ̃rẽ mia'cʉ, wereya. ¿No'opʉ cũuati? Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ miagõti,
nico niwõ.
16 Jesú core “María”, nicʉ niwĩ.
Co majãmiĩ'aquejo, nico niwõ:
—Rabboni.
Hebreo ye me'rã “Yʉ'ʉre bu'egʉ” nisĩ'rĩrõ wee'e.
17 Jesú core nicʉ niwĩ:
—Du'uya yʉ'ʉre. Yʉ'ʉ pacʉ tiropʉ mʉjãatiapʉ yujupʉ. Yʉ'ʉre
ẽjõpeorãrẽ werego wa'aya. “A'tiro niami”, niña. “Cʉ̃, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃
tiropʉ ‘Wa'agʉ wee'e’, niami.” “‘Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ pacʉ, tojo nicã mʉsã pacʉ
nimi.’ Apeye quẽ'rãrẽ ‘Yʉ'ʉ wiogʉ nimi. Tojo nicã mʉsã wiogʉ nimi’,
niami”, niña, nicʉ niwĩ.
18 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogo, María Magdalena ʉ̃sã cʉ̃ bu'erãrẽ werego
etawõ. Co cʉ̃rẽ ĩ'a'quere, cʉ̃ core ní'quere werewõ.

Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ bajua'que ni'i
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

19 Tojo wa'áca nʉmʉ soorinʉmʉ niwʉ̃. Ti nʉmʉ ñamipʉ ʉ̃sã
cʉ̃ bu'erã ní'cãrã nerẽwʉ̃. Ʉsã judío masã wiorãrẽ uirã, añurõ
bi'asãjã wa'awʉ. Ʉsã topʉ nirĩ cura Jesú ʉ̃sã decopʉ bajuawĩ. Ʉsãrẽ
añudutiwĩ:
—Mʉsã ejeripõ'rãrĩpʉ ejerisãjãse niato, niwĩ.
20 Cʉ̃ tojo níca be'ro cʉ̃rẽ paabi'pe'quere, cʉ̃rẽ ñosẽ'carore ĩ'owĩ.
Ʉsã cʉ̃rẽ ĩ'arã, pũrõ e'catiwʉ. 21 Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ ninemowĩ tja:
—Mʉsã e'catise me'rã niña. Yʉ'ʉ pacʉ o'ó'caronojõta yʉ'ʉ quẽ'rã yé
quetire weredutigʉ mʉsãrẽ o'ó'o.
22 Be'ro cʉ̃ ʉ̃sãrẽ putipeo, niwĩ:
—Mʉsã Espíritu Santure cʉoya. 23 Mʉsã ãpẽrã na ña'arõ wee'quere
acobojocã, na bu'iri marĩrã tojarãsama. Mʉsã narẽ acobojoticã, na
acobojono'tirãsama, niwĩ Jesú.

Jesú Tomárẽ bajuase ni'i

24 Tomás ʉ̃sã me'rãcjʉ̃ Jesú bu'egʉ "Sʉ'rʉa'cʉ" na nino'gʉ̃ Jesú ʉ̃sã
tiropʉ bajuácaterore marĩwĩ. 25 Be'ro cʉ̃ dajacã, ʉ̃sã cʉ̃rẽ niwʉ̃:
—Marĩ wiogʉre ĩ'apʉ, niwʉ̃.
Tomás pe'e ʉ̃sãrẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉ cʉ̃ omocãpʉ paabi'pe'que peripʉ sĩosõrõĩ'atimigʉ̃,
ẽjõpeosome. Tojo nicã cʉ̃rẽ ñosẽ'caropʉ ya omopicare sĩosõrõĩ'atigʉ,
ẽjõpeosome. Sĩosõrõĩ'atojagʉpʉ, ẽjõpeogʉti, niwĩ.
26 Ni'cã semana Jesú ʉ̃sãrẽ bajuáca be'ro ʉ̃sã apaturi nerẽwʉ̃. Titare
majã Tomás quẽ'rã ʉ̃sã me'rã niwĩ. Ti wi'i cjase soperi bi'acã'no'wʉ̃.
Tojo nimicã, Jesú ʉ̃sã decopʉ bajuawĩ. Ʉsãrẽ añudutiwĩ:
—Mʉsã ejeripõ'rãrĩpʉ ejerisãjãse niato, niwĩ.
27 Be'ro Tomárẽ niwĩ:
—Ĩ'aña yé omocãrĩrẽ. Mʉ'ʉ omopicare na yʉ'ʉre paabi'pe'que
peripʉ sĩosõrõña. Yʉ'ʉre paatipa'mapʉ na ñosẽ'caropʉre mʉ'ʉ ya
omopicare sĩosõrõña. Ẽjõpeose moogʉ̃ niticã'ña. Yʉ'ʉre ẽjõpeoya.
28 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Tomás niwĩ:
—Jesú, yʉ'ʉ wiogʉ, mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ni'i.
29 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Tomás, mʉ'ʉ yʉ'ʉre ĩ'atojagʉpʉ, ẽjõpeo'o. Yʉ'ʉre ĩ'atimirã
ẽjõpeocã pe'ere, nemorõ añu'u.

Jesure ẽjõpeodutigʉ a'ti pũrĩrẽ oja'a nise ni'i

30 Jesú ʉ̃sã ĩ'orõpʉ peje apeyenojõ weeĩ'owĩ. Te nipe'tise yʉ'ʉ a'ti
pũrĩpʉre ojawe'e. 31 Yʉ'ʉ a'ti pũrĩpʉ Jesú ni'cãrẽ cʉ̃ weeĩ'o'quere oja'a.
Mʉsãrẽ Jesú Õ'acʉ̃ bese'cʉ cʉ̃ macʉ̃ nimi nisere ẽjõpeodutigʉ oja'a.
Tojo nicã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã catinu'cũato nígʉ̃ tojo wee'e.

21

Jesú apaturi cʉ̃ bu'erãrẽ bajua'que ni'i

1 Be'ro Jesú Tiberia wãmetiri ditara sumutopʉ ʉ̃sãrẽ apaturi ba-
juawĩ. A'tiro wa'awʉ. 2 Ʉsã topʉre nirã a'ticʉrã niwʉ̃: Simó Pedro,
Tomás "Sʉ'rʉa'cʉ" na nigʉ̃́, tojo nicã Natanae Galilea di'tacjʉ̃ Caná
wãmetiri macãcjʉ̃. Ãpẽrã quẽ'rã ʉ̃sã pʉarã Zebedeo põ'rã niwʉ̃. Tojo
nicã ãpẽrã pʉarã Jesú bu'erã ninemowã.
3 Ʉsã topʉ nirĩ cura Simó Pedro ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Wa'i wẽjẽgũ wa'agʉti.
Ʉsã cũrẽ niwũ:
—Ʉsã quẽ'rã wa'arãti, niwũ.
Ʉsã wa'a, yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãwũ. Ti ñamirẽ wa'i wẽjẽbo'reamiwũ. Ne wẽjẽticãti.
4 Bo'reque'awã'cãtiri cura Jesú ti ditara sumutopʉ bajuawĩ. Ʉsã cũrẽ ĩ'amasĩtiwʉ. 5 Cũ ũsãrẽ niwĩ:
—¿Wẽjẽati? niwĩ.
—Wẽjẽtiasʉ, niwũ.
6 Ʉsã tojo nicã tʉ'ogʉ, ũsãrẽ niwĩ:
—Diacjũ pe'e doqueñoña mʉsã wejecʉre. Tojo weerã wẽjẽrãsa'a. Cũ dutironojõta weewʉ. Pãjãrã waro wẽjẽwũ. Ne wejecʉre wã'cõticãti. 7 Tojo wa'acã ĩ'agũ, yʉ'ʉ Jesú ʉpʉtʉ ma'ino'gũ Pedrore niwũ:
—Marĩ wiogʉ nimi.
Yʉ'ʉ tojo nicã tʉ'ogʉ, Simó Pedro su'tiro bu'icjãrõrẽ wejesãñawĩ. Jesú tiropʉ wa'agʉ, doqueñojãwĩ.
8 Ʉsã pe'e yucʉsʉ me'rã sumutopʉ wa'ire wejenʉjãwũ. Ʉsã cien metros yoaro decopʉ pa'sawʉ. 9 Topʉ nʉjãtarã, pecame'e cũ wĩjã̃ca me'erẽ ĩ'awũ. Ti me'epʉ ni'cũ wa'i pũ'onʉ'cõno'wũ. Pã̃ quẽ'rã niwũ. 10 Jesú ũsãrẽ niwĩ:
—Wa'i mʉsã wẽjẽ'cãrãrẽ miitia.
11 Cũ tojo nicã, Simó Pedro yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa, wa'ire wejemajãwĩ nucũporopʉ. Wa'i pacarã ciento cincuenta y tres sãjãawã. Ticʉrã pãjãrã sãjãamicã, wejecʉ tũ'rʉ̃tiwʉ. 12 Jesú ũsãrẽ niwĩ:
—Ba'arã a'tia.
Ʉsã cũrẽ ĩ'amasĩrã, ne ni'cũpʉta “¿Noanojõ niti mʉ'ʉ?” ni sẽrĩtiña'ma'atiwʉ. 13 Jesú pã̃rẽ ũsãrẽ etiwĩ. Wa'i quẽ'rãrẽ etiwĩ.
14 Jesú masã̃ca be'ro pʉati ũsãrẽ bajuatojawĩ. Ni'cãrõacã me'rã i'tiati wa'aro weewʉ.

Jesú Simó Pedro me'rã ucũ'que ni'i

15 Ʉsã ba'áca be'ro Jesú Simó Pedrore sẽrĩtiña'wĩ:
—¿Simó, Joná macũ, mʉ'ʉ ã'rã yʉ'rʉoro yʉ'ʉre ma'iyʉ'rʉnʉ'cãti?
Pedro cũrẽ niwĩ:
—Ʉʉ, wiogʉ, mʉ'ʉ masĩ'i yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ ma'isere.
Jesú cũrẽ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ co'teya. Narẽ bu'eya.
16 Apaturi Pedrore sẽrĩtiña'nemowĩ:
—¿Simó, Joná macũ, yʉ'ʉre ma'iti?
—Ʉʉ, mʉ'ʉ masĩ'i yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ ma'isere.
Jesú niwĩ tja:
—To pũrĩcãrẽ yarãrẽ bu'eya. Narẽ co'teya.
17 Apaturi ninemowĩ tja:
—¿Simó, Joná macũ, yʉ'ʉre mʉ'ʉ ma'iti?
Jesú i'tiati cũrẽ sẽrĩtiña'cã ĩ'agũ, Pedro pũrõ bʉjawetiwĩ. Cũrẽ niwĩ:
—Wiogʉ, nipe'tisere mʉ'ʉ masĩ'i. Masĩ'i yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ ma'isere.
Jesú cũrẽ niwĩ:
—To pũrĩcãrẽ narẽ bu'eya. Narẽ co'teya, niwĩ tja. 18 Mʉ'ʉrẽ diacjũta nigũti. Mʉ'ʉ ma'mʉ nígũ, mʉ'ʉ ʉaro su'tirore sãña, mʉ'ʉ no'o wa'asĩ'rĩrõ wa'acũwũ. Be'ro mʉ'ʉ bʉcʉ ẽjãgũ, mʉ'ʉ ye omocãrĩrẽ sĩomorõgũsa'a. Apĩ mʉ'ʉrẽ su'ti sãa, mʉ'ʉ wa'asĩ'rĩtiro miagũsami.

19 Jesú tojo nígʉ̃, Pedro cʉ̃ de'ro wa'a wẽrĩatjere nígʉ̃, tojo niwĩ. Cʉ̃
wẽrĩse me'rã masã Õ'acʉ̃rẽ añurõ ucũrãsama nígʉ̃, tojo niwĩ.
Be'ro Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Yʉ'ʉre ẽjõpeosirutunu'cũcã'ña.

Jesú Juãrẽ ma'i'que ni'i

20 Be'ro Pedro majãmiĩ'agʉ̃, yʉ'ʉ na be'ro sirutucã ĩ'awĩ. Yʉ'ʉ Jesú
ma'ino'gʉ̃ niwʉ̃. Yʉ'ʉta todʉporo ʉ̃sã ba'atʉocatero "¿Noa mʉ'ʉrẽ
ĩ'atu'tirãpʉre o'orosari?" ni sẽrĩtiña'wʉ̃. 21 Pedro yʉ'ʉre ĩ'agʉ̃, Jesure
sẽrĩtiña'wĩ:
—Wiogʉ, ã'rĩ warore ¿de'ro wa'arosari?
22 Jesú cʉ̃rẽ niwĩ:
—Cʉ̃ maata wẽrĩcã, mʉ'ʉ ye cjase mejẽta ni'i. Cʉ̃ yʉ'ʉ apaturi a'tiri
curapʉ catitʉocã quẽ'rãrẽ mʉ'ʉ ye cjase mejẽta ni'i. Wãcũnʉrʉ̃tigʉta.
Mʉ'ʉ yʉ'ʉre sirutuya, niwĩ.
23 Jesú tojo ní'quere tʉ'orã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorã yʉ'ʉre "Cʉ̃ ne wẽrĩsome"
nise se'sa wa'awʉ. Jesú yʉ'ʉre "Cʉ̃ wẽrĩsome", nitiwĩ. A'tiro pe'e niwĩ:
"Yʉ'ʉ apaturi a'tiri curapʉ catitʉocã, mʉ'ʉ ye cjase mejẽta ni'i", niwĩ
Pedrore.
24 Yʉ'ʉ Juã ni'i. Yʉ'ʉ ĩ'a'quere oja'a. Tojo weero "Diacjʉ̃ta ni'i", ni
masĩno'o.
25 Apeye Jesú weenemo'que peje ni'i. Yʉ'ʉ tʉ'oña'cã, cʉ̃
wee'quenʉcʉ̃ ojacãma, peje pũrĩ waro yʉ'rʉoquejocã'bosa'a.

Jesucristo besecũú'cãrãrẽ Espíritu Santu weetamu'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ Luca ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristo besecũú'cãrã na weeseti'quere ojacʉ niwĩ. A'ti pũrĩ Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ "Tojo weegʉti" ní'caronojõta Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ nisere ojano'o. Tojo weerã cʉ̃ bu'erã Espíritu Santure cʉorã Jesucristo ye quetire uiro marĩrõ Jerusalẽpʉre, Judeapʉre, Samariapʉre, nipe'tiropʉre werecusiacãrã niwã.

Luca a'ti pũrĩrẽ ojase dʉporo ni'cã pũrĩ Jesucristo catiri ʉmʉco cjase wereri pũrĩrẽ ojatojacʉ niwĩ. Tojo weero a'ti pũrĩ Jesucristore ẽjõpeonʉ'cã'quere cʉ̃ ojanemoca pũrĩ ni'i. Pedrore, Pablore na weeseti'quere ojayʉ'rʉnʉ'cãno'o.

Espíritu Santu a'tiatjere Jesú wereyu'que ni'i

1 Teófilo, mʉ'ʉrẽ ni'cã pũrĩ todʉporopʉre ojawʉ. Ti pũrĩpʉre nipe'tise Jesú masãrẽ bu'e'quere, cʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'o'quere werewʉ. Ne waro cʉ̃ bu'enʉ'cã'quere, 2 cʉ̃ bu'e yapada'reo'quere werewʉ. Tojo nicã cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ mʉjã'quere werewʉ. Jesú ʉ'mʉsepʉ mʉjãse dʉporo cʉ̃ bu'erã cʉ̃ besecũú'cãrãrẽ dutiro cũucʉ niwĩ na weeatjere. Espíritu Santu masĩse o'oro me'rã tere duticʉ niwĩ. 3 Cʉ̃ wẽrĩ masãca be'ro pejetiri Jesú bajuacʉ niwĩ. Cuarenta nʉmʉrĩ bajuacʉ niwĩ narẽ. Tojo weerã cʉ̃rẽ ĩ'arã, "Marĩ 'Wẽrĩa wa'ami' ní'cʉ catimi", nicãrã niwã. Narẽ Õ'acʉ̃ nipe'tirã masã wiogʉ nimi nise quetire werecʉ niwĩ.

4 Jesú na me'rã nígʉ̃, ʉ'mʉsepʉ mʉjãti dʉporo a'tiro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã Jerusalẽpʉ tojayá. Ne aperopʉ, ape macãpʉ wijaticã'ña. Yʉ'ʉ pacʉ mʉsãrẽ todʉporopʉ ní'caronojõta Espíritu Santure o'ódijogʉsami. Tojo weerã mʉsã cʉ̃rẽ topʉ yucueya. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ tere weretojawʉ. 5 Juã mʉsãrẽ aco me'rã wãmeyecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã, mʉsã ña'arõ weeseti'quere du'u, bʉjaweti dʉcayucã, masã mʉsãrẽ ĩ'amasĩcãrã niwã. Yʉ'ʉ pacʉ pũrĩcã cã'rõacã be'ro mʉsãrẽ Espíritu Santure o'ódijogʉsami. Espíritu Santu mʉsã me'rã ninu'cũcʉ̃sami, nicʉ niwĩ Jesú.

Jesure cʉ̃ pacʉ ʉ'mʉsepʉ miimʉjãa'que ni'i

6 Jesú cʉ̃ bu'erã me'rã nerẽcaterore cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'cãrã niwã:

—¿Jesú, ʉ̃sã wiogʉ, mʉ'ʉ romano masãrẽ wiorã nise dʉcayugʉsari? ¿Dʉcayu, judío masãrẽ wiorã sõrõgʉ̃sari? Marĩ ñecʉ̃ Davi, cʉ̃ macʉ̃ Salomó a'ti di'tacjãrãrẽ duticãrã niwã. ¿Na duti'caro weronojõ ni'cãrõacãrẽ judío masã tja apaturi dutirãsari? ni sẽrĩtiña'cãrã niwã.

7 Na sẽrĩtiña'cã tʉ'ogʉ, a'tiro yʉ'ticʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ dia'cʉ̃ masĩsami. Cʉ̃ "Tojota wa'ato" nicã, tojota wa'arosa'a. A'te mʉsã ye cjase niwe'e. 8 Cã'rõacã be'ro marĩ pacʉ tutuasere o'ogʉsami mʉsãrẽ. Espíritu Santu mʉsã me'rã nicã, wãcũtutuase cʉo, yé quetire masãrẽ wererã wa'arãsa'a.

Jerusalẽcjãrãrẽ, Judea di'tacjãrãrẽ, Samaria di'tacjãrãrẽ, nipe'tiro a'ti ʉmʉcopʉ nirãrẽ wererã wa'arãsa'a, nicʉ niwĩ Jesú cʉ̃ bu'erãrẽ.
9 Tojo ni weretojaca be'ro cʉ̃rẽ cʉ̃ pacʉ miimʉjãa wa'acʉ niwĩ ʉ'mʉsepʉ. Cʉ̃ mʉjãacã, cʉ̃ bu'erã cʉ̃rẽ ĩ'amorõsirutucãrã niwã. Na ĩ'amorõsirutucã, o'mecurua cʉ̃rẽ tuubi'acã'caro niwʉ̃. Tojo weerã cʉ̃rẽ ĩ'anemoticãrã niwã majã. 10-11 Jesure cʉ̃ pacʉ miimʉjãáca be'ro cʉ̃ bu'erã cʉ̃ mʉjãa'caro pe'e dia'cʉ̃ ĩ'amorõnu'cũcãrã niwã. Ne ĩ'adu'uticãrã niwã. Na to pe'e ĩ'amorõnu'cũrĩ cura wãcũña marĩrõ na decopʉ Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã pʉarã su'ti butise sãñarã bajuacãrã niwã.
—Mʉsã Galileacjãrã ¿de'ro weerã tocã'rõ ĩ'amorõnu'cũti? Jesú ni'cãrõacã ʉ'mʉsepʉ mʉjãa'cʉta a'ti nucũcãpʉre apaturi a'tigʉsami tja. Mʉsã cʉ̃rẽ mʉjãacã ĩ'a'caronojõta a'tigʉsami, nicãrã niwã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã.

Judare dʉcayuacjʉre bese'que ni'i

12 Jesure mʉjãacã ĩ'a'cʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Olivo wãmeticjʉ nicaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã narẽ Jesú apaturi a'tigʉsami tja nisere wéréca be'ro cʉ̃rẽ ĩ'atʉo'cãrã Jerusalẽpʉ dajatojaacãrã niwã. Tigʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ ti macã pʉ'toacã nicaro niwʉ̃. 13 Jerusalẽpʉre tojatarã, na cãjĩrĩ wi'ipʉ wa'acãrã niwã. Ti wi'i casatiri wi'i nicaro niwʉ̃. Ni'cã tucũ bu'ica tucũpʉ sãjãa, dujicãrã niwã. A'ticʉrã nicãrã niwã: Pedro, Santiago, Juã, André. Ãpẽrã Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo macʉ̃, Simó celote curuacjʉ̃, Juda Santiago acabiji nicãrã niwã. Ã'rã nipe'tirã nicãrã niwã ti tucũpʉ nerẽsãjãtjĩarã dujirã. 14 Ti tucũpʉre ñubuerã na'irõ nerẽnu'cũcã'cãrã niwã. Ãpẽrã na me'rã nerẽcãrã niwã. Jesú acabijirã, María Jesú paco, co me'rãcjãrã numia nicãrã niwã. Na topʉ nerẽ'cãrã ni'cãrõnojõ wãcũseticãrã niwã.
15 Ni'cã nʉmʉ Jesure ẽjõpeorã nerẽcãrã niwã ti wi'ipʉta tja. Ciento veinte wa'tero nicãrã niwã. Pedro na nerẽrĩ cura wã'cãnʉ'cã, narẽ werecʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:
16 —Dʉporopʉ marĩ ñecʉ̃ Davi Espíritu Santu cʉ̃ masĩse o'oro me'rã Judare wa'atjere ojamʉ'tãcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ ojaduti'que diacjʉ̃ta wa'apʉ. Judata ĩ'owĩ Jesure ãpẽrãpʉre. Tojo weerã na Jesure bu'iri da'rerãtirã ñe'e miawã. 17 Juda ʉ̃sã me'rãcjʉ̃ta nimiwĩ. Jesú cʉ̃ quẽ'rãrẽ masãrẽ bu'esere cũumiwĩ ʉ̃sãrẽ wee'caronojõta. Ʉsã doce nimiwʉ̃ cʉ̃ me'rã. 18 Ʉsã me'rã nimigʉ̃, Jesure ĩ'owĩ wiorãpʉre. Cʉ̃ Jesure wiorãrẽ ĩ'o'que wapa na cʉ̃rẽ niyerure wapayecãrã niwã. Be'ro narẽ tere wiacã'cʉ niwĩ cʉ̃ ña'arõ wee'que wapare. Niyeru cʉ̃ wia'que me'rã pa'ia wiorã di'ta cã'rõacã duucãrã niwã. Be'ro cʉ̃ basu pe'e bʉrʉque'a, cʉ̃ paaga tʉ̃'rʉ̃ste, cʉ̃ ʉ'tamisĩ nimi'que wijaastea wa'acaro niwʉ̃. Tojo wee wẽrĩa wa'acʉ niwĩ Juda. 19 Cʉ̃ tojo wa'asere nipe'tirã Jerusalẽcjãrã tʉ'ose'sacãrã niwã. “Tojo wee wẽrĩa wa'apʉ”, ni ucjacãrã niwã. Na te niyeru me'rã duu'que di'tare wãmeyecãrã niwã “Dí cõ'áca di'ta.” Na ye me'rã nírõ, Acéldama tojo nirõ weesa'a.
20 Pedro narẽ werenemocʉ niwĩ:
—Dʉporopʉ Salmo wãmetiri pũrĩrẽ oja'cʉ a'tiro ojacʉ niwĩ:
Cʉ̃ ya wi'i masã marĩrĩ wi'i tojato.
Tore ne ni'cʉ̃ niticã'to.
A'te quẽ'rãrẽ a'tiro ojacʉ niwĩ:
Cʉ̃ da'rase nimi'que apĩpʉre wa'ato, ni ojacʉ niwĩ.
»Salmo pũrĩ ni oja'caronojõta tojo wa'apʉ Judare.

21-22 »Tojo weerã Juda dʉcayugʉre beserоʉa'a. Marĩ beseacjʉ ʉ̃sã me'rã sija'cʉre, Juã Jesure wãmeyecã ĩ'a'cʉre beserоʉa'a. Nipe'tise Jesú cʉ̃ wee'quere, téé cʉ̃ pacʉ cʉ̃rẽ ʉ'mʉsepʉ miimʉjãacã ĩ'a'cʉre beserоʉa'a. Cʉ̃ quẽ'rã ʉ̃sã weronojõta weregʉ wa'agʉsami Jesú wẽrĩ'cʉpʉ masã'quere, ni werecʉ niwĩ Pedro.

23 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ti tucũpʉ nirã́ a'tiro wãmetirã pʉarãrẽ besecãrã niwã. Ni'cʉ̃ José wãmeticʉ niwĩ. Cʉ̃rẽta ãpẽrã Justo, ãpẽrã Barsabá pisucãrã niwã. Apĩ pe'e Matía wãmeticʉ niwĩ. 24-25 Tojo wee ti tucũpʉ nirã́ Õ'acʉ̃rẽ a'tiro sẽrĩcãrã niwã:

—Õ'acʉ̃, nipe'tirã masã wãcũsere masĩ'i. Ni'cʉ̃ mʉ'ʉ besetojapʉ Juda dʉcayuacjʉre. Tojo weegʉ ʉ̃sãrẽ ĩ'oña. ¿Ni'í nisari? Juda mʉ'ʉ dutiro cũumi'quere du'ucã'mi ña'arõpʉ wa'agʉ cʉ̃ catigʉ añurõ weeti'que bu'iri, ni sẽrĩcãrã niwã.

26 Na tojo ni Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩtoja, pʉa pe ʉ̃tãpe Matía, Barsabá na wãmerẽ ojacãrã niwã. ¿Ni'í Õ'acʉ̃ bese'cʉ niti? nírã, pi'ipʉ sãa, ni'cã pe mii ĩ'acãrã niwã. Matía wãme ojaõ'o'que nicaro niwʉ̃.

—Jãa, ã'rĩ Matía Juda dʉcayuacjʉ nigʉ̃sami. Cʉ̃ ãpẽrã once me'rã Jesucristo ye quetire weregʉ wa'agʉsami, nicãrã niwã ti pere mii ĩ'arã.

2

Espíritu Santu dijata'que ni'i

1 Cincuenta nʉmʉrĩ Pascua wa'áca be'ro Pentecosté wãmetiri bosenʉmʉ wa'acaro niwʉ̃. Ti bosenʉmʉ nicã Jesure ẽjõpeorã apaturi todʉporo na nérẽ́ca wi'ipʉta tja nerẽcãrã niwã. 2 Ti wi'ipʉ na nérẽ́ca be'ro wãcũña marĩrõ wĩ'rõ ʉpʉtʉ a'tiro weronojõ ʉ'mʉsepʉ bʉsʉ dijaticaro niwʉ̃. Ti wi'i bʉsʉse'sa wa'acaro niwʉ̃. 3 Tojo wa'ari cura nánʉcʉ̃ na dʉpopa bu'ipʉ pecame'e ʉ̃jʉ̃rĩ põ'rã ñe'merõ weronojõ bajuro pesacaro niwʉ̃. 4 Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉacãrã niwã. Tojo weerã tutuaro me'rã cʉ̃ dutisere añurõ weecãrã niwã. Cʉ̃ weetamurõ me'rã apemasã ye ucũsere ucũmasĩtimi'cãrã ucũnʉ'cãcãrã niwã.

5-8 Pentecosté bosenʉmʉrẽ Jerusalẽ́pʉre pãjãrã judío masã apeye di'tacjãrãpʉ nerẽcãrã niwã. Na ẽjõpeosetisere añurõ weeri masã nicãrã niwã. Espíritu Santu tutuaro o'ono'cãrã ucũcã tʉ'orã, ã'rã na tiropʉ wa'acãrã niwã. Wa'a, na yere ucũcã tʉ'orã, tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rã marĩ yere ucũrã a'ti di'ta Galileacjãrã nima. ¿De'ro weerã a'tocjãrã nimirã, marĩ yere añurõ ucũti? ni a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã. 9 Marĩ apesecjãrã, Elãcjãrã, Mesopotamiacjãrã ni'i. Ãpẽrã Judeacjãrã, Capadociacjãrã, Pontocjãrã, Asiacjãrã ni'i. 10 Ãpẽrã Frigiacjãrã, Panfiliacjãrã, Egiptocjãrã, Libia di'ta Cirene wãmetiri macã pʉ'tocjãrã ni'i a'ti macãpʉre. Romacjãrã bosenʉmʉ etama a'topʉre. Na ni'cãrẽrã judío masã nima. Ãpẽrã judío masã nitimirã, judío masã weronojõ ẽjõpeosetirã na quẽ'rã a'topʉre nima. 11 Ãpẽrã Cretacjãrã, Arabiacjãrã nima. Marĩ apesecjãrã dia'cʉ̃ nimirã, marĩ ye ucũse me'rã tʉ'orã wee'e Õ'acʉ̃ cʉ̃ añuse wee'quere, nicãrã niwã. 12 Nipe'tirã na yere ucũcã tʉ'orã, tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã.

—¿De'ro weero tojo wa'ati? nicãrã niwã.

13 Ni'cãrẽrã Espíritu Santu tutuaro o'ono'cãrãrẽ bujicã'cãrã niwã.

—Na que'arã weeapã, tojo ni ucũrã, nicãrã niwã.

Pedro masãrẽ were'que ni'i

14 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro ti wi'ipʉ ní'cʉ wijaacʉ niwĩ sopepʉre.
Cʉ̃ me'rãcjãrã Jesú besecʉ̃ú'cãrã cʉ̃ sirota sirutuwijaacãrã niwã. Pedro
nipe'tirã tʉ'oato nígʉ̃ ʉpʉtʉ tutuaro me'rã ucũcʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ acawererã, tojo nicã nipe'tirã Jerusalẽpʉ nisetirã, yʉ'ʉre
añurõ tʉ'oya. Mʉsã "Na que'arã weema", ni wãcũapʉ. 15 Ʉsã que'arã
mejẽta weeapʉ. Ni'cãrõacã ñamiacãcure nueve ni'i. A'ti horare
que'aya marĩ'i. 16 Mʉsã ni'cãrõacã tʉ'osere dʉporopʉ Joel wãmetigʉ
Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ ojamʉ'tãcʉ niwĩ. A'tiro ni ojacʉ
niwĩ:

17-18 "A'ti turi pe'tise dʉporo Espíritu Santure nipe'tirãrẽ o'ógʉti", nicʉ
niwĩ Õ'acʉ̃.

"Espíritu Santure o'óca be'ro mʉsã põ'rã ʉmʉa, numia masãrẽ
wererãsama yé quetire.

Bʉcʉrã, ma'mapjiare na quẽ'erõpʉ ĩ'ogʉ̃sa'a be'ropʉ wa'atjere.
Yʉ'ʉ dutiro weerãrẽ Espíritu Santure o'ógʉsa'a.
Na quẽ'rã yé cjase quetire masãrẽ wererãsama.

19 A'ti di'tare, ʉ'mʉsepʉre mejẽcã bajuse ĩ'ogʉ̃sa'a.
Tojo wa'aro dí, pecame'e, o'me bajuarosa'a.

20 Ʉmʉco quẽ'rã na'itĩ'a wa'arosa'a.
Tojo wa'acã, mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ bajutigʉsami.
Mujĩpũ ñamicjʉ̃ quẽ'rã sõ'agʉ̃ wa'agʉsami.
Dí weronojõ sõ'agʉ̃sami.
Masãrẽ yʉ'rʉo'cʉ cʉ̃ apaturi a'tiatji dʉporo tojo wa'arosa'a.
Cʉ̃ a'tigʉ, wiopesase me'rã asistedijatigʉsami.
Mejõ nirĩ nʉmʉ nisome.

21 No'o yʉ'ʉre 'Ña'arõ wee'quere acobojoya' nicã, narẽ acobojogʉsa'a.
Narẽ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉogʉti", nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojacʉ
niwĩ Joel, ni werecʉ niwĩ Pedro Jerusalẽcjãrã masãrẽ.

22-23 Apeye narẽ Pedro a'tiro werenemocʉ niwĩ:

—Mʉsã añurõ tʉ'oya yʉ'ʉ ucũsere. Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, Jesú
Nazarecjʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rã cʉ̃ tutuasere ĩ'ocʉ niwĩ marĩrẽ.
A'tere marĩ tiropʉre weeĩ'owĩ. Tojo weerã cʉ̃ tojo wee'quere
ĩ'atjĩarã, marĩ masĩ'i Jesucristo Õ'acʉ̃ o'ó'cʉta nicʉ niwĩ nisere.
Dʉporopʉ marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ "Yʉ'ʉ macʉ̃rẽ masã ña'arã wẽjẽrãsama",
ni masĩtojacʉ niwĩ. Tojo wa'atjere masĩgʉ̃, "Tojota wa'arosa'a",
nicʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ, marĩ pacʉ o'ó'cʉ nimicã, mʉsã ña'arãrẽ curusapʉ
paabi'pe wẽjẽdutiwʉ. 24 Marĩ pacʉ tojo wa'áca be'ro Jesucristore cʉ̃
wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩdojaticʉ niwĩ. Masã wa'acʉ niwĩ.

25 Dʉporopʉ wiogʉ Davi a'tiro ojamʉ'tãcʉ niwĩ Jesú cʉ̃ ucũatjere:
Pacʉ, mʉ'ʉrẽ ĩ'anu'cũcã'a.
Mʉ'ʉ yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉ me'rã ninu'cũcã'a.
Tojo weegʉ yʉ'ʉ uiwe'e.

26-28 Yʉ'ʉ ejeripõ'rãpʉre pũrõ e'catise me'rã ucũ'u.
Yʉ'ʉre cõ'asome wẽrĩ'cãrã nirõpʉ.
Yʉ'ʉ mʉ'ʉ macʉ̃ ña'ase moogʉ̃ upʉ ne boasome.
Yʉ'ʉ wẽrĩ́ca be'ro apaturi masãgʉ̃sa'a tja.
Tere yʉ'ʉ masĩ'i.
Tojo weegʉ ne uise moogʉ̃sa'a.

Pũrõ e'cati'i mʉ'ʉrẽ ĩ'agʉ̃, ni ojacʉ niwĩ Davi.
29 »Yʉ'ʉ acawererã, mʉsãrẽ weresĩ'rĩsa'a marĩ ñecʉ̃ Davi yere. Cʉ̃
wẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩcã, cʉ̃rẽ yaacãrã niwã. Cʉ̃ ya masãpe a'ti
macãta ni'i. Marĩ masĩ'i, cʉ̃ basu pe'e cʉ̃ ye cjasere ojatipĩ. Apĩpʉre
ojagʉ weepĩ. 30 Davi catigʉ, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nicʉ
niwĩ. Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ a'tiro ni werecʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ pãrãmi
nituriagʉpʉ mʉ'ʉ duti'caro weronojõta a'ti di'tare dutigʉ nigʉ̃sami”,
nicʉ niwĩ. 31-32 Cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ tojo ní'quere Davi weremʉ'tãcʉ niwĩ Jesú
cʉ̃ masãtjere. “Cʉ̃ wẽrĩgʉ̃sami. Wẽrĩ, maata masãgʉ̃sami. Ãpẽrã
wẽrĩ'cãrã weronojõ wẽrĩdojasome. Cʉ̃ upʉ boasome”, ni ojacʉ niwĩ
Davi. Davi a'tiro oja'cʉ nimigʉ̃, wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ ya upʉ boa
wa'apã. A'tere tojo nígʉ̃, Jesure wa'atje pe'ere ojayugʉ weepĩ. Jesure
cʉ̃ pacʉ wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Marĩ ĩ'a'cãrã nitjĩarã masĩ'i cʉ̃
masõ'quere. 33 Cʉ̃ pacʉ cʉ̃rẽ ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ tiro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ
miimʉjãcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ todʉporopʉ ní'caronojõta cʉ̃ macʉ̃rẽ
marĩrẽ Espíritu Santure o'óduticʉ niwĩ. Tojo weerã Espíritu Santu cʉ̃
weetamuse me'rã mʉsã ye ucũsere ʉ̃sã ucũapʉ. 34-35 Davi pe'e cʉ̃ upʉ
me'rã ʉ'mʉsepʉre masãmʉjãatipĩ. Tojo weegʉ Jesú pe'ere wa'atjere
ucũgʉ̃ weepĩ. Apeyere Jesucristore wa'atjere Davi a'tiro ojanemocʉ
niwĩ tja:

Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ cʉ̃ macʉ̃rẽ, yʉ'ʉre yʉ'rʉoacjʉre a'tiro nicʉ niwĩ:
“Yʉ'ʉ tiro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉsa'a.
Mʉ'ʉ to dujicã, mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'timi'cãrãrẽ narẽ ẽjõpeocã weegʉti.”
Tojo nicʉ niwĩ yʉ'ʉre yʉ'rʉoacjʉre Õ'acʉ̃, ni ojacʉ niwĩ.
Cʉ̃ a'tiro ojagʉ, Jesure ucũgʉ̃ weepĩ.

36 »Tojo weerã mʉsã judío masã nipe'tirã masĩña. Jesure, mʉsã
curusapʉ paabi'pe'cʉre Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽta marĩ wiogʉ sõrõpĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃
beseno'cʉta nicã'miwĩ, ni werecʉ niwĩ Pedro.
37 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, “Ʉ̃sã bu'iri cʉosa'a”, ni wãcũcãrã niwã. Tojo
weerã Pedrore, ãpẽrã Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrãrẽ “¿Ʉ̃sã de'ro weerãsari?”
ni sẽrĩtiña'cãrã niwã.
38 Na tojo nicã, Pedro narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Bʉjaweti dʉcayuya mʉsã ña'arõ weeseti'quere. Jesucristore
ẽjõpeo, wãmeyeno'ña. Mʉsã a'tiro wéeca be'ro Õ'acʉ̃ acobojogʉsami
ña'arõ weeseti'quere. Tojo nicã Espíritu Santure o'ógʉsami. Mʉsã
me'rã ninu'cũcʉ̃sami. 39 Õ'acʉ̃ todʉporopʉ ní'caronojõta mʉsãrẽ,
mʉsã põ'rã nituriarãrẽ, aperocjãrãpʉre Espíritu Santure o'ógʉsami.
No'o nipe'tirã cʉ̃ beserãrẽ o'ógʉsami, ni werecʉ niwĩ Pedro.
40 Cʉ̃ a'te dia'cʉ̃ wereticʉ niwĩ. Narẽ añurõ bosa, werecasanemocʉ
niwĩ:
—A'ti di'tacjãrã Jesure wẽjẽ'cãrã ña'arã nima. Na ña'arõ wee'que
wapa Õ'acʉ̃ bu'iri da'regʉsami. Na weronojõ niticã'ña. Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ
acobojose sẽrĩña. Tojo weecã, Õ'acʉ̃ bu'iri da'retigʉsami, ni werecʉ
niwĩ Pedro.

Jesure ẽjõpeori masã na weeseti'que ni'i

41 Pedro tojo ni werecã tʉ'orã, pãjãrã Jesucristore ẽjõpeocãrã niwã.
Cʉ̃rẽ ẽjõpeocã ĩ'arã, be'ro Pedro quẽ'rã narẽ wãmeyecãrã niwã. Cʉ̃
tojo ni wéréca nʉmʉta i'tiati mil wa'tero masã ẽjõpeocãrã niwã.

42 Ãpẽrã todʉporo Jesure ẽjõpeo'cãrã me'rã na'irõ nerẽcãrã niwã.
Pedro quẽ'rã na weresere añurõ tʉ'otʉ'sacãrã niwã. Na basu sʉ'ori
ba'a, Õ'acʉ̃rẽ ñubuenu'cũcã'cãrã niwã.
43 Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrã cʉ̃ wee'caronojõta masã dutitirãrẽ yʉ'rʉo,
apeye peje weeĩ'ocãrã niwã. Na tojo weesere ĩ'arã, masã nipe'tirã
ĩ'amarĩacãrã niwã. 44-45 Jesure ẽjõpeorã a'merĩ añurõ weetamucãrã
niwã. Peje cʉorã na ye apeyenojõrẽ dua, te wapare ãpẽrã moorãrẽ
dʉcawaacãrã niwã. Tojo weerã nipe'tirã ni'cãrõnojõ cʉobʉrocãrã
niwã. 46 Ʉmʉcorinʉcʉ̃ nipe'tirã ñubuerã wa'acãrã niwã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ.
Na ye wi'seripʉre e'catise me'rã a'merĩ sʉ'ori ba'acãrã niwã. 47 Tojo
Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'cãrã niwã. Ãpẽrã quẽ'rã narẽ añurõ
wãcũcãrã niwã. Ʉmʉcorinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ẽjõpeotimi'cãrãrẽ ẽjõpeocã
weecʉ niwĩ. Tojo weerã siape me'rã Jesure pãjãrã ẽjõpeonemocãrã
niwã.

3

Pedro quẽ'rã sijamasĩtigʉre sijacã wee'que ni'i

1 Ni'cã nʉmʉ dajaritero be'ro tres nicã Pedro, Juã Õ'acʉ̃ wi'i pajiri
wi'ipʉ ñubuerã wa'acãrã niwã. Ti wi'ipʉre ʉmʉcorinʉcʉ̃ ti horata
Õ'acʉ̃rẽ masã ñubuenu'cũcã'cãrã niwã. 2 Topʉ na wa'asetirinʉcʉ̃
ni'cʉ̃ masʉ̃ wĩ'magʉ̃pʉta dojoriwi'i sijamasĩtigʉ bajua'cʉ dujicʉ niwĩ.
Õ'acʉ̃ wi'i sope pʉ'to ne sãjãarõ masã cʉ̃rẽ miaa dʉpomʉjãcãrã niwã.
Ti sope wãmeticaro niwʉ̃ Añurĩ Sope. Nipe'tirã sãjãarãnʉcʉ̃rẽ niyeru
sẽrĩdujicʉ niwĩ. 3 To na sãjãacã ĩ'agʉ̃, Pedro, Juãrẽ niyeru sẽrĩcʉ niwĩ.
4 Cʉ̃ tojo sẽrĩcã, na pʉarãpʉta cʉ̃rẽ ĩ'acãrã niwã. Pedro pe'e "Ĩ'aña
ʉ̃sãrẽ", nicʉ niwĩ.
5 Cʉ̃ tojo nicãta, cʉ̃ narẽ pũrõ ĩ'acʉ niwĩ. "Yʉ'ʉre niyeru, apeyenojõ
o'orãtirã weesama", ni wãcũcʉ nimiwĩ.
6 Pedro cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉ niyeru moo'o. Moomigʉ̃ta, mʉ'ʉrẽ apeyenojõ añusere weet-
amugʉ̃ti. Jesucristo Nazarecjʉ̃ tutuaro me'rã mʉ'ʉrẽ sijacã weegʉti.
7 Tojo nígʉ̃ta, cʉ̃ dujigʉre diacjʉ̃camocãrẽ ñe'e, wejewã'cõnʉ'cõcʉ
niwĩ. Cʉ̃ wejewã'cõcãta, maata cʉ̃ dʉ'pocãrĩ añua wa'acʉ niwĩ.
8 Cʉ̃ sijamasĩtigʉ ní'cʉ wã'cãnʉ'cãgʉ̃ta, bu'pumajã, sijanʉ'cãcʉ
niwĩ. Tojo bu'puma sijagʉta, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ na me'rã sãjãacʉ niwĩ. Ti
wi'ipʉ sãjãejagʉ, e'catise o'ocʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ.
—Añu'u, Õ'acʉ̃. Mʉ'ʉ ni'cãrõacã yʉ'ʉre sijacã wee'e, nicʉ niwĩ.
9-10 Nipe'tirã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nirã̃ cʉ̃rẽ ĩ'amasĩcã'cãrã niwã.
—Sĩ'i sõ'o bu'puma sijagʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ogʉ Añurĩ Sopepʉ
niyeru sẽrĩduji'cʉta nimiba, nicãrã niwã. Cʉ̃rẽ ĩ'amasĩ, be'ro ĩ'amarĩa
wa'acãrã niwã.

Salomó wãmetiri tucũpʉ Pedro masãrẽ were'que ni'i

11 Sijamasĩtigʉ ní'cʉ Pedro quẽ'rãrẽ ne du'usĩ'rĩticʉ niwĩ. Masã cʉ̃rẽ
ĩ'amarĩa, Pedro quẽ'rã tiropʉ omasãjãacãrã niwã. To na nerẽrõ sope
pʉ'to ti'aya marĩrĩ tucũ nicaro niwʉ̃. Ti tucũ wãmeticaro niwʉ̃ Salomó
tucũ.
12 Pedro masã cʉ̃ tiro omasãjãacã ĩ'agʉ̃, narẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—¿De'ro weerã mʉsã tocã'rõ ĩ'amarĩati? ¿De'ro weerã mʉsã ʉ̃sãrẽ
pũrõ ĩ'ati? Mʉsã ʉ̃sãrẽ "Na añurã nitjĩarã, na tutuaro me'rã sijacã

weema”, ¿niti? 13 Ʊsã tutuaro mejẽta niapʉ. Jesú cʉ̃ tutuaro me'rã cʉ̃
sijamasĩtigʉ ní'cʉ sijami. Marĩ ñecʉ̃sʉmʉa Abrahã, Isaa, Jacob, ãpẽrã
marĩ ñecʉ̃sʉmʉa na wiogʉ ní'cʉ nimi Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃. Cʉ̃ta
tja “Yʉ'ʉ macʉ̃ añuyʉ'rʉagʉ nimi” ni, tutuasere ĩ'oami. Cʉ̃ macʉ̃ta
ã'rĩ sijamasĩtigʉ ní'cʉre sijacã weeami. Cʉ̃rẽta mʉsã wiorãrẽ o'owʉ.
Pilato ĩ'orõ mʉsã cʉ̃rẽ ʉatiwʉ. Cʉ̃ “Cʉ̃rẽ du'ugʉti wee'e” nimicã, mʉsã
“Du'uticã'ña”, niwʉ̃. 14 Jesú añugʉ̃ ña'ase moogʉ̃ nimiwĩ. Cʉ̃ añugʉ̃
nimicã, mʉsã cʉ̃rẽ teewʉ. Jesure du'uwĩrõdutitiwʉ. Masʉ̃ ña'agʉ̃
masãrẽ wẽjẽgʉ̃ pe'ere du'udutiwʉ Pilatore. 15 Jesú catise o'ogʉ pe'ere
wẽjẽdutiwʉ. Cʉ̃ pacʉ pũrĩcã cʉ̃ macʉ̃rẽ wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Cʉ̃
tojo wee'quere ʉ̃sã ĩ'awʉ̃. 16 Jesúta cʉ̃ tutuaro me'rã ã'rĩ sijamasĩtigʉre
sijacã weeami. Mʉsã ĩ'amasĩgʉ̃ta nimi cʉ̃ sijamasĩtigʉ ní'cʉ. Ʊsã
Jesucristore ẽjõpeorã niyucã, cʉ̃rẽ yʉ'rʉoami mʉsã ĩ'orõ. Ʊsã mejẽta
cʉ̃rẽ yʉ'rʉoapʉ.

17 »Yʉ'ʉ acawererã, mʉsã Õ'acʉ̃ macʉ̃ta nimi, ni tʉ'omasĩtitjĩarã,
Jesure wẽjẽdutiwʉ. Mʉsã wiorã quẽ'rã mejãrõta weewã. 18 Dʉporopʉ
Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã nipe'tirãrẽ a'tiro wereduticʉ niwĩ:
“‘Cristo yʉ'ʉ bese'cʉ pi'etigʉsami’, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃”, ni wereturiacãrã
niwã. Mʉsã Jesure wẽjẽcã, na tojo oja'caronojõta wa'awʉ. 19 Mʉsã
ña'arõ weeseti'quere bʉjawetiya. Bʉjaweti dʉcayuya. Õ'acʉ̃ ʉaronojõ
weeya. Tojo weecã, Õ'acʉ̃ mʉsã ña'arõ wee'quere acobojogʉsami.
Acobojo, ejerisãjãcã weegʉsami. 20 Cʉ̃ bese'cʉre o'ógʉsami. Cʉ̃ tojo
weecã, a'ti turipʉre apaturi a'tigʉsami tja. Cʉ̃ a'tiacjʉ Jesucristo
Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi. 21 Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã
a'tiro ni werecãrã niwã: “Õ'acʉ̃ bese'cʉ ʉ'mʉsepʉ tojánígʉ̃sami
yujupʉ. Be'ro Õ'acʉ̃ a'ti turire dʉcayugʉsami cʉ̃ ne waropʉ
wee'caronojõta. Cʉ̃ tojo weeatji dʉporo a'ti turipʉre cʉ̃ macʉ̃ Jesucri-
store o'ógʉsami.” 22 Dʉporopʉ Moisé Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃
marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ a'tiro nicʉ niwĩ: “Be'ropʉ marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃
cʉ̃ ye queti wereacjʉre o'ógʉsami. Cʉ̃ yʉ'ʉre o'ó'caro weronojõta cʉ̃rẽ
o'ógʉsami. Cʉ̃ quẽ'rã marĩ acaweregʉ nigʉ̃sami. Mʉsã nipe'tise cʉ̃
weresere tʉ'orã, añurõ tere ẽjõpeoya. 23 Cʉ̃ dutisere weesĩ'rĩtirãnojõ
wẽrĩrãsama. Õ'acʉ̃ narẽ cõ'agʉ̃sami. Ãpẽrã judío masã me'rã ne
ninemosome majã”, nicʉ niwĩ Moisé. 24 Nipe'tirã dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃
ye queti weremʉ'tãrĩ masã ni'cãrõacã wa'asere ojamʉ'tãcãrã niwã.
“Be'ropʉ tojo wa'arosa'a”, ni ojacãrã niwã. Ne waro Samue wãmetigʉ
tere ojamʉ'tãcʉ niwĩ. Cʉ̃ be'rocjãrã quẽ'rã mejãrõta ojabʉrocãrã
niwã.

25 »Todʉporopʉ marĩ ñecʉ̃ Abrahãrẽ Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ
pãrãmi nituriagʉ me'rã nipe'tirã a'ti di'tacjãrãrẽ añurõ weegʉti.”
Abrahãrẽ Õ'acʉ̃ tojo ní'quere ãpẽrã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã
marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ wereturiacãrã niwã. Õ'acʉ̃ cʉ̃ dia'cʉ̃ mejẽtare
nigʉ̃ weetipĩ. Marĩ na pãrãmerã nituriarã nirã quẽ'rãrẽ tojota nigʉ̃
weepĩ. 26 Cʉ̃ tojo ní'cʉta marĩrẽ añurõ wéégʉ, marĩ judío masãrẽ cʉ̃
macʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉre masõ, o'ómʉ'tãcʉ niwĩ. Marĩ ña'arõ weesere cõ'a,
du'udutigʉ tojo weecʉ niwĩ, nicʉ niwĩ Pedro.

4

Pedro, Juã wiorã tiropʉ na wa'a'que ni'i

1 Pedro quẽ'rã na masãrẽ ucũrĩ cura pa'ia, apĩ Õ'acʉ̃ wi'i co'terã
surara wiogʉ, ãpẽrã saduceo masã na tiropʉ wa'acãrã niwã. 2 Wa'a,
Pedro, Juã me'rã na masãrẽ bu'ese ye bu'iri pũrõ uacãrã niwã. Pedro
pe'e a'tiro ni bu'ecʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ Jesure wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ
masĩ'i. Marĩ quẽ'rã wẽ́rĩ́ca be'ro tojota masãrãsa'a, ni werecʉ niwĩ
Pedro.

Saduceo masã ne ẽjõpeoticãrã niwã masã wẽ́rĩ́ca be'ro masãsere.
Tojo weerã Pedro masãrẽ tojo nicã tʉ'orã, pũrõ uacãrã niwã. 3 Ua,
Pedro, Juãrẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõduticãrã niwã. Narẽ
ñe'ecã, ñamica'apʉ nicaro niwʉ̃. Tojo weerã ti ʉmʉcoreta pa'ia
wiorãpʉre weresãmasĩticãrã niwã. Te ye bu'iri Pedro quẽ'rã ti
ñamirẽ bu'iri da'reri wi'ipʉta dujicã'cãrã niwã. 4 Ãpẽrã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ
na bu'esere tʉ'o'cãrã pãjãrã Jesure ẽjõpeocãrã niwã. Todʉporopʉ
Jesure ẽjõpeomʉ'tã'cãrã me'rã nírã, ʉmʉa se'sarore ba'paqueocã,
ni'cãmocʉsetiri mil nicãrã niwã.

5 Ape nʉmʉ judío masã wiorã, ãpẽrã bʉcʉrã, tojo nicã Moisé
oja'quere bu'eri masã Jerusalẽ́pʉre nerẽcãrã niwã. 6 Na me'rã ãpẽrã
quẽ'rã Anás pa'ia wiogʉ, apĩ Caifá, apĩ Juã, apĩ Alejandro, ãpẽrã pa'ia
wiogʉ acawererã nerẽcãrã niwã. 7 Nerẽtoja, Pedro quẽ'rãrẽ na tiropʉ
pijiwã'cãduticãrã niwã. Na bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cãrã na tiro etacã
ĩ'arã, “¿Noa dutiro me'rã mʉsã ã'rĩ sijamasĩti'cʉre sijacã weeati?” ni
sẽrĩtiña'cãrã niwã.

8-9 Na sẽrĩtiña'cã, Pedro Espíritu Santu tutuaro me'rã, cʉ̃ weetamuse
me'rã narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Mʉsã judío masã wiorã, tojo nicã bʉcʉrã, ¿de'ro weerã weresãti
ʉ̃sãrẽ? ¿Mʉsã “¿De'ro wee cʉ̃rẽ sijacã weeati?” ni sẽrĩtiña'ti? 10 Yʉ'ʉ
mʉsãrẽ nipe'tirãrẽ tere weregʉti. Jesucristo Nazarecjʉ̃ tutuaro me'rã
ã'rĩ sijamasĩtimi'cʉ sijami. Mʉsã cʉ̃rẽ Jesure curusapʉ paabi'pewʉ.
Cʉ̃ pacʉ pũrĩcã cʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Cʉ̃ tutuaro me'rã ã'rĩ
sijamasĩtigʉ ní'cʉ sijami. 11 Dʉporopʉ Jesure Õ'acʉ̃ ye queti oja'cʉ
a'tiro ni ojamʉ'tãcʉ niwĩ: “Masã ʉ̃tã pjĩrĩ me'rã wi'i yeeri masã ni'cã
pjĩ na ʉatica pjĩrẽ cõ'arãsama. Na cõ'áca pjĩ me'rã ãpẽrã pe'e añurõ
tutuari wi'i weerãsama.” A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e te oja'que. Mʉsã
Jesucristore ʉatiwʉ. Mʉsã cʉ̃rẽ ʉatimicã, cʉ̃ pacʉ cʉ̃ wẽrĩ masã́ca
be'ro wiogʉ sõrõcʉ niwĩ. 12 A'ti turipʉre Jesucristo dia'cʉ̃ nimi marĩrẽ
yʉ'rʉogʉ. Ãpẽrãpʉa marĩrẽ ne yʉ'rʉomasĩtisama, nicʉ niwĩ Pedro.

13 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, wiorã tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã. Na basu
a'merĩ ucũcãrã niwã:

—Ã'rã mejõ nirã nima. Bu'e'cãrã mejẽta nima. Na bu'eti'cãrã
nimirã, añurõ masĩse, wãcũtutuase me'rã ucũma. Na tojo
weecã, marĩ narẽ ĩ'amasĩ'i. Ã'rã Jesú me'rã ní'cãrã nima, nicãrã
niwã. 14 Na yʉ'rʉono'cʉ Pedro, Juã tiro nu'cũcã ĩ'atjĩarã, wiorã
ucũnemomasĩticãrã niwã.

15-16 Be'ro Pedro quẽ'rãrẽ wiorã nerẽrĩ tucũpʉ ní'cãrãrẽ aperopʉ
wijaaduticãrã niwã yujupʉ. Na wijááca be'ro na se'saro a'merĩ
ucũcãrã niwã:

—¿De'ro weerãsari marĩ ã'rãrẽ? Nipe'tirã Jerusalẽ́cjãrã na sija-
masĩti'cʉre yʉ'rʉocã tʉ'ope'ticã'sama. Tojo weerã “Yʉ'rʉotiama, tojo

nima'acãrã weema”, marĩ narẽ nímasĩtisa'a. 17 Masã aperocjãrãpʉ
tojo wa'a'quere tʉ'onemocã ʉatisa'a. Tojo weerã a'tiro nírã narẽ: “Jesú
ye quetire ne ucũnemoticã'ña majã” nírã, nicãrã niwã.
18 Ucũtojanʉ'cõ, Pedro, Juãrẽ pijisõrõcãrã niwã tja. Na, na tiropʉ
etacã, “Ãpẽrãpʉre Jesú ye quetire mʉsã ne werenemoticã'ña” ni,
duticãrã niwã.
19-20 Na tojo nicã tʉ'orã, Pedro quẽ'rã yʉ'ticãrã niwã:
—Ʉsã mʉsã dutiro wéérã, Õ'acʉ̃ dutiro pe'ere weetibosa'a. ¿Noa
dutiro weecã ʉasari Õ'acʉ̃? Mʉsã a'tere wãcũña. Ʉsã ĩ'a'quere, ʉ̃sã
tʉ'o'quere weredu'umasĩtisa'a, ni yʉ'ticãrã niwã.
21 Na tojo nicã tʉ'orã, wiorã pe'e tutuaro me'rã uise o'osĩ'rĩrã, narẽ
ninemocãrã niwã:
—Wereticã'ña. Mʉsã Jesú ye quetire werenemocã, mʉsãrẽ bu'iri
da'rerãti, nicãrã niwã. Narẽ maata bu'iri da'remasĩti, du'uwĩrõcã'cãrã
niwã. Masã Õ'acʉ̃rẽ narẽ yʉ'rʉo'quere e'catise o'ocã ĩ'arã, tojo
weecãrã niwã.
22 Na yʉ'rʉono'cʉ cuarenta cʉ̃'marĩ yʉ'rʉro cʉocʉ niwĩ.

Jesure ẽjõpeorã na Õ'acʉ̃rẽ weetamuse sẽrĩ'que ni'i

23 Pedro, Juã topʉ ní'cãrã wijaa, na me'rãcjãrã nirĩ wi'ipʉ wa'acãrã
niwã. Ti wi'ipʉ etarã, pa'ia wiorã, bʉcʉrã narẽ tojo ní'quere werecãrã
niwã.
24 Na tojo ni werecã tʉ'orã, nipe'tirã ti wi'ipʉ nirã̃ ni'cãrõnojõ
wãcũseti, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩcãrã niwã:
—Õ'acʉ̃, ʉ̃sã wiogʉ, mʉ'ʉ nipe'tise a'ti turi cjasere weecʉ niwʉ̃.
Ʉ'mʉse, maarĩ, nipe'tirã tepʉ nirãrẽ weecʉ niwʉ̃. 25 Dʉporopʉ
Espíritu Santu wãcũse o'oro me'rã ʉ̃sã ñecʉ̃ Davire mʉ'ʉ macʉ̃ Jesure
masã ña'arõ weeatjere mʉ'ʉ weremʉ'tãduticʉ niwʉ̃. Davi mʉ'ʉ
dutisere weegʉ́ a'tiro nicʉ niwĩ:

Judío masã nitirã Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ me'rã ʉpʉtʉ uarãsama.

Judío masã quẽ'rã Õ'acʉ̃ bese'cʉre ña'arõ weesĩ'rĩrãsama.

Tojo wãcũmirã, ne põtẽosome.

26 A'ti di'tacjãrã wiorã a'merĩ nerẽrãsama Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã, cʉ̃rẽ
ña'arõ weesĩ'rĩrã.
Cʉ̃ bese'cʉ quẽ'rãrẽ tojota ña'arõ weesĩ'rĩrãsama.
Mʉ'ʉ tojo ni wereduticʉ niwʉ̃ ʉ̃sã ñecʉ̃ Davire.

27 »Cʉ̃ tojo ni oja'caronojõta queoro wa'awʉ. A'ti macãpʉre mʉ'ʉ
macʉ̃ Jesú, mʉ'ʉ bese'cʉre wẽjẽrãtirã Herode, Poncio Pilato, ãpẽrã
judío masã nitirã, judío masã me'rã a'merĩ nerẽwã. 28 Tojo weerã
wẽjẽcã'wã cʉ̃rẽ. Dʉporopʉ mʉ'ʉ macʉ̃rẽ wẽjẽatjere masĩtojacʉ
niwʉ̃. “Tojo wa'arosa'a”, nicʉ niwʉ̃. Mʉ'ʉ masĩ'quere yujupʉta
ni'cãrõacã weerã weema. 29 Õ'acʉ̃, ʉ̃sãrẽ pa'ia wiorã mʉ'ʉ macʉ̃
ye quetire weredutitiama. “Mʉsã werecã, mʉsãrẽ bu'iri da'rerãti”,
niama. Na ʉ̃sãrẽ tojo ní'quere wãcũña. Mʉ'ʉ dutiro weesĩ'rĩsa'a.
Ʉsãrẽ mʉ'ʉ tutuasere o'onemoña. Ʉsã mʉ'ʉ tutuase o'ocã, mʉ'ʉ macʉ̃
ye quetire ucũtutuarãsa'a. 30 Mʉ'ʉ macʉ̃ Jesú tutuaro me'rã ʉ̃sãrẽ
masã dutitirãrẽ yʉ'rʉocã, apeye quẽ'rãrẽ weeĩ'ocã weeya. Mʉ'ʉ tojo
weecã, masã mʉ'ʉ tutuasere ĩ'arãsama, ni sẽrĩcãrã niwã Õ'acʉ̃rẽ.

31 Na tojo ni sẽrĩ̃ca be'ro na nirĩ wi'i a'meña'caro niwʉ̃. Tojo wa'acã, ti wi'ipʉ nirã̃ Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉacãrã̃ niwã tja. Tojo weerã̃ cʉ̃ weetamuse me'rã̃ Jesú ye quetire uiro marĩ̃rõ werecãrã̃ niwã.

Jesure ẽjõpeorã̃ na cʉosere a'merĩ dʉcawaa'que ni'i

32-33 Jesú besecʉ̃ú'cãrã̃ tutuaro me'rã̃ Jesú wẽrĩ̃'cʉpʉ masã'quere werenu'cũcã'cãrã̃ niwã. Õ'acʉ̃ narẽ pũrõ weetamucʉ niwĩ. Nipe'tirã̃ Jesure ẽjõpeorã̃ ni'cãrõnojõ wãcũsetibʉrocãrã̃ niwã. Na cʉosere "Yé dia'cʉ̃ ni'i", niticãrã̃ niwã. Tojo weerã̃ na cʉosere a'merĩ dʉcawaacãrã̃ niwã. 34-35 Wi'seri, di'ta cʉorã̃ duacãrã̃ niwã ãpẽrãpʉre. Na dua'que wapare ñe'e, apeyenojõ moorãrẽ dʉcawaadutirã̃ Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrãrẽ o'ocãrã̃ niwã. Jesú besecʉ̃ú'cãrã̃ tere ñe'e, apeyenojõ moorãrẽ dʉcawaacãrã̃ niwã. Tojo weerã̃ pajasecʉorã̃ waro marĩ̃cãrã̃ niwã. Ni'cãrõnojõ cʉobʉrocãrã̃ niwã.

36 Ni'cʉ̃ Jesure ẽjõpeogʉ José wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Leví ya curuacjʉ̃ Chipre wãmetiri nʉcʉ̃rõcjʉ̃ nicʉ niwĩ. Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrã̃ pe'e cʉ̃rẽ Bernabé pisucãrã̃ niwã. Bernabé griego ye me'rã̃ "Masãrẽ e'catise o'ogʉ" nirõ weesa'a. 37 Cʉ̃ di'ta cã'rõacã̃ cʉocʉ niwĩ. Ti di'tare ãpẽrãrẽ duacʉ niwĩ. Cʉ̃ dua'que wapare nipe'tisepʉta Jesú besecʉ̃ú'cãrãrẽ o'ope'ocã'cʉ niwĩ.

—Marĩ me'rãcjãrã̃ apeyenojõ moorãrẽ dʉcawaaya, nicʉ niwĩ.

5

Ananía, Safira na nisoo'que ni'i

1 Ãpẽrã̃ Jesure ẽjõpeorã̃ Ananía wãmetigʉ, cʉ̃ nʉmo Safira Bernabé cʉ̃ wee'caronojõ weeticãrã̃ niwã. Na quẽ'rã̃ di'ta duacãrã̃ niwã ãpẽrãpʉre. 2 Na dua'que wapare Jesú besecʉ̃ú'cãrãrẽ o'ocʉ niwĩ. Nipe'tise cʉ̃ niyeru ñe'e'quere o'ope'oticʉ niwĩ. Apeyere cʉ̃ basu nʉrõcã'cʉ niwĩ. Na tojo wee'quere na se'saro pʉarãta cʉ̃ nʉmo me'rã masĩcãrã̃ niwã. Pedrore niyerure o'ogʉ, "Tocã'rõta wapayeama", nisoocʉ niwĩ.

3-4 Te niyerure ñe'egʉ̃, Pedro cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Te di'ta mʉ'ʉ ye di'ta niwʉ̃. Te mʉ'ʉ dua'que wapa mʉ'ʉ ye niyeruta niapã. Mʉ'ʉ no'o o'osĩ'rĩrõ o'oboapã. Mʉ'ʉ ʉ̃sã dia'cʉ̃rẽ nisoogʉ weewe'e. Tocã'rõta niyeru wapayeama nígʉ̃, Espíritu Santure nisoogʉ wee'e. Mʉ'ʉ tojo nisoocã, wãtĩ mʉ'ʉrẽ sãjãyʉ'rʉapĩ mʉ'ʉ wãcũsepʉre, nicʉ niwĩ Pedro.

5 Tojo nicãta, Ananía bʉrʉque'a, wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Ãpẽrã̃ tojo wa'acã tʉ'orã̃, ʉpʉtʉ uicãrã̃ niwã.

6 Be'ro cʉ̃ wẽ̃rĩ̃ca be'ro ma'mapjia ti wi'ipʉ sãjãa, cʉ̃rẽ yaarã̃ wa'arã̃, su'ti caseri me'rã̃ oma, miiwijaacãrã̃ niwã.

7 I'tia hora cʉ̃ wẽ̃rĩ̃ca be'ro na nirĩ wi'ipʉ Safira cʉ̃ nʉmo ní'co sãjãtaco niwõ tja. Co marãpʉ wẽrĩ̃'quere masĩtico niwõ.

8 Ti wi'ipʉ sãjãtacã, Pedro core sẽrĩ̃tiña'cʉ niwĩ:

—¿Nirõta mʉsãrẽ tocã'rõta niyeru wapayeati mʉsã di'ta dua'que wapare? nicʉ niwĩ.

A'tiro ni yʉ'tico niwõ:

—Tocã'rõta niyeru wapayeama, co marãpʉ nisoo'caronojõta nico niwõ.

9 Co tojo nicã, Pedro nicʉ niwĩ:

—Mʉsã Espíritu Santu ĩ'orõ nisooapʉ. Õ'acʉ̃ ĩ'atisami ʉ̃sã tojo weecã, ¿ni wãcũmiati? Ni'cãrõacã mʉ'ʉ marãpʉre yaarã eja'cãrã tojatarã weema. Mʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉ marãpʉ wa'a'caronojõta wẽrĩgõsa'a. Mʉ'ʉ quẽ'rãrẽ yaarãsama mʉ'ʉ marãpʉre yaa'caro weronojõta, nicʉ niwĩ Pedro.

10 Cʉ̃ tojo nicãta, co quẽ'rã bʉrʉque'a, wẽrĩa wa'aco niwõ. Co marãpʉre yaarã eja'cãrã tojatarã, co wẽrĩ'copʉre bocaejacãrã niwã. Náta tja core miaa, yaarã wa'acãrã niwã co marãpʉ mijĩrẽ yaa'caropʉta tja. Na nisoo'que ye bu'iri wẽrĩcãrã niwã.

11 Be'ro Ananía, Safirare tojo wa'a'quere tʉ'orã, nipe'tirã Jesure ẽjõpeorã, ãpẽrã quẽ'rã ʉpʉtʉ uicãrã niwã.

Pedro quẽ'rã Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã na weeĩ'o'que ni'i

12-15 Jesure ẽjõpeorã na'irõ Salomó wãmetiri tucũpʉ nerẽnu'cũcã'cãrã niwã. Ãpẽrã Jesure ẽjõpeotirã na me'rã ba'pátiui nicãrã niwã. Narẽ ba'pátiuimirã, Jesure ẽjõpeorãrẽ añurõ wãcũseticãrã niwã. Ãpẽrã ʉmʉa, numia pãjãrã Jesure ẽjõpeonemocãrã niwã.

Jesú besecũú'cãrã masã wa'teropʉre peje añuse weeĩ'ocãrã niwã. Dutitirãrẽ yʉ'rʉo, peje apeyenojõ weenemocãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'arã, pãjãrã dutitirãrẽ na tiro na nerẽrĩ tucũpʉ miacãrã niwã. Masã ti tucũrẽ mu'muamʉjãcãrã niwã. Ãpẽrãrẽ tojo weerã ma'a tiropʉ na cũñase me'rã cũucãrã niwã. Pedro na tiro yʉ'rʉagʉ, narẽ ñapeocã ʉacãrã niwã. Ãpẽrã cʉ̃ ñapeotimicã, "Cʉ̃ wãtĩquecũurõ me'rã yʉ'rʉrãsa'a", ni wãcũcãrã niwã. 16 Apeye macãrĩ Jerusalẽ sumuto nise macãrĩcjãrã quẽ'rã yʉ'rʉodutirã dutitirãrẽ Jerusalẽpʉ miacãrã niwã. Wãtĩa sãjãno'cãrã quẽ'rãrẽ miacãrã niwã. Jesú besecũú'cãrã nipe'tirã masãrẽ yʉ'rʉocãrã niwã.

Pedro quẽ'rã bu'iri da'reri wi'ipʉ duji'cãrã wijaa'que ni'i

17 Na tojo weecã tʉ'orã, pa'ia wiogʉ, cʉ̃ me'rãcjãrã saduceo masã Jesú besecũú'cãrãrẽ ʉorã, pũrõ uacãrã niwã. 18 Tojo weerã Jesú besecũú'cãrãrẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipʉ miaa, sõrõcãrã niwã. 19 Wiorã narẽ tojo weemicã, ti ñamita Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ na nirĩ tucũpʉ bajuacʉ niwĩ. Bajua, na wiorã bi'áca sopere pão, a'tiro nicʉ niwĩ:

—Wijaaya. 20 Õ'acʉ̃ wi'ipʉ masãrẽ wererã wa'aya. "Mʉsã Jesure ẽjõpeorã, cʉ̃ me'rã catinu'cũrãsa'a", ni wereya narẽ, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ.

21 Cʉ̃ tojo níca be'ro na bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cãrã wijaa wa'acãrã niwã. Ape nʉmʉ bo'reacã Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ní'caronojõta Õ'acʉ̃ wi'ipʉ wererã wa'acãrã niwã. Na topʉ wereri cura pa'ia wiogʉ, tojo nicã cʉ̃ me'rãcjãrã nipe'tirã judío masã wiorãrẽ nerẽduticãrã niwã. Na nerẽpe'tica be'ro surarare "Narẽ pijirã wa'aya marĩ ñamica'a bi'adʉpo'cãrãrẽ", nío'ocãrã niwã. Na wijaa'quere masĩticãrã niwã.

22 Na tojo nicã tʉ'orã, surara narẽ pijirã wa'acãrã niwã na bi'adʉpoca wi'ipʉ. Ti wi'ipʉ sãjãa, na níca tucũrẽ pão, ĩ'acãrã nimiwã. Ne marĩcãrã niwã. Na marĩcã ĩ'a, narẽ bocati, wiorãpʉre wererã wa'acãrã niwã. 23 Wiorã tiro eja, "Ne marĩama. Añurõ bi'áca tucũ nimiapʉ. Ti sope co'terã quẽ'rã añurõ co'temiama. Na tojo weemicã,

ʉ̃sã ti sopere pão ĩ'acã, ne ni'cʉ̃ marĩami”, ni werecãrã niwã surara wiorãpʉre.
24 Na tojo ni werecã tʉ'orã, pa'ia wiorã, Õ'acʉ̃ wi'i co'terã surara wiogʉ pũrõ wãcũque'ticãrã niwã.
—¿De'ro wa'apariba narẽ? nicãrã niwã.
25 Na wijaa'quere wãcũrĩ cura ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ní'cʉ pa'ia wiorã tiropʉ etagʉ, narẽ werecʉ niwĩ:
—Sõ'onícãrã bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cãrã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ masãrẽ bu'erã weeama, ni werecʉ niwĩ.
26 Cʉ̃ werecã tʉ'orã, surara wiogʉ ãpẽrã surara me'rã Jesú besecũú'cãrãrẽ ñe'erã wa'acãrã niwã. Narẽ ñe'erã, masã ʉ̃sãrẽ ʉ̃tãperi me'rã narẽ ma'írã doqueri nírã, ne mejẽcã weeticãrã niwã. 27 Be'ro narẽ wiorã decopʉ miaa, topʉ sãjãejacã, pa'ia wiogʉ narẽ nicʉ niwĩ:
28 —Ʉsã mʉsãrẽ Jesú ye quetire bu'edutitimiapʉ. Tere “Bu'erã wa'aya”, ne nitiapʉ. Ʉsã mʉsãrẽ tojo dutítimicã, nipe'tiropʉ Jerusalẽpʉre mʉsã bu'ese se'sa wa'a'a. Mʉsã masãrẽ tojo ni bu'ecã, “Jesú na ye bu'irita wẽrĩpĩ”, ni wãcũrãsama ʉ̃sãrẽ. Na tojo ni wãcũcã ʉarã weesa'a, nicʉ niwĩ pa'ia wiogʉ narẽ.
29 Tojo nicãta, Pedro, ãpẽrã cʉ̃ me'rãcjãrã cʉ̃rẽ yʉ'ticãrã niwã:
—Wiorã dutise yʉ'rʉoro Õ'acʉ̃ ye pe'ere nemorõ weeroʉa'a. Ʉsã mʉsã dutiro wéérã, Õ'acʉ̃ dutiro pe'ere weetibosa'a.
30 »Õ'acʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉa wiogʉ Jesú wẽrĩ'cʉpʉre, mʉsã curusapʉ paabi'pe wẽjẽduti'cʉre masõcʉ niwĩ. 31 Masõtoja, ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ tiro wiogʉ dujiri cũmurõpʉ miimʉjãcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ topʉ miimʉjãgʉ̃, marĩrẽ yʉ'rʉo'cʉre marĩ wiogʉ niato ni, sõrõcʉ niwĩ. Tojo weegʉ marĩ judío masãrẽ marĩ ña'arõ weeseti'quere bʉjaweticã, marĩrẽ acobojogʉsami. 32 Ʉsã Õ'acʉ̃ tojo wee'quere werecusiari masã ni'i. Ʉsã Espíritu Santure cʉoyurã, cʉ̃ me'rã Õ'acʉ̃ tutuasere weeĩ'oapʉ masãrẽ. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ dutiro weerãrẽ Espíritu Santure o'ógʉsami, ni werecãrã niwã Pedro quẽ'rã.
33 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, wiorã pe'e ʉpʉtʉ waro uacãrã niwã.
—Ma. Ã'rãrẽ wẽjẽrã marĩ, nicãrã niwã.

Cʉ̃ me'rãcjãrã wiorãrẽ Gamalie were'que ni'i

34 Ni'cʉ̃ fariseo masʉ̃ Gamalie wãmetigʉ wiorã me'rã na nerẽrõpʉta nicʉ niwĩ. Moisé oja'quere masãrẽ bu'egʉ nicʉ niwĩ. Masã cʉ̃rẽ “Añugʉ̃ nimi”, ni wãcũcãrã niwã. Wiorã Jesú besecũú'cãrãrẽ na “Wẽjẽrã” nicã tʉ'ogʉ, Gamalie wã'cãnʉ'cã, “Ã'rãrẽ pijiwijaaniña yujupʉ”, nicʉ niwĩ. Ãpẽrã wiorãrẽ na tʉ'otiro apeyenojõ weregʉti nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ. 35 Na wijááca be'ro topʉ nirã̃ wiorãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
—Añurõ wãcũña mʉsã narẽ weesĩ'rĩsere. 36 Ti nʉmʉpʉre ni'cʉ̃ Teuda wãmetigʉ “Yʉ'ʉ wiogʉ ni'i”, ni wãcũcʉ nimiwĩ. Cuatrocientos masã cʉ̃ bu'esere sirutucãrã niwã. Be'ro cʉ̃rẽ ãpẽrã wẽjẽcõ'acã'cãrã niwã. Cʉ̃rẽ wẽjẽ̃ca be'ro cʉ̃ me'rã nimi'cãrã no'o ʉaro wa'astepe'tia wa'acãrã niwã. Tojo wééca be'ro cʉ̃ bu'emi'que pe'tia wa'acaro niwʉ̃. 37 Be'ro wiogʉ masãrẽ ba'paqueori cura apĩ Juda wãmetigʉ Galileacjʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ quẽ'rãrẽ pãjãrã masã cʉ̃ bu'esere sirutucãrã nimiwã. Be'ro cʉ̃rẽ tja ãpẽrã wẽjẽcõ'acãrã niwã. Cʉ̃rẽ wẽjẽ̃ca be'ro

cʉ̃ yarã nimi'cãrã wa'astepe'tia wa'acãrã niwã mejãrõta tja. 38 Yʉ'ʉ tojo weegʉ mʉsãrẽ tojo wa'a'quere were'e. Sõjã pũrĩcãrẽ ña'arõ weeticã'ña. Narẽ du'ucã'ña. Na bu'ese na wãcũse me'rã bu'ecã, pe'tia wa'arosa'a Teuda, Judare wa'a'caronojõta. 39 Õ'acʉ̃ dutiro me'rã na bu'ecã pũrĩcãrẽ, mʉsã ne põtẽosome. Tojo weerã mʉsã narẽ wẽjẽrã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã weebosa'a. Tojo weerã du'uya narẽ, ni werecʉ niwĩ Gamalie wiorãrẽ.

40 Cʉ̃ tojo nisere tʉ'orã, "Jaʉ. Ã'rĩ marĩrẽ diacjʉ̃ta ucũmi", ni wãcũcãrã niwã. Be'ro Pedro quẽ'rãrẽ pijiocãrã niwã tja. Na topʉ sãjãejacã ĩ'arã, wiorã surarare tãrãduticãrã niwã. Tãrãtoja, "Jesú ye quetire ne apaturi werenemoticã'ña", nicãrã niwã. Nitoja, narẽ du'uwĩrõcã'cãrã niwã.

41 Na wiorã tiropʉ ní'cãrã wijaa, a'merĩ ucũcãrã niwã:

—Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Jesú ye quetire wereya" nicã, añu ni'i. Tojo weerã wiorã na tãrãmicã, marĩ añurõ e'catise me'rã ni'i, nicãrã niwã.

42 Wiorã narẽ bu'edutitimicã, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ, wi'seripʉ Jesú nipe'tirãrẽ yʉ'rʉogʉ nimi nisere bu'enu'cũcã'cãrã niwã.

6

Jesú besecʉ̃ú'cãrã narẽ weetamuajãrẽ bese'que ni'i

1 Be'ro siape me'rã pãjãrã waro judío masã Jesure ẽjõpeocãrã niwã. Na me'rã ape di'tacjãrã griego ye ucũrã nicãrã niwã. Ti di'tacjãrã waro pe'e Judeacjãrã hebreo yere ucũcãrã niwã. Na pãjãrã Jesure ẽjõpeonemorĩ cura náta tja dʉ'sasocãrã niwã ba'ase etise me'rã. Tojo weerã griego ye ucũrã hebreo ye ucũrãrẽ a'tiro nicãrã niwã:

—Mʉsã ʉmʉcorinʉcʉ̃ ba'ase etirã, mʉsã yarã wapewia numia pe'ere ba'ase pacase o'orã niapʉ. Ʉsã yarã numia pe'ere o'majãcã o'orã niapʉ, nicãrã niwã.

2 Na tere dʉ'sasocã tʉ'orã, Jesú besecʉ̃ú'cãrã nipe'tirã Jesure ẽjõpeorãrẽ nerẽduticãrã niwã. Nerẽtojaca be'ro narẽ a'tiro ni werecãrã niwã:

—Ʉsã ba'ase etirã, Jesú ye queti pe'ere weretibosa'a. Ʉsã tere weredu'ucã, ña'a nibosa'a. 3 Tojo weerã ʉmʉa ba'ase etiajãrẽ mʉsã wa'tero nirãrẽ beseya. Siete beseya añurõ masĩrãrẽ, Espíritu Santu dutiro weenu'cũrãrẽ. Masã "Náta nima añurã" nino'rãrẽ beseya. Mʉsã bese'cãrãrẽ ba'ase etirã sõrõno'rõsa'a. 4 Tojo weerã ʉ̃sã pe'e ñubuenu'cũ, Jesú ye quetire bu'enu'cũcã'rãsa'a, nicãrã niwã.

5 Masã na tojo nicã tʉ'orã, "Añu'u majã", ni wãcũcãrã niwã. Tere wãcũtoja, besecãrã niwã Estebare. Cʉ̃ añurõ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ, Espíritu Santu tutuasere cʉoyʉ'rʉgʉ nicʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ mejãrõta cʉ̃ weronojõ nirãrẽ besecãrã niwã. Na a'tiro wãmeticãrã niwã: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquíacjʉ̃. Cʉ̃ judío masʉ̃ nitimigʉ̃, na weronojõ ẽjõpeosetigʉ nicʉ niwĩ. Ã'rãrẽ besecãrã niwã.

6 Narẽ besetoja, "Ã'rãrẽ beseapʉ" ni, Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrã tiropʉ miacãrã niwã. Narẽ na da'ratje cjasere sõrõrã, na dʉpopare ñapeo, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosacãrã niwã.

7 To be'ro nipe'tiropʉ Jesú ye queti se'sa wa'acaro niwʉ̃. Pãjãrã Jerusalẽcjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeonemocãrã niwã. Pa'ia quẽ'rã pãjãrã ẽjõpeocãrã niwã.

Estebare weresã, wiorã tiropʉ cʉ̃rẽ mia'que ni'i

8 Estebare Õ'acʉ̃ añurõ weetamucʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ Õ'acʉ̃
tutuaro me'rã pãjãrã dutitirãrẽ yʉ'rʉo, peje añuse weeĩ'onemocʉ niwĩ
masã wa'teropʉre.
9 Cʉ̃ tere weecã ĩ'arã, cʉ̃rẽ ãpẽrã judío masã ĩ'atu'ticãrã niwã. Cʉ̃rẽ
ĩ'atu'tirã ni'cãrẽrã ni'cã wi'i judío masã nerẽrĩ wi'i Libertado wãmetiri
curuacjãrã nicãrã niwã. Na ãpẽrãrẽ da'rawã'ñaco'terã wija'cãrã
nicãrã niwã. Ãpẽrã cʉ̃rẽ dʉ'sasowã'cõrã Cirenecjãrã, Alejandríacjãrã,
Cilicia di'tacjãrã, Asia di'tacjãrã na me'rã nicãrã niwã. 10 Cʉ̃rẽ na tojo
weecã, Espíritu Santu cʉ̃ ucũcã, Estebare peje masĩse o'ocʉ niwĩ. Tojo
weerã na cʉ̃ me'rã ne ucũ põtẽoticãrã niwã.
11 Be'ro na cʉ̃ me'rã ucũ põtẽoti, masã ĩ'atiropʉ ãpẽrã masãrẽ niyeru
wapaye, nisoodutio'ocãrã niwã:
—“Esteba marĩ ñecʉ̃ Moisé cʉ̃ duti'quere ña'arõ ucũami. Õ'acʉ̃
quẽ'rãrẽ ña'arõ ucũami”, ni wereya masãpʉre, nicãrã niwã.
12 Na wapaye nisoodutio'o'cãrã masãpʉre wa'a, werecãrã niwã na
ní'caronojõta. Tere werecã tʉ'orã, masã pe'e queoro ẽjõpeocãrã niwã.
Tojo weerã nipe'tirã masã, ãpẽrã judío masã bʉcʉrã, Moisé oja'quere
bu'eri masã Esteba me'rã pũrõ uacãrã niwã. Na uacã ĩ'arã, narẽ
uarosãjãcã wee'cãrã maata cʉ̃rẽ ñe'e, pa'ia wiorã tiropʉ miacãrã
niwã. 13 Na tiropʉ etarã, ãpẽrã masãrẽ mejãrõta nisoodutio'ocãrã
niwã tja.
—Ã'rĩ Õ'acʉ̃ wi'i pajiri wi'ire ña'arõ ucũami. Moisé cʉ̃ duti'que
quẽ'rãrẽ tojota niami. 14 Apeye “Jesú Nazarecjʉ̃ ti wi'i Õ'acʉ̃ wi'ire
cõ'agʉ̃sami”, niami. “Moisé marĩrẽ weedutigʉ cũu'que quẽ'rãrẽ
dʉcayugʉsami”, niami, nisoocãrã niwã wiorãrẽ.
15 Na tojo nicã tʉ'orã, wiorã Estebare pũrõ ĩ'acãrã niwã. Na cʉ̃rẽ
ĩ'acã, cʉ̃ ya diapoa asistea wa'acaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
ʉ'mʉsecjʉ̃ weronojõ bajuri diapoa wa'acaro niwʉ̃.

7

Esteba wiorãrẽ were'que ni'i

1 Estebare na ĩ'arĩ cura pa'ia wiogʉ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Mʉ'ʉrẽ diacjʉ̃ nise me'rãta weresãti? nicʉ niwĩ.
2 Cʉ̃ tojo nicã, Esteba yʉ'ticʉ niwĩ:
—Acawererã, yʉ'ʉre tʉ'oya. Õ'acʉ̃ añurõ asistegʉ, nipe'tise
masĩyʉ'rʉagʉ marĩ ñecʉ̃ Abrahãrẽ ucũcʉ niwĩ Mesopotamia caldea
masã nirõpʉ. Harã̃ wãmetiri macãpʉ wa'ase dʉporo cʉ̃rẽ ucũcʉ niwĩ.
3 A'tiro nicʉ niwĩ: “A'ti di'tare, mʉ'ʉ acawererãrẽ wijayá. Wa'aya yʉ'ʉ
mʉ'ʉrẽ di'ta wereatjopʉ”, nicʉ niwĩ. 4 Tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ acawererã
caldeo masã ye di'tapʉ ní'cʉ wija, Harã̃pʉ macãrĩ wa'acʉ niwĩ. Topʉ
ni, be'ro Abrahã pacʉ wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ pacʉ wẽ̃rĩ́ca be'ro Õ'acʉ̃
cʉ̃rẽ wijaduticʉ niwĩ tja, a'ti di'ta Judea marĩ nirõrẽ a'tidutigʉ. 5 Cʉ̃
a'topʉ etacã, cʉ̃rẽ ne cã'rõacã di'ta o'oticʉ niwĩ yujupʉ. O'otimigʉ̃ta,
“Be'ropʉ mʉ'ʉ ye, mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarã ye di'ta nirõsa'a”, nicʉ
niwĩ. Õ'acʉ̃ tojo nícaterore Abrahã ne ni'cʉ̃ põ'rãmarĩcʉ niwĩ. 6 Õ'acʉ̃
cʉ̃rẽ apeye ninemocʉ niwĩ tja: “Mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarã ape di'tapʉ
nirãsama yujupʉ. Cuatrocientos cʉ̃'marĩ ti di'tacjãrã peorã nirãsama.
Narẽ da'raduti, tãrãperãsama. 7 Yʉ'ʉ narẽ tojo weecã, ti di'tacjãrãrẽ

bu'iri da'regʉsa'a. Narẽ da'retoja, mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarã ti di'tapʉ
ní'cãrã wija, yʉ'ʉre a'topʉ ñubuepeorã a'tirãsama”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.
8 Cʉ̃ tojo níca be'ro Abrahãrẽ a'tiro weeduticʉ niwĩ: “Nipe'tirã ʉmʉarẽ
na õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'aña. Mʉsã a'tiro wéérã, yʉ'ʉre
ĩ'orãsa'a mʉsã ẽjõpeosere”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. Tojo weegʉ Abrahã cʉ̃
macʉ̃ Isaare ni'cã semana cʉ̃ bajuáca be'ro cʉ̃ õ'rẽcjʉ yapa caserore
yejecõ'acʉ niwĩ. Isaa quẽ'rã cʉ̃ macʉ̃ Jacore tojota weecʉ niwĩ. Jacob
mejãrõta weecʉ niwĩ cʉ̃ põ'rã docere. Õ'acʉ̃ duti'caronojõta weecãrã
niwã, ni werecʉ niwĩ Esteba.

9-10 »Jacob põ'rã marĩ ñecʉ̃sʉmʉa na acabiji Joseré ʉorã, ãpẽrã
masãrẽ da'raco'teacjʉ niato nírã duacãrã niwã. Ã'rã duu'cãrãta
tja ãpẽrãpʉre Egiptocjãrãrẽ duaturiacãrã niwã. Na duáca be'ro
cʉ̃ pi'etisetirinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ weetamunu'cũcã'cʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ wee-
tamugʉ̃, peje masĩse o'ocʉ niwĩ. Faraõ Egipto di'ta wiogʉ cʉ̃rẽ
tʉ'sayʉ'rʉacʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ docacjʉ̃ wiogʉ sõrõcʉ niwĩ.
Apeyere faraõ cʉ̃ ya wi'i cjase da'rase wiogʉ sõrõcʉ niwĩ.

11 »José topʉ wiogʉ nirĩ cura nipe'tiro Egiptopʉre ba'ase pe'tia
wa'acaro niwʉ̃. Cʉ̃ acawererã, marĩ ñecʉ̃sʉmʉa nirõpʉ Canaápʉ
quẽ'rãrẽ pe'tia wa'acaro niwʉ̃. Te pe'tíca be'ro masã te di'tapʉ nirã
ʉpʉtʉ ʉjaboacãrã niwã. Marĩ ñecʉ̃sʉmʉa Abrahã pãrãmerã quẽ'rãrẽ
ne ba'ase marĩcaro niwʉ̃. 12-13 Be'ro Jacob “Egiptopʉ ba'ase duase
niaporo” nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ põ'rãrẽ “Duurã wa'aya”, nío'ocʉ niwĩ. Cʉ̃
tojo nicã tʉ'orã, Egiptopʉre ne wa'arã weecãrã niwã. Topʉ eta,
ba'ase duu, na ya wi'ipʉ tja majãmitojati a'titicãrã niwã. Be'ro
na te ba'ase na duu'quere ba'ape'o, apaturi duurã wa'acãrã niwã
mejãrõpʉta tja. Titare majã na etacã, José “Yʉ'ʉ mʉsã acabiji ni'i
mʉsã dua'cʉ”, ni werecʉ niwĩ cʉ̃ ma'misʉmʉarẽ. Be'ro faraõ quẽ'rã
“Ã'rã José ma'misʉmʉa niama” nicã tʉ'ocʉ niwĩ. 14 To be'ro José
cʉ̃ ma'misʉmʉa me'rã queti o'ócʉ niwĩ cʉ̃ pacʉpʉre. “Marĩ pacʉ,
nipe'tirã marĩ acawererã macãrĩ a'tiato a'topʉ”, nío'ocʉ niwĩ narẽ. Cʉ̃
acawererã pe'e setenta y cinco nicãrã niwã. 15 Cʉ̃ ʉocã tʉ'ogʉ, Jacob
cʉ̃ põ'rã me'rã José tiropʉ wa'arã, Egiptopʉre bu'acãrã niwã. Topʉ
nígʉ̃ta, na pacʉ Jacob wẽrĩa wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ põ'rã marĩ ñecʉ̃sʉmʉa
cʉ̃ weronojõta wẽrĩpe'tidija wa'acãrã niwã. 16 Be'ropʉ na õ'arĩrẽ
yaarã wa'arã Siquem wãmetiri macãpʉ miacãrã niwã. Abrahã cʉ̃
Hamor põ'rãrẽ ʉ̃tã tuti dúúca tutipʉ cʉ̃ mijĩrẽ yaa'caropʉta narẽ
sĩosõrõcũuocãrã niwã.

17 »Õ'acʉ̃ todʉporopʉ Abrahãrẽ nicʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ pãrãmerã ni-
turiarãpʉ ape di'tapʉ ní'cãrã a'ti di'ta Canaápʉ tojatirãsama tja.”
Cʉ̃ tojo ní'que ejatji dʉporoacã Egiptopʉ nírã, marĩ ñecʉ̃sʉmʉa
pãrãmerã pãjãrã masãputinemocãrã niwã. 18 Egiptopʉre na nicã,
apĩ wiogʉ sãjãcʉ niwĩ tja. Joseré dʉporopʉ wẽrĩca be'ro niyucã, ne
masĩticʉ niwĩ. 19 Cʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉa pãjãrã na masãputicã ĩ'a, narẽ
ña'abutiaro weepecʉ niwĩ. Na põ'rã ne bajua'cãrã ʉmʉarẽ wẽrĩato
nígʉ̃ aperopʉ cõ'adutimʉjãcʉ niwĩ. 20 Cʉ̃ narẽ tojo dutiri cura Moisé
bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ añubutiagʉacã nicʉ niwĩ. Cʉ̃ pacʉsʉmʉa i'tiarã
mujĩpũ na ya wi'ipʉre cʉ̃rẽ masõcãrã niwã. 21 Be'ro na cʉ̃rẽ wẽjẽrĩ
nírã, diapʉ po'ocãrã niwã. Na po'óca be'ro Faraõ macõ cʉ̃rẽ ĩ'abocaco
niwõ. Ĩ'aboca, miimajãco niwõ co ya wi'ipʉ. Topʉ co macʉ̃rẽ weronojõ

cũrẽ masõco niwõ. 22 Cũ ti wi'ipʉ bʉcʉa, nipe'tise Egiptocjãrã na
bu'esere bu'ecʉ niwĩ. Cũ masĩse me'rã ucũ, nipe'tisere añurõ weecʉ
niwĩ.
23 »Be'ro Moisé cuarenta cũ'marĩ cʉogʉ, cũ acawererã tiropʉ sijagʉ
wa'acʉ niwĩ. 24 Topʉ ejagʉ, ni'cũ Egiptocjũ cũ acawereguʉre paacã ĩ'acʉ
niwĩ. Cũ tojo weecã ĩ'agũ, cũrẽ a'megũ, Egiptocjũrẽ paawẽjẽcã'cʉ niwĩ.
25 Cũ basu Moisé pe'e a'tiro ni wãcũcʉ niwĩ: "Yʉ'ʉ me'rãta Õ'acũ
yʉ'ʉ acawererãrẽ na a'ti di'tacjãrã peorã nisere wijacã weegʉsami.
Yʉ'ʉre na a'tere masĩsama", ni wãcũcʉ nimiwĩ. Cũ acawererã pe'e cũ
weronojõ wãcũticãrã niwã.
26 »Ape nʉmʉ cũ na tiropʉ wa'acʉ niwĩ tja. Topʉ ejagʉ, ãpẽrã pʉarã
cũ acawererã a'mequẽcã ĩ'acʉ niwĩ. Narẽ bosamigũ "Acawererã,
tocã'rõta a'mequẽdu'uya. ¿De'ro weerã tocã'rõ a'mequẽti ni'cũ
acawererã nimirã?" nicʉ niwĩ.
27 »Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, apĩrẽ ʉpʉtʉ paa'cʉ pe'e Moisére tu-
uquenʉ'cõcʉ niwĩ. "¿Noa mʉ'ʉrẽ ũsã wiogʉ 'Narẽ besegʉ wa'aya',
nío'oati? 28 ¿Mʉ'ʉ yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩsari tja ñamica'a mʉ'ʉ Egiptocjũrẽ
wẽjẽ'caronojõta?" ni ye'sucʉ niwĩ.
29 »Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Moisé, ã'rã yʉ'ʉre tere masĩpe'titojasama
nígũ, uiwã'cã wa'acʉ niwĩ. Be'ro ape di'tapʉ Madiã wãmetiropʉ
du'tiwã'cãcʉ niwĩ. Topʉ omocã dʉ'te, nicã'cʉ niwĩ. Pʉarã ʉmʉa
põ'rãticʉ niwĩ.
30 »Madiã di'tapʉre cuarenta cũ'marĩ nicʉ niwĩ. Cũ ticʉse cũ'marĩ
níca be'ro ni'cã nʉmʉ yucʉ marĩrõ ũrũgũ Sinaí wãmeticjʉ tiropʉ
ĩ'awã'cãcʉ niwĩ. Topʉ wa'acã, ni'cã siti yucʉsiti ũjũcã ĩ'acʉ niwĩ.
Ti pecame'e ũjũrĩ põ'rã decopʉ Õ'acũrẽ wereco'tegʉ weronojõ bajugʉ
bajuacʉ niwĩ. 31 Cũ ti siti ũjũcã ĩ'agũ, ĩ'amarĩa wa'acʉ niwĩ. "¿De'ro
weero tojo wa'amitito?" ni, pʉ'toacãcure ĩ'agũ wa'acʉ niwĩ. Pʉ'toacã
ejacã, Õ'acũ ti me'e wa'teropʉ nigṹ cũrẽ ucũcʉ niwĩ: 32 "Yʉ'ʉ Õ'acũ
ni'i. Mʉ'ʉ ñecũsʉmʉa Abrahã, Isaa, Jacob na wiogʉ ni'i", nicʉ niwĩ.
Tojo ucũcã tʉ'ogʉ, ʉpʉtʉ ui, narãsãcʉ niwĩ. Uigʉ, ĩ'adu'ucã'cʉ niwĩ ti
me'erẽ.
33 »Be'ro cũrẽ ucũnemocʉ niwĩ tja: "Yʉ'ʉ a'tota ni'i mʉ'ʉ tirota. Tojo
weegʉ mʉ'ʉ sãñase sapature tuweeya. Mʉ'ʉ tere tuweegʉ, ĩ'ogũsa'a
yʉ'ʉre mʉ'ʉ ẽjõpeosere. 34 Yarã masã Egiptopʉ nirãrẽ na ʉpʉtʉ
pi'eticã ĩ'apʉ. Na caricũcã tʉ'oapʉ. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ Egiptopʉ
o'ógʉtigʉ wee'e tja narẽ yʉ'rʉoacjʉ", ni werecʉ niwĩ Õ'acũ Moisére.
35 »Ã'rĩ Moiséreta marĩ ñecũsʉmʉa teerã, a'tiro nicãrã niwã: "¿Noa
mʉ'ʉrẽ ũsã wiogʉ, 'Narẽ besegʉ wa'aya', nío'oati?" nicãrã niwã.
Marĩ ñecũsʉmʉa tojo nimicã, Õ'acũ pe'e Moisére narẽ yʉ'rʉoacjʉ,
narẽ dutiacjʉ sõrõcʉ niwĩ. Pecame'e siti ũjũ'caro bajua'cʉta Moisére
yʉ'rʉotamucʉ niwĩ marĩ ñecũsʉmʉarẽ. 36 Cũ Egiptopʉ nígũ, pajiri
maa Aco sõ'arĩ maapʉ nígũ, Õ'acũ tutuaro me'rã peje weeĩ'ocʉ niwĩ.
Tojo weegʉ cũ acawererã Egiptopʉ ní'cãrãrẽ apeye di'tapʉ sʉ'ori
miiwijacʉ niwĩ. Cuarenta cũ'marĩ yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ na
wa'acã, Õ'acũ tutuaro me'rã weeĩ'onu'cũcã'cʉ niwĩ. 37 Moiséta marĩ
ñecũsʉmʉarẽ a'tiro werecʉ niwĩ: "Õ'acũ be'ropʉ ni'cũ o'ógʉsami cũ
ye queti wereacjʉre. Yʉ'ʉre o'ó'caro weronojõta cũrẽ o'ógʉsami. Cũ
quẽ'rã marĩ acawereguʉ nigũsami", nicʉ niwĩ. 38 Marĩ ñecũsʉmʉa

na yucʉ marĩrõpʉ nicã, Moisé na me'rã nicʉ niwĩ. Topʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Sinaí wãmeticjʉpʉ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ bajua, cʉ̃rẽ were'quere narẽ wereturiacʉ niwĩ. Marĩ quẽ'rã cʉ̃ wereturia'quepʉreta cʉo'o. Te tojo ninu'cũcã'rõsa'a. Ne pe'tisome.

39 »Moisé tere weremicã, marĩ ñecʉ̃sʉmʉa ne ẽjõpeoticãrã niwã. Na cʉ̃ weresere tʉ'osĩ'rĩtirã, “Majãmitojaa wa'arãti Egiptopʉ tja”, ni wãcũcãrã niwã. 40 Tojo wãcũrã, Moisé apaturi cʉ̃ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉ mʉjʉ̃ca be'ro cʉ̃ ma'mi Aarõ̃rẽ a'tiro nicãrã niwã: “Sõ'onícʉ marĩrẽ Egiptopʉ ní'cãrãrẽ miiti'cʉ waro cuarenta nʉmʉrĩ yʉ'rʉ'ʉ cʉ̃ bajutiro. ¿De'ro wa'apari cʉ̃rẽ? Marĩ ne masĩtisa'a.” Tojo weerã cʉ̃ ma'mi Aarõ̃rẽ nicãrã niwã: “Ʉsã ẽjõpeoatje queosere yeebosaya. Marĩ dʉporo wʉamʉ'tãrãsama. Na marĩ wa'atji ma'arẽ ĩ'orãsama”, nicãrã niwã. 41 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Aarõ̃ na duti'caronojõta ni'cʉ̃ wecʉ wĩ'magʉ̃ queose da'recʉ niwĩ. Be'ro cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, ecarãrẽ wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõ, ñubuepeocãrã niwã. Tojo nicã na yee'cʉreta bosenʉmʉ wee, e'catipeocãrã niwã. 42 Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ na ʉaro weeato nígʉ̃ na me'rã ní'cʉ cõ'acã'cʉ niwĩ. Tojo weerã na no'o ʉaro ñocõarẽ, mujĩpũarẽ ẽjõpeocãrã niwã. Tojo na wee'quere Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã a'tiro ni ojacãrã niwã:

Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ:
“Mʉsã yʉ'ʉ pe'ere yucʉ marĩrõpʉre cuarenta cʉ̃'marĩ nírã, ne ecarãrẽ wẽjẽ ñubuepeotiwʉ.
43 Apĩ Moloc wãmetigʉ cʉ̃ queosere ẽjõpeorã su'ti caseri wi'i me'rã yoowã'cãwʉ̃.
Apĩ Refán ñocõawʉ̃ mʉsã yee'cʉ quẽ'rãrẽ ẽjõpeorã tojota weewʉ.
Ã'rãrẽ mʉsã basuta yee ẽjõpeowʉ.
Yʉ'ʉ pe'ere ne ẽjõpeotiwʉ.
Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeoti'que bu'iri ãpẽrã masãrẽ mʉsãrẽ ñe'e miaduticã weegʉti yoaro Babilonia wãmetiri macã yʉ'rʉropʉ”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojacãrã niwã Õ'acʉ̃ ye queti wererã.

44 Esteba wiorãrẽ werenemocʉ niwĩ apeye Õ'acʉ̃ wi'i cjasere:

—Marĩ ñecʉ̃sʉmʉa na yucʉ marĩrõpʉ nírã, ni'cã wi'i Õ'acʉ̃rẽ ñubuepeori wi'i, cʉ̃ diez duti'quere nʉrõrĩ wi'ire cʉocãrã niwã. Ti wi'i wa'icʉrã caseri me'rã na wééca wi'i nicaro niwʉ̃. “Tojo bajuri wi'i weeya”, Õ'acʉ̃ cʉ̃ Moisére duti'caronojõta queoro weecãrã niwã. 45 Na wẽ̃rĩ̃ca be'ro ãpẽrã cʉoturia sirutucãrã niwã ti wi'ire tja. No'o na wa'aro miamʉjãcãrã niwã. Be'ro Josué Moisé wẽ̃rĩ̃ca be'ro a'ti di'ta Canaápʉ a'tigʉ, narẽ ti wi'ire sʉ'ori miiticʉ niwĩ. Na a'topʉ a'ticã, Õ'acʉ̃ a'ti di'tacjãrãrẽ judío masã nitirãrẽ cõ'aõ'omʉjãcʉ niwĩ. Na wa'awe'o'quepʉre nicãrã niwã. Yoacã ti wi'ipʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocãrã niwã téé Davi cʉ̃ wiogʉ sãjʉ̃ca be'ropʉ. 46 Davi ape wi'i weesĩ'rĩmicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ tʉ'sayʉ'rʉano'gʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ yʉ'ʉ ñecʉ̃ Jacob ẽjõpeo'cʉ ni'i. Mʉ'ʉrẽ añurĩ wi'i, pajiri wi'i weebosasĩ'rĩsa'a mʉ'ʉ niatji wi'ire”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ. Cʉ̃ tojo weesĩ'rĩ'cʉ nimigʉ̃, ti wi'ire weeticʉ niwĩ. 47 Cʉ̃ macʉ̃ Salomó pe'e weecʉ niwĩ ti wi'ire. 48 Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ ni'cã wi'i, masã wééca wi'ipʉ dia'cʉ̃ nímasĩtisami. Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ dʉporocjʉ̃pʉ a'tiro ni ojacʉ niwĩ Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũ'quere:

49 “Yʉ'ʉ nipe'tiropʉ ni'i.
Ʉ'mʉse, a'ti di'ta yʉ'ʉ wee'quere yʉ'ʉta duti'i.
Tojo weegʉ yʉ'ʉ masã wéeca wi'ipʉ dia'cʉ̃ nímasĩtisa'a.
50 Yʉ'ʉ basuta nipe'tise a'tere weewʉ, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃”, ni ojacʉ niwĩ
Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃.
51 Be'ro Esteba narẽ nicʉ niwĩ tja:
—Mʉsã Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãyʉ'rʉa'a. Cʉ̃rẽ masĩtirã weronojõ cʉ̃ weresere ne tʉ'osĩ'rĩwe'e. Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa wee'caronojõta Espíritu Santu dutisere weesĩ'rĩwe'e. 52 Na nipe'tirã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ pi'etise o'ocãrã niwã. Ãpẽrãrẽ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ a'tiatjere weremʉ'tãrãrẽ wẽjẽcã'cãrã niwã. Na tojo nino'cʉreta cʉ̃ a'ticã, mʉsã ãpẽrãrẽ wia, cʉ̃rẽ wẽjẽdutiwʉ. 53 Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'terã me'rã cʉ̃ dutisere o'ócʉ niwĩ. Tere o'óno'cãrã nimirã, mʉsã yʉ'rʉnʉ'cãyʉ'rʉa'a, ni tu'ticʉ niwĩ narẽ Esteba.

Estebare ʉ̃tãperi me'rã doquewẽjẽ'que ni'i

54 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, wiorã ʉpʉtʉ uayʉ'rʉa wa'acãrã niwã. 55 Esteba pe'e Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉatjĩagʉ̃, ʉ'mʉsepʉ ĩ'amorõ, Õ'acʉ̃ cʉ̃ añurõ asistegʉre ĩ'acʉ niwĩ. Jesú quẽ'rãrẽ ĩ'acʉ niwĩ cʉ̃ pacʉ diacjʉ̃ pe'e nu'cũgʉ̃rẽ.
56 Cʉ̃ narẽ ĩ'agʉ̃, “Jãa, ĩ'aña. Ʉ'mʉse pãrĩcã ĩ'a'a. Jesú, Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ cʉ̃ diacjʉ̃ pe'e nu'cũgʉ̃rẽ ĩ'a'a”, nicʉ niwĩ Esteba.
57-58 Na cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉpʉtʉ caricũ tʉ'osĩ'rĩtirã, o'meperi da'rabi'acãrã niwã. Cʉ̃ pʉ'to ni'cãrõ me'rã omaeja, ñe'e, cʉ̃rẽ miacãrã niwã ti macã sumutopʉ. Cʉ̃rẽ doquewẽjẽrãti nírã, su'ti bu'icjase na sãña'quere tuwee, Saulo wãmetigʉre co'tedutirã o'ocãrã niwã. Tere tuwee o'otojanʉ'cõ, cʉ̃ Estebare ʉ̃tãperi me'rã doquecãrã niwã. 59 Na tojo weecã, Õ'acʉ̃rẽ a'tiro ñubuecʉ niwĩ:
—Jesú, yʉ'ʉ wiogʉ, yʉ'ʉ wẽrĩgʉ̃ti wee'e. Yʉ'ʉ ejeripõ'rãrẽ ñe'eña, nicʉ niwĩ.
60 Be'ro bʉrʉque'a, pũrõ caricũrõ me'rã nicʉ niwĩ tja:
—Wiogʉ, acobojoya ã'rãrẽ yʉ'ʉre na tojo weesere. Cʉ̃ tojo níca be'ro wẽrĩa wa'acʉ niwĩ.

8

Saulo Jesure ẽjõpeorãrẽ ña'arõ weenʉ'cã'que ni'i

1-2 Saulo na Estebare doquewẽjẽcã ĩ'agʉ̃, “Añurõ wéérã, tojo weeama”, ni wãcũcʉ niwĩ. Ãpẽrã ʉmʉa Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeori masã Estebare yaacãrã niwã. Cʉ̃rẽ yaa, ʉpʉtʉ dʉjasewã'acãrã niwã. Estebare na wẽjẽ̃ca nʉmʉrẽta ãpẽrã Jesure ẽjõpeotirã Jesure ẽjõpeorã Jerusalẽ̃pʉ nirãrẽ ʉpʉtʉ ña'arõ weenʉ'cãcãrã niwã. 3 Saulo ne ni'cʉ̃ Jesure ẽjõpeogʉ marĩato nígʉ̃ na ye wi'seripʉ wa'a, narẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipʉ miamʉjãcʉ niwĩ. Ʉmʉa, numia nipe'tirãrẽ tojo weecʉ niwĩ. Na tojo weecã ĩ'arã, Jesure ẽjõpeorã no'o ʉaro du'tistea wa'acãrã niwã Judea di'tapʉ, ãpẽrã Samaria di'tapʉ. Jesú cʉ̃ besecũú'cãrã se'saro tojacãrã niwã Jerusalẽ̃pʉre.

Felipe Samariacjãrãrẽ bu'e'que ni'i

4 Nipe'tirã du'tistewã'cã'cãrã no'o na wa'aro Jesú ye quetire
werewã'cãcãrã niwã. 5 Felipe quẽ'rã du'tiwã'cã'cʉta Samaria
wãmetiri macãpʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ eta, tocjãrã masãrẽ Jesú Õ'acʉ̃
bese'cʉ nimi nisere werecʉ niwĩ. 6 Apeye quẽ'rã Õ'acʉ̃ tutuaro
me'rã narẽ añuse weeĩ'ocʉ niwĩ. Cʉ̃ a'tiro weecã ĩ'arã, nipe'tirã
ti macãcjãrã cʉ̃ weresere añurõ tʉ'otʉ'sacãrã niwã. 7 Pãjãrã masã
wãtĩa sãjãno'cãrã masãpʉre nimi'cãrã wãtĩarẽ cõ'awĩrõcã, ʉpʉtʉ
caricũwijaacãrã niwã. Ãpẽrã pãjãrã sijamasĩtirãrẽ, opa cõ'ñerĩ
sijarãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. 8 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, ti macãcjãrã pũrõ
e'caticãrã niwã.

Simó yai weronojõ nigʉ̃ ye queti ni'i

9 Samariapʉre ni'cʉ̃ Simó wãmetigʉ yoacã yai weronojõ nigʉ̃ nicʉ
niwĩ. Cʉ̃ tojo weesere Samariacjãrã ĩ'amarĩamʉjãcãrã niwã. Cʉ̃ basu
pe'e "Yʉ'ʉ tutuayʉ'rʉagʉ ni'i", nicʉ nimiwĩ masãrẽ. 10 Nipe'tirã ti
macãcjãrã wiorã, no'o mejõ nirã cʉ̃ weesere ĩ'atʉ'sayʉ'rʉacãrã niwã.
—Ã'rĩ Õ'acʉ̃ weronojõ tutuaro cʉogʉ nisami, nicãrã nimiwã. 11 Tojo
weerã yai yoacã siape me'rã pejetiri weeĩ'onemocã ĩ'ayurã, pãjãrã
masã cʉ̃rẽ ẽjõpeonemocãrã niwã.
12 Felipe Samariapʉre tocjãrãrẽ a'tiro ni werecʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutiro weerʉ̃ wiogʉ nimi. Cʉ̃ macʉ̃ Jesú marĩrẽ
yʉ'rʉogʉ nimi, nicʉ niwĩ narẽ. Cʉ̃ werecã tʉ'orã, ti macãcjãrã
Jesure ẽjõpeocãrã niwã. Cʉ̃rẽ ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, wãmeyecʉ niwĩ ʉmʉa,
numiarẽ. 13 Simó "Yʉ'ʉ quẽ'rã Jesure ẽjõpeo'o" nicã tʉ'ogʉ, Felipe cʉ̃
quẽ'rãrẽ wãmeyecʉ niwĩ. Be'ro Felipe no'o wa'aro Simó sirutucʉ niwĩ
cʉ̃rẽ. Felipe Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã weeĩ'ocã ĩ'agʉ̃, Simó ĩ'amarĩamʉjãcʉ
niwĩ.
14 Felipe Samariapʉ tojo weeri curareta Jerusalẽpʉ nirʉ̃ Jesú cʉ̃
besecũú'cãrã queti tʉ'ocãrã niwã Samariacjãrã na Jesure ẽjõpeosere.
Tere tʉ'orã, na me'rãcjãrãrẽ Pedro, Juãrẽ ĩ'adutirã o'ócãrã niwã. 15 Na
topʉ eta, Jesure ẽjõpeori masãrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosacãrã niwã:
—Pacʉ, ã'rã quẽ'rãrẽ Espíritu Santure o'óya mʉ'ʉ macʉ̃rẽ
ẽjõpeorãrẽ, ni sẽrĩcãrã niwã. 16 Felipe cʉ̃ wãmeyecaterore Espíritu
Santure na moocãrã niwã yujupʉ. Jesure ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃
wãmeyeno'cãrã niwã. 17 Pedro, Juã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩtojarã, Jesure
ẽjõpeorãrẽ na dʉpopapʉ ñapeocãrã niwã. Narẽ ñapeori curata
Espíritu Santu napʉre dijatacʉ niwĩ.
18 Pedro quẽ'rã na ñapeocã, Espíritu Santu dijatacã weesere Simó
ĩ'acʉ niwĩ. Tere ĩ'agʉ̃, na Espíritu Santure dijatacã wee'quere
duusĩ'rĩgʉ̃, Pedro quẽ'rãrẽ niyeru o'ocʉ nimiwĩ.
19 —Yʉ'ʉre mʉsã tutuaro cʉosere o'oya. Yʉ'ʉ quẽ'rã dʉpopapʉ no'o
ñapeorãrẽ Espíritu Santure na cʉocã weegʉti wee'e, nicʉ nimiwĩ.
20 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ tutuaro o'ororе Espíritu Santu ʉ̃sã dijatacã weesere
niyeru me'rã duugʉti ¿ni wãcũmiati? Niwe'e. Mʉ'ʉ me'rãta
niyeru boabata'to. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ bu'iri da'regʉsami. 21 Mʉ'ʉrẽ
ĩ'agʉ̃, "Mʉ'ʉ wãcũse diacjʉ̃ niwe'e", ni ĩ'asami. Tojo weegʉ ʉ̃sã
weronojõ Jesú ye quetire masãrẽ mʉ'ʉ weremasĩtisa'a. 22-23 Yʉ'ʉ
masĩ'i. Mʉ'ʉ ʉosebʉcʉ, ña'ase weepoyʉ'rʉacʉ ni'i. Te mʉ'ʉrẽ du'uta

basiotisa'a. Tojo weegʉ mʉ'ʉ ña'arõ wãcũsere bʉjawetiya. Õ'acʉ̃rẽ acobojose sẽrĩña. Apetero weegʉ mʉ'ʉ ña'arõ wãcũ'quere acobojogʉ acobojobosami, nicʉ niwĩ Pedro.

24 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Simó narẽ nicʉ niwĩ:

—Te mʉsã ní'que yʉ'ʉre wa'aticã'to nírã, mʉsã yʉ'ʉre Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya.

25 Be'ro Pedro quẽ'rã ti macãcjãrãrẽ Jesú cʉ̃ weecã ĩ'a'quere, na tʉ'o'quere werecãrã niwã. Narẽ weretoja, Jerusalẽ́pʉ tojaa wa'acãrã niwã. Topʉ tojaarã, Jesú ye quetire peje macãrĩ Samaria di'tacjãrã na nise macãrĩrẽ weretojaacãrã niwã.

Felipe Etiopíacjʉ̃rẽ were'que ni'i

26 Be'ro Felipere ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ bajua, a'tiro ni werecʉ niwĩ:

—Jerusalẽ́ niwã'cãrĩ ma'a, Gaza wãmetiri macã bu'ari ma'apʉ wa'aya. Ti ma'a yucʉ marĩrõpʉ niwã'cãsa'a, nicʉ niwĩ. 27-28 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Felipe ti ma'apʉ bu'acʉ niwĩ. Topʉ wa'agʉ, ni'cʉ̃ Etiopía wãmetiri di'tacjʉ̃rẽ bocaejacʉ niwĩ. Ti di'ta dutigo Candace wãmetigo wiogo docacjʉ̃, nipe'tise co ye niyerure co'teri masʉ̃ nicʉ niwĩ. Jerusalẽ́pʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ eja'cʉ cʉ̃ ya di'ta Etiopíapʉ dajatojaagʉ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ yawʉ tũrũpjʉ cabayua wejepjʉ me'rã wa'acʉ niwĩ. Dʉporocjʉ̃pʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Isaía wãmetigʉ cʉ̃ oja'quere bu'esãñacʉ niwĩ.

29 Cʉ̃ tojo weeri cura Espíritu Santu Felipere “Tiwʉ tirocureacãpʉ wa'aya”, nicʉ niwĩ. 30 Cʉ̃ tojo nicã Felipe tiwʉ tiroacãpʉ omawã'cãcʉ niwĩ. Cʉ̃ tiro ejagʉ, Etiopíacjʉ̃ Isaía oja'quere bu'ecã tʉ'ocʉ niwĩ. Tere bu'ecã tʉ'ogʉ, “¿Mʉ'ʉ bu'esere tʉ'oti?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ. 31 Cʉ̃ pe'e cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Tʉ'otisa'a. ¿Yʉ'ʉre ne wereticã, de'ro wee yʉ'ʉ masĩbosaʉ? Te'a yʉ'ʉ me'rã wa'aya. Mʉjãsãjãgʉ̃ a'tia yʉ'ʉre wereacjʉ, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, tiwʉpʉ cʉ̃ me'rã mʉjãsãjãcʉ niwĩ. Be'ro wa'a wa'acãrã niwã.

32 Etiopíacjʉ̃ cʉ̃ bu'esãña'que Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ wa'atje nicaro niwʉ̃ Isaía cʉ̃ a'tiro oja'que:

Masã ovejare wẽjẽrãtirã, cʉ̃rẽ miasama na wẽjẽwʉaropʉ.
Ni'cʉ̃ masʉ̃ quẽ'rãrẽ cʉ̃ ne bu'iri moogʉ̃ nimicã, tojota weerãsama.
Oveja wĩ'magʉ̃, yuta weerãtirã na poari seecã, ne utitisami.
Cʉ̃ masʉ̃ quẽ'rã ye'sutigʉsami cʉ̃rẽ ña'arõ weecã.
33 Cʉ̃ ña'agʉ̃ nigʉ̃rẽ weronojõ na cʉ̃rẽ yabi bujirãsama.
Ã'rĩ bu'iri moogʉ̃ nimi nígʉ̃, ne ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ ucũbosasome.
Cʉ̃ ya turicjãrã dicʉse ña'ase weerãsama cʉ̃rẽ.
Te pejere werepe'omasĩtisa'a.
Cʉ̃ catiri ʉmʉco pe'tia wa'arosa'a a'ti di'tapʉre.
Etiopíacjʉ̃ a'te oja'quere bu'egʉ weecʉ niwĩ.

34 Cʉ̃ tere bu'etojanʉ'cõ, Felipere sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Isaía noarẽ ojagʉ weepari? ¿Cʉ̃ basu pe'e o apĩpʉre ojagʉ weepari tojo nígʉ̃? ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.

35 Cʉ̃ tojo nicã, Felipe cʉ̃ bu'e'quenʉcʉ̃rẽ werecʉ niwĩ:

—Te oja'que Jesucristore nisĩ'rĩrõ wee'e, nicʉ niwĩ. Tere weretoja, be'ro Jesú ye quetire werenemocʉ niwĩ tja. 36 Ma'apʉ wa'arã, aco

nirõpʉ etacãrã niwã. Tere ĩ'agʉ̃, Etiopíacjʉ̃ Felipere “Jãa, sõ'o aco ni'i. ¿Yʉ'ʉre mʉ'ʉ wãmeyeta basiosari?” nicʉ niwĩ. 37 “Basiocã'sa'a mʉ'ʉ Jesucristore añurõ ẽjõpeocãma”, ni yʉ'ticʉ niwĩ Felipe.

Etiopíacjʉ̃ yʉ'ticʉ nimi:

—Yʉ'ʉ ẽjõpeo'o, Jesucristo Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimi, nicʉ niwĩ.

38 Be'ro Etiopíacjʉ̃ cabayuare tojanʉ'cãduticʉ niwĩ. Tiwʉre tũrẽcũutoja, na tiwʉpʉ sãña'cãrã aco nirõpʉ dijacãrã niwã. Topʉ ñumuwija, Felipe cʉ̃rẽ wãmeyecʉ niwĩ.

39 Cʉ̃rẽ wãmeyeca be'ro na ñumunʉjãrĩ cura wãcũña marĩrõ Felipere Espíritu Santu miiwã'cãcʉ niwĩ apesepʉ. Etiopíacjʉ̃ cʉ̃rẽ ne apaturi ĩ'anemoticʉ niwĩ. Be'ro pũrõ e'catise me'rã tojaa wa'acʉ niwĩ majã cʉ̃ ya macãpʉ. 40 Felipe Espíritu Santu cʉ̃rẽ miáca be'ro maata Azoto wãmetiri macãpʉ bajuanʉ'cãcʉ niwĩ. Topʉ ni, be'ro nipe'tise macãrĩpʉ werecusiagʉ wa'acʉ niwĩ Jesú ye quetire. Téé Cesarea wãmetiri macãpʉ wereejacʉ niwĩ.

9

Saulo ña'agʉ̃ ní'cʉ cʉ̃ dʉcayu'que ni'i

1-2 Felipe cʉ̃ bu'esijari curareta Saulo pe'e Jesure ẽjõpeorãrẽ “Narẽ wẽjẽpe'ocã'sĩ'rĩmisa'a”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ ña'arõ weesere ne du'uticʉ niwĩ. Tojo weegʉ wa'a, pa'ia wiogʉre “Yʉ'ʉre papera Damascopʉ wa'atje cjasere dutio'ori pũrĩrẽ apobosaya. Ti pũrĩrẽ judío masã nerẽse wi'sericjãrã wiorãpʉre wiagʉti wee'e. Jesure ẽjõpeorãrẽ ʉmʉa, numiarẽ no'o yʉ'ʉ bocaejarãrẽ ñe'e, miitigʉti a'ti macã Jerusalẽpʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ”, ni sẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ tere sẽrĩcã tʉ'ogʉ, ti pũrĩrẽ pa'ia wiogʉ cʉ̃rẽ apobosacʉ niwĩ.

3 Cʉ̃ ti pũrĩrẽ o'óca be'ro Saulo ãpẽrã me'rã Damasco wa'ari ma'apʉ wa'a wa'acʉ niwĩ. Wa'a, Damascopʉ ejagʉti weeri cura wãcũña marĩrõ ʉ'mʉsepʉ bʉpo ya'baro weronojõ cʉ̃ tiro asistedijati, añurõ bo'reyua wa'acaro niwʉ̃. 4 Tojo wa'acã, cʉ̃ yagʉ cabayu bu'ipʉ pesami'cʉ nucũcãpʉ bʉrʉdija wa'acʉ niwĩ. Topʉ cʉ̃ cũñarĩ cura ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ ucũcã tʉ'ocʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

—Saulo, ¿de'ro weegʉ yʉ'ʉre ña'arõ weegʉ weeti? ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.

5 Tere tʉ'o, Saulo pe'e “¿Noa niti mʉ'ʉ?” ni yʉ'ticʉ niwĩ.

—Yʉ'ʉ Jesú, mʉ'ʉ ña'arõ weesĩ'rĩ wapagʉ́ ni'i. Mʉ'ʉ basu pe'e ña'arõ weegʉ wee'e yʉ'ʉre tojo weesĩ'rĩgʉ̃. 6 Wã'cãnʉ'cãña. Wa'aya macãpʉ. Topʉ mʉ'ʉ ejacã, ni'cʉ̃ weregʉsami mʉ'ʉ de'ro weeatjere, nicʉ niwĩ Jesú.

7 Saulo me'rã wa'a'cãrã quẽ'rã na ʉpʉtʉ ʉcʉa, ucũmasĩticãrã niwã. Cʉ̃ ucũsere tʉ'ocãrã niwã, tʉ'orã pe'e, mejõ Jesú pe'ere ĩ'aticãrã niwã.

8 Be'ro Saulo wã'cãnujã, cʉ̃ caperire ĩ'apãacʉ nimiwĩ. Ne bajuno'ticʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃ me'rã wa'a'cãrã Damascopʉ cʉ̃rẽ tʉ̃awã'cãcãrã niwã. 9 Topʉ cʉ̃ etáca be'ro i'tia nʉmʉ ne caperi ĩ'aticʉ niwĩ. Ne sĩ'rĩti, ne ba'aticʉ niwĩ.

10 Damascopʉre Jesure ẽjõpeogʉ Ananía wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Saulore tojo wa'ari curare Ananía cãrĩtimigʉ̃ quẽ'ese weronojõ Jesú cʉ̃ pʉ'to a'ticã ĩ'acʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ “Ananía”, pisucʉ niwĩ.

—¿De'ro niti, yʉ'ʉ wiogʉ? ni yʉ'ticʉ niwĩ Jesure.

11-12 Cʉ̃ tojo nicã, Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Diacjʉ̃ wãmetiri ma'apʉ wa'aya. Ti ma'a mʉ'ʉ wa'aro Juda ya wi'i nisa'a. Cʉ̃ ya wi'ipʉ sãjãa, ni'cʉ̃ Tarso wãmetiri macãcjʉ̃ Saulo wãmetigʉre sẽrĩtiña'ña. Ni'cãrõacã cʉ̃ yʉ'ʉre ñubuegʉ weemi. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ mejẽpʉ mʉ'ʉ ti wi'ipʉ sãjãasere ĩ'otojapʉ. Mʉ'ʉ ti wi'ipʉ sãjãa, cʉ̃ dʉpoare ñapeoapʉ, apaturi cʉ̃rẽ caperi ĩ'adutigʉ tja. Quẽ'ese weronojõ ĩ'oapʉ cʉ̃ quẽ'rãrẽ mʉ'ʉrẽ weronojõta, nicʉ niwĩ Jesú Ananíarẽ.

13 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, "Yʉ'ʉ wiogʉ, pãjãrã masã quetiwereama cʉ̃ Jerusalẽpʉ nígʉ̃ mʉ'ʉrẽ ẽjõpeorãrẽ ña'arõ wee'quere. 14 A'ti macã quẽ'rãrẽ mʉ'ʉrẽ ẽjõpeorãrẽ ñe'egʉ̃ a'tigʉta weeapʉ tja pa'ia wiorã na dutio'ori pũrĩ me'rã", nicʉ niwĩ Ananía. Te quetire tʉ'o'cʉ nitjĩagʉ̃, Ananía ne wa'asĩ'rĩticʉ nimiwĩ.

15 Jesú cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Wa'aya. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ yé quetire wereacjʉ besetojapʉ. Cʉ̃ ape di'tacjãrãpʉre judío masã nitirãrẽ, na wiorãrẽ, judío masã nirã quẽ'rãrẽ yé quetire werecusiagʉsami. 16 Tere weregʉ, ʉpʉtʉ pi'etigʉsami. Yʉ'ʉ basu pe'e weregʉti cʉ̃rẽ, nicʉ niwĩ Jesú Ananíarẽ.

17 Cʉ̃ tojo níca be'ropʉta Ananía Juda ya wi'ipʉ wa'acʉ niwĩ. Topʉ eta, ti wi'ipʉ sãjãa, Saulore bocaejacʉ niwĩ. Cʉ̃ dʉpoapʉre ñapeo, "Saulo, mʉ'ʉrẽ yʉ'ʉ acawereg̃ʉre weronojõ ĩ'a'a. Jesú mʉ'ʉrẽ ma'apʉ a'ticã bajua'cʉ yʉ'ʉre o'oámi, apaturi mʉ'ʉ caperi ĩ'ato nígʉ̃ tja. 'Espíritu Santu tutuasere cʉoato' níoʼoami", ni werecʉ niwĩ Saulore.

18 Cʉ̃ tojo nirĩ cura maata cʉ̃ caperipʉ wa'i nʉtʉ̃rĩ weronojõ bajuse wã'ña'que bʉrʉstedijacaro niwʉ̃. Tojo wa'acã, añurõ ĩ'acʉ niwĩ todʉporopʉ cʉ̃ ĩ'a'caro weronojõta tja. Be'ro cʉ̃rẽ wãmeyecãrã niwã. 19 Na tojo wééca be'ropʉta ba'a, cʉ̃ tutuasere cʉocʉ niwĩ tja. Topʉre pejeti nʉmʉrĩacã Jesure ẽjõpeorã me'rã Damascopʉre tojánícʉ niwĩ yujupʉ.

Saulo Damascocjãrãrẽ bu'e'que ni'i

20 Damascopʉ nígʉ̃, maata judío masã nerẽse wi'seripʉ Jesucristo Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimi nisere werecusiagʉ wa'acʉ niwĩ.

21 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, nipe'tirã tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã.

A'tiro nicãrã niwã:

—Ã'rĩ Jerusalẽpʉ nígʉ̃, Jesure ẽjõpeorãrẽ ña'arõ weeseti'cʉta nimiba. A'ti macãpʉ quẽ'rãrẽ Jesure ẽjõpeorãrẽ ñe'egʉ̃ a'tigʉ weeapʉ Jerusalẽpʉ narẽ mia, pa'ia wiorãpʉre bu'iri da'redutiacjʉ, nicãrã niwã.

22 Saulo Jesucristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi nisere wãcũtutuaro me'rã werecʉ niwĩ. Cʉ̃ tere weregʉ, queoro Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã oja'quere bu'eĩ'o, weremʉjãcʉ niwĩ. Tojo weerã Damascocjãrã judío masã "Tojo nima'acʉ weemi", nímasĩticãrã niwã.

Damascocjãrã Saulore wẽjẽsĩ'rĩmi'que ni'i

23 Yoa wa'acaro niwʉ̃ cʉ̃ Jesú ye quetire bu'ecusiaro. Be'ro judío masã Saulore wẽjẽsĩ'rĩcãrã nimiwã. 24 Cʉ̃ pe'e tʉ'ocã'cʉ niwĩ cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩse quetire. Na nipe'tise nʉmʉrĩ ñamirĩ, ʉmʉcori ti macã sumuto ʉ̃tã cujiri me'rã wééca sã'rĩrõ wijaaropʉ cʉ̃rẽ wẽjẽsĩ'rĩrã, co'temʉjãcũcãrã niwã. 25 Tojo weecã ĩ'arã, ni'cã ñami cʉ̃ Saulo bu'esere ẽjõpeorã cʉ̃rẽ wẽjẽticã'to nírã, pi'i me'rã ti sã'rĩrõ yʉ'rʉro o'odijocãrã niwã.

Saulo Jerusalẽpʉ cʉ̃ dajatojaa'que ni'i

26 Be'ro Saulo Damascopʉ ní'cʉ Jerusalẽpʉ dajatojaa wa'acʉ niwĩ.
Topʉre etagʉ, ãpẽrã Jesure ẽjõpeorã me'rã ba'patisĩ'rĩcʉ nimiwĩ. Na
pe'e cʉ̃rẽ ui nicãrã niwã.
—Cʉ̃ quẽ'rã Jesure ẽjõpeogʉta nisami, ni ẽjõpeoticãrã niwã.
27 Be'ro cʉ̃rẽ tojo weecã ĩ'agʉ̃, Bernabé Saulore weetamugʉ̃, Jesú
cʉ̃ besecũú'cãrã tiropʉ pijiwã'cãcʉ niwĩ. Topʉ ejagʉ, Bernabé narẽ
werecʉ niwĩ Damasco wa'ari ma'apʉ Saulo Jesure ĩ'a'quere. Cʉ̃rẽ
ucũ'que quẽ'rãrẽ werecʉ niwĩ. Apeye Damascopʉ Saulo Jesú ye
quetire wãcũtutuase me'rã bu'e'quere werecʉ niwĩ. 28 Bernabé
werecãpʉta, Saulore "Jesure ẽjõpeogʉta nimi", ni ẽjõpeocãrã niwã.
Tojo weegʉ na me'rã tojacã'cʉ niwĩ. Be'ro Saulo Jerusalẽcjãrãrẽ
bu'esijagʉ wa'acʉ niwĩ. 29 Uise marĩrõ wãcũtutuase me'rã Jesú ye
quetire werecʉ niwĩ. Tere weregʉ, ãpẽrã judío masã nimirã, griego
ye ucũrã me'rã ʉpʉtʉ a'metu'timʉjãcʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rã a'metu'ti'cãrã
Saulore wẽjẽsĩ'rĩcãrã niwã. 30 Na tojo weesĩ'rĩcã ĩ'arã, ãpẽrã Jesure
ẽjõpeorã cʉ̃rẽ miacãrã niwã Cesarea wãmetiri macãpʉ. Topʉ yucʉsʉ
me'rã cʉ̃ ya macã Tarsopʉ o'ócãrã niwã.

Jesure ẽjõpeori masã ejerisãjã'que ni'i

31 Nipe'tirã Jesure ẽjõpeorã narẽ ña'arõ weedu'ucã ĩ'arã,
ejerisãjãcãrã niwã. Tojo weerã siape me'rã nipe'tiro Judea, Galilea,
Samariacjãrã nemorõ wãcũtutuanemocãrã niwã. Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutisere
añurõ weenu'cũcã'cãrã niwã. Espíritu Santu weetamurõ me'rã pãjãrã
ãpẽrã Jesure ẽjõpeotimi'cãrã ẽjõpeonemocãrã niwã.

Pedro Enearẽ yʉ'rʉo'que ni'i

32 Pedro quẽ'rã nipe'tiropʉ Jesure ẽjõpeorã nise macãrĩpʉre
ĩ'acusiagʉ, Lida wãmetiri macãpʉ etacʉ niwĩ. 33 Topʉ etagʉ, ni'cʉ̃
Enea wãmetigʉre bocaejacʉ niwĩ. Cʉ̃ ocho cʉ̃'marĩ cʉ̃ ya wi'ipʉ
sijamasĩtigʉ cũñacʉ niwĩ.
34 Pedro cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Enea, Jesucristo mʉ'ʉrẽ yʉ'rʉogʉsami. Wã'cãnʉ'cãña. Mʉ'ʉ
cũñarõrẽ tuutũrẽ, nʉrõña, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicãta, maata Enea
wã'cãnʉ'cãcʉ niwĩ. 35 Nipe'tirã Lida, Sarõ wãmetise macãrĩcjãrã cʉ̃rẽ
tojo weecã ĩ'arã, na quẽ'rã Jesure ẽjõpeocãrã niwã.

Dorca co masã'que ni'i

36 Ape macã Jope wãmetiri macãpʉ ni'cõ numio Jesure ẽjõpeogo
Tabita wãmetigo nico niwõ. Griego ye me'rã pe'ema Dorca wãmetico
niwõ. Dorca nírõ, "ñama" nisĩ'rĩrõ weesa'a. Co añurõ weenu'cũcã'co
niwõ. Pajasecʉorãrẽ añurõ weetamuco niwõ. 37 Pedro cʉ̃ Lidapʉ nirĩ
cura co pe'e Jopepʉ nígõ, dutiti, wẽrĩa wa'aco niwõ. Co wẽrĩca be'ro na
weeseti'caronojõta ãpẽrã co upʉre coecãrã niwã. Core coetojanʉ'cõ,
ni'cã tucũ ʉ'mʉarõca tucũpʉ peocãrã niwã.
38 Jope Lida pʉ'toacã tojacaro niwʉ̃. Tojo weerã Pedro Lidapʉ nicã
tʉ'orã, ʉmʉa pʉarã Jopecjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ pijidutirã o'ocãrã
niwã.
—Quero a'tiato, ni weredutio'ocãrã niwã.
39 Na Lidapʉ etacã, maata Pedro na me'rã Jopepʉre wa'acʉ
niwĩ. Dorca nirĩ wi'ipʉre ejarã, co wẽrĩ'co pesari tucũpʉ cʉ̃rẽ
pijimʉjãcãrã niwã. Cʉ̃ ti tucũpʉ sãjãtacã, wapewia numia Pedro

sumuto nerẽnʉ'cãcãrã niwã. Na utirãta, ĩ'ocãrã niwã camisari, apeye
su'ti co catigo narẽ derobosa'quere. 40 Be'ro Pedro masã to nirã̃
nipe'tirãrẽ wijaaduticʉ niwĩ. Na wijááca be'ro Pedro ejaque'a, Õ'acʉ̃rẽ
ñubuecʉ niwĩ. Ñubuetoja, wẽrĩ'core ĩ'a, core nicʉ niwĩ:
—Tabita, wã'cãnʉ'cãña. Cʉ̃ tojo nicãta, co caperire ĩ'apãaco
niwõ. Pedrore ĩ'agõta, wã'cãnujãco niwõ. 41 Co ya omocãpʉ ñe'e,
core wejewã'cõnʉ'cõcʉ niwĩ. Be'ro wapewia numiarẽ, ãpẽrã Jesure
ẽjõpeorãrẽ narẽ pijimʉjã, core wiacʉ niwĩ.
42 Nipe'tirã Jopecjãrã tʉ'ose'sacãrã niwã tojo wee'quere. Tojo weerã
pãjãrã Jesure ẽjõpeonemocãrã niwã tja.
43 Pedro peje nʉmʉrĩ tojacʉ niwĩ Jopepʉre. Ni'cʉ̃ Simó wãmetigʉ
wa'icʉrã caseri apogʉ ya wi'ipʉ cãjĩcʉ niwĩ.

10

Cornelio Pedrore cʉ̃ pijidutio'o'que ni'i

1 Cesareapʉ ni'cʉ̃ Cornelio wãmetigʉ cien surara Italiano wãmetiri
curuacjʉ̃ wiogʉ nicʉ niwĩ. 2 Cʉ̃ añugʉ̃ nicʉ niwĩ. Romano
masʉ̃ nimigʉ̃, judío masã weronojõ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocʉ niwĩ. Cʉ̃ ya
wi'icjãrã nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocãrã niwã. Judío masã pajasecʉorãrẽ
niyeru o'omʉjãcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃rẽ ñubuenu'cũcã'cʉ niwĩ. 3 Ni'cã
nʉmʉ ñamica'a tres nicã cãrĩtimigʉ̃ quẽ'egʉ̃ weronojõ ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ
wereco'tegʉre ĩ'acʉ niwĩ. Cʉ̃ tiro sãjãa, cʉ̃rẽ pisucʉ niwĩ:
—Cornelio, nicʉ niwĩ.
4 Cʉ̃ ʉpʉtʉ uise me'rã ĩ'anu'cũbajaque'acʉ niwĩ cʉ̃rẽ.
—¿De'ro niti? ni yʉ'ticʉ niwĩ.
Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ mʉ'ʉ ñubuesere tʉ'oami. Mʉ'ʉ pajasecʉorãrẽ niyeru o'ose
quẽ'rãrẽ ĩ'ami. Cʉ̃ mʉ'ʉ ñubuesere yʉ'tigʉsami. 5 Ni'cãrõacã Jopepʉ
mʉ'ʉ ʉmʉarẽ o'óya. Narẽ ni'cʉ̃ Simó Pedro wãmetigʉre pijigʉ
wa'adutiya. 6 Cʉ̃ apĩ Simó wãmetigʉ wa'icʉrã caseri apogʉ ya wi'ipʉ
cãjĩsami. Ti wi'i pajiri maa sumutopʉ nisa'a, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃rẽ
wereco'tegʉ Corneliore.
7 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ wa'a wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ wa'áca be'ro
Cornelio cʉ̃rẽ da'raco'terã pʉarãrẽ, tojo nicã ni'cʉ̃ surara cʉ̃rẽ
weetamugʉ̃rẽ pijiocʉ niwĩ. Surara quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉta nicʉ
niwĩ. 8 Nipe'tise Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ní'quere narẽ werecʉ niwĩ. To
be'ro narẽ o'ócã'cʉ niwĩ Jopepʉ.

Pedrore Õ'acʉ̃ queose ĩ'o'que ni'i

9 Na wa'áca be'ro ape nʉmʉ dajaritero nicã na Jopepʉ ejarãtirã
weeri cura Pedro pe'e cʉ̃ nirĩ wi'i bu'i dʉposãrĩpʉ ñubuegʉ mʉjãcʉ
niwĩ. Ti wi'i dʉposãrĩ opa sira nicaro niwʉ̃. 10 Cʉ̃ topʉ ʉjaboa,
pũrõ ba'asĩ'rĩcʉ niwĩ. Ti wi'icjãrã na ba'ase weeri cura cãrĩtimigʉ̃
quẽ'ese weronojõ apeyenojõ dijaticã ĩ'acʉ niwĩ. 11 Ʉ'mʉse pãrĩcã
ĩ'acʉ niwĩ. Topʉ ni'cãrõ su'tiro weronojõ bajuri caserojo nucũcãpʉ
dijaticaro niwʉ̃. Ba'paritise sumutori dʉ'te'caro nicaro niwʉ̃. 12 Ti
casero po'peapʉre nipe'tirã wa'icʉrã, pĩrõa, mirĩcʉ̃a sãñacãrã niwã.
13 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:
—Pedro, ĩ'aña. Ã'rãrẽ wẽjẽ ba'aya, nicʉ niwĩ.

14 Pedro pe'e cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—¡Acoe! Ba'awe'e, yʉ'ʉ wiogʉ. Ãpẽrã wa'icʉrã ʉ̃sã judío masã ba'aya marĩrãnojõ nima. Yʉ'ʉ ne ã'rãnojõrẽ ba'atigʉ nicãti, nicʉ niwĩ.

15 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ninemocʉ niwĩ tja:

—Yʉ'ʉ ba'aduti'cãrã añurã nima. "Ba'aya marĩrãnojõ nima", niticã'ña, nicʉ niwĩ. 16 I'tiati tojo ĩ'ocʉ niwĩ cʉ̃rẽ ti casero me'rã. Cʉ̃ ĩ'osetirinʉcʉ̃ "Ba'aya", nicʉ niwĩ. Be'ro ti caserore Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ miimʉjãa wa'acʉ niwĩ.

17 Pedro ti casero mʉjʉ̃ʉ́ca be'ro ʉpʉtʉ wãcũque'ticʉ niwĩ.

—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weesari te yʉ'ʉ ĩ'a'que? ni wãcũcʉ niwĩ. Tojo cʉ̃ wãcũrĩ cura Cornelio cʉ̃ o'ó'cãrã ʉmʉa Jopepʉre etacãrã niwã. 18 Eta, "Simó wa'icʉrã caseri apogʉ ya wi'i ¿no'opʉ niti?" ni sẽrĩtiña'cãrã niwã tocjãrãrẽ. Na pe'e na sẽrĩtiña'cã, "Sõ'opʉ nisa'a", ni wereo'ocãrã niwã. Tojo nicã tʉ'o, wa'acãrã niwã Simó Pedro nirĩ wi'ipʉ. Topʉ eja, "¿Ne, a'tota niti Simó Pedro wãmetigʉ?" ni sẽrĩtiña'cãrã niwã. Na tojo nirĩ cura Pedro cʉ̃ ĩ'a'quere wãcũque'tigʉ weecʉ niwĩ.

19 Cʉ̃ tojo wãcũcã, Espíritu Santu cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉrẽ sope pʉ'topʉ ʉmʉa i'tiarã a'marã weeama. 20 Quero, na tiropʉ dijabaque'oya. Na me'rã wa'aya. "Yʉ'ʉ na me'rã wa'acã, ña'a nibosa'a, na judío masã mejẽta nima", ni wãcũtigʉta wa'aya. Yʉ'ʉ narẽ o'oápʉ, nicʉ niwĩ Espíritu Santu.

21 Cʉ̃ tojo níca be'ro Pedro dija, "¿Yʉ'ʉreta a'mati? ¿De'ro weerã a'tiati?" ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.

22 Cʉ̃ tojo nicã, na yʉ'ticãrã niwã:

—Cornelio wãmetigʉ surara wiogʉ ʉ̃sãrẽ o'oámi. Cʉ̃ añugʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ niami. Cʉ̃rẽ nipe'tirã judío masã añurõ wãcũrã niama. Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ Corneliore a'tiro niapʉ: "Pedrore pijidutiya mʉ'ʉ ʉmʉarẽ", niapʉ. Mʉ'ʉ weresere tʉ'odutigʉ weeapʉ. Tojo weerã ʉ̃sã mʉ'ʉrẽ pijirã a'tirã weeapʉ, nicãrã niwã.

23 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pedro narẽ, "Sãjãtia. A'ti ñamirẽ a'to cãrĩña", nicʉ niwĩ.

Ape nʉmʉ cʉ̃ ye dure, wa'a wa'acãrã niwã. Ãpẽrã ti macãcjãrã quẽ'rã Jesure ẽjõpeorã Pedro me'rã wa'acãrã niwã. 24 Ape nʉmʉ pe'e ejacãrã niwã Cesareapʉre. Cornelio cʉ̃ neocũu'cãrã me'rã cʉ̃ ya wi'ipʉ narẽ co'tecʉ niwĩ. Na a'ticʉrã nicãrã niwã Pedrore co'terã: Cornelio acawererã, ãpẽrã cʉ̃ me'rãcjãrã waro nicãrã niwã. 25 Pedro topʉ etacã, Cornelio cʉ̃rẽ põtẽrĩgʉ̃ wijaatacʉ niwĩ sopepʉ. Topʉ cʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ ejaque'acʉ niwĩ.

26 Pedro cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, "Wã'cãnʉ'cãña. Yʉ'ʉre ẽjõpeoticã'ña. Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉ'ʉ weronojõta ʉmʉ ni'i", nicʉ niwĩ.

27 Wã'cãnʉ'cãca be'ro na utamurãta sãjãacãrã niwã cʉ̃ ya wi'ipʉre. Topʉ sãjãagʉ̃, Pedro pãjãrã masã nerẽyu'cãrãpʉre bocaejacʉ niwĩ.

Pedro Cornelio ya wi'ipʉ were'que ni'i

28 Be'ro narẽ nicʉ niwĩ topʉ nerẽ'cãrãrẽ:

—Ʉ̃sã judío masãrẽ dutise, ʉ̃sã ẽjõpeose a'tiro ni'i. Mʉsã judío masã nitirã ye wi'seripʉre sãjãadutiwe'e. Ne mʉsãrẽ ba'patidutiwe'e. Mʉsã tere añurõ masĩsa'a. Õ'acʉ̃ ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉre ĩ'oami. "Ne ãpẽrãrẽ ba'patiti weeticã'ña. 'Na ña'arã nima' ni yabiticã'ña", niami. 29 Tojo weegʉ na yʉ'ʉre pijiticã, maata a'tiapʉ. "Wa'awe'e, judío masã mejẽta

nima”, nitiapʉ. Mʉ'ʉ ¿de'ro weegʉti pijioati? Yʉ'ʉ masĩsĩ'rĩsa'a, ni
sẽrĩtiña'cʉ niwĩ Corneliore.
30 Cornelio cũrẽ yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ba'paritise nʉmʉrĩ yʉ'rʉ'ʉ a'ti horata tres nicã a'ti wi'ipʉ yʉ'ʉ
be'ti ñubueca be'ro. Wãcũña marĩrõ ni'cũ ʉmʉ su'ti asistese sãñagũ
bajuawĩ yʉ'ʉ tiropʉ. 31 Yʉ'ʉre niwĩ: “Cornelio, Õ'acũ mʉ'ʉ ñubuesere
tʉ'oami. Mʉ'ʉ pajasecʉorãrẽ niyeru o'ose quẽ'rãrẽ ĩ'ami. 32 Jopepʉ
mʉ'ʉ ʉmʉarẽ o'óya. Ni'cũ Simó Pedro wãmetigʉre pijigʉ wa'adutiya
narẽ. Cũ apĩ Simó wãmetigʉ wa'icʉrã caseri apori masũ ya wi'ipʉ
pajiri maa sumutopʉ cãjĩsami. Cũ a'topʉ etagʉ, mʉ'ʉrẽ weregʉsami
Õ'acũ ye cjasere”, ni werewĩ yʉ'ʉre. 33 Tojo weegʉ maata mʉ'ʉrẽ
pijidutigʉ o'ówʉ. Mʉ'ʉ añurõ wéégʉ a'tiapã. Marĩ nipe'tirãpʉta Õ'acũ
ĩ'orõpʉ ni'i. Nipe'tise mʉ'ʉrẽ Õ'acũ weredutisere mʉ'ʉ ũsãrẽ werecã
tʉ'osĩ'rĩsa'a, nicʉ niwĩ Cornelio Pedrore.
34 Cũ tojo níca be'ro Pedro werecʉ niwĩ narẽ:
—Yʉ'ʉ ni'cãrõacã masĩ'i, Õ'acũ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ma'isami.
35 Cũ nipe'tise cururicjãrã cũrẽ ẽjõpeorãrẽ, cũ ʉaro weenu'cũrãrẽ
añurõ ĩ'asami. 36 Õ'acũ añuse o'ócʉ niwĩ judío masãrẽ Jesucristo
me'rã ejerisãjãse bocarãsama nisere. Jesucristo nipe'tirã masã wiogʉ
nimi. 37 Mʉsã tʉ'opã nipe'tise judío masã na nirõpʉ wa'a'quere.
Juã masãrẽ bu'e, wãmeyemʉ'tãca be'ropʉ Jesú bu'enʉ'cãwĩ Galilea
di'tapʉre. 38 Jesú Nazarecjũrẽ wa'a'quere mʉsã masĩsa'a. Cũ pacʉ
Espíritu Santu me'rã cũrẽ tutuasere o'ocʉ niwĩ. Cũ me'rã ninu'cũcã'cʉ
niwĩ. Tojo weegʉ no'o cũ wa'aro masã me'rã añurõ weewĩ. Ãpẽrã wãtĩ
dutiro weenu'cũrãrẽ wãtĩarẽ cõ'awĩrõmʉjãwĩ.
39 »Jerusalẽ nipe'tiropʉ judío masã nise macãrĩpʉre ũsã cũ
wee'quere ĩ'ape'ocã'wũ. Ãpẽrã cũrẽ curusapʉ paabi'pe wẽjẽwã.
40 Õ'acũ pe'e i'tia nʉmʉ be'ro cũrẽ masõcʉ niwĩ. Cũrẽ masõca be'ro
ũsã tiropʉre apaturi bajuacã weewĩ. 41 Masã nipe'tirãpʉre bajuatiwĩ.
Õ'acũ todʉporopʉ cũ bese'cãrã dia'cũrẽ bajuawĩ. Cũ masãca be'ro cũ
me'rã sĩ'rĩ, ba'awʉ.
42 »Ũsãrẽ cũ ye quetire weredutiwĩ ãpẽrãrẽ. Cũ pacʉ cũrẽ nipe'tirã
masã añurã, ña'arãrẽ beseacjʉ sõrõwĩ nisere weredutiwĩ ũsãrẽ Jesú.
43 »Nipe'tirã dʉporocjãrãpʉ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã Jesú
yere a'tiro ni ojamʉ'tãcãrã niwã: “Cũrẽ ẽjõpeorãrẽ nipe'tirã na ña'arõ
wee'quere acobojose sẽrĩcã, narẽ acobojogʉsami cũ tutuaro me'rã”,
nicãrã niwã, nicʉ niwĩ Pedro Cornelio ya wi'ipʉ nerẽ'cãrãrẽ.

Judío masã nitirãrẽ Espíritu Santu dijata'que ni'i

44 Pedro ucũrĩ curata cũ weresere tʉ'orãpʉre Espíritu Santu dijatacʉ
niwĩ. 45-46 Tojo wa'áca be'ro ãpẽrã ye ucũsere ucũmasĩtimi'cãrã
ucũnʉ'cãcãrã niwã. Tojo nicã “Õ'acũ, mʉ'ʉ añuyʉ'rʉagʉ ni'i”, ni
e'catise o'ocãrã niwã. Na tojo ucũcã tʉ'orã, Pedro me'rã wa'a'cãrã
judío masã Jesure ẽjõpeorã tʉ'omarĩa wa'acãrã niwã.
—¡Acoe! Õ'acũ Espíritu Santure o'oámi judío masã nitirã quẽ'rãrẽ,
nicãrã niwã.
47-48 Pedro cũ me'rã wa'a'cãrãrẽ nicʉ niwĩ:
—Õ'acũ Espíritu Santure o'oámi ã'rã quẽ'rãrẽ marĩ judío masãrẽ
weronojõta. Tojo weerã “Wãmeyeticã'ña, Espíritu Santure mooma”

ni, cã'mota'ata basiowe'e. Na Jesucristore ẽjõpeoma. Tojo weerã narẽ wãmeyeroʉa'a, nicʉ niwĩ Pedro. Be'ro Cornelio quẽ'rã cʉ̃rẽ “A'topʉ tojaque'aniña yujupʉ pejeti nʉmʉrĩ ʉ̃sã me'rã”, nicãrã niwã. Tojo weegʉ na me'rã tojáníc̃ʉ niwĩ.

11

Jesure ẽjõpeorãrẽ Pedro Jerusalẽ́pʉ cʉ̃ were'que ni'i

1 Judeapʉ nirã́ Jesú besecʉ̃ú'cãrã, tojo nicã Jesure ẽjõpeorã topʉ nirã́ Cornelio quẽ'rã judío masã nitimirã na Jesure ẽjõpeosere tʉ'ocãrã niwã. 2 Tere tʉ'o'cãrã niyurã, Pedro Jerusalẽ́pʉ tojatacã, tocjãrã judío masã Jesure ẽjõpeorã cʉ̃rẽ tu'ticãrã niwã:

3 —Mʉ'ʉ judío masʉ̃ nimigʉ̃, judío masã nitirã ya wi'ipʉ sãjãapã. Na me'rã ba'apã. Te mʉ'ʉ tojo wee'que ña'a ni'i, nicãrã niwã.

4 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, narẽ nipe'tise tenʉcʉ̃ cʉ̃rẽ topʉ wa'a'quere werepe'ocã'cʉ niwĩ:

5 —Ni'cãti Jopepʉ nígʉ̃, yʉ'ʉ ñubueri cura quẽ'ese weronojõ ʉ'mʉsepʉ apeyenojõ dijaticã ĩ'awʉ̃. Ni'cãrõ su'tiro weronojõ bajuri caserojo dijatiwʉ yʉ'ʉ tiropʉ. To ba'paritise sumutori dʉ'téca casero niwʉ̃. 6 Yʉ'ʉ ti casero pʉ'toacã wa'a, ¿ñe'enojõ niti? nígʉ̃, ĩ'agʉ̃ wa'awʉ. Nirãnʉcʉ̃ sãñawã. Wa'icʉrã, nʉcʉ̃cjãrã, ecarã, pĩrõa, mirĩcʉ̃a sãñawã.

7 »Yʉ'ʉ tojo ĩ'arĩ cura Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre ucũcã tʉ'owʉ: “Pedro, narẽ wẽjẽ ba'aya”, niwĩ. 8 Yʉ'ʉ pe'e cʉ̃rẽ yʉ'tiwʉ: “Ba'awe'e, yʉ'ʉ wiogʉ. Ãpẽrã wa'icʉrã judío masã ba'aya marĩrãnojõ nima. Ne ni'cãti nanojõrẽ ba'atigʉ nicãti”, niwʉ̃ cʉ̃rẽ. 9 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre apaturi ucũdijowĩ tja: “Yʉ'ʉ ba'aduti'cãrã añurã nima. ‘Ba'aya marĩrãnojõ nima’, niticã'ña”, niwĩ.

10 »I'tiati tojo wa'awʉ. Be'ro Õ'acʉ̃ ti caserore miimʉjãa wa'awĩ ʉ'mʉsepʉ. 11 Tojo wa'ari curata i'tiarã ʉmʉa Cesareacjãrã yʉ'ʉre pijiri masã yʉ'ʉ nirĩ wi'ipʉre ejacãrã niwã.

12 »Espíritu Santu yʉ'ʉre na me'rã wa'adutiwĩ. “‘Na judío masã nitima, yʉ'ʉ na me'rã wa'acã, ña'a nibosa'a’, ni wãcũnʉrʉ̃tigʉta wa'aya”, niwĩ. Ã'rã seis Jesure ẽjõpeorã Jopecjãrã Cesareapʉ wa'arã, na quẽ'rã yʉ'ʉre ba'patiwã'cãwã. Topʉ eja, ʉ̃sã Cornelio wãmetigʉ ya wi'ipʉ sãjãawʉ̃. 13 Ʉ̃sã topʉ sãjãejacã, Cornelio ʉ̃sãrẽ werewĩ: “Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ yá wi'ipʉ sãjãticã ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ yʉ'ʉre ‘Ʉmʉa o'óya Jopepʉ. Ni'cʉ̃ Simó Pedro wãmetigʉre pijigʉ wa'adutiya. 14 Cʉ̃ mʉ'ʉ ya wi'ipʉ ejagʉ, Õ'acʉ̃ yere mʉ'ʉrẽ weregʉsami. Tere ẽjõpeocã, mʉ'ʉ, mʉ'ʉ ya wi'icjãrãrẽ Õ'acʉ̃ yʉ'rʉogʉsami’, ni werewĩ yʉ'ʉre Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ”, niwĩ Cornelio. 15 Yʉ'ʉ narẽ ucũnʉ'cãrĩ curata ne waro marĩrẽ dijata'caronojõta Espíritu Santu dijatawĩ napʉre. 16 Tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, yʉ'ʉ Jesú marĩ wiogʉ cʉ̃ ní'quere wãcũwʉ̃: “Juã mʉsãrẽ aco me'rã wãmeyecʉ niwĩ. Be'ro yʉ'ʉ pacʉ pũrĩcã Espíritu Santure o'ógʉsami mʉsãrẽ. Mʉsã me'rã ninu'cũcã'gʉ̃sami” cʉ̃ ní'quere wãcũwʉ̃. 17 Tojo weegʉ yʉ'ʉ tojo wa'ari curapʉta wãcũcãti majã. Õ'acʉ̃ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ judío masã nitirãrẽ marĩrẽ o'ó'caronojõta na marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeocã. Tojo weegʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãmasĩticãti. Cʉ̃rẽ “Judío masã nitirã ya wi'ipʉ sãjãawe'e”, nímasĩticãti, nicʉ niwĩ Pedro.

18 Tere cũ tojo ni weretojaca be'ro judío masã di'tamarĩpe'tia
wa'acãrã niwã.
—Õ'acũ judío masã nitirã quẽ'rãrẽ na ña'arõ wee'quere bʉjaweticã
ʉasami na ʉ'mʉsepʉ añurõ e'catise bocato nígũ, ni e'catise o'ocãrã
niwã Õ'acũrẽ.

Antioquíacjãrã na weeseti'que ni'i

19 Estebare na wẽjẽcaterore Jesure ẽjõpeorãrẽ ña'arõ weecãrã niwã.
Tojo weecã, na no'o ʉaro du'tistea wa'acãrã niwã. Ãpẽrã Feniciapʉ,
ãpẽrã Chipre nʉcũrõpʉ, ãpẽrã Antioquíapʉ wa'acãrã niwã. Na tepʉ
etarã, judío masã dia'cũrẽ Jesú ye quetire werecãrã niwã. 20 Ni'cãrẽrã
Antioquíapʉ du'tiwã'cã'cãrã Chipre, Cirenecjãrã nicãrã niwã. Na
pũrĩcã judío masã nitirãrẽ Jesú ye quetire werecãrã niwã.
—Jesú nipe'tirã wiogʉ nimi. Cũrẽ ẽjõpeocã, marĩ ña'arõ wee'quere
acobojogʉsami, ni werecãrã niwã. 21 Õ'acũ na tojo wererãrẽ añurõ
weetamucʉ niwĩ. Na werecã tʉ'orã, pãjãrã tocjãrã Jesure ẽjõpeocãrã
niwã. Na todʉporopʉ ẽjõpeomi'quere ẽjõpeodu'ucã'cãrã niwã.
22 Jerusalẽcjãrã Jesure ẽjõpeorã Antioquíacjãrã cũrẽ ẽjõpeose que-
tire tʉ'ocãrã niwã. Tere tʉ'o, Bernabére Antioquíapʉ ĩ'agũ wa'aya
¿de'ro wa'amitito? nírã, o'ócãrã niwã.
23 Cũ ti macãpʉ eja, ĩ'acʉ niwĩ narẽ Õ'acũ weetamu'quere. Tere ĩ'agũ,
ʉpʉtʉ e'cati, narẽ werecʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:
—Jesure mʉsã ne wãcũdu'uticã'ña. Cũ dutisere añurõ
weenu'cũcã'ña, ni werecʉ niwĩ. 24 Bernabé Espíritu Santure
cʉoyʉ'rʉtjĩagũ, añurõ Õ'acũrẽ ẽjõpeonu'cũgũ nicʉ niwĩ. Cũ ti
macãcjãrãrẽ werecã, pãjãrã masã Jesure ẽjõpeocãrã niwã.
25 Bernabé Antioquíapʉ ní'cʉ wa'a, Saulo Tarsopʉ nigũrẽ a'magũ
wa'acʉ niwĩ. 26 Cũrẽ bocaeja, Antioquíapʉ miimajãmitojacʉ niwĩ. Na
ti macãpʉre Jesure ẽjõpeorã me'rã ni'cã cũ'ma nicãrã niwã. Topʉre
pãjãrã masãrẽ bu'ecãrã niwã. Titareta tocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ
“Cristiano, Jesucristo yarã nima”, ni pisunʉ'cãcãrã niwã.
27 Bernabé, Saulo Antioquíapʉ nirĩ cura Jerusalẽcjãrã Õ'acũ ye queti
weremʉ'tãrĩ masã na tiropʉ etacãrã niwã. 28 Na me'rã wa'a'cʉ ni'cũ
Agabo wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Topʉ eja, Espíritu Santu tutuaro me'rã
tocjãrãrẽ werecʉ niwĩ.
—Nipe'tiropʉ ba'ase pe'tia wa'arosa'a, ni wereyucʉ niwĩ narẽ. Cũ
tojo ní'que queoro wa'acaro niwũ Claudio romano wiogʉ nise cũ sãjãca
be'ropʉ.
29 Cũ tojo nicã tʉ'orã, Antioquíacjãrã Jesure ẽjõpeorã a'tiro ni
wãcũcãrã niwã: “Marĩ Judea di'tapʉ nirã Jesure ẽjõpeorãrẽ niyeru
o'orã marĩ cʉoro ejatuaro.” 30 Tojo weerã Saulo, Bernabé me'rã narẽ
weetamurã niyeru neo, o'ócãrã niwã.
—O'oya a'tere Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirãpʉre, nío'ocãrã niwã.

12

*Pedrore bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cʉre Õ'acũrẽ wereco'tegʉ
pãowĩrõ'que ni'i*

1 Antioquíapʉ Saulo, Bernabé na bu'ecusiari curare Herode Judea
di'ta wiogʉ nicʉ niwĩ. Titareta Jerusalẽpʉre ña'arõ weenʉ'cãcʉ niwĩ
ni'cãrẽrã Jesure ẽjõpeorãrẽ. 2 Tojo weegʉ Juã ma'mi Santiagore

di'pjĩ pajiri pjĩ me'rã wẽjẽduticʉ niwĩ. 3 Cʉ̃ tojo wẽjẽcã ĩ'arã, ãpẽrã
judío masã Jesure ẽjõpeotirã pũrõ e'caticãrã niwã. Cʉ̃ tere masĩgʉ̃,
nemorõ e'catirãsama majã nígʉ̃, Pedrore ñe'edutigʉ o'ócʉ niwĩ tja.
Tojo wa'acaro niwʉ̃ pã̃ bʉcʉase me'rã morẽtica bosenʉmʉ nicã. Ti
nʉmʉrẽ masã pã̃ bʉcʉase me'rã na morẽti'quere ba'acãrã niwã.
4 Pedrore ñe'éca be'ro Herode bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõdutigʉ o'ócʉ
niwĩ. Ti wi'ipʉre ba'paritise cururi surara cʉ̃rẽ dʉcayu, co'temʉjãcãrã
niwã. Te cururinʉcʉ̃ ba'paritirã surara nicãrã niwã. Herode "Pascua
bosenʉmʉ be'ro cʉ̃rẽ miiwĩrõgʉ̃ti masã wa'teropʉ. Na ĩ'orõpʉ cʉ̃rẽ
wẽjẽdutigʉti", ni wãcũcʉ nimiwĩ. 5 Tojo weerã surara Pedrore añurõ
co'temʉjãcãrã niwã. Cʉ̃ bu'iri da'reri wi'ipʉ nirĩ cura Jesure ẽjõpeorã
pe'e Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosanu'cũcã'cãrã niwã.

6 Pedrore Herode "Ñamiacã miiwĩrõgʉ̃ti" níca ñamirẽ cõme dari
me'rã dʉ'teno'cʉ pʉarã surara decopʉ cãrĩcʉ niwĩ. Ni'cʉ̃ surara
diacjʉ̃camocã pe'e cõme dare cʉ̃ ya omocãpʉ dʉ'teõ'ocʉ niwĩ. Apĩ
pe'e quẽ'rã cũpecamocã pe'ere mejãrõta weecʉ niwĩ. Pedro mejẽcã
weecã tʉ'oña'rãti nírã, tojo weecãrã niwã. Ãpẽrã ti wi'i sope pʉ'topʉre
co'tecãrã niwã. 7 Be'ro wãcũña marĩrõ ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
Pedro nirĩ tucũpʉ bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã, ti tucũ añurõ
bo'reyuse'sa wa'acaro niwʉ̃. Cʉ̃rẽ wã'cõgʉ̃, tuucarécʉ niwĩ.

—Quero. Wã'cãnʉ'cãña, nicʉ niwĩ. Tojo nicãta, cõme dari Pedrore
dʉ'temi'que surumajã wa'acaro niwʉ̃.

8 —Ejerituya. Mʉ'ʉ ye sapature sãñaña, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'o,
ejeritu, cʉ̃ ye sapature sãñacʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõcã ĩ'a, cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ
tja:

—Mʉ'ʉ yaro bu'icjãrõ asibusurore sãñaña. Te'a yʉ'ʉre sirutuya.
9 Pedro cʉ̃ tojo nicã tʉ'o, cʉ̃ siro sirutuwijaacʉ niwĩ. "¿Diacjʉ̃ta nisari
a'te Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ yʉ'ʉre miiwijaase? Apetero weegʉ quẽ'egʉ̃
weesa'a", ni wãcũcʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo wijaasere añurõ masĩticʉ niwĩ.
10 Surara na ne co'te dujirore yʉ'rʉacãrã niwã. Be'ro apero quẽ'rãrẽ
tja yʉ'rʉaa, ti wi'i ne sãjãarõ cõmesope tiropʉre ejacãrã niwã. Na
topʉ ejacã, ti sope se'saro pãrĩa wa'acaro niwʉ̃. Be'ro na ti sopere
yʉ'rʉwijaa wa'acãrã niwã. Yoacurero wa'a, Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
bajudutia wa'acʉ niwĩ. Pedro ni'cʉ̃ta tojanʉ'cãcʉ niwĩ majã.

11 Be'ro cʉ̃ bajuduticãpʉta añurõ tʉ'omasĩcʉ niwĩ.

—Diacjʉ̃ta niapã yʉ'ʉ ĩ'a'que. Nirõta Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre yʉ'rʉdutigʉ,
ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'tegʉre o'oapĩ Herode ña'arõ weeticã'to nígʉ̃. Tojo
nicã judío masã Jesure ẽjõpeotirã nipe'tise yʉ'ʉre ña'arõ weesĩ'rĩsere
cã'mota'agʉ o'oapĩ, nicʉ niwĩ Pedro.

12 Cʉ̃ tere wãcũgʉ̃ta, wa'acʉ niwĩ María Juã Marco wãmetigʉ
paco ya wi'ipʉ. Ti wi'ipʉre Jesure ẽjõpeorã Pedrore pãjãrã Õ'acʉ̃rẽ
sẽrĩbosarã weecãrã niwã. 13 Ti wi'i tiro ejagʉ, sope pʉ'to ʉ̃tã
cujiri me'rã na wééca sã'rĩrõ tiropʉ ejanʉ'cã, pisucʉ niwĩ narẽ. Ti
wi'icjãrãrẽ da'raco'tego Rode wãmetigo ti wi'i po'peapʉ nico niwõ.
Pedro pisucã tʉ'ogo, sopepʉ wa'a, yu'uĩ'agõ wa'aco niwõ. 14 Pedro
cʉ̃ ucũsere tʉ'omasĩgõ, co ʉpʉtʉ e'catigo, cʉ̃rẽ pãosõrõtimigõta
omasãjãa, to ñubue dujirãpʉre werego wa'aco niwõ. Na tiro ejago,
"Pedro sope pʉ'to niami", ni wereco niwõ. 15 Co tojo nicã tʉ'orã, "Mʉ'ʉ

tojo nima'aco wee'e”, nicãrã niwã. Co pe'e “Diacjũta ni'i”, nico nimiwõ. Be'ro na “To pũrĩcãrẽ Pedrowãtĩ niapĩ”, nicãrã niwã.
16 Na tojo nicũñarĩ cura Pedro sope pʉ'topʉre pisugʉ weecũ weecʉ niwĩ. Be'ropʉta na sopepʉ wa'a, ti sopere pão ĩ'acãrã niwã. Pedro topʉ nu'cũcã ĩ'arã, ʉpʉtʉ ʉcʉacãrã niwã. 17 Be'ro narẽ omocã me'rã weequeocʉ niwĩ tocã'rõta ucũña nígũ. Be'ro bu'iri da'reri wi'ipʉ cũ ní'cʉre Õ'acũ cũrẽ miiwijaa'quere werecʉ niwĩ. Apeye tja narẽ werenemocʉ niwĩ:
—Wereya Santiagore, ãpẽrã Jesure ẽjõpeorãrẽ yʉ'ʉre tojo wa'a'quere, nicʉ niwĩ. Nitoja, cũ ti wi'ipʉ ní'cʉ wijaa, wa'a wa'acʉ niwĩ aperopʉ.
18 Bo'reque'aca be'ro bu'iri da'reri wi'i co'terã Pedro marĩcã ĩ'arã, ʉpʉtʉ wãcũque'ticãrã niwã.
—¿De'ro wa'apariba Pedrore? ni, na basu a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã. 19 Be'ro Herode Pedro marĩcã tʉ'ogʉ, surarare “A'marã wa'aya”, nío'ocʉ niwĩ. Na a'macãrã nimiwã. Ne bocaticãrã niwã. Be'ro Herode Pedrore co'terã nimi'cãrãrẽ ʉpʉtʉ sẽrĩtiña'cũmí, narẽ wẽjẽcã'duticʉ niwĩ.
To be'ro Herode Judea di'tapʉre wijawã'cã, Cesarea wãmetiri macãpʉ nigũ wa'acʉ niwĩ tja.

Herode cũ wẽrĩ'que ni'i

20 Herode ʉpʉtʉ uacʉ niwĩ Tiro, Sidõ wãmetise macãrĩcjãrã me'rã. Herode ya di'ta cjase nicaro niwũ te macãrĩcjãrã na ba'ase pe'e. Cũ na me'rã uagʉ, tocjãrãrẽ ne ba'ase duadutiticʉ niwĩ. Tojo weerã ba'ase apaturi duato tja nírã, tere Herode tiropʉ aporã wa'acãrã niwã. Herode me'rã da'ragʉ Blasto wãmetigʉre ucũmʉ'tãcãrã niwã.
—Ʉsãrẽ ucũbosagʉ wa'aya Herode tiropʉ, nicãrã niwã. Cũ narẽ weetamusĩ'rĩgũ, “Jaʉ”, nicʉ niwĩ. 21 Tojo weegʉ Herode me'rã ucũgũ wa'acʉ niwĩ. Be'ro Herode pe'e cũ werecã tʉ'ogʉ, ni'cã nʉmʉ na me'rã ucũatji nʉmʉrẽ besecʉ niwĩ. Ti nʉmʉ nicã Herode cũ ye wiogʉ su'tire sãña, wiorã dujiri cũmurõpʉ dujicʉ niwĩ. Topʉ Tiro, Sidõcjãrãrẽ ucũpeocʉ niwĩ. 22 Cũ ucũcã tʉ'orã, “Ã'rĩ a'to ucũgũ, ʉmʉ dia'cũ nitimi. Õ'acũ nimi”, ni caricũcãrã niwã. 23 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Herode “Yʉ'ʉ ʉmʉ ni'i, Õ'acũ ni'cũrẽta ẽjõpeoroʉa'a”, ne niticʉ niwĩ. Tojo weegʉ na caricũrĩ curata Õ'acũrẽ wereco'tegʉ Herodere dutida'recʉ niwĩ. Be'ro majã cũ becoa ba'aweeno'o, wẽrĩa wa'acʉ niwĩ.
24 Te quetire tʉ'orã, pãjãrã Jesure ẽjõpeonemocãrã niwã. Nipe'tiropʉ Jesú ye queti se'sa wa'acaro niwũ.
25 Be'ro Bernabé, Saulo Jerusalẽpʉ niyeru o'otojaca be'ro majãmitojaacãrã niwã tja Antioquíapʉre. Juã Marco wãmetigʉ quẽ'rã na me'rã wa'acʉ niwĩ.

13

Bernabé, Saulo na Jesú ye quetire apeye macãrĩpʉ weresijanʉ'cã'que ni'i

1 Antioquíapʉre Jesure ẽjõpeorã wa'terore Õ'acũ ye quetire weremʉ'tãrĩ masã, tojo nicã Õ'acũ yere bu'erã a'ticʉrã nicãrã niwã: Bernabé, apĩ Simó, cũrẽta tja “Ñigũ” pisucãrã niwã. Apĩ Lucio Cirene wãmetiri macãcjũ, apĩ Manaé Herode Galilea wiogʉ tiro ni'cãrõ me'rã

masã'cʉ, tojo nicã Saulo nicãrã niwã. 2 Ni'cãti na be'ti ñubueri cura
Espíritu Santu narẽ nicʉ niwĩ:
—Bernabé, Saulore du'uo'oya. Narẽ aperopʉ wa'adutigʉti wee'e. Na
apeye di'tapʉ quẽ'rãrẽ bu'ecusiarã wa'arãsama. Narẽ yʉ'ʉ beseapʉ,
nicʉ niwĩ.
3 Tojo nicã tʉ'o, be'ti ñubueca be'ro na me'rãcjãrã Saulo, Bernabére
na dʉpopare ñapeo, narẽ we'eriti, o'ócã'cãrã niwã.

Chipre nʉcʉ̃rõpʉ Bernabé, Saulo na wa'a were'que ni'i

4-5 Be'ro Bernabé, Saulo Espíritu Santu ní'caronojõta Seleucia
wãmetiri macãpʉ wa'arã, Antioquíapʉ ní'cãrã wijawã'cãcãrã niwã.
Tocjãrã yucʉsʉ me'rã wa'a ejacãrã niwã Chipre nʉcʉ̃rõrẽ ni'cã macã
Salamina wãmetiri macãpʉ. Ti macãpʉ nírã, judío masã na nerẽse
wi'seripʉ Jesú ye quetire werecãrã niwã. Juã Marco Antioquíapʉ
ní'cʉ narẽ weetamucusiagʉ na me'rã wa'acʉ niwĩ. 6 Ti macãpʉ wijaa,
nʉcʉ̃rõpʉre Jesú ye quetire werecusiabi'acã'cãrã niwã. Téé apese
pã'rẽ Pafo wãmetiri macãpʉ wereejacãrã niwã. Ti macãpʉre ni'cʉ̃
judío masʉ̃ yai weronojõ nigʉ̃rẽ bocaejacãrã niwã. Cʉ̃ wãmeticʉ
niwĩ Barjesú. Griego ye me'rã pe'ema cʉ̃rẽ Elima pisucãrã niwã.
“Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ye queti weregʉ ni'i”, nisoocʉ niwĩ ti macãcjãrãrẽ.
7 Cʉ̃ yai ti nʉcʉ̃rõ wiogʉ Sergio Paulo wãmetigʉ añurõ tʉ'omasĩse
cʉogʉ me'rãcjʉ̃ nicʉ niwĩ. Sergio Paulo Jesú ye quetire tʉ'osĩ'rĩgʉ̃
pijidutio'ocʉ niwĩ Bernabé, Saulore. Tojo weerã cʉ̃ pʉ'topʉ wererã
wa'acãrã niwã. 8 Yai pe'e Sergio Paulo Jesure ẽjõpeoticã'to nígʉ̃, na
weresere cã'mota'asĩ'rĩmicʉ niwĩ. 9 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, ne waropʉre
Saulo wãmeti'cʉ, Pablo wãme dʉcayu'cʉ Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉgʉ
ĩ'acũuña ĩ'a, 10 nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ wãtĩ dutiro weegʉ́ ni'i. Mʉ'ʉ masãrẽ añurõ weesĩ'rĩrãrẽ
cã'mota'a. Diacjʉ̃ niwe'e. Weeta'sasebʉcʉ ni'i. Õ'acʉ̃ cʉ̃ diacjʉ̃
weresere “Tojo niwe'e”, ni ucũmaasoo'o. 11 Mʉ'ʉrẽ ni'cãrõacã Õ'acʉ̃
bu'iri da'regʉsami. Mʉ'ʉ caperi ĩ'atigʉ tojagʉ́sa'a téé Õ'acʉ̃ ʉaro
põtẽorõ, nicʉ niwĩ Pablo.
Cʉ̃ tojo nicãta, cʉ̃rẽ na'itĩ'a wa'acaro niwʉ̃. Ne caperi ĩ'atigʉ tojacʉ
niwĩ. Cʉ̃rẽ tojo wa'acã tʉ'oña'gʉ̃, cʉ̃rẽ tʉ̃awã'cãcjʉre a'macʉ niwĩ.
12 Yaire tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, Sergio Paulo Jesure ẽjõpeocʉ niwĩ. Pablo,
Bernabé na Jesú ye quetire bu'eme'rĩcã ĩ'amarĩatjĩgʉ̃, tojo ẽjõpeocʉ
niwĩ.

Bernabé, Pablo Chipreрʉ ní'cãrã Antioquíapʉ na were'que ni'i

13 Pablo, cʉ̃ me'rãcjãrã Pafopʉ ní'cãrã wijapẽ'a, ni'cã maapʉ nʉjã,
ejacãrã niwã Perge wãmetiri macãpʉre. Ti macã Panfilia wãmetiri
di'tapʉ nicaro niwʉ̃. Na Pergepʉ etacã, Juã Marco narẽ totá soocã,
Jerusalẽpʉ majãmitojaa wa'acʉ niwĩ. 14 Be'ro ti macãpʉ ní'cãrã
wa'acãrã niwã ape macã Antioquía wãmetiri macãpʉ tja. Ti macã
Pisidia wãmetiri di'tapʉ tojacaro niwʉ̃. Sauru nicã judío masã na
nerẽrĩ wi'ipʉ Pablo quẽ'rã tocjãrã me'rã sãjãanujã dujicãrã niwã. 15 To
be'ro ti wi'i wiorã bu'ecãrã niwã Moisé cʉ̃ ojáca pũrĩ cjasere, be'ro tja
Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere. Bu'etoja, ti wi'i wiorã
ãpẽrã to dujirãrẽ “Sõjãrẽ weredutirã wa'aya”, nío'ocãrã niwã. Na pe'e
wa'a, “Acawererã, mʉsã wãcũtutuasenojõ queti cʉorã, ni'cãrõacã

wereya ũsãrẽ”, nicãrã niwã. 16 Na tojo nicã tʉ'ogʉ, Pablo wã'cãnʉ'cã,
narẽ omocã me'rã di'tamarĩduticʉ niwĩ. Weetoja, narẽ werecʉ niwĩ:

—Mʉsã judío masã, ãpẽrã na weronojõ Õ'acũrẽ ẽjõpeorã yʉ'ʉ
ucũsere tʉ'oya. 17 Õ'acũ, ũsã judío masã ẽjõpeogʉ, ũsã ñecũsʉmʉarẽ
besecũúcʉ niwĩ. Na ãpẽrã ye di'ta Egiptopʉ nicã, narẽ pãjãrã
masãputinemocã weecʉ niwĩ. Be'ro na ti di'tapʉ nirãrẽ cũ tutuaro
me'rã miiwijacʉ niwĩ. 18 Cuarenta cũ'marĩ yucʉ marĩrõ, masã
marĩrõpʉ nírã ña'arõ na cũrẽ yʉ'rʉnʉ'cãmicã, na tojo weesere cũ
nʉ'cãcʉ niwĩ. 19 Be'ro na ya di'ta waro Canaá di'tapʉ ejacã, ti
di'tacjãrãrẽ siete cururire cõ'aõ'ocʉ niwĩ. Ti di'tare ũsã ñecũsʉmʉarẽ
o'ogʉtigʉ, na macãrĩ wa'awe'o'quere niato nígũ tojo weecʉ niwĩ.
20 Be'ro tja na Canaá di'tapʉ nicã, Õ'acũ narẽ sʉ'ori nisetiajãrẽ sõrõcʉ
niwĩ. Na cũ sõrõ'cãrã masãrẽ beseri masã nicãrã niwã. Cuatrocientos
cincuenta cũ'marĩ na masãrẽ beseri masã duticãrã niwã. Samue
Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ cũ nise nʉmʉrĩpʉ dutitʉocãrã niwã.
21 Samuereta masã sẽrĩcãrã niwã: “Ʉsã ni'cũ wiogʉ waro ʉasa'a.”
Na tojo nicã tʉ'o, Samue Õ'acũrẽ sẽrĩcʉ niwĩ. Õ'acũ tojo weegʉ na
wiogʉ waro niacjʉre Saúl wãmetigʉre sõrõcʉ niwĩ. Saúl Cis macũ
Benjamí ya curuacjũ cuarenta cũ'marĩ wiogʉ nicʉ niwĩ. 22 Saúl
wiogʉ nisere Õ'acũ cũrẽ wĩrṍca be'ro apĩ Davi wãmetigʉre sõrõcʉ
niwĩ tja. Õ'acũ cũrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: “Davi Isaí macũ nipe'tise
yʉ'ʉ tʉ'sasere weemi. Tojo weegʉ pũrõ e'cati'i cũ me'rã”, nicʉ niwĩ.
23 Õ'acũ ũsã ñecũsʉmʉarẽ “Ni'cũ Davi pãrãmi nituriagʉpʉ mʉsã
judío masãrẽ yʉ'rʉogʉ a'tigʉsami”, ni werecʉ niwĩ. Jesú wãmetigʉ
Õ'acũ tojo ní'cʉta nimi. 24 Ne waropʉre Jesú cũ masãrẽ bu'enʉ'cãse
dʉporopʉre Juã masãrẽ bu'eyucʉ niwĩ: “Mʉsã ña'arõ wee'quere
bʉjawetiya. Mʉsã nisetisere dʉcayuya. Mʉsã tojo dʉcayucã, yʉ'ʉ
mʉsãrẽ wãmeyegʉsa'a”, nicʉ niwĩ. 25 Juã cũ bu'edu'uati dʉporo narẽ
nicʉ niwĩ: “Mʉsã yʉ'ʉre ‘Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ nimi’ ¿ni wãcũti? Yʉ'ʉ
niwe'e. Yʉ'ʉ be'ro apĩ a'tigʉsami masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ. Cũ añugũ waro
nigũsami. Yʉ'ʉ pe'e mejõ nigũ tʉ'oña'a. Cũ ye sapature tuweemasĩtigʉ
weronojõ cũrẽ ne ni'cãrõwijimasĩtisa'a”, nicʉ niwĩ Juã.

26 »Yʉ'ʉ acawererã Abrahã pãrãmerã nituriarã, nipe'tirã Õ'acũrẽ
ẽjõpeorãrẽ weregʉti. Õ'acũ todʉporopʉ “Masãrẽ yʉ'rʉogʉti”, nicʉ
niwĩ. Tojo nígũ, marĩrẽ a'te quetire o'ócʉ niwĩ. 27 Tojo weemicã,
Jerusalẽ́cjãrã, na wiorã quẽ'rã “Jesú marĩrẽ yʉ'rʉoacjʉ nimi”, ni
ĩ'amasĩticãrã niwã. Na saurunʉcũ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã
na oja'quere bu'emirã, ne tʉ'omasĩticãrã niwã. Jesucristore wiorã
wẽjẽduticã, dʉporopʉ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'que
queorota wa'acaro niwũ. 28 Jerusalẽ́cjãrã Jesucristore bu'iri boca-
timirã, Pilatore “Wẽjẽdutiya”, nicãrã niwã. 29 Na Jesucristore wẽjẽrã,
dʉporopʉ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na ojamʉ'tã'quenʉcũta
weecãrã niwã. Cũ wẽ́rĩ́ca be'ro ãpẽrã curusapʉ ní'cʉre miidijoo,
ũtã tutipʉ cũrẽ yaarã sĩosõrõcũucãrã niwã. 30 Õ'acũ na wẽjẽmicã,
cũ macũrẽ wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. 31 Cũ masã́ca be'ro todʉporo
Galilea, Jerusalẽ́pʉ cũ me'rã ba'paticusia'cãrãrẽ peje nʉmʉrĩ bajuacʉ
niwĩ. Ã'rãta cũ masãcã ĩ'a'cãrã cũ ye quetire masãrẽ wererã weesama.

32-33 »Yʉ'ʉ Bernabé me'rã mʉsãrẽ añuse quetire weregʉ

a'tiapʉ. Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ ʉ̃sã ñecʉ̃sʉmʉarẽ wereyugʉ, “Yʉ'ʉ macʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉre masõgʉ̃sa'a”, nicʉ niwĩ. Narẽ tojo nimigʉ̃, na nícateropʉre “Cʉ̃ weegʉti” ní'quere weeticʉ niwĩ. Ʉsã na pãrãmerã nituriarãpʉre, ãpẽrã a'tocateropʉ nirãrẽ tere weeĩ'ocʉ niwĩ.

»Nimʉ'tãrĩ pũrĩ be'ro cja Salmo Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉre masõ'quere “Mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ ni'i. Ni'cãcã me'rã yʉ'ʉ mʉ'ʉ pacʉ nisere ĩ'o'o”, nicaro niwʉ̃. 34 Ape pũrĩ Isaía cʉ̃ ojáca pũrĩpʉ quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ wereyucʉ niwĩ cʉ̃ macʉ̃rẽ wẽrĩ'cʉpʉre masõatjere, cʉ̃ upʉ boadojatiatjere. “Nipe'tise yʉ'ʉ Davire dʉporopʉ ‘O'ogʉti’ ní'caronojõta mʉ'ʉrẽ o'ogʉsa'a”, nicʉ niwĩ.

35 »Apero Salmo Davi cʉ̃ oja'caropʉre tja a'tiro ojano'caro niwʉ̃: “Mʉ'ʉ, mʉ'ʉ macʉ̃rẽ wẽrĩdojacã weesome”, nicaro niwʉ̃.

36-37 »Davi Õ'acʉ̃ dutiro wéégʉ, cʉ̃ nícaterocjãrãrẽ queoro dia'cʉ̃ weecʉ niwĩ. Be'ro cʉ̃ wẽrĩcã ĩ'a, cʉ̃rẽ yaacãrã niwã ãpẽrã cʉ̃ ñecʉ̃sʉmʉa mejãrã yaa'caropʉta. Cʉ̃rẽ yááca be'ro cʉ̃ ya upʉ boa wa'apã. Õ'acʉ̃ masõ'cʉ Jesú pũrĩcãrẽ cʉ̃ upʉ boatipã. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Jesú pe'ere cʉ̃ ya upʉ boadojatiatjere ojagʉ weepĩ Davi. 38-39 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ weresere wãcũña. Jesucristo me'rã mʉsã acobojose bocarãsa'a. No'o nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ ña'arõ na wee'quere acobojope'ocʉ̃sami. Moisé cʉ̃ dutise me'rã pũrĩcãrẽ marĩ acobojose ne bocamasĩtisa'a.

40-41 »Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã a'tiro ojacãrã niwã:

Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ bujicã'rã, cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã tʉ'oña'ña.
Mʉsã catiri ʉmʉcore yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ añuse weegʉsa'a.
Mʉsãrẽ ãpẽrã añurõ weremicã, ne ẽjõpeosome.
Tojo weerã mʉsã ẽjõpeoti'que wapa wẽrĩrãsa'a.
A'te na oja'quere añurõ tʉ'oña'ña, mʉsãrẽ tojo wa'ari nírã, ni werecʉ niwĩ Pablo Antioquíacjãrãrẽ.

42 Tere weretoja, na wijaari cura Pablo quẽ'rãrẽ to nerẽ'cãrã a'tiro nicãrã niwã:

—Ʉsãrẽ ape sauru nicã werenemoña tja te cjasere, nicãrã niwã. 43 Ti wi'i ní'cãrã na wijaasteari cura pãjãrã judío masã, ãpẽrã judío masã weronojõ weesetirã na weresere tʉ'otʉ'sarã, Pablo, Bernabé me'rã ba'patiwã'cãcãrã niwã. Narẽ Pablo quẽ'rã a'tiro nicãrã niwã:

—Õ'acʉ̃ cʉ̃ añurõ weesere wãcũdu'uticã'ña. Cʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũcã'ña, ni werecãrã niwã.

44 Ape nʉmʉ sauru nicã pãjãrã ti macã Antioquíacjãrã Õ'acʉ̃ ye quetire tʉ'orãtirã nerẽcãrã niwã tja. 45 Na pãjãrã nerẽcã ĩ'arã, Pablo quẽ'rãrẽ ti macãcjãrã judío masã ʉpʉtʉ doecãrã niwã. Tojo weerã Pablo cʉ̃ weresere “Mejẽcã weremi. Diacjʉ̃ niwe'e”, ni bujicã'cãrã niwã. 46 Na tojo nicã tʉ'orã, Pablo quẽ'rã tutuaro me'rã narẽ nicãrã niwã:

—Mʉsã judío masãrẽ Jesú ye quetire weremʉ'tãrõʉa'a. Mʉsãrẽ tere weremicã, ne ẽjõpeowe'e. Tojo weerã “Ʉsã catise pe'titisere ʉatisa'a”, nirã wee'e. Ʉsã ni'cãrõacãrẽ ãpẽrã judío masã nitirãrẽ Jesú ye quetire werenʉ'cãrã wa'arãsa'a. 47 A'tirota duticʉ niwĩ Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye ojano'ca pũrĩpʉre. A'tiro nicʉ niwĩ:

Yʉ'ʉ mʉsãrẽ judío masã nitirãrẽ yé cjase quetire werecusiari masã cũugʉ̃ti.

Mʉsã me'rãta nipe'tiro a'ti turicjãrãpʉ na yʉ'rʉatjere masĩrãsama.
A'te cʉ̃ ní'quereta Pablo quẽ'rã “Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ dutigʉ weemi”, nicãrã niwã.
48 Na tojo nicã tʉ'orã, “Õ'acʉ̃ ye queti añubutia'a” nírã, ti wi'i nirã̃ judío masã nitirã ʉpʉtʉ e'caticãrã niwã. Topʉ ní'cãrã Õ'acʉ̃ “Yʉ'ʉre a'ticʉrã ẽjõpeorãsama”, nino'cãrãnʉcʉ̃ta ticʉrãta Jesure ẽjõpeocãrã niwã.
49 Tojo wee nipe'tiro Pisidia di'tapʉre Jesú ye queti se'sa wa'acaro niwʉ̃. 50 Tojo weecã ĩ'arã, judío masã Pablo quẽ'rãrẽ cõ'asĩ'rĩcãrã niwã. Tojo weerã ni'cãrẽrã niyeru pajiro cʉorã numiarẽ, judío masã weesetisere añurõ weenu'cũrãrẽ uarosãjãcã weecãrã niwã. Ʉmʉa ti macã wiorã nirãnojõ quẽ'rãrẽ tojota weecãrã niwã. Tojo weerã Pablo quẽ'rãrẽ nʉrʉ̃rã, pi'etise o'onʉ'cãcãrã niwã. Ti macãpʉ na nirãrẽ cõ'aõ'otojarãpʉ, ña'arõ weedu'ucãrã niwã. 51 Pablo quẽ'rã Antioquíapʉre na cõ'awĩrõcã wijarã, ti macã cjase di'tare paastecõ'acãrã niwã. Tere tojo weerã mʉsã Jesú ye quetire teerã, a'ti macãcjãrã bu'iri cʉo'o nisĩ'rĩrã, tojo weecãrã niwã. Be'ro ape macã Iconio wãmetiri macãpʉ wa'a wa'acãrã niwã tja. 52 Na wa'áca be'ro nimicã, Jesure ẽjõpeorã Antioquíacjãrã Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉatjĩarã, ʉpʉtʉ e'catise me'rã tojacãrã niwã.

14

Pablo, Bernabé Iconio wãmetiri macãpʉ na weeseti'que ni'i

1 Iconiopʉre ejarã, na Antioquíapʉre wee'caronojõta Pablo quẽ'rã judío masã nerẽrĩ wi'ipʉ sãjãanujã, dujicãrã niwã. Topʉ quẽ'rãrẽ Jesú ye quetire werecãrã niwã. Na añurõ weretʉ'sayucã, pãjãrã judío masã, ãpẽrã judío masã nitirã Jesure ẽjõpeocãrã niwã. 2 Judío masã Jesure ẽjõpeosĩ'rĩtirã judío masã nitirã pe'ere uarosãjãcã weecãrã niwã. Tojo weerã na uarosãjãcã wee'cãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ ña'arõ wãcũcãrã niwã. 3 Tojo weecã ĩ'arã, Pablo quẽ'rã narẽ werenemorãtirã Iconiopʉre yoacã tojacãrã niwã. Na ti macãpʉ nírã, “Jesú nipe'tirã masãrẽ ma'ígʉ̃ añurõ weemi” nisere ʉpʉtʉ wãcũtutuaro me'rã werecãrã niwã. Na a'tere werecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ diacjʉ̃ta werema yé cjasere nígʉ̃, cʉ̃ tutuaro me'rã masãrẽ weeĩ'ocã weecʉ niwĩ. 4 Na weeĩ'omicã, ti macãcjãrã mejẽcãrĩ dia'cʉ̃ dʉcawaticãrã niwã. Ãpẽrã judío masã Jesure ẽjõpeotirã me'rã niseticãrã niwã. Ãpẽrã Pablo, Bernabé me'rã niseticãrã niwã. 5 Pablo, Bernabére ʉatirã, wiorã me'rã nerẽ ucũcãrã niwã. Na nerẽ, ni'cãrõnojõ wãcũtojaca be'ro narẽ pi'etise o'o, ʉ̃tãperi me'rã doquerãti nírã, tojo weecãrã niwã. 6-7 Pablo quẽ'rã na tojo weesĩ'rĩsere tʉ'orã, Licaonia wãmetiri di'tapʉ du'tiwã'cã wa'acãrã niwã. Ti di'tapʉre Listra, Derbe wãmetise macãrĩ nicaro niwʉ̃. Tepʉ nirãrẽ, te macãrĩ nirãrẽ Jesú ye quetire bu'ecusiacãrã niwã tja.

Pablo, Bernabé Listra, Derbe macãrĩpʉ na bu'ecusia'que ni'i

8 Na Listrapʉ nírã, ni'cʉ̃ masʉ̃ dojoriwi'i wĩ'magʉ̃pʉta sijamasĩtigʉ bajua'cʉre bocaejacãrã niwã. 9-10 Ti macãpʉre Pablo masãrẽ bu'ecʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'esere dojoriwi'i quẽ'rã tʉ'ocʉ niwĩ. Cʉ̃, “Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ yʉ'rʉomasĩsami” ni wãcũsere Pablo tʉ'oña'gʉ̃, tutuaro me'rã cʉ̃rẽ ucũquejocʉ niwĩ:

—Wã'cãnʉ'cãña, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicãta bu'pumajã, sija-
masĩtimi'cʉ sijanʉ'cãcʉ niwĩ. 11 Pablo tojo weecã ĩ'arã, tocjãrã
Licaonia ye me'rã ʉpʉtʉ caricũcãrã niwã:
—Marĩ ẽjõpeorã ʉmʉa weronojõ bajurã dojotjĩarã, marĩ tiropʉ
dijatama, nicãrã niwã. 12 Bernabére Zeus pisucãrã niwã. Ti wãme na
ẽjõpeorãnojõ wiogʉ wãme nicaro niwʉ̃. Pablo pe'ere cʉ̃ ʉpʉtʉ ucũgʉ̃
niyucã, Hermes pisucãrã niwã. Hermes na ẽjõpeorãrẽ wereco'tegʉ
nicʉ niwĩ. 13 Ti macã sumutopʉ Zeure ñubuepeori wi'i nicaro niwʉ̃.
Ti wi'icjʉ̃ pa'i Pablo quẽ'rãrẽ ẽjõpeogʉ, wecʉa ʉmʉarẽ o'ori me'rã
ma'masu'a'cãrãrẽ ti macã ne sãjãrõpʉ wejewã'cãcʉ niwĩ. Pa'i, ãpẽrã
tocjãrã Pablo quẽ'rãrẽ ẽjõpeorã wecʉare wẽjẽ ñubuepeosĩ'rĩmicãrã
niwã.
14 Na tojo weesĩ'rĩcã tʉ'orã, Pablo, Bernabé na basu na ye su'tire
tʉ̃'rẽstecãrã niwã. Mʉsã tojo weesĩ'rĩse ña'a ni'i nírã, tojo weecãrã
niwã. Be'ro caricũ, na pãjãrã decopʉ wa'acãrã niwã. Narẽ a'tiro
nicãrã niwã:
15 —¿Mʉsã ʉ̃sãrẽ de'ro weerãtirã tojo weeti? Ʉsã quẽ'rã mʉsã
weronojõta ʉmʉa ni'i. Õ'acʉ̃a mejẽta ni'i. Mʉsãrẽ añuse quetire
wererã a'tiapʉ. Mʉsã a'tiro weesetisere tocã'rõta weedu'uya. Mʉsã
ẽjõpeose ne wapamarĩ'i. Õ'acʉ̃ catigʉ pe'ere ẽjõpeoya. Cʉ̃ weecʉ
niwĩ nipe'tise ʉ'mʉse, a'ti di'ta, maarĩ, nipe'tirã wa'icʉrã, mirĩcʉ̃a,
wa'i, tepʉ nirãrẽ. 16 Õ'acʉ̃ todʉporopʉre judío masã nitirã na
ãpẽrãnojõrẽ ẽjõpeocã, tojo tʉ'oña'cã'cʉ niwĩ. Ne cã'mota'aticʉ niwĩ.
17 Na cʉ̃rẽ ẽjõpeotimicã, cʉ̃ nisetisere nipe'tirã masãrẽ ĩ'ocʉ niwĩ.
Nipe'tirãrẽ añurõ wéégʉ, acoro pejase, otese quẽ'rãrẽ dʉcaticã weecʉ
niwĩ. Ba'ase, tojo nicã e'catise o'ocʉ niwĩ, ni werecãrã niwã. 18 Na
weremicã, ʉpʉtʉ wecʉare wẽjẽ, Pablo quẽ'rãrẽ ñubuepeosĩ'rĩmicãrã
niwã. Cã'rõacã waro dʉ'sacaro niwʉ̃ na wẽjẽ ñubuepeoatjo. Pablo
quẽ'rã "Ʉpʉtʉ weeticã'ña" ni pũrĩcã, weeticãrã niwã.
19 Be'ro judío masã Antioquíacjãrã, ãpẽrã Iconiocjãrã Listrapʉre
etacãrã niwã. Topʉ Pablo quẽ'rãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩrã sirutuejacãrã
niwã. Tocjãrã masãrẽ na weronojõ wãcũsetiro ʉacãrã niwã. Na
tojo weecã, tocjãrã pe'e quẽ'rã uarosãjã wa'acãrã niwã. Tojo
weerã Pablore ʉ̃tãperi me'rã doque, ti macã sumutopʉ cʉ̃rẽ cõ'arã
wa'arã wejewã'cãcãrã niwã. Cʉ̃rẽ "Wẽrĩa wa'ami", ni wãcũcãrã
nimiwã. 20 Pablore cõ'a'caropʉ Jesure ẽjõpeorã cʉ̃ cũñarõ tiropʉ
ĩ'aejanʉ'cãcãrã niwã. Cʉ̃ na topʉ ejacãta, masã wa'acʉ niwĩ tja. Be'ro
apaturi macãpʉ na me'rã pi'a wa'acʉ niwĩ. Ape nʉmʉ Bernabé me'rã
Derbepʉ wa'a wa'acãrã niwã.
21 Na topʉ eta, Jesú ye quetire werecãrã niwã. Tere na werecã,
tocjãrã masã pãjãrã Jesure ẽjõpeonemocãrã niwã. Be'ro na ma-
jamitojaa wa'acãrã niwã Listra, Iconio, Antioquía todʉporo na
a'ti'que macãrĩpʉta tja. 22 Te macãrĩpʉre tocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ
wãcũtutuase o'ocãrã niwã. Tojo nicã "Jesure ne wãcũdu'uticã'ña.
Peje pi'etise wa'arosa'a Jesure ẽjõpeorãrẽ marĩ ʉ'mʉsepʉ wa'ati
dʉporo", ni wereyʉ'rʉwã'cã wa'acãrã niwã. 23 Jesure ẽjõpeorã na
nerẽse wi'serinʉcʉ̃ ni'cãrẽrã narẽ sʉ'ori nisetiajãrẽ besebʉrocãrã
niwã. Na be'ti ñubueca be'ro "Marĩ ẽjõpeogʉ Jesú weetamuato
mʉsãrẽ", ni sẽrĩbosa, cũuwã'cãcãrã niwã.

Pablo quẽ'rã Antioquíapʉ na majãmitojaa'que ni'i

24-25 Be'ro Listra, Iconio, Antioquía wãmetise macãrĩpʉ ní'cãrã
yʉ'rʉwã'cãcãrã niwã Pisidia di'tare. To yʉ'rʉaa, Panfilia di'ta Perge
wãmetiri macãpʉ ejacãrã niwã. Ti macãpʉre Jesú ye quetire werecãrã
niwã. Be'ro Atalia wãmetiri macã petapʉ bu'ajacãrã niwã tja. 26 Topʉ
na ne waro wijawã'cãtica macã Antioquíapʉ dajarã, yucʉsʉ me'rã
wijawã'cãcãrã niwã. Ti macãpʉta te macãrĩpʉ na wa'ase dʉporo
Jesure ẽjõpeorã "Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ añurõ co'teato", ni sẽrĩbosa, o'ócãrã
niwã. Espíritu Santu narẽ bu'eduti'caronojõta tere bu'epe'otojanʉ'cõ,
dajacãrã niwã.
27 Ti macãpʉ na dajarã, Jesure ẽjõpeorãrẽ neocũu, narẽ
werepe'ocã'cãrã niwã Õ'acʉ̃ na me'rã weetamusija'quere. Tojo nicã
"Judío masã nitirã quẽ'rã Jesure ẽjõpeorã weeama a'tiro nicãrẽ",
ni quetiwerecãrã niwã narẽ. 28 Na yoacã Jesure ẽjõpeorã me'rã
Antioquíapʉre tojacãrã niwã.

15

Judea di'tacjãrã Antioquíapʉ wa'a'que ni'i

1 Pablo, Bernabé Antioquíapʉ nirĩ curare ãpẽrã judío masã Judea
di'tacjãrã na tiropʉ wa'acãrã niwã. Na ti macãcjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ
na judío masã weesetisere weeduticãrã niwã.
—Mʉsã Moisé duti'caro weeticã, mʉsã õ'rẽcjʉ yapa caserore
yejecõ'aticã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ yʉ'rʉosome, ni werecãrã niwã.
2-3 Na tojo nicã tʉ'orã, Pablo, Bernabé na me'rã ʉpʉtʉ a'metu'ticãrã
niwã. Tojo weerã Antioquíacjãrã Jerusalẽpʉ o'órãtirã Pablo, Bern-
abére, ãpẽrã tocjãrãrẽ neo, besecãrã niwã. Narẽ a'tiro nío'ocãrã niwã:
—Jerusalẽpʉ wa'aya. Jesú cʉ̃ ne waro besecũú'cãrã, tojo nicã Jesure
ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirã̃ tiro sẽrĩtiña'rã wa'aya. ¿Diacjʉ̃ta nimiapari to
Judeacjãrã marĩrẽ were'que? nicãrã niwã.
Topʉ wa'arã, Fenicia, Samaria wa'ase ma'arĩpʉ yʉ'rʉacãrã niwã.
To yʉ'rʉarã, judío masã nitirã Jesure ẽjõpeosere wereyʉ'rʉamʉjãcãrã
niwã. Te quetire tʉ'orã, Jesure ẽjõpeorã pũrõ e'caticãrã niwã.

Pablo, Bernabé Antioquíapʉ ní'cãrã Jerusalẽcjãrãrẽ na wererã wa'a'que ni'i

4 Pablo, Bernabé, ãpẽrã Antioquíacjãrã Jerusalẽpʉre etacãrã niwã.
Topʉre na etáca be'ro Jesú cʉ̃ ne waro besecũú'cãrã, Jesure ẽjõpeorãrẽ
sʉ'ori nirã̃, nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã narẽ põtẽrĩ, añuduticãrã niwã.
Be'ro Pablo quẽ'rã werecãrã niwã nipe'tiro na sija'caropʉ Õ'acʉ̃ narẽ
weetamu'quere. 5 Na tojo nicã tʉ'orã, Jesure ẽjõpeorã fariseo masã
wã'cãnʉ'cã, ucũcãrã niwã:
—Marĩ judío masã weronojõta judío masã nitirã Jesure ẽjõpeorã
quẽ'rãrẽ weedutiroʉa'a. Na õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'adutiroʉa'a.
Nipe'tise Moisé cʉ̃ duti'quere weedutiroʉa'a, nicãrã niwã.
6 Tojo weerã Jesú cʉ̃ besecũú'cãrã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirã̃ nerẽ,
ucũcãrã niwã fariseo masã narẽ tojo ní'quere. 7 Topʉta na yoacã ucũca
be'ro Pedro wã'cãnʉ'cã, narẽ nicʉ niwĩ:
—Acawererã, Õ'acʉ̃ sõ'onícateropʉ judío masã nitirã quẽ'rãrẽ cʉ̃
ye quetire weredutigʉ yʉ'ʉre besewĩ. Na tere tʉ'o, cʉ̃rẽ ẽjõpeoato
nígʉ̃ besewĩ. Mʉsã nipe'tirã añurõ masĩ'i a'tere. 8 Cʉ̃́ta nipe'tise
masã wãcũsetisere ĩ'agʉ̃ marĩrẽ o'o'caronojõta na quẽ'rãrẽ Espíritu

Santure o'ówĩ. Tojo weerã marĩ na yʉ'rʉono'cãrãpʉta nima nisere
masĩ'i. 9 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'irõnojõta na quẽ'rãrẽ ma'imi. Ne
dʉcawaatisami. Na Jesure ẽjõpeocã, na ña'arõ weeseti'quere acobo-
jocʉ niwĩ. 10 Tojo weerã marĩ judío masã nitirãrẽ "Moisé cʉ̃ duti'caro
weeya", niticã'rõʉa'a. Marĩ tere weeya nírã, "Õ'acʉ̃ narẽ yʉ'rʉoticʉ
niwĩ yujupʉ", nirã weebosa'a. Marĩ, marĩ ñecʉ̃sʉmʉapʉmarĩcã
Moisé cʉ̃ duti'quere weepõtẽoticãrã niwã. Tjãsama napʉa. Tojo
weerã narẽ tere weedutiticã'rõʉa'a. 11 A'tiro pe'e ni'i. Marĩ wiogʉ
Jesucristo ma'itjĩagʉ̃, marĩ wapayecã mejẽta, marĩrẽ ña'arõ wee'quere
acobojocʉ niwĩ. Marĩrẽ yʉ'rʉo'caronojõta Jesucristo na judío masã
nitirã quẽ'rãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ, nicʉ niwĩ Pedro.
12 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, nipe'tirã di'tamarĩpe'tia wa'acãrã niwã. Be'ro
Pablo, Bernabé narẽ werecãrã niwã judío masã nitirã tiropʉ Õ'acʉ̃
tutuaro me'rã na weeĩ'ocusia'quere. 13 Nipe'tise narẽ wéréca be'ro
Santiago ucũcʉ niwĩ:
—Acawererã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ werecã tʉ'oya. 14 Ni'cãrõacã Simó Pedro
wereami Õ'acʉ̃ judío masã nitirãrẽ ne waro añurõ weenʉ'cã'quere.
Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarã niato nígʉ̃, na quẽ'rãrẽ besecʉ niwĩ. 15 Dʉporopʉ
Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã judío masã nitirã quẽ'rã Jesure
ẽjõpeoatjere queorota ojamʉ'tãcãrã niwã. A'tiro ojacãrã niwã:
16 "Davi cʉ̃ wiogʉ nise pe'tia wa'acaro niwʉ̃.
Be'ropʉ cʉ̃rẽ yʉ'ʉ wiogʉ sõrõ'caronojõta cʉ̃ pãrãmi nituriagʉpʉre
sõrõgʉ̃ti.
17-18 Cʉ̃rẽ tojo sõrõca be'ro ãpẽrã judío masã nitirã quẽ'rã, yʉ'ʉ
bese'cãrã yʉ'ʉre ẽjõpeorãsama."
Dʉporopʉ marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ tojo ni wereyucʉ niwĩ.
A'tiro ni ojacãrã niwã Õ'acʉ̃ ye quetire weremʉ'tã'cãrã.
19 »Tojo weegʉ yʉ'ʉ wãcũ'u. Judío masã nitirã Jesure ẽjõpeorãrẽ
peje dutise o'oticã'rõʉa'a. 20 Mejõ dia'cʉ̃ ni'cã pũrĩ "A'ticʉse
weeticã'ña", ni ojarã narẽ. "Wa'icʉ di'i, ãpẽrãnojõrẽ Õ'acʉ̃
mejẽtare ẽjõpeorã na wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeo'quere ba'aticã'ña",
nírã. "Mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ, mʉsã marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ
a'metãrãticã'ña", nírã. "Nipe'tirã wa'icʉrã wãmʉta ãrʉ̃asure'cãrãrẽ
ba'aticã'ña. Nipe'tirã dí miiña marĩrãrẽ ba'aticã'ña. Wa'icʉrã ye
díre ba'aticã'ña." Ticʉseta dutirã narẽ. 21 Dʉporopʉ saurunʉcʉ̃ judío
masã na nerẽse wi'seripʉ Moisé cʉ̃ duti'quere bu'enu'cũcã'ma. A'tere
nipe'tise macãrĩpʉ bu'erã weema. Tojo weerã judío masã nitirã quẽ'rã
masĩsama Moisé cʉ̃ duti'quere, nicʉ niwĩ Santiago.
22 Be'ro Jesú cʉ̃ besecʉ̃ú'cãrã, Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirã, nipe'tirã
cʉ̃rẽ ẽjõpeorã pʉarãrẽ besecãrã niwã. Ni'cʉ̃ Juda wãmeticʉ niwĩ.
Cʉ̃rẽta tja Barsabá pisucãrã niwã. Apĩ pe'e Sila wãmeticʉ niwĩ.
Ticʉrãrẽ besecãrã niwã Pablo quẽ'rã me'rã Antioquíapʉ ti pũrĩrẽ
miajãrẽ. Na pʉarã Jesure ẽjõpeorã wa'teropʉre wiorãbocure nicãrã
niwã.

Antioquíacjãrã na su'ricũña'quere diacjʉ̃'que ni'i

23 Jesú besecʉ̃ú'cãrã dutise ojáca pũrĩrẽ Pablo quẽ'rã me'rã o'ócãrã
niwã. A'tiro ojano'caro niwʉ̃ ti pũrĩpʉre:
"Ʉsã Jesú besecʉ̃ú'cãrã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirã mʉsãrẽ
añuduti'i. A'ti pũrĩrẽ mʉsãrẽ ojao'o nipe'tirã Antioquíacjãrãrẽ,

judío masã nitirã Jesure ẽjõpeorãrẽ. Tojo nicã Siria, Cilicia di'tapʉ
nirãrẽ ojao'o. 24 Ãpẽrã ʉ̃sã me'rãcjãrã a'tocjãrã, mʉsã tiropʉ
wa'a, na wãcũrõ me'rã mʉsãrẽ caribosijapãrã. ‘Mʉsã õ'rẽcjʉ
yapa caserore yejecõ'aña, Moisé cʉ̃ dutisere weeya’ ni, mʉsãrẽ
weresu'riacũapãrã. Ʉsã dutiro marĩrõ tojo weeapãrã mʉsãrẽ. 25 Tojo
weerã ʉ̃sã ni'cãrõnojõ wãcũse me'rã pʉarã ʉmʉarẽ mʉsã tiropʉ
bese o'órã wee'e. Na ʉ̃sã mairã Bernabé, Pablo me'rã wa'arãsama.
26 Bernabé, Pabloreta Jesucristo marĩ wiogʉ yere na bu'ecusiacã,
wẽjẽcãrã nimiwã. 27 Ʉsã bese'cãrã Juda, Sila a'ti pũrĩpʉ nise
nipe'tisere na basu mʉsãrẽ bu'e, wererãsama. 28 Ʉsãrẽ Espíritu
Santu wãcũse o'oyucã, peje mʉsãrẽ dutisĩ'rĩtisa'a. A'ticʉseta mʉsãrẽ
dutirãti. 29 Wa'icʉ di'i, ãpẽrãnojõrẽ Õ'acʉ̃ mejẽtare ẽjõpeorã na wẽjẽ
ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeo'quere ba'aticã'ña. Nipe'tirã wa'icʉrã ye díre
ba'aticã'ña. Wa'icʉrã wãmʉta ãrʉ̃asure'cãrãrẽ ba'aticã'ña. Wa'icʉrã
dí miiña marĩrãrẽ ba'aticã'ña. Mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ, mʉsã
marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña. Mʉsã ʉ̃sã dutisere wéérã,
añurõ weerãsa'a. Tocã'rõta mʉsãrẽ oja'a”, ni ojacãrã niwã.

30 Be'ro na o'óno'cãrã we'eriti, Antioquíapʉ wa'a wa'acãrã niwã.
Topʉ ejarã, na dutise ojáca pũrĩrẽ tocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ nerẽduti,
wiacãrã niwã. 31 Tojo weecã, ti pũrĩrẽ bu'érã, wãcũque'timi'cãrã na
diacjʉ̃nʉ'cõcã, ti macãcjãrã pũrõ e'caticãrã niwã. 32 Juda, Sila Õ'acʉ̃
wereduti'quere wereturiari masã nitjĩarã, Antioquíacjãrãrẽ añurõ
werecãrã niwã. Tojo weerã narẽ nemorõ wãcũtutuase me'rã tojacã
weecãrã niwã. 33 Na me'rã topʉre cã'rõ tojánícãrã niwã yujupʉ. Be'ro
tocjãrãrẽ we'eriticã, tocjãrã pe'e “Õ'acʉ̃ me'rã wa'aya mʉsãrẽ o'ó'cãrã
tiropʉ”, nío'ocãrã niwã. 34 Sila pe'e “Yʉ'ʉ pũrĩcã a'topʉ tojagʉti”, nicʉ
niwĩ. Tojo weegʉ topʉ tojacã'cʉ niwĩ.

35 Pablo, Bernabé yoacã Antioquíapʉre Jesure ẽjõpeorã me'rã
tojacãrã niwã. Tocjãrãrẽ pãjãrã ãpẽrã me'rã Jesú ye quetire werecãrã
niwã.

Pablo, Bernabé na a'merĩ dʉcawati'que ni'i

36 Be'ro Pablo Bernabére nicʉ niwĩ:
—Te'a apaturi tja todʉporopʉ marĩ Jesú ye quetire bu'ecusia'que
macãrĩpʉ. Tocjãrãrẽ ĩ'arã wa'arã ¿de'ro nisetimiti na? nicʉ niwĩ.

Bernabé “Jaʉ”, nicʉ niwĩ. 37 Juã Marco wãmetigʉre ʉpʉtʉ
miasĩ'rĩmicʉ niwĩ. 38 Juã Marco todʉporopʉ na me'rã añurõ
bu'eyapada'reoticʉ niwĩ. Jerusalẽpʉ wa'agʉ, Panfilia di'tapʉ narẽ
cõ'atojaa wa'acʉ niwĩ. Tojo weegʉ Pablo cʉ̃rẽ ne miasĩ'rĩticʉ niwĩ.
39 Be'ro na basu ʉpʉtʉ a'metu'ti, a'merĩ dʉcawatia wa'acãrã niwã.
Bernabé pe'e yucʉsʉ me'rã Chipre nʉcʉ̃rõpʉ Marcore miacʉ niwĩ.
40 Pablo pe'e cʉ̃ me'rã wa'acjʉre Silare besecʉ niwĩ. Tocjãrã Jesure
ẽjõpeorã “Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ co'teato”, ni sẽrĩbosacãrã niwã. Be'ro Pablo
quẽ'rã narẽ we'eriti, wa'a wa'acãrã niwã. 41 To wa'arã, Siria, Cilicia
wãmetise di'tapʉre yʉ'rʉacãrã niwã. Tepʉ Jesú ye quetire wererã,
tocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ wãcũtutuase o'onemowã'cãcãrã niwã.

16

Timoteore Pablo, Sila na mia'que ni'i

1 Pablo, Sila Derbe, Listra wãmetise macãrĩpʉre etacãrã niwã. Listrapʉ ni'cʉ̃ Jesure ẽjõpeogʉ Timoteo wãmetigʉre bocaejacãrã niwã. Cʉ̃ paco judío masõ Jesure ẽjõpeogo nico niwõ. Pacʉ pe'ea griego masʉ̃ nicʉ niwĩ. 2 Jesure ẽjõpeorã Listra, Iconiocjãrã Timoteore añurõ wãcũcãrã niwã. “Añugʉ̃ nimi”, ni ĩ'acãrã niwã. 3 Tojo weegʉ Pablo narẽ ba'patiato nígʉ̃, cʉ̃rẽ miasĩ'rĩcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ miasĩ'rĩgʉ̃, cʉ̃ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'aduticʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weeno'tigʉ judío masã cʉ̃ bu'esere ẽjõpeotibosama nígʉ̃, tojo weecʉ niwĩ. To nirã̃ nipe'tirã judío masã Timoteo pacʉ griego masʉ̃ nisere masĩcãrã niwã. Judío masã nitirã na põ'rãrẽ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'aticãrã niwã. 4 Be'ro Timoteo Pablo quẽ'rã me'rã wa'acʉ niwĩ. Nipe'tise na yʉ'rʉase macãrĩpʉre Jesure ẽjõpeorãrẽ wereyʉ'rʉamʉjãcãrã niwã. Jerusalẽpʉ nirã̃ Jesú cʉ̃ besecũú'cãrã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirã̃ dutio'o'quere werecãrã niwã. Nipe'tirãrẽ “Na duti'quere weeya”, nibʉrocãrã niwã. 5 Na tojo werecã tʉ'orã, Jesure ẽjõpeorã siape me'rã wãcũtutuanemocãrã niwã. Ne Jesure ẽjõpeodu'uticãrã niwã. Ãpẽrã quẽ'rã Jesure ẽjõpeotimi'cãrã ʉmʉcorinʉcʉ̃ pãjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeonemocãrã niwã.

Pablore Macedoniacjʉ̃ weetamuse sẽrĩ'que ni'i

6 Pablo quẽ'rãrẽ na Asiapʉ Jesú ye quetire bu'erã wa'abo'cãrãrẽ Espíritu Santu cã'mota'acʉ niwĩ. Tojo weerã na apero Frigia, Galacia tiro pe'e yʉ'rʉacãrã niwã. 7 Topʉ yʉ'rʉaa, Misia na di'ta ta'a'caro sumutopʉ ejacãrã niwã. Topʉ eja, na Bitinia wãmetiri di'tapʉ wa'asĩ'rĩmicãrã niwã tja. Topʉ wa'asĩ'rĩrãrẽ apaturi Espíritu Santu narẽ cã'mota'acʉ niwĩ. 8 Na to Misia yʉ'rʉaa, wa'a, bu'acãrã niwã Troa wãmetiri macãpʉ. 9 Topʉ na etáca ñami Pablo quẽ'ese weronojõ ni'cʉ̃ Macedoniacjʉ̃ cʉ̃ tiro sẽrĩnu'cũcã ĩ'acʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:

—A'tia a'to Macedoniapʉ. Ʉsãrẽ weetamugʉ̃ a'tia, nicʉ niwĩ. 10 Be'ro cʉ̃ quẽ'ese weronojõ ĩ'a'quere werecã, maata ʉ̃sã ye dure wa'a wa'awʉ. Yʉ'ʉ Luca a'ti pũrĩrẽ oja'cʉ quẽ'rã na me'rã wa'awʉ. Ʉsã cʉ̃ quẽ'ese weronojõ ĩ'a'quere a'tiro wãcũwʉ̃: “Õ'acʉ̃ marĩrẽ Macedoniacjãrãrẽ cʉ̃ ye quetire weredutigʉ weeapĩ”, ni wãcũwʉ̃.

Pablo, Sila Filipopʉ Lidia wãmetigore na bocaeja'que ni'i

11 Ʉsã Troapʉ ní'cãrã yucʉsʉ me'rã pẽ'awʉ̃ Samotracia wãmetiri nʉcʉ̃rõpʉre. Tocjãrãta ape nʉmʉ wa'anemowʉ̃ ape macã Neápoli wãmetiri macãpʉ. 12 Tóma majã ma'apʉ majãa, romano masã na wééca macã Filipopʉre etawʉ. Ti macãta ti di'ta Macedonia wa'teropʉre dutiri macã niwʉ̃. Topʉre ʉ̃sã pejeti nʉmʉrĩ tojáníwʉ̃. 13 Sauru nicã Õ'acʉ̃rẽ ñubuepeorãrẽ a'marã wa'awʉ. Tojo weerã macãpʉ ní'cãrã dia sumuto na ñubuewʉaropʉ wa'awʉ. Narẽ bocaeja, na tiro ejanujã, to numia nerẽ'cãrãrẽ Jesú ye quetire werewʉ. 14 Ni'cõ topʉ ʉ̃sã weresere tʉ'o'co Lidia wãmetigo niwõ. Co Tiatira wãmetiri macãcjõ, su'ti wapabʉjʉse sõ'a ñibocuresere duago niwõ. Judío masõ nitimigõ, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogo niwõ. Pablo cʉ̃ weresere ẽjõpeoato nígʉ̃ Õ'acʉ̃ core tʉ'omasĩse o'ocʉ niwĩ. 15 Be'ro core, co ya wi'icjãrã nipe'tirãrẽ wãmeyewʉ. Co ʉ̃sãrẽ niwõ:

—Yʉ'ʉre diacjʉ̃ta Jesure ẽjõpeogo nimo nírã, ya wi'ipʉ cãrĩrã wa'aya, niwõ. Co ʉpʉtʉ tojaduticã tʉ'orã, co ya wi'ipʉ tojawʉ.

Pablore, Silare bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõ'que ni'i

16 Ni'cã nɨmɨ ũsã Õ'acũrẽ ñubuepeowɨaropɨ wa'arã, ejapejacãti
ni'cõ numio wãtĩ sãjãno'core. Co ãpẽrãrẽ da'raco'tego niwõ. Wãtĩ
weetamuno'gõ “Be'ro tojo wa'arosa'a”, ni masĩsere cɨowõ. Co
masĩsere ãpẽrãrẽ werese me'rã core cɨorã pajiro niyeru wapata'awã.
17 Ʊsãrẽ ĩ'asirutu, caricũwõ:
—Ã'rã Õ'acũ ɨ'mɨsepɨ nigṹ dutisere weerã́ nima. Mɨsãrẽ wererã
weema Jesure ẽjõpeorã yɨ'rɨrãsama nise quetire, ni caricũwõ. 18 Co
peje nɨmɨrĩ tojo nicusiawõ. Be'ro Pablo caributi, majãmiĩ'a, wãtĩ
copɨre nigũrẽ niwĩ:
—Jesucristo tutuaro me'rã mɨ'ɨrẽ copɨre nigũrẽ wijaaduti'i. Cũ tojo
nicãta, maata wijaa wa'acɨ niwĩ.
19-20 Cũ wijááca be'ro co masĩmi'que pe'tia wa'awɨ. Tojo weerã core
cɨo'cãrã marĩ niyeru wapata'asome nírã, ua wa'awã Pablo, Sila me'rã.
Tojo weerã macã deco wiorã tiropɨre narẽ ñe'e miawã.
Be'ro wiorãpɨre co wiorã nimi'cãrã weresãwã. A'tiro niwã:
—Ã'rã judío masã nima. A'ti macãcjãrãrẽ caribosijarã weema. 21 Na
bu'ese marĩ romano masãrẽ dutise mejẽta ni'i. Tojo weerã marĩ na
weedutisere weeticã'rõɨa'a, niwã wiorãpɨre.
22 Na topɨ nerẽ'cãrã tojo nicã tɨ'orã, Pablo quẽ'rã me'rã ua
wa'awã. Tojo weerã wiorã Pablo, Silare na ye su'tire tuweeduti,
na yarã surarare tãrãdutiwã. 23 Narẽ ɨpɨtɨ tãrãtoja, bu'iri da'reri
wi'ipɨ sõrõwã. Be'ro ti wi'i co'tegɨre du'tiwijari nírã, añurõ
bi'acã'dutiwã. 24 Na tojo nicã tɨ'ogɨ, bu'iri da'reri wi'i co'tegɨ
nitɨoroca tucũpɨ sõrõcɨ niwĩ narẽ. Pɨa yucɨ tĩa wa'teropɨ na
dɨ'pocãrĩrẽ sĩosõrõcũuoduti, narẽ dɨ'tecũuocɨ niwĩ.

Õ'acũ di'ta narãsãcã wee'que ni'i

25 Be'ro ñami deco Pablo, Sila Õ'acũrẽ ñubue, basapeocãrã niwã.
Na tojo weecã, ti wi'ipɨ nirã́ bu'iri da'reno'cãrã narẽ tɨ'ocãrã
niwã. 26 Wãcũña marĩrõ di'ta ɨpɨtɨ narãsãcaro niwũ. Na nirĩ
wi'i quẽ'rã a'meña'caro niwũ. Tojo weero maata ti wi'i bi'ami'que
soperi, nipe'tirã bu'iri da'reri wi'ipɨ nirãrẽ dɨ'tecũumi'que cõme
dari pãrĩstea wa'acaro niwũ. 27 Tojo wa'áca be'ro ti wi'i co'tegɨ
wã'cãcɨ niwĩ. Wã'cã, te soperi susupe'ticã ĩ'acɨ niwĩ. “Nipe'tirã
du'tiwijaape'tia wa'apã”, ni wãcũcɨ nimiwĩ. Tojo weegɨ uigɨ, cũ
basu di'pjĩ mii wẽjẽcã'cɨ nimiwĩ. 28 Tojo weesĩ'rĩcã, Pablo cũrẽ ɨpɨtɨ
caricũquejocɨ niwĩ:
—Mɨ'ɨ basu wẽjẽticã'ña. Ʊsã nipe'tirã a'topɨ nipe'ticã'a, nicɨ niwĩ.
29 Pablo tojo nicã tɨ'ogɨ, ãpẽrã surarare “Sĩ'ase miitia”, nicɨ niwĩ.
Na o'óca be'ro sĩ'oo, omasãjãacɨ niwĩ Pablo, Sila na nirĩ tucũpɨ. Uigɨ,
ɨpɨtɨ narãsãgũta, na pɨ'to ejaque'acɨ niwĩ. 30 Be'ro wã'cãnɨ'cã, narẽ
pijiwĩrõ, sẽrĩtiña'cɨ niwĩ:
—¿De'ro weegɨsari yɨ'ɨ Õ'acũ yɨ'ɨre yɨ'rɨoato nígũ?
31 Na pe'e a'tiro yɨ'ticãrã niwã:
—Mɨ'ɨ marĩ wiogɨ Jesure ẽjõpeogɨ, yɨ'rɨgɨsa'a. Mɨ'ɨ ya wi'icjãrã
quẽ'rã mɨ'ɨ weronojõ ẽjõpeorãta, yɨ'rɨrãsama, nicãrã niwã.
32 To be'ro cũrẽ, cũ ya wi'icjãrãrẽ Jesú ye quetire bu'ecãrã niwã.
33 Surara bu'iri da'reri wi'i co'tegɨ Pablo quẽ'rãrẽ ñami decota na
tãrã'que cãmirẽ coecɨ niwĩ. Cũ coéca be'ro Pablo quẽ'rã cũrẽ, cũ
ya wi'icjãrãrẽ wãmeyecãrã niwã. 34 Be'ro ti wi'i co'tegɨ cũ ya wi'ipɨ

pijiwã'cã, narẽ sʉ'ori ba'acʉ niwĩ. Na Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoca be'ro cʉ̃, cʉ̃ acawererã ʉpʉtʉ e'caticãrã niwã.

35 Ape nʉmʉ bo'reacã ti macãcjãrã romano masã wiorã surarare ti wi'i co'tegʉpʉre wereduticãrã niwã. A'tiro nío'ocãrã niwã:

—“Na to pʉarã ʉmʉa nirãrẽ du'uwĩrõdutiama”, ni wererã wa'aya, nicãrã niwã.

36 Surara topʉ eja, wiorã na wereduti'quere ti wi'i co'tegʉpʉre werecãrã niwã. Tere tʉ'otoja, cʉ̃ pe'e quẽ'rã wereturiacʉ niwĩ Pablo, Silare tja.

—Mʉsãrẽ a'ti macãcjãrã wiorã “Du'uwĩrõato”, nicãrã niama. Tojo weerã mʉsã wijaaya. Añurõ e'catise me'rã wa'aya, nicʉ nimiwĩ ti wi'i co'tegʉ pe'e.

37 Cʉ̃ te quetire werecã tʉ'ogʉ, Pablo surarare nicʉ niwĩ:

—A'ti macãcjãrã wiorã ʉ̃sãrẽ bu'iri bocatiama. Bocatimirã, masã tiropʉ miaa, tãrã, a'ti wi'i bu'iri da'reri wi'ipʉ ʉ̃sãrẽ sõrõama. Ʉsã romano masã nimicã, tojo weeama. Ni'cãrõacãrẽ ʉ̃sãrẽ masã ĩ'atiropʉ nʉowĩrõsĩ'rĩsama. Basiowe'e. Na basuta a'titjĩarã, ʉ̃sãrẽ wĩrõrã a'tiato, nicʉ niwĩ surarare.

38 Surara cʉ̃ tojo ní'quere tʉ'orã, wiorãpʉre wererã wa'acãrã niwã. Pablo quẽ'rã “Romano masã ni'i” niama nise quetire werecã tʉ'orã, wiorã ʉcʉa wa'acãrã niwã. 39 Na ti wi'ipʉ wa'a, Pablo quẽ'rãrẽ acobojose sẽrĩcãrã niwã. Sẽrĩtoja, narẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cãrãrẽ miiwijaa, “Ne a'ti macãrẽ niticã'ña, wijayá”, nicãrã niwã. 40 Na tojo nicã tʉ'orã, Pablo, Sila bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cãrã wijaawã'cã, Lidia ya wi'ipʉ wa'acãrã niwã tja. Topʉ Jesure ẽjõpeorãrẽ wãcũtutuanemocã weecãrã niwã. Be'ro ti macãpʉ ní'cãrã wa'a wa'acãrã niwã.

17

Tesalónicapʉ Pablo quẽ'rãrẽ wa'a'que ni'i

1 Pablo, Sila Filipopʉ ní'cãrã yʉ'rʉacãrã niwã Anfípoli, Apolonia wãmetise macãrĩrẽ. To yʉ'rʉaa, etacãrã niwã Tesalónica wãmetiri macãpʉ. Ti macãpʉre judío masã nerẽrĩ wi'i nicaro niwʉ̃. 2-3 Pablo cʉ̃ weesetironojõpʉma ti wi'ipʉ sãjãacʉ niwĩ. I'tia semana saurunʉcʉ̃ Jesú ye quetire bu'ecʉ niwĩ. Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere bu'ecʉ niwĩ:

—“Õ'acʉ̃ bese'cʉ pi'eti, wẽrĩgʉ̃sami. Wẽrĩ'cʉpʉ nimigʉ̃, masãgʉ̃sami”, ni ojacãrã niwã. Na tojo ni ojano'cʉreta mʉsãrẽ ni'cãrõacãrẽ were'e. Jesúta nimi na tojo ní'cʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ, ni werecʉ niwĩ Pablo.

4 Tojo ni werecã tʉ'orã, ni'cãrẽrã judío masã ẽjõpeocãrã niwã. Judío masã weronojõ ẽjõpeosetirã quẽ'rã griego masã pãjãrã ẽjõpeocãrã niwã. Wiorã weronojõ nirã̃ numia pãjãrã ẽjõpeocãrã niwã.

5 Ãpẽrã judío masã Pablo cʉ̃ weresere ẽjõpeotirãnojõ ʉpʉtʉ ʉocãrã niwã Pablore. Tojo weerã ʉmʉa nijĩsijarãrẽ, ña'arã nibajaque'atirãrẽ macã decopʉ neo, o'ócãrã niwã:

—Nipe'tiropʉ caricũste sijaya, nicãrã niwã. Na tojo weecã, ti macãcjãrã nipe'tirã uarosãjãcãrã niwã. Be'ro Pablo quẽ'rãrẽ masã decopʉ miarãtirã a'marã wa'acãrã niwã. Na cãjĩca wi'i Jasõ̃ wãmetigʉ ya wi'ipʉ wa'acãrã niwã. Topʉ eja, narẽ a'marã, ti wi'i sopere weje pã'rẽcã'cãrã niwã. 6 Ne bocaticãrã niwã. Bocati, ti wi'i nigʉ̃ Jasõrẽ,

ãpẽrã Jesure ẽjõpeorãrẽ ñe'e miacãrã niwã wiorã tiropʉ. Topʉ ejarã, a'tiro caricũcãrã niwã:
—Aperocjãrã ʉmʉa marĩ ya macãpʉ a'ticãrã niama. Nipe'tiro na sijaropʉre dojorẽ sijarã weema. 7 Jasõ̃ narẽ cʉ̃ ya wi'ipʉ cãjĩo'ocʉ niami. Na nipe'tise marĩ wiogʉ Romacjʉ̃ cʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãrã weeama. Apĩ pe'ere "Wiogʉ waro nimi Jesú wãmetigʉ" nirã weeama, ni caricũcãrã niwã.
8 Na tojo nicã tʉ'orã, ti macãcjãrã, ti macã wiorã nipe'tirã caricũstea wa'acãrã niwã. 9 Be'ro wiorã Jasõrẽ̃, cʉ̃ me'rãcjãrãrẽ a'tiro nicãrã niwã:
—Mʉsã ʉ̃sãrẽ niyeru wapayecã, mʉsãrẽ du'uwĩrõrãti. Pablo, Sila na a'ti macãpʉre wijáca be'ro mʉsã ye niyerure wiarãti tja, nicãrã niwã. Tojo nicã tʉ'orã, na wapayecãrã niwã. Na tojo wééca be'ro narẽ du'ucã'cãrã niwã.

Pablo, Sila Bereapʉ na bu'e'que ni'i

10 Ñamica'a, na'ique'ari curapʉ ãpẽrã Jesure ẽjõpeorã Tesalónicacjãrã Pablo, Silare Berea wãmetiri macãpʉ wijaduticãrã niwã. Be'ro ti macãpʉ eja, judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ wa'acãrã niwã tja. 11 Bereacjãrã pe'e Tesalónicacjãrã nemorõ Pablo weresere tʉ'otʉ'sacãrã niwã. ¿Pablo marĩrẽ diacjʉ̃ta bu'egʉ weemiti? nírã, ʉmʉcorinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti ojarã na oja'quere bu'enu'cũcã'cãrã niwã. 12 Cʉ̃ diacjʉ̃ta werecã ĩ'arã, judío masã pãjãrã ẽjõpeocãrã niwã. Ãpẽrã pãjãrã griego masã ʉmʉa ẽjõpeocãrã niwã. Numia quẽ'rã griego numiata pajiro niyeru cʉorã numia ẽjõpeocãrã niwã. 13 Judío masã Tesalónicacjãrã Pablo Bereapʉ Õ'acʉ̃ ye quetire bu'ecã tʉ'ocãrã niwã. Tere tʉ'orã, na Bereapʉ wa'acãrã niwã masãrẽ uarosãjãcã weerã wa'arã tja. 14 Na uarosãjãcã ĩ'arã, maata Jesure ẽjõpeorã Pablore ãpẽrã me'rã dia pajiri maapʉ o'ócã'cãrã niwã. Cʉ̃ me'rãcjãrã pe'e Sila, Timoteo ti macãpʉta tojacã'cãrã niwã. 15 Pablo cʉ̃rẽ ba'patiwã'cã'cãrã me'rã bʉrʉaa, Atena wãmetiri macãpʉ ejacãrã niwã. Topʉ cʉ̃rẽ soocã, majãmitojati a'titicãrã niwã na ya macã Bereapʉ tja. Na me'rãta Pablo queti o'ocʉ niwĩ:
—Quero Sila, Timoteo a'tiato a'topʉ, nicʉ niwĩ.

Pablo Atenapʉ Jesú ye quetire were'que ni'i

16 Sila, Timoteore yucuegʉnojõ Pablo Atenapʉ nígʉ̃, ti macãpʉ ĩ'acusiacʉ niwĩ. Topʉ peje na ẽjõpeose queose yee'quere ĩ'acʉ niwĩ. Tere ĩ'agʉ̃, pũrõ bʉjaweticʉ niwĩ. 17 Tojo weegʉ Jesú ye quetire judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ werecʉ niwĩ. Judío masãrẽ, ãpẽrã na weronojõ ẽjõpeosetirãrẽ werecʉ niwĩ. Tojo nicã ʉmʉcorinʉcʉ̃ macã decopʉ wa'amʉjãcʉ niwĩ. Topʉ cʉ̃ bocaejarãrẽ Jesú ye quetire weremʉjãcʉ niwĩ. 18 Ni'cãrẽrã epicúreo, estoico wãmetise cururicjãrãrẽ bu'erã Pablo me'rã ucũcãrã niwã. Cʉ̃ Jesú ye quetire, apeye quẽ'rãrẽ wẽrĩ'cãrãpʉ masãsere werecʉ niwĩ narẽ. Tojo weerã ni'cãrẽrã na basu a'merĩ sẽrĩtiña'cãrã niwã:
—¿De'ro ni weresĩ'rĩgʉ̃ weeti tocã'rõ ucũsepijagʉ? Ãpẽrã pe'e a'tiro nicãrã niwã:
—Ape di'tacjãrã na ẽjõpeorãnojõrẽ ucũgʉ̃ weesami, nicãrã niwã.
19 Be'ro cʉ̃rẽ pijiwã'cãcãrã niwã wiorã na ucũwʉaro Areópago wãmetiropʉ. Topʉ cʉ̃rẽ nicãrã niwã:

—Ʉsã ma'ma cjase mʉ'ʉ bu'esere tʉ'osĩ'rĩsa'a. 20 Ʉsãrẽ mejẽcã
warota nicã'sa'a. Tere ne tʉ'otirã nicãti. ¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeti te mʉ'ʉ
bu'ese? Wereya, nicãrã niwã.
21 Ti macã Atenacjãrã, ãpẽrã topʉ macãrĩ wa'a'cãrã na weesetise
a'tiro nicaro niwʉ̃. Ma'ma queti dia'cʉ̃rẽ tʉ'o, ucũnu'cũcã'sĩ'rĩcãrã
niwã.
22 Na wereduticã tʉ'ogʉ, Pablo Areópagopʉ wã'cãnʉ'cã werecʉ niwĩ
Atenacjãrãrẽ:
—Yʉ'ʉ ĩ'acã, mʉsã ẽjõpeorãnojõrẽ añurõ ẽjõpeoseti'i. 23 Yʉ'ʉ
a'ti macãpʉ sijagʉ, mʉsã ẽjõpeosere ĩ'apʉ. Topʉ ni'cãrõ
mʉsã ẽjõpeorãnojõrẽ wa'icʉrã wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeoropʉ a'tiro
ojaõ'ono'carore bocaejapejasʉ. "Õ'acʉ̃ masĩno'ña marĩgʉ̃rẽ ẽjõpeoro
ni'i", niapʉ. Mʉsã masĩtimirã ẽjõpeo'cʉre mʉsãrẽ ni'cãrõacã
weregʉti.
24 »Õ'acʉ̃ a'ti turi nipe'tisere wee'cʉ ʉ'mʉse, a'ti di'ta wiogʉ nimi.
Tojo wiogʉ nitjĩagʉ̃, ʉmʉa na wee'que wi'seripʉ dia'cʉ̃ nímasĩtisami.
25 Ne apeyenojõ dʉ'satisa'a Õ'acʉ̃rẽ. Nipe'tirãrẽ catise, ejerimise,
nipe'tisere o'osami. Ne marĩ da'rase me'rã cʉ̃rẽ weetamuta basiotisa'a.
26 Õ'acʉ̃ ne waropʉta ni'cʉ̃ masʉ̃ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rãta nipe'tise
cururicjãrãrẽ weecʉ niwĩ. Narẽ nipe'tiro a'ti turipʉre nibʉroato nígʉ̃
dʉcawaacʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutiro me'rã marĩ põtẽorõ catiatjore, marĩ
niatjore cũucʉ niwĩ. 27 Cʉ̃ wee'quere ĩ'arã, yʉ'ʉre masĩsĩ'rĩrã a'mato
nígʉ̃ tere weecʉ niwĩ Õ'acʉ̃. Cʉ̃rẽ a'mato nimigʉ̃, yoaropʉ nitisami.
Marĩ tiroacã nisami.
28 »Õ'acʉ̃ weetamurõ me'rãta marĩ cati'i, da'ra'a. Ni'cãrẽrã mʉsã
ya curuacjãrã papera ojari masã a'tiro ni ojacãrã niwã: "Marĩ quẽ'rã
Õ'acʉ̃ wee'cãrã cʉ̃ põ'rã ni'i."
29 »Marĩ Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i nírã, cʉ̃rẽ "Uru, plata wãmetise
me'rã yee'cʉ nimi", ni wãcũticã'rõʉa'a. Tojo nicã "Ʉtãgã me'rã
queose wee'cʉ nimi", niticã'rõʉa'a. "Masã na wãcũrõ me'rã
yeeme'rĩ'cʉ nimi Õ'acʉ̃", niticã'rõʉa'a. 30 Dʉporocjãrãpʉre na
masĩtirã yee ẽjõpeo'quere Õ'acʉ̃ tojo ĩ'acã'cʉ niwĩ. A'tocaterore marĩ
nipe'tirocjãrãrẽ a'tiro ʉasami. Marĩ ña'arõ weesetisere bʉjaweti,
du'udutisami. 31 Õ'acʉ̃ a'ti turi nipe'tirocjãrãrẽ beseatji nʉmʉrẽ
ĩ'acasanʉ'cõcʉ niwĩ. Ti nʉmʉ nicã, queoro nise me'rã besegʉsami. Cʉ̃
bese'cʉ Jesú me'rã tojo weegʉsami. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ã'rĩta mʉsãrẽ beseacjʉ
nimi nígʉ̃, wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ, nicʉ niwĩ Pablo.
32 Pablo "Ni'cʉ̃ masʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉ masãcʉ niwĩ" nicã tʉ'orã, ãpẽrã
ni'cãrẽrã mejõ bujicã'cãrã niwã. Ãpẽrã pe'e "Mʉ'ʉ apetero tere ucũcã,
tʉ'onemosĩ'rĩsa'a tja", nicãrã niwã.
33 Be'ro Pablo na nerẽrõpʉ ní'cʉ wijaa wa'acʉ niwĩ. 34 Ni'cãrẽrã
cʉ̃rẽ sirutuwijaa, cʉ̃ weresere tʉ'orã, Jesure ẽjõpeocãrã niwã. Ni'cʉ̃
Dionisio wãmetigʉ Areópagopʉ ãpẽrã wiorã me'rã nerẽwʉagʉ nicʉ
niwĩ. Apego Dámari wãmetigo, tojo nicã ãpẽrã Jesure ẽjõpeocãrã
niwã.

18

Pablo Corintopʉ weeseti'que ni'i

1 Pablo Atenapʉ wéréca be'ro Corinto wãmetiri macãpʉ wa'acʉ
niwĩ. 2 Topʉ etagʉ, ni'cʉ̃ judío masʉ̃ Aquila wãmetigʉre, cʉ̃ nʉmo
Priscilare bocaejacʉ niwĩ. Ne waropʉre Ponto wãmetiri di'tacjʉ̃pʉ
nicʉ nimiwĩ. Be'ro Italia di'tapʉ macãrĩ wa'acʉ niwĩ. Cʉ̃ topʉ níca
be'ro tocjʉ̃ romano masã wiogʉ Claudio nipe'tirã judío masãrẽ ti
di'tapʉ nirãrẽ wijaduticʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ nʉmo me'rã
Corintopʉ wa'acʉ niwĩ. Pablo cʉ̃ Corintopʉ etase dʉporoacã na quẽ'rã
ne etarãta nicãrã niwã. Pablo topʉre etáca be'ro ni'cã nʉmʉ na tiropʉ
sijagʉ wa'acʉ niwĩ. 3 Na quẽ'rã cʉ̃ weronojõta da'rasetirã nicãrã
niwã. Ʉsebʉtise su'ti caseri paca me'rã ãpẽrã sijarã wa'arã na miase
wi'serire da'rerã nicãrã niwã. Te na da'raseticã ĩ'agʉ̃, na tiro na me'rã
da'ragʉ tojacã'cʉ niwĩ.

4 Saurunʉcʉ̃ judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ judío masãrẽ, judío masã
nitirãrẽ Jesú ye cjasere cʉ̃rẽ ẽjõpeoato nígʉ̃ weregʉ wa'amʉjãcʉ niwĩ.

5 Be'ro Sila, Timoteo Macedonia di'tapʉ ní'cãrã Pablo cʉ̃ ʉono'cãrã
Corintopʉre etacãrã niwã. Topʉ na etacã, Pablo su'ti caseri me'rã
wi'seri weemi'quere da'radu'ucã'cʉ niwĩ. Cʉ̃ nipe'tise nʉmʉrĩ bu'ero
bajuro Jesú ye cjasere bu'ecʉ niwĩ. Cʉ̃ judío masãrẽ "Õ'acʉ̃ bese'cʉ
marĩ yoacã yucue'cʉ Jesú wãmetigʉ nimi", ni bu'ecʉ niwĩ. 6 Na pe'e
a'tere tʉ'osĩ'rĩticãrã niwã. Tojo weerã cʉ̃ weremicã, tocjãrã cʉ̃rẽ tu'ti,
cʉ̃ weresere ye'sumʉjãcãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ tʉ'satisere
ĩ'ogʉ̃, cʉ̃ ye su'tire to cjase di'ta wã'a'quere paasteĩ'ocʉ niwĩ. Narẽ
a'tiro nicʉ niwĩ:

—Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ bu'iri da'recã, mʉsã ye bu'iri wa'arosa'a. Yé bu'iri
nisome. Mʉsãrẽ yʉ'ʉ cʉ̃ ye cjasere weretojapʉ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ
ni'cãcã me'rã judío masã nitirãrẽ Jesú ye cjasere bu'egʉ wa'agʉti, nicʉ
niwĩ.

7 Tojo nitojanʉ'cõ, ti wi'ipʉ ní'cʉ wijaa, Ticio Justo ya wi'ipʉ wa'a,
nicã'cʉ niwĩ. Ti wi'i pe'e na nerẽrĩ wi'i pʉ'toacã nicaro niwʉ̃. Justo
judío masʉ̃ nitimigʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ nicʉ niwĩ. 8 Apĩ na nerẽrĩ wi'i
wiogʉ Crispo wãmetigʉ cʉ̃ quẽ'rã Jesure ẽjõpeocʉ niwĩ. Nipe'tirã
cʉ̃ ya wi'icjãrã Jesure ẽjõpeorã dia'cʉ̃ nicãrã niwã. Ãpẽrã quẽ'rã ti
macãcjãrã Pablo cʉ̃ were'quere tʉ'orã, pãjãrã Jesure ẽjõpeocãrã niwã.
Na ẽjõpeotojacã ĩ'agʉ̃, Pablo narẽ wãmeyecʉ niwĩ.

9-10 Ni'cã ñami Pablo cãrĩtimigʉ̃ quẽ'ese weronojõ Jesú cʉ̃rẽ ucũcã
tʉ'ocʉ niwĩ:

—A'ti macãpʉre pãjãrã yʉ'ʉre ẽjõpeoajã nima. Tojo weerã mʉ'ʉrẽ
ãpẽrã ne mejẽcã weeta basiosome. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã nigʉ̃ti. Tojo
weegʉ uiticã'ña. Yé cjasere ne weredu'uticã'ña. Tojo werenu'cũcã'ña,
nicʉ niwĩ Jesú Pablore.

11 Tojo weegʉ Pablo ni'cã cʉ̃'ma ape cʉ̃'ma deco tocjãrãrẽ Õ'acʉ̃
ye quetire bu'égʉ, Corintopʉre tojacʉ niwĩ. 12 Titareta ti di'ta Acaya
wiogʉ Galiõ wãmetigʉ sãjãcʉ niwĩ. Tojo cʉ̃ wiogʉ nirĩ cura judío masã
Pablore ñe'e, cʉ̃ tiropʉ miacãrã niwã. 13 Cʉ̃rẽ weresãrã, a'tiro nicãrã
niwã:

—Ã'rĩ mejẽcã ẽjõpeodutimi. Ʉsãrẽ dutise mejẽtare weedutigʉ
weemi, nicãrã niwã.

14 Pablo yʉ'tigʉti weeri curata Galiõ ucũquejocʉ niwĩ judío masã
cʉ̃rẽ weresã'cãrãrẽ:

—Cʉ̃ ña'arõ wééca be'ro nicã pũrĩcãrẽ, yʉ'ʉ tʉ'oboapã. 15 Mʉsã
judío masã ye dutise niyucã, mʉsã basu apoya. Yʉ'ʉ pũrĩcã tere ne
besesome, nicʉ niwĩ.
16 Tojo nitojanʉ'cõ, topʉ nirãrẽ cʉ̃ yarã surarare cõ'awĩrõduticʉ
niwĩ. 17 Na topʉ nírãta, maata Sóstenes wãmetigʉre wiogʉ ĩ'orõpʉ
ñe'ea, paacãrã niwã. Na paagʉ judío masã nerẽrĩ wi'i wiogʉ nicʉ niwĩ.
Galiõ na tojo weecã, tojo ĩ'arõ bajuro ĩ'acã'cʉ niwĩ. Ne cã'mota'aticʉ
niwĩ.

Pablo Corintopʉ ní'cʉ Antioquíapʉ dajatojaa'que, tojo nicã apaturi cʉ̃ bu'esijanemo'que ni'i

18 Pablo peje nʉmʉrĩ Corintopʉre tojacʉ niwĩ. Be'ro tocjãrã Jesure
ẽjõpeorãrẽ we'eriti, Priscila, Aquila me'rã Siria di'tapʉ wa'a wa'acʉ
niwĩ. Topʉ cʉ̃ wa'ase dʉporo Corintopʉ ní'cʉ Cencrea wãmetiri
macãpʉ bu'acʉ niwĩ. Ti macãpʉta yucʉsʉ me'rã wa'ati dʉporo cʉ̃
poarire seecõ'aduticʉ niwĩ. Cʉ̃ todʉporopʉ Õ'acʉ̃rẽ "A'tiro weegʉti"
ní'quere tu'aja'a nisĩ'rĩgʉ̃ tojo weecʉ niwĩ.
19-21 Cʉ̃rẽ sééca be'ro na yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãa, dia pajiri maarẽ pẽ'a,
ape pã'rẽ Éfeso wãmetiri macãpʉ etacãrã niwã. Topʉ eta, cʉ̃ judío
masã nerẽrĩ wi'ipʉ sãjãa, Jesú ye cjasere judío masã me'rã ucũcʉ
niwĩ. Ni'cãrẽrã ti wi'i nirã̃ cʉ̃rẽ yoacã tojaduticãrã nimiwã. Cʉ̃ pe'e
tojasĩ'rĩticʉ niwĩ.
—Yʉ'ʉ Jerusalẽpʉ wa'agʉ wee'e bosenʉmʉ yʉ'rʉogʉ wa'agʉ. Õ'acʉ̃
cʉ̃ ʉacã, apetero weegʉ a'tigʉti tja, nicʉ niwĩ narẽ. Priscila, Aquila
pũrĩcã ti macãpʉta tojacã'cãrã niwã. Pablo ni'cʉ̃ta to ní'cʉ yucʉsʉ
me'rã yʉ'rʉacʉ niwĩ.
22 Yʉ'rʉaa, etacʉ niwĩ Cesareapʉre. Topʉ eta, yucʉsʉpʉ ní'cʉ dijaa,
Jerusalẽpʉ wa'agʉ ma'apʉ majãcʉ niwĩ. Jerusalẽpʉre etagʉ, tocjãrã
Jesure ẽjõpeorãrẽ añuduti, topʉ tojacã'cʉ niwĩ. Be'ro Antioquíapʉre
yʉ'rʉacʉ niwĩ tja. 23 Topʉre cã'rõ niquejo, yʉ'rʉa wa'acʉ niwĩ tja
Galacia, Frigia di'ta nise macãrĩpʉre. Nipe'tirã Jesure ẽjõpeorãrẽ
nemorõ wãcũtutuase o'onemowã'cãcʉ niwĩ.

Apolo wãmetigʉ cʉ̃ masãrẽ bu'e'que ni'i

24 Pablo Galacia, Frigia di'tapʉ sijari curata apĩ judío masʉ̃ Jesure
ẽjõpeogʉ Apolo wãmetigʉ Éfesopʉre etacʉ niwĩ. Cʉ̃ Alejandríacjʉ̃
añurõ ucũme'rĩgʉ̃ nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ ye queti wererã na ojáca pũrĩ
cjasere masĩrĩ masʉ̃ nicʉ niwĩ. 25 Todʉporopʉre ãpẽrã Jesú ye quetire
werecã tʉ'ocʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ weretʉ'saro me'rã, diacjʉ̃ nise
me'rã ãpẽrãrẽ Jesú ye quetire wereturiacʉ niwĩ. Tojo weemigʉ̃, Juã
cʉ̃ masãrẽ wãmeye'que dia'cʉ̃rẽ masĩcʉ niwĩ. Espíritu Santu cʉ̃
dijata'que pe'ere masĩticʉ niwĩ. 26 Cʉ̃ ne uiro marĩrõ wãcũtutuaro
me'rã judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ Jesú ye quetire werecʉ niwĩ. Be'ro
Priscila, Aquila tʉ'ocãrã niwã cʉ̃ weresere. Tere werecã tʉ'orã, cʉ̃rẽ
na ya wi'ipʉ miacãrã niwã. Topʉ cʉ̃rẽ añurõ Jesú ye quetire cʉ̃
masĩtimi'quere diacjʉ̃nʉ'cõcãrã niwã.
27 Be'ro Apolo "Acayapʉ wa'asĩ'rĩsa'a" nicã tʉ'orã, Éfesocjãrã Jesure
ẽjõpeorã cʉ̃rẽ papera ojabosacãrã niwã. Ti pũrĩrẽ Acayacjãrã Jesure
ẽjõpeorãpʉre ojao'ocãrã niwã. A'tiro ni ojacãrã niwã: "Añurõ ñe'eña
Apolo cʉ̃ topʉ ejacã", ni ojao'ocãrã niwã. Õ'acʉ̃ to Acayacjãrãrẽ narẽ

ma'ígʉ̃, cʉ̃ macʉ̃ Jesure ẽjõpeocã weecʉ niwĩ. Narẽta Apolo cʉ̃ bu'ese me'rã Acayapʉ ejagʉ, wãcũtutuase o'onemocʉ niwĩ.
28 Cʉ̃ nipe'tirã ĩ'orõpʉ judío masãrẽ cʉ̃ wereme'rĩse me'rã do-
caque'amʉjãcã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye cjase ojáca pũrĩpʉ bu'e, narẽ
werecʉ niwĩ:
—Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ marĩ yoacã yucue'cʉ nimi Jesú, nicʉ niwĩ. Cʉ̃
añurõ diacjʉ̃ bu'e wereme'rĩcã, cʉ̃rẽ na mejẽcã nímasĩticãrã niwã.

19

Pablo cʉ̃ Éfesopʉ bu'e'que ni'i

1 Apolo Corintopʉ nirĩ cura Pablo pe'e ʉ'mʉase bu'pare yʉ'rʉaa,
Éfesopʉre ejacʉ niwĩ. Topʉ ãpẽrã Jesure ẽjõpeorãrẽ bocaejacʉ niwĩ.
2 Narẽ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:
—¿Mʉsã Jesure ẽjõpeorã, Espíritu Santure ñe'erĩ? nicʉ niwĩ.
Na yʉ'ticãrã niwã:
—Ñe'etiwʉ. Ʉsã “Espíritu Santu nipʉ” nicã tʉ'otirã nicãti, nicãrã
niwã.
3 —¿To pũrĩcãrẽ mʉsã wãmeyeno'rã, ñe'enojõ me'rã wãmeyeno'rĩ?
ni, narẽ sẽrĩtiña'nemocʉ niwĩ Pablo.
—Juã cʉ̃ bu'e wãmeyeronojõta ʉ̃sãrẽ wãmeyewã, nicãrã niwã.
4 Pablo narẽ nicʉ niwĩ tja:
—Juã wãmeyecʉ niwĩ masã na ña'arõ weeseti'quere bʉjaweti
dʉcayúca be'ro. Juã a'tiro nicʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ be'ro ni'cʉ̃ a'tigʉsami.
Cʉ̃rẽ ẽjõpeoya”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo ni were'cʉta nimi Jesú, nicʉ niwĩ
Pablo.
5 Cʉ̃ narẽ weretojaca be'ro na Jesure ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, wãmeyecʉ
niwĩ. 6 Be'ro na dʉpopapʉre cʉ̃ ye omocãrĩrẽ ñapeocʉ niwĩ. Tojo
weeri curata Espíritu Santu napʉre dijatacʉ niwĩ. Cʉ̃ narẽ dijatacã,
apemasã ye ucũsere ucũmasĩtimi'cãrã ucũnʉ'cãcãrã niwã. Apeye
quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃ weredutisere cʉ̃ wãcũse o'oro me'rã werecãrã niwã.
7 Na nipe'tirã nírã, doce wa'tero ʉmʉa nicãrã niwã.
8 Pablo ti macãpʉ nígʉ̃, i'tiarã mujĩpũ judío masã na nerẽrĩ wi'ipʉ
wãcũtutuaro me'rã bu'esijagʉ wa'amʉjãcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ nipe'tirã
wiogʉ nimi nisere na Jesure ẽjõpeoato nígʉ̃ pũrõ werecʉ niwĩ.
9 Ãpẽrã ni'cãrẽrã ti wi'ipʉ nirã̃ cʉ̃ weresere tʉ'otʉ'saticãrã niwã.
Ne ẽjõpeoticãrã niwã. Jesú ye cjasere masã na tʉ'oropʉ ña'arõ
bujicã'cãrã niwã. Tojo weegʉ Pablo na me'rã nimi'cʉ cõ'awijaa wa'acʉ
niwĩ. Nipe'tirã Jesure ẽjõpeorãrẽ cʉ̃ me'rã ti wi'ipʉ nirãrẽ pijiwijaacʉ
niwĩ. Be'ro cʉ̃ ʉmʉcorinʉcʉ̃ Tirano wãmetigʉ ya wi'i bu'eri wi'ipʉ
masãrẽ bu'ecʉ niwĩ. 10 Pʉa cʉ̃'ma bu'enu'cũcã'cʉ niwĩ. Tojo weerã ti
di'ta Asiacjãrã tʉ'ope'ticã'cãrã niwã Jesú ye quetire. Judío masã, ãpẽrã
judío masã nitirã quẽ'rã mejãrõta tʉ'ocãrã niwã cʉ̃ weresere.
11 Pablo ti macãpʉ nicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ me'rãta peje añuse weeĩ'omʉjãcʉ
niwĩ. 12 Tojo weegʉ Pablo cʉ̃ basu wa'atimicã, ãpẽrã cʉ̃ ye su'ti
bu'icjase tuweecũu'que su'tire, cʉ̃ ye nesurire miamʉjãcãrã niwã
dutitirã tiro, wãtĩa sãjãno'cãrã tiropʉ. Te me'rã dutitimi'cãrã
yʉ'rʉamʉjãcãrã niwã. Wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõmʉjãno'cãrã
niwã.

13-14 Titareta ãpẽrã masã wãtĩa cõ'awĩrõ sijari masã Éfesopʉre etacãrã niwã. Na siete nicãrã niwã. Esceva wãmetigʉ põ'rã ni'cʉ̃ põ'rãta nicãrã niwã. Cʉ̃ ni'cʉ̃ judío masã pa'ia wiogʉ nicʉ niwĩ. Na Jesure ẽjõpeotimirã, Pablo weronojõ na quẽ'rã Jesú wãmerẽ pisurã, wãtĩarẽ cõ'awĩrõsĩ'rĩmicãrã niwã. Tojo weerã wãtĩa sãjãno'cãrãrẽ cõ'awĩrõrãtirã a'tiro nicãrã niwã:

—Wãtĩa mʉsã masãpʉre nirãrẽ wijaaduti'i Jesú, Pablo weresijagʉ wãme me'rã.

15 Na tojo nicã, wãtĩ narẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Yʉ'ʉ Jesure masĩ'i. Pablo quẽ'rãrẽ masĩ'i. Mʉsã pũrĩcãrẽ masĩtisa'a. ¿Noanojõ niti mʉsã? nicʉ niwĩ.

16 Narẽ tojo níca be'ro masʉ̃ wãtĩ sãjãno'cʉ na tiropʉ bu'puquepejacʉ niwĩ. Narẽ ʉpʉtʉ paacʉ niwĩ. Cãmida're, na ye su'tire paatʉ̃'rẽpe'ocã'cʉ niwĩ. Ni'cã pe'e narẽ paacã'cʉ niwĩ. Na pe'e ne a'meticãrã niwã. Na su'ti marĩrã tojarãpʉ ti wi'ipʉ ní'cãrã omawija wa'acãrã niwã. 17 Ti macã Éfesopʉ nirã̃ judío masã, ãpẽrã judío masã nitirã nipe'tirã tʉ'ose'sa wa'acãrã niwã tojo wa'asere. Tere tʉ'oʉcʉa, Jesure wiopesase me'rã wãcũseticãrã niwã.

18 Tojo weerã pãjãrã masã Jesure ẽjõpeorã, masã na tʉ'oropʉ wereyʉ'rʉcãrã niwã na todʉporopʉ masãrẽ dojorẽseti'quere, na yai weronojõ niseti'quere. 19 Pãjãrã tojo wee'cãrã paperare na tenojõ bu'e'que turirire masã na ĩ'orõpʉ ʉ̃jʉ̃acõ'ape'ocãrã niwã. Te turiri wapa na ba'paqueocã, cincuenta mil niyeru cujiri wapabʉjʉse cujiri wapatiro wijacaro niwʉ̃. 20 Tojo wee Jesure pãjãrã ẽjõpeonemocãrã niwã. Cʉ̃ ye queti nipe'tiropʉ se'sacaro niwʉ̃.

21 Be'ro Pablo wãcũcʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ Jerusalẽ̃pʉ tojaagʉti. Topʉ wa'agʉ, Macedonia, Acaya di'tapʉ yʉ'rʉagʉti. Jerusalẽ̃rẽ cã'rõ niquejo, yʉ'rʉagʉti tja Romarẽ ĩ'asijagʉ wa'agʉ”, nicʉ niwĩ. 22 Tojo weegʉ pʉarã cʉ̃rẽ weetamurãrẽ Timoteo, Erastore Macedoniapʉ o'óyumʉ'tãcʉ niwĩ. Cʉ̃ pe'e Asia di'tapʉta tojacã'cʉ niwĩ.

Éfesopʉ cumuca wa'a'que ni'i

23 Titareta Pablo cʉ̃ Éfesopʉ nicã, Jesure pãjãrã ẽjõpeose ye bu'iri pũrõ cumuca wa'acaro niwʉ̃. 24 Te cumucare wã'cõcʉ niwĩ ni'cʉ̃ Demetrio wãmetigʉ. Cʉ̃ asipa'ase plata wãmetisere da'rari masʉ̃ nicʉ niwĩ. Te asipa'ase me'rã Artemisa wãmetigore na ẽjõpeose wi'seriacã queosere yee, duamʉjãcʉ niwĩ. Artemisa na ẽjõpeogo na yee'co nico niwõ. Te wi'seriacãrẽ duarã Demetrio, ãpẽrã cʉ̃ me'rã da'raco'terã pajiro wapata'amʉjãcãrã niwã. 25 Be'ro pãjãrã Jesure ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ me'rãcjãrã, ãpẽrã na weronojõ da'rasetirãrẽ neocũocʉ niwĩ. Na nérẽ̃ca be'ro narẽ nicʉ niwĩ:

—Mʉsã añurõ masĩ'i. Marĩ a'te da'rasetise me'rã añurõ wapata'a nicã'a. 26 Mʉsã quẽ'rã Pablo weresere tʉ'oña'ña. “Marĩ ẽjõpeorã masã queose yee'cãrã catise cʉorã mejẽta nima. Õ'acʉ̃ weronojõ nitima”, ni weresijagʉ weeami. Cʉ̃ tojo were'quere a'tocjãrã pãjãrã ẽjõpeorã weema. A'tocjãrã dia'cʉ̃ ẽjõpeosetirã weetima. Pãjãrã ẽjõpeorã weema. A'ti di'ta Asiacjãrã quẽ'rã cʉ̃ weresere ẽjõpeoma. 27 Tojo weero marĩrẽ a'te wiopesabutia'a. Marĩ da'rasere masã ña'arõ wãcũrãsama. Tere duutirãsama. Apeye quẽ'rãrẽ marĩ ẽjõpeono'gõ añubutiago ya wi'i mejõ nirĩ wi'i tojacã'rõsa'a. A'tocaterore Asiacjãrã,

nipe'tirocjãrã core ẽjõpeoma. Masã Pablo weresere ẽjõpeorã, siape me'rã core ẽjõpeodu'ucã'rãsama, nicʉ niwĩ Demetrio.

28 Na cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉpʉtʉ ua, caricũcãrã niwã:

—Artemisa Éfesocjãrã wiogo añubutiago nimo.

29 Ãpẽrã quẽ'rã tere tʉ'o, to nirã̃ waroa añurõ caricũse'sa wa'acãrã niwã. Tojo caricũrãta Gayo, Aristarco wãmetirãrẽ ñe'e, sojaro me'rã wejewã'cãcãrã niwã pajiri wi'i ti macãcjãrã na nerẽrĩ wi'ipʉ. Na Macedoniacjãrã Pablo me'rã sija'cãrã nicãrã niwã. 30 Pablo quẽ'rã cʉ̃ basu masã pãjãrã tiropʉ na me'rã ucũgʉ̃ wa'agʉ wa'asĩ'rĩmicʉ niwĩ. Ãpẽrã Jesure ẽjõpeorã pe'e cʉ̃rẽ wẽjẽbosama nírã, ne du'uo'oticãrã niwã. 31 Ãpẽrã quẽ'rã Asiacjãrã wiorã Pablo me'rãcjãrã queti o'ócãrã niwã cʉ̃rẽ:

—Masã pãjãrã wa'teropʉ ne wa'aticã'to, ni queti o'ócãrã niwã.

32 Na topʉ nerẽrã mejẽcã dia'cʉ̃ no'o na ʉaro caricũma'acã'cãrã niwã. Na ¿de'ro weerãtirã a'topʉ marĩ nerẽti? nisere ne masĩticãrã niwã. 33 Na pãjãrã ti wi'ipʉ nirĩ curata masã ĩ'orõpʉ judío masã na acaweregʉ Alejandro wãmetigʉre tuuquenʉ'cõcãrã niwã. To caricũrãrẽ wereato nírã tojo weecãrã niwã. Cʉ̃ tocã'rõta di'tamarĩato nígʉ̃ narẽ omocã me'rã weequeocʉ niwĩ. Ʉsã judío masã bu'iri moo'o nisere weresĩ'rĩmicʉ niwĩ. "Pablo cʉ̃ weresijase ʉ̃sã ye cjase mejẽta ni'i", nisĩ'rĩmicʉ niwĩ. 34 Na cʉ̃rẽ judío masʉ̃ nimi ni ĩ'amasĩrã, ã'rĩ quẽ'rã Artemisare ẽjõpeotisami nírã, maata ni'cãrõ me'rã caricũmajãcãrã niwã:

—Artemisa Éfesocjãrã wiogo añubutiago nimo. Pʉa hora tere tojo caricũnu'cũcã'cãrã niwã.

35 Be'ro ni'cʉ̃ ti macãcjãrã wiogʉpʉ narẽ di'tamarĩcã weecʉ niwĩ. Narẽ nicʉ niwĩ:

—Marĩ a'ti macã Éfesocjãrã Artemisa añubutiago ẽjõpeori wi'ire co'terã ni'i. Co queose ʉ'mʉsepʉ dijati'quere co'terã ni'i. Nipe'tirocjãrã a'tere masĩsama. 36 "Mʉsã tere co'terã niwe'e", ne ni'cʉ̃ marĩrẽ nímasĩtisami. Tojo weerã mʉsã uasere tocã'rõta du'uya. Diacjʉ̃ wãcũmʉ'tãtimirã, ña'arõ weeticã'ña. 37 Ã'rã mʉsã miiti'cãrã apeyenojõacã marĩ ẽjõpeose wi'seri cjasere ne yajaticãrã niama. Marĩ ẽjõpeogore yabiticãrã niama. Na weetimicã, mʉsã narẽ mejõ waro miiticãrã niapʉ. 38 Demetrio, cʉ̃ me'rã da'rarã ãpẽrã masãrẽ weresãsĩ'rĩrã, marĩrẽ besewʉaropʉ weresãrã wa'ato. Te niatjeta na'irõ beseri masã beserã niama. 39 No'o apeyenojõ mʉsã ʉasere sẽrĩsĩ'rĩrã, wiorã na a'ti macãcjãrãrẽ nerẽduticã, mʉsã ʉasere ucũña. 40 Ni'cãcã marĩ caricũ'quere romano masã wiorã "Marĩrẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã weesama", ni wãcũrãsama. Marĩ tojowarota caricũrõ bajuro caricũma'acãrã weeapʉ. Tojo weerã romano masã na weresãcã, marĩrẽ de'ro ni yʉ'tita basiotisa'a, nicʉ niwĩ Éfesocjãrã wiogʉ.

41 A'te ucũyapati, "Tocã'rõta ni'i", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ "Mʉsã ye wi'seripʉ wa'aya" nicã tʉ'orã, wijaastepe'tia wa'acãrã niwã.

20

Pablo Macedonia di'tapʉ, Grecia di'tapʉ cʉ̃ sija'que ni'i

1 Cumuca pe'tíca be'ro Pablo Jesure ẽjõpeorãrẽ werecasanʉ'cõgʉ̃ti pijiocʉ niwĩ. Cʉ̃ wéréca be'ro narẽ we'eriti, wa'a wa'acʉ niwĩ

Macedonia di'tapʉ. 2 To cjase macãrĩpʉ yʉ'rʉagʉ, tocjãrãrẽ cʉ̃ werese
me'rã nemorõ wãcũtutuase o'onemowã'cãcʉ niwĩ. Tojo weewã'cã,
ejacʉ niwĩ Grecia di'tapʉre. 3 Topʉ i'tia mujĩpũ tocjãrã me'rã tojacʉ
niwĩ. Be'ro cʉ̃ Siriapʉ yucʉsʉ me'rã wa'agʉti weemigʉ̃, queti tʉ'ocʉ
niwĩ judío masã mʉ'ʉrẽ wẽjẽrãtirã weeama nise quetire. Tojo
weegʉ "Mejãrõ yʉ'ʉ a'tíca ma'a Macedoniapʉta wa'agʉti tja", ni
wãcũcʉ niwĩ. 4 Cʉ̃ wa'acã, cʉ̃ me'rã wa'acãrã niwã Bereacjʉ̃ Sópater
wãmetigʉ, Tesalónicacjãrã pʉarã Segundo, Aristarco wãmetirã. Tojo
nicã Derbecjʉ̃ Gayo wãmetigʉ wa'acʉ niwĩ. Apĩ Timoteo, ãpẽrã
Asiacjãrã pʉarã Tíquico, Trófimo wãmetirã wa'acãrã niwã. Be'ro
Filipopʉre etawã. Yʉ'ʉ quẽ'rã Luca Filipopʉ ní'cʉ wa'awʉ tja na
me'rã. 5 Na ʉ̃sã dʉporo Filipopʉ ní'cãrã wijawã'cãwã. Ʉ̃sãrẽ Troapʉ
co'tecãrã niwã. 6 Pã̃ bʉcʉase me'rã morẽtica ba'ari bosenʉmʉ be'ro
ʉ̃sã quẽ'rã Pablo me'rã narẽ sirutuwʉ Filipopʉ ní'cãrã. Tojo siru-
tuwã'cãrã, yucʉsʉ me'rã na wa'a'caropʉta ʉ̃sã quẽ'rã wa'awʉ. Wa'a,
ni'cãmocʉse nʉmʉrĩ be'ro Troapʉre ejawʉ. Topʉ ʉ̃sã me'rãcjãrã
ʉ̃sãrẽ põtẽrĩwã. Topʉre ni'cã semana tojáníwʉ̃.

Pablo Troapʉ bʉrʉdija wẽrĩ'cʉpʉre masõ'que ni'i

7 Soorinʉmʉ ñamipʉ põtẽrĩrãtirã nerẽwʉ̃. Pablo põtẽrĩse dʉporo
masãrẽ bu'ewĩ. Cʉ̃ ape nʉmʉ wijagʉti weeyugʉ, narẽ yoacã bu'ewĩ.
Téé ñami decopʉ bu'edu'uwĩ. 8-9 Ʉ̃sã i'tia casatiri wi'i bu'ica tucũpʉ
nerẽwʉ̃. Ti tucũpʉre peje sĩ'osepa niwʉ̃. Ni'cʉ̃ ma'mʉ Eutico
wãmetigʉ ventana sopepʉ dujiwĩ. Pablo yoacã ucũyucã, cʉ̃rẽ
wʉja ejayʉ'rʉacaro niwʉ̃. Cʉ̃ cãrĩyʉ'rʉmajã wa'a, bʉrʉdija wa'awĩ
nucũcãpʉ. Ti tucũpʉ ní'cãrã cʉ̃ tiropʉ dija, cʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉre wejewã'cõ
dʉpowã. 10 Pablo quẽ'rã dijaa, mu'rĩque'a, cʉ̃rẽ paabʉ'a wejewã'cõwĩ.
"Catimi yujupʉ. Wãcũque'titicã'ña", niwĩ. 11 Pablo cʉ̃rẽ masõca be'ro
ʉ̃sã apaturi mʉjãwʉ̃ ti tucũpʉta tja. Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ sʉ'ori põtẽrĩse o'o,
ucũnemowĩ tja téé bo'reste dijaticãpʉ. Be'ro weretojanʉ'cõ, wijaa
wa'awĩ. 12 Cʉ̃ wa'áca be'ro Eutico wẽrĩ'cʉpʉ masã'cʉre topʉ nerẽ'cãrã
cʉ̃ ya wi'ipʉ miawã. Cʉ̃ masãcã, na pũrõ e'catise me'rã tojawã.

Pablo quẽ'rã Troapʉ ní'cãrã Mileto wãmetiri macãpʉ wa'a'que ni'i

13 Be'ro Pablo ʉ̃sãrẽ Troapʉ nirãrẽ diapʉ wa'ayudutiwĩ Asõ wãmetiri
macãpʉ. Tojo weerã topʉ wa'awʉ. Pablo cʉ̃ wa'asĩ'rĩ'caronojõta
ma'apʉ wa'acʉ niwĩ. 14 Ʉ̃sã cʉ̃rẽ Asõpʉ bocaeja, cʉ̃ ʉ̃sã me'rã diapʉ
wa'awĩ. Be'ro tja ʉ̃sã Mitilene wãmetiri macãpʉ wa'awʉ. 15 Topʉ
eja, ape nʉmʉ yʉ'rʉawʉ Quío wãmetiri nʉcʉ̃rõ pʉ'topʉ. Topʉ cãrĩ,
ape nʉmʉ yʉ'rʉawʉ tja. Yʉ'rʉaa, ejawʉ Samos wãmetiri nʉcʉ̃rõpʉre.
To yʉ'rʉaa, ejawʉ Trogilio wãmetiri macãpʉ tja. Topʉ cãrĩwʉ̃. Ape
nʉmʉ wa'a, ejawʉ Mileto wãmetiri macãpʉ. 16 Asiapʉre yoacã
nisĩ'rĩtigʉ, "Éfesore diacjʉ̃ yʉ'rʉarã", niwĩ Pablo. Cʉ̃ sojayʉ'rʉawĩ.
Apetero weegʉ cʉ̃rẽ basiocãma, Pentecosté bosenʉmʉ dʉporo maata
Jerusalẽpʉre niyusĩ'rĩtojawĩ.

Pablo Éfesocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirãrẽ weretʉo'que ni'i

17 Miletopʉ nígʉ̃ta, Éfesocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirãrẽ Pablo
queti o'owĩ:

—Topʉre wa'awe'e. A'topʉ yʉ'ʉre põtẽrĩ ucũrã a'tia, nío'owĩ.

18 Na etacã ĩ'a, narẽ niwĩ:

—Mʉsã añurõ masĩ'i yʉ'ʉ mʉsã wa'teropʉre weeseti'quere. Yʉ'ʉ ne waro Asiapʉ etagʉ weesetinʉ'cã'quere, téé yʉ'ʉ nitʉogʉpʉ weeya-pada'reo'quere mʉsã añurõ masĩsa'a. 19 Yʉ'ʉ marĩ wiogʉ dutiro weeri masʉ̃ nígʉ̃, "Yʉ'ʉ masĩrõ me'rã ucũ'u", ne nitiwʉ. Masã Jesure ẽjõpeoticã uticãti. Yʉ'ʉre judío masã na wẽjẽsĩ'rĩ wapacã, yʉ'ʉ pi'eticãti. 20 Yʉ'ʉ mʉsã nerẽwʉaropʉ, no'o mʉsã ye wi'seripʉ mʉsãrẽ weetamusenojõrẽ ya'yiotiwʉ. Werepe'ocã'wʉ̃. 21 Judío masãrẽ, judío masã nitirã quẽ'rãrẽ a'tiro werewʉ: "Mʉsã ña'arõ weesetisere bʉjaweti dʉcayuya. Jesú marĩ wiogʉre ẽjõpeoya", niwʉ̃. 22 Yʉ'ʉ ni'cãrõacã Jerusalẽpʉ wa'agʉ wee'e Espíritu Santu yʉ'ʉre duti'caronojõta. Topʉ yʉ'ʉre de'ro wa'aro wa'arosa'a. Masĩtisa'a. 23 A'te dia'cʉ̃rẽ masĩ'i. Nipe'tise macãrĩpʉ yʉ'ʉ wa'asetirinʉcʉ̃ Espíritu Santu yʉ'ʉre werewĩ: "Masã mʉ'ʉrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõ, mʉ'ʉrẽ pi'eticã weerãsama", ni wereyuwĩ. 24 Na yʉ'ʉre "Tojo weerãsama" nimigʉ̃, wãcũque'tiwe'e. Yʉ'ʉ catiri ʉmʉcore ma'iwe'e. Marĩ wiogʉ Jesú cʉ̃ da'rase cũu'que pũrĩcãrẽ pe'osĩ'rĩsa'a. Õ'acʉ̃ masã nipe'tirãrẽ ma'imi nise quetire weredutiwĩ yʉ'ʉre.

25 »Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nígʉ̃, Õ'acʉ̃ nipe'tirã wiogʉ nimi nise quetire weresijawʉ. Ni'cãrõacãrẽ "Mʉsã ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉre ĩ'anemosome majã", ni tʉ'oña'sa'a. 26-27 Yé bu'iri nisome mʉsã ʉ'mʉsepʉ wa'aticã. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ te niatjereta werepe'ocã'wʉ̃. Nipe'tise Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ wereduti'quere ne cã'rõacã ya'yiotiwʉ.

28 »Mʉsã basu pe'e co'teya. Éfesopʉ tojaarã, ãpẽrã Espíritu Santu mʉsãrẽ co'tedutino'cãrã quẽ'rãrẽ co'teya. Õ'acʉ̃ macʉ̃ wẽrĩse me'rã na quẽ'rã marĩ weronojõta cʉ̃ põ'rã nima. Tojo weerã narẽ oveja co'terã na yarã ovejare añurõ co'terã weronojõta añurõ co'teya. 29 Yʉ'ʉ wa'áca be'ro ãpẽrã nisoori masã a'tirãsama. Yaiwa ovejare ba'a'caro weronojõ mʉsã Jesure ẽjõpeomi'quere pe'ticã weesĩ'rĩrãsama. 30 Mʉsã tiro nirã̃ quẽ'rã Jesure ẽjõpeorãrẽ na bu'ese pe'ere sirutuato nírã nisoose wã'cãrãsama. 31 Tojo weerã mʉsã na nisoori nírã, añurõ co'teya. Wãcũña. I'tia cʉ̃'ma ʉmʉcori, ñamirĩ nipe'tirã mʉsã nirãnʉcʉ̃rẽ utise me'rã bu'ewʉ.

32 »Ni'cãrõacãrẽ majã mʉsãrẽ co'teato nígʉ̃ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosacũugʉ̃ti. Cʉ̃ ye cjase quetire tʉ'orã, mʉsã masĩrãsa'a Õ'acʉ̃ masãrẽ ma'isere. Cʉ̃ mʉsãrẽ tutuacã weegʉsami. Õ'acʉ̃ "Nipe'tirã yʉ'ʉ bese'cãrãrẽ añuse o'ogʉti", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ ní'caronojõta mʉsãrẽ o'ogʉsami. 33 Yʉ'ʉ ne ʉotiwʉ ãpẽrã ye niyerure, na ye su'tire. 34 Mʉsã añurõ masĩ'i. Yʉ'ʉ basu da'rase wapa me'rã nipe'tise yʉ'ʉ, yʉ'ʉ me'rãcjãrã ʉasenojõrẽ bocawʉ. 35 Yʉ'ʉ tojo wéégʉ, ãpẽrãrẽ weetamusere mʉsãrẽ ĩ'owʉ̃. Marĩ tojo da'ratjĩarãta, pajasecʉorãrẽ weetamurõʉa'a. Wãcũña Jesú marĩ wiogʉ cʉ̃ ní'quere. "Apeyenojõ o'ogʉ pe'e ñe'egʉ̃ nemorõ e'catisami", nicʉ niwĩ Jesú, ni weretʉowĩ Pablo Éfesocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirãrẽ.

36 A'tere tojo nitojanʉ'cõ, Pablo na nipe'tirã me'rã ejaque'a, ñubuewĩ. 37 Ñubuetoja, na nipe'tirã utitjĩarã, pũrõ ma'ise me'rã cʉ̃rẽ paabʉ'a, we'erititʉowã. 38 Na "Mʉsã yʉ'ʉre ĩ'anemosome majã" nicã tʉ'o'cãrã nitjĩarã, pũrõ bʉjawetirã tojawã. Be'ro cʉ̃rẽ peta yucʉsʉpʉ ba'pati tuusoowã.

21

Pablo Jerusalɛ̃pʉ wa'a'que ni'i

1 Éfesocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirãrẽ we'erititʉo, yucʉsʉ
a'medo'cawʉjopʉ mʉjãsãjãa, wa'a wa'awʉ. Wa'a, diacjʉ̃ pẽ'a ejawʉ
Cos wãmetiri macãpʉ. Topʉ cãrĩ, ape nʉmʉ yʉ'rʉawʉ Roda wãmetiri
macãpʉ. Ti macãrẽ yʉ'rʉaa, ejawʉ Pátara wãmetiri macãpʉ tja.
2 Topʉta ʉ̃sã apewʉ me'rã Fenicia tiro wa'apjʉpʉ mʉjãsãjãa, wa'a
wa'awʉ. 3 Wa'a, Chipre nʉcʉ̃rõrẽ ĩ'awã'cã, ti nʉcʉ̃rõ cũpe pe'e
tojawʉ. To yʉ'rʉaa, Siria di'tapʉre etawʉ. Eta, Tiro wãmetiri macãpʉ
majãwʉ̃. Topʉ tiwʉ da'rarã apeque na duredijocã, ʉ̃sã quẽ'rã tiwʉpʉ
sãña'cãrã dijaawʉ. 4 Topʉ ʉ̃sã Jesure ẽjõpeorãrẽ bocaejawʉ. Na
me'rã ni'cã semana tojáníwʉ̃. Na Espíritu Santu masĩse o'ono'cãrã
Pablore "Mʉ'ʉ Jerusalɛ̃pʉ wa'aticã'ña mʉ'ʉrẽ wẽjẽrĩ", ni werewã. 5 Na
tojo nimicã, ʉ̃sã "Ticʉse nʉmʉrĩ tojarãti" níca be'ro wa'a wa'awʉ
tja. Ʉsãrẽ nipe'tirã, na nʉmosãnumia, na põ'rã ba'patitʉowã petapʉ.
Ʉsã nipe'tirã nucũporopʉ ejaque'a, Õ'acʉ̃rẽ ñubuewʉ. 6 Ñubuetoja
we'eriti, ʉ̃sã yucʉsʉpʉ mʉjãsãjãwʉ̃. Na pe'e quẽ'rã na ye wi'seripʉ
tojaa wa'awã.

7 Ʉsã Tiro wãmetiri macãpʉ ní'cãrã yʉ'rʉaa, etawʉ tja Tolemaida
wãmetiri macãpʉ. Topʉ Jesure ẽjõpeorãrẽ añuduti, ni'cã nʉmʉ na
me'rã tojawʉ. 8 Ape nʉmʉ yʉ'rʉaa, etawʉ tja Cesareapʉre. Topʉre
eta, ʉ̃sã Felipe Õ'acʉ̃ ye queti werecusiagʉ ya wi'ipʉ cãrĩwʉ̃. Cʉ̃ me'rã
topʉ tojacã'wʉ̃. Felipe todʉporo Jerusalɛ̃pʉre ãpẽrã seis me'rã ba'ase
etiacjʉ na besecʉ̃ú'cʉ niwĩ. 9 Cʉ̃ me'rã cʉ̃ põ'rã numia ba'paritirã
numia marãpʉsʉmʉa moorã niwã. Na Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũ'quere wereturiari
masã niwã.

10 Ʉsã pejeti nʉmʉrĩ níca be'ro ni'cʉ̃ Judeacjʉ̃ Agabo wãmetigʉ
etawĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ucũ'quere wereturiari masʉ̃ niwĩ. 11 Ʉsã tiro
eja, Pablo ya da ejerituri dare mii, cʉ̃ basu cʉ̃ ye omocãrĩ, cʉ̃ ye
dʉ'pocãrĩpʉ dʉ'tewĩ. Dʉ'tetoja, ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Espíritu Santu a'tiro niami yʉ'ʉre: "Mʉ'ʉ a'ti da me'rã dʉ'te'caro
weronojõ judío masã Jerusalɛ̃pʉ a'ti da wiogʉre dʉ'terãsama. Na judío
masã nitirãrẽ o'orãsama cʉ̃rẽ ña'arõ weedutirã", niami Espíritu Santu,
niwĩ Agabo.

12 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, ʉ̃sã, ãpẽrã Cesareacjãrã Pablore "Ne
Jerusalɛ̃pʉ wa'aticã'ña", nimiwʉ̃.

13 Cʉ̃ pe'e ʉ̃sãrẽ niwĩ:

—Mʉsã ne utiticã'ña. Yʉ'ʉre tojo wéérã, ʉpʉtʉ bʉjawetise o'orã
wee'e. Na yʉ'ʉre dʉ'tesĩ'rĩcã, yʉ'ʉ narẽ "Dʉ'teticã'ña", nisome.
Jerusalɛ̃pʉ na yʉ'ʉre Jesú ye bu'iri wẽjẽsĩ'rĩcã, yʉ'ʉ e'catise me'rã
wẽrĩgʉ̃ti, niwĩ Pablo.

14 Ʉsã cʉ̃rẽ de'ro cã'mota'amasĩti, Õ'acʉ̃ cʉ̃ de'ro ʉaro weeato nírã
tojo du'ucã'wʉ̃.

15 To be'ro ʉ̃sã, ʉ̃sã ye dure, Jerusalɛ̃pʉ wa'a wa'awʉ. 16 Ãpẽrã peje-
tirã to Cesareacjãrã, Jesure ẽjõpeorã ʉ̃sãrẽ ba'patiwã'cãwã. Ni'cʉ̃ na
me'rã Mnasõ wãmetigʉ yoacã Jesure ẽjõpeosetigʉ Chipre nʉcʉ̃rõcjʉ̃
niwĩ. Ʉsã cʉ̃ ya wi'ipʉ Jerusalɛ̃pʉre cãrĩrã wa'awʉ.

Pablo Jerusalẽpʉ Santiago, ãpẽrã Jesure ẽjõpeorã sʉ'ori nirã̃ me'rã ucũ'que ni'i

17 Ʉsã Jerusalẽpʉre etacã, ʉ̃sãrẽ Jesure ẽjõpeorã e'catise me'rã
põtẽrĩwã. 18 Ʉsã etáca nʉmʉ ape nʉmʉ pe'e Pablo Santiagore ĩ'agʉ̃
wa'agʉ, ʉ̃sã me'rã wa'awĩ. Topʉre nipe'tirã Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori
nirã̃ cʉ̃ me'rã niwã. 19 Pablo narẽ añudutitoja, judío masã nitirã tiropʉ
nipe'tise Õ'acʉ̃ cʉ̃ me'rã wee'quere ni'cãrẽ tenʉcʉ̃ werebʉrowĩ.

20 Narẽ tojo ni wéréca be'ro Õ'acʉ̃rẽ na e'catise o'owã. Be'ro Pablore
niwã:

—Mʉ'ʉ añurõ masĩsa'a. Pãjãrã waro judío masã Jesure ẽjõpeorã
nima. Na Moisé cʉ̃ duti'quere nipe'tirãrẽ pũrõ weedutirã weema.
21 Ãpẽrã masã a'tiro ni ucjama mʉ'ʉrẽ. "Mʉ'ʉ judío masã nitirã
ya di'tapʉ nígʉ̃, judío masã topʉ nirãrẽ Moisé duti'quere weedutitiaporo. Na põ'rã õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'adutitiaporo. Tojo
nicã marĩ judío masã weesetisenojõ quẽ'rãrẽ weedutitiaporo", tojo
ni ucjama ãpẽrã mʉ'ʉrẽ. 22 Na mʉ'ʉ a'topʉ ejapʉ nise quetire
tʉ'orã, nerẽrãsama. To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weesĩ'rĩsari? 23 Mʉ'ʉ a'tiro
weecã, añubosa'a. Ʉmʉa ba'paritirã nima a'tore. Na Õ'acʉ̃rẽ
"Apeyenojõ tojo weerãti", nicãrã niama. 24 Na me'rã mʉ'ʉ Õ'acʉ̃
wi'ipʉ wa'aya. Na Moisé duti'caronojõta weerã weeama. Na ña'arõ
niseti'quere Õ'acʉ̃ na me'rã añurõ e'catidutirã dʉcayurã weeama.
Mʉ'ʉ quẽ'rã na weronojõta weeya. Nipe'tise wa'icʉrã na Õ'acʉ̃rẽ
ʉ̃jʉ̃amorõse wapare narẽ mʉ'ʉ wapayebosaya. Mʉ'ʉ tojo wéeca be'ro
na poarire seecõ'adutirãsama. Nipe'tirã judío masã mʉ'ʉ tojo weecã,
mʉ'ʉrẽ queti "Tojo nima'acãrã weeapã", nirãsama. "Cʉ̃ quẽ'rã Moisé
duti'quere añurõ weegʉ́ nimi", nirãsama.

25 »Ʉ̃sã sõ'onícateropʉ Jesure ẽjõpeorã judío masã nitirãrẽ papera
dutiri pũrĩ ojatojawʉ na weeatjere. Wa'icʉ di'i ãpẽrãnojõrẽ Õ'acʉ̃
mejẽtare ẽjõpeorã na wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeo'quere ba'adutitiwʉ.
Nipe'tirã wa'icʉrã ye díre, wa'icʉrã na wãmʉta ãrʉ̃asure'cãrãnojõrẽ
ba'adutitiwʉ. Ãpẽrãrẽ a'metãrãdutitiwʉ na nʉmosãnumia, na
marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ, ni ojao'owʉ judío masã nitirãrẽ, niwã Jesure
ẽjõpeorã sʉ'ori nirã̃ Pablore.

26 Pablo pe'e "Jaʉ", niwĩ.

Tojo weegʉ sõ'onícãrã ba'paritirãrẽ miaa, ape nʉmʉ pe'e na ña'arõ
niseti'quere du'u dʉcayurã wa'arã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ wa'awã. Ti wi'i Õ'acʉ̃
wi'ipʉ sãjãa, Pablo pa'ire werecʉ niwĩ:

—Ni'cã semana dʉ'sa'a ã'rã ña'arõ niseti'quere du'u dʉcayuatjo.
Nitʉori nʉmʉrẽ na masãnʉcʉ̃ ovejare wẽjẽ o'orãsama Õ'acʉ̃rẽ, nicʉ
niwĩ Pablo.

Pablore Õ'acʉ̃ wi'i po'peapʉ nigʉ̃rẽ ñe'e wijaa'que ni'i

27 Na ña'arõ niseti'quere dʉcayu, na añurõ tu'ajaboro ãpẽrã judío
masã Asiacjãrã Pablore cʉ̃ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nicã ĩ'acãrã niwã. Cʉ̃rẽ ĩ'arã,
ãpẽrã masã ti wi'ipʉ nirãrẽ uarosãjãcã weecãrã niwã. Na cʉ̃rẽ ñe'ea,
caricũcãrã niwã:

28 —Ʉsã acawererã, ʉ̃sãrẽ weetamurã a'tia. Ã'rĩta nimi nipe'tiro
marĩrẽ ña'arõ ucũse me'rã dojorẽcusia'cʉ. Cʉ̃ "Judío masã ña'a nima",
nicusiami. "Moisé cʉ̃ duti'que wapamarĩ'i", nimi. A'ti wi'i Õ'acʉ̃

wi'i quẽ'rãrẽ “Ña'a ni'i”, ni bu'ecusiagʉ weeami. Apeyema tja griego masãrẽ a'ti wi'ipʉre miisãjãtiapĩ. Judío masã nitirã griego masã a'ti wi'ipʉre de'ro sãjãtita basiowe'e. Cʉ̃ a'tiro wéégʉ, a'ti wi'i ña'ase marĩrĩ wi'ire dojorẽgʉ̃ weeapĩ, ni weresãcãrã niwã.

29 Na todʉporo Éfesocjʉ̃ judío masʉ̃ nitigʉ Trófimo wãmetigʉre Pablo me'rã nicã ĩ'acãrã niwã macãpʉ. Tojo ĩ'a'cãrã nitjĩarã, na “Cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ miisãjãapĩ”, ni wãcũcãrã nimiwã.

30 Na tojo nicã tʉ'orã, ti macãcjãrã nipe'tirã uarosãjãwã. Tojo weerã sojaro me'rã na omasãjãa, Pablo tiropʉ eja, cʉ̃rẽ ñe'e, Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nigʉ̃rẽ wejewijaawã te sope pʉ'topʉ. Be'ro maata ti wi'i soperire añurõ bi'acã'wã cʉ̃ ti wi'ipʉ du'ti sãjãrĩ nírã. 31 Na Pablore wẽjẽrãtirãpʉ weemiwã. Na wẽjẽsĩ'rĩrĩ cura ãpẽrã masã surara wiogʉpʉre wererã wa'acãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—Nipe'tirã a'ti macã Jerusalẽcjãrãrẽ cumuca wa'aro weeapʉ, ni werecãrã niwã surara wiogʉpʉre. 32 Cʉ̃ te quetire tʉ'ogʉ, cʉ̃ yarã surarare nerẽduti, ãpẽrã cʉ̃ me'rãcjãrã wiorã quẽ'rãrẽ neo, omawã'cãticãrã niwã na tiropʉ. Be'ro na tojo a'ticã ĩ'arã, Pablore paami'cãrã paadu'ucã'wã.

33 Be'ro surara wiogʉ Pablo pʉ'topʉ wa'a, cʉ̃ yarã surarare ñe'eduti, pʉa da cõme dari me'rã dʉ'tedutiwĩ. Tojo weetojaca be'ro masãrẽ “¿Noa niti ã'rĩ? ¿De'ro weeati?” ni sẽrĩtiña'wĩ.

34 Cʉ̃ tojo nicã, masã pe'e apĩ mejẽcã, ãpẽrã quẽ'rã mejẽcã no'o ʉaro caricũma'acã'wã. Tojo weegʉ surara wiogʉ pe'e ne diacjʉ̃ tʉ'oejatiwĩ. Tojo tʉ'oti, cʉ̃ yarã surarare miadutiwĩ na surara nirĩ wi'ipʉ. 35-36 Na topʉ cʉ̃rẽ miacã, pãjãrã masã narẽ sirutuwã. Sirutu, pũrõ caricũwã:

—Cʉ̃rẽ wẽjẽña, niwã. Tojo weerã surara na ya wi'i sope pʉ'to mʉjãrõtiro ejarã, masã “Cʉ̃rẽ wẽjẽña” nicã tʉ'orã, surara Pablore miiwʉamʉjãwã.

Pablo surara wiogʉ me'rã cʉ̃ ucũ'que ni'i

37 Ti wi'ipʉ eja, cʉ̃rẽ o'osõrõrãtirã weeri cura Pablo surara wiogʉre griego ye me'rã “Yʉ'ʉ mʉ'ʉ me'rã ucũsĩ'rĩsa'a”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ ucũcã tʉ'ogʉ, surara wiogʉ pe'e “¿Mʉ'ʉ griego yere masĩti? 38 ¿To pũrĩcãrẽ cãrʉ̃ sõ'onícʉ Egiptocjʉ̃ masãrẽ neocũu weetjĩagʉ̃, romano masã wiorã me'rã a'mewẽjẽ'cʉ mejẽta niti? Pãjãrã wẽjẽrĩ masãrẽ ba'paritisetiri mil ní'cãrãrẽ cʉ̃ yucʉ marĩrõpʉ miacʉ niwĩ. ¿Mʉ'ʉ cʉ̃ mejẽta niti?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ Pablore.

39 Pablo cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Niwe'e. Yʉ'ʉ judío masʉ̃, Tarso wãmetiri macãcjʉ̃ ni'i. Tarso mejõ nirĩ macã mejẽta ni'i Cilicia di'tapʉre. Yʉ'ʉ ã'rã masã me'rã ucũsĩ'rĩsa'a, nicʉ niwĩ.

40 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, surara wiogʉ “Jaʉ. Ucũña”, ni yʉ'ticʉ niwĩ. Tojo weegʉ Pablo mʉjãrõpʉ nu'cũgʉ̃ta, omocã me'rã masãrẽ di'tamarĩdutiwĩ. Na di'tamarĩcã ĩ'a, Pablo masãrẽ na ye hebreo ye me'rã ucũwĩ.

22

1 —Yʉ'ʉ acawererã, yʉ'ʉre tʉ'oya. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ yé cjasere weregʉti mʉsã yʉ'ʉre “Bu'iri moomi” niato nígʉ̃, niwĩ.

2 Be'ro Pablo na ye hebreo me'rã ucũcã tʉ'orã, nemorõ di'tamarĩawã. Pablo narẽ niwĩ:

3 —Yʉ'ʉ judío masʉ̃ ni'i. Cilicia di'tacjʉ̃, ni'cã macã Tarso wãmetiri
macãpʉ bajuawʉ. A'ti macã Jerusalɛ̃pʉ añurõ masãtu'ajanʉ'cõwʉ̃.
Yʉ'ʉre bu'e'cʉ Gamalie niwĩ. Moisé marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ duti'quere
nipe'tisere bu'epe'ocã'wʉ̃. Mʉsã a'tocaterore Õ'acʉ̃ cʉ̃ duti'quere
weesetironojõta yʉ'ʉ quẽ'rã añurõ tojota weewʉ. 4 Yʉ'ʉ todʉporopʉre
Jesure ẽjõpeorãrẽ ña'arõ weecũcãti. Ejeripõ'rã añucãti téé no'o
ãpẽrãrẽ wẽjẽtu'ajanʉ'cõgʉ̃pʉ. Ʉmʉa, numiarẽ ñe'e, narẽ bu'iri da'reri
wi'ipʉ sõrõmʉjãduticãti. 5 Pa'ia wiogʉ, nipe'tirã judío masã wiorã
“Tojota weewĩ cʉ̃”, ni masĩsama. Náta yʉ'ʉre papera apobosatjĩarã
o'ówã Damascocjãrã judío masã marĩ acawererãrẽ. Yʉ'ʉ ti pũrĩ
me'rã Damascocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ ñe'egʉ̃ wa'amiwʉ̃. A'ti macã
Jerusalɛ̃pʉ narẽ miiti, bu'iri da'regʉti nígʉ̃, tojo weemiwʉ̃.

Pablo cʉ̃ dʉcayuse quetire masãrẽ were'que ni'i

6 »Damascopʉ yʉ'ʉ ejagʉti weeri cura dajaritero nicã wãcũña
marĩrõ ʉ'mʉsepʉ bʉpo ya'baro weronojõ yʉ'ʉ tiro asistedijati
bo'reyua wa'awʉ. 7 Tojo wa'acã, yʉ'ʉ nucũcãpʉ bʉrʉque'a wa'acãti.
To be'roacã ni'cʉ̃ yʉ'ʉre ucũcã tʉ'owʉ. “Saulo, ¿de'ro weegʉ yʉ'ʉre
ña'arõ weegʉ weeti?” niwĩ.

8 »Tere tʉ'o, yʉ'ʉ cʉ̃rẽ yʉ'tiwʉ: “¿Noa niti mʉ'ʉ?” niwʉ̃.

»Cʉ̃ pe'e “Yʉ'ʉ Jesú, Nazarecjʉ̃, mʉ'ʉ ña'arõ weesĩ'rĩ wapagʉ́ ni'i”,
niwĩ. 9 Yʉ'ʉ me'rã wa'a'cãrã quẽ'rã te asistesere ĩ'acãrã niwã. Tere
ĩ'arã, ʉcʉa wa'acãrã niwã. Yʉ'ʉre cʉ̃ ucũ'que pe'ere tʉ'oticãrã niwã.
10 Jesú tojo nicã tʉ'o, “Yʉ'ʉ wiogʉ ¿de'ro weegʉsari?” ni sẽrĩtiña'wʉ̃
cʉ̃rẽ.

»Cʉ̃ yʉ'ʉre yʉ'tiwĩ: “Wã'cãnʉ'cãña. Wa'aya Damascopʉ. Topʉ
mʉ'ʉrẽ ni'cʉ̃ weregʉsami nipe'tise yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ weedutiatjere”,
nío'owĩ. 11 Yʉ'ʉre cʉ̃ asiste'que ne caperi bajuticã weecãti. Tojo weerã
yʉ'ʉ me'rãcjãrã Damascopʉ sʉ'ori wa'arã, yʉ'ʉre tʉ̃awã'cãwã.

12 »Ti macãpʉre ni'cʉ̃ Ananía wãmetigʉ, Moisé duti'quere
weenu'cũrĩ masʉ̃ niwĩ. Nipe'tirã judío masã Damascopʉ nirã̃ cʉ̃rẽ
“Añugʉ̃ nimi”, ni ĩ'awã. 13 Yʉ'ʉ ti macãpʉ etáca be'roacã Ananía
yʉ'ʉre ĩ'agʉ̃ ejawĩ. Cʉ̃ yʉ'ʉre niwĩ: “Saulo, mʉ'ʉ apaturi ĩ'agʉ̃sa'a tja.”
Cʉ̃ tojo nirĩ curata yʉ'ʉ apaturi ĩ'acãti tja. Tojo wa'acã, cʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃ yʉ'ʉ
tiro nu'cũgʉ̃rẽ.

14 »Be'ro yʉ'ʉre niwĩ: “Õ'acʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉa ẽjõpeo'cʉ dʉporopʉ
mʉ'ʉrẽ besecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro mʉ'ʉrẽ masĩato ni, cũucʉ niwĩ.
Tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ Jesú ña'ase moogʉ̃rẽ ĩ'a, cʉ̃ ucũsere tʉ'oato nígʉ̃
cũucʉ niwĩ. 15 Nipe'tirãrẽ nipe'tiropʉ mʉ'ʉ ĩ'a'quere, mʉ'ʉ tʉ'o'quere
Jesú ye quetire mʉ'ʉ werecusiagʉ wa'agʉsa'a. 16 ¿Ñe'enojõ pe'e
basioweti mʉ'ʉrẽ? Basio'o pũrĩcã. Wãmeyedutiya. ‘Yʉ'ʉ Jesure
ẽjõpeo'o, yʉ'ʉ ña'arõ wee'quere acobojoya’, ni sẽrĩña Õ'acʉ̃rẽ”, niwĩ
yʉ'ʉre Ananía.

Pablo judío masã nitirã tiropʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wa'aduti'quere were'que ni'i

17 »Tojo wa'áca be'ro yʉ'ʉ Damascopʉ ní'cʉ tojátiwʉ a'ti macã
Jerusalɛ̃pʉ. Tojata, ñubuegʉ wa'awʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ. 18 Yʉ'ʉ ñubueri
cura cãrĩtimigʉ̃ quẽ'ese weronojõ Jesure ĩ'acãti. Jesú yʉ'ʉre niwĩ:

“Quero a'ti macã Jerusalẽrẽ wijayá. A'ti macãcjãrã yé quetire mʉ'ʉ weresijacã, ne ẽjõpeosome”, niwĩ.
19 »Yʉ'ʉ tere tʉ'o, cʉ̃rẽ niwʉ̃: “Yʉ'ʉ wiogʉ, na añurõ masĩsama yé cjasere. Nipe'tise judío masã na nerẽse wi'serinʉcʉ̃ mʉ'ʉrẽ ẽjõpeorãrẽ a'masãjãa, narẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipʉ cũu, paapecũuwʉ̃. 20 Esteba mʉ'ʉ ye queti were'cʉre na wẽjẽrĩ curare yʉ'ʉ quẽ'rã topʉta ĩ'anu'cũwʉ̃. Na ye su'ti bu'icjasere co'tebosawʉ. ‘Añurõ wéérã, tojo weebata'ma’, ni wãcũsetinu'cũwʉ̃”, ni werewʉ Jesure.
21 »Jesú yʉ'ʉre niwĩ: “Wa'aya. Yʉ'ʉ aperopʉ yoaropʉ o'ógʉti wee'e mʉ'ʉrẽ judío masã nitirã tiropʉ”, niwĩ.
22 A'tota Pablo ucũsere tʉ'otʉowã. Cʉ̃ “Yʉ'ʉre ‘Judío masã nitirã tiropʉ wa'aya’ niwĩ” nicã tʉ'orã, ʉpʉtʉ caricũwã:
—Cʉ̃rẽ wẽjẽña, ni caricũwã. 23 Caricũnemo, na uasere ĩ'orã, na ye su'ti bu'icjasere doqueomʉjã, di'ta marãrĩrẽ õrẽ wẽestequemorõmʉjãwã.

Pablo surara tiropʉ weeseti'que ni'i

24 Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, surara wiogʉ Pablore o'osõrõcã'dutiwĩ na ya wi'i po'peapʉ. Sõrõtojanʉ'cõ, “¿De'ro weerã tocã'rõ caricũti?” ni masĩsĩ'rĩgʉ̃ Pablore tãrãgʉ̃tigʉ dʉ'teduticʉ niwĩ. 25 Na dʉ'téca be'ro Pablo surara wiogʉ to co'tegʉre nicʉ niwĩ:
—¿Mʉsã romano masãrẽ bu'iri besemʉ'tãtimirã, tãrãta basioti? Basiotisa'a. Romano masãrẽ dutise tojo weedutitisa'a, nicʉ niwĩ.
26 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, surara cʉ̃rẽ dutibutiagʉ pe'ere weregʉ wa'acʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ añurõ weeapa sĩ'irẽ. Romano masʉ̃ta niami cʉ̃, nicʉ niwĩ cʉ̃ wiogʉpʉre.
27 Cʉ̃ tojo nicã, surara wiogʉ Pablo tiropʉ wa'a, cʉ̃rẽ “¿Nirõta romano masʉ̃ niti?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ.
Pablo yʉ'ticʉ niwĩ:
—Ʉʉ, romano masʉ̃ta ni'i, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, 28 surara wiogʉ pe'e nicʉ niwĩ:
—Yʉ'ʉa niyeru pajiro wapayewʉ romano masʉ̃ nisere sãjãgʉ̃tigʉ, nicʉ niwĩ.
Pablo pe'e “Yʉ'ʉ pũrĩcã maata wĩ'magʉ̃pʉta bajua'cʉ niwʉ̃ romano masʉ̃ nisere”, nicʉ niwĩ.
29 Cʉ̃ tojo nicã, cʉ̃rẽ tãrãbo'cãrã uiwijaa wa'acãrã niwã. Na surara wiogʉ quẽ'rã “Romano masʉ̃rẽ dʉ'tedutiasʉ” nitjĩagʉ̃, uia wa'acʉ niwĩ.

Pablo judío masã wiorã tiropʉ cʉ̃ ní'que ni'i

30 Surara wiogʉ ape nʉmʉ pe'e ¿de'ro weerã cʉ̃rẽ weresãpari? ni masĩsĩ'rĩgʉ̃, pa'ia wiorã, ãpẽrã nipe'tirã judío masã wiorãrẽ nerẽduticʉ niwĩ. Tojo weegʉ Pablore na dʉ'te'que cõme darire pãa, na wiorã tiropʉ pijiwã'cãcʉ niwĩ.

23

1 Pablo wiorãrẽ ĩ'agʉ̃ta ĩ'a, narẽ nicʉ niwĩ:
—Nipe'tiro yʉ'ʉ catiro põtẽorõ Õ'acʉ̃ cʉ̃ ĩ'orõpʉ nipe'tise cʉ̃ ʉaro weenu'cũcã'a. Tojo weegʉ yʉ'ʉ wãcũque'tiro marĩrõ nicã'a, nicʉ niwĩ.

2 Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Ananía pa'ia wiogʉ Pablo tiro nu'cũrãrẽ cũ
ucũsere tʉ'osĩ'rĩtigʉ, ʉseropʉ paaduticʉ niwĩ.
3 Tojo weecã ĩ'agũ, Pablo Ananíarẽ nicʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ weeta'sasepijagʉ ni'i. Õ'acũ mʉ'ʉrẽ bu'iri da'regʉsami.
Mʉ'ʉ Moisé duti'que me'rã yʉ'ʉre queoro besegʉ wee'e ¿nimiti? Mʉ'ʉ
tojo weemigũta, ãpẽrãrẽ yʉ'ʉre paadutigʉ, queoro weewe'e. Moisé cũ
duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãgũ wee'e, nicʉ niwĩ Pablo cũrẽ.
4 Cũrẽ tojo nicã, cũ tiro nu'cũrã pe'e Pablore nicãrã niwã:
—A'tiro ña'arõ ucũticã'rõʉa'a pa'ia wiogʉ Õ'acũ bese'cʉre, nicãrã
niwã.
5 Tere tʉ'ogʉ, Pablo narẽ nicʉ niwĩ:
—Acawererã, cũ pa'ia wiogʉ nisere yʉ'ʉ masĩtiasʉ. Masĩgũ pũrĩcã,
tojo nitiboapã. Õ'acũ ojáca pũrĩpʉ a'tiro ni ojano'caro niwũ: “Macã
wiogʉre ña'arõ ucũco'teticã'ña”, niwũ, nicʉ niwĩ Pablo.
6 Topʉ nirã̃ pʉa curua nicãrã niwã. Saduceo masã, fariseo masã
nicãrã niwã. Narẽ ĩ'agũ, ʉpʉtʉ caricũbocure ucũcʉ niwĩ:
—Acawererã, yʉ'ʉ quẽ'rã fariseo curuacjũta ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ quẽ'rã
cṹta nimi. Masã wẽrĩ'cãrã be'ropʉ masãsere yʉ'ʉ ẽjõpeo'o. Tereta
yʉ'ʉre ni'cãrõacãrẽ beserã weema, nicʉ niwĩ.
7 Cũ tojo nicã, maata fariseo masã saduceo masã me'rã na basu
wẽrĩ'cãrãpʉ masãse cjasere a'merĩ dʉ'sasocãrã niwã. Tojo weerã na
nerẽrĩ wi'ipʉta ni'cãrõ me'rã nisetimi'cãrã a'merĩ dʉcawatia wa'acãrã
niwã. 8 Saduceo masã “Masã wẽrĩ'cãrãpʉ masãsome. Õ'acũrẽ
wereco'terã, wãtĩa quẽ'rã marĩma”, ni ẽjõpeocãrã niwã. Fariseo masã
pe'e a'tiro ẽjõpeocãrã niwã: “Masã wẽrĩ'cãrãpʉ masãrãsama. Õ'acũrẽ
wereco'terã, wãtĩa quẽ'rã nima”, ni ẽjõpeocãrã niwã. A'te ẽjõpeose
me'rã dʉ'sasocãrã niwã. 9 Na ʉpʉtʉ caricũ, ni'cãrẽrã Moisé duti'quere
bu'eri masã fariseo curuacjãrã wã'cãnʉ'cã, nicãrã niwã:
—Ã'rĩrẽ ne bu'iri ña'ase bocawe'e. Apetero weegʉ Õ'acũrẽ
wereco'tegʉ ucũgũ ucũapĩ Damasco wa'ari ma'apʉ. Tojo weerã marĩ
Õ'acũrẽ yʉ'rʉnʉ'cãbosa'a nírã, cũrẽ mejẽcã niticã'rã.
10 Na ʉpʉtʉ caricũ dʉ'sasocã ĩ'agũ, surara wiogʉ Pablore wẽjẽrĩ ni
uigʉ, cũ yarã surarare nicʉ niwĩ:
—Pablo tiropʉ wa'a, cũrẽ pijiwã'cãña marĩ nirĩ wi'ipʉ, nicʉ niwĩ.
11 Ape nʉmʉ ñamipʉ Jesú Pablo tiropʉ bajua, cũrẽ ucũcʉ niwĩ:
—Mʉ'ʉ wãcũtutuaya. A'ti macãpʉ yé quetire ucũ'caronojõta
Romapʉ wa'agʉ quẽ'rã, tojota ucũña, nicʉ niwĩ.

Judío masã Pablore wẽjẽsĩ'rĩmi'que ni'i

12 Cũ tojo níca ñami ape nʉmʉ ãpẽrã judío masã ya'yioropʉ Pablore
wẽjẽrã nírã, nerẽ apoyucãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:
—Ni'cãcã me'rã Pablore wẽjẽtimirã, ne cã'rõacã ba'ati, sĩ'rĩti weerã.
Cũrẽ wẽjẽtojarãpʉ ba'a, sĩ'rĩrã. Wẽjẽtimirã, ba'a, sĩ'rĩcãma, Õ'acũ
marĩrẽ bu'iri da'reato, ni apoyucãrã niwã. 13 Tojo ucũrã cuarenta
yʉ'rʉoro nicãrã niwã. 14 Na tojo ni ucũ apóca be'ro pa'ia wiorã, ãpẽrã
judío masã bʉcʉrã tiropʉ wa'a, narẽ nicãrã niwã:
—“Ʉsã Pablore wẽjẽtimirã, ne ba'ati, sĩ'rĩti weerãti”, ni apoyuapʉ.
“Ʉsã cũrẽ wẽjẽtimirã ba'a, sĩ'rĩcãma, Õ'acũ ʉ̃sãrẽ bu'iri da'regʉsami”,
niapʉ. 15 Mʉsã, mʉsã me'rãcjãrã wiorã me'rã queti o'óya surara

wiogʉpʉre. Ñamiacã Pablore mʉsã tiropʉ miitidutiya. “Ʉsã cʉ̃ ye quetire dʉ'pocãpʉta añurõ masĩsĩ'rĩsa'a”, ni queti o'óya, nisoodutio'ocãrã nimiwã.

—Cʉ̃ a'topʉre etasome. Ʉsã cʉ̃rẽ wẽjẽrãti nírã, ma'apʉ yucuerãti, ni werecãrã niwã wiorãrẽ. Wiorã na tojo nicã tʉ'orã, “Jaʉ”, nicãrã niwã.

16 Pablo páácjʉ̃ na tojo wẽjẽsĩ'rĩse quetire tʉ'ogʉ, surara na nirĩ wi'ipʉ wa'a, Pablo tiropʉ eja, werecʉ niwĩ.

17 Pablo pe'e cʉ̃ werecã tʉ'ogʉ, ni'cʉ̃ surara wiogʉre pijio, cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Ã'rĩ ma'mʉrẽ mʉ'ʉ wiogʉ tiropʉ pijiwã'cãña. Apeyenojõ werese cʉoapʉ, nicʉ niwĩ.

18 Cʉ̃ tojo nicã, cʉ̃rẽ surara wiogʉ tiropʉ miaa, cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ:

—Pablo marĩ bu'iri da'reri wi'ipʉ cʉogʉ yʉ'ʉre pijitjĩagʉ̃, ã'rĩrẽ mʉ'ʉ tiropʉ o'oámi. Apeyenojõ weregʉtigʉ weeapʉ mʉ'ʉrẽ, nicʉ niwĩ.

19 Tojo weegʉ surara wiogʉ cʉ̃rẽ tʉ̃awã'cã, masã na tʉ'otiropʉ sẽrĩtiña'cʉ niwĩ:

—¿Ñe'enojõ werese cʉomiti mʉ'ʉ? nicʉ niwĩ.

20 Ma'mʉ pe'e cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ:

—Judío masã wiorã Pablo yʉ'ʉ pacopánʉmʉrẽ ñamiacã na tiropʉ miadutirãsama mʉ'ʉrẽ. “Ʉsã cʉ̃ ye cjasere dʉ'pocãpʉta añurõ masĩsĩ'rĩsa'a” nita'sarãsama. 21 Na tojo nicã, ẽjõpeoticã'ña. Cuarenta yʉ'rʉoro masã Pablore yucuerã ma'apʉ du'tinu'cũrãsama. “Ni'cãrõacãrẽ ʉ̃sã Pablore wẽjẽtimirã, ne ba'ati, sĩ'rĩti weerãti. Cʉ̃rẽ wẽjẽtojarãpʉ ba'a, sĩ'rĩrãti”, niama. “Wẽjẽtimirã, ʉ̃sã ba'a, sĩ'rĩcãma, Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ bu'iri da'regʉsami”, niama. Añurõ apope'otojacãrã niama na weeatjere. Tojo weerã na ni'cãrõacãrẽ mʉ'ʉ “Jaʉ” nise dia'cʉ̃rẽ yucuerã weeama, nicʉ niwĩ.

22 Cʉ̃ tojo níca be'ro surara wiogʉ pe'e cʉ̃rẽ we'eritigʉ, a'tiro nicʉ niwĩ:

—“Pablore wẽjẽsĩ'rĩse quetire weregʉ ejapʉ surara wiogʉpʉre” ne ãpẽrãrẽ wereticã'ña, nío'ocʉ niwĩ.

Surara wiogʉ Pablore Féli tiropʉ o'ó'que ni'i

23 Pablo páácjʉ̃ wa'áca be'ro surara wiogʉ cʉ̃ docacjãrã pʉarãrẽ pijiocʉ niwĩ.

—Mʉsã yarã surarare were, apoyudutiya. Na ni'cãcã ñami nueve nicã Cesareapʉ Pablore miarãsama. A'tiro wa'arãsama. Doscientos surara dʉ'pocã me'rã wa'ato. Setenta cabayua me'rã pesawã'cãto. Doscientos ñosẽse pjĩrĩ me'rã wa'ato. 24 Pablo cʉ̃ pesajã cabayua quẽ'rãrẽ apoyudutiya. Ne apeyenojõ mejẽcã wa'aro marĩrõ Féli, Judea wiogʉ tiropʉ miaña, nicʉ niwĩ surara wiogʉ cʉ̃ docacjãrãrẽ.

25 Be'ro narẽ cʉ̃ tojo níca be'ro papera ni'cã pũrĩ ojao'ocʉ niwĩ Félire. A'tiro ni ojano'caro niwʉ̃ ti pũrĩpʉre:

26 “Yʉ'ʉ Claudio Lisia, mʉ'ʉ Féli Judea di'ta wiogʉre añuduti'i. 27 Judío masã ã'rĩ Pablore ñe'e, wẽjẽsĩ'rĩmicãrã niama. Be'ro ‘Cʉ̃ romano masʉ̃ nimi’ nicã tʉ'ogʉ, yʉ'ʉ, yarã surara me'rã wĩorẽgʉ̃ ejawʉ na wẽjẽbo'cʉre. 28 ‘¿Ñe'enojõ bu'iri cʉ̃rẽ weresãpari?’ ni masĩsĩ'rĩgʉ̃, judío masã wiorã tiropʉ cʉ̃rẽ miawʉ̃. 29 Na cʉ̃rẽ na ẽjõpeosetise ye bu'iri weresãcãrã niwã. Ne cʉ̃rẽ te ye bu'iri wẽjẽrõʉa'a, bu'iri da'reri wi'ipʉ quẽ'rã sõrõrõʉa'a nisenojõrẽ bu'iri bocatisa'a. 30 Ãpẽrã judío masã cʉ̃rẽ wẽjẽrãti nise quetire tʉ'ogʉ, cʉ̃rẽ

wẽjẽbosama ni wãcũgʉ̃, yʉ'ʉ mʉ'ʉ tiropʉre ã'rĩrẽ o'ó'o. ‘Cʉ̃rẽ a'topʉ weresã'cãrã mʉ'ʉ tiropʉta wa'a, mʉ'ʉrẽ weresãrã wa'ato’, niwʉ̃ narẽ. Tocã'rõta ni'i”, ni ojao'ocʉ niwĩ surara wiogʉ Félipʉre.

31 Surara cʉ̃ duti'caronojõta ti ñami Pablore miacãrã niwã Antípatri wãmetiri macãpʉ. 32 Topʉ cãrĩ, ape nʉmʉ pe'e surara dʉ'pocã me'rã wa'a'cãrã totá majãmitojati a'titicãrã niwã Jerusalẽpʉ na ya wi'ipʉta tja. Cabayua me'rã wa'a'cãrã dia'cʉ̃ Pablo me'rã yʉ'rʉacãrã niwã Cesareapʉre. 33 Na Cesareapʉ eta, surara wiogʉ ojao'oca pũrĩrẽ wiacãrã niwã Félire. Cʉ̃ tiropʉta Pablo quẽ'rãrẽ cũucãrã niwã. 34 Féli ti pũrĩrẽ bu'etojanʉ'cõ, Pablore “¿No'ocjʉ̃pʉ niti mʉ'ʉ?” ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ. Cʉ̃ “Cilicia di'tacjʉ̃ ni'i” nicã tʉ'ogʉ, 35 Féli “Mʉ'ʉrẽ weresã'cãrã yʉ'ʉ tiropʉ etacã, mʉ'ʉ ye ucũsere tʉ'ogʉti”, nicʉ niwĩ.

Be'ro Pablore surarare co'tedutigʉ cũucʉ niwĩ Herode cʉ̃ weedutica wi'ipʉ.

24

Pablore Féli tiropʉ weresã'que ni'i

1 Ni'cãmocʉse nʉmʉrĩ yʉ'rʉ́ca be'ro pa'ia wiogʉ Ananía, ãpẽrã judío masã bʉcʉrã, apĩ masãrẽ weresã'cãrãrẽ ucũbosagʉ Tértulo wãmetigʉ Cesareapʉre wa'acãrã niwã. Wa'a, Féli tiropʉ Pablore weresãcãrã niwã. 2 Tojo weecã, Féli Pablore pijiocʉ niwĩ. Pablo na tiropʉ ejacã, Tértulo cʉ̃rẽ weresãwã'cõcʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ:

—Ʉsã wiogʉ, añu pũrĩcã mʉ'ʉ dutise. Mʉ'ʉ masĩse me'rã añurõ dutimasĩ'i. Tojo weerã ʉ̃sã a'mequẽse moo'o. Añupũrĩrõ nime'rĩcã'a. Te mʉ'ʉ da'rase me'rã a'ti di'tacjãrãrẽ añurõ weetamugʉ̃ wee'e. 3 Tojo mʉ'ʉ weeyucã, mʉ'ʉrẽ nipe'tirocjãrãpʉ e'catise o'oma. 4 Mʉ'ʉrẽ yʉ'ʉ yoacã ucũdojasĩ'rĩtisa'a. Tojo weegʉ yʉ'ʉ cã'rõ ucũquejosere tʉ'oya.

5 »Ã'rĩ caribosebʉcʉ nimi. Cʉ̃ nipe'tiro a'ti turipʉre judío masãrẽ uarosãjãcã weesijagʉ weemi. Apeyema tja Jesú Nazarecjʉ̃rẽ ẽjõpeosetirã curuacjʉ̃ wiogʉ nimi. 6 Cʉ̃ judío masã nitirãrẽ pijisãjãasĩ'rĩgʉ̃, Õ'acʉ̃ wi'ire dojorẽsĩ'rĩmicʉ niwĩ. Ʉsã judío masãrẽ dutise tojo weedutiwe'e. Tojo weerã ʉ̃sã cʉ̃rẽ bu'iri ñe'ewʉ̃. Ʉsã judío masãrẽ besewʉaronojõta cʉ̃rẽ besesĩ'rĩmiwʉ̃. 7 Ʉsã tojo weesĩ'rĩcã, Claudio Lisia surara wiogʉ ʉ̃sã tiro a'ti, ʉ̃sãrẽ tutuaro me'rã ẽ'mawã'cã wa'awĩ. 8 Ʉsãrẽ a'tiro niwĩ: “Mʉsã Pablore weresãsĩ'rĩrã, mʉsã a'ti di'ta wiogʉ Félipʉre weresãrã wa'aya. Féli, mʉ'ʉ basuta cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'rẽ. Ʉsã diacjʉ̃ nise me'rãta cʉ̃rẽ weresãrã wee'e”, nicʉ niwĩ Tértulo Félire.

9 Judío masã topʉ nirʉ̃ quẽ'rã “Tértulo diacjʉ̃ta ucũmi”, nicãrã niwã.

Pablo Féli tiropʉ ucũ'que ni'i

10 Be'ro Féli Pablore ucũdutigʉ omocã me'rã weequeocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Pablo ucũcʉ niwĩ:

—Mʉ'ʉ yoacã a'ti di'tapʉre dutigʉ niyucã, yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ masĩ'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ mʉ'ʉpʉre e'catise me'rã weregʉti yé cjasere. 11 Doce nʉmʉrĩta yʉ'rʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ a'tigʉ yʉ'ʉ Jerusalẽpʉ etáca be'ro. Mʉ'ʉ basuta ãpẽrãrẽ yʉ'ʉ ¿diacjʉ̃ta ucũmiti? nígʉ̃, sẽrĩtiña'rẽgʉ. 12 Yʉ'ʉ ti macãpʉ nicã, ãpẽrã me'rã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ, judío masã na nerẽse wi'seripʉ, no'o macã decopʉ yʉ'ʉ dʉ'sasocã, ãpẽrã masãrẽ

yʉ'ʉ uarosãjãcã weecã, ne ni'cãti bocaejatiwã. 13 Ã'rã na weresã'que
diacjʉ̃ta “Te ye bu'iri ni'i”, ni ĩ'ota basiowe'e.
14 »A'te pũrĩcãrẽ diacjʉ̃ta weregʉti. Yʉ'ʉ ñecʉ̃sʉmʉa na Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeoseti'caronojõta yʉ'ʉ quẽ'rã ẽjõpeo'o. Tojo weegʉ yʉ'ʉ Jesure
ẽjõpeo'o. Ã'rã pe'e tereta “Jesure ẽjõpeose ña'a ni'i, diacjʉ̃ niwe'e”,
nirã weema. Yʉ'ʉ quẽ'rã nipe'tise Moisé cʉ̃ oja'que, Õ'acʉ̃ ye queti
weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere ẽjõpeo'o. 15 Masã añurã, ña'arã
wẽrĩ'cãrãpʉ masãrãsama nise quẽ'rãrẽ ã'rã weronojõta yucue'e.
16 Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ yʉ'ʉ tutuaro põtẽorõ añurõ weesĩ'rĩsa'a.
Masã na ĩ'orõpʉ quẽ'rãrẽ tojota weesĩ'rĩsa'a.
17 »Yʉ'ʉ peje cʉ̃'marĩ be'ro apeye di'tapʉ bu'esija'cʉ Jerusalẽpʉre
dajawʉ. Judío masã pajasecʉorã nirãrẽ niyeru o'ogʉ a'tiwʉ. Tojo
nicã Õ'acʉ̃rẽ ñubuepeogʉ apeyenojõ o'ogʉ a'tiwʉ. 18 Yʉ'ʉ a'tere
tojo weeri cura Asiacjãrã judío masã etapejawã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ
nigʉ̃rẽ. Ʉsã judío masã weesetironojõpʉma yʉ'ʉ ña'arõ niseti'quere
dʉcayucã ĩ'awã. Titare yʉ'ʉ me'rã pejetirãcã masã niwã. Ne narẽ
uarosãjãcã weetiwʉ. 19 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nicã ĩ'a'cãrã, na pũrĩcã bu'iri
cʉomi nírã, mʉ'ʉ tiro weresãrã a'tiroʉa'a. 20 Na a'titicãma, ã'rã mʉ'ʉ
tiro nirã̃ cãrʉ̃ wiorã tiropʉ yʉ'ʉ nicã, na bu'iri boca'quere weresãto.
21 Yʉ'ʉ a'te pũrĩcãrẽ nicãti. Yʉ'ʉ ʉpʉtʉ ucũtutuaro me'rã narẽ niwʉ̃:
“ ‘Masã wẽrĩ'cãrãpʉ masãrãsama’ ni, yʉ'ʉ ẽjõpeose ye bu'iri mʉsã
ni'cãcã yʉ'ʉre beserã wee'e”, niwʉ̃, nicʉ niwĩ Pablo Félire.
22 Cʉ̃ tojo níca be'ro Féli Jesure ẽjõpeorã na weesetisere añurõ
masĩgʉ̃ niyugʉ, “Tocã'rõta tʉ'ogʉti. Be'ro Lisia surara wiogʉ cʉ̃
etacãpʉ, yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ beseguti”, nicʉ niwĩ.
23 Tojo weegʉ Féli surarare co'teduticʉ niwĩ Pablore tja.
—Añurõ weeya cʉ̃rẽ. A'ti wi'ipʉ cʉ̃ sijasĩ'rĩcã, ãpẽrã cʉ̃ me'rãcjãrã
cʉ̃rẽ weetamusĩ'rĩcã, cã'mota'aticã'ña, ni, duticʉ niwĩ Féli cʉ̃ yagʉ
surarare.
24 Pejeti nʉmʉrĩ yʉ'rʉ́ca be'ro Féli, cʉ̃ nʉmo judío masõ Drusila
me'rã wa'acãrã niwã tja Pablo nirĩ wi'ipʉ. Topʉ etagʉ, surarare
pijiduticʉ niwĩ Pablore. Pablo cʉ̃ tiropʉ etacã ĩ'agʉ̃, “Wereya Jesure
ẽjõpeosenojõ cjasere”, nicʉ niwĩ. 25 Pablo a'tere werecʉ niwĩ cʉ̃rẽ:
—Õ'acʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ duti'quere añurõ weesetiduticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃
“Mʉsã basu ña'arõ weesĩ'rĩrã, weeticã'ña, wãcũtutuaya”, nicʉ niwĩ.
Be'ropʉ besegʉsami Õ'acʉ̃ marĩ weeseti'quere, nicʉ niwĩ.
Pablo cʉ̃ a'tere nicã tʉ'ogʉ, Féli tʉ'omarĩa wa'acʉ niwĩ. Tojo weegʉ
Pablore “Wijaagʉsa'a. Apetero no'o apeyenojõ weese móógʉ̃, mʉ'ʉrẽ
pijiogʉti tja mʉ'ʉ ucũsere tʉ'oacjʉ”, nicʉ niwĩ.
26 Féli cʉ̃rẽ niyeru wapayecã ʉagʉ, pijio ucũmʉjãcʉ nimiwĩ. Cʉ̃
niyeru wapayéca be'ro bu'iripʉ nigʉ̃rẽ du'uwĩrõgʉ̃ti nígʉ̃, tojo weecʉ
nimiwĩ. Pablo pe'e cʉ̃rẽ ne wapayeticʉ niwĩ.
27 Be'ro pʉa cʉ̃'ma be'ro Féli wiogʉ nisere wijacã'cʉ niwĩ. Cʉ̃
dʉcayuro sãjãcʉ niwĩ tja Porcio Festo wãmetigʉ. Féli cʉ̃ wiogʉ
nisere wijagʉ, judío masã me'rã añurõ tojasĩ'rĩgʉ̃ Pablore bu'iri da'reri
wi'ipʉta cũucã'cʉ niwĩ.

25

Festo tiropʉ Pablo ucũ'que ni'i

1 I'tia nɯmɯ cɯ̃ wiogɯ nise sãjã́ca be'ro Festo Cesareapɯ ní'cɯ
Jerusalɛ́pɯ wa'acɯ niwĩ. 2 Cɯ̃ topɯ ejacã, pa'ia wiorã, ãpɛ̃rã judío
masã wiorã apaturi Pablore weresãrã wa'acãrã niwã cɯ̃pɯre tja.
Pablo pe'e Cesareapɯ nicɯ niwĩ. 3 Pablore wɛ̃jɛ̃atjere apoyutojacãrã
niwã. Tojo weerã Festore ɯpɯtɯ tutuaro me'rã Pablore miaduticãrã
niwã Jerusalɛ́pɯ. “Festo cɯ̃ Pablore ɯócãma, cɯ̃ ma'apɯ a'tigɯreta
wɛ̃jɛ̃cõ'arãti”, nicãrã nimiwã. 4 Na tojo nicã, Festo pe'e “Cɯ̃ Cesarea
bu'iri da'reri wi'ipɯta nitojami. Yɯ'ɯ basu maata tojaagɯsa'a tja
topɯre. 5 No'o ãpɛ̃rã mɯsã wiorã apeyenojõ bu'iri cɯomi nisere cɯorã,
yɯ'ɯ me'rãta wa'a weetjĩarã, weresãrã wa'aya topɯta”, nicɯ niwĩ.
6 Be'ro Festo Jerusalɛ́pɯre ocho o diez nɯmɯrĩ ni, dajatojaa wa'acɯ
niwĩ Cesareapɯre. Cɯ̃ dajáca nɯmɯ ape nɯmɯ pe'e masãrẽ na
besewɯaropɯ wa'acɯ niwĩ. Topɯ eja, Pablore pijiduticɯ niwĩ.
7 Pablo topɯ sãjãejacã, Jerusalɛ́cjãrã judío masã Festo me'rã wa'a'cãrã
Pablo pɯ'to wa'acãrã niwã. Wa'a, cɯ̃ weeti'quepɯreta ña'abutiase
weresãcãrã niwã. ¿Na weresã'que diacjɯ̃ niti? ne basioticaro niwɯ̃.
8 Na tojo níca be'ro Pablo pe'e “Judío masãrẽ duti'quere ña'arõ
ucũtiwɯ. Õ'acɯ̃ wi'i pajiri wi'ire dojorẽtiwɯ. Romano masã wiogɯre
ne cã'rõacã yɯ'rɯnɯ'cãtiwɯ”, nicɯ niwĩ.
9 Festo cɯ̃ quẽ'rã tja judío masã me'rã añurõ tojasĩ'rĩgɯ̃, Pablore
“¿Mɯ'ɯ Jerusalɛ́pɯ wa'asĩ'rĩsari, yɯ'ɯ topɯ mɯ'ɯ ye cjasere besecã?”
ni sɛ̃rĩtiña'cɯ niwĩ.
10 Pablo cɯ̃rẽ yɯ'ticɯ niwĩ:
—Yɯ'ɯ a'to besewɯaropɯ romano masã wiogɯ tiropɯ ni'i. A'topɯta
yɯ'ɯre beseroɯa'a. Yɯ'ɯ judío masãrẽ ne cã'rõacã ña'arõ weetiwɯ.
Mɯ'ɯ a'tere añurõ masĩsa'a. 11 Yɯ'ɯ ña'ase wee'que ye bu'iri
“Cɯ̃rẽ wɛ̃jɛ̃rõɯa'a” nicã pũrĩcãrẽ, ne “Yɯ'ɯre wɛ̃jɛ̃ticã'ña”, nitibosa'a.
Na yɯ'ɯre weresã'que diacjɯ̃ niticãma, ne ni'cɯ̃ yɯ'ɯre sõjã judío
masãpɯre bu'iri da'redutita basiowe'e. Tojo weegɯ diacjɯ̃ta Romapɯ
nigɯ́, romano masã wiogɯ waropɯ yɯ'ɯre besecã ɯasa'a, nicɯ niwĩ
Pablo Festore.
12 Be'ro Festo cɯ̃ me'rãcjãrã werecasari masã me'rã ucũtoja, Pablore
pijiocɯ niwĩ:
—Mɯ'ɯ romano masã wiogɯ waropɯre beseroɯapɯ. To pũrĩcãrẽ
mɯ'ɯ cɯ̃ tiropɯta besedutigɯ wa'agɯsa'a, nicɯ niwĩ Festo.

Festo Agripare Pablo ye quetire were'que ni'i

13 Pejeti nɯmɯrĩ Festo Pablore ucũca be'ro Judea di'ta wiogɯ
waro Agripa wãmetigɯ cɯ̃ ma'mio Berenice me'rã wa'acãrã niwã
Cesareapɯre. Na Festore cɯ̃ wiogɯ nise sãjã́ca be'ro añudutirã wa'arã
weecãrã niwã. 14 Na topɯ peje nɯmɯrĩ niyucã, Festo Agripare werecɯ
niwĩ Pablo ye cjasere. A'tiro nicɯ niwĩ:
—A'to ni'cɯ̃ masɯ̃ niami bu'iri da'reri wi'ipɯ Féli cɯ̃ wiogɯ nise
wijagɯ du'uwĩrõti'cɯ. 15 Yɯ'ɯ Jerusalɛ́pɯ ejacã, pa'ia wiorã, ãpɛ̃rã
judío masã bɯcɯrã Pablore wɛ̃jɛ̃ato nírã, yɯ'ɯpɯre weresãwã. 16 Yɯ'ɯ
narẽ yɯ'tiwɯ: “Ʊsã romano masã a'tiro weeseti'i. Ne ãpɛ̃rãrẽ
wɛ̃jɛ̃dutiro marĩ'i cɯ̃rẽ weresã'cãrã, weresãno'cɯ quẽ'rã beseropɯ
na basu a'merĩ diacjɯ̃nɯ'cõtica be'ro. Na weresãno'cɯ narẽ yɯ'tíca
be'ropɯ beseno'o”, niwɯ̃ narẽ. 17 Tojo weegɯ na a'to etáca nɯmɯ ape
nɯmɯ pe'e maata yoogoro marĩrõ yɯ'ɯ masãrẽ besewɯaropɯ wa'awɯ.

Topʉ eja, Pablore pijiowʉ. 18 “Yʉ'ʉre weresãrã, ‘Ña'abutiase peje
waro bu'iri cʉomi’, ni weresãrãsama”, ni wãcũmiwʉ̃. Ne marĩcaro
niwʉ̃. 19 Na ẽjõpeosetise cjase dia'cʉ̃ nicaro niwʉ̃. Apeye, ni'cʉ̃
masʉ̃ Jesú wãmetigʉ judío masã na “Wẽrĩa wa'awĩ” ní'cʉre Pablo
pe'e cʉ̃rẽta tja catimi nise queti dia'cʉ̃rẽ weresãwã. 20 Yʉ'ʉ a'tenojõrẽ
¿de'ro weegʉsari? nímasĩti, Pablore sẽrĩtiña'wʉ̃. “¿Mʉ'ʉ Jerusalɛ̃pʉ
wa'asĩ'rĩsari? ¿Topʉ beserouasari te cjasere?” niwʉ̃. 21 Cʉ̃ pe'e
“Jerusalɛ̃pʉre wa'asĩ'rĩtisa'a. Romano masã wiogʉ waro Augusto
tiro pe'e beseno'sĩ'rĩsa'a”, niwĩ. Tojo nicã tʉ'ogʉ, “Mʉ'ʉ a'tota
tojáníg̃ʉsa'a yujupʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ o'ota basiocã,
mʉ'ʉ wa'agʉsa'a”, niwʉ̃, ni quetiwerecʉ niwĩ Festo Agripare.
22 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Agripa “Yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃ ucũcã tʉ'osĩ'rĩsa'a”,
nicʉ niwĩ. Festo pe'e “To pũrĩcãrẽ mʉ'ʉ ñamiacãta tʉ'ogʉsa'a”, nicʉ
niwĩ.
23 Ape nʉmʉ Agripa, cʉ̃ ma'mio Berenice na añuse wiorã su'ti sãñase
me'rã na nerẽwʉari tucũjopʉ sãjãacãrã niwã. Ãpẽrã surara wiorã, ti
macãcjãrã wiorã quẽ'rã na me'rã sãjãacãrã niwã. Na nerẽtojaca be'ro
Festo Pablore pijidutio'ocʉ niwĩ.
24 Pablo na tiropʉ sãjãejacã, Festo to nirãrẽ nicʉ niwĩ:
—Wiogʉ Agripa, ãpẽrã a'to dujirã, ã'rĩ Pablore mʉsã ĩ'a'a. Pãjãrã
judío masã Jerusalɛ̃cjãrã, a'ti macãcjãrã cʉ̃rẽ weresãwã yʉ'ʉpʉre.
Na'irõ cʉ̃rẽ “Wẽjẽrõʉa'a”, ni caricũmʉjãwã. 25 Na tojo nimicã, yʉ'ʉ
pe'e “Cʉ̃rẽ wẽjẽrõʉa'a” na nise bu'irire bocaticãti. Cʉ̃ basu “Yʉ'ʉ
Augusto tiropʉ beseno'sĩ'rĩsa'a” nicã, “Cʉ̃rẽ topʉta o'ógʉti”, niwʉ̃.
26 Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ o'ógʉ, “Ã'rĩ a'te bu'iri cʉomi, tojo weecʉ niwĩ”, ne papera
ni ojao'ota basiowe'e marĩ wiogʉpʉre. Tojo weegʉ yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ
ã'rĩrẽ pijioapʉ. Mʉ'ʉrẽ wéégʉ pijioasʉ ʉ̃sã wiogʉ ã'rĩ me'rã ucũato
níg̃ʉ. Mʉ'ʉ cʉ̃ me'rã ucũca be'ro Augustopʉre “A'te bu'iri cʉomi” ni
ojao'ota basiorosa'a níg̃ʉ, cʉ̃rẽ pijioasʉ. 27 Ni'cʉ̃ bu'iriwi'ire o'ógʉ,
“A'te bu'iri cʉomi” ni weretimig̃ʉ, o'óta basiowe'e marĩ wiogʉpʉre.
Mejõ warota o'óro weronojõ tʉ'oña'sa'a, nicʉ niwĩ Festo Agripare.

26

Pablo Agripare cʉ̃ were'que ni'i

1 Be'ro Agripa Pablore ucũduticʉ niwĩ:
—Ni'cãrõacã mʉ'ʉ yʉ'tiya mʉ'ʉrẽ na weresã'quere, nicʉ niwĩ. Tojo
weegʉ Pablo wiogʉre añudutigʉ, na weesetironojõta omocã me'rã
weequeo, cʉ̃rẽ ucũcʉ niwĩ:
2-3 —Wiogʉ, mʉ'ʉ nipe'tise judío masã na weesetisere masĩsa'a. Ap-
eye na ucũ a'metu'timʉjãse quẽ'rãrẽ masĩsa'a. Tojo weegʉ yʉ'ʉ añurõ
e'catise me'rã mʉ'ʉrẽ weregʉti judío masã na yʉ'ʉre weresã'quere.
Añurõ pajaña'se me'rã yʉ'ʉ ucũsere tʉ'oya.
4 »Yʉ'ʉ wĩ'magʉ̃ nicãpʉta judío masã nipe'tirã yʉ'ʉ niseti'quere
masĩmʉjãtiwã. Ya macã Tarsopʉ nicã, Jerusalɛ̃pʉ yʉ'ʉ nicã masĩwã.
A'tocateropʉ quẽ'rãrẽ masĩsama yʉ'ʉ weesetisere. 5 Yʉ'ʉ ma'mʉpʉta
fariseo curuacjʉ̃ ninʉ'cãwʉ̃. Na tere weresĩ'rĩrã, añurõ masĩsama.
Nipe'tirã judío masã wa'teropʉre ti curuata ni'i nipe'tise Moisé
cʉ̃ duti'quere añurõ weeri curua. 6 Ni'cãrõacãrẽ Õ'acʉ̃ masã

wẽrĩ'cãrãpʉre masõgʉ̃sami nise yʉ'ʉ ẽjõpeose ye bu'iri a'topʉ bese-
dutirã o'oáma. A'te masãse cjasere marĩ ñecʉ̃sʉmʉapʉreta Õ'acʉ̃
weretojacʉ niwĩ. 7 Tereta yucuerã wee'e marĩ doce cururicjãrã. Tojo
weerã ʉmʉcori, ñamirĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorã ñubuenu'cũcã'a. Yʉ'ʉ quẽ'rã
wẽrĩ'cãrãpʉ masãrãsama nisere yucuegʉ wee'e. A'te ye bu'irita
ni'cãrõacãrẽ judío masã yʉ'ʉre weresãrã weema. 8 To pũrĩcãrẽ ¿de'ro
weerã mʉsã pe'e Õ'acʉ̃ masã wẽrĩ'cãrãpʉre masõsere ẽjõpeoweti?

9 »Yʉ'ʉ quẽ'rã todʉporopʉ Jesú Nazarecjʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ ña'arõ
weesĩ'rĩrõ põtẽorõ weecũmiwʉ̃. 10 Jerusalẽpʉ pa'ia wiorã na
dutio'omʉjãrõ me'rã Jesure ẽjõpeorãrẽ ñe'e, bu'iri da'reri wi'ipʉ
miamʉjãwʉ̃. Narẽ wẽjẽcã, yʉ'ʉ quẽ'rã ne cã'mota'atiwʉ. 11 Pejetiri
yʉ'ʉ judío masã na nerẽse wi'seripʉ wa'a, Jesure ẽjõpeodu'uato nígʉ̃
bu'iri da'recũwʉ̃. Ʉpʉtʉ waro na me'rã uagʉ, apeye di'tapʉ narẽ bu'iri
da'resĩ'rĩgʉ̃ sirutuwã'cãcũwʉ̃.

12 »“Bu'iri da'regʉti tja” ni wãcũwã'cãgʉ̃, pa'ia wiorã dutio'ori pũrĩ
me'rã Damascopʉ wa'amiwʉ̃. 13 Ti macã wa'ari ma'apʉ wa'agʉ,
dajaritero nicã mujĩpũ asistero nemorõ ʉ'mʉsepʉ asistedijati, añurõ
bo'reyua wa'awʉ. Yʉ'ʉ tiro, yʉ'ʉ me'rãcjãrã tiropʉ asiste se'sa
wa'awʉ. 14 Tojo wa'acã, ʉ̃sã nucũcãpʉ nipe'tirã bʉrʉque'a wa'awʉ.
Ni'cʉ̃ yʉ'ʉre hebreo ye me'rã ucũcã tʉ'owʉ: “Saulo, ¿de'ro weegʉ
yʉ'ʉre ña'arõ weeti? Tojo wéégʉ, mʉ'ʉ basuta ña'arõ weegʉ wee'e”,
niwĩ.

15 »Cʉ̃ tojo nicã, “¿Noa niti mʉ'ʉ?” niwʉ̃ cʉ̃rẽ.

»Cʉ̃ yʉ'ʉre yʉ'tiwĩ: “Yʉ'ʉ Jesú ni'i, mʉ'ʉ ña'arõ weesĩ'rĩ wapagʉ́.
16 Wã'cãnʉ'cãña. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ yé cjasere weregʉ wa'ato nígʉ̃ mʉ'ʉrẽ
bajuapʉ. Ni'cãcã mʉ'ʉ ĩ'a'quere, yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ be'ropʉ ĩ'oatjere
weregʉ wa'agʉsa'a. 17-18 Judío masã, ãpẽrã judío masã nitirã mʉ'ʉrẽ
wẽjẽsĩ'rĩcã, añurõ co'tegʉti. Judío masã nitirã tiro na tʉ'omasĩato
nígʉ̃ yé quetire mʉ'ʉrẽ weredutigʉ o'ógʉtigʉ wee'e. Mʉ'ʉ werecã,
ña'arõ weeseti'quere du'u, añuse pe'ere siruturãsama. Tojo weecã,
na'itĩ'arõpʉ ní'cãrã bo'reyuse pe'ere bocarãsama. Yʉ'ʉ na wiogʉ
nigʉ̃ti. Wãtĩ pe'e na wiogʉ ninemoticã'to nígʉ̃ tojo weegʉti. Yʉ'ʉre
ẽjõpeocã, na ña'arõ weeseti'quere acobojogʉti. Tojo weerã na quẽ'rã
ãpẽrã yʉ'ʉre ẽjõpeo'cãrã, yʉ'ʉ bese'cãrã me'rã nirãsama”, niwĩ Jesú
yʉ'ʉre.

19 »Tojo weegʉ Jesú cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ ucũdijo'quere queoro weewʉ.
Yʉ'rʉnʉ'cãtiwʉ. 20 Yʉ'ʉ ne waro Damascocjãrãrẽ Jesú ye quetire
werenʉ'cãwʉ̃. Be'ro Jerusalẽcjãrãrẽ, nipe'tiro Judea di'tacjãrãrẽ,
ãpẽrã judío masã nitirã quẽ'rãrẽ a'tiro werewʉ. “Ña'arõ mʉsã
weeseti'quere du'uya. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro weeya”, niwʉ̃. Na tojo wéé́ca
be'ro na dʉcayu'quere ãpẽrãrẽ ĩ'oato nígʉ̃ narẽ añurõ nisetidutiwʉ.
21 A'te yʉ'ʉ were'que ye bu'iri judío masã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ yʉ'ʉ nigʉ̃rẽ
ñe'e, wẽjẽsĩ'rĩmiwã. 22 Na tojo weesĩ'rĩmicã, Õ'acʉ̃ pe'e yʉ'ʉre wee-
tamunu'cũcã'wĩ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ a'tocaterore wiorãrẽ, ãpẽrã mejõ
nirã quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ ye quetire were'e. Dʉporopʉ Moisé, ãpẽrã Õ'acʉ̃
ye queti weremʉ'tãrĩ masã “Be'ropʉ tojo wa'arosa'a” na ní'caronojõ
tereta yʉ'ʉ were'e. 23 Na a'tiro ni ojacãrã niwã: “Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ
pi'eti, wẽrĩgʉ̃sami. Wẽrĩtoja, cʉ́ta wẽrĩ'cʉpʉ masãmʉ'tãgʉ̃sami. Tojo

weegʉ cʉ̃ yʉ'rʉosere weregʉsami judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ”, ni ojacãrã niwã, ni werecʉ niwĩ Pablo.
24 Cʉ̃ tojo nirĩ curata Festo caricũquejocʉ niwĩ Pablore:
—Pablo, mʉ'ʉ maatigʉ wee'e. Ʉpʉtʉ mʉ'ʉ bu'ese ye bu'iri mʉ'ʉ tʉ'omasĩtigʉ dojo'o, nicʉ niwĩ Festo.
25 Cʉ̃ tojo nicã, Pablo yʉ'ticʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ maatigʉ mejẽta wee'e. Yʉ'ʉ werese diacjʉ̃ta ni'i. Wiopesase me'rã were'e”, nicʉ niwĩ.
26 Be'ro Agripare werecʉ niwĩ tja:
—Mʉ'ʉ a'te cjasere añurõ masĩsa'a. Tojo weegʉ yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ uiro marĩrõ were'e. Nipe'tise yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ were'quere añurõ masĩsa'a. A'te Jesú ye queti ya'yioropʉ wa'atiwʉ.
27 »¿To pũrĩcãrẽ mʉ'ʉ quẽ'rã, Agripa, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere ẽjõpeoweti? Yʉ'ʉ tʉ'oña'cã, mʉ'ʉ ẽjõpeosa'a, ni sẽrĩtiña'cʉ niwĩ Pablo.
28 Cʉ̃ tojo nicã, Agripa nicʉ niwĩ:
—¿Pejetiacã ucũse me'rã mʉ'ʉ yʉ'ʉre Jesure ẽjõpeocã weecã'sĩ'rĩti? ni yʉ'ticʉ niwĩ.
29 Pablo ninemocʉ niwĩ tja:
—Peje ucũse, pejetiacã ucũse ʉseri me'rã mʉ'ʉ, a'to nirã̃ nipe'tirã yʉ'ʉ weronojõ Jesure ẽjõpeocã ʉasa'a, yʉ'ʉ weronojõ bu'iri da'reri wi'ipʉ nitimirã, nicʉ niwĩ.
30-31 Cʉ̃ tojo níca be'ro Agripa, Festo, Berenice, ãpẽrã na me'rã dujirã wã'cãnʉ'cã, ape tucũpʉ Pablo ye cjasere ucũrã sãjãacãrã niwã. A'tiro nicãrã̃ niwã:
—Cʉ̃ pũrĩcã te ye bu'iri wẽjẽrõʉa'a nisere ne mooami. Ne bu'iri da'reri wi'ipʉ quẽ'rãrẽ cũuta basiotimiapã, nicãrã niwã.
32 Agripa pe'e Festore nicʉ niwĩ:
—Cʉ̃ basu pe'e “Augusto romano masã wiogʉ yʉ'ʉre beseato” niticãma, marĩ cʉ̃rẽ du'uwĩrõcã'boapã, nicʉ niwĩ.

27

Pablore Romapʉ o'ó'que ni'i

1 Be'ro Festo Romapʉ o'óta basiocã ĩ'agʉ̃, Pablore, tojo nicã ãpẽrã bu'iri da'reri wi'ipʉ nirãrẽ Julio surara wiogʉre co'tedutiwĩ. Julio surara wiogʉ Augusto wãmetiri curuacjʉ̃ niwĩ. Yʉ'ʉ Luca quẽ'rã na me'rã wa'awʉ. 2 Ʉsã ni'cãwʉ̃ yucʉsʉ Adramitio wãmetiri macã cjãwʉ̃ Asia cjase petaripʉ wa'apjʉ me'rã mʉjãsãjã wa'awʉ. Apĩ Aristarco wãmetigʉ Macedonia di'ta Tesalónica wãmetiri macãcjʉ̃ ʉ̃sã me'rã wa'awĩ.
3 Cesareapʉ wija'cãrã ape nʉmʉ ʉ̃sã Sidõ̃ wãmetiri macãpʉre etawʉ. Topʉ ʉ̃sã etacã, Julio Pablore pajaña'gʉ̃, a'tiro weewĩ. Tocjãrã cʉ̃ me'rãcjãrã cʉ̃ ʉasenojõrẽ o'oato nígʉ̃, na tiropʉ sijadutigʉ du'uo'owĩ. 4 Ʉsã ti macãpʉ ní'cãrã wijawã'cã, Chipre nʉcʉ̃rõrẽ diacjʉ̃camocã pe'e yʉ'rʉawʉ. Tia pe'e wĩ'rõ tutuatiwʉ. 5 Ʉsã Cilicia, Panfilia wãmetise di'ta tiro ti maarẽta yʉ'rʉtẽrĩ pẽ'a, Mira wãmetiri macãpʉ Licia di'tapʉre ejawʉ. 6 Ti macãpʉ apewʉpʉ mʉjãsãjãrãtirã tiwʉpʉ sãña'cãrã dijawʉ. Be'ro surara wiogʉ apewʉ Alejandría cjãwʉ̃ Italiapʉ wa'apjʉre bocaejawĩ. Ʉsã tiwʉpʉ mʉjãsãjã, wa'a wa'awʉ tja.
7 Wĩ'rõ ʉ̃sãrẽ ʉpʉtʉ wẽe cã'mota'ayucã, ʉ̃sã peje nʉmʉrĩ yoogowʉ. Ʉsã ʉpʉtʉ pi'etíca be'ropʉ ejawʉ Gnido wãmetiri macã põtẽorõpʉre.

Wĩ'rõ apero pe'e wẽose ye bu'iri diacjʉ̃ yʉ'rʉamasĩti, apero pe'e majãmiawʉ̃. Salmón peta tiro pe'e yʉ'rʉaa, Creta nʉcʉ̃rõrẽ cũpe pe'e bajaque'awʉ. 8 Ʉsã sumutopʉ yʉ'rʉaa, ʉpʉtʉ da'rayʉ'rʉa'cãrã caributirãpʉ Añurĩ Peta wãmetiropʉre ejawʉ. Ti peta Lasea wãmetiri macã pʉ'to niwʉ̃.

9 Ʉsã ʉpʉtʉ yoogo'que ye bu'iri judío masã be'tiri bosenʉmʉ yʉ'rʉatojacaro niwʉ̃. Tojo weero wĩ'rõ ʉpʉtʉ wa'a, pu'ecʉ nʉ'cãtjo cã'rõacã dʉ'sawʉ. Ʉsã yʉ'rʉacã, ʉpʉtʉ waro wiopesa niwʉ̃. 10 Tere masĩgʉ̃, Pablo narẽ weremiwĩ:

—Marĩ yʉ'rʉacã, wio nisa'a. A'tiwʉ, tiwʉ cjase apeque, marĩ quẽ'rãrẽ mirĩtawio nisa'a. Tojo weerã marĩ a'topʉta tojánírã yujupʉ, nimiwĩ.

11 Cʉ̃ tojo nimicã, surara wiogʉ Pablo ucũsere tʉ'otiwĩ. Tiwʉ wiogʉ, tiwʉ autugʉre na ucũse pe'ere ẽjõpeowĩ. 12 Ti peta pe'e pu'ecʉ nicã ña'a niporo. Tojo weerã tiwʉpʉ sãñarã pãjãrã ti nʉcʉ̃rõ Cretare yʉ'rʉa wa'asĩ'rĩwã Fenice wãmetiri macãpʉ. "Topʉ apetero weerã pu'ecʉ tõ'orãsa'a", niwã. Ti peta pe'ere ʉpʉtʉ wĩ'rõ wẽetiporo.

Pablo quẽ'rã pu'etõ'o'que ni'i

13 Tojo weerã sajatiro wĩ'rõ wẽetuuwã'cãticã, tiwʉ da'rarã pe'e "Yʉ'rʉaroʉa'a Fenicepʉ", ni wãcũwã. Tojo wee ʉ̃sã Creta wãmetiri nʉcʉ̃rõ sumutopʉ yʉ'rʉawʉ. 14 Ʉsã wijáca be'ro maata wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽewã'cãtiwʉ ʉ̃sã pʉ'to nʉcʉ̃rõ tiro pe'e. Te wĩ'rõ Nordeste wãmetiwʉ. 15 Tiwʉre wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽecã'mota'awʉ. Tojo wẽecã, wĩ'rõ wẽepõtẽorõ pe'e wa'ata basiotiwʉ. Basioticã ĩ'a, to wẽewã'cãrõ pe'eta ʉ̃sãrẽ sʉ'ori miawʉ̃. 16 Ʉsã ni'cã nʉcʉ̃rõ Cauda wãmetiri nʉcʉ̃rõacãpʉre eja, yʉ'rʉawʉ wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽopũrĩtiro pe'e. Tiwʉ siropʉ ni'cãwʉ̃ yucʉsʉ cã'wʉ̃acã pajipjʉ mirĩcã, na yʉ'rʉapjʉ dʉ'tepono'wʉ̃. Wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽecã, tiwʉacãrẽ ʉpʉtʉ da'ratjĩarãpʉ pajipjʉjopʉ miisãawʉ̃. 17 Tiwʉre wejemorõpeotoja, pũnʉ'mo dari me'rã wĩ'rõ me'rã batari nírã pajipjʉta warʉa, dʉ'tewã. Be'ro na ui, Sirte wãmetiro nucũporojopʉ marĩrẽ wẽewã'cãrĩ nírã, na "Su'ti caseri wĩ'rõ miato" ni, dʉ'teõ'o'que caserire pãacã'wã. Na pãáca be'ro wĩ'rõ wẽorõ pe'eta wa'awʉ. 18 Ape nʉmʉ mejãrõta wĩ'rõ wẽecã ĩ'arã, a'tiro weewã. Tiwʉpʉ apeque sãñasere pa'sa tutuapjʉ tojato nírã cõ'adʉowã. 19 Ape nʉmʉ ʉ̃sã basuta ni'cãrẽ tiwʉ cjase su'ti caserire, na dʉ'te'que darire, na tuatu'que sẽ'rẽrĩrẽ doqueñonemowʉ̃ tja. 20 Peje nʉmʉrĩ mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃, ñocõa ne bajutiwã. Tojo weerã ʉ̃sã no'o diácjʉ̃ wa'arãsari, nita basiotiwʉ. Wĩ'rõ quẽ'rã tojo wẽenu'cũcã'wʉ̃. Tojo wee "Ʉsã ne yʉ'rʉsome", ni wãcũmiwʉ̃.

21 Peje nʉmʉrĩ ʉ̃sã ba'atiwʉ. Tojo weecã ĩ'a, Pablo na wa'teropʉ ní'cʉ wã'cãnʉ'cã, narẽ niwĩ:

—Mʉsãrẽ sõ'opʉ Cretapʉ yʉ'ʉ were'quere tʉ'ocã, añu niboapã. Marĩ topʉ wijatirã, a'tiwʉre dojorẽ, tiwʉ cjasere bajuriotiboapã. 22 Ni'cãrõacãrẽ mʉsã uiticã'ña. Ne ni'cʉ̃ wẽrĩsome. A'tiwʉ dia'cʉ̃ bajudutirosa'a. 23 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ ni'i. Cʉ̃ yʉ'ʉ wiogʉ nimi. Ni'cãcã ñami ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'tegʉ yʉ'ʉ tiropʉ bajuami. 24 A'tiro ni wereami: "Ne uiticã'ña. Mʉ'ʉ Augusto wiogʉ tiropʉ beseno'gʉ̃ wa'agʉsa'a. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉ sẽrĩsere añurõ tʉ'oami. Tojo weerã a'tiwʉpʉ nirã̃ yʉ'rʉpe'ticã'rãsama. Ne ni'cʉ̃ wẽrĩsome", niami. 25 Tojo weerã mʉsã wãcũtutuaya. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'o. Cʉ̃ ní'que diacjʉ̃ta

wa'arosa'a. 26 Wĩ'rõ dia'cʉ̃ marĩrẽ nʉcʉ̃rõpʉ wẽequepeorosa'a, niwĩ
Pablo.
27 Pʉa semana ʉ̃sã Cretare wijáca be'ro ejacãti pajiri maa Adriático
wãmetiri maajopʉre. Wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽocã'mota'ayucã, yoogocãti.
Ñami deco nicã tiwʉcjãrã da'rarã, “Marĩ di'ta tiropʉ ejarã weetʉ'sa'a”,
niwã. 28 Tojo weerã na ¿no'ocã'rõ ʉ̃'cʉ̃amiti? nírã, ni'cã da yuta
da me'rã dijoo, queoña'wã. Na tojo weecã, treinta y seis metros
ʉ̃'cʉ̃awʉ̃. To be'roacã tja apaturi queoña'wã. Veintisiete metrota
nicaro niwʉ̃ majã. 29 Ñami niyucã, na ʉ̃tãpagapʉ doquewãrĩ nírã,
a'tiro weewã. Ba'paritise cõme pjĩrĩ pacare te yapuripʉ yuta dari
me'rã dʉ'teõ'o'quere doqueñowã. Auturo pe'e tiwʉre wejeñe'epo'ato
nírã tojo weewã. Tojo weetojaca be'ro na “Maata bo'reacã ʉamisa'a”,
ni wãcũque'tiwã. 30 Ñamita tiwʉre da'raco'teri masã du'tisĩ'rĩmiwã.
Tojo wee na “Cõme pjĩrĩrẽ ʉ'mʉtãrõ pe'e doqueñorãtirã wee'e” nisoo,
yucʉsʉacãrẽ miidijoo, tiwʉ me'rã du'tisĩ'rĩmiwã. 31 Pablo na tojo
weesĩ'rĩcã ĩ'agʉ̃, surara wiogʉre, ãpẽrã surarare werewĩ:

—Ã'rã a'tiwʉpʉ tojaticã, mʉsã ne ni'cʉ̃ catisome, niwĩ.

32 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, surara pe'e tiwʉ yucʉsʉacãrẽ dʉ'te'que darire
dʉtesurequeñocã'wã.

33 Bo'reque'ati dʉporo Pablo tiwʉpʉ nirãrẽ ba'adutiwĩ:

—Pʉa semana wa'a'a mʉsã cãrĩti, ba'atimirã mʉsã nirõ. 34 Tojo
weegʉ yʉ'ʉ mʉsã baanʉjã tutuato nígʉ̃, mʉsãrẽ ba'adutigʉti. Ne
cã'rõacã mʉsãrẽ mejẽcã wa'asome, niwĩ.

35 Tojo nitoja, Pablo pa̍rẽ mii, nipe'tirã ĩ'orõpʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'owĩ.
Be'ro cʉ̃ basu tigare deco me'rã pe'é, ba'awĩ. 36 Na cʉ̃ tojo ba'acã
ĩ'arã, na bʉjawetimi'quere du'u, na quẽ'rã e'catise me'rã ba'awã.
37 Ʉsã tiwʉpʉ sãñarã nipe'tirã doscientos setenta y seis niwʉ̃. 38 Na
ba'asĩ'rĩrõ põtẽorõ na ba'áca be'ro tiwʉpʉ sãñase trigo ajurire ti
maapʉ doqueñope'ocã'wã. Yucʉsʉ ca'rasãanemopjʉ tojato nírã tere
cõ'awã.

Yucʉsʉ nucũporopʉ sʉ'apeja'que ni'i

39 Bo'reque'aca be'ro tiwʉ da'rari masã nʉcʉ̃rõrẽ ĩ'abocawã.
¿No'opʉ niti? ni ĩ'amasĩtiwã. Na tojo ĩ'amasĩtimirã, opatucũ
nucũporo nirõrẽ ĩ'a, “Sõ'o bʉanʉjãrã, apetero weero basiocãma, to
majãarã”, niwã. 40 Tojo weerã todʉporo “Cõme pjĩrĩ wejeñe'epo'ato”
ni, na dʉ'te doqueño'que pjĩrĩrẽ dʉtesure dijowã. Apeye wajapjĩrĩ
pacare, autuse pjĩrĩ dʉ'te'que darire pãaca'ranʉ'cõwã. Na tojo
weetojaca be'ro ʉ'mʉtãrõpʉ nirĩ su'ti caserore wĩ'rõ ti caseropʉ ñe'e
miato nírã wejemorõ yoowã. Tojo weero tiwʉ nucũporo sumuto
pe'e nʉjãwʉ̃. 41 Nʉjã, ʉ̃'cʉ̃atiro nucũporo opa bu'a nirõpʉ sʉ'apeja
wa'awʉ. Wajamʉ'tãrõ pe'e nucũporopʉ opasĩo doquebi'peque'awʉ.
Ne sĩobʉrota basiotiwʉ. Tiwʉ auturo pe'e pã'cõrĩ pacase paaquẽocã,
bata wa'awʉ.

42 Tojo wa'acã ĩ'a, surara tiwʉpʉ bu'iri cʉorã na ñe'e'cãrãrẽ ne ni'cʉ̃
doqueñojã baadu'titicã'to nírã wẽjẽcã'sĩ'rĩmiwã. 43 Surara wiogʉ pe'e
Pablore yʉ'rʉosĩ'rĩgʉ̃, narẽ cã'mota'awĩ. Be'ro baamasĩrãrẽ sumutopʉ
baanʉjãmʉ'tãdutiwĩ. 44 Ãpẽrãrẽ taboa pjĩrĩ me'rã pa'sanʉjãdutiwĩ. Te
me'rã wa'atirã, tiwʉ cjase bata'que pjĩrĩ me'rã pa'sanʉjãdutiwĩ. Tojo
weetjĩrã, ʉ̃sã nipe'tirã yʉ'rʉpe'ticã'wʉ̃.

28

Pablo Malta nʉcʉ̃rõpʉ ní'que ni'i

1 Ʉsã nipe'tirã sumutopʉ nʉjãta, majãnʉ'cãca be'ro ʉ̃sã masĩwʉ̃, ti nʉcʉ̃rõ Malta wãmeticaro niwʉ̃. 2 Tocjãrã masã acoro pejacã yʉsʉacã ĩ'arã, ʉ̃sãrẽ añurõ pajaña'wã. Tojo weerã pecame'e wĩjãbosa, ʉ̃sãrẽ sõ'madutirã pijiowã. 3 Pablo quẽ'rã peca boposãse seegʉ wa'a, mitĩawĩ. Cʉ̃ tojo mitĩarĩ cura aña pecapʉ ní'cʉ asise uiwijatigʉ, Pablo ya omocãpʉ cũ'rĩ doqueyojawĩ. Topʉta wã'ñacã'wĩ. 4 Ti nʉcʉ̃rõcjãrã aña Pablo ya omocãpʉ wã'ñacã ĩ'arã, na a'tiro niwã:

—Ã'rĩ masã wẽjẽrĩ masʉ̃ nisami. Cʉ̃ dia pajiri maapʉ yʉ'rʉtoja'cʉ nimigʉ̃, cʉ̃ ña'arõ wee'que wapa wẽrĩgʉ̃sami, niwã.

5 Pablo pe'e añarẽ pecame'epʉ wejestequetĩawĩ. Cʉ̃rẽ ne mejẽcã wa'atiwʉ. 6 Na tocjãrã pe'e “Maata cʉ̃rẽ bipia wa'arosa'a”, nimiwã. “Bipiticãma, wãcũña marĩrõ bʉrʉque'a, wẽrĩa wa'agʉsami”, ni wãcũmiwã. Na yoacã yucuecũmí, cʉ̃rẽ mejẽcã wa'aticã ĩ'a, mejẽcã wãcũwã tja. “Ã'rĩ ʉmʉ mejẽta nisami. Marĩ ẽjõpeogʉ nígʉ̃ nisasami. Tojo weero cʉ̃rẽ aña cũ'rĩcã, ne mejẽcã wa'awe'e”, niwã.

7 Ʉsãrẽ tojo wa'a'caro ti nʉcʉ̃rõ wiogʉ Publio wãmetigʉ ya di'ta pʉ'toacã niwʉ̃. Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ cʉ̃ ya wi'ipʉ cãrĩdutigʉ pijiawĩ. I'tia nʉmʉ ʉ̃sã cʉ̃ ya wi'ipʉ nise nʉmʉrĩrẽ ʉ̃sãrẽ añurõ weewĩ. 8 Titare Publio pacʉ ujaque, yoja dutitigʉ cãjĩwĩ. Pablo cʉ̃ cãjĩrõpʉ sãjãa, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosa, cʉ̃ dʉpoapʉre ñapeowĩ. Tojo wee cʉ̃rẽ yʉ'rʉcã weewĩ. 9 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, ti nʉcʉ̃rõpʉ nirã̃ dutitirã na ye dutire yʉ'rʉodutirã cʉ̃ tiropʉ a'tiwã. Nipe'tirã na ye dutire yʉ'rʉono'wã. 10 Ti nʉcʉ̃rõcjãrã ʉ̃sãrẽ peje apeyenojõ o'owã. Be'ropʉ ʉ̃sã yucʉsʉpʉ wa'arã, pu'etiatje quẽ'rãrẽ o'owã.

11 Ʉsã ti nʉcʉ̃rõpʉre i'tia mujĩpũ niwʉ̃. Be'ro Alejandría wãmetiri macã cjãwʉ̃ me'rã wa'awʉ tja. Tiwʉ topʉ pu'ecʉ tõ'o nínicaro niwʉ̃ yujupʉ. Tiwʉ yucʉsʉẽ'quẽapʉ ãpẽrã masã ẽjõpeosetirã Cástor, Pólux wãmetirã queose na paateõ'o'que wã'ñawʉ̃. 12 Maltapʉ ní'cãrã wija, Siracusa wãmetiri macã cja petapʉ ejawʉ. Topʉ i'tia nʉmʉ tojáníwʉ̃. 13 Be'ro Regio wãmetiri macãpʉ wa'arã, sumutopʉ nʉjãwʉ̃. Topʉ eta, ni'cã nʉmʉ be'ro ʉ̃sã wa'aro pe'eta wĩ'rõ wẽowʉ̃. Tojo weerã ape nʉmʉ pe'e ejabaque'owʉ Puteoli wãmetiri macãpʉre. Topʉ eta, ʉ̃sã tiwʉpʉ sãña'cãrã dijawʉ. 14 Topʉre ãpẽrã Jesure ẽjõpeorãrẽ bocaejawʉ. Na ʉ̃sãrẽ “Ni'cã semana ʉ̃sã me'rã tojáníña”, niwã. Tojo weerã ʉ̃sã ni'cã semana to ni, be'ro Romapʉ wa'arã ma'apʉ yʉ'rʉawʉ tja. 15 Ãpẽrã Romacjãrã Jesure ẽjõpeorã ʉ̃sã Romapʉ wa'ase quetire tʉ'otojacãrã niwã. Tere tʉ'o, ʉ̃sãrẽ põtẽrĩrã etawã ma'apʉ Foro de Apio wãmetiri macãpʉ. Ãpẽrã quẽ'rã aperopʉ sijari masã na cãrĩrõpʉ Tres Tabernas wãmetiropʉ ʉ̃sãrẽ põtẽrĩwã. Pablo narẽ ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o, cʉ̃ basu quẽ'rã nemorõ e'cati, wãcũtutuase bocanemowĩ. 16 Ʉsã Romapʉ etáca be'ro surara wiogʉ Julio a'tiro weewĩ. Bu'iri cʉorã cʉ̃ mia'cãrãrẽ tocjãrã bu'iri cʉorãrẽ co'terã wiogʉpʉre wiawĩ. Pablo pe'ere ape wi'ipʉ ni'cʉ̃ surara cʉ̃rẽ du'tiri nígʉ̃ co'teacjʉ me'rã cũuwĩ.

Pablo Romapʉ ní'que ni'i

17 I'tia nʉmʉ ʉ̃sã Romapʉ etáca be'ro Pablo ti macãcjãrã judío masã
wiorãrẽ pijiowĩ. Be'ro cʉ̃ tiropʉ na ejacã ĩ'a, narẽ a'tiro niwĩ:
—Yʉ'ʉ acawererã, ne cã'rõacã mejẽcã weetiwʉ marĩ acawererãrẽ.
Ne marĩ ñecʉ̃sʉmʉapʉ weeseti'quere "Tojo niwe'e", nitiwʉ. Tojo
weetimicã, marĩ acawererã Jerusalẽpʉ yʉ'ʉre ñe'e, romano masã
wiorãpʉre o'owã. 18 Na romano masã wiorã yʉ'ʉre sẽrĩtiña'a, cʉ̃rẽ
wẽjẽrõʉa'a nise bu'irire bocatitjĩarã, du'usĩ'rĩmiwã. 19 Na judío masã
pe'e pũrĩcã yʉ'ʉre ne du'uwĩrõrõ ʉatiwã. Tojo weegʉ yʉ'ʉ "Wiogʉ
Augusto Romacjʉ̃pʉta beseato", niwʉ̃. Ne yʉ'ʉ acawererãrẽ weresãgʉ̃
mejẽta, yʉ'ʉ ʉaro me'rã a'tiapʉ. 20 Yʉ'ʉ tojo weetjĩagʉ̃, mʉsã me'rã
ucũgʉ̃ti nígʉ̃, diacjʉ̃ masĩato nígʉ̃ mʉsãrẽ pijioapʉ. Marĩ judío masã
yoacã yucue'cʉ a'titojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristo wãmetimi. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ
ẽjõpeose ye bu'iri a'te dari cõme dari me'rã dʉ'teno'cʉ ni'i, niwĩ Pablo.
21 Na cʉ̃rẽ niwã:
—Ʉsã ne ni'cã papera pũrĩ judío masã Judeacjãrã na ojao'oca pũrĩrẽ
ñe'ewe'e. Mʉ'ʉ ye cjasere tʉ'owe'e. To Judeacjãrã a'topʉ sijarã
etarã, ne ña'arõ ucũ weresãtiwã mʉ'ʉrẽ. 22 Ʉsã a'te dia'cʉ̃rẽ masĩ'i.
Nipe'tirocjãrã "Jesure ẽjõpeose ña'a ni'i", ni ucũma. Tojo weerã ʉ̃sã
mʉ'ʉ ẽjõpeosere tʉ'osĩ'rĩsa'a, niwã.
23 Tojo níca be'ro na ni'cã nʉmʉ tere ucũatji nʉmʉrẽ besewã.
"Ti nʉmʉ a'tirãti" ni, wa'a wa'awã. Ti nʉmʉ nicã pãjãrã masã
Pablo cãjĩrĩ wi'ipʉ etawã. Na nerẽpe'tica be'ro bo'reacã bu'enʉ'cã'cʉ,
téé ñamica'a bu'e na'itõ'oa wa'awĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ nipe'tirã wiogʉ nise
quetire bu'ewĩ. Jesucristore ẽjõpeoato nígʉ̃, Moisé cʉ̃ oja'quere, Õ'acʉ̃
ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'quere narẽ pũrõ ẽjõpeocã ʉagʉ
bu'eĩ'owĩ. 24 Ni'cãrẽrã cʉ̃ bu'esere ẽjõpeowã. Ãpẽrã ne ẽjõpeotiwã.
25 Na ni'cãrõnojõ wãcũti, ni'cãrẽrã topʉ duji'cãrã wã'cãnʉ'cãwijaari
cura Pablo narẽ niwĩ:
—Espíritu Santu diacjʉ̃ta ucũpĩ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃
Isaía me'rã ucũgʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉapʉre. A'tiro ni wereduticʉ niwĩ:
26-27 Ã'rã masãrẽ a'tiro ni weregʉ wa'aya:
"Mʉsã Õ'acʉ̃ ye cjasere teerã, ĩ'asĩ'rĩtirãsa'a.
Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosĩ'rĩtirã, diacjʉ̃ cjasere tʉ'osĩ'rĩtirãsa'a.
Tojo ẽjõpeotitjĩarã, yʉ'ʉre acobojose sẽrĩsome.
Tojo weerã mʉsãrẽ werecã, tʉ'orãsa'a, tʉ'orã pe'e.
Mejõ de'ro nirõ weesari, ni tʉ'omasĩsome.
Mʉsã añurõ yʉ'ʉ weesere ĩ'amirã, ĩ'amasĩsome", nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.
28 »Tojo weerã mʉsã tʉ'osĩ'rĩtise ye bu'iri Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose
quetire ni'cãcã me'rã judío masã nitirãrẽ wereno'rõsa'a. Na pe'e
añurõ tʉ'otʉ'sarãsama, niwĩ.
29 Pablo tere níca be'ro judío masã topʉ nirã̃ na basu
a'metu'tiwijaawã.
30 Pʉa cʉ̃'ma Pablo ti wi'i na waso, wapayedutica wi'ipʉre surara
cʉ̃rẽ co'tegʉ me'rã niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃rẽ ĩ'asijarãrẽ e'catise me'rã
narẽ põtẽrĩwĩ. 31 Uiro marĩrõ, wãcũtutuaro me'rã masãrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃
wiogʉ nisere, tojo nicã Jesucristo ye cjasere bu'enu'cũcã'wĩ. Ãpẽrã ne
cã'mota'aro marĩrõ tojo weewĩ.
Teófilo, mʉ'ʉrẽ tocã'rõta oja'a.
Luca

Pablo Romacjãrãrẽ oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo a'ti pũrĩrẽ Corintopʉ nígʉ̃, Romacjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ ne waropʉre Jesucristore ẽjõpeoticʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩgʉ̃ sirutucʉ niwĩ. Be'ro Õ'acʉ̃ Pablore dʉcayucã weecʉ niwĩ. Tojo wééca be'ro cʉ̃ Jesucristo ye quetire wereri masʉ̃ sãjãcʉ niwĩ.

Pablo Romacjãrã tiropʉ wa'asĩ'rĩcʉ nimiwĩ. Cʉ̃ a'ti pũrĩrẽ oja-caterore wa'aticʉ niwĩ yujupʉ. I'tia cʉ̃'ma be'ro na tiropʉre wa'acʉ niwĩ.

Cʉ̃ papera ojagʉ, a'tiro ojaseticʉ niwĩ. “Yʉ'ʉ Pablo mʉsãrẽ oja'a” nitojaca be'ro añudutiwʉacʉ niwĩ. Be'ro “Õ'acʉ̃rẽ mʉsã ye cjasere e'catise o'o'o”, nicʉ niwĩ. Tojo nicã “A'tere ʉasãgʉ̃, mʉsãrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a,” nicʉ niwĩ. Be'ropʉta “Õ'acʉ̃ ye añuse quetire a'tiro nirõ wee'e”, ni ojacʉ niwĩ. Yapapʉta majã añudutitʉosere ojacʉ niwĩ.

Pablo a'ti pũrĩrẽ marĩ nipe'tirã bu'iritirã ni'i nisere ojacʉ niwĩ. Tojo nicã Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ tojo nita basio'o nisere ojacʉ niwĩ. Apeye, Romacjãrãrẽ ni'cãrõ me'rã nisetidutigʉ, narẽ “Añurõ a'merĩ pajaña'ña, ejerisãjãse me'rã niña,” ni ojacʉ niwĩ.

Pablo Romacjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo mʉsã Roma wãmetiri macãcjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ oja'a. Jesucristo dutiro weewã'ñaco'tegʉ ni'i. Cʉ̃ yʉ'ʉre Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose quetire weredutigʉ besecũúwĩ.

2 Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã me'rã “Yʉ'ʉ masãrẽ yʉ'rʉogʉti”, ni wereyucʉ niwĩ. Tojo weerã te quetire tʉ'orã, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ojacãrã niwã. 3 Na oja'que marĩ wiogʉ Jesucristo Õ'acʉ̃ macʉ̃ ye queti ni'i. Cʉ̃ a'ti nucũcãpʉre marĩ weronojõ upʉtigʉ bajuacʉ niwĩ. Masʉ̃ nígʉ̃, dʉporocjʉ̃pʉ wiogʉ Davi pãrãmi nituriagʉpʉ nicʉ niwĩ. 4 Cʉ̃ marĩ weronojõ upʉtimigʉ̃, Õ'acʉ̃ macʉ̃ niyugʉ, ña'ase moogʉ̃ waro nicʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩca be'ro cʉ̃ pacʉ Espíritu Santu tutuaro me'rã cʉ̃rẽ wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Tojo weese me'rã masãrẽ yʉ'ʉ macʉ̃ nimi nisere ĩ'ocʉ niwĩ. 5 Cʉ̃ yʉ'ʉ Pablore añurõ wéégʉ, cʉ̃ ye quetire weredutigʉ besewĩ. Nipe'tiropʉ masã Jesucristore ẽjõpeoato nígʉ̃ tojo weewĩ. Ẽjõpeotjĩarã, cʉ̃ ʉaro weerãsama.

6-7 Mʉsã Romacjãrã quẽ'rã cʉ̃ tojo nino'cãrãta ni'i. Tojo weegʉ mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ mairãrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Õ'acʉ̃ Jesucristo yarã sãjãdutigʉ mʉsãrẽ besecʉ niwĩ. Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃, tojo nicã marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Pablo Romapʉ wa'asĩ'rĩmi'que ni'i

8 A'tere mʉsãrẽ weremʉ'tãgʉ̃ti. Nipe'tirocjãrãpʉ mʉsã Jesucristore ẽjõpeosere ucũse'sama. Tere tʉ'ogʉ, Jesucristo weetamuse me'rã Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. 9 Yʉ'ʉ ñubuesetirinʉcʉ̃ mʉsã ye cjasere

sẽrĩbosanu'cũcã'a. Yʉ'ʉ tojo weesere Õ'acʉ̃ “Diacjʉ̃ta tojo weemi”, nisami. Yʉ'ʉ añurõ ejeripõ'rãtise me'rã cʉ̃ ʉaro wee'e. Tere wéégʉ, añuse queti cʉ̃ macʉ̃ yere were'e. 10 Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃rẽ a'tiro sẽrĩnu'cũcã'a. “Mʉ'ʉ ʉaro nicã, yʉ'ʉre Romapʉ wa'adutigʉ du'uo'oya. Ti macãcjãrã mʉ'ʉrẽ ẽjõpeorãrẽ ĩ'asĩ'rĩsa'a”, ni sẽrĩ'i. Yoa wa'a'a yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'asĩ'rĩmi'caro. 11 Mʉsãrẽ nemorõ wãcũtutuacã ʉasãgʉ̃, Espíritu Santu yʉ'ʉre masĩse o'oro weronojõ mʉsãrẽ o'oturiasĩ'rĩsa'a. Tojo weegʉ topʉre wa'asĩ'rĩsa'a. 12 Mʉsãrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Marĩ pʉ́aperi a'merĩ weetamurãsa'a. Mʉsã yʉ'ʉ ẽjõpeocã ĩ'arã, nemorõ wãcũtutuarãsa'a. Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsã ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, mejãrõta weegʉsa'a.

13 Acawererã, mʉsãrẽ a'tere masĩcã ʉasa'a. Pejetiri mʉsã tiropʉ wa'asĩ'rĩmi'i. Apesecjãrãmarĩcã judío masã nitirã yʉ'ʉ Jesucristo ye quetire werecã, ẽjõpeowã. Mʉsã ya macãcjãrã quẽ'rãrẽ Jesucristore ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃, weregʉ wa'asĩ'rĩsa'a. Tojo weesĩ'rĩmicã, basiowe'e yujupʉ. 14 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye quetire nipe'tirãrẽ yʉ'ʉre weredutiwĩ. Yé uurãrẽ, uutirã quẽ'rãrẽ weredutiwĩ. Bu'e'cãrãrẽ, bu'eti'cãrãrẽ weredutiwĩ. 15 Tojo weegʉ mʉsã ya macãcjãrã Jesucristore ẽjõpeotirãrẽ cʉ̃ ye quetire pũrõ weresĩ'rĩsa'a.

Jesucristo ye quetire tʉ'orã cʉ̃rẽ ẽjõpeose ni'i

16 Masã Jesucristo ye quetire tʉ'orã, cʉ̃rẽ ẽjõpeonʉ'cãsama. Yʉ'ʉ masĩ'i, Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuaro me'rã nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉosami. Tojo weegʉ masãrẽ te quetire ne bopoyasãwe'e. Ne waro cʉ̃rẽ ẽjõpeorã judío masã nirãrẽ yʉ'rʉosami. Judío masã nitirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã quẽ'rãrẽ mejãrõta yʉ'rʉosami. 17 Te queti a'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, ni ĩ'asami. Jesucristore ẽjõpeorã dia'cʉ̃rẽ tojo ĩ'asami. Te cjasere Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃:

Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ “Añurã nima”, ni ĩ'asami.
Cʉ̃ me'rã ninu'cũrãsama, niwʉ̃.

Nipe'tirã masã bu'iritima nise ni'i

18 Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ masã ña'arõ weesetisere ĩ'agʉ̃, bu'iri da'resami. Ña'arõ weenu'cũrã diacjʉ̃ cjasere cã'mota'asama. Tojo weegʉ narẽ ʉpʉtʉ bu'iri da'resami. 19 Õ'acʉ̃ cʉ̃ nisetise masĩta basiosere masã añurõ masĩsama. Õ'acʉ̃ cʉ̃ basu tere masĩcã weecʉ niwĩ. 20 Marĩ Õ'acʉ̃ bajusere ĩ'atimirã, cʉ̃ wee'que me'rã cʉ̃ tutuasere, cʉ̃ nisetisere masĩno'o. Cʉ̃ tutuase, cʉ̃ nisetise ninu'cũcã'rõsa'a. Ne waro cʉ̃ a'ti turire weenʉ'cãcateropʉta cʉ̃ Õ'acʉ̃ ni'i nisere masĩno'o. Tojo weerã masã “Mʉ'ʉrẽ masĩtisa'a. Tojo weerã bu'iri moo'o”, nímasĩtisama. 21 Cʉ̃ nisetisere masĩmirã, cʉ̃rẽ ẽjõpeotisama. Ne cʉ̃rẽ e'catise o'otisama. No'o ʉaro wãcũma'a, siape me'rã nemorõ ña'arõ wãcũsãjãsama. 22 Na masĩyʉ'rʉa'a nimirã, tʉ'omasĩtirã dojosama. 23 Tojo weerã Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃rẽ ẽjõpeotisama. Na apeyenojõ masã yee'que boadijatje pe'ere ẽjõpeosama. Masã queose, mirĩcʉ̃a queose, wa'icʉrã queose, pĩrõa queosere yee, ẽjõpeosama. Ne waropʉta tere weemʉjãti, ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ mejãrõta weenu'cũma.

24 Na tojo wee'que bu'iri Õ'acʉ̃ na ña'arõ weesĩ'rĩsere weeato nígʉ̃ cõ'awã'cãcʉ niwĩ. Na bopoyose ña'asere a'merĩ weecãrã niwã. Tere

wéérã, na basu na upʉre dojorẽrã weecãrã niwã. 25 Diacjʉ̃ cjasere
ẽjõpeoboronojõ o'orã, mejõ nisoowioritima. Cʉ̃rẽ ẽjõpeoronojõ o'orã,
cʉ̃ da're'que a'ti nucũcã cjase pe'ere ẽjõpeoma. Õ'acʉ̃ nipe'tise
wee'cʉre e'catipeonu'cũcã'rõʉa'a. Tojota weeno'ato.

26 Õ'acʉ̃ bopoyose na ʉaripejasere weeato nígʉ̃ narẽ cõ'awã'cãcʉ
niwĩ. Numiapʉta ʉmʉa me'rã na weewʉasenojõrẽ na basu numia
se'saro ña'arõ weesama. 27 Ʉmʉa quẽ'rã na basu ña'arõ a'merĩ
weesama. Ʉmʉa numia me'rã weewʉasenojõrẽ du'urã, ʉmʉa se'saro
ʉaripeja, ña'arõ weesama. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ narẽ ña'arõ weese wapa,
bu'iri da'resami. Narẽ bu'iri da'regʉ, na upʉpʉre pi'eticã weesami.

28 Cʉ̃ wee'quere ĩ'amirã, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosĩ'rĩtisama. Tojo weegʉ
na wãcũma'asere weeato nígʉ̃ cõ'awã'cãcʉ niwĩ. Cʉ̃ narẽ cõ'acã,
totá na ña'arõ wee'quere nemopeosama. 29 Nipe'tise ña'arõ weesere
yʉ'rʉocã'sama. Pajaña'rõ marĩrõ ãpẽrãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩsama.
Apeyenojõ cʉomirã, cʉonemosãjãsĩ'rĩsama. A'te nipe'tise ña'asere
weesama. Doesama. A'mewẽjẽsama. A'metu'tisama. Weesoosama.
Ña'arõ weesĩ'rĩrõ bajuro ña'arõ weesama. Ucja, queti poosama.
30 Ãpẽrãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩrã, diacjʉ̃ nitimicã, weresãsama. Õ'acʉ̃rẽ
ʉatisama. Ãpẽrãrẽ ĩ'amuisama. "Yʉ'ʉ pe'e ãpẽrã yʉ'rʉoro
niyʉ'rʉnʉ'cã'a", nisama. Ña'asere weebocasama. Na pacʉsʉmʉarẽ
yʉ'rʉnʉ'cãsama. 31 Tʉ'omasĩtisama. Na "Weerãti" ní'quere weet-
isama. A'metu'tica be'ro aposĩ'rĩtisama. Na acawererãpʉreta
ma'itisama. Ãpẽrãrẽ pajaña'tisama. 32 Õ'acʉ̃ tojo weerãrẽ queoro
wéégʉ, "Pecame'epʉ cõ'abajuriogʉti", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo níca be'ro
nimicã, ña'arõ weenu'cũsama. Tojo nicã ãpẽrãrẽ ña'arõ weecã ĩ'arã,
"Añurõ wéérã, tojo weema", nisãjãsama.

2

Õ'acʉ̃ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regʉ, queoro weemi nise ni'i

1 Mʉsã ãpẽrãrẽ "Na ña'arã nima" ni, ĩ'abeseticã'ña. Mʉsã quẽ'rã na
weronojõ ña'arõ weesetisa'a. Na bu'iritima nírã, ʉ̃sã quẽ'rã bu'iriti'i
nírõnojõ wa'a'a mʉsãrẽ. Mʉsã ni'cãrõnojõ bu'iri cʉo'o. 2 Õ'acʉ̃ ña'arõ
weerãrẽ bu'iri da'regʉ, queoro weegʉ weemi nisere masĩno'o. 3 Mʉsã
ãpẽrãrẽ "Ña'arõ weema" nimirã, na weronojõta wee'e. Tojo weerã
"Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ bu'iri da'resome", niticã'ña. Da'regʉsami. 4 Ña'arõ
weemicã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ pajaña'gʉ̃, maata bu'iri da'retisami. Tojo
weerã mʉsã "Ʉsãrẽ bu'iri da'resome", nimisa'a. Tojo niwe'e. Mʉsã
ña'arõ weesere bʉjaweti dʉcayuato nígʉ̃ añurõ wee, maata bu'iri
da'retisami.

5 Cʉ̃ tojo weemicã, mʉsã ña'arõ weesere bʉjaweti dʉcayusĩ'rĩtisa'a.
Mʉsã siape me'rã ña'asere weenemorã, bu'iri da'resere see-
neocũunemorã wee'e. Be'ro masãrẽ bu'iri da'reatji nʉmʉ nicã, Õ'acʉ̃
uagʉ, mʉsãrẽ queoro bese, ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami. 6 Masã na
wee'quenʉcʉ̃rẽ queoro wapayegʉsami. 7 Õ'acʉ̃ a'tiro weerãrẽ cʉ̃
tiropʉ catinu'cũatjere o'ogʉsami. "Cʉ̃ me'rã dʉcayu ninu'cũrãsa'a"
nirãrẽ, tojo nicã cʉ̃ "Añurõ weeapʉ" nisere a'marãnojõrẽ o'ogʉsami.
Tojo nicã ape upʉ boatiri upʉ su'tiwetisĩ'rĩrãrẽ tojo o'ogʉsami. Na
catinu'cũsere ʉarã, añurõ weenu'cũrãsama.

8 Ãpẽrã pe'e Õ'acũrẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã, na ʉaro weesetisama. Di-
acjʉ̃ cjasere ʉatirã, ña'ase pe'ere weesirutusama. Õ'acũ ua, narẽ
ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami. 9 Nipe'tirã ña'arõ weesetirã pi'eti, ña'arõ
tʉ'oña'rãsama. Judío masãrẽ ne waro tojo wa'amʉ'tãrõsa'a. Judío
masã nitirã quẽ'rãrẽ mejãrõta wa'arosa'a. 10 Añurõ weesetirã pe'ere
Õ'acũ añurõ weegʉsami. Narẽ "Mʉsã añurõ weewʉ", nigʉ̃sami. Tojo
nicã ejerisãjãcã weegʉsami. Ne waro judío masãrẽ tojo ejerisãjãcã
weemʉ'tãgʉ̃sami. Judío masã nitirã quẽ'rãrẽ mejãrõta weegʉsami.
11 Õ'acũ judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ ĩ'a dʉcawaanʉ'cõtisami.

12 Judío masã nitirã Õ'acũ Moisére duti'quere masĩtisama. Na ña'arõ
wee'quere te dutise me'rã mejẽta Õ'acũ besegʉsami. Ña'arõ wee'que
wapa me'rã pe'e narẽ pecame'epʉ cõ'abajurio besegʉsami. Judío masã
pũrĩcã Õ'acũ Moisére duti'quere masĩsama. Tere masĩmirã, ña'arõ
weesama. Tojo weegʉ Õ'acũ náma te dutise me'rã na yʉ'rʉnʉ'cã'que
wapare bu'iri da'regʉsami. 13 Moisé dutisere tʉ'ose me'rã dia'cũ
Õ'acũ "Bu'iri marĩrã nima", nitisami. Cũ dutisere weerã pe'ere "Bu'iri
marĩrã nima", nisami. 14 Judío masã nitirã Moisé dutisere moomirã,
na añurõ wéérã, Õ'acũ dutisereta weerã weema. Na basu Moisé
dutisere masĩrã weronojõ weesama. 15 Añurõ weese me'rã na diacjʉ̃
wãcũsere ĩ'osama. Moisé dutisere masĩrã weronojõ nima. Tojo
weerã queoro weetíca be'ro ña'arõ tʉ'oña'sama. Añurõ wééca be'ro
bu'iri moorã tʉ'oña'sama. 16 Yʉ'ʉ Jesucristo ye quetire wereronojõta
a'tiro wa'arosa'a. Õ'acũ masãrẽ bu'iri da'reatji nʉmʉ nicã, nipe'tirã
wãcũsere, ãpẽrã ĩ'atiropʉ weesere besegʉsami. Jesucristo ña'arõ
wãcũrãrẽ, ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regʉsami. Añuse wãcũrãrẽ, añurõ
weerãrẽ añurõ weegʉsami.

Õ'acũ Moisére dutise cũu'que ni'i

17 Mʉsã a'tiro wãcũmisa'a: "Ʉsã judío masã Õ'acũ Moisére dutise
cũu'quere ẽjõpeorã ni'i. Õ'acũ yarã ni'i. Tojo weerã judío masã nitirã
yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a", nimisa'a. 18 Tojo nicã a'tiro ninemosa'a.
"Ʉsã Õ'acũ ʉasenojõrẽ masĩ'i. Moisé duti'quere masĩyurã, ʉ̃sã
añuse dia'cũrẽ besemasĩ'i. 19 Caperi bajutirãrẽ tʉ̃awã'cãrã weronojõ
Õ'acũ yere masĩtirãrẽ bu'emasĩ'i. Na'itĩ'arõpʉ nirãrẽ sĩ'orã weronojõ
ña'arõ weerãrẽ añurõ weeduti'i", nisa'a. 20 "Moisé cũ duti'quere
cʉorã, diacjʉ̃ cjasere queoro masĩ'i. Tojo weerã tʉ'omasĩtirãrẽ,
Õ'acũ yere ne waro bu'ewã'cõrãrẽ bu'emasĩ'i", nimisa'a. 21 Mʉsã
"Ãpẽrãrẽ bu'emasĩ'i" nirãtirã, mʉsã basu pe'e bu'emʉ'tãrõʉa'a.
Ãpẽrãrẽ "Yajaticã'ña" nimirã, ãpẽrã yere yajasa'a. 22 Mʉsã, "Mʉsã
nʉmosãnumia, marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña", nisa'a. Tojo
nimirã, a'metãrãsa'a. "Queose yee'quere ẽjõpeoticã'ña" nimirã, narẽ
ẽjõpeose wi'seri cjasere yajasa'a. 23 "Ʉsã Moisé duti'quere cʉotjĩarã,
ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i", ni wãcũmisa'a. Tojo nimirã, tere weetirã, cũ
duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãrã wee'e. Tojo weerã ãpẽrãrẽ Õ'acũrẽ bujicã'cã
weerã wee'e. 24 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ mʉsã tojo weesere a'tiro
ojano'wʉ̃: "Mʉsã Õ'acũ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãse bu'iri judío masã
nitirã Õ'acũrẽ ña'arõ ucũsama", niwʉ̃.

25 Mʉsã Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũu'quere weecã, mʉsã judío masã
weesetise, õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ase wapati'i. Weeticãma, mʉsã
judío masã nise wapamarĩ'i. Tojo weerã cʉ̃ cũu'quere weetirã, judío
masã nitirã weronojõ tojacã'a. Õ'acʉ̃ yarã weronojõ nitisa'a. 26 Judío
masã nitirã õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ano'ña marĩma. Na Õ'acʉ̃
Moisére duti'quere wéérã, judío masã weronojõ nisama. Õ'acʉ̃ narẽ
"Yarã nima", nisami. 27 Mʉsã judío masã Õ'acʉ̃ Moisére duti'quere
cʉomi'i. Õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'amirã, cʉ̃ duti'quere weewe'e.
Ãpẽrã, judío masã nitirã õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'atimirã, tojo nicã
Õ'acʉ̃ Moisére duti'quere masĩtimirã, cʉ̃ dutisere weesama. Na tojo
weecã, mʉsã bu'iri cʉosere masĩno'o. 28 Judío masʉ̃ waro bu'ipʉ dia'cʉ̃
weesetitimi. Cʉ̃ upʉ dia'cʉ̃rẽ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ase mejẽta
ni'i. 29 Moisé dutisere yʉ'tigʉ mejẽta Õ'acʉ̃ yagʉ nimi. Espíritu Santure
wãcũse dʉcayuno'cʉ pe'e judío masʉ̃ waro nimi. Cʉ̃ta Õ'acʉ̃ yagʉ
nimi. Cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ "Añugʉ̃ nimi" ni ĩ'asami. Masã mejẽta tojo ĩ'asama.

3

1 Yʉ'ʉ tojo nicã tʉ'orã, mʉsã "¿To pũrĩcãrẽ judío masã nise wapa-
marĩsari? ¿Õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ase quẽ'rã wapamarĩsari?"
nisa'a. 2 Wapatiyʉ'rʉa'a. Ne warore a'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ judío masãrẽ
cʉ̃ ye quetire weedutigʉ, ãpẽrãrẽ weredutigʉ cũucʉ niwĩ. Tojo weero
judío masã nise wapati'i. Mʉsãrẽ a'tiro ninemogʉ̃ti. 3 Ãpẽrã judío
masã Õ'acʉ̃ ucũsere ẽjõpeotisama. Na tojo ẽjõpeotimicã, Õ'acʉ̃ narẽ
cʉ̃ "Tojo weegʉti" ní'quere "Weewe'e", nitisami. 4 Õ'acʉ̃ nipe'tise cʉ̃
"Weegʉti" ní'quere queoro weegʉsami. Marĩ nipe'tirã nisoosepijarã
nimicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ ní'caronojõta queoro weegʉsami. Õ'acʉ̃rẽ cʉ̃ ye queti
ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃:

Õ'acʉ̃, mʉ'ʉ ucũsere "Diacjʉ̃ta ni'i", nino'o.
Mʉ'ʉrẽ nisoose marĩ'i.
Tojo weero mʉ'ʉrẽ ãpẽrãpʉre ne weresãta basiowe'e.
Na weresãcãma, yʉ'rʉwetimʉjãgʉ̃sa'a, ni ojacʉ niwĩ dʉporocjʉ̃pʉ.

5 Tere tʉ'orã, ãpẽrã a'tiro nima'asama. "Ʉsã ña'arõ weecã,
Õ'acʉ̃ añurõ weesere nemorõ ĩ'ono'rõsa'a." ¿To pũrĩcãrẽ "Õ'acʉ̃
ʉ̃sã ña'arõ weesere bu'iri da'regʉ, queoro weetimi", nirã weesari?
6 Tojo niwe'e. Na tojo nise queoro nicãma, Õ'acʉ̃ ne ni'cʉ̃rẽ bu'iri
da'remasĩtibosami.

7 Apeyema ãpẽrã a'tiro ninemoma'asama. "Ʉsã nisoocã, Õ'acʉ̃
queoro ucũsere ĩ'ono'rõsa'a. Tojo weerã masã cʉ̃rẽ 'Añuyʉ'rʉami,
diacjʉ̃ ucũnu'cũgʉ̃ nimi', nirãsama. Tojo nicãma, ¿de'ro weegʉ Õ'acʉ̃
marĩrẽ 'Mʉsã ña'arõ weesebʉcʉrã ni'i', nisari? Cʉ̃ tojo nígʉ̃, queoro
weetimi", nisama. Na tojo nise nima'ase ni'i. 8 Na "Ʉsã ña'arõ weecã,
Õ'acʉ̃ añurõ weesere nemorõ masĩrãsama", nisama. Tojo weerã
"Añuse wa'ato nírã ña'asere weerã", nisama. Ãpẽrã yʉ'ʉre, yʉ'ʉ
me'rãcjãrãrẽ mejẽcã wãcũato nírã, "Pablo a'tere bu'emi", nisoosama.
Na tojo nisoose wapa Õ'acʉ̃ narẽ bu'iri da'regʉ, queoro weegʉsami.

Nipe'tirã bu'iritirã nima nise ni'i

9 ¿Marĩ judío masã ãpẽrã yʉ'rʉoro añurã niyʉ'rʉnʉ'cãti? Niwe'e.
Marĩ masĩtoja'a. Nipe'tirã judío masã, judío masã nitirã ña'arõ weerã
niyurã, ni'cãrõnojõ bu'iritirã dia'cʉ̃ ni'i. 10 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca
pũrĩpʉre marĩrẽ a'tiro niwʉ̃:
Ne ni'cʉ̃nojõpʉta añugʉ̃ marĩmi.
11 Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye cjasere tʉ'omasĩgʉ̃ marĩmi.
Ne ni'cʉ̃pʉta Õ'acʉ̃rẽ masĩsĩ'rĩgʉ̃, wãcũnʉrʉ̃tisami.
12 Nipe'tirã Õ'acʉ̃ yere du'urã, dojope'tia wa'asama.
Nipe'tirã ña'arõ weema.
Ne ni'cʉ̃nojõpʉta ãpẽrãrẽ añurõ weegʉ́ marĩmi.
13 Na ucũse masãpe susuripe weronojõ ni'i.
Ti pe ʉ̃rĩwijaasa'a.
Te ʉ̃rĩwijaase weronojõ masã ña'arõ ucũsama.
Nisoonu'cũsama.
Aña ʉseropʉ nímá cʉogʉ weronojõ pũrĩrõ ucũsama.
14 Ãpẽrãrẽ doja, ʉpʉtʉ tu'tisama.
15 Na masãrẽ wẽjẽcõ'asema ĩ'adu'ayʉ'rʉasama.
16 No'o na wa'aro masãrẽ ña'arõ weewã'cãsama.
Na yere dojorẽ, pajasecʉorã tojacã weesama.
17 Ãpẽrãrẽ ejerisãjãcã weesere moosama.
18 Õ'acʉ̃rẽ wiopesase me'rã ĩ'atisama.
Cʉ̃rẽ uitisama, ni ojano'wʉ̃.
19 Marĩ masĩ'i, Moisé cʉ̃ dutisere ʉ̃sã judío masãrẽ cũucʉ niwĩ.
Ʉsã te dutisere masĩmirã, tere weetirã, bu'iritirã tojasa'a. Cʉ̃ dutise
cũu'que a'tiro ni'i. Nipe'tirã judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ
bu'iritirã nima, ni masĩdutiro tojo ni'i. 20 Ne ni'cʉ̃ Moisé duti'quere
weepe'omasĩtisami. Tojo weegʉ "Moisé dutisere weepe'ocã, 'Õ'acʉ̃
yʉ'ʉre bu'iri marĩgʉ̃ nimi', nigʉ̃sami", nímasĩtisami. Moisé duti'que
marĩrẽ "Ña'arã ni'i", ni masĩdutiro cũuno'caro niwʉ̃.

Jesucristore ẽjõpeose me'rã yʉ'rʉrãsa'a nise ni'i

21-22 Ni'cãrõacãrẽ majã Õ'acʉ̃ marĩrẽ bu'iri marĩrã nicã weese
quetire ĩ'omi. Te quetire Moisé cʉ̃ duti'quere weetimirã, masĩno'o.
Marĩrẽ Jesucristore ẽjõpeose me'rã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre bu'iri marĩrã
nita basio'o. Dʉporopʉ Moisé, tojo nicã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ
masã Õ'acʉ̃ tojo weeatjere cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ojacãrã niwã.
Õ'acʉ̃ nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ "Bu'iri marĩrã, añurã nima",
nisami. Ne dʉcawaanʉ'cõtisami. 23 Marĩ nipe'tirã ña'arõ weerã
ni'i. Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉaronojõ weegʉ́ marĩmi. 24 Tojo nimicã, Õ'acʉ̃
marĩrẽ ma'ígʉ̃, cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ
wapayedutigʉ tojo weecʉ niwĩ. Tojo weero marĩ wapayetimicã, a'tiro
ni'i. Jesucristore ẽjõpeose me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Bu'iri marĩrã, añurã
nima", ni ĩ'asami. 25 Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ
wapayecã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩgʉ̃ dí o'mabʉro'que me'rã marĩ cʉ̃rẽ
ẽjõpeocã, acobojosami. Tere wéégʉ, Õ'acʉ̃ queoro cʉ̃ weesere ĩ'osami.
Dʉporocjãrãpʉre na ña'arõ weecã, Õ'acʉ̃ pajaña'gʉ̃, bu'iri da'reticʉ
niwĩ. Tojo tʉ'oña'cã'cʉ̃ niwĩ. 26 A'tiro nicãrẽ Jesucristo marĩ ña'arõ
wee'quere wẽrĩ wapaye'que me'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃ queoro weesere ĩ'osami.

Mejãrõta tja cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ bu'iri marĩrã, añurã wa'acã weesami.
27 Tojo weerã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre marĩ basu “Añurã ni'i”, nímasĩtisa'a.
Moisé duti'quere wéérã mejẽta, añurã ni'i. Jesucristore ẽjõpeocã pe'e,
Õ'acʉ̃ marĩrẽ “Añurã nima”, ni ĩ'asami. 28 Tojo weerã a'tiro nímasĩ'i.
Marĩ Jesucristore ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ “Bu'iri marĩrã nima”, ni ĩ'asami.
Moisé duti'quere weecã mejẽta, tojo wa'a'a.
29 Õ'acʉ̃ judío masã wiogʉ se'saro nitimi. Judío masã nitirã
quẽ'rãrẽ wiogʉ nimi. 30 Nipe'tirã ni'cʉ̃rẽta Õ'acʉ̃tima. Cʉ̃ judío masã
Jesucristore ẽjõpeorãrẽ “Bu'iri marĩrã, añurã nima”, nisami. Cʉ̃rẽ
ẽjõpeorã judío masã nitirã quẽ'rãrẽ mejãrõta nisami. 31 ¿To pũrĩcãrẽ
marĩ “Jesucristore ẽjõpeose me'rã Moisé duti'que pe'ere wapamarĩ'i”,
nirã weeti? Niwe'e. A'tiro pe'e wee'e. Marĩ “Jesucristore ẽjõpeose
me'rã Õ'acʉ̃ Moisére duti'quere wapatirota wee'e”, nino'o.

4

Abrahã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'que ni'i

1 Ni'cãrõacã mʉsãrẽ Abrahã marĩ ñecʉ̃ ye quetire weregʉti. Mʉsã
masĩrõnojõta cʉ̃ judío masʉ̃ nimʉ'tã'cʉ nicʉ niwĩ. 2 Õ'acʉ̃ Abrahã
weesere ĩ'agʉ̃ mejẽta, cʉ̃rẽ “Añugʉ̃ nimi”, nicʉ niwĩ. Tojo nicãma,
Abrahã cʉ̃ añurõ wee'que wapa “Yʉ'ʉ añugʉ̃ ni'i”, nímasĩbopĩ. Õ'acʉ̃
ĩ'orõpʉ pe'ere tojo nita basiowe'e. 3 Cʉ̃ ẽjõpeocã pe'e, cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃
“Bu'iri marĩmi”, nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro
ojano'wʉ̃:

Abrahã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocʉ niwĩ.
Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ “Añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃ nimi”, nicʉ niwĩ.

4 Queose me'rã mʉsãrẽ weregʉti. Ni'cʉ̃ apeyenojõ da'racã, cʉ̃rẽ
wapayerã, tojo o'orã mejẽta weema. Cʉ̃ da'ra'que wapa wapayerã
weema. 5 Õ'acʉ̃ pe'e tojo weetimi. Marĩ añurõ weese wapa mejẽta
“Bu'iri marĩrã, añurã nima”, nisami. Cʉ̃rẽ ẽjõpeocã pe'ere, tojo
nisami. Masã ña'arõ weerãrẽ yʉ'rʉweticã weegʉ́ nimi. 6 Dʉporocjʉ̃pʉ
Davi quẽ'rã yʉ'ʉ ní'caronojõta nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ masã weesere
ĩ'atimigʉ̃, cʉ̃rẽ ẽjõpeocã, “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, nisami. Tojo
nino'rãnojõ e'catisama. 7 A'tiro ni ojacʉ niwĩ te cjasere:

No'o Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã'quere acobojono'cãrã e'catima.
Tojo nicã ña'arõ weesere cõ'ano'cãrã e'catima.

8 No'o Õ'acʉ̃ “Ã'rĩ bu'iri marĩgʉ̃ nimi”, nino'gʉ̃nojõ cʉ̃ quẽ'rã e'catimi,
ni ojacʉ niwĩ Davi.

9 Judío masã õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'a'cãrã dia'cʉ̃ e'catitisama.
Yejecõ'ano'ña marĩrã judío masã nitirã quẽ'rã e'catisama. Marĩ
Abrahã ye cjasere wãcũnemorã tja. Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeocã
ĩ'agʉ̃, “Añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃ nimi”, nicʉ niwĩ. 10 ¿De'ro nicã
Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ “Añugʉ̃ nimi”, nipari? Cʉ̃ õ'rẽcjʉ yapa caserore
yejecõ'ano'se dʉporo Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ “Añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃ nimi”,
nitojacʉ niwĩ. 11 Abrahã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoca be'ropʉ cʉ̃ õ'rẽcjʉ
yapa caserore yejecõ'acãrã niwã. Cʉ̃ yejecõ'ano'se me'rã Õ'acʉ̃
cʉ̃rẽ todʉporopʉ “Mʉ'ʉ añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃ ni'i” ní'quere masĩcʉ

niwĩ. A'tiro wéégʉ, Abrahã nipe'tirã ẽjõpeorã ñecʉ̃ tojacʉ niwĩ. Na ẽjõpeose me'rã Õ'acʉ̃ nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ “Añurã nima”, nicʉ niwĩ. Na õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'acã mejẽta, tojo nicʉ niwĩ. 12 Mejãrõta judío masãrẽ Abrahã na ñecʉ̃ nimi. Na õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'acã mejẽta, na Abrahã weronojõ ẽjõpeorãta cʉ̃ pãrãmerã nima. Abrahãmarĩcã cʉ̃ yejecõ'ano'se dʉporo Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotojacʉ niwĩ.

Abrahã ẽjõpeose cʉoyucã, Õ'acʉ̃ “Tojo weegʉti” ní'que queoro wa'acaro niwʉ̃

13 Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ “Mʉ'ʉrẽ, mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarãrẽ a'ti di'tare o'ogʉti”, nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutisere wééca be'ro mejẽta tojo nicʉ niwĩ. Abrahã cʉ̃rẽ ẽjõpeocã pe'e, cʉ̃rẽ “Añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃ nimi”, nicʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ “A'ti di'tare o'ogʉti”, nicʉ niwĩ. 14 Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutise cũu'quere weerã̃ dia'cʉ̃rẽ “Tojo weegʉti” ní'quere o'ocãma, marĩ ẽjõpeose wapamarĩbopã. Tojo nicã cʉ̃ Abrahãrẽ “Mʉ'ʉrẽ añuse o'ogʉti” ní'que wapamarĩyapaticã'bopã. 15 Marĩ Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũu'quere weepe'omasĩtisa'a. Tojo weegʉ cʉ̃ dutisere masĩmirã yʉ'rʉnʉ'cãcã, marĩrẽ bu'iri da'regʉsami. Te dutise marĩcã pũrĩcãrẽ, te dutisere yʉ'rʉnʉ'cãse marĩbopã.

16 Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã dia'cʉ̃rẽ Abrahãrẽ “Tojo weegʉti” ní'quere o'ogʉsami. Cʉ̃ marĩrẽ ma'itjĩagʉ̃, marĩ basu weetutuacã mejẽta, tere o'osami. Moisé dutise cũu'quere weerã̃ dia'cʉ̃rẽ o'osome. Nipe'tirã Abrahã weronojõ ẽjõpeorãrẽ o'ogʉsami. Abrahã nipe'tirã ẽjõpeose cʉorã ñecʉ̃ nimi. 17 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro niwʉ̃ Abrahãrẽ: “Mʉ'ʉrẽ peje cururicjãrã ñecʉ̃ sõrõwʉ̃”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Abrahã ẽjõpeocʉ niwĩ. Abrahã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre cʉ̃rẽ ẽjõpeoyugʉ, marĩ ñecʉ̃ nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ta nipe'tisere weemasĩpe'ocã'mi. Wẽrĩ'cãrãpʉreta masõsami. Cʉ̃ dutiro me'rã no'o marĩsepʉreta weebajurẽsami.

18 Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ “Mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarã pãjãrã nirãsama” nirĩ curare ne põ'rãmarĩcʉ niwĩ. Põ'rãmarĩmigʉ̃, Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ní'quere “Queoro weegʉsami”, ni ẽjõpeocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ ní'caronojõta peje cururicjãrã ñecʉ̃ wa'acʉ niwĩ. 19 Abrahã cien cʉ̃'marĩ wa'tero cʉocʉ niwĩ. Cʉ̃ nʉmo Sara quẽ'rã bʉcʉo waro nico niwõ. Tojo nimicã, Abrahã “Ʉsã põ'rãtimasĩtisa'a, bʉcʉrã waro ni'i”, niticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ní'caronojõ “Ʉsãrẽ põ'rãticã weegʉsami” nígʉ̃, cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'uticʉ niwĩ. 20 “Apetero weegʉ cʉ̃ ‘Weegʉti’ ní'quere weetisami”, niticʉ niwĩ. Tojo weronojõ o'ogʉ, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeonemocʉ niwĩ. Wãcũtutua, cʉ̃rẽ nicʉ niwĩ: “Añuyʉ'rʉami, tutuayʉ'rʉgʉ nimi”, nicʉ niwĩ. 21 “Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre cʉ̃ ‘Weegʉti’ nisere weemasĩpe'ocã'sami”, ni ẽjõpeocʉ niwĩ. 22 Cʉ̃ tojo ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ, “Añugʉ̃, bu'iri marĩgʉ̃ nimi”, nicʉ niwĩ.

23 Õ'acʉ̃ tojo ní'quere Abrahã dia'cʉ̃rẽ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ojano'ticaro niwʉ̃. 24 Marĩ quẽ'rãrẽ ojano'caro niwʉ̃. Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocã, Abrahãrẽ ní'caronojõta marĩrẽ “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, nisami. Cʉ̃ta marĩ wiogʉ Jesú wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. 25 Jesú marĩ

ña'arõ wee'que wapare wẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽ́rĩ́ca be'ro Õ'acʉ̃ marĩrẽ bu'iri marĩrã tojadutigʉ cʉ̃rẽ masõcʉ niwĩ.

5

Marĩ bu'iritirã niwe'e nise cjase ni'i

1 Marĩ bu'iri cʉomi'cãrãrẽ marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ "Mʉsã añurã ni'i", ni ĩ'asami. Tojo weerã marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayeyucã, Õ'acʉ̃ me'rã wãcũque'tiro marĩrõ añurõ nicã'a. 2 Jesucristore ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, cʉ̃ me'rã niato nígʉ̃ yʉ'rʉosami. Cʉ̃ tiropʉ cʉ̃ añuyʉ'rʉagʉ nisere bu'ipejatamurãsa'a. Marĩrẽ "Añurõ weewʉ", nigʉ̃sami. Cʉ̃ tojo weegʉsami nírã, e'catise me'rã co'te'e.

3 Apeyema tja pi'etirã, e'catimasĩ'i. Marĩ pi'etirã, nemorõ wãcũtutuarãsa'a. 4 Marĩ wãcũtutuacã, Õ'acʉ̃ "Mʉsã añurõ weewʉ", nigʉ̃sami. Tere masĩrã, cʉ̃ marĩrẽ añurõ weeatjere wãcũrã, e'catiyutoja'a. 5 Õ'acʉ̃ Espíritu Santure marĩ me'rã ninu'cũdutigʉ o'ócʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃ me'rã nírã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere masĩno'o. Tere masĩrã, "Queorota marĩrẽ 'Añurõ weegʉti' ní'quere weegʉsami", nino'o.

6 Õ'acʉ̃ marĩrẽ marĩ basu de'ro yʉ'rʉta basioticã ĩ'acʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ besecatero ejacã, Jesucristo marĩ ña'arãrẽ wẽrĩbosacʉ niwĩ. 7 Marĩ pũrĩcã ne ãpẽrãrẽ wẽrĩbosasĩ'rĩtisa'a. No'o ni'cʉ̃ queoro weegʉ́ nimicã, ne wẽrĩbosamasĩtisa'a. Apetero weegʉ ni'cʉ̃ añugʉ̃ warore wẽrĩbosagʉ, wẽrĩbosabosami. 8 Õ'acʉ̃ pũrĩcã marĩ ña'arã nimicã, cʉ̃ ma'isere ĩ'ocʉ niwĩ. Tere ĩ'ogʉ̃, Jesucristore marĩrẽ wẽrĩbosacã weecʉ niwĩ. 9 Jesucristo marĩrẽ wẽrĩbosase me'rã cʉ̃ ye dí o'mabʉrose me'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃ ĩ'orõpʉre marĩrẽ bu'iri marĩrã tojacã weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ Jesucristo me'rãta tja nemorõ weetamugʉ̃sami. Õ'acʉ̃ masãrẽ bu'iri da'reri nʉmʉ nicã, marĩrẽ yʉ'rʉweticã weegʉsami. Marĩrẽ bu'iri da'resome. 10 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ʉatirã nimicã, cʉ̃ macʉ̃rẽ marĩrẽ wẽrĩbosacã weecʉ niwĩ. Jesucristo wẽ́rĩ́gʉ̃ dí o'mabʉrose me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ me'rãcjãrã sãjãcã weecʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ me'rãcjãrã niyurã, a'tiro masĩ'i. Jesucristo wẽrĩ, cʉ̃ masã'que me'rãma majã marĩ bu'iri da'reno'bo'cãrãrẽ yʉ'rʉcã weegʉsami. 11 Apeyema tja marĩ wiogʉ Jesucristo me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere wãcũrã, e'catiyʉ'rʉa'a. Marĩ cʉ̃ wẽrĩ'que me'rã Õ'acʉ̃ yarã sãjã'a.

Adã̃, tojo nicã Jesucristo queti ni'i

12 Ni'cʉ̃ ʉmʉ Adã̃ wãmetigʉ me'rã ña'arõ weese nʉ'cãcaro niwʉ̃. Te me'rã wẽrĩse bajuanʉ'cãcaro niwʉ̃. Nipe'tirã masãnʉcʉ̃pʉre marĩ ña'arõ weerã̃ niyucã, pẽ'rĩpejape'tia wa'acaro niwʉ̃. Tojo weero a'ti ʉmʉcopʉre wẽrĩse se'sape'tia wa'apã. 13 Masã Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũuatji dʉporopʉ ña'asere weetojacãrã niwã. Na ña'arõ weemicã, Õ'acʉ̃ dutise marĩyucã, cʉ̃ narẽ "Yʉ'ʉ dutise cũu'quere yʉ'rʉnʉ'cã'a", niticʉ niwĩ. Narẽ bu'iri da'reticʉ niwĩ. 14 Tojo nimicã, Adã̃ be'rocjãrã téé Moisé nícaterocjãrãpʉ wẽrĩcãrã niwã. Na Adã̃ Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cã'caronojõ weetimirã, ña'arõ wee'que wapa wẽrĩcãrã niwã.

Adã̃ dʉ'pocã̃ticʉ niwĩ ña'arõ weesere. Jesucristo pe'e a'ti turipʉ a'tigʉ, añurõ weesere cʉ̃ quẽ'rã dʉ'pocã̃ticʉ niwĩ.

15 Marĩ Adã̃ yʉ'rʉnʉ'cã'quere, Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃ añurõ wee'quere a'tiro nímasĩ'i. Adã̃ ni'cʉ̃ cʉ̃ yʉ'rʉnʉ'cã'que bu'iri nipe'tirã wẽrĩsirutuma. Õ'acʉ̃ pe'e marĩrẽ ma'ígʉ̃, añubutiaro weemi. Marĩ wapayetimicã, ni'cʉ̃ ʉmʉ Jesucristo me'rãta tja nipe'tirãrẽ añubutiaro weemi. Pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ cʉ̃ me'rã catinu'cũcã weemi. 16 Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ wee'quere, ni'cʉ̃ ʉmʉ Adã̃ cʉ̃ ña'arõ wee'quere "A'tiro ni'i", ninemomasĩ'i. Adã̃ ni'cãtiacã cʉ̃ yʉ'rʉnʉ'cã'que me'rã marĩ nipe'tirãrẽ bu'iritirã tojacã weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉose pe'e a'tiro ni'i. Marĩ pejetiri yʉ'rʉnʉ'cãmicã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, bu'iri marĩrã, añurã tojacã weecʉ niwĩ. Marĩ wapayetimicã, tojo weecʉ niwĩ. 17 Ni'cʉ̃ yʉ'rʉnʉ'cã'que me'rã wẽrĩse se'sa wa'apã. Tojo weero Jesucristo wẽrĩ'que pe'e totá yʉ'rʉoquejo'o. Õ'acʉ̃ marĩrẽ pajaña'gʉ̃, wapayetimicã, marĩrẽ bu'iri marĩrã tojacã weecʉ niwĩ. Jesucristo ni'cʉ̃ me'rãta tja marĩrẽ ʉ'mʉsepʉ catinu'cũatjere o'ocʉ niwĩ.

18 Ni'cãtiacã Adã̃ yʉ'rʉnʉ'cã'que me'rã nipe'tirã bu'iri da'reno'ajã tojacãrã niwã. Jesucristo queoro wéégʉ, cʉ̃ wẽrĩse me'rã pe'e nipe'tirã bu'iri marĩrã tojata basio'o. Tojo nicã catinu'cũsere bocata basio'o. 19 A'tiro ni'i. Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã'que me'rã nipe'tirã cʉ̃ be'rocjãrã marĩ quẽ'rã ña'arã ni, bu'ipejasirutu'u. Mejãrõta tja ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'tigʉ Jesucristo me'rã nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ Õ'acʉ̃ "Añurã, bu'iri marĩrã nima", nisami.

20 Õ'acʉ̃ Moisére dutise cʉ̃úgʉ̃, marĩ ña'arã ni'i nisere masĩdutigʉ cũucʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weemicã, ña'arõ weenemopeocãrã niwã. Õ'acʉ̃ pe'e ña'ase weenemocã, nemorõ pajaña'nemopeocʉ niwĩ. 21 Ña'arõ wee'que wapa wẽrĩse nipe'tirãpʉre se'sabi'acaro niwʉ̃. Te se'sa'caro weronojõ Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃ añurõ weese quẽ'rã se'sabi'acaro niwʉ̃. Marĩ wiogʉ Jesucristo wẽrĩse me'rã marĩrẽ añurã, bu'iri marĩrã tojacã weecʉ niwĩ. Tojo nicã cʉ̃ me'rã catinu'cũatjere o'ocʉ niwĩ.

6

Wẽrĩ'cãrã weronojõ nimi'cãrã Jesucristo me'rã yʉ'rʉono'o nise ni'i

1 Yʉ'ʉ ní'caronojõta ña'ase weenemocã, Õ'acʉ̃ nemorõ pajaña'nemopeosami. ¿To pũrĩcãrẽ marĩrẽ ma'ígʉ̃ pajaña'nemoato nírã ña'arõ weenu'cũrãsari? 2 Tojo niwe'e. Jesucristo curusapʉ wẽrĩcã, marĩ quẽ'rã cʉ̃ me'rã wẽrĩ'cãrã weronojõ wa'acãrã niwʉ̃. Wẽrĩ'cãrã, catirã na wee'quere weetisama. ¿De'ro weerã marĩ todʉporo ña'arõ wee'caronojõ weenu'cũbosaʉ? 3 Mʉsã masĩsa'a, marĩ Jesucristore ẽjõpeorã nitjĩarã, wãmeyeno'o. Wãmeyeno'rã, cʉ̃ wẽrĩ'quere bu'ipejatamurã weronojõ ni'i nisere ĩ'o'o. 4 Jesucristo wẽrĩ'ca be'ro yaano'cʉ niwĩ. Marĩ wãmeyeno'rã, cʉ̃rẽ yaa'caro weronojõ marĩ ña'arõ weesere du'ucãrã niwʉ̃. Marĩ pacʉ cʉ̃ tutuase me'rã Jesucristore wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ masõ'caro weronojõ marĩ quẽ'rãrẽ ape upʉ sãjãcã weecʉ niwĩ.

5 Marĩ Jesucristo me'rã niyurã, cʉ̃ wẽrĩ'quere bu'ipejatamu'cãrã weronojõ ni'i. Mejãrõta cʉ̃ wẽrĩ'cʉpʉ masã'caro weronojõ marĩ quẽ'rã

masãrãsa'a. 6 A'tiro masĩ'i. Marĩ todʉporopʉ ña'arõ niseti'quere Jesucristo wẽrĩse me'rã curusapʉ paabi'pecõ'ano'rõ weronojõ wa'acaro niwʉ̃. Marĩ ña'arõ wee'quere du'udutiro tojo wa'acaro niwʉ̃. Tojo weerã ña'asere weeticã'rõʉa'a. Marĩrẽ te wejeñe'enʉ'cõrõ weronojõ weewe'e majã. 7 Wẽrĩ'cʉpʉ cʉ̃ catigʉ ña'arõ wee'quere weetimimiba majã. Tojo weerã marĩ quẽ'rã cʉ̃ weronojõ te ña'arõ weesere yʉ'rʉweti'cãrãpʉ nírã, weeticã'rõʉa'a. 8 Marĩ Jesucristo me'rã wẽrĩbu'ipejatamu'cãrã niyurã, a'tiro masĩ'i. Cʉ̃ wẽrĩ masã'caro weronojõ marĩ quẽ'rã mejãrõta cʉ̃ me'rã cʉ̃ weronojõ masãrãsa'a. 9 Apeyere a'tiro masĩ'i. Jesucristo wẽrĩ'cʉpʉ masãcʉ niwĩ. Cʉ̃ ne wẽrĩnemosome. Cʉ̃rẽ wẽrĩse ne põtẽosome majã. 10 Jesucristo masã ña'arõ wee'que wapare wẽrĩbosagʉ, ni'cãtita wẽrĩcʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ majã cʉ̃ masãca be'ro Õ'acʉ̃ me'rã añurõ ninu'cũmi. 11 Te weronojõ marĩ Jesucristo me'rã wẽrĩ'cãrã weronojõ tʉ'oña'rã. Cʉ̃ yarã niyucã, ña'arõ weese marĩrẽ dutimasĩtisa'a majã. Tereta marĩrẽ yʉ'rʉotojacʉ niwĩ. Tojo weerã Õ'acʉ̃ ʉaronojõ weesetirã. Ña'asere weeticã'rã.

12 Marĩ upʉ boatji upʉre ña'ase weesĩ'rĩcã, cã'mota'arã. Ti upʉ ña'arõ ʉaripejasere weeticã'rã. 13 Marĩ ĩ'ase, ucũse, wãcũse nipe'tise marĩ upʉpʉ nise me'rã ña'arõ weeticã'rã. Ña'asere weeronojõ o'orã, Õ'acʉ̃ ʉaro weesetirã, marĩ upʉpʉ nisere cʉ̃pʉre o'orã. Wẽrĩ masã'cãrã weronojõ añuse pe'ere weerã. 14 Moisé duti'que doca nírã, tere weetirã, bu'iri da'reno'rãsama. Marĩ cʉ̃ dutise doca niwe'e. Õ'acʉ̃ marĩrẽ bu'iri da'reronojõ o'ogʉ, marĩrẽ ma'ígʉ̃, acobojocʉ niwĩ. Tojo weero ña'arõ weese marĩrẽ de'ro põtẽomasĩtisa'a.

Marĩ da'raco'terã weronojõ nise ni'i

15 “Marĩ Moisé dutise doca niwe'e. Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, acobojocʉ niwĩ”, ni'i. ¿To pũrĩcãrẽ marĩ ña'arõ weecã, añusari? Niwe'e. 16 Mʉsã masĩsa'a, marĩ apĩ dutiro wéérã, cʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'terã sãjãrã wee'e. Cʉ̃ marĩ wiogʉ tojagʉ weesami. Te weronojõ marĩ ña'asere wéérã, ña'ase weewã'ñaco'terã weronojõ nisa'a. Ña'arõ weese wapa wẽrĩsere bocarãsa'a. Marĩ Õ'acʉ̃ dutiro wéérã pũrĩcã, cʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'terã weronojõ ni'i. Marĩ cʉ̃ dutisere wéérã, ña'ase weero marĩrõ nirãsa'a.

17-18 Todʉporopʉ mʉsã ña'asere wéérã, da'rawã'ñaco'terã weronojõ nicãrã niwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ ãpẽrã mʉsãrẽ Jesucristo ye quetire werecã tʉ'orã, añurõ ẽjõpeocãrã niwʉ̃. Tojo weerã ña'arõ weesere yʉ'rʉono'tjĩarã, añusere weewã'ña'a. Mʉsã tojo weecã wãcũgʉ̃, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. 19 Mʉsãrẽ tʉ'omasĩcã ʉagʉ, masã na ucũwʉasenojõ me'rã were'e. Mʉsã todʉporopʉre ña'asere mʉsã upʉre wiapecãrã niwʉ̃. Siape me'rã ña'arõ weedojacãrã niwʉ̃. Ni'cãrõacã pe'ere añusere wiarã, Õ'acʉ̃rẽ mʉsã upʉre wiaya. Cʉ̃ me'rã nibutiarã, siape me'rã cʉ̃ ʉaro dia'cʉ̃rẽ weeya.

20 Mʉsã todʉporopʉre ña'arõ weewã'ñarã, ña'ase dutise doca níni'wʉ̃ yujupʉ. Tojo weerã añurõ weeroʉasato nirõ marĩrõ nicã'wʉ̃. 21 Mʉsã ña'arõ wéérã, ¿ñe'enojõ añusere bocari? Todʉporopʉre mʉsã ña'arõ wee'quere wãcũrã, ni'cãrõacãrẽ bopoyasa'a. Te ña'arõ wee'que wapare pecame'epʉ bu'iri da'reno'bopã. 22 Ni'cãrõacãrẽ majã marĩ ña'arõ weesere yʉ'rʉweti'cãrãpʉ ni'i. Ña'arõ weese doca

niwe'e. Õ'acʉ̃ dutisere da'rawã'ñaco'terã ni'i. Te pũrĩcã añurõ yapatisa'a. Marĩ, marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ me'rã ni'i. Siape me'rã cʉ̃ ʉaronojõ wéérã, añuse, cʉ̃ tiropʉ catinu'cũsere bocarãsa'a. 23 Ña'arõ wee'que wapare pecame'epʉ bu'iri da'reno'o, wẽrĩdojasere bocano'sa'a. Õ'acʉ̃ marĩrẽ wapamarĩrõ o'ose pe'e catinu'cũatjere bocatje ni'i. Marĩ wiogʉ Jesucristo me'rã tere o'ogʉsami.

7

Omocã dʉ'tese cjase queose ni'i

1 Acawererã, mʉsã Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũu'quere masĩsa'a. Marĩ catiri ʉmʉcopʉ dia'cʉ̃rẽ te duti'quere yʉ'tisa'a. 2 Queose me'rã mʉsãrẽ weregʉti. Marĩrẽ duti'que a'tiro ni'i. Ni'cõ omocã dʉ'te'co co marãpʉ catiro ejatuaro cʉ̃ nʉmo nimo. Cʉ̃ wẽ́rĩ́ca be'ro na dʉ'te'que pe'tia wa'asa'a. Co marãpʉ moogõ tojasamo tja. 3 Co marãpʉ catimicã, apĩrẽ nʉorẽgõ, ña'arõ weego weesamo. Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãgõ weesamo. Co marãpʉ wẽ́rĩ́ca be'ro pũrĩcãrẽ apĩrẽ nʉorẽcã, ña'ase mejẽta ni'i. Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãtisamo.

4 Co marãpʉ wẽrĩ'caro weronojõ marĩrẽ ni'cãrõacãrẽ a'tiro wa'a'a. Todʉporopʉre Moisé duti'quere yʉ'tini'wʉ̃ yujupʉ. Jesucristo cʉ̃ wẽrĩcã, marĩ quẽ'rã wẽrĩ'cãrã weronojõ wa'acãrã niwʉ̃. Tojo weerã Jesucristo wẽrĩse me'rã marĩ Moisé dutise doca ní'quere du'uno'wʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ Jesucristo wẽrĩ masãse me'rã cʉ̃ yarã ni'i. Marĩrẽ Õ'acʉ̃ ʉaro weeato nígʉ̃, cʉ̃ yarã sãjãcã weecʉ niwĩ. 5 Todʉporopʉ marĩ tʉ'sasenojõ ña'asere ʉaripejawʉ. Moisé duti'quere marĩrẽ cã'mota'acã, weeya nírõnojõ wa'awʉ. Nipe'tise marĩ upʉpʉ nise me'rã marĩ ña'arõ ʉaripejasere weewʉ. Te ña'asere wéérã, pecame'epʉ bu'iri da'reno'o, yapatidijabopã. 6 Todʉporopʉ Moisé cʉ̃ dutise doca níni'wʉ̃ yujupʉ. Ni'cãrõacãrẽ majã marĩ Jesucristo me'rã nírã, Moisé dutise doca niwe'e. Tere yʉ'rʉweti'cãrãpʉ ni'i. Tojo weerã marĩ Espíritu Santu me'rã ape upʉ sãjã'a. Cʉ̃ weetamurõ me'rã Õ'acʉ̃ ʉaro weesetimasĩ'i.

Añurõ weesĩ'rĩmigʉ̃, ña'ase bu'iri põtẽotisa'a nise ni'i

7 ¿To pũrĩcãrẽ "Moisé duti'que ña'a ni'i", nirãsari? Niwe'e. Te dutise marĩcãma, yʉ'ʉ ña'agʉ̃ ni'i nisere masĩtibopã. Cʉ̃ dutise a'tiro ni'i. "Ãpẽrã yere ʉoticã'ña", ni'i. Te marĩcãma, yʉ'ʉ te ʉosere "Ña'ase ni'i", ni masĩtibopã. 8 Te dutise "Weeticã'ña" nimicã, yʉ'ʉ pe'ere nipe'tise no'o ʉaro ʉaripejasere weeya nírõnojõ wa'awʉ. Dutise marĩcãma, "Ña'ase ni'i", ni masĩno'ña marĩbopã.

9 Dʉporopʉ yʉ'ʉ Moisé duti'quere sõ'owaro masĩtigʉ, wãcũque'tiro marĩrõ nicã'miwʉ̃. "Añurõ weegʉ́ ni'i", ni wãcũmiwʉ̃. Be'ro te dutise masĩ́ca be'ro na'irõ ãpẽrã yere ʉoya nírõnojõ wa'awʉ. Yʉ'ʉ ña'arõ wéégʉ, "Ña'agʉ̃ ni'i", ni tʉ'oña'wʉ̃. 10 Marĩ Õ'acʉ̃ dutisere wéérã, añurõ nicã'bosa'a. Yʉ'ʉ pe'e te dutise de'ro weepe'omasĩtigʉ, bu'iritigʉ tojawʉ. Te dutise masãrẽ Õ'acʉ̃ me'rã añurõ tojacã weeboronojõ nírõ, yʉ'ʉ pe'ere bu'iritigʉ tojacã weewʉ. 11 Ña'ase yʉ'ʉpʉre nírõ, Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãcã weewʉ. Te ña'ase yʉ'ʉre nisoowioritique'awʉ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ te dutise niyucã, ña'arõ wéégʉ, bu'iritigʉ tojawʉ. Õ'acʉ̃ me'rã a'pepũrĩgʉ̃ tojawʉ.

12 Õ'acʉ̃ Moisére duti'que añuse warota ni'i. Diacjʉ̃ wereme'rĩcã'a.
Te dutise marĩ ye niatjere weetamu'u. 13 To pũrĩcãrẽ Õ'acʉ̃ dutise
añuse nimirõ, ¿de'ro weero marĩrẽ bu'iritirã tojacã weesari? Weet-
isa'a. Marĩ ña'ase wapa pe'e bu'iritirã tojasa'a. Tojo weero te dutise
añuse me'rã ña'asere "Ña'aseta ni'i", ni masĩno'o. Tojo weerã marĩ
ña'arõ wéérã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã wee'e nírã, marĩrẽ cʉ̃ bu'iri
da'reatje quẽ'rãrẽ masĩwʉ̃.

14 Marĩ masĩ'i, Moisé cʉ̃ duti'quere Espíritu Santu me'rã Õ'acʉ̃ta
cũucʉ niwĩ. Tojo weero añuse dia'cʉ̃ ni'i. Marĩ pe'e ña'arã
ẽjãnʉ'cãtjĩarã, ña'ase marĩpʉre nise doca ni'i. 15 Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ
weesĩ'rĩsere weewe'e. Yʉ'ʉ ne weesĩ'rĩtise pe'ere wee'e. Yʉ'ʉ a'tere
masĩtisa'a. De'ro weegʉ tojo weesasa'a. 16 Yʉ'ʉ weesĩ'rĩtise pe'ere
wéégʉ, a'tiro masĩ'i. "Õ'acʉ̃ dutise añuseta ni'i", ni'i. 17 Yʉ'ʉ mejẽta
ña'arõ wee'e. Yʉ'ʉpʉre ña'ase niyuro, yʉ'ʉre ña'arõ weecã wee'e.
18 Yʉ'ʉ añurõ weesĩ'rĩmigʉ̃, weepõtẽotisa'a. Tojo weegʉ a'tiro masĩ'i.
Yʉ'ʉpʉre ne añuse marĩ'i. 19 Añuse yʉ'ʉ weesĩ'rĩsere weeboronojõ
o'ogʉ, ña'ase yʉ'ʉ weesĩ'rĩtise pe'ere wee'e. 20 Yʉ'ʉ weesĩ'rĩtisere
wéégʉ, yʉ'ʉ basu mejẽta tojo wee'e. Yʉ'ʉpʉre ña'ase nise pe'e yʉ'ʉre
sʉ'ori wee'e.

21 Tojo weero a'tiro wa'a'a yʉ'ʉre. Yʉ'ʉ añurõ weesĩ'rĩcã, ña'ase
dia'cʉ̃ wa'awioriti'i. Ña'ase pe'e ʉ'mʉtãque'a'a. 22 Yʉ'ʉ basu pe'e
Õ'acʉ̃ dutisere tʉ'sayʉ'rʉami'i. 23 Tojo nimicã, ña'ase yʉ'ʉ upʉpʉ
nise pe'e ña'arõ weeduti'i. Yʉ'ʉ wãcũse me'rã añurõ weesĩ'rĩ'i.
Ña'arõ wéégʉ, añurõ weebo'quere weetisa'a. Tojo weero ña'arõ weese
yʉ'ʉre wejeñe'ese weronojõ ni'i. 24-25 Ña'arõ weesere du'umasĩtigʉ,
ña'abutiaro tʉ'oña'sa'a. ¿Noa yʉ'ʉre te ña'asere, bu'iritigʉ tojacã
weesere yʉ'rʉweticã weesari? Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta marĩ wiogʉ Jesucristo
me'rã yʉ'ʉre yʉ'rʉweticã weegʉsami. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise
o'o'o. Yʉ'ʉ ucũ'quere a'tiro neonʉ'cõ, weregʉti. Yʉ'ʉ basu Õ'acʉ̃
dutisere weesĩ'rĩmi'i. Tojo weesĩ'rĩmicã, ña'ase yʉ'ʉpʉre nise pe'e
yʉ'ʉre ña'arõ sʉ'ori wee'e.

8

Espíritu Santu weetamurõ me'rã Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nita basio'o nise ni'i

1-2 Jesucristo marĩrẽ ña'arõ niseti'quere yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ.
Tojo weerã ni'cãrõacãrẽ marĩ Jesucristo yarã bu'iri da'reno'some
majã. Espíritu Santu marĩrẽ Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nicã weemi.
Ni'cãrõacãrẽ Espíritu Santu dutisere wéérã, ña'arõ weewe'e. Tojo
weerã pecame'epʉ wa'asome. 3 Marĩ ña'arõ weerã̃ niyucã,
Moisé duti'que de'ro weepe'ota basiotipã. Moisé duti'que me'rã
yʉ'rʉmasĩwe'e. Õ'acʉ̃ pe'e yʉ'rʉomasĩmi. Cʉ̃ marĩ ña'arõ wee'quere
wẽrĩ wapayedutigʉ cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ marĩ ña'arõ
weerã̃ upʉtiro weronojõ upʉticʉ niwĩ. Ti upʉ me'rã wẽrĩgʉ̃,
ña'asere cõ'awapayepe'ocã'cʉ niwĩ. 4 Tere cõ'agʉ̃, marĩrẽ Õ'acʉ̃ dutiro
weemasĩato nígʉ̃, tojo weecʉ niwĩ. Marĩ ʉaro weesĩ'rĩsere weewe'e
majã. Ni'cãrõacãrẽ Espíritu Santu tutuaro me'rã cʉ̃ ʉaro weeseti'i.

5 Marĩ ʉaro weesĩ'rĩsere weesetirã, marĩ ʉasenojõ dia'cʉ̃rẽ
wãcũsa'a. Espíritu Santu me'rã nisetirã, cʉ̃ ʉasenojõ pe'ere weesa'a.
6 Marĩ ʉaronojõ dia'cʉ̃rẽ weesetirã, pecame'epʉ wa'arãsa'a. Espíritu
Santu ʉaronojõ wéérã, marĩ ejeripõ'rãpʉ añurõ tʉ'oña'a. Tojo nicã
Õ'acʉ̃ me'rã añurõ catinu'cũcã'rãsa'a. 7 Marĩ ʉaronojõ dia'cʉ̃rẽ
weesetirã, Õ'acʉ̃ me'rã a'pepũrĩrã weesa'a. Cʉ̃ dutiro ne weesĩ'rĩti, ne
weemasĩtisa'a. 8 Marĩ ʉaro weesetirã, Õ'acʉ̃rẽ e'caticã weemasĩtisa'a.
9 Marĩ ʉaro weesĩ'rĩsere weetisa'a majã. Ni'cãrõacãrẽ Espíritu
Santu marĩpʉre nimi. Tojo weerã cʉ̃ tutuaro me'rã cʉ̃ ʉaronojõ
wee'e. Espíritu Santu marĩ me'rã niticã, cʉ̃ ʉaro weetisa'a. Jesucristo
yarã nitisa'a. 10 Marĩ ña'arõ weese wapa marĩ upʉ boadijatji upʉ
ni'i. Tojo boadijatji upʉ nimicã, Jesucristo marĩpʉre niyucã, Õ'acʉ̃
marĩrẽ "Añurã, bu'iri marĩrã nima", ni ĩ'asami. Tojo weero marĩ
upʉ boamicã, marĩ ejeripõ'rã ʉ'mʉsepʉ catinu'cũcã'rõsa'a. 11 Õ'acʉ̃
Jesucristo wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Cʉ̃ta tja Espíritu Santu marĩpʉre
nicã, marĩ upʉ wẽ́rĩ́ca upʉre masõgʉ̃sami. Espíritu Santu tutuaro
me'rã tojo weegʉsami.
12 Tojo weerã acawererã, marĩ Espíritu Santure cʉorã, cʉ̃ dutisere
weeroʉa'a. Marĩ ʉaro weesĩ'rĩsenojõ pe'ere weeroʉasato niwe'e.
13 Marĩ ʉaro weesetirã, pecame'epʉ bu'iri da're bajuriono'rãsa'a.
Te ña'asere Espíritu Santu weetamurõ me'rã weedu'urã pũrĩcã,
catinu'cũrãsa'a.
14 Nipe'tirã Espíritu Santu wãcũse o'osere weesiruturãnojõ Õ'acʉ̃
põ'rã nima. 15 Õ'acʉ̃ Espíritu Santure marĩrẽ o'ócʉ niwĩ. Tojo weerã
ni'cãrõacãrẽ da'raco'terã na wiogʉre uirã weronojõ niwe'e. Marĩrẽ
Õ'acʉ̃ põ'rã sãjãcã weesami. Tojo weerã cʉ̃ weetamurõ me'rã marĩ
Õ'acʉ̃rẽ "Pacʉ", nímasĩ'i. 16 Espíritu Santu marĩ wãcũsepʉ "Õ'acʉ̃
põ'rã nitoja'a", ni tʉ'oña'cã weemi. 17 Marĩ Õ'acʉ̃ põ'rã niyurã, cʉ̃
"Yʉ'ʉ põ'rãrẽ añuse o'ogʉti" ní'quere ñe'erãsa'a. Jesucristo cʉ̃ pacʉ
o'oatjere ñe'egʉ̃sami. Marĩ quẽ'rã cʉ̃ me'rã tere ñe'erãsa'a. Marĩ
ni'cãrõacãrẽ Jesucristo pi'etisere bu'ipejatamurã, be'ropʉ cʉ̃ wiogʉ
nise quẽ'rãrẽ bu'ipejatamurãsa'a.

Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ weeatje cjase ni'i

18 Marĩ a'ti nucũcãpʉ pi'eti'i, pi'etirã. Be'ropʉ Õ'acʉ̃ marĩrẽ
ʉ'mʉsepʉ añusere o'oatjere wãcũcãma, ni'cãrõacã marĩ pi'etise mejõ
niseacã ni'i. 19 Be'ro ni'cã nʉmʉ Õ'acʉ̃ "Ã'rã yʉ'ʉ põ'rã nima.
Narẽ añuse o'ogʉti", nigʉ̃sami. Nipe'tise cʉ̃ wee'que ʉ'mʉarõ cjase,
a'ti turi cjase cʉ̃ tojo weeatjere masã apeyenojõrẽ ʉpʉtʉ ĩ'asĩ'rĩrõ
weronojõ co'tewapamo'o. 20-21 Ne waropʉre Õ'acʉ̃ wee'que añuse
dia'cʉ̃ nicaro nimiwʉ̃. Be'ro Adã́ Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã'que bu'iri
a'ti turi cjase doja wa'acaro niwʉ̃. A'ti turi basu dojoticaro niwʉ̃.
Õ'acʉ̃ nírõnojõta dojocaro niwʉ̃. Tojo weerã wa'icʉrã, yucʉpagʉ,
nipe'tise a'ti turi cjase boadijasa'a. Tojo boadijamicã, be'ropʉ añurõ
apogʉsami tja. Õ'acʉ̃ ni'cã nʉmʉ besecʉ niwĩ. Queoro ti nʉmʉ
nicã, cʉ̃ põ'rãrẽ añurã waro wa'ato nígʉ̃ dʉcayugʉsami. Apeye
cʉ̃ wee'que quẽ'rãrẽ dʉcayugʉsami. Tojo weecã, cʉ̃ ne waropʉ
wee'caro weronojõ añurõ nirõsa'a tja. Boadijasome majã. 22 Marĩ

a'tiro masĩ'i. Ni'cãrõacãpʉta nipe'tise Õ'acʉ̃ cʉ̃ wee'que boadijasere pe'ticã ʉaro, pũrĩsere tʉ'oña'rõ weronojõ tʉ'oña'a. Ni'cõ numio wĩ'magʉ̃ wʉago pũrĩse tʉ'oña'rõ weronojõ tʉ'oña'a. 23 A'ti ʉmʉco se'saro tere tʉ'oña'we'e. Marĩ Espíritu Santure cʉorã wiori quẽ'rã pi'eti'i. Be'ropʉ marĩrẽ dʉcayuatjere ʉpʉtʉ waro ñe'esĩ'rĩrã, pũrĩrõ tʉ'oña'rõ weronojõ yucue'e. Marĩ Espíritu Santure cʉocã, nipe'tise Õ'acʉ̃ "O'ogʉti" ní'quere o'ogʉsami. Be'ro Õ'acʉ̃ marĩrẽ, "Yʉ'ʉ põ'rã nima", nigʉ̃sami. Tócatero nicã, marĩrẽ ma'ma upʉ, ña'ase weetiri upʉre o'ogʉsami. 24 Marĩ Jesucristore ẽjõpeocã, marĩrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Cʉ̃ marĩrẽ be'ropʉ weeatjere co'te ẽjõpeo'o. Marĩ ĩ'a'quepʉre de'ro weeajã co'tenemobosaʉ. Ĩ'a'quepʉre co'teno'ña marĩ'i. 25 Marĩ ĩ'atise pũrĩcãrẽ co'te ẽjõpeorã, sojaro, caributiro marĩrõ co'teme'rĩcã'a.

26 Marĩ añusere weetutuatitjĩarã, Õ'acʉ̃rẽ "¿De'ro sẽrĩrõʉasari?" nímasĩtisa'a. Tere ĩ'agʉ̃, Espíritu Santu marĩrẽ weetamusami. Cʉ̃ basu marĩ ye niatjere Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosasami. Cʉ̃ tere sẽrĩbosagʉ, masã ucũta basiotise ʉserinojõ me'rã sẽrĩsami. 27 Õ'acʉ̃ ʉaronojõta Espíritu Santu marĩrẽ, cʉ̃ yarãrẽ sẽrĩbosasami. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ nipe'tise marĩ wãcũsere ĩ'abesepe'ogʉ, Espíritu Santu marĩrẽ sẽrĩbosasere masĩsami.

28 Õ'acʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ ʉaro weeato nígʉ̃ besecʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ a'tiro masĩ'i. Marĩ cʉ̃rẽ mairãrẽ weetamunu'cũcã'sami. Nemorõ cʉ̃ weronojõ wa'acã ʉagʉ nipe'tise marĩrẽ wa'asere añurõ yapaticã weesami. 29 Õ'acʉ̃ ne waropʉre ĩ'abesenʉ'cõtojagʉpʉ "Ã'rã yʉ'ʉ põ'rã nirãsama", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ weronojõ nisetiato nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. Tojo nicã cʉ̃ macʉ̃rẽ "Nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã masã ma'mi niato", nicʉ niwĩ. 30 Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ yarã niato nígʉ̃ beseyutojacʉ niwĩ. Besetoja, cʉ̃ põ'rã sãjãcã weecʉ niwĩ. Be'ro "Bu'iri marĩrã, añurã nima", nicʉ niwĩ. Marĩ tojo nino'rãrẽ ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ weronojõ niseticã weegʉsami.

31 Marĩ tere masĩrã, ¿ñe'enojõ ninemobosari? Õ'acʉ̃ marĩrẽ weetamuyucã, ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weemicã, wãcũque'tiwe'e. Marĩrẽ na ña'arõ weedojamasĩtisama. 32 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ waromarĩcãrẽ o'ócʉ niwĩ. Ne "O'osome" nitigʉta, marĩ nipe'tirã ye niatjere wẽrĩbosadutigʉ tojo o'ócʉ niwĩ. Apeyepʉma tjãsami majã. De'ro weeacjʉ cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore marĩrẽ o'o'cʉ nimigʉ̃, apeye nipe'tisere o'otibosabe. O'ogʉsami. 33 Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cãrãrẽ ne ni'cʉ̃nojõpʉta masã besewʉaropʉ weresãrõ weronojõ "Ã'rã ña'arã nima", nita basiowe'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃ basuta "Ã'rã bu'iri marĩma" nigʉ̃samigʉ. 34 Ne ni'cʉ̃ "Ã'rãrẽ bu'iri da'reroʉa'a", nímasĩtisami. A'tiro ni'i. Jesucristota marĩrẽ wẽrĩbosacʉ niwĩ. Wẽrĩtoja, masãcʉ niwĩ. Ni'cãrõacã cʉ̃ pacʉ diacjʉ̃ pe'e wiogʉ dujiri cũmurõpʉ marĩ ye niatjere sẽrĩbosagʉ weesami. Tojo weegʉ ne ni'cʉ̃ marĩ Õ'acʉ̃ bese'cãrãrẽ "Bu'iri da'reroʉa'a", nímasĩtisami. 35 Jesucristo marĩrẽ ma'isere ne ni'cʉ̃nojõ cã'mota'amasĩtimi. Marĩ pi'eticã, marĩ diasaro tʉ'oña'cã, ãpẽrã ña'arõ weequenʉ'cõcã, Jesucristo ma'inu'cũcã'sami. Tojo nicã ba'ase moocã, su'ti moocã, wiose wa'tero nicã, ãpẽrã marĩrẽ wẽjẽcã, Jesucristo marĩrẽ ma'inu'cũsami. 36 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta Õ'acʉ̃ yarãrẽ a'tiro ni'i:

Mʉ'ʉrẽ ẽjõpeose bu'iri ʉmʉcorinʉcʉ̃ ãpẽrã ʉ̃sãrẽ wẽjẽtawioro ni'i.
Ovejare wẽjẽrãtirã aperopʉ miarã weronojõ ʉ̃sãrẽ weema, tojo ni ojano'caro niwʉ̃.
37 Marĩ ña'arõ yʉ'rʉrã, Jesucristo marĩrẽ ma'igʉ̃ weetamuse me'rã nipe'tise ña'asere docaque'acã weemasĩsa'a. Tojo nicã cʉ̃ weetamuse me'rã nemorõ wãcũtutuanemomasĩ'i.
38 Yʉ'ʉ a'tere "Diacjʉ̃ta nirõ wee'e", ni'i. Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere ne apeyenojõ cã'mota'amasĩtisa'a. Wẽrĩse, catise cã'mota'amasĩtisa'a. Tojo nicã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã, wãtĩa, na wiorã Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere cã'mota'amasĩtisama. Apeye quẽ'rã ni'cãrõacã nise, be'ropʉ niatje ne cã'mota'amasĩwe'e. 39 Tojo nicã ʉ'mʉarõpʉ cjase, ʉ̃'cʉ̃arõpʉ cjase, Õ'acʉ̃ wee'quenojõ quẽ'rã ne Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere cã'mota'amasĩwe'e. Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ Jesucristo yarã niyucã, marĩrẽ ma'inu'cũsami.

9

Israe curuacjãrã ye queti ni'i

1-3 Yʉ'ʉ acawererã Israe curuacjãrã Jesure ẽjõpeoticã, ña'abutiaro ejeripõ'rãtigʉcoro. Ya curuacjãrã Jesucristore ẽjõpeocã ʉagʉ, na pecame'epʉ bu'iri da'reno'bo'quere dʉcayusĩ'rĩgʉ̃, yʉ'ʉ pe'e wapayebosasĩ'rĩmi'i. Yʉ'ʉ tojo weegʉ Jesucristore ne ĩ'anemotibosa'a majã. Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeotjĩagʉ̃, nisoowe'e. Diacjʉ̃ tere were'e. Espíritu Santu quẽ'rã yʉ'ʉ nisere "Diacjʉ̃ta ni'i", nisami. 4 Israe curuacjãrã Israe wãmetigʉ pãrãmerã nituriarãpʉ nima. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ põ'rã niato nígʉ̃ narẽ besecʉ niwĩ. Cʉ̃ na me'rã nígʉ̃, cʉ̃ tutuasere, cʉ̃ asistesere narẽ ĩ'ocʉ niwĩ. "Yʉ'ʉ mʉsã wiogʉ ni'i. Mʉsã, yá curuacjãrã ni'i", nicʉ niwĩ. Narẽ añurõ nisetimasĩato nígʉ̃ cʉ̃ dutisere Moisére cũucʉ niwĩ. Narẽ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ cʉ̃rẽ ẽjõpeosere cũucʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ narẽ "Mʉsã pãrãmerã nituriarãrẽ añurõ weegʉti", nicʉ niwĩ. 5 Ʉsã ñecʉ̃sʉmʉa Israe curuacjãrã nimʉ'tã'cãrã pãrãmerã nituriarãpʉ ni'i. Abrahã, Isaa, Jacob, cʉ̃ põ'rã doce pãrãmerã nituriarãpʉ ni'i. Jesucristo quẽ'rã masʉ̃ niyugʉ, ti curuapʉ bajuasirutugʉ, Israe curuacjʉ̃ na acaweregʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ nimi. Nipe'tise yʉ'rʉoro nimi. Cʉ̃rẽ "Mʉ'ʉ añuyʉ'rʉagʉ ni'i" ni, e'catise o'onu'cũcã'rõʉa'a. Tojota weeroʉa'a.

6 Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrãrẽ añurõ weemicã, pãjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeotima. Na ẽjõpeoticã, "Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrãrẽ 'Añurõ weegʉti' ní'quere weetimi", nigʉ̃ mejẽta wee'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ní'quere queoro weemi. A'tiro ni'i. Nipe'tirã Israe pãrãmerã nituriarã Õ'acʉ̃ põ'rã nitima, nisĩ'rĩrõ wee'e. 7 Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ "Mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarãrẽ añuse o'ogʉti", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo ní'quere nipe'tirã Abrahã pãrãmerã nituriarã ñe'etisama. Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: "Isaa pãrãmerã nituriarã dia'cʉ̃ mʉ'ʉ pãrãmerã waro nirãsama." 8 A'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Nipe'tirã Abrahã ya curuapʉ bajuasiruturã, Õ'acʉ̃ põ'rã nitima. Õ'acʉ̃ cʉ̃ "Añuse weegʉti" ní'quere ẽjõpeorã, Õ'acʉ̃ põ'rã nima. Náta Abrahã pãrãmerã waro nima. 9 Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ ní'que a'tiro nicaro niwʉ̃: "Ape cʉ̃'ma a'tocateronojõ a'tigʉti tja. Titare Sara macʉ̃titojagosamo", nicʉ niwʉ̃.

10 A'te dia'cũ niwe'e. Apeye totá nemoquejo'o. Na macũ Isaa
bʉcʉa, be'ro Rebecare nʉmoticʉ niwĩ. Be'ro co nijĩpaco nirĩ curare
Õ'acũ co quẽ'rãrẽ ucũcʉ niwĩ. Co põ'rã sʉ'rʉa'cãrã, Isaa ni'cũ
põ'rãta nicãrã niwã. 11-12 Na bajua añuse, ña'asere weese dʉporo
Õ'acũ ni'cũrẽ beseyutojacʉ niwĩ. Tojo weese me'rã Õ'acũ cũ ʉaro
besesere ĩ'ocʉ niwĩ. Cũ no'o besesĩ'rĩrãrẽ besesami. Na weesere ĩ'agũ
mejẽta, besesami. Tojo weegʉ Rebecare nicʉ niwĩ: "Masã ma'mi cũ
acabijire da'raco'tegʉ sãjãgṹsami." 13 A'te Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ
nírõnojõta queoro ni'i. "Jacore besewʉ. Esaú pe'ere besetiwʉ", nicʉ
niwĩ Õ'acũ.
14 To pũrĩcãrẽ marĩ ¿de'ro pe'e nirãsari? "Õ'acũ ni'cũrẽ apĩ yʉ'rʉoro
besegʉ, queoro weetimi", ¿nirãsari? Niwe'e. 15 A'tiro pe'e ni'i.
Dʉporopʉ Õ'acũ Moisére a'tiro nicʉ niwĩ: "No'o yʉ'ʉ pajaña'sĩ'rĩgũrẽ
pajaña'gũti", nicʉ niwĩ. 16 Tojo weerã marĩ masĩ'i. Õ'acũ basu cũ
pajaña'sĩ'rĩrãrẽ pajaña'sami. Masã pajaña'duticã mejẽta pajaña'sami.
Tojo nicã añurõ weese wapa mejẽta pajaña'sami. 17 Õ'acũ ye queti
ojáca pũrĩpʉ Õ'acũ cũ ní'quere a'tiro ojano'wũ. Dʉporocjũpʉ Egipto
dutigʉ wiogʉ faraõrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: "Yʉ'ʉ tutuasere mʉ'ʉ me'rã
ĩ'ogũti nígũ, mʉ'ʉrẽ wiogʉ sõrõwũ. Nipe'tirocjãrã yʉ'ʉ tutuagʉ nisere
masĩdutigʉ tojo weewʉ", nicʉ niwĩ Õ'acũ. 18 Tojo weegʉ Õ'acũ no'o cũ
pajaña'sĩ'rĩrãrẽ pajaña'sami. No'o ejeripõ'rã bʉtirãrẽ ejeripõ'rã bʉticã
weesami. Na ʉaro nemorõ ña'arõ weeato nígũ tojo weesami.
19 Yʉ'ʉ tojo nisere tʉ'orã, mʉsã a'tiro nibosa'a: "Õ'acũ cũ ba-
suta ejeripõ'rã bʉticã weemigũ, ¿de'ro weegʉ masãrẽ 'Bu'iritirã
nima', nisari? Õ'acũ weesĩ'rĩsere cã'mota'ata basiowe'e", nibosa'a.
20 Niwe'e. Mʉsã tojo bʉsʉrãnojõ masã ni'i. Õ'acũ mʉsãrẽ wee'cʉre
ye'suticã'rõʉa'a. Sʉtʉwʉ yéécarʉ tirʉ yee'core "¿De'ro weeacjo yʉ'ʉre
a'tiro bajutjʉ yeeri?" nímasĩtisa'a. 21 Di'i yeeri masõ co ʉaro
yeemasĩsamo. No'o sʉtʉwʉ añutjʉ bosenʉmʉ nicã co miiwĩrõatjʉre
yeemasĩsamo. Aperʉ quẽ'rãrẽ mejõ nitjʉ no'o ʉaro co cʉoatjʉre
yeemasĩsamo.
22 Masã ña'arõ weecã, Õ'acũ cũ bu'iri da'reatjere, cũ tutuasere
narẽ masĩcã ʉacʉ niwĩ. Tojo weegʉ cũrẽ uarosãjãcã wee'cãrãrẽ,
cũ bu'iri da're bajurioajãrẽ tojo ĩ'acã'cʉ niwĩ yujupʉ. 23 Marĩrẽ,
cũ pajaña'rã pe'ere cũ añubutiaro nisetisere, cũ tutuasere masĩcã
ʉacʉ niwĩ. Dʉporopʉ marĩrẽ cũ weronojõ añurã niato nígũ, tojo
nicã cũ tutuasere cʉoato nígũ beseyucʉ niwĩ. 24 Tojo marĩrẽ
besegʉ, ni'cãrẽrã judío masã wa'teropʉ nirãrẽ, ãpẽrã judío masã
nitirãrẽ besedʉcawaanʉ'cõcʉ niwĩ. 25 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ
dʉporocjũpʉ Osea Õ'acũ ye quetire weremʉ'tãrĩ masũ judío masã
nitirã ye cjase Õ'acũ ucũ'quere a'tiro ojacʉ niwĩ:
Yarã masã nitimi'cãrãrẽ "Yarã masã nima", nigũsa'a.
Yʉ'ʉ ma'itimi'cãrãrẽ "Yʉ'ʉ mairã nima", nigũsa'a.
26 "Mʉsã, yarã mejẽta ni'i" nino'ca di'tapʉta tja narẽ "Õ'acũ cat-
inu'cũgũ põ'rã nima", nino'rõsa'a, ni ojacʉ niwĩ Osea.
27 Israe curuacjãrã ye pe'ema Isaía a'tiro ojacʉ niwĩ:
Israe põ'rã nucũporo dia pajiri maa sumutopʉ nise weronojõ pãjãrã
nimirã, pejetirãcã yʉ'rʉono'rãsama.

28 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ní'caronojõta cʉ̃ ucũ'quere queoro weegʉsami.
Tere wéégʉ, sojaro me'rã a'ti nucũcãcjãrãrẽ bu'iri da'regʉsami, nicʉ niwĩ.
29 Cʉ̃ Isaíata apeye ojamʉ'tãcʉ niwĩ tja:
Õ'acʉ̃ nipe'tise bu'ipʉ nigʉ́ marĩ pãrãmerãrẽ pejetirãcã dʉ'aticãma, dʉporocjãrãpʉ Sodoma, Gomorracjãrãrẽ weronojõ pe'odijobopĩ.
Tojo weecã, marĩ ya curua marĩbosa'a majã, ni ojacʉ niwĩ.
30 To pũrĩcãrẽ ¿de'ro nirõʉati? A'tiro ni'i. Judío masã nitirã Õ'acʉ̃ me'rã na añurõ niatjere a'maticãrã niwã. Tere a'matimirã, Jesucristore ẽjõpeose me'rã bocacãrã niwã. Na ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ narẽ "Añurã, bu'iri marĩrã nima", ni ĩ'acʉ niwĩ. 31 Judío masã pe'e Moisé dutise me'rã Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nisĩ'rĩcãrã nimiwã. Tojo wãcũmirã, Moisé duti'quere weeticãrã niwã. Tojo weerã Õ'acʉ̃ me'rã añurõ niticãrã niwã. 32 ¿De'ro weerã Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nitipari? A'tiro ni'i. Jesucristore ẽjõpeose me'rã mejẽta Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nisĩ'rĩcãrã nimiwã. Na basu weetutuase me'rã pe'e tojo nisĩ'rĩcãrã niwã. Tojo weerã Õ'acʉ̃ cũu'cʉ Jesucristore ẽjõpeotirã Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'asome.
33 Tojo weero Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'que queoro wa'acaro niwʉ̃. A'tiro ojano'caro niwʉ̃ Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ:
Ni'cãgã ʉ̃tãgã dʉpogʉ weronojõ ni'cʉ̃rẽ Jerusalʉ́pʉre dʉpogʉti.
Tigapʉ ʉ'tayuria bʉrʉque'arã weronojõ yʉ'ʉ dʉpo'cʉre ẽjõpeotirã, bu'iri da're bajuriono'rãsama.
Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã pe'e "Mejõ waro ẽjõpeocãti", nisome, ni ojano'caro niwʉ̃.

10

1 Acawererã, Israe curuacjãrãrẽ na yʉ'rʉono'cã pũrõ ʉasã'a. Tojo weegʉ ʉpʉtʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosa'a. 2 Na Õ'acʉ̃ ʉaro añurõ weesĩ'rĩmima. Tojo weesĩ'rĩmirã, añurõ tʉ'omasĩnʉ'cõpe'otima. 3 Õ'acʉ̃ marĩrẽ Jesucristore ẽjõpeose me'rã "Añurã nima", nisami. Cʉ̃ tojo nisere ẽjõpeosĩ'rĩtirã, judío masã pe'e na basu weetutuase me'rã añurã nisĩ'rĩmisama. Tojo weerã Õ'acʉ̃ cʉ̃ "Weeya" ní'quere weetisama.
4 Dʉporopʉ Moisé oja'quepʉ "Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cʉ masã ña'arõ wee'quere yʉ'rʉogʉsami", ni ojano'caro niwʉ̃. Jesucristota nipe'tise Moisé cʉ̃ duti'quere weetu'ajanʉ'cõpe'ocʉ niwĩ. Tojo weerã Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nita basio'o. Cʉ̃rẽ ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ "Añurã, bu'iri marĩrã nima", ni ĩ'asami.
5 Moisé dutise me'rãma Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ bu'iri marĩrã nidutisere Moisé a'tiro ojacʉ niwĩ: "Nipe'tise te duti'quere weepe'ogʉ Õ'acʉ̃ me'rã ninu'cũcʉ̃sami", nicʉ niwĩ. 6 Ẽjõpeose me'rã pe'ere Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ bu'iri marĩrã nidutise a'tiro ni'i. Marĩ Jesucristore ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Añurã, bu'iri marĩrã nima", ni ĩ'asami. Moisé tere a'tiro ojacʉ niwĩ: "'Õ'acʉ̃ bese'cʉre marĩrẽ yʉ'rʉodutirã ʉ'mʉsepʉ mʉjãa, cʉ̃rẽ pijidijatiroʉa'a', ni wãcũticã'ña. 7 Tojo nicã 'Wẽrĩ'cãrã nirõpʉ ni'cʉ̃ dijaa, Õ'acʉ̃ bese'cʉre pijimʉjãatiroʉa'a', ni wãcũticã'ña", nicʉ niwĩ Moisé. Marĩ basu weetutuase me'rã tere weeta basiowe'e. Jesucristo ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ dijatitojacʉ niwĩ. Tojo nicã, wẽrĩ'cãrã nirõpʉ ní'cʉ

masãmɯjãatitojacɯ niwĩ. 8 Õ'acɯ̃ ye queti ojáca pũrĩpɯ te cjasere
a'tiro ni'i: “Õ'acɯ̃ ye queti tɯ'ota basio'o. Tereta ucũ'u. Marĩ tere
ẽjõpeotoja'a”, nicɯ niwĩ Moisé. Ʉsã te queti Jesucristore ẽjõpeoroɯa'a
nise quetireta were'e. 9 Marĩ a'tiro wéérã, yɯ'rɯrãsa'a. “Jesucristo
marĩ wiogɯ nimi” nírã, “Õ'acɯ̃ Jesucristo wẽrĩ'cɯpɯre masõcɯ niwĩ” ni
ẽjõpeorã, yɯ'rɯrãsa'a. 10 Marĩ Jesucristore ẽjõpeocã, Õ'acɯ̃ marĩrẽ
“Añurã, bu'iri marĩrã nima”, nimi. Marĩ cɯ̃rẽ ẽjõpeosere ãpẽrãrẽ
were'e. Te me'rã yɯ'rɯrãsa'a.

11 Õ'acɯ̃ ye queti ojáca pũrĩpɯ a'tiro ojano'caro niwɯ̃: “Ne ni'cɯ̃ cɯ̃rẽ
ẽjõpeogɯ ‘Mejõ warota cɯ̃rẽ ẽjõpeocãti’, nisome”, nino'caro niwɯ̃.
12 Õ'acɯ̃ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ĩ'asami. Judío masãrẽ, judío masã
nitirãrẽ ne dɯcawaanɯ'cõse marĩ'i. Õ'acɯ̃ nipe'tirã wiogɯ ni'cɯ̃ta
nimi. Nipe'tirã cɯ̃rẽ ẽjõpeose me'rã sẽrĩrãrẽ peje o'oyɯ'rɯo o'ogɯsami.
13 Õ'acɯ̃ ye queti ojáca pũrĩpɯ a'tiro ojano'wɯ̃: “Nipe'tirã no'o Õ'acɯ̃rẽ
na ña'arõ wee'quere acobojose sẽrĩrãnojõ yɯ'rɯono'rãsama. Narẽ
bu'iri da'resome”, niwɯ̃.

14 Tojo nimicã, Jesucristore ẽjõpeotirã ¿de'ro wee acobojose
sẽrĩbosabaɯ? Cɯ̃ ye quetire tɯ'otimirã, ¿de'ro wee na ẽjõpeobosabaɯ?
¿Narẽ wererã marĩcã, de'ro na te quetire tɯ'obosabaɯ? 15 Õ'acɯ̃
weredutigɯ o'óticã, ãpẽrãrẽ wererã wa'atibosama. Õ'acɯ̃ ye queti
ojáca pũrĩpɯ nírõnojõta a'tiro ni'i: “Ãpẽrã marĩrẽ ejerisãjãse queti,
añuse quetire miiejacã, pũrõ e'cati'i”, ni ojano'o.

16 A'te añuse quetire pãjãrã tɯ'omirã, nipe'tirã Israe curuacjãrã
ẽjõpeotima. Isaía cɯ̃ oja'caronojõta a'tiro ni'i: “Õ'acɯ̃, ɯ̃sã wiogɯ, ɯ̃sã
weresere pejetirãcã ẽjõpeoma”, ni ojacɯ niwĩ. 17 Jesucristo ye quetire
werecã, masã tere tɯ'oma. Te quetire tɯ'óca be'ro ẽjõpeoma.

18 Yɯ'ɯ mɯsãrẽ sẽrĩtiña'gɯ̃ti: ¿Israe curuacjãrã tɯ'omirĩba te
quetire? Tɯ'opã. Õ'acɯ̃ ye queti ojáca pũrĩpɯ a'tiro ojano'wɯ̃:
Na werese quetire nipe'tirocjãrã tɯ'obi'acã'sama.
Na werese a'ti ɯmɯco nipe'tiropɯ bɯsɯse'sasa'a.
19 Mɯsãrẽ sẽrĩtiña'nemogɯ̃ti tja. ¿Israe curuacjãrã añuse que-
tire tɯ'omirã, tɯ'omasĩwetine? Tɯ'omasĩcãrã nimiwã. Yɯ'ɯ tere
ninemogɯ̃, Moisé cɯ̃ ní'quere weremɯ'tãgɯ̃ti. Õ'acɯ̃ ucũ'quere a'tiro
nicɯ niwĩ:
Yarã masã mejẽtare yɯ'rɯogɯti.
Tojo narẽ weecã, mɯsã doerãsa'a.
No'o mɯsã “Tɯ'omasĩtima” nirãrẽ yɯ'ɯ yɯ'rɯocã, mɯsã uarãsa'a, ni
ojacɯ niwĩ Moisé.
20 Be'ro Isaía quẽ'rã Õ'acɯ̃ cɯ̃ ucũ'quere “To nibosaɯ” nirõ̃ marĩrõ
ninemopeocɯ niwĩ:
Ne a'mati'cãrã pe'e yɯ'ɯre bocaco'tecã'ma.
Yɯ'ɯ nisetisere yɯ'ɯre sẽrĩtiña'ti'cãrã pe'ere ĩ'owɯ̃, tojo ni ojacɯ niwĩ
Isaía.
21 Israe curuacjãrã pe'ere Isaía Õ'acɯ̃ ucũ'quere a'tiro nicɯ niwĩ:
“Ʉmɯcorita yóacã, narẽ põtẽrĩ ñe'egɯ̃ti nígɯ̃, omocãrĩ sẽemiwɯ̃. Na
tɯ'oti, yɯ'rɯnɯ'cãsepijarãrẽ tojo weemiwɯ̃”, ni ojaturiacɯ niwĩ Isaía.

11

Ni'cãrẽrã Israe curuacjãrãrẽ Õ'acɯ̃ bese'que ni'i

1 Mʉsãrẽ sẽrĩtiña'nemogʉ̃ti tja. ¿Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrã
yʉ'rʉnʉ'cã'cãrãrẽ, yarã masã nisome majã nígʉ̃, cõ'awã'cãpari?
Cõ'awã'cãticʉ niwĩ. Yʉ'ʉ quẽ'rã Israe curuacjʉ̃ ni'i. Abrahã pãrãmi
nituriagʉ Benjamí ya curuacjʉ̃ ni'i. 2 Dʉporopʉ cʉ̃ yarã masã niato
nígʉ̃ Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrãrẽ besecʉ niwĩ. Tojo weegʉ narẽ cõ'aticʉ
niwĩ. Mʉsã masĩsa'a Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ Elía cʉ̃
ní'quere. Cʉ̃ Õ'acʉ̃pʉre "Israe curuacjãrã bu'iri cʉoma", nicʉ
niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ: 3 "Wiogʉ, Israe curuacjãrã mʉ'ʉ ye queti
weremʉ'tãrĩ masãrẽ wẽjẽcãrã niwã. Mʉ'ʉrẽ ñubuepeorã, wa'icʉrã
ʉ̃jʉ̃amorõpeosere weestedijocãrã niwã. Yʉ'ʉ ni'cʉ̃ta dʉ'sa'a mʉ'ʉrẽ
ẽjõpeogʉ. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ wẽjẽsĩ'rĩrã, a'marã weema", nicʉ niwĩ Elía.
4 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ: "Na tojo weemicã, siete
mil masã yarãrẽ dʉ'apʉ. Na Baal wãmetigʉ queose yee'quere ne
ẽjõpeotima", nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarã
masãrẽ cõ'awã'cãtisami. 5-6 Õ'acʉ̃ Elía nícatero masãrẽ bese'caro
weronojõ ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ pejetirãcã Israe curuacjãrãrẽ besesami.
Na weesere ĩ'agʉ̃ mejẽta, besecʉ niwĩ. Narẽ pajaña'gʉ̃ besecʉ niwĩ.
Na añurõ wééca be'ro narẽ besegʉ, pajaña'gʉ̃ mejẽta weebopĩ. Na
weetutua'que wapa nibopã.

7 A'tiro ni'i. Nipe'tirã Israe curuacjãrã Õ'acʉ̃ me'rã añurõ
nisĩ'rĩmicãrã niwã. Tojo nisĩ'rĩmirã, nipe'tirã cʉ̃ me'rã añurõ niticãrã
niwã. Cʉ̃ bese'cãrã pũrĩcã cʉ̃ me'rã añurõ nicãrã niwã. Ãpẽrã
cʉ̃rẽ ẽjõpeotitjĩarã o'meperi marĩrã, tʉ'otirã weronojõ tojacãrã niwã.
8 Tere ucũrõ, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: "Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ
ẽjõpeotirãrẽ cʉ̃ yere tʉ'omasĩticã weecʉ niwĩ. Narẽ caperi ĩ'atirã, tojo
nicã o'meperi tʉ'otirã weronojõ wa'acã weecʉ niwĩ. Téé a'tiro nicãpʉ
quẽ'rãrẽ nidecoti'i yujupʉ", ni ojano'wʉ̃. 9 Davi quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ a'tiro
ucũcʉ niwĩ:

Israe curuacjãrã na bosenʉmʉrĩ weewʉase me'rã ña'arõ weema.
Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, narẽ bu'iri da'reya.
10 Narẽ tʉ'omasĩtirã weronojõ, ĩ'atirã weronojõ wa'acã weeya.
Peje nʉcʉ̃se wʉarã, sũcũa wejenu'arõ weronojõ pi'eticã weeya, nicʉ
niwĩ Davi.

Judío masã nitirãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i

11 Apeye mʉsãrẽ ninemogʉ̃ti tja. Judío masã Jesucristore ẽjõpeoticã,
Õ'acʉ̃ narẽ cõ'abutiaticʉ niwĩ. Na Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã, judío masã
nitirã pe'ere yʉ'rʉogʉti nígʉ̃, tojo weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ narẽ añurõ
weesere ĩ'arã, judío masã ʉ̃sã quẽ'rã tojota ʉasa'a, ni ĩ'acũudutigʉ
tojo weecʉ niwĩ. 12 Judío masã na Jesucristore ẽjõpeoticã, ãpẽrã
a'ti nucũcãcjãrãrẽ añurõ wa'acaro niwʉ̃. Judío masã Õ'acʉ̃ "Yʉ'ʉ
põ'rãrẽ añuse o'ogʉti" ní'quere ñe'eticãrã niwã. Judío masã nitirã pe'e
ñe'ecãrã niwã. Judío masã quẽ'rã Jesucristore ẽjõpeocã, nipe'tirã a'ti
nucũcãcjãrãrẽ añurõ wa'arosa'a.

13 Ni'cãrõacãma judío masã nitirã se'sarore weregʉti. Jesucristo
yʉ'ʉre mʉsã judío masã nitirãrẽ cʉ̃ ye quetire weredutigʉ cũuwĩ.
Tojo weero yʉ'ʉ ĩ'acã, yʉ'ʉ da'rase mejõ nise mejẽta ni'i. 14 Apetero
weegʉ yʉ'ʉ acawererã judío masãrẽ doecã weebosa'a. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ
añurõ weesere ĩ'arã, na quẽ'rã Jesucristore ẽjõpeobosama. Ẽjõpeorã,

yʉ'rʉono'rãsama. 15 Õ'acʉ̃ judío masã cʉ̃rẽ ẽjõpeotirãrẽ cõ'acã,
ãpẽrã pe'e cʉ̃ yarã sãjãcãrã niwã. Judío masã pe'e cʉ̃rẽ ẽjõpeocã,
añuyʉ'rʉarosa'a. Masã wẽrĩ'cãrãpʉ masõno'cãrã weronojõ nirõsa'a.
16 Queose me'rã mʉsãrẽ weregʉti. Pã̃ wééca be'ro ni'cãgã Õ'acʉ̃rẽ
o'ocã, nipe'ticjapʉ Õ'acʉ̃ ye tojasa'a. Yucʉgʉ quẽ'rã tojota ni'i. Tigʉ
nʉ'cõrĩ Õ'acʉ̃ ye nicã, te dʉpʉri quẽ'rã Õ'acʉ̃ ye ni'i. Marĩ ñecʉ̃sʉmʉa
Abrahã, Isaa, Jacob tigʉ nʉ'cõrĩ weronojõ Õ'acʉ̃ yarã nima. Tojo
weerã marĩ cʉ̃ pãrãmerã nituriarã mejãrõta "Õ'acʉ̃ yarã nima", ni
ĩ'ano'sama.
17 Ni'cãrẽrã judío masã olivogʉ dʉpʉcjãrã waro weronojõ nima.
Ãpẽrã ni'cãrẽrãrẽ te dʉpʉrire dʉtecõ'a'caro weronojõ Õ'acʉ̃ judío
masãrẽ cõ'acʉ niwĩ. Be'ro te dʉpʉri ní'caropʉ apegʉ olivo nʉcʉ̃cjʉ̃
dʉpʉrire pĩ'rĩwã'dutigʉ topʉ yeje dʉ'reõ'osami. Tojo weero tigʉ casero
wĩ'tãse me'rã nʉcʉ̃cjʉ̃ añurõ pĩ'rĩwã'rõsa'a. Tojo wee'caro weronojõ
wa'acaro niwʉ̃ mʉsã judío masã nitirãrẽ. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ yarã sãjãcã
weecʉ niwĩ. Mʉsã judío masã niwe'e. Tojo nitimirã, nipe'tise Õ'acʉ̃
Abrahã pãrãmerã nituriarãrẽ "Añuse o'ogʉti" ní'quere ñe'erãsa'a.
18 Tojo wa'a'a nírã, "Ʉsã judío masã nemorõ añuyʉ'rʉnʉ'cã'a",
niticã'ña. Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose na me'rãta dʉ'pocã̃ticaro niwʉ̃.
Mʉsã ñecʉ̃ me'rã mejẽta dʉ'pocã̃ticaro niwʉ̃.
19 Mʉsã a'tiro nibosa'a: "Ni'cãrẽ ña'ase dʉpʉri dʉtecõ'ano'caro
niwʉ̃. Apeye dʉpʉri yejedʉcayuno'rõtiro tojo weeno'caro niwʉ̃",
nibosa'a. "Te weronojõ ʉ̃sã judío masã nitirãrẽ Õ'acʉ̃ yarã wa'ato
nígʉ̃ judío masã pe'ere cõ'acʉ niwĩ", nibosa'a. 20 Tojota ni'i, nirõ.
Na ẽjõpeotise ye bu'iri cõ'ano'cãrã niwã. Mʉsã quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeoticã, yʉ'rʉono'ña marĩbopã. Mʉsã ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ cʉ̃
yarã sãjãcãrã niwʉ̃. Tojo weerã "Ʉsã judío masã yʉ'rʉoro ni'i",
ni wãcũticã'ña. Ʉsã quẽ'rãrẽ cõ'arĩ nírã, Õ'acʉ̃rẽ wiopesase me'rã
tʉ'oña'ña. 21 Judío masã Õ'acʉ̃ yarã nimʉ'tã'cãrã nimiwã. Na
ẽjõpeoticã, Õ'acʉ̃ narẽ cõ'acʉ niwĩ. Cʉ̃ judío masãrẽ olivo nimʉ'tã'que
dʉpʉrire dʉtecõ'a'caro weronojõ weecʉ niwĩ. Mʉsã judío masã nitirã
quẽ'rãrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeoticã, tojota weegʉsami. 22 Õ'acʉ̃ pajaña'sere, tojo
nicã tutuaro me'rã cʉ̃ bu'iri da'resere wãcũña. Cʉ̃rẽ ẽjõpeotirãrẽ
bu'iri da'resami. Mʉsã pũrĩcãrẽ pajaña'gʉ̃, añurõ weesami. Mʉsã
cʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũcã, tojo weegʉsami. Mʉsã weeticã, cʉ̃ ña'ase
dʉpʉri cõ'a'caro weronojõ mʉsã quẽ'rãrẽ cõ'agʉ̃sami. 23 Cõ'ano'cãrã
judío masã Jesucristore ẽjõpeocã, na quẽ'rãrẽ añurõ weegʉsami.
Narẽ apaturi tigʉpʉta tja mejã dʉpʉri yeje dʉ'reõ'o'caro weronojõ
weegʉsami. Cʉ̃ yarã sãjãcã wéégʉ, tojo weegʉsami. Õ'acʉ̃ tere
weemasĩmi. 24 Mʉsã judío masã nitirã nʉcʉ̃pʉ nicjʉ olivo weronojõ
ni'i. Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarã sãjãcã weecʉ niwĩ. Judío masã pũrĩcã
Õ'acʉ̃ besemʉ'tã'cãrã waro nima. Olivogʉ warore ote'cʉ weronojõ
nima. Tojo weerã mʉsã Õ'acʉ̃ yarã sãjãcã, judío masãpʉa tjãsama.

Judío masãrẽ yʉ'rʉoatje ni'i

25 Acawererã, todʉporopʉ masĩno'ña marĩ'quere masĩcã ʉa'a. Ʉsã
judío masã yʉ'rʉoro masĩyʉ'rʉnʉ'cã'a nirĩ nígʉ̃, tojo nigʉ̃ti. Pãjãrã
judío masã Jesucristore ẽjõpeotini'ma yujupʉ. Na o'meperi tʉ'otirã

weronojõ nima. Õ'acʉ̃ “Judío masã nitirã ticʉrã ẽjõpeorãsama” ní'caronojõta na ẽjõpeoca be'ropʉ judío masã ẽjõpeorãsama. 26 Tojo wa'acã, nipe'tirã judío masã yʉ'rʉono'rãsama. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ judío masã na yʉ'rʉatjere a'tiro ojano'wʉ̃:

Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ judío masʉ̃ Jerusalẽ wãmetiri macãpʉre etagʉsami.
Jacob pãrãmerã na ña'asere cõ'agʉ̃sami.

27 “Narẽ ña'asere acobojocã, queoro wa'arosa'a yʉ'ʉ todʉporopʉ ní'que”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃, ni ojano'caro niwʉ̃.

28 Jesucristore ẽjõpeotitjĩarã, pãjãrã judío masã Õ'acʉ̃rẽ ĩ'atu'tirã weronojõ nima. Mʉsã judío masã nitirã pe'ere ẽjõpeodutigʉ tojo weemi. Tojo weemigʉ̃, a'tocatero nirã̃ judío masãrẽ Õ'acʉ̃ ma'isami. Ne waropʉ na ñecʉ̃sʉmʉarẽ ma'i'cʉ niyugʉ, na quẽ'rãrẽ ma'isami. 29 Õ'acʉ̃ cʉ̃ “Añuse o'ogʉti” ní'quere dʉcayutisami. O'otojanʉ'cõ, ẽ'matisami. Tojo nicã cʉ̃ bese'cãrãrẽ cõ'abutiatisami. 30 Todʉporopʉ mʉsã quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcãrã niwʉ̃. A'tocaterore Õ'acʉ̃ judío masã yʉ'rʉnʉ'cãcã ĩ'agʉ̃, mʉsã pe'ere pajaña'mi. 31 Be'ro tojota wa'arosa'a judío masã quẽ'rãrẽ. A'tiro nicã na Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãma. Be'ro Õ'acʉ̃ na quẽ'rãrẽ pajaña'gʉ̃sami. Cʉ̃ mʉsãrẽ pajaña'caronojõ na quẽ'rãrẽ pajaña'gʉ̃sami. 32 A'tiro ni'i. Nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã ĩ'agʉ̃, “Ni'cãrõnojõ bu'iritirã nima”, nicʉ niwĩ. Nipe'tirãpʉre pajaña'gʉ̃ti nígʉ̃, tojo nicʉ niwĩ.

33 Õ'acʉ̃ marĩ ña'arã ní'cãrãrẽ pajaña'yʉ'rʉami. Tutuayʉ'rʉami. Nipe'tise masĩpe'ocã'mi. Tojo weerã marĩ cʉ̃ wãcũse, cʉ̃ weesere masĩpõtẽotisa'a. Cʉ̃ de'ro weesere tʉ'omasĩpõtẽotisa'a. 34 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃ Õ'acʉ̃ masĩsere: “Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ wãcũsere ne ni'cʉ̃ masĩtisami. Ne ni'cʉ̃ cʉ̃rẽ ‘A'tiro pe'e ʉa'a’, nímasĩtisami. 35 Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ apeyenojõ o'o wapamoocã weeta basiowe'e”, tojo ni ojano'caro niwʉ̃. 36 Nipe'tise a'ti turi cjase, ʉ'mʉse cjase cʉ̃ wee'que dia'cʉ̃ ni'i. Cʉ̃ tutuase me'rã nipe'tise ninu'cũ'u. Cʉ̃ ye ni'i. Tojo weerã nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ “Cʉ̃ añuyʉ'rʉagʉ, tutuayʉ'rʉagʉ nimi”, ninu'cũcã'rã. Tojota weerã.

12

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weeduti'que ni'i

1 Acawererã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ pajaña'nu'cũmi. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ marĩ basu marĩ upʉ, wãcũse, nipe'tise me'rã o'orã. Mʉ'ʉ yarã dia'cʉ̃ ni'i nírã, Õ'acʉ̃rẽ wiarã. Cʉ̃ me'rã nibutiarã weronojõ weerã. Õ'acʉ̃ marĩ me'rã e'caticã ʉarã, tojo weerã. Marĩ a'tiro weese me'rã cʉ̃rẽ ẽjõpeosere diacjʉ̃ ĩ'orãsa'a. 2 Marĩ a'ti ʉmʉcocjãrã na weewʉasere ĩ'arã, na weronojõ weeticã'rã. A'tiro pe'e weerã. Marĩ catiri ʉmʉcore siape me'rã Õ'acʉ̃ marĩ wãcũsere dʉcayunu'cũcã'to. Cʉ̃ marĩrẽ dʉcayunu'cũcã, marĩ Õ'acʉ̃ ʉasere “A'tiro ni'i”, nímasĩrãsa'a. Cʉ̃ ʉase añuse dia'cʉ̃ ni'i. Te ña'ase marĩse ni'i. Marĩ cʉ̃ ʉaro weecã, e'catisami.

3 Õ'acʉ̃ añurõ wéégʉ, yʉ'ʉre mʉsãrẽ cʉ̃ ye quetire weredutigʉ cũuwĩ. Tojo weegʉ mʉsã nipe'tirãrẽ nigʉ̃ti. Ne ni'cʉ̃ marĩ

weemasĩtisere “Weecã'amasĩ'i” niticã'rõʉa'a. Marĩ weemasĩsere
queoro wãcũme'rĩcã'rõʉa'a. Marĩnʉcʉ̃ a'tiro wãcũrã. “Jesucristore
ẽjõpeoca be'ro cʉ̃ weemasĩse o'o'que põtẽorõ weemasĩ'i”, nírã.
4 Queose me'rã weregʉti. Marĩ upʉ ni'cã upʉ nimirõ, peje dʉcawatise
cʉo'o. Te nipe'tise ni'cãrõnojõ niwe'e. Mejẽcã dia'cʉ̃ ni'i. Marĩ caperi
me'rã ĩ'a'a. Marĩ o'meperi me'rã tʉ'o'o. Dʉ'pocãrĩ me'rã sija'a. 5 Marĩ
Jesucristore ẽjõpeorã tojota ni'i. Pãjãrã nimirã, cʉ̃ me'rã ni'cã upʉ
weronojõ ni'i. Marĩ nipe'tirã ni'cã upʉpʉ a'mesʉ'a'a.

6 Marĩnʉcʉ̃rẽ mejẽcãrĩ dia'cʉ̃ weemasĩsere cũucʉ niwĩ. Cʉ̃ no'o
o'osĩ'rĩsere o'osami. Tojo weerã tere añurõ weerã. Ãpẽrãrẽ Õ'acʉ̃
were'quere wereturiamasĩsere o'osami. Cʉ̃ tere cũucã, marĩ ẽjõpeoro
ejatuaro ãpẽrãrẽ wererã. 7 Ãpẽrãrẽ weetamumasĩsere cũusami.
Tojo cʉ̃ weecã, ãpẽrãrẽ añurõ weetamurã. Ãpẽrãrẽ cʉ̃ ye cjasere
bu'edutigʉ cũucã, narẽ añurõ bu'erã. 8 Ãpẽrãrẽ wãcũtutuacã
weemasĩgʉ̃nojõ añurõ weeya. Ãpẽrãrẽ niyeru o apeyenojõ o'odutise
cʉogʉnojõ e'catise me'rã o'oya. “Ãpẽrãrẽ niyeru o'oapʉ” nirõ̃ marĩrõ
o'oya. No'o sʉ'ori dutime'rĩgʉ̃nojõ añurõ weeya. No'o pajaña'sere
cʉogʉnojõ e'catise me'rã weetamuña.

Jesucristore ẽjõpeorã a'tiro weeroʉa'a nise ni'i

9 Ãpẽrãrẽ ma'ita'saticã'ña. Diacjʉ̃ ma'iña. Ña'asere yabiya. Ãpẽrãrẽ
weetamuse añusenojõ pe'ere sirutuya. 10 Jesucristore ẽjõpeorã ni'cʉ̃
põ'rã weronojõ a'merĩ ma'iña. Mʉsã weese me'rã ãpẽrã, ãpẽrã pe'ere
añurõ wãcũdutirã tojo weeya. A'merĩ wiopesase me'rã ĩ'aña.

11 Õ'acʉ̃ ʉaro wéérã, nijĩsijaticã'ña. Marĩ wiogʉ dutisere tʉ'sase
me'rã weeya.

12 Õ'acʉ̃ añurõ weegʉsami nírã, e'catiyuya. Mejẽcã wa'acã pi'etirã,
wãcũtutuaya. Du'ucũurõ marĩrõ Õ'acʉ̃rẽ ñubuenu'cũcã'ña.

13 Jesure ẽjõpeorãrẽ apeyenojõ dʉ'sacã, mʉsã cʉosere dʉcawaaya.
Mʉsã tiropʉ etarãrẽ añurõ ñe'eña.

14 Mʉsãrẽ ña'arõ weerãrẽ “Õ'acʉ̃ añurõ weeato”, ni sẽrĩbosaya.
“Ña'arõ weeato”, niticã'ña.

15 Ãpẽrã e'catirãrẽ e'catitamuña. Ãpẽrã utirãrẽ utitamuña.

16 Ni'cãrõnojõ, ni'cãrõ me'rã añurõ nisetibʉroya. “Yʉ'ʉ ãpẽrã
yʉ'rʉoro ni'i”, ni wãcũticã'ña. Tojo weronojõ o'orã, mejõ nirã me'rã
ni'cãrõnojõ nisetiya. “Masĩgʉ̃ waro ni'i”, niticã'ña.

17 Mʉsãrẽ ña'arõ weecã, narẽ a'meticã'ña. Nipe'tirã ĩ'orõpʉre
“Añuse dia'cʉ̃ weeroʉasato”, ni wãcũtutuaya. 18 No'o mʉsã
weepõtẽorõ, nipe'tirã me'rã añurõ nisetiya. Ejerisãjãse me'rã nisetiya.
19 Acawererã yʉ'ʉ mairã, mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã basu a'merĩ
wapaticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regʉsami. Cʉ̃
ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'caro niwʉ̃: “Yʉ'ʉ ni'i masãrẽ bu'iri
da'reacjʉ. Na ña'arõ wee'que wapare queoro bu'iri da'regʉsa'a”,
nicʉ niwĩ marĩ wiogʉ. 20 Apeye ojanemono'wʉ̃: “Mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'tigʉ
ʉjaboacã, cʉ̃rẽ ecaya. Cʉ̃ acowʉocã, tĩaña. Mʉ'ʉ cʉ̃rẽ tojo añurõ
weecã, cʉ̃ ña'arõ wee'quere bopoyagʉsami”, ni ojano'wʉ̃. 21 Ña'asere
mʉsã di'ócũuno'ticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Mʉsã añurõ weese me'rã
pe'e ña'asere docaque'acã weeya.

13

1 Õ'acʉ̃ dia'cʉ̃ a'ti nucũcãcjãrã wiorã dutirãrẽ sõrõmi. Cʉ̃ cũu'cãrã
nima. Tojo weerã nipe'tirã añurõ yʉ'tiya narẽ. 2 No'o cʉ̃ wiorãrẽ
yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃, Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ta weemi. Mʉsã wa'tero
nirã̃ wiorã mʉsãrẽ duticã ʉami. Tojo weegʉ narẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ
Õ'acʉ̃ bu'iri da'regʉsami. 3 Wiorã añurõ weerãrẽ uise o'otima. Ña'arõ
weerã̃ pe'ere uise o'osama. Uitirãta nisetisĩ'rĩrã, añurõ weeya. Mʉsã
tojo weecã, wiorã "Mʉsã añurõ wee'e", nirãsama. 4 Õ'acʉ̃ mʉsã
ye niatjere narẽ sõrõcʉ niwĩ. Tojo weerã ña'arõ wéérã pũrĩcã,
uiya. Wiorã ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'rerã, Õ'acʉ̃ dutiro weerã
weema. Õ'acʉ̃ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'redutigʉ wiorãrẽ cũucʉ
niwĩ. 5 Tojo weerã marĩ wiorã dutisere yʉ'tiroʉa'a. Bu'iri da'reri
nírã dia'cʉ̃, yʉ'titicã'rõʉa'a. Õ'acʉ̃ marĩrẽ wiorã duticã ʉami nírã
pe'e, na dutisere queoro yʉ'time'rĩcã'rõʉa'a. 6 Wiorã na da'rasere
queoro wéérã, Õ'acʉ̃rẽ da'raco'terã weronojõ nima. Tojo weerã na
wapayedutisenojõrẽ wapayeya.

7 Na wiorã dutisereta queoro weeya. Na wapayeduticã, wapayeya.
Na wiorã nise bu'iri wiopesase me'rã narẽ ĩ'aña. Narẽ añurõ wãcũña.

8 Ãpẽrãrẽ wapamooticã'ña. Maata wapayepe'ocã'ña. A'merĩ ma'ise
pe'e pe'timasĩtisa'a. Tojo weerã a'merĩ ma'inu'cũcã'ña. No'o ãpẽrãrẽ
maigʉ̃nojõ Õ'acʉ̃ dutise cũu'quere queoro weegʉ weemi. 9 Õ'acʉ̃ a'tere
dutise cũucʉ niwĩ. "Mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ, marãpʉsʉmʉa
nitirãrẽ a'metãrãticã'ña. Ãpẽrãrẽ wẽjẽcõ'aticã'ña. Yajaticã'ña. Ãpẽrã
yere ʉoticã'ña" ni, dutise cũucʉ niwĩ. A'te, tojo nicã nipe'tise apeye
dutise cũu'quere ni'cãrõpʉta neonʉ'cõmasĩ'i. A'tiro ni'i. Mʉsã, mʉsã
basu ma'irõnojõta mʉsã tiropʉ nirãrẽ ma'iña, ni'i. 10 Marĩ ma'ise
cʉorã, marĩ tiropʉ nirãrẽ ña'arõ weesome. Tojo weerã narẽ ma'írã,
Õ'acʉ̃ dutise cũu'quere weepe'ocã'a.

11 A'tere ni'cãrõacã marĩ catiriterore wãcũrõʉa'a. Cãrĩrã weronojõ
niticã'rã. Jesú cʉ̃ apaturi a'tiatjere añurõ tʉ'oña'a, wãcũnʉrʉ̃rã.
Marĩ Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'atjo cã'rõacã dʉ'sasa'a. Marĩ ne waro Je-
sucristore ẽjõpeowã'cõrã, "Ʉ'mʉsepʉ marĩ wa'atje dʉ'sayʉ'rʉa'a",
nimiwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ marĩ masĩ'i. "Cã'rõacã dʉ'sa'a Jesucristo
apaturi a'tiatje", ni'i. 12 A'tiro nicãrẽ ña'arõ weese yʉ'rʉmajã
wa'a'a. Ni'cãrõacãrẽ bo'remʉjãtiro weronojõ Jesucristo a'tiatjo cã'rõ
dʉ'sa'a. Tojo weerã marĩ ña'asere masã ñamipʉ weewʉasenojõrẽ
weedu'uroʉa'a. A'tiro pe'e weeroʉa'a. Añuse, ʉmʉco masã ĩ'orõpʉ
weesenojõ dia'cʉ̃rẽ weeroʉa'a. Marĩ Õ'acʉ̃ yere wéérã, ña'arõ weesere
du'upe'ocã'rãsa'a. 13 Ʉmʉco, bajuyoropʉ weesetironojõ weeroʉa'a.
Bosenʉmʉ nicã que'a, caricũticã'rã. Numia me'rã ña'arõ weeticã'rã.
Numia quẽ'rã, ʉmʉa me'rã ña'arõ weeticã'ña. A'pepũrĩse me'rã
tʉ'oña'ticã'rã. Ãpẽrã yere ʉoticã'rã. 14 A'tiro pe'e weerã. Marĩ wiogʉ
Jesucristo weetamuse me'rã cʉ̃ weronojõ añurõ nisetirã. Cʉ̃rẽ nemorõ
masĩnemorã. Marĩ ña'arõ ʉaripejasere weesĩ'rĩrã, "A'tiro weerãti", ni
wãcũticã'rã. Tere weedu'urã.

14

Ẽjõpeotutuarã, ẽjõpeotutuatirã cjase ni'i
(1Co 8.1-13)

1 Ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeomigʉ̃, cʉ̃ ẽjõpeotutuatigʉ mʉsã me'rã
nisĩ'rĩcã, ũrũsãtirãta, cʉ̃rẽ ñe'eña. Cʉ̃rẽ "A'tiro weecã ʉa'a" nitirãta,
ñe'eña. Cʉ̃rẽ "To ñe'ebosaʉ" nitirãta, ñe'eña. 2 Ãpẽrã Jesucristore
ẽjõpeorã "Marĩ nipe'tise ba'acã, añu ni'i", nima. Ãpẽrã pe'e Jesucri-
store ẽjõpeotutuatirã "Marĩ di'iro ba'arã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãbosa'a",
ni wãcũsama. Tojo weerã otese dia'cʉ̃rẽ ba'asama. 3 Nipe'tise ba'agʉ
pe'e di'iro ba'atigʉre ĩ'acõ'aticã'to. Di'iro ba'atigʉ pe'e quẽ'rã nipe'tise
ba'agʉre "Mʉ'ʉ di'iro ba'acã, ña'a ni'i", niticã'to. Nipe'tise ba'agʉre
Õ'acʉ̃ yagʉ sãjãcã weetojacʉ niwĩ. 4 Marĩ apĩrẽ da'raco'tegʉre
"Mʉ'ʉ ña'arõ wee'e", nímasĩwe'e. Cʉ̃ wiogʉ dia'cʉ̃ tojo nímasĩsami.
Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã quẽ'rãrẽ tojota ni'i. Ãpẽrã Jesucristore
ẽjõpeorãrẽ "Ña'arõ weema", nímasĩwe'e. Õ'acʉ̃ na wiogʉ nimi. Cʉ̃
ni'cʉ̃ta narẽ "Añurõ wee'e", o "Ña'arõ wee'e", nímasĩsami. Marĩ wiogʉ
cʉ̃ yarãrẽ ẽjõpeotutuacã weemasĩmi.

5 Apeye ninemogʉ̃ti. Ni'cãrẽrã "Ni'cãrẽ nʉmʉrĩ yʉ'rʉoro ape
nʉmʉ Õ'acʉ̃rẽ ñubuepeoroʉa'a", nisama. Ãpẽrã pe'e "Nipe'tise
nʉmʉrĩ ni'cãrõnojõ Õ'acʉ̃ ye ni'i", nisama. Masãnʉcʉ̃ "Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ
a'tiro weecã ʉasami", nirõʉa'a. 6 Ni'cʉ̃, ni'cã nʉmʉrẽ "Õ'acʉ̃ ya
nʉmʉ waro ni'i" nigʉ̃nojõ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoacjʉ tojo nisami. Apĩ
nipe'tise nʉmʉrĩrẽ ni'cãrõnojõ wãcũgʉ̃ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoacjʉ tojo
nisami. Nipe'tisere ba'agʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoacjʉ tojo weesami.
Cʉ̃ ba'asere e'catise o'osami. Apĩ di'irore ba'atigʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeogʉ ba'atisami. Cʉ̃, cʉ̃ ba'asenojõrẽ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'osami.

7 Marĩ catiri ʉmʉcore marĩ se'saro niwe'e. Wẽrĩrã quẽ'rã marĩ
se'saro nisome. Marĩ catirã, wẽrĩ'cãrã Jesucristo yarã ni'i. 8 Marĩ catiro
põtẽorõ Jesucristo ʉaronojõ weesĩ'rĩ'i. Wẽrĩrã quẽ'rã cʉ̃ me'rã catirãti
nírã, wẽrĩrãsa'a. Tojo weerã catirã, wẽrĩ'cãrã Jesucristo yarã ni'i. Cʉ̃
marĩ wiogʉ marĩrẽ sʉ'ori nigʉ̃́ nimi. 9 A'tiro ni'i. Cristo wẽrĩcʉ niwĩ.
Wẽrĩtoja, masãcʉ niwĩ. Nipe'tirã catirã, wẽrĩ'cãrã wiogʉ nigʉ̃ti nígʉ̃,
tojo weecʉ niwĩ.

10 Tojo weerã ¿de'ro weerã mʉsã ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ
"Ña'arõ weerã weema" niti? ¿De'ro weerã narẽ tojo ĩ'acõ'ati?
Marĩ nipe'tirã Õ'acʉ̃ masãrẽ beseri nʉmʉ nicã, marĩ wee'quenʉcʉ̃rẽ
beseno'rãsa'a. Tojo weerã Jesucristore ẽjõpeorã marĩ acawererãrẽ
"Tojo weema", niticã'rõʉa'a. 11 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃
ní'quere a'tiro ojano'wʉ̃:

Yʉ'ʉ catigʉ ni'i.
Yʉ'ʉ ucũse diacjʉ̃ warota ni'i.
Nipe'tirã yʉ'ʉre ejaque'arãsama.
Nipe'tirãpʉta yʉ'ʉre "Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ añugʉ̃, tutuagʉ ni'i", nirãsama, ni
ojano'wʉ̃.

12 Te oja'quere tʉ'orã, marĩ masĩ'i, marĩnʉcʉ̃ a'ti turipʉ marĩ
wee'quere Õ'acʉ̃rẽ wererãsa'a.

Mʉsã acawererã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ na ẽjõpeosere do-
jorẽticã'ña nise ni'i

13 Marĩ, marĩ wee'quere Õ'acũrẽ wererãsa'a nírã, a'merĩ ucjaticã'rã.
A'tiro pe'e ʉa'a. Ne apeyenojõ na ẽjõpeosere dojorẽcã weeticã'rã.
Tojo nicã narẽ ña'arõ weecã weeticã'rã. 14 Yʉ'ʉ marĩ wiogʉ Jesure
ẽjõpeotjĩagũ, a'tiro masĩ'i. Nipe'tise yʉ'ʉ ba'ase añuse ni'i. Apĩ pe'ema
“Apeyenojõ yʉ'ʉ ba'ase ña'a ni'i” nicã, cũrẽ diacjũta ña'a nisa'a.
15 Mʉ'ʉ ãpẽrã na ba'aya marĩsere ba'acã, apĩ ña'arõ tʉ'oña'bosami.
Mʉ'ʉ tojo wéégʉ, cũrẽ ma'igũ mejẽta wee'e. Cristo cũ quẽ'rãrẽ
wẽrĩbosacʉ niwĩ. Tojo weegʉ mʉ'ʉ ba'ase me'rã apĩrẽ ẽjõpeodu'ucã
weeticã'ña. 16 Mʉ'ʉma mʉ'ʉ weese añu nibosa'a. Apĩ pe'ere ña'a
nibosa'a. Tojo weese me'rã ãpẽrãrẽ ña'arõ wãcũcã weeticã'ña.
17 Õ'acũ marĩ wiogʉ ye cjase ba'a, sĩ'rĩ weese mejẽta ni'i. A'te pe'e
nibutia'a. Õ'acũ ʉaro weenu'cũse, tojo nicã ãpẽrã me'rã añurõ nicã'se,
a'merĩ e'caticã weese pe'e nibutia'a. Te Espíritu Santu weetamuse
me'rã weeno'o. 18 A'tiro weegũ Jesucristo ʉaronojõ weegʉ weemi.
Õ'acũ ĩ'orõpʉre “Añurõ weegʉ weemi”, nino'sami. Tojo nicã masã
quẽ'rã cũrẽ “Añurõta weegʉ weemi”, nisama.
19 Tojo weerã ni'cãrõ me'rã añurõ wejepeo ejerisãjãsenojõrẽ a'marã.
Marĩrẽ te ni'cãrõ me'rã nisetise Jesucristore nemorõ ẽjõpeorã, a'merĩ
weetamurãsa'a. 20 Mʉsã ba'ase me'rã apĩ Jesucristore ẽjõpeosere
dojorẽticã'ña. Nirõta nipe'tise ba'ase añu ni'i, añurõ pe'e. Mʉsã
ãpẽrã na ba'aya marĩsenojõrẽ ba'acã ĩ'arã, na quẽ'rã ba'abosama.
“Tere ba'arã, ña'arõ wee'e” ni wãcũmirã, mʉsãrẽ ĩ'acũurã, tojo
weebosama. Tojo wãcũrã, tere ba'arã, ña'arõ weema. Tojo weerã
mʉsã tere ba'arã, narẽ ña'arõ weecã weebosa'a. Mʉsã tojo weese
ña'a ni'i. 21 Marĩ apĩ ẽjõpeotutuatigʉre Jesucristore ẽjõpeodu'ucã
weebosa'a nírã, a'tiro weeroʉa'a. Cũ di'iro ba'atisere ba'aticã'rõʉa'a.
Vino cũ sĩ'rĩtisere sĩ'rĩticã'rõʉa'a. No'o apeyenojõ cũrẽ Jesucristore
ẽjõpeodu'ucã weesenojõrẽ weeticã'rõʉa'a. 22 “Nipe'tise yʉ'ʉ weese
añu ni'i” ni tʉ'oña'gũnojõ Õ'acũ se'sarore wereya. Ãpẽrã ẽjõpeose
dojorẽtigʉ, bu'iri marĩgũ tʉ'oña'gũ e'catigʉ nimi. 23 Apĩ apeyenojõrẽ
ba'agʉ, “To ba'abosaʉ” ni tʉ'oña'ba'agʉ, bu'iri cʉomi. A'tiro ni'i. “Yʉ'ʉ
ba'ase Õ'acũ ĩ'orõpʉre añurõsa'a” nitimigũ ba'acã, ña'a ni'i. “Nipe'tise
marĩ weese Õ'acũ ĩ'orõpʉre queoro ni'i” ni tʉ'oña'timirã weese ña'a
ni'i.

15

Marĩ ye dia'cũrẽ wãcũticã'rõʉa'a nise ni'i

1 Marĩ ẽjõpeotutuarã ãpẽrã ẽjõpeotutuatirãrẽ weetamurõʉa'a.
Marĩ tʉ'sase dia'cũrẽ weeticã'rõʉa'a. 2 Ãpẽrã ye niatjere wãcũrõʉa'a.
Narẽ nemorõ ẽjõpeotutuato nírã tojo weeroʉa'a. 3 Cristomarĩcã cũ
tʉ'sase dia'cũrẽ weeticʉ niwĩ. Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ Cristo cũ
pacʉre ní'quere a'tiro ojano'wũ:

Nipe'tise mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'tirã mʉ'ʉrẽ ña'arõ ucũrã, yʉ'ʉ pe'ere wee-
queõ'orã weema, ni ojano'caro niwũ.

4 Nipe'tise todʉporopʉ Õ'acũ ye queti oja'que marĩrẽ masĩdutiro
ojano'caro niwũ. Marĩ ña'arõ yʉ'rʉrã, te oja'quere bu'erã, nʉ'cãpo'o.
Wãcũtutuanemo'o. Tojo weerã Õ'acũ cũ weeatjere e'catise me'rã
yucue'e. 5 Õ'acũ marĩrẽ mejẽcã wa'acã, wãcũtutuacã weesami.
Marĩrẽ e'caticã weesami. Cũ Jesucristo ʉaronojõ mʉsãrẽ ni'cãrõ me'rã

nisetica weeato. 6 Tojo weerã mʉsã ni'cãrõpʉta wãcũsetirã, a'tiro
weerãsa'a. Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉre ni'cãrõ me'rã “Mʉ'ʉ
añuyʉ'rʉa'a”, nirãsa'a.

Judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye quetire were'que ni'i

7 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ni'cãrõ me'rã ẽjõpeorã nitjĩarã, ãpẽrãrẽ ñe'erõʉa'a.
Jesucristomarĩcã marĩrẽ ñe'ecʉ niwĩ. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ
“Añubutiami” nidutirã, marĩ quẽ'rã ãpẽrãrẽ ñe'erõʉa'a. 8 Yʉ'ʉ
ucũgʉ̃, “Õ'acʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ cʉ̃ ‘Weegʉti’ ní'quere queoro weegʉ
weemi”, nigʉ̃ wee'e. Jesucristota judío masãrẽ weetamugʉ̃ a'ticʉ niwĩ
nígʉ̃, tojo ni'i. Cʉ̃ tojo weese me'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃ diacjʉ̃ nisere ĩ'ocʉ niwĩ.
9 Tojo nicã judío masã nitirã “Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ pajaña'gʉ̃, añuyʉ'rʉami”
nidutigʉ Jesucristo a'ticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ Õ'acʉ̃
bese'cʉ Cristo cʉ̃ pacʉre ucũ'quere a'tiro ojano'wʉ̃:
Judío masã nitirã wa'teropʉ mʉ'ʉrẽ e'catipeogʉti.
Õ'acʉ̃ masĩyʉ'rʉagʉ nimi nígʉ̃, basapeogʉti.
10 Aperopʉ quẽ'rãrẽ a'tiro ojano'wʉ̃:
Judío masã nitirã, Õ'acʉ̃ yarã judío masã me'rã e'catiya.
11 Aperopʉ quẽ'rãrẽ ninemowʉ̃:
Nipe'tirã judío masã nitirã Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorã, “Mʉ'ʉ añuyʉ'rʉagʉ
ni'i”, niña.
Nipe'tirocjãrãpʉta Õ'acʉ̃ añubutiasere e'catipeoya, ni ojano'wʉ̃.
12 Isaía quẽ'rã a'tiro ojacʉ niwĩ:
Isaí pãrãmi nituriagʉ bajuagʉsami.
Cʉ̃ judío masã nitirã wiogʉ niacjʉ nigʉ̃sami.
Na cʉ̃rẽ “Ʉsãrẽ yʉ'rʉogʉ nimi”, ni ẽjõpeorãsama, ni ojano'wʉ̃.

13 Õ'acʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ añurõ weeatjere e'catiyusere o'ogʉ nimi. Mʉsãrẽ
cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ e'catise, ejerisãjãse o'oato. Tojo weerã mʉsã Espíritu
Santu weetamurõ me'rã ʉpʉtʉ e'catiyurãsa'a.

14 Yʉ'ʉ acawererã, mʉsãrẽ a'tiro tʉ'oña'a. Mʉsã ãpẽrãrẽ añurõ
weesa'a. Jesucristo yere añurõ masĩsa'a. A'merĩ werecasamasĩsa'a.
15 Mʉsã tojo weemicã, a'ti pũrĩpʉre mʉsãrẽ tutuaro me'rã oja'a. Mʉsã
tʉ'o'quere acobojoticã'to nígʉ̃ tojo wee'e. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ wéégʉ,
Jesucristo yere mʉsãrẽ bu'edutigʉ cũuwĩ. 16 Tere weregʉ, judío masã
nitirã na Jesucristore ẽjõpeocã ʉasã'a. Pa'ia wa'icʉrãrẽ Õ'acʉ̃rẽ o'oro
weronojõta yʉ'ʉ judío masã nitirãrẽ cʉ̃rẽ wiasĩ'rĩsa'a. Espíritu Santu
narẽ Õ'acʉ̃ yarã sãjãcã weegʉsami. Tojo weecã Õ'acʉ̃ narẽ, “Yarã
nima”, ni ñe'egʉ̃sami.

17 Jesucristo weetamurõ me'rã Õ'acʉ̃ cũu'quere añurõ wee'e. Tojo
weegʉ yʉ'ʉ da'rasere añurõ tʉ'oña'a. 18 Jesucristo yʉ'ʉ me'rã wee'que
dia'cʉ̃rẽ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã judío masã nitirãrẽ ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃
yʉ'ʉre weetamuwĩ. Yʉ'ʉ bu'ese me'rã, tojo nicã yʉ'ʉ wee'quere
ĩ'arã, mʉsã judío masã nitirãrẽ ẽjõpeocã weewĩ. 19 Apeye quẽ'rãrẽ
Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã weesere weeĩ'owʉ̃. Tojo nicã Espíritu Santu
tutuase me'rã bu'ewʉ. A'tere wéégʉ, Jerusalẽ me'rã werenʉ'cãwʉ̃.
Téé Ilírico wãmetiropʉ Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉose quetire weretʉogʉ
ejawʉ. 20 Ãpẽrã bu'eno'ña marĩrõpʉre Jesucristo ye quetire weremu'sĩ
werewʉ. Ãpẽrã na were'quepʉre werebu'ipeotiwʉ. 21 Yʉ'ʉ tojo weese

Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'caronojõta wa'awʉ. A'tiro ojano'caro niwʉ̃:
Cʉ̃ ye quetire ne ni'cãti masĩti'cãrã wereno'rãsama.
Cʉ̃ yere na tʉ'oti'quere tʉ'omasĩrãsama, ni ojano'wʉ̃.

Pablo Romapʉ wa'atje ni'i

22 Yʉ'ʉ peje macãrĩpʉ bu'esijayugʉ, mʉsã tiropʉ wa'amasĩtisa'a yujupʉ. 23 Ni'cãrõacãrẽ te macãrĩpʉ bu'etoja'a. Peje cʉ̃'marĩ mʉsã tiropʉ wa'asĩ'rĩ'cʉ nitjĩagʉ̃, be'rocure topʉre wa'agʉti. 24 Españapʉ wa'agʉti. Topʉ wa'agʉ, mʉsã tiro Romapʉ yʉ'rʉagʉti. Mʉsãrẽ ĩ'a, e'cati, cã'rõ niquejogʉti. Be'ro yʉ'ʉre Españapʉ wa'atjere weetamuapa. 25 Ni'cãrõacã Jerusalẽpʉ wa'anígʉ̃ti yujupʉ. Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weetamugʉ̃ niyeru miagʉ̃ weegʉti. 26 Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã Macedonia, tojo nicã Acaya di'tacjãrã niyeru sẽrĩneocãrã niwã. Jerusalẽpʉ nirã̃ pajasecʉorã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ o'orãtirã tojo weecãrã niwã. Tojo weegʉ te niyerure Jerusalẽpʉ o'ogʉ wa'agʉti. 27 Judío masã nitirã Macedonia, Acayapʉ nirã̃ a'tiro wãcũcãrã niwã. Judío masã Jerusalẽpʉ nirãrẽ weetamurõʉa'a. Na tojo wãcũse añu nicaro niwʉ̃. A'tiro ni'i. Judío masã, judío masã nitirã pe'ere Jesucristo ye quetire werewã'cõcãrã niwã. Tojo nicã judío masã nitirã Jesucristore ẽjõpeocã, a'tiro wa'acaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ judío masãrẽ "O'ogʉti" ní'que pe'ere ñe'ecãrã niwã. Tojo weerã judío masã nitirã, judío masã pajasecʉorãrẽ niyerure, na cʉosere o'oroʉa'a. 28 Yʉ'ʉ te niyeru Jerusalẽcjãrãrẽ o'otojagʉ, Españapʉ wa'agʉ, mʉsãrẽ ĩ'ayʉ'rʉwã'cãgʉ̃ti. 29 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'agʉ, Jesucristo ye añusere mʉsãrẽ miiejagʉsa'a.

30 Yʉ'ʉ acawererã, mʉsã Jesucristore ẽjõpeo'o. Espíritu Santu marĩrẽ a'merĩ ma'icã weemi. Tojo weegʉ mʉsãrẽ a'tiro weecã ʉasa'a. Yʉ'ʉre weetamurã, yé niatjere Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya. 31 A'tiro sẽrĩbosaya yʉ'ʉre. Judeapʉ nirã̃ Jesucristore ẽjõpeotirã yʉ'ʉre ña'arõ weeticã'to. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeorã Jerusalẽcjãrã yʉ'ʉ miasere e'catise me'rã põtẽrĩ ñe'eato. 32 Tojo weecã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉacã, mʉsã tiropʉ yʉ'ʉ e'catise me'rã etagʉsa'a. Topʉ soogʉsa'a. 33 Õ'acʉ̃ ejerisãjãsere, añurõ nicã'sere o'ogʉ mʉsã nipe'tirã me'rã niato. Tojota weeato.

16

Romacjãrãpʉre añudutise o'o'que ni'i

1 Ni'cõ Jesucristore ẽjõpeogo Febe wãmetigo mʉsã tiropʉ wa'ago weemo. Co Jesucristore ẽjõpeorã Cencrea wãmetiri macãcjãrãrẽ weetamugõ nimo. 2 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã e'catise me'rã core ñe'eña. Marĩ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ añurõ ñe'erõʉa'a. Co pãjãrãrẽ weetamuco niwõ. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ weetamuwõ. Tojo weerã core apeyenojõ dʉ'sacã, o'oya.

3 Aquila, cʉ̃ nʉmo Priscila añuato. Yʉ'ʉ Jesucristo yere bu'ecã, na quẽ'rã yʉ'ʉre bu'etamuwã. 4 Ãpẽrã yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩcã, yʉ'ʉre weetamuwã. Na quẽ'rãrẽ wẽjẽtawiomicã, tojo weewã. Na tojo wee'quere yʉ'ʉ dia'cʉ̃ e'catise o'owe'e. Nipe'tirã ãpẽrã judío masã nitirã Jesucristore ẽjõpeorã e'catise o'oma. 5 Jesucristore ẽjõpeorã Aquila ya wi'ipʉ nerẽwʉarã quẽ'rã añuato. Apĩ yʉ'ʉ ma'igʉ̃ Epeneto

añuato. Cʉ̃ta Asiapʉre ãpẽrã dʉporo Jesucristore ẽjõpeomʉ'tã'cʉ nimi. 6 María quẽ'rã añuato. Mʉsã me'rã Õ'acʉ̃ cjasere ʉpʉtʉ da'ramo. 7 Yʉ'ʉ acawererã judío masã Andrónico, Junias añuato. Na quẽ'rã yʉ'ʉ me'rã bu'iri da'reri wi'ipʉ niwã. Na yʉ'ʉ dʉporo Jesucristore ẽjõpeocãrã niwã. Jesucristo besecʉ̃ú'cãrã narẽ "Añurã nima", nisama.

8 Jesucristore ẽjõpeogʉ yʉ'ʉ ma'igʉ̃ Ampliato añuato. 9 Urbano, ʉ̃sãrẽ Jesucristo ye quetire weretamugʉ̃ añuato. Tojo nicã yʉ'ʉ ma'igʉ̃ Estaquis añuato. 10 Apeles quẽ'rã añuato. Cʉ̃ Jesucristore añurõ ẽjõpeomi. Nipe'tise cʉ̃ weesere ĩ'arã, "Jesucristore añurõ ẽjõpeogʉ nimi", ni ĩ'a'a. Aristóbulo ya wi'icjãrã quẽ'rã añuato. 11 Apĩ yʉ'ʉ acaweregʉ, judío masʉ̃ Herodión añuato. Tojo nicã Narciso ya wi'icjãrã Jesucristore ẽjõpeorã añuato. 12 Trifena, Trifosa na quẽ'rã añuato. Na numia marĩ wiogʉ Jesucristo yere pũrõ da'rama. Ʉsã ma'igõ Pérsida quẽ'rã marĩ wiogʉ Jesucristo ye cjasere ʉpʉtʉ da'ramo. Co quẽ'rã añuato. 13 Rufo añuato. Nipe'tirã cʉ̃rẽ "Jesucristore añurõ ẽjõpeomi", nima. Cʉ̃ paco quẽ'rã añuato. Core yʉ'ʉ pacore weronojõ ĩ'a'a. 14 Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã na me'rã nirʉ̃ añuato. 15 Filólogo, Julia, Nereo, tojo nicã cʉ̃ acabijo Olimpas, nipe'tirã Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ cũu'cãrã na tiropʉ nirʉ̃ añuato.

16 A'merĩ ma'ise me'rã añudutiya. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã mʉsãrẽ añudutima.

17 Yʉ'ʉ acawererã, ni'cãrẽrã mʉsã tiropʉ nirʉ̃ dʉcawaticã weesĩ'rĩsama. Na tojo weeri nírã, tʉ'omasĩña. Mʉsãrẽ ẽjõpeosere dojorẽsama. Mʉsãrẽ bu'e'que mejẽtare weesama. Tojo weerã narẽ ba'patiticã'ña. Na bu'esere ne tʉ'oticã'ña. 18 Na marĩ wiogʉ Jesucristo ʉaro weerã mejẽta weesama. Na no'o ʉaro weesĩ'rĩrõ weesama. Na añurõ ʉ'sʉaro ucũme'rĩse me'rã, diacjʉ̃ ucũrã weronojõ ucũsama. Ʉpʉtʉ waro masĩtutuatirãrẽ weeta'sa ẽjõpeocã weesama. 19 Mʉsã pũrĩcã añurõ Jesucristo ʉaro weesa'a. Nipe'tirã tojo nima mʉsãrẽ. Tojo weegʉ mʉsã me'rã pũrõ e'cati'i. Mʉsãrẽ añusere masĩcã ʉasã'a. Ne ña'ase pe'ema masĩdutigʉ ʉasãwe'e. 20 Õ'acʉ̃ ãpẽrã me'rã añurõ nicã'sere o'ogʉ nimi. Cã'rõacã be'ro cʉ̃ta mʉsãrẽ wãtĩrẽ docaque'acã weegʉsami. Jesú marĩ wiogʉ mʉsãrẽ añurõ weeato.

21 Timoteo yʉ'ʉ me'rã Jesucristo ye quetire werecusiatamugʉ̃ mʉsãrẽ añudutimi. Yʉ'ʉ acawererã judío masã Lucio, Jasõ, Sosípater na quẽ'rã añudutima.

22 Yʉ'ʉ a'ti pũrĩrẽ Pablore ojabosagʉ, Tercio wãmeti'i. Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeogʉ mʉsãrẽ añuduti'i.

23 Gayo mʉsãrẽ añudutimi. Jesucristore ẽjõpeorã cʉ̃ ya wi'ipʉ nerẽwʉama. Yʉ'ʉ Pablo ti wi'ipʉ cãjĩ'i. Erasto a'ti macã cjase da'rasere dutigʉ, narẽ niyeru co'tegʉ añudutimi. Tojo nicã apĩ Jesucristore ẽjõpeogʉ Cuarto añudutimi.

24 Marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato.

25-26 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorã, "Añuyʉ'rʉami", nírã. Marĩ wiogʉ Jesucristo ye queti me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ nemorõ ẽjõpeocã weemasĩmi. Dʉporopʉre nipe'tirã masãrẽ yʉ'rʉose quetire masĩno'ña marĩcaro niwʉ̃. A'tocaterore majã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'que me'rã masĩno'o. Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ tojo wereduticʉ niwĩ. Yʉ'ʉ quẽ'rã

Jesucristo ye quetire were'e. Õ'acʉ̃ nipe'tise cururicjãrãrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeo, cʉ̃ ʉaro weecã ʉasami.
27 Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nimi. Cʉ̃ ni'cʉ̃ta nipe'tisere masĩpe'ocã'mi. Tojo weerã Jesucristo weetamurõ me'rã Õ'acʉ̃rẽ “Tutuayʉ'rʉami”, ni ẽjõpeonu'cũcã'rã. Tojota weerã.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Pablo Corintocjãrãrẽ ojamʉ'tãca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Jesucristore ẽjõpeorã Corintocjãrãrẽ ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ ojacaterore Éfesopʉ nicʉ niwĩ. Cʉ́ta Corintocjãrãrẽ ne waropʉre Jesucristo ye quetire were, cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã sãjãcã weecʉ niwĩ.

Titare cʉ̃ Jesucristo ye quetire bu'esijanʉ'cãca be'ro pʉati wa'aro weecaro niwʉ̃.

Topʉre judío masã nerẽwʉaropʉ bu'ecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ topʉ nigʉ̃rẽ cõ'awĩrõcã'cãrã niwã. Titare Corintocjãrã me'rã ni'cã cʉ̃'ma ape cʉ̃'ma deco tojacʉ niwĩ.

Be'ro Corintocjãrãrẽ cʉ̃ bu'e'quere queoro weeticã tʉ'ogʉ, a'ti pũrĩrẽ ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ ojawʉaronojõta añudutinʉ'cãcʉ niwĩ. Yapatigʉpʉa Judeacjãrã pajasecʉorãrẽ weetamuse cjasere, cʉ̃ basu de'ro weeatjere ucũyapaticʉ niwã.

Pablo Corintocjãrãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo, Sóstenes me'rã mʉsãrẽ añuduti'i. Cʉ̃ quẽ'rã Jesucristore ẽjõpeogʉ marĩ acaweregʉ nimi. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉa'caronojõta yʉ'ʉre Jesucristo ye quetire weredutigʉ besecũúcʉ niwĩ. 2 Yʉ'ʉ a'ti pũrĩrẽ mʉsã Corintopʉ nirãrẽ oja'a. Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã Õ'acʉ̃ ya curuacjãrãrẽ oja'a. Mʉsã Jesucristo me'rã nírã, Õ'acʉ̃ yarã ni'i. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ yarã niato nígʉ̃ besecʉ niwĩ. Nipe'tirocjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ tojo besecʉ niwĩ. Jesucristo nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã wiogʉ nimi. Tojo nicã marĩ wiogʉ nimi.

3 Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, tojo nicã Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Õ'acʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weetamuse ni'i

4 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã niyucã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weesere ĩ'agʉ̃, cʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũ'u. 5 Mʉsã Jesucristo yarã niyucã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ ye cjase nipe'tise añusere o'ocʉ niwĩ. Tere o'ogʉ, mʉsãrẽ cʉ̃ yere añurõ masĩcã weecʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ mʉsã cʉ̃ ye quetire añurõ wereturiacã weecʉ niwĩ. 6 Yʉ'ʉ "Cristo mʉsãrẽ añurõ weegʉsami", niwʉ̃. Cʉ̃ yarã sãjãcã, yʉ'ʉ ní'caronojõta wa'awʉ mʉsãrẽ. 7 Tojo weerã mʉsã Õ'acʉ̃ o'osere cʉope'ocã'a. Marĩ wiogʉ Jesucristo a'tiatjere yucueri curare Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ o'ose dʉ'sawe'e. 8 Cʉ̃ tutuasere mʉsãrẽ o'onu'cũgʉ̃sami. Cʉ̃rẽ ẽjõpeocã weenu'cũgʉ̃sami. Téé a'ti ʉmʉco pe'ticãpʉ tojo weedu'ugʉsami. Tojo weerã marĩ wiogʉ Jesucristo a'ticã, bu'iri marĩrã nirãsa'a. 9 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ní'quere queoro weemi. Cʉ́ta mʉsãrẽ besecʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo marĩ wiogʉ me'rã añurõ nidutigʉ besecʉ niwĩ.

Pablo Corintocjãrãrẽ "A'merĩ dʉcawatiticã'ña" ní'que ni'i

10 Acawererã, Jesucristo dutiro me'rã mʉsãrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Mʉsã ni'cãrõnojõ wãcũña. Mʉsã ucũse me'rã dʉcawatiticã'ña. E'catise me'rã a'merĩ ucũña. Ni'cãrõnojõ wãcũ nisetiya. 11 Yʉ'ʉre Cloé

wãmetigo ya wi'icjãrã mʉsã a'merĩ ĩ'asĩ'rĩtise quetire werewã.
12 A'tiro werewã: “Masãnʉcʉ̃ mejẽcã dia'cʉ̃ wãcũsetiama”, niwã.
Mʉsã a'tiro ucũaporo: “Ʉsã Pablo ya curuacjãrã ni'i.” Ãpẽrã
“Apolo ya curuacjãrã”, “Pedro ya curuacjãrã”, tojo nicã “Cristo ya
curuacjãrã ni'i”, niaporo. Tojo weerã no'o ʉaro wãcũma'acã'poro.
13 Tojo wãcũticã'rõʉa'a. Marĩ Cristore ẽjõpeorã ni'i. Tojo weerã
ni'cã curuata ni'i. Marĩrẽ dʉcawaase marĩ'i. Yʉ'ʉ Cristo niwe'e.
Mʉsã ye niatjere curusapʉ wẽrĩbosatiwʉ. “Pablore ẽjõpeorãrẽ
wãmeyeno'rõsa'a”, nino'ña marĩwʉ̃. 14 Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. Crispo,
tojo nicã Gayo dia'cʉ̃rẽ wãmeyegʉ, queorota weewʉ. 15 Pãjãrã
mʉsãrẽ wãmeyecã, a'tiro nibopã: “Pablo cʉ̃ wãme me'rã ʉ̃sãrẽ
wãmeyewĩ”, nibopã. Tere nírã, yʉ'ʉre ẽjõpeorã weebopã. No'opʉacã
tere weetiwʉ. 16 Estéfanas ya wi'icjãrã quẽ'rãrẽ wãmeyewʉ. Ãpẽrãma
wãcũnemotisa'a. 17 Yʉ'ʉre Cristo wãmeyedutigʉ cũutiwĩ. Cʉ̃ mʉsãrẽ
yʉ'rʉose queti pe'ere yʉ'ʉre weredutigʉ o'ówĩ. Tere weredutigʉ, masã
añurõ na wãcũme'rĩse paca me'rã weredutitiwĩ. Yʉ'ʉ tojo werecãma,
Cristo curusapʉ wẽrĩsere wãcũtibopã. Masã yʉ'rʉono'tibopã.

Õ'acʉ̃ tutuasere, cʉ̃ masĩsere Cristo me'rã masĩno'o nise ni'i

18 Jesucristo ye queti a'tiro ni'i. Cʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉosĩ'rĩgʉ̃, curusapʉ
wẽrĩcʉ niwĩ. Tereta Jesucristore ẽjõpeotirã pecame'epʉ wa'ajã a'tiro
nisama cʉ̃ wẽrĩ'quere: “Tojo nima'acãrõ wee'e”, nisama. Marĩ cʉ̃
yʉ'rʉono'cãrã pe'ema Cristo curusapʉ wẽrĩ'que queti añuse ni'i. Te
queti me'rã Õ'acʉ̃ tutuasere ĩ'ano'o. 19 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉre
a'tiro ojano'wʉ̃:

Ãpẽrã “Ʉsã masĩrã ni'i”, nirãsama.
Na tojo ucũsere pe'ticã weegʉti.
Na tʉ'omasĩsere tuumajãminʉ'cõcʉ̃ti, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.

20 Tojo weerã “Masĩpe'ocã'a” nirã mejõ nirã tojama. Tojo nicã
ãpẽrãrẽ na wãcũsere bu'eri masã quẽ'rã mejãrõta tojama. A'ti ʉmʉco
cjasere ucũme'rĩrã quẽ'rã mejãrõta tojama. A'te, a'ti ʉmʉco cjase na
“Tʉ'omasĩ'i” nisere Õ'acʉ̃ a'tiro weesami. Tere mejõ nise waro wa'acã
weesami. 21 Õ'acʉ̃ nipe'tisere masĩmi. Tojo weegʉ cʉ̃ a'ti turicjãrãrẽ
na tʉ'omasĩse me'rã cʉ̃rẽ masĩcã weeticʉ niwĩ. A'tiro pe'e ʉacʉ niwĩ.
Na Jesucristo ye quetire tʉ'orã, na ẽjõpeocã, “Narẽ yʉ'rʉogʉti”, nicʉ
niwĩ. Cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã pe'e te quetire tʉ'orã, “Tojo nima'acãrõ wee'e”,
ni wãcũcãrã niwã.

22 Judío masã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeose dʉporo a'tiro nisama: “Õ'acʉ̃
tutuaro me'rã weeĩ'ocã ĩ'atojarãpʉ dia'cʉ̃ ẽjõpeorãti”, nisama. Judío
masã nitirã griego masã pe'e quẽ'rã a'ti turicjãrã na wãcũme'rĩsere
ẽjõpeoma. 23 Ʉsã pũrĩcã Cristo curusapʉ wẽrĩ'cʉ ye quetire were'e.
Judío masã tere tʉ'orã, tʉ'satisama. Judío masã nitirã quẽ'rã te quetire
tʉ'orã, “Tojo nima'acãrã weema”, nisama. 24 Marĩ Õ'acʉ̃ bese'cãrãrẽ
no'o judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye queti ni'cãrõnojõ
ni'i. Marĩ Cristo curusapʉ wẽrĩse me'rã a'tiro masĩ'i: “Õ'acʉ̃ tutuagʉ,
masĩyʉ'rʉagʉ nimi”, ni'i. 25 A'ti ʉmʉcocjãrã Õ'acʉ̃ weesere tojo
weema'asere weronojõ wãcũma. Niwe'e. Õ'acʉ̃ weese pe'eta masã
masĩse nemorõ niyʉ'rʉnʉ'cã'a. Apeye Õ'acʉ̃ wee'quere tutuatisere

weronojõ ĩ'ama. Niwe'e. Cʉ̃ wee'que pe'eta masã weese yʉ'rʉoro tutuanemo'o.
26 Acawererã, mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ beseatji dʉporopʉ niseti'quere wãcũña. Mʉsã pejetirãcã a'ti turi cjasere masĩrã waro niwʉ̃. Pejetirãcã wiorã niwʉ̃. Pejetirãcã wiorã acawererã niwʉ̃. 27 Cʉ̃ a'ti turi cjase masĩrãrẽ bopoyadutigʉ na "Tʉ'omasĩtirã nima" nirãnojõrẽ besecʉ niwĩ. Tojo nicã tutuarãrẽ bopoyadutigʉ tutuatirã pe'ere besecʉ niwĩ. 28 Cʉ̃ mejõ nirã masã yabino'rãrẽ besecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã, wiorã mejõ nirã tʉ'oña'to nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. 29 Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ ne ni'cʉ̃ "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro masĩyʉ'rʉnʉ'cã'a", nímasĩtisami. 30 Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ basuta Jesucristo yarã sãjãcã weecʉ niwĩ. Tojo nicã Cristo me'rãta marĩ masĩse cʉo'o. Cʉ̃ me'rãta tja Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Na añurã, yʉ'rʉono'cãrãpʉ nima", ni ĩ'asami. Marĩ cʉ̃ yarã ni'i. Tojo weegʉ marĩ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ. 31 Tojo weero Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'caronojõta ni'i: "Ni'cʉ̃ 'Ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cã'a' nisĩ'rĩgʉ̃, niticã'to. Tojo wãcũrõnojõ o'ogʉ, marĩ wiogʉ pe'ere 'Tutuayʉ'rʉgʉ nimi, marĩrẽ añubutiaro weecʉ niwĩ', niato", ni ojano'wʉ̃.

2

Cristo curusapʉ wẽrĩ'que queti ni'i

1 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ Õ'acʉ̃ ye quetire weregʉ etagʉ, a'tiro weewʉ. Pacase ucũse di'apaca me'rã masã na masĩse me'rã weretiwʉ. 2 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nígʉ̃, a'te dia'cʉ̃rẽ wãcũnʉrʉ̃wʉ̃: "Jesucristo ye queti, tojo nicã cʉ̃ curusapʉ wẽrĩ'que dia'cʉ̃rẽ weregʉti", ni wãcũwʉ̃. 3 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nígʉ̃, mejõ nigʉ̃ tʉ'oña'wʉ̃. Apetero yʉ'ʉ te quetire queoro weretibosa'a nígʉ̃, narãsãcũcãti. 4-5 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ẽjõpeocã ʉagʉ, masĩrã ucũwʉase me'rã ucũtiwʉ. Õ'acʉ̃ tutuase, cʉ̃ masĩse o'ose me'rã ẽjõpeoato nígʉ̃ ucũwʉ̃. Tere ucũgʉ̃, Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã, Espíritu Santu me'rã pe'e ẽjõpeocã weewʉ. Mʉsãrẽ masã wãcũwʉaronojõ tʉ'o ẽjõpeocã ʉatiwʉ. Tojo weegʉ tojo werewʉ.

Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ masĩato nígʉ̃ Espíritu Santure o'o'que ni'i

6 Tojo nimirã, apeterore ʉ̃sã a'tiro wee'e. Jesucristore añurõ ẽjõpeorãma pacase masĩse paca me'rã were'e. Te masĩse paca a'ti turi cjase mejẽta ni'i. Tojo nicã wiorã a'ti turicjãrã ye mejẽta ni'i. Na masĩse maata pe'tirosa'a. 7 Ʉsã a'tere ucũrã, Õ'acʉ̃ ye pe'ere ucũrã wee'e. Cʉ̃ masĩsere, masĩno'ña marĩmi'quere, masã ne waro tʉ'oti'quere ucũ'u. A'ti turi weese dʉporo Õ'acʉ̃ te ya'yio'quere "A'tiro weegʉti", ni wãcũyutojacʉ niwĩ. Marĩrẽ yʉ'rʉoatjere, marĩ ʉ'mʉsepʉ ninu'cũatjere wãcũyucʉ niwĩ. Tereta ucũ'u. 8 Ne ni'cʉ̃pʉta a'ti turicjʉ̃ wiogʉ a'tere tʉ'omasĩticʉ niwĩ. Tʉ'omasĩrã pũrĩcã, Jesucristo marĩ wiogʉ añuyʉ'rʉagʉre curusapʉ wẽjẽtibopã. 9 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro pe'e ojano'o:

Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ mairãrẽ añuse apoyucʉ niwĩ.
Na ĩ'ati'que, na tʉ'oti'que ni'i.
Na ne cã'rõ wãcũma'ati'que ni'i, ni ojano'o.

10 Te añuse marĩ masĩti'quere Õ'acʉ̃ Espíritu Santu me'rã marĩrẽ
masĩcã weemi. Espíritu Santu nipe'tise diasayʉ'rʉnʉ'cãsere Õ'acʉ̃ cʉ̃
weesere masĩpe'ocã'mi.
11 Marĩ apĩ cʉ̃ wãcũsere masĩwe'e. Cʉ̃ se'saro cʉ̃ wãcũsere
tʉ'oña'sami. A'te weronojõ Espíritu Santu se'saro Õ'acʉ̃ cʉ̃ wãcũsere
masĩmi. 12 Marĩ a'ti ʉmʉcocjãrã Jesucristore ẽjõpeotirã weronojõ
wãcũwe'e. Õ'acʉ̃ marĩrẽ Espíritu Santure o'ocʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃
weronojõ wãcũse cʉo'o. Cʉ̃ me'rã nipe'tise Õ'acʉ̃ marĩrẽ o'o'quere
masĩ'i. 13 Ʉsã a'tere ucũrã, Espíritu Santu bu'e'que ʉseri me'rã ucũ'u.
Ʉsã basu masĩmʉjãti'que me'rã mejẽta ucũ'u. Tojo weerã ʉ̃sã Espíritu
Santure cʉorã cʉ̃rẽ cʉorãrẽta bu'e'e.
14 Espíritu Santure moogʉ̃ a'tiro weesami. Õ'acʉ̃ ye cjasere, Espíritu
Santu bu'esere ʉatisami. “Tojo nima'acãrõ wee'e”, nisami. Espíritu
Santu me'rã marĩ Õ'acʉ̃ yere masĩ'i. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ moogʉ̃ Õ'acʉ̃
yere “Tojo nirõ wee'e”, ni tʉ'omasĩtisami. 15 Espíritu Santure cʉogʉ
pe'e nipe'tise bu'esere “¿Queoro niti?” ni besemasĩpe'ocã'sami. A'tiro
weegʉre Espíritu Santure moogʉ̃ pe'e cʉ̃ weesere besemasĩtisami.
16 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'caro niwʉ̃: “Ni'inojõta ne
ni'cʉ̃ marĩ wiogʉ wãcũsere masĩtisami. Ne Õ'acʉ̃rẽ ‘Tojo ʉa'a’ ni,
dutimasĩtisami”, ni ojano'wʉ̃. Tojo nimicã, marĩ pe'e Cristo me'rã nírã,
cʉ̃ wãcũsere masĩ'i.

3

Pablo “Ʉsã Õ'acʉ̃rẽ da'raco'terã ni'i” nise ni'i

1 Acawererã, mʉsã Espíritu Santure añurõ yʉ'tirã weronojõ nitiwʉ.
Tojo weegʉ mʉsãrẽ diasasere wereta basiotiwʉ. A'tiro pe'e weewʉ.
Mʉsãrẽ diasatise dia'cʉ̃rẽ werewʉ. A'ti turicjãrã Espíritu Santure
moorã weronojõ niyucã, tojo weewʉ. Mʉsã Cristo ye cjasere añurõ
ẽjõpeotiwʉ. Tojo weegʉ mʉsãrẽ wĩ'marãrẽ ucũgʉ̃ weronojõ werewʉ.
2 Wĩ'marã a'tiro weesama. Õpẽrĩ du'utirã, õpẽcõ dia'cʉ̃ mi'rĩsama.
Narẽ ba'asere ecatisama. Bu'ese ba'ase ecase weronojõ ni'i, nisĩ'rĩrõ
wee'e. Wĩ'marãrẽ õpẽcõ mi'orõ weronojõ mʉsãrẽ a'tiro weewʉ.
Mʉsãrẽ diasatise bu'icjasere bu'ewã'cõwʉ̃. Yʉ'ʉ diasasere mʉsãrẽ
bu'ecãma, põtẽoti wãcũejatibopã. Mejãrõta ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉ pacase
pacare bu'ecã, tʉ'otibosa'a. 3 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeotirã weronojõ
ni'i yujupʉ. Mʉsã a'merĩ ʉo'o. A'merĩ ĩ'asĩ'rĩwe'e. Tojo weerã
Jesucristore ẽjõpeotirã a'ti turicjãrã weronojõ wee'e. 4 Mʉsã a'tiro
ucũ'u: “Yʉ'ʉ Pablo ya curuacjʉ̃ ni'i.” Apĩ “Yʉ'ʉ Apolo ya curuacjʉ̃ ni'i”,
nisa'a. Tojo nírã, a'ti turicjãrã weronojõ ucũrã wee'e.
5 Yʉ'ʉ, Apolo me'rã ʉ̃sã mejõ nirã ni'i. Õ'acʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'teri
masã ni'i. Tojo weerã ʉ̃sãrẽ “Na ya curuacjãrã ni'i”, niticã'ña. Ʉsã
werese me'rã mʉsã marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeowʉ. Ʉsãnʉcʉ̃
Õ'acʉ̃ wereduti'quere werewʉ. 6 Yʉ'ʉ ne waro mʉsãrẽ werewã'cõwʉ̃.
Ni'cʉ̃ otese dʉcare otegʉ weronojõ weewʉ. Be'ro Apolo mʉsãrẽ
bu'enemopeocʉ niwĩ. Otesere aco pio'cʉ weronojõ weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃
pe'e tere pĩ'rĩ bʉcʉamʉjãcã weecʉ niwĩ. Tere wéégʉ, mʉsãrẽ nemorõ
ẽjõpeocã weecʉ niwĩ. Nemorõ cʉ̃ ʉaro weecã weecʉ niwĩ. 7 Otese
dʉcare otegʉ, tojo nicã aco piogʉ mejõ nirã nima. Õ'acʉ̃ pũrĩcã tere
pĩ'rĩcã weegʉ́ cʉ̃ waro nimi. 8 Weremʉ'tã'cʉ, be'ro cʉ̃rẽ bu'esirutugʉ

quẽ'rã ni'cãrõnojõ nima. Õ'acʉ̃ nánʉcʉ̃rẽ queoro na wee'quere wapayegʉsami. 9 Ʉsã Õ'acʉ̃ yarã ni'i. Cʉ̃rẽ ni'cãrõnojõ da'raco'te'e. Mʉsã cʉ̃ da'rari di'ta weronojõ ni'i.

Tojo nicã wi'i cʉ̃ yeewã'cãrĩ wi'i weronojõ ni'i. 10 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã mʉsãrẽ bu'égʉ, a'tiro weewʉ. Wi'i nʉ'cõme'rĩrĩ masʉ̃ weronojõ mʉsãrẽ añurõ bu'enʉ'cãwʉ̃. Ãpẽrã mʉsãrẽ bu'enemorã, ti wi'ire weeturiamʉjãrã weronojõ weerã weema. Ti wi'ire yapada'reosĩ'rĩrã, añurõ weeroʉa'a. 11 Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉodutigʉ Jesucristore cũucʉ niwĩ. Cʉ̃ ni'cʉ̃ta masãrẽ yʉ'rʉogʉ nimi. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ te quetire bu'enʉ'cãwʉ̃. Ne apĩ, Õ'acʉ̃ tojo cũunʉ'cã'que Jesucristo ye quetire dʉcayumasĩtisami. 12 Wi'ire wéérã, a'tiro weeno'o. Uru, platanojõ me'rã, ʉ̃tãperi wapabʉjʉse me'rã yeebu'ipeono'o. Ãpẽrã yucʉ me'rã, pũrĩ me'rã, ãrʉ̃pagʉ me'rã weemasĩno'o. A'te weronojõ ni'cʉ̃ añuse warore mʉsãrẽ bu'ebosami. Apĩ mejõ nise maata pe'tisere bu'ebosami. 13 A'ti ʉmʉco pe'ticã, Õ'acʉ̃ nánʉcʉ̃rẽ na bu'e'quere bajuyoropʉ besegʉsami. Ni'cʉ̃ urure pecame'epʉ besegʉ weronojõ weegʉsami. ¿Na añurõ o ña'arõ pe'e bu'epari? nígʉ̃, tojo weegʉsami. 14 Ni'cʉ̃ ãpẽrãrẽ añurõ bu'eturiamʉjã'que ninu'cũcã'rõsa'a. Ni'cã wi'i ʉ̃tã wapabʉjʉse me'rã yééca wi'i ʉ̃jʉ̃tiro weronojõ ninu'cũrõsa'a. Õ'acʉ̃ cʉ̃ da'ra'quere wapayegʉsami. 15 Apĩ añurõ bu'eturiawã'cãtigʉ pe'ere cʉ̃ bu'e'que pe'tia wa'arosa'a. Pũrĩ me'rã wééca wi'i weronojõ ʉ̃jʉ̃dija wa'arosa'a. Cʉ̃ ti wi'i ʉ̃jʉ̃rĩ cura du'tiwijaa'cʉ weronojõ nigʉ̃sami. Cʉ̃ ye nipe'tise ʉ̃jʉ̃pe'tia wa'arosa'a. Cʉ̃ ni'cʉ̃ta pecame'epʉ wa'abo'cʉ yʉ'rʉwetigʉsami.

16 ¿Mʉsã masĩweti? Mʉsã Õ'acʉ̃ wi'i weronojõ ni'i. Espíritu Santu mʉsãpʉre nimi. 17 Mʉsãrẽ "Õ'acʉ̃ wi'i weronojõ ni'i" nírõ, cʉ̃ yarã waro ni'i, nisĩ'rĩrõ wee'e. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ dojorẽcã weegʉre pecame'epʉ bu'iri da'regʉsami.

18 Mʉsã basu a'tiro wãcũma'aticã'ña: "Yʉ'ʉ a'ti ʉmʉcocjãrã wãcũwʉaro weronojõ masĩyʉ'rʉa'a", niticã'ña. A'tiro pe'e niña. "Ne masĩtisa'a", niña. Tojo ucũgʉ̃ pũrĩcãrẽ Õ'acʉ̃ masĩgʉ̃ waro wa'acã weegʉsami. 19 A'ti ʉmʉcocjãrã na "Tʉ'omasĩ'i" nise Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre tojo weema'ase ni'i. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ni ojano'wʉ̃: "A'ti turicjãrã na masĩse me'rã 'Weerãti' nirãrẽ Õ'acʉ̃ na wãcũsere tuumajãminʉ'cõcã'sami", ni ojano'wʉ̃. 20 Aperopʉ quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro ojanemono'wʉ̃: "Marĩ wiogʉ a'ti ʉmʉcocjãrã wãcũsere masĩmi. Na masĩsere ĩ'agʉ̃, 'Mejõ nise ni'i', nisami", ni ojano'wʉ̃. 21 Tojo weerã mʉsãrẽ bu'egʉre "Ãpẽrã yʉ'rʉoro nimi", niticã'ña. "Yʉ'ʉ Pablo ya curuacjʉ̃ ni'i", niticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ wa'acã ʉagʉ, a'tiro weecʉ niwĩ. Nipe'tisere o'ocʉ niwĩ. 22 Yʉ'ʉre, Apolore, Pedrore mʉsãrẽ weetamudutigʉ o'ócʉ niwĩ. Tojo nicã a'ti turi cjasere, marĩ catisere o'ocʉ niwĩ. Apeye, wẽ́rĩ́ca be'ro catinu'cũatjere o'ocʉ niwĩ. Nipe'tise mʉsã ye ni'i. 23 Apeye quẽ'rãrẽ mʉsã Cristo yarã ni'i. Tojo nicã Cristo quẽ'rã Õ'acʉ̃ yagʉ nimi.

4

Jesucristo ye quetire wererã na weeseti'que ni'i

1 Ʊsãrẽ mʉsã a'tiro wãcũrõʉa'a. “Cristore da'rawã'ñaco'teri masã
nima”, nirõʉa'a. Ʊsã Õ'acʉ̃ ye queti todʉporocjãrã masĩti'quere
wereco'terã ni'i. 2 Marĩ da'rase cʉorã, marĩ wiogʉ duti'caronojõta que-
oro weeroʉa'a. Tojo weecã, marĩrẽ ẽjõpeosami. 3 Mʉsã yʉ'ʉre “Pablo
Õ'acʉ̃ cjasere añurõ da'rami” nicã o niticã, sõ'owaro wãcũque'tiwe'e.
Mejãrõta wiorã na besewʉaropʉ miacã quẽ'rãrẽ, wãcũque'tiwe'e.
Yʉ'ʉ basu waro quẽ'rã besewe'e. 4 Yʉ'ʉ da'rasere ña'arõ tʉ'oña'tisa'a.
Tojo nimigʉ̃, “Te añu ni'i”, nímasĩtisa'a. Marĩ wiogʉ dia'cʉ̃ yʉ'ʉ
weesere besesami. 5 Tojo weerã ãpẽrã wee'quere beseyuticã'ña. Marĩ
wiogʉre yucueya. Cʉ̃ a'tigʉ, nipe'tise masã masĩti'que ya'yioropʉ
ní'quere bajurẽgʉ̃sami. Masã na wãcũrõpʉ “A'tiro weegʉti” ní'que
quẽ'rãrẽ ĩ'ogʉ̃sami. Ti nʉmʉ nicã Õ'acʉ̃ nánʉcʉ̃ añurõ weeseti'quere
“Queoro añurõ weewʉ”, nigʉ̃sami.

6 Acawererã, añusere mʉsãrẽ ʉasã'a. Tojo weegʉ Apolo, yʉ'ʉ, ʉ̃sã ye
cjase me'rã mʉsãrẽ queose o'oapʉ. Ʊsã weronojõ ni'cãrõ me'rã niato
nírã tojo weeapʉ. Ʊsã weesere ĩ'acũuña. Tojo wéérã, mʉsã Õ'acʉ̃
ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta weerãsa'a. Ti pũrĩpʉ dutítisenojõrẽ
yʉ'rʉoquejosome. Tojo nicã “Ʊsãrẽ bu'egʉ pe'e masĩyʉ'rʉnʉ'cãmi
mʉsãrẽ bu'egʉ yʉ'rʉoro”, nisome.

7 Mʉsã ãpẽrã nemorõ añurã niwe'e. Masĩyʉ'rʉnʉ'cãrã niwe'e.
Nipe'tise mʉsã cʉose Õ'acʉ̃ o'o'que dia'cʉ̃ ni'i. Cʉ̃ o'óca be'ro
nimicã, to pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã mʉsã basu boca'caro weronojõ
tʉ'oña'ti? 8 Mʉsã a'tiro wãcũ'u: “Nipe'tisere cʉope'ocã'a, ñe'enojõ
dʉ'sawe'e”, nisa'a. Ʊsã topʉ nitiri cura mʉsã wiorã masĩyʉ'rʉnʉ'cãrã
weronojõ tʉ'oña'sa'a. “Nipe'tisere masĩpe'ocã'a”, nisa'a. Tojo nírã,
ʉ̃sã pe'ere tojowaro ĩ'acõ'asa'a. Mʉsã diacjʉ̃ta wiorã nicã pũrĩcãrẽ,
añuyʉ'rʉabosa'a. Ʊsã quẽ'rã mʉsã me'rã wiorã nitamubosa'a.
9 Yʉ'ʉ a'tiro pe'e tʉ'oña'a. Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ Jesucristo besecũú'cãrãrẽ
nipe'tirã docapʉ mejõ nirã mejãrã cũu'caro weronojõ tʉ'oña'a. Ʊsã
wẽjẽcõ'ano'ajã weronojõ ni'i. Nipe'tirã, a'ti di'tacjãrã, ʉ'mʉsecjãrã
ʉ̃sã pi'eticã ĩ'asama. 10 Cristo ye quetire werecã, a'ti nucũcãcjãrã
ʉ̃sãrẽ “Tʉ'omasĩtirã nima”, nisama. Mʉsã pe'e “Cristo ye quetire
masĩpe'ocã'a”, nisa'a. Ʊsã mʉsã ĩ'acãta, tutuawe'e. Mʉsã pũrĩcã
“Ʊsã tutuarã ni'i”, nisa'a. Masã ʉ̃sãrẽ tojo ĩ'acõ'acã'ma. Mʉsã
pe'ere wiopesase me'rã ĩ'asama. 11 Ne waropʉta ʉ̃sã pi'etinʉ'cãwʉ̃.
Ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ tojota yapaticã'a. Ʊjaboa'a, acowʉo'o, su'ti
moo'o. Masã ʉ̃sãrẽ tãrãpéma. Wi'i ʉ̃sã ya wi'i waro moo'o. 12 Ʊsã
ba'asĩ'rĩsenojõrẽ, ʉ̃sã su'ti sãñasĩ'rĩsenojõrẽ duusĩ'rĩrã, a'tiro wee'e.
Ʊsã basu ʉpʉtʉ da'ra pi'eti'i. Masã ʉ̃sãrẽ ña'arõ ucũcã, narẽ ʉ̃sã pe'e
“Añurõ wa'ato”, ni sẽrĩbosa'a. Ʊsãrẽ ña'arõ weecã, tojo tʉ'oña'cã'a.

13 Masã ʉ̃sãrẽ ña'arõ ucũcã, narẽ añurõ me'rã apome'rĩcã'a. A'ti
ʉmʉco cjase na cõ'a'que, na ʉatisere weronojõ ʉ̃sãrẽ ĩ'ama. Ne
waropʉ tojo yabinʉ'cã'cãrã mejãrõta yabinu'cũma tja. 14 Mʉsãrẽ
bopoyadutigʉ mejẽta oja'a. Mʉsãrẽ yʉ'ʉ ma'ígʉ̃, yʉ'ʉ põ'rãrẽ
weronojõ queoro wãcũcã ʉagʉ wereme'rĩcã'a.

15 Mʉsã pãjãrã diez mil Cristo ye quetire bu'erã cʉorã, cʉomasĩ'i.
Tojo pãjãrã cʉota basiomicã, ni'cʉ̃ta nisami mʉsãrẽ weremʉ'tã'cʉ.
Te Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉogʉ a'ticʉ niwĩ nise quetire yʉ'ʉta
weremʉ'tãwʉ̃. Mʉsã te quetire tʉ'orã, cʉ̃rẽ ẽjõpeonʉ'cãwʉ̃. Tojo

weegʉ yʉ'ʉ mʉsã pacʉ weronojõ ni'i. Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉ põ'rã weronojõ ni'i. 16 Tojo weegʉ mʉsãrẽ a'tiro weecã ʉa'a. Yʉ'ʉ weesetisere ĩ'acũu weesirutuya. 17 Yʉ'ʉ tere ʉasãgʉ̃, Timoteore mʉsã tiropʉ o'ógʉ wee'e. Cʉ̃rẽ ma'i'i. Cʉ̃ yʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ nimi. Marĩ wiogʉ yere queoro weenu'cũmi. Yʉ'ʉ Cristore ẽjõpeogʉ weesetisere cʉ̃ mʉsãrẽ weregʉsami. Yʉ'ʉ nipe'tirã Cristore ẽjõpeorãrẽ, nipe'tiropʉ nirãrẽ were'quenojõrẽta weregʉsami. 18 Ni'cãrẽrã mʉsã a'tiro wãcũsa'a: "Ʉsã ãpẽrã nemorõ añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cã'a", nisa'a. Tere nírã, "Pablo a'tisome", ni wãcũsa'a.

19 Yʉ'ʉ pe'e "Õ'acʉ̃ ʉacã, maata mʉsã tiropʉ wa'agʉti", ni wãcũ'u. "Topʉ wa'agʉ, na tojo ni ucũrãrẽ ĩ'agʉ̃ti", ni'i. Te se'sarore ĩ'asome. "'¿Na Õ'acʉ̃ tutuase me'rã weetina?' ni ĩ'agʉ̃ti", ni'i. 20 Õ'acʉ̃ wiogʉ nise a'tiro ni'i. Cʉ̃ ʉaro, cʉ̃ tutuaro me'rã weecã ʉami. Ucũse ʉseri me'rã dia'cʉ̃ yʉ'ticã ʉatimi. 21 ¿Ñe'erẽ ʉasari mʉsã? ¿Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'agʉ, ña'arõ weese wapa mʉsãrẽ tu'ticã ʉasari? ¿O añurõ weese wapa pe'e ma'ise me'rã wereme'rĩcã ʉasarine?

5

Ña'arõ weegʉre cõ'awĩrõdutise ni'i

1 Mʉsã ye queti a'topʉ bʉsʉtʉ'o'o. Tere tʉ'ogʉ, tʉ'omarĩawʉ̃. A'tiro tʉ'o'o. Ni'cʉ̃ mʉsã me'rãcjʉ̃ cʉ̃ pacʉ nʉorẽ'core ẽ'ma, nʉmotiapʉ. A'tiro weesere Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirãpʉta ne weetima. Ña'ayʉ'rʉa'a. 2 Mʉsã "Ãpẽrã nemorõ añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cã'a", ¿niti yujupʉ? Bʉjawetironojõ o'orã, mʉsã bʉjawetitiwʉ. Bʉjawetirã pũrĩcã, cʉ̃rẽ cõ'abopã. Mʉsã me'rã nerẽnemodutitibopã. 3 Yʉ'ʉ a'topʉ nimigʉ̃, yʉ'ʉ wãcũse me'rã mʉsã tiropʉ nígʉ̃ weronojõ tʉ'oña'a. Tojo weegʉ cʉ̃ ña'arõ weegʉre mʉsã me'rã nigʉ̃rẽ "Cõ'arõʉa'a", nitoja'a. 4 Marĩ wiogʉ Jesucristo dutiro me'rã mʉsãrẽ nerẽduti'i. Yʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ wãcũsepʉ mʉsã tiropʉ nitamugʉ̃ti. Marĩ wiogʉ Jesú quẽ'rã cʉ̃ tutuase me'rã mʉsã tiropʉ nigʉ̃sami. 5 Mʉsã tojo nerẽrã, pacʉ nʉorẽ'core nʉmotigʉre cõ'acã'ña. Wãtĩ cʉ̃ upʉre de'ro weesĩ'rĩgʉ̃ weeato nírã tojo du'ucã'ña. Tojo weecã, cʉ̃ upʉ pi'etirosa'a. Tojo pi'etigʉ, cʉ̃ ña'arõ weesere du'ubosami. Cʉ̃ tojo wééca be'ro marĩ wiogʉ Jesú a'ti turipʉ a'tigʉ, cʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉsami.

6 Ña'arõ weegʉ́ mʉsã wa'teropʉ nisami. Tojo weerã "Ʉsã pe'e ãpẽrã yʉ'rʉoro añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cã'a", niticã'ña. Ña'arõ weesere nipe'tirã pẽ'rĩpejatawio ni'i. ¿Mʉsã a'tiro niwʉasere masĩweti? "Pã́ wééra̧ã bʉcʉato nírã levadura wãmetisere morẽsama. Na cã'rõacã morẽca be'ro te nipe'tiropʉ se'sa wa'asa'a", nino'o. A'te weronojõ masã na ña'arõ weesere pẽ'rĩpeja wa'asama. 7 Tojo weerã pẽ'rĩpejari nírã, te ña'ase dojorẽsere cõ'acã'ña. Tere cõ'arã, mʉsã añurã tojarã́sa'a. Judío masã Pascua bosenʉmʉ dʉporo pã́ bʉcʉase me'rã morẽ'quere cõ'asama. Ti bosenʉmʉrẽ morẽña marĩse dia'cʉ̃rẽ ba'asama. Te weronojõ mʉsã a'tiro weerãsa'a. Ña'ase dojorẽsere cõ'arã, pã́ morẽña marĩse weronojõ tojarã́sa'a. Añurã tojarã́sa'a nitiroma, añurã nitoja'a. Cristo cʉ̃ basuta marĩ ña'arõ weesere cõ'agʉ̃ wẽjẽno'tojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Pascua nicã oveja na wẽjẽ'cʉ weronojõ nimi. 8 Tojo weerã todʉporo ña'arõ weeseti'quere du'uroʉa'a. Diacjʉ̃ weesooro marĩrõ weesetiroʉa'a. Ña'arõ weesetiro marĩrõ nirõʉa'a.

9 Yʉ'ʉ todʉporo ojamʉ'tãca pũrĩpʉ a'tiro ojawʉ. “Numiarẽ
a'metãrãbajaque'atirã me'rã ba'patiticã'ña”, ni ojawʉ. 10 Yʉ'ʉ tojo
ojagʉ, “A'ti turicjãrãrẽ ba'patitibutiacã'ña”, nigʉ̃ mejẽta weewʉ.
A'ti turipʉre no'o ʉaro weeri masã nima. A'metãrãrĩ masã,
ʉaripejasebʉcʉrã, yajari masã, Õ'acʉ̃ mejẽtare ẽjõpeoma'arĩ masã
nima. Yʉ'ʉ tojo nibutiaca be'ro nicãma, mʉsã no'o wa'arã wa'abopã.
11 Yʉ'ʉ a'tiro pe'e niwʉ̃: “No'o ‘Jesucristore ẽjõpeo'o’ nimigʉ̃, ña'arõ
weegʉ́ me'rã ba'patiticã'ña. A'metãrãgʉ̃nojõrẽ, ʉaripejagʉnojõrẽ,
no'o queose yee'quere ẽjõpeoma'agʉ̃nojõrẽ ba'patiticã'ña. Tojo nicã
ña'arõ tu'tisepijagʉre, que'asebʉcʉre, yajari masʉ̃rẽ ne ba'patiticã'ña.
Ne cã'rõ na ‘Jesucristore ẽjõpeo'o’ nimirã, ña'arõ weerã́ me'rã
ba'aticã'ña”, niwʉ̃. 12-13 Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeotirãrẽ bu'iri
da'rewe'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃ basu narẽ bu'iri da'regʉsami. Mʉsã pũrĩcã mʉsã
me'rã nirãrẽ na ña'arõ weecã, bu'iri da'reya. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca
pũrĩ oja'caronojõta weeya. A'tiro ojano'wʉ̃: “Ni'cʉ̃ mʉsã wa'tero nigʉ̃́
ña'arõ weegʉre cõ'awĩrõña”, niwʉ̃. Tojo weerã cʉ̃rẽ cõ'acã'ña.

6

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ mejẽcã wa'acã, weresãtirãta a'merĩ apoya nise ni'i

1 Jesucristore ẽjõpeorã na me'rãcjãrã me'rã uarãnojõ a'tiro
weesama. Beseri masã Jesucristore ẽjõpeotirã tiropʉ besedutirã
wa'asama. Tojo weeticã'rõʉa'a. Mʉsã me'rãcjãrã Jesucristore
ẽjõpeorãrẽ besedutiroʉa'a. 2 Mʉsã masĩsa'a. A'ti turi pe'tíca be'ro
Jesucristo yarã a'ti turicjãrãrẽ beserãsama. Mʉsã a'ti turicjãrãrẽ
beserãsama nírã, to pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã a'teacãrẽ besemasĩweti?
3 ¿Mʉsã masĩweti? A'ti ʉmʉco pe'ticã, marĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã
ʉ'mʉsepʉ nimi'cãrã quẽ'rãrẽ beserãsa'a. Tojo beserãsa'a nírã, a'ti
ʉmʉco cjase mʉsã dʉ'saso'quema tjãsa'a. 4 A'ti ʉmʉco cjase mejõ nise
me'rã mʉsã a'merĩ ua'a. Teacã me'rã uarã, a'tiro wee'e. Mʉsã beseri
masãrẽ “Mejõ nirãnojõ nima” nimirã, na tiropʉ besedutirã wa'a'a.
5 A'tema mʉsãrẽ bopoyato nígʉ̃ tojo ni'i. ¿Mʉsã wa'teropʉre ne ni'cʉ̃
masĩgʉ̃nojõ a'tere beseacjʉ marĩbutiati?

6 Nicãma, cʉ̃rẽ besedutironojõ o'orã, Jesucristore ẽjõpeotirã tiro pe'e
mʉsã me'rãcjãrãrẽ weresãrã wa'a'a. Tojo weecã ¿añu niti mʉsãrẽ?
7 Mʉsã basu a'merĩ uarã, tojo weema'acãrã wee'e. Mʉsãrẽ ña'arõ
weesere tojo tʉ'oña'cã, nemorõ añubosa'a. Narẽ weresãrõnojõ o'orã,
na yajasere ya'yiosãrã, tojo tʉ'oña'cã'ña. 8 Mʉsã basuta Jesucristore
ẽjõpeorã mʉsã acawererãrẽ ña'arõ wee'e. Na yere yajasa'a.

9 ¿Mʉsã masĩweti? Ña'arõ weerã́ Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'asome.
Mʉsã wãcũma'aticã'ña. A'tiro wéérã, ʉ'mʉsepʉre wa'asome.
Ma'mapjia no'o ʉaro a'metãrãbajaque'atirãnojõ wa'asome. No'o
queose yee'quere ẽjõpeoma'arãnojõ wa'asome. Nʉmotirã, marãpʉtirã
ãpẽrãrẽ a'metãrãbajaque'atirãnojõ wa'asome. No'o ʉmʉa basu ña'arõ
weerãnojõ, numia basu ña'arõ weerãnojõ ʉ'mʉsepʉ wa'asome. 10 Tojo
nicã yajari masã, ʉaripejasebʉcʉrãnojõ, que'asebʉcʉrã, tu'tisepijarã,
weesoose me'rã yajari masã Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'asome. 11 Todʉporopʉre
mʉsã ni'cãrẽrã a'tere tojota weeseticãrã niwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ acobojo,

dʉcayuno'cãrãpʉ ni'i. Õ'acʉ̃ yarã ni'i. Marĩ wiogʉ Jesú me'rã, tojo nicã Espíritu Santu me'rã Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ “Añurã nima”, ni ĩ'asami.

Marĩ upʉ Cristo ya upʉ ni'i nise ni'i

12 Masã a'tiro ucũwʉasama: “Marĩ weesĩ'rĩsere no'o ʉaro weemasĩ'i.” Tojota ni'i, nírõ pe'e. Apeye marĩ weesĩ'rĩse marĩrẽ weetamutisa'a. Marĩ ʉaro weegʉ wee'e nígʉ̃, tere tojo weewã'ñaticã'rõʉa'a. 13 Apeye na ucũwʉase diacjʉ̃ ni'i. A'tiro ni'i: “Ba'ase añu ni'i paagare. Paaga pe'e ba'asãacja ni'i.” Õ'acʉ̃ pe'e a'te pʉaropʉre pe'ticã weegʉsami. Apeye pe'e diacjʉ̃ niwe'e. Õ'acʉ̃ upʉ wéégʉ, a'metãrãbajaque'atiati upʉre weeticʉ niwĩ. Marĩ ya upʉ Jesucristo ʉaro weeati upʉ ni'i. Cʉ̃ ti upʉ wiogʉ nimi. 14 Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuaro me'rã marĩ wiogʉ ya upʉre masõcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ masõ'caronojõta marĩ upʉre masõgʉ̃sami.

15 ¿Mʉsã masĩweti? Mʉsã ya upʉ, Cristo ya upʉ me'rã a'mesʉ'a'a. Marĩ tojo ni'i nírã, Cristo ya upʉre a'tiro weeta basiowe'e. A'metãrãwapata'ari masõ ya upʉ me'rã ti upʉre a'mesʉ'ota basiowe'e. 16 ¿Masĩweti? Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: “Ʉmʉ, numio me'rã nígʉ̃, na pʉarã nimirã, ni'cã upʉ weronojõ tojasama”, ni ojano'wʉ̃. Tojo weerã mʉsã ña'agõ me'rã nírã, ña'arã tojasa'a. Co me'rã ni'cã upʉ dojorã weesa'a. 17 Ni'cʉ̃ Jesucristo marĩ wiogʉ me'rã a'mesʉ'agʉ pe'ema, na pʉarãpʉta ni'cã upʉ dojo, ni'cã wãcũse cʉosama.

18 Ne ãpẽrãrẽ a'metãrãbajaque'atisere wãcũma'aticã'ña. Apeye marĩ ña'arõ weesere sõ'owaro marĩ upʉ me'rã weetisa'a. Marĩ a'metãrãbajaque'atirã pe'e, marĩ upʉ warore dojorẽrã wee'e. 19-20 ¿Mʉsã masĩweti? Marĩrẽ Õ'acʉ̃ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Marĩ ya upʉ Espíritu Santu ya wi'i ni'i. Tojo weerã marĩ upʉ me'rã no'o ʉaro weemasĩwe'e. Jesucristo marĩrẽ ma'ígʉ̃, cʉ̃ yarã niato nígʉ̃ wẽrĩ wapayecʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ upʉ me'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro pe'e weemasĩ'i. A'tiro weecã, ãpẽrã cʉ̃rẽ añurõ wãcũrãsama.

7

Nʉmotise cjase ni'i

1 Ni'cãrõacãrẽ mʉsã sẽrĩtiña'o'oca pũrĩrẽ yʉ'tigʉti. Nʉmotiticã, marãpʉtiticã añucã'a, añurõ pe'e. 2 Tojo nimicã, topʉre pãjãrã ãpẽrã no'o ʉaro a'metãrãbajaque'atisama. Tojo weerã ʉmʉa nánʉcʉ̃ nʉmotiroʉa'a. Numia quẽ'rã nánʉcʉ̃ marãpʉtiroʉa'a. 3 Ʉmʉ cʉ̃ nʉmo me'rã añurõ nisetiato. Co quẽ'rã cʉ̃ me'rã mejãrõta nisetiato. 4 Marãpʉtigo a'tiro niticã'to: “Yʉ'ʉ ʉaro weegoti”, niticã'to. Co marãpʉ niyucã, “Cʉ̃ ʉaro weegoti”, niato. Nʉmotigʉ quẽ'rã “Yʉ'ʉ ʉaro weegʉti”, niticã'to. Cʉ̃ nʉmo niyucã, “Co ʉaro weegʉti”, niato. 5 Co a'tiro weeato. Co marãpʉ co me'rã nisĩ'rĩcã, yʉ'tiato. Cʉ̃ quẽ'rã core yʉ'tiato. Õ'acʉ̃rẽ ñubuerãtirã, ticʉse nʉmʉrĩ “Marĩ weewʉaronojõ weeticã'rã” ni apóca be'ro pũrĩcã tojo weeticã'to. Ñubuetu'ajaca be'ropʉ todʉporo niseti'caronojõta marãpʉ me'rã, nʉmo me'rã niato tja. Tojo weeticã, wãcũtutuaticã, wãtĩ mʉsãrẽ ña'arõ weedutibosami. Ãpẽrã me'rã no'o ʉaro a'metãrãma'acã weebosami.

6 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ a'tere dutibutiase weronojõ ucũgʉ̃ mejẽta wee'e. Mʉsã tojo weesĩ'rĩcã, añurõsa'a nígʉ̃, tojo ni'i. 7 Yʉ'ʉ a'tiro wãcũ'u.

Yʉ'ʉ mʉsã nipe'tirãrẽ yʉ'ʉ weronojõ nʉmo marĩrã nicã ʉamisa'a. Õ'acʉ̃ pe'e masãnʉcʉ̃rẽ na weepõtẽoatjere cũucʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ nʉmo marĩdutigʉ o marãpʉ marĩdutigʉ cũucʉ niwĩ. Ãpẽrã pe'ere nʉmotidutigʉ, marãpʉtidutigʉ cũucʉ niwĩ.

8 Ni'cãrõacã mʉsã nʉmo marĩrãrẽ, marãpʉ marĩrãrẽ, wapewia numiarẽ nigʉ̃ti. Mʉsã yʉ'ʉ weronojõ nʉmotiticã, marãpʉtiticã, añu ni'i. 9 Ʉmʉa numia me'rã nisĩ'rĩrã nʉ'cãtirãnojõ nʉmotiato. Numia quẽ'rã mejãrõta marãpʉtiato. Na nʉmoticã, marãpʉticã, nemorõ añu'u. Na numia me'rã, ʉmʉa me'rã nisĩ'rĩrã, pi'etiticã'to.

10 Yʉ'ʉ marãpʉtirãrẽ, nʉmotirãrẽ a'tiro duti'i. A'te marĩ wiogʉ dutise ni'i. Yʉ'ʉ tere wereturia'a. Numio co marãpʉre cõ'aticã'to. 11 Cõ'agõ pũrĩcã, apĩ me'rã nʉorẽticã'to. Marãpʉ nimi'cʉ me'rã apotigo, ni'cõta tojato. Ʉmʉ quẽ'rã mejãrõta cʉ̃ nʉmorẽ ne cõ'aticã'to. Cʉ̃ quẽ'rã cʉ̃ nʉmo ní'co me'rã apotigʉ, mejãrõta tojato.

12 Ãpẽrãma, yʉ'ʉ Jesucristo besecʉ̃ú'cʉ nígʉ̃, yʉ'ʉ wãcũsere a'tiro nigʉ̃ti. Te wãcũse marĩ wiogʉ yʉ'ʉre bu'e'que mejẽta ni'i. A'tiro nigʉ̃ti. Ni'cãrẽrã mʉsã Jesucristore ẽjõpeotigore nʉmotibosa'a. Co mʉ'ʉ me'rã ninu'cũsĩ'rĩcã, cõ'aticã'ña. 13 Mejãrõta ẽjõpeotigʉre marãpʉtigo quẽ'rã mʉ'ʉ me'rã cʉ̃ ninu'cũsĩ'rĩcã, cõ'aticã'ña. 14 Na mʉsã me'rã nise ye bu'iri Õ'acʉ̃ narẽ añurõ weesami. Tojo weerã mʉsã põ'rã Jesucristore ẽjõpeotirã põ'rã weronojõ nitisama. Õ'acʉ̃ mʉsã põ'rãrẽ añurõ weesami. 15 No'o Jesucristore ẽjõpeotigʉ cʉ̃ nʉmorẽ cõ'asĩ'rĩgʉ̃nojõ pe'e cõ'ato. Jesucristore ẽjõpeotigo quẽ'rã co marãpʉre cõ'asĩ'rĩgõnojõ cõ'ato. Õ'acʉ̃ marĩ ãpẽrã me'rã a'mequẽse marĩrõ niseticã ʉami. Na cõ'asĩ'rĩcã, añurõsa'a. 16 Cõ'ano'gõ “Yʉ'ʉre cõ'aticã, yʉ'ʉ marãpʉre Jesucristore ẽjõpeocã weemasĩbopã”, nita basiowe'e. Cõ'ano'gʉ̃ quẽ'rã “Yʉ'ʉre cõ'aticã, yʉ'ʉ nʉmorẽ Jesucristore ẽjõpeocã weemasĩbopã”, nita basiowe'e.

17 Tojo nimicã, a'tere yʉ'ʉ nipe'tirocjãrã, Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ duti'i. Mʉsãnʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ne waro beseri curare niseti'caronojõta a'tiro nicã quẽ'rãrẽ nisetiroʉa'a. 18 Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃rẽ õ'rẽcjʉ yapa casero yejecõ'ano'cʉre besebosami. Cʉ̃rẽ besecã, mejãrõta yejecõ'ano'cʉ niato. No'o yejecõ'ano'ti'cʉre besecã quẽ'rãrẽ, mejãrõta yejecõ'ano'ti'cʉ niato. 19 Yejecõ'ano'cʉ, yejecõ'ano'ti'cʉ nise wapamarĩ'i. Õ'acʉ̃ dutisere weese pe'e wapatiyʉ'rʉnʉ'cã'a. 20 Nipe'tirã Õ'acʉ̃ besenʉ'cãcatero ní'caronojõta ninu'cũcã'rõʉa'a. 21 Õ'acʉ̃ da'raco'terãrẽ besebosami. Tojo besecã, mʉsã da'raco'tesere wãcũque'titicã'ña. Apetero mʉsãrẽ mʉsã wiorã wijadutirãsama. Añu ni'i. Na tojo nicãta, wijabaque'oya. 22 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeodutigʉ mʉsãrẽ besecʉ niwĩ. Mʉsãrẽ besenʉ'cãcaterore da'raco'terã ní'cãrã niwʉ̃. Ni'cãrõacãma a'tiro ni'i. Tojo da'raco'terã nimirã, Jesucristo yarã nitjĩarã, da'raco'tesere wija'cãrã weronojõ ni'i. Cʉ̃ ye cjasere da'ra'a. Ãpẽrã quẽ'rã cʉ̃ besenʉ'cãrĩ curare da'raco'tetirã nicãrã niwã. Ni'cãrõacãma Jesucristore da'raco'terã weronojõ nima. 23 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'ígʉ̃, cʉ̃ yarã niato nígʉ̃ Jesucristo wẽrĩse me'rã wapayecʉ niwĩ. Tojo weerã masãrẽ da'raco'terã weronojõ niticã'ña. 24 Õ'acʉ̃ ne waro besenʉ'cãcatero mʉsã niseti'caronojõta niña tja. Cʉ̃ yarã niña.

25 Nʉmo marĩrã, marãpʉ marĩrã pe'ema Jesucristo dutise marĩ'i.
Tojo nimigʉ̃, no'o yʉ'ʉ basu wãcũse cã'rõ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã
yʉ'ʉre ẽjõpeomasĩ'i. Marĩ wiogʉ yʉ'ʉre pajaña'se bu'iri tojo
weemasĩ'i. 26 Yʉ'ʉ a'tiro wãcũ'u. A'tiro nicã peje pi'etise ni'i. Tojo
weerã nʉmo marĩrã ní'cãrã nʉmotiticã'ña. 27 No'o nʉmotigʉpʉ
ní'cʉ core cõ'aticã'ña. No'o nʉmo marĩgʉ̃ nʉmotisĩ'rĩgʉ̃ a'maticã'ña.
28 Mʉsã nʉmotirã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã mejẽta wee'e. No'o nu'mio
quẽ'rã marãpʉtigo Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãgõ mejẽta weemo. Tojo nimirõ,
catiri ʉmʉcore peje pi'etise ni'i. Yʉ'ʉ na tojo pi'etisere ʉasãtimisa'a.
Tojo weegʉ a'tere were'e.

29 Acawererã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ a'tiro nisĩ'rĩsa'a. A'tiro nicã peje
pi'etise ni'i. Nemorõ ña'arõ wa'atjo cã'rõ dʉ'sa'a. Ni'cãcã me'rã
nʉmotirã, nʉmo marĩrã weronojõ tʉ'oña'ña. Mʉsã nʉmosãnumiarẽ
wãcũnʉrʉ̃rõnojõ o'orã, Õ'acʉ̃ pe'ere wãcũnʉrʉ̃dutiro, tojo wa'a'a.
30 Dʉjasewã'a utiri masã bʉjawetidojaticã'ña. No'o e'catirãnojõ
e'catidojaticã'ña. Mʉsã apeque duusere mʉsã ye warore weronojõ
tʉ'oña'ticã'ña. 31 A'ti ʉmʉco pe'tiwã'cãrõ wee'e. Tojo weerã a'ti turi
cjasere ʉpʉtʉ waro wãcũticã'ña.

32 Mʉsãrẽ wãcũque'tiro marĩrõ nicã ʉa'a. Nʉmo marĩgʉ̃ marĩ
wiogʉ cjasere pũrõ wãcũnʉrʉ̃sami. Jesucristo ʉasere weesĩ'rĩsami.
33 Nʉmotigʉ pe'e cʉ̃ nʉmo añurõ nicã ʉagʉ, a'ti ʉmʉco cjasere
wãcũnʉrʉ̃sami. Cʉ̃ nʉmo e'caticã ʉasami. 34 Cʉ̃ marĩ wiogʉ
ʉase quẽ'rãrẽ weesĩ'rĩsami. Tojo weegʉ cʉ̃ weesĩ'rĩse pʉaro
dʉcawaanʉ'cõsami. Numia quẽ'rãrẽ tojota ni'i. Marãpʉ marĩgõ
marĩ wiogʉ ye cjasere pũrõ wãcũnʉrʉ̃samo. Õ'acʉ̃ ʉaro dia'cʉ̃
weesĩ'rĩsamo. Co wãcũsepʉ quẽ'rãrẽ cʉ̃ ʉaro wãcũsamo. Marãpʉtigo
pe'e co marãpʉ añurõ nicã ʉasamo. A'ti ʉmʉco cjasere pũrõ
wãcũnʉrʉ̃samo. Co marãpʉ e'caticã weesĩ'rĩsamo.

35 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ añurõ wa'ato nígʉ̃ oja'a. Añurõ nidutigʉ, marĩ
wiogʉ ʉaro dia'cʉ̃ weedutigʉ oja'a. Mʉsãrẽ nʉmotisere, marãpʉtisere
cã'mota'agʉ mejẽta, tojo ni'i.

36 Ni'cʉ̃ cʉ̃ macõ mu'ñucã ĩ'agʉ̃, a'tiro nibosami: “Yʉ'ʉ macõrẽ
añurõ weetisa'a. Co marãpʉticã, añubosa'a”, nibosami. Tojo
nigʉ̃nojõ numisoato. Te tojo weese ne ña'arõ weese niwe'e. 37 Apĩ
pe'e “Numisoroʉasato”, nitibosami. Cʉ̃ tojo weesĩ'rĩse cʉ̃rẽ añu
nibosa'a. “Yʉ'ʉ macõ marãpʉtisome”, nibosami. Cʉ̃ tojo nicã,
core añurõ wa'arosa'a. 38 A'tiro ni'i. Macõrẽ marãpʉtiduti'cʉ
añurõ weegʉ weesami. Marãpʉtidutitigʉ pe'e quẽ'rã totá añurõ
weeyʉ'rʉnʉ'cãsami. A'tiro ni'i. A'tocatero pi'etise peje ni'i. Tojo
weero marãpʉtiticã, nemorõ añu ni'i.

39 Marĩrẽ dutise a'tiro ni'i. Marãpʉtigo co marãpʉ catiri cura
cʉ̃ me'rã ninu'cũcã'to. Cʉ̃ wẽ́rĩ́ca be'ro co no'o tʉ'sagʉnojõ me'rã
marãpʉtiato, ni'i. Co marãpʉ Jesucristore ẽjõpeogʉ niato. 40 Yʉ'ʉ pe'e
a'tiro wãcũ'u. Co apaturi marãpʉtitigo, nemorõ e'catibosamo. Yʉ'ʉ
quẽ'rã ãpẽrã mʉsãrẽ bu'erã weronojõ Espíritu Santure cʉo'o. Tojo
weegʉ tojo ucũ'u.

8

Wa'icʉ di'i na queose yee'quere ẽjõpeorã ñubuepeo'quere ba'asama nise ni'i

1 Mʉsã sẽrĩtiña'quere yʉ'tigʉti. “¿Wa'icʉ di'i na queose yee'quere
ẽjõpeorã ñubuepeo'quere ba'aroʉati?” nisere yʉ'tigʉti. Mʉsã
“Na ẽjõpeose yee'quere wapamarĩ'i, tere masĩtoja'a”, nisa'a. To-
jota ni'i, nírõ. Tojo nírã, a'tiro nirã weesa'a: “Ãpẽrã yʉ'rʉoro
masĩyʉ'rʉnʉ'cã'a”, nima'acãrã weesa'a. Marĩ ãpẽrãrẽ ma'írã, a'tiro
pe'e weesa'a. Nemorõ narẽ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocã weesa'a. 2 No'o
“Masĩyʉ'rʉagʉ ni'i” nigʉ̃nojõ ne cã'rõ masĩtibutiacã'sami. “A'tiro wee
masĩrõʉasato”, nitisami. 3 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ ma'igʉ̃ pe'ema a'tiro nisami:
“Yagʉ nimi. Cʉ̃rẽ masĩ'i”, nisami.

4 Mʉsã wa'icʉ di'i ñubuepeo'quere ba'ase pe'e a'tiro ni'i. Mʉsã
nírõnojõta na ẽjõpeose yee'que wapamarĩ'i. Ãpẽrã Õ'acʉ̃ weronojõ
nirãpʉa ne marĩma. Cʉ̃ ni'cʉ̃ta nimi. 5 Ãpẽrã cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã pãjãrã
ãpẽrãnojõrẽ ẽjõpeosama. Ʉ'mʉarõpʉ nirãrẽ, a'ti nucũcãpʉ nirãrẽ
ẽjõpeosama. Narẽ marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoro weronojõ tʉ'oña'sama.
“Marĩ wiorã nima”, nisama. 6 Marĩ pe'e masĩno'o, Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ
ni'cʉ̃ta nimi. Cʉ̃ nipe'tise a'ti turi cjasere bajurẽcʉ niwĩ. Marĩ cʉ̃ yarã
cʉ̃ dutiro weeajã ni'i. Tojo nicã Jesucristo quẽ'rã ni'cʉ̃ta wiogʉ nimi.
Cʉ̃ me'rã nipe'tise weeno'caro niwʉ̃. Marĩ quẽ'rãrẽ cʉ̃ yarã sãjãcã
weecʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ cʉ̃ me'rã ninu'cũcã'rãsa'a.

7 Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã, Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nisere añurõ waro
masĩyʉ'rʉtẽrĩtisama. Na todʉporopʉre queose yee'quere ẽjõpeose
bu'iri tojo nisama. Tojo weerã ni'cãrõacãrẽ ñubuepeo'que di'ire
ba'arã, a'tiro nisama: “Tere ba'arã, queose yee'quere ẽjõpeorã wee'e”,
nisama. Tojo weerã ẽjõpeotutuatirã ba'arã, bu'iritirã tʉ'oña'sama.
Tojo tʉ'oña'mirã, tojo ba'acã'sama. Te me'rã na wãcũsere do-
jorẽsama. 8 Marĩ ba'ase, marĩ ba'atise quẽ'rã marĩrẽ Õ'acʉ̃rẽ nemorõ
ẽjõpeocã weewe'e. Marĩ ba'arã, nemorõ añurã wa'asome. Ba'atirã
quẽ'rã, ña'abutiarã wa'asome. 9 Tojo nimicã, añurõ weeya mʉsã.
Apetero mʉsã no'o ʉaro ba'ama'arã, apĩ añurõ ẽjõpeotutuatigʉre
dojorẽbosa'a. 10 A'tiro ni'i. Mʉ'ʉ “Na ẽjõpeose yee'que wapamarĩ'i”
ni masĩmigʉ̃, na ñubuepeo ba'awʉaropʉ ba'agʉ wa'abosa'a. Apĩ
ẽjõpeotutuatigʉ pe'e mʉ'ʉ tojo weesere ĩ'abosami. Mʉ'ʉ ba'acã
ĩ'agʉ̃, “Queose yee'quere ẽjõpeogʉ weemi. Tojo weese ña'a ni'i”,
ni wãcũbosami. Tojo wãcũmigʉ̃, mʉ'ʉrẽ ĩ'acũugʉ̃, cʉ̃ quẽ'rã
ba'acã'bosami. Tere ba'agʉ, “Ña'arõ weegʉ wee'e”, nibosami. Cʉ̃
tojo wãcũse bu'iri mʉ'ʉ cʉ̃rẽ ña'arõ weegʉ wee'e. Tojo weerã añurõ
weeya. 11 Mʉ'ʉ masĩmigʉ̃ ba'agʉ, ẽjõpeotutuatigʉ pe'ere dojorẽgʉ̃
wee'e. Cristo cʉ̃ quẽ'rãrẽ wẽrĩbosacʉ niwĩ. Mʉ'ʉ ba'ase me'rã mʉ'ʉ
acawereg ʉre dojorẽ'e. 12 Mʉ'ʉ ba'agʉ, Cristoreta ña'arõ weegʉ wee'e.
13 Marĩ ba'ase me'rã marĩ acawereg ʉ ẽjõpeotutuatigʉre dojorẽbosa'a.
Tojo weeri nírã, diacjʉ̃ta ba'atiyʉ'rʉocã'rõʉa'a.

9

*Jesucristo ye quetiwereri masãrẽ na bu'ese wapa wap-
ata'aba'amasĩsama nise ni'i*

1 Yʉ'ʉ Jesucristo besecũú'cʉ ni'i. Ãpẽrã cʉ̃ besecũú'cãrã weronojõ
weemasĩ'i. Yʉ'ʉ quẽ'rã marĩ wiogʉ Jesure ĩ'awʉ̃. Tojo nicã mʉsãrẽ
marĩ wiogʉ quetire werewʉ. Mʉsã tere tʉ'o ẽjõpeowʉ. Tojo weerã
yʉ'ʉ Jesucristo besecũú'cʉ nisere masĩ'i. 2 Ãpẽrã yʉ'ʉre "Cʉ̃ Jesucristo
besecũú'cʉ mejẽta nimi", nírã nisama. Mʉsã pũrĩcã tojo niticã'ña.
Yʉ'ʉ mʉsãrẽ Jesucristore ẽjõpeocã weewʉ. Tojo nicã mʉsã cʉ̃rẽ
ẽjõpeorãrẽ ni'cã curuata nerẽque'acã weewʉ. Tojo weese me'rã yʉ'ʉ
cʉ̃ besecũú'cʉ nisere masĩ'i.

3 Ãpẽrã yʉ'ʉre "Cʉ̃ Jesucristo besecũú'cʉ nitimi" nicã, narẽ a'tiro
yʉ'tinu'cũ'u. 4 Yʉ'ʉ Jesucristo besecũú'cʉ ni'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ
bu'ese wapa na ba'ase ecacã, sĩ'rĩse tĩacã, ñe'emasĩ'i. 5 Apeye
quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ ãpẽrã Jesucristo besecũú'cãrã, tojo nicã cʉ̃ acabijirã
weronojõ weemasĩ'i. Tojo nicã Pedro weronojõ weemasĩ'i. Ni'cõ
numio Jesucristore ẽjõpeogore nʉmoti, miamasĩ'i. 6 ¿De'ro wãcũti
mʉsã? Ãpẽrã Jesucristo besecũú'cãrã cʉ̃ ye quetire wererã, da'ratima.
¿Ʉsã dia'cʉ̃ Bernabé, yʉ'ʉ, Jesucristo ye quetire wererã ba'acatisĩ'rĩrã
da'radu'umasĩtisari? 7 Surara cʉ̃ ba'asere cʉ̃ basu wapayetisami.
Cʉ̃ wiorã cʉ̃rẽ ecasama. Ʉ'sere otegʉ te dʉcare ba'asami. Oveja
co'tegʉ quẽ'rã oveja õpẽcõ me'rã wee'quere ba'asami. 8-9 Yʉ'ʉre
"Masã wãcũse dia'cʉ̃rẽ weremi", niticã'ña. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca
pũrĩpʉ Moisé Õ'acʉ̃ duti'quere a'tiro nicʉ niwĩ: "Wecʉ trigo ãrʉ̃agʉ̃,
tuumajãmisʉtʉasami. Cʉ̃ ba'asĩ'rĩgʉ̃, ba'ato. A'tiro weeticã'to. Trigore
ba'ari nírã, ʉseropʉ tuusãarĩ be'tore tuusãaticã'ña", nicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃
tere nígʉ̃, wecʉa se'sarore wãcũticʉ niwĩ. 10 Cʉ̃ tere nígʉ̃, ʉ̃sã cʉ̃
ye quetire wererãrẽ queose o'osĩ'rĩgʉ̃ tojo nicʉ niwĩ. A'tiro ni'i.
Di'tare se'ecũumʉ'tã'cʉ, apĩ trigore ãrʉ̃agʉ̃ na ote'que dʉcare na pʉarã
dʉcawaatjere wãcũyurã, da'rasama. 11 Ʉsã mʉsãrẽ Jesucristo ye
queti wererã oteri masã weronojõ niwʉ̃. Oteri masʉ̃ te otese dʉcare
miisami. Tojo weerã mʉsã ʉ̃sãrẽ apeyenojõ o'ocã, añu ni'i. 12 Mʉsã
ãpẽrãmarĩcãrẽ tojo o'osa'a. Ʉsã pũrĩcãrẽ tjãsa'a.

"Ʉsãrẽ o'oya", nímasĩ'i. Tojo nimirã, "O'oya", ne niwe'e. Tojo
nírõnojõ o'orã, su'tinojõ, ba'asenojõ moorã, tojo nʉ'cãcã'wʉ̃. A'tiro
wãcũwʉ̃: "Marĩ sẽrĩcã pe'ere, Cristo ye quetire ʉatibosama", ni
wãcũwʉ̃. Tojo weerã apeyenojõ marĩcã ĩ'arã, tojo nʉ'cãcã'wʉ̃.
13 ¿Mʉsã masĩweti? Õ'acʉ̃ wi'ipʉ da'rarã masã Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeorã ba'ase miiti cũu'quere ba'asama. Na wa'icʉrãrẽ
wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeowʉaropʉ da'rarã, te di'ire ba'asama. 14 A'te
weronojõ Jesucristo ye queti wererã quẽ'rãrẽ "Na te da'rase me'rã
wapata'aba'ato", nicʉ niwĩ marĩ wiogʉ. 15 Tojo nimicã, yʉ'ʉ ne
ni'cãti a'tere niticãti. Tojo nicã ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ mʉsãrẽ apeyenojõ
o'odutigʉ mejẽta tojo oja'a. Ʉjaboa wẽrĩmigʉ̃, mʉsãrẽ were'que wapa
wapaseesomé.

16 Yʉ'ʉ Jesucristo ye quetire weregʉ, tere werese bu'iri "Ãpẽrã
yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a", niwe'e. Te yʉ'ʉ da'rase ni'i. Yʉ'ʉ tere
wereticã, ña'arõ wa'abosa'a. 17 Tojo weegʉ yʉ'ʉ ʉaro me'rã weregʉ,
wapata'abopã. Yʉ'ʉre weredutisere weegʉa, Õ'acʉ̃ cũu'quere weegʉ
wee'e. Cʉ̃ yʉ'ʉre wapayegʉsami. 18 Yʉ'ʉ Jesucristo ye quetire weregʉ,
wapata'aba'amasĩ'i. Tojo weeta basiomicã, "Wapayeya", niwe'e. Yʉ'ʉ

wapata'ase a'tiro ni'i. Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise quetire weregʉ, e'cati'i. Tere weregʉ, wapaseewe'e. Tereta yʉ'ʉ wapata'a.

19 Masãrẽ yʉ'ʉ bu'esere tʉ'oato nígʉ̃ a'tiro wee'e. Ne ni'cʉ̃rẽ da'rawã'ñaco'tegʉ nitimigʉ̃, nipe'tirãrẽ da'rawã'ñaco'tegʉ weronojõ tʉ'oña'a. Pãjãrã Cristo yarã sãjãcã ʉasãgʉ̃, tojo wee'e. 20 Judío masã tiropʉ nígʉ̃, na Jesure ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃ na weronojõta niseti'i. A'tiro ni'i. Judío masã Moisé dutise doca nima. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre te dutise doca nidutitimi, nígʉ̃pʉa. Mejõ na Jesucristore ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃ yʉ'ʉ quẽ'rã na weronojõ Moisé dutise doca weronojõ ni'i. 21 Judío masã nitirã quẽ'rãrẽ Moisé dutisere masĩtirã, na Jesucristore ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃ na weronojõ niseti'i. Tojo nisetimigʉ̃, "Õ'acʉ̃ dutisere weetigʉ ni'i", niwe'e. Cristore ẽjõpeotjĩagʉ̃, Õ'acʉ̃ dutisereta wee'e.

22 Yʉ'ʉ ẽjõpeotutuatirã me'rã nígʉ̃, na Jesucristore ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃ na weronojõta wee'e. "Masĩpe'ocã'a", niwe'e. Tojo weegʉ nipe'tirãrẽ "¿Yʉ'ʉ de'ro weecã na yʉ'rʉsĩ'rĩmitina?" nígʉ̃, na weewʉasenojõrẽta weeseti'i. 23 Jesucristo ye quetire weregʉ, na tʉ'oato nígʉ̃ tojo wee'e. Cʉ̃ ye queti añuse ni'i. Yʉ'ʉ nipe'tirã tere masĩcã ʉa'a. Jesucristo narẽ yʉ'rʉose yʉ'ʉ wapata'ase ni'i.

24 A'tere queose me'rã were'e. Omawapata'ari masã nipe'tirã omasama. Nipe'tirã omamirã, ni'cʉ̃ta wapata'asami. Mʉsã tere masĩ'i. Mʉsã quẽ'rã nipe'tirã wapata'asĩ'rĩrã, wapata'ari masʉ̃ weronojõ omaña. Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ o'oatjere wapata'asĩ'rĩrã, cʉ̃ ʉaro weeya. 25 Nipe'tirã na omati dʉporo añurõ omabu'esama. Tojo weerã na queoro ba'asama. Na upʉre dojorẽsere weetisama. Na pũrĩ me'rã wééca be'tore wapata'asĩ'rĩrã, tojo weeyusama. Ti be'to maata boadija wa'asa'a. Marĩ quẽ'rã Õ'acʉ̃ ʉatisere, ña'asere du'urã, Õ'acʉ̃ yere wee'e. Cʉ̃ o'oatje wapata'asĩ'rĩrã, tojo wee'e. Cʉ̃ o'ose ne pe'tisome. 26 Tojo weegʉ yʉ'ʉ omarĩ masʉ̃ weronojõ queoro wee'e. Wãcũtimigʉ̃, tojo weema'awe'e. Yʉ'ʉ weeatjere wãcũyu'u. 27 Yʉ'ʉ ʉaro dia'cʉ̃ weewe'e. Ña'arõ ʉaripejasere weewe'e. Wãcũtutua'a. Tojo weeticãma, Jesucristo ye quetire ãpẽrãrẽ werecã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre "Añurõ weewʉ", nitibosami. Añuse yʉ'ʉre o'obo'quere o'otibosami.

10

Dʉporocjãrã weronojõ weeticã'ña nise ni'i

1 Jesucristore ẽjõpeorã, mʉsãrẽ a'tere mʉsã masĩcã ʉasa'a. Õ'acʉ̃ ʉ̃sã Israe curuacjãrã ñecʉ̃sʉmʉa me'rã nicʉ niwĩ. Cʉ̃ o'óca curua o'mecurua me'rã na dʉporo ʉ'mʉtãcʉ niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃rẽ siruturã, pajiri maa aco sõ'arĩ maajo decopʉ pẽ'acãrã niwã. 2 Na o'mecuruare sirutu'cãrã ti maarẽ pẽ'a'cãrã nipe'tirã wãmeyeno'cãrã weronojõ tojacãrã niwã. Te me'rã na Moisé yarã sãjãcãrã niwã. 3 Na nipe'tirã Õ'acʉ̃ o'o'que ʉ'mʉse cjase maná wãmetisere ba'acãrã niwã. 4 Nipe'tirã aco Õ'acʉ̃ o'o'quere ʉ̃tãgãpʉ ní'quere sĩ'rĩcãrã niwã. Cristo ʉ̃tãgã aco wijaacaga weronojõ nimi. Cʉ̃ na nipe'tirãrẽ co'tegʉ, nipe'tiropʉ ba'patiwã'cãcʉ niwĩ. 5 Narẽ tojo weemigʉ̃, Õ'acʉ̃ pãjãrãrẽ tʉ'saticʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã ĩ'agʉ̃, tojo weecʉ niwĩ. Te ye bu'iri na yucʉ marĩrõpʉ wa'arã, pãjãrã boabajaque'aticãrã niwã.

6 Narẽ tojo wa'a'que marĩrẽ queose weronojõ ni'i. Marĩrẽ na
ña'arõ wee'caro weronojõ weedutitiro tojo wa'acaro niwʉ̃. 7 Tojo
weerã ãpẽrã na yee'quere ẽjõpeoticã'ña. Todʉporocjãrã weronojõ
weeticã'ña. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ wecʉ queosere ẽjõpeorã
da're'quere a'tiro ojano'wʉ̃: "Masã ba'a, sĩ'rĩcãrã niwã. Tu'ajanʉ'cõ,
na no'o ʉaro bosenʉmʉ nʉ'cãcãrã niwã." 8 Marĩ na weronojõ no'o
ʉaro a'metãrãbajaque'atiticã'rã. Námarĩcã tojo wee'que wapa ni'cã
nʉmʉ veintitrés mil wẽrĩcãrã niwã. 9 Na marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ
ucũcãrã niwã. Õ'acʉ̃ marĩrẽ co'tetimi nírã, cʉ̃rẽ uacã weecãrã
niwã. Marĩ na wee'caronojõ weeticã'rã majã. Námarĩcã tere wéérã,
pãjãrã aña cũ'rĩwẽjẽno'cãrã niwã. 10 Tojo nicã mʉsã Õ'acʉ̃ me'rã
na wee'caronojõ tʉ'satirã, niticã'ña. Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃rẽ
wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ narẽ wẽjẽcõ'acʉ niwĩ.

11 Õ'acʉ̃ marĩrẽ masĩdutigʉ narẽ tojo weecʉ niwĩ. Marĩ
a'tocaterocjãrãrẽ a'ti ʉmʉco dʉjawã'cãrõ wee'e. Õ'acʉ̃ dʉporocjãrãrẽ
bu'iri da'recʉ niwĩ. Te bu'iri da're'quere cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ
ojaduticʉ niwĩ. Marĩrẽ na weronojõ ña'arõ weedutitigʉ tojo weecʉ
niwĩ. 12 No'o "Yʉ'ʉ pũrĩcã añurõ ẽjõpeo'o, ña'arõ weesome" nigʉ̃nojõ
tʉ'omasĩña. Apetero weegʉ mʉ'ʉ ña'arõ weebosa'a. 13 Apetero marĩ
basu ña'arõ weesĩ'rĩsa'a. O apetero wãtĩ marĩrẽ ña'arõ weedutisami.
Marĩ dia'cʉ̃ mejẽtare tojo wa'a'a. Nipe'tirãrẽ tojo wa'asa'a. Õ'acʉ̃
pe'e cʉ̃ "Weegʉti" ní'quere weeticã weetisami. Cʉ̃ marĩ ña'arõ
weesĩ'rĩcã, nʉ'cãto nígʉ̃ marĩrẽ weetamusami. Tojo weerã marĩ
ña'arõ weebo'quere weewe'e.

14 Tojo weerã Jesucristore ẽjõpeorã yʉ'ʉ mairã, mʉsã na yee'cãrãrẽ
ñubuepeoropʉ ne wa'aticã'ña. Tere ne cã'rõ ẽjõpeoticã'ña. 15 Mʉsãrẽ
masãrẽ weronojõ ucũ'u. Mʉsã basu yʉ'ʉ ucũsere tʉ'oña'ña. 16 Marĩ
põtẽrĩrã, sĩ'rĩrĩ pa sĩ'rĩse dʉporo Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. Ti pare sĩ'rĩrã,
Jesucristore bu'ipejatamu'u. Cʉ̃ marĩrẽ wẽrĩbosagʉ, cʉ̃ dí o'mabʉrocʉ
niwĩ. Tojo nicã pãgãrẽ dʉcawaa ba'arã, ni'cã curua, ni'cã upʉ wa'a'a.
Tere ba'arã, Cristo curusapʉ wẽrĩ'quere bu'ipejatamu'u. 17 Marĩ pãjãrã
nimirã, ni'cãgã cjase pʉ̃rẽ ba'a'a. Tojo weerã marĩ ni'cã curua, ni'cã
upʉ weronojõ ni'i.

18 Israe curuacjãrãrẽ wãcũña. Na Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã, wa'icʉrãrẽ
ʉ̃jʉ̃amorõpeosama. Te di'ire ba'asama. Tere ba'arã, na Õ'acʉ̃rẽ
bu'ipejatamusama. 19 Mʉsãrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Yʉ'ʉ masã na yee'que
pe'ema "Wapati'i", nigʉ̃ mejẽta wee'e. Wa'icʉ di'i na yee'cãrãrẽ wẽjẽ
ñubuepeo'que quẽ'rãrẽ a'tiro nigʉ̃ti: "Apeye di'i weronojõ ni'i", nigʉ̃
mejẽta wee'e.

20 Tojo nitimigʉ̃, a'tiro ni'i. Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirã na yee'cãrãrẽ
wa'icʉrã wẽjẽ ñubuepeorã, wãtĩarẽ ẽjõpeorã weema. Õ'acʉ̃ mejẽtare
ẽjõpeoma. Na tojo weecã, mʉsã na me'rã nerẽ ba'arã, wãtĩa me'rã
bu'ipejatamurã wee'e. Mʉsã tojo weecã ʉawe'e. 21 Marĩ põtẽrĩrã,
marĩ wiogʉ ya pare sĩ'rĩ'i. Cʉ̃rẽ bu'ipejatamurã, cʉ̃ yere ba'a'a. Na
yee'quere ñubuepeowʉaropʉ cjase pe'e na o'ose te sĩ'rĩse, te ba'ase
wãtĩa ye ni'i. Tojo weerã mʉsã marĩ wiogʉre bu'ipejatamurã, cʉ̃ yere
ba'arã, wãtĩa ye pe'ere ba'ata basiowe'e. Wãtĩa yere ba'arã, narẽ
bu'ipejatamubosa'a. 22 Marĩ, wãtĩarẽ bu'ipejatamurã, marĩ wiogʉ

Õ'acʉ̃rẽ doecã weebosa'a. Cʉ̃ marĩ me'rã uacã, marĩ põtẽotisa'a. Cʉ̃ tutuagʉ nimi.

Marĩ ʉaro dia'cʉ̃ wéérã, ãpẽrãrẽ ma'itibosa'a nise ni'i

23 Masã a'tiro ucũwʉasama: “Marĩ weesĩ'rĩsere no'o ʉaro weemasĩ'i.” Tojota ni'i, nírõ. Apeye marĩ weesĩ'rĩse marĩrẽ weetamutisa'a. Marĩ ʉaro wéérã, ãpẽrãrẽ Õ'acʉ̃rẽ nemorõ ẽjõpeocã weetibosa'a. 24 Ãpẽrãrẽ añurõ wa'acã ʉasãrõʉa'a. Marĩ ye dia'cʉ̃rẽ wãcũnʉrʉ̃ticã'rõʉa'a.

25-26 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: “Nipe'tise a'ti turipʉ nise marĩ wiogʉ ye ni'i”, ni ojano'wʉ̃. Nipe'tise ba'ase Õ'acʉ̃ wee'que ni'i. Tojo niyucã, nipe'tisere ba'amasĩ'i. Tojo weerã ba'ase duawʉaropʉ duasere no'o ʉaro duuba'aya. Mʉsã bu'iritirã tʉ'oña'rĩ nírã, “¿Na queose yee'cãrãrẽ ñubuepeo'que di'i niti?” ni sẽrĩtiña'ticã'ña.

27 Apetero weegʉ ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeotigʉ mʉsãrẽ cʉ̃ tiropʉ ba'adutibosami. Mʉsã cʉ̃ tiropʉ wa'asĩ'rĩrã, nipe'tise cʉ̃ ecasere ba'aya. Mʉsã bu'iritirã tʉ'oña'rĩ nírã, “¿A'te de'ro wee'que di'i niti?” ni sẽrĩtiña'ticã'ña. 28 Topʉ nirĩ cura ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeogʉ mʉsãrẽ a'tiro nibosami: “A'te queose yee'cãrãrẽ na ñubuepeo'que di'i ni'i”, nibosami. Cʉ̃ tojo nicã, te di'ire ba'aticã'ña. Cʉ̃ mʉsã ba'acãma, mejẽcã wãcũbosami. Tojo wãcũticã'to nírã tojo weeya. 29 Tojo nígʉ̃, cʉ̃ wãcũsere ucũgʉ̃ wee'e. Mʉsã wãcũse mejẽtare ucũ'u. Marĩ a'tiro nibosa'a: “Apĩ ña'arõ tʉ'oña'se bu'iri ¿de'ro weeacjʉ yʉ'ʉ weesĩ'rĩsere dʉcayubosaʉ? 30 Yʉ'ʉ ba'asere Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocã, ãpẽrã yʉ'ʉ ba'asere mejẽcã nímasĩtisama”, nibosa'a. 31 A'tiro ni'i. Marĩ ba'ase, sĩ'rĩse me'rã añurõ weecãma, añu ni'i, añurõ. Mejõ a'tiro ʉa'a. Nipe'tise marĩ ãpẽrãrẽ ẽjõpeocã weecã, añu nisa'a. Tojo weecã, nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorãsama. 32 Mʉsã weese me'rã nipe'tirã Õ'acʉ̃ yarãrẽ, judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ ña'arõ weecã weeticã'ña. 33 Yʉ'ʉ weronojõ weeya. Nipe'tise yʉ'ʉ weese me'rã Õ'acʉ̃ yarãrẽ añurõ weesĩ'rĩ'i. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃ na tʉ'sasere weenu'cũsĩ'rĩ'i. Yé pe'ere añurõ weesĩ'rĩwe'e. Ãpẽrã ye pe'ere na yʉ'rʉcã ʉasãgʉ̃ wãcũnʉrʉ̃'ʉ.

11

1 Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉ weronojõ weeya. Cristore yʉ'ʉ siruturonojõta yʉ'ʉre sirutuya.

Numia na ñubuewʉaropʉ weewʉase ni'i

2 Yʉ'ʉre mʉsã wãcũcã, yʉ'ʉ bu'e'quere queoro weecã tʉ'ogʉ, e'cati'i. 3 Apeyenojõ mʉsãrẽ masĩcã ʉa'a. Cristo ʉmʉanʉcʉ̃rẽ na dʉpoá nimi. Ʉmʉ pe'e numio dʉpoá nimi. Õ'acʉ̃ quẽ'rã Cristo dʉpoá nimi. 4 Ʉmʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ñubuegʉ, cʉ̃ dʉpoapʉ su'ti caserore pesatisami. Tojo nicã Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiagʉ, pesatisami. Pesagʉ pũrĩcã, bopoyoro weegʉ weebosami. Cʉ̃ tojo wéégʉ, marĩ wiogʉ Jesucristore wiopesase me'rã ẽjõpeotibosami. 5 Numio pũrĩcã ñubuego, dʉpoapʉ su'ti caserore pesasamo. Tojo nicã Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiago, mejãrõta weesamo. Co pesatigo, bopoyoro weego weebosamo. Ʉmʉ weronojõ weebosamo. Co marãpʉre, co wiogʉre yʉ'rʉnʉ'cãgõ

weesamo. Poarire seecõ'a wʉjaweeno'co weronojõ nibosamo. 6 Co pesaticã, diacjʉ̃ta co poarire seecõ'a wʉjaweepe'ocã'rõʉa'a. Tojo weesĩ'rĩtigo, bopoyo ni'i nígõ, pesato. 7 Ʉmʉ pe'e pesaticã'rõʉa'a. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ weronojõ wiogʉ nimi. Ʉmʉ Õ'acʉ̃ wiogʉ nimi nisere ĩ'omi. Numio pe'e ʉmʉ wiogʉ nimi nisere ĩ'omo. Tojo weego co su'ti caserore pesaroʉa'a. 8 Ne waropʉ Õ'acʉ̃ ʉmʉrẽ wéégʉ, numio ya õ'a me'rã weeticʉ niwĩ. Numio pe'ere ʉmʉ ya õ'a me'rã weecʉ niwĩ. 9 Õ'acʉ̃ numiorẽ ʉmʉrẽ weetamudutigʉ weecʉ niwĩ. Ʉmʉ pe'ema numiorẽ weetamuacjʉ mejẽtare weecʉ niwĩ. 10 Tojo weerã numia mʉsã nerẽwʉaropʉre nírã, su'ti caserore pesaroʉa'a. Tojo weego co ʉmʉa dutise doca nisere ĩ'osamo. Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsepʉ nirã̃ co tojo weesere ĩ'asama. 11 Tojo nimicã, marĩ Jesucristore ẽjõpeorã a'merĩ weetamu'u. Ʉmʉa numia weetamuse marĩrõ nímasĩtisama. Numia quẽ'rã ʉmʉa weetamuse marĩrõ nímasĩtisama. 12 Diacjʉ̃ta ni'i. Õ'acʉ̃ numiorẽ ʉmʉ ya õ'a me'rã weecʉ niwĩ. A'te quẽ'rã diacjʉ̃ ni'i. Ʉmʉa numiapʉre bajuasama. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ weeno'cãrã dia'cʉ̃ nima. Cʉ̃ narẽ de'ro wee nisetiatjere weecʉ niwĩ.

13 ¿Mʉsã de'ro wãcũti? Numia na Õ'acʉ̃ wi'ipʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, dʉpoapʉ su'ti casero pesaticã ¿añuti? Añuwe'e. 14 Nipe'tirã masĩno'o. Ʉmʉ poanʉ'mo yoacã, bopoyo ni'i. 15 Numia pe'e co poanʉ'mo yoacã, añuyʉ'rʉa'a. Masĩno'o. Co dʉpoare ma'masu'ago poanʉ'morẽ o'masamo. Su'ti casero pesago weronojõ weesamo. 16 Yʉ'ʉ ucũsere "Tojo niwe'e" nigʉ̃nojõrẽ a'tiro nigʉ̃ti. "Ʉsã, tojo nicã ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã apeye weesetisenojõpʉma masĩnemoña marĩ'i", nigʉ̃ti.

Miinerẽba'arã queoro weeti'que ni'i

17 Ni'cãrõacã mʉsãrẽ apeye oja'a. Tere ojagʉ, "Añurõ weerã wee'e", nigʉ̃ mejẽta wee'e. Mʉsã nerẽrã, añurõ weeboronojõ o'orã, mejõ pe'e dojorẽaporo. 18 Mʉsãrẽ a'tiro nimʉ'tãgʉ̃ti. Mʉsã nerẽwʉarã, dʉcawatisa'a. Mʉsã tojo weese quetire tʉ'owʉ. Yʉ'ʉ tʉ'oña'cã, a'te queti diacjʉ̃ta nisa'a. 19 Mʉsã a'tiro ni wãcũsa'a: "Marĩ dʉcawatiwijaroʉa'a. Te me'rã ¿noa pe'e Jesucristo yarã waro nitito? nisere ĩ'orãsa'a", nisa'a.

20 Mʉsã dʉcawatise ye bu'iri miinerẽba'arã, marĩ wiogʉ cʉ̃ bu'erã me'rã ba'atʉo'caro weronojõ queoro etiba'atisa'a. 21 Mʉsã ba'ase miasere no'o ʉaro ba'anʉ'cãsa'a. Pajiro ba'a, sĩ'rĩ, que'asa'a. Ãpẽrã pe'e ba'atirã ʉjaboasama. 22 ¿Mʉsã wi'seri mooti? Te wi'seripʉ ba'a, sĩ'rĩbosa'a. No'o ʉaro wéérã, mʉsã nerẽwʉasere wapamarĩ'i, nirã wee'e. Ba'ase moorãrẽ bopoyoro yʉ'rʉcã weerã wee'e. ¿De'ro nibosaʉ mʉsãrẽ? A'tere mʉsãrẽ "Añurõ weerã wee'e", niwe'e.

Jesucristo cʉ̃ bu'erãrẽ sʉ'ori ba'atʉo'que ni'i
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ bu'e'quere marĩ wiogʉ yʉ'ʉre bu'ewĩ. A'tiro ni'i. Jesú cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirãpʉre o'oatji ñamita Jesú pã̃rẽ mii, 24 Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Tu'ajanʉ'cõ, tigare cʉ̃ bu'erãrẽ dʉcawaacʉ niwĩ. Be'ro narẽ nicʉ niwĩ: "A'te yʉ'ʉ upʉ ni'i. Yʉ'ʉ mʉsã ye niatjere wẽrĩbosagʉti. A'tiro yʉ'ʉ ni'cãrõacã wee'caronojõ weenu'cũcã'ña. Tere wéérã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ wẽrĩbosasere wãcũña", nicʉ niwĩ. 25 Na

ba'áca be'ro sĩ'rĩrĩ pare mii, narẽ nicʉ niwĩ: “Mʉsã ye niatjere yʉ'ʉ
wẽrĩgʉ̃ti. Yʉ'ʉ wẽrĩcã, yé dí o'mabʉrorosa'a. Õ'acʉ̃ dʉporopʉ mʉsã
me'rã ‘A'tiro apogʉti’, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ ní'caronojõta yé dí me'rã mʉsã
me'rã apogʉsami. Mʉsã nipe'tisetiri ti pare sĩ'rĩsetirinʉcʉ̃ yʉ'ʉre
wãcũña”, nicʉ niwĩ. 26 A'tiro ni'i. Mʉsã pa̍rẽ ba'arã, ti pare sĩ'rĩrã,
marĩ wiogʉ cʉ̃ marĩrẽ wẽrĩbosa'quere ĩ'onu'cũrã wee'e. Téé cʉ̃ apaturi
a'ticãpʉ mʉsã tojo weenu'cũcã'rãsa'a.

Põtẽrĩse dʉporo marĩ weesetisere wãcũmʉ'tãdutise ni'i

27 Marĩ wiogʉ Jesucristo põtẽrĩdutisere wiopesase marĩrõ pa̍rẽ
ba'ama'agʉ̃nojõ, ti pare sĩ'rĩma'agʉ̃nojõ bu'iri cʉomi. Cʉ̃ wẽrĩsere,
cʉ̃ ye díre mejõ nise weronojõ tʉ'oña'sami. 28-29 A'tiro ni'i. Marĩ
Jesucristore ẽjõpeorã nerẽwʉarã, ni'cã curua, ni'cã upʉ ni'i. Marĩ
wiogʉ ya upʉ ni'i. Marĩ tere queoro wãcũtimirã, pa̍rẽ ba'a, ti pare
sĩ'rĩcã, Õ'acʉ̃ bu'iri da'resami. Tojo weerã nipe'tirã marĩ põtẽrĩati
dʉporo marĩ weesere ¿ña'arõ weecãti? nírã, wãcũmʉ'tãrõʉa'a. Tojo
wéé̃ca be'ropʉ pa̍rẽ ba'a, ti pare sĩ'rĩmasĩ'i. 30 Mʉsã tojo weetise
ye bu'iri pãjãrã dutiti, tutuatima. Ni'cãrẽrã wẽrĩatojama. 31 Marĩ
põtẽrĩse dʉporo wãcũmʉ'tãcãma, Õ'acʉ̃ tojo bu'iri da'retibosami.
32 Marĩ wiogʉ añurõ weeato nígʉ̃ marĩrẽ bu'iri da'rewe'osami. Cʉ̃
marĩrẽ, ãpẽrã cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã me'rã pecame'epʉ wa'acã ʉatimi. Tojo
weegʉ ña'arõ weesere du'udutigʉ marĩrẽ bu'iri da'rewe'omi.
33 Tojo weerã, acawererã, miinerẽba'arã, a'tiro weeya. Ni'cãrõ
me'rã ba'arãtirã, yucueya. 34 No'o ʉjaboagʉnojõ cʉ̃ ya wi'ipʉ
ba'ato. Tojo weecã, Õ'acʉ̃ mʉsã añurõ nerẽcã ĩ'agʉ̃, bu'iri da'resome.
Apeyema mʉsã tiropʉ wa'agʉ, apogʉti.

12

Masãnʉcʉ̃ weemasĩsere Espíritu Santu o'ose ni'i

1 Acawererã, Espíritu Santu mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ yere weemasĩatjere
o'omi. Mʉsãrẽ tere queoro masĩcã ʉa'a.
2 Mʉsã masĩ'i, Jesucristore ẽjõpeose dʉporo masã yee'quere no'o
ʉaro ẽjõpeosirutucãrã niwʉ̃. Na yee'que catise mejẽta nicaro niwʉ̃.
Ucũticaro niwʉ̃. 3 Mʉsã masĩticãrã niwʉ̃. Te bu'iri a'tiro masĩcã
ʉa'a. Ne ni'cʉ̃ Espíritu Santure cʉogʉ Jesure a'tiro nímasĩtisami:
“Pecame'epʉ wa'abata'to”, nímasĩtisami. Tojo ucũgʉ̃ pũrĩcã Espíritu
Santu o'ose me'rã mejẽta ucũsami. Apĩ “Jesú marĩ wiogʉ nimi”
nígʉ̃, cʉ̃ pũrĩcã Espíritu Santure cʉomi. Espíritu Santu moogʉ̃ tojo
nímasĩtibosami.
4 Marĩrẽ Espíritu Santu cʉ̃ weemasĩse o'osere mejẽcã dia'cʉ̃
dʉcawaasami. Tere Espíritu Santu ni'cʉ̃ta o'omi. 5 Cʉ̃ o'ose me'rã
marĩ wiogʉ Jesucristo marĩrẽ mejẽcã dia'cʉ̃ da'radutisami. Tojo
da'radutimigʉ̃, Jesucristo ni'cʉ̃ta nimi. 6 Cʉ̃ dutisere wéérã, mejẽcãrĩ
dia'cʉ̃ weesa'a. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nipe'tirã marĩ weesere añurõ wa'acã
weesami. 7 Espíritu Santu cʉ̃ o'ose me'rã marĩnʉcʉ̃rẽ cʉ̃ marĩ
me'rã nisere ĩ'osami. Cʉ̃ o'ose me'rã marĩ nipe'tirã Jesucristore
ẽjõpeori curuacjãrãrẽ a'merĩ añurõ weemasĩ'i. 8 A'tiro ni'i. Ãpẽrãrẽ
cʉ̃ masĩse o'ose me'rã ucũme'rĩcã weesami. Ãpẽrãrẽ mejãrõta cʉ̃
me'rã Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'quere tʉ'omasĩ, wereme'rĩcã

weesami. 9 Ãpẽrãrẽ cũ̃ta tja ẽjõpeoyʉ'rʉnʉ'cãsere o'osami. Tojo
nicã ãpẽrã dutitirãrẽ yʉ'rʉomasĩsere o'osami. 10 Ãpẽrã cũ̃ tutuaro
me'rã añuse weeĩ'omasĩsama. Ãpẽrãrẽ Õ'acũ̃ were'quere wereturia-
masĩsere o'osami. Ãpẽrãrẽ "¿Noa wãtĩ me'rã nisoo ucũti? ¿Noa
Espíritu Santu me'rã diacjũ̃ ucũti?" ni besemasĩsere o'osami. Espíritu
Santu ãpẽrãrẽ apemasã yere masĩtimirã ucũcã weesami. Ãpẽrã na
ucũcã masĩtimirã, wereturiamasĩsama. 11 Espíritu Santu cũ̃ ʉaro
cũ̃ o'osĩ'rĩsere marĩnʉcũ̃rẽ dʉcawaasami. Marĩrẽ mejẽcãrĩ dia'cũ̃
weesetiatjere dʉcawaasami. Cũ̃ ni'cũ̃ nimigũ̃, tojo weesami.

Marĩ pãjãrã nimirã, ni'cã curua, ni'cã upʉta ni'i nise ni'i

12 Marĩ upʉ ni'cã upʉ nimirõ, peje dʉcawati'i. Tojo dʉcawatimirõ,
ni'cã upʉta ni'i. Cristo quẽ'rã tojota nimi. Pãjãrã cũ̃rẽ ẽjõpeoma.
Na pãjãrã nimicã, cũ̃ upʉ weronojõ ni'cã curua cũ̃ me'rã nima.
13 A'tiro ni'i. Marĩ cũ̃rẽ ẽjõpeorã nipe'tirã judío masã, judío masã
nitirã, ãpẽrãrẽ da'rawã'ñaco'teri masã, da'rawã'ñaco'tetirã Espíritu
Santu ni'cũ̃ me'rãta wãmeyeno'wũ̃. Tojo weerã ni'cã upʉ ni'i. Marĩ
nipe'tirãpʉta Espíritu Santureta cʉo'o.

14 Ni'cã upʉ peje dʉcawatise cʉocã'a. 15 Marĩ dʉ'pocã ucũrĩ dʉ'pocã
nírõ, a'tiro nibosa'a: "Omocã niwe'e. Tojo weegʉ marĩ upʉ cjase
niwe'e." Tojo nise ye bu'iri dʉ'pocã upʉpʉ niticã weewe'e. Topʉta
wã'ña'a. 16 Marĩ o'mepero a'tiro ucũbosa'a: "Capea niwe'e. Tojo
weegʉ marĩ upʉ cjase niwe'e." Tojo nise ye bu'iri o'mepero upʉpʉ
niticã weewe'e. Topʉta wã'ña'a. 17 Marĩ upʉ capeajo dia'cũ̃ nicã,
¿de'ro wee marĩ tʉ'obosaʉ? Marĩ upʉ o'meperojo dia'cũ̃ nicã, ¿de'ro
wee marĩ wĩjĩña'bosaʉ? 18 Õ'acũ̃ marĩ upʉre wee'cʉ pe'ema cũ̃ ʉaro
me'rã nipe'tisere queoro cũucʉ niwĩ. 19-20 Ni'cã upʉ peje dʉcawatise
cʉo'o. Tojo nimirõ, ni'cã upʉta ni'i. Peje dʉcawatise móórõ, ni'cã upʉ
niwe'e. Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã ni'cã upʉta ni'i.

21 Capea omocãrẽ "Mʉ'ʉrẽ ʉatisa'a", nímasĩtisa'a. Dʉpoa quẽ'rã
dʉ'pocãrĩrẽ "Ʉatisa'a", nímasĩtisa'a. 22 A'tiro pe'e ni'i. Marĩ upʉ cjase
nipe'tisere ʉa'a. Marĩ upʉpʉre apeye mejõ nise ni'i. Tojo nimicã, te
marĩcã, catimasĩtisa'a. 23 Marĩ apeye upʉ cjasere mejõ nise tʉ'oña'a.
Tojo weerã tere añurõ bajuato nírã añurõ apo'o. Apeye quẽ'rãrẽ masã
ĩ'aticã'to ni, bopoyasãrã, su'ti sãñacã'mota'a'a. 24 Apeye nemorõ añurõ
bajuse me'rã pe'ema tojo weewe'e. Õ'acũ̃ marĩ upʉ cjasere añurõ
apocʉ niwĩ. Ni'cã upʉta añurĩ upʉ niato nígũ̃ tojo weecʉ niwĩ. Marĩ
mejõ nise tʉ'oña'senojõrẽ añurõ wãcũcã weecʉ niwĩ. Te weronojõ
marĩ mejõ nigũ̃ tʉ'oña'gũ̃rẽ marĩrẽ añurõ wãcũcã weemi. 25 Cũ̃ tojo
wéégʉ, nipe'tise marĩ upʉ cjasere ni'cãrõnojõ a'merĩ weetamudutigʉ
tojo cũucʉ niwĩ. 26 Marĩ upʉpʉre ni'cãrõ pũrĩno'cã, nipe'tiropʉ se'sa
wa'a'a. No'o ni'cãrõ añurõ wa'acã, nipe'tiropʉ añurõ tʉ'oña'a.

27 Tojo nígũ̃, a'tiro nigũ̃ wee'e. Marĩ Cristore ẽjõpeorã cũ̃ ya upʉ
weronojõ ni'i. Marĩnʉcũ̃ cũ̃ ya upʉcjãrã ni'i. 28 Õ'acũ̃ marĩ upʉ
cjasere dʉcawaacʉ niwĩ. Cũ̃ tojo wee'caronojõ Jesucristore ẽjõpeori
curuacjãrãrẽ a'merĩ weetamuatjere cũucʉ niwĩ. Ne waro Jesucristo
besecṹú'cãrãrẽ nipe'tirã bu'ipʉ besecṹúcʉ niwĩ. Na be'rocjãrã Õ'acũ̃
wereduti'quere wereturiari masãrẽ cũucʉ niwĩ. Na be'rore Õ'acũ̃
ye quetire bu'eri masãrẽ cũucʉ niwĩ. Be'ro añuse, mejẽcã bajusere

weeĩ'orĩ masãrẽ cũucʉ niwĩ. Na be'rore dutitirãrẽ yʉ'rʉori masãrẽ, weetamurĩ masãrẽ, tojo nicã dutiri masãrẽ cũucʉ niwĩ. Nipe'tirã be'ro apemasã yere masĩtimirã ucũrĩ masãrẽ cũucʉ niwĩ. 29 Masĩno'o. Marĩ nipe'tirãrẽ mejãrõta weedutigʉ cũuticʉ niwĩ. Marĩ nipe'tirã Jesucristo besecũú'cãrã niwe'e. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ yere wereturiari masã niwe'e. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ ye quetire bu'eri masã niwe'e. Nipe'tirã añuse mejẽcã bajusere weeĩ'omasĩwe'e. 30 Nipe'tirã dutitirãrẽ yʉ'rʉomasĩwe'e. Nipe'tirã apemasã ye ucũsere ucũwe'e. Nipe'tirã na tojo ucũcã tʉ'otimirã, wereturiamasĩwe'e. 31 Mʉsãrẽ Espíritu Santu cʉ̃ weemasĩsere o'ocãma, añuyʉ'rʉasere beseyʉ'rʉnʉ'cãña. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ a'te nipe'tise nemorõ añuyʉ'rʉnʉ'cãsere weregʉti.

13

Ma'ise apeyenojõ yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a nise ni'i

1 Marĩ apemasã ye ucũsere masĩtimirã, ucũmasĩbosa'a. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã ye quẽ'rãrẽ ucũmasĩbosa'a. Tojo weemasĩmirã ãpẽrãrẽ ma'itirã, to'atʉ o cõmepjĩrẽ no'o ʉaro paama'arã weronojõ nibosa'a. 2 Apeyere Õ'acʉ̃ marĩrẽ were'quere añurõ wereturiamasĩbosa'a. Tojo weemirã ãpẽrãrẽ ma'itirã, tʉ'omasĩtirã weronojõ nibosa'a. Tojo nicã nipe'tise masã masĩña marĩ'quere masĩbosa'a. No'o nipe'tisere masĩpe'ocã'bosa'a. Tojo masĩmirã ãpẽrãrẽ ma'itirã, tʉ'omasĩtirã weronojõ nibosa'a. Marĩ ẽjõpeoyʉ'rʉnʉ'cãrã pũrĩcã, ʉ̃rʉ̃gʉ̃rẽ aperopʉ wa'adutimasĩbosa'a. Tojo weeta basiomicã a'merĩ ma'ise móórã, mejõ waro ucũma'acã'bosa'a. 3 Marĩ cʉose nipe'tisere pajasecʉorãrẽ o'obosa'a. Marĩ narẽ ma'itimirã o'orã, tojo o'oma'acãrã weesa'a. Marĩ Õ'acʉ̃ yere weecã, cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã marĩrẽ ʉ̃jʉ̃adutibosama. Cʉ̃ yere weemirã ãpẽrãrẽ ma'iticã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ “Añurõ weewʉ”, nitisami.

4 Marĩ ãpẽrãrẽ ma'írã, a'tiro wee'e. Ãpẽrã marĩrẽ mejẽcã weecã, na weesere nʉ'cã'a. Nipe'tirãrẽ añurõ wee'e. Ãpẽrãrẽ ʉowe'e. Mʉsã ãpẽrãrẽ ma'írã, a'tiro niwe'e: “Mʉsã nemorõ añuyʉ'rʉnʉ'cãrã ni'i”, niwe'e. “Ãpẽrã yʉ'rʉoro añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãrã ni'i”, niwe'e. 5 Ãpẽrãrẽ ẽjõpeose me'rã ucũ'u. Marĩ ye se'sarore wãcũwe'e. Uamʉñawe'e. Ãpẽrã marĩrẽ mejẽcã weecã, yoacã uanu'cũwe'e. 6 Ãpẽrã ña'arõ weecã ĩ'arã, e'catiwe'e. Na añurõ weecã pe'e, e'catitamu'u. 7 Ãpẽrã na ña'arõ weesere ne cã'rõ wereturiawe'e. Na weesere añuse dia'cʉ̃rẽ ẽjõpeo'o. “Be'ropʉ añurõ weerãsama”, ni wãcũ'u. Nipe'tise ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weecã, wãcũtutua'a.

8 Ma'ise pe'tisome. Ninu'cũcã'rõsa'a. Apeye Õ'acʉ̃ marĩrẽ weemasĩse o'ose pũrĩcã pe'tidijarosa'a. Be'ropʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ yere wereturiamasĩse o'ose quẽ'rã pe'tidijarosa'a. Nipe'tise cʉ̃ yere masĩpe'ocã'rãsa'a. Apemasã ye ucũsere masĩtimirã Õ'acʉ̃ ucũmasĩse o'ose quẽ'rã pe'tirosa'a. Nipe'tirã ucũse tʉ'ope'ocã'no'rõsa'a. Ãpẽrã yʉ'rʉoro masĩse o'o'que quẽ'rã pe'tirosa'a. Nipe'tisere masĩrãsa'a. 9 A'tiro ni'i. Marĩ sõ'owaro nipe'tisere masĩpe'owe'e. Õ'acʉ̃ ye quẽ'rãrẽ ni'cãrẽta weremasĩ'i. 10 Be'ropʉ Jesucristo apaturi a'ticã, masĩpe'ocã'rãsa'a. Marĩ masĩpe'ocãma, marĩ masĩmi'que mejõ nise tojarosa'a.

11 Marĩ wĩ'marã nírã, na weewʉaronojõ weewʉ. Bʉcʉrã wa'arã,
wĩ'marã weesere du'ucã'wʉ̃. Na wĩ'marã weese marĩrẽ wapamarĩ'i.
12 Tojo weronojõ a'tocatero marĩ añurõ masĩwe'e. Ẽorõ mejãrõpʉ
marĩ ĩ'ase weronojõ ni'i. Queoro bajuwe'e. Be'ro bajuyoropʉ
Õ'acʉ̃rẽ ĩ'arãsa'a. Ni'cãrõacãrẽ marĩ cã'rõacã masĩ'i. Be'ro cʉ̃
marĩrẽ masĩrõnojõta masĩpe'ocã'rãsa'a. 13 A'tiro nicãrẽ ẽjõpeose,
e'catiyuse, ma'ise ni'i. A'te i'tiaro pe'tisome. Ma'ise pe'e apeye nemorõ
añuyʉ'rʉnʉ'cã'a.

14

Ãpẽrã ye ucũsere tʉ'otimirã ucũrã, a'tiro weeroʉa'a nise ni'i

1 Ãpẽrãrẽ ma'isere wãcũyʉ'rʉnʉ'cãña. Tojo nicã Õ'acʉ̃ Espíritu
Santu me'rã weetamumasĩsere ʉaya. Ãpẽrã yere masĩtimirã
ucũmasĩse Espíritu Santu o'ose ni'i. Õ'acʉ̃ yere wereturia-
masĩse quẽ'rã cʉ̃ o'oseta ni'i. Cʉ̃ o'osere wereturiamasĩsere
ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãña. 2 No'o ãpẽrã ye ucũsere masĩtimigʉ̃ ucũgʉ̃nojõ
Õ'acʉ̃ dia'cʉ̃rẽ ucũsami. Masãrẽ ucũtisami. Cʉ̃ ucũsere tʉ'otisama.
Espíritu Santu tutuaro me'rã masĩno'ña marĩsere ucũsami. 3 Õ'acʉ̃
yere wereturiase pe'e masãrẽ ucũse ni'i. Tere wererã, marĩ ãpẽrãrẽ
Õ'acʉ̃rẽ nemorõ ẽjõpeocã wee'e. Na e'caticã, wãcũtutuacã wee'e.
4 No'o ãpẽrã yere masĩtimigʉ̃ ucũgʉ̃nojõ cʉ̃ se'saro Õ'acʉ̃rẽ nemorõ
ẽjõpeowã'cãgʉ̃ weesami. Õ'acʉ̃ ye quetire wereturiagʉ pe'e ãpẽrã
Jesucristore ẽjõpeorã nerẽwʉari curuacjãrãrẽ nemorõ ẽjõpeocã ween-
emosami. 5 Mʉsã ãpẽrã yere masĩtimirã, nipe'tirã ucũmasĩcã ʉami'i.
Te yʉ'rʉoro Õ'acʉ̃ yere wereturiamasĩse pe'ere ʉasãyʉ'rʉnʉ'cãmi'i.
Wereturiamasĩgʉ̃ pe'e apĩ ãpẽrã yere masĩtimigʉ̃ ucũgʉ̃ nemorõ
wapatimi. Ni'cʉ̃ ãpẽrã yere masĩtimigʉ̃, ucũsami. Be'ro cʉ̃
ucũ'quere “A'tiro nisĩ'rĩrõ weeapʉ”, ni wereturiacã, añu nisa'a.
Tojo weregʉ, nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ nemorõ
ẽjõpeocã weesami. 6 A'tiro ni'i. Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'agʉ, ãpẽrã
yere ucũgʉ̃, weetamutibosa'a. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre masĩse o'osere bu'égʉ
pũrĩcã, weetamubosa'a. Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiagʉ
quẽ'rã, weetamubosa'a. Tojo nicã mʉsãrẽ apeyere bu'enemogʉ̃,
weetamubosa'a.
7 Ni'cã queose bʉsʉse cjasere o'oña'gʉ̃ti. Wẽowʉ̃ no'o ʉaro
putima'acã, ñe'enojõ basase nisari, nita basiowe'e. Bʉapʉ̃tẽrõ no'o
ʉaro bʉapʉ̃tẽcã, ñe'enojõ basase nisari, nita basiowe'e. 8 Surara
a'mewẽjẽrã wa'arã, na putipjʉre queoro putiticã, na yere apoyuti-
sama. 9 Marĩ quẽ'rã tojota nisa'a. Marĩ queoro ucũticã, de'ro
nirõ weesari, nita basiowe'e. Mejõ waro ucũma'acã'bosa'a. 10 “A'ti
nucũcãpʉre pejetiacã ucũse ni'i”, nita basiowe'e. Nipe'tise te
ucũsenʉcʉ̃ tʉ'ota basio'o. 11 Yʉ'ʉ ãpẽrã ucũsere tʉ'otigʉ, aperocjʉ̃
weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ apĩrẽ ucũcã, cʉ̃ quẽ'rã tʉ'otigʉ, apesecjʉ̃
weronojõ nisami. 12 Tojota ni'i mʉsã quẽ'rãrẽ. Mʉsã Espíritu
Santu tutuaro me'rã weemasĩse o'osere ʉa'a. Tere ʉarã, a'tere
ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãña. Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ nemorõ
añurõ ẽjõpeocã weemasĩse pe'ere ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãña.
13 Tojo weerã no'o ãpẽrã yere masĩtimigʉ̃ ucũgʉ̃nojõ te ucũsere
wereturiamasĩacjʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩato. 14 Marĩ ãpẽrã ye ucũsere

tʉ'otimirã ñubuerã, Espíritu Santu weetamuse me'rã ñubue'e. Tojo
weemirã, “A'tiro nirã wee'e”, nímasĩtisa'a. Tojo weerã ãpẽrãrẽ wee-
tamutibosa'a. 15 Marĩ ñubuerã, a'te pʉarore weeroʉa'a. Ãpẽrã yere
masĩtimirã ucũse Espíritu Santu o'ose me'rã ñubueroʉa'a. Tojo nicã
marĩ wãcũse me'rã ñubueroʉa'a. Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃rẽ basapeorã,
mejãrõta pʉaro me'rã basapeoroʉa'a tja. Ãpẽrã yere masĩtimirã
ucũse me'rã, tojo nicã marĩ ucũse ʉseri me'rã basaroʉa'a. 16 Ãpẽrã
yere masĩtimirã ucũse me'rã dia'cʉ̃ mʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocã, apĩ
mʉ'ʉ ucũsere tʉ'otibosami. Tʉ'otigʉ, “Tojota ni'i”, nitamumasĩtisami.
17 Mʉ'ʉ e'catise o'ocã, añu ni'i, añurõ pe'e. Cʉ̃ pe'ere Õ'acʉ̃rẽ nemorõ
ẽjõpeocã weetisa'a. 18 Ãpẽrã yere masĩtimigʉ̃ ucũsere yʉ'ʉta mʉsã
nipe'tirã nemorõ ucũyʉ'rʉnʉ'cã'a. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o.
19 Tojo nimigʉ̃, Jesucristore ẽjõpeorã nerẽwʉaropʉ mʉsã tʉ'otisere
ucũcã, yʉ'ʉ ucũse wapamarĩsa'a. Yoacã ãpẽrã ye ucũse me'rã
ucũmigʉ̃, mejõ waro ucũbosa'a. Mʉsã tʉ'otibosa'a. Cã'rõacã nimicã,
masã tʉ'ota basiose me'rã ucũcã pe'ere, tetá mʉsãrẽ añu ni'i.
20 Acawererã, Jesucristore ẽjõpeorãrẽ mʉsãrẽ weregʉti. Wĩ'marã
tʉ'omasĩtima. Na weronojõ wãcũticã'ña. Bʉcʉrã weronojõ
wãcũsetiya. Wĩ'marã ña'arõ weesetitirã weronojõ wãcũña. 21 Õ'acʉ̃
ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃: “Marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ a'tiro
nicʉ niwĩ: ‘Ẽjõpeotise bu'iri yʉ'ʉ a'ti di'tacjãrãrẽ apemasã ye
me'rã ucũgʉ̃ti. Tojo weemicã, te me'rã quẽ'rãrẽ ẽjõpeosome’, nicʉ
niwĩ.” 22 Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ masãrẽ apemasã ye me'rã weregʉ, masã
ẽjõpeotisere, cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãsere ĩ'osami. Ãpẽrã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã
pe'ere cʉ̃ ye queti wererã me'rã yʉ'ʉre ẽjõpeorã nima nisere ĩ'osami.
23 Mʉsã nipe'tirã nerẽwʉaropʉ apemasã yere tʉ'omasĩtimirã ucũcã,
Jesucristore ẽjõpeotirã sãjãabosama. Na sãjãejarã, mʉsã ucũsere
masĩtirã, “Maatirã weema”, nibosama. 24 Mʉsã nipe'tirã Õ'acʉ̃
were'quere wereturiacã pe'ema, a'tiro weebosama. Jesucristore
ẽjõpeotigʉ mʉsã weesere ĩ'agʉ̃, “Yʉ'ʉ ña'agʉ̃ nisa'a”, ni tʉ'oña'bosami.
25 Cʉ̃ ña'arõ wee'quere wãcũejagʉsami. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ
ejaque'agʉsami. “Õ'acʉ̃ diacjʉ̃ta na me'rã nimi”, nigʉ̃sami.

Mʉsã weesere wiopesase me'rã weeya nise ni'i

26 Acawererã, mʉsã weesetise a'tiro ni'i. Mʉsã nerẽrã, ãpẽrã
Õ'acʉ̃rẽ basapeosama. Ãpẽrã Õ'acʉ̃ cjasere bu'esama. Ãpẽrã
Õ'acʉ̃ masĩcã wee'quere wereturiasama. Ãpẽrã, ãpẽrã ye ucũsere
tʉ'otimirã, ucũsama. Na ucũsere ãpẽrã o na basu wereturiasama.
Te me'rã nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ a'merĩ Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeonemocã weeya. 27 Ãpẽrã ye ucũsere tʉ'otimirã ucũrĩ masã
pʉarã o i'tiarãta ucũato. Ni'cʉ̃ ucũmʉ'tã, be'ro apĩ ucũato. Na
ucũsere apĩ wereturiato. 28 Mʉsã nerẽwʉaropʉ wereturiagʉ marĩcã,
ucũtiyʉ'rʉocã'to. Na se'saro wãcũsepʉ Õ'acʉ̃rẽ ucũato. 29 Õ'acʉ̃
weredutisere wereturiari masã quẽ'rã pʉarã o i'tiarãta wereato.
Ãpẽrã na weresere beseato. “¿Diacjʉ̃ta niti?” niato. 30 Ni'cʉ̃ ucũrĩ
cura Õ'acʉ̃ apĩ topʉ dujigʉre wereduticã, ucũmʉ'tã'cʉ di'tamarĩato.
31 Mʉsã nipe'tirã Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiamasĩ'i. Tojo weerã
ni'cʉ̃ weremʉ'tã, apĩ, apĩ wereturiawã'cãña. Tojo weecã, nipe'tirã

masĩrãsama. Nipe'tirã wãcũtutuarãsama. 32 Mʉsã Õ'acʉ̃ weredutisere wereturiarã, no'o ʉaro ucũma'aticã'ña. Wãcũyu, “A'teta masãrẽ werecã, añutʉ'sa'a”, ni wereya. Ãpẽrã ucũrĩ curare ucũticã'ña. 33 Õ'acʉ̃ queoro weecã ʉami. No'o ʉaro weesere ʉatimi.

Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã nerẽrã, a'tiro weewʉama. 34 Mʉsã nerẽrĩ curare numia ucũtiyʉ'rʉocã'to. Narẽ ucũdutiticã'ña. Ucũrõnojõ o'orã, Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ duti'caronojõta añurõ yʉ'tiato. 35 Na tʉ'oti'quere masĩsĩ'rĩrã, wi'ipʉ na marãpʉsʉmʉarẽ sẽrĩtiña'to. Numia Jesucristore ẽjõpeorã nerẽwʉaropʉ ucũcã, tʉ'sawe'e.

36 Mʉsãrẽ masĩrõʉa'a. Õ'acʉ̃ ye queti mʉsã me'rã nʉ'cãticaro niwʉ̃. Mʉsã se'saro tere ẽjõpeorã niwe'e. 37 No'o “Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ yere wereturiamasĩ'i, Espíritu Santu wãcũse o'ose me'rã ucũ'u” nigʉ̃nojõ yʉ'ʉ ojasere “Marĩ wiogʉ dutise ni'i”, nigʉ̃sami. 38 Yʉ'ʉ oja'quere ẽjõpeotigʉre mʉsã quẽ'rã cʉ̃rẽ ẽjõpeoticã'ña.

39 Acawererã, Õ'acʉ̃ yere wereturiamasĩsere ʉaya. Ãpẽrãrẽ apemasã yere tʉ'otimirã na ucũcã, cã'mota'aticã'ña. 40 Nipe'tise mʉsã weesere no'o ʉaro weema'aticã'ña. Wiopesase me'rã weeya.

15

Jesucristo masã'que ni'i

1 Acawererã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporopʉ bu'e'que Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉose quetire ni'cãrõacã wãcũcã ʉa'a. Mʉsã tere tʉ'orã, ẽjõpeowʉ. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ ẽjõpeonu'cũ'u. 2 Õ'acʉ̃ te añuse queti me'rã mʉsãrẽ ẽjõpeonu'cũcã weegʉ weemi. Mʉsãrẽ te queti yʉ'ʉ were'quere ẽjõpeonu'cũcã, yʉ'rʉogʉsami. Queoro mʉsã ẽjõpeocã, tojo weegʉsami. Mʉsã bu'ipʉ dia'cʉ̃ ẽjõpeorã, yʉ'rʉono'some.

3 Yʉ'ʉre bu'e'quere mʉsãrẽ wereturiawʉ. Te apeye yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãse a'tiro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'caronojõta Cristo marĩ ña'arõ wee'quere cõ'asĩ'rĩgʉ̃, wẽrĩbosacʉ niwĩ. 4 Cʉ̃ wẽ́rĩca be'ro cʉ̃rẽ yaacãrã niwã. Be'ro Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'caronojõta i'tia nʉmʉ be'ro Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ masõcʉ niwĩ. 5 Tojo wééca be'ro cʉ̃ Pedrore, ãpẽrã cʉ̃ besecũú'cãrãrẽ bajuacʉ niwĩ. 6 Be'ro ni'cãti pãjãrã quinientos yʉ'rʉoro cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ bajuacʉ niwĩ. Pãjãrã cʉ̃rẽ ĩ'a'cãrã catisama yujupʉ. Ãpẽrã wẽrĩatojacãrã niwã. 7 Be'ro Santiagore bajuacʉ niwĩ. To be'ro nipe'tirã cʉ̃ besecũú'cãrãrẽ bajuacʉ niwĩ.

8 Be'ro nipe'tirã cʉ̃rẽ ĩ'áca be'ropʉ yʉ'ʉre bajuawĩ. Na be'rocjʉ̃ yapatigʉacãpʉ bajua'cʉ weronojõ nimigʉ̃, cʉ̃rẽ ẽjõpeosirutu'u. 9 Yʉ'ʉ nipe'tirã ãpẽrã Jesucristo besecũú'cãrã docapʉ ni'i. Yʉ'ʉre ne cã'rõ “Jesucristo besecũú'cʉ nimi”, niticã'rõʉa'a. Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ ña'arõ wee'que bu'iri, tojo ni'i. 10 Tojo nimigʉ̃, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ weeyucã, Jesucristo besecũú'cʉ ni'i. Yʉ'ʉre mejõ waro añurõ weegʉ weetimi. Yʉ'ʉ nipe'tirã ãpẽrã yʉ'rʉoro da'ra'a. Yʉ'ʉ se'saro tojo weewe'e. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ wéégʉ, yʉ'ʉ me'rã ninu'cũmi. Yʉ'ʉre weetamumi. 11 Yʉ'ʉ bu'ese, tojo nicã ãpẽrã cʉ̃ besecũú'cãrã na bu'ese ni'cãrõnojõ ni'i. Jesucristo wẽrĩ masã'que queti ʉ̃sã bu'ese ni'i. A'tereta mʉsã ẽjõpeowʉ.

Wẽrĩ'cãrã na masãmʉjãatje ni'i

12 Ʉsã Cristo wẽrĩ masã'que quetire bu'ewʉ. Tere bu'emicã, ¿de'ro
weerã mʉsã ni'cãrẽrã "Wẽrĩ'cãrã masãtima", nisari? 13 "Wẽrĩ'cãrã
masãtima" nicãma, Cristo quẽ'rã masãtibopĩ. 14 Cʉ̃ masãticãma,
ʉ̃sã bu'ese wapamarĩbopã. Mʉsã ẽjõpeose quẽ'rã wapamarĩbopã.
15 Õ'acʉ̃ Cristore masõcʉ niwĩ nise quetire werewʉ. Mʉsã "Wẽrĩ'cãrã
masãtima" nicã, ʉ̃sã te quetire wererã, nisoorã weebosa'a. Di-
acjʉ̃ta wẽrĩ'cãrã masãticãma, Õ'acʉ̃ Cristore masõtibopĩ. 16 A'tiro
ni'i. Wẽrĩ'cãrã masãticãma, Cristo quẽ'rã masãtibopĩ. 17 Cʉ̃rẽ
masõticã, mʉsã ẽjõpeose wapamarĩbosa'a. Todʉporo mʉsã ña'arõ
wee'quere mejãrõta acobojono'tirã nibosa'a. 18 Jesucristore cʉ̃
pacʉ masõticãma, cʉ̃rẽ ẽjõpeorã wẽrĩrã, cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã weronojõ
pecame'epʉ wa'abosama. 19 "Wẽrĩ'cãrã masãsome" nise diacjʉ̃
nicãma, marĩ "Masãrãsama" nírã, marĩta ãpẽrã yʉ'rʉoro pajasecʉorã
waro nibosa'a. Mejõ waro ẽjõpeoma'abosa'a.

20 "Wẽrĩ'cãrã masãtima" nise diacjʉ̃ niwe'e. "Cristo masãcʉ
niwĩ" nise pe'e diacjʉ̃ ni'i. Cristo ãpẽrã nipe'tirã wẽrĩ'cãrã dʉporo
masãmʉ'tãcʉ niwĩ. Marĩ quẽ'rã wẽrĩ'cãrãpʉ masãrãsa'a. 21 A'tiro
ni'i. Ne warocjʉ̃pʉ Adã̃ ña'arõ weenʉ'cã'que bu'iri marĩ nipe'tirã
wẽrĩdijarãsa'a. Be'ro Cristo añurõ weese bu'iri wẽrĩ'cãrãpʉ nimirã,
masãmʉjãarãsa'a tja. 22 Marĩ nipe'tirã Adã̃ põ'rã nise ye bu'iri
wẽrĩrãsa'a. Cristo yarã nirã̃ pe'e marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, catinu'cũrãsa'a.
23 Marĩ masãrã, queoro masãrãsa'a. Cristo masãmʉ'tãtojacʉ niwĩ.
Be'ro cʉ̃ apaturi a'ticã, marĩ cʉ̃ yarã masãrãsa'a. 24 Tojo wa'acã,
a'ti ʉmʉco pe'tia wa'arosa'a. Titare Cristo nipe'tirã wiorã tutuarãrẽ,
bajutirãrẽ, bajurãrẽ cõ'ape'ocʉ̃sami. Cʉ̃ tojo weetu'ajaca be'ro cʉ̃
pacʉre cʉ̃ nipe'tirã wiogʉ nisere wiagʉsami. 25 Tojo wiase dʉporo
Õ'acʉ̃ Cristore ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã weegʉsami. Tojo weegʉ Cristo
nipe'tirã bu'ipʉ tojagʉ́sami. 26 Cristore ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã wééca
be'ro wẽrĩse quẽ'rã marĩrõsa'a. 27 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ
nírõnojõta nipe'tisere, nipe'tirãrẽ Cristo docapʉ tojacã weecʉ niwĩ.
Tojo nírõ, "Õ'acʉ̃ Cristo docapʉ nimi", nirõ mejẽta wee'e. Õ'acʉ̃ta
nipe'tisere, nipe'tirãrẽ Cristo docapʉ tojacã weecʉ niwĩ. 28 Õ'acʉ̃
tojo tojacã wééca be'ro Cristo Õ'acʉ̃ macʉ̃, cʉ̃ basu cʉ̃ pacʉ doca
tojagʉ́sami. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ nipe'tise, nipe'tirã wiogʉ nigʉ̃sami.

29 Apeyere ãpẽrã a'tiro weesama. Wẽrĩ'cãrã ye wapa
wãmeyebosadutisama. "Wẽrĩ'cãrã masãtisama" nicãma, tojo
weeno'ña marĩbosa'a.

30 Apeyere, ʉ̃sã bu'ese bu'iri nipe'tise nʉmʉrĩ ãpẽrã ña'arõ
weesĩ'rĩma. Tojo wiose wa'teropʉ nimirã, wẽrĩ'cãrã masãtjere
wãcũrã, bu'enu'cũ'u. 31 Diacjʉ̃ta yʉ'ʉ mʉsã marĩ wiogʉ Jesucristore
ẽjõpeose ye bu'iri e'cati'i. A'te quẽ'rã diacjʉ̃ta ni'i. Nipe'tise
nʉmʉrĩ "Masã yʉ'ʉre wẽjẽrãsama", ni tʉ'oña'a. 32 Yʉ'ʉ Jesucristo
ye quetire werese bu'iri Éfesocjãrã yʉ'ʉre wa'icʉrã yaiwa weronojõ
ña'arõ weewã. "Wẽrĩ'cãrã masãsome" nicã, mejõ waro na weesere
pi'etibopã. "Wẽrĩ'cãrã masãsome" nise diacjʉ̃ nicãma, marĩ quẽ'rã
ãpẽrã ucũwʉaronojõ ucũbosa'a. A'tiro nibosa'a: "Te'a ba'arã, te'a
sĩ'rĩrã. Maata wẽrĩdojarãsa'a. Marĩ wẽrĩati dʉporo weewe'orã",
nibosa'a.

33 Ãpẽrã mʉsãrẽ mejẽcã ẽjõpeoduticã, ẽjõpeoticã'ña. Masã
ucũwʉase a'tiro ni'i: “Ña'arã me'rã ba'paticã, añurõ weese dojosa'a.”
34 Tojo weerã tʉ'omasĩña. Mʉsã todʉporo ní'caronojõ wiopesase me'rã
queoro weeya tja. Ña'arõ weeticã'ña. Ni'cãrẽrã Õ'acʉ̃rẽ masĩwe'e.
Mʉsãrẽ bopoyadutigʉ tojo ni'i.

Wẽrĩ'cãrã masãmʉjãatjere werenemose ni'i

35 Apetero ni'cʉ̃ “Wẽrĩ'cãrã masãtima” nisere ẽjõpeogʉ, a'tiro
sẽrĩtiña'bosami: “Wẽrĩ'cãrã ¿de'ro wee masãta basiobosari?
Na masãrã, ¿de'ro bajuri upʉ cʉorãsari?” 36 Cʉ̃ tojo
sẽrĩtiña'ma'acã'bosami. Marĩ otese peri otecã, te peri pĩ'rĩatji dʉporo
boadijasa'a. 37 Marĩ pĩ'rĩdutirã pĩ'rĩmʉjã'cʉ mejẽtare ote'e. Te peri
pe'ere trigo o no'o otese nisere pĩ'rĩdutirã ote'e. 38 Be'ro Õ'acʉ̃
cʉ̃ ʉa'caronojõ pĩ'rĩcã weesami. No'o de'ro bajuse dʉca ní'que
tenojõta tja pĩ'rĩcã weesami. 39 Nipe'tirã catisere cʉorã ni'cãrõnojõ
bajurã nitima. Masã ye upʉ wa'icʉrã ya upʉ weronojõ bajuwe'e.
Mirĩcʉ̃a ya upʉ quẽ'rã mejẽcã baju'u. Wa'i quẽ'rã mejẽcã upʉtima.
40 A'te dʉcawatiro weronojõ ʉ'mʉsecjãrã quẽ'rã mejẽcã upʉtima.
A'ti di'tacjãrã mejẽcã upʉtima. Ʉ'mʉsepʉ nirã̃ añubutiari upʉ
cʉoma. A'ti nucũcãpʉ nirã̃ quẽ'rã tojota cʉoma. Ʉ'mʉsecjãrã, a'ti
nucũcãcjãrã weronojõ nitima. 41 Mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ ñamicjʉ̃ weronojõ,
tojo nicã ñocõa weronojõ bo'reyutimi. Ñocõa quẽ'rã ni'cãrõnojõ
bo'reyutisama. 42 Ã'rã nipe'tirã weronojõ wẽrĩ'cãrã masãcã, tojo
wa'arosa'a. Wẽrĩ'cãrãrẽ yaacã, na upʉ boarosa'a. Be'ro ape upʉ
pe'titiatji upʉ masõno'rõsa'a. Masõ̃ca be'ro apaturi wẽrĩnemosome.
43 Marĩ mejõ nirĩ upʉre yaa'a. Masãrõpʉa tja ape upʉ añubutiari
upʉ nirõsa'a. Marĩ tutuatiri upʉre yaacõ'a'a. Masã̃ca be'ropʉre ape
upʉ tutuari upʉ nirõsa'a. 44 Marĩ a'ti upʉre yaacõ'a'a. Masã̃ca be'ro
ʉ'mʉse cja upʉ pe'titiatji upʉ nirõsa'a. Tojo weerã masĩno'o. Marĩ a'ti
upʉre cʉorã, ape upʉ pe'titiatji upʉre cʉorãsa'a.

45 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'o: “Õ'acʉ̃ cʉ̃ weemʉ'tã'cʉ
Adã̃rẽ catisere o'ocʉ niwĩ.” Cʉ̃ be'rocjʉ̃ Jesucristo pe'e catise pe'titise
warore o'ogʉ nimi. 46 A'ti upʉ cjase catise marĩ cʉomʉ'tãse ni'i.
Apeye catise be'ro cjase ni'i. Te ʉ'mʉse cja upʉ cjase pe'titiatje ni'i.
47 A'ti nucũcãpʉre masʉ̃ nimʉ'tã'cʉ di'ta me'rã yeeno'cʉ niwĩ. Cʉ̃
be'rocjʉ̃ Cristo ʉ'mʉsecjʉ̃ nimi. 48 A'ti di'tacjãrã ne warocjʉ̃ di'ta me'rã
weeno'cʉ weronojõ upʉtima. Jesucristore ẽjõpeorã pe'e ʉ'mʉsepʉ
wa'ajã ʉ'mʉsecjʉ̃ weronojõ upʉtima. 49 Adã̃ di'ta me'rã yeeno'cʉ
niwĩ. Marĩ cʉ̃ weronojõ upʉti'i. Mejãrõta be'ropʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ Cristo
weronojõ upʉtirãsa'a.

50 Acawererã, a'tiro ni'i. Marĩrẽ a'ti upʉ me'rã ʉ'mʉsepʉ wa'ata
basiowe'e. Boadijatji upʉ ni'i. Ti upʉ ninu'cũmasĩtisa'a. 51-52 Apeye
quẽ'rã todʉporo masĩno'ña marĩ'quere weregʉti. Nipe'tirã wẽrĩsome.
Jesucristo a'tiri cura Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ Õ'acʉ̃ yaro coro-
netare putigʉsami. Tojo wa'acã, ʉmʉñarõ cãrĩwã'cãmajãrã weronojõ
marĩ nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã ape upʉ dʉcayurãsa'a. Wẽrĩ'cãrã
ape upʉ pe'titiatji upʉ me'rã masãrãsama. Catirã quẽ'rã mejãrõta
dʉcayurãsama. 53 Marĩ ya upʉ boawʉari upʉ pe'titiati upʉ wa'arosa'a.
Dʉcayu, catinu'cũcã'rõsa'a. 54-55 Marĩ pe'titiati upʉ dʉcayucã, Õ'acʉ̃

ye queti ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta wa'arosa'a. A'tiro ni ojano'o: “Marĩ
wẽrĩsere docaque'acã weetoja'a. Ne apaturi wẽrĩnemosome majã.
Wẽrĩrã pi'etisere tʉ'oña'some.” 56 Marĩ ña'arõ weese bu'iri wẽrĩrĩ
masã ni'i. Te marĩ ña'arõ weesere Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũu'que
me'rã masĩno'o. Ña'arõ wéérã, marĩ pecame'epʉ wa'abopã. 57 Tere
cã'mota'agʉ, Õ'acʉ̃ pe'e a'tiro weecʉ niwĩ. Marĩ wiogʉ Jesucristo me'rã
pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ e'catise
o'orã.
58 Acawererã, a'tere wãcũrã, ẽjõpeonu'cũcã'ña. Marĩ wiogʉ yere
siape me'rã nemorõ weenemoña. Mʉsã masĩ'i. Cʉ̃ yere wéérã,
tojowaro weebutiarã weewe'e. Wapati'i.

16

Corintocjãrã Jerusalẽpʉ nirãrẽ niyeru o'orãtirã sẽrĩneose ni'i

1 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ niyeru sẽrĩneosema yʉ'ʉ Gala-
ciacjãrãrẽ duti'caronojõta weeya. A'tiro niwʉ̃: 2 “Soorinʉmʉrẽ
nimʉ'tãrĩ nʉmʉ semanarĩnʉcʉ̃ mʉsã wapata'aro ejatuaro ape-
sepʉ nʉrõña.” Mʉsã tojo weeyurã, yʉ'ʉ etari curapʉ o'osĩ'rĩrã
da'rama'acũñasome. 3 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ etagʉ, mʉsã beserãrẽ
Jerusalẽpʉ o'ógʉti. Narẽ o'ógʉ, yʉ'ʉ ojáca pũrĩpʉre “Ã'rã nima
Corintocjãrã bese'cãrã”, ni ojagʉti. Na me'rã ti pũrĩrẽ, tojo nicã
niyerure Jerusalẽcjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ o'ógʉti. 4 “Yʉ'ʉre
wa'aroʉa'a” nicãma, na yʉ'ʉ me'rã wa'arãsama.

Pablo Corintopʉ cʉ̃ wa'atjere apoyuse ni'i

5 Yʉ'ʉ topʉ wa'agʉ, Macedonia di'tapʉ yʉ'rʉagʉsa'a. To yʉ'rʉa,
mʉsã tiropʉ etagʉsa'a. 6 Apetero weegʉ mʉsã me'rã yoacã nigʉ̃sa'a.
Nipe'tiro pu'ecʉ nígʉ̃, nipe'ocʉ̃sa'a. Be'ro, mʉsã apero no'o yʉ'ʉ
wa'asĩ'rĩgʉ̃ wa'atjere weetamumasĩrãsa'a. 7 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ mejõ waro
ĩ'ayʉ'rʉwã'cãsĩ'rĩtisa'a. Marĩ wiogʉ Jesucristo ʉacã, mʉsã tiropʉre
yoacã tojasĩ'rĩsa'a. 8 Pentecosté bosenʉmʉ nicã a'to Éfesopʉ níniguʉ̃ti
yujupʉ. 9 A'tore peje da'rase ni'i. Pãjãrã marĩ wiogʉ ye quetire
tʉ'osĩ'rĩma. Tere cã'mota'asĩ'rĩrã quẽ'rã pãjãrã nima.
10 Timoteo mʉsã tiropʉ etacã, cʉ̃rẽ weetamuña. Tojo weecã, cʉ̃
wãcũque'tiro marĩrõ, bʉjawetiro marĩrõ nigʉ̃sami. Cʉ̃ yʉ'ʉ weronojõ
marĩ wiogʉ yere da'rami. 11 Tojo weerã mʉsã cʉ̃rẽ mejõ waro
ĩ'acõ'aticã'ña. Cʉ̃ a'topʉ a'tiatjere weetamuña. Tojo weecã, cʉ̃ e'catise
me'rã yʉ'ʉ tiropʉ a'tigʉsami. Yʉ'ʉ ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã me'rã
cʉ̃rẽ yucuegʉ wee'e.
12 Apoloma yʉ'ʉ ʉpʉtʉ waro mʉsã tiropʉ ĩ'agʉ̃ wa'adutimiwʉ̃. Cʉ̃rẽ
marĩ acawererã me'rã wa'adutimiwʉ̃. Cʉ̃ ni'cãrõacãrẽ wa'asĩ'rĩtimi.
Cʉ̃rẽ wa'ata basiocã, be'ro wa'agʉsami.

Pablo Corintocjãrãrẽ añudutitʉo'que ni'i

13 Mʉsã añurõ tʉ'omasĩña. Ẽjõpeodu'uticã'ña. Ne uiro marĩrõ niña.
Tojo nírã, Õ'acʉ̃ tutuase me'rã niña. 14 Ãpẽrãrẽ ma'inu'cũcã'ña.
15 Ni'cãrõacãrẽ, acawererã, a'tere mʉsãrẽ weresĩ'rĩsa'a.
Estéfanas ya wi'icjãrãta niwã Acayapʉre ãpẽrã dʉporo Jesucristore
ẽjõpeomʉ'tã'cãrã. Na Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ʉpʉtʉ waro
weetamuma. 16 Na weronojõ weesetirãnojõrẽ na dutisere yʉ'tiya.

Tojo nicã nipe'tirã Cristo yere da'rarã na dutisere weeya. 17 Mʉsã
me'rãcjãrã Estéfanas, Fortunato, Acaico a'topʉ ejacã, pũrõ e'catiwʉ.
Na mʉsã yʉ'ʉre weetamubo'quere weema. 18 Yʉ'ʉre ejerisãjãcã
weewã. Mʉsã quẽ'rãrẽ tojota weerãsama. Tojo weerãrẽ “Añurõ
weerã weema”, nirõʉa'a.
19 Asia di'tacjãrã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã mʉsãrẽ
añudutima. Aquila, Priscila, na ya wi'ipʉ nerẽwʉarã quẽ'rã
Jesucristore ẽjõpeorã nitjĩarã, pũrõ añudutio'oma. 20 Nipe'tirã
Jesucristore ẽjõpeorã mʉsãrẽ añudutima. Mʉsã e'catise me'rã a'merĩ
añudutiya.
21 A'te nitʉose daripʉre mʉsãrẽ añudutigʉ yʉ'ʉ basuta oja'a.
22 No'o marĩ wiogʉ Jesucristore ma'itigʉre ña'arõ wa'ato. “Ʉsã
wiogʉ, quero a'tibaque'oya.”
23 Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsãrẽ añurõ weeato. 24 Marĩ nipe'tirã
Jesucristo yarã ni'i. Tojo weegʉ mʉsãrẽ ʉpʉtʉ ma'i'i. Tojota wa'ato.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Pablo Corintocjãrãrẽ ape pũrĩ ojanemo'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo nimʉ'tãrĩ pũrĩ Corintocjãrãrẽ ojáca be'ro Éfesopʉta tojacã'cʉ niwĩ yujupʉ. Topʉ nígʉ̃, Corintopʉre ña'arõ wa'a'que quetire miiejacãrã niwã. Tere tʉ'ogʉ, Pablo na tiropʉ maata wa'asĩ'rĩcʉ niwĩ. Tojo wa'asĩ'rĩmigʉ̃, wa'aticʉ niwĩ. Macedonia di'ta pe'e wa'acʉ niwĩ. Tojo weegʉ a'ti pũrĩrẽ Macedonia di'tapʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ. Tito wãmetigʉ a'ti pũrĩrẽ miacʉ niwĩ. Tojo nicã ãpẽrã cʉ̃rẽ ba'patiwã'cãcãrã niwã.

Pablo narẽ a'tere ojacʉ niwĩ. Jesucristo ye quetire werecusiagʉ cʉ̃ ña'arõ yʉ'rʉsere ojacʉ niwĩ. Tojo nicã pajasecʉorãrẽ niyeru sẽrĩbosasere ojacʉ niwĩ. Apeye, cʉ̃ bu'esere ĩ'atu'tirã ye cjasere ojacʉ niwĩ.

Pablo Corintocjãrãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo, Timoteo me'rã mʉsãrẽ añuduti'i. Õ'acʉ̃ ʉaronojõta Jesucristo yʉ'ʉre cʉ̃ ye quetire weredutigʉ cũucʉ niwĩ. Yʉ'ʉ a'ti pũrĩrẽ mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ yarã Corintopʉ nirãrẽ oja'a. Tojo nicã nipe'tirã Õ'acʉ̃ yarã Acaya di'tapʉ nirãrẽ oja'a.

2 Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, tojo nicã Jesucristo marĩ wiogʉ añurõ weeato. Tojo nicã mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Pablo cʉ̃ pi'etise queti ni'i

3 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉre e'catise o'orã. Cʉ́ta marĩrẽ pajaña'mi. Marĩrẽ wãcũtutuacã weenu'cũmi. 4 Pi'etisetirinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ marĩrẽ wãcũtutuacã weemi. Tojo weerã marĩ quẽ'rã pi'etirãrẽ wãcũtutuacã weemasĩ'i. Marĩrẽ Õ'acʉ̃ wãcũtutuacã wee'caronojõta narẽ weemasĩ'i. 5 Jesucristo yere wererã, pi'etino'o. Cristo pũrõ pi'eti'quere pi'etitamu'u. Cʉ̃ me'rãta, cʉ̃ weetamuse me'rã nemorõ wãcũtutua'a. 6 Ʉsã pi'etirã, mʉsãrẽ wãcũtutuacã ʉarã, mʉsã yʉ'rʉweticã ʉarã, tojo pi'eti'i. Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ wãcũtutuasere o'omi. Tojo weerã ʉ̃sã quẽ'rã mʉsãrẽ wãcũtutuacã wee'e. Ʉsã pi'etironojõ pi'etirãsa'a. Tojo wa'acã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ wãcũtutuacã weegʉsami. 7 Ʉsã weronojõ pi'eticã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ wãcũtutuacã weegʉsami. Tojo weerã ʉ̃sã mʉsã añurõ weeatjere masĩyutoja'a.

8 Acawererã, ʉ̃sãrẽ Asiapʉ wa'a'quere masĩcã ʉasa'a. Ʉsã topʉre ʉpʉtʉ waro pi'etiwʉ. A'tiro wãcũmiwʉ̃: “Ne põtẽosome. Wẽrĩrãsa'a”, nimiwʉ̃. 9 “Ʉsãrẽ wẽjẽcõ'arãsama”, ni wãcũmiwʉ̃. Ʉsã ne tutuatiwʉ. Tojo wa'a'que añu niwʉ̃. Te me'rã a'tiro wãcũwʉ̃. “Ʉsã basu ne weetamumasĩtisa'a. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta ʉ̃sãrẽ weetamumasĩmi”, ni wãcũwʉ̃. Cʉ́ta wẽrĩ'cãrãpʉre masõgʉ̃ nimi. 10 “Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ na wẽjẽbo'cãrãrẽ yʉ'rʉowĩ. Ni'cãrõacãrẽ yʉ'rʉonu'cũcã'mi. Be'ropʉ quẽ'rãrẽ ʉ̃sãrẽ yʉ'rʉonu'cũcʉ̃sami”, ni ẽjõpeo'o. 11 Õ'acʉ̃rẽ mʉsã ʉ̃sãrẽ sẽrĩbosanu'cũcã, tojo weegʉsami. Pãjãrã ʉ̃sãrẽ sẽrĩbosacã, Õ'acʉ̃ añurõ ʉ̃sãrẽ weetamugʉ̃sami. Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, pãjãrã e'catise o'orãsama.

Pablo Corintopʉ wa'asĩ'rĩmi'que ni'i

12 Apeyere ʉ̃sã pũrõ e'cati'i. Ʉ̃sã a'ti nucũcãpʉre weesooro marĩrõ
añurõ weesetiwʉ. Mʉsã wa'teropʉ quẽ'rãrẽ tojota weewʉ. Tojo weerã
ʉ̃sã bu'iri marĩrã añurõ tʉ'oña'a. Ʉ̃sã basu ʉ̃sã masĩse me'rã weetiwʉ.
Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã weewʉ. 13 Mʉsãrẽ ojarã, tʉ'ota basiose
dia'cʉ̃rẽ oja'a. Mʉsã tere añurõ masĩcã ʉa'a. 14 Cã'rõ masĩtoja'a,
masĩrã pe'e. Mʉsã añurõ masĩpe'orã, marĩ wiogʉ Jesú apaturi a'ticã,
"Ʉ̃sãrẽ diacjʉ̃ta nipã", nirãsa'a. Ʉ̃sã mʉsãrẽ "Añurõ weesetima"
nírõnojõta mʉsã quẽ'rã ʉ̃sãrẽ añurõ wãcũrãsa'a.

15-16 "Tojo añurõ wa'arosa'a" ni wãcũgʉ̃, Macedoniapʉ wa'agʉ,
mʉsã tiropʉ ĩ'amʉ'tãgʉ̃ wa'asĩ'rĩmiwʉ̃. "Be'ro ĩ'amajãmitojatigʉti
tja", nimiwʉ̃. Pʉati mʉsã tiropʉ ĩ'agʉ̃ wa'asĩ'rĩmiwʉ̃. Mʉsã e'caticã
ʉagʉ, tojo weesĩ'rĩmiwʉ̃. "Yʉ'ʉ tojo weecã, Judea di'tapʉ wa'atjere
weetamurãsama" ni wãcũgʉ̃, tojo weesĩ'rĩmiwʉ̃. 17 Yʉ'ʉ topʉ wa'aticã
ĩ'arã, "Wiopesase marĩrõ weema'acã'pĩ", ¿niti? "Cʉ̃ no'o ʉaro
weema'agʉ̃nojõ nimi", ¿nisari? " 'Wa'agʉti' ní'cʉ nimigʉ̃, a'titiapĩ",
¿niti? "Na'irõ dʉcayumʉjãsami", ¿ni wãcũti? 18 Niwe'e. Õ'acʉ̃ ʉ̃sã
weesere "Diacjʉ̃ta ni'i", nisami. Tojo weerã ʉ̃sã ne ni'cãti no'o ʉaro
dʉcayu, ucũma'awe'e. 19 Ʉ̃sã Jesucristo Õ'acʉ̃ macʉ̃ ucũ'caronojõta
ucũ'u. Cʉ̃ ne ni'cãti "Weegʉti, weesome", niticʉ niwĩ. Nipe'tise cʉ̃
"Weegʉti" ní'caronojõta weemi. Ʉ̃sã i'tiarã, Silvano, Timoteo, yʉ'ʉ,
cʉ̃ ye quetire mʉsãrẽ bu'ewʉ. Nipe'tise cʉ̃ ucũse diacjʉ̃ ni'i. 20 A'tiro
ni'i. Õ'acʉ̃ todʉporopʉre masãrẽ "Añurõ weegʉti", nicʉ niwĩ. Nipe'tise
cʉ̃ tojo ní'que Jesucristo cʉ̃ a'tise me'rã, cʉ̃ wẽrĩ'que me'rã queoro
wa'awʉ. Tojo wa'acã ĩ'arã, marĩ Õ'acʉ̃rẽ "Tojota ni'i", ni e'catipeo'o.

21 Õ'acʉ̃ta marĩrẽ Cristore ẽjõpeonu'cũcã weemi. Cʉ̃́ta marĩrẽ cʉ̃
yarã wa'adutigʉ besecʉ niwĩ. 22 Marĩrẽ cʉ̃ yarã wa'acã weecʉ niwĩ. Cʉ̃
yarã ni'i nisere ĩ'osĩ'rĩgʉ̃ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Espíritu Santu
marĩ me'rã nígʉ̃, cʉ̃́ta Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉoatjere masĩcã weemi.

23 Yʉ'ʉ Corintopʉre wa'asĩ'rĩmigʉ̃, wa'atiwʉ. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ tojo
wee'quere masĩsami. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ tu'tibosa'a nígʉ̃, ma'ígʉ̃ wa'atiwʉ.
24 Mʉsã ẽjõpeosere "A'tiro pe'e ʉa'a", nigʉ̃ mejẽta wee'e. Mʉsã
añurõ ẽjõpeo'o. Mʉsãrẽ añurõ e'catise me'rã nisetiato nígʉ̃ tojo
weetamusĩ'rĩ'i.

2

1 Yʉ'ʉ todʉporopʉre mʉsãrẽ bʉjaweticã weewʉ. Tojo weegʉ
apaturi tja mʉsãrẽ bʉjaweticã weesĩ'rĩtigʉ, wa'atiwʉ. 2 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ
bʉjaweticã weecã, ¿noa yʉ'ʉre e'caticã weebosari? Mʉsã dia'cʉ̃
yʉ'ʉre tojo wee'e. Mʉsã bʉjaweticã, basiotibosa'a. 3 Tojo weegʉ yʉ'ʉ
mʉsãrẽ ojawʉ. Yʉ'ʉ topʉ wa'acã, e'caticã weeboronojõ o'orã, yʉ'ʉre
bʉjaweticã weebopã. Yʉ'ʉ a'tiro tʉ'oña'a. Yʉ'ʉ e'caticã, mʉsã quẽ'rã
e'catibopã. 4 Yʉ'ʉ ojamʉ'tãca pũrĩrẽ ojagʉ, pũrõ wãcũque'ti, utiwʉ.
Mʉsãrẽ bʉjawetiato nígʉ̃ mejẽta ojawʉ. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'iyʉ'rʉ'ʉ.
Mʉsãrẽ tere masĩdutigʉ ojawʉ.

Ña'arõ wee'cʉre acobojoduti'que ni'i

5 Ni'cʉ̃ ña'arõ weeri masʉ̃ marĩrẽ bʉjaweticã weecʉ niwĩ. Yʉ'ʉ
dia'cʉ̃rẽ tojo weetiwĩ. Mʉsã quẽ'rã mejãrõta weeno'cãrã niwʉ̃.
Marĩ nipe'tirã tojo weeno'cãrã niwʉ̃, weeno'rã pe'e. Yʉ'ʉ a'tere

tojo ucũgũ, ʉpʉtʉ waro nibutiagʉ mejẽta wee'e. 6 Mʉsã pãjãrã
ña'arõ weeri masũrẽ bu'iri da'retoja'a. 7 Tojo weerã ni'cãrõacã
mʉsã cũrẽ acobojoya. Cũrẽ wãcũtutuacã weeya. Tojo weeticã,
cũ bʉjawetiyʉ'rʉabosami. 8 Tojo weegʉ mʉsãrẽ cũrẽ ma'iduti'i
tja. 9 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporopʉre ojawʉ. "¿Te yʉ'ʉ duti'quere
queorota weemitina?" ni masĩsĩ'rĩgũ ojawʉ. 10 Mʉsã no'o ña'arõ
weegʉre acobojocã, yʉ'ʉ quẽ'rã cũrẽ acobojo'o. Yʉ'ʉre ña'arõ
weetiwĩ. Mʉsã pe'ere ña'arõ weewĩ. Yʉ'ʉre ña'arõ weetimicã, cũrẽ
acobojo'o. Mʉsãrẽ ma'ígũ, tojo wee'e. Jesucristo yʉ'ʉre "Cũrẽ diacjʉ̃ta
acobojomi", ni ĩ'asami. 11 Marĩ cũrẽ acobojoticã, wãtĩ cũrẽ ña'arõ
bʉjawetiyʉ'rʉcã weebosami. Jesucristo yere du'ucã'bosami. Marĩ wãtĩ
weewʉasere añurõ masĩ'i.

Pablo Troapʉ wãcũque'ti'que ni'i

12 Yʉ'ʉ Troa wãmetiri macãpʉ Cristo ye quetire bu'egʉ etagʉ, a'tiro
bocaejawʉ. Jesucristo marĩ wiogʉ pãjãrãrẽ cũ ye quetire tʉ'osĩ'rĩcã
weecʉ niwĩ. 13 Tojo nimicã, yʉ'ʉ Tito marĩ acawereg̃ʉre bocatigʉ, pũrõ
wãcũque'tiwʉ. Tojo weegʉ narẽ we'eriti, wa'a wa'awʉ Macedonia
di'tapʉ.

Jesucristo me'rã marĩ añurõ weemasĩ'i nise ni'i

14 Yʉ'ʉ wãcũque'timigũ, Õ'acũrẽ e'catise o'o'o. Cũ marĩrẽ añurõ
weenu'cũcã weemi. Marĩ Cristo yarã nicã, tojo weemi. Marĩ
Cristo ye queti werese me'rã masãrẽ cũrẽ masĩcã weemi. Cũrẽ
masĩse ʉ'mʉtise weronojõ nipe'tiropʉ se'sa'a. 15 Marĩ Jesucristo
ye quetire wererã, ʉ'mʉtise weronojõ nisa'a. A'tiro ni'i. Masã
Õ'acũrẽ e'catise o'ocã, ope weronojõ bajuse me'rã buemorõcã,
tʉ'sasami. A'tere weronojõ marĩ cũ ye quetire werecã ĩ'agũ,
tʉ'sasami. Te queti nipe'tirã cũ yʉ'rʉo'cãrãrẽ se'sa wa'a'a. Tojo
nicã cũ yʉ'rʉono'ña marĩrã pecame'epʉ wa'ajã quẽ'rã te ucũsere
tʉ'ose'sa wa'ama. 16 Yʉ'rʉono'tirã Jesucristo ye quetire wererãrẽ ĩ'arã,
cũrẽ ẽjõpeotirã "Pecame'epʉ wa'arãsa'a" nírã weronojõ tʉ'oña'sama.
Õ'acũ yʉ'rʉono'cãrã pe'e Jesucristo ye quetire wererãrẽ ĩ'arã, cũrẽ
ẽjõpeorã "Marĩ Jesucristo me'rã ninu'cũcã'rãsa'a", ni wãcũsama. Ne
ni'cũ cũ se'saro te quetire weremasĩtimi. Õ'acũ weetamurõ me'rã
pe'e weremasĩmi. 17 Pãjãrã a'tiro weema. Õ'acũ ye quetire wérérã,
wapata'ase dia'cũrẽ wãcũma. Ʉsã na weronojõ weewe'e. Õ'acũ
o'ó'cãrã Cristore da'raco'terã ni'i. Tojo weerã Õ'acũ ĩ'orõpʉre cũ ye
quetire queoro were'e.

3

Õ'acũ "Masã wiogʉ nigũti" niyu'que ni'i

1 Ʉsã "Õ'acũ ye quetire queoro were'e" nírã, ũsã basu añurõ ucũrã
mejẽta wee'e. Ãpẽrã tojo weewʉasama. Na basu añurõ ucũsama.
Ãpẽrãrẽ a'tiro nisama: "Ʉsãrẽ papera ojabosaya", nisama. "Ã'rã añurõ
weerã nima", ni apobosadutisama. "Ʉsã tojo weecã, 'Añurã nima', ni
ĩ'arãsama" nírã, tojo weedutisama. ¿Mʉsã na weesetironojõ ʉati? Ʉsã
mʉsãrẽ "Añurã ni'i, tojo weerã ũsãrẽ papera apobosaya", nirã mejẽta
wee'e. 2 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeo'o. Tojo weese me'rã ũsã mʉsãrẽ
queoro bu'e'quere ĩ'o'o. Tojo weerã ãpẽrã ojabosaca pũrĩrẽ ʉawe'e.

Ʉsã mʉsãrẽ “Ti pũrĩ weronojõ nima”, ni ejeripõ'rãti'i. A'tiro ni'i. Nipe'tirã mʉsãrẽ ĩ'arã, masĩsama. “Na narẽ diacjʉ̃ta werepã”, nisama. 3 Mʉsãrẽ Cristo masãrẽ yʉ'rʉomi nisere werewʉ. Tere ẽjõpeocã, Cristo mʉsãrẽ añurõ weewĩ. Cʉ̃ mʉsãrẽ tojo weesere ãpẽrã quẽ'rãrẽ masĩcã ʉami. Tere masĩdutigʉ, papera pũrĩpʉ ojacjʉ me'rã ojaticʉ niwĩ. Tojo nicã todʉporopʉ Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ ʉ̃tãpjĩpʉ oja'caronojõta weeticʉ niwĩ. A'tiro pe'e weecʉ niwĩ. Espíritu Santu tutuaro me'rã mʉsã wãcũsere dʉcayucʉ niwĩ. Te me'rã Cristo mʉsãrẽ añurõ weesere ĩ'omi.

4 Ʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã, a'tiro nímasĩ'i. Ʉsã weresere tʉ'o ẽjõpeo'quere “Diacjʉ̃ta ni'i”, nímasĩ'i. Cristo weetamuse me'rã ʉ̃sã tojo nímasĩ'i. 5 “Ʉsã se'saro Õ'acʉ̃ yere weremasĩ'i”, nirã mejẽta wee'e. Nipe'tise ʉ̃sã weesere Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã pe'e wee'e. 6 Õ'acʉ̃ta “Masã me'rã apogʉti” ní'quere ʉ̃sãrẽ werecã weewĩ. Cʉ̃ ní'que a'tiro ni'i: “Yʉ'ʉ na wiogʉ nigʉ̃ti. Na pe'e yarã nirãsama.” Õ'acʉ̃ tojo ní'que Moisé dutise oja'quere yʉ'tise weronojõ niwe'e. Espíritu Santu masãrẽ Õ'acʉ̃ ʉaro weecã weemasĩmi. “Moisé dutise oja'quere yʉ'tirãti”, ní'cãrã pe'ere ne basiowe'e. Na bu'iritirã pecame'epʉ wa'abopã. Espíritu Santu pe'e marĩrẽ catinu'cũcã weemi. 7 Õ'acʉ̃ Moisére duti'quere ʉ̃tãpjĩpʉ ojano'caro niwʉ̃. Te dutise marĩ yʉ'rʉnʉ'cãse bu'iri wẽjẽcõ'adutise weronojõ nicaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ tere o'ogʉ, ʉpʉtʉ asistese me'rã o'ocʉ niwĩ. Tojo weero Moisé tere ojacã, cʉ̃ diapoa asistecaro niwʉ̃. Israe curuacjãrã cʉ̃ asistecã ĩ'apõtẽomasĩticãrã niwã. Siape me'rã cʉ̃ asistese pe'tidijacaro niwʉ̃. 8 Te dutise asistese me'rã o'o'que nemorõ Espíritu Santu cʉ̃ marĩrẽ bu'ese pe'e totá nemo'o. 9 A'tiro ni'i. Moisé dutise marĩrẽ “Bu'iri da'reno'rãsama” ní'que añuyʉ'rʉacaro niwʉ̃. Totá Õ'acʉ̃ marĩrẽ bu'iri mooma nise queti pe'e nemorõ añu'u. 10 Jesucristo yere marĩ ĩ'acasanʉ'cõcãma, Moisé dutise “Añuyʉ'rʉa'a” na ní'que pe'e mejõ nise tojacã'a. 11 Moisé cʉ̃ dutise asistese me'rã a'ti'que pe'tiatje nicaro niwʉ̃. Jesucristo ye queti pe'e pe'titiatje ni'i. Tojo weero Moisé dutise nemorõ, añuyʉ'rʉnʉ'cã'a.

12-13 Ʉsã Jesucristo ye queti pe'titiatjere e'catiyutoja'a. Tojo weerã diacjʉ̃ta were'e. Moisé cʉ̃ diapoare asistese nidojatisere pe'tidijacã ĩ'adutiticʉ niwĩ. Tojo weegʉ su'tiro casero me'rã mo'acʉ niwĩ. Ʉsã cʉ̃ weronojõ weewe'e. Tojo weerã Jesucristo ye quetire uiro marĩrõ bajuyoropʉ were'e. 14 Moisé Õ'acʉ̃ duti'quere werecã, Israe curuacjãrã tʉ'omasĩticãrã niwã. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ mejãrõta nima. Na Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩrẽ bu'érã, tʉ'otima. Cristore ẽjõpeorã dia'cʉ̃ todʉporo oja'quere tʉ'oma. 15 Ni'cãrõacãpʉ quẽ'rãrẽ Israe curuacjãrã Moisé oja'quere bu'érã, tʉ'otima yujupʉ. 16 Marĩ wiogʉre ẽjõpeoca be'ro Õ'acʉ̃ ye cjasere tʉ'ono'o. 17 Jesucristo marĩ wiogʉ Espíritu Santu me'rã ni'cʉ̃ta nimi. Tojo weerã marĩ Espíritu Santu me'rã nírã, pecame'epʉ wa'abo'cãrã yʉ'rʉono'cãrã ni'i. 18 Marĩ Cristore ẽjõpeorã ni'i. Tojo weerã marĩ wiogʉ añuyʉ'rʉagʉ nimi nisere masĩ'i. Marĩ, marĩ catiri ʉmʉco põtẽorõ cʉ̃ dia'cʉ̃rẽ wãcũnu'cũ'u. Cʉ̃rẽ wãcũrã, siape me'rã cʉ̃ weronojõ cʉ̃ añurõ weesere marĩ quẽ'rã weenemowã'cã'a. Marĩ wiogʉ Espíritu Santu marĩrẽ tojo weemi.

4

1 Õ'acũ ũsãrẽ añurõ wéégu, Jesucristo ye quetire wereduticu niwĩ.
Tojo weerã wãcũtutuatirã niwe'e. 2 Bopoyoro weesere, tojo nicã
masã ĩ'atiropu weesere yabi ni'i. Õ'acũ wereduti'quere nisoose me'rã
werewe'e. Tere ducayuro marĩrõ, queoro dia'cũ were'e. Õ'acũ
ĩ'orõpure tojo wee'e. Tojo weerã ũsã weresere "Diacjũta werema",
nisama. 3 No'o Jesucristo ye quetire tu'oti ẽjõpeotirãnojõ bu'iri
da'reno'ajã nima. 4 Na ẽjõpeotise ye bu'iri a'ti turicjãrã wiogu
wãtĩ narẽ tu'omasĩtirã, caperi ĩ'atirã weronojõ dojocã weesami. Cũ,
Cristo nipe'tirã bu'ipu añubutiagu nimi nisere ẽjõpeodutitigu tojo
weesami. Jesucristo masũ weronojõ uputigu nicu niwĩ. Cũ Õ'acũ
warota nimi. Tojo weegu masãrẽ Õ'acũrẽ masĩcã weecu niwĩ. 5 Ũsã
Jesucristo ye quetire wererã, masã ũsãrẽ añurõ wãcũdutirã mejẽta
were'e. "Marĩ wiogu Jesucristo nimi, cũrẽta ẽjõpeoroua'a" nidutirã
pe'e were'e. Ũsã a'tiro ni'i: "Jesucristo ũsãrẽ cũ ye quetire weredutise
bu'iri musãrẽ da'raco'terã weronojõ ni'i." 6 A'tiro ni'i. Õ'acũ ne
waropu a'ti turi na'itĩ'arõ ní'quere bo'reyucã weecu niwĩ. Cũ tere
wee'caronojõ cṹta tja marĩ ye ejeripõ'rãrĩpu bo'reyucã weecu niwĩ.
Cũ yere tu'omasĩtimi'cãrãrẽ tu'omasĩcã weecu niwĩ. Tojo nicã marĩrẽ
Õ'acũ tutuayu'ruagu nimi nisere masĩcã weecu niwĩ. Jesucristore
masĩrã tere masĩno'o.

Marĩ upu pe'tidijati upu ni'i nise ni'i

7 Marĩ ya upu di'ta me'rã yee'queparu weronojõ ni'i. Pe'tiati upu ni'i.
Tojo uputimirã, Õ'acũ ye queti añubutiase quetire cuo'o. Tojo weero
masĩno'o. Õ'acũ cũ tutuayu'ruse me'rã te quetire masãrẽ masĩcã
weemi. Marĩ ye tutuase me'rã mejẽta wee'e. 8 Apetero pũrõ pi'eti'i.
Tojo pi'etimirã, uputu waro bujawetiwe'e. Ũsã wãcũque'timirã, uputu
waro "¿De'ro wa'abutiarosariba?" niwe'e. 9 Masã ũsãrẽ ña'arõ
weesĩ'rĩmicã, Õ'acũ ũsãrẽ ne cõ'awã'cãtimi. Na ũsãrẽ tuuquecũumirã,
wẽjẽtima. 10 No'o ũsã wa'aro Jesure wẽjẽ'caronojõta ũsã quẽ'rãrẽ
wẽjẽsĩ'rĩmima. Masã ũsãrẽ pi'eticã ĩ'arã, Jesú catinu'cũgũ ũsãrẽ
weetamusere masĩma. 11 Nipe'tise numurĩ ũsã catiro põtẽorõ Jesú ye
quetire werese bu'iri wẽrĩtawioro ni'i. Tojo weerã ũsã ya upu boadijati
upu me'rã Jesucristo cũ nisetisere masãrẽ ĩ'o'o. 12 Ũsã pe'e wiose pu'to
nimirã, musãrẽ catinu'cũdutirã Jesucristo ye quetire bu'enu'cũ'u.

13 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpu a'tiro ojano'wũ: "Yu'u ẽjõpeowu.
Tojo weegu Õ'acũ ye cjasere musãrẽ ucũwũ." Tojota ni'i ũsã quẽ'rãrẽ.
Õ'acũrẽ ẽjõpeorã, cũ yere ucũ'u. 14 Marĩ masĩ'i, Õ'acũ, marĩ
wiogu Jesure masõ'caronojõta marĩ quẽ'rãrẽ masõgũsami. Marĩ cũrẽ
ẽjõpeocã, tojo weegusami. Ũsãrẽ musã me'rã cũ tiropu miagũsami.
15 Ũsã musãrẽ añurõ wa'adutirã nipe'tisere pi'eti'i. Musã pãjãrãrẽ
siape me'rã Õ'acũ añurõ weecã uarã, tojo wee'e. Be'ro pãjãrã a'tere
ĩ'arã, Õ'acũrẽ e'catise o'orãsama. Te me'rã cũrẽ "Añuyu'ruagu nimi"
nírã, tojo weerãsama.

16 Tojo weerã ũsã pi'etimirã, wãcũtutuanu'cũcã'a. Mu'ñumirã, siape
me'rã nemorõ wãcũtutuanemo'o. 17 A'tiro ni'i. Marĩ a'ti nucũcãpu
pi'etise maata pe'tiatje ni'i. Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã pi'eti'que
wapa nemorõ añuse pe'titiatjere bocarãsa'a. 18 Marĩ a'ti nucũcã

cjase pe'tiatjere sõ'owaro wãcũnɯrũticã'rõɯa'a. Bajutise ɯ'mɯse cjase pe'ere wãcũnɯrũrõɯa'a. Marĩ ĩ'ase pe'tiatje ni'i. Ĩ'atise pe'e ninu'cũatje ni'i.

5

1 Marĩ masĩ'i, marĩ ya upɯ wi'i weronojõ boadijarosa'a. Tojo wa'acã, Õ'acũ ɯ'mɯse cja upɯ pe'titiatji upɯre o'ogɯsami. Ti upɯ masã wééca upɯ nitisa'a. 2 Diacjũta ni'i. Marĩ a'tiro upɯtirã uti, caributi'i. Ma'ma upɯ su'tiwetisĩ'rĩsa'a. 3 Marĩ ma'ma upɯre cɯorã, su'ti marĩrã weronojõ nisome. 4 Marĩ a'ti upɯ me'rã caributi'i. Pũrõ pi'eti'i. Marĩ ya upɯre wẽrĩato nigũ mejẽta wee'e. Marĩ ma'ma su'ti sãñarõ weronojõ dɯcayuato nígũ tojo ni'i. Ma'ma upɯ pe'titiatji upɯre cɯorãsa'a. Õ'acũ me'rã catinu'cũcã'rãsa'a. Mejã upɯ boadijati upɯ boabajudutia wa'arosa'a. 5 Õ'acũta marĩrẽ a'tere apoyucɯ niwĩ. Cũ marĩrẽ weeatjere masĩmɯ'tãdutigɯ Espíritu Santure o'óyumɯ'tãcɯ niwĩ.

6 Tere wãcũrã, wãcũtutuanu'cũ'u. Masĩno'o, marĩ a'ti upɯ me'rã nírã, marĩ wiogɯ Õ'acũ tiropɯ niwe'e. 7 Tojo weerã cũrẽ ĩ'atimirã, Jesucristore ẽjõpeo'o. Cũrẽ sirutu'u. Be'ropɯ wa'atje quẽ'rãrẽ añurõ masĩtimirã, “Õ'acũ tiropɯ wa'arãsa'a”, ni'i. 8 Marĩ, marĩ ye niatjere e'catiyutoja'a. Tojo weerã marĩ “Marĩ wiogɯ me'rã niajã, wẽrĩse ɯamisa'a”, ni'i. 9 Tojo nimirã, marĩ catirã o wẽ́rĩ́ca be'ro marĩ wiogɯ ɯaro dia'cũ weenu'cũsĩ'rĩ'i. 10 A'tiro ni'i. Cristo cũ beseatji nɯmɯ nicã, marĩ nipe'tirãrẽ besegɯsami. Marĩ ni'cãrẽrãrẽ marĩ wee'quenɯcũ queoro marĩ añurõ o ña'arõ wee'quere wapayegɯsami.

Õ'acũ cũ me'rã nidutigɯ ɯasãse ni'i

11 Marĩ wiogɯ Cristo marĩrẽ beseatjere wãcũ'u. Tere wãcũrã, cũrẽ wiopesase me'rã ẽjõpeo'o. Masãrẽ “A'tiro weeroɯa'a”, ni were'e. Õ'acũ ũsã weesere añurõ masĩmi. Mɯsã quẽ'rãrẽ tojota masĩcã ɯa'a. 12 Ʊsã basu ũsã yere apaturi añurõ ucũnemorã weewe'e. A'tiro pe'e wee'e. Ʊsãrẽ añurõ wãcũdutirã, e'catiato nírã tojo wee'e. Tojo weerã mɯsã ãpẽrã bu'icjase dia'cũ bajusere wãcũrãrẽ, ejeripõ'rãpɯ cjase wãcũtirãrẽ añurõ yɯ'timasĩrãsa'a. 13 Ãpẽrã ũsãrẽ “Maatirã weema”, nisama. Na tojo nimicã, ũsã Õ'acũ ɯaro weerã wee'e. Apeterore “Queoro weema”, nisama. Tere wéérã, mɯsã ye cjasere weerã wee'e. 14 Cristo marĩrẽ ma'imi. Tojo weerã cũ ye quetire were'e. Masĩno'o, Cristo nipe'tirãrẽ wẽrĩ dɯcayucɯ niwĩ. Te me'rã masĩno'o, nipe'tirã Cristo wẽrĩ dɯcayuno'rã wẽrĩ'cãrã weronojõ tojapã. 15 Cristo nipe'tirãrẽ wẽrĩbosacɯ niwĩ. Catinu'cũse cɯorã na ɯaro dia'cũ weeticã'to nígũ tojo weecɯ niwĩ. Cũ ɯaro pe'ere weedutigɯ wẽrĩ masãcɯ niwĩ. 16 Tojo weerã ũsã ne ãpẽrãrẽ a'ti ɯmɯcocjãrã weewɯaro weronojõ ĩ'aweewe'e. Yɯ'ɯ todɯporopɯre Cristore tojo weemiwũ. “A'ti di'tacjũ nimi”, ni wãcũmiwũ. Ni'cãrõacãrẽ tojo wãcũno'ña marĩ'i majã. 17 Marĩ Cristo yarã wa'arã, apesu'tiro sãjãrã wee'e. Añuse dia'cũ dɯcayu'u. Todɯporopɯ no'o ɯaro weeseti'quere weenemowe'e majã.

18 Õ'acũta marĩrẽ tojo weecɯ niwĩ. Marĩ Cristore ĩ'atu'tirã nicãrã niwũ. Cũ pe'e cũ wẽrĩse me'rã marĩrẽ cũ me'rãcjãrã sãjãcã weecɯ niwĩ. Nipe'tirãrẽ tojo wa'acã ɯagɯ, cũ ye quetire weredutigɯ marĩrẽ

o'ócʉ niwĩ. 19 A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ cʉ̃ me'rãcjãrã
sãjãcã ʉami. Tojo weegʉ Cristore wẽrĩduticʉ niwĩ. Te me'rã masãrẽ cʉ̃
yarã sãjãcã weegʉ weemi. Jesucristo wẽrĩse me'rã narẽ bu'iri marĩrã
ĩ'ami. Tere ãpẽrã masĩcã ʉagʉ ʉ̃sãrẽ weredutiwĩ.
20 Tojo weerã ʉ̃sã Cristo dʉcayurã ni'i. Cʉ̃rẽ, cʉ̃ ye quetire
werebosa'a. Ʉsã werese me'rã Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ "Yʉ'ʉ me'rãcjãrã nima",
nisami. Tojo weerã mʉsãrẽ Cristo dutiro me'rã "Añurõ Õ'acʉ̃ me'rã
niato", ni'i. 21 Cristo ne cã'rõacã ña'arõ weeticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ pe'e marĩ
ña'arõ weese bu'iri cʉ̃rẽ wẽrĩbosa dʉcayuduticʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ ña'agʉ̃rẽ
weronojõ bu'iri da'recʉ niwĩ. Tojo weese me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ Cristo
yarã wa'acã weecʉ niwĩ. Tojo nicã cʉ̃ ʉaro cʉ̃ weronojõ añurõ nidutigʉ
tojo weecʉ niwĩ.

6

1 Ʉsã Õ'acʉ̃ yere da'ratamurĩ masã ni'i. Tojo weeyurã, cʉ̃ mʉsãrẽ
añurõ weesere wãcũduti'i. Cʉ̃ ʉaronojõta añurõ weeya.
2 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ cʉ̃ ucũ'quere a'tiro ni ojano'wʉ̃:
Yʉ'ʉ masãrẽ añurõ weeritero nicã, mʉ'ʉ sẽrĩsere tʉ'owʉ.
Yʉ'ʉ yʉ'rʉoritero nicã quẽ'rãrẽ, mʉ'ʉrẽ yʉ'rʉowʉ, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.
Tʉ'oya. Ni'cãrõacã cʉ̃ tojo weeritero ni'i. Ni'cãrõacã cʉ̃
yʉ'rʉosĩ'rĩsami.
3 Ãpẽrãrẽ ʉ̃sã weresere mejẽcã wãcũdutitirã ʉ̃sã ne cã'rõ ña'arõ
weewe'e. 4 A'tiro pe'e wee'e. Nipe'tise ʉ̃sã weese me'rã Õ'acʉ̃rẽ
da'raco'tesere ĩ'o'o. Pi'etirã, tojo ĩ'o'o. Ʉsãrẽ apeyenojõ dʉ'sacã,
tojo tʉ'oña'cã'a. Mejẽcã wa'acã, nʉ'cã'a. 5 Ʉsã a'tere pi'etiwʉ.
Masã ʉ̃sãrẽ tãrãwã. Bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõwã. Cumuca wa'acã,
tʉ'oña'wʉ̃. Ʉpʉtʉ da'ra, apeterore cãrĩtiwʉ. Ʉjaboawʉ. 6 Ʉsã
Õ'acʉ̃rẽ da'raco'tesere ĩ'orã, a'te quẽ'rãrẽ wee'e. "Numiarẽ ña'arõ
weesĩ'rĩsa'a", niwe'e. Narẽ tojo ĩ'acã'a. Õ'acʉ̃ ye cjase diacjʉ̃ nisere
masĩ'i. Ãpẽrã queoro weetisere nʉ'cã'a. Ãpẽrãrẽ pajaña'a. Ãpẽrãrẽ
weesooro marĩrõ ma'ime'rĩcã'a. Espíritu Santu ʉ̃sã me'rã nise bu'iri
ʉ̃sã Õ'acʉ̃rẽ da'raco'tesere ĩ'ono'o. 7 Diacjʉ̃ta were'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃
tutuasere cʉo'o. Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ añurã wa'acã weemi. Tojo weerã añurõ
weemasĩ'i. Ña'ase quẽ'rãrẽ cã'mota'amasĩ'i. 8 Masã ʉ̃sãrẽ a'tiro
weema. Ãpẽrã ʉ̃sãrẽ añurõ ucũma. Ãpẽrã ña'arõ ucũma. Ãpẽrã
ʉ̃sãrẽ nisoori masãrẽ weronojõ ĩ'ama. Ãpẽrã pe'e "Diacjʉ̃ta werema",
ni ĩ'ama. 9 Ãpẽrã ʉ̃sãrẽ añurõ ĩ'amasĩma. Tojo nimirã, ĩ'amasĩtirã
weronojõ ĩ'ama. Apeterore ʉ̃sãrẽ wẽjẽsĩ'rĩcã, tʉ'oña'a. Tojo nimicã,
catinu'cũ'u. Ʉsãrẽ bu'iri da'reyʉ'rʉoma. Wẽjẽtima, wẽjẽrãpʉa.
10 Ʉsã bʉjawetimirã, e'catinu'cũcã'a. Ʉsã pajasecʉorã nimirã, ʉ̃sã
bu'ese me'rã ãpẽrãrẽ peje cʉorã weronojõ nicã wee'e. Ne apeyenojõ
moomirã, cʉope'orã weronojõ ni'i. A'te nipe'tise me'rã nipe'tirãrẽ ʉ̃sã
Õ'acʉ̃rẽ da'raco'tesere ĩ'o'o.
11 Acawererã, Corintocjãrã, dʉ'aro marĩrõ mʉsãrẽ ʉ̃sã wãcũsere
werepe'ocã'a. Mʉsãrẽ pũrõ ma'i'i. 12 Mʉsãrẽ ne mejẽcã wãcũwe'e.
Mʉsã pe'e ʉ̃sãrẽ mejẽcã tʉ'oña'sa'a. 13 Yʉ'ʉ ni'cʉ̃ cʉ̃ põ'rãrẽ dutiro
weronojõ mʉsãrẽ dutigʉti. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ diacjʉ̃ ma'irõnojõta yʉ'ʉ
quẽ'rãrẽ ma'iña.

Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i nise ni'i

14 Jesucristore ẽjõpeotirã me'rã a'mesʉ'aticã'ña. Añuse, ña'ase
me'rã morẽta basiotironojõta añurõ weerã̃, ña'arõ weerã̃ me'rã
a'mesʉ'ata basiowe'e. Bo'reyuse na'itĩ'arõpʉ nitironojõta Jesucristore
ʉarã me'rã, ʉatirã me'rã morẽsu'uta basiowe'e. 15 Cristo quẽ'rã, wãtĩa
wiogʉ me'rã ni'cãrõnojõ wãcũse cʉomasĩtima. Ẽjõpeogʉ, ẽjõpeotigʉ
me'rã ne ni'cãrõnojõ "Tojo weeroʉa'a", nímasĩtisama. 16 Õ'acʉ̃ wi'i,
tojo nicã ẽjõpeose queose yee'que me'rã ne ni'cãrõnojõ niwe'e. Mʉsã
pe'e Õ'acʉ̃ wi'i cʉ̃ nirõpʉ weronojõ ni'i. Cʉ̃ catinu'cũgʉ̃ nimi. Cʉ̃ a'tiro
nicʉ niwĩ:
Yʉ'ʉ na tiropʉ ni, na me'rã ninu'cũgʉ̃sa'a.
Na wiogʉ nigʉ̃sa'a.
Na quẽ'rã yarã nirãsama, nicʉ niwĩ.
17 Tojo weegʉ aperopʉ quẽ'rãrẽ marĩ wiogʉ tutuayʉ'rʉgʉ a'tiro
ninemocʉ niwĩ:
"Ña'arã tiropʉ nimi'cãrã wijawã'cã wa'aya.
Nipe'tise ña'arõ weesere ne weeticã'ña.
Tojo weecã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ ñe'egʉ̃ti.
18 Yʉ'ʉ mʉsã pacʉ nigʉ̃ti.
Mʉsã pe'e yʉ'ʉ põ'rã nirãsa'a", nicʉ niwĩ, ni ojano'wʉ̃.

7

1 Acawererã yʉ'ʉ mairã, mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Mʉsã pacʉ
nigʉ̃sa'a", nicʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ nipe'tise ña'arõ weesere, upʉre
dojorẽsere, ejeripõ'rãrẽ dojorẽsere cõ'arã. Õ'acʉ̃rẽ wiopesase me'rã
cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, cʉ̃ ʉaro nipe'tisere queoro weerã.

Corintocjãrã todʉporo ña'arõ wee'cãrã na dʉcayu'que ni'i

2 Ʉsãrẽ ma'iña. Ne ni'cʉ̃rẽ mʉsãrẽ ña'arõ weetiwʉ. Tojo nicã
ne ãpẽrãrẽ dojorẽtiwʉ. Mʉsãrẽ ẽjõpeodutirã weesootiwʉ. 3 Yʉ'ʉ
"Bu'iri cʉorã nima", nigʉ̃ mejẽta wee'e. Yʉ'ʉ todʉporo ní'caronojõta
mʉsãrẽ ma'i'i. Marĩ catirã, ni'cãrõ me'rã ni'i. Wẽrĩrã quẽ'rã ni'cãrõ
me'rã ninu'cũrãsa'a. 4 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ "Diacjʉ̃ta weema, añuyʉ'rʉama",
ni ejeripõ'rãti'i. Mʉsãrẽ wãcũgʉ̃, wãcũtutua'a. Pũrõ pi'etimigʉ̃,
e'catiyʉ'rʉa'a.
5 Macedoniapʉre ejáca be'ro ʉ̃sã ne cã'rõ sootiwʉ. No'o ʉ̃sã
wa'aro pũrõ pi'etiwã'cãwʉ̃. Ãpẽrã ʉ̃sãrẽ ña'arõ weequenʉ'cõwã.
Ʉsã bu'e'cãrãrẽ wãcũgʉ̃, ʉpʉtʉ wãcũque'ticãti. 6 Tojo weemicã,
Õ'acʉ̃ wãcũtutuasere o'ogʉ ʉ̃sãrẽ wãcũtutuacã weewĩ. Titore
ʉ̃sã tiropʉ etacã wéégʉ, ʉ̃sãrẽ tojo weewĩ. 7 Cʉ̃ etase me'rã
dia'cʉ̃ wãcũtutuatiwʉ. Mʉsã cʉ̃rẽ wãcũtutuacã wee'quere tʉ'orã,
nemorõ wãcũtutuanemowʉ̃. Mʉsã yʉ'ʉre ĩ'asĩ'rĩsere cʉ̃ werewĩ.
Apeye quẽ'rãrẽ mʉsã bʉjawetisere werewĩ. Tojo nicã mʉsã yʉ'ʉre
wãcũnu'cũsere werewĩ. Tere tʉ'ogʉ, totá nemorõ e'catinemowʉ̃.
8 Yʉ'ʉ ojáca pũrĩ me'rã mʉsãrẽ bʉjaweticã weewʉ. Tojo bʉjaweticã
weemigʉ̃, yʉ'ʉ ojacã, añu niwʉ̃. Ne waro yʉ'ʉ ojáca be'ro
mʉsãrẽ cã'rõ yoaticã bʉjaweticã ĩ'agʉ̃, "Yʉ'ʉ ojaticã, añu nibopã",
ni wãcũmiwʉ̃. 9 Ni'cãrõacãma yʉ'ʉ e'cati'i. Mʉsã bʉjawetise ye
bu'iri mejẽta ni'i. Mʉsã bʉjawetitjĩarã, ña'arõ weesere du'u, dʉcayua
wa'aporo. Tojo weegʉ e'cati'i. Mʉsã ña'arõ wee'que bu'iri Õ'acʉ̃

ʉaronojõta bʉjawetiaporo. Tojo weerã “Ʉsã mʉsãrẽ dojorẽrã mejẽta weepã”, ni'i. 10 Marĩ Õ'acʉ̃ ʉaronojõta bʉjawetirã, ña'arõ weesere du'u'u. Du'u, pecame'epʉ wa'abo'cãrã yʉ'rʉono'rãsa'a. Tojo weerã añurõ yʉ'rʉweti'i. Ãpẽrã pe'e na ña'arõ wee'quere du'utirã, mejõ waro bʉjawetima'asama. Tojo bʉjawetirã bu'iri cʉorã, pecame'epʉ wa'asama. 11 Mʉsã Õ'acʉ̃ ʉaronojõ bʉjawetirã, a'tiro weeaporo. Mʉsã weesetisere wiopesase me'rã ĩ'aporo. Tojo wiopesase me'rã ĩ'arã, “Todʉporopʉre queoro weetipã; ni'cãrõacãrẽ queoro wee'e majã”, niaporo. Mʉsã wee'quere wãcũrã, bʉjawetiaporo. Tojo nicã tere wãcũrã, uia wa'aporo. Be'ro yʉ'ʉre pũrõ ĩ'asĩ'rĩaporo. Ña'arõ weegʉre queoro bu'iri da'reaporo. Nipe'tise tojo weese me'rã mʉsã bu'iri moosere ĩ'oaporo. 12 Tojo weegʉ mʉsãrẽ ojagʉ, ña'arõ weegʉre weetamusĩ'rĩgʉ̃ ojatiwʉ. Ña'arõ weeno'gʉ̃ quẽ'rãrẽ weetamugʉ̃ ojatiwʉ. Mʉsã pe'ere weetamusĩ'rĩgʉ̃ ojawʉ. Mʉsã ʉ̃sã ʉaronojõ añurõ weesĩ'rĩ'i. Tojo weegʉ tere masĩdutigʉ ojawʉ. Õ'acʉ̃ tojo masĩcã ʉami. 13 Nipe'tise mʉsã añurõ wee'que me'rã ʉ̃sã e'cati, wãcũtutuawʉ.

Tojo wãcũtutuarã, Tito pũrõ e'caticã ĩ'arã, totá nemorõ e'catinemowʉ̃. Mʉsã nipe'tirãpʉta cʉ̃ bʉjaweti'quere wãcũtutuacã weecãrã niwʉ̃. Tojo weegʉ e'catiwĩ. 14 Mʉsã ye cjasere yʉ'ʉ Titore na añuyʉ'rʉama nígʉ̃, nisoogʉ weronojõ nitiwʉ. Nipe'tisere yʉ'ʉ mʉsãrẽ were'quere diacjʉ̃ta werewʉ. A'te weronojõ ʉ̃sã Titore mʉsã ye cjasere were'que quẽ'rã diacjʉ̃ta niwʉ̃. 15 Mʉsã cʉ̃rẽ wiopesase me'rã ñe'ecãrã niwʉ̃. Cʉ̃ dutisere yʉ'ticãrã niwʉ̃. Mʉsã tojo wee'quere wãcũgʉ̃, mʉsãrẽ nemorõ ma'iyʉ'rʉami. 16 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ añurõ weerãsama nígʉ̃, pũrõ e'cati'i.

8

Marĩ cʉoro ejatuaro ãpẽrãrẽ o'odutise ni'i

1 Acawererã, ʉ̃sã a'tiro mʉsãrẽ weresĩ'rĩsa'a. Õ'acʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorã Macedoniapʉ nirãrẽ añurõ weewĩ. Cʉ̃ ãpẽrãrẽ weetamucã weewĩ. Tere mʉsãrẽ masĩcã ʉa'a. 2 A'tiro ni'i. Na ʉpʉtʉ pi'etirã, queoro weecãrã niwã. Tojo pi'etimirã, pũrõ e'catiwã. Na pajasecʉorã waro nimirã, peje cʉorã weronojõ ãpẽrãrẽ añurõ weetamuwã. 3 Na cʉoro põtẽorõ na cʉosere o'owã. Na cʉose nemorõ o'oyʉ'rʉomʉjãwã. Yʉ'ʉ narẽ tojo weecã ĩ'awʉ̃. Na ʉaro o'owã. 4 Ʉsãrẽ pejetiri a'tiro niwã: “Õ'acʉ̃ yarã pajasecʉorãrẽ niyeru o'osĩ'rĩsa'a”, niwã. 5 Ʉsã wãcũ'caro nemorõ weewã. Ne warore na Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã “Mʉ'ʉ yarã ni'i”, niwã. Be'rore ʉ̃sãrẽ “Mʉsã dutisere weerãti Õ'acʉ̃ ʉaronojõta”, niwã. 6 Na Macedoniacjãrã tojo weecã ĩ'arã, ʉ̃sã Titore mʉsã tiropʉ wa'aduti'i. Cʉ̃ todʉporopʉ mʉsã tiro Corintopʉ nígʉ̃, niyerure sẽrĩneocʉ niwĩ. Tere sẽrĩtu'ajanʉ'cõdutirã cʉ̃rẽ o'órã wee'e. Tojo weerã mʉsã añurõ nʉ'cã'quere queoro tu'ajanʉ'cõrãsa'a. 7 Mʉsã nipe'tisere añurõ wee'e. Añurõ ẽjõpeoseti'i. Õ'acʉ̃ ye cjasere añurõ masĩ'i. Añurõ bu'eseti'i. E'catise me'rã añurõ weesĩ'rĩ'i. Ʉsãrẽ añurõ ma'i'i. Mʉsã te nipe'tisere añurõ weronojõta niyeru o'ose quẽ'rãrẽ mejãrõta weeya.

8 Mʉsãrẽ dutibutiagʉ mejẽta wee'e, weegʉpʉa. Mʉsã ãpẽrã weesere ĩ'asa'a. Na añurõ ma'ima. Mʉsã quẽ'rã na tojo weesere ĩ'arã, “Ʉsã quẽ'rã ¿diacjʉ̃ta ma'imiti ʉ̃sã?” nidutigʉ tojo ni'i. 9 A'tiro ni'i.

Mʉsã masĩsa'a, marĩ wiogʉ Jesucristo marĩrẽ añurõ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ peje cʉogʉ nimigʉ̃, marĩ ye niatjere pajaña'gʉ̃ a'ti di'tapʉ a'tigʉ, pajasecʉogʉ weronojõ wa'acʉ niwĩ. Marĩrẽ añurõ weesĩ'rĩgʉ̃, tojo weecʉ niwĩ.
10 Mʉsã a'tiro weecã, añu nibosa'a nígʉ̃, yʉ'ʉ wãcũsere mʉsãrẽ nigʉ̃ti. A'tiro ni'i. Si cʉ̃'ma me'rã mʉsã ape macãcjãrã dʉporo niyeru o'osere nʉ'cãcãrã niwʉ̃. Tere o'orã, e'catise me'rã o'ocãrã niwʉ̃. 11 Tojo weerã mʉsã ne waro weewã'cõ'caronojõta weetu'ajaya. Mʉsã cʉoro ejatuaro o'oya. 12 A'tiro ni'i. Marĩ diacjʉ̃ta marĩ cʉoro ejatuaro o'osĩ'rĩcã, Õ'acʉ̃ e'catisami. Marĩ moocã, o'odutitisami.
13 Mʉsã ãpẽrãrẽ peje cʉodutirã o'oyʉ'rʉobosa'a. Tojo weerã moorã tojabosa'a. Tojo wa'acã ʉawe'e. 14 Mejõ ni'cãrõnojõ cʉodutigʉ tojo ni'i. Ni'cãrõacã mʉsã cʉose me'rã narẽ weetamumasĩ'i. Be'ropʉ na quẽ'rã na cʉose me'rã mʉsãrẽ weetamurãsama. A'tiro wéérã, mʉsã ni'cãrõnojõ cʉorãsa'a. 15 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'caronojõta ni'i. A'tiro ojano'o: “Peje cʉomi'cʉ cʉoyʉ'rʉosome. Apĩ pejeti cʉogʉ quẽ'rã ñe'enojõ dʉ'sano'some”, ni ojano'wʉ̃.

Tito cʉ̃ me'rãcjãrã me'rã Corintopʉ wa'atje ni'i

16 Yʉ'ʉ mʉsã ye cjasere wãcũque'ti'i. Yʉ'ʉ wãcũque'tiro weronojõ Tito quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ wãcũque'ticã weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. 17 Tito yʉ'ʉ o'ócã, maata yʉ'tiwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ mʉsãrẽ ĩ'asĩ'rĩ'cʉ nitjĩagʉ̃, cʉ̃ añurõ tʉ'saro me'rã mʉsã tiropʉ wa'agʉsami. 18 Tito me'rã apĩ o'ónemorãsa'a. Cʉ̃ marĩ acawereg ʉ Jesucristore ẽjõpeogʉ nimi. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã cʉ̃rẽ a'tiro ucũma: “Cʉ̃ Jesucristo ye quetire wereme'rĩyʉ'rʉami”, nima. 19 Apeye quẽ'rãrẽ, Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã ʉ̃sãrẽ ba'patidutirã cʉ̃rẽ besecãrã niwã. Niyeru sẽrĩneo'quere miacã, cʉ̃ ʉ̃sã me'rã ba'patiwã'cãgʉ̃sami. Ʉsã niyerure miarã, masã marĩ wiogʉre añurõ ucũdutirã tojo wee'e. Tojo nicã ʉ̃sã e'catise me'rã weetamusĩ'rĩsere ĩ'orã tojo wee'e. 20 Ʉsã a'tere tojo wéérã, masã ʉ̃sãrẽ “Niyeru bajuriopã” nidutitirã tojo wee'e. 21 A'tere wéérã, ʉ̃sã marĩ wiogʉ ĩ'orõpʉre queoro weesĩ'rĩ'i. Tojo nicã masã ĩ'orõpʉ quẽ'rãrẽ queoro weesĩ'rĩ'i.
22 Apĩ marĩ acawereg ʉ quẽ'rãrẽ na me'rã o'ónemo'o. Cʉ̃ ʉpʉtʉ weetamusĩ'rĩsere pejetiri ĩ'owĩ. Totá ni'cãrõacãrẽ mʉsãrẽ na queoro weeapãrã nígʉ̃, weetamusĩ'rĩmi. 23 Titore ãpẽrã sẽrĩtiña'cã, a'tiro niña: “Pablo me'rãcjʉ̃ cʉ̃ me'rã da'ragʉ ʉ̃sãrẽ weetamugʉ̃ nimi”, niña. Ãpẽrã pʉarãrẽ sẽrĩtiña'cã pe'ema, a'tiro niña: “Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã na o'ó'cãrã nima. Na, na weese me'rã Cristore añurõ ucũcã weema”, niña. 24 Ma'ise me'rã narẽ ñe'eña. Tojo weecã, ãpẽrã mʉsã Tito quẽ'rãrẽ ma'isere masĩrãsama. Ʉsã ãpẽrãrẽ a'tiro nitojawʉ: “Corintocjãrã masãrẽ añurõ ñe'ema”, niwʉ̃. Mʉsã tojo weecã ĩ'arã, na ʉ̃sã ní'quere “Diacjʉ̃ta nipã”, nirãsama.

9

Niyeru sẽrĩneose ni'i

1 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ niyeru o'osere ojanemowe'e. 2 Mʉsã o'osĩ'rĩsere masĩtoja'a. Mʉsã tojo weesĩ'rĩsere yʉ'ʉ e'catise me'rã Macedoniacjãrãrẽ werewʉ. “Si cʉ̃'ma me'rã Corintocjãrã Acaya

di'tapʉ nirã̃ niyeru sẽrĩneonʉ'cãsĩ'rĩwã”, niwʉ̃ narẽ. Tere tʉ'orã, pãjãrã Macedoniacjãrã quẽ'rã e'catise me'rã niyeru neonʉ'cãwã.
3 Mʉsãrẽ “Niyeru o'orãsama” nimigʉ̃, Titore cʉ̃ me'rãcjãrã me'rã
mʉsã tiropʉ o'ógʉti. Yʉ'ʉ Macedoniacjãrãrẽ ní'que queoro wa'acã
ʉa'a. Yʉ'ʉ “Corintocjãrã niyeru neonʉ'cãtojawã” ní'caronojõta mʉsã
o'oatjere cʉoyutojaya. 4 Apetero yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'acã, Macedo-
niacjãrã yʉ'ʉ me'rã wa'abosama. Ʉsã topʉ etacã, mʉsã neoyuticã,
yʉ'ʉ ʉpʉtʉ bopoyasãbosa'a. Yʉ'ʉ “Na neonʉ'cãtojawã” ní'que ye
bu'iri tojo weebosa'a. Mʉsã quẽ'rã mejãrõta bopoyabosa'a. 5 Tojo
weegʉ yʉ'ʉ a'tiro wãcũ'u. Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'ase dʉporo Tito
quẽ'rãrẽ wa'aduti'i. Na mʉsã “O'orãti” ni sẽrĩneo'quere apoyurãsama.
Na tojo weecã, ʉ̃sã ejase dʉporo cʉoyutojarãsa'a. Tojo weerã mʉsã
wãcũrõ o'orãsa'a. Tojo weetirã, ʉ̃sã ejarãpʉ “O'oroʉa'a” nicãma, mʉsã
ãpẽrã dutiro weerã weebosa'a.
6 Mʉsã a'tere wãcũña. Marĩ cã'rõacã otecã, marĩ ote'que cã'rõacã
pĩ'rĩ dʉcati'i. Peje otegʉnojõ peje pĩ'rĩ dʉcatino'sami. Te weronojõ
marĩ pajasecʉorãrẽ pajiro o'ocã, Õ'acʉ̃ quẽ'rã marĩrẽ o'o'caro ejatuaro
o'osami. 7 Marĩnʉcʉ̃ tocã'rõ o'ogʉti ni tʉ'oña'rõ o'oroʉa'a. Marĩ
o'osĩ'rĩtirã, o ãpẽrã dutiro weronojõ tʉ'oña'rã, o'oticã'rõʉa'a. Marĩ
e'catise me'rã o'ocã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isami. 8 Õ'acʉ̃ nipe'tise añuse
mʉsãrẽ o'oyʉ'rʉo o'omasĩmi. Cʉ̃ tojo weecã, mʉsãrẽ dʉ'sasenojõrẽ
cʉope'orãsa'a. Tojo nicã no'o nisere ãpẽrãrẽ weetamunu'cũrãsa'a.
9 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ oja'caronojõta ni'i. A'tiro ojano'caro
niwʉ̃:
Añugʉ̃ pajasecʉorãrẽ añurõ o'omu'sĩ o'osami.
Tojo weero cʉ̃ añurõ weese ninu'cũcã'rõsa'a.
10 Õ'acʉ̃ otese capere o'omi. Tojo nicã ba'ase quẽ'rãrẽ o'omi.
Cʉ̃ta nipe'tise mʉsã cʉoatjere o'ogʉsami. Nipe'tisere nemorõ cʉocã
weegʉsami. Tojo weerã mʉsã ãpẽrãrẽ nemorõ o'omasĩrãsa'a. 11 Tojo
weerã peje cʉorã, ãpẽrãrẽ o'omu'sĩ o'orãsa'a. Ʉsã quẽ'rã mʉsã o'osere
pajasecʉorãrẽ o'orãti. Mʉsã tojo o'ocã ĩ'arã, marĩ acawererã Õ'acʉ̃rẽ
e'catise o'orãsama. 12 Mʉsã Õ'acʉ̃ yarã pajasecʉorãrẽ o'orã, narẽ
weetamurã wee'e. Õ'acʉ̃ quẽ'rãrẽ e'catise o'ocã wee'e. 13 Mʉsã
sẽrĩneosere o'orã, Cristore queoro ẽjõpeosere narẽ ĩ'o'o. Mʉsã cʉ̃
dutisere yʉ'ticã ĩ'arã, Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorãsama. Mʉsã pajiro o'osere
ĩ'arã, Õ'acʉ̃rẽ añurõ wãcũrãsama. Tojo nicã nipe'tirãrẽ o'osere
ĩ'arã, tojo weerãsama. 14 Na pe'e quẽ'rã mʉsãrẽ ma'írã, Õ'acʉ̃rẽ
sẽrĩbosarãsama. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weecã ĩ'arã, tojo weerãsama.
15 Õ'acʉ̃ marĩrẽ Jesucristore o'ogʉ, añubutiaro weegʉ weecʉ niwĩ.
Tojo weerã cʉ̃rẽ e'catise o'orã.

10

Pablo “Jesucristo besecʉ̃ú'cʉ ni'i” nisere were'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo mʉsãrẽ apeyenojõ weregʉti. Cristo tu'tiro marĩrõ
cʉ̃ añurõ pajaña'se me'rã ucũrõnojõta mʉsãrẽ ojasĩ'rĩsa'a. Ãpẽrã
yʉ'ʉre a'tiro nisama: “Cʉ̃ marĩ tiropʉ tutuatigʉ, pajasecʉogʉ weronojõ
ucũme'rĩcã'mi”, nisama. “Yoaropʉ papera o'ógʉ pe'e, tutuaro me'rã
ojao'omi”, nisama. 2 Yʉ'ʉre mʉsã tiropʉ wa'agʉ, tutuaro me'rã

ucũcã weeticã'ña. Ãpẽrã “Cũ a'ti turicjũ weronojõ ãpẽrã yʉ'rʉoro nisĩ'rĩmi. Õ'acũ dutiro me'rã mejẽta ucũmi”, nisama. Yʉ'ʉ tojo wãcũrãnojõrẽ tutuaro me'rã ucũpõtẽomasĩ'i. 3 Ʉsã a'ti turipʉ ni'i, nírã pe'e. Tojo nimirã, ũsã a'ti turicjãrã weronojõ weewe'e. 4 Surara a'mewẽjẽrã, narẽ ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã weesama. Na weronojõ ũsã quẽ'rã ña'asere docaque'acã weesĩ'rĩ'i. Tojo weesĩ'rĩrã, a'ti turicjãrã wãmotiro weronojõ weewe'e. Ʉsã basu ũsã tutuaro ucũse me'rã, ũsã me'rĩse me'rã ña'asere cõ'awe'e. Tojo weronojõ o'orã, ũsã Õ'acũ tutuase me'rã pe'e cũrẽ ẽjõpeotirã na wãcũsere cõ'a'a. Na ãpẽrã ẽjõpeobo'cãrãrẽ cã'mota'asere cõ'a'a. Cũ tutuase me'rã masã na masĩyʉ'rʉa'a ni tʉ'oña'sere wapamarĩse dojocã wee'e. 5 Cũ tutuase me'rã ũsã na “Niwe'e” nisere cõ'a'a. Nipe'tise Õ'acũrẽ ẽjõpeoticã weesere cõ'a'a. Nipe'tirã Cristo ʉaronojõ wãcũ, cũrẽ queoro ẽjõpeocã wee'e. Narẽ cũ dutiro weeato nírã tojo wee'e. 6 Mʉsã Jesucristo ʉaro añurõ weeyʉ'rʉtẽrĩca be'ro ũsã a'tiro weemasĩ'i. Mʉsã queoro weeticã, yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ bu'iri da'remasĩ'i.

7 Mʉsã bu'icjase dia'cũrẽ ĩ'a'a. No'o “Jesucristo yagʉ ni'i” nigũnojõ a'tiro masĩrõʉa'a. Cũ ucũrõnojõta ũsã quẽ'rãrẽ “Cristo yarã nima”, nirõʉa'a. 8 Marĩ wiogʉ ũsãrẽ a'tiro weedutiwĩ. Mʉsãrẽ “Añurõ ẽjõpeocã weeya”, niwĩ. Mʉsã ẽjõpeosere dojorẽdutitiwĩ. Tere ʉpʉtʉ ucũnu'cũsĩ'rĩmigũ, yʉ'ʉ ucũsere bopoyawe'e. 9 Yʉ'ʉ ojawʉase pũrĩ me'rã mʉsãrẽ tʉ'oʉcʉadutigʉ mejẽta oja'a. 10 Ãpẽrã yʉ'ʉre a'tiro nisama: “Cũ ojase tutuabutia'a. Cũ bajuyoropʉma tutuatʉ'satigʉ bajumimi. Cũ ucũse quẽ'rãrẽ sõ'owaro tʉ'saya marĩ'i”, nisama. 11 Yʉ'ʉre tojo nirãnojõ a'tiro masĩrõʉa'a: “Cũ yoaropʉ nígũ oja'caronojõta marĩ tiropʉ nígũ quẽ'rã, mejãrõta tutuaro ucũgũsami”, nirõʉa'a.

12 Yʉ'ʉ ãpẽrã na basu añurõ ucũrã me'rã ni'cãrõwijisĩ'rĩtisa'a. A'tere ne cã'rõ ucũma'asĩ'rĩtisa'a. Na tʉ'omasĩtima. Na ʉaro a'tiro nisama: “Marĩ weronojõ weerã añurã nima”, nisama. Nipe'tirãrẽ ĩ'abesesama. 13 Yʉ'ʉ ãpẽrã ye da'rasere “Weeapʉ”, niwe'e. Õ'acũ yʉ'ʉre weredutigʉ cũu'caro ejatuaro wereme'rĩcã'a. Cṹta yʉ'ʉre mʉsã tiropʉ bu'egʉ wa'adutiwĩ. 14 Tojo nígũ, nisoogʉ mejẽta wee'e. Mʉsã tiropʉ ejagʉ, Õ'acũ yʉ'ʉre cũu'quere weewʉ. Yʉ'ʉta mʉsãrẽ añuse Cristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise quetire weremʉ'tãwũ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ wee'quere queoro ucũ'u. 15 Yʉ'ʉ Õ'acũ cũu'que nemorõ da'rawe'e. Tojo weegʉ ãpẽrã na da'rasere “Yʉ'ʉ da'rase ni'i”, niwe'e. Tojo nírõnojõ o'ogʉ, yʉ'ʉ da'ra'quepʉre da'rasĩ'rĩgũ, mʉsã tiro pe'e nemorõ da'rasĩ'rĩ'i. Mʉsã ẽjõpeocã ĩ'agũ, mʉsãrẽ nemorõ bu'emasĩ'i. 16 Mʉsã nemorõ ẽjõpeoca be'ro mʉsã yʉ'rʉro nise macãrĩpʉ Jesucristo ye quetire werese'sagʉti. Cũ ye quetire wereya marĩse macãrĩpʉ wa'asĩ'rĩsa'a. Ãpẽrã na da'ra'quepʉre “Yʉ'ʉ da'rase ni'i” nisĩ'rĩtigʉ, tojo weesĩ'rĩsa'a.

17 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wũ: “Ni'cũ ‘Ãpẽrã yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cã'a’ nisĩ'rĩgũ, niticã'to. Tojo wãcũrõnojõ o'ogʉ, marĩ wiogʉ pe'ere ‘Tutuayʉ'rʉgʉ nimi, marĩrẽ añubutiaro weecʉ niwĩ’, niato.” 18 Ni'cũ cũ basu ucũgũ, “Yʉ'ʉ añurõ wee'e” nigũnojõrẽ “Cũ añugũ nimi”, nita basiowe'e. Jesucristo marĩ wiogʉ “Añugũ nimi” nino'gũ pe'e añugũ nimi.

11

Pablo nisoori masãrẽ nise ni'i

1 Ni'cãrõacã yʉ'ʉ ucũma'agʉ̃ weronojõ ojagʉti. No'o mʉsã nʉ'cãta
basioro nʉ'cãña. Mʉsã tojo weecã ʉa'a. 2 Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ ãpẽrãnojõrẽ
ẽjõpeocã, doesami. Cʉ̃ doero weronojõ yʉ'ʉ mʉsãrẽ doe'e. Yʉ'ʉ Cristo
yere werecã, mʉsã tʉ'orã, ẽjõpeowʉ. Mʉsã ni'cõ numio marãpʉtiacjo
weronojõ ni'i. Cristo mʉsã marãpʉ niacjʉ weronojõ nimi. Tojo
weegʉ mʉsã cʉ̃ ĩ'orõpʉre ña'ase marĩrã nicã ʉa'a. 3 Tojo ʉamigʉ̃,
mʉsãrẽ a'tiro wa'acã uisa'a. Pĩrõ cʉ̃ niquesãse me'rã Evare nisoo
ẽjõpeocã weecʉ niwĩ. Mʉsã quẽ'rã co weronojõ ãpẽrã nisoosere
ẽjõpeobosa'a. Mʉsã Cristore queoro ẽjõpeomi'quere du'ubosa'a. Tojo
weegʉ uisa'a. 4 Mʉsã a'tiro wee'e. Ãpẽrã mʉsãrẽ mejẽcã werecã,
añurõ tʉ'otʉ'sa'a. Ʉsã Jesú yere werewʉ. Na pe'e te mejẽtare
werema. Mʉsã ne waropʉre Espíritu Santure ñe'ewʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ
Espíritu Santu mejẽtare ñe'erã wee'e. Na Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose
mejẽtare werecã, añurõ tʉ'o ẽjõpeo'o. 5 Na mʉsãrẽ bu'erã Jesucristo
besecũú'cãrã nemorõ tʉ'oña'sama. Yʉ'ʉ pe'e na doca tʉ'oña'we'e.
6 Yʉ'ʉ ucũse ʉ'sʉawe'e, ʉ'sʉaro pe'e. Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ ye cjasere
añurõ masĩ'i. Yʉ'ʉ tojo masĩsere nipe'tise yʉ'ʉ weesetise me'rã ĩ'o'o.

7 Ne waro yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose quetire mʉsãrẽ weregʉ, wa-
paseetiwʉ. ¿Mʉsã de'ro wãcũti? Apetero weegʉ mʉsãrẽ wapaseetigʉ,
¿ña'arõ weegʉ weepari? Yʉ'ʉ da'ra wapata'aba'awʉ. Mʉsãrẽ añurõ
weesĩ'rĩgʉ̃, tojo weewʉ. 8 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nirĩ curare ãpẽrã
Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã yʉ'ʉre niyeru o'owã. Yʉ'ʉ tere
ñe'e, mʉsãrẽ weetamusĩ'rĩgʉ̃, na ye niyerure a'madʉogʉ weronojõ
tʉ'oña'wʉ̃. 9 Yʉ'ʉ mʉsã me'rã nígʉ̃, apeyenojõ dʉ'sacã ĩ'agʉ̃, ne ni'cʉ̃rẽ
caribotiwʉ. Marĩ acawererã Macedoniacjãrã yʉ'ʉre dʉ'sasenojõrẽ
o'owã. Tojo weegʉ caribotiwʉ. A'tirota weeyapatigʉti. 10 Yʉ'ʉ diacjʉ̃
nise Jesucristo ye quetire masĩ'i. Diacjʉ̃ta ni'i. Te diacjʉ̃ nírõnojõta
yʉ'ʉ bu'ese wapa ne niyeru sẽrĩsome. Ne ni'cʉ̃ Acaya di'tacjʉ̃ "Cʉ̃
wapaseemi", nímasĩtisami.

11 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'ise ye bu'iri tojo ucũ'u. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ
ma'iyʉ'rʉsere Õ'acʉ̃ masĩsami.

12 Yʉ'ʉ weewʉaronojõ weenu'cũgʉ̃ti. Ãpẽrã pe'e yʉ'ʉ weronojõ
weerã wee'e, nisama. Na bu'ese wapare wapaseesama. Yʉ'ʉ pe'e
wapaseewe'e. Tojo weerã na "Cʉ̃ weronojõ wee'e", nímasĩtisama.
13 A'tiro ni'i. Na "Cristo cʉ̃ besecũú'cãrã ni'i" nírã, tojo nima'acãrã
weema. Na weeta'sarã nima. Bu'i dia'cʉ̃ Jesucristo cʉ̃ besecũú'cãrã
weronojõ bajuma. 14 Tojo weese diasatisa'a. Wãtĩa wiogʉ quẽ'rã
tojota weemasĩsami. Apetero cʉ̃ ʉ'mʉsecjʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
weronojõ bajugʉ dojosami. 15 Tojo weerã cʉ̃rẽ da'raco'terã quẽ'rã cʉ̃
weronojõ weesama. Na añurã weronojõ weesoosama. Na pũrĩcã na
wee'caronojõta bu'iri da'reno'rã, pecame'epʉ yapatidijarãsama.

Pablo Jesucristo besecũú'cʉ cʉ̃ pi'eti'que ni'i

16 Yʉ'ʉ a'te dʉporo oja'caronojõ mʉsãrẽ ojanemogʉ̃ti. "Cʉ̃ basu
añurõ ucũgʉ̃, maatigʉ weemi", niticã'ña. Mʉsã tojo wãcũrã pũrĩcã,
"Cʉ̃ maatigʉ weronojõ ucũato", niña. Tojo weegʉ cã'rõacã yʉ'ʉ basu
añurõ ucũgʉ̃sa'a. 17 Yʉ'ʉ tojo ucũgʉ̃, marĩ wiogʉ duti'caro mejẽta

ucũgʉ̃ wee'e. Yʉ'ʉ basu añurõ ucũme'rĩgʉ̃, maatiri masʉ̃ weronojõ bʉsʉ'ʉ. 18 Pãjãrã no'o ʉaro na basu añurõ ucũma. Na tojo weeyucã, yʉ'ʉ quẽ'rã yʉ'ʉ weesere añurõ ucũgʉ̃ti. 19 Mʉsã masĩyʉ'rʉarã nitjĩarã, maatiri masã na weesere añurõ nʉ'cã'a. 20 Mʉsã a'tiro wee'e. Ãpẽrã mʉsãrẽ dutipecã, nʉ'cãsa'a. No'o mʉsã yere miiwapacã, nʉ'cãsa'a. No'o tojo weetirã, mʉsãrẽ mejõ nirã weecã, nʉ'cãsa'a. Tʉ'omasĩtirãrẽ weronojõ ĩ'acõ'acã, nʉ'cãsa'a. No'o mʉsãrẽ diapoapʉ paacã quẽ'rãrẽ, nʉ'cãcã'sa'a. Tojo weese nipe'tisere nʉ'cãpe'ocã'sa'a. 21 Na mʉsãrẽ tojo wéérã, ña'abutiaro weerã weeama. Ʉsã pũrĩcã mʉsãrẽ tenojõrẽ ne weemasĩtibosa'a.

Ãpẽrã na weesere añurõ ucũcã, yʉ'ʉ quẽ'rã na weronojõ ucũma'asirutugʉti. Maatigʉ weronojõ weema'a'a. 22 Na "Hebreo masã ni'i", nisama. Yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ́ta ni'i. Na Israe curuacjãrã nima. Yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ́ta ni'i. Na Abrahã pãrãmerã nituriarã nima. Yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ́ta ni'i. 23 Na "Cristore da'raco'terã ni'i", nima. Yʉ'ʉ pũrĩcã na nemorõ cʉ̃rẽ da'raco'tegʉ ni'i. Yʉ'ʉ tojo nígʉ̃, ucũma'agʉ̃ weronojõ bʉsʉ'ʉ, bʉsʉgʉ pe'e. A'tiro ni'i. Yʉ'ʉ na nemorõ da'rayʉ'rʉnʉ'cãwʉ̃. Yʉ'ʉre na nemorõ tãrãwã. Na nemorõ bu'iri da'reri wi'ipʉ pejetiri sõrõno'wʉ̃. Pejetiri Jesucristore ẽjõpeotirã yʉ'ʉre wẽjẽsĩ'rĩcã, wiose pʉ'to niwʉ̃. 24 Ni'cãmocʉsetiri judío masã yʉ'ʉre wecʉ dari me'rã tãrãwã. Tetirinʉcʉ̃ treinta y nuevetiri tãrãwã. 25 I'tiati yucʉpagʉ me'rã yʉ'ʉre paawã. Ni'cãti ʉ̃tãperi me'rã yʉ'ʉre doquewã. I'tiati ʉ̃sã sijari cura yucʉsʉjo mirĩdijawʉ. Ni'cãti mirĩdijacaterore ni'cã ñami, ni'cã nʉmʉ ti maajopʉre pa'sabo'reawʉ. 26 Yʉ'ʉ pejetiri sijawʉ. Mirĩtawioro sijawʉ. Wioro, yajari masã tiropʉ sijawʉ. Yʉ'ʉ acawererã judío masã tiropʉ, judío masã nitirã tiropʉ wiose wa'tero sijawʉ. Tojo nicã macãpʉre, masã marĩrõpʉre, dia pajiri maajopʉre wiose wa'tero sijawʉ. "Jesucristore ẽjõpeorã ni'i" nisoori masã wa'teropʉ quẽ'rãrẽ wiose wa'tero sijawʉ. 27 Yʉ'ʉ da'ragʉ, pi'etiwʉ. Pejetiri cãrĩtimʉjãwʉ̃. Ʉjaboawʉ. Acowʉowʉ. Apeterore ba'atiyʉ'rʉomʉjãwʉ̃. Yʉsʉabʉawʉ. Apeterore su'ti moowʉ̃.

28 Apeyema, a'tiro tʉ'oña'a. Ʉmʉcorinʉcʉ̃ yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã nipe'tiropʉ nirãrẽ wãcũque'ti'i. 29 No'o tutuatigʉnojõ nicã, yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃ tutuatisere tʉ'oña'tamu'u. Ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeogʉre ãpẽrã ña'arõ weeduticã, cʉ̃ ña'arõ weecã, yʉ'ʉ bopoyasã'a. Cʉ̃rẽ ña'arõ weecã weerã̃ me'rã ua'a. 30 Yʉ'ʉ pe'e "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" nirõnojõ o'ogʉ, yʉ'ʉre wa'a'que me'rã tutuatigʉ ni'i nisere ĩ'ogʉ̃ti. 31 Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉ yʉ'ʉ ucũsere "Diacjʉ̃ta ni'i", nímasĩsami. Cʉ̃rẽta "Añugʉ̃ nimi", ninu'cũrõʉa'a. 32 Yʉ'ʉ Damascopʉ nicã, a'tiro wa'awʉ. Ti di'ta wiogʉ waro Aretas wãmetigʉ cʉ̃ docacjʉ̃ a'tiro weecʉ niwĩ. Yʉ'ʉre ñe'esĩ'rĩgʉ̃, ti macã sumuto na yééca sã'rĩrõ wijaase soperipʉre surarare cũucʉ niwĩ. 33 Yʉ'ʉ me'rãcjãrã pe'e yʉ'ʉre a'tiro weewã. Pi'i me'rã ti sã'rĩrõ ʉ'mʉarõ nirĩ sopeacãpʉ o'oyʉ'rʉodijowã. Tojo weegʉ yʉ'ʉ narẽ ñe'eotiwʉ.

12

Pablo quẽ'ese weronojõ ĩ'a'que ni'i

1 Marĩ basu añurõ ucũcã, wapamarĩ'i. Tojo nimigʉ̃, ucũgʉ̃ti. Marĩ
wiogʉ quẽ'ese weronojõ yʉ'ʉre ĩ'o'quere weregʉti. 2 Jesucristore
ẽjõpeoca be'ro a'tiro wa'awʉ. Quẽ'ese weronojõ Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre cʉ̃
tiropʉ miimʉjãwĩ. Tere yʉ'ʉ ĩ'áca be'ro catorce cʉ̃'marĩ yʉ'rʉ'ʉ.
Yʉ'ʉ upʉ me'rã o yʉ'ʉ ejeripõ'rã dia'cʉ̃ wa'agʉ, wa'apã. Masĩtisa'a.
Õ'acʉ̃ dia'cʉ̃ masĩsami. 3-4 A'tere masĩ'i. Õ'acʉ̃ ʉ'mʉse Paraíso
wãmetiropʉ yʉ'ʉre miiejawĩ. Upʉ me'rã o ejeripõ'rã dia'cʉ̃ miagʉ̃,
miapĩ. Masĩtisa'a. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta tere masĩsami. Yʉ'ʉ topʉ nígʉ̃, masã
masĩtisere tʉ'owʉ. Cʉ̃ were'que masãrẽ weredutise mejẽta niwʉ̃.
5 A'tiro wa'agʉnojõ pũrĩcãrẽ "Ãpẽrã yʉ'rʉoro nimi", nirõʉa'a. Yʉ'ʉ
basu "A'tiro nigʉ̃nojõ ni'i", nímasĩtisa'a. Yʉ'ʉ tutuatise dia'cʉ̃rẽ añurõ
ucũgʉ̃ti. 6 Tojo nimigʉ̃, yʉ'ʉ basu añurõ ucũgʉ̃, ucũma'agʉ̃ mejẽta
weebosa'a. Diacjʉ̃ta ucũbosa'a. A'tiro ni'i. Mʉsã yʉ'ʉre ẽjõpeobosa'a.
Tojo weeri nígʉ̃, "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" nisere nisome. Yʉ'ʉ
weetisepʉreta, yʉ'ʉ weretisepʉreta yʉ'rʉoquejobosa'a.

7 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre ĩ'o'que añubutiase niwʉ̃. Yʉ'ʉ tere wãcũgʉ̃, yʉ'ʉ
basu "Añuyʉ'rʉagʉ ni'i", nitawio ni'i. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre tojo
wãcũrĩ nígʉ̃, a'tiro weewĩ. Wãtĩ yʉ'ʉ upʉre dutida'recã, tojo ĩ'acã'cʉ
niwĩ. Te duti yʉ'ʉre pota bu'bero weronojõ pũrĩ'i. 8 I'tiati yʉ'ʉ
marĩ wiogʉre "Te pũrĩse pe'tiato", sẽrĩmiwʉ̃. 9 Cʉ̃ pe'e yʉ'ʉre a'tiro
niwĩ: "Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ ma'i'i. Tojo weero mʉ'ʉrẽ apeyenojõ dʉ'sawe'e.
Masã tutuatirã nicã, yʉ'ʉ tutuasere nemorõ ĩ'ota basio'o", niwĩ marĩ
wiogʉ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ tutuatigʉ, e'cati'i. Tojo tutuatigʉ, Cristo
tutuase yʉ'ʉpʉre niato nígʉ̃ tojo wee'e. 10 Yʉ'ʉre ña'arõ ucũsere,
yʉ'ʉre apeyenojõ dʉ'sasere e'cati'i. Tojo nicã ẽjõpeose bu'iri ña'arõ
weesere, mejẽcã wa'asere e'cati'i. A'tiro ni'i. Tutuatironojõ o'ogʉ,
nemorõ tutuagʉ wa'a'a.

Corintocjãrã ẽjõpeori curuacjãrãrẽ Pablo wãcũnʉrʉ̃'que ni'i

11 Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ basu añurõ ucũgʉ̃, maatigʉ weronojõ wee'e. Mʉsã
pe'eta yʉ'ʉre tojo ucũdutirã weronojõ wee'e. Mʉsã yʉ'ʉre añurõ
ucũcã, añu nibopã. Ãpẽrã mʉsãrẽ nisoose me'rã ẽjõpeocã weerã̃ doca
niwe'e. Na a'tiro nisama: "Ʉsã Jesucristo besecũú'cãrã nemorõ ni'i",
nisama. Yʉ'ʉ mejõ nigʉ̃ nimigʉ̃, tojo bʉsʉsijãrã dijaro niwe'e. 12 Yʉ'ʉ
mʉsã tiropʉ pi'etimigʉ̃, wãcũtutuatjĩagʉ̃, peje Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã
weeĩ'owʉ̃. Te me'rã diacjʉ̃ta yʉ'ʉre Jesucristo besecũú'quere ĩ'owʉ̃.
13 Mʉsã Corintocjãrãrẽ ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã doca
ẽjõnʉ'cõtiwʉ. A'te dia'cʉ̃rẽ weeticãti. Mʉsãrẽ wapaseetiwʉ. Mʉsã
tʉ'oña'cã, ¿yʉ'ʉ tojo weese ña'a niti? Ña'acãma, acobojoya.

14 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'atjere apoyugʉ wee'e. Ni'cãrõacã yʉ'ʉ
wa'ase me'rã i'tiati wa'arosa'a. Mʉsãrẽ "Weetamuña", ni caribosome.
Mʉsã cʉosere ẽ'masome. A'te dia'cʉ̃rẽ ʉa'a. Mʉsã Cristo duti'quere
añurõ weecã ʉa'a. A'tiro ni'i. Pacʉsʉmʉa na põ'rãrẽ na ʉasere
o'osama. Na põ'rã mejẽta na pacʉsʉmʉarẽ na ʉasere o'osama. A'tiro
wéérã, mʉsã yʉ'ʉ põ'rã weronojõ ni'i. Tojo weerã yʉ'ʉre yʉ'ʉ ʉasere
o'owe'e. 15 Yʉ'ʉ cʉose ejatuaro mʉsãrẽ weetamugʉ̃ti. Nipe'tiro yʉ'ʉ
weepõtẽota basioro mʉsãrẽ añurõ wa'ato nígʉ̃ tojo weetamugʉ̃ti.
A'tiro tʉ'oña'a. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ nemorõ ma'icã, mʉsã pe'e yʉ'ʉre dʉjaro
ma'ibosa'a.

16 Ãpẽrã yʉ'ʉ caribotisere masĩmirã, a'tiro nisama: “Cʉ̃ me'rĩse
me'rã mʉsãrẽ ẽjõpeocã weecʉ niwĩ”, nisama. 17 ¿Yʉ'ʉ o'ó'cãrã mʉsãrẽ
nisoo, mʉsã yere ẽ'marĩ? Ne apeyenojõ ẽ'maticãrã niwã. 18 Yʉ'ʉ Titore
mʉsã tiropʉ wa'adutiwʉ. Tojo nicã apĩ Jesucristore ẽjõpeogʉ marĩ
acaweregure cʉ̃ me'rã o'ówʉ. ¿Topʉre Tito nisoose me'rã mʉsã yere
ẽ'marĩ? Mʉsã masĩsa'a. Tito yʉ'ʉ weronojõ weemi. Mʉsãrẽ bu'égʉ,
añuse dia'cʉ̃rẽ weesĩ'rĩcʉ niwĩ. Ne wapaseeticʉ niwĩ.
19 Apetero weerã mʉsã ʉ̃sãrẽ “Añurõ wãcũdutirã weema”, nisa'a.
Tojo niwe'e. A'tiro pe'e ni'i. Ʉsã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre Cristo dutiro
me'rã ucũ'u. Yʉ'ʉ mairã yʉ'ʉ acawererã, mʉsãrẽ Õ'acʉ̃rẽ nemorõ
ẽjõpeonemodutigʉ tojo wee'e. 20 Yʉ'ʉ uisa'a. Apetero weerã yʉ'ʉ
mʉsã tiropʉ wa'acã, “Yʉ'ʉ ʉaronojõ mejẽta weerã weebosama”,
nisa'a. Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉre mejãrõta nibosa'a. Apeye quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ
mʉsãrẽ “A'tiro weerã weebosama”, nisa'a. “A'metu'tirã weebosama.
Ʉorã weebosama. Uarã weebosama. Na ye dia'cʉ̃rẽ wãcũrã
weebosama. Ãpẽrãrẽ ucja, ña'arõ ucũrã weebosama. Tojo nicã
‘Ʉsã ãpẽrã yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a’, nirã weebosama. No'o ʉaro
weema'acãrã weebosama”, nisa'a. 21 Yʉ'ʉ uisa'a. Mʉsã tiropʉ
apaturi wa'acã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ wiogʉ mʉsã ña'arõ wee'que bu'iri yʉ'ʉre
bopoyoro yʉ'rʉcã weebosami. Tojo nicã ña'arõ wee'cãrã acobojose
sẽrĩticã, pũrõ utibosa'a. Mʉsã ña'arõ weesere, ña'arõ wãcũsere, no'o
mʉsã a'metãrãbajaque'atisere pũrõ bʉjawetibosa'a. Nipe'tise ña'ase
ʉaripejase, mʉsã weewʉasenojõrẽ du'uticã, mejãrõta bʉjawetibosa'a.

13

Pablo weretʉose, cʉ̃ we'erititʉose ni'i

1 Ni'cãrõacã yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'ase me'rã i'tiati wa'arosa'a. Õ'acʉ̃
ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro ojano'wʉ̃: “Pʉarã o i'tiarã ĩ'áca be'ro
marĩ ãpẽrã wee'quere ĩ'a'cãrã weresãmasĩno'o.” 2 Todʉporopʉ mʉsã
tiro nígʉ̃, ña'arõ weerãrẽ “Bu'iri da'regʉti”, ni weretojawʉ. Tojo
nicã nipe'tirãrẽ werewʉ. Ni'cãrõacã yoaropʉ nimigʉ̃, werenemogʉ̃ti
tja. Yʉ'ʉ apaturi mʉsã tiropʉ wa'agʉ, ña'arõ weerãrẽ pajaña'some
majã. 3 Tojo weecã mʉsã masĩrãsa'a, Cristo yʉ'ʉre wãcũse o'ose
me'rã ucũ'u. Cristo mʉsãrẽ dutigʉ tutuaticã weetimi. Mʉsãrẽ cʉ̃
tutuayʉ'rʉsere ĩ'omi. 4 Diacjʉ̃ta ni'i. Cʉ̃ curusapʉ tutuatigʉ weronojõ
paabi'peno'cʉ niwĩ. Tojo nimigʉ̃, ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ pacʉ tutuaro me'rã
catimi. Ʉsã quẽ'rã cʉ̃ ní'caronojõta tutuatirã ni'i, nírã pe'e. Tojo
nimirã, cʉ̃ yarã niyurã, Õ'acʉ̃ tutuaro me'rã ninu'cũ'u. Tojo weerã
mʉsãrẽ weetamumasĩ'i.
5 Mʉsã “¿Jesucristore ẽjõpeorãta nimiti ʉ̃sã?” ni, mʉsã basu beseya.
¿Ʉ̃sã ẽjõpeose diacjʉ̃ta nimitito? nírã, tojo wãcũña. ¿Ʉ̃sãpʉre
Jesucristo diacjʉ̃ta nimiti? nírã, tʉ'oña'rẽ mʉsã. Apetero weerã cʉ̃rẽ
ẽjõpeotirã, ẽjõpeotisa'a mʉsã. 6 Ʉsã Jesucristore diacjʉ̃ta ẽjõpeo'o.
Cʉ̃ yarã ni'i. Mʉsãrẽ tere masĩcã ʉa'a. 7 Ʉsã mʉsãrẽ ña'arõ weeticã'to
nírã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosa'a. Cʉ̃rẽ sẽrĩrã, ʉ̃sãrẽ ẽjõpeodutirã mejẽta
sẽrĩbosa'a. Mʉsã pe'ere queoro weedutirã sẽrĩbosa'a. No'o ʉ̃sã
queoro weemicãta, “Na queoro weetima” ʉ̃sãrẽ nicã, añucã'rõsa'a.
8 A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ ye diacjʉ̃ cjaseta ni'i. Mʉsã tere queoro weecã
ĩ'arã, “A'tiro pe'e weeya”, nisome. Ʉsã tereta ʉasã'a. 9 Mʉsã ʉ̃sãrẽ

ĩ'arã, “Na tutuatirã, dutimasĩtirã nima”, ni'i. Mʉsã pe'e tutuarã nicã, añu ni'i. Tere ĩ'arã, ʉ̃sã e'catirãsa'a. Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ nipe'tisere cʉ̃ ʉaronojõ weecã ʉarã, sẽrĩbosa'a. 10 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'ase dʉporo a'ti pũrĩrẽ oja'a. Topʉ wa'agʉ, tutuaro me'rã mʉsãrẽ tu'tisĩ'rĩtisa'a. Marĩ wiogʉ yʉ'ʉ mʉsãrẽ dutimasĩsere o'ocʉ niwĩ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ mʉsãrẽ tu'timasĩ'i. Tojo weesĩ'rĩtisa'a. Jesucristo mʉsã ẽjõpeosere dojorẽdutigʉ mejẽta dutisere yʉ'ʉre o'owĩ. Mʉsãrẽ nemorõ ẽjõpeocã ʉagʉ, tojo weewĩ.

11 Acawererã, tocã'rõta ojagʉti. Añurõ niña. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ duti'quere queoro weeme'rĩcã'ña. A'merĩ wãcũtutuacã weeya. Ni'cãrõnojõ niseti, a'mequẽrõ marĩrõ niña. Õ'acʉ̃ ejerisãjãcã weegʉ́, mʉsãrẽ ma'igʉ̃ mʉsã me'rã nigʉ̃sami. 12 E'catise me'rã a'merĩ añudutiya. 13 Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã marĩ acawererã mʉsãrẽ añudutima.

14 Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'igʉ̃ mʉsã me'rã niato. Tojo nicã Espíritu Santu mʉsã me'rã niato.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

Pablo Galacia di'tacjãrãrẽ cʉ̃ ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Galacia di'tacjãrãrẽ a'ti pũrĩrẽ ojacʉ niwĩ. Romacjãrãrẽ oja'caro weronojõ narẽ ojacʉ niwĩ.

A'tere ojacʉ niwĩ. Masã mejẽta yʉ'ʉre Jesucristo ye quetire bu'edutirã sõrõwã nisere ojacʉ niwĩ. “Jesucristo basu, marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ basu sõrõwã”, ni ojacʉ niwĩ.

Apeyere, “Moisé duti'que me'rã marĩ bu'iri marĩrã tojamasĩtisa'a”, nicʉ niwĩ. “Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ añurã tojamasĩ'i”, nicʉ niwĩ.

Pablo Jesucristore ẽjõpeorãrẽ Galacia di'tapʉ nirãrẽ oja'que ni'i

1-2 Yʉ'ʉ Pablo, yʉ'ʉ me'rãcjãrã me'rã mʉsã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ Galacia di'tapʉ nirãrẽ oja'a. Mʉsãrẽ añudutise o'o'o. Yʉ'ʉ Jesucristo besecʉ̃ú'cʉ ni'i. Yʉ'ʉre masã mejẽta Õ'acʉ̃ ye quetire weredutirã besewã. Na o'ócã mejẽta tere were'e. Jesucristo, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃ na basu yʉ'ʉre besewã. Õ'acʉ̃ta Jesucristo wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ.

3 Marĩ wiogʉ Jesucristo, marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ añurõ weeato mʉsãrẽ. E'catise, mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

4 Jesucristo cʉ̃ basu cʉ̃ ʉaro me'rã marĩ ña'arõ wee'quere wẽrĩbosacʉ niwĩ. A'ti ʉmʉco cjase ña'ase doca ninemoticã'to nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. A'tere wéégʉ, marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ duti'caronojõta weecʉ niwĩ. 5 Tojo weerã marĩ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'rã. Tojota weeroʉasa'a.

Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ yʉ'rʉrãsa'a nise ni'i

6 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'ígʉ̃, besecʉ niwĩ. Jesucristo cʉ̃ wẽrĩse me'rã mʉsãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weemicã, mʉsã pe'e maata waro cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'urã wee'e. Apeye bu'ese pe'ere siruturã wee'e. Mʉsã tojo weecã tʉ'ogʉ, ʉpʉtʉ ʉcʉasa'a. 7 Ãpẽrã mʉsã ne waro ẽjõpeo'quere dojorẽsama. Mʉsãrẽ Jesucristo ye quetire weresu'riasama. Tere dʉcayusĩ'rĩsama. Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉta basio'o. Apeye bu'esepʉa basiotisa'a. 8 Ʉsã mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose quetire queoro werewʉ. Mʉsãrẽ Jesucristo ye quetire mejẽcã weregʉre Õ'acʉ̃ ʉpʉtʉ bu'iri da'reato. No'o yʉ'ʉnojõrẽ, o apĩ ʉ'mʉsecjʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉre ʉ̃sã mejẽcã werecã, bu'iri da'reato. 9 Yʉ'ʉ todʉporopʉ mʉsã tiropʉ nígʉ̃, a'tere weretojawʉ. Ni'cãrõacãrẽ apaturi ninemo'o tja. No'o ʉ̃sã bu'e'que Jesucristo ye quetire mʉsãrẽ mejẽcã weregʉnojõrẽ Õ'acʉ̃ bu'iri da'reato.

10 Yʉ'ʉ a'tere weregʉ, masã yʉ'ʉre “Añubutiaro wereme'rĩmi” niato nígʉ̃ mejẽta were'e. Õ'acʉ̃ pe'ere “Queoro bu'emi” nidutigʉ were'e. Yʉ'ʉ todʉporopʉre “Masã yʉ'ʉ me'rã e'catiato”, ninu'cũwʉ̃. Tojo ninu'cũgʉ̃ pũrĩcã, Jesucristo ʉaro weetibosa'a. Cʉ̃rẽ da'raco'tegʉ mejẽta nibosa'a.

Õ'acʉ̃ Pablore Jesucristo ye quetire weredutigʉ cũu'que ni'i

11 Yʉ'ʉ queoro mʉsãrẽ masĩcã ʉasa'a. Yʉ'ʉ bu'ese masã na wãcũse
mejẽta ni'i. 12 Yʉ'ʉre tere ne ni'cʉ̃ masʉ̃ bu'etiwĩ. Jesucristo cʉ̃ basu
te bu'esere masĩcã weewĩ.
13 Yʉ'ʉ todʉporopʉ judío masã na ẽjõpeosetisere sirutugʉ
weecũ'quere mʉsã tʉ'opã. Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ña'abutiaro
weecũwʉ̃. Ne ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeogʉ marĩato nígʉ̃ na ẽjõpeosere
pe'osĩ'rĩmiwʉ̃. 14 Yʉ'ʉ ma'mʉ nígʉ̃, judío masã na ẽjõpeosetisere
añurõ weewʉ. Ãpẽrã yʉ'ʉ me'rãcjãrã yʉ'rʉoro ʉ̃sã ñecʉ̃sʉmʉa weese-
timʉjãti'quere weeyʉ'rʉnʉ'cãwʉ̃. 15 Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ
ña'arõ weewʉ. Tojo weemicã, yʉ'ʉ bajuase dʉporopʉ Õ'acʉ̃ beseyu-
tojacʉ niwĩ. Ʉpʉtʉ ma'ígʉ̃, cʉ̃ macʉ̃ nidutigʉ besecʉ niwĩ. 16 Cʉ̃
“Besegʉti” ní'caronojõta queoro ni'cã nʉmʉ cʉ̃ macʉ̃rẽ yʉ'ʉre ĩ'owĩ.
Ĩ'o, yʉ'ʉre judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye quetire weredutiwĩ. Cʉ̃
tojo ĩ'ocã, ãpẽrãrẽ “¿Yʉ'ʉ de'ro weegʉsari?” ni sẽrĩtiña'nemotiwʉ.
17 Apeye quẽ'rãrẽ “Jesucristo yʉ'ʉ dʉporo besecũúmʉ'tã'cãrã tiro
Jerusalẽpʉ maata sẽrĩtiña'baque'ogʉ wa'agʉti”, nitiwʉ. Tojo weronojõ
o'ogʉ, diacjʉ̃ wa'a wa'awʉ Arabia di'tapʉ. Be'ro topʉ ní'cʉ Damascopʉ
majãmitojatiwʉ tja.
18 Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeoca be'ro i'tia cʉ̃'ma yʉ'rʉwʉ. Ticʉse
cʉ̃'marĩ yʉ'rʉ́ca be'ro Jerusalẽpʉ Pedrore ĩ'agʉ̃ wa'awʉ. Topʉre cʉ̃
me'rã pʉa semana dia'cʉ̃ tojaque'ani'wʉ̃. 19 Jesucristo cʉ̃ besecũú'cãrã
nipe'tirãpʉre ĩ'atiwʉ. Pedro, apĩ Santiago marĩ wiogʉ Jesucristo acabiji
dia'cʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. 20 Õ'acʉ̃ tʉ'oropʉ mʉsãrẽ weregʉti. A'te yʉ'ʉ weresere
nisoogʉ mejẽta wee'e.
21 Yʉ'ʉ Jerusalẽpʉre níca be'ro Siria di'tapʉ, tojo nicã Cilicia di'tapʉ
wa'awʉ. 22 Yʉ'ʉ Judea di'tapʉre yoacã nitiwʉ. Tojo weerã ãpẽrã Jesu-
cristore ẽjõpeorã yʉ'ʉre ĩ'amasĩtiwã. 23 Yé quetipʉ dia'cʉ̃rẽ tʉ'ocãrã
niwã. “Sõ'onícatero marĩrẽ ña'arõ weesĩ'rĩgʉ̃ sirutu'cʉ ni'cãrõacãrẽ
‘Jesucristore ẽjõpeoya’, nicusiagʉta weeapʉba. Todʉporopʉre Jesu-
cristore ẽjõpeosere pe'ocã'sĩ'rĩmi'cʉta niapʉba”, ni ucjacãrã niwã.
24 Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeosere tʉ'orã, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocãrã niwã.

2

Pablo Jerusalẽpʉ Jesú cʉ̃ ne waro besecũú'cãrã me'rã ucũ'que ni'i

1 Catorce cʉ̃'marĩ Jerusalẽpʉ yʉ'ʉ ejáca be'ro Bernabé me'rã apaturi
ti macãpʉ wa'awʉ tja. Ʉsã me'rãcjʉ̃ Tito wãmetigʉ quẽ'rãrẽ miawʉ̃.
2 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre topʉ wa'adutiwĩ. Tojo weegʉ wa'awʉ. Jerusalẽpʉre eta,
Jesucristore ẽjõpeorã wiorã me'rã dia'cʉ̃ nerẽ, ucũwʉ̃. Judío masã
nitirãrẽ Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise queti, yʉ'ʉ bu'e'quere narẽ
werewʉ. Yʉ'ʉ ne waropʉ bu'enʉ'cã'quere, yʉ'ʉ ni'cãrõacã bu'esere
¿de'ro nirãsari? nígʉ̃, werewʉ. Mʉ'ʉ bu'ese wapamarĩ'i nirĩ nígʉ̃,
wereña'miwʉ. 3 Na ne mejẽcã nitiwã. Yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ Tito judío
masʉ̃ mejẽta niwĩ. Cʉ̃ tojo nimicã, ʉ̃sã judío masã weewʉasenojõrẽ
weedutitiwã. “Cʉ̃rẽ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'arõʉa'a”, nitiwã.
4 Wiorã pe'e “Titore õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'arõʉa'a” nitimicã,
ãpẽrã tojo nico'terã pe'e “Cʉ̃rẽ yejecõ'arõʉa'a”, niwã. Na Jesucristore
ẽjõpeota'sarã, Jesucristore ẽjõpeorã me'rã a'mesʉ'awã. Tojo nita'sa,
ĩ'adu'tiri masã niwã. Na ʉ̃sã Jesucristore ẽjõpeorã weesetisere ĩ'awã.
Ʉsã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã Moisé dutise doca niticã ĩ'awã. Tere ĩ'arã, ʉ̃sãrẽ

ʉ̃sã ñecʉ̃sʉmʉarẽ dutimʉjãti'quere weedutisĩ'rĩmiwã tja. Moisé cʉ̃ duti'que doca cũusĩ'rĩmiwã tja. 5 Na tojo dutimicã, ʉ̃sã ne cã'rõacã na dutisere "Weeroʉasato", nitiwʉ. Mʉsãrẽ Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ yʉ'rʉrãsa'a nise quetire masĩcã ʉa'a. Tojo weerã diacjʉ̃ cjase, Jesucristo yere wererãti nírã, na weeduti'quere weetiwʉ.

6 Wiorã yʉ'ʉre mejẽcã weredutitiwã. "Marĩ ñecʉ̃sʉmʉarẽ weeduti'quere weedutiya judío masã nitirãrẽ", nitiwã. Õ'acʉ̃ marĩ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ĩ'asami. Tere masĩgʉ̃, "Na wiorã nima" ni, ʉpʉtʉ waro wãcũtiwʉ. Õ'acʉ̃ narẽ bese'caronojõta yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ besewĩ. 7 Wiorã yʉ'ʉre a'tiro niwã: "Mʉ'ʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃ bese'cʉ ni'i. Cʉ̃ mʉ'ʉrẽ judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye quetire weredutiapĩ. Pedrore judío masãrẽ wereduti'caronojõta mʉ'ʉrẽ na pe'ere weredutiapĩ", niwã wiorã. 8 Õ'acʉ̃ Pedrore judío masãrẽ Jesucristo ye quetire wereduticʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ta tja yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ Jesucristo ye quetire judío masã nitirã tiro pe'ere weredutiwĩ. 9 Jerusalẽpʉre Santiago, Pedro, tojo nicã Juã na i'tiarã Jesucristore ẽjõpeorã wiorã niwã. Na yʉ'ʉre "Judío masã nitirãrẽ Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ ma'ígʉ̃ weredutiapĩ", niwã. Tojo weerã ʉ̃sã pʉarãrẽ, yʉ'ʉ, tojo nicã Bernabére "Marĩ ni'cãrõnojõ da'rarãsa'a", niwã. Na ʉ̃sãrẽ "Jesucristo ye quetire judío masã nitirãrẽ wererã wa'aya", niwã. "Ʉsã pe'e judío masãrẽ wererãti", niwã. 10 Ʉsãrẽ a'te dia'cʉ̃rẽ weedutiwã: "Pajasecʉorãrẽ weetamuña", niwã. A'teta niwʉ̃ yʉ'ʉ añurõ weegʉti ni wãcũyʉ'rʉnʉ'cã'que.

Pablo Antioquíapʉ Pedrore tu'ti'que ni'i

11-12 Be'ro Pedro Antioquíapʉre etawĩ. Cʉ̃ ne waro ti macãpʉre etáca be'roacã añurõ weemiwĩ. Cʉ̃ topʉre nígʉ̃ cʉ̃ queoro weeti'que wapa cʉ̃pʉreta tu'tiwʉ. Ne waro judío masã nitirã Jesucristore ẽjõpeorã me'rã ba'a, na me'rã ba'pati nicã'miwĩ. Cʉ̃ tojo wee nisetiri cura judío masã Jerusalẽcjãrã Santiago cʉ̃ o'ó'cãrã etawã. Pedro na etacã ĩ'agʉ̃, judío masã nitirã me'rã weeseti'quere weedu'ucã'wĩ. Napʉ yʉ'ʉre tu'tibosama nígʉ̃, tojo weewĩ. Topʉ etarã judío masã weedutisere queoro weeri masã niwã. Tojo weerã judío masã nitirãrẽ "Judío masãrẽ dutisere weeroʉa'a", ni bʉsʉsijawã. Tojo weegʉ narẽ uigʉ, Pedro judío masã nitirã me'rã ba'patidu'ucã'wĩ. Na me'rã ba'anemotiwĩ majã. 13 Ãpẽrã judío masã cʉ̃ weesere ĩ'arã, cʉ̃ weronojõ weeta'sawã. Judío masã nitirã me'rã ba'ami'cãrã ba'atiwã. Na me'rã nisetitiwã. Bernabépʉta tojo weenemopeocã'wĩ.

14 Na Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ yʉ'rʉrãsa'a nisere masĩmirã, queoro weetiwã. Tojo weegʉ na weese queoro niticã ĩ'agʉ̃, Pedrore nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã ĩ'orõpʉ tu'tiwʉ. Cʉ̃rẽ a'tiro niwʉ̃: "Mʉ'ʉ judío masʉ̃ nimigʉ̃, judío masã nitirã me'rã ba'agʉ, na weronojõ weesetigʉ wee'e. Mʉ'ʉ tojo weese añu ni'i, añurõ pe'e. Mejõ ni'cãrõacãrẽ na me'rã ba'ati, na me'rã nisetitigʉ, 'Judío masã weronojõ weeya', nigʉ̃ wee'e tja narẽ. Mʉ'ʉ tojo weecã, 'Ʉsã Moisé duti'quere weeroʉasa'a', ni wãcũsama. Mʉ'ʉ basu weetise judío masã nitirãrẽ 'Weeya' nírõnojõ wa'a'a. Mʉ'ʉ tojo weese ña'a ni'i", niwʉ̃.

Judío masã, judío masã nitirã ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ yʉ'rʉrãsama nise ni'i

15 Marĩ ne bajuarãpɯta judío masã nitojacãrã niwɯ̃. Ãpẽrã weronojõ
Moisé cɯ̃ duti'quere weeticã weewe'e. 16 Tojo nimirã, marĩ Moisé
duti'quere wéérã, yɯ'rɯmasĩtisa'a. Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cɯ̃
yɯ'rɯwetimasĩ'i. Marĩ Õ'acɯ̃ me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, Jesucristore
ẽjõpeo'o. Moisé cɯ̃ duti'quere wéérã pũrĩcã, ne ni'cɯ̃ Õ'acɯ̃ me'rã
añurõ nímasĩtisami. 17 Marĩ "Jesucristo me'rã dia'cɯ̃ yɯ'rɯrãsa'a"
nicã, marĩ acawererã judío masã a'tiro nima marĩrẽ: "Mɯsã ña'a
ni'i", nima. "Marĩ ñecɯ̃sɯmɯarẽ duti'quere weetirã, judío masã
nitirã weronojõ mɯsã ña'a ni'i", nima marĩrẽ. To pũrĩcãrẽ tojo nírã,
"Jesucristo marĩrẽ sɯ'ori ña'arõ weegɯ weemi narẽ", nisama. Na tojo
nise diacjɯ̃ niwe'e. Jesucristore tojo weese marĩ'i. 18 Mɯsãrẽ "Marĩ
ñecɯ̃sɯmɯa duti'que me'rã yɯ'rɯsome", ni weretojawɯ. Ni'cãrõacãrẽ
"Te me'rã yɯ'rɯrãsa'a, tere weeya" nígɯ̃, yɯ'ɯta bu'iritibosa'a. 19 Yɯ'ɯ
todɯporopɯre a'tiro wãcũmiwɯ̃. "Moisé cɯ̃ duti'que me'rã dia'cɯ̃
Õ'acɯ̃ me'rã añurõ nita basiosa'a", nimiwɯ̃. Tojo nimigɯ̃, ne
weepõtẽoticãti. Be'ro yɯ'ɯre Õ'acɯ̃ cɯ̃ macɯ̃ Jesucristore ĩ'owĩ. Tojo
weegɯ ni'cãrõacãrẽ Jesucristore ẽjõpeogɯ, Õ'acɯ̃ me'rã wãcũpi'etiro
marĩrõ nicã'a. Marĩ ñecɯ̃sɯmɯarẽ weeduti'quere wãcũnɯrɯ̃we'e
majã. 20 Jesucristo curusapɯ wẽrĩcɯ niwĩ. Yɯ'ɯ cɯ̃rẽ ẽjõpeogɯ,
cɯ̃ me'rã wẽrĩgɯ̃ weronojõ wa'acɯ niwɯ̃. Tojo weegɯ yɯ'ɯ se'saro
niwe'e. Ni'cãrõacãrẽ Jesucristo yɯ'ɯre sɯ'ori nimi. Yɯ'ɯ cɯ̃ ɯaro,
cɯ̃ dutiro wee'e. Õ'acɯ̃ macɯ̃rẽ ẽjõpeogɯ, wãcũtutua'a. Cɯ̃ yɯ'ɯre
ma'ígɯ̃, ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayebosacɯ niwĩ. 21 Yɯ'ɯ Jesucristo
wẽrĩ'quere "Mejõ warota nima'acã'a", niwe'e. Cɯ̃ yɯ'ɯre ma'isere
ne du'usĩ'rĩtisa'a. Moisé duti'que me'rã marĩ yɯ'rɯta basiocãma,
Jesucristo mejõ waro wẽrĩbopĩ.

3

Moisé dutise oja'que, Jesucristore ẽjõpeose cjase ni'i

1 Mɯsã Galaciacjãrã Jesucristore ẽjõpeodu'urã, tɯ'omasĩtibutiarã
weronojõ weerã wee'e. ¿Noa mɯsãrẽ nisoosijamirĩto mejẽcã
ẽjõpeodutirã? Ʉsã topɯre nírã, mɯsãrẽ Jesucristo cɯ̃ curusapɯ
wẽrĩsere queoro werewɯ. Mɯsã añurõ ʉ̃sã weresere tɯ'owɯba. 2 A'te
dia'cɯ̃rẽ mɯsãrẽ sẽrĩtiña'gɯ̃ti. Mɯsã Moisé duti'quere wéérã, ¿Espíritu
Santure ñe'erĩ? Ñe'etipã. Jesucristo ye quetire tɯ'orã cɯ̃rẽ ẽjõpeorã
pe'e, ñe'epã. 3 Mɯsã Õ'acɯ̃ põ'rã sãjãrã, Espíritu Santu tutuaro me'rã
sãjãnɯ'cãwɯ̃. Ni'cãrõacãrẽ mɯsã tutuaro me'rã ẽjõpeoyapatirãti,
¿nimiti? Põtẽotisa'a. ¿Mɯsãrẽ tɯ'omasĩse pe'tia wa'ati? 4 Jesucristore
ne waro ẽjõpeocã, ãpẽrã mɯsãrẽ ña'arõ weecãrã niwã. Ni'cãrõacãrẽ
cɯ̃rẽ ẽjõpeodu'urã, "Mejõ waro pi'etipã", ¿nirã weeti? Yɯ'ɯ tɯ'oña'cã,
mejõ waro pi'etitipã. 5 Õ'acɯ̃ mɯsãrẽ Espíritu Santure o'ócɯ niwĩ. Cɯ̃
tutuase me'rã mɯsã wa'teropɯre peje weeĩ'omi. ¿De'ro weegɯ tojo
weesari, mɯsã tɯ'oña'cã? Jesucristo ye quetire mɯsã tɯ'o ẽjõpeocã,
tojo weesami. Moisé cɯ̃ duti'quere weecãma, ne tojo weetibosami.

6 Marĩ ñecɯ̃ Abrahã ye cjasere wãcũrã. Cɯ̃ pũrĩcã Õ'acɯ̃rẽ ẽjõpeocɯ
niwĩ. Tojo weegɯ Õ'acɯ̃ cɯ̃rẽ "Añugɯ̃ nimi", ni ĩ'acɯ niwĩ. 7 Mɯsã
a'tere masĩña. Abrahã weronojõ Õ'acɯ̃rẽ ẽjõpeorã náta nima Abrahã
pãrãmerã waro. 8 Õ'acɯ̃ ye queti ojáca pũrĩpɯ judío masã nitirã

na Õ'acũrẽ ẽjõpeoatjere ojayuno'caro niwũ. Narẽ yʉ'rʉoatjere wereyugʉ, Õ'acũ Abrahãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: “Nipe'tirã a'ti di'tacjãrã mʉ'ʉ weronojõ ẽjõpeosiruturãrẽ ‘Añurã nima, bu'iri mooma’, ni ĩ'agũti. Narẽ añurõ weegʉti”, nicʉ niwĩ. 9 Abrahã Õ'acũrẽ ẽjõpeocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acũ cũrẽ añurõ weecʉ niwĩ. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ Õ'acũ añurõ weemi.

10 Ãpẽrã pũrĩcãrẽ Õ'acũ bu'iri da'resami. Na a'tiro wãcũsama. “Moisé duti'quere wéérã, yʉ'rʉrãsa'a”, nisama. Tojo wãcũmirã, nipe'tise tere weepe'otisama. Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro niwũ: “Nipe'tise Moisé duti'quere weepe'otigʉnojõ bu'iri da'reno'gũsami”, niwũ. Tojo weerã “Moisé duti'que me'rã yʉ'rʉrãsa'a”, nimisama. Niwe'e. Õ'acũ narẽ bu'iri da'regʉsami. 11 Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro ojano'wũ: “Õ'acũ cũrẽ ẽjõpeorãrẽ ‘Añurã nima’, ni ĩ'asami. Cũ me'rã ninu'cũrãsama”, niwũ. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Moisé dutise me'rã ne ni'cũ Õ'acũ me'rã añurõ nita basiowe'e. 12 Moisé cũ dutise pe'e tojo mejẽta ni'i. A'tiro pe'e niwũ. “Nipe'tise Moisé duti'quere weepe'ogʉ, Õ'acũ me'rã catinu'cũcũsami. Tere weepe'otigʉre Õ'acũ ‘Bu'iri cʉomi’, ni ĩ'agũsami”, niwũ. 13 Marĩ nipe'tise Moisé duti'quere weepõtẽowe'e. Tojo weegʉ Õ'acũ na weepe'otima nígũ, “Bu'iri cʉoma”, nicʉ niwĩ. Apero, Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro ojano'wũ: “No'o na wẽ́rĩ́ca be'ro yucʉgʉpʉ dʉ'teyoono'cãrã Õ'acũ bu'iri da'reduti'cãrã nima”, ni ojano'caro niwũ. Dʉporopʉre masã ña'arãrẽ tojo weecũcãrã niwã. Jesucristo quẽ'rã ña'agũ, bu'iritigʉ weronojõ marĩ bu'iri da'reno'bo'quere curusapʉ wẽrĩ wapayecʉ niwĩ. Tojo weegʉ cũ marĩrẽ yʉ'rʉcã weecʉ niwĩ. Marĩ ni'cãrõacãrẽ cũrẽ ẽjõpeorã, bu'iri marĩ'i. 14 Jesucristo marĩrẽ bu'iri da'rebo'quere curusapʉ wẽrĩ wapayecʉ niwĩ. Tojo weecã, Õ'acũ Abrahãrẽ judío masã nitirã quẽ'rãrẽ “Tojo weegʉti” ní'que queorota wa'acaro niwũ. Jesucristore ẽjõpeocã, narẽ Abrahãrẽ weronojõ “Añurã, bu'iri marĩrã nima”, ni ĩ'asami. Tojo weegʉ cũ ní'caronojõta weesami. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ Espíritu Santure o'ósami.

Õ'acũ Abrahãrẽ, Moisére cũ ucũ'que ni'i

15 Ni'cãrõacãrẽ masã na weewʉasenojõrẽ mʉsãrẽ ni'cã queose o'ogʉti. Masã “A'tiro weerã” ni, wiorã tiro papera apoyusama. Be'ro na tere apóca be'ro ne ni'cũ “Ti pũrĩrẽ cõ'acã'ña, a'tiro ojanemoña”, nímasĩtisami. 16 Õ'acũ cũ Abrahãrẽ ní'que a'te weronojõta niwũ. A'tiro nicʉ niwĩ: “A'ti turicjãrãrẽ mʉ'ʉ pãrãmi nituriagʉpʉ me'rã añurõ weegʉti”, nicʉ niwĩ. “Mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarã pãjãrã me'rã añurõ weegʉti”, niticʉ niwĩ. Mejõ “Mʉ'ʉ pãrãmi nituriagʉ ni'cũ me'rã dia'cũ weegʉti”, nicʉ niwĩ. Tojo nígũ, Jesucristore ucũgũ weecʉ niwĩ. 17 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ nise a'tiro nirõ wee'e. Õ'acũ Abrahãrẽ nicʉ niwĩ: “Masã yʉ'ʉre ẽjõpeorã yʉ'rʉrãsama. Na yʉ'ʉ me'rã añurõ nirãsama”, nicʉ niwĩ. Be'ropʉ cuatrocientos treinta cũ'marĩ be'ro Õ'acũ cũ dutisere Moisére cũucʉ niwĩ. Tere cũúgũ, “Todʉporopʉ Abrahãrẽ ‘Yʉ'ʉ tojo weegʉti’ ní'que wapamarĩrõsa'a”, niticʉ niwĩ. 18 Marĩ Moisé cũ oja'quere weecã, Õ'acũ me'rã añurõ nita basiocãma, Õ'acũ Abrahãrẽ

todʉporopʉ ní'que wapamarĩbopã. Tojo niwe'e. Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ ma'ígʉ̃, “Cʉ̃ tojo weegʉti” ní'quere queoro weecʉ niwĩ. “Nipe'tirã mʉ'ʉ weronojõ ẽjõpeorãrẽ yʉ'rʉogʉti”, nicʉ niwĩ.

19 To pũrĩcãrẽ ¿de'ro weegʉ Õ'acʉ̃ Moisére sõ'oní'que dutisere cũupari? A'tiro ni'i. Marĩrẽ “Ña'arã ni'i, bu'iri cʉo'o” ni masĩdutigʉ cũucʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ tere Abrahã pãrãmi nituriagʉ Jesucristo a'tiri curapʉ cũutʉocʉ niwĩ. Jesucristo me'rã Õ'acʉ̃ “A'ti turicjãrãrẽ añurõ weegʉti” ní'que queoro wa'awʉ. Te dutisere Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã me'rã Moisére weredutio'ocʉ niwĩ. Moisé pe'e quẽ'rã tere tʉ'ogʉ, wereturiacʉ niwĩ masãpʉre tja. 20 Abrahã pe'ere Õ'acʉ̃ añurõ weeatjere ãpẽrãrẽ weredutio'otimigʉ̃, cʉ̃ basuta werecʉ niwĩ. Tojo weero Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ ní'que pe'e Moisére ní'que yʉ'rʉoro wapatiyʉ'rʉnʉ'cãcaro niwʉ̃.

21 To pũrĩcãrẽ Abrahãrẽ cʉ̃ ní'que wapatiyʉ'rʉnʉ'cãcã, ¿Moisére cʉ̃ duti'que pe'e wapamarĩpari? Niticaro niwʉ̃. Masã nipe'tise Moisé cʉ̃ dutisere weeta basiocãma, marĩrẽ Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nita basio nibopã. Basioticaro niwʉ̃. 22 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'caro niwʉ̃: “Nipe'tirã masã ña'arã nima. Bu'iritirã nima”, niwʉ̃. Tojo weero Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ cʉ̃ dʉporopʉ ní'que wa'a'a. A'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ weronojõ ẽjõpeosiruturãrẽ ‘Añurã nima’, ni ĩ'agʉ̃ti”, nicʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ bu'iri da'reno'bo'quere yʉ'rʉosami.

23 Marĩ Jesucristore ẽjõpeose dʉporo cʉ̃rẽ ẽjõpeoatjere co'terãnojõta Moisé cʉ̃ duti'que doca níni'cãrã niwʉ̃. Moisé dutisere weepe'osĩ'rĩmirã, nipe'tisere weepõtẽoticãrã niwʉ̃. 24 Moisé dutise me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ “Ña'arã ni'i” ni masĩdutigʉ cũucʉ niwĩ. Tere masĩrã, marĩ “¿De'ro wee ña'arõ nisere du'urãsari?” niato nígʉ̃ cũucʉ niwĩ. Be'ro Jesucristo a'ticã, marĩ a'tere masĩcãrã niwʉ̃. “Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nímasĩsa'a”, nicãrã niwʉ̃.

25 Ni'cãrõacãrẽ marĩ Jesucristore ẽjõpeoritero ni'i. Tojo weerã Moisé dutise doca niwe'e majã.

26 Marĩ nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeose me'rã Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i. 27 Jesucristore ẽjõpeotjĩarã, wãmeyeno'cãrã niwʉ̃. Mʉsã quẽ'rãrẽ cʉ̃ weronojõ niseticã weecʉ niwĩ. 28 Õ'acʉ̃ nipe'tirã cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ yʉ'rʉosami. Judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ yʉ'rʉosami. Tojo nicã ãpẽrãrẽ da'rawã'ñaco'terãrẽ, da'raco'tetirãrẽ yʉ'rʉosami. Ʉmʉarẽ, numiarẽ ni'cãrõnojõ yʉ'rʉosami. Marĩ nipe'tirãpʉta Jesucristore ẽjõpeorã dʉcawatise moo'o. 29 Marĩ Jesucristo yarã ni'i. Tojo weerã Abrahã pãrãmerã nituriarã waro ni'i. Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ ní'caronojõta marĩrẽ weegʉsami. Abrahã wee'caronojõ ẽjõpeocã, marĩrẽ yʉ'rʉogʉsami.

4

1 Mʉsãrẽ queose me'rã werenemogʉ̃ti. Wĩ'magʉ̃ cʉ̃ pacʉ cũuatjere ñe'eacjʉ masãtu'ajatimigʉ̃, maata ñe'etisami. Nipe'tise cʉ̃ ye nimicã, da'raco'tegʉ weronojõ nisami. 2 Ãpẽrã masã cʉ̃rẽ co'tesama. Cʉ̃ na dutise doca nisami. Cʉ̃ ye niatje quẽ'rãrẽ ĩ'anʉrʉ̃bosasama. Cʉ̃ pacʉ cʉ̃ wẽrĩse dʉporo ni'cã nʉmʉ tere wiatji nʉmʉrẽ besesami. “Ti

nʉmʉ ejacã, nipe'tisere yʉ'ʉ macʉ̃rẽ wiaya”, nisami. Tojo weerã ti nʉmʉ nicã, nipe'tisere cʉ̃rẽ wiape'ocã'sama. Tere wiáca be'ro cʉ̃ da'raco'tegʉ weronojõ nitisami majã. 3 Marĩ quẽ'rã Jesucristore ẽjõpeose dʉporo marĩ ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'quere wéérã, ã'rĩ weronojõ níni'cãrã niwʉ̃ yujupʉ. Te dutise me'rã nírã, ãpẽrãrẽ da'rawã'ñaco'terã weronojõ nicãrã niwʉ̃. 4 Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ pe'e cʉ̃ queoca nʉmʉ nicã, queoro a'ti turipʉre cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimigʉ̃, ni'cõ numiopʉre bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ judío masʉ̃ nígʉ̃, Moisé dutise doca nicʉ niwĩ. 5 Moisé dutise doca nirãrẽ yʉ'rʉweticã ʉagʉ, Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Narẽ yʉ'rʉogʉ, Jesucristo curusapʉ wẽrĩcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ põ'rã wa'adutigʉ marĩrẽ tojo weecʉ niwĩ. 6 Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'ʉ põ'rã nitojama nígʉ̃, marĩrẽ cʉ̃ macʉ̃ me'rã Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ “Pacʉ”, pisumasĩ'i. 7 Marĩ Jesucristo yʉ'rʉono'cãrã niyurã, ãpẽrãrẽ da'raco'terã weronojõ niwe'e majã. Ni'cãrõacãrẽ Õ'acʉ̃ põ'rã nitoja'a. Tojo weerã nipe'tise cʉ̃ o'oatjere ñe'erãsa'a.

Pablo Galaciacjãrãrẽ na Jesucristore ẽjõpeodu'usĩ'rĩcã tʉ'ogʉ cʉ̃ wãcũque'ti'que ni'i

8 Mʉsã todʉporopʉre Õ'acʉ̃rẽ masĩticãrã niwʉ̃. Ãpẽrãnojõrẽ ẽjõpeocãrã niwʉ̃. Narẽ Õ'acʉ̃rẽ weronojõ ĩ'acãrã niwã. Narẽ ẽjõpeorã, na dutise doca niwã'ñarã weronojõ nicãrã niwʉ̃. Mʉsã ẽjõpeo'cãrã Õ'acʉ̃ mejẽta nicãrã niwã. 9 Ni'cãrõacãrẽ mʉsã Õ'acʉ̃rẽ masĩ'i. Cʉ̃ pe'e mʉsãrẽ masĩmʉ'tãcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ ẽjõpeoca be'ro todʉporopʉ mʉsã ẽjõpeo'quere du'ucã'cãrã niwʉ̃. Mʉsã ẽjõpeomʉ'tã'que mejõ nise ni'i. Wapamarĩ'i. Ni'cãrõacãrẽ Moisé dutisere wéérã, mʉsã ẽjõpeomʉ'tã'quere ẽjõpeorã weronojõ weerã weesa'a. ¿Todʉporopʉ da'rawã'ñaco'te'cãrã weronojõ nisĩ'rĩsari tja? 10 Mʉsã a'tiro wãcũmisa'a. “Judío masã weewʉasenojõrẽ ticʉse bosenʉmʉrĩ cʉorã, yʉ'rʉrãsa'a”, nimisa'a. Tere wãcũrã, soowʉase nʉmʉrĩrẽ, ma'ma mujĩpũrẽ, no'o bosenʉmʉrĩ nisenojõrẽ weesa'a. 11 ¿Yʉ'ʉ mʉsãrẽ mejõ waro bu'epari? nígʉ̃, ña'arõ tʉ'oña'sa'a.

12 Acawererã, yʉ'ʉ mʉsã a'tiro weecã ʉasa'a. Mʉsã judío masã nitirã Moisé dutisere weeticãrã niwʉ̃. Yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsã weronojõ te dutisere weewe'e majã. Ni'cãrõacãrẽ masĩ'i. Jesucristore ẽjõpeose me'rã dia'cʉ̃ marĩ yʉ'rʉrãsa'a. Tojo weegʉ judío masʉ̃ nimigʉ̃, Jesucristore ẽjõpeogʉ, Moisé dutisere du'ucã'wʉ̃. Yʉ'ʉ weronojõ mʉsã weecã ʉasã'a. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporopʉ bu'ecã, yʉ'ʉre ne ña'arõ weetimiwʉ̃ba. 13 Mʉsã masĩsa'a. Yʉ'ʉ dutititjĩagʉ̃, mʉsã tiropʉre Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉose quetire bu'ewʉ. 14 Yʉ'ʉ dutiticã, mʉsãrẽ diasa niwʉ̃. Mʉsã yʉ'ʉ dutiwi'i nimicã, yabitiwʉ. A'tiro pe'e weewʉ. Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ weronojõ põtẽrĩme'rĩcã'wʉ̃. Jesucristore mʉsã ñe'ebo'caro weronojõ yʉ'ʉre añurõ weewʉ.

15 Mʉsã todʉporopʉ yʉ'ʉ me'rã e'catimi'que ¿de'ro wa'ari? Mʉsã titare yʉ'ʉre ma'írã, mʉsã weetamuta basioro weebopã. No'o mʉsã ye caperipʉta yʉ'ʉre tuwee o'osãjãbopã. 16 ¿Yʉ'ʉ diacjʉ̃ werese ye bu'iri yʉ'ʉre ĩ'atu'tirã weeti? ¿Diacjʉ̃ nisere tʉ'osĩ'rĩtisari?

17 Mʉsãrẽ mejẽcã bu'esijari masã yʉ'ʉ weronojõ añusere ʉasãrã
mejẽta weesama. Mʉsãrẽ na añurõ ucũta'sasama. Yʉ'ʉ me'rã pe'e
e'catidutitirã tojo weesama. Tojo nicã na bu'ese pe'ere sirutuato
nírã tojo weesama. 18 Ãpẽrã mʉsãrẽ weetamucã, añu nisa'a. Añurõ
weesĩ'rĩse me'rã weetamucãma, añu nisa'a. Weetamurã wee'e nírã,
tojo weetamunu'cũcã'to. Yʉ'ʉ topʉ nicã dia'cʉ̃ weetamuta'saticã'to.
19 Yʉ'ʉ me'rã mʉsã tʉ'satimicã, yʉ'ʉ põ'rãrẽ weronojõ ma'i'i. Mʉsãrẽ
wãcũgʉ̃, pũrõ bʉjaweti'i. Ni'cõ nijĩpaco co macʉ̃rẽ wʉatji dʉporoacã
pũrĩse pi'etisamo. Co weronojõta yʉ'ʉ quẽ'rã mʉsã Jesucristore
ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃, pũrõ pi'eti'i. Mʉsã Jesucristo weronojõ nisetica
be'ropʉ ejerisãjãgʉ̃ti. 20 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ werenemoacjʉ mʉsã tiropʉ
nicã'sĩ'rĩmisa'a. Yʉ'ʉ yoaropʉ nígʉ̃, de'ro weebosaʉ.

Pʉarã numia Agar, Sara ye queti ni'i

21 Mʉsã a'tiro wãcũmisa'a. “Moisé dutisere wéérã, Õ'acʉ̃ me'rã
añurõ nicã'rãsa'a”, nimisa'a. Tojo wãcũmirã, Moisé dutisere queoro
masĩtisa'a. Queoro masĩrã pũrĩcã, mʉsã wãcũrõnojõ wãcũtibopã.
22 Moisé cʉ̃ basuta Abrahã yere a'tiro ojacʉ niwĩ. Abrahã pʉarã
ʉmʉa põ'rãticʉ niwĩ. Ni'cʉ̃rẽ Agar wãmetigo cʉ̃rẽ da'raco'tego me'rã
põ'rãticʉ niwĩ. Apĩrẽ cʉ̃ nʉmodiácjʉ̃ Sara me'rã põ'rãticʉ niwĩ.
23 Agar ãpẽrã numia weronojõta wĩ'magʉ̃ boca, põ'rãtico niwõ.
Sara pe'ema bʉcʉo waro niyucã, wĩ'magʉ̃ bocata basioticaro niwʉ̃.
Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã core wĩ'magʉ̃ bocata basiocã weecʉ niwĩ. Cʉ̃
Abrahãrẽ nicʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ nʉmo ni'cʉ̃ põ'rãtigosamo”, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃ ní'caronojõta wĩ'magʉ̃ põ'rãtico niwõ. 24-25 A'tiro wee'que me'rã
marĩ masĩ'i. Na pʉarã numia Õ'acʉ̃ cʉ̃ pʉaro dutise marĩrẽ cũu'que
weronojõ ni'i. Agar ʉ̃rʉ̃gʉ̃ Sinaí wãmeticjʉ queose weronojõ nimo.
Tigʉpʉ Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũucʉ niwĩ. Tigʉ Arabia di'tapʉ nisa'a.
Agar macʉ̃ cʉ̃ paco da'raco'tego niyucã, cʉ̃ quẽ'rã da'raco'tegʉ nicʉ
niwĩ. Ti curuapʉ bajuasiruturã nipe'tirã da'raco'terã nima. Ãpẽrã
dutisere weewã'ñaco'tema. Apeyema tja a'tocatero Jerusalẽpʉre
añurõ Moisé dutisere weerã̃ nisama. Agar ti macãrẽ queose weronojõ
nimo. Nipe'tirã Moisé dutisere weerã̃ Agar ya curuacjãrã weronojõ
da'raco'terã nima. Tojo weerã na Moisé dutise doca nima.
26 Sara pe'e a'tiro nimo. Jesucristore ẽjõpeorã queose weronojõ
nimo. Co Abrahã nʉmodiácjʉ̃ nico niwõ. Cʉ̃rẽ da'raco'tego mejẽta
nico niwõ. Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã co weronojõ ni'i. Moisé cʉ̃
dutise doca niwe'e. Tojo nicã co Jerusalẽ ʉ'mʉsepʉ nirĩ macã queose
weronojõ nimo. Ti macã marĩ Jesucristore ẽjõpeorã niatji macã ni'i.
27 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ Isaía cʉ̃ oja'que a'tiro ni'i:
Numio, mʉ'ʉ põ'rã marĩmigõ, e'catiya.
Wĩ'marã na wʉarã pũrĩse tʉ'oña'sere tʉ'oña'timigõ, e'catiya.
Mʉ'ʉ põ'rãmarĩmicã, be'ropʉre mʉ'ʉ pãrãmerã pãjãrã nirãsama.
Apego, marãpʉ me'rã nigõ̃ nemorõ pãrãmerãtigosa'a, ni ojacʉ niwĩ.
A'te oja'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Jesucristore ẽjõpeorã Moisé dutisere
weerã̃ nemorõ pãjãrã nirãsama.
28 Acawererã, marĩ Sara macʉ̃ Isaa weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃
Abrahãrẽ ní'caronojõta Sara Isaare wʉaco niwõ. Marĩrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ
ní'caronojõta cʉ̃ põ'rã wa'acã weemi. 29 Dʉporopʉre Sara macʉ̃

Espíritu Santu tutuaro me'rã bajuacʉ niwĩ. Da'raco'tego macʉ̃ Ismae cʉ̃rẽ ĩ'atu'ticʉ niwĩ. A'tocatero quẽ'rãrẽ tojota ni'i. Moisé dutisere weeri masã marĩ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ĩ'atu'tisama.

30 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ Ismae, Isaa ye cjasere a'tiro ojano'caro niwʉ̃: "Da'raco'tego macʉ̃ cʉ̃ pacʉ cʉosere ñe'etisami. Cʉ̃ nʉmodiácjʉ̃ me'rã põ'rãti'cʉ pe'e ñe'egʉ̃sami. Tojo weegʉ da'raco'tegore co macʉ̃ me'rãta cõ'aõ'ocã'ña", ni ojano'caro niwʉ̃. 31 Tojo weerã yʉ'ʉ acawererã, marĩ Jesucristore ẽjõpeorã Sara pãrãmerã nituriarã ni'i. Da'raco'tego pãrãmerã mejẽta ni'i. Sara macʉ̃ cʉ̃ pacʉ yere ñe'e'caro weronojõta marĩ Õ'acʉ̃ cʉ̃ põ'rãrẽ o'oatjere ñe'erãsa'a.

5

Moisé dutise doca ninemoticã'ña nise ni'i

1 Jesucristo marĩrẽ marĩ ñecʉ̃sʉmʉa weemʉjãti'que doca ní'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ põ'rã wa'adutigʉ marĩrẽ ña'arõ wee'quere wẽrĩ wapayebosacʉ niwĩ. Marĩrẽ todʉporopʉre peje dutise nicaro niwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ Jesucristore ẽjõpeorã majã titapʉ ní'caronojõ niwe'e. Nisoori masã mʉsãrẽ a'tiro nibosama. "Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, Moisé dutisere weeya", nibosama. Tojo nicã, tʉ'oticã'ña. Tere weeticã'ña. Mʉsã tere wéérã, da'raco'terã weronojõ wa'arãsa'a tja.

2 Tʉ'oña'rẽ mʉsã. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ weregʉti. Mʉsã "Õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ase me'rã Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ yʉ'rʉogʉsami", niticã'ña. Mʉsã tojo nicã, mʉsãrẽ Jesucristo wẽrĩbosa'que ne wapamarĩrõsa'a. 3 Mʉsãrẽ ninemogʉ̃ti. Tojo wãcũsetirã pũrĩcã nipe'tise Moisé cʉ̃ dutisere weepe'ocã'ña. Ni'cãrẽ weemaacusiaticã'ña. 4 Mʉsã Moisé dutise me'rã yʉ'rʉrãsa'a nírã, Jesucristore du'urã wee'e. Cʉ̃ ma'ise me'rã mʉsãrẽ añurõ weebo'quere bajuriorã wee'e. 5 Ʉsã mʉsã weronojõ wãcũwe'e. Espíritu Santu weetamurõ me'rã a'tiro wãcũ'u. Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Jesucristore ẽjõpeose me'rã añurã nima", nigʉ̃sami. Tojo niatjere ẽjõpeose me'rã yucue'e. 6 Marĩ Jesucristo yarã ni'i. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ano'se, yejecõ'ano'tise wapamarĩ'i. Marĩ Jesucristore ẽjõpeotjĩarã, ãpẽrãrẽ ma'i'i. Te pũrĩcã wapati'i.

7 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeoca be'ro cʉ̃rẽ añurõ siruturã weemiwʉ̃. ¿Noa mʉsãrẽ diacjʉ̃ ẽjõpeomi'quere weremaasoomitito? 8 A'tema Õ'acʉ̃rẽ dióticã'ña. Cʉ̃ dojorẽtipĩ. Cʉ̃ta mʉsãrẽ Jesucristore ẽjõpeocã weecʉ niwĩ. 9 Masã na ucũwʉase a'tiro ni'i: "Pã̃ bʉcʉacã weese cã'rõacã morẽmicã, nipe'tiro pã̃pʉ se'sa wa'asa'a." Mejẽcã were-maasoosijari masã a'te weronojõ nisama. Na bu'ese na pejetirãcã nimicã, pã̃ bʉcʉacã weese weronojõ bʉcʉawã'cãrõ wee'e. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ dojorẽwã'cãrã weema. 10 Na tojo weesere yʉ'ʉ wãcũque'tiwe'e. Mʉsã quẽ'rã yʉ'ʉ weronojõ Jesucristore ẽjõpeorã ni'i. Tojo weerã mʉsã, yʉ'ʉ tʉ'oña'cã, yʉ'ʉ weronojõ weerãsa'a. Mʉsãrẽ dojorẽsĩ'rĩse wa'asome. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ dojorẽsĩ'rĩgʉ̃nojõrẽ bu'iri da'regʉsami.

11 Acawererã, ãpẽrã yʉ'ʉre a'tiro nisama: "Pablo masãrẽ 'Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, a'tiro weeya' nimi. Õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'aña nisere bu'ecusiagʉ weemi", nisama. Na tojo nima'acãrã weema. Yʉ'ʉ tojo nicãma, judío masã yʉ'ʉre ña'arõ weetibosama.

Yʉ'ʉ Jesucristo curusapʉ wẽrĩse me'rã yʉ'rʉrãsa'a nise dia'cʉ̃rẽ were'e. Te ye bu'iri yʉ'ʉre ña'arõ weema. 12 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ dojorẽcusiasama. Mʉsãrẽ dojorẽrãrẽ a'tiro weecã ʉasa'a. Na mʉsã tirore ne ninemoticã'to.

13 Acawererã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ Moisé dutise doca niato nígʉ̃ mejẽta cũucʉ niwĩ. Mʉsã "Moisé dutise doca niwe'e" nimirã, "No'o ʉ̃sã ña'arõ ʉaripejasere weerãti", niticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Ãpẽrãrẽ ma'írã, weetamuña. 14 Marĩ Moisé dutise nipe'tisere ni'cãrõpʉta neonʉ'cõmasĩ'i. A'tiro ni'i: "Marĩ basu ma'irõnojõta ãpẽrã quẽ'rãrẽ ma'irõʉa'a", ni'i. 15 Mʉsã a'merĩ ma'iti, a'metu'ti, ucjarã pũrĩcã, wa'icʉrã a'mequẽrã weronojõ weerã wee'e. Mʉsã basuta dʉcawati, masãpe'tirã weerãsa'a. Tojo wa'ari nírã, tʉ'omasĩ, nisetiya.

Espíritu Santu weedutisere weeroʉa'a nise ni'i

16 Mʉsãrẽ a'tiro weregʉti. Espíritu Santu mʉsãrẽ weedutironojõta weenu'cũcã'ña. Mʉsã tojo wéérã, ña'ase mʉsã ʉaripejasere weesome. 17 Marĩ ña'arõ weesĩ'rĩse, marĩ ʉaro weese ni'i. Espíritu Santu cʉ̃ ʉase mejẽta ni'i. Te ni'cãrõnojõ niwe'e. Espíritu Santu cʉ̃ weedutise añuse ni'i. Ña'arõ weesĩ'rĩ, ʉaripejase niwe'e. A'te pʉ́aperi a'mequẽ'e. Tojo weerã marĩ añurõ weesĩ'rĩmirã, weetisa'a. Espíritu Santu cʉ̃ ʉasere wéérã, ña'arõ ʉaripejase pe'ere weewe'e. 18 Marĩrẽ Espíritu Santu sʉ'ori añurõ weeseticã, "Moisé dutise me'rã marĩ yʉ'rʉrãsa'a", ni wãcũtisa'a majã.

19 No'o ña'arõ wee ʉaripejasere maata masĩno'o. Tere wéérã, a'tiro weesama. Na nʉmosãnumia, na marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ a'metãrãsama. Ña'ase bujicã'sama. Na nipe'tise ña'ase ʉaripejasere ne bopoyase marĩrõ weesama. 20 Õ'acʉ̃ mejẽtare, ãpẽrãnojõrẽ ẽjõpeosama. Tʉ'oña'rĩ masã yai weesenojõrẽ weesama. Ĩ'atu'tisama. A'merĩ wapasama. Ãpẽrãrẽ doesama. Sajatiro weemicã, uayesama. Na tʉ'sase dia'cʉ̃rẽ weecã'sama. Na ye se'sarore wãcũsama. Na ni'cãrõ me'rã a'merĩ nimi'cãrã dʉcawatisama. 21 Ʉosepija nisama. Masãrẽ wẽjẽcõ'asama. Que'asama. Que'arã, ña'arõ weesere yʉ'rʉoquejocã'sama. Tojo nicã apeye peje a'te weronojõ weenemosama. Mʉsãrẽ todʉporopʉ ní'caronojõta werenemogʉ̃ti tja. No'o tenojõrẽ weesetigʉnojõ Õ'acʉ̃ wiogʉ nirõpʉ ʉ'mʉsepʉ wa'asome.

22 Espíritu Santu pe'e marĩrẽ sʉ'ori a'tiro weeseticã weesami. Ãpẽrãrẽ ma'isa'a. E'catise cʉosa'a. Marĩ ya ejeripõ'rãpʉ añurõ tʉ'oña'sa'a. Marĩrẽ ña'arõ weecã, uatisa'a. Ãpẽrãrẽ pajaña'sa'a. Narẽ añurõ weesa'a. Queoro, diacjʉ̃ weeme'rĩcã'sa'a. 23 "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i", ni tʉ'oña'tisa'a. Ña'arõ weesere weesĩ'rĩmirã, weetisa'a. A'te Espíritu Santu me'rã weese añuse dia'cʉ̃ ni'i. Tojo weero a'tere ne ni'cãrõ dutiro "Weeticã'ña" ni cã'mota'aro marĩ'i. 24 Marĩ Jesucristo yarã nitjĩarã, ña'arõ ʉaripeja niseti'quere du'ucã'a majã.

25 Espíritu Santu marĩrẽ Õ'acʉ̃ me'rã ninu'cũcã weemi. Tojo weerã Espíritu Santu weedutironojõta weesetiroʉa'a. 26 Marĩ "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" nise me'rã narẽ uacã weeticã'rã. "Na yʉ'rʉoro ni'i", niticã'rã. A'merĩ ʉoticã'rã.

6

Pablo a'merĩ weetamudutise ni'i

1 Acawererã, ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeogʉ apetero ña'arõ weebosami.
Cʉ̃ tojo weecã, Jesucristore añurõ ẽjõpeorãnojõ cʉ̃rẽ weetamuña.
Cʉ̃rẽ "Ña'arõ weesere du'uya", niña. Õ'acʉ̃rẽ acobojose sẽrĩdutiya.
Tere weetamurã, pajaña'se me'rã weeya. Mʉsã quẽ'rã ña'arõ weeri
nírã, mʉsã yere wãcũnʉrʉ̃ña. 2 Mʉsã ãpẽrãrẽ no'o mejẽcã wa'acã,
a'merĩ weetamuña. Tojo weerã Jesucristo dutisere queoro weerãsa'a.
3 Apetero ni'cʉ̃ "Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i", ni wãcũsami. Cʉ̃ ãpẽrã
yʉ'rʉoro nitimigʉ̃, mejõ waro wãcũma'acã'sami. Tojo nígʉ̃, cʉ̃ basuta
nisoogʉ weemi. 4 Marĩnʉcʉ̃ ¿añurõ weemiti yʉ'ʉ? nígʉ̃, marĩ weesere
beserʉa'a. Añurõ wééca be'ro "Ãpẽrã yʉ'rʉoro añurõ weeapã" nirõ
marĩrõ marĩ ye pe'ere e'catirʉa'a. 5 Marĩ ni'cãrẽrã marĩ wee'quere
Õ'acʉ̃rẽ yʉ'tirãsa'a. Tojo weerã marĩnʉcʉ̃ cʉ̃ cũu'quere weerʉa'a.
6 Mʉsã Jesucristo ye queti bu'erãrẽ weetamuña. Mʉsã cʉosere narẽ
dʉcawaaya.

7 Mʉsã a'tere masĩña. Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ bujicã'a, cʉ̃rẽ ña'arõ
weedu'tita basiowe'e. "Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ ña'arõ weecã, bu'iri da'resome",
ni wãcũticã'ña. Mʉsãrẽ queose me'rã weregʉti. Marĩ otese dʉca
otecã, marĩ ote'quenojõta pĩ'rĩ dʉcatisa'a. Marĩ weesetise quẽ'rã te
weronojõ ni'i. Marĩ weesetironojõta mejãrõta tja bocarãsa'a. 8 Ni'cʉ̃
ña'arõ ʉaripejasere weegʉnojõ ña'asere bocagʉsami. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ bu'iri
da're bajuriogʉsami. Apĩ Espíritu Santu ʉaronojõ weegʉ́ pe'e añusere
bocagʉsami. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ tiropʉ catinu'cũcʉ̃sami. 9 Tojo weerã añusere
wéérã, marĩ caributiticã'rã. Marĩ caributiticã, Õ'acʉ̃ añusere queoro
marĩrẽ o'ogʉsami. 10 Tojo weerã nipe'tirãrẽ marĩ põtẽorõ añurõ
weerã. Jesucristore ẽjõpeorã pe'ere añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãrã.

Pablo weretʉo'que ni'i

11 Mʉsãrẽ añurõ ĩ'adutigʉ pacase ojagʉti. A'te nitʉose daripʉre
yʉ'ʉ basuta oja'a. 12 Mʉsãrẽ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'adutiri
masã narẽ ãpẽrã añurõ wãcũcã ʉarã, tojo weedutisama. Marĩ
Jesucristo curusapʉ yʉ'rʉose quetire bu'ecã, judío masã marĩrẽ tu'ti,
ña'arõ weema. Na te pe'ere ʉatirã, mʉsãrẽ tojo yejecõ'adutisama.
13 Na yejecõ'adutiri masãmarĩcã nipe'tise Moisé dutisere weepe'otima.
Tojo weepe'otimirã, mʉsãrẽ yejecõ'adutima. Na a'tiro nisĩ'rĩrã, tojo
weesama. "Ʉsãta Galacia di'tacjãrãrẽ Moisé dutisere weecã weeapʉ"
nisĩ'rĩrã, tojo dutisama. 14 Yʉ'ʉ pũrĩcã na weronojõ niwe'e. Jesucristo
marĩrẽ yʉ'rʉogʉ curusapʉ wẽrĩ'que pe'ere were'e. Yʉ'ʉre "Ãpẽrã
yʉ'rʉoro nimi" niato nigʉ̃ mejẽta were'e. Yʉ'ʉ Jesucristo wẽrĩse me'rã
a'ti turicjãrã na ʉaripejasere du'ucã'wʉ̃. Yʉ'ʉ tere wãcũnʉrʉ̃we'e
majã. 15 Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'ano'se,
yejecõ'ano'tise wapamarĩ'i. Marĩ Jesucristore ẽjõpeose, tojo nicã
marĩ ña'arõ weeseti'quere dʉcayuse pũrĩcã wapati'i. 16 Nipe'tise
yʉ'ʉ bu'e'quere weesiruturãrẽ Õ'acʉ̃ na ye ejeripõ'rãrĩpʉ ejerisãjãcã
weeato. Narẽ pajaña'to. Nipe'tirã cʉ̃ yarãrẽ tojo weeato.

17 Yʉ'ʉ Jesucristo ye quetire bu'ecã, na yʉ'ʉre tãrã, cãmida're'que
wã'ña'a. Na tojo wee'que me'rã Jesucristore yʉ'ʉ da'raco'tesere ĩ'o'o.

Tojo weerã ni'cãcã me'rã ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉre caribonemoticã'to. Yʉ'ʉ bu'esere ucũ maasoonemoticã'to.
18 Marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ yʉ'ʉ acawererãrẽ weronojõ ma'i'i.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Pablo Éfesocjãrãrẽ ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo a'ti pũrĩrẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ. Apetero weegʉ Romapʉ nígʉ̃, ojagʉ ojapĩ.

A'ti pũrĩrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃ weesĩ'rĩ'caronojõta cʉ̃ ʉaritero nicã, nipe'tirãrẽ, nipe'tisere Jesucristo doca tojacã weegʉsami nisere ojacʉ niwĩ. Tojo nicã judío masã, judío masã nitirãrẽ Jesucristo me'rã ni'cã upʉta nima nisere ojacʉ niwĩ. Mʉsã weesetisere ni'cã wi'icjãrã Õ'acʉ̃ ya curuacjãrã weronojõ weeroʉa'a nisere ojacʉ niwĩ. Ña'arõ weesere cã'mota'aroʉa'a nisere ojacʉ niwĩ.

Pablo Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã Éfesopʉ nirãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo Jesucristo besecũú'cʉ ni'i. Cʉ̃ yʉ'ʉre Õ'acʉ̃ ʉa'caronojõta cʉ̃ ye quetire weredutigʉ cũuwĩ. Mʉsã Õ'acʉ̃ yarãrẽ, Éfesopʉ nirãrẽ añuduti'i. Mʉsã Jesucristore ẽjõpeonu'cũ'u.

2 Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, Jesucristo marĩ wiogʉ añurõ weeato. Mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Cristo me'rã Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ wee'que ni'i

3 Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉre e'catise o'orã. Cristo yarã niyucã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ weecʉ niwĩ. Marĩrẽ ma'ígʉ̃, nipe'tise ʉ'mʉsepʉ ejeripõ'rã cjase añusere o'ocʉ niwĩ.

4 A'ti turi weese dʉporo cʉ̃ marĩrẽ beseyutojacʉ niwĩ. Cristore ẽjõpeorã cʉ̃ yarã sãjãrãsama ni wãcũgʉ̃, tojo besecʉ niwĩ. Marĩrẽ cʉ̃ ĩ'orõpʉre añurã, bu'iri moorã niato nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. 5 Dʉporopʉ cʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, cʉ̃ põ'rã wa'arãsama, nitojacʉ niwĩ. Jesucristore ẽjõpeoato nígʉ̃ marĩrẽ tojo weecʉ niwĩ. Tere wéégʉ, cʉ̃ weesĩ'rĩ'caronojõta weecʉ niwĩ. 6 Cʉ̃ macʉ̃ cʉ̃ ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ me'rã marĩrẽ añurõ weecʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃ marĩrẽ añurõ wee'quere wãcũrã, cʉ̃rẽ e'catipeonu'cũ'u. 7-8 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ʉpʉtʉ ma'ígʉ̃, cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ocʉ niwĩ. Cʉ̃ curusapʉ wẽrĩse me'rã, cʉ̃ ye dí o'mabʉrose me'rã marĩ ña'arõ wee'que wapare wapayecʉ niwĩ. Te me'rã Õ'acʉ̃ marĩ ña'arõ wee'quere acobojocʉ niwĩ. Marĩrẽ añurõ wéégʉ, tojo weecʉ niwĩ. Cʉ̃ marĩrẽ añurõ weesere masĩato nígʉ̃ masĩsere, tʉ'omasĩsere marĩrẽ o'oyʉ'rʉmajãcʉ niwĩ. 9 Marĩrẽ cʉ̃ weesĩ'rĩ'que, todʉporo masĩno'ña marĩ'quere masĩcã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristo wẽrĩse me'rã cʉ̃ yarãrẽ “Añurõ weetu'ajanʉ'cõgʉ̃ti” ní'quere masĩcã weecʉ niwĩ. 10 A'ti ʉmʉco pe'ticã, nipe'tise Õ'acʉ̃ “A'tiro wa'arosa'a” ní'caronojõta wa'arosa'a. Tojo wa'acã, cʉ̃ ʉa'caronojõta weegʉsami. A'tiro weegʉsami. Cʉ̃ nipe'tirã ʉ'mʉsepʉ nirã, a'ti nucũcãpʉ nirãrẽ Cristore na dʉpoá sõrõgʉ̃sami.

11 Õ'acʉ̃ marĩrẽ Jesucristo me'rã ni'cãrõ me'rã nidutigʉ dʉporopʉ beseyucʉ niwĩ. Marĩrẽ cʉ̃ “O'ogʉti” ní'quere ñe'edutigʉ tojo weecʉ niwĩ. A'te nipe'tise cʉ̃ “Weegʉti” nise cʉ̃ wãcũyu'quepʉ ni'i. Cʉ̃ nipe'tise añutʉ'sa'a nisere weesami. 12 Cʉ̃ a'tiro wéégʉ, ʉ̃sã Cristore

ẽjõpeomʉ'tãrãrẽ añurõ weecã ʉagʉ besecʉ niwĩ. Ʉsã añurõ weese me'rã masã cʉ̃ Õ'acʉ̃ nise pacare añurõ wãcũato nígʉ̃ tojo besecʉ niwĩ. 13 Cristo curusapʉ wẽrĩ'que me'rã mʉsã quẽ'rã Õ'acʉ̃ yarã wa'awʉ. Mʉsã diacjʉ̃ cjase Cristo ye quetire tʉ'orã, cʉ̃rẽ ẽjõpeowʉ. Cʉ̃ ye queti a'tiro ni'i. Marĩ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ ẽjõpeocã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ yarã tojacã weecʉ niwĩ. Yarã nima nisere ĩ'osĩ'rĩgʉ̃, mʉsãrẽ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Espíritu Santu Õ'acʉ̃ "Mʉsãrẽ o'ógʉti" ní'cʉta nimi. 14 Õ'acʉ̃ Espíritu Santure marĩrẽ o'otojacʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ masĩ'i. Diacjʉ̃ta nipe'tise cʉ̃ "O'ogʉti" ní'quere o'ogʉsami. Cʉ̃ o'oatjere yucuerã wee'e. Cʉ̃ yarã nipe'tirã ña'arõ weeseti nimi'cãrãrẽ yʉ'rʉwetipe'ticã weegʉsami. Tojo wééca be'ro cʉ̃ "O'ogʉti" ní'quere o'ogʉsami. Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, masã Õ'acʉ̃rẽ "Añubutiagʉ nimi", nirãsama.

Pablo Éfesocjãrãrẽ sẽrĩbosase ni'i

15-16 Yʉ'ʉ mʉsã añurõ weesere masĩ'i. Mʉsã marĩ wiogʉ Jesure ẽjõpeo'o. Tojo nicã nipe'tirã Õ'acʉ̃ yarãrẽ ma'i'i. Mʉsã tojo weecã wãcũgʉ̃, yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosasetirinʉcʉ̃ cʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũ'u. 17 Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉ añubutiagʉ nimi. Cʉ̃rẽ mʉsã ye niatjere a'tiro sẽrĩbosa'a: "Õ'acʉ̃, Espíritu Santu tʉ'omasĩse o'oato narẽ. Mʉ'ʉ ye cjasere añurõ ĩ'oato. Nemorõ mʉ'ʉrẽ masĩdutigʉ tojo weeato. 18 Õ'acʉ̃, na tʉ'oña'rõpʉ mʉ'ʉ ye cjasere masĩcã weeya. Mʉ'ʉ narẽ añurõ weesĩ'rĩgʉ̃ besecʉ niwʉ̃. Nipe'tirã mʉ'ʉ yarãrẽ añubutiasere o'ogʉsa'a. A'tere narẽ añurõ masĩcã weeya. 19-20 Mʉ'ʉ tutuayʉ'rʉgʉ ni'i. Mʉ'ʉ tutuase ne pe'tisome. Te me'rã ʉ̃sã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ dʉcayugʉ wee'e. Mʉ'ʉ tojo weesere narẽ masĩcã weeya", ni sẽrĩbosa'a. Õ'acʉ̃ tutuase a'tiro ni'i. Cʉ̃, cʉ̃ tutuase me'rã Cristo wẽrĩ'cʉpʉre masãcã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ masãmʉjãáca be'ro cʉ̃rẽ cʉ̃ tiro ʉ'mʉsepʉ wiogʉ dujiri cũmurõ diacjʉ̃ pe'e dʉpocʉ niwĩ. Cʉ̃ tutuase me'rãta cʉ̃ ʉaronojõ marĩrẽ dʉcayugʉ weemi. 21 Õ'acʉ̃ Cristore a'tiro weecʉ niwĩ. Nipe'tirã a'ti nucũcãpʉ nirã̃, ʉ'mʉsepʉ nirã̃, na wiorãrẽ, no'o ãpẽrãrẽ dutirãnojõrẽ na bu'ipʉ tojacã weecʉ niwĩ. A'ti ʉmʉcopʉ, ape ʉmʉcopʉre tojota weenu'cũcʉ̃sami. 22 Õ'acʉ̃ nipe'tisere, nipe'tirãrẽ Cristo doca tojacã weecʉ niwĩ. Tojo nicã nipe'tirã Cristore ẽjõpeose cururicjãrã dʉpoá sõrõcʉ niwĩ. 23 Nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeose cururicjãrã ni'cã curua nima. Ti curuacjãrã cʉ̃ upʉ weronojõ nima. Tojo nicã Jesucristota nipe'tiropʉ nibi'acã'sami. Cʉ̃rẽ ẽjõpeose cururicjãrã cʉ̃ ʉaro weemasĩma. Tojo weero narẽ añurõ weemasĩse dʉ'sawe'e.

2

Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃ yʉ'rʉo'que ni'i

1 Todʉporopʉ Cristore ẽjõpeose dʉporo mʉsã ña'arõ weecãrã niwʉ̃. Mʉsã ña'arõ wee'que bu'iri Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre wẽrĩ'cãrã weronojõ nicãrã niwʉ̃. 2 Ãpẽrã a'ti turicjãrã weronojõ ña'arõ weenu'cũcãrã niwʉ̃. Wãtĩa wiogʉ ʉaronojõ weecãrã niwʉ̃. Cʉ̃ a'ti turicjãrã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ dutigʉ nimi. 3 Todʉporo marĩ nipe'tirã tojota ña'arõ weenu'cũwʉ̃. Ña'arõ weesĩ'rĩsere ʉaripejawʉ. Marĩ no'o

ʉaro weesĩ'rĩsenojõrẽ, ña'arõ wãcũsenojõrẽ weewʉ. Tojo weerã marĩ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ bu'iri da'reno'bopã. Ãpẽrãrẽ pecame'epʉ cõ'a, bu'iri da'rero weronojõ da'reno'bopã. 4 Cʉ̃ pe'e marĩrẽ ʉpʉtʉ ma'ígʉ̃, pajaña'se cʉoyʉ'rʉawĩ. 5 Marĩ ña'arõ wee'que bu'iri Õ'acʉ̃ marĩrẽ "Wẽrĩ'cãrã weronojõ nima", ni ĩ'awĩ. Cristore ẽjõpeoca be'ro marĩrẽ "Cristo me'rã ni'cãrõ me'rã nima", ni ĩ'asami. Cʉ̃ Cristore masõ'caronojõta marĩ quẽ'rãrẽ catise pe'titisere o'ocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ marĩrẽ pajaña'gʉ̃, ña'arã nimi'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. 6 Õ'acʉ̃ Jesucristore masõcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ masõ'caronojõta marĩ Jesucristo yarãrẽ masãmʉjãa'cãrã weronojõ weecʉ niwĩ. Jesucristo ʉ'mʉsepʉ wiogʉ dujiri cũmurõ dujironojõta marĩrẽ cʉ̃ me'rãta tja ʉ'mʉsepʉ dujiyutojarã weronojõ nicã weecʉ niwĩ. Ña'arõ nisetise me'rã nisome majã. 7 Jesucristo cʉ̃ wẽrĩbosa'que me'rã marĩrẽ ma'isere, cʉ̃ añubutiaro weesere ĩ'ocʉ niwĩ. Be'ropʉ nipe'tirãrẽ tere masĩcã ʉagʉ tojo weecʉ niwĩ. 8 A'tiro ni'i. Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã Õ'acʉ̃ añurõ weese me'rã yʉ'rʉwʉ. Te marĩ basu wee'que mejẽta ni'i. Õ'acʉ̃ pe'e marĩrẽ yʉ'rʉowĩ. 9 Marĩ añurõ weesere ĩ'agʉ̃ mejẽta yʉ'rʉowĩ. Tojo weegʉ ne ni'cʉ̃ "Yʉ'ʉ añurõ wee'que wapa Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre yʉ'rʉowĩ", nita basiowe'e. 10 A'tiro ni'i. Marĩ cʉ̃ wee'cãrã ni'i. Jesucristo ya curuacjãrã nidutigʉ tojo weecʉ niwĩ. Dʉporopʉ marĩ añurõ weeatjere wãcũyutojacʉ niwĩ. Tere añurõ weedutigʉ marĩrẽ Jesucristo yarã wa'acã weecʉ niwĩ.

Marĩ Jesucristo me'rã añurõ nicã'a nise ni'i

11 Mʉsã todʉporopʉ niseti'quere wãcũña. Mʉsã judío masã niwe'e. Tojo weerã judío masã õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'arã, a'tiro nisama mʉsãrẽ: "Na yejecõ'ano'ña marĩrã nima." Na basu pe'e "Ʉsã yejecõ'ano'cãrã Õ'acʉ̃ yarã ni'i", nimisama. Mʉsã pe'ere "Õ'acʉ̃ yarã nitima", nisama. Tojo weese upʉpʉ weese dia'cʉ̃ ni'i. Tojo weese masãrẽ Õ'acʉ̃ yarã wa'acã weewe'e. 12 Titapʉre mʉsã ẽjõpeose dʉporo Cristore moocãrã niwʉ̃. Mʉsã Õ'acʉ̃ yarã Israe curuacjãrã me'rã niticãrã niwʉ̃. Õ'acʉ̃ Israe curuacjãrãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: "Narẽ añurõ weegʉti. Na wiogʉ nigʉ̃ti. Yarã nirãsama", nicʉ niwĩ. Mʉsã pe'ere tojo niticʉ niwĩ. Mʉsã Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ yʉ'rʉogʉsami nisere masĩticãrã niwʉ̃. Õ'acʉ̃rẽ moocãrã niwʉ̃. 13 Ni'cãrõacã pũrĩcãrẽ mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã ni'i. Tojo weerã todʉporopʉ cʉ̃rẽ masĩtimi'cãrã cʉ̃ yarã wa'acãrã niwʉ̃. Cristo cʉ̃ wẽrĩse, cʉ̃ dí o'mabʉrose me'rã mʉsãrẽ cʉ̃ yarã wa'acã weecʉ niwĩ. 14 Cristo nimi marĩrẽ ejerisãjãsere o'ogʉ. Cʉ̃ta marĩrẽ judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ ni'cã curuacjãrã wa'acã weecʉ niwĩ. Marĩ a'merĩ ĩ'asĩ'rĩtimi'quere du'ucã weecʉ niwĩ. 15 Cʉ̃ wẽrĩse me'rã Moisé duti'quere wéérã, ne ni'cʉ̃ yʉ'rʉwetimasĩtimi nisere masĩcã weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ Cristo pʉa curua nimi'cãrãrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeocã ĩ'agʉ̃, ni'cã curuata weecʉ niwĩ. Tojo weese me'rã marĩrẽ añurõ ni'cãrõ me'rã niseticã weecʉ niwĩ. 16 Cʉ̃ curusapʉ wẽrĩse me'rã marĩrẽ judío masãrẽ, judío masã nitirã me'rã a'merĩ marĩ pe'sutisere du'ucã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rãta tja marĩ pʉa curua nimi'cãrãrẽ ni'cã curua weecʉ niwĩ. Tojo nicã te me'rãta Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre marĩrẽ añurã wa'acã weecʉ niwĩ.

17 Cristo a'ti nucũcãpʉ a'tigʉ, “Õ'acʉ̃ masã me'rã añurõ nisetisere
apogʉ a'tiwʉ”, ni werecʉ niwĩ. Ʉsã judío masã Õ'acʉ̃ yere masĩ'cãrãrẽ
werecʉ niwĩ. Tojo nicã mʉsã quẽ'rã judío masã nitirã, Õ'acʉ̃ yere
masĩti'cãrãrẽ te quetire werecʉ niwĩ. 18 A'tiro ni'i. Jesucristo wẽrĩse
me'rã marĩ judío masã, judío masã nitirã nipe'tirã marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ
sẽrĩmasĩ'i. Cʉ̃rẽ ẽjõpeo, masĩta basio'o. Cʉ̃ tiropʉ wa'amasĩ'i.
Espíritu Santu ni'cʉ̃ nigʉ́ cʉ̃ weetamuse me'rã tojo weeta basio'o.
19 Tojo weerã mʉsã judío masã nitirã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre apesecjãrã
sijari masã weronojõ niwe'e. Õ'acʉ̃rẽ masĩtirã weronojõ niwe'e.
A'tiro pe'e ni'i. Judío masã Cristore ẽjõpeorã weronojõta Õ'acʉ̃ ya
curuacjãrã ni'i. Nipe'tirã Cristore ẽjõpeorã me'rã ni'cʉ̃ põ'rã, Õ'acʉ̃
põ'rã ni'i. 20 Marĩ nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã ni'cã wi'i yééca wi'ijo
weronojõ ni'i. Ti wi'i yeenʉ'cã'que a'tiro ni'i. Jesucristo besecʉ̃ú'cãrã,
tojo nicã Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiari masã mʉsãrẽ ne waro
bu'edʉ'pocʉ̃ticãrã niwã. Tere tʉ'orã, ẽjõpeocãrã niwʉ̃. Na ne waro
yeenʉ'cãcaga ʉ̃tãgã weronojõ Jesucristo nimi. 21 Yeenʉ'cãcaga ʉ̃tãgã
me'rã nipe'tise ti wi'i cjase queoro ninu'cũcã'a. Nipe'tise apeye
ʉ̃tãpaga tiga yeenʉ'cãcaga ʉ̃tãgã me'rã yee a'mesʉ'ono'o. Queoro
tiga me'rã añurõ yeeturiamʉjãno'o. Tojo weronojõ Cristo marĩ cʉ̃rẽ
ẽjõpeocã, ãpẽrã todʉporo ẽjõpeorã me'rã añurõ a'mesʉ'acã weemi.
Ãpẽrã cʉ̃rẽ ẽjõpeowã'cãcã, cʉ́ta tja marĩ nipe'tirãrẽ ni'cã curua,
pajiri curua wa'acã weemi. Ãpẽrã marĩ nipe'tirãrẽ ĩ'arã, wiopesase
me'rã “Õ'acʉ̃ ya curua ni'i”, nirãsama. 22 Mʉsã quẽ'rã judío masã
nitirã ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã me'rã a'mesʉ'a, Õ'acʉ̃ ya curuacjãrã
toja'a. Õ'acʉ̃ Espíritu Santu me'rã mʉsãpʉre nimi.

3

Pablo “Judío masã nitirãrẽ bu'edutigʉ cũuno'wʉ̃” ní'que ni'i

1 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'ígʉ̃, añurõ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weesere wãcũgʉ̃,
cʉ̃rẽ e'catipeo'o. Yʉ'ʉ Pablo mʉsã judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye
quetire werese wapa, bu'iri da'reri wi'ipʉ ni'i. 2 Mʉsã masĩsa'a, Õ'acʉ̃
mʉsãrẽ pajaña'gʉ̃, añurõ weesĩ'rĩgʉ̃, yʉ'ʉre a'tiro weredutiwĩ. Judío
masã nitirã quẽ'rãrẽ yʉ'rʉomi nisere weredutiwĩ. 3 Õ'acʉ̃ todʉporopʉ
masĩno'ña marĩ'que quetire yʉ'ʉre bajuyoropʉ ĩ'owĩ. Tere “Judío
masã nitirãrẽ añurõ weegʉti” ní'quere yʉ'ʉre masĩcã weewĩ. Yʉ'ʉ
mʉsãrẽ a'te dʉporo pejetipawa ojatojapʉ. 4 Mʉsã tere bu'érã, yʉ'ʉre
“Cristo ye queti, todʉporo masĩno'ña marĩ'que quetire cʉ̃ masĩmi”,
nirãsa'a. 5 Dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ judío masã nitirãrẽ ñe'egʉ̃sami nisere
masĩticãrã niwã. Ni'cãrõacã pũrĩcãrẽ Espíritu Santu me'rã cʉ̃ yarã, cʉ̃
besecʉ̃ú'cãrãrẽ weremi. Tojo nicã tere cʉ̃ wereduti'quere wereturiari
masãrẽ weremi. 6 Te todʉporo masĩno'ña marĩ'que queti a'tiro ni'i.
Judío masã nitirã Jesucristore ẽjõpeorã, judío masã weronojõ Õ'acʉ̃
põ'rã sãjãrʉ̃sama. Na quẽ'rã cʉ̃ o'oatjere ñe'erãsama. Na pʉa curua
nimi'cãrã ni'cã curua nirãsama. Õ'acʉ̃ “Judío masãrẽ Jesucristo me'rã
añurõ weegʉti”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo ní'quere judío masã nitirã quẽ'rãrẽ
weegʉsami.

7 A'te quetire Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre weredutigʉ cũuwĩ. Yʉ'ʉ ña'agʉ̃ nimicã,
yʉ'ʉre añurõ wéégʉ, cʉ̃ tutuaro me'rã tojo cũuwĩ. 8 Yʉ'ʉta mejõ
nigʉ̃ waro nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã docapʉ tʉ'oña'a. Tojo nimicã,
yʉ'ʉre añurõ weesĩ'rĩgʉ̃, a'tiro weecʉ niwĩ. Judío masã nitirãrẽ
cʉ̃ bese'cʉ Cristo ye añuse quetire weredutiwĩ. Te queti a'tiro ni'i.
Õ'acʉ̃ Jesucristo me'rã añubutiasere marĩrẽ weemi. Te añusere marĩ
wãcũpõtẽowe'e. 9 Apeyere Õ'acʉ̃ nipe'tirã te queti todʉporocjãrã
masĩti'quere masĩato nígʉ̃ yʉ'ʉre o'ówĩ. Cʉ̃ nipe'tisere wee'cʉ te
quetire maata wereticʉ niwĩ. Te queti cʉ̃ ne waro wãcũyu'que a'tiro
ni'i. “Judío masã nitirã judío masã weronojõ Õ'acʉ̃ põ'rã nirãsama”
ní'que ni'i. 10 Tojo weero ni'cãrõacãrẽ Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã
me'rã a'tiro wa'a'a. Na peje cururi nimi'cãrã ni'cã curua wa'acã ĩ'arã,
ʉ'mʉsecjãrã wiorã, tojo nicã wãtĩ yarã tutuarã a'tiro nisama: “Õ'acʉ̃
masĩyʉ'rʉami. Añubutiaro wãcũse cʉomi”, nisama. 11 Ne waropʉ
Õ'acʉ̃ “Tojota peje cururicjãrãrẽ ni'cã curua wa'acã weeyapatigʉti”,
nicʉ niwĩ. Cʉ̃ ní'caronojõta Jesucristo marĩ wiogʉ me'rã queoro
wa'acã weecʉ niwĩ. 12 Cristo me'rã marĩ Õ'acʉ̃rẽ masĩta basio'o.
Jesucristore ẽjõpeotjĩarã, uiro marĩrõ “Marĩrẽ ñe'egʉ̃sami”, ni'i. Cʉ̃rẽ
sẽrĩmasĩ'i. 13 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ were'que bu'iri pi'eti'i. Mʉsãrẽ a'tiro weecã
ʉa'a. Yʉ'ʉ pi'etisere wãcũrã, bʉjawetiticã'ña. Pi'etigʉ, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ
añurõ wee'quere ãpẽrãrẽ wãcũcã wee'e.

Cristo masãrẽ ma'isere masĩato nígʉ̃, Pablo sẽrĩbosase ni'i

14 Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉre e'catipeo'o. Mʉsã judío masã
nitirãrẽ añurõ weesere wãcũgʉ̃, tojo wee'e. 15 Õ'acʉ̃ta pacʉ nimʉ'tã'cʉ
nimi. Cʉ̃ me'rã pacʉ nise nʉ'cã'a. Cʉ̃ nipe'tise cururicjãrã ʉ'mʉsepʉ
nirã̃, a'ti nucũcãpʉ nirã̃ ni'cãrõ me'rã niseticã weecʉ niwĩ. 16 Marĩ
pacʉre mʉsã ye niatjere sẽrĩbosa'a. Cʉ̃ añubutiagʉ, tutuayʉ'rʉgʉ
nimi. Cʉ̃ Espíritu Santu mʉsãrẽ wãcũtutuacã weegʉsami. 17 Mʉsã
Cristore ẽjõpeo, nemorõ cʉ̃ me'rã añurõ niato nígʉ̃ sẽrĩbosa'a.
Apeyema, mʉsã Cristore, tojo nicã ãpẽrãrẽ añurõ ma'icã ʉagʉ
sẽrĩbosa'a. 18 Mʉsã nipe'tirã Õ'acʉ̃ yarã me'rã Jesucristo marĩrẽ
ma'iyʉ'rʉnʉ'cãsere masĩdutigʉ sẽrĩbosa'a. Cʉ̃ nipe'tirã masãrẽ ʉpʉtʉ
waro ma'imi. Wiorã, mejõ nirã, nipe'tirãpʉreta ma'inu'cũcã'mi. Cʉ̃
ma'ise ne pe'tisome. 19 Mʉsãrẽ cʉ̃ ma'isere masĩdutigʉ sẽrĩbosa'a. Cʉ̃
ma'isere wãcũpõtẽomasĩtisa'a. Te, cʉ̃ ma'isere masĩrã, cʉ̃ weronojõ
añurã, ña'ase moorã nirãsa'a. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ cʉoyʉ'rʉarãsa'a.

20 Nipe'tirã “Õ'acʉ̃rẽ añuyʉ'rʉami”, niato. Cʉ̃ nipe'tise marĩ
sẽrĩse yʉ'rʉoro o'osami. Marĩ wãcũ'que nemorõ o'omasĩsami. Cʉ̃
tutuaro me'rã marĩrẽ tojo weemasĩsami. 21 Tojo weerã Õ'acʉ̃ marĩ
Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ añurõ weecã ĩ'arã, nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ
e'catipeonu'cũcã'to. Tojo nicã Jesucristo masãpʉre weesere ĩ'arã,
tojota weeato. A'tocaterocjãrã, be'rocjãrã quẽ'rã tojota Õ'acʉ̃rẽ
e'catipeonu'cũcã'to.

Tojota wa'arosa'a.

4

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ni'cãrõ me'rã nisetiduti'que ni'i

1 Yʉ'ʉ marĩ wiogʉ ye quetire werese wapa, bu'iri da'reri wi'ipʉ
ni'i. Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuaro me'rã marĩrẽ añurõ weecʉ niwĩ. Tere wãcũgʉ̃,
mʉsãrẽ a'tiro weecã ʉa'a. Mʉsã Õ'acʉ̃ bese'cãrã weronojõta añurõ
weesetiya. 2 Ne ni'cʉ̃ "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i", ni wãcũticã'ña. Nitu'tiro
marĩrõ queoro weeya. Mʉsãrẽ ña'arõ, mejẽcã weecã, wãcũtutuaya.
Ãpẽrãrẽ ma'írã, queoro weeticã ĩ'arã, tojo tʉ'oña'cã'ña. 3 Espíritu
Santu mʉsãrẽ ni'cãrõ me'rã niseticã weemi. Mʉsã ni'cãrõ me'rã añurõ
nisetirãti nírã, a'merĩ acobojoya. A'merĩ añurõ wejepeo, cumuca
marĩrõ niña. 4 Marĩ ni'cã curuacjãrã ni'i. Espíritu Santu ni'cʉ̃ nigʉ̃́,
marĩ nipe'tirãpʉre nimi. Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ wa'adutigʉ marĩ nipe'tirãrẽ
beseyucʉ niwĩ. 5 Marĩ wiogʉ Jesucristo ni'cʉ̃ta nimi. Marĩ nipe'tirã
cʉ̃rẽ ni'cãrõnojõ ẽjõpeo'o. Jesucristore sirutusere ĩ'orã, marĩ nipe'tirã
wãmeyeno'o. 6 Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ ni'cʉ̃ta nimi. Cʉ̃ marĩ nipe'tirã wiogʉ
nimi. Cʉ̃, cʉ̃ yarã me'rã cʉ̃ ye cjasere weemi. Cʉ̃ yarã nipe'tirãpʉre
nimi.
7 Tojo nimicã, Cristo marĩrẽ, marĩnʉcʉ̃rẽ Espíritu Santu me'rã
weemasĩsere o'ocʉ niwĩ. 8 Tojo weero Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ
oja'caronojõta ni'i. A'tiro ojano'wʉ̃:

Cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ mʉjãase dʉporo cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã weecʉ
niwĩ.

Cʉ̃ mʉjãáca be'ro masãrẽ Espíritu Santu me'rã weemasĩsere o'ocʉ
niwĩ.

9 Cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ mʉjãasere ucũrã, cʉ̃ topʉ mʉjãati dʉporo a'ti di'tapʉ
dijaticʉ niwĩ yujupʉ, nirã wee'e. Dijati, a'topʉ nicʉ niwĩ. 10 Cʉ̃́ta
tja a'ti di'tapʉ ní'cʉ ʉ'mʉse añubutiaropʉ Õ'acʉ̃ nirõpʉ mʉjãacʉ
niwĩ. Tojo weegʉ nipe'tiropʉ dutimasĩmi. 11 Jesucristo cʉ̃ yarãrẽ,
nánʉcʉ̃rẽ Espíritu Santu me'rã weemasĩsere o'ocʉ niwĩ. Ni'cãrẽrãrẽ
besecũú, cʉ̃ ye queti wererã sãjãcã weecʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ Õ'acʉ̃
cʉ̃ ucũse tʉ'o'quere wereturiarã sãjãcã weecʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ, cʉ̃
masãrẽ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉwetise quetire werecusiari
masã sõrõcʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ, Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori bu'edutigʉ
cũucʉ niwĩ. 12 Tojo wee cʉ̃ yarãrẽ cʉ̃ ye cjasere da'rato nígʉ̃ tojo
weecʉ niwĩ. Cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ cʉ̃ ʉaro weenemoato nígʉ̃ tojo
weemasĩsere o'ocʉ niwĩ. 13 Tere wee, marĩ a'merĩ weetamurã,
Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ nemorõ ẽjõpeonemorãsa'a. Cʉ̃rẽ añurõ masĩrãsa'a.
Tojo nicã Õ'acʉ̃ ʉaronojõta queoro weemasĩnemorãsa'a. Õ'acʉ̃
bese'cʉ Cristo nipe'tisere añurõ nisetic ʉ niwĩ. Marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeori
curuacjãrã quẽ'rã cʉ̃ weronojõta nisetirãsa'a. 14 Tojo weerã wĩ'marã
weronojõ dʉcayumʉjãrã nisome. Nipe'tisetiri ma'ma bu'esere tʉ'orã,
na'irõ dʉcayumʉjãsome. Nisoome'rĩrĩ masã marĩrẽ mejẽcã ẽjõpeocã
weesome. 15 A'tiro pe'e bʉcʉrã weronojõ weerãsa'a. Diacjʉ̃ a'merĩ
ma'i, ucũrãsa'a. Siape me'rã diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeotu'ajanʉ'cõrãsa'a.
Tojo nicã, ãpẽrãrẽ wereyapada'reorãsa'a. Nipe'tise no'o marĩ weesere
Cristo me'rã nírã, cʉ̃ ʉaro weenemorãsa'a. Cʉ̃́ta nimi cʉ̃rẽ ẽjõpeori
curuacjãrã dʉpoá. 16 Tojo dʉpoá nígʉ̃, marĩrẽ queoro a'mesʉ'acã
weemi. Marĩ upʉ peje dʉcawatimirõ, ni'cã upʉta ni'i. A'te weronojõ
marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ ni'cã curuata cʉ̃ me'rã ni'cãrõ me'rã nicã weemi.
Marĩ ẽjõpeorãnʉcʉ̃ a'merĩ weetamurã, siape me'rã weetamuwã'cã,
a'merĩ ma'itu'ajanʉ'cõrãsa'a.

Jesucristo me'rã ma'ma weesetisere boca'que ni'i

17 Marĩ wiogʉ dutiro me'rã mʉsãrẽ a'tiro weeduti'i. Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ
masĩtirã weronojõ weeticã'ña. Todʉporopʉ weeseti'quenojõrẽ weet-
icã'ña. Õ'acʉ̃rẽ masĩtirã no'o ʉaro wãcũ, weema'acã'sama. 18 Na
tʉ'omasĩtima. Na'itĩ'arõpʉ nirã weronojõ nima. Õ'acʉ masãrẽ
añurõ weesere masĩtima. Õ'acʉ yere wãcũsĩ'rĩtirã, tʉ'omasĩtirã
weronojõ nima. Tojo weerã Õ'acʉ̃ tiropʉ catinu'cũsome. 19 Na ña'arõ
weesetisere ne bopoyatima. Na no'o ʉaro ña'arõ weebajaque'atima.
Na weetʉ'sase, nipe'tise ña'asere weema. Na weesere "¿Añumitito?"
ni wãcũtima. 20 Mʉsã pũrĩcãrẽ Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ tojo weesere wee-
dutiticʉ niwĩ. 21 Mʉsã queorota cʉ̃ ye quetire tʉ'orã, masĩsa'a. Cʉ̃rẽ
ẽjõpeorã weesetisere Jesú bu'e'quere masĩsa'a. 22 Mʉsã todʉporopʉ
weeseti'quema du'ucã'ña majã. Mʉsã "Ña'arõ ʉaripejasere wéérã,
e'catirãsa'a", ni wãcũmipã. Niwe'e. Tojo weese mʉsãrẽ dojorẽpã.
23 Mʉsã mejẽcã wãcũsere dʉcayuroʉa'a. 24 Õ'acʉ̃ ʉaronojõta ma'ma
weesetisere weeya. A'tiro wéérã, ãpẽrãrẽ mʉsã queoro weerãsa'a.
Tojo nicã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre añurã nirãsa'a.

25 Tojo weerã a'merĩ nisoosere du'ucã'ña. Marĩ nipe'tirã Jesucristore
ẽjõpeori curuacjãrã ni'i. Te ye bu'iri a'merĩ diacjʉ̃ ucũrõʉa'a.

26 Mʉsã uarã, ña'arõ weeticã'ña. Uana'iaticã'ña. 27 Wãtĩ mʉsãrẽ
uadojacã weesĩ'rĩsere cã'mota'aya.

28 Todʉporopʉ yajapo'cʉ yajanemoticã'to majã. Yajaronojõ o'ogʉ,
da'rato. Tojo weegʉ cʉ̃ basu quẽ'rã cʉogʉsami. Cʉ̃ da'ra'que wapa
me'rã pajasecʉorã quẽ'rãrẽ weetamumasĩgʉ̃sami.

29 Ña'asere ucũticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Añuse, no'o masãrẽ
weetamusenojõ pe'ere ucũña. Tojo wéérã, mʉsã ucũse tʉ'orãrẽ añurõ
weerãsa'a. 30 Nipe'tise ña'arõ weesere weeticã'ña. Espíritu Santure
bʉjaweticã weeticã'ña. Õ'acʉ̃ Espíritu Santure o'ose me'rã mʉsã
"Õ'acʉ̃ yarã nima", nino'o. Tojo weerã mʉsã masĩ'i, Jesucristo a'ticãpʉ
Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ yʉ'rʉobutiagʉsami.

31 Nipe'tise a'merĩ ña'arõ tʉ'oña'sere, pũrĩrõ ucũsere,
uayʉ'rʉmajãsere, a'metu'tise, uarã caricũsere, tojo nicã ãpẽrãrẽ
ña'arõ ucũse quẽ'rãrẽ du'ucã'ña. Ne ni'cʉ̃rẽ ĩ'atu'titicã'ña. 32 A'tiro
pe'e weeya. A'merĩ añurõ weetamu, pajaña'ña. Õ'acʉ̃ Cristo me'rã
mʉsãrẽ acobojo'caronojõta mʉsã quẽ'rã a'merĩ acobojoya.

5

"Õ'acʉ̃ põ'rãrẽ a'tiro nisetiroʉa'a" ní'que ni'i

1 Mʉsã Õ'acʉ̃ põ'rã cʉ̃ mairã ni'i. Tojo weerã cʉ̃ weronojõ
weeya. 2 Jesucristo marĩrẽ ma'i'caronojõta a'merĩ ma'inu'cũcã'ña.
Cʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, wẽrĩbosacʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩbosa'que judío masã
oveja wĩ'magʉ̃rẽ wẽjẽ, Õ'acʉ̃rẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeo'caro weronojõ ni'i.
Õ'acʉ̃ na ʉ̃jʉ̃amorõcã, tʉ'sacʉ niwĩ. Te weronojõ Jesucristo marĩrẽ
wẽrĩbosa'quere tʉ'sacʉ niwĩ.

3 Mʉsã Õ'acʉ̃ yarã nitoja'a. Tojo weerã mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ,
marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ ne a'metãrãbajaque'atiticã'ña. Nipe'tise no'o
ña'arõ weesere, ña'arõ wãcũsere weeticã'ña. Tojo nicã ãpẽrã yere
ʉaripejaticã'ña. Ne cã'rõ ña'arõ weesere wãcũticã'ña. 4 Ña'asere

ucũ bujicã'ticã'ña. No'o ʉaro ucũma'aticã'ña. Tojo weese queoro niwe'e. Tojo weronojõ o'orã, a'tiro pe'e weeya. Õ'acʉ̃ añurõ weesere a'merĩ ucũ, cʉ̃rẽ e'catise o'oya. 5 Mʉsã masĩtojasa'a. No'o ʉaro a'metãrãbajaque'atirãnojõ Jesucristo yarã nitima. Õ'acʉ̃ nirõpʉ wa'asome. Mejãrõta tja ña'asere weegʉ́, tojo nicã a'ti ʉmʉco cjase ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ quẽ'rã cʉ̃ tiropʉ wa'asome. A'ti ʉmʉco cjase ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãse Õ'acʉ̃ mejẽtare ẽjõpeose ni'i. 6 Tʉ'omasĩña. Õ'acʉ̃ te ña'ase weerãrẽ cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ pecame'epʉ bu'iri da'regʉsami. Na ña'arõ weesere "Añuse ni'i", nibosama. Na tojo ucũmaasoosere ne ẽjõpeoticã'ña. 7 Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ na ña'arõ weesere ne cã'rõ bu'ipejatamuticã'ña.

8 Mʉsã todʉporopʉre ña'arõ weesetirã, na'itĩ'arõpʉ weronojõ nicãrã niwʉ̃. Õ'acʉ̃rẽ masĩticãrã niwʉ̃. Ni'cãrõacã pũrĩcãrẽ marĩ wiogʉ yarã nírã, bo'reyuropʉ nírã weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ ye cjasere masĩ'i. Cʉ̃ yarã weronojõ weesetiya. 9 Marĩ bo'reyuropʉ nírã, ãpẽrãrẽ añurõ wee'e. Tojo nicã weesoose marĩrõ Õ'acʉ̃ ʉaronojõ queoro wee'e. 10 Nipe'tise mʉsã weesenojõrẽ "¿Marĩ wiogʉ e'catigʉsari?" ni wãcũña. 11 Jesucristore ẽjõpeotirã na'itĩ'arõpʉ nírã weronojõ nisama. Na no'o ʉaro weema'asama. Mʉsã na weronojõ weeticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Na weesere "Ña'ase Õ'acʉ̃ weedutitise ni'i" ni, bajuyoropʉ ĩ'oña. 12 Na ya'yioropʉ ña'arõ weesere marĩ ucũcã, bopoyo ni'i. 13 Bo'reyuropʉre nipe'tise baju'u. Marĩ na ña'arõ wee'quere ña'a ni'i nírã, bajuyoropʉ ĩ'o'o. Tojo weecã, na ña'arõ weesere masĩsama. Masĩrã, na quẽ'rã dʉcayubosama. 14 Tojo weero Jesucristore ẽjõpeotirãrẽ a'tiro ucũno'o: Mʉ'ʉ cãrĩgʉ̃, tʉ'omasĩtigʉ weronojõ ni'i.

Wã'cãña.

Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre wẽrĩ'cʉ weronojõ ni'i.

Tojo nimigʉ̃, masãña.

Tʉ'omasĩña.

Cristo Õ'acʉ̃ bese'cʉ mʉsãrẽ bo'reyuropʉ nirãrẽ weronojõ weegʉsami, nino'o.

15 Tojo weerã mʉsã weesere añurõ wãcũcasanʉ'cõña. Õ'acʉ̃ yere masĩtirã weronojõ niticã'ña. Cʉ̃ yere masĩrã weronojõ pe'e añurõ niña. 16 A'tiro nicã peje ña'ase ni'i. Tojo nimicã, a'tiro weeya. Nipe'tise mʉsã weesetisetirinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉaro weeya. 17 No'o ʉaro weema'aticã'ña. "¿Ñe'enojõ pe'e Õ'acʉ̃ ʉase niti?" ni wãcũña. 18 Que'aticã'ña. Tojo weese yapatidijase ni'i. E'catisĩ'rĩrã, Espíritu Santure cʉoyʉ'rʉmajã niña. 19 Õ'acʉ̃ ye basasere, Salmo wãmetiri pũrĩpʉ oja'quenojõrẽ a'merĩ wereya. Marĩ wiogʉre ʉpʉtʉ e'catipeose me'rã basapeoya. 20 Marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeorã, nipe'tisere Õ'acʉ̃ marĩ pacʉre e'catise o'onu'cũcã'ña.

Ni'cã wi'icjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ dutise ni'i

21 Cristore mʉsã ẽjõpeose bu'iri wiopesase me'rã a'merĩ ĩ'aña.

22 Marãpʉtirãnumia, marĩ wiogʉre yʉ'ti ẽjõpeoronojõta mʉsã marãpʉsʉmʉarẽ yʉ'ti ẽjõpeoya. 23 A'tiro ni'i. Cristo cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã dʉpoá nimi. Tojo weronojõ marãpʉtigore co marãpʉ co wiogʉ weronojõ nimi. Apeye quẽ'rãrẽ Cristota cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ yʉ'rʉogʉ nimi. Marĩ cʉ̃ ya upʉcjãrã ni'i. 24 Marĩ cʉ̃ ya curuacjãrã

cʉ̃ dutise doca ni'i. A'te weronojõ marãpʉtirãnumia quẽ'rã nipe'tise na marãpʉsʉmʉa dutise doca nirõʉa'a.
25 Cristo cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ ma'ígʉ̃, marĩ ye niatjere wẽrĩbosacʉ niwĩ. Cʉ̃ ma'i'caronojõta, nʉmotirã, mʉsã nʉmosãnumiarẽ ma'iña.
26 Jesucristo cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ cʉ̃ yarã nidutigʉ tojo wẽrĩbosacʉ niwĩ. Cʉ̃ ye quetire ẽjõpeocã, marĩ ña'arõ wee'quere cõ'a dʉcayucã weemi. Aco me'rã ũ'irĩtisere coero weronojõ weemi. 27 Cʉ̃, cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ añubutiarã cʉogʉti ígʉ̃, tojo weemi. De'ro nise ña'ase moorã, bu'iri marĩrã wa'acã weemi. 28 Jesucristo cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ ma'i'caronojõta, mʉsã nʉmotirã, mʉsã nʉmosãnumiarẽ ma'irõʉa'a. Mʉsã basu ma'irõnojõta ma'iña. No'o cʉ̃ nʉmorẽ maigʉ̃nojõ cʉ̃ basu ma'igʉ̃ weemi. 29 A'tiro ni'i. Ne ni'cʉ̃ cʉ̃ upʉre ma'iticã weetimi. A'tiro pe'e weemi. Añurõ ba'a, cʉ̃ upʉre co'temi. Cristo cʉ̃ ya curuacjãrãrẽ tojota weemi. Marĩrẽ ma'ígʉ̃, añurõ co'temi. 30 Marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã cʉ̃ ya upʉ ni'i. 31 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃:
Tojo weegʉ nʉmotigʉ cʉ̃ pacʉsʉmʉa me'rã ní'cʉ narẽ wijagʉsami.
Wija, cʉ̃ nʉmo me'rã nigʉ̃sami.
Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre na pʉarã ni'cã upʉ nirãsama, ni ojano'wʉ̃.
32 Te tʉ'ota basiotise paca ni'i. Tojo nimicã, yʉ'ʉ pe'e Cristo, tojo nicã cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrãrẽ na ni'cã upʉ nima nisere ucũ'u. 33 Tojo nimigʉ̃, a'te quẽ'rãrẽ nigʉ̃ti. Nʉmotirãnʉcʉ̃ mʉsã basu ma'irõnojõta mʉsã nʉmosãnumiarẽ ma'iña. Numia quẽ'rã, mʉsã marãpʉsʉmʉarẽ añurõ yʉ'ti ẽjõpeoya.

6

1 Wĩ'marã, ma'mapjia, Jesucristore ẽjõpeorã mʉsã pacʉsʉmʉa dutisere añurõ yʉ'tiya. Tojo weese añu ni'i. 2-3 Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ Moisére cʉ̃ dutisere cũucʉ niwĩ. Ni'cãrõ dutisere a'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉsã a'tere yʉ'ticã, añurõ weegʉti”, nicʉ niwĩ. A'tiro nicaro niwʉ̃: “Mʉsã pacʉ, mʉsã pacore ẽjõpeoya. Mʉsã tojo wéérã, e'catirãsa'a. A'ti nucũcãpʉre yoacã catirãsa'a”, nicʉ niwĩ.
4 Pacʉsʉmʉa, mʉsã põ'rãrẽ na'irõ tu'titicã'ña. Na uacã weeticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Queoro weesere bu'emasõña. Na ña'arõ weecã, “Tojo weeticã'ña”, niña. Narẽ marĩ wiogʉre ẽjõpeocã, cʉ̃ ʉaronojõta weecã weeya.
5 Da'raco'teri masã, mʉsã wiorã na dutisere yʉ'tiya. Jesucristore da'raco'terã weronojõ añurõ weesooro marĩrõ wiopesase me'rã narẽ ẽjõpeoya.
6 Na ĩ'orõpʉre añurõ da'raya. Na ĩ'atiropʉ quẽ'rãrẽ mejãrõta weeya. Mʉsã wiorã ĩ'orõpʉ dia'cʉ̃ añurõ da'rarã, nisoorã weebosa'a. Mʉsã wiorã “Añurõ da'rami”, ni wãcũdutirã weebosa'a. Tojo weeticã'ña. Jesucristore da'raco'terã weronojõ Õ'acʉ̃ ʉaronojõ añurõ tʉ'sase me'rã da'raya. 7 E'catise me'rã Jesucristore da'rabosarã weronojõ tʉ'oña'ña. Masã dia'cʉ̃rẽ da'rabosarã weronojõ tʉ'oña'ticã'ña. 8 Mʉsã masĩtoja'a, marĩ wiogʉ marĩnʉcʉ̃rẽ wapayegʉsami. Da'raco'teri masã, da'raco'tetirãrẽ mejãrõta marĩ añuse wee'caro ejatuaro wapayegʉsami. Tojo weerã añurõ da'raya.
9 Dutiri masã, mʉsã quẽ'rã mejãrõta mʉsãrẽ da'raco'terãrẽ añurõ weeya. Narẽ ña'arõ tuunʉrʉ̃ticã'ña. Wãcũña, mʉsã quẽ'rã na

weronojõ ʉ'mʉsepʉre ni'cʉ̃ wiogʉ cʉo'o. Cʉ̃ pũrĩcã nipe'tirã masãrẽ ne dʉcawaaro marĩrõ ni'cãrõnojõ ĩ'asami.

Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã a'tiro weeroʉa'a nise ni'i

10 Ni'cãrõacãma a'tiro ojagʉti. Acawererã, mʉsã marĩ wiogʉ me'rã ni'i. Tojo weerã cʉ̃ tutuayʉ'rʉse me'rã wãcũtutuaya. 11 Wãtĩ mʉsãrẽ nisoome'rĩcã, Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã cã'mota'aya. A'tiro weronojõ ni'i. Ni'cʉ̃ surara a'mewẽjẽrõpʉ wa'agʉ, cʉ̃ upʉre cã'mota'agʉ cõmesapeare, cõmesu'tirore sãñasami. Tojo weronojõ Õ'acʉ̃ marĩrẽ tutuarã nidutigʉ o'osere cʉoya. Tere cʉorã, wãtĩ ña'arõ weesere cã'mota'amasĩrãsa'a. 12 Marĩ Õ'acʉ̃ ʉaro weesĩ'rĩrã, a'mequẽrã weronojõ ni'i. Masã me'rã a'mequẽrõ weronojõ niwe'e. Wãtĩa wiorã tutuarã me'rã a'mequẽ'e. Wãtĩa a'ti ʉmʉco cjase ña'arõ weesere dutirã nima. Na pãjãrã bajutirã masãrẽ wãcũsepʉ ña'arõ weedutirã niquẽsãsama. 13 Tojo weerã nipe'tise Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ tutuarã nidutigʉ o'osere cʉoya. Tere cʉorã, nipe'tisetirinʉcʉ̃ wãtĩ mʉsãrẽ ña'arõ weeduticã, tutuarãsa'a. Mʉsã a'tiro wééca be'ro wãcũtutuarã waro nirãsa'a. Tojo weerã surara a'mewẽjẽrõpʉ wa'agʉ, nipe'tise cõmesu'tire wejesãña'caro weronojõ weerãsa'a. 14 Surara cʉ̃ yaro su'tiro bu'i ejeritusami. Be'ro cʉ̃ cutirore cã'mota'agʉ cõmesu'tirore sãñasami. A'te weronojõ mʉsã Õ'acʉ̃ o'ose me'rã tutuarã niña. Surara ejeritu'caro weronojõ Õ'acʉ̃ ye ucũse diacjʉ̃ cjasere añurõ tʉ'onʉrʉ̃ña. Surara cʉ̃ cutirore cã'mota'asami. Cʉ̃ cã'mota'aro weronojõ mʉsã quẽ'rã a'tiro weeya. Wãtĩ ña'arõ weesere cã'mota'ajã, Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã añurõ weeya. 15 Surara a'mewẽjẽgʉ̃ wa'ase dʉporo cʉ̃ dʉ'pocãrĩrẽ cã'mota'ato nígʉ̃ sapature sãñasami. Cʉ̃ weronojõ mʉsã quẽ'rã Jesucristo ye quetire wererãti nírã, wãcũyuya. A'te queti a'tiro ni'i. Jesucristo wẽrĩse me'rã Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. 16 Apeye quẽ'rãrẽ upʉre cã'mota'ari pa'marẽ cʉosami. Cʉ̃ me'rã a'mewẽjẽrã, na bʉesepagʉ pecame'e me'rã cʉosere ti pa'ma me'rã cã'mota'acjʉ tojo weesami. A'te weronojõ wãtĩ mʉsãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩsere cã'mota'arã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoya. A'tiro niña: "Yʉ'ʉre añurõ yʉ'rʉweticã weegʉsami", ni ẽjõpeoya. 17 Surara cʉ̃ dʉpoare cã'mota'asĩ'rĩgʉ̃ cõmesapeare pesasami. Cʉ̃ weronojõ wãtĩ mʉsã wãcũsere dojorẽsĩ'rĩcã, "Õ'acʉ̃ yʉ'rʉono'cãrã ni'i", niña. Apeye quẽ'rãrẽ surara a'mewẽjẽsĩ'rĩgʉ̃ pajiri pjĩ di'pjĩjore miasami. Cʉ̃ weronojõ mʉsã quẽ'rã Espíritu Santu o'óca pjĩrẽ cʉoya. Ti pjĩ Õ'acʉ̃ ucũse nisĩ'rĩrõ wee'e. Cʉ̃ ucũse me'rã wãtĩrẽ cã'mota'amasĩ'i. Tojo nicã nipe'tise ña'asere cõ'amasĩ'i. 18 Nipe'tise ña'asere, wãtĩarẽ cã'mota'arã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩnu'cũcã'ña. Espíritu Santu weetamuse me'rã sẽrĩña. Tʉ'omasĩse me'rã sẽrĩdu'utirãta, nipe'tirã cʉ̃ yarãrẽ sẽrĩbosanu'cũcã'ña. 19 Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ sẽrĩbosaya. Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ yere weresetirinʉcʉ̃ cʉ̃ ucũsere yʉ'ʉre o'oato. "Uiro marĩrõ Jesucristo ye quetire masã masĩno'ña marĩ'quere wereta basiocã weeato", ni sẽrĩbosaya. 20 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre a'te quetire weredutigʉ o'ówĩ. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ dʉcayugʉ weronojõ ni'i. A'te quetire werese bu'iri ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ ni'i. Topʉ nimigʉ̃, yʉ'ʉre a'te quetire uiro marĩrõ wereato nírã, sẽrĩbosaya.

Pablo añudutitʉo'que ni'i

21 Tíquico marĩ acawerego weronojõ nimi. Cũ yo'o ma'igũ nipe'tise
yé quetire mosãrẽ weregu wa'agusami. Cũ marĩ wiogu ye cjasere
weetamugũ nimi. 22 Tojo weegu ũsã ye quetire weredutigu cũrẽ musã
tiropu o'ó'o. Tojo o'ócã, wãcũtutuarãsama nígũ, tojo wee'e.

23 Õ'acũ marĩ pacu, tojo nicã marĩ wiogu Jesucristo a'tiro
weeato. Nipe'tirã musã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ejerisãjãcã weeato.
Ẽjõpeo, a'merĩ ma'inemocã weeato. 24 Õ'acũ nipe'tirã Jesucristore
ma'inu'cũrãrẽ añurõ weeato.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

Pablo Filipocjãrãrẽ ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Filipo wãmetiri macã Macedonia di'tapʉ nirĩ macãcjãrãrẽ ojacʉ niwĩ.

Todʉporopʉre ti macãpʉta Jesucristo ye quetire were, cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã sãjãcã weecʉ niwĩ. Bu'iri da'reri wi'ipʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ.

Ti macãcjãrã Jesucristore ẽjõpeorã cʉ̃rẽ niyeru weetamu'quere wãcũgʉ̃, narẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Na te niyerure Epafrodito me'rã o'ocãrã niwã. Cʉ̃ papera miarĩ masʉ̃ nicʉ niwĩ. Be'ro Pablo tiropʉ dutitia wa'acʉ niwĩ. Tojo wa'acã, Pablo cʉ̃rẽ co'te, be'ro Filipopʉ o'ótõrõcʉ niwĩ tja.

Pablo ti macãcjãrãrẽ ojagʉ, ne cã'rõ mejẽcã ucũma'aticʉ niwĩ. E'catisere, na añurõ ẽjõpeose pe'ere ucũyʉ'rʉnʉ'cãcʉ niwĩ. “Mejõ nirã̃ ni'i nisere wãcũña”, nicʉ niwĩ. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeorã queoro weeya nisere ojacʉ niwĩ.

Pablo Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo, tojo nicã Timoteo Jesucristore da'raco'terã ni'i. Ʉsã nipe'tirã mʉsãrẽ Jesucristore ẽjõpeorã Filipopʉ nirãrẽ oja'a. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã sʉ'ori wejepeorã quẽ'rãrẽ oja'a. Narẽ weetamuco'terã quẽ'rãrẽ oja'a.

2 Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ Pablo sẽrĩbosase ni'i

3 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ wãcũsetirinʉcʉ̃ yʉ'ʉ wiogʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. Mʉsã añurõ weese bu'iri tojo wee'e. 4-5 Ne waropʉ mʉsã Jesucristo ye quetire tʉ'orã, yʉ'ʉre weetamunʉ'cãwʉ̃. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ tojota weenu'cũ'u. Tojo weegʉ mʉsã nipe'tirã ye niatjere Õ'acʉ̃rẽ e'catise me'rã sẽrĩbosanu'cũ'u. 6 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weesere yʉ'ʉ masĩyʉ'rʉcápu'ticã'a. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ dʉcayunʉ'cãcʉ niwĩ. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ dʉcayugʉ weemi. Téé Jesucristo a'tiri curapʉ tojo dʉcayuyapatigʉsami. 7 Yʉ'ʉ a'tiro wãcũ'u: “Õ'acʉ̃ narẽ tojo dʉcayunu'cũgʉ̃sami”, ni'i. Yʉ'ʉ tojo wãcũse añu ni'i. Mʉsãrẽ ma'ígʉ̃, tojo bʉsʉ'ʉ. A'tiro ni'i. Ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nicã, mʉsã yʉ'ʉre bu'ipejatamu'u. Wiorãrẽ “Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise queti diacjʉ̃ ni'i” werecã quẽ'rãrẽ, bu'ipejatamu'u. Tojo weerã Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre weetamusere mʉsã quẽ'rã bu'ipejatamu'u. 8 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ mʉsãrẽ ʉpʉtʉ ma'isere masĩmi. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'ígʉ̃, Jesucristo cʉ̃ pajaña'se me'rã ma'i'i. 9 Mʉsãrẽ “Nemorõ a'merĩ ma'inemoato”, ni sẽrĩbosa'a. “Nipe'tisere añurõ masĩse me'rã tʉ'ocasanʉ'cõpe'oato”, ni'i. 10 Tojo weerã mʉsã “A'tiro weeroʉa'a”, nímasĩrãsa'a. Ña'arõ weesere moorãsa'a. Jesucristo a'ticã, bu'iri marĩrã bocaejano'rãsa'a. Añuse dia'cʉ̃ wéérã bocaejano'rãsa'a. 11 Jesucristota mʉsãrẽ nipe'tisere añurõ weecã weegʉsami. Mʉsã tojo

weecã ĩ'arã, masã Õ'acũrẽ a'tiro wãcũrãsama. “Añuyʉ'rʉami, añuse weemi”, nirãsama.

Jesucristo nipe'tise yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãmi nise ni'i

12 Yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nimicã, Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise queti nemorõ se'sa wa'asa'a. Acawererã, mʉsãrẽ tere masĩcã ʉa'a. 13 Yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nígʉ̃, surarare Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nisere were'e. Tojo weerã nipe'tirã surara, wiogʉ ya wi'ipʉ co'terã a'tiro nima: “Cʉ̃ Jesucristore sirutuse wapa, bu'iri da'reri wi'ipʉ nimi”, nima. Ãpẽrã quẽ'rã masĩpe'ticã'ma. 14 Yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ niyucã, pãjãrã marĩ acawererã wãcũtutuama. Te ye bu'iri na marĩ wiogʉre ẽjõpeonemorã, uiro marĩrõ Õ'acʉ̃ ye quetire werema.

15-17 Ãpẽrã pe'e yʉ'ʉre ʉorã, Jesucristo yere werema. Na bu'ese pe'ere sirutudutirã tojo weema. Na, na ye cjasere wãcũrã weema. Queoro wãcũtimirã, Jesucristo yere werema. Yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nicã, cũrẽ bʉjawetise doquepejato nírã tojo weema.

Ãpẽrã pe'e Jesucristo ye quetire añurõ weesĩ'rĩse me'rã werema. Yʉ'ʉre ma'írã, tojo weema. Na a'tiro masĩma. “Cʉ̃ Jesucristo ye quetire queoro ucũse bu'iri cʉ̃ bu'iri da'reri wi'ipʉ nimi”, nima. 18 Ãpẽrã yʉ'ʉre ña'arõ weesĩ'rĩcã, añurõsa'a. No'o yʉ'ʉre ma'írã, ma'itirã, Jesucristo yere wererã weema. Na tojo weesere tʉ'ogʉ, e'cati'i.

Tojo e'catinu'cũgʉ̃sa'a. 19 A'tiro ni'i. Mʉsã sẽrĩse me'rã, tojo nicã Espíritu Santu Jesucristo o'o'cʉ yʉ'ʉre weetamuse me'rã nipe'tise yʉ'ʉre wa'ase añurõ yapatirosa'a. A'tere masĩ'i. 20 Yʉ'ʉ Jesucristo yere weretigʉ, bopoyabosa'a. A'tiro pe'e ʉasa'a. Uiro marĩrõ wãcũtutuase me'rã cʉ̃ yere werenu'cũsĩ'rĩsa'a. Ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ weenu'cũrõnojõta weesĩ'rĩsa'a. Tojo weegʉ yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cʉ wijaacã, o yʉ'ʉre wẽjẽcã, a'tiro wa'acã ʉasa'a. Nipe'tise yʉ'ʉ weese me'rã Jesucristore masã nemorõ masĩcã ʉasa'a. Cʉ̃ añubutiasere siape me'rã masĩnemocã ʉasa'a. 21 Nipe'tiro yʉ'ʉ catiro põtẽorõ Jesucristo ʉaro weesĩ'rĩsa'a. Yʉ'ʉ pe'ema cʉ̃ ãpẽrã, apeyenojõ yʉ'rʉoro niyʉ'rʉnʉ'cãmi. Yʉ'ʉ wẽrĩgʉ̃, cʉ̃ me'rã nigʉ̃sa'a. Cʉ̃ me'rã nicã, añuyʉ'rʉa'a. 22 Yʉ'ʉ catigʉ, marĩ wiogʉ ye cjasere da'ramasĩ'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ wẽrĩcã, o caticã, añu nibosari nímasĩtisa'a. 23 A'te pʉaro besecã, diasa ni'i. Wẽrĩgʉ̃, Jesucristo me'rã nibosa'a. Tojo weegʉ “Wẽrĩcã, añubosa'a”, ni tʉ'oña'a. 24 “Yʉ'ʉ catigʉ pe'e, mʉsãrẽ nemorõ weetamubosa'a”, ni tʉ'oña'sa'a. 25 Tojo weegʉ yʉ'ʉ masĩ'i, mʉsã me'rã níniguʉ̃ti yujupʉ. Mʉsãrẽ nemorõ weetamugʉ̃ti nígʉ̃, tojo weegʉti. Tojo nicã mʉsã ẽjõpeose me'rã nemorõ e'catiato nígʉ̃ tojo weegʉti. 26 Tojo weerã apaturi yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nicã, Jesucristo yʉ'ʉre co'tese wapa, nemorõ cũrẽ e'catise o'orãsa'a.

27 Nipe'tise mʉsã weesetisere Jesucristo ye queti nírõnojõta weeya. Mʉsã tojo weecã, mʉsã tiro nígʉ̃, o yoaropʉ nígʉ̃, mʉsã añurõ weesere tʉ'ogʉti. Mʉsãrẽ ni'cãrõnojõ añurõ ẽjõpeonu'cũcã ʉasa'a. Tojo nicã wãcũtutuase me'rã ni'cãrõnojõ Jesucristo ye quetire wereturiacã ʉasa'a. 28 Jesucristo ye quetire ʉatirã mʉsãrẽ ña'arõ weecã, uiticã'ña. Tojo weerã na pecame'epʉ wa'atjere masĩrãsama. Mʉsã pe'e quẽ'rã uitirã, mʉsãrẽ yʉ'rʉono'atjere ĩ'orãsa'a. Õ'acũta mʉsãrẽ yʉ'rʉo, uiro marĩrõ niseticã weemi. 29 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'ígʉ̃, Cristore ẽjõpeodutiwĩ. Jesucristore ẽjõpeo'que bu'iri mʉsãrẽ ña'arõ

weerãsama. Te quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ cũuwĩ. 30 Jesucristore ẽjõpeose bu'iri
marĩ ni'cãrõnojõ pi'eti'i. Todʉporopʉ mʉsã ya macãpʉ yʉ'ʉre tãrã,
bu'iri da'reri wi'ipʉ cũucã ĩ'awʉ̃. Ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ mejãrõta yʉ'ʉre
ña'arõ weesere tʉ'osa'a.

2

Jesucristo wee'caronojõ weedutise ni'i

1-2 Jesucristo mʉsãrẽ wãcũtutua e'caticã weemi. Cʉ̃ mʉsãrẽ ma'ígʉ̃,
weetamumi. Espíritu Santu mʉsã me'rã nimi. Tojo weerã mʉsã
ma'isere, pajañaʼsere cʉorã, a'tiro weeya. Añurõ ni'cãrõ me'rã
nisetiya. Ni'cãrõnojõ a'merĩ ma'iña. Espíritu Santu me'rã ni'cãrõta
wãcũsetirã niña. Tojo weese me'rã yʉ'ʉre e'catinemocã weerãsa'a.
3 Mʉsã ye dia'cʉ̃rẽ ʉasãticã'ña. “Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i”, niticã'ña. Ãpẽrã
pe'ere “Añuyʉ'rʉnʉ'cãma”, ni tʉ'oña'ña. 4 Mʉsã ye cjase dia'cʉ̃rẽ
“Añurõ wa'ato”, ni wãcũticã'ña. Ãpẽrã ye quẽ'rãrẽ “Añurõ wa'ato”,
ni wãcũña.
5 Mʉsã Jesucristo wãcũseti'caronojõta wãcũsetiya. Cʉ̃ “Ãpẽrã
yʉ'rʉoro añugʉ̃ ni'i”, niticʉ niwĩ. 6 Cʉ̃ Õ'acʉ̃ nisetisere cʉomigʉ̃,
“Yʉ'ʉ a'ti nucũcãpʉ a'tigʉ, Õ'acʉ̃rẽ ni'cãrõwijisere ne du'usome”,
niticʉ niwĩ. 7 A'tiro pe'e weecʉ niwĩ. Cʉ̃ ʉaro me'rã cʉ̃ wiogʉ
nisere du'ucʉ niwĩ. Du'u, a'ti nucũcãpʉ a'tigʉ, apĩrẽ da'raco'tegʉ
weronojõ wa'acʉ niwĩ. A'ti upʉ me'rã bajuacʉ niwĩ. 8 Tojo weegʉ
masʉ̃ weronojõ bajugʉ, mejõ nigʉ̃ wa'acʉ niwĩ. Masã “Cʉ̃rẽ curusapʉ
paabi'peya” nicã, cʉ̃ pacʉre yʉ'tigʉ, yʉ'rʉnʉ'cãticʉ niwĩ. Cʉ̃ curusapʉ
ña'arõ wẽrĩmigʉ̃, cʉ̃ pacʉre yʉ'rʉnʉ'cãticʉ niwĩ. 9 Cʉ̃, cʉ̃ pacʉre
yʉ'tise bu'iri Õ'acʉ̃ nipe'tirã bu'ipʉ sõrõcʉ niwĩ. Cʉ̃ wãmerẽ ãpẽrã
wãme yʉ'rʉoro añurõ wãcũdutigʉ, tojo weecʉ niwĩ. 10 Tojo weerã
nipe'tirã ʉ'mʉsepʉ nirã̃, a'ti nucũcãpʉ nirã̃, wẽrĩ'cãrã Jesú wãmerẽ
tʉ'orã, ejaque'ape'tirãsama. 11 Nipe'tirã “Jesucristo marĩ wiogʉ nimi”,
nirãsama. Na Õ'acʉ̃rẽ, “Añuyʉ'rʉami”, nirãsama.

Jesucristore ẽjõpeorã ña'arõ weerãrẽ añuse queose ĩ'orãsama nise ni'i

12 Acawererã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'i'i. Todʉporopʉ yʉ'ʉ mʉsã me'rã
nícaterore yʉ'ʉ duti'quere yʉ'tiwʉ. Ni'cãrõacãrẽ yʉ'ʉ yoaropʉ ni'i.
Tjãsa'a majã. Totá nemorõ yʉ'tiya. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tere
wiopesase me'rã wãcũña. Tere wãcũrã, “Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i”, nirõ
marĩrõ nisetiya. Añurõ niyapatiya. Ña'arõ weeri nírã, tojo weeya.
13 A'tiro ni'i. Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ añurõ weesĩ'rĩcã weesami. Cʉ̃ ʉaronojõ
mʉsãrẽ añurõ tu'ajanʉ'cõcã weesami.
14 No'o nipe'tisere wéérã tʉ'satimirã, ũrũsãse me'rã weeticã'ña.
15 Tojo weerã Õ'acʉ̃ põ'rã ña'ase marĩrã, bu'iri moorã nirãsa'a. Mʉsã
a'ti turicjãrã nisoori masã ña'arõ weesetirã wa'teropʉ ni'i. Mʉsã
añurõ wéérã, narẽ añurõ, queoro weesere ĩ'orãsa'a. 16 Añuse catise
pe'titise quetire wererãsa'a. Mʉsã añurõ weese me'rã yʉ'ʉ mʉsã
tiropʉ bu'esija'quere a'tiro nigʉ̃ti. Jesucristo apaturi a'ticã, yʉ'ʉ
mejõ waro narẽ bu'etipã nígʉ̃, e'catigʉti. 17 Masã mʉsãrẽ ña'arõ
weemicã, mʉsã Jesucristore ẽjõpeonu'cũ'u. Mʉsã ẽjõpeose Õ'acʉ̃rẽ
añuse o'ose weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ Jesucristo yere werese wapa yʉ'ʉre

wẽjẽcã, Õ'acʉ̃rẽ añuse o'onemorõ weronojõ nirõsa'a. Tojo wa'acã, yʉ'ʉ e'catigʉsa'a. Mʉsã quẽ'rãrẽ e'caticã weegʉsa'a. 18 Mʉsã yʉ'ʉre
e'catitamurãsa'a.

Timoteo, Epafrodito ye cjase ni'i

19 Marĩ wiogʉ Jesú ʉacã, maata Timoteore mʉsã tiropʉ o'ógʉti.
Mʉsã ye quetire tʉ'ogʉ, e'catigʉti nígʉ̃, tojo weegʉti. 20 Timoteo dia'cʉ̃
yʉ'ʉ weronojõ wãcũmi. Cʉ̃ yʉ'ʉ weronojõ mʉsãrẽ añurõ wa'acã ʉagʉ,
ʉpʉtʉ wãcũque'timi. 21 Ãpẽrã na ye dia'cʉ̃rẽ añurõ wa'acã ʉasãsama.
Jesucristo ye pe'ere tojo wãcũtisama. 22 Mʉsã pũrĩcã Timoteo queoro
weesere masĩtojasa'a. Cʉ̃ yʉ'ʉ me'rã ni'cʉ̃ cʉ̃ pacʉ me'rã da'ragʉ
weronojõ Jesucristo ye quetire weretamugʉ̃ weemi. 23 Tojo weegʉ
yé cjasere añurõ masĩca be'ro cʉ̃rẽ mʉsã tiropʉ o'ógʉti. 24 Cʉ̃rẽ
o'ósĩ'rĩmigʉ̃, yʉ'ʉ quẽ'rã Jesucristo marĩ wiogʉ o'ócã, maata mʉsã
tiropʉ wa'agʉsa'a.

25 “Apetero weegʉ Timoteo me'rã apĩ marĩ acawereg̃ʉ Epafroditore
o'óroʉasato”, ni wãcũ'u. Epafrodito yʉ'ʉ me'rã tutuaro Jesucristo yere
weretamumi. Mʉsã basu yʉ'ʉre weetamudutirã cʉ̃rẽ o'ócãrã niwʉ̃.
26 Cʉ̃ mʉsãrẽ pũrõ ĩ'asĩ'rĩmi. Cʉ̃ dutitise quetire mʉsã masĩcã tʉ'ogʉ,
pũrõ bʉjawetiwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ o'ógʉti. 27 Diacjʉ̃ta ni'i, pũrõ waro
wa'awĩ. Wẽrĩse pʉ'to niwĩ. Cʉ̃ pũrõ dutitimicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ pajaña'wĩ.
Cʉ̃ se'sarore tojo weetiwĩ. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ pajaña'wĩ. Epafrodito
wẽrĩcãma, yʉ'ʉ nemorõ waro bʉjawetiyʉ'rʉabopã. Tojo wa'acã
ʉatigʉ, Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ yʉ'rʉowĩ. 28 Mʉsã cʉ̃rẽ ĩ'arã, e'catiato tja nígʉ̃ o'ó'o.
Mʉsã e'catise quetire tʉ'ogʉ, yʉ'ʉ quẽ'rã e'catigʉsa'a. 29 E'catise me'rã
cʉ̃rẽ ñe'eña. Jesucristore ẽjõpeogʉ marĩ acawereg̃ʉ nimi. Nipe'tirã
cʉ̃ weronojõ nirãrẽ añurõ weeya. 30 Epafrodito Jesucristo yere
da'raco'tetjĩagʉ̃, wẽrĩa wa'amiwĩ. Mʉsã yʉ'ʉre weetamuta basiotisere
weetamusĩ'rĩgʉ̃, tojo wa'awĩ. Tojo weerã cʉ̃rẽ añurõ ñe'eña.

3

Pablo “A'tiro nisetiroʉa'a” ní'que ni'i

1 Acawererã, ni'cãrõacãrẽ mʉsã Jesucristo yarã nitjĩarã, e'catiya.
Yʉ'ʉ todʉporo ní'quere apaturi ninemocã, yʉ'ʉre mejẽcã niwe'e.
Yʉ'ʉ ninemocã, añu ni'i mʉsãrẽ. 2 Ña'arõ weerãrẽ tʉ'omasĩña. Na
Õ'acʉ̃ yarã niato nírã nipe'tirãrẽ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'adutima.
3 Marĩ pũrĩcã tojo weetimirã, Jesucristore ẽjõpeotjĩarã, diacjʉ̃ Õ'acʉ̃
dutisere añurõ weerã̃ ni'i. A'tiro ni'i. Espíritu Santu weetamuse
me'rã Õ'acʉ̃rẽ ñubuepeo'o. Tojo nicã Jesucristo marĩpʉre niyucã,
pũrõ e'cati'i. “Masã weesetise bu'icjase me'rã yʉ'rʉrãsa'a”, niwe'e.
4 Yʉ'ʉ pũrĩcã “Yʉ'ʉ weeseti'que ye bu'iri yʉ'rʉgʉsa'a”, nímasĩ'i. Yʉ'ʉ
a'tere nipe'tirã nemorõ nímasĩ'i, nígʉ̃ pe'e. 5 A'tiro ni'i yʉ'ʉre. Ocho
nʉmʉrĩ yʉ'ʉ bajuáca be'ro yʉ'ʉ õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'acãrã
niwã. Yʉ'ʉ Israe curuacjʉ̃ Benjamí ya curuacjʉ̃ ni'i. Yʉ'ʉ hebreo
masʉ̃ ni'i. Yʉ'ʉ pacʉsʉmʉa quẽ'rã náta niwã. Yʉ'ʉ Moisé duti'quere
ẽjõpeori masʉ̃ niyugʉ, fariseo masʉ̃ niwʉ̃. 6 Yʉ'ʉ tere ʉpʉtʉ waro
ẽjõpeoyugʉ, Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ ña'arõ weewʉ. Moisé
duti'quema queoro weewʉ. Ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉre “Queoro weetiwĩ”,
nímasĩtisami. 7 Todʉporopʉre “Yʉ'ʉ niseti'quere yʉ'ʉre añuyʉ'rʉa'a”,

nimiwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ “Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeogʉ, nipe'tise todʉporo cjase wapamarĩ'i”, ni tʉ'oña'a. 8 Apeyema, yʉ'ʉ wiogʉ Jesucristore masĩse wapatiyʉ'rʉa'a. Apeyenojõ yʉ'ʉ cʉobo'que nemorõ wapati'i. Jesucristore ẽjõpeose bu'iri nipe'tise yʉ'ʉ weeseti'quere, niseti'quere marĩ ʉatisere cõ'arã weronojõ cõ'awʉ̃. Jesucristo yʉ'ʉ wiogʉre cʉosĩ'rĩgʉ̃, tojo weewʉ. 9 A'tiro ʉa'a. Jesucristore yʉ'ʉ me'rã nicã ʉa'a. Moisé duti'quere weese me'rã Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre “Añugʉ̃ nimi”, nisome. Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeose me'rã pe'e Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ ĩ'asami. Yʉ'ʉ ẽjõpeose bu'iri yʉ'ʉre queoro weecã weemi. 10 Yʉ'ʉ a'tiro dia'cʉ̃ weesĩ'rĩ'i. Cristore añurõ masĩsĩ'rĩ'i. Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuaro me'rã yʉ'ʉre dʉcayunu'cũcã ʉa'a. Cʉ̃ tutuase me'rã Cristore masõcʉ niwĩ. Cristo cʉ̃ pacʉ yere wéégʉ, pi'eti, curusapʉ wẽrĩcʉ niwĩ. Yʉ'ʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃ yere ʉpʉtʉ weesĩ'rĩ'i. Jesucristo yere wẽrĩgʉ̃pʉ, weetʉosĩ'rĩ'i. 11 Wẽrĩ'cãrã masãmʉjãarãsama. Yʉ'ʉ quẽ'rã na weronojõ mejãrõta masãmʉjãasĩ'rĩsa'a.

Marĩ añurõ yʉ'rʉsĩ'rĩrã, wãcũtutuaroʉa'a nise ni'i

12 Yʉ'ʉ a'te nipe'tisere “Jesucristo weronojõ weetu'ajanʉ'cõpe'otoja'a”, nigʉ̃ mejẽta wee'e. Nipe'tisere queoro weewe'e yujupʉ. Tojo weetimicã, Jesucristo yʉ'ʉre cʉ̃ yagʉ sãjãcã weetojacʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ weronojõ nisĩ'rĩgʉ̃, tutuaro me'rã cʉ̃ yere wee'e. 13 Acawererã, “Yʉ'ʉ nipe'tisere queoro weetoja'a”, niwe'e. A'tiro pe'e wee'e. Todʉporo yʉ'ʉ wee'quere wãcũwe'e. Be'ropʉ niatje pe'ere añurõ weetu'ajasĩ'rĩgʉ̃, wãcũtutua'a. 14 Añurõ tu'ajanʉ'cõsĩ'rĩ'i. Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ o'oatjere ñe'esĩ'rĩgʉ̃, nipe'tise cʉ̃ yere tutuaro me'rã wee'e. Marĩ Jesucristore ẽjõpeorã niyucã, marĩrẽ catise pe'titisere o'ogʉsami.

15 Nipe'tirã Jesucristore añurõ ẽjõpeorã yʉ'ʉ ní'caronojõta wãcũrõʉa'a. Mʉsã mejẽcã wãcũcã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ diacjʉ̃ wãcũcã weegʉsami. 16 Marĩ Jesucristore ẽjõpeodʉ'pocãti'caronojõta queoro wãcũ, queoro tu'ajanʉ'cõrõʉa'a.

17 Acawererã, yʉ'ʉ weesere ĩ'acũu sirutuya. Ãpẽrãrẽ ʉ̃sã weronojõ weerãrẽ na weese quẽ'rãrẽ ĩ'acũuña. 18 Todʉporopʉ pejetiri mʉsãrẽ weretojawʉ. Utise me'rã ninemogʉ̃ti tja. A'tiro ni'i. Pãjãrã na ña'arõ weesetise me'rã Jesucristore ĩ'atu'tirã weronojõ nima. Na cʉ̃ curusapʉ wẽrĩ'quere yabirã weronojõ weema. 19 Be'ropʉre pecame'epʉ yapatirãsama. Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotima. Na ʉaripejase dia'cʉ̃rẽ ẽjõpeoma. Bopoyaronojõ o'orã, na weese pe'ere “Añuyʉ'rʉa'a”, niyʉ'rʉnʉ'cãma. A'ti nucũcã cjase dia'cʉ̃rẽ wãcũma. 20 Marĩ pũrĩcã ʉ'mʉsepʉ wa'ari masã ni'i. Topʉ marĩ ya macã ni'i. Marĩ wiogʉ Jesucristo marĩrẽ yʉ'rʉogʉ ʉ'mʉsepʉ nimi. Cʉ̃ a'ti nucũcãpʉ apaturi a'tiatjere yucuerã wee'e. 21 Cʉ̃ marĩ ya upʉ a'ti upʉmejãrõrẽ dʉcayugʉsami. Cʉ̃ ya upʉ weronojõ añubutiari upʉ weegʉsami. Cʉ̃ nipe'tisere cʉ̃ doca tojacã weegʉsami. Cʉ̃ tojo weemasĩrõnojõta mejãrõta cʉ̃ tutuaro me'rã marĩ quẽ'rãrẽ dʉcayugʉsami.

4

Jesucristo me'rã e'catinu'cũdutise ni'i

1 Jesucristo marĩrẽ cũ ya upʉ añubutiari upʉre weronojõ weegʉsami. Tojo weerã acawererã yʉ'ʉ mairã, Jesucristore ne ẽjõpeodu'uticã'ña. Mʉsãrẽ pũrõ ma'i'i. Pũrõ ĩ'asĩ'rĩ'i. Mʉsã yʉ'ʉre e'caticã wee'e. Mʉsã queoro weese me'rã yʉ'ʉ bu'e'quere ĩ'o'o.

2 Apeyema, mʉsãnumia Evodia, Síntique, marĩ wiogʉre ẽjõpeoyurã, a'merĩ mʉsã basu pe'sutiticã'ña. Ni'cãrõnojõ wãcũña. 3 Sícigo, mʉ'ʉ yʉ'ʉ me'rã weretamugũ waro ni'i. Na numiarẽ ni'cãrõnojõ wãcũcã weeya. Õ'acũ masãrẽ yʉ'rʉomi nise quetire werecã, na numia yʉ'ʉre weretamuwã. Na me'rã Clemente quẽ'rã niwĩ. Tojo nicã ãpẽrã na me'rã yʉ'ʉre weretamuwã. Na Õ'acũ ya pũrĩ catinu'cũse nirĩ pũrĩpʉ ojaõ'ono'cãrã nitojasama.

4 Mʉsã Jesucristo yarã nitjĩarã, cũ me'rã e'catinu'cũcã'ña. Apaturi ninemogũti. E'catidu'uticã'ña. 5 Mʉsã ãpẽrãrẽ pajaña'sere nipe'tirã masĩato. Marĩ wiogʉ a'tiatjo cã'rõacã dʉ'sa'a.

6 No'o de'ro wa'asere wãcũque'titicã'ña. A'tiro pe'e weeya. Nipe'tise mʉsãrẽ no'o wa'asere Õ'acũrẽ sẽrĩña. Cũrẽ sẽrĩrã, e'catise o'oya. 7 Mʉsã tojo weecã, Õ'acũ ejerisãjãcã weegʉsami. Cũ tojo weese añubutiase ni'i. Masã na tʉ'opõtẽotise ni'i. Mʉsã Jesucristo yarã niyucã, mʉsãrẽ añurõ ejeripõ'rãticã weegʉsami. Tojo nicã mʉsã wãcũsepʉre añurõ tʉ'oña'nu'cũcã weegʉsami.

Añuse dia'cũrẽ wãcũnʉrũdutise ni'i

8 Acawererã, yʉ'ʉ a'tiro ojatʉogʉti. Nipe'tise diacjũ nisere wãcũña. Nipe'tise a'teta wiopesa'a nisere wãcũña. Queorota nitʉ'sa'a nisere wãcũña. Añuse warore wãcũña. Añuse tʉ'sasere wãcũña. Masã añurõ ucũno'sere wãcũña. Nipe'tise añusere, e'catipeosenojõrẽ wãcũña.

9 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ bu'egʉ ucũcã tʉ'o'quere "A'tiro weeroʉa'a" ní'quere weeya. Yʉ'ʉ de'ro weecã ĩ'a'quere weeya. Tojo weecã, Õ'acũ ejerisãjãsere o'ogʉ mʉsã me'rã nigũsami.

Filipocjãrã Pablore niyeru weetamu'que ni'i

10 Mʉsã yʉ'ʉre apaturi weetamusere ĩ'agũ, yʉ'ʉ marĩ wiogʉ me'rã pũrõ e'cati'i. "Mʉsã yʉ'ʉre wãcũtiwʉ", nigũ mejẽta wee'e. Mʉsãrẽ yʉ'ʉre weetamuta basiotiwʉ. 11 "Apeyenojõ yʉ'ʉre dʉ'sa'a", nigũ mejẽta wee'e. No'o yʉ'ʉ cʉose me'rã e'catimasĩ'i. 12 Yʉ'ʉ pajasecʉogʉ e'catise me'rã nímasĩ'i. Peje cʉogʉ quẽ'rã nímasĩ'i. Yʉ'ʉre no'o de'ro wa'acã, e'catise me'rã nímasĩ'i. Yʉ'ʉ yapigʉ, yapitigʉ quẽ'rã, e'catimasĩ'i. Peje cʉoyʉ'rʉmajãgũ, e'catimasĩ'i. Móógũ quẽ'rã, e'catimasĩ'i. 13 Jesucristo yʉ'ʉre tutuase o'ogʉ me'rã nipe'tisere nʉ'cãmasĩ'i. 14 Tojo nimicã, yʉ'ʉ pi'etiri cura yʉ'ʉre weetamurã, añurõ weewʉ.

15 Mʉsã Filipocjãrã a'tiro masĩ'i. Yʉ'ʉ Macedonia di'ta mʉsã tiropʉ niwũ. Topʉ nígũ, mʉsãrẽ Jesucristo yere werenʉ'cãwũ. Be'ro apesepʉ wijawã'cãwũ. Filipopʉ ní'cʉ wijacã, mʉsã dia'cũ yʉ'ʉre weetamurã niyeru o'owʉ. Jesucristo ye quetire tʉ'o'que wapa e'catirã, tojo weewʉ. 16 Yʉ'ʉ Macedoniapʉ ní'cʉ wijase dʉporo Tesalónicapʉ nínicã, mʉsã pejetiri yʉ'ʉre niyeru o'owʉ. 17 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ apeyenojõ o'oro dia'cũ ʉagʉ mejẽta wee'e. A'tiro ʉa'a. Õ'acũ ĩ'orõpʉre ãpẽrãrẽ apeyenojõ o'o'que me'rã mʉsã nemorõ cʉocã ʉa'a. Mʉsã o'ocã, Õ'acũ mʉsãrẽ añurõ weegʉsami. 18 Nipe'tise Epafrodito me'rã mʉsã o'o'quere

ñe'etojawʉ. Tere ñe'egʉ̃, yʉ'ʉ ʉase nemorõ cʉo'o. Mʉsã o'o'que Õ'acʉ̃rẽ o'ose weronojõ ni'i. Cʉ̃ tojo weesere tʉ'sami. 19 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ wiogʉ nipe'tise mʉsãrẽ dʉ'sasenojõrẽ o'ogʉsami. Cʉ̃ Jesucristo me'rã peje waro añubutiase cʉoyʉ'rʉnʉ'cãmi. Cʉ̃ cʉosenojõrẽ mʉsãrẽ o'ogʉsami. 20 Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catipeonu'cũrã. Tojota weerã.

Pablo añudutitʉo'que ni'i

21 Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã añuato. Marĩ acawererã yʉ'ʉ me'rã nirã̃ mʉsãrẽ añudutima. 22 Nipe'tirã a'tocjãrã Jesucristo yarã romano masã wiogʉ ya wi'ipʉ nirã̃ quẽ'rã añudutima.

23 Marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsãrẽ añurõ weeato.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo.

Pablo Colosacjãrãrẽ ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Colosa, Frigia di'tapʉ nirĩ macãcjãrãrẽ ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ ne ni'cãti na tiropʉre wa'aticʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rãcjãrã Jesucristo ye quetire were, cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã sãjãcã weecãrã niwã. Ti curua Colosacjãrãrẽ Epafras Jesucristo ye quetire bu'e, narẽ sʉ'ori niseticʉ niwĩ.

A'ti pũrĩrẽ Pablo bu'iri da'reri wi'ipʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ.

A'tere ojacʉ niwĩ. Na añurõ weesere tʉ'ogʉ, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'osere ojacʉ niwĩ. Tojo nicã mejẽcã bu'eri masãrẽ tʉ'omasĩña nisere ojacʉ niwĩ. Apeyere, Jesucristo yere mʉsã tʉ'o'caronojõta queoro weeya nisere ojacʉ niwĩ.

Pablo Colosacjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ marĩ acaweregʉ Timoteo me'rã mʉsãrẽ añuduti'i. Õ'acʉ̃ ʉa'caronojõta yʉ'ʉre Jesucristo cʉ̃ ye quetire weredutigʉ cũuwĩ.

2 Mʉsã Colosacjãrã Jesucristo yarã cʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũrãrẽ oja'a. Mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ añurõ weeato. Ejerisãjãcã weeato.

Pablo Colosacjãrãrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosa'que ni'i

3 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉre mʉsãrẽ sẽrĩbosasetirinʉcʉ̃ e'catise o'o'o. 4-5 Mʉsã ye quetire tʉ'owʉ. A'tiro ni'i. Mʉsã Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise diacjʉ̃ cjasere tʉ'ocãrã niwʉ̃. Tere tʉ'orã, mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ weeatjere e'catiyutojacãrã niwʉ̃. Tojo weerã Jesucristore añurõ ẽjõpeocãrã niwʉ̃. Mʉsã basu Õ'acʉ̃ yarã nipe'tirãrẽ añurõ ma'iseticãrã niwʉ̃. Ʉsã tere tʉ'o'cãrã nitjĩarã, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o.

6 Ãpẽrã quẽ'rã tojota te quetire tʉ'orã, mʉsã weronojõta weerã weema. Nipe'tiropʉ wereturiawã'cãrã weema. Mʉsã Õ'acʉ̃ masãrẽ ma'isere tʉ'orã, “Diacjʉ̃ta ni'i”, nicãrã niwʉ̃. 7 Ʉsã ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ Epafras mʉsãrẽ te quetire werecʉ niwĩ. Cʉ̃ ʉ̃sãrẽ da'ratamugʉ̃ nimi. Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ye cjasere mʉsãrẽ weregʉ nimi. 8 Cʉ̃́ta mʉsã ye quetire miiejawĩ. Mʉsã Jesucristore ẽjõpeotjĩarã añurõ ma'isetisere werewĩ.

9 Tojo weerã Epafras mʉsã ye quetire wéréca nʉmʉta maata ʉ̃sã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosanʉ'cãwʉ̃. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ mʉsãrẽ tojo sẽrĩbosanu'cũcã'a. A'tiro sẽrĩbosa'a: “Õ'acʉ̃, Espíritu Santu tʉ'omasĩse o'oato narẽ. Cʉ̃ tojo o'ocã, na mʉ'ʉ duti'quere añurõ tʉ'omasĩrãsama. 10 Mʉ'ʉ yarã weronojõta weesetirãsama”, ni sẽrĩbosa'a. Õ'acʉ̃ mʉsã tojo weecã ĩ'agʉ̃, e'catigʉsami. Mʉsã cʉ̃ ʉa'caronojõta añurõ weerãsa'a. Cʉ̃rẽ masĩnemorãsa'a. 11 Cʉ̃ tutuayʉ'rʉagʉ cʉ̃ tutuasere mʉsãrẽ o'ogʉsami. Tojo weecã, mʉsã e'catise me'rã nipe'tise mejẽcã wa'asere wãcũtutuarãsa'a. 12 Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'orãsa'a. Cʉ̃ mʉsã ña'arõ wee'quere dʉporopʉ acobojo, dʉcayutojacʉ niwĩ. Tojo weerã mʉsã cʉ̃ tiropʉ ãpẽrã cʉ̃ yarã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorã me'rã nirãsa'a. 13-14 Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ marĩrẽ, wãtĩ

dutino'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ macʉ̃ wẽrĩse me'rã na'itĩ'arõpʉ weronojõ ní'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Marĩ ña'ase wee'quere acobojocʉ niwĩ. Tojo weegʉ marĩrẽ cʉ̃ macʉ̃ ʉpʉtʉ maigʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Marĩ wiogʉ niato nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ.

Õ'acʉ̃ Jesucristo wẽrĩse me'rã masãrẽ yʉ'rʉo'que ni'i

15 Õ'acʉ̃rẽ ĩ'ano'ña marĩ'i. Cʉ̃ macʉ̃ a'ti nucũcãpʉ a'tigʉ, cʉ̃ nisetisere masãrẽ bajuyoropʉ ĩ'ocʉ niwĩ. Jesucristo nipe'tise dʉporo nitojacʉ niwĩ. 16 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ me'rã nipe'tisere ʉ'mʉse, a'ti di'ta bajurã, bajutirãrẽ weecʉ niwĩ. Apeye quẽ'rãrẽ bajuse, bajutisere weecʉ niwĩ. Tojo nicã wiorãrẽ ʉ'mʉsepʉ nirã̃, a'ti nucũcãpʉ nirã̃, nipe'tirãrẽ weecʉ niwĩ. Tere wéégʉ, "Yʉ'ʉ macʉ̃ ye nirõsa'a", nicʉ niwĩ. 17 Cʉ̃ macʉ̃ ne waropʉta nipe'tise cʉ̃ bajurẽse dʉporo nitojacʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rãta cʉ̃ bajurẽ'que ninu'cũcã'a. Queoro dʉcayuro marĩrõ ninu'cũ'u. 18 Jesucristo marĩ dʉpoá cʉ̃rẽ ẽjõpeorã wiogʉ nimi. Cʉ̃́ta marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ catise o'ogʉ nimi. Marĩ nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã ni'cã curua, ni'cã upʉ ni'i. Cʉ̃ marĩ masã ma'mi nimi. Cʉ̃ wẽ́rĩca be'ro marĩ nipe'tirã dʉporo masãcʉ niwĩ. Tojo weegʉ nipe'tirã bu'ipʉ nimi. 19 Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: "Yʉ'ʉ macʉ̃ yʉ'ʉ weronojõta niato", nicʉ niwĩ. Tojo weero nipe'tise Õ'acʉ̃ nisetise Jesucristopʉreta ni'i. 20 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ wẽrĩcã ʉacʉ niwĩ. Nipe'tise, nipe'tirã, ʉ'mʉse, a'ti nucũcã yʉ'ʉ me'rã apoato nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ curusapʉ wẽrĩse me'rã apocʉ niwĩ.

21 Mʉsã quẽ'rã ne waro Õ'acʉ̃rẽ masĩticãrã niwʉ̃. Mʉsã ña'arõ weeseti'que bu'iri Õ'acʉ̃rẽ ĩ'atu'ti, ña'arõ wãcũcãrã niwʉ̃. 22 Mʉsã tojo nisetimicã, Õ'acʉ̃ ni'cãrõacãrẽ mʉsã me'rã apocʉ niwĩ. Jesucristo marĩ weronojõ upʉtigʉ ti upʉ me'rãta cʉ̃ pi'eti, wẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã Õ'acʉ̃ yarã bu'iri marĩrã tojacã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ pacʉpʉre mʉsãrẽ wiagʉti nígʉ̃, tojo weecʉ niwĩ. 23 Mʉsã cʉ̃ ye quetire ẽjõpeonu'cũcã, cʉ̃ ʉaro weenu'cũcã, tojo weegʉsami. Ãpẽrã mʉsãrẽ mejẽcã werecã, cʉ̃ ye quetire ne cõ'aticã'ña. A'tere nipe'tirocjãrãpʉ tʉ'orã weema. Yʉ'ʉ quẽ'rã a'te quetire weretamusijagʉta ni'i.

Õ'acʉ̃ Pablore Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weetamuduti'que ni'i

24 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre wereduti'quere weregʉ, apetero pũrõ pi'eti'i. Tojo pi'etimigʉ̃, e'cati'i. Jesucristo cʉ̃rẽ ẽjõpeorã ye niatjere pi'etitojacʉ niwĩ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ quẽ'rã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ weetamusĩ'rĩgʉ̃ pi'eti'i. 25 Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre narẽ weetamudutiwĩ. Tojo weegʉ yʉ'ʉ mʉsã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ a'tiro wee'e. Cʉ̃ ye quetire añurõ tʉ'omasĩpe'oato nígʉ̃ mʉsãrẽ weetamu'u. 26-27 Mʉsã Colosacjãrã, judío masã nitirã quẽ'rãrẽ añubutiase queti ni'i. Jesucristo mʉsãpʉreta nimi. Cʉ̃ mʉsã me'rã niyucã, añuse mʉsã ʉ'mʉsepʉ niatjere masĩ, e'catiyutojasa'a. Õ'acʉ̃ maata judío masã nitirãrẽ Jesucristo yʉ'rʉogʉsami nisere wereticʉ niwĩ. Tojo weerã ne warocjãrãpʉa a'tere masĩticãrã niwã. A'tocaterore Õ'acʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ masĩcã weemi.

28 Ʉsã Jesucristo ye quetire were'e. Nipe'tirã masãnʉcʉ̃rẽ cʉ̃ nisetisere masĩdutirã were'e. Cʉ̃ ʉaro weedutirã, cʉ̃ me'rã ninu'cũdutirã were'e. 29 A'tere weesĩ'rĩgʉ̃, Jesucristo cʉ̃ tutuase o'ose me'rã yʉ'ʉ masãrẽ ʉpʉtʉ bu'e, narẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosa'a.

2

1 Yʉ'ʉ ní'caronojõta mʉsã ye niatjere ʉpʉtʉ wãcũ, Õ'acʉ̃rẽ
sẽrĩbosa'a. Tojo weegʉ mʉsãrẽ a'tere masĩato nígʉ̃ ojao'ogʉ
wee'e. Nipe'tirã Laodiceacjãrãrẽ, tojo nicã yʉ'ʉre ĩ'atirãrẽ mejãrõta
sẽrĩbosa'a. 2 A'tiro sẽrĩ'i: "Õ'acʉ̃, narẽ wãcũtutuase o'oya. Añurõ
sʉ'ori nisetiato. A'merĩ ma'iato. Na añurõ mʉ'ʉ ye cjasere
tʉ'omasĩpe'oato. Na tojo wéérã, mʉ'ʉ macʉ̃rẽ añurõ masĩrãsama",
ni sẽrĩbosa'a. Ne waropʉre Õ'acʉ̃ nipe'tise cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo ye
cjasere wereticʉ niwĩ. A'tocaterore majã cʉ̃ yere weremi. 3 A'tiro
ni'i. Jesucristopʉreta nipe'tise masĩse, tʉ'omasĩse ni'i. Tojo weegʉ
cʉ̃ dia'cʉ̃ añurõ masĩgʉ̃ nimi. Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã nipe'tise masĩsere
bocano'o. 4 Ãpẽrã mʉsãrẽ diacjʉ̃ weronojõ ucũmaasoobosama.
Añurõ tʉ'omasĩña nígʉ̃, tere were'e. 5 Yʉ'ʉ aperopʉ nimigʉ̃, mʉsã
wa'teropʉ nígʉ̃ weronojõ tʉ'oña'a. Mʉsãrẽ pũrõ wãcũ'u. Yʉ'ʉ
mʉsã añurõ niseticã tʉ'ogʉ, mʉsã Jesucristore ẽjõpeocã tʉ'ogʉ, ʉpʉtʉ
e'cati'i.
6 Ne waropʉre marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeocãrã niwʉ̃. Titapʉre
mʉsã ẽjõpeo'caronojõta a'tiro nicã quẽ'rãrẽ nipe'tise nʉmʉrĩ
cʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũcã'ña. 7 Cʉ̃rẽ nemorõ masĩnemoña. Mʉsãrẽ
bu'e'caronojõta cʉ̃rẽ ẽjõpeonemoña. Ʉmʉcorinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ "Añu'u",
ni e'catise o'oya.

Jesucristore ẽjõpeotirã ẽjõpeo'que ni'i

8 Ãpẽrã mʉsãrẽ werecã, añurõ tʉ'omasĩña. Na mʉsãrẽ nisoose
me'rã werebosama. Diacjʉ̃ weronojõ ucũsama. Niwe'e. Te ucũse
me'rã masãrẽ were, maasoorã weema. Jesucristo ye mejẽta ni'i. Na
basu na wãcũsere, dʉporocjãrãpʉ nisetimʉjãti'quere wererã weema.
Tojo weerã narẽ ẽjõpeoticã'ña.
9 A'tiro pe'e ni'i. Jesucristopʉre nipe'tise Õ'acʉ̃ nisetise ni'i. 10 Mʉsã
quẽ'rã cʉ̃pʉreta ni'i. Tojo weerã mʉsã Õ'acʉ̃rẽ cʉoyʉ'rʉatoja'a.
Jesucristo nipe'tirã wiogʉ nimi. Ʉ'mʉsecjãrã, a'ti turicjãrã, bajurã,
bajutirã nipe'tirã wiorã cʉ̃ doca nima.
11 Mʉsã masĩsa'a, Õ'acʉ̃ yarã sãjãsĩ'rĩrã, judío masã weronojõ
õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'aticãrã niwʉ̃. A'tiro pe'e wa'acaro niwʉ̃.
Jesucristo basu mʉsã ña'arõ weesetisere cõ'acʉ niwĩ. Tojo weerã
õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'a'cãrã weronojõ Õ'acʉ̃ yarã tojacãrã
niwʉ̃. 12 Jesucristo wẽrĩ yaano'cʉ niwĩ. Mʉsã quẽ'rã wãmeyeno'rã,
ña'arõ weeseti'quere du'urã, wẽrĩ yaano'cãrã weronojõ tojacãrã niwʉ̃.
Wẽrĩ'cãrã, catirã na wee'quere weetimimaba. Tojo weerã mʉsã
quẽ'rã todʉporopʉ wee'quere weetisa'a. Jesucristo wẽrĩca be'ro Õ'acʉ̃
cʉ̃rẽ masõcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ masõ'caronojõta mʉsã quẽ'rãrẽ masõgʉ̃,
apesu'tiro sãjãcã weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ tutuaro me'rã cʉ̃ macʉ̃
Jesucristore masõ'quere mʉsã ẽjõpeoyucã, tojo weecʉ niwĩ. 13 Mʉsã
judío masã nitirã õ'rẽcjʉ yapa caserore yejecõ'aticãrã niwʉ̃. Tojo nicã
ña'arõ weecũcãrã niwʉ̃. Ña'arõ nisetitjĩarã, todʉporopʉre wẽrĩ'cãrã
weronojõ nicãrã niwʉ̃. A'tocaterore majã Õ'acʉ̃ yarã ni'i. Cʉ̃
mʉsãrẽ catinu'cũcã weecʉ niwĩ. Mʉsãrẽ ña'arõ wee'quere acobojocʉ
niwĩ. 14 Õ'acʉ̃ cʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãcã, marĩrẽ bu'iri da'rebopĩ.
Te marĩ peje ña'ase cʉomi'quere cʉ̃ macʉ̃ curusapʉ wẽrĩse me'rã

acobojocʉ niwĩ. 15 Jesucristo cʉ̃ wẽrĩse me'rã nipe'tirã ĩ'orõpʉ wãtĩarẽ docaque'acã weecʉ niwĩ.

“A'ti nucũcã cjasere pũrõ wãcũticã'ña” ní'que ni'i

16 Mʉsã masĩsa'a, judío masã ni'cãrẽ apeye ba'asere ba'adutitisama. Tojo weerã ãpẽrã mʉsã sĩ'rĩsere, ba'asetisere judío masãrẽ dutítisenojõrẽ na ucjacã, tʉ'oticã'ña. Na peje bosenʉmʉrĩ cʉosama. Ni'cã cʉ̃'marẽ, ma'ma mujĩpũrẽ, tojo nicã semanarĩnʉcʉ̃ na soowʉase nʉmʉrĩrẽ cʉosama. Na weronojõta ticʉse bosenʉmʉrĩ weedutisama. “Mʉsã tojo weetirã, Õ'acʉ̃ duti'quere weewe'e”, nisama. Na tojo nicã, tʉ'oticã'ña. 17 Õ'acʉ̃ tere ne waropʉre Jesucristore queose o'oyugʉ weecʉ niwĩ. Yʉ'ʉ macʉ̃ ye cjasere masĩato nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ Jesucristo a'titojacʉ niwĩ. Tojo weegʉ masãrẽ a'tere todʉporopʉ duti'quere Õ'acʉ̃ sõ'owaro weedutitimi majã.

18 Ãpẽrã mʉsãrẽ a'tiro nisoobosama: “Ʉsã añurã ni'i. Õ'acʉ̃ ʉ̃sãrẽ añurõ wãcũato nírã be'ti ñubue'e. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terãrẽ ñubuepeo'o. Ʉsã cãrĩtimirã quẽ'ese weronojõ Õ'acʉ̃ yere ĩ'a'a. Tojo wéérã, ʉ̃sã ãpẽrã yʉ'rʉoro Õ'acʉ̃ ye cjasere añurõ masĩ'i. Mʉsã quẽ'rã tojota weeya. Mʉsã a'tere weetirã, bu'iri cʉorãsa'a”, nibosama. Mʉsãrẽ tojo nicã, ne ẽjõpeoticã'ña. “Masĩrã waro ni'i ʉ̃sã”, ni wãcũsama. Tojo nima'acãrã weema. A'te masã wãcũse dia'cʉ̃ ni'i. 19 Na Jesucristore sirututima. Marĩ pũrĩcã Jesucristo ya curuacjãrã ni'i. Cʉ́ta nimi marĩ dʉpoá. Marĩrẽ cʉ̃ masĩsere, tutuasere o'osami. Te me'rã marĩ ʉmʉcorinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉaronojõ nemorõ a'merĩ ma'i, weetamumasĩ'i.

20 Mʉsãrẽ todʉporopʉre mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa nisetimʉjãti'quere peje dutise nicaro niwʉ̃. A'tocaterore todʉporopʉ weeseti'quere Jesucristo cʉ̃ wẽrĩse me'rã yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ. Yʉ'rʉwetica be'ro nimicã, ¿de'ro weerã mʉsã todʉporopʉ weeseti'caronojõta niti tja? 21 Mʉsãrẽ ãpẽrã “A'tenojõrẽ ñe'eticã'ña, tenojõrẽ ba'aticã'ña”, nibosama. 22 Na tojo nírã, a'ti turi cjase maata pe'tisere ucũrã weema. Masã na wãcũrõ me'rã weedutise ni'i. 23 Na dutise añubutiase weronojõ bʉsʉ'ʉ. Bu'icjase dia'cʉ̃ a'tiro nita'sasama: “Mʉsã quẽ'rã ʉ̃sã weronojõta añurõ ẽjõpeoroʉa'a. Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ wãcũato nírã be'tiroʉa'a. Marĩ upʉ quẽ'rã ña'a nisa'a. Tojo weerã marĩ basu marĩ upʉre pi'etise o'oroʉa'a. Marĩ pi'etise o'óca be'ro marĩ ña'arõ ʉaripejasere cõ'ata basio'o”, nimisama. Niwe'e. Na dutisere wéérã, marĩ mejãrõta tojacã'sa'a tja.

3

1-3 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporopʉ ní'caronojõta Jesucristo wẽrĩcʉ niwĩ. Mʉsã cʉ̃ wẽrĩse me'rã todʉporopʉ weeseti'quere du'ucãrã niwʉ̃. Cʉ̃rẽ cʉ̃ tutuase me'rã cʉ̃ pacʉ masõcʉ niwĩ. Mʉsã quẽ'rãrẽ cʉ̃ macʉ̃rẽ ẽjõpeoyucã, cʉ̃ tutuase me'rã mʉsãrẽ catinu'cũcã weecʉ niwĩ. Tojo weerã a'ti turi cjasere wãcũticã'ña. Ʉ'mʉse cjase pe'ere wãcũña.

Mʉsã Õ'acʉ̃pʉre Jesucristo me'rã ni'i. Jesucristo ʉ'mʉsepʉ Õ'acʉ̃ me'rã wiogʉ dujiri cũmurõpʉ nimi. Tojo weerã mʉsã Jesucristo nirõ ʉ'mʉsepʉ cjasere añurõ wãcũnʉrʉ̃ña. 4 Cʉ́ta marĩrẽ sʉ'ori nimi. Sʉ'ori catimi. Marĩ cʉ̃ me'rã ni'i. Tojo weerã cʉ̃ a'ti nucũcãpʉre apaturi a'ticã, marĩ quẽ'rã cʉ̃ tutuase, cʉ̃ asistese me'rã a'tirãsa'a.

Dʉporopʉ weeseti'quere Pablo du'uduti'que ni'i

5 Mʉsã a'ti turi cjase ña'ase weesĩ'rĩsere du'ucã'ña. Mʉsã,
mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ a'metãrãticã'ña. Mʉsã numia quẽ'rã,
mʉsã marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña. Ne ãpẽrã me'rã
"Ña'arõ weesĩ'rĩsa'a", niticã'ña. Ne ãpẽrãrẽ mʉsã wãcũsepʉ "Narẽ
wʉacãjĩ, na me'rã nisĩ'rĩsa'a", ni wãcũticã'ña. Ãpẽrã na cʉosere
ʉoticã'ña. Mʉsã apeyenojõrẽ ʉorã, Õ'acʉ̃ mejẽtare ẽjõpeorã wee-
bosa'a. 6 Cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã, a'tenojõ weerãrẽ Õ'acʉ̃ ʉpʉtʉ bu'iri
da'regʉsami. 7 Mʉsã todʉporopʉre tere weesetirã, ña'arã nicãrã niwʉ̃.
8 A'tocaterore majã nipe'tisere mʉsã ña'arõ weesere, uase, ĩ'atu'tise,
ãpẽrãrẽ nitu'ti yabisere du'uya. Ña'asere ne wãcũ bujicã'ticã'ña.
9 Ãpẽrãrẽ nisooticã'ña. Mʉsã todʉporopʉ weeseti'quere du'utojacãrã
niwʉ̃. Tojo weerã tere weeticã'ña majã. 10 A'tocaterore mʉsã
apeye wãcũse cʉo'o. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ wee'cʉ cʉ̃ weronojõ nisetiato
nígʉ̃ mʉsãrẽ dʉcayunu'cũgʉ̃ weemi. Nemorõ cʉ̃rẽ masĩato nígʉ̃
tojo weemi. 11 Marĩ nipe'tirãrẽ Jesucristo ĩ'orõpʉre ne dʉcawatise
marĩ'i. Judío masã, judío masã nitirã, ãpẽrã õ'rẽcjʉ yapa casero
yejecõ'ano'cãrã, yejecõ'ano'ña marĩrãrẽ dʉcawatise marĩ'i. Tojo nicã
apesecjãrãpʉ, sumutoricjãrã, da'raco'teri masã, da'raco'tetiri masã,
ã'rã nipe'tirã me'rã dʉcawatise marĩ'i. Cʉ̃ nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã
wiogʉ nimi. Nipe'tirãpʉre nimi.

12 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'imi. Cʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ yarã niato nígʉ̃ besecʉ
niwĩ. Tojo weerã ãpẽrãrẽ pajaña'ña. Narẽ añurõ e'catise me'rã
weetamuña. Mʉsã "Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i", ni wãcũticã'ña. Mʉsãrẽ
mejẽcã nicã, tojo tʉ'oña'ña. Wãcũtutuaya. 13 Mʉsã basu ãpẽrã me'rã
a'metu'ti'cãrã, ãpẽrã mejẽcã weecã tʉ'sati'quere narẽ acobojoya.
Jesucristo mʉsãrẽ acobojocʉ niwĩ. Tojo weerã mʉsã quẽ'rã ãpẽrãrẽ
mejãrõta acobojoya. 14 A'merĩ ma'iña. Mʉsã tojo ma'írã, nipe'tise yʉ'ʉ
duti'quere weepe'ocã'rãsa'a. Añurõ mʉsã basu sʉ'ori nisetirãsa'a.
15 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro weecã, mʉsã ye ejeripõ'rãrĩpʉre e'caticã weesami. Cʉ̃
ʉaro weetirã, bʉjawetisa'a. Tojo weerã cʉ̃ ʉaro weeya. Añurõ sʉ'ori
nisetiya. A'tere ʉasãgʉ̃, cʉ̃ mʉsãrẽ ni'cã curua, ni'cʉ̃ põ'rã weecʉ niwĩ.
Mʉsã cʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'ña.

16 Jesucristo ye quetire añurõ wãcũnʉrʉ̃ña. Cʉ̃ masĩse o'ose me'rã
ãpẽrãrẽ mʉsã basu a'merĩ bu'eya. Mʉsã ejeripõ'rãrĩpʉ Õ'acʉ̃rẽ
e'catise o'orã, basapeoya. 17 Mʉsã Jesucristo yarã ni'i. Tojo weerã
nipe'tise mʉsã weesetise, ucũsetisere cʉ̃ yarã weronojõta weeya.
Jesucristo cʉ̃ tutuase me'rã tere weeta basio'o. Cʉ̃ pacʉre e'catise
o'onu'cũcã'ña.

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weeduti'que ni'i

18 Marãpʉtirãnumia, Jesucristo marĩ wiogʉre ẽjõpeorã, a'tiro
weeya. Mʉsã marãpʉsʉmʉarẽ na dutisere yʉ'ti ẽjõpeoya. 19 Mʉsã
nʉmotirãʉmʉa pe'e, mʉsã nʉmosãnumiarẽ ma'iña. Na me'rã uat-
icã'ña. 20 Wĩ'marã, ma'mapjia, nipe'tise mʉsã pacʉsʉmʉa dutisere
añurõ yʉ'tiya. Õ'acʉ̃ tojo weecã ʉasami. 21 Mʉsã põ'rãrẽ na'irõ
tu'ti, uacã weeticã'ña. Mʉsã tojo weecã, na bʉjaweti, mʉsã dutisere
weemasĩtisama.

22 Da'raco'teri masã, nipe'tise mʉsã wiorã a'ti nucũcãcjãrã na
dutisere yʉ'tiya. Na ĩ'orõpʉre, na ĩ'atiropʉre añurõ da'raya. Mʉsã

wiorã ĩ'orõpʉ dia'cʉ̃ añurõ da'rarã, mʉsã wiogʉ “Añurõ da'rama” ni wãcũato, nirã weebosa'a. Mʉsã tojo weeticã'ña. Õ'acʉ̃rẽ añurõ ẽjõpeotjĩarã, weesooro marĩrõ da'raya. 23 Mʉsã apeyenojõ da'rarã, añurõ tʉ'sase me'rã da'raya. Teese me'rã weeticã'ña. Masãrẽ da'rabosamirã, Jesucristore da'rabosarã weronojõ tʉ'oña'ña. 24 Mʉsã cʉ̃rẽ da'raco'terã ni'i. Cʉ́ta mʉsãrẽ ʉ'mʉsepʉ wapayegʉsami. Mʉsã tere masĩtoja'a. Tojo weerã añurõ da'raya. 25 Ña'arõ wee'que wapare Õ'acʉ̃ bu'iri da'regʉsami. Masã nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ bu'iri da'resami. Ne ni'cʉ̃ yʉ'rʉwetitisami.

4

1 Dutiri masã, mʉsã quẽ'rã ʉ'mʉsepʉre ni'cʉ̃ wiogʉ cʉo'o. Mʉsã tere masĩtoja'a. Tojo weerã Õ'acʉ̃ ʉaronojõta mʉsãrẽ da'raco'terãrẽ añurõ cʉoya.

2 Õ'acʉ̃rẽ añurõ tʉ'ocasanʉ'cõtjĩarã, sẽrĩnu'cũcã'ña. Cʉ̃rẽ “Añu'u”, ni e'catise o'oya. 3 Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, ʉ̃sã quẽ'rãrẽ sẽrĩbosaya. “Pãjãrã Jesucristo ye quetire masĩtirãrẽ tʉ'osĩ'rĩcã weeato”, ni sẽrĩbosaya. Cʉ̃ ye queti dʉporocjãrãpʉ na masĩno'ña marĩ'que añuse queti ni'i. A'te werese ye bu'irita yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ dujisa'a. 4 Yʉ'ʉre Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya. Yʉ'ʉre “Wisiro marĩrõ diacjʉ̃ wereato”, ni sẽrĩbosaya.

5 Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeotirã me'rã añurõ nisetiya. Na me'rã mʉsã weesetisetirinʉcʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉaronojõta narẽ añurõ weeya. 6 Na me'rã ucũrã, añurõ tʉ'saropʉta tʉ'otʉ'sase me'rã ucũña. Ãpẽrã mʉsãrẽ sẽrĩtiña'cã, añurõ diacjʉ̃ yʉ'tiya.

Pablo me'rãcjãrã añudutise o'o'que ni'i

7 Tíquico yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ yʉ'ʉ ma'igʉ̃ a'tiro weegʉsami. Yé quetire mʉsãrẽ weregʉ wa'agʉsami. Cʉ̃ yʉ'ʉ me'rã marĩ wiogʉ Jesucristo yere da'raco'tetamugʉ̃ nimi. Tojo nicã yʉ'ʉre bu'etamugʉ̃ nimi. 8 Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ mʉsã tiropʉ wa'adutigʉti wee'e. Ʉ̃sã ye quetire tʉ'orã, mʉsã wãcũtutua, e'catinemorãsa'a. 9 Onésimo mʉsã ya macã nícũ'cʉ quẽ'rã cʉ̃ me'rã wa'agʉsami. Cʉ̃ yʉ'ʉ ma'igʉ̃, yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ a'tocaterore ʉ̃sãrẽ añurõ weetamugʉ̃ weemi. Na pʉarã mʉsãrẽ wererãsama nipe'tise a'to Romapʉ de'ro wa'a'quere.

10 Aristarco mʉsãrẽ añudutimi. Cʉ̃ quẽ'rã yʉ'ʉ me'rã bu'iri da'reri wi'ipʉ nimi. Marco, Bernabé basucʉ quẽ'rã mʉsãrẽ añudutimi. Marco mʉsã tiropʉ sijacã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ todʉporo ní'caronojõta añurõ ñe'eapa. 11 Apĩ Jesú na “Justo” pisuno'gʉ̃ mʉsãrẽ añudutimi. Ã'rã i'tiarã ãpẽrã judío masã Jesucristore ẽjõpeorã wa'terore na dia'cʉ̃ yʉ'ʉre da'ratamuma. Na Õ'acʉ̃ wiogʉ nisere masãrẽ bu'erã weema. Na weetamuse me'rã yʉ'ʉ wãcũtutua, e'catise cʉo'o. 12 Epafras mʉsã me'rãcjʉ̃ añudutimi. Cʉ̃ Jesucristo ye cjasere da'raco'tegʉ nimi. Cʉ̃ mʉsãrẽ ʉpʉtʉ sẽrĩbosagʉ weemi. Õ'acʉ̃rẽ añurõ sirutuato, cʉ̃ ʉaro añurõ weenu'cũato nígʉ̃, tojo sẽrĩbosami. 13 Yʉ'ʉ diacjʉ̃ta were'e. Cʉ̃ mʉsãrẽ ʉpʉtʉ sẽrĩbosacã ĩ'a'a. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ Laodiceacjãrãrẽ, tojo nicã Hierápolicjãrãrẽ sẽrĩbosami. 14 Luca ocoyeri masʉ̃ ʉ̃sã ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ mʉsãrẽ añudutimi. Apĩ quẽ'rã Demas wãmetigʉ añudutise o'omi.

Pablo añudutitʉo'que ni'i

15 Laodiceacjãrã Jesucristore ẽjõpeorã añuato. Ninfa wãmetigo
quẽ'rã añuato. Tojo nicã nipe'tirã co ya wi'ipʉ Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeorã nerẽwʉarã añuato. 16 Mʉsã a'ti pũrĩrẽ bu'epe'oca be'ro
Laodiceacjãrãpʉre o'óya. Na quẽ'rã na nerẽwʉaropʉ bu'eĩ'oato.
Mʉsã quẽ'rã ape pũrĩ Laodiceacjãrãrẽ yʉ'ʉ ojáca pũrĩrẽ ñe'erã, mʉsã
nerẽrõpʉ bu'eya. 17 A'tiro niña Arquipore: “Marĩ wiogʉ da'radutigʉ
cũu'quere añurõ da'ratu'ajaya.”

18 A'te nitʉose darire mʉsãrẽ añudutise o'ogʉ, yʉ'ʉ basuta oja'a.
Wãcũña yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nisere. Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya. Õ'acʉ̃
mʉsãrẽ añurõ weeato.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

Pablo Tesalónicacjãrãrẽ ojamʉ'tãca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Tesalónica, Macedonia di'tapʉ nirĩ macãcjãrãrẽ ojacʉ niwĩ. A'ti pũrĩrẽ ojagʉ, Corintopʉ nicʉ niwĩ. Todʉporopʉre cʉ̃ basuta narẽ Jesucristo yere were, cʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã sãjãcã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ ẽjõpeocã wééca be'ro Timoteo añuse quetití ejacã tʉ'ogʉ, maata narẽ a'ti pũrĩrẽ ojacʉ niwĩ. Na añurõ weesere tʉ'ogʉ, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'ocʉ niwĩ. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeosere weenemocã ʉasãgʉ̃ ojacʉ niwĩ. Na cʉ̃rẽ sẽrĩtiña'quere yʉ'tigʉ ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristo apaturi a'tiatjere ojacʉ niwĩ.

Pablo cʉ̃ me'rãcjãrã me'rã Tesalónicacjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo, yʉ'ʉ me'rãcjãrã Silvano, Timoteo me'rã mʉsãrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Mʉsã Tesalónicacjãrãrẽ marĩ pacʉ Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo yarãrẽ añudutise o'o'o. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Pablo Tesalónicacjãrã na añurõ weesetisere tʉ'ogʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosa'que ni'i

2 Mʉsãrẽ ʉ̃sã ñubuesetirinʉcʉ̃ marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'a. 3 Cʉ̃rẽ ñubuerã, a'tiro ni'i. “Õ'acʉ̃, Tesalónicacjãrã mʉ'ʉ macʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorã añurõ weesetisama. Na ma'isere ĩ'orã, ãpẽrãrẽ añurõ weetamusama. Jesucristo cʉ̃ apaturi a'tiatjere e'catise me'rã yucuerã weesama. Tojo weerã cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'utisama”, ni ñubue'e Õ'acʉ̃rẽ.

4 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'imi. Cʉ̃, yarã niato nígʉ̃ besecʉ niwĩ. Ʉsã a'tere masĩ'i. 5 Mʉsãrẽ Jesú ye quetire wererã, ʉ̃sã ye ʉseri me'rã dia'cʉ̃ weretiwʉ. Espíritu Santu tutuase me'rã werewʉ. Ʉsã bu'ese diacjʉ̃ta ni'i nírã, mʉsãrẽ bu'ewʉ.

Mʉsã masĩsa'a. Ʉsã topʉ nírã, mʉsãrẽ ma'írã, añurõ weesetiwʉ. 6 Mʉsã ʉ̃sã wee'quere ĩ'acũurã, ʉ̃sã weronojõta weeseticãrã niwʉ̃. Tere wééra, Jesucristo weeseti'caronojõta weecãrã niwʉ̃. Mʉsãrẽ Espíritu Santu e'catise o'ocã, ʉpʉtʉ pi'etimirã, Jesucristo ye quetire ñe'ewʉ̃. 7 Tojo weerã mʉsã Jesure ẽjõpeosere ĩ'orã, añuse queose nipe'tirã ãpẽrã Jesure ẽjõpeorãrẽ o'ocãrã niwʉ̃. Mʉsã ya di'ta Macedoniacjãrãrẽ, tojo nicã ãpẽrã a'ti di'ta Acayacjãrãrẽ tojo weecãrã niwʉ̃. 8 Mʉsã me'rãta marĩ wiogʉ Jesú ye queti nipe'tiropʉ se'sa wa'a'a. Macedonia, Acaya dia'cʉ̃ mejẽtare se'saro weewe'e. Nipe'tirocjãrãpʉ mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosere masĩpe'titojama. Tojo weerã tere ãpẽrãrẽ werewe'e. 9 Mejõ na pe'eta mʉsã weesetisere quetiwerema. Ʉsã mʉsã tiropʉ nicã, mʉsã ʉ̃sãrẽ añurõ wee'quere werema. Apeyema, mʉsã queose yee'cãrãrẽ ẽjõpeodu'u'quere werema. Tere du'u, ni'cãrõacãrẽ Õ'acʉ̃ catigʉ diacjʉ̃ nigʉ́ pe'ere ẽjõpeo, cʉ̃ ʉaro weeaporo. 10 Õ'acʉ̃

cũ macũ Jesú ʉ'mʉsepʉ nigũrẽ, cũ apaturi a'tiatjere e'catise me'rã yucuerã weeaporo. A'tere ãpẽrã ũsãrẽ quetiwerema mʉsã weesetisere. Õ'acũ cũ macũ wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Cũ Jesúta nimi marĩ ʉpʉtʉ bu'iri bocabo'quere yʉ'rʉo'cʉ.

2

Pablo Tesalónicapʉ cũ bu'e'quere quetiwere'que ni'i

1 Acawererã, mʉsã a'tere añurõ masĩsa'a. Ʉsã Tesalónicapʉ sijarã, mejõ warota bu'ecusiaticãrã niwũ. Ʉsã bu'esere tʉ'orã, mʉsã pãjãrã Jesure ẽjõpeowʉ. 2 Ʉsã mʉsã tiropʉ wa'ase dʉporo ũsã Filipopʉ niwũ. Topʉ nicã, tocjãrã ũsãrẽ tãrã, ña'arõ bujicã'wã. Mʉsã tere masĩsa'a. Mʉsã ya macãcjãrã quẽ'rã ũsã weresere cã'mota'asĩ'rĩmiwã. Na tojo weemicã, Õ'acũ ũsãrẽ añurõ wãcũtutuase o'owĩ. Tojo weerã cũ ye quetire uiro marĩrõ werewʉ. 3 Mʉsãrẽ Jesú ye quetire wererã, mejẽcã pe'e weretiwʉ. Ña'arõ weesĩ'rĩrã, numiarẽ a'metãrãsĩ'rĩrã, weeta'sase me'rã weretiwʉ. 4 Õ'acũ pe'e ĩ'abesetojagʉpʉ cũ ye queti weresere cũugũtigʉ ũsãrẽ besecʉ niwĩ. Masã ũsã me'rã e'catiato nírã mejẽta cũ ye quetire werewʉ. Õ'acũ pe'ere e'catidutirã werewʉ. Õ'acũ nimi nipe'tise marĩ wãcũsere masĩgũ. 5 Ʉsã topʉ nírã, ne ni'cãti mʉsã yere ʉaripejarã, añurõ ucũta'sa weretiwʉ. Mʉsã a'tere masĩsa'a. Õ'acũ quẽ'rã diacjũta ũsã wãcũsere masĩsami.

6-7 Ʉsã Jesú o'ó'cãrã ni'i. Tojo weerã "Ʉsãrẽ wiorã weronojõ ĩ'aña", nímasĩbopã. Tojo nita basiomicã, ne ni'cũrẽ nitiwʉ. A'tiro pe'e weewʉ. Ni'cõ numio co macũrẽ co'te mi'o masõsamo. Co weronojõ ũsã quẽ'rã mʉsã tiropʉ nírã, mʉsãrẽ ma'írã, tojota weewʉ. 8 Mʉsãrẽ ma'írã, Õ'acũ ye queti dia'cũrẽ weretiwʉ. Nipe'tise ũsã põtẽorõ weetamuta basiosere weetamuwũ. Mʉsãrẽ ʉpʉtʉ ma'icãti.

9 Ʉsã topʉ nírã da'ra'quere mʉsã wãcũsa'a. Mʉsãrẽ Õ'acũ ye quetire wererã, peje caribose o'osĩ'rĩtiwʉ. Tojo weerã ũsãrẽ a'mácaticã'to nírã ũsã basu da'rawʉ. Ñamirĩ, ʉmʉcori yóacãta ũsã ba'atjere, ũsãrẽ dʉ'sasenojõrẽ wapata'arã da'rawʉ.

10 Ʉsã weeseti'quere mʉsã ĩ'awũ. Õ'acũ quẽ'rã masĩsami. Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã me'rã nírã, ũsã weesooro marĩrõ nisetiwʉ. Mejẽcã weetiwʉ. Õ'acũ ʉaronojõ nisetiwʉ. Tojo weerã ãpẽrã ũsãrẽ "Na bu'iri cʉoma" nirõ marĩrõ nicã'wũ. 11-12 Ni'cũ cũ põ'rãrẽ weronojõta ũsã quẽ'rã mʉsãnʉcũrẽ werewʉ. E'catise, wãcũtutuasere mʉsãrẽ o'owʉ. Õ'acũ põ'rã weronojõta nisetidutiwʉ. Mʉsãrẽ Õ'acũ cũ põ'rã niato nígũ besesami. Tojo nicã mʉsãrẽ cũ me'rã cũ asistese nirõpʉ ninu'cũdutisami.

13 Apeye mʉsã ye cjasere weregʉti. Õ'acũ ye quetire werecã, mʉsã "Õ'acũ ye ucũse ni'i" nírã, maata ẽjõpeowʉ. "Masã na ucũsere ẽjõpeobosaʉ", nitiwʉ. Mʉsã tojo weesere wãcũrã, Õ'acũrẽ e'catise o'onu'cũcã'a. Ʉsã mʉsãrẽ were'que Õ'acũ ucũse warota niwũ. Te queti me'rãta Õ'acũ cũ ʉaro weeato nígũ mʉsãrẽ siape me'rã dʉcayunu'cũgũ weemi.

14 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeocã, mʉsã ya di'tacjãrã mʉsãrẽ pi'etise o'ocãrã niwã. Judea di'tapʉ quẽ'rãrẽ na acawererã judío masã mʉsãrẽ wa'a'caronojõta Jesure ẽjõpeorãrẽ weecãrã niwã. 15 Judío masãta

dʉporocjãrãpʉ quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ wẽjẽcãrã niwã. Marĩ wiogʉ Jesure tojota weecãrã niwã. Ʉ̃sã quẽ'rãrẽ mʉsã ya macãpʉ nicã, ʉ̃sãrẽ ʉatirã, cõ'acã'wã. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ na me'rã tʉ'satisami. Judío masã nipe'tirã Jesure ẽjõpeorã me'rã cumuca dia'cʉ̃ ʉacã'ma. 16 Judío masã nitirãrẽ Õ'acʉ̃ yʉ'rʉocã ʉatima. Tojo weerã narẽ Jesú ye quetire werecã ʉasãtirã, a'tiro weewã. Ʉ̃sã narẽ weresere cã'mota'asĩ'rĩmiwã. Na ña'arõ weese siape me'rã nemorõ wee'e. Tojo weerã na pajibutiaro bu'iri cʉoma. Na yʉ'rʉnʉ'cãpose bu'iri ni'cãrõacãpʉta na Õ'acʉ̃ bu'iri da'resere bocarãsama.

Pablo quẽ'rã Tesalónicacjãrãrẽ ĩ'arã wa'asĩ'rĩmi'que ni'i

17 Ʉ̃sã mʉsã tiropʉre wijawã'cãtica be'roacã maata mʉsãrẽ ĩ'asĩ'rĩmicãti. Ʉ̃sã upʉ topʉ nitimicã, mʉsã tiropʉ dia'cʉ̃ ejeripõ'rãtiwʉ. Topʉre ʉpʉtʉ wa'asĩ'rĩmiwʉ̃ tja. 18 Pejetiri yʉ'ʉ Pablo basu pe'eta "Wa'agʉti", nimiwʉ̃. Ʉ̃sã topʉ wa'asĩ'rĩsetirinʉcʉ̃ wãtĩ ʉ̃sãrẽ cã'mota'amʉjãwĩ. 19-20 Mʉsãta ni'i ʉ̃sãrẽ e'catise o'orã. Tojo weerã mʉsãrẽ pũrõ ĩ'asĩ'rĩsa'a. Marĩ wiogʉ Jesú cʉ̃ apaturi a'ti turipʉ a'ticã, cʉ̃rẽ wererãti mʉsã ye quetire. A'tiro nirãti: "Ã'rãta nima ʉ̃sãrẽ e'catise o'o'cãrã. Narẽ mejõ waro mʉ'ʉ ye quetire weretiwʉ. Na tere tʉ'orã, mʉ'ʉrẽ añurõ ẽjõpeowã. Tojo weerã pũrõ e'cati'i na me'rã", nirãti cʉ̃rẽ.

3

1-2 Mʉsã ye quetire tʉ'osĩ'rĩrã, põtẽoticãti. Tojo weerã mʉsã tiropʉ Timoteore ĩ'adutirã o'ówʉ. "Ʉ̃sã pe'e Atenapʉ tojarãti", niwʉ̃. Timoteo ʉ̃sã me'rãcjʉ̃ Jesú ye quetire werecusiatamugʉ̃ nimi. Cʉ̃ mʉsãrẽ Jesure nemorõ ẽjõpeocã weegʉsami nírã, o'ówʉ. Tojo nicã wãcũtutuanemosere wereato nírã cʉ̃rẽ o'ówʉ. 3-4 Ãpẽrã masã mʉsã Jesure ẽjõpeocã ĩ'arã, ĩ'atu'ti, bujicã'sama. Na tojo weecã, Jesure ẽjõpeodu'uticã'to nírã Timoteore weredutirã o'ówʉ. Ʉ̃sã topʉ nírã, mʉsãrẽ a'tere wereyutojawʉ. "Marĩ Jesure ẽjõpeorã, pi'etino'rõsa'a", niwʉ̃. Ʉ̃sã ní'caronojõta marĩ nipe'tirãrẽ queoro wa'aro wee'e. Mʉsã tere masĩsa'a. 5 Mʉsã Jesure ẽjõpeosere masĩsĩ'rĩgʉ̃ põtẽoti, ¿de'ro wa'amiti narẽ? nígʉ̃, mʉsã ye quetire miitidutigʉ Timoteore o'ówʉ. "Apetero weegʉ mʉsãrẽ wãtĩ Jesure ẽjõpeodu'ucã weecã'pĩ", nicãti. ¿Ʉ̃sã bu'e'que ne wapamarĩpari? ni masĩsĩ'rĩgʉ̃ cʉ̃rẽ o'ówʉ.

Tesalónicacjãrã ye quetire Timoteo quetití eja'que ni'i

6 Ni'cãrõacãrẽ Timoteo mʉsã tiropʉ ní'cʉ dajatojami a'topʉre. Cʉ̃ mʉsã yere añuse quetití dajami. A'tiro niami: "Na Jesure ẽjõpeonu'cũcã'ma. Na basu añurõ a'merĩ ma'isetiama. Marĩrẽ ma'ise me'rã wãcũnu'cũcã'ma. Marĩrẽ pũrõ ĩ'asĩ'rĩama marĩ narẽ ĩ'asĩ'rĩrõnojõta", ni quetití dajami. 7 Mʉsã Jesure ẽjõpeose quetire tʉ'orã ʉ̃sã pi'etimirã, e'cati'i. 8 Marĩ wiogʉ Jesure ẽjõpeonu'cũcã tʉ'orã, yujupʉta ʉ̃sã ejerisãjãse cʉo'o. 9 Tojo weerã mʉsãrẽ wãcũrã, e'catiyʉ'rʉasa'a. Õ'acʉ̃rẽ mʉsã ye cjasere ʉ̃sã ¿de'ro wee e'catise o'opõtẽobosaʉ? Basiowe'e. 10 Ñamirĩ, ʉmʉcorita yóacã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩnu'cũcã'a mʉsã tiropʉ wa'asĩ'rĩrã. Mʉsãrẽ Jesú yere wereya-pada'reosĩ'rĩsa'a.

11 Ʉsã marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ, marĩ wiogʉ Jesure a'tiro sẽrĩ'i.
“Tesalónicacjãrã tiropʉ ʉ̃sãrẽ o'óya. 12 Nemorõ na basu a'merĩ
ma'iseticã weeya. Nipe'tirã ãpẽrã quẽ'rãrẽ ma'icã weeya. Narẽ
ʉ̃sã ma'irõnojõta na quẽ'rã ãpẽrãrẽ ma'iato. 13 Õ'acʉ̃, mʉ'ʉrẽ
ẽjõpeodu'uticã'to. Mʉ'ʉ ʉaro weeato. Narẽ wãcũtutuacã weeya.
Mʉ'ʉ narẽ tojo weecã, mʉ'ʉ ĩ'orõpʉ bu'iri marĩrã nirãsama. Tojo
weerã Jesú apaturi a'ti turipʉre cʉ̃ yarã me'rã a'ticã, bu'iri marĩrã
nirãsama.” A'tiro ni sẽrĩbosa'a mʉsã ye cjasere marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ.

4

Pablo Jesure ẽjõpeorãrẽ Õ'acʉ̃ tʉ'saronojõ weeduti'que ni'i

1 Apeye mʉsã ye cjasere werenemosĩ'rĩsa'a. Yʉ'ʉ basu dutise mejẽta
ni'i. Marĩ wiogʉ Jesú dutisere were'e. Ʉsã mʉsãrẽ duti'caronojõta
Õ'acʉ̃ tʉ'sasenojõrẽ weeya. Mʉsã ni'cãrõacãrẽ Õ'acʉ̃ duti'quere weerã
wee'e. Siape me'rã nemorõ weenemoña. 2 Ʉsã were'quere mʉsã
masĩsa'a. A'tere wererã, Jesú marĩ wiogʉ cʉ̃ dutiro me'rã mʉsãrẽ
werewʉ.
3 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro weecã tʉ'sasami. Cʉ̃ yarã weronojõ weesetiya.
Mʉsã nʉmosãnumia, mʉsã marãpʉsʉmʉa nitirãrẽ a'metãrãticã'ña.
4 Mʉsãnʉcʉ̃ wiopesase me'rã ña'arõ weeĩ'orõ marĩrõ omocã
dʉ'te, nʉmotibʉroya. Mʉsã tojo weecã ĩ'arã, ãpẽrã “Añurõ
weema”, nirãsama. 5 Õ'acʉ̃rẽ masĩtirã numiarẽ ña'arõ weesĩ'rĩrã,
ʉaripejasama. Mʉsã na weronojõ niticã'ña. Mejõ wãcũtutuaya.
6 Ne apĩ nʉmorẽ a'metãrãticã'ña. Mʉsã apĩ nʉmorẽ a'metãrãrã, co
marãpʉre ña'arõ weerã weesa'a. Õ'acʉ̃ a'te ña'ase weerãrẽ bu'iri
da'regʉsami. Todʉporopʉ mʉsãrẽ weretojawʉ a'te nʉcʉ̃ĩ'ase quetire.
7 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ña'asere weedutiticʉ niwĩ. Añuse pe'ere cʉ̃rẽ ẽjõpeorã
weesetironojõ weeduticʉ niwĩ. 8 No'o a'te bu'esere teerãnojõ ʉ̃sãrẽ
teerã mejẽta weesama. Õ'acʉ̃ pe'ere teerã weesama. Õ'acʉ̃ marĩrẽ
cʉ̃ ʉaro weedutigʉ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃ ʉaro
weetirã, “Õ'acʉ̃, mʉ'ʉrẽ ʉawe'e”, nirã weesama.
9 Mʉsã a'merĩ ma'isetise pũrĩcãrẽ werewe'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃ basu pe'e
Espíritu Santu me'rã mʉsãrẽ a'merĩ ma'idutitojacʉ niwĩ. 10 Mʉsã
ya di'ta Macedoniacjãrãrẽ nipe'tirã Jesure ẽjõpeorãrẽ ma'isetirã, cʉ̃
duti'caronojõ weerã wee'e. A'te pe'ema mʉsãrẽ weregʉti. Jesure
ẽjõpeorãrẽ nemorõ ma'inemoña. 11 Añurõ cumuca marĩrõ nisetiya.
Ãpẽrãrẽ queti pooticã'ña. Mʉsã ye nitisere, ãpẽrã ye cjasere ucja
wãcũnʉrʉ̃ticã'ña. Mʉsã ye pe'ere wãcũña. Mʉsã da'rase cʉosere
añurõ da'rasetiya. Nijĩsijaticã'ña. Todʉporopʉre mʉsã tiropʉ nírã,
a'tere weretojawʉ. 12 Mʉsã tojo añurõ da'rarã, ãpẽrã a'mácano'ña
marĩrãsa'a. Mʉsã basu da'rase me'rã catirãsa'a. Mʉsã tojo weecã
ĩ'arã, Jesure ẽjõpeotirã mʉsãrẽ añurõ wiopesase me'rã wãcũrãsama.

Jesú apaturi a'ti turipʉ a'tiatje queti ni'i

13 Apeye tja weregʉti. Wẽrĩ'cãrãpʉ de'ro wa'arãsari nisere mʉsãrẽ
werecasanʉ'cõsĩ'rĩsa'a. A'tere masĩrã, Jesure ẽjõpeorã na wẽrĩcã,
pũrõ bʉjawetisome. A'tiro ni'i. Jesure ẽjõpeorã wẽrĩrã, cʉ̃ tiropʉ
cʉ̃ me'rã ninu'cũcã'rãsama. Cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã pũrĩcã cʉ̃ tiropʉ ne
wa'asome. Tojo weerã Jesure ẽjõpeotitjĩarã, na me'rãcjãrã, na
acawererã wẽrĩcã, pũrõ bʉjawetisama. Mʉsã pũrĩcã Jesure ẽjõpeo'o.

Tojo weerã na weronojõ bʉjawetiticã'ña. 14 Marĩ a'tere ẽjõpeo'o.
Jesú wẽrĩ'cʉpʉ masãcʉ niwĩ. Cʉ̃ apaturi a'ti turipʉ a'ticã, cʉ̃rẽ
ẽjõpeorã wẽrĩ'cãrãrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ masõ'caronojõta masõgʉ̃sami.
Masõtoja, cʉ̃ tiropʉ miagʉ̃sami.
15 Ni'cãrõacãrẽ marĩ wiogʉ Jesú were'quere mʉsãrẽ wereturi-
arã wee'e. Jesú a'ti turipʉ apaturi a'ticã, Jesure ẽjõpeorã cʉ̃rẽ
põtẽrĩrã wa'arãsama. Cʉ̃rẽ põtẽrĩrã, marĩ catirã ãpẽrã wẽrĩ'cãrã
dʉporo ʉ'mʉtãwã'cãsome. 16 A'tiro pe'e wa'arosa'a. Jesú cʉ̃
ucũse dutise me'rã ʉ'mʉsepʉ a'tigʉsami. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã wiogʉ
ʉpʉtʉ ucũquejo, Õ'acʉ̃ yaro putiro coronetare putigʉsami. Tojo
wa'acã, Jesure ẽjõpeorã wẽrĩ'cãrã ape upʉ me'rã masãmʉ'tãrãsama.
17 Na be'roacã marĩ Jesure ẽjõpeorã quẽ'rã a'ti nucũcãpʉ catirã
o'mecururipʉ na me'rã mʉjãarãsa'a. Topʉ Jesure põtẽrĩrãsa'a. Tojo
wee cʉ̃ me'rã ninu'cũcã'rãsa'a.
18 Mʉsã a'tere ãpẽrãrẽ wereturiaya. Tojo weerã mʉsã a'merĩ
wãcũtutuacã weerãsa'a.

5

1 Di nʉmʉ, no'ocátero nicã Jesú apaturi a'tigʉsari nisema masĩno'ña
marĩ'i. Tojo weerã mʉsãrẽ werewe'e. 2 Queose me'rã mʉsãrẽ
weregʉti. Ni'cʉ̃ yajari masʉ̃ ñamipʉ wãcũña marĩrõ yajagʉ a'tisami.
Cʉ̃ weronojõta Jesú quẽ'rã marĩ ne wãcũtiri cura a'tigʉsami. Mʉsã
cʉ̃ wãcũña marĩrõ a'tiatjere masĩtojasa'a. 3 Jesure ẽjõpeotirã cʉ̃
apaturi a'tiatji dʉporoacã a'tiro wãcũrãsama. “Ʉsã uiro marĩrõ
añurõ nicã'a”, nirãsama. A'tiro na wãcũcũñarĩ cura narẽ peje ña'ase
wa'arosa'a. Ni'cõ nijĩpaco wãcũña marĩrõ wĩ'magʉ̃ wʉatji dʉporoacã
pũrĩse pi'etinʉ'cãsamo. Na quẽ'rã Jesure ẽjõpeotirã tojota wãcũña
marĩrõ ʉpʉtʉ pi'etirãsama. Ne ni'cʉ̃ yʉ'rʉwetisome. 4 Masã Jesure
ẽjõpeotirã na'itĩ'arõpʉ nirã̃ weronojõ nisama. Na cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã,
cʉ̃ ʉaro weetisama. Mʉsã pũrĩcã na weronojõ niwe'e. Tojo weerã
Jesú cʉ̃ apaturi a'ti di'tapʉ a'ticã, ĩ'aʉcʉasome. Yajari masʉ̃rẽ
ĩ'amarĩarõ weronojõ wa'asome. 5 Mʉsã ña'ase weeseti'quere Jesú
acobojotojacʉ niwĩ. Tojo weerã bo'reyuro, ʉmʉcopʉ nirã̃ weronojõ
ni'i. Marĩ Jesú yarã ña'ase weeborãnojõ niwe'e. Jesure ẽjõpeotirã
pe'e ña'arõ weesetisama. Na'itĩ'arõ, ñamipʉ nirã̃ weronojõ nisama.
6 Marĩ cãrĩrã weronojõ niticã'rã. Jesú apaturi a'tiatjere wãcũtirã,
cãrĩrã weronojõ nisama. Marĩ pe'e cʉ̃ a'tiatjere añurõ tʉ'omasĩse
me'rã wãcũnʉrʉ̃rã. Ña'ase weesĩ'rĩrã, wãcũtutuarã. 7 Ñamipʉ
masã cãrĩma. Que'ari masã ñamipʉta que'asama. 8 Marĩ pe'e Jesú
yarã ʉmʉcopʉ nirã̃ weronojõ ni'i. Tojo weerã marĩ weesere añurõ
tʉ'oña'nʉ'cõtojarãpʉ weesetirã. Queose me'rã weregʉti. Ni'cʉ̃ surara
a'mewẽjẽrõpʉ wa'agʉ, cʉ̃ upʉre cã'mota'agʉ cõmesu'tirore sãñasami.
Cʉ̃ weronojõta marĩ wãtĩrẽ cã'mota'arã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũcã'rã.
Ãpẽrãrẽ ma'irã. Dʉpoare cã'mota'arã cõmesapeare pesaro weronojõ
Jesú cʉ̃ apaturi a'tiatjere, marĩ cʉ̃ me'rã ninu'cũatjere wãcũnʉrʉ̃rã.
Marĩ tojo weecã, wãtĩ marĩrẽ ña'arõ weemasĩtisami.
9 Õ'acʉ̃ bu'iri bocato nígʉ̃ mejẽta marĩrẽ besecʉ niwĩ. Mejõ
marĩ bu'iri cʉobo'cãrãrẽ marĩ wiogʉ Jesucristo me'rã yʉ'rʉocʉ niwĩ.
10 Cʉ̃ me'rã ninu'cũcã'to nígʉ̃ marĩrẽ wẽrĩbosacʉ niwĩ. Tojo weerã
cʉ̃ apaturi a'ticã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorã wẽrĩ'cãrã, marĩ catirã cʉ̃ me'rã

ninu'cũcã'rãsa'a. 11 Tere wãcũrã, mʉsã ni'cãrõacã weesetironojõta
ãpẽrãrẽ a'merĩ weetamu, wãcũtutuacã weeya.

Pablo Tesalónicacjãrãrẽ cʉ̃ werecasa'que ni'i

12 Acawererã, mʉsãrẽ a'tiro weecã ʉasa'a. Õ'acʉ̃ ye queti wererãrẽ,
cʉ̃ bese'cãrãrẽ wiopesase me'rã ĩ'aña. Õ'acʉ̃ narẽ cʉ̃ ye quetire
bu'edutigʉ, mʉsãrẽ werecasadutigʉ cũucʉ niwĩ. 13 Na mʉsã de'ro
wee nisetiatjere wererã, ʉpʉtʉ da'rama. Tojo weerã ma'ise me'rã narẽ
wãcũña. A'merĩ a'pepũrĩticã'ña. A'merĩ añurõ nisetiya.
14 Apeye mʉsãrẽ werenemorãti. Nijĩsijarãrẽ da'radutiya.
Wãcũque'tirãrẽ wãcũtutuacã weeya. Õ'acʉ̃ yere weetutuatirãrẽ
weetamuña. Mʉsãrẽ mejẽcã wa'acã, uayeticã'ña. Nʉ'cãña. 15 Mʉsãrẽ
ãpẽrã ña'arõ weecã, narẽ a'meticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Mʉsã
me'rãcjãrãrẽ, nipe'tirãrẽ añurõ weenu'cũcã'ña.
16 E'catise me'rã ninu'cũcã'ña. Bʉjawetiticã'ña. 17 Mʉsã no'o nirõ,
no'o wa'aro Õ'acʉ̃rẽ wãcũ ñubuenu'cũcã'ña. 18 Mʉsãrẽ ña'arõ, añurõ
wa'acã quẽ'rãrẽ, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'ña. A'te nipe'tisere Õ'acʉ̃
marĩ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weecã ʉasami.
19 Espíritu Santu mʉsã wãcũsepʉre werecã, cã'mota'aticã'ña.
Yʉ'tiya cʉ̃ dutisere. 20 Õ'acʉ̃ ye queti weresere tʉ'orã, yabi
bujicã'ticã'ña. 21 A'tiro pe'e weeya. Na weresere wãcũ,
tʉ'ocasanʉ'cõpe'ocã'ña. Añuse nicã, tere weeya. 22 No'o ña'ase
nisenojõrẽ weeticã'ña.
23 Õ'acʉ̃ ejerisãjãsere o'ogʉ mʉsãrẽ a'tiro weeato. Siape me'rã
añurõ, ña'ase marĩrõ, cʉ̃ ʉaro dia'cʉ̃ weecã weeato. Mʉsã
ejeripõ'rãrĩrẽ, mʉsã wãcũsere, nipe'tiro mʉsã upʉre co'teato. Cʉ̃
a'tiro weecã, marĩ wiogʉ Jesucristo apaturi a'tigʉ, mʉsãrẽ bu'iri
marĩrã bocaejagʉsami. 24 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ bese'cʉ nipe'tise cʉ̃ “Weegʉti”
ní'quere queoro weegʉsami. Tojo weegʉ ʉ̃sã mʉsãrẽ sẽrĩbosasere
yʉ'tigʉsami. 25 Acawererã, ʉ̃sã quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya.
26 Nipe'tirã tocjãrã Jesure ẽjõpeorãrẽ ma'ise me'rã añudutiya.
27 Marĩ wiogʉ Jesú cʉ̃ dutiro me'rã a'ti pũrĩrẽ nipe'tirã Jesure
ẽjõpeorãrẽ bu'eĩ'oduti'i.
28 Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsãrẽ añurõ weeato.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Pablo Tesalónicacjãrãrẽ ape pũrĩ ojanemoca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Tesalónicacjãrãrẽ Corintopʉ nígʉ̃, a'ti pũrĩrẽ ojacʉ niwĩ. Ti macãcjãrã Jesucristo apaturi a'tiatjere queoro tʉ'omasĩticã tʉ'ogʉ, narẽ wereapogʉ ojacʉ niwĩ. Na pe'e maata a'tigʉsami nírõnojõ tʉ'ocãrã niwã. Tojo weerã ni'cãrẽrã cʉ̃ a'tiatjere co'terã, na da'rami'quere da'radu'ucã'cãrã niwã. Na ãpẽrã o'ose me'rã ba'acaticã tʉ'ogʉ, narẽ ojacʉ niwĩ. Ti macãcjãrãrẽ a'tiro weeya nígʉ̃, tojo wa'arosa'a nígʉ̃, ojacʉ niwĩ.

Jesucristo apaturi a'tiatji dʉporo ni'cʉ̃ ña'agʉ̃ nisoosebʉcʉ a'tigʉsami. Cʉ̃ pãjãrãrẽ nisoo, ẽjõpeocã weegʉsami nisere ojacʉ niwĩ.

Pablo cʉ̃ me'rãcjãrã Tesalónicacjãrãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ, yʉ'ʉ me'rãcjãrã Silvano, Timoteo me'rã mʉsãrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Mʉsã Tesalónicacjãrãrẽ marĩ pacʉ Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo yarãrẽ añudutise o'o'o.

2 Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, tojo nicã Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Jesucristo apaturi a'ticã masãrẽ beseatje ni'i

3 Yʉ'ʉ acawererã, ʉ̃sã mʉsã ye cjasere wãcũrã, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'rãti. Mʉsã Jesucristore ẽjõpeonemorã wee'e. Apeye quẽ'rãrẽ mʉsã a'merĩ ma'inemo'o. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'rõʉa'a. 4 Mʉsã ye cjasere no'o ʉ̃sã wa'aro Jesucristore ẽjõpeorãrẽ na nerẽwʉaropʉ a'tiro ni were'e. “Tesalónicacjãrã ãpẽrã narẽ ña'arõ weemicã, ne ẽjõpeodu'utima. Narẽ mejẽcã wa'acã quẽ'rãrẽ, nʉ'cãma”, ni e'catise me'rã were'e.

5 Ni'cãrõacã mʉsã Jesucristore ẽjõpeose bu'iri ãpẽrã mʉsãrẽ tu'ti, ña'arõ weesama. Na tojo weemicã, mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũrã, cʉ̃ queoro weesere ĩ'arãsa'a. Be'ro mʉsã cʉ̃ tiropʉ wa'arãsa'a. Mʉsãrẽ “Añurã nima, a'tiato yʉ'ʉ tiropʉ”, nigʉ̃sami. 6 Õ'acʉ̃ queoro weegʉsami. Mʉsãrẽ pi'eticã wee'cãrãrẽ pi'eticã weegʉsami. 7 Mʉsã tu'u'cãrã pe'ere soose o'ogʉsami. Ʉ̃sã quẽ'rãrẽ mejãrõta weegʉsami. Cʉ̃ marĩ wiogʉ Jesú a'tiri nʉmʉ nicã, tojo weegʉsami. Cʉ̃ a'tigʉ, cʉ̃rẽ wereco'terã tutuarã me'rã ʉ'mʉsepʉ dijatigʉsami. Pecame'e weronojõ asistedijatigʉsami. 8 Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirãrẽ, marĩ wiogʉ Jesú masãrẽ yʉ'rʉose quetire yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ bu'iri da'regʉ a'tigʉsami. 9 Narẽ bu'iri da're bajurio, cõ'adijobutiagʉsami. Tojo weerã na ne cã'rõacã marĩ wiogʉre ĩ'atibutiarãsama. Tojo nicã cʉ̃ tutuasere, cʉ̃ asistesere ĩ'asome. 10 Cʉ̃ a'tiri nʉmʉrẽ Jesure ẽjõpeorã a'tiro weerãsama. Cʉ̃ asistese, cʉ̃ tutuasere ĩ'arã, “Jesú añuyʉ'rʉami”, nirãsama. “Nipe'tirã bu'i wiogʉ nimi” ni ĩ'amarĩa, e'catirãsama. Mʉsã quẽ'rã ʉ̃sã were'quere ẽjõpeotjĩarã, na me'rã nirãsa'a.

11 Tere wãcũrã, marĩ ẽjõpeogʉ Õ'acʉ̃rẽ mʉsãrẽ sẽrĩbosanu'cũ'u.
A'tiro sẽrĩ'i. “Õ'acʉ̃, mʉ'ʉ põ'rã sãjãdutigʉ narẽ pijicʉ niwʉ̃. Tojo
weegʉ narẽ mʉ'ʉ ʉaronojõta nisetícã weeya. Na añurõ weesĩ'rĩma.
Nipe'tise na weesĩ'rĩsere mʉ'ʉ weetamurõ me'rã weeato. Tojota
mʉ'ʉrẽ ẽjõpeo yapaticã'to”, ni sẽrĩbosa'a. 12 Mʉsã a'tiro weecã, ãpẽrã
marĩ wiogʉ Jesure añurõ wãcũrãsama. Mʉsã quẽ'rãrẽ “Na añurã
nima”, ni ĩ'arãsama. Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsãrẽ ma'írã, tojo
weecã weerãsama.

2

A'ti turi pe'tiwã'cãtiri cura Jesure ĩ'atu'tigʉ a'tigʉsami nise ni'i

1 Yʉ'ʉ acawererã, ni'cãrõacãma marĩ wiogʉ Jesucristo a'tiatjere,
cʉ̃ tiropʉ marĩrẽ neonʉ'cõ miatjere weregʉti. 2 Cã'rõacã me'rã
mʉsã weresu'riano'ticã'ña. Tojo nicã ãpẽrã “Marĩ wiogʉ a'tiri
nʉmʉ nitoja'a” mʉsãrẽ nicã, wãcũque'titicã'ña. A'tiro nibosama.
“Ãpẽrã Espíritu Santu yʉ'ʉre tojo niami”, nibosama. Ãpẽrã “Apĩ
weregʉ, tojo niami”, nibosama. Ãpẽrã “Pablo quẽ'rã tojo ojacãrã
niama”, nibosama. A'tere tʉ'orã, wãcũque'titicã'ña. 3 Na ʉaronojõ
nisoono'ticã'ña. Cʉ̃ a'tiatji nʉmʉ dʉporo a'tiro wa'arosa'a. Masã
ʉpʉtʉ waro Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãsama. Tojo weeri cura ni'cʉ̃ ña'arõ
weeyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ waro bajuagʉsami. Cʉ̃ pecame'epʉ bu'iri da're
bajuriono'acjʉ nigʉ̃sami. 4 Cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ ĩ'atu'tigʉ, tojo nicã nipe'tise
masã ẽjõpeosenojõrẽ ña'arõ ucũacjʉ nigʉ̃sami. Cʉ̃ dia'cʉ̃rẽ ẽjõpeocã
ʉagʉsami. Õ'acʉ̃ weronojõ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ sãjãanujã dujigʉsami. “Yʉ'ʉ
Õ'acʉ̃ ni'i”, nita'sagʉsami. 5 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ nígʉ̃, tere werewʉ.
¿Mʉsã tere wãcũweti? 6 Mʉsã cʉ̃ ña'agʉ̃ a'tiatjere cã'mota'agʉre
masĩ'i. Õ'acʉ̃ cʉ̃ queoca nʉmʉ dʉporo ña'agʉ̃ a'tisome. 7 Dicʉse
ña'ase cʉ̃ weeatjere masĩno'ña marĩ'i yujupʉ. Tojo masĩno'ña
marĩmicã, ña'ase cʉ̃ weesenojõ nʉ'cãtoja'a. Cʉ̃rẽ cã'mota'agʉre
miáca be'ro cʉ̃ ña'arõ weese masĩno'rõsa'a. 8 Cʉ̃ wa'acã, ña'arõ
weesebʉcʉ pe'e a'tigʉsami. Be'ro marĩ wiogʉ Jesú a'ti di'tapʉ
apaturi a'tigʉ, cʉ̃ tutuaro me'rã ña'agʉ̃rẽ wẽjẽgʉ̃sami. Cʉ̃ asistese
me'rã a'tigʉ, cʉ̃rẽ cõ'abajuriogʉsami. 9 Cʉ̃ ña'agʉ̃ etáca be'ro wãtĩa
wiogʉ weetamurõ me'rã peje weeĩ'ota'sagʉsami. 10 Pecame'epʉ
bu'iri da'reno'ajãrẽ no'o nise ña'ase põtẽorõ narẽ weeta'sagʉsami.
Õ'acʉ̃ narẽ yʉ'rʉosĩ'rĩmicã, na diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeosĩ'rĩtirãsama.
Tojo weerã pecame'epʉ wa'adojarãsama. 11 Na ẽjõpeotise bu'iri
Õ'acʉ̃ nemorõ narẽ nisoonemocã weegʉsami. Tojo weerã nisoono'o,
ẽjõpeorãsama. 12 Õ'acʉ̃ ye diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeosĩ'rĩtirã, ña'arõ
weesere tʉ'sayʉ'rʉarãsama. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ narẽ bu'iri da're
bajuriogʉsami.

Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ nise ni'i

13 Yʉ'ʉ acawererã, Jesú marĩ wiogʉ mʉsãrẽ ma'imi. Õ'acʉ̃ ne
waropʉ mʉsãrẽ yʉ'rʉweticã wéégʉ besecʉ niwĩ. Espíritu Santu
tutuaro me'rã Õ'acʉ̃ yarã sãjãcã weecʉ niwĩ. Tojo nicã mʉsã
diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeodutigʉ tojo weecʉ niwĩ. Tojo weerã ʉ̃sã mʉsã
weesetisere wãcũrã, Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'onu'cũcã'rãti. 14 Ʉsã mʉsãrẽ
Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉose quetire werewʉ. Te me'rã Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ

cʉ̃ põ'rã wa'acã weecʉ niwĩ. Marĩ wiogʉ Jesucristo nirõpʉ marĩrẽ cʉ̃ añubutiasere bu'ipejatamucã ʉagʉ, tojo weecʉ niwĩ. 15 Tojo weerã wãcũtutuanu'cũcã'ña. Ʉsã mʉsã tiropʉ bu'e'quere, tojo nicã ʉ̃sã todʉporopʉ ojao'o'quere wãcũnʉrʉ̃ña.

16 Jesucristo marĩ wiogʉ basuta, tojo nicã marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ marĩrẽ pajaña'rã, ma'icãrã niwã. Na marĩrẽ wãcũtutuacã weenu'cũsama. Marĩrẽ o'oatjere e'catiyutojacã weesama. 17 Mʉsãrẽ wãcũtutuacã, ẽjõpeonu'cũcã weeato. Nipe'tise mʉsã ucũsere, mʉsã weesere añurõ niseticã weeato.

3

Pablo quẽ'rã sẽrĩbosaduti'que ni'i

1 Acawererã, mʉsãrẽ a'tiro nitʉorãti. Ʉsã ye niatjere sẽrĩbosaya. A'tiro sẽrĩña. “Na marĩ wiogʉ ye quetire werecã, pãjãrã masã na weresere ẽjõpeoato”, ni sẽrĩbosaya. Tojo nicã mʉsã wee'caronojõ “Narẽ tʉ'oato”, ni sẽrĩbosaya. 2 Nipe'tirãpʉta Jesucristo yere ẽjõpeotima. Tojo weerã apeye quẽ'rãrẽ sẽrĩbosaya. Masã ña'arã ʉ̃sãrẽ ña'arõ weeticã'to nírã, sẽrĩña.

3 Marĩ wiogʉ cʉ̃ “Weegʉti” ní'quere weeticã weesome. Cʉ̃ mʉsãrẽ wãcũtutuacã weegʉsami. Wãtĩrẽ cã'mota'agʉsami. 4 Ʉsã weeduti'quere mʉsã queoro weerã wee'e. Tere Õ'acʉ̃ weetamuse me'rã añurõ weenu'cũrãsama, ni ẽjõpeo'o. 5 Jesucristo mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ ma'imi nisere masĩcã weeato. Tojo nicã cʉ̃ wãcũtutua'caronojõ mʉsãrẽ wãcũtutuacã weeato.

Pablo “Da'rawapata'aya” nise ni'i

6 Yʉ'ʉ acawererã, Jesucristo marĩ wiogʉ ʉaronojõ mʉsãrẽ dutirãti. Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã mʉsã me'rã nirã̃ nijĩsijasama. Ʉsã topʉ duti'quere weesirututisama. Na me'rã ba'pati, ne ninemoticã'ña. 7 Mʉsã masĩsa'a. Ʉsã topʉ nírã wee'quere ĩ'acũurõʉa'a. Topʉ nírã, tojo nibajaque'atitiwʉ. 8 Ne ni'cʉ̃rẽ wapayetimirã, tojowaro ba'atiwʉ. A'tiro pe'e weewʉ. Mʉsãrẽ caribosĩ'rĩtirã, ñamirĩ, ʉmʉcori yóacãta da'rawʉ. 9 “Ʉsã bu'ese wapa ʉ̃sãrẽ ba'ase o'oya” nita basiomicã, ne weetiwʉ. Mʉsãrẽ añuse queose o'osĩ'rĩrã, ʉ̃sã basu da'rawʉ. 10 Mʉsã me'rã nírã, a'tiro dutiwʉ. “No'o da'rasĩ'rĩtigʉnojõrẽ ne ba'ase ecaticã'ña”, niwʉ̃. 11 Ʉsã mʉsã ye quetire a'tiro tʉ'owʉ. Ni'cãrẽrã mʉsã wa'tero nirã̃ nijĩsija niapãrã. Da'ratimirã, ãpẽrãrẽ ucjasijapãrã. 12 Marĩ wiogʉ Jesucristo dutiro me'rã tojo weesetirãrẽ wererãti. Ãpẽrãrẽ ucjaro marĩrõ na ba'atjere, narẽ dʉ'sasenojõrẽ da'rawapata'ame'rĩcã'to.

13 Yʉ'ʉ acawererã, mʉsã pe'e caributiro marĩrõ añurõ weenu'cũcã'ña. 14 No'o ʉ̃sã a'ti pũrĩpʉ dutio'osere weetigʉnojõrẽ “Cʉ̃ nimi”, ni masĩña. Cʉ̃rẽ bopoyaro yʉ'rʉato nírã ba'patiticã'ña. 15 Mʉsã tojo ba'patitimirã, cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirã weronojõ tʉ'oña'ticã'ña. Mʉsã acaweregʉre weronojõ pe'e añurõ weeato nírã wereme'rĩcã'ña.

Pablo añudutitʉo'que ni'i

16 Marĩ wiogʉ cʉ̃ basu marĩrẽ ejerisãjãse o'ogʉ a'tiro weeato. No'o de'ro mejẽcã wa'acã, mʉsãrẽ ejerisãjãse o'onu'cũcã'to. Marĩ wiogʉ mʉsã nipe'tirã me'rã niato.

17 Yʉ'ʉ Pablo basu a'te añudutisema oja'a. Yʉ'ʉ nipe'tise pũrĩrẽ
ojawʉaronojõta oja'a. Yʉ'ʉ a'tiro dia'cʉ̃ papera o'ógʉ oja'a. Tojo
weerã mʉsã “Cʉ̃ta ojapĩ”, ni masĩrãsa'a. 18 Marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsã
nipe'tirãrẽ añurõ weenu'cũcã'to.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

Pablo Timoteore ojamʉ'tãca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Timoteo Listra wãmetiri macãpʉ bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ pacʉ griego masʉ̃ nígʉ̃, judío masʉ̃ mejẽta nicʉ niwĩ. Cʉ̃ paco pũrĩcã judío masõ nico niwõ. Cʉ̃ Pablore queti miaco'tegʉ nicʉ niwĩ.

Pablo Éfesopʉ nígʉ̃, Timoteore a'ti pũrĩrẽ ojacʉ niwĩ. Timoteore cʉ̃ ẽjõpeosere wãcũtutuacã weenemogʉ̃, Jesucristore ẽjõpeori curu-acjãrã tiropʉre añurõ nisetidutigʉ ojacʉ niwĩ.

A'tiro ojacʉ niwĩ. “Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, a'tiro weeroʉa'a”, ni ojacʉ niwĩ. Tojo nicã mʉsãrẽ sʉ'ori nisetiacãrẽ besesõrõrã, ã'rãnojõrẽ sõrõrõʉa'a nisere ojacʉ niwĩ. Wapewia numiarẽ co'tesere, tojo nicã apeye ojanemocʉ niwĩ. Añurõ wéérã bu'iri marĩrã nisetisere ojacʉ niwĩ. Queoro bu'etirãrẽ tʉ'omasĩdutisere ojacʉ niwĩ.

Pablo Timoteore oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo Jesucristo besecʉ̃ú'cʉ ni'i. Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ nimi. Cʉ̃ta Jesucristo ye quetire weredutigʉ o'ówĩ. Jesucristo marĩ wiogʉ quẽ'rã yʉ'ʉre o'ówĩ. Cʉ̃rẽta marĩ yucuerã wee'e.

2 Timoteo, mʉ'ʉrẽ oja'a. Mʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeoyucã, yʉ'ʉ macʉ̃ waro weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, tojo nicã Jesucristo marĩ wiogʉ mʉ'ʉrẽ añurõ weeato. Pajaña'to. Mʉ'ʉrẽ ejerisãjãcã weeato.

Nisoosere cã'mota'aduti'que ni'i

3 Yʉ'ʉ Macedoniapʉ wa'ase dʉporo mʉ'ʉrẽ ti macã Éfesopʉ to-jadutiwʉ. No'o mejẽcã bu'erãrẽ cã'mota'adutigʉ tojaque'adutiwʉ. Ni'cãrõacãrẽ mejãrõta nigʉ̃ti tja. 4 Tocjãrãrẽ wereturiama'asere, tojo nicã na ñecʉ̃sʉmʉarẽ wãmepeonu'cũsere “Wãcũma'aticã'ña”, niña. Masã tere wãcũrã, mejõ waro a'metu'tima'asama. Marĩrẽ Õ'acʉ̃ weeduti'quere añurõ weecã weewe'e. Marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeose me'rã pe'e Õ'acʉ̃ weeduti'quere wee'e. Tojo weegʉ narẽ mejẽcã bu'esere cã'mota'aya.

5 Mʉsãrẽ a'merĩ ma'icã ʉagʉ, tojo duti'i. Ña'ase marĩrã, bu'iri marĩrã tʉ'oña'rã, diacjʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã, queoro ma'irãsa'a. 6 Ãpẽrã tere weetima. No'o ʉaro ucũma'ama. 7 Õ'acʉ̃ ye cjase cʉ̃ duti'quere bu'esĩ'rĩmima. Tojo weemirã, na ucũsere tʉ'omasĩtima. Masĩbutiarã weronojõ bu'ema.

8 Marĩ masĩ'i. Õ'acʉ̃ Moisére dutise cũu'quere queoro masĩcãma, añu ni'i. Te a'tiro ni'i. Masã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãsere masĩdutigʉ cũucʉ niwĩ. 9 Õ'acʉ̃ tere cʉ̃úgʉ̃, queoro weerãrẽ cũuticʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ, cʉ̃ dutiro weetirãrẽ cũucʉ niwĩ. Tojo nicã ña'abutiaro weeri masãrẽ, ña'arõ weenu'cũrĩ masãrẽ cũucʉ niwĩ. Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirãrẽ, cʉ̃ ye bu'ese cjasere ʉatirãrẽ cũucʉ niwĩ. Apeyere, no'o pacʉre, pacore wẽjẽcõ'arãrẽ, nipe'tirã no'o wẽjẽsebʉcʉrãrẽ cũucʉ niwĩ. 10 No'o ãpẽrãrẽ a'metãrãbajaque'atirãrẽ, no'o ʉmʉa se'saro numia me'rã weewʉaronojõ weerãnojõrẽ cũucʉ niwĩ. Numia quẽ'rãrẽ na weronojõ weewʉarãnojõrẽta cũucʉ niwĩ. Tojo nicã masãrẽ ñe'e,

ãpẽrãpʉre duaturiarãrẽ cũucʉ niwĩ. Nisoosebʉcʉrãrẽ, tojo nicã
“Õ'acʉ̃ me'rã diacjʉ̃ta ni'i” nisoorãnojõrẽ cũucʉ niwĩ. Tojo nicã
nipe'tise añuse bu'esere cã'mota'arãnojõrẽ Õ'acʉ̃ cʉ̃ dutisere cũucʉ
niwĩ. 11 A'te bu'ese, añubutiase Õ'acʉ̃ yʉ'rʉose queti nírõnojõta ni'i.
Cʉ̃ añuyʉ'rʉgʉ yʉ'ʉre a'te quetire weredutiwĩ.

Pablo “Yʉ'ʉ ña'agʉ̃ nimicã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ weewĩ” ní'que ni'i

12 Yʉ'ʉ marĩ wiogʉ Jesucristore e'catise o'o'o. Cʉ̃ yʉ'ʉre añurõ
wãcũgʉ̃, cʉ̃ yarãrẽ yʉ'ʉre weetamudutiwĩ. Tojo weedutigʉ, yʉ'ʉre
tutuasere o'owĩ. 13 Todʉporopʉ yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ña'arõ ucũwʉ̃. Cʉ̃ yarãrẽ
ña'abutiaro weewʉ. Titapʉre yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeotitjĩagʉ̃, yʉ'ʉ
weesere masĩtiwʉ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre pajaña'wĩ. 14 Marĩ
wiogʉ yʉ'ʉre ma'ígʉ̃, añubutiaro weewĩ. Cʉ̃ yʉ'ʉre Jesucristore añurõ
ẽjõpeocã weewĩ. Ãpẽrãrẽ ma'icã weewĩ.

15 A'te yʉ'ʉ ucũatje queoro waro ni'i. Nipe'tirã ẽjõpeoroʉa'a. A'tiro
ni'i. Jesucristo ña'arõ weerãrẽ yʉ'rʉosĩ'rĩgʉ̃ a'ti nucũcãpʉre a'ticʉ
niwĩ. Yʉ'ʉta nipe'tirã yʉ'rʉoro ña'arõ weeyʉ'rʉnʉ'cã'cʉ ni'i. 16 Tojo
nimicã, Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre pajaña'wĩ. Cʉ̃ tojo weese me'rã Jesucristo
ña'arõ weerãrẽ pajaña'sere yʉ'ʉre ĩ'omʉ'tãwĩ. Cʉ̃ masãrẽ pajaña'se
ne pe'tisome. Yʉ'ʉre, ña'arõ weeyʉ'rʉnʉ'cã'cʉre pajaña'caronojõta
nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ pajaña'gʉ̃sami. Narẽ cʉ̃ me'rã catinu'cũcã
weegʉsami. 17 Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ “Añuyʉ'rʉami”, ninu'cũrã. Cʉ̃
wiogʉ ninu'cũgʉ̃ nimi. Ne wẽrĩsome. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nimi. Cʉ̃ bajutigʉ,
masĩyʉ'rʉgʉ nimi. Tojota nimi.

18-19 Timoteo, mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ ni'i. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ wee-
duti'quere weeya. Todʉporo marĩ acawererã mʉ'ʉrẽ Õ'acʉ̃ were-
duti'quere werepã. Na were'caronojõta weeya. Tere wéégʉ, tutuaro
me'rã du'ucũurõ marĩrõ añurõ weesere weenu'cũcã'ña. Tojo nicã
queoro ẽjõpeo, bu'iri marĩgʉ̃ tʉ'oña'ña. Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã
queoro weemasĩmirã, weeticãrã niwã. Tere weetirã, Jesucristore
ẽjõpeodu'ucãrã niwã. 20 A'te tojo wa'awʉ Himeneorẽ, tojo nicã
Alejandrore. Tojo weegʉ ã'rã pʉarãrẽ Õ'acʉ̃rẽ ña'arõ ucũnemoticã'to
nígʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorã me'rã ninemodutitiwʉ. Narẽ wãtĩa wiogʉ
de'ro weesĩ'rĩrõ weeato nígʉ̃ tojo weewʉ.

2

“Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, a'tiro weeroʉa'a” ní'que ni'i

1 Ne waro Jesucristore ẽjõpeorã a'tiro weecã ʉa'a. Nipe'tirãrẽ
sẽrĩbosarã. Õ'acʉ̃ narẽ weetamuato nírã sẽrĩbosato. Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã,
“Añu'u”, niato. 2 Wiorãrẽ, nipe'tirã dutiri masãrẽ sẽrĩbosato. Marĩ tojo
weerã a'mequẽse marĩrõ nirãsa'a. Nipe'tise Õ'acʉ̃ dutisere queoro
weemasĩrãsa'a. Masã me'rã queoro nisetirãsa'a. 3 Marĩ ãpẽrãrẽ
sẽrĩbosarã, añurõ weerã wee'e. Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ tojo weecã
tʉ'sasami. 4 Õ'acʉ̃ nipe'tirãrẽ cʉ̃ tiropʉ wa'acã ʉasami. Nipe'tirãrẽ
cʉ̃ ye, diacjʉ̃ cjasere masĩcã ʉasami. 5 Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nimi. Tojo
nicã Jesucristo ni'cʉ̃ta tja masãrẽ Õ'acʉ̃ me'rã apobosari masʉ̃ nimi.
Cʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ nicʉ niwĩ. 6 Jesucristo nipe'tirã masãrẽ
yʉ'rʉogʉ wẽrĩbosacʉ niwĩ. Marĩ ña'arõ wee'que wapare wapayegʉ

tojo weecʉ niwĩ. A'te quetire “Tojo wa'arosa'a” nícatero ejacã, werebajurẽno'caro niwʉ̃. 7 Cʉ̃ ye quetire weredutigʉ Cristo yʉ'ʉre sõrõwĩ. Cʉ̃ besecũú'cʉ niato nígʉ̃ judío masã nitirãrẽ cʉ̃ ye, diacjʉ̃ cjasere bu'edutigʉ sõrõwĩ. Diacjʉ̃ta ni'i. Nisoogʉ mejẽta wee'e.

8 Tojo weegʉ nipe'tirocjãrã ʉmʉarẽ a'tiro weecã ʉa'a. Na nerẽwʉaropʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩcã ʉa'a. Ñúmorõ sẽrĩrã, ña'arõ weese moorã sẽrĩrõʉa'a. Uase, a'metu'tise moorã sẽrĩrõʉa'a. 9 Numia quẽ'rã a'tiro weecã ʉa'a. Na su'tire añurõ ĩ'atʉ'saropʉta sãñato. Ejatuaro weeme'rĩcã'to. Na upʉre ãpẽrã “Añurã nima” nidutirã peje ma'masu'ayʉ'rʉoticã'to. 10 A'tiro pe'e weeato. Añurõ bajusĩ'rĩrã, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã numia weewʉasenojõrẽ weeato. Bajuyoropʉre añurõ weese me'rã “Añurã nima”, nino'ato. Ãpẽrãrẽ weetamu, añurõ weeato. 11 Jesucristore ẽjõpeorã nerẽ, na bu'eri curare numia di'tamarĩrõ tʉ'oato. Ũrũsãma'a, ye'suticã'to. 12 Ne numiarẽ masã decopʉ werenu'cũcã ʉawe'e. Tojo nicã ʉmʉarẽ ne dutiticã'to. Tojo weronojõ o'orã, na numia di'tamarĩato. 13 A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ Adãrẽ weemʉ'tãcʉ niwĩ. Cʉ̃ be'ro Evare weecʉ niwĩ. 14 Apeye quẽ'rãrẽ, Adã̃ wãtĩ nisoono'mʉ'tãcʉ mejẽta nimi. Numio pe'e nisoono'mʉ'tãco niwõ. Tojo weeno'co niyugo, Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãco niwõ. 15 Tojo nimicã, Õ'acʉ̃ numiarẽ yʉ'rʉogʉsami. Na põ'rãticã, narẽ añurõ yʉ'rʉweticã weegʉsami. Na cʉ̃rẽ ẽjõpeocã, masãrẽ ma'icã, tojo weegʉsami. Na queoro wãcũyu, weeseticã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉaro weenu'cũcã, yʉ'rʉweticã weegʉsami.

3

Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã sʉ'ori nirãrẽ sõrõse ni'i

1 Masã a'tiro ucũwʉase diacjʉ̃ta ni'i: “No'o Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã sʉ'ori nigʉ̃́, sʉ'ori wejepeogʉ sãjãsĩ'rĩgʉ̃nojõ añuse da'rasere weesĩ'rĩgʉ̃ weemi.” 2 Tojo weesĩ'rĩgʉ̃nojõ a'tiro nirõʉa'a. Cʉ̃́ta “Ña'arõ weemi” nino'ña marĩgʉ̃ nirõʉa'a. Ni'cõta nʉmotigʉ nirõʉa'a. Cʉ̃ wiopesase me'rã weesetigʉnojõ nirõʉa'a. Añurõ wãcũyu weesetigʉnojõ nirõʉa'a. Ãpẽrã wiopesase me'rã ĩ'ano'gʉ̃nojõ nirõʉa'a. Sijari masã cʉ̃ ya wi'ipʉ wa'acã, añurõ põtẽrĩgʉ̃nojõ nirõʉa'a. Ãpẽrãrẽ añurõ bu'eme'rĩgʉ̃nojõ nirõʉa'a. 3 Tojo nicã que'agʉ, cumucabʉcʉ niticã'rõʉa'a. Tojo weronojõ o'ogʉ, tu'tiro marĩrõ masãrẽ queoro weegʉnojõ nirõʉa'a. A'mequẽsere ʉatigʉ, niyerure ʉaripejatigʉnojõ nirõʉa'a. 4 Cʉ̃, cʉ̃ ya wi'icjãrãrẽ añurõ dutimasĩgʉ̃ nirõʉa'a. Cʉ̃ põ'rãrẽ añurõ wiopesase me'rã yʉ'time'rĩcã weegʉ́ nirõʉa'a. 5 Cʉ̃, cʉ̃ ya wi'icjãrãrẽ dutimasĩtigʉ, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeori curuacjãrã pe'ere totá nemorõ co'tetibosami. 6 Jesucristore ne waropʉ ẽjõpeomʉjãti'cʉre sʉ'ori wejepeogʉ sõrõña. Apetero weegʉ ni'cʉ̃ ẽjõpeoca be'roacã sõrõno'cʉ pe'e “Yʉ'ʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a”, nibosami. Cʉ̃ tojo nígʉ̃, wãtĩ weronojõ wãcũbosami. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ wãtĩrẽ bu'iri da're'caro weronojõ cʉ̃rẽ weebosami. 7 Apeye quẽ'rãrẽ a'tiro nino'gʉ̃rẽ beseya. Jesucristore ẽjõpeotirã “Cʉ̃́ta añurõ weemi” nino'gʉ̃ niato. Tojo weeticãma, ãpẽrã cʉ̃rẽ ña'arõ wãcũbosama. Cʉ̃ ʉaro wéégʉ, bopoyagʉ wãtĩ ʉaro weebosami.

“Weetamuco'terã a'tiro nisetiroʉa'a” nise ni'i

8 Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã, Õ'acʉ̃ ye queti wererãrẽ weetamuco'terã quẽ'rã na wiorã weronojõ nirõʉa'a. Ãpẽrã ẽjõpeono'rãnojõ nirõʉa'a. Na ucũsere queoro weerãnojõ nirõʉa'a. Que'arã, ña'arõ weese me'rã niyeru wapata'asĩ'rĩrãnojõ niticã'rõʉa'a. 9 Marĩ ẽjõpeose Jesucristo ye queti Õ'acʉ̃ ĩ'o'quere ẽjõpeonu'cũrã nirõʉa'a. Na bu'iri moorã tʉ'oña'rã nirõʉa'a. 10 Narẽ sõrõati dʉporo na weesetisere añurõ masĩrõʉa'a. Na añurõ weeseticã, bu'iri marĩcã ĩ'arã, sõrõrõʉa'a. 11 Numia quẽ'rã mejãrõta ãpẽrãrẽ ẽjõpeono'rãnojõ nirõʉa'a. Ucjasepijarã niticã'rõʉa'a. Nʉcʉ̃ĩ'ase me'rã weesetirã nirõʉa'a. Tojo nicã queoro weenu'cũrã nirõʉa'a. 12 Ʉmʉ weetamuco'tegʉ ni'cõta nʉmotiroʉa'a. Cʉ̃ põ'rãrẽ, cʉ̃ ya wi'icjãrãrẽ añurõ dutimasĩrõʉa'a. 13 Na weetamuco'tesere añurõ weecã, narẽ masã “Añurõ weema”, nirãsama. Tojo nicã Jesucristore na ẽjõpeosere uiro marĩrõ añurõ werenemorãsama.

Marĩ ẽjõpeose cjase ni'i

14-15 “Maata mʉ'ʉ tiropʉ wa'agʉti”, ni wãcũ'u. Tojo wãcũmigʉ̃, apetero weegʉ maata wa'atibosa'a. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ Õ'acʉ̃ põ'rã a'tiro nisetiroʉa'a nisere ojagʉti. Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ nimi. Cʉ̃ põ'rã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã nima. Náta Õ'acʉ̃ ye queti diacjʉ̃ cjasere masãrẽ masĩcã weema. 16 Diacjʉ̃ta ni'i. Marĩ ẽjõpeose todʉporo masã masĩti'que ni'i. Mejõ nise niwe'e. Añuse waro ni'i. A'tiro ni'i:

Õ'acʉ̃ macʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ a'ti nucũcãpʉre bajuacʉ niwĩ.
Espíritu Santu cʉ̃rẽ “Añugʉ̃ waro nimi”, ni werebajurẽcʉ niwĩ.
Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsepʉ nirã̃ cʉ̃rẽ ĩ'acãrã niwã.
Cʉ̃ ye queti a'ti nucũcãpʉre werese'sano'o.
A'ti nucũcãpʉre masã cʉ̃rẽ ẽjõpeoma.
Be'ro Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ cʉ̃rẽ miacʉ niwĩ.

4

“Diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeotirã a'tiro weesama” nise ni'i

1 Espíritu Santu bajuyoropʉ a'tiro nicʉ niwĩ: “A'ti ʉmʉco pe'tiati dʉporo ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeomi'cãrã ẽjõpeodu'urãsama. Wãtĩa nisoose me'rã bu'esere wererãrẽ siruturãsama. Tojo nicã wãtĩa bu'esere siruturãsama.” 2 Weeta'sari masã nisoose me'rã bu'ecã, tʉ'orãsama. Weeta'sari masã te nisoosere masĩmirã, ne bu'iritirã tʉ'oña'tima. 3 Na a'tiro weesama. Masãrẽ nʉmotisĩ'rĩcã, cã'mota'asama. Tojo nicã ni'cãrẽ ba'asere ba'adutitisama. Õ'acʉ̃ pe'e a'te ba'asere weecʉ niwĩ. Jesucristore ẽjõpeorãrẽ diacjʉ̃ cjase masĩrãrẽ ba'adutigʉ tojo weecʉ niwĩ. Tere ba'arã, cʉ̃rẽ e'catise o'odutigʉ tojo weecʉ niwĩ. 4 Nipe'tise Õ'acʉ̃ wee'que añuse ni'i. Marĩ ne yabiticã'rõʉa'a. A'tiro pe'e weeroʉa'a. Cʉ̃rẽ e'catise o'orã, ba'aroʉa'a. 5 A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ tere “Añu ni'i”, nitojacʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ cʉ̃rẽ e'catise o'ocã, cʉ̃ te ba'asere añuse wa'acã weemi.

Pablo Timoteore weedutise ni'i

6 Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ye cjasere marĩ acawererãrẽ bu'eya. Tere bu'égʉ, Jesucristore añurõ da'raco'tegʉ nigʉ̃sa'a. Siape me'rã mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ ye cjasere bu'égʉ, nemorõ ẽjõpeogʉsa'a. Mʉ'ʉ añuse bu'esere sirutuse

me'rã nemorõ wãcũtutuaguu nigũsa'a. 7 A'ti turi cjase werema'asere tu'oticã'ña. Nemorõ Õ'acũ uaro weenu'cũcã'ña. 8 A'tiro ni'i. Marĩ da'rarã, nemorõ tutuarã wa'asa'a. Te añu ni'i. Marĩ Õ'acũ uaro weecã, totá nemorõ añusa'a. A'ti umucopure, be'ro u'museputre marĩrẽ añurõ wa'arosa'a. 9 A'te diacjũta ni'i. Nipe'tirã a'tere ẽjõpeorouaa'a. 10 Tojo weerã marĩ Jesucristo ye cjasere wererã, pi'eti, uputu da'ra'a. Õ'acũ marĩrẽ añurõ weeatjere wãcũ, e'catiyutojarã, tojo wee'e. Cũ catinu'cũgũ nipe'tirãrẽ yu'ruogu nimi. Cũrẽ ẽjõpeorã se'sarore yu'ruogusami. 11 A'tere ãpẽrãrẽ dutiya. Narẽ tere bu'eya.

12 Mu'u ma'mu nise ye bu'iri ãpẽrã mu'u ucũsere ẽjõpeotibosama. Tojo weesere cã'mota'aya. A'tiro pe'e weeya. Jesucristore ẽjõpeorãrẽ añuse queose ĩ'oña. Mu'u ucũwuase, mu'u weesetise me'rã ĩ'oña. Tojo nicã ãpẽrãrẽ ma'ise, mu'u Jesucristore ẽjõpeose me'rã ĩ'oña. Apeye quẽ'rãrẽ añugũ mu'u nise me'rã ĩ'oña. 13 Yu'u topu etase duporo nerẽrã, Õ'acũ ye quetire bu'eĩ'onu'cũcã'ña. Marĩ acawererãrẽ wãcũtutuadutiguu tojo weeya. Narẽ añurõ bu'eya. 14 Õ'acũ mu'urẽ weemasĩse o'o'quere weenu'cũcã'ña. Sõ'onícatero Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã su'ori nirã̃ mu'urẽ ñapeocaterore te weemasĩsere Õ'acũ o'owĩ.

15 Õ'acũ o'o'quere wãcũnurũ, añurõ weenu'cũcã'ña. Tojo weecã, nipe'tirã mu'u añurõ weewã'cãsere ĩ'arãsama. 16 Apeye nigũti. Mu'u bu'esere, tojo nicã mu'u weesetisere añurõ wãcũña. Nipe'tisere queoro weenu'cũcã'ña. A'tere wéégu, mu'u basu yu'ruwetigu weegusa'a. Tojo nicã mu'u weresere tu'orã quẽ'rã yu'ruwetirãsama.

5

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ "A'tiro weeya" nise ni'i

1 Timoteo, mu'urẽ dutiguti. Bucurã umuarẽ tu'titicã'ña. Mu'u, mu'u pacusumuarẽ ucũgũ weronojõ narẽ wereya. Ma'mapjia quẽ'rãrẽ mu'u acabijirãrẽ ucũgũ weronojõ weeya. 2 Bucurã numiarẽ mu'u pacosãnumiarẽ ucũgũ weronojõ narẽ wereme'rĩcã'ña. Nu'miarẽ mu'u acabijirãrẽ weronojõ ña'arõ wãcũrõ marĩrõ wereya.

3 Wapewia numia weetamuno'ña marĩrãrẽ weetamuña. 4 Wapewio põ'rãticãma o pãrãmerãticãma, core na weetamuato. Ne waro na ya wi'icjãrã me'rã añurõ weewã'cõrõua'a. Tojo weerã põ'rã, pãrãmerã, na pacusumua, na ñecũsumua ma'i'que wapa ma'i a'merã weesama. Tojo weese añuse ni'i. Õ'acũ tere tu'sasami. 5 Apego wapewio waro ni'cõ nigõ pũrĩcã Õ'acũ weetamuatjere yucuesamo. Umucorinucũ, ñamirĩnucũ tojo sẽrĩnu'cũsamo. 6 Apego wapewio pe'e co uasere weema'acã'samo. Co pecame'epu wa'acjo weronojõ nitojasamo. 7 A'te quẽ'rãrẽ weedutiya. Tojo weeduticã, "Na bu'iri marĩrã nima", nino'rãsama. 8 A'tiro ni'i. Ni'cũ cũ acawererãrẽ añurõ weetigu, marĩ ẽjõpeosere yabigu weronojõ nisami. Cũ ya wi'icjãrã warore añurõ weetigu pe'e, totá nemorõ ña'arõ weesami. Jesucristore ẽjõpeotigu nemorõ ña'agũ nisami.

9 Wapewia numiarẽ weetamurãtirã na wãmerẽ ni'cã pũrĩpu ojaõ'oña. A'tiro nirã̃ numianojõrẽ ojaya: Bucuo waro sesenta cũ'marĩ cuogore, ni'cũrẽta marãputi'core ojaya. 10 "Co añurõ weemo" nino'gõnojõrẽ ojaya. Co põ'rãrẽ añurõ masõ'conojõrẽ masã co ya

wi'ipʉ ejacã añurõ ñe'egõnojõrẽ ojaya. Tojo nicã mejõ nisere da'rago
ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ weetamugõnojõrẽ ojaõ'oña. Pi'etirãrẽ
weetamugõnojõrẽ ojaya. No'o añuse apeyenojõ weegore ojaya.
11 Ãpẽrã wapewia numia nu'miacure nisama. Nanojõrẽ na
wãmerẽ ojaticã'ña. Apetero na ʉmʉa me'rã nisĩ'rĩrã, apaturi
marãpʉtibosama tja. Jesucristo pe'ere wãcũdu'u, marãpʉtise pe'ere
wãcũyʉ'rʉnʉ'cãbosama. 12 Na "Jesucristo ye dia'cʉ̃rẽ weerãti"
ní'quere weetirã, bu'iritirã nibosama. 13 Apeye quẽ'rãrẽ wi'seripʉ
dia'cʉ̃ sijarã, nijĩsijarã dojobosama. Te dia'cʉ̃rẽ weetibosama. Ucjasebʉcʉrã dojobosama. Nipe'tise de'ro wa'asere ucjarã, na ye nitisere
ucũwʉano'ña marĩsere ucjabosama. 14 Tojo weegʉ wapewia numia
nu'miacure nirãrẽ marãpʉticã ʉa'a. Na põ'rãtiato. Wi'serire co'teato.
Na tojo weecã, marĩrẽ ĩ'atu'tigʉ "Na ña'arõ weema", nímasĩtisami.
15 A'tiro ni'i. Ãpẽrã wapewia numia Jesucristore ẽjõpeomirã, cʉ̃rẽ
ẽjõpeodu'uma. Wãtĩa wiogʉre siruturã, tojo weema.
16 Jesucristore ẽjõpeogʉ o ẽjõpeogo na acawerego wapewiore
cʉobosama. Core cʉorã na weetamuato. Jesucristore ẽjõpeori
curuacjãrãrẽ co'tedutiticã'to. Tojo weecã, ãpẽrã wapewia numia
co'teno'ña marĩrã pe'ere co'temasĩrãsama.
17 Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ sʉ'ori wejepeorãrẽ, añurõ
weerãrẽ a'tiro nirõʉa'a. "Na añubutiaro dutima", nirõʉa'a. Totá
masãrẽ were bu'erã pe'ere nemorõ nirõʉa'a. 18 Õ'acʉ̃ ye queti
ojáca pũrĩpʉ nírõnojõta a'tiro ni'i: "Wecʉ trigore ãrʉ̃agʉ̃, tu-
umajãmisʉtʉasami. Cʉ̃ ba'asĩ'rĩgʉ̃, ba'ato. A'tiro weeticã'to. Trigore
ba'ari nírã, cʉ̃ ʉseropʉ tuusãarĩ be'tore tuusãaticã'to." Aperopʉre
a'tiro ojano'wʉ̃: "Da'rari masʉ̃ cʉ̃ da'rase wapa wapata'aba'amasĩmi,"
ni ojano'wʉ̃. Tojo weerã sʉ'ori nirãrẽ weetamurõʉa'a.
19 Apetero ni'cʉ̃ mʉ'ʉpʉre a'tiro nibosami: "Ʉsãrẽ sʉ'ori wejepeogʉ
ña'arõ weeami", ni weresãbosami. Cʉ̃ tojo nicã, tʉ'oticã'ña. Pʉarã o
i'tiarã ĩ'a'cãrã weresãcãpʉ, tʉ'oya. 20 Ña'arõ weenu'cũrãrẽ nipe'tirã
ĩ'orõpʉ tu'tiya. Tojo weecã, ãpẽrã uirã, ña'arõ weesome. 21 Õ'acʉ̃
ĩ'orõpʉre, Jesucristo marĩ wiogʉ ĩ'orõpʉre mʉ'ʉrẽ a'tiro nigʉ̃ti. Tojo
nicã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã cʉ̃ bese'cãrã ĩ'orõpʉ quẽ'rãrẽ mʉ'ʉrẽ nigʉ̃ti:
Sʉ'ori wejepeorãrẽ ni'cãrõnojõ weeya. Mʉ'ʉ tʉ'sarãnojõ dia'cʉ̃rẽ
añurõ weeticã'ña. Nipe'tirãrẽ queoro weeya. 22 Ĩ'abocurequejo, sʉ'ori
wejepeogʉre sõrõticã'ña. Mʉ'ʉ ña'arõ weerãrẽ besegʉ, na ña'arõ
weesere bu'ipejatamubosa'a. Nipe'tise ña'arõ weesere cã'mota'aya.
23 Mʉ'ʉ paapʉ dutitise ye bu'iri aco dia'cʉ̃ sĩ'rĩticã'ña. Cã'rõacã vino
quẽ'rãrẽ sĩ'rĩña.
24 Ni'cãrẽrãrẽ na ña'arõ weesere beseatji dʉporo maata na ña'arõ
weesere masĩno'toja'a. Ãpẽrã pe'ere na ña'arõ weese be'ropʉ
bajuarosa'a. 25 Mejãrõta tja añurõ weese quẽ'rã maata masĩno'o.
Apeye pe'e añurõ weese maata bajutise be'ropʉ bajuarosa'a.

6

1 Jesucristore ẽjõpeorã da'raco'teri masã na wiorãrẽ wiopesase
me'rã ĩ'arõʉa'a. Na tojo weecã, Õ'acʉ̃rẽ, tojo nicã marĩ bu'esere
ãpẽrã ña'arõ ucũsome. 2 Na wiorã Jesucristore ẽjõpeorã nicã, a'tiro
weeticã'to. Na ẽjõpeorã nise bu'iri narẽ wiopesase marĩrõ ĩ'aticã'to.

A'tiro pe'e weeato. Nemorõ añurõ weeato. Na wiorã Jesucristore ẽjõpeorã nima. Tojo weerã na acawererã na mairãrẽ weronojõ añurõ weeato. A'tere were, bu'eya narẽ.

Marĩ ẽjõpeosere queoro weedutise ni'i

3 No'o mejẽcã bu'egɯnojõ a'tiro nisami. Marĩ wiogɯ Jesucristo ye bu'esere "Tojo niwe'e", nisami. Tojo nicã marĩ ẽjõpeose quẽ'rãrẽ "Tojo niwe'e", nisami. 4 Tojo nigɯ̃ masĩtimigɯ̃, "Ãpẽrã yɯ'rɯoro masĩyɯ'rɯnɯ'cã'a", nisami. Cɯ̃ tojo nigɯ̃ tɯ'omasĩtigɯ nimi. Cɯ̃ na ucũsenɯcɯ̃rẽ "Tojo niwe'e", nimɯjãsami. Te me'rã a'merĩ ɯose, a'metu'tise, yabise, a'merĩ ẽjõpeotise wã'cã'a. 5 Tojo nicã ãpẽrã mejõ warota a'metu'tise wã'cã'a. Ña'arõ wãcũrã, tojo weesama. Diacjɯ̃ cjasere ne masĩtisama. Tojo weerã̃ me'rã a'mesɯ'aticã'ña. Na "Õ'acɯ̃rẽ ẽjõpeose me'rã wapata'arãsa'a", ni wãcũsama. 6 Tojota ni'i, nírõ. Diacjɯ̃ta marĩ Õ'acɯ̃rẽ ẽjõpeose me'rã peje apeyenojõ cɯorã weronojõ ni'i. Marĩ cɯoro ejatuaro e'caticãma, tojota ni'i. 7 A'tiro ni'i. Marĩ a'ti turipɯre bajuarã, ne apeyenojõ me'rã bajuatiwɯ. Wẽrĩrãpɯ quẽ'rã ne apeyenojõ miasome. 8 Marĩ su'ti, ba'ase cɯose me'rã e'catiroɯa'a. 9 Ãpẽrã pe'e peje cɯosĩ'rĩrã ɯaripejarã no'o ɯaro weema'asama. Siape me'rã nemorõ ɯaripejadojasama. Te me'rã na dojo, bu'iri da'reno'rãsama. Pecame'epɯ wa'arãsama. 10 A'tiro ni'i. Niyeru ɯaripejase me'rã nipe'tise ña'ase dɯ'pocã̃ti'i. Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeomi'cãrã a'te ɯaripejase me'rã na ẽjõpeomi'quere du'ucã'sama. Tojo weerã ni'cãrõacãrẽ na catiri ɯmɯcore peje bɯjawetise bocama.

Pablo Timoteore "Queoro weeya" nise ni'i

11 Timoteo, mɯ'ɯ pũrĩcã Õ'acɯ̃ yagɯ ɯaripejasere ne weema'aticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Añurõ weenu'cũcã'ña. Õ'acɯ̃rẽ sirutuya. Cɯ̃rẽ ẽjõpeoya. Nipe'tirãrẽ ma'iña. Mejẽcã wa'acã, wãcũtutuaya. Tu'tiro marĩrõ ãpẽrãrẽ añurõ weeya. 12 Mɯ'ɯ tutuaro põtẽorõ wãcũtutua, ẽjõpeonu'cũcã'ña. Catise ɯ'mɯsepɯ mɯ'ɯ Õ'acɯ̃ me'rã ninu'cũatjere wãcũnu'cũcã'ña. Õ'acɯ̃ catise pe'titisere o'osĩ'rĩgɯ̃ mɯ'ɯrẽ besecɯ niwĩ. Tojo weegɯ tere wãcũyɯ'rɯnɯ'cãcã, mɯ'ɯrẽ o'ogɯsami. Mɯ'ɯ pãjãrã tɯ'oropɯ Jesucristore ẽjõpeosere queoro werewɯ. 13-14 Õ'acɯ̃ nipe'tirãrẽ catise o'ogɯ nimi. Cɯ̃ ĩ'orõpɯ, tojo nicã Jesucristo ĩ'orõpɯ quẽ'rãrẽ mɯ'ɯrẽ weeduti'i. Jesucristomarĩcã cɯ̃ catiri ɯmɯcore ma'itigɯ, a'tiro weecɯ niwĩ. Poncio Pilatore cɯ̃ nisetisere añurõ werecɯ niwĩ. Mɯ'ɯ quẽ'rã yɯ'ɯ dutise nipe'tisere dɯcayuro marĩrõ queoro wereya. "Cɯ̃ queoro weetimi", nino'ticã'ña. Marĩ wiogɯ Jesucristo a'tiri curapɯ tojo weedu'uya. 15 Õ'acɯ̃ "Tojo weegɯti" nícatero ejacã, nipe'tise cɯ̃ ní'quere queoro tu'ajanɯ'cõgɯ̃sami. Õ'acɯ̃ ni'cɯ̃ta añuyɯ'rɯgɯ, tutuayɯ'rɯgɯ nimi. Nipe'tirã wiorã wiogɯ nimi. 16 Cɯ̃ ni'cɯ̃ta catinu'cũmi. Cɯ̃ pũrõ asisteropɯ nimi. Ne ni'cɯ̃ masɯ̃ cɯ̃ basu Õ'acɯ̃ nirõpɯ wa'amasĩtimi. Ne ni'cɯ̃ cɯ̃rẽ ĩ'aticɯ niwĩ. Ĩ'ata basiowe'e. Õ'acɯ̃ ni'cɯ̃rẽta añurõ ucũyɯ'rɯnɯ'cãrõɯa'a. "Cɯ̃ wiogɯ ninu'cũato", nirõɯa'a. Tojota niato.

17 No'o peje cɯorãnojõrẽ a'tiro weedutiya. Na "Ãpẽrã yɯ'rɯoro niyɯ'rɯnɯ'cã'a", niticã'to. Na cɯose me'rã "Añurõ wa'arosa'a", ni e'catiyuticã'to. Te queoro niwe'e. Pe'tidija wa'arosa'a. Tojo weronojõ

o'orã, Õ'acʉ̃ pe'ere e'catise me'rã yucueato. Cʉ̃ catinu'cũgʉ̃ marĩrẽ e'caticã ʉagʉ, nipe'tise marĩ cʉosere o'omi. 18 Peje cʉorãrẽ añusere weedutiya. Ãpẽrãrẽ añurõ weeato. Na cʉosere o'oato. 19 Na tojo wéérã, ape ʉmʉcopʉre peje cʉorã weronojõ niyutojarãsama. Na catinu'cũatjere bocarãsama.

Pablo Timoteore "Tojo weeya", nitʉo'que ni'i

20 Timoteo, Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ weredutigʉ cũu'quere añurõ weeya. A'ti nucũcã cjase ucũse mejõ nisere tʉ'oticã'ña. Tojo nicã mejẽcã no'o ʉaro ucũma'ase quẽ'rãrẽ tʉ'oticã'ña. Ãpẽrã "Masĩrã waro ni'i" nirã peje mejẽcã wãcũse cʉoma. Ʉpʉtʉ na ʉaro ucũma'asama. Na masĩse nisoo ucũma'ase ni'i. Tojo weegʉ narẽ tʉ'oticã'ña. 21 Ni'cãrẽrã a'tere weesiruturã, Jesucristore ẽjõpeomi'quere du'ucã'cãrã niwã.

Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añurõ weeato.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Pablo Timoteore ape pũrĩ ojanemo'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Timoteore Romapʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Timoteore ojamʉ'tãca pũrĩrẽ a'tiro ojacʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nise wapa nipe'tiropʉ Jesucristo ye queti se'saro wee'e”, ni ojacʉ niwĩ. A'ti pũrĩma ti pũrĩ weronojõ ojaticʉ niwĩ. Asia di'tacjãrã cʉ̃rẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ nicã, bopoyasãcãrã niwã. Tojo weegʉ nipe'tirã cõ'awã'cãno'caro weronojõ tʉ'oña'cʉ niwĩ. Luca, tojo nicã Onesíforo ya wi'icjãrã dia'cʉ̃ cʉ̃rẽ wãcũtutuacã wéérã, bu'iri da'reri wi'ipʉ nigʉ̃rẽ bopoyasãticãrã niwã. Pablo “Ni'cʉ̃ta nisa'a” ni tʉ'oña'gʉ̃, cʉ̃ me'rãcjãrã waro Timoteore, Marcore cʉ̃ tiropʉ pijiocʉ niwĩ. Troapʉ cʉ̃ cũu'que paperare, cʉ̃ yaro asibusurore miitidutigʉnojõta pijiocʉ niwĩ. Cʉ̃ “Maata wẽrĩgʉ̃sa'a”, ni wãcũcʉ niwĩ. A'ti pũrĩ cʉ̃ ojatʉoca pũrĩ ni'i.

Pablo Timoteore oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo Jesucristo besecũú'cʉ ni'i. Cʉ̃ yʉ'ʉre Õ'acʉ̃ ʉaronojõta cʉ̃ ye quetire weredutigʉ o'ówĩ. A'te queti a'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ “Jesucristore ẽjõpeorãrẽ catinu'cũcã weegʉti”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ ní'caronojõta yʉ'ʉre tere weredutigʉ o'ówĩ.

2 Timoteo, mʉ'ʉrẽ yʉ'ʉ maigʉ̃rẽ oja'a. Mʉ'ʉ Jesucristo ye quetire yʉ'ʉ werecã, añurõ ẽjõpeowʉ. Tojo weegʉ mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ ni'i. Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, tojo nicã Jesucristo marĩ wiogʉ mʉ'ʉrẽ añurõ weeato. Pajaña'to. Mʉ'ʉrẽ ejerisãjãcã weeato.

“Jesucristore ẽjõpeorã ãpẽrãrẽ a'tiro weeroʉa'a” nise ni'i

3 Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩsetirinʉcʉ̃ mʉ'ʉrẽ wãcũ'u. Mʉ'ʉrẽ wãcũgʉ̃, ñamipʉ, ʉmʉcopʉ Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o'o. Cʉ̃rẽ yʉ'ʉ ñecʉ̃sʉmʉa ẽjõpeoseti'caronojõta ẽjõpeo'o. Yʉ'ʉ bu'iri moogʉ̃ tʉ'oña'gʉ̃, cʉ̃rẽ ẽjõpeo'o. 4 Timoteo, mʉ'ʉrẽ pũrõ wãcũ'u. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ tiropʉ ní'cʉ wijacã, mʉ'ʉ uti'quere wãcũnu'cũcã'a. Mʉ'ʉrẽ pũrõ ĩ'asĩ'rĩsa'a. Mʉ'ʉrẽ ĩ'agʉ̃, e'catigʉti nígʉ̃, tojo wãcũ'u. 5 Mʉ'ʉ Jesucristore queoro ẽjõpeosere yʉ'ʉ wãcũ'u. Mʉ'ʉ ni'cãrõacã ẽjõpeosere mʉ'ʉ ñecõ Loida, tojo nicã mʉ'ʉ paco Eunice ẽjõpeomʉ'tãwã. Mʉ'ʉ quẽ'rã tereta ẽjõpeosirutugʉ wee'e.

6 Tojo weegʉ mʉ'ʉ a'tiro weecã ʉa'a. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ weeduti'quere tutuaro me'rã weenu'cũcã'ña. Todʉporo yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ ñapeocã, Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añuse masĩsere o'owĩ. Tere nemorõ añurõ weenu'cũcã'ña. 7 Õ'acʉ̃ marĩrẽ Espíritu Santure o'ówĩ. Cʉ̃rẽ o'ógʉ, uidutigʉ mejẽta o'owĩ. Tojo o'ogʉ, tutuase o'ogʉre, ma'ise o'ogʉre, queoro wãcũse o'ogʉre o'owĩ. 8 Tojo weegʉ marĩ wiogʉ ye quetire weregʉ, bopoyaticã'ña. Yʉ'ʉ quẽ'rãrẽ Jesucristo ye queti bu'ese wapa, bu'iri da'reri wi'ipʉ yʉ'ʉ dujicã, bopoyasãticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Jesucristo ye quetire wereya. Tojo werese bu'iri mʉ'ʉ quẽ'rã ña'arõ yʉ'rʉgʉsa'a. Tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, “Añurõsa'a”, niña. Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ tutuaro o'oro põtẽorõ tojo weeya. 9 Õ'acʉ̃ marĩrẽ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ

yʉ'rʉweticã weewĩ. Cʉ̃ añurõ weecã ʉagʉ, cʉ̃ ʉaro weedutigʉ marĩrẽ besecʉ niwĩ. Marĩ añuse weesetisere ĩ'agʉ̃ mejẽta besecʉ niwĩ. Cʉ̃ pe'e marĩrẽ añurõ weesĩ'rĩgʉ̃ besecʉ niwĩ. A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, Jesucristo marĩrẽ yʉ'rʉoatjere wãcũcʉ niwĩ. Tere a'ti turi weese dʉporo wãcũtojacʉ niwĩ. 10 A'tocateroma marĩrẽ yʉ'rʉogʉ, Jesucristo a'tise me'rã cʉ̃ ma'isere ĩ'owĩ. Marĩ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉweticã weewĩ. Tojo nicã a'tiro masĩcã weewĩ. Marĩ cʉ̃ yʉ'rʉose quetire tʉ'o ẽjõpeorã, catinu'cũrãsa'a nisere masĩcã weewĩ.

11 Õ'acʉ̃ te quetire yʉ'ʉre weredutiwĩ. Judío masã nitirãrẽ bu'edutigʉ yʉ'ʉre besecũúwĩ. 12 Te quetire werese bu'iri yʉ'ʉ pũrõ pi'eti'i. Tojo pi'etimigʉ̃, bopoyawe'e. Yʉ'ʉ Jesucristore masĩ'i. “Cʉ̃ ní'quere queorota weegʉsami”, ni'i. Cʉ̃ tutuagʉ nimi. Yʉ'ʉre te queti wereturiase cũu'quere añurõ co'teyapada'reogʉsami. “Téé apaturi a'tigʉpʉ, co'tenu'cũgʉ̃sami”, ni'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉ ne bopoyawe'e.

13 Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ bu'e'quere queoro bu'ewã'cãña. Añurõ ẽjõpeosetiya. A'merĩ ma'iña. Marĩ Jesucristo me'rã nírã, tojo weemasĩ'i. 14 Espíritu Santu marĩpʉre nimi. Cʉ̃ weetamuse me'rã Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ weredutigʉ cũu'quere añurõ bu'eya.

15 Mʉ'ʉ masĩtoja'a. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã, Asiacjãrã yʉ'ʉre cõ'awijape'tia wa'awã. Na wa'tero ní'cãrã quẽ'rã Figelo, tojo nicã Hermógenes mejãrõta weewã. 16 Onesíforo pũrĩcã tojo weetiwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ, cʉ̃ ya wi'icjãrãrẽ pajaña'gʉ̃sami. Pejetiri Onesíforo yʉ'ʉre wãcũtutuacã weewĩ. Apeye quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ nimicã, yʉ'ʉre bopoyasãtiwĩ. 17 A'tiro pe'e weewĩ. Cʉ̃ Romapʉ ejagʉ, yʉ'ʉre ʉpʉtʉ a'macʉ niwĩ. Téé bocagʉpʉ, a'madu'uwĩ. 18 Marĩ wiogʉ masãrẽ beseatji nʉmʉ Onesíforore pajaña'to. Cʉ̃ marĩrẽ Éfesopʉ weetamu'quere mʉ'ʉ añurõ masĩsa'a.

2

Pablo Timoteore queoro weedutise ni'i

1 Timoteo, mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ nigʉ̃rẽ a'tiro nigʉ̃ti. Jesucristo mʉ'ʉrẽ añurõ weemi. Tojo weegʉ cʉ̃ weetamuse me'rã cʉ̃rẽ ẽjõpeonu'cũcã'ña. 2 Yʉ'ʉ pãjãrã masã tʉ'oropʉ bu'e'quere wereturiaya. “Ã'rãta yʉ'ʉ bu'esere ãpẽrãrẽ queoro wereturiatʉ'sama” ni, mʉ'ʉ ĩ'arãnojõrẽ wereya.

3 Mʉ'ʉ Jesucristo ye quetire werese bu'iri mʉ'ʉrẽ ña'arõ wa'arosa'a. Ʉsãrẽ wa'a'caro weronojõ wa'arosa'a. Mʉ'ʉrẽ tojo wa'acã, wãcũtutuaya. Surara weronojõ weeya. Cʉ̃rẽ mejẽcã wa'acã, wãcũtutuasami. 4 Surara cʉ̃ wiogʉ dutise dia'cʉ̃rẽ weesami. Surara nitigʉ weronojõ weetisami. Tojo weegʉ mʉ'ʉ cʉ̃ weronojõ weeya. Jesucristo ye dia'cʉ̃rẽ weeya. 5 Apĩ quẽ'rã omarĩ masʉ̃ cʉ̃ wiorã dutisenojõrẽ queoro weetigʉ, wapata'atisami. Na cʉ̃rẽ o'obo'quere o'otisama. Tojo weegʉ añuse bocasĩ'rĩgʉ̃, Jesucristo duti'quere queoro weeya. 6 Ni'cʉ̃ wesepʉ añurõ da'ragʉnojõ ti wese cjase dʉcatise me'rã dua wapata'amasĩsami. Mʉ'ʉ te weronojõ Õ'acʉ̃ ye cjasere añurõ bu'égʉ, te wapa mʉ'ʉ quẽ'rã wapata'amasĩ'i. 7 Yʉ'ʉ weresere wãcũnʉrʉ̃ña. Mʉ'ʉ tojo weecã, marĩ wiogʉ nipe'tisere mʉ'ʉrẽ masĩcã weegʉsami.

8 Jesucristore wãcũña. Cũ wẽrĩ'cʉ nimigũ, masãcʉ niwĩ. Cṹta
dʉporocjũ wiogʉ Davi pãrãmi nituriagʉ nimi. Yʉ'ʉ Jesucristo
ye añuse quetire weregʉ, tereta werewʉ. 9 A'te queti werese
bu'iri yʉ'ʉ pi'etisa'a. Yʉ'ʉ ña'arõ weegʉ́ weronojõ bu'iri da'reri
wi'ipʉ ni'i. Õ'acũ ye queti pũrĩcã nipe'tiropʉ nibi'atoja'a. Yʉ'ʉre
bu'iri da'reri wi'ipʉ bi'adʉpo'que weronojõ niwe'e. 10 Tojo weegʉ
yʉ'ʉ pi'etimigũ, wãcũtutua'a. Õ'acũ bese'cãrãrẽ añurõ wa'ato
nígũ tojo wee'e. Na quẽ'rã marĩ weronojõ Jesucristore ẽjõpeorã,
yʉ'rʉono'rãsama. Añubutiasere bocarãsama. Catinu'cũcã'rãsama.
Tojo weegʉ nipe'tisere wãcũtutua'a.
11 A'tiro nise diacjũta ni'i:
Marĩ Jesucristore ẽjõpeose bu'iri ãpẽrã wẽjẽbosama.
Na tojo wẽjẽcã, marĩ Jesucristo me'rã ʉ'mʉsepʉ catinu'cũrãsa'a.
12 Marĩ pi'etirã wãcũtutuarã, cũ wiogʉ nirõpʉ cũ me'rã wiorã nirãsa'a.
“Cũrẽ masĩtisa'a” nicã, cũ quẽ'rã marĩrẽ “Masĩwe'e”, nigũsami.
13 Marĩ cũrẽ añurõ ẽjõpeotimicã, cũ pe'e nipe'tise “A'tiro weegʉti”
ní'quere queoro weenu'cũsami.
Õ'acũ ne ni'cãti nisoomasĩtisami.

Pablo Timoteore queoro bu'edutise ni'i

14 Mʉ'ʉ bu'erãrẽ a'te dʉporo yʉ'ʉ oja'quere wãcũdutiya. Ãpẽrã
ucũsetirinʉcũ “Tojo mejẽta ni'i”, nisama. Diacjũ marĩ wiogʉ tʉ'oropʉ
na tojo nisetisere du'udutiya. Te ucũse wapamarĩ'i. Ãpẽrã wãcũsere
dojorẽma. 15 Mʉ'ʉ pe'e Õ'acũ yere añurõ bu'eya. Tojo nicã cũ
yere queoro weeya. Mʉ'ʉ tojo weecã ĩ'agũ, mʉ'ʉrẽ “Añurõ weemi”,
nigũsami. Queoro wéégʉ, mʉ'ʉ da'rasere bopoyasome. Diacjũ
cjasere Jesucristo ye quetire queoro wereturiaya. 16 A'ti turi cjase
diacjũ nitisere na ucũcã, ucũtamuticã'ña. A'tiro ni'i. Tere ucũrã,
nemorõ siape me'rã ña'arã wa'asama. 17 Na bu'ese marĩ upʉpʉ
cãmi boase'saro weronojõ ãpẽrãrẽ pẽ'rĩpejawã'cãsa'a. Ã'rã pʉarã
Himeneo, Fileto te boase weronojõ masãrẽ bu'érã, dojorẽma. 18 Ã'rã
Õ'acũ ye quetire queoro bu'etima. A'tiro nima: “Masã wẽrĩ'cãrã
masãtojacãrã niwã”, nima. Na tojo nicã tʉ'orã, ãpẽrã “¿Ũsã de'ro
ẽjõpeorãsariba?” ni wãcũma. 19 Õ'acũ cũ ucũse cũu'que pũrĩcã
tutuari wi'i yeenʉ'cõ'que weronojõ ni'i. Cũ ye queti ne dʉcayuwe'e.
A'tiro ni'i. “Marĩ wiogʉ Jesucristo cũ yarãrẽ masĩsami.” Tojo nicã
“Nipe'tirã ‘Jesucristo yarã ni'i’, ni wãcũrã ña'arõ weesere du'uato.”
20 A'te queosere weregʉti. Ni'cũ peje cʉogʉ ya wi'ipʉre peje bapari
nisa'a. Uru me'rã wee'que pari, plata me'rã wee'que pari nisa'a. Tojo
nicã apeye yucʉ me'rã wee'que pari, di'i me'rã yee'que pari nisa'a.
Bosenʉmʉ nicã añuse parire na ba'awʉaropʉ peosama. Apeye parire
mejõ nirĩ nʉmʉ peosama. 21 Marĩ a'te weronojõ ña'asere weetirã,
bosenʉmʉ nicã añuse pari peose weronojõ nirãsa'a. Marĩ wiogʉ yarã
waro nirãsa'a. Cũ nipe'tise añurõ weedutisere queoro weerãsa'a.
22 Tojo weegʉ mʉ'ʉ ma'mapjia na ʉaripejasenojõrẽ weeticã'ña.
Queoro weeya. Jesucristore ẽjõpeoya. Masã quẽ'rãrẽ ma'iña.
Tojo nicã a'mequẽse marĩrõ niña. Nipe'tirã queoro weerã Õ'acũrẽ
ẽjõpeorã me'rã añurõ nicã'ña. 23 Ãpẽrã tojo ucũma'acã, na me'rã
ucũtamuticã'ña. Na tʉ'omasĩtima. Mʉ'ʉ masĩ'i, na tojo ucũrã na

ʉaro a'metu'tiyapatisama. 24 Mʉ'ʉ marĩ wiogʉre da'raco'tegʉ ni'i. Ne
a'metu'titicã'ña. A'tiro pe'e weeya. Nipe'tirã me'rã añurõ niña. Narẽ
añurõ bu'e, na mʉ'ʉrẽ ña'arõ weesĩ'rĩcã, tojo tʉ'oña'cã'ña. 25 Mʉ'ʉ
bu'esere tʉ'osĩ'rĩtirãrẽ añurõ pajaña'se me'rã narẽ "A'tiro pe'e añurõ
weeya", niña. Õ'acʉ̃ na ña'arõ wee'quere dʉcayugʉsami nígʉ̃, tojo
niña. Na dʉcayurã, diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeorãsama. 26 Mʉ'ʉ narẽ tere
werecã, tʉ'omasĩrãsama. Tojo weerã wãtĩ yarã, cʉ̃ dutiro weemi'cãrã
yʉ'rʉwetiwijarãsama.

3

"A'ti turi pe'tise dʉporo dicʉse ña'ase wã'cãrõsa'a" ní'que ni'i

1 Mʉ'ʉ a'tere tʉ'omasĩña. A'ti turi pe'tise dʉporo peje ña'ase
wã'cãrõsa'a. A'tiro wa'arosa'a. 2 Masã na ye cjase dia'cʉ̃rẽ ʉarãsama.
Niyerure ʉaripejarãsama. "Ãpẽrã yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a", ni
wãcũrãsama. Masĩbutiarã weronojõ ucũma'arãsama. Õ'acʉ̃rẽ ʉatirã,
ña'arõ cʉ̃rẽ ucũrãsama. Na pacʉsʉmʉarẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãsama. Ãpẽrã
narẽ añurõ weemicã, "Ʉsãrẽ añurõ weeapʉ", ne nisome. Narẽ e'catise
o'osome. Wiopesase me'rã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosome. Marĩ ẽjõpeosetisere
mejõ nisere weronojõ wãcũrãsama. 3 Ne ãpẽrãrẽ ma'isome. Pajaña'se
moorãsama. Ucjasepijarã nirãsama. Na no'o ʉaro ña'arõ weesĩ'rĩsere
weerãsama. Ãpẽrãrẽ ña'arõ pi'eticã weerãsama. Ne cã'rõ añusere
ʉasome. 4 Na me'rãcjãrã nimi'cãrãrẽ ña'arõ weerãsama. No'o ʉaro
weema'acã'rãsama. Na ʉpʉtʉ "Ãpẽrã yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a",
ni wãcũrãsama. Õ'acʉ̃ pe'ere wãcũrõnojõ o'orã, e'cati nisetisenojõ
dia'cʉ̃rẽ wãcũrãsama. 5 Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã weronojõ weesoorãsama.
Na weesetise me'rã pe'e Õ'acʉ̃ tutuasere "Tojo niwe'e", nirãsama.

Nanojõ me'rã ne cã'rõ ba'patima'aticã'ña. 6 Na tojo weerãnojõ
a'tiro weesama. Ucũme'rĩse me'rã wi'seripʉ sãjãasama. Sãjãa,
numia tiro todʉporo ña'arõ wee'cãrã bu'iritirã, wãcũtutuatirãrẽ nisoo
dojorẽsama. Narẽ mejẽcã ẽjõpeocã weesama. Na numia nipe'tise
ña'arõ weesere ʉaripejasama. 7 Nipe'tise bu'esere masĩsĩ'rĩmirã,
ne diacjʉ̃ cjasere masĩtu'ajatisama. 8 Numiarẽ nisoori masã pʉarã
Janes, Jambres weronojõ nima. Na dʉporopʉ Moisé nícateropʉre
na Egiptocjãrã tʉ'oña'rĩ masã nicãrã niwã. Na Moisére ĩ'atu'ticãrã
niwã. Diacjʉ̃ cjasere ne ʉaticãrã niwã. Na weronojõ ã'rã quẽ'rã diacjʉ̃
cjasere ʉatima. Ña'arõ wãcũpo'cãrã ne queoro ẽjõpeomasĩtima. 9 Na
ucũma'ase maata pe'tirosa'a. Nipe'tirã na ucũcã tʉ'orã, "Tojo nima'arã
weema", nirãsama. Moisére ʉati'cãrã Janes, Jambrere weronojõ
wa'arosa'a. Titapʉre na nima'asere masã masĩcãrã niwã. Mejãrõta
tja ã'rã quẽ'rãrẽ na nima'asere masĩrãsama.

Pablo Timoteore "A'tiro weeya" cʉ̃ nitʉo'que ni'i

10 Mʉ'ʉ pũrĩcã yʉ'ʉ bu'ese nipe'tisere añurõ masĩ'i. Yʉ'ʉ weese-
tisere, yʉ'ʉ weesĩ'rĩsere masĩ'i. Tojo nicã yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosere
masĩ'i. Ãpẽrã queoro weeticã, yʉ'ʉ tojo tʉ'oña'sere mʉ'ʉ masĩ'i. Yʉ'ʉ
ma'isetisere, mejẽcã wa'acã wãcũtutuasere mʉ'ʉ masĩ'i. 11 Masã
yʉ'ʉre ña'arõ weecã, pi'etiwʉ. Nipe'tise a'te macãrĩpʉ wa'a'quere
mʉ'ʉ masĩ'i. Antioquíapʉ, Iconiopʉ, Listrapʉ yʉ'ʉ pi'eti'quere
mʉ'ʉ masĩ'i. Pi'etisetirinʉcʉ̃ marĩ wiogʉ yʉ'ʉre yʉ'rʉweticã weewĩ.

12 Diacjʉ̃ta ni'i. Jesucristore ẽjõpeorã nipe'tirãrẽ Õ'acʉ̃ ʉaronojõ añurõ
weesĩ'rĩrãrẽ ãpẽrã ña'arõ weerãsama. 13 Ña'arĩ masã, tojo nicã nisoori
masã nemorõ ña'arõ weenemopeorãsama. Nisoonemowã'cãrãsama.
Nisoorã nimirã, na quẽ'rã nisoono'o, ẽjõpeorãsama.

14 Mʉ'ʉ pũrĩcã mʉ'ʉrẽ bu'e'quere queoro ẽjõpeonu'cũcã'ña. Queoro
weeya. Mʉ'ʉ tere "Diacjʉ̃ta ni'i", nisa'a. Mʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ bu'e'cãrãrẽ
masĩ'i. 15 Mʉ'ʉ wĩ'magʉ̃pʉta Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩ cjasere
masĩnʉ'cãwʉ̃. Tere bu'égʉ, mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ yere masĩwʉ̃. Masĩ, Jesu-
cristore ẽjõpeose me'rã yʉ'rʉono'wʉ̃. 16 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩ
cjasere ojadutigʉ, cʉ̃ masĩse o'ose me'rã ojaduticʉ niwĩ. Te oja'quere
bu'érã, diacjʉ̃ nisere masĩno'o. Marĩ ña'arõ wee'que quẽ'rãrẽ "Ña'a
ni'i", nino'o. Marĩ ña'arõ wee'quere dʉcayumasĩcã wee'e. Tere bu'érã,
queoro weenu'cũmasĩ'i. 17 Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarãrẽ nipe'tise añurõ weesere
weemasĩato nígʉ̃ cʉ̃ ye cjasere ojaduticʉ niwĩ.

4

1 Jesucristo nipe'tirã wiogʉ tutuaro me'rã a'tigʉsami. A'tigʉ,
masã catirãrẽ, wẽrĩ'cãrãrẽ besegʉsami. Õ'acʉ̃, tojo nicã Jesucristo
tʉ'oropʉre mʉ'ʉrẽ a'tiro weeduti'i. 2 Masãrẽ Õ'acʉ̃ ye quetire wereya.
Nipe'tisetiri masã tʉ'osĩ'rĩcã, wereya. Na tʉ'osĩ'rĩticã quẽ'rãrẽ,
werenu'cũcã'ña. Mʉ'ʉ weresere tʉ'orã, ẽjõpeorãsama. Na queoro
weeticã, tu'tiya. "A'tiro weeroʉa'a", niña. Narẽ bu'égʉ, queoro
pajaña'se me'rã wereme'rĩcã'ña. 3 Be'ropʉre masã añuse bu'esere
ʉatirãsama. Tojo weegʉ a'tiro nicãrẽ queoro bu'ewe'oya. Be'ropʉre
a'tiro wa'arosa'a. Na, na ʉaro weerãsama. Na tʉ'otʉ'sase dia'cʉ̃rẽ
tʉ'osĩ'rĩrãsama. Tojo weerã tere bu'eajã pãjãrãrẽ a'marãsama.
4 Na diacjʉ̃ cjasere tʉ'osome. Nipe'tise no'o werema'ase pe'ere
tʉ'orãsama. 5 Timoteo, mʉ'ʉ pũrĩcã queoro wãcũña. Mʉ'ʉ Jesucristo
ye quetire werecã, masã mʉ'ʉrẽ ña'arõ weerãsama. Na tojo weecã,
wãcũtutuaya. Jesucristo masãrẽ yʉ'rʉomi nise quetire du'ucũurõ
marĩrõ werenu'cũcã'ña. Mʉ'ʉrẽ weeduti'quere weetu'ajanʉ'cõña.

6 Yʉ'ʉ wẽrĩatjo cã'rõ dʉ'sa'a. Yʉ'ʉre masã Õ'acʉ̃rẽ wa'icʉrãrẽ
ʉ̃jʉ̃amorõpeo'caro weronojõ wa'arotiro wee'e. Tojo weegʉ mʉ'ʉrẽ
tojo duti'i. 7 Yʉ'ʉ Jesucristo ye quetire weregʉ, nipe'tise yʉ'ʉ tutuaro
põtẽorõ weewʉ. Nipe'tise Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre duti'quere tu'ajatoja'a. Ne cʉ̃rẽ
ẽjõpeodu'uwe'e. 8 Ni'cãrõacãrẽ majã Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre añurõ wee'que
wapa o'oatje dʉ'sa'a. Marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã,
yʉ'ʉre o'ogʉsami. Cʉ̃ masãrẽ queoro besemi. Yʉ'ʉ dia'cʉ̃rẽ o'osome.
Nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeorã cʉ̃ a'tiatjere ʉarãrẽ o'ogʉsami.

Pablo cʉ̃ ye cjasere were'que ni'i

9 Mʉ'ʉ põtẽorõ a'tita basioro yʉ'ʉ tiropʉ maatacure ĩ'agʉ̃ a'tia.
10 A'tiro ni'i. Crescente wãmetigʉ Galacia wãmetiropʉ wa'awĩ. Tojo
nicã Tito Dalmaciapʉ wa'awĩ. Demas pũrĩcã a'ti turi cjasere nemorõ
ma'iyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃, yʉ'ʉre cõ'awã'cã wa'awĩ. Cʉ̃ Tesalónicapʉ wa'awĩ.
11 Luca dia'cʉ̃ yʉ'ʉ me'rã nimi. Marcore a'maña. Mʉ'ʉ me'rã
a'tiato. Cʉ̃ yʉ'ʉre weetamusere ʉa'a. 12 Yʉ'ʉ Tíquicore Éfesopʉ
o'ówʉ. 13 Mʉ'ʉ a'tigʉ, yaro su'tiro asibusuro bu'icjãrõrẽ miitia. To

Troa wãmetiri macã Carpo ya wi'ipʉ nisa'a. Yé papera tũrũrĩrẽ miitia. Wa'icʉrã caseri me'rã oja'que yé caserire acobojotibutiacã'ña.
14 Alejandro cõme me'rã da'rari masʉ̃ yʉ'ʉre ña'abutiaro weewĩ. Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ cʉ̃ wee'caro ejatuaro cʉ̃rẽ bu'iri da'regʉsami.
15 Mʉ'ʉ pũrĩcã cʉ̃rẽ tʉ'omasĩña. Cʉ̃ marĩ bu'esere ne ʉatiyʉ'rʉami.
16 Ne waro wiorã yʉ'ʉre sẽrĩtiña'cã, ne ni'cʉ̃ yʉ'ʉre weetamutiwĩ. Nipe'tirã yʉ'ʉre cõ'awã'cã wa'awã. Õ'acʉ̃ na tojo wee'quere acobojocã ʉa'a. 17 Õ'acʉ̃ pũrĩcã yʉ'ʉre weetamuwĩ. Yʉ'ʉre tutuase o'owĩ. Tojo weegʉ wiorãrẽ yʉ'ʉ a'tiro werewʉ. Jesucristo masã ña'arõ niseti'quere yʉ'rʉomi nise quetire narẽ werepe'ocã'wʉ̃. Nipe'tirã a'ti ʉmʉcocjãrã judío masã nitirã te quetire tʉ'oato nígʉ̃ tojo werewʉ. Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre a'tiro weewĩ. Yaiwa ba'ano'bo'cʉre weronojõ wiose wa'teropʉ nigʉ̃rẽ yʉ'rʉweticã weewĩ. 18 Tojo nicã nipe'tise yʉ'ʉre be'ropʉ ña'arõ weeatjere yʉ'rʉweticã weegʉsami. Ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ yʉ'ʉre miagʉ̃sami. Masã Õ'acʉ̃rẽ añurõ ucũnu'cũato. Tojota wa'ato.

Pablo añudutitʉo'que ni'i

19 Prisca, Aquila añuato. Tojo nicã Onesíforo ya wi'icjãrã quẽ'rã añuato. 20 Erasto Corintopʉ tojaque'awĩ. Trófimoma dutitigʉre Miletopʉ cõ'awã'cãtiwʉ. 21 Mʉ'ʉ põtẽorõ a'tita basioro pu'ecʉ dʉporo a'tia. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, nipe'tirã marĩ acawererã mʉ'ʉrẽ añudutima.
22 Jesucristo marĩ wiogʉ mʉ'ʉ me'rã niato. Õ'acʉ̃ mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Pablo Titore ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Tito wãmetiguʉre ojacʉ niwĩ. Tito judío masʉ̃ mejẽta nicʉ niwĩ. Pablo Titoreta Creta nʉcʉ̃rõpʉ Jesucristo ye quetire añurõ bu'eyapatitu'ajadutiguʉ cũucʉ niwĩ. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã sãjãcã weedutiguʉ cũucʉ niwĩ. A'ti pũrĩrẽ cʉ̃rẽ bu'enemogʉ̃ cʉ̃ da'rasere masĩato nígʉ̃ wãcũtutuacã weenemogʉ̃ ojacʉ niwĩ.

Pablo Titore oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Pablo Õ'acʉ̃rẽ da'raco'teguʉ Jesucristo besecʉ̃ú'cʉ ni'i. Cʉ̃, cʉ̃ ye quetire weredutiguʉ cũuwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ bese'cãrãrẽ añurõ ẽjõpeocã ʉasãgʉ̃ yʉ'ʉre cũuwĩ. Tojo nicã narẽ Õ'acʉ̃ ye, diacjʉ̃ cjasere masĩdutiguʉ cũuwĩ. Queoro Õ'acʉ̃ ʉaronojõ weedutiguʉ tojo cũuwĩ. 2 Apeyere, narẽ Õ'acʉ̃ tiropʉ catinu'cũatjere e'catiyudutiguʉ cũuwĩ. Õ'acʉ̃ nisootimi. Cʉ̃ a'ti turi weese dʉporo “Catise pe'titiatjere o'oguʉti”, nitojacʉ niwĩ. 3 Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ “Tojo weeguʉti” nícatero eja'a. Tojo weeguʉ cʉ̃ ye quetire weresijase me'rã “Cʉ̃ tojo weeguʉti” ní'quere masãrẽ masĩcã weemi. Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉoguʉ cʉ̃ dutiro me'rã yʉ'ʉre te quetire weredutiwĩ.

4 Tito, mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ ni'i. Marĩ ni'cãrõnojõ ẽjõpeose cʉo'o. Mʉ'ʉrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ, tojo nicã Jesucristo marĩ ña'arõ wee'quere yʉ'rʉoguʉ añurõ weeato mʉ'ʉrẽ. Pajaña'to. Mʉ'ʉrẽ ejerisãjãcã weeato.

Pablo Titore bu'eduti'que ni'i

5 Mʉ'ʉrẽ Creta wãmetiri nʉcʉ̃rõpʉ cũuwã'cãtiwʉ. Yʉ'ʉ weepe'oti'quere tu'ajanʉ'cõdutiguʉ tojo weewʉ. Tojo nicã yʉ'ʉ nírõnojõta topʉ nise macãrĩrẽ, te macãrĩnʉcʉ̃ Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ sʉ'ori wejepeoajãrẽ sõrõdutiwʉ. A'tiro niwʉ̃: 6 “Sʉ'ori wejepeorã a'tiro nisetirãrẽ sõrõña. ‘Náta ña'arã nima’ nino'ña marĩrãnojõrẽ sõrõña. Na ni'cãrẽrã numiata nʉmotiato. Na põ'rã quẽ'rã Jesucristore ẽjõpeorãta niato. ‘Na no'o ʉaro ña'arõ weema’ nino'rã niticã'to. Tojo nicã yʉ'rʉnʉ'cãsepijarã niticã'to”, niwʉ̃. 7 Ni'cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ sʉ'ori wejepeoguʉ Õ'acʉ̃ ye cjasere co'teguʉ nimi. Tojo weeguʉ “Cʉ́ta ña'agʉ̃ nimi” nino'ña marĩgʉ̃nojõ niato. Cʉ̃ ʉaro dia'cʉ̃ dutiguʉnojõ, uamʉñagʉ̃nojõ niticã'to. Tojo nicã que'aguʉ, cumucabʉcʉ no'o ña'arõ weese me'rã niyeru wapata'asĩ'rĩgʉ̃nojõ niticã'to. 8 A'tiro pe'e niato. Sijari masã cʉ̃ ya wi'ipʉ wa'acã, añurõ põtẽrĩgʉ̃nojõ niato. Añusere weeguʉnojõ niato. Tojo nicã añurõ wãcũyu weesetiguʉnojõ, ãpẽrãrẽ queoro weeguʉnojõ niato. Õ'acʉ̃ ʉaro dia'cʉ̃ weegʉ́ niato. Queoro weesetiguʉnojõ niato. 9 Õ'acʉ̃ yere, diacjʉ̃ cjase cʉ̃rẽ bu'e'quere weenu'cũcã'to. Tojo weeguʉ ãpẽrã quẽ'rãrẽ Jesucristo ye queti queoro bu'ese me'rã narẽ wãcũtutuacã weemasĩsami. Ãpẽrã pe'ere te bu'esere mejẽcã ucũrãrẽ queoro wãcũcã weemasĩsami.

10 A'tiro ni'i. Pãjãrã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã nima. Na no'o ʉaro
ucũma'a, masãrẽ mejẽcã ẽjõpeocã weema. Judío masãta tojo
weeyʉ'rʉnʉ'cãma. 11 Na niyeru wapata'ama'asĩ'rĩrã, no'o ʉaro
bu'ema'acã'sama. Na bu'ese me'rã pãjãrã ni'cʉ̃ põ'rã ni'cã wi'icjãrãrẽ
dojorẽpe'ocã'sama. Tojo weerãrẽ na bu'esere cã'mota'aya.

12 Dʉporopʉ ti nʉcʉ̃rõ Cretacjʉ̃ ojari masʉ̃ ti di'tacjãrãrẽ ojagʉ, a'tiro
ojacʉ niwĩ: "A'to Cretacjãrã nisoosepijarã nima. Wa'icʉrã weronojõ
tʉ'omasĩtirã nima. Ba'awãrĩrã, teesepijarã nima." 13 Cʉ̃ narẽ diacjʉ̃ta
ojacʉ niwĩ. Tojota nima. Tojo weegʉ tocjãrã Jesucristore ẽjõpeorã
ña'arõ weesetirãrẽ tu'tiya. Narẽ queoro ẽjõpeodutigʉ tojo weeya.
14 Judío masã no'o ʉaro wãcũboca werema'asere tʉ'oticã'to nígʉ̃
añurõ bu'eya. Tojo nicã no'o na dutima'asere tʉ'oticã'to nígʉ̃ tojo
weeya. Na Õ'acʉ̃ yere, diacjʉ̃ cjasere ʉatima.

15 Judío masã apeye ba'asere ba'adutitisama. "Tere ba'arã, Õ'acʉ̃
duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãrã wee'e", nisama. Tojo niwe'e. Marĩ nipe'tirã
bu'iri marĩrã tʉ'oña'rã ba'acã, añu ni'i. Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã mejẽta
wee'e. Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeotirã nipe'tisere ña'arõ wãcũsama.
A'tiro ni'i. Na wãcũsepʉta, na tʉ'oña'sepʉta ña'asãjãcã'sama. Tojo
weerã na ña'arõ weesere ne bʉjawetitisama. 16 Na "Õ'acʉ̃rẽ masĩ'i",
nimima, nírã. Marĩ pe'e na weesetisere ĩ'arã, masĩ'i. "Na cʉ̃rẽ
masĩtisama", nino'o. Na ña'ayʉ'rʉarã, Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãrã,
ne cã'rõ añurõ weemasĩtisama.

2

Queoro bu'edutise ni'i

1 Mʉ'ʉ bu'égʉ, Õ'acʉ̃ ye cjasere diacjʉ̃ nirõnojõta bu'eya. 2 A'tiro
bu'eya. Bʉcʉrã ʉmʉa wiopesase me'rã weesetiato. Na wiopesase
me'rã ĩ'ano'ato. Añurõ wãcũyu weesetirãnojõ niato. Apeyere queoro
ẽjõpeoato. A'merĩ ma'isetiato. Mejẽcã wa'acã, nʉ'cãpoato. 3 Bʉcʉrã
numiarẽ mejãrõta bu'eya. Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã numia weewʉasenojõrẽ
weeato. Ãpẽrãrẽ ña'arõ ucjaticã'to. Que'aticã'to. Nipe'tise na
añuse weesetise me'rã ãpẽrãrẽ queose o'oato. 4 Bʉcʉrãnumia ne
marãpʉtirãnumiarẽ a'tiro weeato. Na marãpʉsʉmʉarẽ, na põ'rãrẽ
ma'icã weeato. 5 Tojo nicã narẽ añurõ wãcũyu weeseticã weeato.
Ña'ase marĩrõ nicã weeato. Bʉcʉrãnumia na añurõ weese me'rã ne
marãpʉtirãnumiarẽ na ye wi'seripʉ añurõ co'temasĩcã weeato. Ma'ise
me'rã ãpẽrãrẽ añurõ weecã weeato. Na marãpʉsʉmʉarẽ añurõ yʉ'ticã
weeato. Na tojo weecã ĩ'arã, ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye quetire "Tojo niwe'e",
nímasĩsome.

6 Ma'mapjiare mejãrõta wereya. Narẽ añurõ wãcũyu weesetirã
niato nígʉ̃ tojo weeya. 7 Mʉ'ʉ basuta nipe'tise mʉ'ʉ weese me'rã
nipe'tirãrẽ añuse queose o'oya. Narẽ bu'égʉ, nipe'tisere nisooro
marĩrõ wiopesase me'rã bu'eya. 8 Queoro ucũña. Mʉ'ʉ tojo weecã,
ãpẽrã ne "Tojo niwe'e", nisome. No'o mʉ'ʉ bu'esere ʉatigʉnojõ queoro
mʉ'ʉ bu'ecã tʉ'ogʉ, bopoyagʉsami. Marĩ bu'esere ne ña'arõ ucũsome.

9 Da'raco'terãrẽ a'tiro werecasaya: "Nipe'tise mʉsã wiorã dutisere
yʉ'tiya. Narẽ e'caticã weeya. Ye'suticã'ña", niña. 10 "Mʉsã wiorã
yere yajaticã'ña. Tojo weronojõ o'orã, añurõ weese me'rã pe'e

narẽ ẽjõpeocã weeya”, niña. Tojo weese me'rã ãpẽrã Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ ye bu'esere “Añubutiase ni'i”, ni ĩ'arãsama.

11 A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã na ña'arõ weeseti'quere yʉ'rʉosĩ'rĩgʉ̃, Jesucristore o'ócʉ niwĩ. 12-13 Jesucristo marĩ wiogʉ tutuayʉ'rʉgʉ, marĩrẽ yʉ'rʉogʉ nimi. Be'ro cʉ̃ añurõ asistese me'rã apaturi a'tigʉsami. A'tocatero cʉ̃ a'tiatjere yucueri curare Õ'acʉ̃ marĩrẽ ña'asere, ña'arõ ʉaripejasere du'udutimi. Apeyenojõrẽ weeati dʉporo wãcũyutojaca be'ropʉ weedutimi. Tojo nicã queoro weeseti, añurõ ẽjõpeodutimi. 14 Jesucristo marĩ ña'arõ weesere yʉ'rʉweticã wéégʉ, wẽrĩbosacʉ niwĩ. Cʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ yarã sãjãdutigʉ, ña'ase moorã niato nígʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. Marĩrẽ e'catise me'rã añurõ weeseticã ʉasami. Tojo weegʉ wẽrĩbosacʉ niwĩ.

15 A'tereta mʉ'ʉ narẽ bu'eya. Narẽ wãcũtutuanemocã weeya. Na ña'arõ weesetisere narẽ masĩcã weeya. Mʉ'ʉ ãpẽrãrẽ dutigʉ niyugʉ, tojo weeya. Ne ni'cʉ̃ mʉ'ʉrẽ tojo ĩ'acõ'aticã'to.

3

Jesucristore ẽjõpeorã weewʉase ni'i

1 Tocjãrã Cretacjãrãrẽ a'tiro weedutiya. “Wiorã dutisere yʉ'tiato. Nipe'tise añurõ weesenojõrẽ weeato. 2 Ne ãpẽrãrẽ ña'arõ ucjaticã'to. Ãpẽrã me'rã ũrũsãtirãta, narẽ añurõ ucũato. Ma'ise me'rã nipe'tirãrẽ añurõ weeato”, niña narẽ.

3 Todʉporopʉre marĩ quẽ'rã tʉ'omasĩtirã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãsepijarã niwʉ̃. Marĩ bajuduti'cãrã weronojõ niwʉ̃. No'o ʉaro nipe'tisere ʉaripejawʉ. Ña'arõ weenu'cũwʉ̃. Nipe'tirãrẽ ʉowʉ. Ãpẽrã marĩrẽ yabicã, marĩ quẽ'rã narẽ yabia'mewʉ̃. 4-5 Marĩ tojo weesetimicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃ añurõ weesere, cʉ̃ ma'isere ĩ'ogʉ̃, marĩrẽ yʉ'rʉowĩ. Marĩ añurõ weesere ĩ'agʉ̃ mejẽta yʉ'rʉowĩ. Cʉ̃ pajaña'gʉ̃, marĩrẽ yʉ'rʉowĩ. Apaturi marĩrẽ wĩ'marã ne bajuarãrẽ weronojõ weewĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã marĩ ña'arõ wee'quere cõ'agʉ̃ yʉ'rʉowĩ. Espíritu Santu marĩrẽ añurã wa'adutigʉ dʉcayuwĩ. 6 Jesucristo marĩrẽ yʉ'rʉo'cʉ me'rã Õ'acʉ̃ Espíritu Santu tutuasere marĩrẽ o'oyʉ'rʉnʉ'cãwĩ. 7 Õ'acʉ̃ ma'ígʉ̃ cʉ̃ añurõ weese me'rã marĩ ña'arã nimi'cãrãrẽ añurã wa'acã weecʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ catinu'cũatjere e'catise me'rã yucuerã, cʉ̃ “O'ogʉti” ní'quere ñe'erãsa'a.

8 Te yʉ'ʉ ucũ'que diacjʉ̃ warota ni'i. Mʉ'ʉ tere narẽ bu'enu'cũcã, ʉpʉtʉ ʉasã'a. Mʉ'ʉ tojo weecã, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã añuse dia'cʉ̃rẽ weerãsama. Tojo weese añuse ni'i. Nipe'tirãrẽ añurõ wa'acã weese ni'i. 9 Apeye, mejõ waro ucũ, a'metu'tima'asere cã'mota'aya. Judío masã na dʉ'pocãtimʉjãti'que ucũma'asere cã'mota'aya. Tojo nicã Moisé duti'quere a'merĩ “Tojo niwe'e” ni ũrũsãsere cã'mota'aya. Nipe'tise te wapamarĩse, na ucũma'ase ni'i.

10 Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ dʉcawaticã weegʉnojõrẽ “Tojo weeticã'ña”, niña. Mʉ'ʉ ni'cãti o pʉati werecũmí, mʉsã me'rã nigʉ̃rẽ cõ'awĩrõña. 11 “Ẽjõpeogʉ nimigʉ̃, dojogʉ weesami. Cʉ̃ bu'iri da'reno'acjʉpʉta nisami”, ni masĩtoja'a.

Pablo ãpẽrãrẽ weetamuduti'que ni'i

12 Yʉ'ʉ Artemarẽ o Tíquicore mʉ'ʉ tiropʉ o'ócã, mʉ'ʉ pe'e yʉ'ʉ
tiropʉ dʉcayuwã'cãtia. Mʉ'ʉ põtẽorõ a'tita basioro yʉ'ʉre ĩ'agʉ̃ a'tia.
Yʉ'ʉ Nicópolipʉ nigʉ̃sa'a. Topʉ “Pu'ecʉ tõ'ogʉ̃ti”, niwʉ̃. 13 Nipe'tise
mʉ'ʉ weetamuta basiosere Zenas, masãrẽ ucũbosagʉre weetamuña.
Apolo quẽ'rãrẽ weetamuña. Narẽ dʉ'sasenojõrẽ o'oya. Na mʉ'ʉ
tojo weecã, apesepʉ yʉ'rʉarã, apeyenojõrẽ dʉ'sano'some. 14 Marĩ
me'rãcjãrã Jesucristore ẽjõpeorã quẽ'rã añuse dia'cʉ̃ weeato. Ãpẽrãrẽ
apeyenojõ moocã ĩ'arã, weetamuato. Tojo weerã na catiri ʉmʉcore
mejõ waro nisome.

Pablo añudutitʉo'que ni'i

15 Nipe'tirã yʉ'ʉ me'rã nirã̃ mʉ'ʉrẽ añudutima. Marĩ me'rãcjãrã
Jesucristore ẽjõpeorã añuato. Õ'acʉ̃ mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

Pablo Filemórẽ ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pablo Filemó wãmetigɯre ojacɯ niwĩ. Cũ ne waro Romapɯ bu'iri da'reri wi'ipɯ wa'anɯ'cãcaterore a'ti pũrĩrẽ ojacɯ niwĩ. Filemó Colosacjũ nicɯ niwĩ. Pablota cũrẽ Jesucristore ẽjõpeocã weecɯ niwĩ.

Filemó su'ti da'reri wi'i wiogɯ nicɯ niwĩ. Tojo weegɯ da'raco'teri masã cɯocɯ niwĩ. Cũ, cũ ya wi'ipɯ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sɯ'ori nerẽnu'cũcã'cɯ niwĩ.

Pablo Filemórẽ a'tiro nicɯ niwĩ: "Ni'cãrõacãrẽ Onésimo mɯ'ɯ tiropɯ da'raco'temi'cɯ Jesucristore ẽjõpeomi. Cũ mɯ'ɯrẽ da'raco'tecaterore ña'arõ weecɯ niwĩ. Cũ mɯ'ɯ tiropɯ ejacã, cũrẽ añurõ weeya. Cũ ña'arõ wee'que wapa mɯ'ɯ wapaseecãma, yɯ'ɯ cũrẽ wapayebosagɯti", nicɯ niwĩ Pablo.

Pablo Filemórẽ oja'que ni'i

1 Yɯ'ɯ Jesucristo yere werese wapa, bu'iri da'reri wi'ipɯ ni'i. Filemó, marĩ acaweregɯ Timoteo me'rã mɯ'ɯrẽ oja'a. Mɯ'ɯ ũsã ɯpɯtɯ ma'igũ Jesucristo yere weretamugũ ni'i. 2 Mɯ'ɯ ya wi'ipɯ Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrã nerẽwɯarã quẽ'rãrẽ oja'a. Marĩ acawerego Apia wãmetigore, tojo nicã Arquipo quẽ'rãrẽ oja'a. Cũ ũsã weronojõ Jesucristo yere weregɯ tutuaro me'rã da'ranu'cũsami.

3 Mɯsãrẽ Õ'acũ marĩ pacɯ, Jesucristo marĩ wiogɯ añurõ weeato. Mɯsãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Pablo Filemó ye cjasere ucũ'que ni'i

4-5 Yɯ'ɯ mɯ'ɯrẽ "A'tiro weemi", nicã tɯ'owɯ. "Marĩ wiogɯ Jesure ma'imi, cũrẽ ẽjõpeomi" nisere tɯ'owɯ. Tojo nicã "Jesure ẽjõpeorãrẽ mejãrõta ma'imi" nisere tɯ'owɯ. Tojo weegɯ Õ'acũ yɯ'ɯ wiogɯre sẽrĩgũ, mɯ'ɯrẽ sẽrĩbosasetirinɯcũ e'catise o'o'o. 6 Mɯ'ɯ ẽjõpeosere ãpẽrãrẽ wereturiacã ɯagɯ sẽrĩbosa'a. Jesucristo marĩrẽ añurõ weesere masĩtu'ajato nígũ sẽrĩbosa'a. 7 Acaweregɯ, mɯ'ɯ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ wãcũtutuacã weewɯ. Tojo weegɯ yɯ'ɯ mɯ'ɯ me'rã e'cati'i. Mɯ'ɯ ãpẽrãrẽ ma'isere tɯ'ogɯ, wãcũtutua'a.

Onésimo Filemórẽ da'rawã'ñaco'tegɯ ní'cɯre "Añurõ ñe'eña" ní'que ni'i

8 Filemó, mɯ'ɯ añurõ weeseti'i. Tojo weegɯ yɯ'ɯ Jesucristo besecũú'cɯ niyugɯ, mɯ'ɯrẽ "A'tiro weeroɯa'a", ni dutimasĩ'i. 9 Sõ'owaro dutibutiasĩ'rĩtisa'a. Ma'ise me'rã pe'e mɯ'ɯrẽ "Tojo weeya", nisĩ'rĩsa'a. Yɯ'ɯ bɯcɯ ẽjã wa'a'a. Jesucristo yere werese wapa, bu'iri da'reri wi'ipɯ ni'i. 10 Mɯ'ɯrẽ Onésimo ye cjasere "A'tiro weeya", nisĩ'rĩsa'a. A'topɯ bu'iri da'reri wi'ipɯ cũ Jesucristore ẽjõpeonɯ'cãmi. Yɯ'ɯ macũ weronojõ nimi.

11 Todɯporopɯre cũ mɯ'ɯrẽ da'raco'tegɯ queoro weeticɯ niwĩ. Ni'cãrõacã pũrĩcãrẽ marĩ pɯarãrẽ mɯ'ɯrẽ, tojo nicã yɯ'ɯre weetamumasĩmi. 12 Mɯ'ɯ tiropɯ cũrẽ yɯ'ɯ ɯpɯtɯ maigũrẽ o'ógɯti tja. Cũrẽ añurõ ñe'eña. 13 A'topɯ cũrẽ yɯ'ɯ me'rã tojaque'acã ɯami'i. Yɯ'ɯ Jesucristo yere werese wapa, bu'iri da'reri wi'ipɯ ni'i. Cũ a'topɯ

nirõ̃ ejatuaro mʉ'ʉ yʉ'ʉre weetamubo'quere weetamubosami. 14 Mʉ'ʉ
dutiro pe'e yʉ'ʉ weesĩ'rĩsa'a. Mʉ'ʉ "Jaʉ" nicãma, mʉ'ʉ tojo nise yʉ'ʉ
dutibutiase mejẽta nirõsa'a. Mʉ'ʉ ʉaronojõ wa'arosa'a. 15 Apetero
weero a'tiro wa'apã. Onésimo yoaticã aperopʉ wa'apĩ. Ni'cãrõacãrẽ
mʉ'ʉrẽ cʉ̃rẽ cʉonu'cũdutiro tojo wa'aro wa'apã. 16 A'tocaterore
mʉ'ʉrẽ da'raco'tegʉ weronojõ nisome. Mʉ'ʉrẽ da'rawã'ñaco'tegʉ
nemorõ nigʉ̃sami. Mʉ'ʉ acaweregʉ mʉ'ʉ ma'igʉ̃ waro weronojõ
nigʉ̃sami. Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ ʉpʉtʉ ma'i'i. Mʉ'ʉ pũrĩcã tjãsa'a. Cʉ̃
mʉ'ʉrẽ da'rawã'ñaco'tegʉ se'saro nisome. Jesucristore ẽjõpeogʉ,
mʉ'ʉ acaweregʉ weronojõ nigʉ̃sami.
17 Marĩ pʉarã Jesucristore ẽjõpeorã ni'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉre
mʉ'ʉ "Yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ waro nimi", nímasĩ'i. Tojo weegʉ yʉ'ʉre
ñe'egʉ̃ weronojõ Onésimorẽ ñe'eña. 18 Cʉ̃ apeyenojõ dojorẽcãma,
o wapamoocã, yʉ'ʉre tere wapaseeya. 19 Yʉ'ʉ basuta a'tere oja'a.
Wapayegʉti. Tojo nimigʉ̃, mʉ'ʉrẽ a'tiro nímasĩsa'a. Yʉ'ʉ Jesucristo
ye quetire mʉ'ʉrẽ ẽjõpeocã weewʉ. Tojo wee'que wapa mʉ'ʉ
yʉ'ʉre wapamoo'o. 20 Acaweregʉ, mʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeogʉ niyugʉ,
Onésimorẽ añurõ ñe'ecã ʉa'a. Tojo weegʉ yʉ'ʉre wãcũtutuacã weeya.
21 Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ "Yʉ'tigʉsami", ni masĩtoja'a. Tojo weegʉ oja'a. Yʉ'ʉ
duti'que nemorõ weegʉsa'a.
22 Tojo nicã apeye quẽ'rãrẽ nibaque'ogʉti. Yʉ'ʉ cãrĩatjore apoyuya.
Õ'acʉ̃ mʉsã sẽrĩsere tʉ'ocã, mʉsã tiropʉ wa'agʉsa'a.

Pablo cʉ̃ añudutitʉo'que ni'i

23 Epafras yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ Jesucristo yere werese wapa, bu'iri da'reri
wi'ipʉ nimi. Cʉ̃ quẽ'rã mʉ'ʉrẽ añudutise o'omi. 24 Yʉ'ʉ me'rã da'rarã
Marco, Aristarco, Demas, tojo nicã Luca añudutima.
25 Marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsãrẽ añurõ weeato.
Tocã'rõta oja'a.
Pablo

Hebreo masãrẽ oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ hebreo masãrẽ (judío masãrẽ) ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ oja'cʉre añurõ waro masĩno'ña marĩ'i.

A'ti pũrĩ Jesucristore ẽjõpeodu'use pʉ'to nirãrẽ ojano'caro niwʉ̃.

A'tiro ojacʉ niwĩ. Cristo nipe'tirã bu'ipʉ nimi nisere ojacʉ niwĩ. Ʉ'mʉsecjãrã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã bu'i, Moisé, tojo nicã cʉ̃ dutise bu'i nimi nisere ojacʉ niwĩ. Tojo nicã Cristo pa'ia wiogʉ waro weronojõ nígʉ̃, Melquisedec weronojõ nimi nisere ojacʉ niwĩ. “Tojo weerã Cristore ẽjõpeonu'cũcã'ña”, ni ojacʉ niwĩ.

Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ me'rã masãrẽ ucũcʉ niwĩ nise ni'i

1 Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ marĩ ñecʉ̃sʉmʉa judío masãrẽ pejetiri ucũcʉ niwĩ. Cʉ̃, cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ mejẽcãnojõ dia'cʉ̃ werecʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ bajuyoropʉ werecʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ quẽ'ese weronojõ ĩ'ocʉ niwĩ. Ãpẽrãrẽ quẽ'erõpʉ werecʉ niwĩ. 2 A'tocaterore a'ti ʉmʉco pe'tiatji dʉporo cʉ̃ macʉ̃ me'rã cʉ̃ ye cjasere marĩrẽ ucũmi. Ne waropʉta Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ me'rã nipe'tise a'ti turi cjasere weecʉ niwĩ. Tere wéégʉ, nipe'tise cʉ̃ macʉ̃ ye tojadutigʉ tojo weecʉ niwĩ. 3 Cʉ̃́ta Õ'acʉ̃ asistesere cʉogʉ nimi. Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ, añuyʉ'rʉgʉ nimi. Cʉ̃ macʉ̃ quẽ'rã cʉ̃ weronojõta nimi. Cʉ̃ ucũtutuase me'rã nipe'tise a'ti turi cjasere cʉ̃ ne waropʉ weenʉ'cã'caro weronojõta ninu'cũcã weemi. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã marĩ ña'arõ wee'quere yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tojo wééca be'ro ʉ'mʉsepʉre Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ dujiri cũmurõpʉ ejanujãcʉ niwĩ.

Õ'acʉ̃ macʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã nemorõ nimi nise ni'i

4 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ cʉ̃ wiogʉ nisere o'oturiacʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ macʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã bu'ipʉ tojacʉ niwĩ. 5 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

Mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ ni'i.
Ni'cãcã me'rã yʉ'ʉ mʉ'ʉ pacʉ ni'i nisere ĩ'o'o, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃, cʉ̃rẽ wereco'terãrẽ tojo niticʉ niwĩ. Tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ ye cjasere ucũgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:
Yʉ'ʉ cʉ̃ pacʉ nigʉ̃ti.
Cʉ̃ yʉ'ʉ macʉ̃ nigʉ̃sami, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃rẽ wereco'terã pe'ere ne tojo niticʉ niwĩ. 6 A'tiro weecʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ masã ma'mi ni'cʉ̃ nigʉ̃rẽ a'ti nucũcãpʉ bajuacã weecʉ niwĩ. Tojo wa'acã wéégʉ, Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ:
Nipe'tirã yʉ'ʉre wereco'terã yʉ'ʉ macʉ̃rẽ ejaque'a, ẽjõpeoato, nicʉ niwĩ.
7 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'terã pe'ema a'tiro nicʉ niwĩ:
Yʉ'ʉ, yʉ'ʉre wereco'terãrẽ wĩ'rõ weronojõ upʉticã wee'e.
Narẽta tja pecame'e weronojõ upʉticã wee'e.
8 Cʉ̃ macʉ̃ pe'ere “A'tiro weegʉti”, nicʉ niwĩ:
Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ nise, wiogʉ nise ne pe'tisome.
Mʉ'ʉ masãrẽ queoro dutigʉsa'a.

9 Mʉ'ʉ queoro weesere ma'i'i.
Ãpẽrã ña'arõ weese pe'ere yabi'i.
Tojo weegʉ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ besegʉ, wiogʉ sõrõgʉ̃, ʉ'se me'rã wa'rewʉ.
Mʉ'ʉ me'rãcjãrã bu'i tojacã weewʉ.
Masã mʉ'ʉrẽ "Añuyʉ'rʉagʉ nimi", nima.
10 Apero Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ ucũ'quere a'tiro ojano'wʉ̃:
Wiogʉ, ne waropʉre mʉ'ʉ basuta a'ti turire, ʉ'mʉsere bajurẽwʉ̃.
11 A'te mʉ'ʉ wee'que pe'tirosa'a.
Mʉ'ʉ pũrĩcã pe'tisome.
Ninu'cũgʉ̃sa'a.
Nipe'tise mʉ'ʉ wee'que su'ti weronojõ boadijarosa'a.
12 Mʉ'ʉ tere su'ti weronojõ tuupe'egʉsa'a.
Nipe'tise te dʉcayuno'rõsa'a.
Mʉ'ʉ pũrĩcã ne dʉcayuwe'e.
Mejãrõta ninu'cũ'u.
Mʉ'ʉ catiri ʉmʉco ne pe'tisome, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ.
13 Õ'acʉ̃ a'te quẽ'rãrẽ cʉ̃ macʉ̃rẽ a'tiro nicʉ niwĩ:
Yʉ'ʉ tiro wiogʉ dujiri cũmurõ diacjʉ̃ pe'e dujigʉsa'a.
Mʉ'ʉrẽ ĩ'atu'ti'cãrã mʉ'ʉ doca tojape'ticã weegʉti.
Yʉ'ʉ tojo weeri cura mʉ'ʉ dujigʉsa'a, nicʉ niwĩ.
Cʉ̃rẽ wereco'terã pe'ere ne ni'cʉ̃rẽ tojo niticʉ niwĩ. 14 Nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã bajutirã nima. Na cʉ̃ dutisere weeco'terã nima. Na cʉ̃ yʉ'rʉono'cãrãrẽ weetamudutigʉ o'ó'cãrã nima.

2

Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉo'que quetire wãcũnʉrʉ̃dutise ni'i

1 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ nipe'tirã wiogʉ wa'acã weecʉ niwĩ. Tojo weerã Jesucristo ye quetire marĩ tʉ'o'quere nemorõ wãcũnʉrʉ̃rõʉa'a. Tere wãcũtirã, mejẽcã ẽjõpeobosa'a nírã, wãcũnʉrʉ̃rõʉa'a. 2 Dʉporopʉre Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrãrẽ cʉ̃ ye quetire wereduticʉ niwĩ. "Na were'que diacjʉ̃ ni'i", nino'caro niwʉ̃. Tojo nimicã, masã pe'e na were'quere ẽjõpeoti, yʉ'rʉnʉ'cãcãrã niwã. Õ'acʉ̃ nipe'tirã na dutisere weetirãrẽ queoro bu'iri da'recʉ niwĩ. 3 Marĩ pũrĩcã Õ'acʉ̃ masãrẽ yʉ'rʉose queti añubutiasere cʉo'o. Tojo cʉomirã, tere tojo ĩ'acõ'arã, cʉ̃ bu'iri da'resere ne yʉ'rʉwetisome. Ne warore Jesucristo marĩ wiogʉ masãrẽ yʉ'rʉogʉti nisere werenʉ'cãcʉ niwĩ. Be'ro tja cʉ̃ were'quere tʉ'orã, a'tiro wee'cãrã niwã. Diacjʉ̃ta ni'i nírã, marĩrẽ wereturiacãrã niwã. 4 Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ a'tiro weecʉ niwĩ. Cʉ̃ a'te quetire "Diacjʉ̃ta ni'i" nígʉ̃, peje weeĩ'osere ĩ'amarĩase me'rã ĩ'ocʉ niwĩ. Tojo nicã Espíritu Santu me'rã marĩrẽ a'tiro weecʉ niwĩ. Cʉ̃ ʉaronojõ peje mejẽcãrĩ dia'cʉ̃ weemasĩsere o'ocʉ niwĩ.

Jesucristo marĩ weronojõ upʉtigʉ nimi nise ni'i

5 A'ti turi pe'tíca be'ro ape turi nirõsa'a. Ti turipʉre Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã dutise doca nisome. 6 A'tiro pe'e ni'i. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉre ni'cʉ̃ a'tiro ojacʉ niwĩ:
Õ'acʉ̃, ¿de'ro weegʉ masãrẽ wãcũmiti mʉ'ʉ? Na boadijarãrẽ ¿de'ro weeacjʉ tocã'rõ wãcũque'timiti mʉ'ʉ?

7 Õ'acʉ̃, yoaticã masãrẽ mʉ'ʉrẽ wereco'terã doca nicã weecʉ niwʉ̃.
Tojo weemigʉ̃, narẽ be'ropʉre wiorã sõrõcʉ niwʉ̃.
Narẽ wiorã sõrõ, nipe'tirã narẽ "Añurã nima", ni wãcũcã weecʉ niwʉ̃.
8 Nipe'tise mʉ'ʉ bajurẽ'quere masã dutiato nígʉ̃ cũucʉ niwʉ̃, ni ojacʉ niwĩ.
Õ'acʉ̃ nipe'tisere masã dutise doca nicã weecʉ niwĩ. Tojo weero ne apeyenojõ na bu'i niwe'e. Tojo nimicã, masã nipe'tisere sõ'owaro dutitima yujupʉ. 9 Jesú pũrĩcãrẽ tojo oja'caronojõta wa'acaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ a'ti nucũcãpʉre o'ógʉ, cʉ̃rẽ wereco'terã docapʉ cũunicʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ marĩrẽ pajaña'gʉ̃, nipe'tirãrẽ wẽrĩbosadutigʉ tojo cũucʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ wẽrĩ pi'eti'que wapa Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wiogʉ sõrõcʉ niwĩ. Nipe'tirã cʉ̃rẽ "Añuyʉ'rʉgʉ nimi" nidutigʉ tojo weecʉ niwĩ.

10 Nipe'tise Õ'acʉ̃ ye ni'i. Cʉ̃ tutuaro me'rã ninu'cũ'u. Nipe'tirã cʉ̃ põ'rãrẽ ʉ'mʉsepʉ cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ cʉ̃ me'rã nicã ʉami. Tojo weegʉ cʉ̃ queoro weesĩ'rĩgʉ̃, Jesucristo marĩrẽ yʉ'rʉogʉre pi'eticã weecʉ niwĩ. 11 Jesucristo marĩ ña'arõ wee'quere cõ'acʉ niwĩ. Marĩrẽ Õ'acʉ̃ yarã tojacã weecʉ niwĩ. Marĩ Jesucristo me'rã ni'cʉ̃ põ'rã ni'i. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ marĩrẽ "Yʉ'ʉ acawererã nima", nímasĩmi. Marĩrẽ ne bopoyasãtimi. 12 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ Jesucristo cʉ̃ pacʉre ucũsere a'tiro ojano'wʉ̃:
Mʉ'ʉ ye cjasere, yʉ'ʉ acawererã mʉ'ʉrẽ ẽjõpeorãrẽ weregʉti.
Masã nerẽwʉaropʉ "Õ'acʉ̃ añuyʉ'rʉami", mʉ'ʉrẽ ni basapeogʉti.
13 Aperopʉ quẽ'rãrẽ a'tiro ojano'wʉ̃:
Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉti.
Aperopʉre ninemowʉ̃ tja:
Õ'acʉ̃ põ'rã cʉ̃ yʉ'ʉre o'o'cãrã me'rã a'to ni'i, ni ojano'wʉ̃.

14 Marĩ wẽrĩdijati upʉre cʉo'o. Tojo weronojõ Jesú quẽ'rã marĩ weronojõ upʉticʉ niwĩ. Cʉ̃ marĩ weronojõ upʉtigʉ, wẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã wãtĩ wẽrĩse o'ogʉre docaque'acã weecʉ niwĩ. 15 Cʉ̃ wẽrĩse me'rã wẽrĩsere uirãrẽ, te doca ninu'cũrãrẽ yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ. 16 A'tiro ni'i. Jesucristo Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrãrẽ weetamugʉ̃ mejẽta a'ticʉ niwĩ. Marĩ Abrahã pãrãmerã nituriarã Õ'acʉ̃ yarã pe'ere weetamugʉ̃ a'ticʉ niwĩ. 17 Jesucristo marĩ cʉ̃ acawererã weronojõ upʉticʉ niwĩ. Marĩrẽ yʉ'rʉosĩ'rĩgʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã marĩ ña'arõ wee'quere cʉ̃ pacʉre acobojoduticʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weegʉ pa'ia wiogʉ masã ña'arõ wee'quere Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosagʉ weronojõ weecʉ niwĩ. Marĩrẽ añurõ weetamunu'cũsĩ'rĩgʉ̃ tojo weecʉ niwĩ. Nipe'tise marĩ weronojõ weesetigʉ, marĩrẽ pajaña'gʉ̃ti nígʉ̃, tojo upʉticʉ niwĩ. 18 Peje mejẽcã wa'acã, pi'eticʉ niwĩ. Tojo nicã wãtĩ cʉ̃rẽ niquesãcʉ niwĩ. Tojo wa'asere wãcũtutuacʉ niwĩ. Tojo weegʉ marĩrẽ mejẽcã wa'acã, wãtĩ marĩrẽ ña'arõ weeduticã, weetamumasĩmi.

3

Jesucristo Moisé yʉ'rʉoro nimi nise ni'i

1 Yʉ'ʉ acawererã, Jesucristore ẽjõpeorã Õ'acʉ̃ beseno'cãrã Jesucristore añurõ wãcũnʉrʉ̃ña. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ yere weredutigʉ o'óno'cʉ nimi. Tojo nicã cʉ̃ pa'ia wiogʉ weronojõ Õ'acʉ̃rẽ marĩ ye niatjere sẽrĩbosagʉ weesami. 2 Dʉporopʉ Moisé Õ'acʉ̃ cʉ̃ yere weedutigʉ cũu'quere

queoro weecʉ niwĩ. Mejãrõta Jesú quẽ'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ cũu'quere queoro
weecʉ niwĩ. 3 Jesure Moisé yʉ'rʉoro añurõ wãcũyʉ'rʉnʉ'cãrõʉa'a.
A'te weronojõ ni'i. Ni'cʉ̃ wi'ire weesami. Ti wi'i nemorõ wi'i
wee'cʉ pe'e añurõ ucũno'sami. Jesúta wi'i wee'cʉ weronojõ nimi.
4 Nipe'tise wi'serire masã weema. Õ'acʉ̃ pe'e nipe'tisepʉreta wee'cʉ
nimi. 5 Moisé Õ'acʉ̃ yarãrẽ co'tegʉ, queoro weecʉ niwĩ. Cʉ̃ da'rase
a'tiro nicaro niwʉ̃. Õ'acʉ̃ were'quere weremʉ'tãrĩ masʉ̃ nicʉ niwĩ.
6 Õ'acʉ̃ yarã ni'cã wi'i weronojõ nima. Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ti wi'icjʉ̃
wiogʉ macʉ̃ nimi. Cʉ̃ queoro weenu'cũmi. Ti wi'icjãrã marĩta ni'i.
Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeodu'utirã, cʉ̃ yarã nirãsa'a. Tojo nicã "Be'ropʉ cʉ̃
o'oatjere marĩrẽ o'ogʉsami" ni ẽjõpeorã, cʉ̃ yarã nirãsa'a.

Õ'acʉ̃ me'rã nirã̃ soo, e'catise ni'i

7 Espíritu Santu Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ ní'caronojõta marĩ
ẽjõpeodu'uticã'rõʉa'a. A'tiro ojano'wʉ̃:
A'tiro nicã mʉsã Õ'acʉ̃ ucũsere tʉ'orã,
8 ne ejeripõ'rã bʉtiticã'ña.
Dʉporopʉ Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã'cãrã weronojõ niticã'ña.
Na yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ nícaterore Õ'acʉ̃ dutisere ʉaticãrã
niwã.
Ʉatirã, Õ'acʉ̃rẽ uacã weenu'cũcãrã niwã.
9 Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ:
"Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa masã marĩrõpʉ nírã, yʉ'ʉre uacã weewã.
Cuarenta cʉ̃'marĩ yʉ'ʉ añurõ weesere ĩ'amirã, tojo weewã.
10 Tojo weegʉ yʉ'ʉ na me'rã uacãti.
A'tiro niwʉ̃: 'Mʉsã no'o ʉaro mejẽcã dia'cʉ̃ wee'e.
Yʉ'ʉ dutisere ne ʉawe'e.'
11 Tojo weegʉ na me'rã uagʉ, 'Diacjʉ̃ta a'tiro weegʉti' niwʉ̃.
'Yʉ'ʉ mʉsãrẽ o'oatji di'tare ne ejasome.
Yʉ'ʉ me'rã soo, e'catitamusome', niwʉ̃ narẽ", nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.
12 Yʉ'ʉ acawererã, tʉ'omasĩña. Ne ni'cʉ̃ ña'arõ wãcũ, ẽjõpeotigʉ
niticã'ña. Ña'arõ wãcũrã, cʉ̃rẽ ẽjõpeotirã, mʉsã Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃rẽ
cõ'arã weebosa'a. 13 A'tiro pe'e weeya. Ʉmʉcorinʉcʉ̃ a'merĩ
wãcũtutuacã weeya. Nipe'tise mʉsã catiri ʉmʉcore, ña'arõ weeri
nírã, a'merĩ weetamunu'cũcã'ña. Mʉsã ña'arõ wéérã, nemorõ
ña'arõ weesãjãbosa'a. Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãbosa'a. Tojo weerã a'merĩ
wãcũtutuacã weeya. 14 Marĩ ne waro Jesucristore ẽjõpeo'caronojõ
ẽjõpeonu'cũrã. Tojo wéérã, marĩ Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo wiogʉ nirõpʉ
cʉ̃ me'rã ninu'cũrãsa'a.
15 Yʉ'ʉ ní'caronojõta a'tiro ojano'caro niwʉ̃:
Ni'cãcã mʉsã Õ'acʉ̃ ucũsere tʉ'orã, mʉsã ejeripõ'rã bʉtiticã'ña.
Dʉporocjãrã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã'cãrã weronojõ niticã'ña, nino'caro
niwʉ̃.
16 Dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ ucũsere tʉ'omirã, cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcãrã niwã.
Na nipe'tirã Egiptopʉ ní'cãrã Moisé miano'cãrã nicãrã niwã. Tojo
miano'cãrã nimirã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcãrã niwã. 17 Cuarenta cʉ̃'marĩ
Õ'acʉ̃ ña'arõ weerã̃ me'rã uacʉ niwĩ. Na yucʉ marĩrõ, masã marĩrõpʉ
boabajaque'aticãrã niwã. 18 Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cã'cãrãrẽ "A'tiro
weegʉti" nicʉ niwĩ: "Yʉ'ʉ narẽ o'oatji di'tare ne ejasome. Na yʉ'ʉ

me'rã soo, e'catitamusome”, nicʉ niwĩ. 19 Tojo weerã marĩ masĩ'i. Na
Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotise ye bu'iri cʉ̃ o'oatji di'tare ejamasĩticãrã niwã. Cʉ̃
me'rã soo, e'catitamumasĩticãrã niwã.

4

1 Õ'acʉ̃ dʉporocjãrãrẽ “Soo, e'catitamurã a'tia”, nicʉ niwĩ. A'tiro
nicã marĩ quẽ'rãrẽ mejãrõta nigʉ̃ weemi. Apetero weerã ni'cãrẽrã
mʉsã tiropʉ nirã̃ cʉ̃ me'rã soo, e'catitamutibosama. Tojo weerã
nʉcʉ̃ĩ'ase me'rã cʉ̃rẽ yʉ'tiroʉa'a. 2 Marĩ quẽ'rã dʉporocjãrã
weronojõta masãrẽ yʉ'rʉose quetire wereno'cãrã ni'i. Námarĩcã mejõ
waro te quetire tʉ'ocãrã niwã. Tere tʉ'omirã, ẽjõpeoticãrã niwã.
3 Marĩ tere ẽjõpeorã pũrĩcã, cʉ̃ me'rã soo, e'catitamurãsa'a. Õ'acʉ̃
a'ti turi weetu'ajanʉ'cõca be'ro soocʉ niwĩ. Dʉporopʉre “Soorãsama”
ní'cʉ nimigʉ̃, masã marĩrõpʉ sija'cãrãrẽ ucũgʉ̃, a'tiro nicʉ niwĩ:

Yʉ'ʉre ẽjõpeotise bu'iri na me'rã uagʉ, “Diacjʉ̃ta yʉ'ʉ me'rã soo,
e'catitamusome”, niwʉ̃, nicʉ niwĩ.

4 Aperopʉ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ cʉ̃ a'ti turire weetʉoca nʉmʉ
be'ro cja nʉmʉrẽ a'tiro ojano'caro niwʉ̃:

Ti nʉmʉ nicã, nipe'tise cʉ̃ wééca be'ro saurure soocʉ niwĩ Õ'acʉ̃.

5 Apaturi mejãrõta a'tiro ojano'wʉ̃ tja:

Yʉ'ʉ me'rã soo, e'catitamurã wa'asome, nicʉ niwĩ.

6 Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ yʉ'rʉose quetire tʉ'omʉ'tã'cãrã, na
yʉ'rʉnʉ'cã'que bu'iri cʉ̃ me'rã soo, e'catitamurã wa'aticãrã niwã.
Ãpẽrã pe'ere cʉ̃ me'rã soo, e'catitamurã wa'atjo dʉ'sa'a yujupʉ.
7 Dʉporocjãrãpʉ na soo, e'catitamurã wa'aticã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ marĩ
pe'ere ape nʉmʉ besecʉ̃úcʉ niwĩ. Cʉ̃ beséca nʉmʉ a'tocatero ni'i.
Õ'acʉ̃ be'ropʉ Davi oja'que me'rã marĩrẽ a'tere masĩcã weemi. Tere
Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojacʉ niwĩ:

A'tocaterore mʉsã Õ'acʉ̃ ucũsere tʉ'orã, mʉsã ejeripõ'rã bʉtiticã'ña,
nicʉ niwĩ.

8 Todʉporopʉ Josué Israe curuacjãrãrẽ Canaá wãmetiropʉ sʉ'ori
miacʉ niwĩ. Cʉ̃ narẽ topʉ miaa, narẽ soose o'oticʉ niwĩ. Cʉ̃ o'óca be'ro
nicãma, Õ'acʉ̃ be'ropʉre tere ucũnemotibopĩ. 9 Tojo weero masĩno'o.
Añubutiase soose Õ'acʉ̃ a'ti di'ta wééca be'ro soo'caronojõta marĩ
cʉ̃ yarãrẽ “Soose dʉ'sa'a yujupʉ”, nino'o. 10 Õ'acʉ̃rẽ añurõ
ẽjõpeogʉ, cʉ̃ me'rã soo, e'catitamugʉ̃sami. Cʉ̃ da'rasetisere cʉ̃
me'rã ejerisãjãgʉ̃sami. Õ'acʉ̃marĩcã cʉ̃ da'ráca be'ro soocʉ niwĩ.
Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ me'rã nigʉ̃́ cʉ̃ me'rã soogʉsami. 11 Õ'acʉ̃ me'rã
soorãti nírã, marĩ quẽ'rã wãcũtutuaroʉa'a. Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃rẽ
yʉ'rʉnʉ'cã'caro weronojõ weesirututicã'rõʉa'a. Na ẽjõpeotise bu'iri
cʉ̃ me'rã sooticãrã niwã.

12 Õ'acʉ̃ ye ucũse ninu'cũcã'a. Tutuayʉ'rʉa'a. Ñosẽrĩ pjĩjo pʉ́aperi
osoyojaca pjĩ me'rã ñosẽrõ weronojõ ni'i. Ti pjĩ nemorõ Õ'acʉ̃ ucũse
pũrĩcã marĩ po'peapʉ, marĩ ejeripõ'rãpʉ, marĩ wãcũsepʉ, nipe'tiropʉ
sãjãsa'a. Õ'acʉ̃ ucũsere tʉ'orã, marĩ po'peapʉ wãcũsere “Añu ni'i,
o ña'a ni'i”, ni besemasĩno'o. 13 Marĩ Õ'acʉ̃ wee'cãrã ni'i. Cʉ̃rẽ ne
du'timasĩwe'e. Nipe'tise marĩ nisere, marĩ weesere cʉ̃ ĩ'amasĩmi. Cʉ̃́ta
marĩ wee'quere “¿De'ro weerã tojo weeri?” ni besegʉsami.

Jesú pa'ia wiogʉ weronojõ nimi nise ni'i

14 Jesú Õ'acʉ̃ macʉ̃ pa'ia wiogʉ weronojõ marĩrẽ Õ'acʉ̃rẽ
sẽrĩbosagʉ nimi. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ pʉ'topʉ nimi. Tojo weerã marĩ cʉ̃rẽ
ẽjõpeonu'cũcã'rõʉa'a. 15 Õ'acʉ̃rẽ marĩrẽ sẽrĩbosagʉ pa'ia wiogʉ
weronojõ nimi. Cʉ̃ quẽ'rã marĩ weronojõ pi'eticʉ niwĩ. Tojo weegʉ
marĩ tutuaticã, marĩrẽ pajaña'sami. Cʉ̃ nipe'tise ña'arõ wa'asere
tʉ'oña'cʉ niwĩ. Tojo nicã wãtĩ marĩrẽ ña'asere weedutironojõta Jesú
quẽ'rãrẽ ña'asere weeduticʉ niwĩ. Wãtĩ tojo weedutimicã, Jesú pe'e
ne ni'cãti ña'arõ weeticʉ niwĩ. 16 Marĩrẽ cʉ̃ pajaña'yucã, uiro marĩrõ
Õ'acʉ̃ cʉ̃ weetamusere sẽrĩmasĩ'i. Marĩrẽ añurõ weegʉsami. Marĩrẽ
mejẽcã wa'acã, cʉ̃rẽ weetamuse sẽrĩcã, pajaña'gʉ̃sami.

5

1 Pa'ia wiogʉre beserã, na wa'tero nigʉ̃rẽ besema. Cʉ̃, masã ye cjase
niatjere Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosagʉ nimi. Masã ña'arõ wee'quere acobojose
sẽrĩgʉ̃, wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõmi. 2 Pa'ia wiogʉ marĩ weronojõ
nimi. Masʉ̃ nígʉ̃, cʉ̃ quẽ'rã tutuatimi. Tojo weegʉ tutuatirãrẽ,
tʉ'omasĩtirãrẽ, no'o ʉaro weebajaque'atirãrẽ pajaña'sami. 3 Cʉ̃ quẽ'rã
cʉ̃ basu ña'arõ wee'que wapa ãpẽrãrẽ weebosaronojõta wa'icʉrãrẽ
wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõsami.
4 Ne ni'cʉ̃ pa'ia wiogʉ cʉ̃ basu bese sãjãmasĩtisami. A'tiro pe'e
weeno'sami. Õ'acʉ̃ basu bese sõrõsami. Cʉ̃ Aarõrẽ wee'caronojõta
weesami. 5 Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo quẽ'rãrẽ tojota wa'acaro niwʉ̃.
Cristo Õ'acʉ̃ tiropʉ pa'ia wiogʉ weronojõ wa'agʉ, cʉ̃ basu beseticʉ
niwĩ. Õ'acʉ̃ pe'e cʉ̃rẽ bese sõrõcʉ niwĩ. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ a'te dʉporo
oja'caronojõta a'tiro nicʉ niwĩ:
Mʉ'ʉ yʉ'ʉ macʉ̃ ni'i.
Ni'cãcã me'rã yʉ'ʉ mʉ'ʉ pacʉ ni'i nisere ĩ'o'o.
6 Aeropʉ quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ cʉ̃ macʉ̃rẽ a'tiro nicʉ
niwĩ:
Mʉ'ʉ pa'i ninu'cũgʉ̃sa'a.
Melquisedec ní'caronojõta nigʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ.
7 Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo a'ti nucũcãpʉ nígʉ̃, cʉ̃rẽ ñubuecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
sẽrĩgʉ̃, ʉpʉtʉ tutuaro me'rã, utise me'rã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
wẽrĩticã weemasĩbo'cʉre tojo sẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ʉaro weesĩ'rĩcʉ
niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ sẽrĩsere tʉ'ocʉ niwĩ. 8 Cristo Õ'acʉ̃
bese'cʉ cʉ̃ macʉ̃ nimigʉ̃, pi'eticʉ niwĩ. Tojo pi'etigʉ, Õ'acʉ̃ dutisere
yʉ'ticʉ niwĩ. Te me'rã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'tisere añurõ masĩcʉ niwĩ. 9 Cʉ̃
wẽrĩgʉ̃, nipe'tise cʉ̃ pacʉ cũu'quere weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃
masãrẽ yʉ'rʉogʉ sãjãcʉ niwĩ. Marĩ nipe'tirã cʉ̃rẽ ẽjõpeo yʉ'tirãrẽ
yʉ'rʉo, catinu'cũcã weemi. 10 Õ'acʉ̃ Melquisedec pa'ia wiogʉ warore
weronojõ cʉ̃rẽ sõrõcʉ niwĩ.

Ẽjõpeodu'uri nírã, wãcũtutuaya nise ni'i

11 Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo pa'ia wiogʉ waro Melquisedec weronojõ
nisere peje waro weresĩ'rĩsa'a. Tojo weresĩ'rĩmigʉ̃, mʉsã tʉ'omasĩti,
tʉ'osĩ'rĩtise ye bu'iri basiowe'e. 12 Mʉsã yoacã Jesucristore ẽjõpeowʉ.
Ni'cãrõacãrẽ ãpẽrãrẽ bu'erãpʉ nitojabosa'a. Tojo nimirã, Õ'acʉ̃
yere mejõ niseacãrẽ apaturi wereapocã ʉa'a. Mʉsã tutuatirã waro

weronojõ wa'a'a tja. Tojo weerã diasatiseacãrẽ añurõ tʉ'orãnojõ o'orã, tʉ'otiyʉ'rʉocã'a. Ba'asere ba'aronojõ o'orã, ni'cãrõacãrẽ wecʉ õpẽcõrẽ sĩ'rĩrã weronojõ ni'i yujupʉ. 13 Wecʉ õpẽcõ dia'cʉ̃rẽ sĩ'rĩrã, wĩ'marã waro nima. Mʉsã na wĩ'marã weronojõ diacjʉ̃ weesere Õ'acʉ̃ ye cjasere masĩwe'e. 14 Ba'ase bʉtise pe'e bʉcʉrã ba'ase ni'i. Na diasasere masĩma. Añusere, ña'asere besepo'cãrãpʉ nima.

6

1 Marĩ añurõ ẽjõpeorã nisĩ'rĩrã, Cristo ye queti diasasere bu'erã. Marĩrẽ bu'emʉ'tã'quere apaturi bu'eticã'rã majã. Bu'etojawʉ tema. Marĩ bu'emʉ'tã'que a'tiro niwʉ̃. Marĩ ña'arõ wee'quere acobojose sẽrĩdutiwʉ. Tojo ña'arõ wee'que bu'iri pecame'epʉ wa'abopã, niwʉ̃. Marĩ wãcũse dʉcayuroʉa'a nisere bu'ewʉ. Tojo nicã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoroʉa'a nisere bu'emʉ'tãwʉ̃. A'te ne waro bu'enʉ'cã'quere weeticã'rã majã. 2 Apeye quẽ'rãrẽ wãmeyesere, Espíritu Santure ñapeorã cʉocã weesere bu'emʉ'tãwʉ̃. Tojo nicã wẽrĩ'cãrã masãrãsama, ña'arõ wee'cãrã pecame'epʉ bu'iri da'reno'rãsama nisere bu'ewʉ. 3 Ni'cãrõacã Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉacã, apeyere, diasasere bu'enemobosa'a.

4-6 Mʉsã apetero weerã Jesucristo quetire ẽjõpeomirã, ẽjõpeodu'ubosa'a. Õ'acʉ̃ masãrẽ catinu'cũsere o'ocʉ niwĩ. Cʉ̃ o'omicã, na ẽjõpeodu'ubosama. Tojo ẽjõpeodu'urãnojõrẽ a'tiro ni'i. Na wãcũsere apaturi ne dʉcayumasĩtisama. Tojo nicã Espíritu Santure cʉorãnojõ, no'o Õ'acʉ̃ ye queti añuse quetire masĩrãnojõ tere ẽjõpeodu'urã, ne apaturi na wãcũsere dʉcayumasĩtisama. Õ'acʉ̃ tutuase o'osere masĩmirã Jesucristore ẽjõpeodu'urã, ne apaturi acobojose sẽrĩmasĩtisama. Cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'urã, na basu Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ apaturi curusapʉ paabi'perã weronojõ weerã weema. Nipe'tirã ĩ'orõpʉ cʉ̃rẽ yabi bujicã'rã weema. 7 Õ'acʉ̃ masãrẽ añurõ weese a'tiro ni'i. Masã di'ta weronojõ nima. Õ'acʉ̃ narẽ añurõ weese acoro pejaro weronojõ ni'i. Nipe'tisetiri acoro pejasetirinʉcʉ̃ di'tapʉ si'bisãjã'a. Aco di'tapʉre añurõ si'bisãjãca be'ro na otese añurõ pĩ'rĩ dʉcatisa'a. Tojo dʉcaticã, ti di'ta wiogʉre añu ni'i. Õ'acʉ̃ "Añuse di'ta ni'i", nisami. Tojo weronojõ añurõ weerãrẽ e'catise me'rã narẽ ĩ'asami. 8 Ãpẽrã pe'e ña'ase di'ta weronojõ nima. Ña'ase di'tapʉre acoro pejamicã, pota, ña'ase dia'cʉ̃ bajuasa'a. Ti di'ta wapamarĩ'i. Ti di'ta wiogʉ tere ĩ'agʉ̃, "Ña'ase ni'i, ʉ̃jʉ̃acõ'arã", nisami. Cʉ̃ ní'caronojõ Õ'acʉ̃ quẽ'rã cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'urãrẽ mejãrõta nisami.

Marĩ ʉ'mʉsepʉ niatjere e'catiyurã ẽjõpeodu'usome nise ni'i

9 Yʉ'ʉ mairã, ʉ̃jʉ̃acõ'asere ucũmigʉ̃, yʉ'ʉ "Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ʉ̃jʉ̃acõ'agʉ̃sami", nigʉ̃ mejẽta wee'e. Mʉsã yʉ'rʉono'cãrãpʉ ni'i. Tojo weerã añurõ wee'e. 10 Õ'acʉ̃ queoro weegʉ́ nimi. Cʉ̃ mʉsã acawererã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ mʉsã añurõ wee'quere acobojosome. Narẽ mʉsã weetamusere acobojosome. Mʉsã narẽ añurõ wéérã, Õ'acʉ̃rẽ ma'isere ĩ'o'o. 11 Mʉsã a'tiro weecã ʉpʉtʉ ʉa'a. Ãpẽrãrẽ weetamurã, mʉsãnʉcʉ̃ e'catise me'rã añurõ weesĩ'rĩsere tojota weeyapaticã'ña. Tojo weero Õ'acʉ̃ "O'ogʉti" ní'que queoro mʉsã wãcũ'caronojõta wa'arosa'a. 12 Mʉsã nijĩsijarã dojocã ʉatisa'a. Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã weronojõ weeya. Na, narẽ ña'arõ wa'acã, wãcũtutuama.

Ne Jesucristore ẽjõpeodu'utima. Na tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ narẽ cʉ̃ “O'ogʉti” ní'quere o'ogʉsami. Mʉsã quẽ'rã narẽ ĩ'acũu, weesirutuya.

13-16 Masã “Diacjʉ̃ta ni'i” nírã, na yʉ'rʉoro nigʉ́ me'rã wãmepeorã weesama. Na tojo ni wãmepeocã, narẽ “Tojo niwe'e”, nita basiotisa'a. Õ'acʉ̃ pũrĩcã Abrahãrẽ “Mʉ'ʉrẽ añurõ weegʉti” nígʉ̃, apĩ wãme me'rã wãmepeoticʉ niwĩ. Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ nemorõ niyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ marĩmi. Tojo weegʉ “A'tiro weegʉti” nígʉ̃, cʉ̃ basu wãmepeocʉ niwĩ. A'tiro nicʉ niwĩ: “Diacjʉ̃ta ni'i. Mʉ'ʉrẽ añubutiaro weegʉti. Mʉ'ʉ pãrãmerã pãjãrã nituriarãsama”, nicʉ niwĩ. Abrahã cʉ̃ tojo ní'quere sojaticʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ “Tojo weegʉti” ní'quere ñe'ecʉ niwĩ. 17 Õ'acʉ̃ “Masãrẽ ‘Añurõ weegʉti’ ní'quere ‘dʉcayusome’ ” nígʉ̃, cʉ̃ basu wãmepeocʉ niwĩ. Marĩrẽ cʉ̃ “ ‘O'ogʉti’ ní'quere ‘Ñe'erãsa'a’ ” ni masĩdutigʉ, tojo weecʉ niwĩ. 18 Tojo weero te pʉaro cʉ̃ wãmepeose, cʉ̃ “Masãrẽ añurõ weegʉti” ní'que ne dʉcayuta basiowe'e. Õ'acʉ̃ ne nisoomasĩtimi. Cʉ̃ diacjʉ̃ ucũse me'rã marĩrẽ cʉ̃ yʉ'rʉono'cãrãrẽ wãcũtutuacã weemi. Cʉ̃ marĩrẽ “Añurõ weegʉti” ní'caronojõta weegʉsami, nino'o. 19 Tere wãcũrã, marĩ ʉ'mʉsepʉ niatjere e'catise me'rã co'teyurã, ẽjõpeodu'usome. Marĩ co'teyuse ninu'cũcã'rõsa'a. Dʉcayusome. Jesú ʉ'mʉse Õ'acʉ̃ nirõpʉ sãjãacʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ tojo tʉ'oña'a. 20 A'tiro ni'i. Judío masã pa'ia wiogʉ Õ'acʉ̃ wi'i po'peapʉ cʉ̃ Nibutiari Tucũpʉ sãjãagʉ̃, a'tiro weesami. Ʉsebʉtiri caserojore yʉ'rʉsãjãsami. Jesú cʉ̃ wʉ́rĩca be'ro ʉ'mʉsepʉ sãjãagʉ̃, ti caserojore yʉ'rʉagʉ weronojõ weecʉ niwĩ. Marĩ ʉ'mʉsepʉ wa'atji ma'arẽ pãobosagʉ weecʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weese me'rã pa'ia wiogʉ waro weronojõ tojacʉ niwĩ. Cʉ̃ Melquisedec ní'caronojõta pa'i ninu'cũgʉ̃sami.

7

Jesú Melquisedec weronojõ pa'ia wiogʉ nise ni'i

1 Dʉporocjʉ̃ Melquisedec wãmetigʉ Salem wãmetiri macã wiogʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ pa'i niyugʉ, Õ'acʉ̃ nipe'tirã bu'ipʉ nigʉ̃rẽ masãrẽ sẽrĩbosacʉ niwĩ. Cʉ̃ nícaterore Abrahã ãpẽrã wiorã me'rã a'mewẽjẽcʉ niwĩ. Na me'rã a'mewẽjẽgʉ̃ ejagʉ, cʉ̃ yarã me'rã wapata'adajacʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weedajacã, Melquisedec cʉ̃rẽ põtẽrĩgʉ̃ ejacʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ põtẽrĩgʉ̃, “Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añurõ weeato”, nicʉ niwĩ. 2 Cʉ̃ tojo níca be'ro Abrahã cʉ̃ a'mequẽgʉ̃ wapata'a'quere diez mesãrĩ dʉcawaacũucʉ niwĩ. Ni'cã mesãrẽ Melquisedere o'ocʉ niwĩ. Melquisedec wãme “Wiogʉ queoro weegʉ́” nisĩ'rĩrõ wee'e. Cʉ̃ Salem wãmetiri macãcjʉ̃ nitjĩagʉ̃, “Ejerisãjãse wiogʉ” nicʉ niwĩ. Salem “Ejerisãjãse” nisĩ'rĩrõ wee'e. 3 Melquisedec pacʉsʉmʉarẽ, cʉ̃ ñecʉ̃sʉmʉarẽ ne masĩno'ña marĩ'i. Cʉ̃ bajua'quere, cʉ̃ wẽrĩ'que quẽ'rãrẽ ne masĩno'ña marĩ'i. Tojo weegʉ Melquisedec Õ'acʉ̃ macʉ̃ Jesucristo pa'i ninu'cũacjʉ weronojõ nicʉ niwĩ.

4 Mʉsã Melquisedere wãcũña. Mejõ nigʉ́ mejẽta nicʉ niwĩ. Marĩ ñecʉ̃ Abrahã waromarĩcã cʉ̃ wiorãrẽ a'mewẽjẽgʉ̃ wapata'a'quere diez mesãrĩ cʉ̃ seeneocũu'quere cʉ̃rẽ ni'cã mesãrẽ o'owapamocʉ niwĩ. 5 Moisé duti'que pa'iare o'odutisere a'tiro ojano'wʉ̃: “Leví pãrãmerã nituriarã pa'ia nirã dia'cʉ̃rẽ cã'rõ wapaseeato”, niwʉ̃. Abrahã cʉ̃

o'o'caronojõta masã na cʉosere o'odutiwʉ. Na, na acawererã waro nimicã, tojo nicã Abrahã pãrãmerã nimirã, na o'osere ñe'ecãrã niwã. 6 Melquisedec pũrĩcã Leví pãrãmi nituriatimigʉ̃, a'tiro weecʉ niwĩ. Abrahã Õ'acʉ̃ "Añurõ weegʉti" nino'cʉre cʉ̃ cʉosere o'ocã, ñe'ecʉ niwĩ. Tere ñe'egʉ̃, Abrahãrẽ "Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añurõ weeato", ni sẽrĩbosacʉ niwĩ. 7 A'te diacjʉ̃ta ni'i. "Õ'acʉ̃ mʉ'ʉrẽ añurõ weeato" nigʉ́ pe'e apĩ "Tojota weeato" ni, yʉ'tigʉ nemorõ wiogʉ niyʉ'rʉnʉ'cãmi. 8 A'tiro nicã pa'ia marĩ wa'tero nirã̃ ãpẽrã o'osere ñe'erã marĩ weronojõ masã nima. Na quẽ'rã wẽrĩsama. Abrahã o'o'quere ñe'e'cʉ Melquisedec pe'ema Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ catinu'cũgʉ̃ weronojõ nigʉ̃rẽ ojano'caro niwʉ̃. Cʉ̃ catinu'cũgʉ̃ weronojõ ucũno'mi. 9-10 Leví Abrahã pãrãmi nicʉ niwĩ. Cʉ̃ pãrãmerã nituriarã quẽ'rã Abrahã pãrãmerã nicãrã niwã. Leví, tojo nicã nipe'tirã cʉ̃ pãrãmerã nituriarã pa'ia nicãrã niwã. Na, masã o'osere ñe'ecãrã niwã. Abrahã Melquisedere a'merĩ bocaejacã, na quẽ'rã marĩ'cãrã nimirã, Abrahã me'rã nírã weronojõ nicãrã niwã. Tojo weero a'tiro nita basio'o. Leví pãrãmerã nituriarãpʉ Abrahã Melquisedere o'ocã, na quẽ'rã cʉ̃rẽ o'obu'ipejatamu'cãrã weronojõ nicãrã niwã.

11 Israe curuacjãrã, pa'ia Leví ya curuacjãrã me'rã Õ'acʉ̃ dutisere ñe'ecãrã niwã. Na Leví ya curuacjãrã Aarṍ pãrãmerã nituriarã nicãrã niwã. Na pa'ia ãpẽrã Õ'acʉ̃ dutisere siruturãrẽ añurã wa'acã weemasĩticãrã niwã. Weemasĩcã pũrĩcãrẽ, Õ'acʉ̃ apĩ pa'i sõrõtibopĩ. Apĩrẽ sõrõgʉ̃, Aarṍ ya curuacjʉ̃rẽ sõrõticʉ niwĩ. Melquisedec weronojõ nigʉ́ pe'ere sõrõcʉ niwĩ. 12 Apĩ pa'i sãjãcã, todʉporo cjase dutise quẽ'rã dʉcayusa'a. 13 Marĩ wiogʉ Jesucristore Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro nicʉ niwĩ: "Mʉ'ʉ pa'i Melquisedec ní'caronojõ ninu'cũgʉ̃sa'a", nicʉ niwĩ. Jesucristo pa'i niacjʉ nimigʉ̃, Leví ya curuacjʉ̃ niticʉ niwĩ. Cʉ̃ ya curuacjʉ̃ ne ni'cʉ̃ pa'i sãjãticʉ niwĩ. 14 Masĩno'o, marĩ wiogʉ Jesucristo Judá ya curuacjʉ̃ nicʉ niwĩ. Moisé pa'iare ucũgʉ̃, ne ni'cãti "Judá ya curuacjãrã pa'ia nirãsama", niticʉ niwĩ.

15-16 Apĩ pa'i Melquisedec weronojõ nigʉ́ bajuase me'rã a'tiro masĩno'o. Jesucristo pa'i sãjãcã, Leví ya curuacjãrã pa'iare sõrõduti'caronojõ wa'aticaro niwʉ̃. Cʉ̃ catinu'cũgʉ̃ nise me'rã pe'e pa'i sãjãcʉ niwĩ. 17 Õ'acʉ̃ Jesucristore a'tiro nicʉ niwĩ:

Mʉ'ʉ pa'i ninu'cũacjʉ ni'i.
Melquisedec ní'caronojõta nigʉ̃sa'a, nicʉ niwĩ.

18 Õ'acʉ̃ todʉporo cʉ̃ dutise cũumʉ'tã'quere mejõ nise tojacã weecʉ niwĩ. Te masãrẽ añurõ niseticã weeticaro niwʉ̃. 19 A'tiro ni'i. Moisé duti'quere yʉ'tirã, masã añurã wa'aticãrã niwã. Ni'cãrõacãma marĩ Jesucristore ẽjõpeorã, añurã toja'a. Õ'acʉ̃rẽ masĩta basio'o. Tojo weerã añurõ e'catiyu'u.

20 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ pa'i sõrõgʉ̃, cʉ̃ basuta "Diacjʉ̃ weegʉti", nicʉ niwĩ. 21 Ãpẽrã pa'ia pe'ere sõrõgʉ̃, tojo niticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ sõrõgʉ̃, cʉ̃ basu wãmepeo, sõrõcʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉre a'tiro ojano'wʉ̃:

"Yʉ'ʉ basuta diacjʉ̃ tojo weegʉti" ní'que dʉcayuno'ña marĩrõsa'a.
Mʉ'ʉ pa'i ninu'cũacjʉ ni'i.

Melquisedec weronojõta nigũsa'a, nicʉ niwĩ.
22 Cũ tojo ní'quere a'te me'rã masĩno'o. Jesú me'rã Õ'acũ “Masãrẽ
añurõ weegʉti” ní'quere diacjũta nigũ weepĩ, nino'o. Cũ Moisé
me'rã “Masãrẽ añurõ weegʉti” nimʉ'tã'que nemorõ a'te be'ro cjase
pe'e añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. 23 Pa'ia pãjãrã waro sãjãmʉjãcãrã niwã.
Na wẽrĩse bu'iri ninu'cũmasĩticãrã niwã. Na wẽ́rĩ́ca be'ro ãpẽrã
dʉcayumʉjãcãrã niwã. 24 Jesú pũrĩcã catinu'cũcũsami. Cũ pa'i
nisere ãpẽrãrẽ dʉcayuturiasome. 25 Tojo weegʉ Õ'acũrẽ masĩsĩ'rĩrãrẽ
yʉ'rʉwetidojacã weemi. Cũrẽ ẽjõpeorãrẽ tojo weemi. Cũ catinu'cũgũ
marĩ ye niatjere Õ'acũrẽ sẽrĩbosanu'cũmi.
26 Tojo weegʉ Jesú pa'ia wiogʉ waro nimi. Cũnojõrẽta marĩ ʉa'a. Cũ
ña'ase moogũ, añubutiagʉ, ña'arõ weetigʉ nimi. Marĩ ña'arõ weerã
weronojõ nitimi. Õ'acũ cũrẽ nipe'tirã bu'ipʉ cũucʉ niwĩ. 27 Cũ ãpẽrã
pa'ia wiorã weronojõ nitimi. Pa'ia wiorã ʉmʉcorinʉcũ na ña'arõ
wee'quere acobojosere sẽrĩrã, wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõsama. Be'ro
ãpẽrã yere mejãrõta weebosasama. Jesucristo pe'e a'tiro weecʉ niwĩ.
Cũ ni'cãtita na wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeo'caro weronojõ wéégʉ,
cũ basu cũ wẽrĩse me'rã masã ña'arõ wee'quere wẽrĩwapayepe'ocã'cʉ
niwĩ. Cũ nipe'tirã ye niatjere tojo weebosacʉ niwĩ. 28 Moisé duti'que
me'rã pa'ia wiogʉre sõrõrã, a'tiro weeno'caro niwũ. Cũrẽ sõrõrã, cũ
añurõ weenu'cũtimicã, besesõrõno'caro niwũ. Tojo wééca be'ro Õ'acũ
pe'e diacjũta cũ basu cũ macũrẽ pa'ia wiogʉ waro sõrõcʉ niwĩ. Cũ
macũ añugũ ninu'cũgũrẽ tojo weecʉ niwĩ.

8

Jesú apobosari masũ nimi nise ni'i

1 Nipe'tise ni'cãrõacã yʉ'ʉ oja'que a'tiro ni'i. Jesucristo marĩ yagʉ
pa'ia wiogʉ waro nimi. Cũ ʉ'mʉsepʉ wiogʉ dujiri cũmurõ Õ'acũ
tutuayʉ'rʉgʉ tiro diacjũ pe'e ejanujãcʉ niwĩ. 2 Cũ ʉ'mʉsepʉ Õ'acũ
Nibutiari Tucũpʉre pa'ia wiogʉ weronojõ nisami. Ti wi'i Õ'acũ wéé́ca
wi'i ni'i. Masã mejẽta weecãrã niwã. 3 A'ti di'tapʉma pa'ia wiorãrẽ
wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeodutiro sõrõno'caro niwũ. Tojo nicã
apeyere o'odutirã sõrõno'cãrã niwã. Tojo weegʉ Jesucristo quẽ'rã
Õ'acũrẽ apeyenojõ o'ocã, añutʉ'sa'a nígũ wẽrĩgũ, cũrẽ apeyenojõ
o'ogʉ weronojõ weecʉ niwĩ. 4 Jesucristo a'ti nucũcãpʉre tojadojagʉ,
ne cã'rõ pa'i nima'atibopĩ. Ãpẽrã pa'ia Moisé duti'caronojõta Õ'acũrẽ
apeyenojõrẽ o'orã nitojacãrã niwã. Tojo weero basiotibopã. 5 A'ti
nucũcãpʉ pa'ia Õ'acũ cjasere da'rarã a'tiro weema. Na Õ'acũ wi'i
ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'i cjasere weronojõ weerã weema. Marĩ masĩ'i.
Ʉ'mʉse cja wi'i pe'e ti wi'i waro ni'i. A'ti nucũcã cja wi'i pe'e
ʉ'mʉse cja wi'i queose ni'i. Tojo weegʉ Õ'acũ cũ ya wi'i a'ti nucũcã
cja wi'ire weedutigʉ, Moisére a'tiro nicʉ niwĩ: “Añurõ wãcũña.
Nipe'tise ya wi'i cjasere mʉ'ʉrẽ ũrũgũpʉ ĩ'o'caronojõta weeya”, nicʉ
niwĩ. 6 A'tocateroma majã Jesú pa'ia wiogʉ waro Õ'acũ tiropʉ
marĩrẽ sẽrĩbosanu'cũgũ nimi. Cũ weese ãpẽrã pa'ia ye nemorõ
añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. A'tiro ni'i. Õ'acũ ne waro masã me'rã apogʉ, “Yʉ'ʉ
duti'quere wéérã, yarã nirãsama”, nicʉ niwĩ. Be'rore tja masã me'rã
apogʉ, “Mʉsã wiogʉ nigũti. Mʉsãrẽ yarã wa'acã weegʉti. Mʉsãrẽ

acobojogʉti. Yʉ'ʉ me'rã catinu'cũrãsa'a", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo ní'quere masĩno'o. Cʉ̃ nimʉ'tã'que nemorõ be'ro cjase pe'e añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. A'te be'ro cjasere Jesúta queoro wa'acã weecʉ niwĩ. Tojo weero ãpẽrã pa'ia weese nemorõ añuyʉ'rʉnʉ'cã'a.

7 A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ ne waro masã me'rã apo'que queoro wa'aticaro niwʉ̃. Queoro wa'acãma, masã me'rã apaturi aponemotibopĩ. 8 Õ'acʉ̃ ne warocjãrãrẽ "Yʉ'ʉ duti'quere queoro weetima", nicʉ niwĩ. Narẽ cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wʉ̃:
Marĩ wiogʉ a'tiro nimi:
"Be'ropʉ yʉ'ʉ Israe curuacjãrãrẽ, tojo nicã Judá ya curuacjãrãrẽ apaturi añurõ na me'rã weeapogʉti tja.
9 Todʉporopʉ na ñecʉ̃sʉmʉa me'rã weegʉti ni apo'caronojõ nisome.
Narẽ Egiptopʉ ní'cãrãrẽ yʉ'ʉ basu miiwijawʉ.
Narẽ 'Añurõ weegʉti', nimiwʉ̃.
Na pe'e yʉ'ʉ duti'quere weetiwã.
Tojo weegʉ narẽ cõ'awã'cãwʉ̃", nicʉ niwĩ marĩ wiogʉ.
10 "Be'ropʉ Israe curuacjãrã me'rã apaturi 'Añurõ weegʉti' ní'que a'tiro ni'i.
Yʉ'ʉ duti'quere narẽ wãcũcã weegʉti.
Tojo nicã narẽ yʉ'ʉ duti'quere ẽjõpeocã weegʉti.
Tojo weegʉ yʉ'ʉ na wiogʉ nigʉ̃ti.
Na quẽ'rã yarã nirãsama.
11 Na ne ni'cʉ̃rẽ yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ nisere bu'esome.
Ne cʉ̃ me'rãcjʉ̃rẽ, cʉ̃ acawereg̃ʉre, 'Õ'acʉ̃rẽ masĩña', nisome.
Nipe'tirã yʉ'ʉre masĩrãsama.
Wĩ'marã, tojo nicã bʉcʉrã masĩrãsama.
12 Na ña'arõ wee'quere acobojogʉti.
Ne apaturi tere wãcũnemosome", nicʉ niwĩ marĩ wiogʉ.

13 Õ'acʉ̃ ne waropʉ "Masãrẽ añurõ weegʉti", nicʉ nimiwĩ. Be'ro, "Apaturi masã me'rã añurõ weegʉti", ni apocʉ niwĩ tja. Tojo weero cʉ̃ nimʉ'tã'que pe'e pe'tia wa'acaro niwʉ̃. Nipe'tise mejãmejã ʉano'ña marĩ'i. Te maata pe'tidijase ni'i.

9

Ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'i Õ'acʉ̃ wi'i cjase, tojo nicã a'ti nucũcãpʉ nirĩ wi'i cjase ni'i

1 Ni'cãrõacãma a'tiro nigʉ̃ti. Õ'acʉ̃ ne waro "Masã me'rã añurõ weegʉti" nícaterore cʉ̃rẽ ñubuerã weewʉadutisenojõrẽ cũucʉ niwĩ. Na ñubueri wi'i a'ti nucũcã cja wi'i nicaro niwʉ̃. 2 Ti wi'i wa'icʉrã caseri me'rã wééca wi'i nicaro niwʉ̃. Ne sãjãarĩ tucũ Añurĩ Tucũ wãmeticaro niwʉ̃. Topʉre sĩ'ocjʉ nu'cũcaro niwʉ̃. Tojo nicã na Õ'acʉ̃rẽ o'orã pʉ̃rẽ peoro nu'cũcaro niwʉ̃. 3 Ʉsebʉtiri caserojo yʉ'rʉropʉ ape tucũ Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũ nicaro niwʉ̃. 4 Ti tucũpʉ ʉ'mʉtise ʉ̃jʉ̃amorõpeowʉaro uru me'rã wee'caro nicaro niwʉ̃. Tojo nicã Õ'acʉ̃ "Masã me'rã añurõ weegʉti" ní'quere cʉori acaro, uru casero me'rã omabi'aca acaro cũña'caro niwʉ̃. Ti acaro po'peapʉ ni'cãrʉ̃ uru me'rã weecarʉ nicaro niwʉ̃. Tirʉpʉ ba'ase maná wãmetise sãñacaro niwʉ̃. Apeye quẽ'rãrẽ tuacjʉ Aarõ yagʉ ñasãwijicjʉ nicaro niwʉ̃. Tojo nicã Õ'acʉ̃ duti'quere oja'que pjĩrĩ

ʉ̃tã pjĩrĩ sãñacaro niwʉ̃. 5 Ti acaro bu'ipʉre Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã
ʉ'mʉsecjãrã queose yee'que nu'cũcaro niwʉ̃. Na topʉ niyucã, Õ'acʉ̃
topʉ nisere ĩ'ono'caro niwʉ̃. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã wʉʉse docapʉ
pa'ia wiogʉ Õ'acʉ̃rẽ masãrẽ ña'arõ wee'quere acobojodutigʉ dí
wẽestepeocʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ nipe'tise ti wi'i cjasere werenemo-
masĩtisa'a.
6 Õ'acʉ̃ wi'ire apóca be'ro pa'ia na da'rawʉasere wéérã, nimʉ'tãrĩ
tucũpʉre sãjãanu'cũcã'cãrã niwã. 7 Ape tucũ pe'ere pa'ia wiogʉ
waro dia'cʉ̃ ni'cãtita, ni'cã cʉ̃'marẽ sãjãacʉ niwĩ. Topʉ sãjãagʉ̃,
wa'icʉrã wẽjẽ'cãrã ye díre miisãjãacʉ niwĩ. Cʉ̃ basu ña'arõ wee'que
wapa, tojo nicã masã na ña'arõ wee'que wapare acobojose sẽrĩgʉ̃
tojo weecʉ niwĩ. 8 Tojo wee'que me'rã a'tocaterore Espíritu Santu
a'tiro marĩrẽ ĩ'omi. Todʉporopʉ pa'ia Õ'acʉ̃ wi'ipʉ weewʉasenojõ
ni'cãrõacãrẽ weenu'cũcãma, marĩ ʉ'mʉsepʉre ne sãjãamasĩtibosa'a.
9 A'te nipe'tise todʉporo cjase a'tiro nicãrẽ queose ni'i. Titapʉre
Õ'acʉ̃rẽ o'ose, na wa'icʉrãrẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeose masãrẽ bu'iri marĩrã
tʉ'oña'cã weemasĩticaro niwʉ̃. 10 Te na weeseti'que a'tiro nicaro
niwʉ̃. Sĩ'rĩse, ba'ase, tojo nicã na Õ'acʉ̃rẽ ñubuese dʉporo na ña'arõ
wee'quere coesetise nicaro niwʉ̃. Te dutise bu'icjase dia'cʉ̃ nicaro
niwʉ̃. Tojo weese téé Õ'acʉ̃ tere dʉcayúca be'ropʉ añucaro niwʉ̃.
11 Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo a'titojacʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ pe'e pa'ia
wiogʉ waro nimi. Cʉ̃ marĩrẽ añusere miiticʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃
pa'ia wiogʉ weewʉasenojõrẽ Õ'acʉ̃ wi'i ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'ipʉ weegʉ
weesami. Ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'i, a'ti nucũcã cja wi'i nemorõ, añubutiari
wi'i nisa'a. Masã wééca wi'i nitisa'a. 12 Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo ʉ'mʉse
cja wi'i Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũ waropʉre sãjãacʉ niwĩ. Cʉ̃ wa'icʉrã,
cabracã, wecʉ wĩ'marã ye díre miisãjãaticʉ niwĩ. Tojo weronojõ
o'ogʉ, cʉ̃ ye dí me'rã, cʉ̃ wẽrĩse me'rã sãjãacʉ niwĩ. Te me'rã marĩ
nipe'tirãrẽ ni'cãti me'rãta wẽrĩbosacʉ niwĩ. Marĩrẽ catinu'cũdutigʉ
tojo weecʉ niwĩ. 13 Dʉporocjãrãpʉ na wẽrĩ'cãrãrẽ da'raña'ca be'ro
Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre ña'ase cʉorã weronojõ tojacãrã niwã. Tojo weerã
wecʉa ʉmʉa ye díre, cabra ye díre, tojo nicã wecʉ wĩ'magõ ʉ̃jʉ̃ano'co
ye nitĩ me'rã ña'ase cʉorã weronojõ nirãrẽ wẽestepeocãrã niwã.
Narẽ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre ña'ase moorã tojadutirã tojo weecãrã niwã.
Diacjʉ̃ta ni'i, nírõ. Na, bu'ipʉ dia'cʉ̃ añurã tojacãrã niwã. 14 Wecʉ
ye dí me'rã, cabra ye dí me'rã tojo weeta basiocã pũrĩcãrẽ, Cristo
ye dí me'rãma tjã'a. Cristo Espíritu Santu ninu'cũgʉ̃ weetamuse
me'rã wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõpeoronojõ o'ogʉ, cʉ̃ basu Õ'acʉ̃rẽ wiagʉ,
wẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ curusapʉ wẽrĩgʉ̃, ña'ase moogʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃
ye dí me'rã marĩ bu'iritirã, ña'arõ weeseti tʉ'oña'quere pecame'epʉ
wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ yere
weenu'cũdutigʉ tojo weecʉ niwĩ.
15 Tojo weegʉ Jesucristo a'tiro weegʉ́ nimi. Be'ropʉre masãrẽ
apaturi Õ'acʉ̃ “Yʉ'ʉ mʉsã wiogʉ nigʉ̃ti. Mʉsã, yarã nirãsa'a” ní'quere
apobosagʉ nimi. Todʉporocjãrã pe'e Õ'acʉ̃ nimʉ'tãse cʉ̃ duti'que
doca nírã, ña'arõ wee, cʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãcãrã niwã. Jesucristo
wẽrĩse me'rã tere acobojono'cãrã niwã. Tojo nicã Õ'acʉ̃ bese'cãrã
cʉ̃ “O'ogʉti” ní'que catinu'cũsere ñe'erãsama. 16 A'tiro weronojõ

ni'i. Ni'cʉ̃ cʉ̃ wẽrĩse dʉporo cʉ̃ acaweregʉre “Yʉ'ʉ cʉose mʉ'ʉ ye tojarosa'a”, nisami. Cʉ̃ wẽrĩcã ĩ'arã, wẽrĩ'cʉ ye ní'quere cʉ̃rẽ o'osama. 17 Cʉ̃ wẽrĩse dʉporo cʉ̃ “O'ogʉti” ní'quere ñe'emasĩtisami. Cʉ̃ wẽ́rĩ́ca be'ropʉ dia'cʉ̃ ñe'emasĩsami. 18 Tojo weero Õ'acʉ̃ “Masãrẽ a'tiro weegʉti” nimʉ'tã'que quẽ'rãrẽ tojota wa'acaro niwʉ̃. Wa'icʉrãrẽ wẽjẽ, na ye dí wẽestese me'rã dia'cʉ̃ Õ'acʉ̃ “Tojo weegʉti” ní'que wa'anʉ'cãcaro niwʉ̃. 19 Moisé a'tiro weecʉ niwĩ. Cʉ̃ nipe'tise Õ'acʉ̃ duti'quere nipe'tirã tʉ'oropʉ bu'ecʉ niwĩ. Bu'etojanʉ'cõ, cʉ̃ sõ'arĩ casero oveja poari me'rã wéé́ca caserore miicʉ niwĩ. Tojo nicã yucʉsiti hisopo wãmetiri sitire pe'ecʉ niwĩ. Wecʉ macʉ̃ wẽjẽ́no'cʉ ye díre, cabra ye díre aco me'rã morẽcʉ niwĩ. Be'ro sõ'arĩ caserore ti siti dʉpʉpʉ dʉ'teõ'o, te dípʉ yosomiicʉ niwĩ. Be'ro Õ'acʉ̃ ye duti'que ojáca pũrĩrẽ, tojo nicã masã nipe'tirãrẽ wẽestepeocʉ niwĩ. 20 Cʉ̃ tojo wéé́ca be'ro narẽ nicʉ niwĩ: “A'te dí me'rã Õ'acʉ̃ masãrẽ ‘Tojo weegʉti’ ní'quere masĩno'o”, nicʉ niwĩ. 21 Apeyere, Moisé Õ'acʉ̃ wi'ire a'tiro weecʉ niwĩ. Nipe'tise ti wi'i po'peapʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã na cʉosere dí me'rã wẽestepeocʉ niwĩ. 22 Titare Õ'acʉ̃ dutise a'tiro nicaro niwʉ̃. Dí me'rã Õ'acʉ̃ wi'ipʉ nisere cʉ̃ ĩ'orõpʉ añuse tojadutiro wẽestepeono'caro niwʉ̃. Wẽestepeoya marĩcã, Õ'acʉ̃ masã ña'arõ wee'quere acobojoticʉ niwĩ. Dí me'rã dia'cʉ̃ Õ'acʉ̃ masã ña'arõ weesere acobojono'o.

Jesú cʉ̃ wẽrĩse me'rã masã ña'arõ wee'quere yʉ'rʉose ni'i

23 Dʉporo cjase Õ'acʉ̃ wi'ipʉ weewʉasenojõ ʉ'mʉse cjase queose nicaro niwʉ̃. Tere Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ añuse tojadutirã a'tiro weecãrã niwã. Wa'icʉrãrẽ wẽjẽ, na ye dí me'rã wẽestepeocãrã niwã. Dʉporocjãrã na wee'que nemorõ ʉ'mʉse cjase pe'e añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. Tojo weero wa'icʉrãrẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeo'que nemorõ, añuse warore ʉa'a. Te Jesucristo wẽrĩse ni'i. 24 A'ti nucũcãpʉre Jesucristo masã wéé́ca wi'i Añurĩ Tucũ wãmetiri tucũpʉre sãjãaticʉ niwĩ. Ti wi'i ʉ'mʉse cja wi'i queose nicaro niwʉ̃. Cʉ̃ ʉ'mʉse waro pe'ere sãjãacʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ Õ'acʉ̃ tiropʉ marĩrẽ sẽrĩbosagʉ weesami. 25 Todʉporopʉ pa'ia wiogʉ judío masʉ̃ Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũpʉre ni'cãrẽtiri cʉ̃'marĩnʉcʉ̃rẽ wa'icʉrã ye díre miisãjãamʉjãcʉ niwĩ. Te dí, cʉ̃ ye dí niticaro niwʉ̃. Cristo pũrĩcãrẽ cʉ̃ ye dí waro nicaro niwʉ̃. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã ni'cãtita ʉ'mʉse Õ'acʉ̃ tiropʉ sãjãacʉ niwĩ. 26 Jesucristo pa'ia wiogʉ weronojõ wéégʉ pũrĩcã, a'ti di'ta dʉ'pocã́ticãpʉta wẽrĩnʉ'cã, a'tiro nicã quẽ'rãrẽ wẽrĩnu'cũcã'bosami. Tojo weronojõ o'ogʉ, a'tocatero a'ti ʉmʉco pe'tiwã'cãrĩ curare Cristo a'ti nucũcãpʉre bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ ni'cãtita nipe'tirã ye niatjere wẽrĩbosacʉ niwĩ. Ña'arõ wee'quere cõ'agʉ̃, tojo weecʉ niwĩ. 27 Marĩ quẽ'rã nipe'tirã ni'cãti me'rãta wẽrĩdijarãsa'a. Wẽ́rĩ́ca be'ro Õ'acʉ̃ marĩrẽ besegʉsami. 28 Cristo ni'cãtita cʉ̃ wẽrĩse me'rã wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeoro weronojõ weecʉ niwĩ. Tojo weese me'rã masã nipe'tirã ña'arõ wee'quere cõ'acʉ niwĩ. Be'ro apaturi a'tigʉsami. Masã na ña'arõ wee'quere cõ'agʉ̃ mejẽta a'tigʉsami. Masã cʉ̃rẽ yucuerã pe'ere yʉ'rʉogʉ a'tigʉ weegʉsami.

10

1 Moisé dutise Õ'acũ masãrẽ be'ropʉ añurõ weeatje queose nicaro niwũ. Tojo weero Moisé duti'que masãrẽ Õ'acũ me'rã añurõ nímasĩcã weeticaro niwũ. Te a'tiro nicaro niwũ. Na Õ'acũ me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, ni'cãti cũ'marĩnʉcũ wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeocãrã niwã. Te narẽ Õ'acũ ĩ'orõpʉ añurã waro tojacã weemasĩticaro niwũ. 2 Te masãrẽ añurã tojacã weemasĩcãma, na wa'icʉrãrẽ ũjũamorõpeosere du'ucã'bopã. Na ni'cãti ũjũamorõpeose me'rãta na ña'arõ wee'quere acobojono'cãrãpʉ tojatojabopã. Na bu'iri marĩrã tʉ'oña'bopã. 3 A'tiro pe'e nicaro niwũ. Na wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeorã, na ña'arõ wee'quere cũ'marĩnʉcũ wãcũrã, tojo weecãrã niwã. 4 Wecʉa ʉmʉa ye dí, cabra ye dí ña'arõ wee'quere ne cõ'amasĩtisa'a.

5 Tojo weegʉ Jesucristo a'ti nucũcãpʉre a'tigʉ, Õ'acũrẽ a'tiro nicʉ niwĩ:

Mʉ'ʉ masã ña'arõ wee'quere acobojosĩ'rĩgũ, wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeosere ʉawe'e.

Tojo nicã narẽ acobojosĩ'rĩgũ, apeyenojõ o'ocã ʉawe'e.

A'tiro wéégʉ, mʉ'ʉ ni'cã upʉ yʉ'ʉre o'ocʉ niwũ.

Masã ña'arõ wee'quere wẽrĩbosadutigʉ tojo weecʉ niwũ.

6 Mʉ'ʉ masã na ña'arõ weesere cõ'asĩ'rĩgũ, wa'icʉrãrẽ ũjũamorõpeosere, tojo nicã apeyenojõ o'osere tʉ'sawe'e.

7 Tojo tʉ'satise bu'iri yʉ'ʉ a'tiro niwũ:

“Õ'acũ, mʉ'ʉ ʉaro weegʉ a'tigʉ wee'e.

Mʉ'ʉ ye queti ojáca pũrĩpʉ yʉ'ʉ pi'etiatjere ojano'caronojõta weegʉti”, nicʉ niwĩ Jesucristo.

8 Tojo weegʉ Jesucristo ní'caronojõta a'tiro ni'i. Õ'acũ wa'icʉrã ũjũamorõpeosere, cũrẽ apeyenojõ o'osere tʉ'satisami. Tojo nicã masã ña'arõ wee'quere cõ'asĩ'rĩrã ũjũamorõpeosere ʉatisami. Nipe'tise te tojo weese Moisé duti'caronojõ nicaro niwũ, nírõ. Tojo nimicã, Õ'acũ pe'e tojo weesere tʉ'saticʉ niwĩ. 9 Jesucristo Õ'acũrẽ “Mʉ'ʉ ʉaro weegʉ a'tigʉ wee'e”, nicʉ niwĩ. Tojo nígũ, wa'icʉrã wẽjẽ ũjũamorõpeosere cõ'acʉ niwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã todʉporopʉ na weeseti'quere dʉcayucʉ niwĩ. 10 Jesucristo cũ wẽrĩse me'rã Õ'acũ ʉaro weecʉ niwĩ. Tere wéégʉ, cũ wa'icʉrã wẽjẽ ũjũamorõpeosere weronojõ weegʉ weecʉ niwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã Õ'acũ marĩrẽ cũ yarã tojacã weecʉ niwĩ. Ni'cãtita cũ wẽrĩse me'rã marĩ nipe'tirãrẽ wẽrĩbosacʉ niwĩ.

11 Nipe'tirã judío masã pa'ia ʉmʉcorinʉcũ a'tiro weecãrã niwã. Nu'cũtjĩarã, wa'icʉrãrẽ wẽjẽ ũjũamorõpeomʉjãcãrã niwã. Na ũjũamorõpeonu'cũmicã, masã ña'arõ wee'quere ne cõ'amasĩticaro niwũ. 12 Jesucristo pũrĩcã ni'cãti cũ wẽrĩse me'rãta masã ña'arõ wee'quere cõ'ape'ocʉ niwĩ. Cũ tojo wééca be'ro Õ'acũ tiro diacjũ pe'e ejanujãcʉ niwĩ. 13 Topʉ yucuegʉ weesami. Õ'acũ nipe'tirã cũrẽ ĩ'atu'ti'cãrãrẽ docaque'acã wééca be'ropʉ weedu'ugʉsami. 14 Ni'cãti cũ wẽrĩse me'rãta Õ'acũ yarãrẽ añurã tojacã weecʉ niwĩ. Na añurã ninu'cũrãsama. 15 Te diacjũta niyucã, Espíritu Santu quẽ'rã marĩrẽ “Tojota ni'i”, ni weremi. Cũ a'tiro weremʉ'tãcʉ niwĩ:

16 “Be'ropʉ yʉ'ʉ na me'rã ‘Apaturi añurõ weegʉti’ ní'que a'tiro ni'i”, nicʉ niwĩ Õ'acũ.

“Yʉ'ʉ duti'quere narẽ wãcũcã weegʉti.

Tojo nicã narẽ yʉ'ʉ duti'quere ẽjõpeocã weegʉti.”
17 Be'ro a'tiro ninemocʉ niwĩ:
“Ne apaturi na ña'arõ wee'quere wãcũnemosome”, nicʉ niwĩ, ni
werecʉ niwĩ Espíritu Santu.
18 Tojo weerã marĩ ña'arõ wee'quere acobojono'ca be'ro niyucã,
apaturi marĩ ña'arõ wee'que bu'irire acobojodutirã wa'icʉrãrẽ
ʉ̃jʉ̃amorõpeosere ʉanemowe'e.

Jesucristo ye dí me'rã Õ'acʉ̃ tiro sãjãamasĩ'i nise ni'i
(Mt 27.51; Mr 15.38; Lc 23.45)

19 Todʉporo pa'ia wiogʉ dia'cʉ̃ Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũpʉre
sãjãamasĩcʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ marĩ quẽ'rã acobojono'cãrãpʉ
nírã, uiro marĩrõ cʉ̃ sãjãa'caronojõ weemasĩ'i. Õ'acʉ̃pʉre diacjʉ̃ uiro
marĩrõ sẽrĩmasĩ'i. Jesucristo cʉ̃ wẽrĩ'que me'rã, cʉ̃ ye dí o'mabʉro'que
me'rã tojo weemasĩ'i. 20 Todʉporopʉ ʉsebʉtiri caserojo Õ'acʉ̃
Nibutiari Tucũpʉre cã'mota'ayosacaro niwʉ̃. Ti casero cã'mota'a'caro
weronojõ Jesucristo wẽrĩse dʉporo masã Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũpʉre
sãjãamasĩticãrã niwã. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ wẽrĩse me'rã marĩ ti tucũpʉre
sãjãa'cãrã weronojõ cʉ̃ me'rã catinu'cũmasĩ'i. 21 Jesucristo pa'ia
wiogʉ waro ʉ'mʉsepʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ marĩrẽ sẽrĩbosagʉ nimi. 22 Tojo
weerã Õ'acʉ̃rẽ queoro wãcũse, añurõ ẽjõpeose me'rã sẽrĩrã. “Tojo
ẽjõpeoma'acãrã weesa'a” nirõ̃ marĩrõ sẽrĩrã. A'tiro ni'i. Cʉ̃ marĩ
ña'arõ bu'iritirã tʉ'oña'quere bu'iri marĩrã tojacã weecʉ niwĩ. Marĩ ya
upʉ aco añuse me'rã ʉ'ono'caro weronojõ ni'i. Marĩ ña'arõ wee'quere
cõ'ape'ono'cãrãpʉ ni'i. 23 Õ'acʉ̃ “Tojo weegʉti” ní'quere weegʉsami.
Tojo weerã marĩ ẽjõpeosetisere ẽjõpeoronojõta ne dʉcayuro marĩrõ
ẽjõpeonu'cũrã. Cʉ̃ o'oatjere e'catise me'rã yucuerã, tojo weerã.
24 Marĩ basu a'tiro wãcũrõʉa'a. “Ã'rãrẽ, ãpẽrãrẽ weetamuturiadutigʉ,
¿de'ro weegʉsari?” ni wãcũrõʉa'a. “Narẽ a'merĩ ma'idutigʉ,
añurõ weedutisĩ'rĩgʉ̃ tojo ʉasã'a”, nirõʉa'a. 25 Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã
nerẽwʉaropʉ ãpẽrã nerẽtisama. Na weesere sirututicã'rõʉa'a. Narẽ
siruturonojõ o'orã, marĩ nerẽrã, a'merĩ wãcũtutuacã weeroʉa'a.
Cã'rõ dʉ'sa'a marĩ wiogʉ a'tiatje. Tojo weerã tojo weeroʉa'a.
26 A'tiro ni'i. Diacjʉ̃ cjasere masĩmirã, marĩ ña'arõ weesĩ'rĩrõ bajuro
ña'arõ weenu'cũrã, acobojose bocasome. Jesucristo wẽrĩse me'rã
dia'cʉ̃ acobojono'o. Marĩ ña'arõ weenu'cũrã, cʉ̃rẽ ʉatirã weronojõ
ni'i. Tojo weerã ne acobojono'some. 27 Marĩ ña'arõ weenu'cũcã,
marĩrẽ a'tiro wa'arosa'a. Õ'acʉ̃ marĩrẽ besegʉsami. Cʉ̃ beséca be'ro
pecame'epʉ ãpẽrã cʉ̃rẽ ĩ'atu'ti'cãrã me'rã cõ'agʉ̃sami. Marĩrẽ “Bu'iri
da'regʉti” cʉ̃ ní'que tuunʉrʉ̃se dia'cʉ̃ toja'a. 28 Todʉporopʉre no'o
Moisé duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃rẽ pʉarã o i'tiarã weresãca be'ro cʉ̃rẽ
ne pajaña'ticãrã niwã. Cʉ̃rẽ wẽjẽcõ'acãrã niwã. 29 Añurõ wãcũña.
Õ'acʉ̃ duti'que cʉ̃ Moisére cũu'quere yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃, bu'iri da'reno'cʉ
niwĩ. Ni'cãrõacãma Õ'acʉ̃ macʉ̃ cʉ̃rẽ wẽrĩbosa'quere ẽjõpeodu'ugʉre
tjãsami. Ẽjõpeotigʉnojõ Õ'acʉ̃ macʉ̃ cʉ̃rẽ wẽrĩbosa'quere “Wapa-
marĩ'i”, ni wãcũsami. Espíritu Santu cʉ̃rẽ ma'isere yabisami. A'tiro
ni'i. Jesucristo wẽrĩse me'rã Õ'acʉ̃ masãrẽ cʉ̃ “Weegʉti” ní'quere
queoro wa'acã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã, cʉ̃ ye dí me'rã marĩ
ña'arõ wee'quere cõ'acʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ ʉatigʉre

ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami. 30 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ ucũ'quere masĩ'i.
A'tiro nicʉ niwĩ: “Yʉ'ʉ bu'iri da'reacjʉ ni'i. Na wee'que wapare yʉ'ʉ
wapayegʉsa'a.” Apeye quẽ'rãrẽ nicʉ niwĩ: “Marĩ wiogʉ cʉ̃ yarãrẽ na
ña'arõ weese wapare bu'iri da'regʉsami.” 31 Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ nimi.
Cʉ̃ bu'iri da'rese pũrõ wiose ni'i.

32 Mʉsã ne waro ẽjõpeoca be'ro wee'quere wãcũña. Titare mʉsã
Jesucristore ẽjõpeose ye bu'iri pũrõ pi'eticãrã niwʉ̃. Mʉsãrẽ tojo
wa'a'quere wãcũtutuacãrã niwʉ̃. 33 Ni'cãrẽrã masã ĩ'orõpʉ yabi
bujicã'no'cãrã niwʉ̃. Cãmida'reno'cãrã niwʉ̃. Apeterore ãpẽrã
na pi'etisere tʉ'oña'tamucãrã niwʉ̃. 34 Mʉsã bu'iri da'reri wi'ipʉ
nirãrẽ pajaña'cãrã niwʉ̃. Ãpẽrã mʉsã yere ẽ'macã, e'catise me'rã
nʉ'cãcãrã niwʉ̃. Mʉsã ʉ'mʉsepʉ cʉoatje pe'ere “A'ti nucũcã cjase
nemorõ, añuyʉ'rʉnʉ'cãse ni'i”, nicãrã niwʉ̃. Te pe'titiatje ni'i
nírã, wãcũtutuacãrã niwʉ̃. 35 Tojo weerã ne ẽjõpeodu'uticã'ña.
Ẽjõpeonu'cũrã, añuse warore ñe'erãsa'a. 36 Mʉsãrẽ wãcũtutuarã
nirõʉa'a. Tojo wéérã, Õ'acʉ̃ ʉaro wééca be'ro cʉ̃ “O'ogʉti” ní'quere
mʉsã ñe'erãsa'a. 37 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ni ojano'caro
niwʉ̃:
“Maata waro a'tigʉti” ní'cʉ a'tigʉsami.
Ne yoogosome.
38 Yʉ'ʉ “Añurõ weerã̃ nima” nino'rã pũrĩcã ẽjõpeonu'cũrã, yʉ'ʉ me'rã
ninu'cũrãsama.
Ãpẽrã uirã, ẽjõpeodu'urã pũrĩcãrẽ ne tʉ'sasome, ni ojano'wʉ̃.
39 Marĩ pe'e ui ẽjõpeodu'urãnojõ niwe'e. Tojo weerã marĩ pecame'epʉ
wa'asome. Marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorã, yʉ'rʉono'rãsa'a.

11

Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeose cjase ni'i

1 Marĩ ẽjõpeorã, a'tiro nímasĩ'i: “Õ'acʉ̃ marĩrẽ ní'quere diacjʉ̃ta
weegʉsami”, ni'i. Tere ĩ'atimirã, ĩ'arã weronojõ “Diacjʉ̃ta ni'i”, ni'i.
2 Dʉporopʉ marĩ ñecʉ̃sʉmʉa Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocãrã niwã. Na a'tiro ni
wãcũcãrã niwã: “Õ'acʉ̃ ní'caronojõta marĩrẽ weetamugʉ̃sami”, nicãrã
niwã. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ narẽ “Añurã nima”, nicʉ niwĩ.

3 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã, a'tiro masĩ'i. Cʉ̃ a'ti turi nipe'tisere
bajurẽgʉ̃, cʉ̃ dutiro me'rã bajurẽcʉ niwĩ. Tojo weero a'ti turi cjase
marĩ ni'cãrõacã ĩ'ase ne waropʉ marĩ'quere wee'que ni'i, nino'o.

4 Dʉporocjʉ̃pʉ Abel Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ, Õ'acʉ̃rẽ oveja wĩ'magʉ̃rẽ
wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeocʉ niwĩ. Cʉ̃, cʉ̃ ma'mi Caĩ o'o'que nemorõ añurõ
o'ocʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ Abel ẽjõpeosere ĩ'agʉ̃, cʉ̃ o'osere ñe'ecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
“Añugʉ̃ nimi”, nicʉ niwĩ. Tojo weero Abel dʉporopʉ wẽ́rĩ́ca be'ro
nimicã, a'tiro ni'i. Cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'que a'tiro nicãrẽ marĩrẽ bu'ese
ni'i. Marĩ quẽ'rã cʉ̃ ẽjõpeo'caronojõta Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoroʉa'a.

5 Enoc wãmetigʉ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ wẽrĩtimicã,
Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ cʉ̃ tiropʉ miacʉ niwĩ. Ãpẽrã cʉ̃rẽ a'macãrã nimiwã. Ne
bocaticãrã niwã. Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'caro niwʉ̃:
“Õ'acʉ̃ Enorẽ e'catise me'rã ĩ'acʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃rẽ miacʉ niwĩ”,
niwʉ̃. 6 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeotirã, cʉ̃rẽ e'caticã weemasĩtisa'a. A'tiro

ni'i. Õ'acũrẽ ẽjõpeosĩ'rĩgũ, “Diacjũta cũ nisami”, nirõʉa'a. Tojo nicã “Cũrẽ yʉ'ʉ ẽjõpeocã, añurõ weegʉsami”, nirõʉa'a.

7 Noé wãmetigʉ quẽ'rã Õ'acũrẽ ẽjõpeogʉ, a'tiro weecʉ niwĩ. A'ti turire bu'iri da'reatjere Õ'acũ cũrẽ werecʉ niwĩ. Noé “Tojo wa'arosa'a” ni masĩtimigũ, Õ'acũrẽ ẽjõpeocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acũrẽ yʉ'tigʉ, cũ acawererã me'rã dia mirĩcã yʉ'rʉsĩ'rĩgũ, yucʉsʉ pajipjʉjore da'recʉ niwĩ. Tojo ẽjõpeogʉ, a'ti nucũcãcjãrã Õ'acũ ucũsere ẽjõpeotirãrẽ a'tiro ĩ'ocʉ niwĩ. Na pecame'epʉ wa'atjere ĩ'ocʉ niwĩ. Cũrẽ Õ'acũ “Añugũ nimi”, nicʉ niwĩ. Cũ ẽjõpeoyucã, tojo nicʉ niwĩ.

8 Abrahã quẽ'rã Õ'acũrẽ ẽjõpeogʉ, a'tiro weecʉ niwĩ. Õ'acũ cũrẽ ape di'tapʉ wa'aduticã, yʉ'ticʉ niwĩ. Õ'acũ cũrẽ o'oatjopʉ wa'acʉ niwĩ. Cũ ya macãrẽ wijawã'cãgũ, “Ti di'tapʉ wa'agʉsa'a” nirõ marĩrõ wa'acʉ niwĩ. 9 Abrahã Õ'acũ cũrẽ “Ti di'tare mʉ'ʉrẽ o'ogʉti” ní'quere ẽjõpeocʉ niwĩ. Ti di'tapʉre etacʉ niwĩ. Eta, cũ ãpẽrã ya di'tapʉre nígũ, mejẽcã pejaro tʉ'oña'cʉ niwĩ. Wa'icʉrã caseri me'rã wééca wi'ipʉ cãjĩcʉ niwĩ. Cũ macũ Isaa, tojo nicã cũ pãrãmi Jacob mejãrõta nisirutubʉrocãrã niwã. Õ'acũ na quẽ'rãrẽ “Mʉsãrẽ a'ti di'tare o'ogʉti”, nicʉ niwĩ. 10 Abrahã Õ'acũ ya macã pe'titiatji macã ʉ'mʉse pe'ere nisĩ'rĩgũ, tojo weecusiacʉ niwĩ. Ti macã Õ'acũ wééca macã ni'i.

11 Apego quẽ'rã Õ'acũrẽ ẽjõpeogo, Abrahã nʉmo Sara a'tiro weeno'co niwõ. Co bʉcʉo waro põ'rã bocata basiotimicã, Õ'acũ core põ'rãticã weecʉ niwĩ. Co ni'cũ põ'rãtico niwõ. Co a'tiro wãcũco niwõ: “Õ'acũ yʉ'ʉre ‘Wĩ'magũ wʉagosa'a’ ní'quere queoro weegʉsami”, nico niwõ. Tojo weegʉ Õ'acũ queoro weecʉ niwĩ. 12 Abrahã bʉcʉ waro nimigũ, macũticʉ niwĩ. Macũti, be'ro pãjãrã waro pãrãmerã nituriarã cʉocʉ niwĩ. Na ñocõa, nucũpori weronojõ pãjãrã waro ba'paqueota basiotirã nicãrã niwã.

13 Ã'rã yʉ'ʉ ucũrã Õ'acũrẽ ẽjõpeonu'cũcãrã niwã. Cũ “O'ogʉti” níca di'tare ñe'etimirã, ẽjõpeocãrã niwã. Ñe'etimirã, wẽrĩa wa'acãrã niwã. Na ẽjõpeose cʉorã, cũ o'oatjere ñe'e'cãrã weronojõ nicãrã niwã. “Cũ ní'caronojõta weegʉsami” ni wãcũrã, e'caticãrã niwã. Na tojo wee'que me'rã “Ʉ'mʉsepʉ wa'arãsa'a, a'ti nucũcãpʉre sijari masã weronojõ ni'i”, nicãrã niwã. 14 Masĩno'o, tojo nírã, ape di'ta na niatji di'ta warore a'marã weecãrã niwã. 15 Na ne waro wijawã'cã'caropʉre wãcũrã pũrĩcã, dajabopã. 16 A'tiro pe'e weecãrã niwã. Ti di'ta nemorõ añurĩ di'ta waro ʉ'mʉse pe'ere nisĩ'rĩcãrã niwã. Tojo weegʉ Õ'acũ na “Ʉsã wiogʉ nimi” nicã, bopoyasãticʉ niwĩ. Tojo bopayasãtigʉ, na ya macã na niatjo ʉ'mʉsere apoyutojacʉ niwĩ.

17 Abrahã Õ'acũrẽ ẽjõpeogʉ, a'tiro weecʉ niwĩ. Õ'acũ ¿di-acjũta yʉ'ʉre ẽjõpeomiti? nígũ, cũ macũ Isaare wa'icʉre wẽjẽ ũjũamorõpeowʉaronojõ weeduticʉ niwĩ. Abrahã cũ macũ ni'cũ nigũrẽ “Wẽjẽ ũjũamorõpeowe'e”, niticʉ niwĩ. 18 Todʉporopʉre Õ'acũ Abrahãrẽ a'tiro nicʉ niwĩ: “Isaa mʉ'ʉ macũ me'rã pãjãrã pãrãmerã nituriarã cʉogʉsa'a”, nicʉ niwĩ. 19 Abrahã a'tiro wãcũcʉ niwĩ: “Õ'acũ nipe'tirã wẽrĩ'cãrãpʉreta masõmasĩmi.” Cũ macũrẽ “Wẽjẽgũti” weeri cura Õ'acũ cũrẽ “Wẽjẽticã'ña”, nicʉ niwĩ. Tojo weerã a'tiro nímasĩ'i: “Abrahã cũ macũrẽ wẽrĩ'cʉpʉ masã'cʉre weronojõ cʉocʉ niwĩ”, nímasĩ'i.

20 Isaa Õ'acũrẽ ẽjõpeogʉ, cũ põ'rã Jacore, Esaúre be'ropʉ añurõ
wa'atjere wereyucʉ niwĩ. 21 Jacob Õ'acũrẽ ẽjõpeogʉ, cũ wẽrĩse
dʉporoacã cũ pãrãmerã José põ'rãnʉcũrẽ "Añurõ wa'arosa'a", nicʉ
niwĩ. Tojo ucũgũ, cũ tuacjʉpʉ ñatuunu'cũgũta, Õ'acũrẽ ñubuecʉ
niwĩ. 22 José Õ'acũrẽ ẽjõpeogʉ nicʉ niwĩ. Cũ wẽrĩgũ, a'tiro wereyucʉ
niwĩ: "Israe curuacjãrã Egipto ní'cãrã be'ropʉ wijarãsama. Na wa'arã,
yé õ'arĩrẽ miato", nicʉ niwĩ.

23 Moisé pacʉsʉmʉa Õ'acũrẽ ẽjõpeocãrã niwã. Na macũ bajuáca
be'ro "Añugũ waro nimi", nicãrã niwã. Na i'tia mujĩpũ nʉocʉocãrã
niwã. Cũ bajuase dʉporo Egiptocjãrã wiogʉ wĩ'marã ʉmʉarẽ Israe
curuacjãrãrẽ wẽjẽduticʉ niwĩ. Moisé pacʉsʉmʉa pe'e wiogʉ dutisere
uititjĩarã, na macũrẽ nʉocãrã niwã. 24 Be'ro Egiptocjãrã wiogʉ
macõ cũrẽ masõco niwõ. Moisé bʉcʉ ẽjãgũ, Õ'acũrẽ ẽjõpeocʉ niwĩ.
Tojo weegʉ cũ "Egiptocjãrã wiogʉ pãrãmi nimi" nisere tʉ'osĩ'rĩticʉ
niwĩ. 25 A'tiro pe'e weesĩ'rĩcʉ niwĩ. Õ'acũ yarã Israe curuacjãrã
me'rã pe'e pi'etitamusĩ'rĩcʉ niwĩ. Õ'acũrẽ ẽjõpeotigʉ weronojõ
Egiptocjãrã wiogʉ ya wi'ipʉ tojasĩ'rĩticʉ niwĩ. Na ña'arõ weesere
bu'ipejatamusĩ'rĩticʉ niwĩ. 26 Na cũrẽ yabicã, cũ Cristo Õ'acũ bese'cʉ
pi'etiatje weronojõ pi'eticʉ niwĩ. Tojo pi'etigʉ, "Nipe'tise Egiptopʉ
nisere cʉoro nemorõ añu ni'i", nicʉ niwĩ. Õ'acũ cũrẽ be'ropʉ o'oatjere
wãcũgũ, tojo nicʉ niwĩ. 27 Ẽjõpeose cʉogʉ, Moisé Egiptopʉ ní'cʉ
wijacʉ niwĩ. Cũ Egiptocjũ wiogʉ uasere uiro marĩrõ wijacʉ niwĩ.
Moisé Õ'acũ bajutigʉre ĩ'agũ weronojõ cũ "Weegʉti" nisere dʉcayuro
marĩrõ weenu'cũcʉ niwĩ.

28 Ẽjõpeose cʉogʉ, Moisé Egiptopʉ wijawã'cãgũ, Pascua wãmetiri
bosenʉmʉrẽ weewã'cõcʉ niwĩ. A'tiro ni'i. Õ'acũ cũrẽ wereco'tegʉ
ʉ'mʉsecjũrẽ nipe'tirã Egiptocjãrã ʉmʉa masã ma'misʉmʉarẽ
wẽjẽduticʉ niwĩ. Tojo weegʉ Moisé a'tiro weecʉ niwĩ. Õ'acũ
duti'caronojõta Israe curuacjãrãrẽ weeduticʉ niwĩ. Na põ'rã masã
ma'misʉmʉarẽ wẽjẽticã'to nígũ oveja wĩ'marãrẽ wẽjẽduti, na ye
dí me'rã sope sumuto wã'ñase pjĩrĩrẽ wa'reduticʉ niwĩ. Tojo weegʉ
Õ'acũrẽ wereco'tegʉ díre ĩ'agũ, wẽjẽticʉ niwĩ. 29 Õ'acũrẽ ẽjõpeotjĩarã,
Israe curuacjãrã dia pajiri maa, sõ'arĩ maajore pẽ'acãrã niwã. Ti
maarẽ pẽ'arã, di'ta aco marĩrõ pẽ'acãrã niwã. Egiptocjãrã na be'ro
pẽ'asĩ'rĩmirã, mirĩpe'tia wa'acãrã niwã.

30 Apeye quẽ'rãrẽ Israe curuacjãrã Jericó wãmetiri macã sumutore
siete nʉmʉrĩ sʉtʉasijacãrã niwã. Na Õ'acũrẽ ẽjõpeocã ti macã sumuto
cja sã'rĩrõ ũtã me'rã wééca sã'rĩrõjo bʉrʉdijacaro niwũ. 31 Tojo nicã
ti macãcjõ Rahab wãmetigo ʉmʉa me'rã a'metãrãwapata'ari masõ
ẽjõpeose cʉogo nico niwõ. Co Israe curuacjãrã ĩ'adu'tiri masãrẽ añurõ
co'teco niwõ. Tojo weego ãpẽrã ti macãcjãrã Õ'acũrẽ yʉ'rʉnʉ'cã'cãrã
me'rã wẽrĩtico niwõ.

32 ¿Ñe'erẽ ninemogũsari yʉ'ʉ? Nipe'tirã ye quetire wereta ba-
siowe'e. Gedeõ wee'quere, Barac wee'quere, Sansón wee'quere, Jefté
wee'quere, Davi wee'quere, Samue wee'quere, tojo nicã ãpẽrã Õ'acũ
ye queti weremʉ'tãrĩ masã wee'quere werepe'otisa'a. 33 Na Õ'acũrẽ
ẽjõpeorã ãpẽrã ye di'tacjãrã me'rã a'mequẽrã, wijawapata'acãrã
niwã. Wiorã nirãnojõ masãrẽ queoro duticãrã niwã. Tojo weegʉ Õ'acũ

cũ̃ “Añurõ weegʉti” ní'quere narẽ añurõ weecʉ̃ niwĩ. Yaiwa nirõpʉ̃ bi'adʉ̃pomicã, narẽ ba'aticãrã niwã. 34 Masãrẽ bu'iri da'rerã, asipo ʉ̃jʉ̃awʉ̃aropʉ̃ sõrõcã quẽ'rãrẽ, ne ʉ̃jʉ̃ticãrã niwã. Ãpẽrã narẽ di'pjĩ me'rã wẽjẽsĩ'rĩcã, yʉ̃'rʉweticã'cãrã niwã. Tutuatimi'cãrã, tutuarã wa'acãrã niwã. Ape di'tacjãrã me'rã a'mequẽrã narẽ wapata'arã, nemorõ tutuayʉ̃'rʉarã wa'acãrã niwã. Narẽ ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã weecãrã niwã. 35 Ni'cãrẽrã numia na acawererãrẽ wẽ́rĩ́ca be'ro masõno'cãrãpʉ̃re wiano'cãrã niwã tja.

Ãpẽrã pe'e Õ'acũ̃rẽ ẽjõpeose cʉomirã, ʉ̃pʉtʉ̃ pi'eticãrã niwã. Na pi'etise me'rã wẽjẽno'cãrã niwã. Na ẽjõpeodu'ucã, bu'iri da'reri wi'ipʉ̃ nirãrẽ du'uwĩrõbopã. Na pe'e ʉ̃'mʉsepʉ̃ catinu'cũsere cʉosĩ'rĩrã, ẽjõpeodu'uticãrã niwã. 36 Ãpẽrã quẽ'rã Õ'acũ̃rẽ ẽjõpeorã yabi bujicã'no'cãrã niwã. Na wecʉ̃ casero me'rã wee'que dari me'rã tãrãno'cãrã niwã. Ãpẽrã cõme dari me'rãpʉta dʉ̃'teno'cãrã niwã. Ãpẽrã bu'iri da'reri wi'ipʉ̃ dʉpono'cãrã niwã. 37 Ãpẽrã ʉ̃tãperi me'rã doquewẽjẽno'cãrã niwã. Ãpẽrã na upʉ̃ deco me'rã yejesureno'cãrã niwã. Ãpẽrã di'pjĩ me'rã dʉtewẽjẽno'cãrã niwã. Ãpẽrã su'ti marĩrã oveja caseri, cabra caseri me'rã dia'cũ̃ cã'mota'acãrã, uicusiacãrã niwã. Na pajasecʉorã, ña'arõ weeno'cãrã, cãmida'reno'cãrã nicãrã niwã. 38 Na masã marĩrõpʉ̃, ʉ̃rʉ̃pagʉpʉ̃, ʉ̃tã tutiripʉ̃, di'ta se'te'que tʉ̃'rʉripʉ̃ nise coperipʉ̃ sijabaque'aticãrã niwã. Tere tojo weeno'rã añurã nicãrã niwã. Ãpẽrã pe'e ña'ayʉ̃'rʉacãrã niwã. Ne cã'rõ Õ'acũ̃rẽ ẽjõpeorã me'rã nita basioticaro niwʉ̃ narẽ. 39 Õ'acũ̃ nipe'tirã cũ̃rẽ ẽjõpeorãrẽ “Añurã nima”, ni ĩ'acʉ̃ niwĩ. Ẽjõpeorã nimirã, nipe'tise cũ̃ narẽ “Añurõ weegʉti” ní'que pe'ere ĩ'aticãrã niwã. 40 Titare Õ'acũ̃ narẽ “Añurõ weegʉti” ní'quere weeticʉ̃ niwĩ. A'tiro pe'e wãcũcʉ̃ niwĩ: “Be'rocjãrã yʉ̃'ʉre ẽjõpeorã me'rã ã'rã yarãrẽ añurã wa'acã weegʉti”, nicʉ̃ niwĩ. Cũ̃ wãcũ'caronojõta weemi. Tojo weero cũ̃ todʉporo wee'que nemorõ cũ̃ ni'cãrõacã Jesucristo masãrẽ yʉ̃'rʉose pe'e añuyʉ̃'rʉnʉ̃'cã'a.

12

Jesure ĩ'asirutu weedutise ni'i

1 Sõ'onícãrã yʉ̃'ʉ̃ ucũ'cãrã pãjãrã Õ'acũ̃rẽ ẽjõpeorã pi'etisere nʉ̃'cãcãrã niwã. Tojo nʉ̃'cãrã, na cũ̃rẽ ẽjõpeosere ĩ'ocãrã niwã. Na wee'que marĩrẽ queose ni'i. Tojo weerã narẽ wãcũrã, Õ'acũ̃ marĩrẽ cũu'quere wãcũtutuase me'rã weeroʉa'a. Ni'cũ̃ omarĩ masũ̃ nʉcũ̃se cũ̃rẽ caribosenojõrẽ miatisami. Marĩ quẽ'rã cũ̃ weronojõ weeroʉa'a. Marĩ nipe'tise añurõ weesĩ'rĩcã, dojorẽsere, marĩ ña'arõ weewʉasere du'ucã'rõʉa'a. 2 Jesure wãcũnʉrũ̃rõʉa'a. Cṹta marĩrẽ ne waro ẽjõpeocã weewĩ. Cũ̃ marĩrẽ nemorõ ẽjõpeowã'cãcã weemi. Cũ̃ curusa bopoyoropʉ̃ pi'eticʉ̃ niwĩ. Cũ̃ tojo bopoyoro wẽrĩsere bopoyoro marĩrõ wẽrĩcʉ̃ niwĩ. Cũ̃ pi'etíca be'ro ʉ̃pʉtʉ̃ e'catiatjere wãcũgũ̃, tojo weecʉ̃ niwĩ. Masãmʉjã́ãca be'ro cũ̃ Õ'acũ̃ dujiri cũmurõ diacjũ̃ pe'e ejanujãcʉ̃ niwĩ.

3 Mʉsã Jesú wee'quere wãcũña. Ña'arã cũ̃rẽ pũrõ pi'eticã weecãrã niwã. Tojo weerã mʉsã quẽ'rã pi'etirã, caributitirãta cũ̃rẽ ẽjõpeonu'cũcã'ña. 4 Mʉsã ña'arõ weesere cã'mota'arã, ne

ni'cʉ̃ wẽrĩña'timi yujupʉ. 5 ¿Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ põ'rãrẽ weronojõ
werecasa'quere wãcũweti? Cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ni'i:
“Yʉ'ʉ põ'rã, mʉsãrẽ añurõ weedutigʉ bu'iri da're'e.
Yʉ'ʉ tojo weesere tojo ĩ'acõ'aticã'ña.
Yʉ'ʉ mʉsãrẽ tu'ticã, wãcũtutuaya.
6 Yʉ'ʉ mʉsã wiogʉ yʉ'ʉ mairãrẽ mʉsã ña'arõ weecã, tu'ti'i.
Nipe'tirã yʉ'ʉ põ'rãrẽ añurõ weedutigʉ bu'iri da're'e”, nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃,
ni ojano'wʉ̃.
7 Pi'etirã, Õ'acʉ̃ yere du'uticã'ña. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ põ'rãrẽ bu'iri
da'regʉ weemi. Ne ni'cʉ̃ pacʉ cʉ̃ macʉ̃ ña'arõ weesere bu'iri da'reticã
weetisami. 8 Õ'acʉ̃ nipe'tirã cʉ̃ põ'rã ña'arõ weesere bu'iri da'remi.
Tojo weeticã, mʉsã cʉ̃ põ'rã waro nitibosa'a. Pacʉ marĩrã, tojo
boca'cãrã weronojõ nibosa'a. 9 Apeye quẽ'rãrẽ marĩ wĩ'marã nicã,
marĩ pacʉsʉmʉa marĩ ña'arõ weesere bu'iri da'recũwã. Na tojo
weesere marĩ yʉ'ti ẽjõpeowʉ. Tojo weerã marĩ pacʉ ʉ'mʉsepʉ
nigʉ̃ pe'ema tjãrõʉa'a. Tojo yʉ'ti ẽjõpeorã, catinu'cũrãsa'a. 10 Marĩ
pacʉsʉmʉa a'ti nucũcãpʉ nirã̃ marĩ ña'arõ weesere bu'iri da'rewã.
Na bu'iri da're'que marĩrẽ yoaticã niwʉ̃. Na bu'iri da'resĩ'rĩrõnojõ
marĩrẽ bu'iri da'rewã. Õ'acʉ̃ pe'e marĩrẽ añurõ waro wa'adutigʉ
bu'iri da'remi. Marĩrẽ cʉ̃ weronojõ ña'ase moorã wa'adutigʉ tojo
weemi. 11 Diacjʉ̃ta ni'i. Õ'acʉ̃ marĩrẽ bu'iri da'recã, ne tʉ'sawe'e.
Marĩrẽ pũrĩ'i. Tojo nimicã, marĩ cʉ̃ bu'iri da'rese me'rã añurõ
wee'e. Be'ropʉre marĩ ejeripõ'rãrĩpʉ ejerisãjãse bocarãsa'a. Añurõ
cʉ̃ ʉaronojõ queoro weeme'rĩcã'rãsa'a.

Õ'acʉ̃ ucũsere tojo ĩ'acõ'aticã'ña nise ni'i

12 Mʉsã pi'etirã, wãcũtutuaya. 13 Õ'acʉ̃ ʉaro, diacjʉ̃ nisere weeya.
Tojo weecã, ãpẽrã tutuatirã mʉsãrẽ ĩ'acũurã queoro weerãsama.
Tutuanemorãsama. A'tiro wa'ase weronojõ ni'i. Tutuatiri dʉ'pocã
tutuari dʉ'pocã wa'arosa'a. Ca'bidijanemosome.
14 Nipe'tirã me'rã cumuca marĩrõ nisetiya. Ne ña'arõ weese marĩrõ
niña. Ña'arõ wéérã, marĩ wiogʉre ne ĩ'ata basiowe'e. 15 Mʉsã
tʉ'omasĩña. Apetero mʉsã ña'arõ weese bu'iri Õ'acʉ̃ weetamusere
ʉatirã weronojõ wa'abosa'a. Ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ añurõ weesere ʉatigʉnojõ
marĩato. Tojo nicã mʉsã wãcũsepʉ ãpẽrãrẽ ʉose, a'pepũrĩse, nipe'tise
ãpẽrãrẽ ña'arõ weese wã'cãcã weeticã'ña. Siape me'rã tojo weesere
cã'mota'atirã, pãjãrãrẽ dojorẽbosa'a. 16 Ne ni'cʉ̃ cʉ̃ nʉmo nitigo
me'rã ña'arõ weeticã'to. Tojo nicã Õ'acʉ̃ yere mejõ nisere weronojõ
wãcũticã'to. Esaú dʉporocjʉ̃pʉmarĩcã mejõ nisere weronojõ wãcũcʉ
niwĩ. Cʉ̃ masã ma'mi nisere ʉjaboagʉ, cʉ̃ añuse ñe'ebo'quere ba'ase
me'rã cʉ̃ acabijire dʉcayucʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ ñe'ebo'quere
bajuriocʉ niwĩ. 17 Mʉsã masĩsa'a. Esaú cʉ̃ pacʉ “Mʉ'ʉrẽ añurõ
wa'ato” nicã tʉ'osĩ'rĩcʉ nimiwĩ. Cʉ̃ pacʉ pe'e “Basiowe'e, mʉ'ʉ
acabijire o'otojapʉ”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, pũrõ uticʉ niwĩ.
Tojo utimicã, cʉ̃ pacʉ cʉ̃ acabijire o'o'que ne dʉcayuta basioticaro
niwʉ̃.
18 Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã dʉporocjãrã Israe curuacjãrã weronojõ
weewe'e. Na sõ'onícʉ ũrʉ̃gʉ̃ ĩ'ata basiocjʉ, ñe'eña'ta basiocjʉ pʉ'to
wa'acãrã niwã. Tigʉ ʉpʉtʉ ʉ̃jʉ̃caro niwʉ̃. Topʉre pũrõ na'itĩ'acaro

niwʉ̃. Bʉpo paa, wĩ'rõ ʉpʉtʉ wa'acaro niwʉ̃. 19 Mʉsã titacjãrã
weronojõ coroneta puticã bʉsʉsere tʉ'owe'e. Õ'acʉ̃ ucũse bajuyoropʉ
quẽ'rãrẽ tʉ'owe'e. Na pũrĩcã cʉ̃ ucũcã tʉ'orã, uise me'rã "Tocã'rõta
ucũato majã", nicãrã niwã. 20 Na Õ'acʉ̃ duti'quere uiyʉ'rʉarã, tojo
nicãrã niwã. Cʉ̃ duti'que a'tiro nicaro niwʉ̃: "No'o a'tigʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃pʉre
ʉ'tacũugʉ̃nojõrẽ ʉ̃tãperi me'rã doquewẽjẽña. Tojo weetirã, ñosẽrĩ pjĩ
me'rã wẽjẽña. No'o wa'icʉrã quẽ'rãrẽ mejãrõta weeya", nicʉ niwĩ
Õ'acʉ̃. 21 Tojo wa'a'que wioyʉ'rʉacaro niwʉ̃. Moisé basuta a'tiro nicʉ
niwĩ: "Yʉ'ʉ uiyʉ'rʉagʉ narãsãsa'a", nicʉ niwĩ.

22 Mʉsã pũrĩcã dʉporocjãrã weronojõ niwe'e. Mʉsã Jesucristore
ẽjõpeoyucã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ tiropʉ wa'ata basiocã weecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ
sẽrĩmasĩcã weecʉ niwĩ. Topʉ Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ ya macã, ʉ'mʉsepʉ
nirĩ macã ni'i. Ti macã Jerusalẽ wãmetiri macã ni'i. Opa bu'a
Sión wãmetiri bu'apʉ ni'i. Ti macãpʉ Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã pãjãrã
waro nisama. 23 Na nerẽ, cʉ̃rẽ e'catipeosama. Õ'acʉ̃ põ'rã cʉ̃rẽ
ẽjõpeomʉ'tã'cãrã quẽ'rã na wãmerẽ ʉ'mʉsepʉ ojaõ'ono'cãrã nima.
Topʉta Õ'acʉ̃ nipe'tirãrẽ besegʉ nimi. Tojo nicã todʉporopʉ ejeripõ'rã
añurã weeno'cãrã topʉ nima. Marĩ quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeose me'rã
na tiropʉ wa'arãsa'a. 24 Marĩ Jesure ẽjõpeo'o. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ masãrẽ "Na
wiogʉ nigʉ̃ti, na quẽ'rã yarã nirãsama" ní'quere apogʉ nimi. Topʉ cʉ̃
ye dí o'mabʉrose me'rã marĩ acobojono'cãrã wa'a'a. A'tiro ni'i. Abel
cʉ̃ dí o'mabʉrocã, cʉ̃rẽ wẽjẽ'cʉre bu'iri da'reno'caro niwʉ̃. Tojo weero
Jesucristo ye dí, dʉporocjʉ̃ Abel ye dí nemorõ wapati'i.

25 Tojo weerã añurõ tʉ'omasĩña. Õ'acʉ̃rẽ mʉsãrẽ weregʉre teet-
icã'ña. Todʉporocjãrãrẽ Õ'acʉ̃ bajuyoropʉ werecʉ niwĩ. Na cʉ̃rẽ
teecãrã niwã. Na tojo weecã, narẽ bu'iri da'recʉ niwĩ. Marĩ pũrĩcãrẽ
teecã, tjãgʉ̃sami. Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃ marĩrẽ weremi. Cʉ̃rẽ teerã, ne
yʉ'rʉwetisome. 26 Titapʉre Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉpʉtʉ ucũcã, di'ta narãsãcaro
niwʉ̃. A'tocaterore a'tiro nimi: "Ni'cãti di'ta narãsãcã weenemogʉ̃ti.
Di'ta dia'cʉ̃rẽ narãsãcã weesome. Ʉ'mʉarõpʉ nise quẽ'rãrẽ narãsãcã
weegʉti", nimi Õ'acʉ̃. 27 Cʉ̃ ni'cãti di'ta narãsãcã weenemogʉ̃ti nígʉ̃,
a'tiro nigʉ̃ weemi. Nipe'tise cʉ̃ wee'que bajuse mió'ota basiosere
cõ'agʉ̃sami. Mió'ota basiotise ʉ'mʉse cjase dia'cʉ̃ tojarosa'a. 28 Õ'acʉ̃
cʉ̃ wiogʉ nirõpʉ tojarosa'a. Topʉ marĩ nirãsa'a. A'te ne mió'ota
basiowe'e. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ a'tere e'catise o'orã. Cʉ̃rẽ e'catise o'orã,
cʉ̃ tʉ'saronojõ añurõ weerã wee'e. Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã wiopesase me'rã
weerã wee'e. 29 Marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ nipe'tise ña'asere ʉ̃jʉ̃acõ'arĩ me'e
weronojõ nimi.

13

Õ'acʉ̃ cʉ̃ tʉ'sasere weeya nise ni'i

1 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã ni'cʉ̃ põ'rã weronojõ ni'i. A'merĩ
ma'idu'uticã'ña. 2 Mʉsã ya wi'ipʉ etarãrẽ, sijari masãrẽ añurõ
weeya. Tere acobojoticã'ña. Ãpẽrã tojo weerã ʉ'mʉsecjãrã Õ'acʉ̃rẽ
wereco'terã ejarãrẽ ñe'ecãrã niwã. "Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã nima", ni
masĩticãrã niwã.

3 Bu'iri da'reri wi'ipʉ nirãrẽ wãcũña. Na me'rã nírã weronojõ
tʉ'oña'ña. Ña'arõ yʉ'rʉ, cãmida'reno'cãrã quẽ'rãrẽ wãcũña. Mʉsã
quẽ'rã na weronojõ upʉti'i. Tojo weerã pi'etitamumasĩ'i.
4 Nipe'tirã nʉmotirã, marãpʉtirã a'merĩ wiopesase me'rã ĩ'aña.
Mʉsã nʉmosãnumia me'rã añurõ nisetiya. Numia na marãpʉsʉmʉa
me'rã mejãrõta nisetiato. Nʉmo marĩrã, marãpʉ marĩrã no'o
ʉaro a'metãrãbajaque'atirãrẽ Õ'acũ̃ bu'iri da'regʉsami. Tojo nicã
nʉmotirã, marãpʉtirã nimirã, ãpẽrãrẽ a'metãrãbajaque'atirãrẽ bu'iri
da'regʉsami.
5 Niyerure ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãticã'ña. Mʉsã cʉose me'rã e'catiya.
Õ'acũ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: "Ne mʉ'ʉrẽ ni'cũ̃ta du'ucũusome. Ne
cõ'awã'cãsome." 6 Tojo weerã diacjʉ̃ta ẽjõpeose me'rã a'tiro nímasĩ'i:
Marĩ wiogʉ yʉ'ʉre weetamumi.
Ne ni'cũ̃ yʉ'ʉre ña'arõ weesĩ'rĩsere uiwe'e, nímasĩ'i.
7 Mʉsãrẽ añurõ sʉ'ori wejepeo'cãrã Õ'acũ̃ ye queti were'cãrãrẽ
wãcũña. Na añurõ weeseti yapada'reo'quere wãcũña. Na weronojõ
ẽjõpeo nisetiya.
8 Jesucristo ne dʉcayutimi. Todʉporopʉre niseti'caronojõta
ni'cãrõacãrẽ, be'ropʉre mejãrõta ninu'cũgʉ̃sami. 9 Tojo weerã
ãpẽrã mʉsãrẽ mejẽcã werecã, ẽjõpeoticã'ña. Õ'acũ̃ cũ̃ pajaña'se
me'rã marĩrẽ ejeripõ'rãrĩpʉ wãcũtutuacã weesami. Ãpẽrã a'tiro
dutisere cʉoma: "A'tere ba'aroʉa'a. A'te pe'ere ba'aticã'rõʉa'a", nima.
Na dutisere yʉ'tiro nemorõ Õ'acũ̃ marĩrẽ wãcũtutuacã weese pe'e
añuyʉ'rʉnʉ'cã'a. Te dutisere yʉ'ticã, tojo nirãnojõrẽ wãcũtutuacã
weewe'e.
10 Dʉporocjãrã pa'ia Õ'acũ̃ wi'ipʉ da'rarã apeye wa'icʉrã
ʉ̃jʉ̃amorõpeo'quere ba'aticãrã niwã. Na ba'ati'caronojõta náta tja
a'tiro nicãrẽ marĩ Jesucristore ẽjõpeorã me'rã bu'ipejamasĩtisama.
11 A'tiro ni'i. Judío masʉ̃ pa'ia wiogʉ wa'icʉrãrẽ wẽjẽcʉ niwĩ. Cũ̃
Õ'acũ̃ Nibutiari Tucũpʉ na ye díre miisãjãacʉ niwĩ. Masã ña'arõ
wee'quere acobojodutigʉ tojo weecʉ niwĩ. Tojo weemigʉ̃, na wa'icʉrã
upʉ pe'ere macã sumutopʉ ʉ̃jʉ̃acõ'acʉ niwĩ. 12 Tojo wee'caronojõ
Jesú macã sumutopʉ pi'eti, wẽrĩcʉ niwĩ. Cũ̃ ye dí me'rã marĩrẽ
bu'iri marĩrã tojacã wéégʉ, tojo weecʉ niwĩ. 13 Cũ̃ macã sumutopʉ
wẽrĩse "Bopoyo ni'i", nino'caro niwʉ̃. Cũ̃ wẽrĩcã, judío masã wiorã
cũ̃rẽ tu'ti, yabicãrã niwã. Marĩ quẽ'rãrẽ cũ̃rẽ sirutucã, ãpẽrã tu'ti,
yabima. Marĩ cũ̃rẽ siruturoʉa'a. Na tojo weesere tojo tʉ'oña'rã.
14 A'ti nucũcãpʉre marĩ nirĩ macã ne nidojasome. Ape macã, be'ropʉ
marĩ niatji macã ʉ'mʉse pe'ere a'ma'a. 15 Tojo weerã Jesucristo cũ̃
weetamuse me'rã marĩ Õ'acũ̃rẽ ẽjõpeorã, a'tiro weerã. Wa'icʉrãrẽ
wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeo'caro weronojõ wéérã, cũ̃rẽ e'catise o'onu'cũrã.
"Cũ̃ marĩ wiogʉ nimi, añuyʉ'rʉami" nírã, tojo weerã. 16 Tojo nicã
mʉsã añurõ weenu'cũcã'ña. Añurõ weesere acobojoticã'ña. Ãpẽrãrẽ
weetamurã, narẽ mʉsã cʉosere dʉcawaaya. Tojo weerã mʉsã
Õ'acũ̃pʉre o'orã weronojõ weerãsa'a. Cũ̃ tojo weesere tʉ'sasami.
17 Mʉsãrẽ sʉ'ori wejepeorãrẽ yʉ'tiya. Na dutisere weeya. Na
mejẽcã ẽjõpeori nírã, mʉsãrẽ ĩ'anʉrʉ̃, bu'enu'cũma. Na Õ'acũ̃rẽ a'tiro
nirãsama: "Ʉsã narẽ bu'érã, queorota weewʉ", nirãsama. Tojo weerã

na dutisere tʉ'saropʉta yʉ'tiya. Narẽ bʉjaweticã weeticã'ña. Mʉsã narẽ yʉ'rʉnʉ'cãcã, na mʉsãrẽ añurõ weetamumasĩtima.

18 Ʉsãrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosanu'cũcã'ña. Ʉsã bu'iri marĩrã tʉ'oña'a. Nipe'tisere queoro weesĩ'rĩ'i. 19 A'tiro Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩcã ʉa'a: “Maata Õ'acʉ̃ mʉsã tiropʉ yʉ'ʉre o'oato”, ni sẽrĩña.

Añudutitʉose, tojo nicã Õ'acʉ̃ añurõ weeato nise ni'i

20 Õ'acʉ̃ ejerisãjãse o'ogʉ marĩ wiogʉ Jesucristore wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ. Jesucristo oveja co'tegʉ waro weronojõ marĩrẽ añurõ co'tegʉ nimi. Cʉ̃ wẽrĩse me'rã, cʉ̃ ye dí me'rã Õ'acʉ̃ masãrẽ “Na wiogʉ nigʉ̃ti, na quẽ'rã yarã nirãsama” ní'quere queoro wa'acã weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ masãrẽ “Tojo weegʉti” ní'que ninu'cũrõsa'a. 21 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ queoro nisetícã weeato. Nipe'tisere añurõ weeseticã weeato. Tojo weecã, cʉ̃ ʉaro weemasĩrãsa'a. Jesucristo cʉ̃ tutuaro me'rã mʉsãrẽ tojo weegʉsami. Cristore e'catipeonu'cũrã. Tojota weerã.

22 Yʉ'ʉ acawererã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ werecasasere nʉ'cãcureya. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ yoatiri pũrĩ oja'a. 23 Mʉsã a'tiro masĩcã ʉa'a. Marĩ acawegʉ Timoteo bu'iri da'reri wi'ipʉ ní'cʉ du'uwĩrõno'tojami. Cʉ̃ maata yʉ'ʉ tiropʉ etacã, mʉsã tiropʉ wa'agʉ, cʉ̃rẽ miagʉ̃ti.

24 Nipe'tirã mʉsãrẽ sʉ'ori wejepeorã añuato. Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã quẽ'rã añuato. Italiacjãrã mʉsãrẽ añudutima.

25 Õ'acʉ̃ mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato. Tojota weeato.

Santiago cʉ̃ oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ Jesucristore ẽjõpeorã Israe curuacjãrã no'o ʉaro wa'astea'cãrãrẽ Santiago ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ta Jerusalẽcjãrã Jesucristore ẽjõpeori curuacjãrãrẽ sʉ'ori nisetigʉ nicʉ niwĩ. Téé wẽrĩgʉ̃pʉ narẽ sʉ'ori nisetitʉocʉ niwĩ.

A'tiro ojacʉ niwĩ. Wãcũtutuasere, ña'arõ weeticã'ña nisere, ucjaticã'ña nisere ojacʉ niwĩ. Añurõ weese me'rã ẽjõpeose wapati'i nisere ojacʉ niwĩ. Tojo nicã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩnu'cũcã'ña nisere, pi'etirã wãcũtutuaya nisere, werecasasere ojacʉ niwĩ.

No'o ʉaro du'tistewã'cã'cãrãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Santiago a'ti pũrĩ me'rã mʉsãrẽ añudutise o'ó'o. Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃, tojo nicã marĩ wiogʉ Jesucristo dutisere da'rawã'ñaco'tegʉ ni'i. Mʉsã judío masã doce cururicjãrã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ oja'a. Mʉsã apeye di'tapʉ du'tistewã'cã'cãrãrẽ oja'a.

Ẽjõpeo'cãrãpʉ tojota ẽjõpeoyapaticã'ña nise ni'i

2 Yʉ'ʉ acawererã, yʉ'ʉ weresere tʉ'oya. Marĩrẽ apetero wãcũña marĩrõ peje ña'ase, mejẽcã bajuse wa'abosa'a. Tojo wa'acã, e'catiya. 3 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ¿yʉ'ʉre diacjʉ̃ta ẽjõpeomitina? nígʉ̃, mejẽcã wa'acã weebosami. Tojo wa'amicã, marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'utirã, siape me'rã nemorõ wãcũtutuanemorãsa'a. 4 Mʉsãrẽ ña'ase wa'ari curare tojota wãcũtutuayapaticã'ña. Tojo weerã siape me'rã Jesucristore ẽjõpeonemorãsa'a. Añurõ ẽjõpeoyapatitu'ajarãsa'a. Õ'acʉ̃ ʉaronojõ nisetirãsa'a. Tojo nicã mʉsãrẽ ne cã'rõacã ẽjõpeose dʉ'sasome.

5 No'o masĩse moogʉ̃nojõ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩña. Cʉ̃ o'ogʉsami. Cʉ̃ "O'owe'e" nitigʉta, tu'tiro marĩrõ nipe'tirãrẽ marĩ sẽrĩse nemorõ o'oyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sami. 6 Tere sẽrĩrã, ẽjõpeose me'rã sẽrĩña. "¿Yʉ'ʉre o'ogʉsariba?" nitirãta, sẽrĩña. Marĩ, apetero weegʉ yʉ'ʉre o'osome nírã, dia pajiri maa cjase pã'cõrĩ dʉcayumʉjãrõ weronojõ ni'i. Témarĩcã, wĩ'rõ wẽeocã, wa'amʉjã, dijamʉjãsa'a. 7 A'te weronojõ tʉ'oña'gʉ̃, "Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre yʉ'tigʉsami", ni wãcũticã'ña. Yʉ'tisome. 8 Ni'cã nʉmʉrẽ mejẽcã, ape nʉmʉrẽ mejẽcã wãcũsami. Queoro ni'cã̃diacjʉ̃ wãcũtisami. Tojo wãcũgʉ̃nojõrẽ Õ'acʉ̃ o'otisami.

9 Pajasecʉogʉ Jesure ẽjõpeogʉ e'catiato. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre mejõ nigʉ̃ nitisami. Cʉ̃rẽ wiogʉ sõrõgʉ̃sami. 10 No'o peje cʉogʉ quẽ'rã Jesure ẽjõpeogʉ e'catiato. Cʉ̃ ẽjõpeose cʉ̃ cʉose nemorõ wapati'i. Cʉ̃ cʉose o'ori ñaidijaro weronojõ pe'tidijarosa'a. 11 Na masã peje cʉorãnojõ a'tiro wa'arãsama. Tá mujĩpũ ʉpʉtʉ asicã, ñaia wa'asa'a. Tojo weero te o'ori añuse nimirõ, ñai, bʉrʉdija wa'asa'a. A'te weronojõ na peje cʉomi'que pe'tidijarosa'a. Tojo weerã na da'rase me'rãta wẽrĩrãsama.

Marĩ ña'arõ weesĩ'rĩsere Õ'acʉ̃ mejẽta dutimi nise ni'i

12 Jesucristore ẽjõpeogʉ cʉ̃rẽ ña'arõ wa'amicã ẽjõpeonu'cũgʉ̃, e'catisami. Cʉ̃ wãcũtutuaca be'ro Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ "Queoro weemi", nisami. Tojo weegʉ cʉ̃ me'rã ʉ'mʉsepʉ catinu'cũgʉ̃sami. Õ'acʉ̃

“Yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ catinu'cũsere o'ogʉti” ní'caronojõta o'ogʉsami.
13 No'o ña'arõ weesĩ'rĩgʉ̃nojõ “Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre tojo weedutimi”, niticã'ña.
Õ'acʉ̃rẽ ne ña'arõ weesĩ'rĩse marĩ'i. Tojo nicã ne ni'cʉ̃rẽ “Ña'arõ
weeya”, nitisami.
14-15 A'tiro pe'e ni'i. Marĩ basu ña'arõ weesere wãcũnʉrʉ̃'ʉ. Tojo tere
wãcũnʉrʉ̃cã, marĩ ña'arõ weesĩ'rĩse wã'cã'a. A'te ña'arõ weesĩ'rĩse
me'rã ña'ase wa'asa'a. Marĩ siape me'rã pũrõ weepóca be'ro de'ro
du'umasĩtisa'a. Te me'rã diacjʉ̃ta wẽrĩdojasere bocarãsa'a. Bu'iri
da'rese bocarãsa'a.
16 Yʉ'ʉ acawererã, mʉsã diacjʉ̃ wãcũña. “Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre ña'arõ
weedutimi”, niticã'ña.
17 Nipe'tise añuse marĩrẽ o'ose “Õ'acʉ̃ cʉ̃ o'o'que ni'i”, ni wãcũña.
Cʉ̃ a'ti ʉmʉco sĩ'orã mujĩpũ, ñocõarẽ wee'cʉ nimi. Na ʉ̃jʉ̃mʉjã,
yatidijamʉjãsama. Õ'acʉ̃ pũrĩcã na weronojõ nitisami. Ne cã'rõ
dʉcayutisami. Ʉmʉcorinʉcʉ̃ marĩrẽ añurõ weenu'cũcã'sami. 18 Õ'acʉ̃
marĩrẽ cʉ̃ ʉa'caronojõta cʉ̃ ye queti diacjʉ̃ nise me'rã cʉ̃ põ'rã wa'acã
weecʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃rẽ ẽjõpeotjĩarã, cʉ̃ põ'rã nimʉ'tã'cãrã
weronojõ ni'i. Siape me'rã nemorõ pãjãrã cʉ̃rẽ ẽjõpeonemorãsama.

Õ'acʉ̃ quetire tʉ'o, cʉ̃ dutironojõta weeya nise ni'i

19 Yʉ'ʉ acawererã, yʉ'ʉ ma'irã, mʉsãrẽ a'tere weregʉti. Ãpẽrã
mʉsãrẽ werecã, añurõ tʉ'oya. Mʉsã na weresere tʉ'orã, queoro
wãcũtojarãpʉ ucũña. Uayeticã'ña. 20 Marĩ uarã, Õ'acʉ̃ ʉaro weetisa'a.
21 Tojo weerã nipe'tise mʉsã ña'arõ wãcũsere, ña'arõ weesetisere
du'ucã'ña. Õ'acʉ̃ ye queti marĩrẽ cʉ̃ cũu'quere queoro ẽjõpeoya. Te
quetire tʉ'o ẽjõpeorã, mʉsã yʉ'rʉrãsa'a.
22 Mʉsã Õ'acʉ̃ ye quetire tʉ'orã, tʉ'oro bajuro tʉ'oticã'ña. Mʉsã
tʉ'o'quere queoro weeya. Cʉ̃ ye quetire tʉ'o'cãrã nimirã tere weetirã,
marĩ basu weesoorã wee'e. 23-24 Marĩ Õ'acʉ̃ ye quetire tʉ'omirã tere
weetirã, a'te weronojõ ni'i. Ni'cʉ̃ masʉ̃ cʉ̃ diapoare ẽorõpʉ ĩ'asami. Cʉ̃
ĩ'áca be'ro aperopʉ wa'agʉ, cʉ̃ bajusere acoboja wa'asami. Õ'acʉ̃ ye
quetire tʉ'omirã tere weetirã, marĩ quẽ'rã cʉ̃ weronojõ ni'i. Maata cʉ̃
ye quetire acobojosa'a. 25 Apĩ pe'e cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye tʉ'o'quere wãcũnu'cũ,
acobojotisami. Õ'acʉ̃ dutironojõ marĩ weenu'cũcã, cʉ̃ nipe'tise marĩ
weese me'rã e'caticã weegʉsami. Õ'acʉ̃ ye queti diacjʉ̃ta ni'i. Te me'rã
marĩ ña'arõ wee'quere yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ.
26 Marĩ a'tiro nibosa'a: “Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'o.” Tojo nimirã, ãpẽrãrẽ
ucja, ña'arõ ucũbosa'a. Te me'rã marĩ ucũsere “Diacjʉ̃ niwe'e”, ni
masĩno'o. “Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'o” nimi'que ne wapamarĩsa'a. 27 Marĩ
cʉ̃rẽ diacjʉ̃ ẽjõpeorã, a'tiro weesetiroʉa'a. Pacʉsʉmʉa moorãrẽ,
wapewia numiarẽ narẽ mejẽcã wa'acã, weetamurõʉa'a. Apeye
quẽ'rãrẽ a'ti ʉmʉco cjase ña'asere weeticã'rõʉa'a.

2

Masãrẽ ni'cãrõnojõ weeya nise ni'i

1 Marĩ wiogʉ Jesucristo añuyʉ'rʉgʉre ẽjõpeorã, masãrẽ ne
dʉcawaaticã'rõʉa'a. 2-3 Apetero Õ'acʉ̃ wi'i mʉsã nerẽwʉaropʉ pʉarã
sãjãabosama. Ni'cʉ̃ peje cʉogʉ añuse su'ti sãñagʉ̃ omopica uru

me'rã wééca be'tore tuusãasami. Apĩ pajasecʉogʉ pe'e su'ti boase mejã sãñasami. Mʉsã peje cʉogʉre añurõ wéérã, “A'to añurõpʉ dujiya”, nibosa'a. Apĩ pajasecʉogʉ pe'ere “Totá nu'cũña” o apetero weerã “Totá nucũcãpʉ dujicã'ña”, nicã'bosa'a. 4 Mʉsã tojo wéérã, narẽ ni'cãrõnojõ weetisa'a. “Peje cʉogʉ nemorõ wapatimi”, nisa'a. “Pajasecʉogʉ wapamarĩmi”, nirã weesa'a. Tojo nírã, ña'arõ wãcũrã wee'e.

5 Yʉ'ʉ acawererã yʉ'ʉ mairã, yʉ'ʉre tʉ'oya. Õ'acʉ̃ pajasecʉorãrẽ pũrõ ma'isami. Cʉ̃rẽ ẽjõpeodutigʉ narẽ besecʉ niwĩ. Na ẽjõpeocã, cʉ̃ ĩ'orõpʉre na ẽjõpeose pajiro wapati'i. Tojo nicã cʉ̃ tiropʉ wa'ato nígʉ̃ besecʉ niwĩ. Cʉ̃ ní'caronojõta cʉ̃rẽ mairã cʉ̃ tiropʉ ninu'cũrãsama. 6 Õ'acʉ̃ tojo beséca be'ro nimicã, mʉsã pe'e pajasecʉorãrẽ yabi bopoyasãsa'a. Peje cʉorãrẽ añurõ weeyʉ'rʉnʉ'cãrã, queoro weetisa'a. Náta mʉsãrẽ ña'arõ weema. Mʉsãrẽ weresãrã, wiorã tiropʉ mʉsãrẽ ñe'ewã'cãsama. 7 Na Jesú marĩ ẽjõpeogʉre bujicã'sama.

8 Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro weeduticʉ niwĩ. “Mʉsã basu ma'irõnojõta ãpẽrã quẽ'rãrẽ ma'iña.” Marĩ cʉ̃ tojo duti'quere wéérã, añurõ weerã wee'e. 9 Marĩ ãpẽrãrẽ ni'cãrõnojõ weetirã, Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãrã weesa'a. Tojo weerã bu'iri cʉosa'a. 10 Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ duti'quere añurõ weepe'omigʉ̃ ni'cãrõ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃, bu'iri cʉosami. Nipe'tisere Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ weronojõ weesami. 11 Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: “Mʉsã nʉmosãnumia nitirãrẽ a'metãrãticã'ña.” Apeye quẽ'rãrẽ nicʉ niwĩ: “Ãpẽrãrẽ wẽjẽticã'ña.” Tojo weerã marĩ ãpẽrã nʉmosãnumiarẽ a'metãrãtimirã, no'o ãpẽrãrẽ wẽjẽrã, Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãrãta wee'e. 12 Cʉ̃ dutise marĩrẽ pajaña'a, ma'iduti'i. Te dutise me'rã marĩrẽ besegʉsami. Tojo weerã ãpẽrãrẽ ma'iti, pajaña'tirã, bu'iritirãsa'a. Cʉ̃ tojo beseatjere masĩrã, marĩ ucũsere, marĩ weesere añurõ wãcũyuroʉa'a. 13 Marĩ ãpẽrãrẽ pajaña'ticã, cʉ̃ beseri nʉmʉ nicã, marĩ quẽ'rãrẽ pajaña'tisami. Marĩ narẽ pajaña'cã pũrĩcãrẽ, Õ'acʉ̃ quẽ'rã marĩrẽ pajaña'gʉ̃sami.

Añurõ weese me'rã Jesucristore ẽjõpeosere ĩ'o'o nise ni'i

14 Acawererã, marĩ “Jesucristore ẽjõpeo'o”, nibosa'a. Tojo nimirã, ãpẽrãrẽ weetamuticã, “Marĩ ẽjõpeo'o” nise ʉseri wapamarĩ'i. Te “Marĩ ẽjõpeo'o” ní'que ʉseri me'rã dia'cʉ̃ yʉ'rʉwetimasĩtisa'a.

15-16 Mʉsãrẽ queose me'rã weregʉti. Apetero Jesucristore ẽjõpeorã pajasecʉorã su'ti moorã, ba'ase moorã marĩ tiropʉ etasama. Ni'cʉ̃ narẽ añurõ weetimigʉ̃, nibosami. “Añurõ wa'apa. Su'ti sãñaña yʉsʉabʉari, tojo nicã pajiro ba'aya”, nibosami. Cʉ̃ narẽ na ʉasere o'otimigʉ̃ tojo ucũcã, wapamarĩ'i. 17 A'te weronojõ ni'i “Jesucristore ẽjõpeo'o” nimirã, marĩ ãpẽrãrẽ weetamuticã. Marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeo'o nise wapamarĩ'i.

18 Apetero weegʉ yʉ'ʉ ní'quere ẽjõpeotigʉnojõ a'tiro nibosami. Ni'cʉ̃ añusere weetimigʉ̃, “Jesucristore ẽjõpeo'o”, nibosami. Apĩ “Añuse pe'ere wee'e”, nibosami. Cʉ̃ tojo nisere a'tiro weregʉti. Cʉ̃ añurõ weeticã, ¿de'ro wee marĩ cʉ̃ “Jesucristore ẽjõpeomi” ni ĩ'abosaʉ? Añurõ weecãma, cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeosere masĩbosa'a. 19 Mʉsã “Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta nimi”, ni ẽjõpeo'o. Añu ni'i mʉsã tojo

nise. Wãtĩa quẽ'rã mʉsã weronojõta tere ẽjõpeosama. Na Õ'acʉ̃rẽ uirã, narãsãsama. Na tojo ẽjõpeomirã, Õ'acʉ̃ ʉaro weetisama. 20 Mʉsã diacjʉ̃ wãcũwe'e. Tʉ'omasĩtirã weronojõ ni'i. Marĩ "Jesucristore ẽjõpeo'o" nimirã, ãpẽrãrẽ añurõ weeĩ'otirã, Jesucristore diacjʉ̃ ẽjõpeotisa'a. 21 Dʉporocjʉ̃ marĩ ñecʉ̃ Abrahã ye cjasere weregʉti. Õ'acʉ̃ Abrahãrẽ ¿diacjʉ̃ yʉ'ʉre ẽjõpeomiticʉ̃? nígʉ̃, cʉ̃ macʉ̃ Isaare wẽjẽ ʉ̃jʉ̃amorõpeoduticʉ niwĩ. Abrahã Õ'acʉ̃rẽ yʉ'ticʉ niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ macʉ̃ Isaare, cʉ̃rẽ wẽjẽ ñubuepeogʉti nígʉ̃, ʉ̃tãmesã bu'ipʉ dʉ'tepeocʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ "Abrahã yʉ'ʉre añurõ ẽjõpeomi. Cʉ̃ añugʉ̃ nimi", nicʉ niwĩ. 22 Mʉsã masĩ'i. Abrahã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosere ĩ'ogʉ̃, añurõ weecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ ẽjõpeogʉ, queoro weeyapaticʉ niwĩ. 23 Cʉ̃ añurõ weecã, dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã na oja'que queoro wa'acaro niwʉ̃. Na Abrahãrẽ a'tiro ojacãrã niwã: "Abrahã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeocʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ 'Añugʉ̃ nimi', ni ĩ'acʉ niwĩ", ni ojano'caro niwʉ̃. Abrahãrẽ masã "Õ'acʉ̃ me'rãcjʉ̃ nimi", nicãrã niwã. 24 Cʉ̃ tojo wee'quere wãcũrã, marĩ a'tiro masĩ'i. Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã añurõ weecã, Abrahãrẽ weronojõ marĩ quẽ'rãrẽ "Añurã nima", ni ĩ'asami. Marĩrẽ "Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'o" ni ucũse ʉseri me'rã dia'cʉ̃ "Añurã nima", nitisami.

25 Apego dʉporocjõpʉ Rahab wãmetigo ye cjasere weregʉti tja. Co judío masõ nitigo ʉmʉarẽ a'metãrãwapata'ari masõ nico niwõ. Tojo weesetimigõ, Õ'acʉ̃ yarã judío masãrẽ weetamuco niwõ. Na Josué o'óno'cãrã co ya macãpʉ ĩ'adu'tirã ejacãrã niwã. Co ya macãcjãrã narẽ wẽjẽrĩ nígõ, co ya wi'ipʉ narẽ nʉoco niwõ. Be'ro narẽ na du'titojaati ma'arẽ ĩ'oco niwõ. Co tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ core "Añugõ nimo", ni ĩ'acʉ niwĩ.

26 Marĩ ejeripõ'rã du'úca be'ro marĩ upʉ catitisa'a majã. "Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeo'o" nimirã marĩ añurõ weeticã, wẽ́rĩ́ca upʉ weronojõ nisa'a.

3

Marĩ ucũrĩ ñe'merõ cjase ni'i

1 Acawererã, mʉsã masĩsa'a. Ʉ̃sã bu'eri masã mʉsã nemorõ nʉcʉ̃ĩ'ase me'rã beseno'rãsa'a. Õ'acʉ̃ yere bu'eri masã añurõ weeticã, Õ'acʉ̃ ãpẽrã yʉ'rʉoro bu'iri da'regʉsami. Tojo weerã mʉsã wa'teropʉ nirã́ pejetirãcã masãrẽ bu'eri masã nirõʉa'a.

2 Marĩ nipe'tirã pejetiri ña'arõ weesa'a. No'o ni'cʉ̃ ne cã'rõacã ña'arõ ucũtigʉ, añugʉ̃ waro nimi. Cʉ̃ ña'arõ ucũse ʉserire cã'mota'amasĩgʉ̃, cʉ̃ ña'arõ ʉaripejasere cã'mota'amasĩmi. 3 Queose me'rã mʉsãrẽ weregʉti. Marĩ cabayure cõmebe'tore ʉseropʉ tuusãarã, ti be'toacã me'rã cʉ̃ pajigʉ nimicã, marĩ wa'asĩ'rĩrõpʉ cʉ̃rẽ wa'adutimasĩsa'a. 4 Yucʉsʉ pajipjʉ quẽ'rã tojota ni'i. Tiwʉ pajipjʉ nisa'a. Tojo nimicã, wĩ'rõ ʉpʉtʉ wẽetutuamicã, tiwʉre autumasĩsama. Tiwʉre auturi pjĩ cã'pjĩacã nimicã, ti pjĩ me'rã na wa'asĩ'rĩrõ pe'e autuosama. 5 Tojota wa'asa'a marĩ ucũrĩ ñe'merõ me'rã. Marĩ ucũrĩ ñe'merõ cã'rõacã nimicã, pejeti ucũseacã me'rã pãjãrãrẽ dojorẽmasĩ'i. Pecame'e cã́'me'eacã me'rã marĩ sĩ'ayómicã, pajiro nʉcʉ̃ ʉ̃jʉ̃sa'a. 6 Marĩ ña'arõ ucũse ʉseri pecame'e weronojõ ni'i. Ñe'merõ cã'ñe'merõacã nimicã, ti ñe'merõ me'rã peje ña'ase

ucũmasĩsa'a. No'o ʉaro nipe'tise ña'ase wa'asa'a. Te ña'arõ ucũse wãtĩ me'rã dʉ'pocãtisa'a. Nipe'tiro marĩ catiri ʉmʉco marĩ weesetisere dojorẽsa'a.

7 Masã nipe'tirã wa'icʉrãrẽ, mirĩcʉ̃arẽ, pĩrõarẽ, diacjãrãrẽ ĩ'anʉrʉ̃, dutimasĩsama. Tojo weerã narẽ ne waropʉreta dutidʉ'pocãtitojacãrã niwã. 8 Marĩ ucũrĩ ñe'merõ pũrĩcãrẽ ne ni'cʉ̃ narẽ weronojõ dutimasĩtisami. Ti ñe'merõ dutita basiowe'e. Aña cʉ̃ cũ'rĩcã, cʉ̃ nímá o'oro weronojõ marĩ ucũse masãrẽ ña'arõ weesa'a. 9 Marĩ ñe'merõ me'rã Õ'acʉ̃ marĩ pacʉre e'catise o'osa'a. Ti ñe'merõ me'rãta tja ãpẽrãrẽ ña'arõ ucũsa'a. Marĩ Õ'acʉ̃ weronojõ bajurã cʉ̃ wee'cãrãrẽ mejãrõta ña'arõ ucũsa'a. 10 Ti ñe'merõpʉta tja Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'o, ãpẽrãrẽ ña'arõ ucũsa'a. Tojo weeticã'rõʉa'a. A'tiro weecã, ña'a ni'i. 11 Ni'cã pe aco wijari pepʉre añuse, ña'ase aco morẽsu'u wijatisa'a. 12 Yʉ'ʉ acawererã, ojoño naraña dʉcatitisa'a. Ʉ'segʉ quẽ'rã ojo dʉcatitisa'a. Aco wijari pe quẽ'rã tojota ni'i. Aco moatisewijari pepʉre aco moa marĩse marĩsa'a. Marĩ quẽ'rã a'te weronojõ nirõʉa'a. Marĩ añuse dia'cʉ̃rẽ ucũrõʉa'a.

Tʉ'omasĩse cjase ni'i

13 No'o mʉsã wa'teropʉre tʉ'omasĩyʉ'rʉagʉ nigʉ̃nojõ añurõ weesetiato. A'tiro wéégʉ, cʉ̃ masĩsere ãpẽrãrẽ ĩ'ogʉ̃sami. Queoro wãcũme'rĩgʉ̃, "Ãpẽrã nemorõ masĩyʉ'rʉnʉ'cã'a" nirõ̃ marĩrõ niato. 14 Mʉsã ãpẽrãrẽ doerã, narẽ ʉorã, na yʉ'rʉoro nisĩ'rĩsa'a nírã, tojo nima'acãrã wee'e. Tojo weerã mejõ waro "Tʉ'omasĩyʉ'rʉnʉ'cã'a", nisa'a. Mʉsã tojo nise wapamarĩsa'a. 15 Mʉsã tojo wãcũse a'ti turi cjase, masã wãcũse ni'i. Õ'acʉ̃ mejẽta mʉsãrẽ tojo wãcũdutisami. Wãtĩ wãcũse o'osere mʉsã wãcũsetisa'a. 16 Mʉsã ãpẽrãrẽ ʉorã, na yʉ'rʉoro nisĩ'rĩcã, cumuca wã'cãsa'a. No'o ʉaro nipe'tise ña'ase wa'asa'a.

17 Õ'acʉ̃ cʉ̃ tʉ'omasĩse marĩrẽ o'ose pe'e a'tiro ni'i. Marĩ cʉ̃ tʉ'omasĩsere cʉorã, ña'ase marĩrõ añurõ nisetisa'a. Uayetisa'a. Ãpẽrã me'rã añurõ tʉ'oña'a, nicã'sa'a. Ãpẽrãrẽ sõ'o o'obosaʉ nitirãta o'osa'a. Marĩ ʉaro dia'cʉ̃ weetisa'a. Ãpẽrãrẽ pajaña'sa'a. Nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ weesa'a. Weesooro marĩrõ weesetisa'a. 18 Ãpẽrã me'rã añurõ nisĩ'rĩrã, cumuca marĩrõ nicã'sama. Tojo weerã ãpẽrãrẽ añurõ niseticã weesama.

4

Õ'acʉ̃rẽ, a'ti ʉmʉco cjasere ni'cãrõ me'rã ma'ita basiowe'e nise ni'i

1 ¿Ñe'e me'rã marĩrẽ a'mequẽse, ãpẽrã me'rã a'metu'tise wã'cãsari? A'tiro ni'i. Marĩ basu ña'arõ weesĩ'rĩrã, ʉaripejase me'rã, ña'arõ wãcũnʉrʉ̃se me'rã wã'cã'a. 2 Mʉsã a'ti turi cjasere ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãsa'a. Mʉsã ʉaripejasere bocatirã, wẽjẽsa'a. Ãpẽrã yere ĩ'arã, ʉosa'a. Tere bocamasĩtirã, no'o ʉaro a'metu'tima'acã'sa'a. A'mequẽsa'a. Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩtise ye bu'iri mʉsã ʉasere bocatisa'a. 3 Apeterore cʉ̃rẽ sẽrĩrã quẽ'rã, añurõ wãcũse me'rã sẽrĩtisa'a. Mʉsã basu ʉaripejasere ña'arõ weerãtirã sẽrĩsa'a. Tojo weese ye bu'iri cʉ̃ mʉsãrẽ o'otisami. 4 Tojo weerã mʉsã ni'cõ numio marãpʉtigo nimigõta, apĩrẽ tʉ'sago weronojõ ni'i. Mʉsã Õ'acʉ̃ põ'rã nimirãta,

a'ti di'ta cjasere wãcũyʉ'rʉnʉ'cãsa'a. Tojo weerã Õ'acʉ̃rẽ yabirã weronojõ ni'i. No'o a'ti di'ta cjasere ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃nojõ Õ'acʉ̃ me'rã a'pepũrĩgʉ̃ weesami. 5 Õ'acʉ̃ ye queti na ojáca pũrĩpʉ diacjʉ̃ta ojano'caro niwʉ̃. "Õ'acʉ̃ marĩrẽ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Tojo weegʉ ãpẽrã yʉ'rʉoro cʉ̃rẽ marĩ ma'icã ʉasami", ni ojano'caro niwʉ̃. 6 Õ'acʉ̃ marĩrẽ pajaña'tjĩagʉ̃, weetamusami. Cʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'caro niwʉ̃ tja: "'Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i' nirã̃ me'rã Õ'acʉ̃ a'pepũrĩ nisami. Ãpẽrã 'Yʉ'ʉ mejõ nigʉ̃ ni'i, yʉ'ʉre weetamuña' nirã̃ pe'ere weetamusami", ni ojano'caro niwʉ̃.

7 Tojo weerã Õ'acʉ̃ dutisere añurõ yʉ'tiya. Wãtĩ mʉsãrẽ niquesãcã, wãcũtutuaya. Jesú cʉ̃ tutuaro me'rã cʉ̃rẽ wa'adutiya. Mʉsã tojo weecã, cʉ̃ uiwã'cãgʉ̃sami. 8 Õ'acʉ̃rẽ nemorõ masĩña. Cʉ̃rẽ nemorõ masĩcã, cʉ̃ quẽ'rã mʉsãrẽ nemorõ weetamugʉ̃sami. Mʉsã ña'arõ weesere du'uya. Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ, tojo nicã a'ti ʉmʉco cjasere ni'cãrõ me'rã ma'isĩ'rĩrãnojõ, mʉsã tojo wãcũsere dʉcayuya. 9 Mʉsã ña'arõ weesere wãcũrã, bʉjaweti utiya. Mʉsã ña'arõ weese e'cati, bujironojõ o'orã, bopoya, bʉjawetiya. 10 Marĩ wiogʉre "Mʉ'ʉ ĩ'orõpʉre yʉ'ʉ mejõ nigʉ̃ ni'i", niña. Mʉsã tojo nicã, cʉ̃ mʉsãrẽ wiorã wa'acã weegʉsami.

Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta marĩrẽ besemasĩsami nise ni'i

11 Yʉ'ʉ acawererã, a'merĩ ucjaticã'ña. Mʉsã ãpẽrãrẽ ucjarã, Õ'acʉ̃ a'merĩ ma'iduti'quere yʉ'rʉnʉ'cãrã wee'e. Cʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãrã, "Õ'acʉ̃ dutise ña'a ni'i", nirã weesa'a. Tojo weerã mʉsã apeyenojõ wa'a'quere beseri masã weronojõ ni'i. 12 Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ta te dutisere cũucʉ niwĩ. Cʉ̃ dia'cʉ̃ marĩ weesere besemasĩsami. Marĩrẽ yʉ'rʉomasĩsami. Bu'iri da'remasĩsami. Tojo weerã marĩ ãpẽrãrẽ "Na ña'a nima", nímasĩtisa'a.

"Marĩ be'ro weeatjere a'tiro weerãsa'a" niyuticã'rõʉa'a nise ni'i

13 Yʉ'ʉ ucũsere tʉ'oya. Mʉsã ni'cãrẽrã a'tiro wãcũsa'a. "Ni'cãcã o ñamiacã ti macãpʉ ni'cã cʉ̃'ma pajiro da'ra wapata'agʉ wa'agʉti", nisa'a. 14 Tojo wãcũticã'ña. Marĩ be'ropʉ wa'atjere masĩtisa'a. A'tiro ni'i. O'me bo'reacã dujise weronojõ marĩ catise ni'i. Témarĩcã yoaticã ni, maata bajudutia wa'asa'a. Marĩ quẽ'rã yoaticã catirãsa'a. 15 Tojo weerã a'tiro pe'e wãcũrõʉa'a. "Apetero Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre catise cũunemocã, cʉ̃ ʉacã, tere weegʉti", nirõʉa'a. 16 Ni'cãrõacãrẽ mʉsã pe'e a'tiro wãcũ'u. "Be'ro ʉ̃sã weeatjere ʉ̃sã ʉaro weemasĩ'i", ni wãcũ'u. Nipe'tise mʉsã tojo wãcũse ña'a ni'i. 17 Marĩ añurõ weemasĩmirã tere weetirã, Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã wee'e.

5

Peje cʉorãrẽ wa'atjere wereyuse ni'i

1 Peje cʉori masã, yʉ'ʉ ucũsere tʉ'oya. Mʉsã pũrõ pi'etirãsa'a. Tere wãcũrã, bʉjawetiyuya. 2 Mʉsã peje cʉomi'que boa wa'arosa'a. Mʉsã cʉose su'tire butua yeerãsama. 3 Niyeru, uru mʉsã ma'írã nʉrõ'que ʉ'tawiji boarosa'a. Tojo wa'acã ĩ'arã, mʉsã niyeru ma'írã nʉrõ'quere masĩno'rõsa'a. Mʉsã niyeru ma'ise marĩrẽ pecame'e ʉ̃jʉ̃arõ weronojõ mʉsãrẽ dojorẽsa'a. Mʉsã niyerure ma'ise ye bu'iri ãpẽrãrẽ weetamutisa'a. Te ye bu'iri Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ bu'iri da'regʉsami.

Õ'acʉ̃ bu'iri da'reatji dʉporoacã mejõ waro pajiro niyeru nʉrõmiapã.
4 Mʉsãrẽ da'raco'terãrẽ queoro wapayeticãrã niwʉ̃. Tojo weerã
na tʉ'satisama. Õ'acʉ̃ nipe'tisere masĩgʉ̃ na bʉjawetisere ĩ'asami.
Masĩsami mʉsã narẽ queoro wapayeti'quere. 5 Mʉsã pe'e a'ti turipʉre
peje waro cʉo'o. Nipe'tise mʉsã ʉasere cʉoyʉ'rʉocã'sa'a. Mʉsã a'tiro
weronojõ ni'i. Wecʉ na wẽjẽatji dʉporore ba'a, di'iyojasami. Cʉ̃
weronojõ mʉsã quẽ'rã peje cʉose bu'iri, bu'iri da'reno'rãsa'a. 6 Mʉsã
ãpẽrãrẽ bu'iri moomicã, narẽ bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõcãrã niwʉ̃.
Narẽ wẽjẽduticãrã niwʉ̃. Na pe'e mʉsãrẽ "Weeticã'ña", nitutuaticãrã
niwã.

Jesucristo cʉ̃ apaturi a'tiatji dʉporo wãcũtutuaduti'que ni'i

7 Acawererã, marĩ wiogʉ Jesucristo a'ticãpʉ wãcũtutuatʉoya. Ni'cʉ̃
oteri masʉ̃ cʉ̃ ote'que dʉcatiri cura co'tesami. Cʉ̃ ote'quere aco peja
doquesãarĩ cura sojatimigʉ̃, co'tewapamosami. 8 Cã'rõacã dʉ'sa'a
Jesú cʉ̃ a'tiatjo. Tojo weerã mʉsã quẽ'rã oteri masʉ̃ weronojõ
yucuewapamoña. Jesure ẽjõpeodu'uticã'ña.

9 Acawererã, mʉsã Õ'acʉ̃ bu'iri da'resere ʉatirã, a'metu'titicã'ña.
Õ'acʉ̃ marĩ nipe'tirãrẽ beseacjʉ a'tiatjo cã'rõacã dʉ'sa'a.
10 Dʉporocjãrã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ wãcũña. Na
Õ'acʉ̃ ye quetire werecã, ãpẽrã masã narẽ ña'arõ weecãrã niwã. Narẽ
tojo weemicã, na pi'etisere wãcũtutua, nʉ'cãcãrã niwã. Na wee'caro
weronojõ marĩ quẽ'rã weerã. 11 Ãpẽrã narẽ ña'arõ weemicã, Õ'acʉ̃rẽ
ẽjõpeodu'uticãrã niwã. Tojo weerã marĩ na ẽjõpeonu'cũsere wãcũrã,
"Õ'acʉ̃ na me'rã e'catipĩ", ni tʉ'oña'a. Apĩ dʉporocjʉ̃pʉ Job wãmetigʉ
ye queti quẽ'rãrẽ masĩ'i. Cʉ̃rẽ peje ña'ase wa'acaro niwʉ̃. Tojo
wa'amicã, cʉ̃ wãcũtutua, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeodu'uticʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ masãrẽ
ma'ígʉ̃, pũrõ pajaña'mi. Tojo weegʉ Job cʉ̃ pi'etíca be'ro Õ'acʉ̃ peje
añuse cʉ̃rẽ o'ocʉ niwĩ. Cʉ̃ todʉporopʉ cʉo'que nemorõ o'ocʉ niwĩ.

12 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ bu'iri da'reri nígʉ̃, nʉcʉ̃ĩ'ase quetire weregʉti.
Nisooro marĩrõ ucũña. Apeyenojõrẽ wee'cʉ "Weeapʉ", niña. Weeti'cʉ
"Weetiapʉ", niña. Nemoticã'ña. Õ'acʉ̃pʉre wãmepeoticã'ña. "Õ'acʉ̃
me'rã diacjʉ̃ta ni'i", niticã'ña. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ bu'iri
da'resome.

13 Marĩrẽ ña'arõ wa'acã, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrõʉa'a. E'catirã, cʉ̃rẽ basape-
oroʉa'a. 14 No'o dutitigʉ Jesure ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirãrẽ pijiato. Na
cʉ̃ tiro etarã, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosato. Ʉ'se me'rã cʉ̃rẽ ñapeo, "Jesú, ã'rĩ
mʉ'ʉrẽ ẽjõpeogʉre yʉ'rʉoya", ni ñubueato. 15 Ẽjõpeose me'rã cʉ̃rẽ
sẽrĩbosacã, marĩ wiogʉ cʉ̃rẽ yʉ'rʉogʉsami. Dutiti'cʉ yʉ'rʉgʉsami. Cʉ̃
ña'arõ wééca be'ro nicã, Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ acobojogʉsami. 16 Tojo weerã
mʉsã ña'arõ wee'quere a'merĩ wereyʉ'rʉya. Dutitirãrẽ yʉ'rʉodutirã,
Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya. Ni'cʉ̃ añurõ weenu'cũgʉ̃ ʉpʉtʉ ẽjõpeose me'rã
sẽrĩcã, Õ'acʉ̃ yʉ'titicã weetisami. 17 Dʉporocjʉ̃pʉ Elía Õ'acʉ̃ ye
queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ marĩ weronojõ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ acoro
pejaticã'to nígʉ̃, pũrõ sẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ sẽrĩsere Õ'acʉ̃ yʉ'ticʉ niwĩ. Cʉ̃
yʉ'ticã, i'tia cʉ̃'ma ape cʉ̃'ma deco aco ne pejaticaro niwʉ̃. 18 Be'ro
Õ'acʉ̃rẽ "Aco pejato tja", ni sẽrĩcʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo sẽrĩcã, acoro pejacaro
niwʉ̃. Tojo wa'acã, apaturi otese pĩ'rĩ dʉcaticaro niwʉ̃ tja.

19-20 Acawererã, apeye mʉsãrẽ weretʉogʉti. Apetero ni'cʉ̃ Jesure
ẽjõpeogʉ ña'arõ weebosami. Cʉ̃ tojo weecã, apĩ cʉ̃rẽ weetamugʉ̃, cʉ̃
todʉporopʉ ẽjõpeo'caronojõta ẽjõpeocã weesami tja. Cʉ̃ tojo weegʉ
cʉ̃rẽ bu'iri da'reno'bo'cʉre yʉ'rʉcã weesami. Õ'acʉ̃ quẽ'rã cʉ̃ peje
ña'ase wee'quere acobojosami.

Tocã'rõta oja'a.

Santiago.

Pedro ojamʉ'tãca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Pedro Jonás macʉ̃ Betsaidacjʉ̃ wa'i wẽjẽrĩ masʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ nʉmotigʉ nicʉ niwĩ. Ã'rĩta Jesure "Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃ o'ó'cʉ, cʉ̃ macʉ̃ ni'i", nicʉ niwĩ. Jesure wẽjẽcaterore i'tiati "Cʉ̃rẽ masĩwe'e", nisoocʉ niwĩ. Ne waropʉta Espíritu Santu dijatáca be'ro Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nisetigʉ nicʉ niwĩ. Be'ro romano masã wiogʉ Nerón cʉ̃rẽ Romapʉ wẽjẽcʉ niwĩ.

A'ti pũrĩrẽ Pedro Jesucristore ẽjõpeorã Asia di'tapʉ du'tistewã'cã'cãrãrẽ ojacʉ niwĩ. Romapʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ. Jesucristore ẽjõpeorã pi'eticã ĩ'agʉ̃, ãpẽrã narẽ ña'arõ weecã wãcũtutuadutigʉ ojacʉ niwĩ.

Jesure ẽjõpeorã wa'aste'cãrãrẽ Pedro oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉre Jesucristo cʉ̃ ye quetire bu'edutigʉ besecũúwĩ. A'ti pũrĩ me'rã mʉsãrẽ añudutise o'ó'o. Mʉsã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia wãmetise di'tapʉ Jesucristore ẽjõpeose bu'iri ãpẽrã ña'arõ weecã wa'astewã'cã'cãrãrẽ oja'a. 2 Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ dʉporopʉ cʉ̃ ʉa'caronojõta marĩrẽ cʉ̃ põ'rã niato nígʉ̃ besetojacʉ niwĩ. Espíritu Santu me'rã marĩ ña'arã ní'cãrãrẽ dʉcayucʉ niwĩ. Marĩrẽ cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo ʉaro weedutigʉ besecʉ niwĩ. Tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ curusapʉ wẽrĩgʉ̃ dí o'mabʉrose me'rã marĩ ña'arõ wee'quere acobojogʉti nígʉ̃, besecʉ niwĩ.

Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ejerisãjãse, nipe'tise añusere o'onemoato.

3-4 Õ'acʉ̃, marĩ wiogʉ Jesucristo pacʉre e'catise o'orã. Cʉ̃ marĩrẽ pajaña'gʉ̃, cʉ̃ põ'rã sãjãcã weecʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo wẽrĩ'cʉpʉre masõ'que me'rã marĩ todʉporo ña'arõ niseti'quere acobojocʉ niwĩ. Tere wéégʉ, marĩrẽ apaturi bajuaapo'cãrãrẽ weronojõ weecʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃ põ'rãrẽ "Añubutiasere o'ogʉti", nicʉ niwĩ. Cʉ̃ o'oatjere marĩ e'catise me'rã yucuerã wee'e. Tere ʉ'mʉsepʉ cʉoyutojasami. Cʉ̃ o'oatje a'ti nucũcã cjase weronojõ pe'ti, boasome. Ninu'cũcã'rõsa'a. 5 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoyucã, cʉ̃ tutuaro me'rã marĩrẽ co'tesami. Jesucristo apaturi a'ti nucũcãpʉre a'tigʉ, nipe'tirã ĩ'orõpʉ "Ã'rã yʉ'ʉ yʉ'rʉo'cãrã nima. Yʉ'ʉ me'rã ninu'cũrãsama", ni ĩ'ogʉ̃sami.

6 A'ti nucũcãpʉre nírã, marĩ pi'etinírã wee'e yujupʉ. Tojo pi'etimirã, ʉ'mʉsepʉ Jesucristo marĩrẽ o'oatjere wãcũrã, e'catiyurã. 7 Marĩ Jesucristore ẽjõpeose uru besese weronojõ ni'i. Masã ¿uruta niti? nírã, pecame'e bu'ipʉ asipopeosama. Sipipejaca be'ro ña'ase po'ca ʉ̃jʉ̃pe'tidija wa'asa'a. Añuse uru dia'cʉ̃ tojasa'a. A'te weronojõ marĩrẽ ¿Jesucristore diacjʉ̃ta ẽjõpeomitina? nírõ, ña'arõ wa'asa'a. Marĩ ña'arõ yʉ'rʉrã, te po'ca ʉ̃jʉ̃pe'ti'caro weronojõ ña'asere weedu'usa'a. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeonemosa'a. Cʉ̃rẽ ẽjõpeodu'uticã ĩ'arã, masã diacjʉ̃ta marĩrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeoma, ni ĩ'arãsama. Uru wapabʉjʉ ni'i. Wapabʉjʉmirõ, pe'tia wa'asa'a. Marĩ Jesucristore ẽjõpeose uru nemorõ wapati'i. Te pũrĩcã ne pe'titisa'a. Tojo weegʉ Jesucristo marĩrẽ apaturi a'ti nucũcãpʉre a'tigʉ, "Yʉ'ʉre añurõ ẽjõpeowʉ", nigʉ̃sami.

8-9 Mʉsã Jesucristore a'ti nucũcãpʉ nicã ĩ'ati'cãrã nimirã, cʉ̃rẽ ma'i'i. A'tiro nicãrẽ cʉ̃rẽ ĩ'atimirã, ẽjõpeo'o. Mʉsã cʉ̃rẽ ẽjõpeocã, mʉsãrẽ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉcã weegʉsami. Tojo weerã mʉsã Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'atjere wãcũrã, pũrõ e'cati'i. ¿De'ro ni werenemobosaʉ? Wereta basiowe'e.

10 Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã a'tiro nicãrã niwã: "Õ'acʉ̃ masã ña'arõ wee'quere acobojo, narẽ yʉ'rʉogʉsami", nicãrã niwã. A'tere weremirã, na basu weresere tʉ'omasĩticãrã niwã. Tojo weerã tere masĩsĩ'rĩrã, ʉpʉtʉ bu'e wãcũnʉrʉ̃cãrã niwã. 11 Espíritu Santu weetamuse me'rã a'tiro wereyucãrã niwã: "Masãrẽ yʉ'rʉoacjʉ pũrõ pi'eti wẽrĩgʉ̃sami. Wẽrĩ'cʉpʉ nimigʉ̃, masãgʉ̃sami. Cʉ̃ masã̦ca be'ro ʉ'mʉsepʉ mʉjãa, cʉ̃ pacʉ tiro wiogʉ dujiri cũmurõ diacjʉ̃ pe'e dujigʉsami." Espíritu Santu tojo nisere tʉ'orã, Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã "¿De'ro nicã, noarẽ tojo wa'arosari?" nírã, pũrõ masĩsĩ'rĩcãrã niwã. 12 Õ'acʉ̃ na masĩsĩ'rĩcã ĩ'agʉ̃, narẽ a'tiro werecʉ niwĩ: "A'te queti mʉsã nirĩ curare wa'asome yujupʉ. Be'rocjãrãpʉ a'tere ĩ'arãsama", nicʉ niwĩ. Narẽ tere wereyugʉ, marĩ a'tocaterocjãrã pe'ere weregʉ weecʉ niwĩ. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ a'tocaterore a'tiro weemi majã. Espíritu Santu ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ cʉ̃ ye queti wererã me'rã mʉsãrẽ weredutigʉ o'ócʉ niwĩ. Na Espíritu Santu tutuaro me'rã tere a'tiro werema. "Jesucristo a'titojacʉ niwĩ. Marĩrẽ yʉ'rʉo'cʉ nimi", nima. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ʉ'mʉsecjãrã quẽ'rã masãrẽ yʉ'rʉosere "¿De'ro waro niti?" ni masĩsĩ'rĩsama.

Õ'acʉ̃ marĩrẽ ña'ase marĩrõ nisetidutise ni'i

13 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, ña'arõ marĩ wee'quere acobojotojacʉ niwĩ. Tojo weerã mʉsã weeatjere añurõ wãcũyuya. Mʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere weeticã'ña. Wãcũtutuaya. Õ'acʉ̃ añurõ wéégʉ, marĩrẽ Jesucristo apaturi a'ti nucũcãpʉ a'ticã cʉ̃ o'oatjere pũrõ wãcũnʉrʉ̃ña. Tere wãcũrã, e'catise me'rã co'teya. 14 Wĩ'marã añurã na pacʉsʉmʉa dutisere añurõ yʉ'tisama. Na weronojõta mʉsã quẽ'rã marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ dutisere añurõ yʉ'tiya. Mʉsã todʉporopʉ Õ'acʉ̃rẽ masĩtirã, ña'arõ ʉaripejasere weecãrã niwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ mʉsã ña'arõ ʉaripejasere du'ucã'ña majã. 15 A'tiro pe'e weesetiya. Õ'acʉ̃ marĩrẽ bese'cʉ ña'ase moogʉ̃ nimi. Tojo weerã marĩ ña'ase marĩrã nirõʉa'a. 16 Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'caro niwʉ̃: "Yʉ'ʉ añugʉ̃, ña'ase moogʉ̃ ni'i. Tojo weerã mʉsã quẽ'rã ña'ase marĩrã nisetiya", nicʉ niwĩ Õ'acʉ̃.

17 Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, cʉ̃rẽ "Pacʉ" nisa'a. Cʉ̃ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ marĩ wee'quenʉcʉ̃rẽ besebʉrogʉsami. Ne ni'cʉ̃rẽ dʉ'asome. Tojo weerã mʉsã a'ti ʉmʉcopʉre catiro põtẽorõ Õ'acʉ̃rẽ wiopesase me'rã tʉ'oña'ña. 18 Mʉsã ñecʉ̃sʉmʉa niseti'caronojõ weesirutumʉjãti'que wapamarĩcaro niwʉ̃. Te wapamarĩsere cõ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Mʉsã a'tiro masĩ'i. Cʉ̃ marĩrẽ bu'iri da'rebo'quere wapayewĩrõgʉ̃, pe'tisenojõ me'rã, uru, niyeru me'rã wapayeticʉ niwĩ. 19 A'tiro pe'e weecʉ niwĩ. Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo ʉpʉtʉ ma'igʉ̃ cʉ̃ wẽrĩgʉ̃ dí o'mabʉrose me'rã marĩrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Ʉsã judío masã ñecʉ̃sʉmʉapʉa na ña'arõ wee'que wapa Õ'acʉ̃rẽ acobojose sẽrĩrã, a'tiro weecãrã niwã. Oveja dojoriwi'i nitigʉre, cãmi marĩgʉ̃rẽ,

nipe'tiro cũ upʉ añugũrẽ wẽjẽ, Õ'acũrẽ ũjũamorõcãrã niwã. Cũ, oveja
añugũ ní'caronojõ Jesucristo añugũ waro, ña'ase moogũ nimi. Cũ
wẽrĩgũ dí o'mabʉrose me'rã marĩ ña'arõ wee'quere yʉ'rʉocʉ niwĩ.
20 Õ'acũ a'ti turi weese dʉporo "Yʉ'ʉ macũ masãrẽ yʉ'rʉogʉsami",
ni besetojacʉ niwĩ. Tojo besemigũ, maata o'óticʉ niwĩ. A'tocateropʉ
marĩ ye niatjere yʉ'rʉoacjʉre cũrẽ o'ócʉ niwĩ. 21 Jesucristo wẽrĩse
me'rã Õ'acũrẽ ẽjõpeono'o. Cũ Jesucristore wẽrĩ'cʉpʉre masõcʉ niwĩ.
Masõ, ʉ'mʉsepʉ cũrẽ miimʉjãcʉ niwĩ. Topʉ cũrẽ wiogʉ sõrõcʉ
niwĩ. Marĩrẽ ẽjõpeodutigʉ tojo weecʉ niwĩ. Tojo nicã marĩ ʉ'mʉsepʉ
wa'atjere e'catise me'rã yucuedutigʉ tojo weecʉ niwĩ.
22 Mʉsã diacjũ nisere yʉ'tirã, Jesucristore ẽjõpeorã weecãrã niwũ.
Cũrẽ ẽjõpeorã, mʉsã ña'arõ weeseti'quere du'ucãrã niwũ. Tojo weerã
mʉsã ni'cãrõacãrẽ bu'iri marĩrã ni'i. Mʉsã ni'cũ põ'rã weronojõ
a'merĩ ma'i'i. A'merĩ ma'írã, bu'icjase ucũse me'rã dia'cũ ma'iticã'ña.
Nipe'tise mʉsã weese me'rã pe'e ma'iña. 23 A'tiro ni'i. Õ'acũ ucũse
ninu'cũcã'rõsa'a. Marĩ tere ẽjõpeorã, cũ põ'rã sãjãcãrã niwũ. Tojo
weerã apaturi bajuaapo'cãrã weronojõ ni'i. Marĩ pacʉsʉmʉa boadi-
jasama. Marĩ apaturi bajuaaporã, na boadijaro weronojõ wa'asome.
Õ'acũ põ'rã sãjãrã pe'e, cũ me'rã catinu'cũcã'rãsa'a. 24 Õ'acũ ye queti
ojáca pũrĩpʉ a'tiro ojano'wũ:
Tá ñai wẽrĩpe'tia wa'asa'a.
Masã quẽ'rã tojota nipe'tirã wẽrĩrãsama.
O'ori quẽ'rã añuse nimirõ, boadijasa'a.
Masã quẽ'rã peje cʉorã, wiorã nimi'cãrã wẽrĩrãsama.
25 Na cʉose quẽ'rã pe'tirosa'a.
Õ'acũ ucũse pũrĩcã ne pe'tisome.
Ninu'cũcã'rõsa'a, ni ojano'wũ.
Mʉsãrẽ te quetire ãpẽrã werecãrã niwã. Na wereseta añuse, ne
pe'titise queti ni'i.

2

1 Mʉsã Õ'acũ põ'rã ni'i. Tojo weerã nipe'tise ña'asere du'ucã'ña.
Ãpẽrãrẽ nisooticã'ña. Weesooticã'ña. Ãpẽrã yere ʉoticã'ña. Uc-
jaticã'ña. 2-3 Mʉsã Õ'acũ añugũ nimi nisere masĩtojasa'a. Tojo
weerã wĩ'marã ne bajua'cãrã na paco õpẽcõrẽ ʉpʉtʉ mi'rĩsĩ'rĩrã
weronojõ weeya. Õ'acũ ye añuse quetire ʉpʉtʉ tʉ'sase me'rã
tʉ'osĩ'rĩña. Wĩ'marã na pacosãnumia ye õpẽcõrẽ mi'rĩrã, ĩ'oduarã
wa'asama. Õ'acũ ucũse wĩ'magũ paco õpẽcõ weronojõ ni'i. Te diacjũ
wereme'rĩcã'a. Marĩ tere wãcũnu'cũrã, cũrẽ ẽjõpeotutuanemorãsa'a.
Cũrẽ masĩnemoato nígũ marĩrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ.

Wi'i yeerã ũtãgã yeenʉ'cãcja weronojõ Jesucristo nimi nise ni'i

4 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeo'o. Tojo weerã cũ me'rã añurõ nisetiya.
Cũ catigʉ, marĩrẽ cũ me'rã caticã weemi. Cũ ninu'cũcũsami. Ãpẽrã
cũrẽta teecãrã niwã. Na teemicã, cũ pacʉ Õ'acũ pe'e cũrẽ "Añuyʉ'rʉgʉ
nimi", ni besecʉ niwĩ. Besetoja, cũrẽ wiogʉ sõrõcʉ niwĩ. 5 Mʉsãrẽ
añurõ masĩdutigʉ queose me'rã weregʉti. Õ'acũ ũtãpaga me'rã
ni'cã wi'i añurĩ wi'i yeegʉ weronojõ weesami. Ʉtãgã añucja me'rã
yeenʉ'cãsami. Tutuari wi'i niato nígũ tojo weesami. Jesucristota cũ

ne waro wi'i yeenʉ'cãcja ʉ̃tãgã weronojõ nigʉ̃ nimi. Marĩpʉa apeye na yeeturiamʉjãse weronojõ ni'i. Marĩ nipe'tirã ni'cãrõ me'rã Õ'acʉ̃ cʉ̃ wééca wi'i weronojõ ni'i. Tojo weerã cʉ̃ yarã waro nírã, Jesucristo weetamuse me'rã pa'ia weronojõ Õ'acʉ̃ yere da'ramasĩ'i. Añurõ wéérã, ãpẽrã ye niatjere sẽrĩbosamasĩ'i. Tojo nicã Õ'acʉ̃rẽ e'catise o'omasĩ'i. Marĩ tojo weecã ĩ'agʉ̃, Õ'acʉ̃ e'catisami. 6 Dʉporocjãrãpʉ quẽ'rã te cjase Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũ'quere a'tiro ojacãrã niwã:

Ni'cã wi'i, wi'i Jerusalẽpʉre yeegʉti.
Ti wi'ire yéégʉ, ni'cãgã ʉ̃tãgã añucjare besegʉti.
Tutuari wi'i wa'ato nígʉ̃ tiga me'rã nʉ'cãgʉ̃ti.
Yʉ'ʉ ʉ̃tãgãrẽ ucũgʉ̃, yʉ'ʉ macʉ̃ pe'ere wãmepeogʉ wee'e.
Cʉ̃ta nimi yʉ'ʉ bese'cʉ.
Yʉ'ʉ ĩ'acã, añuyʉ'rʉagʉ nimi.
Cʉ̃rẽ ẽjõpeorã pũrõ e'catirãsama.
“Mejõ warota ẽjõpeocãti”, nisome, ni ojacãrã niwã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã.

7 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã añurõ e'catise me'rã cʉ̃rẽ tʉ'oña'sa'a. Ãpẽrã pe'e cʉ̃rẽ ẽjõpeotitjĩarã, mʉsã weronojõ tʉ'oña'tisama. Mejõ nigʉ̃rẽ weronojõ tʉ'oña'cã'sama. Ãpẽrã Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã a'tiro ojacãrã niwã tja:

Masã ʉ̃tã me'rã wi'i yeerãtirã ni'cãgãrẽ ʉati, cõ'asama.
Na cõ'acaga me'rã ãpẽrã pe'e tutuari wi'i yeesama.
Tiga marĩcã, wi'i yeeya marĩbopã.

A'te a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Wiorã judío masã tiga ʉ̃tãgãrẽ weronojõ Jesucristore ʉatiwã. Na ʉatimicã, cʉ̃ pacʉ Õ'acʉ̃ pe'e cʉ̃rẽ besecʉ niwĩ. Bese, cʉ̃rẽ wiogʉ sõrõcʉ niwĩ. Cʉ̃ marĩcãrẽ, marĩ Õ'acʉ̃ põ'rã sãjãmasĩtibopã. 8 Apeye ojanemocãrã niwã tja:

Õ'acʉ̃ cʉ̃ besecaga ʉ̃tãgãpʉ masã pʉ'atuu, bʉrʉque'arãsama.

A'te a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Jesucristore Õ'acʉ̃ besecʉ niwĩ. Tigapʉ pʉ'atuu, bʉrʉque'a'caro weronojõ Jesucristore ẽjõpeotirã bu'iri da'reno'rãsama. Todʉporopʉta maata Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃rẽ ẽjõpeotirã tojo wa'arãsama, nitojacʉ niwĩ.

9 Marĩ pũrĩcã na weronojõ niwe'e. Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarã niato nígʉ̃ marĩrẽ besecʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ wiogʉ yarã pa'ia weronojõ cʉ̃ yere da'rarã ni'i. Õ'acʉ̃ marĩrẽ cʉ̃ ya curuacjãrã sãjãcã weecʉ niwĩ. Ña'ase marĩrõ niseticã weecʉ niwĩ. Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ yarã masã Israe curuacjãrãrẽ yʉ'ʉ were'que pejere weecʉ niwĩ. Mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã ni'i. Tojo weegʉ mʉsãrẽ mejãrõta weemi. Õ'acʉ̃ marĩrẽ añurõ wee'quere ãpẽrãrẽ weredutigʉ tojo weemi. Õ'acʉ̃ añuyʉ'rʉagʉ marĩ ña'arõ wee'quere acobojomi. Acobojo, na'itĩ'arõpʉ ní'cãrãrẽ marĩrẽ yʉ'rʉomi. Tojo weerã ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ põ'rã bo'reyuropʉ nirã weronojõ ni'i. 10 Dʉporopʉ ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: “Õ'acʉ̃ pãjãrã judío masã nitirãrẽ yʉ'rʉogʉsami.” Tojo weerã mʉsã todʉporopʉre Õ'acʉ̃ põ'rã mejẽta níni'wʉ̃ yujupʉ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeoca be'ro cʉ̃ põ'rã ni'i majã. Õ'acʉ̃rẽ mʉsã ẽjõpeose dʉporo cʉ̃ mʉsãrẽ ma'isere, cʉ̃ pajaña'sere masĩticãrã niwʉ̃. Ni'cãrõpʉta a'tere masĩ'i majã.

Pedro Jesucristore ẽjõpeorãrẽ "A'tiro weeya" nise ni'i

11 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ pũrõ ma'isa'a. Ni'cãrõacã yʉ'ʉ wereatjere mʉsã weecã ʉasa'a. Marĩ a'ti turipʉre sijari masã ni'i. Marĩ niatjo waro ʉ'mʉsepʉ ni'i. Topʉ ninu'cũcã'rãsa'a. Tojo weerã marĩ ña'arõ weesĩ'rĩsere weeticã'rã. Marĩ ña'arõ weesĩ'rĩse añurõ weesĩ'rĩse me'rã a'mequẽse ni'i. Te ña'arõ weesĩ'rĩse añurõ weese pe'ere cã'mota'asĩ'rĩsa'a. Õ'acʉ̃ pe'e marĩrẽ añurõ weecã ʉasami. 12 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeotirã wa'teropʉ nisa'a. Cʉ̃rẽ ẽjõpeose bu'iri mʉsãrẽ "Ña'arã nima", ni ucjasama. Mʉsã na wa'teropʉre añurõ nisetiya. Tojo weecã, na tojo ucjamirã, mʉsã añurõ weesetisere ĩ'arãsama. Tere ĩ'arã, siape me'rã pãjãrã Jesucristore ẽjõpeorãsama. Tojo weerã cʉ̃ apaturi a'ticã, mʉsã weronojõta na quẽ'rã Õ'acʉ̃rẽ "Mʉ'ʉ añugʉ̃, tutuagʉ ni'i", ni ẽjõpeorãsama.

13-14 Marĩ wiogʉ Jesucristore ẽjõpeotjĩarã, a'tiro weeroʉa'a. A'ti di'tacjʉ̃ wiogʉ waro, cʉ̃ docacjãrã wiorã, tojo nicã nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã wiorã dutisere yʉ'tiroʉa'a. Wiogʉ waro cʉ̃ docacjãrãrẽ ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'redutisami. "Añurõ weerã̃ pe'ere 'Añurõ weeapʉ mʉsã' niña", nisami. 15 Õ'acʉ̃ mʉsã añurõ weecã ʉasami. Tojo weecã, ãpẽrã mʉsãrẽ ucjami'cãrã mejõ warota ucjama'acã'rãsama. Õ'acʉ̃ mʉsã añurõ weese me'rã na ucjama'a'cãrã, tʉ'omasĩtirãrẽ di'tamarĩacã weecã ʉasami.

16 Õ'acʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉotojacʉ niwĩ. Tojo weerã yʉ'rʉono'cãrã weronojõ weesetirã. A'tiro wãcũticã'rã. "Yʉ'ʉ ãpẽrã dutise doca niwe'e. Tojo weegʉ yʉ'ʉ ʉaro weegʉti", niticã'rã. A'tiro pe'e weerã. Õ'acʉ̃rẽ ma'i, cʉ̃ ʉaro weerã. Ña'asere weeticã'rã. Da'raco'terã na wiogʉ dutisere añurõ yʉ'tirã weronojõ marĩ quẽ'rã Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'tirã. 17 Dʉcawaaro marĩrõ nipe'tirãrẽ ni'cãrõnojõ ĩ'arã. Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ma'irã. Õ'acʉ̃rẽ nʉcʉ̃ĩ'ase me'rã ẽjõpeorã. A'ti di'tacjʉ̃ wiogʉre wiopesase me'rã tʉ'oña'rã.

Jesucristo pi'etigʉ nʉ'cã'caronojõ marĩrẽ nʉ'cãdutise ni'i

18 Mʉsã ni'cãrẽrã ãpẽrãrẽ da'raco'terã nisa'a. Mʉsã wiorãrẽ ẽjõpeoya. Nipe'tirã na dutisere yʉ'tiya. Mʉsãrẽ añurõ weerã̃ dia'cʉ̃rẽ yʉ'titicã'ña. No'o ña'arõ weerã̃ quẽ'rãrẽ yʉ'tiya. 19 Apetero mʉsã añurõ weemicã, mʉsã wiorã bu'iri da'rebosama. Na tojo weecã, mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosere ĩ'orã, narẽ ye'suticã'ña. Tojo weecã, mʉsãrẽ Õ'acʉ̃ "Añurõ weema", ni ĩ'agʉ̃sami. 20 Mʉsã ña'arõ wééca be'roma mʉsãrẽ bu'iri da'rerã, queoro weerã weema. Mʉsã na bu'iri da'resere nʉ'cãrã, "Añurõ wéérã, nʉ'cã'a", niticã'ña. Mʉsã tojo nʉ'cãse wapamarĩ'i. Mʉsã ña'arõ wee'que wapa queorota bu'iri da'rerã weesama. Mʉsã añurõ wééca be'ro na ña'arõ weecã, nʉ'cãña. Tojo weese pe'ere Õ'acʉ̃ "Añurõ weema", ni ĩ'agʉ̃sami. 21 Õ'acʉ̃ mʉsã añurõ weemicã, mʉsãrẽ ña'arõ weesere nʉ'cãdutigʉ cũucʉ niwĩ. Jesucristomarĩcã marĩrẽ yʉ'rʉogʉ, pi'eti, wẽrĩwĩ. Añurõ weemicã, cʉ̃rẽ ña'arõ weewã. Tojo weegʉ marĩ quẽ'rãrẽ cʉ̃ wee'caronojõta weesirutucã ʉasami. 22 Cʉ̃ ne ni'cãti ña'arõ weetiwĩ. Nisootiwĩ. 23 Cʉ̃rẽ ña'arõ bujicã'cãrãrẽ narẽ bujicã'a'metiwĩ. Cʉ̃ pi'etigʉ, "Mʉsãrẽ bu'iri da'regʉti", nitiwĩ. Cʉ̃ pacʉ pe'ere "Yʉ'ʉ pacʉ cʉ̃ ʉaro, queoro ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regʉsami", niwĩ. Tojo weegʉ cʉ̃ ye niatjere cʉ̃ pacʉpʉre wiawĩ. 24 Cʉ̃ basu marĩ ña'arõ wee'que wapare wapayegʉ, curusapʉ wẽrĩwĩ.

Marĩ ña'arõ weesere du'udutigʉ marĩrẽ wẽrĩbosawĩ. Tojo cʉ̃ weese me'rã a'tiro weewĩ. Marĩrẽ ña'asere sirutumi'cãrãrẽ añuse Õ'acʉ̃ ye pe'ere sirutucã weewĩ. Cʉ̃ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ, cãmi da'reno'o, ʉpʉtʉ pũrĩse tʉ'oña'wĩ. Tojo cʉ̃ weese me'rã marĩ ña'arõ yʉ'rʉbo'cãrã yʉ'rʉono'wʉ̃. 25 Marĩ a'tiro nicũmiwʉ̃. Oveja sã'rĩrõ po'peapʉ ní'cãrã no'o ʉaro wijaawã'cãsama. Wijaawã'cã, ĩ'anʉrʉ̃ticã, bajudutia wa'asama. Marĩ na weronojõ nicũmiwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ Jesucristore ẽjõpeo'o. Tojo weerã ovejare co'tegʉ bajuduti'cãrãrẽ a'ma, cʉ̃ narẽ boca'caro weronojõ ni'i. Jesucristo marĩrẽ ña'arõ weeri nígʉ̃, marĩrẽ ĩ'anʉrʉ̃, co'tegʉ nimi.

3

Omocã dʉ'te'cãrãrẽ dutise ni'i

1-2 Numia, marãpʉsʉmʉatirã, añurõ tʉ'oya yʉ'ʉ wereatjere. Mʉsã marãpʉsʉmʉa dutisere, na ʉaro weeya. Ni'cãrẽrã mʉsã marãpʉsʉmʉa Jesucristore ẽjõpeotisama. Cʉ̃ ye quetire ne tʉ'osĩ'rĩtisama. Tojo weerã te quetire weretimirã, a'tiro pe'e weeya. Narẽ ẽjõpeoya. Na dutisere e'catise me'rã weeya. Mʉsã tojo weecã, na quẽ'rã mʉsã añurõ weesetisere ĩ'acũu, Jesucristore ẽjõpeobosama. 3 Ãpẽrã, “Añurã nima”, nidutirã, mʉsã upʉre peje ma'masu'aticã'ña. Mʉsã upʉ bajuse dia'cʉ̃rẽ wãcũnʉrʉ̃ticã'ña. 4 Mʉsã añurã nisĩ'rĩrã, añurõ bajusĩ'rĩrã, a'tiro pe'e weesetiya. Mʉsã marãpʉsʉmʉarẽ tʉ'saropʉta na dutisere ma'ise me'rã weeya. Tu'tiro marĩrõ ãpẽrãrẽ queoro weeme'rĩcã'ña. Ejeripõ'rã caributiro marĩrõ tʉ'oña'ña. A'te añurõ weesetise pe'tisome. Mʉsã upʉre ma'masu'ase pũrĩcã pe'tirosa'a. Mʉsã añurõ weeseticã, Õ'acʉ̃ mʉsã me'rã e'catigʉsami. Mʉsã a'tiro weese cʉ̃ ĩ'orõpʉre añubutiase waro ni'i. 5 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ nírõnojõta dʉporocjãrã numia Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã añurõ weeseticãrã niwã. Na marãpʉsʉmʉa dutisere añurõ yʉ'ticãrã niwã. 6 Sara dʉporocjõpʉ co marãpʉ Abrahã dutisere añurõ yʉ'tico niwõ. Tojo weego Abrahãrẽ co wiogʉre weronojõ tʉ'oña'co niwõ. Mʉsã quẽ'rã mʉsã marãpʉsʉmʉarẽ añurõ weeya. Mʉsã nipe'tisere añurõ wéérã, tojo nicã uiro marĩrõ nisetirã, Sara weronojõ nirãsa'a.

7 Ni'cãrõacãrẽ nʉmotirãrẽ weregʉti. Mʉ'ʉ nʉmorẽ añurõ weesetiya. Core ẽjõpeoya. Co mʉ'ʉ weronojõ tutuatimo. Õ'acʉ̃ co quẽ'rãrẽ pajaña'gʉ̃, mʉ'ʉrẽ weronojõta yʉ'rʉocʉ niwĩ. Tojo weegʉ core añurõ co'teya. A'tiro weecã, mʉsã Õ'acʉ̃rẽ ñubuese ne cã'mota'ata basiosome.

A'merĩ añurõ nisetidutise ni'i

8 Ni'cãrõacãrẽ nipe'tirãpʉre weretʉogʉti. Ni'cãrõ me'rã nisetibʉroya. Ãpẽrãrẽ pajaña'ña. Ni'cʉ̃ põ'rã weronojõ ma'isetiya. “Ʉsã ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i”, ni wãcũticã'ña. 9 Ãpẽrã mʉsãrẽ ña'arõ weecã, narẽ a'meticã'ña. Mʉsãrẽ ña'arõ bujicã'cã, narẽ bujicã'a'meticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Narẽ añurõ wa'ato nírã, Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosaya. Õ'acʉ̃ marĩrẽ tojo weedutisami. A'tiro weecã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weegʉsami. 10 Dʉporopʉre ni'cʉ̃ Salmo wãmetiri pũrĩpʉre añurõ nisetisere a'tiro ojacʉ niwĩ:

No'o mʉsã catiri ʉmʉcore e'catise me'rã nisĩ'rĩrã, ña'arõ ucũticã'ña.
Nisootirãta niña.

11 No'o mʉsã ña'arõ weesĩ'rĩsere weeticã'ña.
Añuse pe'ere weeya.
Ãpẽrã me'rã a'metu'titirãta ma'ise me'rã nisetiya.
12 Añurõ weesetirãrẽ Õ'acʉ̃ co'tesami.
Na cʉ̃rẽ sẽrĩsere yʉ'tisami.
Ña'arõ weerã̃ me'rã pe'ere e'catitisami.
Narẽ bu'iri da'resami.
Tojo weerã mʉsã añurõ nisetiya ni, Salmo pũrĩpʉre ojano'caro niwʉ̃.
13 Mʉsã añuse dia'cʉ̃rẽ weeseticã, ¿noa mʉsãrẽ ña'arõ weebosaʉ? Weetisama. 14 Mʉsã añurõ weemicã, ãpẽrã mʉsãrẽ ña'arõ weecãma, e'catiya. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weegʉsami. Tojo weerã na mʉsãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩcã, wãcũque'titicã'ña. Narẽ uiticã'ña. 15 A'tiro pe'e wãcũña. “Jesucristo nipe'tirã bu'ipʉ ʉ̃sã wiogʉ nimi”, ni ẽjõpeoya. No'o mʉsãrẽ ãpẽrã “¿De'ro weerã Jesucristore ẽjõpeoti?” nibosama. Na tojo nicã, mʉsã yʉ'tiatjere wãcũyutojaya. Narẽ añurõ yʉ'time'rĩcã'ña. Pũrĩrõ yʉ'titicã'ña. 16 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeose bu'iri ãpẽrã mʉsãrẽ ña'arõ ucjasama. Na ucja'que diacjʉ̃ niticã ĩ'arã, bopoyarãsama. Tojo weerã mʉsã añurõ nisetirã, Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre bu'iri marĩrã tʉ'oña'rãsa'a. 17 Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉacãma, marĩ añurõ weemicã, ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weebosama. Tojo weese añu ni'i. Marĩ ña'arõ weecã pe'ema, ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weecã, marĩ ye bu'irita ni'i.
18 Jesucristomarĩcã añugʉ̃ nimigʉ̃, pi'etiwĩ. Cʉ̃ bu'iri moomigʉ̃, marĩ ña'arõ wee'que wapare wẽrĩ wapayebosawĩ. Marĩ bu'iri cʉorãrẽ wẽrĩbosagʉ, tojo weewĩ. Marĩrẽ yʉ'rʉogʉ, ni'cãtita wẽrĩwĩ. Cʉ̃ tojo weese me'rã cʉ̃ pacʉ tiropʉ marĩrẽ wa'ata basiocã weewĩ. Cʉ̃ bu'icá upʉ waroma wẽrĩa wa'awĩ. Wẽrĩtoja, be'ro masãcʉ niwĩ. Cʉ̃ ejeripõ'rã pũrĩcã wẽrĩticaro niwʉ̃. 19-20 Cʉ̃ ejeripõ'rã me'rã cʉ̃ upʉ masãpepʉ cũñarĩ cura a'tiro weecʉ niwĩ. Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ a'ti turi miocã, wẽrĩ'cãrã na bi'adʉpono'caropʉ nirãrẽ ĩ'agʉ̃ wa'acʉ niwĩ. Topʉ narẽ cʉ̃ wẽrĩ masãsere weregʉ ejacʉ niwĩ. Dia miose dʉporo Noé yoacã yucʉsʉjore a'medo'gʉ da'racʉ niwĩ. Cʉ̃ tiwʉ weeri curare cʉ̃ nícaterocjãrãrẽ Õ'acʉ̃ narẽ ẽjõpeocã ʉacʉ nimiwĩ. Na pe'e ne ẽjõpeoticãrã niwã. Noé, cʉ̃ nʉmo, cʉ̃ põ'rã, na nʉmosãnumia dia'cʉ̃ ẽjõpeocãrã niwã. Tojo weerã na ochota tiwʉ me'rã yʉ'rʉcãrã niwã. 21 Õ'acʉ̃ narẽ yʉ'rʉo'caro weronojõta marĩ quẽ'rãrẽ Jesucristo wẽrĩ masãse me'rã Õ'acʉ̃ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ a'ti turire miogʉ̃ narẽ yʉ'rʉo'que marĩrẽ wãmeyese weronojõ ni'i. Marĩrẽ wãmeyese marĩ upʉre ũ'irĩ coese mejẽta ni'i. A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre bu'iri marĩrã nisĩ'rĩrã, cʉ̃rẽ acobojose sẽrĩse ni'i. 22 Jesucristo masãca be'ro cʉ̃ pacʉ tiropʉ mʉjãacʉ niwĩ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃ wiogʉ dujiri cũmurõpʉ nisami. Cʉ̃ nipe'tirã bu'ipʉ, wiogʉ nimi. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã, nipe'tirã wiorã ʉ'mʉarõpʉ nirã̃ yʉ'rʉoro nimi.

4

Dʉporopʉ ña'arõ weemi'cãrã ña'arõ weedu'use queti ni'i

1 Jesucristomarĩcã a'ti di'tapʉ nígʉ̃, pũrõ pi'etiwĩ. Marĩ quẽ'rã cʉ̃ pi'eti'caro weronojõta weerã. Pi'etisere uiticã'rã. Marĩ pi'etirã, Jesucristo weetamuse me'rã nemorõ wãcũtutuarãsa'a. Ña'asere weesĩ'rĩtirãsa'a. 2 Tojo weerã a'tiro nicã me'rã marĩ catise nʉmʉrĩ

ejatuaro marĩ ña'arõ weesĩ'rĩsere weesome majã. Õ'acũ cũ ũaro
pe'e weerãsa'a. 3 Mũsã Jesucristore ẽjõpeotirã na weesetisenojõrẽ
weetojacãrã niwũ. Ña'arõ mũsã weesĩ'rĩsere weecãrã niwũ. Nu-
mia me'rã ña'arõ weecãrã niwũ. Numia quẽ'rã ũmũa me'rã
mejãrõta ña'arõ weecãrã niwũ. Que'acãrã niwũ. Bosenũmũ nicã
que'a, caricũcãrã niwũ. Ña'arõ weesere yũ'rũoquejocã'cãrã niwũ.
Apeyere Õ'acũ dutisere yũ'rũnũ'cãrã, masã yee'quere ẽjõpeocãrã
niwũ. 4 Ni'cãrõacãrẽ te pejere mũsã weetisa'a majã. Todũporopũ
mũsã me'rã ña'arõ weeseti'cãrãrẽ ba'patinemotisa'a. Mũsãrẽ na
pijicã, wa'atisa'a. Mũsã tojo weecã, "¿De'ro weerã tojo weeti?"
nisama. Tere ĩ'arã, mũsãrẽ ĩ'atu'ti, ucjasama. 5 Na tojo weemicã,
a'tere masĩña. Õ'acũ mũsãrẽ ucja tu'tirãrẽ "¿De'ro weerã yũ'ũ
põ'rãrẽ tojo weeri?" ni sẽrĩtiña'gũsami. Mũsãrẽ tojo wee'cãrã
na wee'quere beseno'rãsama. Õ'acũ nipe'tirã wẽrĩ'cãrãrẽ, catirãrẽ
marĩ weesenũcũrẽ besegũsami. Ne ni'cũrẽ dũ'asome. 6 Nipe'tirã
masã wẽrĩdijape'tirãsama. Jesucristore ẽjõpeo'cãrã pe'e na ye upũ
boamicã, Õ'acũ tiropũ catinu'cũcã'rãsama. Tojo weerã narẽ a'ti turipũ
caticã, Jesucristo ye añuse quetire wereno'caro niwũ.

7 A'ti turi pe'tiatjo cã'rõacã dũ'sasa'a. Tojo weerã mũsã weesere
añurõ tũ'oña'nũ'cõ, weesetiya. Wãcũtutuaya. Mũsã ña'arõ
weesĩ'rĩsere nũ'cãña. Tojo weerã mũsã queoro ñubuerãsa'a.
8 Nipe'tise apeyenojõ yũ'rũoro a'tiro weeya. Diacjũ a'merĩ ma'iña. Ne
a'merĩ ma'idu'uticã'ña. Marĩ ãpẽrãrẽ ma'írã, marĩrẽ ña'arõ weesere
maata acobojosa'a. 9 Ãpẽrã mũsã ye wi'seripũ ejacã, e'catise me'rã
narẽ ñe'eña. Uase marĩrõ narẽ a'máca, cãrĩse o'oya. 10 Õ'acũ cũ tutu-
aro me'rã marĩ Jesucristore ẽjõpeorãnũcũrẽ de'ro marĩ weemasĩsere
o'osami. Te o'ose me'rã cũ yere añurõ weemasĩ'i. Tere o'ogũ,
ni'cãrõnojõ o'otisami. Cũ o'o'que põtẽorõ ãpẽrãrẽ weetamudutigũ
o'osami. Marĩ ãpẽrãrẽ weetamurã, cũ o'o'quere queoro weerã wee'e.
11 Ni'cãrẽrãrẽ a'tenojõrẽ o'osami. Pãjãrã wa'teropũ cũ ye queti
weretutuasere o'osami. A'tere wererã, cũ were'caro weronojõ wereya.
Ãpẽrã, weetamurãnojõ quẽ'rã Õ'acũ mũsãrẽ tutuaro o'o'caro põtẽorõ
weetamuña. Tojo weecã, masã "Jesucristo cũ weetamurõ me'rã tojo
weeama" ni, e'catise o'orãsama Õ'acũrẽ. Jesucristo tutuayũ'rũami.
Cũ nipe'tirã bu'ipũ, wiogũ nimi. Tojo weerã marĩ cũrẽ e'catise
o'onu'cũcã'rã.

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ "Mejẽcã wa'acã, wãcũtutuaya" nise ni'i

12 Yũ'ũ mairã, apeyenojõ werenemogũti tja. Mũsã Jesucristore
ẽjõpeose bu'iri ña'arõ yũ'rũrã, "¿De'ro weero tojo wa'ati?" ni
ĩ'amarĩaticã'ña. Te mũsã pi'etisere wãcũtutuarã, diacjũta Jesucristore
ẽjõpeosere ĩ'ono'o. Tojo weerã mũsã mejẽcã wa'acã, ĩ'amarĩaticã'ña.
13 Mejõ e'catiya. Ni'cãrõacãrẽ mũsã Jesucristo cũ pi'eti'caronojõta
pi'etisiruturã wee'e. Tojo weerã cũ apaturi a'ticã, cũ asistesere,
cũ tutuasere ĩ'arã, pũrõ e'catirãsa'a. 14 Marĩ Jesucristore ẽjõpeose
bu'iri ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ bujicã'sama. Na tojo weecã, marĩ a'tiro
masĩ'i. Espíritu Santu tutuayũ'rũagũ marĩpũre nimi. Marĩ me'rã
ninu'cũcũsami. Ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weecã, weetamusami. Tojo
weerã na ña'arõ bujicã'micã, e'catino'sa'a. 15 Mũsã a'tiro wãcũña.

Wẽjẽcõ'arĩ masãrẽ, yajari masãrẽ Õ'acũ bu'iri da'regʉsami. Ãpẽrã yere ucja wãcũnʉrʉ̃rã quẽ'rãrẽ tojota weegʉsami. No'o ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regʉsami. Mʉsã na weronojõ weeticã'ña. Na, na ye bu'iri pi'etirãsama. 16 Apeterore mʉsã Jesucristore ẽjõpeose bu'iri pi'etirãsa'a. Tojo pi'etirã, bopoyaticã'ña. A'tiro pe'e weeya. Õ'acũrẽ e'catise o'orã, "Añu'u", niña. "Mʉ'ʉ ũsãrẽ Jesucristo yarã sãjãcã weeapʉ", ni wãcũtutuaya.

17 Ni'cãrõacãrẽ Õ'acũ masãrẽ beseri nʉmʉ nʉ'cãtoja'a. Cũrẽ ẽjõpeorã me'rã besenʉ'cãmi. Marĩ cũrẽ ẽjõpeorã me'rã nʉ'cãcã, ãpẽrã cũrẽ ẽjõpeotirã pe'ema de'ro wa'aro wa'arosa'a. Õ'acũ náma ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami. 18 Dʉporopʉ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ te pi'etise cjasere a'tiro ojacʉ niwĩ:

Õ'acũrẽ ẽjõpeorã waromarĩcã ʉ'mʉsepʉ wa'ase dʉporo a'ti nucũcãpʉre pi'etinírãsama yujupʉ.

To pũrĩcãrẽ cũrẽ ẽjõpeotirã ña'arõ weerã̃ pe'ere ¿de'ro wa'arosaʉ? Narẽ ña'abutiaro wa'arosa'a.

Õ'acũ narẽ bu'iri da'regʉsami, tojo nicʉ niwĩ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ.

19 Marĩ Õ'acũ ʉaronojõ pi'etirã pũrĩcã, a'tiro weeroʉa'a. Añurõ weesere weenu'cũcã'rõʉa'a. Tojo nicã marĩ ye niatjere Õ'acũ marĩrẽ wee'cʉre wiaroʉa'a. Nipe'tise cũ "Weegʉti" nisere queoro weesami.

5

Jesucristore ẽjõpeorã a'tiro weeroʉa'a nise ni'i

1 Ni'cãrõacãrẽ majã Jesucristore ẽjõpeorã sʉ'ori nirãrẽ weregʉti. Yʉ'ʉ quẽ'rã ãpẽrãrẽ sʉ'ori nigṹta ni'i. Yʉ'ʉ Jesucristo pi'eticã ĩ'awũ. Cũ apaturi a'ti turipʉ a'ticã, Õ'acũ nipe'tirãpʉre Jesucristo asistesere, cũ tutuasere ĩ'ogũsami. Tere yʉ'ʉ quẽ'rã nipe'tirã cũrẽ ẽjõpeo'cãrã me'rã bu'ipejatamugũsa'a. 2 Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirã̃, yʉ'ʉ wereatjere tʉ'oya. Õ'acũ cũ yarãrẽ co'tedutigʉ mʉsãrẽ cũucʉ niwĩ. Ovejare co'teri masũ cũ yarã ovejare añurõ co'tesami. Cũ weronojõta mʉsã quẽ'rã Õ'acũ yarãrẽ añurõ co'teya. Ãpẽrã dutiro marĩrõ mʉsã ʉaro narẽ co'teya. Mʉsã tojo weecã, Õ'acũ ʉasami. Apeye quẽ'rãrẽ narẽ sʉ'ori wejepeorã, niyeru dia'cũrẽ wapata'asĩ'rĩticã'ña. Mejõ pe'e e'catise me'rã co'teya. 3 Narẽ co'terã, ña'arõ dutipeticã'ña. Narẽ ĩ'acũudutirã pe'e, añurõ weesetiya. 4 Tojo weecã, Jesucristo nipe'tirã masãrẽ co'terã wiogʉ apaturi a'ti turipʉ a'tigʉ, mʉsãrẽ wapayegʉsami. "Añurõ co'tewʉ narẽ yʉ'ʉ co'tedutigʉ cũu'cãrãrẽ", nigũsami. Cũ mʉsãrẽ wapayese ninu'cũcã'rõsa'a. Cũ tiro, cũ asisteropʉ catinu'cũatjere o'ogʉsami. Te ne pe'tisome.

5 Ma'mapjia, nu'mia, a'tiro weeya. Bʉcʉrã mʉsãrẽ sʉ'ori wejepeorãrẽ ẽjõpeo yʉ'tiya. Mʉsã "Nipe'tirãpʉta ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" ni wãcũtirãta, a'merĩ weetamuña. Dʉporopʉ Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masũ a'tiro ojacʉ niwĩ:

"Ãpẽrã yʉ'rʉoro ni'i" nirã̃ me'rã Õ'acũ a'pepũrĩ nisami.

Ãpẽrã "Yʉ'ʉ mejõ nigũ ni'i, yʉ'ʉre weetamuña" nirã̃ pe'ere Õ'acũ weetamusami, ni ojacʉ niwĩ.

6 Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ nimi nírã, cʉ̃ dutisere yʉ'tiya. Tojo weecã,
Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉari nʉmʉ mʉsãrẽ ãpẽrã wiorã weronojõ añurõ wãcũcã
weegʉsami. 7 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, co'tesami. Tojo weerã nipe'tise
marĩ wãcũque'tisere, marĩrẽ no'o mejẽcã wa'asere Õ'acʉ̃pʉre o'orã.
Cʉ̃ marĩ tojo weesere ñe'egʉ̃sami.
8 Mʉsã weesere añurõ tʉ'oña'nʉ'cõtojarãpʉ weesetiya. Mʉsã ña'arõ
weesĩ'rĩsere wãcũtutuaya. Añurõ tʉ'omasĩña. Wãtĩ marĩrẽ ĩ'atu'tigʉ
nipe'tiropʉ a'masijasami. Marĩrẽ ña'arõ weecã ʉagʉ, tojo weesami.
Tojo weerã co'te ĩ'anʉrʉ̃ña. Ni'cʉ̃ yai ba'ase a'magʉ̃ pi'etisijaro
weronojõ marĩ Jesucristore ẽjõpeosere pe'osĩ'rĩsami. 9 Wãtĩ dutisere
weeticã'ña. Wãcũtutuaya. Jesucristore ẽjõpeonu'cũcã'ña. Wãtĩ
mʉsã dia'cʉ̃rẽ ña'arõ weegʉ weetimi. Nipe'tirocjãrãpʉ Jesucristore
ẽjõpeorãrẽ tojo weegʉ weemi. Na quẽ'rã mʉsã pi'etironojõta pi'etirã
weema. Tojo weerã wãcũtutuaya. 10 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, no'o
nirõ weetamunu'cũgʉ̃sami. Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo wẽrĩse me'rã marĩrẽ
yʉ'rʉocʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ta marĩrẽ cʉ̃ asisteropʉ cʉ̃ me'rã ninu'cũdutigʉ
besecʉ niwĩ. Marĩ yoaticã a'ti nucũcãpʉre pi'etinírãsa'a yujupʉ. Tojo
wééca be'ro Õ'acʉ̃ marĩ ña'arõ niseti'quere aponʉ'cõ, wãcũtutuacã
weegʉsami. Cʉ̃ tojo weecã, marĩ ne uisome. 11 Tojo weerã cʉ̃rẽ
a'tiro nírã: “Õ'acʉ̃, mʉ'ʉ nipe'tirã bu'ipʉ, wiogʉ ni'i. Mʉ'ʉ tutuase
ne pe'tisome. Ninu'cũcã'rõsa'a”, nírã cʉ̃rẽ.

Pedro añudutitʉo'que ni'i

12 Silvano ojabosase me'rã yʉ'ʉ mʉsãrẽ pejeti ʉseriacã a'ti pũrĩpʉre
oja'a. Cʉ̃ yʉ'ʉre ba'patimi. Jesucristore ẽjõpeogʉ añurõ weesetimi.
Tojo weegʉ cʉ̃ queoro weecã ĩ'agʉ̃, cʉ̃rẽ ẽjõpeo'o. Mʉsãrẽ wãcũtutua,
e'catidutigʉ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Tojo nicã Õ'acʉ̃ ma'ise diacjʉ̃ta ni'i ígʉ̃,
mʉsãrẽ oja'a. Cʉ̃ ma'isere masĩrã, Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeoyapaticã'ña.
13 A'ti macã Babiloniacjãrã Jesucristore ẽjõpeorã mʉsãrẽ añudutise
o'óma. Õ'acʉ̃ ã'rã quẽ'rãrẽ mʉsãrẽ weronojõta besecʉ niwĩ. Apĩ
quẽ'rã Marco yʉ'ʉ macʉ̃ weronojõ nigʉ̃́ mʉsãrẽ añudutimi. 14 Mʉsã
e'catise me'rã a'merĩ añudutiya. Mʉsã nipe'tirãrẽ Jesucristore
ẽjõpeorãrẽ Õ'acʉ̃ ejerisãjãse o'oato.

Tocã'rõta oja'a.

Pedro

Pedro ape pũrĩ ojanemoca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ Pedro Asia di'tapʉ du'tistewã'cã'cãrãrẽ ojacʉ niwĩ tja.
A'tiro ojacʉ niwĩ. Jesucristore ẽjõpeosere dojorẽrãrẽ, “Tojo niwe'e” ni dʉcayusĩ'rĩrãnojõrẽ tʉ'omasĩdutigʉ ojacʉ niwĩ.

Pedro Jesucristore ẽjõpeorãrẽ oja'que ni'i

1 Yʉ'ʉ Simó Pedro Jesucristore da'rawã'ñaco'tegʉ cʉ̃ besecʉ̃ú'cʉ mʉsãrẽ añuduti'i. Nipe'tirã ʉ̃sã weronojõ ẽjõpeorãrẽ a'ti pũrĩrẽ oja'a. Marĩ Jesucristore ẽjõpeose añuse waro ni'i. Jesucristo marĩ wiogʉ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ cʉ̃rẽ ẽjõpeocã weecʉ niwĩ. Marĩrẽ ni'cãrõnojõ cʉ̃ yarã wa'acã weecʉ niwĩ. 2 Õ'acʉ̃, tojo nicã marĩ wiogʉ Jesure masĩnemoña. Mʉsã tojo weecã, na añuse, ejerisãjãsere o'oyʉ'rʉmajãrãsama.

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ “A'tiro weerʉa'a” nise ni'i

3 Õ'acʉ̃ cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore marĩrẽ masĩcã weecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ masĩrã, cʉ̃ tutuaro me'rã marĩ cʉ̃ ʉaro añurõ nisetimasĩrãsa'a. Jesucristo añuyʉ'rʉagʉ, nipe'tise añurõ weegʉ́ marĩrẽ cʉ̃ yarã nidutigʉ pijicʉ niwĩ. 4 A'tiro wéégʉ, cʉ̃ tutuaro me'rã marĩrẽ “Peje añurõ weegʉti”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo ní'que añuse waro ni'i. Wapatiyʉ'rʉa'a. Cʉ̃ “A'tiro weegʉti” nise me'rã marĩ cʉ̃ weronojõ nisetimasĩrãsa'a. Tojo nicã mʉsã a'ti turi cjase ña'ase ʉaripejasere yʉ'rʉwetirãsa'a. 5 Mʉsã Jesucristore ẽjõpeotoja'a. Mʉsã tutuaro põtẽorõ a'tere weenemopeoya. Wãcũtutua, añurõ nisetiya. Tojo nisetirã, Õ'acʉ̃ yere tʉ'omasĩnemoña. 6 Tʉ'omasĩnemorã, mʉsã basu ña'arõ weesĩ'rĩrã, nʉ'cãña. Nʉ'cãrã, mejẽcã wa'acã, ẽjõpeodu'uticã'ña. Ẽjõpeodu'utirã, Õ'acʉ̃rẽ queoro ẽjõpeo, cʉ̃ ʉaro weeya. 7 Cʉ̃ ʉaro wéérã, ni'cʉ̃ põ'rã weronojõ mʉsã basu a'merĩ weetamuña. A'merĩ weetamurã, nipe'tirãrẽ ma'iña.

8 Mʉsã a'tere siape me'rã nemorõ weeturiawã'cãrã, marĩ wiogʉ Jesucristore añurõ masĩrãsa'a. Cʉ̃ ʉaro weenemorãsa'a. “Mejõ waro cʉ̃rẽ ẽjõpeopã”, nisome. 9 Mʉsã tere tojo weetirã pe'e, caperi ĩ'aejatirã weronojõ nisa'a. Õ'acʉ̃ yere ne masĩtisa'a. Mʉsã todʉporopʉ ña'arõ wee'quere Jesucristo acobojo'quere wãcũtisa'a. 10 Yʉ'ʉ acawererã, mʉsã Õ'acʉ̃ bese'cãrã ni'i. Tojo weerã cʉ̃ bese'cãrã weronojõ nipe'tise mʉsã weepõtẽorõ añurõ nisetiya. Mʉsã tojo weerã Jesucristore ẽjõpeodu'usome. 11 Mʉsã añurõ weenu'cũrã, marĩ wiogʉ Jesucristo tiropʉ ejarãsa'a. Topʉ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ me'rã añurõ ninu'cũcã'rãsa'a.

12 Yʉ'ʉ were'quere masĩtojasa'a. Tere masĩrã, du'ucũurõ marĩrõ mʉsã tʉ'o'quere añurõ weenu'cũrã wee'e. Mʉsã tere masĩmicã, acobojori nígʉ̃, werenu'cũcʉ̃ti. 13-14 Cã'rõacã dʉ'sasa'a yʉ'ʉ wẽrĩatjo. Marĩ wiogʉ Jesucristo yʉ'ʉre weretojami. Tojo weegʉ yʉ'ʉ catiro ejatuaro yʉ'ʉ ucũ'quere wãcũato nígʉ̃ were'e. Yʉ'ʉ tojo werecã, “Añu nirõsa'a” ni wãcũgʉ̃, tojo were'e. 15 Yʉ'ʉ wẽrĩca be'ro yʉ'ʉ were'quere añurõ wãcũnu'cũcã'to nígʉ̃ yʉ'ʉ põtẽorõ añurõ weegʉti.

Pedro Jesucristo ũrũgũpu ducayucã ĩ'a'que ni'i

16 Marĩ wiogu Jesucristo apaturi a'ti turipu tutuaro me'rã cũ a'tiatjere
wereno'tojawu. Tere wererã, masã na weewuaronojõ wãcũbajurẽ'que
mejẽtare werewu. Ũsã basu ũrũgũpu Jesú cũ tutuasere ĩ'awũ. 17 Cũ
pacu Õ'acũ cũ tutuasere, cũ asistesere ĩ'ocã ĩ'awũ. Cũ tojo weeri cura
u'musepu ucũgũ, a'tiro niwĩ: "Ã'rĩ yu'u macũ yu'u ma'igũ nimi. Cũ
me'rã e'cati'i", niwĩ. 18 Cũ tojo ucũdijosere ũsã tu'owu. Titare marĩ
wiogu me'rã ũrũgũpu niwũ. Cũ tigupu nígũta asistewĩ.

19 Tojo wa'ase me'rã ũsã masĩwũ. "Duporocjãrãpu Õ'acũ ye queti
weremu'tãrĩ masã diacjũta ojapã Jesú ye cjasere", niwũ. Na oja'que
na'itĩ'arõpu sĩ'ocã bo'reyuse weronojõ ni'i. Tere bu'e, wãcũnurũña.
Tojo weerã marĩ Õ'acũ uaro nisetimasĩrãsa'a. Téé Jesucristo apa-
turi a'ticãpu tere bu'e, wãcũnu'cũcã'ña. Bo'reamujãticã ñocõawũ
mujãtaro weronojõ Jesucristo a'ti nucũcãpu a'tigu, marĩ masĩtisere
masĩcã weegusami. 20 A'te pũrĩcãrẽ añurõ tu'omasĩña. Õ'acũ
ye queti weremu'tãrã na "Tojo wa'arosa'a" ni oja'quere marĩ basu
wãcũse me'rã "Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e", nímasĩtisa'a. Espíritu Santu
cũ weetamurõ me'rã pe'e marĩ tere tu'omasĩrãsa'a. 21 Õ'acũ ye
queti weremu'tãrĩ masãmarĩcã na oja'quere na wãcũse me'rã dia'cũ
du'pocãtiticãrã niwã. A'tiro pe'e weecãrã niwã. Na Espíritu Santu ĩ'o,
ojadutiro me'rã Õ'acũ yere ojacãrã niwã.

2

Nisoose me'rã bu'ese cjase ni'i
(Jud 4-12)

1 Duporopure Israe curuacjãrã ni'cãrẽrã "Ũsã Õ'acũ ye queti
weremu'tãrã ni'i", nisoocãrã niwã. Na tojo wee'caro weronojõ musã
tiropu nirã quẽ'rã mejãrõta weesiruturãsama. Nisoose me'rã diacjũ
weronojõ bu'erãsama. Tojo weerã musã ẽjõpeosere dojorẽrãsama.
Jesú na ña'arõ wee'que bu'iri wẽrĩ wapaye'cu pe'ere uasome. Na tojo
weecã, Õ'acũ wãcũña marĩrõ narẽ bu'iri da'regusami. 2 Na numiarẽ
a'metãrãsetisere pãjãrã Jesure ẽjõpeorã ĩ'acũurãsama. Na tojo weecã
ĩ'arã, Jesure ẽjõpeotirã pe'e Jesú ye, diacjũ cjasere ña'arõ ucũrãsama.
3 Niyerure uaripejarã, nisoose me'rã musãrẽ bu'erãsama. Na tojo
weese wapa narẽ bu'iri da'reatje niyutojasa'a. Ne yu'ruwetisome.
Duporopu "Õ'acũ narẽ bu'iri da'reno'rãsama", nitojacu niwĩ.

4 Õ'acũ duporopure u'musecjãrã cũrẽ wereco'terã nimi'cãrãrẽ na
ña'arõ weecã, bu'iri da'recu niwĩ. Tojo weegu narẽ bu'iri da'rero
na'itĩ'ase tutiripu du'tecũucõ'acu niwĩ. Be'ro nipe'tirã masãrẽ beseatji
numu nicã, narẽ bu'iri da're bajuriogusami. 5 Noé cũ nícatero
quẽ'rãrẽ Õ'acũ cũrẽ ẽjõpeoti'cãrãrẽ acobojoticu niwĩ. Acobojotigu,
nipe'tirã masã ña'arãrẽ miocõ'acu niwĩ. Noé, cũ numo, põ'rã
umua i'tiarã, na numosãnumia dia'cũrẽ yu'ruocu niwĩ. Noé masã
wãcũsereducayuduti, "Añurõ weeya", ni werecu nimiwĩ. 6 Tojo
nicã Õ'acũ Sodoma, Gomorra wãmetise macãrĩcjãrã quẽ'rãrẽ bu'iri
da'recu niwĩ. Bu'iri da'regu, ũjũ'que po'ca dia'cũ cũñacã narẽ
ũjũacõ'abajuriocu niwĩ. Be'ropure ña'arõ weerãrẽ "Tojo wa'arosa'a"
ni masĩato nígũ tojo weecu niwĩ. 7 Narẽ bu'iri da'regu, Lot añurõ

weegʉ́ dia'cʉ̃rẽ yʉ'rʉweticã weecʉ niwĩ. Lot Sodomacjʉ̃ ãpẽrã
ti macãcjãrã na ña'abutiase weecã ĩ'agʉ̃, caributicʉ niwĩ. 8 Cʉ̃
añugʉ̃ nicʉ niwĩ. Na ña'arã wa'teropʉ nígʉ̃, ʉmʉcorinʉcʉ̃ na
ña'abutiase weecã ĩ'agʉ̃, bʉjaweticʉ niwĩ. Tojo nicã na ña'arõ
ucũsere tʉ'ogʉ, bʉjawetinemopeocʉ niwĩ. 9 Õ'acʉ̃ narẽ tojo wee'quere
wãcũrã, a'tiro nímasĩ'i. Õ'acʉ̃ añurãrẽ ña'arõ wa'acã, yʉ'rʉweticã
weemasĩsami. Ña'arã pe'ere cʉ̃ bu'iri da'reatji nʉmʉ nicãpʉ bu'iri
da'reacjʉ dʉ'tecũuyutojasami.

10 Masã ña'ase na upʉ cjase ʉaripeja weerãnojõrẽ Õ'acʉ̃ bu'iri
da'reyʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃sami. Tojo nicã Jesucristo cʉ̃ wiogʉ nisere na
yʉ'rʉnʉ'cãrãnojõrẽ ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami.

Sõ'onícãrã mʉsãrẽ nisoosijari masã na ʉaro se'saro, no'o ʉaro
weema'acusiasama. Uiro marĩrõ ʉ'mʉsepʉ nirã́ ape turicjãrã tutu-
arãrẽ bujicã'sama. 11 Ʉ'mʉsecjãrã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã pe'e nisoori
masã yʉ'rʉoro tutuayʉ'rʉnʉ'cãrã nima. Tojo nimirã, ña'arã Õ'acʉ̃rẽ
wereco'terã nimi'cãrãrẽ Õ'acʉ̃pʉre weresã, bujicã'tisama.

12 Nisoori masã wa'icʉrã weronojõ tʉ'omasĩtisama. Na
tʉ'omasĩtisere no'o ʉaro ucũma'asama. Na tʉ'oña'rõbajuro
tʉ'oña'sama. Wa'icʉrã bajuáca be'ro ñe'e wẽjẽcõ'ano'ajã weronojõ
nisama. Na weronojõ na quẽ'rã wẽrĩdijarãsama. 13 Ãpẽrãrẽ na ña'arõ
wee'que wapa na quẽ'rã ña'arõ weeno'rãsama. Ʉmʉco, bajuyoropʉ
no'o ʉaro ña'arõ weebajaque'atitʉ'sasama. Mʉsã bosenʉmʉrĩ
weecã, na bopoyoro, ña'abutiaro weerã weesama. Weeta'sase me'rã
e'catisama.

14 Numiarẽ ña'arõ wãcũse me'rã dia'cʉ̃ ĩ'asama. Na me'rã ña'arõ
weesĩ'rĩsama. Ña'arõ weesere caributitisama. Ẽjõpeotutuatirãrẽ na
weronojõ ʉaripejacã weesama. No'o na ĩ'asenʉcʉ̃ ʉapo'cãrã niyurã,
ʉanemocã'sama. Na bu'iri da'reno'ajã nima. 15 Õ'acʉ̃ ye, diacjʉ̃
cjasere du'urã, diacjʉ̃ nitise pe'ere sirutusama. Na dʉporocjʉ̃pʉ
Balaã wãmetigʉ Beor macʉ̃ weronojõ weesama. Cʉ̃ Balaã ña'arõ
weese me'rã niyeru wapata'asĩ'rĩcʉ niwĩ. 16 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'agõ, cʉ̃
yago burra cʉ̃rẽ tu'tico niwõ. Burra ucũmasĩti'co nimigõ, Õ'acʉ̃ cʉ̃
weetamurõ me'rã masã ucũrõ weronojõ Balaãrẽ tu'tico niwõ. Co tojo
nise me'rã cʉ̃ weema'asere du'ucã weeco niwõ.

17 Nisoori masã aco wijase peri si'bique'a'caro weronojõ nima. Te
peri aco marĩrõ weronojõ na ña'arãrẽ añuse ãpẽrãrẽ weetamuse
marĩsa'a. O'mecururi wĩ'rõ me'rã tuuwã'cãrõ weronojõ nima. No'o
ʉaro weenu'cũma. Na ni'cã́diacjʉ̃ta ucũtisama. Bu'iri da'reno'ajã
nitojama. Tojo weerã na'itĩ'arõpʉ tojota ni bajudutirãsama. 18 Nisoori
masã ucũse wapamarĩsa'a. Masĩbutiarã weronojõ nisoose me'rã
bu'esama. A'tiro nisama. “Marĩ no'o ʉaro marĩ weetʉ'saronojõ
weecã, añu ni'i,” nisama. Tere nírã, na ña'arõ weewʉase me'rã, tojo
nicã na ña'arõ ʉaripejase me'rã ãpẽrãrẽ dojorẽsama. Jesucristore
ẽjõpeowã'cãrãrẽ, ña'arõ weesere du'uwã'cãrãrẽ, apaturi na ña'arõ
wee'quere ʉaripejacã weesama tja. 19 Na a'tiro nisama: “Mʉsã
ãpẽrã dutise doca niwe'e. Tojo weerã mʉsã ʉaro weeya,” nimisama.
Tojo nimirã, na basu ña'asere weedu'umasĩtirã, ña'ase dutise
doca niwã'ñarã weronojõ nisama. Nipe'tise marĩ ña'arõ weesere
du'umasĩtise te doca niwã'ñaco'tecã wee'e. 20 Marĩ wiogʉ Jesucristo

marĩrẽ yʉ'rʉogʉre ẽjõpeorã, a'ti turi cjase ña'asere yʉ'rʉwetiwʉ. Tojo wééca be'ro nimicã, apaturi ña'asere weenemopeorãnojõ todʉporo ní'caro nemorõ ña'arõ tojasama. 21 Diacjʉ̃ta narẽ Jesucristo yere, diacjʉ̃ cjasere masĩtiyʉ'rʉocã, añubopã. Na Jesucristore ẽjõpeoca be'ro añuse dutise, narẽ were'quere du'urã, ña'abutiaro weerã weema. 22 Na apaturi ña'arõ weenemopeorã, masã na ucũwʉasenojõ weerã weema. Na a'tiro ucũwʉasama: "Diayi cʉ̃ etoacõ'aca be'ro apaturi cʉ̃ etoa'quere ba'asami tja." Apeye quẽ'rã ni'i: "Yesere u'óca be'ro apaturi mejãrõta ũ'irĩbʉjʉropʉ sĩ'cõcũñasami tja." Na Jesucristore ẽjõpeoca be'ro ña'arõ wéérã tja, te weronojõ nima.

3

Marĩ wiogʉ apaturi a'tiatje ni'i

1 Yʉ'ʉ mairã, mʉsãrẽ ni'cã pũrĩ ojatojawʉ. Todʉporoca pũrĩ, tojo nicã a'ti pũrĩ me'rã mʉsãrẽ diacjʉ̃ wãcũato nígʉ̃ oja'a. Mʉsã masĩ'quere wãcũnu'cũdutigʉ werecasa'a. 2 Dʉporocjãrãpʉ Õ'acʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masã añurã na oja'quere wãcũña. Tojo nicã marĩ wiogʉ, marĩrẽ yʉ'rʉogʉ dutisere wãcũña. Tere ʉ̃sã Jesucristo besecũú'cãrã mʉsãrẽ wereturiawʉ.

3 A'tere masĩmʉ'tãña. A'ti ʉmʉco pe'tiati dʉporo masã Õ'acʉ̃ yere bujicã'rãsama. No'o na ña'arõ weesĩ'rĩsere weerãsama. 4 A'tiro nirãsama: "Jesucristo cʉ̃ 'A'tigʉti' ní'que ¿de'ro wa'amitito?" nirãsama. A'tiro ni bujicã'rãsama. "Marĩ ñecʉ̃sʉmʉa wẽrĩdijape'tiatojama. A'ti turi ne weenʉ'cã'caro weronojõ mejãrõta ninu'cũcã'a. Ne a'tisome", ni wãcũsama. 5 A'tiro wa'a'que pe'ere wãcũsĩ'rĩtisama. Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũse me'rã ʉ'mʉse, a'ti turi bajurẽcʉ niwĩ. Cʉ̃ dutiro me'rã di'ta aco po'peapʉ ní'que bajuacaro niwʉ̃. Tojo nicã aco me'rã a'ti turi cjase pĩ'rĩ, bʉcʉacaro niwʉ̃. 6 Aco me'rãta tja Noé nícaterore Õ'acʉ̃ a'ti turire miocõ'acʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo wee'que me'rã "Õ'acʉ̃ a'ti turire dʉcayutojacʉ niwĩ", ni masĩno'o. 7 A'tocatero nisepʉa majã ʉ'mʉse nise, a'ti di'ta cjase pecame'e ʉ̃jʉ̃acõ'ano'atje ni'i. Be'ro Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũse me'rãta ʉ̃jʉ̃ape'ocã'gʉ̃sami. Cʉ̃ masãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, ña'arãrẽ bu'iri da'regʉ ʉ̃jʉ̃acõ'agʉ̃sami.

8 Yʉ'ʉ mairã, a'tere wãcũña. Marĩ tʉ'oña'cã pe'ema, mil cʉ̃'marĩ yoabutia'a. Õ'acʉ̃ pe'ere mil cʉ̃'marĩ ni'cã nʉmʉ weronojõ nisa'a. Ni'cã nʉmʉ quẽ'rã cʉ̃rẽ mejãrõta mil cʉ̃'marĩ weronojõ nisa'a. Ni'cãrõnojõ ĩ'asami. 9 Marĩ wiogʉ cʉ̃ "Apaturi a'tigʉti" ní'quere masã a'tiro wãcũsama: "Yoogoyʉ'rʉami", nisama. Na wãcũse diacjʉ̃ niwe'e. Masãrẽ pajaña'gʉ̃, maata a'titisami yujupʉ. Ne ni'cʉ̃rẽ pecame'epʉ wa'acã ʉatisami. Nipe'tirã na ña'asere bʉjaweti dʉcayucã ʉasami. Tojo weegʉ a'titisami yujupʉ.

10 Marĩ wiogʉ apaturi a'ti nucũcãpʉ a'tiri nʉmʉ marĩ ne wãcũtiri nʉmʉ nirõsa'a. Ni'cʉ̃ yajari masʉ̃ ñamipʉ wãcũña marĩrõ yajagʉ a'tigʉ weronojõ a'tigʉsami. Cʉ̃ dijatiri nʉmʉ a'tiro wa'arosa'a. Pũrõ bʉsʉse me'rã nipe'tise ʉ'mʉarõpʉ nise pe'tia wa'arosa'a. Nipe'tise ʉ̃jʉ̃pe'tidija wa'arosa'a. A'ti di'ta cjase pe'e quẽ'rã, ʉ̃jʉ̃bajudutirosa'a.

11 "Nipe'tise ʉ̃jʉ̃pe'tidija wa'arosa'a" nisere tʉ'o, ña'arõ weesetisere du'u, Õ'acʉ̃ ʉaro pe'e añurõ weenu'cũrã. 12 Marĩ wiogʉ a'tiatjere e'catise me'rã cʉ̃rẽ co'terã. Cʉ̃rẽ maata a'tidutirã, marĩ añurõ

weepõtẽota basioro añurõ weerã. Cʉ̃ a'tiri nʉmʉ nicã, nipe'tise ʉ'mʉarõ cjase ʉ̃jʉ̃pe'tidijarosa'a. Nipe'tise a'ti di'ta cjase, ʉ'mʉarõpʉ cjase sipipe'tirosa'a. 13 Marĩ pe'e Õ'acʉ̃ cʉ̃ "Ape ma'ma ʉ'mʉse, ma'ma di'ta weegʉti" ní'quere co'te'e. Ti turipʉre nipe'tirã añuse dia'cʉ̃rẽ weerãsama.

14 Tojo weerã yʉ'ʉ mairã, cʉ̃ a'tisere co'terã, nipe'tise mʉsã weepõtẽorõ añurõ weeya. A'tiro weecã, Jesú a'tigʉ, mʉsãrẽ añurã, bu'iri moorã, añurõ ejeripõ'rãtirãrẽ bocaejagʉsami. 15 Mʉsã a'tiro masĩña. Marĩ wiogʉ marĩrẽ pajaña'gʉ̃, marĩ yʉ'rʉcã ʉasãgʉ̃ co'tewapamosami. Tojo weegʉ maata a'titisami. Marĩ acaweregʉ Pablo marĩ ma'igʉ̃ quẽ'rã tojota mʉsãrẽ ojacʉ niwĩ. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ masĩse o'ose me'rã tojo ojacʉ niwĩ. 16 Nipe'tise cʉ̃ oja'que pũrĩnʉcʉ̃ Jesucristo apaturi a'tiatjere, tojo nicã marĩrẽ ña'arõ weeticã'to nígʉ̃ ojasami. Apeye ni'cãrẽ cʉ̃ oja'que diasayʉ'rʉa'a. Masĩtirã, tojo nicã ẽjõpeotutuatirã tere ãpẽrãrẽ weresu'riacã'sama. Na apeye Õ'acʉ̃ ya pũrĩpʉ oja'quere weresu'riaro weronojõ weesama. Tojo weerã bu'iri da'reno'rãsama.

17 Yʉ'ʉ mairã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ na nisoorã weeatjere wereyutojapʉ. Mʉsã tojo weerã masĩtoja'a. Na ña'arã mʉsãrẽ nisoori nírã, tʉ'omasĩña. Tojo nicã mʉsãrẽ ẽjõpeotutuarã ní'cãrãrẽ ẽjõpeodu'ucã weeticã'to. 18 Marĩ wiogʉ Jesucristo marĩrẽ yʉ'rʉogʉ pe'ere masĩnemoña. Cʉ̃ marĩrẽ ma'imi nisere masĩrã, cʉ̃rẽ nemorõ ẽjõpeowã'cãña. Nipe'tirã ni'cãrõacãrẽ, be'ropʉ quẽ'rãrẽ Jesucristore "Añuyʉ'rʉami", ninu'cũcã'rã. Tojota nirõʉa'a.

Tocã'rõta oja'a.

Pedro

Juã ojamʉ'tãca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rĩ judío masʉ̃ Zebedeo macʉ̃ Santiago acabiji nicʉ niwĩ.

A'tere ojacʉ niwĩ. Jesucristore ẽjõpeorãrẽ nisoose me'rã bu'erãrẽ tʉ'omasĩdutigʉ ojacʉ niwĩ. Tojo nicã Jesucristore ẽjõpeonu'cũdutigʉ, queoro weenu'cũdutigʉ ojacʉ niwĩ. Ma'ise pe'ere apeye yʉ'rʉoro weenu'cũdutigʉ ojacʉ niwĩ.

Cʉ̃ta ape pũrĩ Jesucristo catiri ʉmʉco cjasere ojacʉ niwĩ.

Jesucristo ye queti ni'i

1-2 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ Jesucristo ye cjasere, cʉ̃ nisetisere ojagʉ wee'e. A'tiro ni'i. A'ti turi weese dʉporo cʉ̃, cʉ̃ pacʉ me'rã nitojacʉ niwĩ. Be'ro a'ti turipʉre bajuacʉ niwĩ. Cʉ̃ catinu'cũgʉ̃ marĩrẽ catinu'cũcã weegʉ́ nimi. Ʉsã cʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ ucũsere tʉ'owʉ. Ʉsã basu warota cʉ̃rẽ ĩ'abutiawʉ. Cʉ̃rẽ añurõ masĩwʉ̃. Tojo weerã cʉ̃rẽ ĩ'a'quere mʉsãrẽ were'e. 3 Ʉsã marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ me'rã, tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo me'rã añurõ nicã'a. Mʉsã quẽ'rãrẽ tojota ʉasãsa'a. Tojo weerã ʉ̃sã ĩ'a'quere, tʉ'o'quere mʉsãrẽ were'e. 4 Mʉsãrẽ añurõ e'catiato nígʉ̃ a'ti pũrĩrẽ oja'a.

Õ'acʉ̃ añugʉ̃ nimi nise queti ni'i

5 Jesucristo ʉ̃sãrẽ bu'e'quere mʉsãrẽ wereturia'a. Cʉ̃ a'tiro niwĩ: “Õ'acʉ̃ añugʉ̃ nimi. Cʉ̃pʉre ne ña'ase marĩ'i. Cʉ̃ sĩ'ose weronojõ nimi. Na'itĩ'ase weronojõ nitimi”, niwĩ. 6 Marĩ a'tiro nibosa'a: “Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nicã'a”, nibosa'a. Tojo nimirã ña'arõ wéérã, nisoorã weesa'a. Marĩ weesetise, marĩ ye ucũse ʉseri me'rã tojo weesa'a. 7 Õ'acʉ̃ añurõ weemi. Marĩ Õ'acʉ̃ weronojõ añurõ wéérã pũrĩcã, ãpẽrã me'rã añurõ nisetimasĩ'i. Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo wẽrĩse me'rã nipe'tise marĩ ña'arõ nisetisere dʉcayunu'cũmi.

8 Marĩ ña'ase cʉomirã ña'ase moo'o nírã, marĩ basuta nisoorã wee'e. Marĩ wãcũse diacjʉ̃ niwe'e. 9 Õ'acʉ̃ queoro weenu'cũgʉ̃ marĩ ña'arõ wee'quere diacjʉ̃ wereyʉ'rʉcã, queorota marĩrẽ acobojogʉsami. Nipe'tise marĩ ña'arõ weeseti'quere coepe'ocʉ̃sami. 10 Õ'acʉ̃ a'tiro nicʉ niwĩ: “Masã nipe'tirã ña'arã nima”, nicʉ niwĩ. “Marĩ ña'arõ weewe'e” nírã, “Õ'acʉ̃ nisoosepijagʉ nimi”, nirã weebosa'a. Cʉ̃ ucũsere ẽjõpeotirã weronojõ nibosa'a.

2

Õ'acʉ̃ me'rã nírã a'tiro weeya nise ni'i

1 Mʉsã yʉ'ʉ põ'rã weronojõ ni'i. Ña'ase weeticã'to nígʉ̃, mʉsãrẽ a'tere oja'a. Marĩ ña'arõ weecãma, Jesucristo cʉ̃ pacʉpʉre marĩrẽ ucũbosasami. “Narẽ acobojoya”, nisami. Jesucristo ña'ase moogʉ̃ nimi. Tojo weegʉ cʉ̃ marĩrẽ sẽrĩbosamasĩsami. 2 Jesucristo wẽrĩse me'rã marĩ ña'arõ wee'quere acobojose bocacãrã niwʉ̃. Marĩ dia'cʉ̃ acobojose bocamasĩtisa'a. Nipe'tirã a'ti turicjãrã acobojose bocamasĩsama.

3 Marĩ masĩ'i, Õ'acʉ̃ dutisere wéérã, cʉ̃rẽ ĩ'awã'no'sa'a. 4 Marĩ a'tiro
nibosa'a: “Õ'acʉ̃rẽ masĩ'i.” Tojo nimirã cʉ̃ dutisere weetirã, nisoosepi-
jarã nibosa'a. 5 Cʉ̃ dutiro wéérã, Õ'acʉ̃rẽ queorota ẽjõpeosa'a. Tojo
weerã marĩ Õ'acʉ̃ me'rã ni'i nisere masĩ'i. 6 “Marĩ Õ'acʉ̃ me'rã ni'i”
nírã, Jesucristo weeseti'caronojõta weesiruturoʉa'a.

A'merĩ ma'iña nise queti ni'i

7 Acawererã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ ojase apeye ma'ma dutise mejẽta ni'i. Todʉporopʉ mʉsã
dutise cʉo'quereta oja'a. A'te mʉsã tʉ'o'quepʉ
ni'i. 8 Tojo nimirõ, yʉ'ʉ mʉsãrẽ ojase ma'ma dutise weronojõ wa'a'a.
A'merĩ ma'isere wãmepeogʉ wee'e. Todʉporopʉ marĩ a'merĩ ma'itirã,
ña'arã niwʉ̃. Na'itĩ'arõpʉ nirã weronojõ niwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ a'te
du'uno'rõ wee'e. A'tocaterore marĩ a'merĩ ma'írã, bo'reyuropʉ nirã
weronojõ ni'i. Te a'merĩ ma'isere Jesucristo me'rã masĩno'o. Tojo nicã
mʉsã me'rã masĩno'o.

9 Marĩ a'tiro nibosa'a: “Yʉ'ʉ pũrĩcã añurõ Õ'acʉ̃ dutiro
weenu'cũcã'a.” Tojo nimigʉ̃ ãpẽrãrẽ ma'itigʉ, todʉporopʉ na'itĩ'arõpʉ
ní'caro weronojõta nicã'sa'a tja. 10 Ãpẽrãrẽ ma'ígʉ̃, bo'reyuropʉ nigʉ̃
weronojõ nimi. Ne cʉ̃rẽ cã'rõacã ña'arõ weese marĩ'i. 11 Marĩ ãpẽrãrẽ
ma'itirã, na'itĩ'arõpʉ nirã weronojõ nisetisa'a. Marĩ ña'arõ weese
bu'iri caperi bajuno'tirã weronojõ nisa'a. Tojo weerã “A'tiro pe'e
ʉa'a”, nímasĩtisa'a.

12-14 Yʉ'ʉ mʉsã nipe'tirãrẽ ojagʉti. Jesucristo cʉ̃ wẽrĩse wapa Õ'acʉ̃
mʉsã ña'arõ wee'quere acobojocʉ niwĩ. Mʉsã Õ'acʉ̃rẽ masĩ'i. Bʉcʉrã,
mʉsãrẽ oja'a. Jesucristore ne waropʉ dʉ'pocãti'cʉre ẽjõpeoyucã,
oja'a. Ma'mapjia, mʉsã wãcũtutuarã ni'i. Õ'acʉ̃ ye ucũsere tʉ'o
ẽjõpeo'o. Wãtĩrẽ docaque'acã weecãrã niwʉ̃. Tojo weegʉ mʉsãrẽ
oja'a.

15-16 A'ti ʉmʉco cjase Õ'acʉ̃ ye mejẽta ni'i. A'tere wãcũnʉrʉ̃ticã'ña.
Ña'arõ wãcũse, a'metãrãsĩ'rĩse, ʉaripejase, ãpẽrã yʉ'rʉoro nicã'gʉ̃
nisĩ'rĩse ña'a ni'i. A'te nipe'tise a'ti ʉmʉco cjase ni'i. “Tere weerãti”,
niticã'ña. No'o a'tere weesĩ'rĩgʉ̃nojõ marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ ma'itisami.
17 A'ti turi pe'tiwã'cãrõ wee'e. Nipe'tise ña'arõ weesĩ'rĩ ʉaripejase
quẽ'rã pe'tia wa'arosa'a. Õ'acʉ̃ dutiro weerã pũrĩcã ne pe'titirãsama.
Cʉ̃ tiropʉ ninu'cũcã'rãsama.

Nisoorã ye queti ni'i

18 Nisoori masã ye quetire weregʉti. A'ti ʉmʉco pe'tiro wee'e.
A'ti turi pe'tise dʉporo ni'cʉ̃ Jesucristore ĩ'atu'tigʉ a'tigʉsami. Mʉsã
a'tere tʉ'otojacãrã niwʉ̃. Pãjãrã cʉ̃ weronojõ nirã nitojama. Tojo
weerã marĩ a'ti turi maata pe'tiatjere masĩ'i. 19 Na cʉ̃rẽ ĩ'atu'tirã marĩ
me'rãcjãrãta nicã'miwã. Be'ro, na Jesucristo ye quetire ẽjõpeotirã,
marĩrẽ dʉcawatia wa'awã. Na marĩ me'rãcjãrã waro mejẽta ní'cãrã
niwã. Marĩ me'rãcjãrã nírã pũrĩcã, marĩ me'rãta nibosama. Na tojo
dʉcawaticã ĩ'arã, marĩ narẽ ĩ'amasĩ'i. Marĩ me'rãcjãrã mejẽta nicãrã
niwã.

20 Jesucristo mʉsãrẽ Espíritu Santure o'ócʉ niwĩ. Tojo weerã mʉsã
diacjʉ̃ cjase, Jesucristo ye quetire masĩpe'ticã'sa'a. 21 Cʉ̃ ye quetire
masĩtirãrẽ ojagʉ weewe'e. Mʉsã Jesucristo yere queoro masĩsa'a. Tojo
weegʉ mʉsãrẽ oja'a. Mʉsã masĩ'i, cʉ̃ ye queti nisoose mejẽta ni'i.

22 Nisoosepijagʉ a'tiro nisami: “Jesú Õ'acʉ̃ bese'cʉ mejẽta nimi”,
nisami. Tojo bʉsʉgʉ cʉ̃rẽ ĩ'atu'tiri masʉ̃ nimi. Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃rẽ,
cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore teesami. 23 No'o cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore ʉatirã, cʉ̃
pacʉ quẽ'rãrẽ moosama. Marĩ Jesucristore Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi nírã,
Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i. 24 Tojo weerã mʉsã ne waro tʉ'o'que Jesucristo ye
quetire wãcũnʉrʉ̃ña. Mʉsã cʉ̃ ye quetire ẽjõpeonu'cũrã, Õ'acʉ̃ me'rã,
cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo me'rã añurõ nicã'rãsa'a. 25 Jesucristo marĩrẽ a'tiro
nicʉ niwĩ: “Catinu'cũatjere o'ogʉti”, nicʉ niwĩ.
26 Mʉsãrẽ nisoori masã ye quetire ojatojapʉ. 27 Mʉsã Espíritu
Santu Jesucristo o'ó'cʉre cʉotoja'a. Cʉ̃ basu nipe'tisere nisooro marĩrõ
mʉsãrẽ bu'emi. “Ʉsãrẽ ãpẽrã bu'eato”, nitisa'a. Cʉ̃ bu'eronojõta
Jesucristo me'rã añurõ nicã'ña.
28 Ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ cʉ̃ me'rã ninu'cũcã'ña. Marĩ tojo wéérã, cʉ̃
a'ti nucũcãpʉ a'ticã, cʉ̃rẽ põtẽrĩrã ĩ'aʉcʉasome. Bopoyasome. 29 Mʉsã
Jesucristo añurõ weesere masĩtoja'a. Tojo weerã nipe'tirã añurõ weerã̃
Õ'acʉ̃ põ'rã nima nisere masĩno'o.

3

Õ'acʉ̃ põ'rã weesetise ni'i

1 Ĩ'arẽ mʉsã Õ'acʉ̃ marĩ pacʉ marĩrẽ ma'isere. Marĩrẽ ma'ígʉ̃, “Yʉ'ʉ
põ'rã” ni ẽjõpeosami. Tojo nírõnojõta marĩ cʉ̃ põ'rã ni'i. Ãpẽrã
a'ti turicjãrã Õ'acʉ̃rẽ masĩtitjĩarã, marĩ cʉ̃rẽ ẽjõpeorã weesetisere
masĩtisama. 2 Acawererã, marĩ Õ'acʉ̃ põ'rã nitoja'a. Cʉ̃ põ'rã nimirã,
be'ropʉ marĩ de'ro wa'atjere añurõ masĩno'ña marĩ'i yujupʉ. A'te
dia'cʉ̃rẽ masĩ'i. Marĩ Jesucristo a'ticã, cʉ̃ bajusere ĩ'arãsa'a. Cʉ̃rẽ ĩ'arã,
cʉ̃ weronojõ wa'arãsa'a. 3 Jesucristore ne ña'ase marĩ'i. Marĩ quẽ'rã cʉ̃
weronojõ añurã wa'arãsa'a niatjere wãcũ'u. Tojo weerã marĩ ña'arõ
weeseti'quere dʉcayuwã'cãrã wee'e.
4 Ña'arõ weesetise Õ'acʉ̃ duti'quere yʉ'rʉnʉ'cãse ni'i. Nipe'tirã
ña'arõ weerã̃ Õ'acʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrã weema. 5 Mʉsã masĩtoja'a, marĩ
ña'arõ wee'quere cõ'agʉ̃ Jesucristo a'ti nucũcãpʉre a'ticʉ niwĩ. Ne
cʉ̃rẽ cã'rõacã ña'ase marĩ'i. 6 Tojo weerã nipe'tirã cʉ̃ me'rã ninu'cũrã
ña'arõ weesetitisama. Ña'arõ weerã̃ pe'e Jesucristore masĩtisama.
7 Mʉsã tʉ'omasĩña. Ãpẽrã mʉsãrẽ maasoocã, ẽjõpeoticã'ña. Jesu-
cristo añugʉ̃ nimi. Tojo weerã cʉ̃ weronojõ nirã̃ masã añurã nima.
8 Wãtĩ ne waropʉta ña'agʉ̃ nimʉjãti'cʉ nimi. Tojo weerã ña'arõ
weesetirã cʉ̃ yarã nima. Jesucristo Õ'acʉ̃ macʉ̃ wãtĩ ña'arõ weesere
cõ'agʉ̃ a'tigʉ a'ti turipʉre a'ticʉ niwĩ.
9 Õ'acʉ̃ cʉ̃ põ'rãrẽ cʉ̃ weronojõ niseticã weecʉ niwĩ. Tojo weerã
Õ'acʉ̃ põ'rã ña'asere weenu'cũtima. 10 Marĩ Õ'acʉ̃ põ'rãrẽ, wãtĩ yarãrẽ
a'tiro ĩ'adʉcawaamasĩ'i. No'o ãpẽrãrẽ ma'itirã, ña'arõ weesetirãrẽ
“Wãtĩ yarã nima”, ni'i. Ãpẽrãrẽ ma'írã añurõ weesetirã pe'ere “Õ'acʉ̃
põ'rã nima”, ni'i.

A'merĩ ma'idutise ni'i

11 A'merĩ ma'irõʉa'a nise queti mʉsã ne waro maata tʉ'o'que ni'i.
12 Dʉporocjʉ̃pʉ Caĩ wãmetigʉ weronojõ niticã'rã. Cʉ̃ wãtĩ yagʉ
nígʉ̃, cʉ̃ acabiji Abere wẽjẽcʉ niwĩ. ¿De'ro weegʉ cʉ̃rẽ wẽjẽpari?

Caĩ cʉ̃ weesetise ña'ase nicaro niwʉ̃. Cʉ̃ acabiji weese pe'e añuse nicaro niwʉ̃. Te bu'iri cʉ̃rẽ ʉogʉ, wẽjẽcʉ niwĩ. 13 Ãpẽrã mʉsã añurõ weesetisere ĩ'áʉorã, ĩ'atu'tibosama. Na Caĩ cʉ̃ acabijire ʉo'caro weronojõ weerã weesama. Na mʉsãrẽ ĩ'atu'ticã, ʉcʉaticã'ña.

14 Marĩ ãpẽrãrẽ ma'írã, Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i nisere masĩ'i. Todʉporopʉre Jesucristore masĩtitjĩarã, ãpẽrãrẽ ma'itiwʉ. Ni'cãrõacãrẽ cʉ̃rẽ ẽjõpeoyurã, a'merĩ ma'i'i. Ãpẽrãrẽ ma'itirã pũrĩcã, marĩ todʉporopʉ ní'caronojõta nicã'bosa'a. Catinu'cũsere moobosa'a. 15 No'o ãpẽrãrẽ ĩ'atu'tigʉnojõ masãrẽ wẽjẽcõ'arĩ masʉ̃ weronojõ nimi. Mʉsã masĩ'i, ne ni'cʉ̃ masãrẽ wẽjẽcõ'arĩ masʉ̃ catinu'cũsere moosami. Mʉsã cʉ̃ weronojõ niticã'ña. 16 Jesucristo marĩ ye niatjere wẽrĩcʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ a'merĩ ma'isere masĩ'i. No'o ãpẽrãrẽ ma'írã, marĩ ya catiri ʉmʉcore wãcũnʉrʉ̃tisa'a. Narẽ weetamurã, marĩ quẽ'rã wẽrĩmasĩ'i. 17 Marĩ apeyenojõ cʉomirã, pajasecʉorãrẽ o'otirã, ¿de'ro wee "Õ'acʉ̃rẽ ma'i'i", nibosaʉ? 18 Bu'i, marĩ ye ucũse ʉseri me'rã dia'cʉ̃ "Narẽ ma'i'i", niticã'rõʉa'a. Narẽ añurõ weetamurõʉa'a. Te me'rã marĩ narẽ ma'isere ĩ'omasĩ'i.

Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã uiro marĩrõ nímasĩ'i nise ni'i

19-20 Apetero marĩ a'tiro wãcũsa'a: "Yʉ'ʉ ña'ayʉ'rʉagʉ nisa'a." Tojo wãcũmirã, marĩ ãpẽrãrẽ ma'írã, Õ'acʉ̃ me'rã uiro marĩrõ nímasĩ'i. Marĩ cʉ̃ põ'rã ni'i. Cʉ̃ marĩ wãcũsere masĩpe'ocã'sami. Cʉ̃ marĩ ña'arõ wee'quere acobojosami. 21-22 Marĩ ne bu'iri moosa'a ni tʉ'oña'rã, uise marĩrõ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩmasĩ'i. Cʉ̃ dutisere, cʉ̃ ʉasere weecã, Õ'acʉ̃ nipe'tise marĩ sẽrĩsere yʉ'tigʉsami. 23 Cʉ̃ duti'que a'te ni'i. Cʉ̃ macʉ̃ Jesucristore ẽjõpeodutimi. Tojo nicã cʉ̃ duti'caronojõta marĩrẽ a'merĩ ma'idutimi. 24 Marĩ cʉ̃ duti'quere wéérã, cʉ̃ me'rã añurõ nicã'a. Cʉ̃ quẽ'rã marĩ me'rã añurõ nicã'mi. Marĩrẽ Espíritu Santure o'ocʉ niwĩ. Tojo weerã cʉ̃ marĩ me'rã nisere masĩ'i.

4

Ãpẽrã weresere ĩ'abesetojarãpʉ weedutise ni'i

1 Acawererã, Õ'acʉ̃ yere wereri masã mʉsã tiropʉ bu'erã etacã, na weresere "¿Diacjʉ̃ta Õ'acʉ̃ ye nimitito?" ni ĩ'aña. Ãpẽrã Õ'acʉ̃ o'ó'cãrã nitima. Nipe'tirãpʉre ẽjõpeoticã'ña. Na Espíritu Santure moomirã, tojo nima'acã'bosama. A'ti ʉmʉcopʉre no'o ʉaro nisoori masã nibi'acã'ma. "Õ'acʉ̃ yere wererã wee'e", ni bʉsʉsijama. 2 Mʉsã na diacjʉ̃ wererãrẽ a'tiro ĩ'abeseya. Na "Jesucristo a'ti upʉ me'rã bajuacʉ nimi", nisama. Tojo ẽjõpeorã, Espíritu Santure cʉorã nima. Narẽ ẽjõpeoya. 3 Ãpẽrã tojo ẽjõpeotirã, Espíritu Santure mooma. Mejõ cʉ̃rẽ pe'sutima. Mʉsã Jesucristore ĩ'atu'tigʉ cʉ̃ a'tiatjere tʉ'otojapã. Na cʉ̃ weronojõ nirã̃ a'ti di'tapʉre nitojama.

4 Nisoori masã wãtĩ yarã nima. Õ'acʉ̃ wãtĩ nemorõ tutuami. Mʉsã Õ'acʉ̃ yarã ni'i. Tojo weerã mʉsã na ucũsere ẽjõpeoticãrã niwʉ̃. 5 Nisoori masã a'ti turicjãrã a'ti ʉmʉco cjase dia'cʉ̃rẽ bu'esama. Na weronojõ nirã̃ta na bu'esere tʉ'osama. 6 Marĩ pũrĩcã Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i. Cʉ̃ põ'rã nirã̃ marĩ bu'esere tʉ'osama. Cʉ̃ põ'rã nitirã tʉ'otisama. Tojo weerã marĩ diacjʉ̃ cjase ẽjõpeorãrẽ, diacjʉ̃ nitisere ẽjõpeorãrẽ

ĩ'abesemasĩ'i. “Ã'rãta nima diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeorã”, nímasĩ'i. “Na nima diacjʉ̃ cjasere ẽjõpeotirã”, ni ĩ'adʉcawaamasĩ'i.

Marĩrẽ a'merĩ ma'idutise ni'i

7-8 Acawererã, Õ'acʉ̃ masãrẽ ma'imi. Tojo weerã marĩ quẽ'rã a'merĩ ma'irõʉa'a. A'merĩ mairãnojõ Õ'acʉ̃ põ'rã nima. Na Õ'acʉ̃rẽ masĩma. No'o ma'ise moorãnojõ Õ'acʉ̃rẽ ne masĩtima. 9 Cʉ̃ marĩrẽ ma'isere ĩ'ogʉ̃, cʉ̃ macʉ̃ ni'cʉ̃ nigʉ̃rẽ a'ti turipʉre o'ócʉ niwĩ. Marĩ catinu'cũatjere wéégʉ tojo weecʉ niwĩ. 10 Yʉ'ʉ ma'isere ucũgʉ̃, marĩ Õ'acʉ̃rẽ ma'isere ucũgʉ̃ mejẽta wee'e. Cʉ̃ pe'e marĩrẽ ma'isere ucũgʉ̃ wee'e. Cʉ̃ marĩrẽ ma'ígʉ̃, marĩ ña'arõ wee'quere acobojodutigʉ cʉ̃ macʉ̃rẽ o'ócʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rã marĩ acobojose boca'a.

11 Acawererã, Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'i'caronojõta marĩ quẽ'rã ãpẽrãrẽ ma'irõʉa'a. 12 A'ti ʉmʉcopʉre ne ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ ĩ'a'cʉ marĩmi. Marĩ cʉ̃rẽ ĩ'ati'cãrã nimirã, ãpẽrãrẽ ma'írã, cʉ̃ marĩpʉre nisere masĩ'i. Cʉ̃ marĩrẽ ma'i'que ye bu'iri ãpẽrãrẽ queoro ma'ita basio'o. 13 Õ'acʉ̃ marĩrẽ Espíritu Santure o'ocʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ Õ'acʉ̃ marĩpʉre nisere masĩ'i. Marĩ quẽ'rã cʉ̃pʉreta ni'i. 14 Õ'acʉ̃ macʉ̃rẽ ʉ̃sã basuta ĩ'awʉ̃. Cʉ̃rẽ a'ti turipʉre marĩ ña'arõ wee nisetimi'cãrãrẽ yʉ'rʉweticã weedutigʉ o'ócʉ niwĩ. Tojo weerã mʉsãrẽ a'tere were'e. 15 No'o nipe'tirã “Jesú Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimi” nirãnojõ Õ'acʉ̃ me'rã nima. Cʉ̃ quẽ'rã napʉre nimi.

16 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'isere masĩ'i. Cʉ̃ nipe'tirãrẽ ma'imi. No'o ãpẽrãrẽ maigʉ̃nojõ añurõ Õ'acʉ̃ me'rã nimi. Õ'acʉ̃ quẽ'rã cʉ̃ me'rã nimi. 17 Marĩ Õ'acʉ̃ me'rã nírã, queoro ma'imasĩ'i. Jesucristo a'ti turipʉ nicã, cʉ̃ pacʉ quẽ'rã cʉ̃ me'rã nicʉ niwĩ. Cʉ̃ me'rã ní'caronojõta marĩ me'rã quẽ'rãrẽ Õ'acʉ̃ nimi. Tojo weerã marĩ a'ti turicjãrãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, cʉ̃rẽ ne uisome. 18 A'merĩ mairã tirore uise marĩ'i. Uise cʉorã tiro pe'ere ne a'merĩ ma'ise marĩ'i. Marĩ uise me'rã bu'iritirã weronojõ tʉ'oña'a. No'o uigʉnojõ a'merĩ ma'imasĩtimi.

19 Õ'acʉ̃ marĩrẽ ma'imʉ'tãcʉ niwĩ. Tojo weerã marĩ cʉ̃rẽ ma'i'i. 20 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ma'imirã, ãpẽrãrẽ ĩ'atu'tirã, nisoosebʉcʉrã ni'i. Masã marĩ ĩ'arã waromarĩcãrẽ ma'itirã, nemorõ Õ'acʉ̃ bajutigʉ pũrĩcãrẽ ma'ita basiotisa'a. 21 Jesucristo marĩrẽ a'tiro dutiwĩ: “Õ'acʉ̃rẽ ma'írã, ãpẽrã quẽ'rãrẽ ma'irõʉa'a”, niwĩ.

5

Õ'acʉ̃ põ'rã nírã, ña'asere weeticã'rõʉa'a nise ni'i

1 Nipe'tirã “Jesú Õ'acʉ̃ bese'cʉ nimi” ni ẽjõpeorãnojõ Õ'acʉ̃ põ'rã nima. Ãpẽrãrẽ ma'írã, na põ'rã quẽ'rãrẽ ma'irõʉa'a. 2 Marĩ Õ'acʉ̃rẽ ma'i, cʉ̃ duti'quere wéérã, marĩ cʉ̃ põ'rãrẽ ma'i'i nisere masĩno'o. 3 Õ'acʉ̃rẽ ma'írã, cʉ̃ duti'quere weerã wee'e. Cʉ̃ dutise diasawe'e, weeta basiopũrĩcã'sa'a. 4 Marĩ Õ'acʉ̃ põ'rã a'ti turi cjase ña'asere weewe'e. Jesucristore ẽjõpeose me'rã añurõ weeta basio'o. 5 Marĩ Jesucristore “Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimi”, ni ẽjõpeo'o. Te me'rã dia'cʉ̃ a'ti ʉmʉco cjase ña'asere cã'mota'amasĩsa'a.

Jesucristore “Õ'acʉ̃ macʉ̃ nimi” nise ni'i

6 Jesucristo Õ'acũ macũ nimi. Cũ a'ti turipu nicã, Juã wãmeyeri masũ
cũrẽ wãmeyewĩ. Cũrẽ wãmeyegu, aco me'rã wãmeyewĩ. Be'ro cũ
curusapu wẽrĩwĩ. A'tiro weese me'rã cũ Õ'acũ macũ nisere ĩ'owĩ. Cũrẽ
wãmeye'que me'rã dia'cũ ĩ'otiwĩ. Cũ wẽrĩse me'rã quẽ'rãrẽ ĩ'owĩ.
Espíritu Santu Jesucristo Õ'acũ macũ nisere ĩ'omi. Cṹta diacjũ cjasere
weregu nimi. 7 A'te quetire na basuta ĩ'oma. Na i'tiarã u'musepu nima:
pacu, macũ, tojo nicã Espíritu Santu. Ã'rã i'tiarãpuducawatimirã,
ni'cũta nimi. 8 A'ti nucũcãpure Espíritu Santu werese me'rã Jesú
Õ'acũ macũ nimi nisere masĩ'i. Tojo nicã Jesú cũ Õ'acũ macũ nisere
cũ wãmeyeno'que me'rã, cũ wẽrĩ'que me'rã ĩ'ocu niwĩ. 9 Masã na
ĩ'a'quere werecãmarĩcãrẽ, marĩ ẽjõpeo'o. Õ'acũ cũ macũ yere werecã
pũrĩcãrẽ, nemorõ ẽjõpeorouа'a. Cũ masã ucũse nemorõ queoro
weremi. 10-12 Õ'acũ marĩrẽ cũ macũ me'rã catinu'cũsere o'ocu niwĩ.
Tojo weerã cũ macũrẽ ẽjõpeorã cũ me'rã catinu'cũrãsama. Cũ macũrẽ
ẽjõpeotirã ne cũ me'rã catinu'cũsome. Marĩ Jesucristo ye quetire
diacjũta ni'i nírã, cũrẽ ẽjõpeorã wee'e. Ãpẽrã a'tere ẽjõpeotirãnojõ
“Õ'acũ nisoogu nimi”, nirã weema.

Juã werecasa'que ni'i

13 Musã Õ'acũ macũrẽ ẽjõpeorãrẽ tere ojapu. Musã catinu'cũrãsa'a
nisere masĩato nígũ tojo ojapu.
14 Marĩ masĩ'i, Õ'acũ cũ uaronojõ marĩ sẽrĩcã, marĩ sẽrĩsere
tu'osami. “Marĩ sẽrĩsere tu'osami” ni masĩrã, cũrẽ uise marĩrõ
sẽrĩmasĩ'i. 15 “Õ'acũ marĩ sẽrĩsere tu'osami” ni masĩrõnojõta “Cũ marĩ
sẽrĩ'que quẽ'rãrẽ o'otojami”, nino'o.
16 Apetero Jesucristore ẽjõpeogu ña'arõ weesami. Cũ tojo weecã
ĩ'arã, Õ'acũrẽ sẽrĩbosaya. Marĩ sẽrĩbosacã, Õ'acũ yu'tigusami. Cũrẽ
ducayugusami tja. Apeye pũrĩcã ña'abutiaro weese ni'i. Téma
“Sẽrĩbosaya” niña marĩ'i. Tere weerã Õ'acũ tiropu wa'asome.
17 Nipe'tise ña'ase Õ'acũrẽ yu'runu'cãse ni'i. Yu'u nírõnojõta apeye
ña'arõ weesere Õ'acũ acobojogusami. Apeye ña'abutiaro weesere
acobojosome.
18 Marĩ masĩ'i, Õ'acũ põ'rãrẽ Jesucristo añurõ co'tenu'cũcã'mi. Tojo
weerã na ña'arõ weenu'cũtisama. Wãtĩ quẽ'rã Jesucristo co'teyucã,
narẽ ña'arõ weemasĩtisami.
19 Marĩ Õ'acũ põ'rã nisere, tojo nicã wãtĩ nipe'tiro a'ti turicjãrã wiogu
nimi nisere masĩ'i.
20 Apeye quẽ'rãrẽ, Õ'acũ macũ cũ a'ti'quere masĩ'i. Cũ marĩrẽ
Õ'acũ diacjũ nigũrẽ masĩdutigu tu'omasĩse o'ocu niwĩ. Marĩ Jesucristo
me'rã nírã, cũ pacu Õ'acũpureta ni'i. Jesucristo Õ'acũ nimi. Cṹta
catinu'cũgũ marĩ catinu'cũatjere o'omi. 21 Apeye, masã na queose yee
ẽjõpeo'quenojõrẽ ẽjõpeoticã'ña. Õ'acũ se'sarore ẽjõpeoya. Nipe'tise
apeyenojõ yu'ruoro Õ'acũrẽ ma'iña.
Tojota weerouasa'a.
Tocã'rõta oja'a.
Juã

Nimʉ'tãrĩ pũrĩ be'ro Juã ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Juã Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nigʉ̃ weronojõ Õ'acʉ̃ yarã cʉ̃ bese'cãrãrẽ ojacʉ niwĩ. Queoro weesetisere, a'merĩ ma'isetisere ojacʉ niwĩ. Nisoose me'rã bu'eri masãrẽ tʉ'omasĩdutigʉ ojacʉ niwĩ.

A'merĩ ma'idutise ni'i

1 Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirĩ masʉ̃ ni'i. Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ Õ'acʉ̃ bese'core oja'a. Mʉ'ʉ põ'rã quẽ'rãrẽ oja'a. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ diacjʉ̃ta ma'i'i. Yʉ'ʉ se'saro mʉsãrẽ ma'igʉ̃ weewe'e. Nipe'tirã diacjʉ̃ cjase Jesucristo ye quetire tʉ'o'cãrã mʉsãrẽ ma'ima. 2 Cʉ̃ ye quetire ʉ̃sã ye ejeripõ'rãrĩpʉ cʉo'o. Tojo weerã mʉsãrẽ pũrõ ma'i'i. Te quetire cʉonu'cũcã'rãsa'a. 3 Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃, tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ Jesucristo marĩ wiogʉ mʉsãrẽ a'tiro weeato. Añurõ wee, mʉsãrẽ pajaña'a, ejerisãjãcã weeato. Tere wéégʉ, diacjʉ̃ nise ma'ise me'rã weeato.

4 Ni'cãrẽrã mʉ'ʉ põ'rãrẽ bocaejawʉ. Narẽ diacjʉ̃ Õ'acʉ̃ duti'caronojõta weecã ĩ'awʉ̃. Tere ĩ'agʉ̃, pũrõ e'catiwʉ. 5 Ni'cãrõacã mʉ'ʉrẽ nigʉ̃ti. Marĩ a'merĩ ma'irõʉa'a. A'te apeye ma'ma dutise mejẽta ni'i. Maata marĩ cʉo'que ni'i. 6 Marĩ a'merĩ ma'írã, Õ'acʉ̃ dutisere weerã wee'e. Cʉ̃ marĩrẽ a'merĩ ma'iduticʉ niwĩ. A'te mʉsã tʉ'otoja'quepʉ ni'i.

Nisoori masãrẽ ẽjõpeoticã'ña nise ni'i

7 A'ti turipʉre pãjãrã weremaasoosijari masã nima. Na, “Jesucristo masʉ̃ marĩ weronojõ upʉtigʉ a'ticʉ niwĩ” nisere ẽjõpeotima. Náta Jesucristore ĩ'atu'tiri masã nima. 8 Mʉsã tʉ'omasĩña. Na weresere ẽjõpeoticã'ña. Mʉsã tere ẽjõpeorã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ o'obo'quere bajuriorã weebosa'a. Na weresere tʉ'otirã pe'e, Õ'acʉ̃ nipe'tise mʉsãrẽ o'oatjere bocarãsa'a. Cʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weese wapa o'ogʉsami.

9 Jesucristo bu'e'que dia'cʉ̃rẽ bu'etigʉ, no'o cʉ̃ ʉaro, yʉ'rʉoro weremorẽsu'ugʉnojõ Õ'acʉ̃rẽ moomi. Jesucristo cʉ̃ bu'e'que se'sarore weregʉ Õ'acʉ̃ me'rã añurõ nisami. Tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ me'rã añurõ nicã'mi. 10 Ãpẽrã Jesucristo ye quetire mejẽcã bu'eri masã mʉsã ya wi'ipʉ etacã, narẽ sõrõticã'ña. Narẽ utamurã, “Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weeato”, niticã'ña. 11 Mʉsã narẽ tojo nírã, na me'rãcjãrã wa'arã weebosa'a. Mʉsã na ña'arõ weesere bu'ipejarã weebosa'a.

Juã cʉ̃ ojatʉo'que ni'i

12 Yʉ'ʉ peje waro nisĩ'rĩse cʉomi'i, cʉogʉ pe'e. A'ti pũrĩpʉre ojasome. Yʉ'ʉ basuta topʉ wa'a, mʉsã me'rã ucũgʉ̃ti. Marĩ tojo wéérã, e'catirãsa'a.

13 Mʉ'ʉ acabijo põ'rã mʉ'ʉrẽ añudutima. Co quẽ'rã Õ'acʉ̃ bese'co nimo.

Tocã'rõta oja'a.

Juã

Pʉa pũrĩ be'ro Juã ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Juã a'ti pũrĩrẽ Jesucristore ẽjõpeogʉ Gayo wãmetigʉre ojacʉ niwĩ. Jesucristore ẽjõpeogʉ, mʉ'ʉ ãpẽrãrẽ añurõ weesetiaporo nígʉ̃, cʉ̃rẽ ojacʉ niwĩ. Demetrio wãmetigʉ cʉ̃ queoro weeseti'quere ojacʉ niwĩ.

Diótrefes wãmetigʉma cʉ̃ ña'arõ weesere ne tʉ'saticʉ niwĩ.

Gayo ye queti ni'i

1 Yʉ'ʉ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori nirĩ masʉ̃ ni'i. Gayo yʉ'ʉ me'rãcjʉ̃ yʉ'ʉ ʉpʉtʉ maigʉ̃rẽ, mʉ'ʉrẽ oja'a. Mʉ'ʉrẽ diacjʉ̃ta ma'i'i.

2 Yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩbosagʉ wee'e. “Nipe'tise mʉ'ʉ ye cjase añurõ wa'ato. Mʉ'ʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeose añurõ wa'aronojõta wa'ato. Apeye quẽ'rã, duti mʉ'ʉrẽ wa'aticã'to”, ni sẽrĩbosa'a Õ'acʉ̃rẽ. 3 Yʉ'ʉ pũrõ e'cati'i. Ãpẽrã Jesure ẽjõpeorã mʉ'ʉ ye quetire miiejawã. Mʉ'ʉ añurõ Õ'acʉ̃ ʉaro weenu'cũgʉ̃ weeaporo. 4 Yʉ'ʉ bu'e'cʉ queoro weecã tʉ'ogʉ, e'catiyʉ'rʉasa'a. ¿De'ro wee yʉ'ʉ mʉ'ʉrẽ nemorõ e'catimasĩbosaʉ?

5 Mʉ'ʉ nipe'tirã ãpẽrã mʉ'ʉ tiropʉ ejarãrẽ añurõ weesetigʉ weeaporo. Ʉpʉtʉ waro apesecjãrã mʉ'ʉ ĩ'amasĩtirãrẽ weetamuaporo. 6 Na ʉ̃sã nerẽwʉaropʉ mʉ'ʉ ye cjasere, ãpẽrãrẽ mʉ'ʉ ma'isere werewã. Mʉ'ʉ tiropʉ ejarãrẽ narẽ tojo weetamunu'cũcã'ña. Mʉ'ʉ tojo weecã, na añurõ Õ'acʉ̃ ʉaronojõta apesepʉre yʉ'rʉamasĩrãsama. 7 Na Jesucristore ẽjõpeotirã weetamusere ñe'erõ marĩrõ Jesucristo ye quetire werewã'cãrã weema. 8 Tojo weerã Jesucristore ẽjõpeorã marĩ pe'e narẽ weetamurõʉa'a. Marĩ narẽ weetamurã, na me'rã da'rarã wee'e.

Diótrefes wãmetigʉ cʉ̃ ña'arõ wee'que ni'i

9 Yʉ'ʉ mʉsãrẽ ni'cã pũrĩ ojawʉ. Diótrefes mʉsã wiogʉ nisĩ'rĩgʉ̃ weeapʉ. Tojo weegʉ ʉ̃sã duti'quere ʉatiapʉ. 10 Yʉ'ʉ mʉsã tiropʉ wa'agʉ, cʉ̃rẽ mʉsã ĩ'orõpʉ weregʉti cʉ̃ ʉ̃sãrẽ ucja'quere, ʉ̃sãrẽ nisoo'quere. A'te dia'cʉ̃ nitiaporo. Ãpẽrã Jesucristore ẽjõpeorã topʉ ejacã, narẽ ñe'etiapʉ. Ãpẽrã narẽ añurõ ñe'esĩ'rĩrãrẽ ñe'edutitiapʉ. Narẽ ñe'ecãma, na me'rã ninemodutitiacjʉ niapʉ.

11 Ña'arã na weesere ĩ'acũuticã'ña. Añurõ weerã̃ pe'ere ĩ'acũuña. Añurõ weerã̃ Õ'acʉ̃ yarã nima. Ña'arõ weerã̃ Õ'acʉ̃rẽ masĩtisama.

Demetrio cʉ̃ añurõ weese ni'i

12 Nipe'tirã Demetriore añurõ ucũma. Õ'acʉ̃ ʉaronojõta queoro weeapʉ. Ʉsã quẽ'rã cʉ̃rẽ tojota ĩ'awʉ̃. Mʉsã masĩ'i. Ʉsã diacjʉ̃ta ucũ'u.

Juã cʉ̃ añudutise ni'i

13 Yʉ'ʉ peje waro ucũse cʉomi'i, cʉogʉ pe'e. A'ti pũrĩpʉre ojasome. 14 Yʉ'ʉ maata topʉ wa'acã, marĩ a'merĩ utamurãsa'a.

15 Añurõ wa'ato mʉ'ʉrẽ. A'tocjãrã yʉ'ʉ me'rãcjãrã mʉ'ʉrẽ añudutima. Nipe'tirã topʉ nirã̃ marĩ me'rãcjãrã añuato.

Tocã'rõta oja'a.

Juã

Juda cʉ̃ ojáca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ Juda, Santiago Jesucristore ẽjõpeorãrẽ sʉ'ori wejepeogʉ acabiji nicʉ niwĩ.

Queoro bu'ese Jesucristo ye queti na tʉ'o'quere du'usĩ'rĩcã tʉ'ogʉ ojacʉ niwĩ. Tojo nicã nisoose me'rã bu'erãrẽ tʉ'omasĩdutigʉ, Jesucristore ẽjõpeonu'cũdutigʉ ojacʉ niwĩ.

Juda Õ'acʉ̃ yarãrẽ ojase ni'i

1 Yʉ'ʉ Juda Jesucristore da'rawã'ñaco'tegʉ Santiago acabiji mʉsãrẽ añuduti'i. Marĩ pacʉ Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ cʉ̃ põ'rã niato nígʉ̃ besecʉ niwĩ. Cʉ̃ mʉsãrẽ ma'imi. Jesucristo mʉsãrẽ ẽjõpeonu'cũcã'to nígʉ̃ co'temi. A'ti pũrĩrẽ mʉsãrẽ oja'a. 2 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ pajaña'se, ejerisãjãse, ma'ise cʉoyʉ'rʉmajãcã weeato.

Nisoose me'rã bu'ese cjase ni'i

3-4 Yʉ'ʉ mairã, Õ'acʉ̃ marĩ Jesucristo yʉ'rʉono'cãrãrẽ añurõ weesere mʉsãrẽ pũrõ ojasĩ'rĩmiwʉ̃. Tojo weesĩ'rĩ'cʉ nimigʉ̃, ni'cãrõacãrẽ "A'te pe'ere ojacã añutʉ'sa'a" ni wãcũ'u majã. Ãpẽrã nisoose me'rã bu'ecã, ẽjõpeoticã'ña. Õ'acʉ̃ Jesucristore ẽjõpeodutigʉ cũu'que pe'ere wãcũtutua, ẽjõpeonu'cũcã'ña. Cʉ̃ tere ni'cãti me'rãta marĩ cʉ̃ yarãrẽ o'odojacʉ niwĩ. Nisoori masã me'rĩse me'rã mʉsã me'rã a'mesʉ'acãrã niwã. Na Õ'acʉ̃rẽ mooma. A'tiro nisama: "Õ'acʉ̃ marĩ ña'arõ wee'quere acobojoyucã, no'o ʉaro marĩ upʉ ʉaripejasenojõrẽ weemasĩ'i", nisama. Õ'acʉ̃ ma'ígʉ̃ weese pe'ere dojorẽsama. Jesucristo marĩ wiogʉ ni'cʉ̃ nigʉ̃rẽ ʉatisama. Cʉ̃rẽ "Õ'acʉ̃ macʉ̃ mejẽta nimi", nisama. Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ ye queti ojáca pũrĩpʉ na tojo weerãrẽ "Bu'iri da'reno'rãsama", nitojano'caro niwʉ̃. Tojo weerã wãcũtutuaya. Nisoori masã dutisere weeticã'ña. Narẽ a'tiro niña: "Õ'acʉ̃ marĩrẽ ẽjõpeodutise dia'cʉ̃ queoro ni'i. Mʉsã bu'ese pũrĩcã diacjʉ̃ niwe'e", niña narẽ.

5 Mʉsã masĩ'quepʉre apaturi wãcũdutigʉ mʉsãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãrãrẽ bu'iri da'resami. Dʉporopʉ Õ'acʉ̃ ʉ̃sã ñecʉ̃sʉmʉa Israe curuacjãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Na Egiptopʉ pi'eti'cãrãrẽ aperopʉ miiwijacʉ niwĩ. Be'ro cʉ̃ tojo weecã ĩ'amirã, ãpẽrã cʉ̃rẽ ẽjõpeoticãrã niwã. Tojo weegʉ narẽ bu'iri da're bajuriobutiacʉ niwĩ. 6 Apeye quẽ'rãrẽ wãcũña. Dʉporopʉ ãpẽrã ʉ'mʉsecjãrã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã nimi'cãrã cʉ̃rẽ yʉ'rʉnʉ'cãcãrã niwã. Õ'acʉ̃ narẽ dutise cũumi'quere yʉ'rʉnʉ'cãrã, añurõpʉ nimi'cãrã cõ'owijaacãrã niwã. Tojo weegʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ wereco'terã nimi'cãrãrẽ na'itĩ'arõpʉ cõme dari me'rã dʉ'tecũucõ'acʉ niwĩ. Cʉ̃ nipe'tirãrẽ beseatji nʉmʉ nicã, narẽ bu'iri da'rebutiagʉsami. Narẽ pi'etinu'cũdutigʉ pecame'epʉ cõ'abajuriogʉsami. 7 Sodoma, Gomorra, tojo nicã te pʉ'to cjase macãrĩ na ña'arõ wee'que quẽ'rãrẽ wãcũña. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã nimi'cãrã weronojõ te macãrĩcjãrã quẽ'rã ña'arõ weecãrã niwã. Na nʉmosãnumia nitirãrẽ a'metãrãcãrã niwã. Apeye quẽ'rãrẽ ʉmʉa

se'saro numia me'rã weewʉasenojõrẽ weecãrã niwã. Numia quẽ'rã tojota weecãrã niwã. Na ña'arõ wee'que wapa Õ'acʉ̃ bu'iri da'regʉ, narẽ ʉ̃jʉ̃acõ'acʉ niwĩ. Nipe'tirã ña'arã na weronojõta pecame'e pe'titiri me'epʉ bu'iri da'reno'rãsama nisere masĩyudutigʉ narẽ tojo weecʉ niwĩ.

8 A'tiro nicã quẽ'rãrẽ mʉsã wa'teropʉ nirã́ na nisoori masã todʉporocjãrãpʉ weronojõ ña'arõ weema. Tʉ'omasĩtirã weronojõ na ña'arõ weesĩ'rĩsere no'o ʉaro weesama. Tere wéérã, na basu na upʉre dojorẽsama. Tojo nicã Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãsama. Ape turicjãrã ʉ'mʉsepʉ nirã́ tutuarãrẽ bujicã'sama. 9 Ʉ'mʉsecjãrã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã wiogʉ Miguemarĩcã tojo bujicã'ticʉ niwĩ. Dʉporopʉ Moisé wẽ́rĩ́ca be'ro Migue wãtĩ me'rã Moisé ya upʉre dʉ'sasocãrã niwã. Migue cʉ̃ basu wãtĩrẽ ne cã'rõ tu'ti bujicã'ticʉ niwĩ. A'tiro pe'e nicʉ niwĩ: “Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ wiogʉ mʉ'ʉrẽ tu'tiato”, nicʉ niwĩ. 10 Nisoori masã pũrĩcã na tʉ'omasĩtisere no'o ʉaro ucũma'asama. A'ti turi cjase na no'o weerobajuro weese dia'cʉ̃rẽ masĩsama. Wa'icʉrã tʉ'omasĩtirã weronojõ nima. Na tʉ'oña'rõbajuro tʉ'oña'sama. Te me'rã na bu'iri da're bajuriono'rãsama.

11 Ña'arõ wa'arosa'a narẽ. Dʉporocjʉ̃pʉ Caĩ́ cʉ̃ acabiji Abere ʉogʉ cʉ̃rẽ wẽjẽ'caro weronojõ ña'arõ weema. Tojo nicã Balaã wãmetigʉ wee'caro weronojõ weema. Cʉ̃ niyeru ʉayʉ'rʉagʉ, Õ'acʉ̃ dutisere yʉ'rʉnʉ'cãcʉ niwĩ. Apĩ Coré wãmetigʉ wee'caro weronojõ weema. Cʉ̃, wiorã Õ'acʉ̃ cũu'cãrãrẽ yʉ'rʉnʉ'cãcʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo wee'que bu'iri Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ bu'iri da'regʉ, wẽrĩcã weecʉ niwĩ. Na nisoori masãrẽ Caĩ́, Balaã, Coreré bu'iri da're'caronojõta Õ'acʉ̃ narẽ bu'iri da'regʉsami. 12 Nisoori masã, mʉsã Jesucristore ẽjõpeorã nerẽ ba'ari curare bopoyoro weerã weesama. Mʉsã me'rã sĩ'rĩ, ba'atamurã, na ye cjase dia'cʉ̃rẽ wãcũrã, ña'arõ weesama. Narẽ wiopesase marĩsa'a. Ãpẽrãrẽ wãcũtimirã, na basu ba'a yapisĩ'rĩsama. Aco pejatimirõ, acocurari wĩ'rõ wẽecã, tuuwã'cãrõ weronojõ nisama. Te curari aco pejatiro weronojõ masãrẽ añuse ĩ'otisama. Yucʉdʉca dʉcatiri cura apeyepagʉ dʉca marĩsepagʉ weronojõ nico'tesama. Na Õ'acʉ̃ yere bu'emirã, queoro weetirã, dʉca marĩrã weronojõ nisama. Na, masã dʉca marĩcjʉre paacõ'ano'cʉ weronojõ nisama. Narẽ ne cã'rõ añurõ weese marĩsa'a. 13 Pã'cõrĩ maa pajiri maa cjase ña'ase sa'pori sumutopʉ paaqueõ'o'que weronojõ nima. Na ucũme'rĩmirã, ña'ase bopoyase dia'cʉ̃rẽ weenu'cũsama. Ñocõa bʉrʉbajudutidijarã weronojõ nima. Diacjʉ̃ca ma'a cjasere du'urã, na'itĩ'arõpʉ bu'iri da're bajuriono'rãsama.

14 Dʉporocjʉ̃pʉ Enoc wãmetigʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ masĩse o'oro me'rã na nisoori masãrẽ bu'iri da'reatjere weremʉ'tãcʉ niwĩ. Marĩ ñecʉ̃ Adã́ pãrãmi nituriagʉpʉ nicʉ niwĩ Enoc. Seis turiri be'rocjʉ̃ nicʉ niwĩ. Cʉ̃, be'ropʉ wa'atjere a'tiro nicʉ niwĩ: “Marĩ wiogʉ pãjãrã ʉ'mʉsecjãrã cʉ̃rẽ wereco'terã me'rã a'tigʉsami. 15 Nipe'tirã masãrẽ besegʉ a'tigʉsami. Ña'arã na ña'arõ wee'quere besepe'ocʉ̃sami. Tojo nicã dicʉse ña'arã cʉ̃rẽ ña'arõ ucũ'quere besegʉsami. Na tojo wee'que wapa, bu'iri da'regʉsami”, ni ojayucʉ niwĩ Enoc. 16 Nisoori masã nipe'tisere tʉ'satisama; “Ña'a ni'i”, nisama. Na ʉaro dia'cʉ̃rẽ

weesĩ'rĩsama. Masĩrã waro weronojõ ucũma'asama. Na yere ʉasãrã, ãpẽrãrẽ añurõ ucũta'sasama.

Jesucristore ẽjõpeorãrẽ werecasa'que ni'i

17 Yʉ'ʉ mairã, marĩ wiogʉ Jesucristo besecũú'cãrã mʉsãrẽ todʉporopʉ ní'quere wãcũña. 18 Mʉsãrẽ a'tiro nicãrã niwã: "A'ti ʉmʉco pe'tiati dʉporo masã no'o ʉaro Õ'acʉ̃ yere bujicã'rãsama. Õ'acʉ̃rẽ ʉatirã, na ña'arõ ʉaripejasere weerãsama", nicãrã niwã. 19 Jesucristore ẽjõpeorãrẽ dʉcawaticã weesama. Na ña'ase ʉaripejase dia'cʉ̃rẽ weesama. Espíritu Santure mooma.

20 Mʉsã pũrĩcã yʉ'ʉ mairã, Jesucristore nemorõ ẽjõpeo, wãcũtutuawã'cãña. Mʉsã ẽjõpeose diacjʉ̃ nise ni'i. Õ'acʉ̃rẽ sẽrĩrã, Espíritu Santu mʉsãrẽ masĩse o'ose me'rã sẽrĩña. 21 Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ ma'isere wãcũnu'cũcã'ña. Acobojoticã'ña. Marĩ wiogʉ Jesucristo marĩrẽ pajaña'gʉ̃, cʉ̃ me'rã catinu'cũsere o'ogʉsami. Cʉ̃ o'oatjere e'catise me'rã co'teyuya.

22 Ãpẽrã Jesucristo yere "¿Diacjʉ̃ta nisariba?" nirãrẽ pajaña'ña. Narẽ añurõ ẽjõpeocã weeya. 23 Ãpẽrã nisoori masã bu'esere siruturãrẽ diacjʉ̃nʉ'cõña. Wi'i ʉ̃jʉ̃rĩ wi'i po'peapʉ nirãrẽ wejewijaarã weronojõ narẽ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉcã weeya. Ãpẽrã ña'ase weepoyʉ'rʉa'cãrãrẽ weetamusĩ'rĩrã, pajaña'ña. Mʉsãpʉ na ña'arõ weesere pẽ'rĩpejari nírã, ne cã'rõ na tojo weesere ʉaticã'ña.

Õ'acʉ̃rẽ e'catitʉose ni'i

24-25 Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ marĩ ña'arõ weeri nígʉ̃, cã'mota'amasĩsami. Tojo nicã cʉ̃ tutuase me'rã cʉ̃ tiro, cʉ̃ asisteropʉ marĩrẽ bu'iri marĩrã nidutigʉ miamasĩsami. Topʉre e'catiyʉ'rʉarãsa'a. Õ'acʉ̃ ni'cʉ̃ nigʉ̃́ marĩ wiogʉ Jesucristo wẽrĩse me'rã marĩ pecame'epʉ wa'abo'cãrãrẽ yʉ'rʉocʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ nipe'tirã "Añuyʉ'rʉami, nipe'tirã bu'ipʉ wiogʉ nimi", wiopesase me'rã ni ẽjõpeoato. "Nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ dutigʉ wiogʉ waro nimi", niato. "Ne waropʉ, a'tiro nicã, be'ropʉ quẽ'rãrẽ mejãrõta nimi", ninu'cũato. Tojota nirõʉa'a.

Tocã'rõta oja'a.

Juda

Be'ropʉ wa'atjere Jesucristo Juãrẽ wéréca pũrĩ ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

A'ti pũrĩrẽ Juã sõ'oní'que pũrĩrẽ oja'cʉta ojacʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'iri da'rero Patmos wãmetiri nʉcʉ̃rõpʉ nígʉ̃, ojacʉ niwĩ.

A'ti pũrĩ Õ'acʉ̃ cʉ̃ ʉa'caronojõta be'ropʉre a'tiro weegʉsami nisere wereri pũrĩ ni'i.

Juã quẽ'egʉ̃ weronojõ cʉ̃ ĩ'a'quere ojacʉ niwĩ.

Cʉ̃ siete Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã Asiapʉ nirãrẽ ojacʉ niwĩ.

Jesucristo Juãrẽ quẽ'ese weronojõ ĩ'o'que ni'i

1 A'ti pũrĩ be'ropʉ wa'atjere Jesucristo wereri pũrĩ ni'i. Õ'acʉ̃ Jesucristore "Cã'rõacã be'ro a'tiro wa'arosa'a", ni ĩ'ocʉ niwĩ. Cʉ̃ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ tere masĩdutigʉ tojo werecʉ niwĩ. Be'ro Jesucristo yʉ'ʉ Juã wãmetigʉre tere wereturiawĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsecjʉ̃ me'rã tojo weewĩ. Yʉ'ʉta Jesucristore da'rawã'ñaco'tegʉ ni'i. 2 Yʉ'ʉ ĩ'a'que nipe'tisere weregʉti. Yʉ'ʉ tʉ'o'que quẽ'rãrẽ weregʉti. Õ'acʉ̃ ucũ'quere Jesucristo yʉ'ʉre añurõ werewĩ.

3 A'ti pũrĩ oja'caronojõ wa'atjo cã'rõ dʉ'sa'a. No'o a'ti pũrĩrẽ Jesucristore ẽjõpeorãrẽ bu'egʉnojõ e'catise bocagʉsami. Tojo nicã a'ti pũrĩ Õ'acʉ̃ o'o'quere bu'ecã tʉ'orã pe'e quẽ'rã e'catise bocarãsama. No'o na a'ti pũrĩpʉ oja'quere diacjʉ̃ weerãnojõ e'catise bocarãsama.

Juã Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrãrẽ oja'que ni'i

4 Yʉ'ʉ mʉsã Asiapʉ nirã̃ siete Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrãrẽ oja'a. Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ añurõ weeato. Mʉsãrẽ añurõ ejerisãjãcã weeato. Õ'acʉ̃ ne waropʉta ní'cʉ nimi. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ ninu'cũcã'mi. Be'ropʉ quẽ'rãrẽ apaturi a'tigʉsami. Õ'acʉ̃ wiogʉ dujiri cũmurõ pʉ'to siete Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã bajutirã nu'cũma. Na topʉ nu'cũrã Espíritu Santure nipe'tise tutuase cʉogʉ nimi, nisĩ'rĩrã weema. Na quẽ'rã mʉsãrẽ añurõ weeato. 5 Tojo nicã Jesucristo mʉsãrẽ añurõ weeato. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ ye cjasere queoro weregʉ nimi. Cʉ̃́ta nipe'tirã wẽrĩ'cãrã dʉporo masãmʉ'tã'cʉ nimi. Cʉ̃ nipe'tirã a'ti di'tacjãrã wiorãrẽ dutimi. Marĩrẽ ma'imi. Cʉ̃ wẽrĩgʉ̃, cʉ̃ ye dí me'rã marĩ ña'arõ wee'quere yʉ'rʉowĩ. 6 Cʉ̃ wẽrĩse me'rã marĩ wiorã wa'apã. Tojo nicã Õ'acʉ̃ yere da'rari masã sãjãpã. Cʉ̃ pacʉ dutisere da'rato nígʉ̃ marĩrẽ tojo weecʉ niwĩ. Cʉ̃rẽ añurõ e'catipeorã. Tojo tutuagʉ ninu'cũgʉ̃sami. Tojota niato.

7 Mʉsã tʉ'oya. Õ'acʉ̃ bese'cʉ Cristo o'mecururipʉ dijatigʉsami. Cʉ̃ a'ticã, nipe'tirã ĩ'arãsama. Tojo nicã cʉ̃rẽ wẽjẽ'cãrãpʉta ĩ'asãjãrãsama. Nipe'tirã a'ti di'tacjãrã cʉ̃ a'ticã ĩ'arã, utirãsama. Tojota wa'arosa'a.

8 Marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ a'tiro nimi: "Yʉ'ʉta nimʉ'tãgʉ̃, nitʉogʉpʉ ni'i." Õ'acʉ̃ ne waropʉta ní'cʉ nimi. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ ninu'cũmi. Be'ropʉ quẽ'rãrẽ apaturi a'tigʉsami.

Juã Jesucristore quẽ'ese weronojõ ĩ'a'que ni'i

9 Yʉ'ʉ Juã mʉsã acaweregʉ weronojõ ni'i. Mʉsã weronojõta
yʉ'ʉ quẽ'rã pi'eti'i. Marĩ ni'cãrõnojõ Õ'acʉ̃ põ'rã ni'i. Tojo nicã
ña'arõ wa'acã, Jesucristo marĩrẽ wãcũtutuasere o'omi. Yʉ'ʉ Patmos
wãmetiri nʉcʉ̃rõpʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ niwʉ̃. Õ'acʉ̃ ye queti, Jesu-
cristo ucũ'quere werese ye bu'iri topʉ niwʉ̃. 10 A'tiro wa'awʉ yʉ'ʉre.
Ni'cã soorinʉmʉ Espíritu Santu tutuaro me'rã quẽ'ese weronojõ ĩ'owĩ.
Wãcũña marĩrõ yʉ'ʉ sẽ'ema pe'e tutuaro ucũcã tʉ'owʉ. Cʉ̃ ucũse
coroneta putiro weronojõ bʉsʉwʉ. 11 Cʉ̃ yʉ'ʉre a'tiro niwĩ:

—Yʉ'ʉta nimʉ'tãgʉ̃, nitʉogʉpʉ ni'i. Nipe'tise mʉ'ʉ ĩ'asere ni'cã
pũrĩpʉ ojaya. Mʉ'ʉ oja'quere Asiapʉ nirã siete cururi Jesucristore
ẽjõpeose cururicjãrãrẽ o'óya. Na a'ticʉrã nima: Éfesocjãrã, Esmir-
nacjãrã, Pérgamocjãrã, Tiatiracjãrã, Sardicjãrã, Filadelfiacjãrã, tojo
nicã Laodiceacjãrãrẽ o'óya, niwĩ.

12 Cʉ̃ tojo ucũcã tʉ'ogʉ, yʉ'ʉ ¿noa niti? nígʉ̃, majãmiĩ'awʉ̃.
Sietepagʉ sĩ'ose uru me'rã wee'quepagʉre ĩ'awʉ̃. 13 Tepagʉ wa'teropʉ
ni'cʉ̃ masʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ su'tiro yoarojore sãñawĩ. Cʉ̃ cutiropʉ uru
me'rã wééca dare dʉ'tewĩ.

14 Cʉ̃ poari añurõ butise poari niwʉ̃. Cʉ̃ caperi pe'e pecame'e ʉ̃jʉ̃rĩ
põ'rã weronojõ asiwʉ. 15 Cʉ̃ dʉ'pocãrĩ cõme asipa'acjʉ pecame'epʉ
ʉ̃jʉ̃rõ weronojõ niwʉ̃. Cʉ̃ ucũse peje maarĩ pu'eeja o'mabʉrose
weronojõ bʉsʉwʉ. 16 Cʉ̃ diacjʉ̃camocãpʉ siete ñocõarẽ cʉowĩ. Cʉ̃
ʉseropʉ ni'cã pjĩ wiori pjĩrẽ cʉowĩ. Ti pjĩ pʉ́aperi osoyojaca pjĩ niwʉ̃.
Cʉ̃ diapoa ʉmʉcocjʉ̃ mujĩpũ ʉpʉtʉ asistero weronojõ niwʉ̃.

17 Cʉ̃rẽ ĩ'aʉcʉagʉ, wẽrĩgʉ̃ weronojõ cʉ̃ dʉ'pocãrĩ tiro bʉ'rʉque'acãti.
Yʉ'ʉ tojo wa'acã ĩ'agʉ̃, cʉ̃ diacjʉ̃camocã me'rã ñapeo, yʉ'ʉre niwĩ:

—Uiticã'ña. Yʉ'ʉta nimʉ'tãgʉ̃, nitʉogʉpʉ ni'i. 18 Catinu'cũgʉ̃
ni'i. Todʉporopʉre wẽrĩwʉ̃. Ni'cãrõacãrẽ catinu'cũcã'a. Yʉ'ʉ
masãrẽ wẽrĩdutimasĩ'i. Pecame'epʉ wa'adutimasĩ'i. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ
“Pecame'epʉ wa'asome”, nímasĩ'i. 19 Mʉ'ʉ ĩ'a'quere, ni'cãrõacã nisere
ojaya. Be'ropʉ mʉ'ʉ ĩ'atje quẽ'rãrẽ ojaya. 20 Apeyere masã todʉporopʉ
masĩno'ña marĩ'quere weregʉti. Ã'rã siete ñocõa a'tiro nisĩ'rĩrã
weema. Na yʉ'ʉre ẽjõpeose cururicjãrã wiorã sʉ'ori nirã nima.
Siete sĩ'ose uru me'rã wee'quepagʉ quẽ'rã a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Te
ticʉsepagʉ yʉ'ʉre ẽjõpeose cururicjãrã nima, nisĩ'rĩrõ wee'e, niwĩ.

2

Éfesocjãrãrẽ oja'que ni'i

1 Jesucristo a'tiro niwĩ:

“Éfesocjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃rẽ a'tiro ni
ojaya: ‘Yʉ'ʉ siete ñocõarẽ diacjʉ̃camocãpʉ cʉo'o. Tojo nicã siete sĩ'ose
uru me'rã wee'quepagʉ wa'teropʉ sija'a. 2 Nipe'tise mʉsã weesere
yʉ'ʉ masĩ'i. Mʉsã da'rase, mʉsã wãcũtutuasere masĩ'i. Tojo nicã
ña'arõ weerãrẽ mʉsã ʉatisere masĩ'i. Mʉsã basu ãpẽrã na nisetisere
ĩ'amasĩ'i. Na “Jesucristo besecʉ́ú'cãrã ni'i”, nima. Tojo nimirã, nitima.
Tojo weerã narẽ ĩ'arã, “Nisoorã nima”, ni'i. Mʉsã na tojo weesere
masĩ'i. 3 Yé cjasere da'rarã, mʉsã ʉpʉtʉ pi'etiwʉ. Mʉsã te pi'etisere
nʉ'cãwʉ̃.

4 ”’Mʉsã añurõ weemicã, apeyenojõ mʉsãrẽ werenemosĩ'rĩ'i. A'tiro
ni'i. Mʉsã ne waro ma'inʉ'cã'caro weronojõ weewe'e. 5 Tojo weerã

mʉsã ne waropʉ añurõ wee'quere wãcũña. Mʉsã ña'arõ wee'quere bʉjawetiya. Ne waropʉ niseti'quereta weeya tja. Mʉsã dʉcayuticã, mʉsã ya curuacjãgʉ̃ sĩ'ocjʉre cõ'agʉ̃ti. 6 Apeye mʉsã weese pe'e añu ni'i. Nicolaíta wãmetiri curuacjãrã weesetisere mʉsã ne cã'rõacã ʉawe'e. Yʉ'ʉ quẽ'rã tere ne ʉawe'e.

7 ”’Espíritu Santu Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃ ucũsere tʉ'oya. A'tiro ni'i. Yʉ'ʉ pacʉ tiro añurõ Paraíso wãmetiropʉ ni'cãgʉ̃ yucʉgʉ ni'i. Añurõ wee yʉ'rʉwetirã ẽjõpeodu'utirã tigʉ dʉcare ba'a, catinu'cũrãsama’, ni ojaya”, niwĩ.

Esmirnacjãrãrẽ oja'que ni'i

8 Apaturi Jesucristo ninemowĩ tja:

“Esmirnacjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃́ quẽ'rãrẽ a'tiro ojaya: ‘Yʉ'ʉta nimʉ'tãgʉ̃, nitʉogʉpʉ ni'i. Yʉ'ʉ wẽrĩ masã'cʉ ni'i. 9 Nipe'tise mʉsã weesere masĩ'i. Mʉsã pi'etise, pajasecʉosere masĩ'i. Tojo pajasecʉomirã, peje cʉorã weronojõ ni'i. Apeyere masĩ'i. Ãpẽrã “Judío masã ni'i”, nima. Tojo nimirã, mʉsãrẽ ña'arõ ucũma. Na judío masã waro nitima. Na wãtĩ ya curuacjãrã nima. 10 Mʉsã pi'etiatjere uiticã'ña. Wãtĩ ni'cãrẽrã mʉsã ẽjõpeosere du'udutigʉ bu'iri da'reri wi'ipʉ sãjãacã weegʉsami. Mʉsã yoaticã diez nʉmʉrĩta pi'etirãsa'a. Tojo weemicã, téé wẽrĩrãpʉ tojota ẽjõpeoyapaticã'ña. Yʉ'ʉ tiropʉ mʉsãrẽ catinu'cũcã weegʉti.

11 ”’Espíritu Santu Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃ ucũsere tʉ'oya. A'tiro ni'i. Queoro wee yʉ'rʉwetirã ẽjõpeodu'utirã pecame'epʉ wa'asome’, ni ojaya”, niwĩ.

Pérgamocjãrãrẽ oja'que ni'i

12 Jesucristo ninemowĩ tja:

“Pérgamocjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃́ quẽ'rãrẽ a'tiro ojaya: ‘Yʉ'ʉ pʉ́aperi osoyojaca pjĩ wiori pjĩrẽ cʉogʉ ni'i. 13 Yʉ'ʉ mʉsã nipe'tise weesere masĩpe'ocã'a. Mʉsã ya macã Pérgamo quẽ'rãrẽ masĩ'i. Ti macãpʉ wãtĩa wiogʉ dutiro cʉosami. Topʉ nimirã, mʉsã yʉ'ʉre sirutunu'cũ'u. Yʉ'ʉre ẽjõpeodu'uwe'e. Sõ'onícatero mʉsã ya macã wãtĩ nirõpʉre a'tiro wa'acaro niwʉ̃. Antipas wãmetigʉ Õ'acʉ̃ ye cjasere queoro werecʉ niwĩ. Ãpẽrã cʉ̃rẽ mʉsã wa'teropʉ nigʉ̃rẽ wẽjẽcõ'acãrã niwã. Tita quẽ'rãrẽ mʉsã yʉ'ʉre ne ẽjõpeodu'utiwʉ.

14 ”’Apeye mʉsãrẽ a'tiro werese cʉo'o. Dʉporopʉ ni'cʉ̃ Balaã wãmetigʉ nicʉ niwĩ. Cʉ̃ Balac wãmetigʉre a'tiro bu'ecʉ niwĩ: “Mʉ'ʉ Israe curuacjãrãrẽ ña'arõ weedutiya”, nicʉ niwĩ. “Narẽ mʉsã ẽjõpeogʉre o'o'que di'ire ba'adutiya”, nicʉ niwĩ. Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, Balac na wẽjẽ ñubuepeo'que di'ire Israe curuacjãrãrẽ ba'aduticʉ niwĩ. Tojo nicã na ña'arõ a'metãrãbajaque'aticã weecʉ niwĩ. A'tocatero mʉsã wa'tero ni'cãrẽrã Balaã weeduti'quenojõrẽ sirutuma. 15 Apeye quẽ'rãrẽ ni'cãrẽrã yʉ'ʉ yabisere a'tiro weema. Nicolaíta wãmetiri curuacjãrã bu'esere sirutuma. Ne du'usĩ'rĩtima. 16 Tojo weerã nipe'tise mʉsã ña'arõ weesere bʉjawetiya. Mʉsã dʉcayuticã, mʉsã tiropʉ wa'agʉti. Ya pjĩ wiori pjĩ ʉseropʉ cʉori pjĩ me'rã mʉsãrẽ bu'iri da'regʉti.

17 ”’Espíritu Santu yʉ'ʉre ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃
ucũsere tʉ'oya. Queoro wee yʉ'rʉwetigʉ ẽjõpeodu'utigʉre maná
wãmetise ʉ'mʉse cjasere ecagʉsa'a. Tojo nicã cʉ̃rẽ ʉ̃tãpe butiri pere
o'ogʉti. Ti pepʉ masĩno'ña marĩrĩ wãmerẽ ojano'rõsa'a. Ne ni'cʉ̃ te
wãmerẽ masĩsome. Ti pere cʉogʉ dia'cʉ̃ masĩgʉ̃sami’, ni ojaya”, niwĩ.

Tiatiracjãrãrẽ oja'que ni'i

18 Jesucristo ninemowĩ tja:
“Tiatiracjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃rẽ a'tiro
ojaya: ‘Yʉ'ʉ Õ'acʉ̃ macʉ̃ caperire pecame'e ʉ̃jʉ̃rĩ põ'rã weronojõ
cʉogʉ ni'i. Tojo nicã yʉ'ʉ dʉ'pocãrĩ cõme asipa'acjʉ weronojõ ni'i.
19 Nipe'tise mʉsã weesere masĩpe'ocã'a. Mʉsã ma'ise, ẽjõpeose,
a'merĩ weetamuse, wãcũtutuasere masĩ'i. Ni'cãrõacãrẽ mʉsã ne
waro wee'caro nemorõ añurõ weerã wee'e. 20 Tojo nimicã, apeye
mʉsãrẽ weresĩ'rĩ'i. A'tiro ni'i. Mʉsã sõ'oníco Jezabere cõ'awe'e. Co
“Õ'acʉ̃ wereduti'quere wereturiago wee'e”, nimimo. Tojo nimigõ,
yʉ'ʉre da'raco'terãrẽ nisoosere bu'emo. Narẽ ña'arõ wee, no'o ʉaro
a'metãrãbajaque'aticã weemo. Tojo nicã wa'icʉ di'ire, na yee'cʉre
ẽjõpeose o'o'que di'ire ba'acã weemo. 21 Ti nʉmʉpʉ co ña'arõ
wee'quere bʉjaweti dʉcayudutimiwʉ̃. Ne dʉcayusĩ'rĩtimo. Co ña'arõ
a'metãrãsere du'usĩ'rĩtimo. 22 Tojo weegʉ co ña'arõ weesere du'uticã
ĩ'agʉ̃, core dutiticã weegʉti. Co me'rã ña'arõ wee a'metãrãrãrẽ
ʉpʉtʉ pi'eticã weegʉti. 23 Co põ'rãrẽ wẽrĩcã weegʉti. Tojo weecã,
nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeose cururicjãrã a'tiro nirãsama: “Cʉ̃ masã
tʉ'oña'sere masĩmi”, nirãsama. “Na po'peapʉ wãcũsere, ʉ̃sã quẽ'rãrẽ
masĩpe'ocã'mi”, nirãsama. “Marĩ nisetisere queoro wapeyegʉsami”,
nirãsama. 24 Ãpẽrã mʉsã Tiatirapʉ nirã̃ Jezabel bu'esere sirututirã,
wãtĩa wiogʉ ye cjase ya'yiosere masĩtirãnojõ pe'ere a'tiro nigʉ̃ti:
“Mʉsãrẽ apeye dutinemosome. 25 A'te dia'cʉ̃rẽ weeya. Mʉsã queoro
weesetisere ne du'uticã'ña. Téé yʉ'ʉ a'tiri curapʉ weenu'cũcã'ña.”
26 Queoro yʉ'ʉ ʉaronojõ wee yʉ'rʉweti ẽjõpeodu'utirã, tojota weeya-
paticã'ña. Tojo weerãrẽ wiorã wa'acã weegʉti. 27 Yʉ'ʉ pacʉ yʉ'ʉre
nipe'tise macãrĩcjãrã wiogʉ sõrõwĩ. Yʉ'ʉ quẽ'rã narẽ mejãrõta
sõrõgʉ̃ti. Yarã a'tiro weerãsama. Ña'arãrẽ tutuaro me'rã dutirãsama.
Cõmegʉ̃ me'rã bapari di'i me'rã yee'queparʉre paamʉtõrõ weronojõ
narẽ weerãsama. 28 Apeye quẽ'rãrẽ yʉ'ʉ ʉaro weenu'cũgʉ̃rẽ a'tiro
weegʉti. Narẽ sʉ'ori nigʉ̃́ weronojõ nigʉ̃sami. Ñocõawʉ̃ bo'reque'ari
cura mʉjãtigʉ weronojõ nigʉ̃sami. 29 Espíritu Santu Jesucristore
ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃ ucũsere tʉ'oya’, ni ojaya”, niwĩ.

3

Sardi wãmetiri macãcjãrãrẽ oja'que ni'i

1 Jesucristo ninemowĩ tja:
“Sardicjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃rẽ a'tiro
ojaya: ‘Yʉ'ʉ siete Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã bajutirãrẽ cʉo'o. Na Espíritu
Santure nipe'tise tutuase cʉogʉ nimi, nisĩ'rĩrã weema. Tojo nicã
ticʉrãta tja ñocõarẽ cʉo'o. Nipe'tise mʉsã weesere masĩpe'ocã'a.
Mʉsã “Õ'acʉ̃ yere añurõ weema” nino'rã ni'i. Tojo nimirã, wẽrĩ'cãrã
weronojõ ni'i. Cʉ̃ yere ne weewe'e. 2 Tʉ'omasĩña. Mʉsã añurõ weese

pe'tiro wee'e. Dʉ'saseacãrẽ añurõ weeya. Mʉsã weesere a'tiro ĩ'a'a. Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉre mʉsã queoro weewe'e. 3 Mʉsãrẽ bu'e'quere wãcũña. Tereta sirutuya. Mʉsã queoro weetisere bʉjawetiya. Tojo weeticã, yʉ'ʉ yajari masʉ̃ weronojõ weegʉti. Wãcũña marĩrõ mʉsã tiropʉ bu'iri da'regʉ wa'agʉti.

4 ”’Tojo nimicã, ti macã Sardi mʉsã wa'teropʉre pejetirãcã añurõ weerã̃ nima. Na ña'arõ weesere ĩ'acũu sirututima. Su'ti ũ'irĩtirã weronojõ nitima. Añurõ wee'cãrã niyurã, yʉ'ʉ me'rã nirãsama. Su'ti butise sãñárã weronojõ bu'iri marĩrã nirãsama. 5 Ãpẽrã quẽ'rã añurõ wee yʉ'rʉwetirã ẽjõpeodu'utirãnojõ su'ti añurõ butise sãano'rãsama. Catinu'cũse cʉorã na wãmerẽ ojaõ'oca pũrĩpʉ cʉorã na wãmerẽ ne coeno'some. Coeno'rõnojõ o'orã, yʉ'ʉ pacʉ ĩ'orõpʉre yʉ'ʉ “Narẽ masĩ'i”, nigʉ̃ti. Mejãrõta cʉ̃rẽ wereco'terã ĩ'orõpʉ quẽ'rãrẽ nigʉ̃ti. 6 Espíritu Santu Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃ ucũsere tʉ'oya’, ni ojaya”, niwĩ.

Filadelfiacjãrãrẽ oja'que ni'i

7 Jesucristo ninemowĩ tja:

“Filadelfiacjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃rẽ a'tiro ojaya: ‘Yʉ'ʉ ña'ase moogʉ̃, diacjʉ̃ nigʉ̃́ ni'i. Yʉ'ʉ dʉporocjʉ̃ wiogʉ Davi ya sawire cʉo'o. Yʉ'ʉ ni'cʉ̃ta masã Õ'acʉ̃ tiropʉ wa'acã weemasĩ'i. Ãpẽrã wa'aticã quẽ'rãrẽ weemasĩ'i. Yʉ'ʉ pãocã, ne apĩ bi'amasĩtimi. Bi'acã quẽ'rãrẽ, ne apĩ pãomasĩtimi. Mʉsãrẽ a'tiro weregʉti. 8 Nipe'tise mʉsã weesere masĩpe'ocã'a. Yʉ'ʉ mʉsãrẽ peje yé cjasere wereatjere cũuwʉ̃. Tere weemasĩ'i. Ne ni'cʉ̃ tere cã'mota'amasĩtimi. Mʉsã tutuatirã ni'i. Tutuatimirã, yé bu'esere añurõ yʉ'ti'i. Yé cjasere ãpẽrãrẽ ucũrã, “Cʉ̃rẽ masĩ'i”, ni'i. 9 Ãpẽrã a'tiro nisama: “Judío masã ni'i”, nisama. Tojo nimirã, judío masã waro nitima. Nisoori masã wãtĩa wiogʉ ya curuacjãrã nima. A'tiro weegʉti narẽ. Narẽ mʉsã dʉporo ejaque'acã weegʉti. Yʉ'ʉ tojo weecã, yʉ'ʉ mʉsãrẽ ma'isere masĩrãsama. 10 Mʉsãrẽ mejẽcã wa'acã wãcũtutuaduti'quere queoro weewʉ. Tojo weegʉ nipe'tirã a'ti turicjãrã pi'etiri cura mʉsãrẽ co'tegʉti. Nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ ¿de'ro ẽjõpeomitina? nígʉ̃, narẽ pi'eticã weegʉti.

11 ”’Maata a'tigʉti tja. Mʉsã queoro weesetisere ne du'uticã'ña. Mʉsã queoro weetirã, Õ'acʉ̃ mʉsãrẽ o'oboca be'to, cʉ̃ “O'ogʉti” ní'quere bajuriobosa'a. Ãpẽrãrẽ o'obosami. Tojo weerã queoro weenu'cũcã'ña. 12 Añurõ wee yʉ'rʉweti ẽjõpeodu'utirãrẽ yʉ'ʉ pacʉ pʉ'to cũugʉ̃ti. Na cʉ̃ ya wi'i cjase botari weronojõ cʉ̃ pʉ'to ninu'cũrãsama. Yʉ'ʉ pacʉ wãmerẽ napʉre ojagʉti. Cʉ̃ ya macã wãme quẽ'rãrẽ ojagʉti. Cʉ̃ ya macã, ape ma'ma macã Jerusalẽ̃ wãmeti'i. Ti macã ʉ'mʉse cja macã ni'i. A'ti nucũcãpʉ dijatirosa'a. Yʉ'ʉ quẽ'rã narẽ yʉ'ʉ wãme, ma'ma ape wãme ojagʉti. 13 Espíritu Santu Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃ ucũsere tʉ'oya’, ni ojaya”, niwĩ.

Laodiceacjãrãrẽ oja'que ni'i

14 Jesucristo ninemowĩ tja:

“Laodiceacjãrã, yʉ'ʉre ẽjõpeori curuacjãrã wiogʉ sʉ'ori nigʉ̃́ quẽ'rãrẽ a'tiro ojaya: ‘Yʉ'ʉ diacjʉ̃ ucũgʉ̃ ni'i. Õ'acʉ̃ ye quetire queoro

werenu'cũgʉ̃ ni'i. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉ me'rã nipe'tisere weecʉ niwĩ. 15 Nipe'tise mʉsã weesere masĩpe'ocã'a. Yarã nimirãta, bu'iacã waro ẽjõpeo'o. Mʉsã ẽjõpeorã waro nicã, añubopã. Yʉ'ʉre ẽjõpeoticã, ña'a nibosa'a. Yʉ'ʉre bu'iacã ẽjõpeocãma, totá ña'ayʉ'rʉa'a. 16 Mʉsã tojo weesere yabiyʉ'rʉa'a. 17 Mʉsã a'tiro ucũ'u: "Peje cʉo'o. Nipe'tise añurõ wa'a'a. Ne dʉ'sawe'e", ni'i. Mʉsã ne tʉ'omasĩwe'e. Pajasecʉorã waro weronojõ caperi bajuno'tirã, su'ti marĩrã weronojõ ni'i. 18 Tojo weegʉ mʉsãrẽ nigʉ̃ti. Mʉsã uru pecame'epʉ ʉ̃jʉ̃a apo'que yʉ'ʉ cʉosere ñe'eña. Pi'etimirã yʉ'ʉre ẽjõpeorã, uru cʉorã weronojõ ni'i. Tere cʉorã, mʉsã peje cʉorã nirãsa'a. Apeye quẽ'rãrẽ su'ti butise yʉ'ʉ cʉosere sãñaña. Mʉsã tere sãñacã, bopoyase pe'tia wa'arosa'a. Yʉ'rʉono'cãrã nirãsa'a. Tojo nicã caperi piose yʉ'ʉ cʉosere ñe'eña. Mʉsã te pióca be'ro añurõ ĩ'arãsa'a tja. Yé cjasere añurõ masĩrãsa'a. 19 Yʉ'ʉ ma'irã nipe'tirãrẽ tu'tibocure'e. Na ña'arõ weesere du'udutigʉ tojo wee'e. Tojo weerã yé cjasere ʉpʉtʉ weesĩ'rĩña. Mʉsã ña'arõ wee'quere bʉjaweti dʉcayuya.

20 "'Tʉ'oya. Yʉ'ʉ sãjãasĩ'rĩgʉ̃, ni'cʉ̃ sope pʉ'to pisunu'cũgʉ̃ weronojõ ni'i. No'o yʉ'ʉre tʉ'ogʉ, cʉ̃ me'rã nidutigʉ pãosõrõgʉ̃nojõrẽ a'tiro weegʉti. Cʉ̃ me'rã sʉ'ori e'cati, ninu'cũgʉ̃ti. Cʉ̃ quẽ'rã yʉ'ʉ me'rã mejãrõta weegʉsami.

21 "'Añurõ wee yʉ'rʉweti ẽjõpeodu'utirãrẽ yʉ'ʉ me'rã wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dʉpogʉti. Yʉ'ʉmarĩcã, añurõ wee yʉ'rʉweti'cʉ yʉ'ʉ pacʉ me'rã wiogʉ dujiri cũmurõpʉ ni'i. Tojota yʉ'ʉ quẽ'rã narẽ mejãrõta weegʉti. 22 Espíritu Santu Jesucristore ẽjõpeorãrẽ ucũmi. O'meperi cʉorã cʉ̃ ucũsere tʉ'oya', ni ojaya", niwĩ.

4

Ʉ'mʉsepʉ na Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeosere ĩ'a'que ni'i

1 Be'ro yʉ'ʉ Juã ʉ'mʉsepʉ ĩ'amorõwʉ̃. Topʉ ni'cã sope susucã ĩ'awʉ̃. Sõ'onícatero coroneta putipjʉ puti'caro weronojõ bʉsʉ'cʉta tja ucũwĩ. A'tiro niwĩ yʉ'ʉre:

—A'topʉ mʉjãtia. Be'ro wa'atjere mʉ'ʉrẽ ĩ'ogʉ̃tigʉ wee'e, niwĩ.

2 Cʉ̃ tojo níca be'roacã maata Espíritu Santu tutuaro me'rã yʉ'ʉre ʉ'mʉsepʉre miawĩ. Topʉ wiogʉ dujiri cũmurõrẽ ĩ'awʉ̃. Ti cũmurõpʉ dujigʉre ĩ'awʉ̃. 3 Cʉ̃ ʉ̃tãpe pũrõ asipa'ari pe weronojõ bajugʉ niwĩ. Jasper o cornalina ʉ̃tã sõ'acja wa'teri pe weronojõ asipa'awĩ. Ti cũmurõ sumutore ni'cã da bu'eda nimajãmisʉtʉawʉ. Pũrõ ya'sari da esmeralda wãmetiri pe weronojõ asipa'awʉ. 4 Wiogʉ dujiri cũmurõ tiropʉ veinticuatro wiorã dujise cũmurĩ niwʉ̃. Te dujise cũmurĩpʉre ticʉrãta tja wiorã bʉcʉrã dujiwã. Na su'ti butisere sãñawã. Nánʉcʉ̃ na dʉpopapʉre uru me'rã wee'que be'torire pesawã. 5 Õ'acʉ̃ wiogʉ dujiri cũmurõpʉre bʉpo ya'baro weronojõ bajuwʉ. Tojo nicã bʉpo paaro weronojõ pũrõ bʉsʉwʉ. Ti cũmurõ tiro siete sĩ'ose tuturi nu'cũwʉ̃. Te tuturinʉcʉ̃ta tja Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã bajutirã nima. Náta Espíritu Santure tutuase cʉogʉ nimi, nisĩ'rĩrã weema. 6 Apeye quẽ'rã ti cũmurõ tiro dia pajiri maa weronojõ bajuro acostiro niwʉ̃.

Ti cũmurõ sumutopʉ ãpẽrã ba'paritirã catirã weronojõ bajurã nu'cũwã. Nipe'tiro na diapoapʉ, na sẽ'emapʉre caperi cʉobi'awã. 7 Nimʉ'tãgʉ̃ yai pajigʉ sõ'agʉ̃ weronojõ bajuwĩ. Cʉ̃ be'rocjʉ̃ wecʉ

weronojõ bajugʉ niwĩ. Cʉ̃ be'rocjʉ̃ masʉ̃ weronojõ diapoatigʉ niwĩ. Cʉ̃ be'rocjʉ̃ á pacʉ wʉʉwã'cãgʉ̃ weronojõ bajugʉ niwĩ. 8 Nipe'tirã nánʉcʉ̃ seis wʉʉse cʉowã. Na wʉʉse bu'i, na wʉʉse docapʉ caperi weronojõ bajuse peje cʉowã. Na ʉmʉcore, ñamirẽ a'tiro bʉsʉnu'cũwã:

Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ añubutiagʉ, ña'ase moogʉ̃ nimi.
Tutuayʉ'rʉgʉ nimi.
Cʉ̃́ta nimi ne waropʉta ní'cʉ.
A'tiro nicã quẽ'rãrẽ ninu'cũcã'mi.
Be'ropʉ quẽ'rãrẽ apaturi a'tigʉsami, niwã.

9 Wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉ, catinu'cũgʉ̃rẽ na ba'paritirã añurõ ucũ, e'catise o'owã. 10 Na tojo weesetirinʉcʉ̃ sõ'onícãrã veinticuatro wiorã bʉcʉrã cʉ̃ dʉporo ejaque'amʉjãwã. Cʉ̃ catinu'cũgʉ̃rẽ ñubuepeowã. Cʉ̃ dʉ'pocãrĩ tiropʉ na ye uru me'rã wee'que be'torire cũuwã. Tojo nicã na veinticuatro wiorã bʉcʉrã a'tiro niwã:

11 Õ'acʉ̃ ʉ̃sã wiogʉ, mʉ'ʉ añubutiagʉ ni'i.
Mʉ'ʉrẽ añurõ ucũrõʉa'a.
Mʉ'ʉ nipe'tirã yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉgʉ, tutuayʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ ni'i.
Mʉ'ʉ nipe'tisere wee'cʉ ni'i.
Mʉ'ʉ ʉaro me'rã nipe'tise ni'i.
Te mʉ'ʉ ʉaro me'rãta nipe'tise weeno'caro niwʉ̃, niwã.

5

Oveja wĩ'magʉ̃ papera tũrũrẽ pãamasĩse ni'i

1 Õ'acʉ̃ ʉ'mʉse wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujiwĩ. Cʉ̃ ni'cã papera tũrũrẽ diacjʉ̃camocãpʉ cʉowĩ. Ti tũrũ pʉ́aperi ojáca tũrũ niwʉ̃. Sietetiri pi'rabi'aca tũrũ niwʉ̃. 2 Wiogʉ dujiri cũmurõ pʉ'to ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ tutuagʉre ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ tutuaro me'rã a'tiro sẽrĩtiña'wĩ:

—¿Noanojõ a'ti tũrũrẽ pãomasĩacjʉ añugʉ̃ niti?

3 Ne ni'cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́, a'ti nucũcãpʉ nigʉ́, tojo nicã a'ti turi docapʉ nigʉ́ ti tũrũrẽ pãamasĩtiwĩ. Tojo nicã ne cã'rõ ti tũrũrẽ pãa bu'eacjʉre ĩ'ano'ña marĩwʉ̃. 4 Yʉ'ʉ Juã ne ni'cʉ̃ ti tũrũrẽ pãamasĩticã, te oja'quere bu'emasĩticã ĩ'agʉ̃, pũrõ utiwʉ. 5 Yʉ'ʉ utiri cura ni'cʉ̃ wiogʉ bʉcʉ yʉ'ʉre niwĩ:

—Tocã'rõta utiya. Dʉporocjʉ̃ wiogʉ Davi pãrãmi nituriagʉ añurõ wee yʉ'rʉwetitojawĩ. Cʉ̃ Judá ya curuacjʉ̃ yai sõ'agʉ̃ tutuamʉ weronojõ wiogʉ nimi. Cʉ̃ a'ti tũrũrẽ pãamasĩmi. Te pi'rabi'a'que quẽ'rãrẽ pãamasĩmi.

6 Cʉ̃ tojo níca be'ro yʉ'ʉ Cristo masãmʉjãa'cʉre ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ wẽjẽno'cʉ weronojõ bajuwĩ. Cʉ̃ wiogʉ dujiri cũmurõ pʉ'to catigʉ nu'cũwĩ. Sõ'onícãrã ba'paritirã catirã weronojõ bajurã, tojo nicã wiorã bʉcʉrã wa'teropʉ nu'cũwĩ. Cʉ̃ siete capesa'ri cʉogʉ niwĩ. Ticʉseta tja caperi quẽ'rãrẽ cʉowĩ. Cʉ̃ capesa'ri tutuase cʉogʉ nimi, nisĩ'rĩrõ wee'e. Cʉ̃ caperi pe'e a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Cʉ̃ Espíritu Santure cʉomi. Tojo weegʉ nipe'tisere, nipe'tiropʉ nisere masĩpe'ocã'mi, nirõ wee'e. 7 Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ wiogʉ dujiri cũmurõ pʉ'topʉ wa'awĩ. Topʉ wiogʉ diacjʉ̃camocãpʉ cʉóca tũrũrẽ miiwĩ. 8 Cʉ̃ tojo weecã ĩ'arã, na ba'paritirã catirã weronojõ bajurã, tojo nicã veinticuatro wiorã bʉcʉrã cʉ̃ dʉ'pocãpʉ ejaque'awã.

Nánʉcʉ̃ bʉapʉ̃tẽse pacare cʉowã. Nánʉcʉ̃ uru me'rã wee'que pari baparire cʉowã. Te pari ʉ'mʉtise ʉ̃jʉ̃amorõsere poosetise pari niwʉ̃. Te ʉ'mʉtise Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã na sẽrĩse ni'i, nisĩ'rĩrõ wee'e. 9 Na Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉre apeye ma'ma basasere basapeowã. A'tiro niwã:

Mʉ'ʉ añugʉ̃ ni'i.
Mʉ'ʉ a'ti tũrũrẽ miimasĩ'i.
A'te pi'rabi'a'quere pãamasĩ'i.
A'tiro ni'i.
Mʉ'ʉ wẽjẽno'cʉ niwʉ̃.

Mʉ'ʉ wẽrĩse me'rã, mʉ'ʉ dí me'rã nipe'tirã masã Õ'acʉ̃ yarã niato nígʉ̃ wapayecʉ niwʉ̃.

Nipe'tise cururicjãrãrẽ, mejẽcã ucũrãrẽ, nipe'tiropʉ nirãrẽ Õ'acʉ̃ yarã wa'acã weecʉ niwʉ̃.

Tojo weegʉ mʉ'ʉ a'ti tũrũrẽ miimasĩ'i.

10 Õ'acʉ̃ yarãrẽ wiorã sãjãcã weecʉ niwʉ̃.

Tojo nicã Õ'acʉ̃ yere da'rari masã sõrõcʉ niwʉ̃.
Nipe'tirocjãrãrẽ dutirãsama, ni basawã.

11 Be'ro yʉ'ʉ ʉ'mʉsepʉ nirã̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã pãjãrãrẽ ĩ'awʉ̃. Na ucũsere tʉ'owʉ. Na pãjãrã a'tiro weewã. Wiogʉ dujiri cũmurõ sumuto, tojo nicã ba'paritirã catirã weronojõ bajurã, ãpẽrã wiorã bʉcʉrã sumuto nu'cũmajãmisʉtʉawã. Pãjãrã waro niyʉ'rʉoquejocã'wã. 12 Tutuaro me'rã a'tiro niwã:

Oveja wĩ'magʉ̃ na wẽjẽno'cʉ añugʉ̃ waro nimi.
Tojo weegʉ nipe'tirãrẽ dutimasĩmi.
Nipe'tisere cʉomasĩmi.
Nipe'tisere masĩpe'omi.
Tutuagʉ nimi.
Nipe'tirã “Añuyʉ'rʉami” nino'gʉ̃ nimi.
Cʉ̃ Õ'acʉ̃ asistesere cʉogʉ nimi.
Nipe'tirã cʉ̃rẽ ñubuepeoma, ni basawã.

13 Be'ro ãpẽrã ucũse quẽ'rãrẽ tʉ'owʉ. Na a'ticʉrã niwã: Nipe'tirã Õ'acʉ̃ wee'cãrã ʉ'mʉsepʉ nirã̃, a'ti di'tapʉ nirã̃, di'ta po'peapʉ nirã̃ niwã. Tojo nicã dia pajiri maapʉ nirã̃ niwã. Na a'tiro basapeowã:

Wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉre nipe'tirã ñubuepeoato.
Nipe'tirã cʉ̃rẽ “Añuyʉ'rʉami”, niato.
“Asistese, tutuase cʉogʉ nimi”, niato.

Tojo nicã Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ quẽ'rãrẽ tojota ñubuepeonu'cũcã'to, niwã.

14 Na tojo nicã tʉ'orã, sõ'onícãrã ba'paritirã catirã weronojõ bajurã “Tojota wa'ato”, niwã. Ãpẽrã veinticuatro wiorã bʉcʉrã ejaque'a, cʉ̃rẽ catinu'cũgʉ̃rẽ ñubuepeowã.

6

Oveja wĩ'magʉ̃ papera tũrũrẽ pãawã'cã'que ni'i

1 Be'ro Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ ti tũrũ pi'rabi'a'quere pãacã ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ pi'rabi'amʉ'tã'caro pãáca be'ro ni'cʉ̃ sõ'onícãrã ba'paritirã catise cʉorã nimʉ'tãgʉ̃ yai pajigʉ sõ'agʉ̃

weronojõ bajugʉ ucũsere tʉ'owʉ. Cʉ̃ ucũse bʉpo paase weronojõ bʉsʉwʉ. A'tiro niwĩ:
—A'tia.
2 Cʉ̃ tojo níca be'ro ni'cʉ̃ cabayu butigʉre ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ bu'ipʉ pesagʉ ni'cã bʉacatjẽrẽ cʉowĩ. Ãpẽrã cʉ̃rẽ ni'cã be'to dʉpoapʉ pesari be'tore peowã. Cʉ̃ a'mewẽjẽ wapata'a'cʉ apaturi a'mewẽjẽ wapata'agʉti weewĩ tja.
3 Be'ro Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ apero pi'rabi'a'carore pãawĩ tja. Cʉ̃ pãacã, apĩ catise cʉogʉ wecʉ weronojõ bajugʉ nimʉ'tãgʉ̃ be'rocjʉ̃ ucũwĩ tja:
—A'tia, niwĩ.
4 Be'ro apĩ cabayu sõ'agʉ̃ wijawĩ. Cʉ̃ bu'i pesagʉre a'ti turipʉ nirãrẽ a'mewẽjẽdutigʉ o'ówĩ.
—A'mequẽse marĩrõ niticã'to, niwĩ. Masãrẽ a'mewẽjẽcã weewĩ. Cʉ̃rẽ pajiri pjĩjore o'owĩ.
5 Be'ro tja Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ apero pi'rabi'a'carore pãawĩ. Cʉ̃ tojo weecã, apĩ catise cʉogʉ masʉ̃ weronojõ diapoatigʉ ucũwĩ:
—A'tia, niwĩ.
Be'ro apĩ cabayu ñigʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ bu'ipʉ pesagʉ ni'cãrõ nʉcʉ̃se queorore cʉowĩ. 6 Catise cʉorã weronojõ bajurã wa'teropʉre ni'cʉ̃ ucũcã tʉ'owʉ. A'tiro niwĩ:
—Ba'ase a'tiro wapatirosa'a. Ni'cã kilo trigo peri ni'cã nʉmʉ da'rawapata'ase weronojõ wapatirosa'a. I'tia kilo cebada peri ni'cã nʉmʉ da'rawapata'ase weronojõ wapatirosa'a. Ʉ'se piritari ba'ase, tojo nicã ʉ'sedʉcaco vino pe'ticã weeticã'to, niwĩ.
7 Be'ro Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ apero pi'rabi'a'carore pãawĩ. Cʉ̃ pãacã, apĩ catise cʉogʉ á pacʉ wʉʉwã'cãgʉ̃ weronojõ bajugʉ ucũcã tʉ'owʉ:
—A'tia, niwĩ.
8 Be'ro apĩ cabayure ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ butiwijigʉ niwĩ. Cʉ̃ bu'i pesagʉ Wẽrĩse wãmetiwĩ. Cʉ̃ be'ro apĩ wẽrĩ'cãrã na nirõcjʉ̃pʉ sirutuwã'cãtiwĩ. Oveja wĩ'magʉ̃ a'ti turicjãrãrẽ cã'rõacã deco me'rã dʉjaro wẽjẽdutigʉ o'ówĩ. A'mewẽjẽse me'rã, ʉjaboase me'rã, dutitise me'rã boadutigʉ o'ówĩ. Tojo nicã wa'icʉrã, yaiwa me'rã masãrẽ wẽjẽdutigʉ o'ówĩ.
9 Be'ro Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ apero pi'rabi'a'carore pãawĩ tja. Cʉ̃ pãacã, na Õ'acʉ̃rẽ wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeowʉarore ĩ'awʉ̃. To docapʉ Õ'acʉ̃rẽ ẽjõpeorã wẽjẽno'cãrã ejeripõ'rãrĩ niwʉ̃. Na cʉ̃rẽ ẽjõpeose bu'iri, tojo nicã Jesucristo ye quetire werese bu'iri wẽjẽno'cãrã niwã. 10 Na tutuaro me'rã ucũwã. A'tiro niwã:
—Wiogʉ, añubutiagʉ, mʉ'ʉ ña'ase moogʉ̃ ni'i. Mʉ'ʉ "Weegʉti" ní'quere queoro wee'e. ¿De'ro nicã mʉ'ʉ nucũcãcjãrã ʉ̃sãrẽ wẽjẽ'cãrãrẽ bu'iri da'rea'megʉ̃sari?
11 Be'ro narẽ su'ti butisere o'owĩ. A'tiro niwĩ:
—Sooníña yujupʉ. Ãpẽrã mʉsã acawererã Jesucristo yere wererã mʉsã weronojõ wẽjẽno'rãsama. Mʉsã soorãsa'a. Téé "Ticʉrãrẽ wẽjẽrãsama" ní'que wa'acãpʉ soorãsa'a, niwĩ.

12 Be'ro Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ apero
pi'rabi'a'carore pãawĩ tja. Cʉ̃ pãacã, di'ta pũrõ narãsãwʉ̃. Mujĩpũ
ʉmʉcocjʉ̃ na'itĩ'a wa'awĩ. Wẽrĩ'cãrãrẽ bʉjawetirã su'ti ñise sãñarõ
weronojõ wa'awĩ. Mujĩpũ ñamicjʉ̃ dí weronojõ pũrõ sõ'awĩ. 13 Ñocõa
quẽ'rã ʉ'mʉarõpʉ ní'cãrã nucũcãpʉ bʉrʉdijawã. Na yucʉdʉca
wĩ'mase weronojõ wa'awã. Yucʉdʉcamarĩcã wĩ'rõ pũrõ wa'acã,
bʉrʉdija'a. Tojo weronojõ wa'awã. 14 Ʉ'mʉse marĩ paperare tũrẽrõ
weronojõ bajudutia wa'awʉ. Nipe'tise ʉ̃rʉ̃pagʉ, opañopa apesepʉ
wa'awʉ. 15 A'ti ʉmʉcocjãrã wiorã ʉ̃tã tutiripʉ du'tiwã. Tojo nicã
ʉ̃rʉ̃pagʉ cjase ʉ̃tãpaga pacase docapʉ du'tiwã. Ãpẽrã quẽ'rã peje
cʉorã, surara wiorã, tutuarã, da'raco'terã, da'raco'tetirã du'tiwã. 16 Na
ʉ̃rʉ̃gʉ̃rẽ, ʉ̃tãpagare niwã:

—Ʉsã bu'i bʉrʉpejaya. Wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉ ʉ̃sãrẽ bu'iri
da'regʉ weemi. Ʉsãrẽ cã'mota'aya. Oveja wĩ'magʉ̃ quẽ'rã ʉ̃sãrẽ ʉpʉtʉ
bu'iri da'regʉ weemi. Cã'mota'aya. 17 Masãrẽ bu'iri da'reatji nʉmʉ
nitoja'a. ¿Noa põtẽobosari tere? ni caricũwã.

7

Israe ye cururicjãrãrẽ Õ'acʉ̃ wãmerẽ ñaacũu'que ni'i

1 Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ te pi'rabi'a'quere
pãacã ĩ'áca be'ro apeye ĩ'awʉ̃. Ba'paritirã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã a'ti
nucũcãpʉre ba'paritise sumutoripʉ nu'cũcã ĩ'awʉ̃. Nánʉcʉ̃ wĩ'rõ
na tiro ejasere cã'mota'awã. Tojo weero wĩ'rõ di'tapʉre, dia pajiri
maapʉre, yucʉpagʉ bu'ipʉre wẽeotiwʉ. 2 Apĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
quẽ'rãrẽ ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ mujĩpũ mʉjãtiro pe'e a'tiwĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃
wãme ñaacũurõrẽ cʉowĩ. Ã'rã ba'paritirã di'tare, dia pajiri maarẽ
dojorẽdutino'cãrã niwã. Cʉ̃ narẽ caricũwĩ:

3 —Di'ta, maarẽ, yucʉpagʉre dojorẽticã'ña yujupʉ. Marĩ wiogʉre
da'raco'terãrẽ na diapoapʉ cʉ̃ wãmerẽ ñaacũuca be'ropʉ dojorẽña,
niwĩ.

4 Ciento cuarenta y cuatro mil masã Israe pãrãmerã nituriase
cururicjãrã na diapoapʉ ñaacũuno'wã. 5 Judá ya curuacjãrã doce mil
ojañaacũuno'wã. Rubén ya curuacjãrã doce mil ñaacũuno'wã. Gad ya
curuacjãrã quẽ'rã doce mil ñaacũuno'wã. 6 Ãpẽrã Aser ya curuacjãrã
doce mil ñaacũuno'wã. Neftalí ya curuacjãrã doce mil ñaacũuno'wã.
Manasés ya curuacjãrã doce mil ñaacũuno'wã. 7 Tojo nicã Simeó
ya curuacjãrã doce mil ñaacũuno'wã. Leví ya curuacjãrã doce mil
ñaacũuno'wã. Isacar ya curuacjãrã doce mil ñaacũuno'wã. 8 Zabulõ
ya curuacjãrã quẽ'rã doce mil ñaacũuno'wã. José ya curuacjãrã doce
mil ñaacũuno'wã. Benjamí ya curuacjãrã quẽ'rã ticʉrãta doce mil
ñaacũuno'wã. Nipe'tirã na ye diapoaripʉre ñaacũuno'cãrã dia'cʉ̃
niwã.

Su'ti butise sãñarã pãjãrã Õ'acʉ̃ põtẽorõ nu'cũse queti ni'i

9 Israe ye cururicjãrãrẽ ñaacũuno'ca be'ro a'tiro ĩ'awʉ̃. Pãjãrã
masã nipe'tise cururicjãrã, mejẽcã ucũrã, nipe'tirocjãrãpʉre ĩ'awʉ̃.
Na wiogʉ dujiri cũmurõ põtẽorõ, tojo nicã Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃
weronojõ bajugʉ põtẽorõ nu'cũwã. Pãjãrã waro niwã. Ne ba'paqueota

basiotiwã. Na su'ti butisere sãña, pũrĩ opa querire cʉowã. 10 Na
caricũwã:
Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ marĩrẽ yʉ'rʉogʉ nimi.
Cʉ̃ wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujimi.
Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ quẽ'rã marĩrẽ yʉ'rʉogʉ
nimi, ni caricũwã.
11 Nipe'tirã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã wiogʉ dujiri cũmurõ sumutopʉ
nu'cũmajãmisʉtʉawã. Tojo nicã sõ'onícãrã wiorã bʉcʉrãrẽ, ãpẽrã
catise cʉorã weronojõ bajurãrẽ majãmisʉtʉawã. Na Õ'acʉ̃rẽ
wereco'terã wiogʉ dujiri cũmurõ tiro ejaque'a, Õ'acʉ̃rẽ ñubuepeorã
na diapoarire paamu'rĩque'awã. 12 A'tiro niwã:
A'tiro wa'ato marĩ wiogʉre.
Nipe'tirã ñubuepeoato.
“Asistegʉ, masĩpe'ogʉ nimi”, niato.
Cʉ̃rẽ ẽjõpeoato.
Nipe'tirã “Añuyʉ'rʉami”, niato.
Nipe'tirãrẽ dutimi.
“Tutuayʉ'rʉgʉ nimi”, niato.
A'te tojota ninu'cũato.
Tojota niato, ni ẽjõpeowã.
13 Ni'cʉ̃ wiogʉ bʉcʉ yʉ'ʉre sẽrĩtiña'wĩ:
—Ã'rã su'ti butise sãñarã ¿no'ocjãrã niti? ¿No'opʉ a'tiapari? niwĩ.
14 Yʉ'ʉ cʉ̃rẽ yʉ'tiwʉ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ masĩsa'a.
Cʉ̃ pe'e yʉ'ʉre niwĩ:
—Ã'rã nucũcãcjãrã pũrõ pi'eticaterore na quẽ'rã pi'eti'cãrã nima.
Na Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ wẽrĩse me'rã na
ejeripõ'rãrĩpʉ ña'ase moorã tojacãrã niwã. 15 Tojo weerã na Õ'acʉ̃
dujiri cũmurõ tiro ninu'cũcã'ma. Cʉ̃ ya wi'ipʉre ʉmʉcorinʉcʉ̃,
ñamirĩnʉcʉ̃ cʉ̃ ʉaro weema. Wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉ na me'rã
nimi. Narẽ co'temi. 16 Na ʉjaboa, acowʉonemosome. Narẽ mujĩpũ
ʉmʉcocjʉ̃ ʉ̃jʉ̃anemosome. Asise ñaisere tʉ'oña'nemosome. 17 Õ'acʉ̃
macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ wiogʉ dujiri cũmurõ pʉ'topʉ
nigʉ̃́ ovejare co'tegʉ weronojõ narẽ co'tegʉsami. Aco wijari pepʉ
miagʉ̃sami. Tere sĩ'rĩrã, catinu'cũrãsama. Õ'acʉ̃ nipe'tirã na ya'coco
wijarãrẽ tuucoegʉsami.

8

Papera tũrũrẽ na pi'rabi'atʉo'que queti, tojo nicã uru me'rã weecaga ʉ̃jʉ̃amorõpeocja queti ni'i

1 Be'ro Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ na
pi'rabi'atʉo'carore pãawĩ. Cʉ̃ pãacã, nipe'tiro ʉ'mʉsepʉ di'tamarĩa
wa'awʉ. Ni'cã hora deco tojo wa'awʉ. 2 Be'ro siete Õ'acʉ̃rẽ
wereco'terã cʉ̃ pʉ'to nu'cũrãrẽ ĩ'awʉ̃. Narẽ nánʉcʉ̃ putise coronetare
o'owĩ. 3 Be'ro apĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ a'tiwĩ. Cʉ̃ ʉ'mʉtise
ʉ̃jʉ̃amorõcja uru me'rã weecagare cʉowĩ. Cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wa'icʉrã
ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeowʉaro pʉ'topʉ ejanʉ'cãwĩ. Peje ʉ'mʉtise cʉ̃rẽ
ʉ̃jʉ̃amorõpeoatjere o'owã. Nipe'tirã Õ'acʉ̃ yarã cʉ̃rẽ sẽrĩ'que me'rã

morẽsu'u ũjũamorõpeoatjere o'owã. Cũ uru me'rã wee'caro ʉ'mʉtise ũjũamorõwʉaropʉ wiogʉ dujiri cũmurõ põtẽorõpʉ tere ũjũamorõwĩ. 4 Cũ ũjũamorõse ʉ'mʉtise o'me Õ'acũ tiropʉ mʉjãawũ. Õ'acũ yarã cũrẽ sẽrĩ'que me'rã morẽsu'umʉjãawũ. 5 Be'ro Õ'acũrẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉtise ũjũamorõwʉaropʉ cjase pecame'e ũjũamoa'quere ʉ'mʉtise ũjũamorõcjapʉ õrẽsãawĩ. Be'ro tiga cjasere a'ti nucũcãpʉre po'odijowĩ. Cũ tojo wééca be'ro bʉpo paacã, ʉpʉtʉ bʉsʉsere tʉ'owʉ. Bʉpo ya'bacã ĩ'awũ. Tojo nicã di'ta narãsãwũ.

Õ'acũrẽ wereco'terã coroneta putiatje ni'i

6 Be'ro siete Õ'acũrẽ wereco'terã na coroneta putisere apoyuwã.

7 Nimʉ'tãgũ putiwĩ. Cũ putíca be'ro yʉsʉase peri a'ti nucũcãpʉre bʉrʉdijawʉ. Tojo nicã pecame'e dí me'rã morẽ'que bʉrʉdijawʉ. Tojo wa'acã, di'ta cã'rõ decobocure ũjũwũ. Yucʉpagʉ quẽ'rã mejãrõta decobocurepʉta ũjũwũ. Nipe'tise tá ũjũpe'tia wa'awʉ.

8 Cũ be'rocjũ putiwĩ. Cũ putíca be'ro ni'cãgũ ũrũgũ ũjũcjʉ dia pajiri maajopʉ doqueñono'wũ. Ti maa decobocure dí maa wa'awʉ. 9 Dia pajiri maacjãrã decobocure wẽrĩwã. Yucʉsʉpawʉ quẽ'rã ti maapʉ nise decobocure mirĩ ũjũacõ'ano'wũ.

10 Be'ro, pʉarã be'rocjũ putiwĩ. Cũ putíca be'ro ñocõawũ pajigʉ ʉ'mʉarõcjũ bʉrʉdijawĩ. Bʉrʉdijagʉ, sĩ'orĩ tuturojo weronojõ ũjũdijawĩ. Cũ diapʉre, o'majã maarĩacãpʉre decobocure doquebi'peque'awĩ. 11 Ñocõawũ “Sũ'egũ” wãmetiwĩ. Aco a'ti nucũcã cjase cũ doqueque'a'caro ejatuaro aco sũ'ese wa'awʉ. Te acore sĩ'rĩrã, pãjãrã masã wẽrĩwã.

12 I'tiarã be'rocjũ putiwĩ tja. Cũ puticã, mujĩpũ ʉmʉcocjũ decobocure dojowĩ. Ʉmʉcore decobocure bo'reyutiwĩ. Ñamicjũ tojota wa'awĩ. Ñocõa quẽ'rã pãjãrã decobocure dojowã. Na decobocure ñamipʉre ne bo'reyutiwã.

13 Be'ro ĩ'awũ tja. Ni'cũ á pacʉ a'ti ʉmʉco decopʉ wʉʉcã ĩ'awũ. Tutuaro me'rã a'tiro niwĩ:

—Ãpẽrã i'tiarã Õ'acũrẽ wereco'terã puticã, ña'abutiaro wa'arosa'a a'ti nucũcãcjãrãrẽ, niwĩ.

9

1 Ba'paritirã be'rocjũ putiwĩ. Cũ puticã, ni'cũ ñocõawũ nucũcãpʉ bʉrʉdija'cʉre ĩ'awũ. Cũrẽ ni'cã sawi o'owã. Cope nibajudutidijari pe cja sawi niwũ. 2 Be'ro cũ ti pere pãowĩ. Pãoca be'ro o'me pajiro wijawʉ. Ti pe cjase o'me mujĩpũrẽ tuubi'acã'wũ. Na'itĩ'a wa'awʉ. 3 Te o'me me'rã pãjãrã mʉ'mʉrĩwi'ia wʉʉwijaawã. Nipe'tiropʉ wʉʉse'sa wa'awã. Na mʉ'mʉrĩwi'ia a'ti nucũcãcjãrã cutipa weronojõ toawã. Na sipapʉre cutipa weronojõ toacja cʉowã. 4 Narẽ táre, otesere, yucʉpagʉre dojorẽdutigʉ mejẽta weewĩ. Masã na diapoapʉ Õ'acũ wãme ñaacũuno'ña marĩrã dia'cũrẽ toadutiwĩ. 5 Narẽ toawẽjẽdutitiwĩ. Ni'cãmocʉse mujĩpũrĩ narẽ pũrĩcã weedutiwĩ. Na toase cutipa weronojõ pũrĩwũ. 6 Tojo wa'ari curare masã ʉpʉtʉ wẽrĩsĩ'rĩmiwã. Na wẽrĩsĩ'rĩmicã, basiotiwʉ.

7 Mʉ'mʉrĩwi'ia cabayua a'mewẽjẽse dʉporo apoyu'cãrã weronojõ bajuwã. Na dʉpopapʉ uru me'rã wee'que be'tori weronojõ bajusere pesawã. Na diapoa masũ diapoa weronojõ bajuwʉ. 8 Na poarire

numia weronojõ poanʉ'motiwã. Na upicari yai upicari weronojõ bajuwʉ. 9 Na upʉre cã'mota'arã, cõmesu'ti weronojõ bajusere cʉowã. Na wʉʉcã, ʉpʉtʉ bʉsʉwʉ. Masã a'mewẽjẽrã wa'arãtirã, cabayua wejesepawʉ wa'aro weronojõ bʉsʉwʉ. 10 Na sipapʉ toase cʉose me'rã ni'cãmocʉse mujĩpũrĩ masãrẽ toawã. 11 Mʉ'mʉrĩwi'ia wiogʉ nibajudutidijari pejo wiogʉ nimi. Cʉ̃ta ti pere sawipãawĩ. Cʉ̃ wãme hebreo ye me'rã Abadón wãmetimi. Griego ye me'rã Apolión wãmetiwĩ. Dojorẽrĩ masʉ̃ nimi, nisĩ'rĩrõ wee'e.

12 Nimʉ'tãse ña'ase pe'ti'i. Pʉaro dʉ'sa'a.

13 Ni'cãmocʉrã be'rocjʉ̃ putiwĩ. Cʉ̃ puticã, ni'cʉ̃ ucũcã tʉ'owʉ. Õ'acʉ̃ nirõpʉ Õ'acʉ̃rẽ ʉ'mʉtise ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeowʉaro uru me'rã wee'caro niwʉ̃. To bu'ipʉ ba'paritise capesa'ri niwʉ̃. Te wa'teropʉ Õ'acʉ̃ ucũcã tʉ'owʉ. 14 Cʉ̃ coroneta putigʉre a'tiro niwĩ:

—Ba'paritirã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã dʉ'tenʉ'cõ'cãrãrẽ pãaña. Na pajiri maajo Éufrates wãmetiri maa pʉ'to nima, niwĩ.

15 Cʉ̃ tojo níca be'ro ã'rã pãano'wã. Na ba'paritirã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ decobocurepʉ wẽjẽrã wa'awã. Narẽta Õ'acʉ̃ a'tiro weecʉ niwĩ. “Ti hora, ti nʉmʉ, ti mujĩpũ, ti cʉ̃'ma nicã, mʉsã bu'iri da'rerãsa'a”, ni besecũúcʉ niwĩ. Queoro cʉ̃ ní'caronojõ wa'awʉ. 16 Na me'rã pãjãrã surara cabayua me'rã niwã. Narẽ pãjãrã waro doscientos millones nima nisere tʉ'owʉ.

17 Cabayua, tojo nicã na bu'i pesarã a'tiro bajuwã. Na bu'i pesarã na cutirore cã'mota'asere sõ'arõ, ya'saro, ewʉro cʉowã. Cabayua na dʉpopare yaijo weronojõ dʉpopatiwã. Na ʉseropʉ pecame'e ʉ̃jʉ̃wijawʉ. O'me wijawʉ. Tojo nicã azufre wãmetise ope weronojõ sipise ʉ̃jʉ̃wijawʉ. 18 Te i'tiaro pecame'e, o'me, azufre me'rã masãrẽ decobocure wẽjẽwã. 19 Cabayua na ʉseri me'rã, na ye pĩcõrĩ me'rã masãrẽ wẽjẽwã. Na ye pĩcõrĩ yapari aña dʉpoa weronojõ bajuwʉ. Te me'rã masãrẽ dutida'rewã.

20 Ãpẽrã masã pecame'e, o'me, azufre me'rã wẽrĩtirã pe'e na ña'arõ weesere ne du'utiwã. Na wãtĩarẽ ẽjõpeosere du'utiwã. Na ẽjõpeose yee'que uru me'rã wee'que, plata me'rã wee'que, bronce me'rã wee'que, ʉ̃tãperi me'rã wee'que, yucʉpagʉ me'rã wee'quere ñubuepeodu'utiwã. Te queose na ẽjõpeose yee'que peje ne ĩ'ati, ne tʉ'oti, ne sijawe'e. Tojo nimicã, ne ñubuepeodu'utiwã. 21 Tojo nicã masãrẽ wẽjẽcõ'asere, na ãpẽrãrẽ dojorẽsere du'utiwã. Apeyere, na no'o ʉaro a'metãrãbajaque'atisere, ãpẽrã yere yajasere ne du'utiwã.

10

Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ papera turiacã me'rã nu'cũse ni'i

1 Be'ro apĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ tutuagʉ ʉ'mʉsepʉ ní'cʉre dijaticã ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ o'mecurua decopʉ dijatiwĩ. Cʉ̃ dʉpoa bu'i bu'eda niwʉ̃. Cʉ̃ ya diapoa mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ weronojõ asistewʉ. Cʉ̃ ñecãrĩ ʉ̃jʉ̃sébotari weronojõ bajuwʉ. 2 Cʉ̃ omocãpʉ papera pʉ̃ʉ́ca turiacãrẽ cʉowĩ. Cʉ̃ diacjʉ̃ca dʉ'pocãrẽ pajiri maajopʉ ʉ'tacũunu'cũwĩ. Cũpe pe'ere di'tapʉ ʉ'tacũunu'cũwĩ. 3 Cʉ̃ topʉ nu'cũgʉ̃ yaijo weronojõ pũrõ caricũwĩ. Cʉ̃ caricũcã, siete bʉpoa ucũwã. 4 Na ucũca be'ro na

ucũsere ojanʉ'cãmiwʉ̃. Tojo weeri cura ni'cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ yʉ'ʉre niwĩ:

—Na bʉpoa ucũsere ãpẽrãrẽ wereticã'ña. Ojaticã'ña tere, niwĩ.

5 Be'ro yʉ'ʉ dia pajiri maapʉ, di'tapʉ nu'cũcã ĩ'a'cʉ cʉ̃ ya di-
acjʉ̃camocãrẽ sĩomorõwĩ. 6 Cʉ̃ a'tiro niwĩ:

—Õ'acʉ̃ catinu'cũgʉ̃ nimi. Ʉ'mʉse, di'ta, pacase maarĩ nipe'tirã tepʉ nirãrẽ wee'cʉ nimi. Õ'acʉ̃ wãme me'rã nigʉ̃ti. Marĩ yucue'que pe'tia wa'a'a. Yucuenemosome. 7 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ nitʉogʉ putinʉ'cãrĩ curare a'tiro wa'arosa'a. Õ'acʉ̃ "Tojo weegʉti" ní'que masĩno'ña marĩ'que wa'abaque'orosa'a. Cʉ̃, cʉ̃ ye queti weremʉ'tãrĩ masãrẽ "A'tiro weegʉti" ní'que queoro wa'arosa'a, niwĩ.

8 Cʉ̃ tojo níca be'ro ʉ'mʉsecjʉ̃ yʉ'ʉre "Ojaticã'ña" ní'cʉ a'tiro niwĩ:

—Sĩ'i, maajopʉ, di'tapʉ ʉ'tacũunu'cũgʉ̃ tiropʉ wa'aya. Cʉ̃ ya turi pãaca turiacãrẽ miiña, niwĩ.

9 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, yʉ'ʉ cʉ̃ tiropʉ wa'awʉ.

—Mʉ'ʉ ya turire o'oya, niwʉ̃. Yʉ'ʉ sẽrĩcã tʉ'ogʉ, a'tiro niwĩ:

—Miiña. Ti pũrĩrẽ ba'aya. Mʉ'ʉ ba'acã, mumia mumi weronojõ i'pitirosa'a. Mʉ'ʉ paagapʉ pe'ere sʉ̃'ese dojorosa'a, niwĩ.

10 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, yʉ'ʉ ti turiacãrẽ miiwʉ̃. Mii, ba'awʉ. Yʉ'ʉ ba'acã, mumi weronojõ i'pitiwʉ. Paagapʉ pe'ere sʉ̃'e nicãti. 11 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã yʉ'ʉre niwã:

—Õ'acʉ̃ cʉ̃ ucũsere wereapogʉ wa'aya tja. Cʉ̃ peje macãrĩcjãrãrẽ, peje di'tacjãrãrẽ, mejẽcãrĩ ucũrãrẽ na ye cjasere weremi. Tere weregʉ wa'aya. Tojo nicã wiorã quẽ'rãrẽ "Õ'acʉ̃ tojo niami", ni wereya, niwã.

11

Pʉarã Õ'acʉ̃ ye cjasere wereri masã wee'que ni'i

1 Be'ro yʉ'ʉre a'tiro weewã. Ãrʉ̃gʉ̃ wi'i wéérã queocjʉ weronojõ bajucjʉre o'owã. Õ'acʉ̃ yʉ'ʉre a'tiro niwĩ:

—Õ'acʉ̃ wi'ire queogʉ wa'aya. Na ʉ'mʉtise ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeowʉaro quẽ'rãrẽ queoya. Topʉ ñubuerã quẽ'rãrẽ ba'paqueoya. 2 Õ'acʉ̃ wi'i sumutoma queoticã'ña. Te aperocjãrãrẽ o'o'que di'ta ni'i. Na cuarenta y dos mujĩpũrĩ Õ'acʉ̃ ya macã Jerusalẽ̃ di'tare dojorẽnu'cũrãsama, niwĩ.

3 Be'ro Õ'acʉ̃ ninemowĩ tja:

—Pʉarã yárã, yé cjasere wererãrẽ o'ógʉti. Na peje ʉmʉcori, mil doscientos sesenta nʉmʉrĩ yé cjasere ucũrãsama. Na bʉjawetisere ĩ'orã na weewʉaronojõpʉma su'ti wãquĩsenojõrẽ sãña, ucũrãsama, niwĩ.

4 Ã'rã pʉarã yucʉgʉ olivo wãmetisepagʉ weronojõ nima. Te pʉagʉ olivopagʉ Õ'acʉ̃rẽ da'raco'terã nima, nirõ wee'e. Náta tja pʉaga sĩ'osepa weronojõ nima. A'ti nucũcãcjʉ̃ wiogʉ Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ sĩ'onu'cũma. 5 Ãpẽrã narẽ mejẽcã weesĩ'rĩcã, na ʉseropʉ pecame'e ʉ̃jʉ̃wijasama. Narẽ ĩ'atu'tirãrẽ ʉ̃jʉ̃acõ'ape'ocã'sama. Tojo weerã nipe'tirã narẽ mejẽcã weesĩ'rĩrãnojõ wẽrĩsama. 6 Na Õ'acʉ̃ ye cjase wereri curare acoro pejaticã weemasĩsama. Tojo nicã acore dí weronojõ dojocã weemasĩsama. Apeyere, masãrẽ no'o nisenojõ ña'arõ wa'acã weemasĩsama. No'o na weesĩ'rĩrõ weemasĩsama.

7 Na, narẽ wereduti'quere weretu'ajaca be'ro ĩ'abajudutidijari pecjʉ̃
ña'agʉ̃ narẽ a'mewẽjẽgʉ̃sami. Narẽ wapata'a, wẽjẽcõ'agʉ̃sami. 8 Na
pʉarã ye upʉre masã na sijaropʉ pajiri macãjopʉ cũurãsama. Ti
macãjo Jesucristore na wẽjẽ̃ca macã ni'i. Ti macãcjãrã ña'arã nitjĩarã,
Sodomacjãrã, Egiptocjãrã weronojõ nima. 9 I'tia nʉmʉ ape nʉmʉ deco
nipe'tise macãrĩcjãrã, nipe'tise cururicjãrã na ye upʉre ĩ'arãsama.
Tojo nicã nipe'tirã mejẽcãrĩ dia'cʉ̃ ucũrã, nipe'tise di'tacjãrã na ye
upʉre ĩ'arãsama. Tere yaadutisome. 10 Na Õ'acʉ̃ yere wererã
pi'ecʉoro masãrẽ tʉ'oña'cã weecãrã niwã. Tojo weerã a'ti nucũcãpʉ
nirã̃ na wẽrĩ'quere ĩ'arã, e'catirãsama. Na ʉpʉtʉ e'catirã, a'merĩ
apeyenojõ o'orãsama. 11 I'tia nʉmʉ ape nʉmʉ deco be'ro Õ'acʉ̃ narẽ
masõwĩ tja. Na wã'cãnʉ'cãcã ĩ'arã, masã ʉpʉtʉ ʉcʉawã. 12 Ni'cʉ̃
ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ narẽ tutuaro me'rã a'tiro niwĩ:
—Mʉjãtia.
Cʉ̃ tojo nicã tʉ'orã, na o'mecurua me'rã mʉjãawã. Na mʉjãacã,
narẽ ĩ'atu'ti'cãrã ĩ'awã. 13 Na mʉjãarĩ cura di'ta pũrõ narãsãwʉ̃.
Ti macãpʉre peje wi'seri bʉrʉdijawʉ. Pãjãrã siete miltiri masã
wẽrĩwã. Ãpẽrã dʉ'sa'cãrã ʉpʉtʉ uirã, “Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ tu-
tuayʉ'rʉnʉ'cãmi”, niwã.
14 Pʉati ña'arõ wa'atoja'a. Maata apero wa'abaque'orosa'a tja.

Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ cʉ̃ putitʉo'que ni'i

15 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ nitʉogʉ putiwĩ. Ʉ'mʉsepʉ nirã̃ tutuaro me'rã
na ucũcã tʉ'owʉ. A'tiro niwã:
Ni'cãrõacãrẽ Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã wiogʉ
sãjãmi.
Cʉ̃ bese'cʉ Cristo tojota sãjãmi.
Cʉ̃ dutinu'cũgʉ̃sami, niwã.
16 Tojo wa'asere ĩ'arã, sõ'onícãrã veinticuatro wiorã bʉcʉrã a'tiro
weewã. Na wiorã dujise cũmurĩ Õ'acʉ̃ põtẽorõpʉ dujirã cʉ̃ tiro
ejaque'awã. Cʉ̃rẽ ñubuepeorã, na dʉpopare paamu'rĩque'awã.
17 A'tiro niwã:
Õ'acʉ̃, ʉ̃sã wiogʉ tutuayʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃, mʉ'ʉrẽ e'catise o'o'o.
Mʉ'ʉ ne warocjʉ̃, be'rocjʉ̃, a'tiro nicã quẽ'rãrẽ ninu'cũgʉ̃ ni'i.
Mʉ'ʉ tutuase me'rã ni'cãrõacã wiogʉ sãjãnʉ'cã'a.
Nipe'tirãrẽ dutinʉ'cã'a.
Tojo weerã mʉ'ʉrẽ e'catise o'o'o.
18 Nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã mʉ'ʉrẽ ʉatirã uamiwã.
Mʉ'ʉ narẽ bu'iri da'reri nʉmʉ eja'a.
Tojo nicã wẽrĩ'cãrã quẽ'rãrẽ bu'iri da'reritero ni'i.
Ni'cãrõacãrẽ nipe'tirã mʉ'ʉ yarãrẽ wapayegʉsa'a.
Mʉ'ʉ ye cjasere wereturiari masãrẽ wapayegʉsa'a.
Wiopesase me'rã mʉ'ʉrẽ ẽjõpeorã wiorãrẽ, mejõ nirãrẽ wapayegʉsa'a.
A'ti nucũcãcjãrãrẽ dojorẽrã quẽ'rãrẽ cõ'arĩ nʉmʉ ni'i, niwã.
19 Na tojo níca be'ro Õ'acʉ̃ wi'i ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'i sope pãrĩwʉ̃. Ti
wi'i po'peapʉre ni'cã acaro niwʉ̃. Ti acaro Õ'acʉ̃ “A'tiro weegʉti masã
me'rã” ni, cʉ̃ ojáca pjĩrẽ cʉori acaro niwʉ̃. Tojo wa'áca be'ro bʉpo
ya'bacã ĩ'awʉ̃. Bʉpo paasere, tojo nicã mejẽcã bʉsʉsere tʉ'owʉ. Di'ta
pũrõ narãsãwʉ̃. Yʉsʉase aco peri bʉ'a'que peri paca bʉrʉwʉ.

12

Numio ye queti, tojo nicã pĩrõ weronojõ bajugʉ ye queti ni'i

1 Be'ro ʉ'mʉarõpʉ mejẽcã bajuse paca bajuacã ĩ'awʉ̃. Ni'cõ numiorẽ
ĩ'awʉ̃. Co mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃pʉ omabi'a'caro weronojõ asistewõ.
Mujĩpũ ñamicjʉ̃ bu'ipʉ nu'cũwõ. Co dʉpoapʉre ni'cã be'to pesawõ.
Ti be'to doce ñocõa cʉowʉ. 2 Co nijĩpaco niwõ. Co wʉatji dʉporoacã
pũrĩno'gõ ʉpʉtʉ caricũwõ. 3 Be'ro ʉ'mʉarõpʉ mejẽcã bajuse ĩ'awʉ̃
tja. Ni'cʉ̃ pĩrõ weronojõ bajugʉ sõ'agʉ̃jore ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ siete dʉpopa
cʉowĩ. Diez capesa'ritigʉ niwĩ. Dʉpopanʉcʉ̃ pesase be'tori pesawĩ.
4 Cʉ̃ pĩcõrõ me'rã decobocure ʉ'mʉsepʉ nirã́ ñocõarẽ paastedijowĩ.
Cʉ̃ numio põ'rãticã, maata ba'agʉti nígʉ̃, co tiro nu'cũwĩ. 5 Co ni'cʉ̃
wĩ'magʉ̃ wʉawõ. Cʉ́ta nipe'tirocjãrã wiogʉ niacjʉ niwĩ. Tutuaro
me'rã masãrẽ narẽ dutiacjʉ niwĩ. Cʉ̃ bajuáca be'ro maata Õ'acʉ̃ tiro cʉ̃
wiogʉ dujiri cũmurõpʉ miano'wĩ. 6 Numio pe'e masã marĩrõpʉ Õ'acʉ̃
apo'caropʉ du'tiwõ. Topʉ core peje mil doscientos sesenta nʉmʉrĩ
ba'ase ecawã.

7 Be'ro ʉ'mʉarõpʉ a'mewẽjẽse wa'awʉ. Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ
Migue wãmetigʉ ãpẽrã cʉ̃ yarã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã me'rã pĩrõjo
me'rã a'mewẽjẽwĩ. Pĩrõ quẽ'rã cʉ̃ yarã me'rã a'mewẽjẽwĩ. 8 Pĩrõ
wapata'amasĩtiwĩ. Na ʉ'mʉsepʉre no'o nirṍ bocatiwã. 9 Õ'acʉ̃
pĩrõrẽ cõ'acã'wĩ. Cʉ́ta ne warocjʉ̃ pĩrõ nino'gʉ̃ nimi. Cʉ̃ wãtĩ nimi.
Nipe'tirãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ mejẽcã ẽjõpeocã weegʉ́ nimi. Õ'acʉ̃
cʉ̃rẽ, cʉ̃ yarã me'rã nucũcãpʉ cõ'adijowĩ.

10 Tojo wa'áca be'ro ni'cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ tutuaro me'rã ucũdijocã
tʉ'owʉ. A'tiro niwĩ:
Marĩrẽ yʉ'rʉose nitoja'a.
Õ'acʉ̃ tutuasere, cʉ̃ marĩ wiogʉ nise nitoja'a.
Cʉ̃ bese'cʉ Jesucristo tutuase me'rã cʉ̃ wiogʉ nise quẽ'rã nitoja'a.
Õ'acʉ̃ wãtĩrẽ ʉ'mʉsepʉ ní'cʉre a'ti nucũcãpʉ cõ'adijowĩ.
Wãtĩ ʉmʉcorinʉcʉ̃, ñamirĩnʉcʉ̃ a'tiro weewĩ.
Õ'acʉ̃pʉre weresãgʉ̃, marĩ acawererã Õ'acʉ̃ yarãrẽ “Ña'arõ tojo
weema”, ninu'cũwĩ.
11 Õ'acʉ̃ yarã marĩ acawererã wãtĩrẽ docaque'acã weewã.
Na Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ wẽrĩse me'rã, cʉ̃ ye
dí o'mabʉrose me'rã tojo weewã.
Na catiri ʉmʉcore ma'itirã, Õ'acʉ̃ ye quetire werese me'rã cʉ̃rẽ tojo
weewã.
Ãpẽrã narẽ wẽjẽsĩ'rĩcã, na weredu'utiwã.
Wẽrĩsere uitiwã.
12 Wãtĩrẽ cõ'ase ye bu'iri Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã, nipe'tirã ʉ'mʉsepʉ nirã́,
e'catiya.
Nucũcãpʉ, dia pajiri maacjãrãma ña'abutia'a.
Wãtĩ mʉsã tiropʉ uadijami.
Cã'rõacã yʉ'ʉre dʉ'sa'a bu'iri da'reatjo nígʉ̃, tojo weemi, niwĩ.

13 Pĩrõjo nucũcãpʉ cõ'acã ĩ'agʉ̃, wĩ'magʉ̃ wʉa'core nʉrʉ̃wĩ. 14 Õ'acʉ̃
pe'e core á pacʉ wʉʉse pacare o'owĩ. Te me'rã co pĩrõjore du'tigo,
wʉʉwã'cãwõ. Co masã marĩrõpʉ du'tiwõ. Topʉ Õ'acʉ̃ i'tia cʉ̃'ma ape
cʉ̃'ma deco core ba'ase ecawĩ. 15 Be'ro pĩrõ diajo dojo, core miibʉrʉato

nígũ cũ ʉseropʉ acore e'ocũuwĩ. Co numiorẽ o'mabʉrodutigʉ tojo weewĩ.
16 Cũ tojo weecã, di'ta core weetamuwũ. Pĩrõ cũ e'ocũuse diajo dojosere si'bisãjãcã weewʉ. 17 Tojo wa'acã ĩ'agũ, pĩrõ numio me'rã uayʉ'rʉawĩ. Be'ro co pãrãmerã nituriarã me'rã a'mewẽjẽgũ wa'awĩ. Na Õ'acũ duti'quere weerã Jesucristo ye bu'esere ẽjõpeonu'cũrã nima. 18 Pĩrõjo pajiri maa sumutopʉ ejanʉ'cãwĩ.

13

Pʉarã mejẽcã bajurã ye queti ni'i

1 Dia pajiri maa sumutopʉre ni'cũ mejẽcã bajugʉ wã'cãpa'awĩ tja. Cũ quẽ'rã siete dʉpopa cʉowĩ. Apeyere diez capesa'ritiwĩ. Cũ capesa'rinʉcũ pesase be'torire cʉowĩ. Cũ dʉpopapʉre Õ'acũ yabise wãmerẽ ojaõ'ono'wũ. 2 Cũ yai weronojõ do'rowĩ. Cũ bʉco weronojõ dʉ'pócãtigʉ niwĩ. Cũ pajigʉ yai weronojõ ʉserotiwĩ. Pĩrõ cũrẽ cũ tutuasere o'owĩ. Cũrẽ ña'arã wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dʉpowĩ. “Masã mʉ'ʉ dutisere yʉ'tiato”, niwĩ. 3 Ni'cã dʉpoapʉre ña'arĩ cãmirõjo wã'ñarõ weronojõ bajuwʉ. Yatica cãmirõ weronojõ niwũ. Ti cãmirõrẽ ĩ'arã, a'ti nucũcãcjãrã wẽrĩ masã'cʉre weronojõ cũrẽ ĩ'awã. Ʉpʉtʉ ĩ'amarĩa, cũrẽ sirutuwã. 4 Masã pĩrõ quẽ'rãrẽ ñubuepeowã. Cũ mejẽcã bajugʉre masãrẽ dutimasĩsere o'ose bu'iri tojo weewã. Mejẽcã bajugʉre ñubuepeorã, a'tiro niwã:

—Ne ã'rĩ weronojõ tutuayʉ'rʉgʉ marĩmi. Ne ni'cũ cũ me'rã a'mewẽjẽmasĩtisami, ni ẽjõpeowã.

5 Pĩrõjo mejẽcã bajugʉre a'tiro ucũcã weewĩ: “Nipe'tirã yʉ'rʉoro ni'i yʉ'ʉ”, ni ucũcã weewĩ. Tojo nicã Õ'acũ yabisere ucũwĩ. Pĩrõ cũrẽ “Cuarenta y dos mujĩpũrĩ masãrẽ dutigʉ wa'aya”, niwĩ. 6 Cũ duti'caronojõta weewĩ. Õ'acũrẽ ña'arõ ucũ, cũ wãmerẽ, cũ nirõ ʉ'mʉsepʉre ña'arõ ucũwĩ. Tojo nicã ʉ'mʉsepʉ nirã quẽ'rãrẽ ña'arõ ucũwĩ. 7 Apeye quẽ'rãrẽ pĩrõ Õ'acũ yarã nucũcãpʉ nirã me'rã cũrẽ a'mewẽjẽdutigʉ o'ówĩ. Narẽ a'mewẽjẽ wapata'atojagʉpʉ du'uwĩ. Cũrẽ nipe'tise cururicjãrãrẽ, nipe'tise di'tacjãrãrẽ, nipe'tise macãrĩcjãrãrẽ, mejẽcã ucũrãrẽ dutimasĩsere o'owĩ. 8 Nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã mejẽcã bajugʉre ñubuepeowã. Na, na wãmerẽ Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajugʉ wẽjẽno'cʉ ya pũrĩpʉre ojaõ'ono'ña marĩcãrã niwã. Ti pũrĩ a'ti di'ta weenʉ'cãrĩ cura catise cʉorãrẽ ojaõ'ono'ca pũrĩ nicaro niwũ.

9 O'meperi cʉorã a'tere tʉ'oya. 10 “Bu'iri da'reri wi'ipʉ sõrõno'rãsama” nino'cãrã sãjãárãsama. “Di'pjĩjo me'rã wẽjẽno'rãsama” nino'cãrã ti pjĩ me'rãta wẽjẽno'rãsama. Tojo wa'ari curare Õ'acũ yarã wãcũtutuaya. Õ'acũrẽ ẽjõpeoya.

11 Be'ro apĩ mejẽcã bajugʉre ĩ'awũ tja. Cũ di'ta po'peapʉ ní'cʉ mʉjãtiwĩ. Cũ oveja weronojõ pʉaro capesa'ritiwĩ. Cũ ucũse pũrĩcã pĩrõjo weronojõ bʉsʉwʉ. 12 Cũ mejẽcã bajugʉ yai weronojõ bajugʉ dutisere cʉowĩ. Cũ yai weronojõ bajugʉ cãmirõjo yatino'masã'cʉre a'tiro weebosawĩ. Nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrãrẽ cũrẽ ñubuepeocã weewĩ. 13 Be'ro cũ basu pe'e mejẽcã bajuse paca weeĩ'owĩ. Masã ĩ'orõpʉ pecame'e ʉ'mʉarõpʉ ní'quere di'tapʉ dijaticã weewĩ. 14 Cũrẽ tutuase o'o'que me'rã yai weronojõ bajugʉre mejẽcã bajuse paca

weeĩ'owĩ. Masãrẽ yai weronojõ bajuguʉre ẽjõpeodutiguʉ tojo weewĩ. Narẽ yai weronojõ bajuguʉ queosere yeedutiwĩ. Cũ yai weronojõ bajuguʉta di'pjĩ me'rã cãmida'reno'cʉ nimigũ, catiwĩ. 15 Oveja capesa'ri weronojõ cʉogʉ a'tiro weemasĩsere cʉowĩ. Yai weronojõ bajuguʉ queose yee'quere caticã weemasĩsere cʉowĩ. Te me'rã cũ queose yee'quere ucũdutiwĩ. Tojo nicã te yee'que queosere ñubuepeotirãrẽ wẽjẽdutiguʉ tojo weewĩ. 16 Apeyema nipe'tirãrẽ a'tiro weedutiwĩ. Na diapoapʉre o na ya diacjũcamocãpʉre apeyenojõ ojaõ'odutiwĩ. Mejõ nirãrẽ, wiorãrẽ, peje cʉorãrẽ, pajasecʉorãrẽ, ãpẽrãrẽ da'raco'terãrẽ, da'raco'tetirãrẽ tojo weedutiwĩ. 17 Tojo ojaõ'ono'ña marĩrãma ne duudutiti, ne duadutitino'wã. Tojo nicã cũ wãmerẽ ojaõ'ono'ña marĩrã o cũ wãme weronojõ bajusere moorã quẽ'rã mejãrõta ne duudutiti, ne duadutitino'wã. 18 A'tere tʉ'omasĩse cʉoroʉa'a. No'o tʉ'omasĩgũnojõ yai weronojõ bajuguʉ wãmerẽ masĩta basio'o. Cũ cʉori wãme masã wãme ni'i. Cũ wãme seiscientos sesenta y seis ni'i.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil masã Õ'acũrẽ basapeo'que ni'i

1 Be'ro yʉ'ʉ Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajuguʉre ũrũgũ Sión wãmeticjʉpʉ nu'cũcã ĩ'awũ. Cũ me'rã pãjãrã ciento cuarenta y cuatro mil masã niwã. Na Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajuguʉ wãmerẽ, cũ pacʉ wãmerẽ na diapoapʉ ojaõ'ono'cãrã niwã. 2 Be'ro ʉ'mʉsepʉ ʉpʉtʉ bʉsʉdijaticã tʉ'owʉ. Peje maarĩ pu'eeja o'mabʉrose weronojõ bʉsʉdijatiwʉ. Bʉpo pũrõ paaro weronojõ bʉsʉwʉ. Pãjãrã bʉapʉ̃tẽsere bʉapʉ̃tẽrõ weronojõ bʉsʉwʉ. 3 Na ciento cuarenta y cuatro mil masã wiogʉ dujiri cũmurõ pʉ'topʉ niwã. Na sõ'onícãrã ba'paritirã catise cʉorã weronojõ bajurã ĩ'orõpʉ, tojo nicã wiorã bʉcʉrã ĩ'orõpʉ basawã. Apeye ma'ma basasere basapeowã. Na dia'cũ tere basamasĩwã. Ãpẽrã na basasere ne basamasĩtiwã. Na a'ti nucũcãcjãrã wa'teropʉ nirã Õ'acũ yʉ'rʉono'cãrã niwã. 4 Na ne ni'cãti numia me'rã ña'arõ weeticãrã niwã. Na Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajuguʉre no'o cũ wa'aro sirutuwã. Na a'ti nucũcãcjãrã wa'teropʉre yʉ'rʉono'cãrã niwã. Na Õ'acũrẽ, Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajuguʉre ñubuepeo o'omʉ'tã'cãrã nicãrã niwã. 5 Na wa'terore nisoogʉ marĩwĩ. Õ'acũ ĩ'orõpʉre bu'iri marĩrã niwã.

I'tiarã Õ'acũrẽ wereco'terã na were'que ni'i

6 Be'ro apĩ Õ'acũrẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉarõpʉ wʉʉcã ĩ'awũ. Cũ nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrãrẽ pe'titise queti, Õ'acũ masãrẽ yʉ'rʉomi nise quetire weregʉ niwĩ. Nipe'tise di'tacjãrãrẽ, nipe'tise cururicjãrãrẽ weregʉ niwĩ. Tojo nicã mejẽcã ucũrãrẽ, nipe'tise macãrĩcjãrãrẽ te quetire weregʉ niwĩ. 7 Cũ tutuaro me'rã a'tiro niwĩ:

—Õ'acũrẽ wiopesase me'rã ẽjõpeoya. “Cũ añubutiagʉ nimi”, niña. Cũ bu'iri da'reritero ejatoja'a. Cũ ʉ'mʉsere, a'ti di'tare weecʉ niwĩ. Dia pajiri maa, nipe'tise no'o aco nise maarĩacãnojõrẽ weecʉ niwĩ. Cũrẽ ñubuepeoya, niwĩ.

8 Cũ be'ro apĩ Õ'acũrẽ wereco'tegʉ a'tiwĩ. A'tiro niwĩ:

—Babilonia wãmetiri macã pe'tiwã'cãrõ wee'e. Pe'tiatoja'a. Na ña'arõ ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cãrã, que'a maatirã weronojõ nipe'tise

di'tacjãrãrẽ dojocã weewã. Narẽ ĩ'acũu, ãpẽrã quẽ'rã na weronojõ ña'arõ weewã, niwĩ.

9-10 Pʉarã Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã be'ro apĩ bajuawĩ. Tutuaro me'rã a'tiro niwĩ:

—Yai weronojõ bajugʉre, cʉ̃ queose yee'quere ñubuepeogʉnojõrẽ Õ'acʉ̃ ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami. Tojo nicã cʉ̃ ya diapoapʉ o cʉ̃ ya omocãpʉ yai weronojõ bajugʉ wãmerẽ ojañacũuno'cʉnojõrẽ mejãrõta bu'iri da'regʉsami. Õ'acʉ̃ cʉ̃ me'rã pũrõ uagʉ, tojo weegʉsami. Tutuaro me'rã dʉoro marĩrõ bu'iri da'regʉsami. Pecame'epʉ ope weronojõ bajuse sipise me'rã ʉpʉtʉ pi'eticã weegʉsami. Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã ĩ'orõpʉ, tojo nicã Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ ĩ'orõpʉ tojo weegʉsami. 11 Narẽ ʉ̃jʉ̃acõ'ase o'me tojo o'mepu'sunu'cũrõsa'a. Ne pe'tisome. Yai weronojõ bajugʉre, cʉ̃ queose yee'quere ñubuepeorãnojõ o cʉ̃ wãmerẽ ojañacũuno'rãnojõ pi'etinu'cũrãsama. Ʉmʉcore, ñamipʉre ne soosome, niwĩ.

12 Tojo weerã Õ'acʉ̃ yarã, cʉ̃ dutisere wéérã, ña'arõ wa'asere wãcũtutuaya. Jesucristore ẽjõpeonu'cũrã, tojota weeya.

13 Be'ro ni'cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ ucũcã tʉ'owʉ. Yʉ'ʉre niwĩ:

—A'tiro ojaya: “Ni'cãcã me'rã marĩ wiogʉre ẽjõpeorã wẽrĩrã e'catirãsama.”

Espíritu Santu quẽ'rã “Tojota ni'i”, niwĩ. “Na catirã Õ'acʉ̃ yere wererã, pi'etiwã. Na wẽ́rĩ́ca be'ro Õ'acʉ̃ na añurõ wee'quere wapayegʉsami. Tojo weerã na a'ti nucũcãpʉ pi'etisere du'u, añurõ soorãsama”, niwĩ Espíritu Santu.

A'ti di'ta cjase otese cjase ni'i

14 Be'ro yʉ'ʉ o'me butiri curuare ĩ'awʉ̃. Ti curua bu'i ni'cʉ̃ masʉ̃ weronojõ upʉtigʉ dujiwĩ. Cʉ̃ dʉpoapʉ ni'cã be'to uru me'rã wéé́ca be'tore pesawĩ. Di'pjĩcawero osoyojari pjĩjore cʉowĩ. 15 Apĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ní'cʉ wijaatiwĩ. Cʉ̃ o'mecuruapʉ dujigʉre tutuaro me'rã caricũwĩ:

—Mʉ'ʉ ya pjĩ me'rã otesere tãrãmiiña. A'ti di'ta cjase otese dʉca miirĩteronojõ nitoja'a. Te bopoasepʉ ni'i, niwĩ.

16 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, o'mecuruapʉ dujigʉ cʉ̃ ya pjĩ me'rã a'ti turi cjase otesere tãrãmiiwĩ. Te dʉcare miiwĩ.

17 Be'ro apĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'i Õ'acʉ̃ wi'ipʉ ní'cʉ wijaatiwĩ. Cʉ̃ quẽ'rã di'pjĩcawero osoyojari pjĩjore cʉowĩ. 18 Be'ro apĩ Õ'acʉ̃rẽ wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeowʉaro pʉ'tocjʉ̃ wijaatiwĩ. Cʉ̃ pecame'erẽ dutimasĩsere cʉowĩ. Ti me'e wiogʉ niwĩ. Cʉ̃ apĩ di'pjĩ osoyojari pjĩrẽ cʉogʉre tutuaro me'rã niwĩ:

—Mʉ'ʉ ya pjĩ osoyojari pjĩ me'rã a'ti turi cjase ʉ'se tõ'orĩrẽ dʉtemiiña. Te ñiatoja'a.

19 Cʉ̃ tojo nicã tʉ'ogʉ, cʉ̃ ya pjĩ me'rã a'ti turi cjase ʉ'sere dʉtewĩ. Tere mii, pajiri tucũjopʉ ʉ'seco na bipeatjojopʉ cũuwĩ. Te bipesãase “Õ'acʉ̃ ña'arãrẽ ʉpʉtʉ bu'iri da'rese ni'i”, nisĩ'rĩrõ wee'e. 20 Te ʉ'sere macã sumutopʉ bipewã. Na biperi curare dí pajiro na ʉ'se biperi wi'ipʉre wijawʉ. Te dí ni'cã maa pajiri maajo wa'awʉ. Cabayua wãmʉta decopʉ dí pacare mirĩtʉowã. Trescientos kilómetros yoari maa niwʉ̃.

15

Õ'acũrẽ wereco'terã bu'iri da'retʉoatje ni'i

1 Be'ro mejẽcã bajuse ĩ'amarĩase pacare ʉ'mʉsepʉ ĩ'awʉ̃. Õ'acũrẽ
wereco'terã sietere ĩ'awʉ̃. Nánʉcʉ̃ta tja a'ti nucũcãcjãrãrẽ bu'iri
da'retʉoatjere cʉowã. Te bu'iri da'retʉose me'rã Õ'acʉ̃ uase
pe'tirosa'a.
2 Apeye quẽ'rãrẽ dia pajiri maarẽ ĩ'awʉ̃. Ti maa acostiri maa
pecame'e me'rã morẽca maa weronojõ bajuwʉ. Ti maa sumutopʉre
pãjãrã masã nu'cũwã. Na yai weronojõ bajugʉre, tojo nicã cʉ̃ queose
yee'quere ñubuepeoti'cãrã niwã. Tojo nicã cʉ̃ wãmerẽ ojaõ'ono'ña
marĩ'cãrã niwã. Na Õ'acʉ̃ o'o'que bʉapʉ̃tẽsere cʉowã. 3 Na Õ'acũrẽ
da'raco'tegʉ Moisé ye basasere basapeowã. Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃
weronojõ bajugʉ ye basase quẽ'rãrẽ basapeowã. A'tiro niwã:

Õ'acʉ̃ ʉ̃sã wiogʉ, mʉ'ʉ tutuayʉ'rʉgʉ ni'i.
Nipe'tise mʉ'ʉ wee'que añubutiase paca ni'i.
Tere ĩ'arã, ʉ̃sã ĩ'amarĩa wa'a'a.
Mʉ'ʉ nipe'tise macãrĩcjãrã wiogʉ ni'i.
Mʉ'ʉ weesetise queoro ni'i.
Mʉ'ʉrẽ ne nisoose marĩ'i.
4 ¿Noanojõ mʉ'ʉrẽ uitibosari?
¿Noa mʉ'ʉrẽ ñubuepeotibosari?
Mʉ'ʉ ni'cʉ̃ta ña'ase moogʉ̃ ni'i.
Nipe'tise macãrĩcjãrã mʉ'ʉrẽ ñubuepeorãsama.
Mʉ'ʉ queoro wee'quere ĩ'arã, na tojo weerãsama, ni basawã.

5 Be'ro Õ'acʉ̃ wi'i, ʉ'mʉsepʉ nirĩ wi'ire sope pãrĩcã ĩ'awʉ̃. Ti wi'i
po'peapʉ Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũrẽ ĩ'awʉ̃. Ti tucũ po'peapʉ Õ'acʉ̃ dutise
ojáca pjĩrẽ nʉrõno'wʉ̃. 6 Ti tucũpʉ ní'cãrã siete Õ'acũrẽ wereco'terã,
bu'iri da'retʉoatjere cʉorã mii, wijaatiwã. Na butise ũ'irĩ marĩse su'ti
ʉpʉtʉ asistesere sãñawã. Na cutiropʉre nánʉcʉ̃ uru me'rã wee'que
darire cʉowã. 7 Be'ro ni'cʉ̃ catise cʉorã me'rãcjʉ̃ a'tiro weewĩ.
Cʉ̃ Õ'acũrẽ wereco'terã sietere nánʉcʉ̃ bapari o'owĩ. Te uru me'rã
wee'que pari niwʉ̃. Te pari Õ'acʉ̃ cʉ̃ bu'iri da'reatjere posetiwʉ. Õ'acʉ̃
catinu'cũgʉ̃ a'ti nucũcãcjãrãrẽ ʉpʉtʉ bu'iri da'regʉsami. 8 Te pari
narẽ o'óca be'ro Õ'acʉ̃ Nibutiari Tucũpʉre a'tiro wa'awʉ. Ti tucũpʉre
Õ'acʉ̃ añuyʉ'rʉase, cʉ̃ tutuayʉ'rʉase o'mepu'suse'sa wa'awʉ. Pũrõ
asistewʉ. Ne ni'cʉ̃ ti tucũpʉre sãjãata basiotiwʉ. Be'ro siete Õ'acũrẽ
wereco'terã na bu'iri da'réca be'ropʉ sãjãata basiowʉ.

16

Õ'acʉ̃ bu'iri da'reatje ni'i

1 Be'ro Õ'acʉ̃ wi'i ʉ'mʉse nirĩ wi'ipʉ nigʉ̃rẽ tutuaro me'rã ucũcã
tʉ'owʉ. Cʉ̃ siete Õ'acũrẽ wereco'terãrẽ a'tiro niwĩ:
—Mʉsã ye bapa cjase Õ'acʉ̃ bu'iri da'reatjere nucũcãpʉ piodijorã
wa'aya, niwĩ.
2 Nimʉ'tãgʉ̃ wa'a, cʉ̃ ya pare di'tapʉ piodijowĩ. Tojo wééca be'ro
masã yai weronojõ bajugʉ wãmerẽ ojaõ'ono'cãrãrẽ, cʉ̃ queosere
ñubuepeorãrẽ a'tiro wa'awʉ. Nipe'tirã ña'ase musũrĩtise cãmitirã
dojowã. Pũrõ pũrĩno'wã.

3 Cʉ̃ be'ro apĩ wa'a, cʉ̃ ya pare dia pajiri maajopʉre pioñowĩ. Ti maa
dí maajo dojowʉ. Wẽrĩ'cʉ ye dí weronojõ bʉ'a'que niwʉ̃. Nipe'tirã ti
maajopʉ nirã̃ wẽrĩpe'tia wa'awã.
4 Pʉarã be'rocjʉ̃ cʉ̃ ya pa cjasere nipe'tise no'o aco nise
maarĩacãpʉre pioñowĩ. Tojo weecã, te quẽ'rã dí maarĩ wa'awʉ. 5 Be'ro
Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ nipe'tiropʉ aco wiogʉ a'tiro niwĩ:
—Wiogʉ, mʉ'ʉ ña'ase moogʉ̃ ni'i. Mʉ'ʉ ne warocjʉ̃, a'tiro nicã
quẽ'rãrẽ ninu'cũ'u. Mʉ'ʉ narẽ a'tiro bu'iri da'regʉ, queoro weegʉ
wee'e. 6 Na a'tiro weecãrã niwã. Mʉ'ʉ yarã mʉ'ʉ ye cjase wererãrẽ
wẽjẽcõ'acãrã niwã. Na ye dí o'mabʉrocã weecãrã niwã. Tojo weegʉ
mʉ'ʉ narẽ aco dí dojo'quere sĩ'rĩdutigʉ, queoro weegʉ wee'e. Narẽ
tojota ʉa'a, niwĩ.
7 Be'ro ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wa'icʉrã ʉ̃jʉ̃amorõ ñubuepeowʉaro tiropʉ
ucũcã tʉ'owʉ. A'tiro niwĩ:
—Tojota ni'i. Õ'acʉ̃ ʉ̃sã wiogʉ, mʉ'ʉ tutuayʉ'rʉa'a. Mʉ'ʉ nisooro
marĩrõ queoro bu'iri da'regʉ wee'e, niwĩ.
8 Be'ro, i'tiarã be'rocjʉ̃ cʉ̃ ya pa cjasere mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ bu'ipʉ
piopeowĩ. Tojo wééca be'ro mujĩpũ ʉpʉtʉ asiwĩ. Te cʉ̃ asise me'rã
masãrẽ ʉ̃jʉ̃amasĩwĩ. 9 Masã ʉpʉtʉ waro ʉ̃jʉ̃ano'wã. Tojo ʉ̃jʉ̃ano'mirã,
ne na ña'arõ wee'quere bʉjaweti, na wãcũsere dʉcayutiwã. Õ'acʉ̃rẽ
“Añugʉ̃ nimi”, ne nitiwã. Cʉ̃rẽ añurõ ucũrõnojõ o'orã, cʉ̃rẽ ña'arõ
ucũwã. Õ'acʉ̃ bu'iri da'remicã, tojo weewã.
10 Be'ro, ba'paritirã be'rocjʉ̃ a'tiro weewĩ. Cʉ̃ ya bapa cjasere
yai weronojõ bajugʉ dujiri cũmurõpʉre piodijowĩ. Nipe'tiro cʉ̃
dutise nirõpʉ na'itĩ'a wa'awʉ. Masã pũrõ pũrĩse tʉ'oña'rã, ʉpʉtʉ
biritu, cũ'rĩdiowã. 11 Tojo pi'etimirã, na ña'arõ weesere ne du'utiwã.
Du'uronojõ o'orã, na cãmi ʉpʉtʉ pũrĩno'rã, Õ'acʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃rẽ
ña'abutiaro ucũwã.
12 Be'ro tja ni'cãmocʉrã be'rocjʉ̃ cʉ̃ ya bapa cjasere pajiri maa
Éufrates wãmetiri maajopʉre pioñowĩ. Ti maa si'bipe'tia wa'awʉ.
Apeye di'tacjãrã mujĩpũ mʉjãtiro pe'e nirãrẽ na wiorã a'tiatji ma'arẽ
apoyuro weewʉ.
13 Be'ro, yʉ'ʉ sõ'onícãrãrẽ ĩ'awʉ̃. Pĩrõjo weronojõ bajugʉre, apĩ
yai weronojõ bajugʉre, tojo nicã oveja weronojõ capesa'ritigʉ nisoose
queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Na i'tiarã ye ʉseripʉ wãtĩa wijaawã.
Wãtĩa ta'rocʉa weronojõ bajurã niwã. 14 Ã'rã i'tiarã ʉseripʉ wijaa'cãrã
wãtĩa peje weeĩ'osere weewã. Na a'ti nucũcãcjãrã wiorã nipe'tirãrẽ
a'mewẽjẽdutirã neowã. Na a'mewẽjẽatji nʉmʉ Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉagʉ
ya nʉmʉ waro nirõsa'a.
15 Jesucristo a'tiro nicʉ niwĩ:
—Tʉ'omasĩña. Wãcũña marĩrõ yajari masʉ̃ a'tise weronojõ yʉ'ʉ
a'tigʉti. Su'ti sãñágʉ̃ weronojõ yʉ'ʉ a'tiatjere añurõ wãcũyugʉnojõ
e'catigʉsami. Tojo weegʉ su'ti marĩ́gʉ̃ cʉ̃rẽ ĩ'aweecã, bopoyasome.
16 Na wãtĩa a'ti nucũcãcjãrã wiorãrẽ hebreo ye me'rã Armagedón
wãmetiropʉ neowã.
17 Be'ro, seis be'rocjʉ̃, cʉ̃ ya bapa cjasere ʉ'mʉarõpʉ piodijowĩ. Te
be'ro Õ'acʉ̃ wi'i ʉ'mʉse nirĩ wi'i po'peapʉ wiogʉ dujiri cũmurõpʉ
dujigʉ tutuaro me'rã ucũwĩ. A'tiro niwĩ:

—Nipe'tise tu'ajanʉ'cõpe'ono'o. 18 Cʉ̃ tojo nicã, bʉpo ya'ba, ʉpʉtʉ paawĩ. Cʉ̃ paacã, mejẽcã bʉsʉmʉjãwʉ̃. Di'ta ʉpʉtʉ narãsãwʉ̃. Masã a'ti nucũcãpʉ ninʉ'cãcatero, a'tiro nicãrẽ di'ta tocã'rõ ne narãsãwe'e. Ʉpʉtʉ waro titare narãsãwʉ̃. 19 Pajiri macã i'tiaropʉ ye'ti, dʉcawatinʉ'cãwʉ̃. A'ti turi cjase nipe'tiro cjase macãrĩpʉ se'tedijawʉ. Õ'acʉ̃ bu'iri da'regʉti nígʉ̃, pajiri macã Babilonia wãmetiri macãcjãrãrẽ wãcũcʉ niwĩ. Na me'rã ʉpʉtʉ uagʉ, narẽ bu'iri da'rewĩ. 20 Tojo wa'acã, nipe'tise ʉ̃rʉ̃pagʉ, opañopa bajudutidijawʉ. 21 Tojo nicã masãrẽ yʉsʉase aco peri bʉ'a'que peri paca bʉrʉpejawʉ. Ni'cãrẽ peri cuarenta kilos nʉcʉ̃wʉ̃. Õ'acʉ̃ te peri me'rã narẽ ʉpʉtʉ bu'iri da'recã ĩ'arã, ña'abutiaro cʉ̃rẽ ucũwã.

17

Ʉmʉa me'rã a'metãrãwapata'ari masõrẽ bu'iri da'rese ni'i

1 Be'ro a'tiro ĩ'awʉ̃. Ni'cʉ̃ sõ'onícãrã siete Õ'acʉ̃rẽ wereco'terã me'rãcjʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ sõ'oní'que pari cʉorã me'rãcjʉ̃ niwĩ. Yʉ'ʉ tiro a'tiwĩ. A'tiro niwĩ:

—Te'a, ʉmʉa me'rã a'metãrãwapata'ari masõrẽ bu'iri da'resere ĩ'ogʉ̃ti. Co pacase maarĩ bu'ipʉ dujimo. 2 A'ti nucũcãcjãrã wiorã co me'rã a'metãrãbajaque'aticãrã niwã. Co a'ti nucũcãcjãrãrẽ ʉaripejase me'rã que'a maatirã weronojõ wa'acã weeco niwõ, niwĩ.

3 Be'ro Espíritu Santu yʉ'ʉre quẽ'ese weronojõ ĩ'owĩ. Sõ'onícʉ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ masã marĩrõpʉ yʉ'ʉre miawĩ. Topʉ ni'cõrẽ ĩ'awʉ̃. Co mejẽcã bajugʉ sõ'agʉ̃ bu'ipʉ pesawõ. Mejẽcã bajugʉre cʉ̃ ya upʉ nipe'tiropʉre peje ña'ase Õ'acʉ̃ cʉ̃ yabise wãme wã'ñawʉ̃. Mejẽcã bajugʉ siete dʉpopa cʉowĩ. Apeye quẽ'rãrẽ, diez capesa'ritiwĩ. 4 Co numio sõ'a ñibocurerore, tojo nicã sõ'arõ warore sãñawõ. Co ya su'tiro uru, ʉ̃tãperi wapabʉjʉse periacã me'rã, apeye butise perla wãmetise me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Co ni'cã pa uru me'rã wééca pa sa'wʉre cʉowõ. Dicʉse ña'ase ti papʉre mu'muwʉ̃. Co ʉmʉa me'rã ña'arõ a'metãrãbajaque'ati'que niwʉ̃. 5 Tojo nicã co diapoapʉre mejẽcã bajuri wãme ojaõ'ono'wʉ̃. A'tiro niwʉ̃: “Babilonia pajiri macãjo, nipe'tirã ña'arã numia ʉmʉarẽ a'metãrãwapata'ari masã numia paco ni'i. Tojo nicã nipe'tirã ña'ayʉ'rʉnʉ'cãse weerã paco ni'i”, ni ojaõ'ono'wʉ̃. 6 Be'ro a'tiro ĩ'awʉ̃. Co que'ago weewõ. Õ'acʉ̃ yarã Jesucristo ye quetire wererã wẽjẽno'cãrã ye dí me'rã tojo wa'awõ. Core ĩ'agʉ̃, “¿De'ro weero tojo wa'amitito?” niwʉ̃. 7 Tojo wa'acã, Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ yʉ'ʉre niwĩ:

—¿De'ro weegʉ mʉ'ʉ tocã'rõ ʉcʉati? Sicore ya'yiosere mʉ'ʉrẽ masĩcã weegʉti. Tojo nicã mejẽcã bajugʉ bu'ipʉ pesawã'cãsere weregʉti. Cʉ̃ siete dʉpopatigʉ diez capesa'ritimi. 8 A'tiro ni'i. Mejẽcã bajugʉ mʉ'ʉ ĩ'a'cʉ dʉporopʉre nimiwĩ. A'tiro nicã marĩmi. Tojo nimigʉ̃, be'ropʉ ĩ'abajudutidijari pepʉ ní'cʉ mʉjãatigʉsami. Cʉ̃ pecame'epʉ wa'adojase dʉporo tojo weegʉsami. A'ti turicjãrã ña'arã mejẽcã bajugʉre ĩ'arã, ʉcʉarãsama. Na ne waropʉta a'ti di'ta weenʉ'cãrĩ cura na wãmerẽ catiri pũrĩpʉ ojaõ'ono'ña marĩtjĩarã, tojo wa'arãsama. Cʉ̃ dʉporopʉ ní'cʉ a'tiro nicãrẽ marĩmi. Be'ropʉ a'tigʉsami.

9 »No'o tʉ'omasĩrãnojõ a'tere masĩta basio'o. Cʉ̃ siete dʉpopa a'tiro
nisĩ'rĩrõ wee'e. Te panʉcʉ̃ta tja ʉ̃rʉ̃pagʉ co dujisepagʉ ni'i. 10 Tojo
nicã te páta tja a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Siete wiorã nima, nirõ wee'e.
Ni'cãmocʉrã wiorã pe'tidijatojacãrã niwã. Ni'cãrõacãrẽ ni'cʉ̃ masãrẽ
dutigʉ weemi. Apĩ a'titimi yujupʉ. Cʉ̃ a'tigʉ, yoaticã nigʉ̃sami. 11 Ne
waropʉre sõ'agʉ̃ mejẽcã bajugʉ ní'cʉ a'tiro nicãrẽ marĩmi. Cʉ́ta ã'rã
siete wiorã be'rocjʉ̃ wiogʉ niacjʉ nigʉ̃sami. Cʉ̃ na me'rãcjʉ̃ nimi.
Be'ro pecame'epʉ wa'adojagʉsami.
12 »Mejẽcã bajugʉ capesa'ri mʉ'ʉ ĩ'a'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e.
Diez wiorã nima, nirõ wee'e. Na dutinʉ'cãtima yujupʉ. Yoaticã,
ni'cã horata dutirãsama. Mejẽcã bajugʉ sõ'agʉ̃ quẽ'rã na me'rã
dutitamugʉ̃sami. 13 Ã'rã diez wiorã ni'cãrõnojõ wãcũsetirãsama. Na
mejẽcã bajugʉre na dutise cʉosere o'orãsama. 14 Na Õ'acʉ̃ macʉ̃
oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ me'rã a'mewẽjẽrãsama. Cʉ̃ narẽ
docaque'acã weegʉsami. Cʉ̃ nipe'tirã wiorã bu'ipʉ nimi. Tojo weegʉ
narẽ tojo weegʉsami. Õ'acʉ̃ macʉ̃ me'rãcjãrã Õ'acʉ̃ bese'cãrã nima.
Õ'acʉ̃ ʉaro weenu'cũrã nima, niwĩ.
15 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ apaturi a'te quẽ'rãrẽ niwĩ:
—Mʉ'ʉ ĩ'a'co numio sõ'oníco ña'agõ pacase maarĩpʉ dujiamo. Co
duji'que maarĩ a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Te maarĩ paca masã pãjãrã nima,
nisĩ'rĩrõ wee'e. Peje macãrĩcjãrã, peje cururicjãrã, mejẽcã ucũrã, peje
di'tacjãrã nima, nirõ wee'e. 16 Mejẽcã bajugʉ sõ'agʉ̃ diez wiorã me'rã
ña'agõrẽ ĩ'atu'tirãsama. Core cõ'arãsama. Core su'ti marĩgõ tojacã
weerãsama. Core ba'arãsama. Be'ro ʉ̃jʉ̃acõ'arãsama. 17 Õ'acʉ̃ narẽ
cʉ̃ ʉaronojõ weecã weegʉsami. Tojo weegʉ narẽ ni'cãrõnojõ wãcũcã
weegʉsami. Na mejẽcã bajugʉre wiogʉ sõrõrãsama. Téé Õ'acʉ̃
“A'tiro wa'arosa'a” ní'caronojõta wa'áca be'ropʉ wiogʉ nitʉogʉsami.
18 Numio mʉ'ʉ ĩ'a'co sõ'oníca macã pajiri macã Babilonia ni'i. Ti
macãpʉta nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã wiorãrẽ dutigʉ nigʉ̃sami, niwĩ.

18

Babilonia macãrẽ bu'iri da're bajuriodijose ni'i

1 Be'ro, apĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ dijaticã ĩ'awʉ̃. Cʉ̃
peje dutimasĩwĩ. Cʉ̃ asistese me'rã a'ti ʉmʉcopʉre añurõ asiste-
quecũuwĩ. 2 Tutuaro me'rã caricũwĩ:
—Babilonia pajiri macã pe'tiwã'cãrõ wee'e. Pe'tiatoja'a.
Ni'cãrõacãrẽ wãtĩa, ãpẽrã bajutirã ña'arã na nirĩ macã dojo'o. Tojo
nicã nipe'tirã mirĩcʉ̃a ña'arã yabiorã nirõ dojo'o. 3 Ti macãcjãrã
masã ña'arõ ʉaripejayʉ'rʉnʉ'cã'cãrã niwã. Tere nipe'tise di'tacjãrã
que'a maatirã weronojõ weesirutuwã. A'ti nucũcãcjãrã wiorã na
me'rã a'mesʉ'awã. Ti macãcjãrã ʉaripejayʉ'rʉmajãrã, peje waro
apeque no'o nisere duuma'awã. Tojo weerã a'ti nucũcãcjãrã narẽ
duawapata'ari masã niyerubʉcʉrã tojawã.
4 Be'ro apĩ ʉ'mʉsepʉ nigʉ́ ucũcã tʉ'owʉ. A'tiro niwĩ:
—Mʉsã, yarã ni'i. A'ti macãrẽ wijayá. Wijatirã, ti macãcjãrã na
ña'arõ weesere bu'ipejatamubosa'a. Bu'iri da'reno'bosa'a. 5 A'tiro ni'i.
Na ña'arõ wee'que peje waro ni'i. Ʉ'mʉsepʉ tu'ataque'aro weronojõ
ni'i. Õ'acʉ̃ na ña'arõ wee'quere masĩmi. 6 Ti macãcjãrã ãpẽrãrẽ ña'arõ

weecãrã niwã. Na ãpẽrãrẽ ña'arõ wee'caronojõta na quẽ'rã mejãrõta
ña'arõ weeno'ato. Ãpẽrãrẽ pi'eticã wee'caronojõta pʉati nemorõ
pi'eticã weeato. Narẽ bu'iri da'reato. 7 Ti macãcjãrã a'tiro nicãrã
niwã: “Ãpẽrã yʉ'rʉoro añuyʉ'rʉnʉ'cã'a”, nicãrã niwã. Tojo nicã na
no'o ʉaro apeyenojõrẽ duuma'arã pajiro niyeru cõ'acã'cãrã niwã. Na
tojo wee'cãrãrẽ ʉpʉtʉ pũrĩse pi'etino'cã weeato. Ti macãcjãrã a'tiro
wãcũsama. “Ʉsã wiogo weronojõ ni'i. Wapewio weronojõ niwe'e.
Ne bʉjawetisome”, ni wãcũsama. 8 Tojo nise bu'iri wãcũña marĩrõ
ni'cã nʉmʉta ña'ase ti macãrẽ wa'arosa'a. Wẽrĩse, pũrõ pi'etise,
ʉjaboase wa'arosa'a. Pecame'e me'rã ʉ̃jʉ̃acõ'ano'rõsa'a. Õ'acʉ̃
tutuayʉ'rʉnʉ'cãgʉ̃ ti macãcjãrãrẽ bu'iri da'regʉsami, niwĩ ʉ'mʉsepʉ
nigʉ́.

9 A'ti nucũcãcjãrã wiorã ti macãcjãrã me'rã ña'arõ a'mesʉ'a, no'o
ʉaro ña'arõ weema'acãrã niwã. A'ti nucũcãcjãrã wiorã ti macã ʉ̃jʉ̃,
o'mepu'sunu'cũcã ĩ'arã, pũrõ utirãsama. 10 Tojo ʉ̃jʉ̃rĩ curare wiorã,
marĩ quẽ'rãrẽ bu'iri da'reri nírã, yoaropʉ ĩ'anu'cũrãsama. A'tiro
nirãsama:

—Babilonia macãrẽ ña'abutiaro wa'aro wee'e. Pajiri macã, tutuari
macã nimiwʉ̃. Wãcũña marĩrõ bu'iri da're bajuriodijono'cã'a.

11 A'ti nucũcãcjãrã duawapata'ari masã quẽ'rã ti macãrẽ utirãsama.
“¿Noa marĩ yere duurãsariba?” ni wãcũrãsama. Tere wãcũrã, pũrõ
dʉjasewã'arãsama. 12 Na miiti duase a'ticʉse nicaro niwʉ̃. Uru me'rã
wee'que, plata me'rã wee'que, ʉ̃tãperi wapabʉjʉse peri, butise peri
perla wãmetise peri nicaro niwʉ̃. Tojo nicã su'ti añuse butise, su'ti
asipa'ase, sõ'a ñibocurese, sõ'ase nicaro niwʉ̃. Apeye quẽ'rã nipe'tise
yucʉ ʉ'mʉtise me'rã wee'que, acostise butise marfil wãmetise me'rã
wee'quere miiticãrã niwã. Tojo nicã wapabʉjʉse yucʉ me'rã wee'que,
cõme me'rã wee'que, bronce wãmetise me'rã wee'que, mármol
wãmetise me'rã wee'quere miitimʉjãcãrã niwã. 13 Apeye na miiti
duase canela wãmetise, ʉ'mʉtise, na ʉ̃jʉ̃amorõpeosenojõ, mirra
wãmetise, ʉ'sedʉcaco vino, ʉ'se piritari ba'ase, harina pã́ weese,
tojo nicã trigo miitimʉjãcãrã niwã. Ãpẽrãrẽ wa'icʉrã apeque
o'marãrẽ, ovejare, cabayuare, tũrũsepawʉ cabayua wejesere, masãrẽ
da'rawã'ñaco'terãpʉreta miitidojacãrã niwã. 14 Duari masã ti macã
ʉ̃jʉ́ca be'ro a'tiro nirãsama:

—Yucʉdʉca mʉsã ʉpʉtʉ ba'atʉ'sasenojõ pe'tia wa'a'a. Nipe'tise
mʉsã añuse cʉosenojõ pe'tidija wa'a'a. Ne bocanemosome.

15 Ti macãcjãrãrẽ duari masã añurõ wapata'acãrã nimiwã. Ti
macãcjãrã pi'eticã ĩ'arã, yoaropʉ tojacã'rãsama. Ʉpʉtʉ ui, utirãsama.
16 A'tiro ni caricũrãsama:

—Añurĩ macã pajiri macã nimica macã ña'abutiaro wa'acã'a. Ti
macã ni'cõ numio weronojõ nimiwʉ̃. Añuse sõ'a ñibocurerore,
tojo nicã sõ'arõrẽ sãñagõ weronojõ nimiwʉ̃. Co su'tiropʉ uru,
ʉ̃tãperi wapabʉjʉse peri, apeye peri perla wãmetise peri me'rã
ma'masu'a'caro weronojõ nimiwʉ̃. 17 A'te nipe'tise peje wãcũña
marĩrõ pe'tidija wa'a'a, nirãsama.

Nipe'tirã yucʉsʉjo auturã, tiwʉpʉ wa'arã, tiwʉpʉ da'rarã yoaropʉ
uirã tojarãsama. Tojo nicã nipe'tirã dia pajiri maapʉ da'rarã mejãrõta
tojarãsama. 18 Ti macã ʉ̃jʉ̃cã ĩ'arã, caricũrãsama:

—A'ti macã weronojõ añurĩ macã ape macã marĩ'i, nirãsama.
19 Pũrõ bʉjawetirã na dʉpopapʉ di'tare õrẽpeorãsama. Uti, dʉjasewã'arã, caricũrãsama:
—Añurĩ macã pajiri macã ña'abutiaro wa'acã'a. Ti macã cjase niyeru me'rã nipe'tirã yucʉsʉpawʉ paca cʉorã añurõ wapata'amiwã. Wãcũña marĩrõ pe'tidijaca macã toja'a, nirãsama.
20 Ʉ'mʉsepʉ nirã̃ pe'e ti macãrẽ cõ'acã, e'catiya. Mʉsã Jesucristo besecũú'cãrã, Õ'acʉ̃ ye quetire wereturiari masã, nipe'tirã cʉ̃ yarã e'catiya. Ti macãcjãrã mʉsãrẽ pi'eticã weewã. Te ye bu'iri Õ'acʉ̃ narẽ bu'iri da'remi.
21 Be'ro ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ tutuagʉ ʉ̃tãgãjore miimorõwĩ. Otese perire tõ'odio ãrʉ̃acjajo weronojõ bajuwʉ. Tigare dia pajiri maapʉ doqueñogʉ̃, a'tiro niwĩ:
—Tigare doqueñorõ weronojõ Babilonia pajiri macãjo nimirõ, doqueñono'rõsa'a. Ne apaturi ti macãrẽ ĩ'anemosome. 22 Ti macã nipe'tiropʉ basase ne tʉ'ono'some. Bʉapʉ̃tẽse bʉsʉse, wẽopawʉ putise, coroneta putise bʉsʉsome. No'o nisere da'rarã ne marĩrãsama. Otese peri ãrʉ̃acã bʉsʉse quẽ'rã ne tʉ'ono'some. 23 Apeye quẽ'rã sĩ'osenojõ marĩrõsa'a. Na omocã dʉ'tecã bosenʉmʉ weepeorã caricũse tʉ'ono'ña marĩrõsa'a. Todʉporore ti macãcjãrã duu wapata'ari masã apeye di'tacjãrã nemorõ duume'rĩrã nimiwã. Ti macãcjãrã tʉ'oña'masĩrã weronojõ weeme'rĩrã nipe'tirocjãrãrẽ ẽjõpeocã weewã.
24 Ti macãpʉ Õ'acʉ̃ ye quetire wereturiari masã, cʉ̃rẽ ẽjõpeorã wẽjẽno'cãrã ye dí niwʉ̃. Tojo nicã nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã wẽjẽno'cãrã ye dí niwʉ̃. Masãrẽ wẽjẽ'que wapa ti macãrẽ bu'iri da'reno'rõsa'a, niwĩ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ.

19

1 Babiloniarẽ bu'iri da'recã ĩ'áca be'ro a'tiro wa'awʉ. Yʉ'ʉ Juã pãjãrã masã ʉ'mʉsepʉ nirã̃ tutuaro me'rã ucũsere tʉ'owʉ. A'tiro e'catipeowã:
Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorã.
Aleluya.
Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ, marĩrẽ yʉ'rʉogʉ nimi.
Nipe'tirã bu'ipʉ nimi.
Tutuayʉ'rʉgʉ nimi.
2 A'tiro ni'i.
Cʉ̃ nisooro marĩrõ queoro bu'iri da'remi.
Ti macãrẽ bu'iri da'remi.
Ti macã ni'cõ numio ʉmʉarẽ a'metãrãwapata'ari masõ weronojõ niwʉ̃.
Ti macãcjãrã ña'arõ weerã̃ nipe'tirãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ dojorẽwã.
Õ'acʉ̃ cʉ̃rẽ da'raco'terãrẽ wẽjẽ'que wapa ti macãcjãrãrẽ bu'iri da'rea'mewĩ, ni basapeowã.
3 Apaturi niwã tja:
—Õ'acʉ̃rẽ e'catipeorã. Aleluya. Ti macãrẽ ʉ̃jʉ̃acõ'ase o'me tojo o'mepu'sunu'cũrõsa'a, niwã.
4 Veinticuatro wiorã bʉcʉrã, tojo nicã ba'paritirã catise cʉorã weronojõ bajurã Õ'acʉ̃ wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉre ẽjõpeorã ejaque'awã. A'tiro niwã:

—Tojota wa'ato. Õ'acũrẽ e'catipeorã. Aleluya, niwã.

5 Be'ro wiogɯ dujiri cũmurõ pɯ'to nigṹ a'tiro niwĩ:
Nipe'tirã Õ'acũ yere da'rarã cũ marĩ wiogɯre añurõ ñubuepeoya.
Nipe'tirã wiopesase me'rã cũrẽ ẽjõpeorã, wiorã, mejõ nirã tojo weeya, niwĩ.

Õ'acũ masãrẽ dutigɯ waro sãjãnɯ'cãse ni'i

6 Be'ro yɯ'ɯ pãjãrã masã ucũcã tɯ'owɯ. Peje maarĩ pu'eeja o'mabɯrose maarĩ weronojõ bɯsɯwã. Bɯpo ɯpɯtɯ paaro weronojõ bɯsɯwã. A'tiro niwã:
Marĩ Õ'acũrẽ e'catipeorã.
Aleluya.
Marĩ wiogɯ tutuayɯ'rɯnɯ'cãgũ ni'cãrõacãrẽ nipe'tirãrẽ dutigɯ sãjãnɯ'cãmi.
7 E'catirã.
Ejeripõ'rãrĩpɯ e'catibutiarã tɯ'oña'rã.
"Õ'acũ añuyɯ'rɯami", nirã.
A'tiro ni'i.
Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajugɯ cũrẽ ẽjõpeorã me'rã ninɯ'cãrĩ nɯmɯ ejatoja'a.
Cũrẽ ẽjõpeorã cũ nɯmo niacjo weronojõ nima.
Ni'cõ omocã dɯ'tese dɯporo añurõ ma'masu'ano'samo.
Co weronojõ na apoyu'cãrãpɯ nima.
8 Na su'ti butise ũ'irĩ marĩse, pũrõ asistesere sãano'cãrã nima, niwã.
Butise su'ti na catirã añurõ wee'que ni'i, nisĩ'rĩrõ wee'e.

9 Be'ro Õ'acũrẽ wereco'tegɯ yɯ'ɯre niwĩ:

—A'tiro ojaya: "No'o Õ'acũ macũ oveja wĩ'magũ weronojõ bajugɯ omocã dɯ'teri bosenɯmɯrẽ ĩ'adutino'rãnojõ e'catiya", tojo ni ojadutiwĩ.

Cũ yɯ'ɯre niwĩ tja:

—A'te ucũse Õ'acũ ucũse waro ni'i.

10 Õ'acũrẽ wereco'tegɯ tojo nicã tɯ'ogɯ, yɯ'ɯ cũ tiro ñubuepeogɯ ejaque'awɯ. Yɯ'ɯ tojo weecã ĩ'agũ, yɯ'ɯre niwĩ:

—Tojo weeticã'ña. Yɯ'ɯ quẽ'rã cũrẽ da'raco'tegɯta ni'i. Yɯ'ɯ mɯ'ɯ weronojõ nigṹ ni'i. Tojo nicã mɯ'ɯ acawererã Jesú yere werenu'cũrã weronojõ ni'i. Yɯ'ɯre ne ñubuepeoticã'ña. Õ'acũ pe'ere tojo weeya. A'tiro ni'i. Espíritu Santu Õ'acũ ye weremɯ'tãrãrẽ masĩcã weecɯ niwĩ. Te masĩse me'rã werecãrã niwã. Mejãrõta Jesú yere wererã quẽ'rã Espíritu Santu masĩse o'ose me'rã werema, niwĩ.

Masũ cabayu butigɯ bu'ipɯ pesase queti ni'i

11 Be'ro, ɯ'mɯse pãrĩcã ĩ'awũ. Topɯ cabayu butigɯ bajuawĩ. Cũ bu'i pesagɯ a'tiro wãmetiwĩ. Queoro Weenu'cũgũ, Diacjũcjũ niwĩ. Cũ masãrẽ queoro besegɯ niwĩ. Tojo nicã a'mewẽjẽgũ queoro weegṹ niwĩ. Tojo weegɯ tojo wãmetiwĩ. 12 Cũ caperi pecame'e ũjũrĩ põ'rã weronojõ asiwɯ. Cũ dɯpoapɯre peje wiorã pesase be'torire pesawĩ. Cũrẽ ojaõ'ono'ca wãmerẽ cũ se'saro masĩwĩ. 13 Cũ ya su'tiro dí me'rã yoso'carore sãñawĩ. Cũ wãmetiwĩ Õ'acũ Ucũse. 14 Cũ yarã surara ɯ'mɯsecjãrã cũrẽ sirutuwã. Na su'ti butise ũ'irĩ marĩsere sãñawã. Na cabayua butirã bu'ipɯ pesawã. 15 Cũ ɯseropɯre di'pjĩ

osoyojari pjĩrẽ cʉowĩ. Ti pjĩ me'rã cʉ̃ a'ti turicjãrãrẽ cãmida'regʉsami. Tutuaro me'rã dutigʉsami. Na ʉ'sere biperã tutuaro me'rã ʉ'tabujuse weronojõ cʉ̃ a'ti turicjãrã ña'arõ weerãrẽ bu'iri da'regʉsami. Õ'acʉ̃ tutuayʉ'rʉgʉ na me'rã uayʉ'rʉami. Tojo weegʉ cabayu bu'i pesagʉ narẽ ʉpʉtʉ waro bu'iri da'regʉsami. 16 Cʉ̃ su'tiropʉ, tojo nicã cʉ̃ ʉsópʉ a'tiro ojaõ'ono'wʉ̃: “Nipe'tirã wiorã bu'ipʉ wiogʉ waro nimi”, ni ojaõ'ono'wʉ̃.

17 Be'ro, ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃ bu'ipʉ nu'cũgʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ nipe'tirã mirĩcʉ̃a ʉ'mʉarõpʉ wʉʉrãrẽ tutuaro me'rã caricũwĩ:

—Nerẽña. Õ'acʉ̃ peje ba'asere apomi. 18 Wiorã ye di'ire ba'arãsa'a. Surara wiorãrẽ, surara tutuari masãrẽ, cabayua di'ire, na bu'i pesarã di'ire ba'arãsa'a. Nipe'tirã ye di'ire ba'arãsa'a. Da'raco'teri masãrẽ, da'raco'tetirãrẽ, wiorãrẽ, mejõ nirãrẽ nipe'tirãrẽ ba'arãsa'a, niwĩ.

19 Be'ro, sõ'agʉ̃ mejẽcã bajugʉre ĩ'awʉ̃. Tojo nicã nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã wiorãrẽ na yarã surara me'rã nerẽcã ĩ'awʉ̃. Na nérẽca be'ro cabayu butigʉ bu'i pesagʉ me'rã, tojo nicã cʉ̃ yarã surara me'rã a'mewẽjẽrãtirã tojo weewã. 20 Cabayu butigʉ bu'i pesagʉ mejẽcã bajugʉre ñe'ewĩ. Apĩ yai weronojõ bajugʉ, oveja capesa'ritigʉ weronojõ bajugʉre ñe'ewĩ. Cʉ́ta nisoose queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ niwĩ. Cʉ́ta tja masã yai weronojõ bajugʉre ẽjõpeoato nígʉ̃ mejẽcã bajuse pacare weeĩ'obosawĩ. Cʉ̃ weeĩ'ose me'rã nipe'tirã yai weronojõ bajugʉ wãme ojaõ'ono'cãrãrẽ a'tiro weewĩ. Narẽ nisoo, ẽjõpeocã weewĩ. Yai weronojõ bajugʉ queosere ñubuepeorã quẽ'rãrẽ mejãrõta nisoo, ẽjõpeocã weewĩ. Be'ro, cabayu bu'i pesagʉ pʉarã mejẽcã bajurãrẽ ñe'ewĩ. Na pʉarã catirãta pecame'e ditarajopʉ doqueñono'wã. Ti ditara azufre wãmetise ope weronojõ sipise me'rã ʉ̃jʉ̃wʉ̃. 21 Ãpẽrã na me'rãcjãrã pe'ere cabayu bu'ipʉ pesagʉ a'tiro weewĩ. Cʉ̃ ya pjĩ cʉ̃ ʉseropʉ cʉóca pjĩ me'rã narẽ wẽjẽpe'ocã'wĩ. Nipe'tirã mirĩcʉ̃a na ye di'ire pajibutiaro ba'a yapicã'wã.

20

Mil cʉ̃'marĩ wãtĩrẽ dʉ'tecũuse ni'i

1 Apeye quẽ'rãrẽ ĩ'awʉ̃. Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ'mʉsepʉ ní'cʉ dijatiwĩ. Cʉ̃ nibajudutidijari pe cja sawire cʉowĩ. Tojo nicã cõme dajore cʉowĩ. 2 Cʉ̃ pĩrõjo weronojõ bajugʉre dʉ'tewĩ. Pĩrõ ne waro a'ti ʉmʉco da'réca be'rocjʉ̃ pĩrõ nino'cʉ nimi. Cʉ̃ wãtĩ nimi. Cʉ̃rẽ cõme da me'rã peje cʉ̃'marĩ, mil cʉ̃'marĩ dʉ'tecũuwĩ. 3 Cʉ̃rẽ nibajudutidijari pepʉ tuuquedijowĩ. Be'ro ti pe sopere bi'acã'wĩ. Tu'ajanʉ'cõ, pi'rabi'acã'wĩ. Mil cʉ̃'marĩ masãrẽ nisoo ẽjõpeocã weeticã'to nígʉ̃ tojo weewĩ. Be'ro mil cʉ̃'marĩ yʉ'rʉ́ca be'ro yoaticã pãowĩrõno'gʉ̃sami.

4 Be'ro, peje wiorã dujise cũmurĩrẽ ĩ'awʉ̃. Te cũmurĩpʉ dujirã a'ti nucũcãcjãrãrẽ besemasĩsere o'ono'cãrã niwã. Ãpẽrã quẽ'rãrẽ ĩ'awʉ̃. Na Õ'acʉ̃ ye queti, tojo nicã Jesú yere werese ye bu'iri na dʉpopare dʉtesureno'cãrã niwã. Na yai weronojõ bajugʉ, cʉ̃ queose yee'quere ne ñubuepeoticãrã niwã. Tojo nicã na diapoapʉ, na omocãrĩpʉ cʉ̃ wãmerẽ ne ojaõ'ono'ticãrã niwã. Na wẽrĩ'cãrãpʉ nimirã, masãwã. Na masáca be'ro Cristo me'rã mil cʉ̃'marĩ masãrẽ dutitamuwã. 5-6 Na masãse ne waro wẽrĩ'cãrã masãmʉ'tã'que ni'i.

Wẽrĩ'cãrã masãmʉ'tã'cãrã Õ'acʉ̃ yarã ña'ase moorã nima. E'catima. Na apaturi wẽrĩsome. Pecame'epʉ ne wa'asome. Na Õ'acʉ̃ ye cjasere, Jesucristo ye cjasere da'rarã nirãsama. Na mil cʉ̃'marĩ Cristo me'rã ãpẽrãrẽ dutirãsama. Ãpẽrã pe'e ña'arã wẽrĩ'cãrã mil cʉ̃'marĩ yʉ'rʉ́ca be'ropʉ masãrãsama.

7 Mil cʉ̃'marĩ yʉ'rʉ́ca be'ro wãtĩ nibajudutidijari pepʉ dʉ'tecũu'cʉre pãowĩrõrãsama. 8 Cʉ̃ nipe'tiro a'ti nucũcãcjãrãrẽ nisoosere ẽjõpeocã weegʉsami. Gog, Magog wãmetirã quẽ'rãrẽ mejãrõta weegʉsami. Na yarã surarare a'mequẽdutigʉ neocũugʉ̃sami. Na surara nucũpori pajiri maa dia sumuto cjase weronojõ pãjãrã waro nirãsama. 9 Na nipe'tiro a'ti nucũcãpʉre se'sanʉ'cãrãsama. Na Õ'acʉ̃ yarã nirõpʉ, tojo nicã cʉ̃ ya macã cʉ̃ ma'irĩ macãrẽ sʉtʉanʉ'cãbi'arãsama. Õ'acʉ̃ pe'e na tojo weecã ĩ'agʉ̃, narẽ ʉ̃jʉ̃acõ'adutigʉ pecame'e o'ódijogʉsami. Nipe'tirã ʉ̃jʉ̃pe'tia wa'arãsama. 10 Wãtĩ narẽ nisoo'cʉ pecame'e ʉ̃jʉ̃rĩ ditarajopʉ cõ'adijono'gʉ̃sami. Ti ditara ope weronojõ bajuse me'rã sipi ʉ̃jʉ̃rõsa'a. Topʉ yai weronojõ bajugʉ, apĩ nisoose queti weremʉ'tãrĩ masʉ̃ na pʉarã cõ'adijono'wã. Topʉ ʉmʉcori, ñamirĩrẽ pi'etinu'cũrãsama. Ne wijasome.

Butiri cũmurõjopʉ dujigʉ masã weesere besese ni'i

11 Be'ro, yʉ'ʉ wiogʉ dujiri cũmurõ butiri cũmurõjore ĩ'awʉ̃. Topʉ dujigʉre ĩ'awʉ̃. Cʉ̃ ĩ'orõpʉre a'ti di'ta, ʉ'mʉse bajudutidijape'tia wa'awʉ. Te no'opʉ nirṍ bocatiwʉ. 12 Be'ro, nipe'tirã wẽrĩ'cãrã Õ'acʉ̃ ĩ'orõpʉ nu'cũcã ĩ'awʉ̃. Na no'o nirã́ niwã. Wiorã, mejõ nirã niwã. Na to nu'cũrĩ cura Õ'acʉ̃ nipe'tise masã wee'que ojaõ'o'que pũrĩrẽ pãawĩ. Ape pũrĩ catinu'cũse cʉorã na wãmerẽ ojaõ'ono'ca pũrĩrẽ pãawĩ. Cʉ̃ wẽrĩ'cãrãrẽ a'tiro weewĩ. Na wee'quenʉcʉ̃rẽ te pũrĩpʉ ojaõ'ono'caronojõta narẽ queoro bese, bu'iri da'rewĩ. 13 Dia pacase maarĩ pacapʉ wẽrĩ'cãrã topʉ niwã. Di'tapʉ wẽrĩ'cãrã quẽ'rã topʉ niwã. Nipe'tirã na wee'caronojõta nipe'tisere queoro bese, bu'iri da'reno'wã. 14 Õ'acʉ̃ masã na wẽrĩsere cõ'ape'ocã'wĩ. Na wẽrĩ'cãrã nirṍ quẽ'rãrẽ cõ'ape'ocã'wĩ. Pecame'ejopʉ bu'iri da'rese apaturi wẽrĩse weronojõ ni'i. 15 Nipe'tirã na wãmerẽ catinu'cũse cʉorã ojaõ'ono'ca pũrĩpʉ ojaõ'ono'ña marĩ'cãrã pecame'ejopʉ cõ'adijono'wã.

21

Ape ʉmʉco, ape di'ta dʉcayu'que ni'i

1 Be'ro, yʉ'ʉ ape ʉmʉcore, ape di'tare ĩ'awʉ̃. Todʉporo nimʉ'tã'que ʉ'mʉse, di'ta bajudutidijape'tia wa'awʉ. Dia pajiri maajo marĩwʉ̃ majã. 2 Yʉ'ʉ Juã añubutiari macã, ʉ'mʉse Õ'acʉ̃ tiropʉ nirĩ macãrẽ dijaticã ĩ'awʉ̃. Ti macã ape ma'ma macã Jerusalẽ́ niwʉ̃. Añurõ apóca macã niwʉ̃. Ni'cõ numio omocã dʉ'tego marãpʉre añurõ tʉ'sato nígõ ma'masu'ano'caro weronojõ niwʉ̃. 3 Be'ro ni'cʉ̃ ʉ'mʉsepʉ nigʉ̃́ tutuaro me'rã ucũcã tʉ'owʉ. A'tiro niwĩ:

—Tʉ'oya. Õ'acʉ̃ masã me'rã nimi. Na me'rã ninu'cũgʉ̃sami. Na cʉ̃ yarã nirãsama. Cʉ̃ basuta na me'rã ni, na wiogʉ nigʉ̃sami. 4 Na ya'cocore tuucoegʉsami. Wẽrĩse marĩrõsa'a. Bʉjawetise, utise, pũrĩse

quẽ'rã marĩrõsa'a majã. Nipe'tise todʉporo cjase pe'tia wa'arosa'a, niwĩ.
5 Õ'acũ wiogʉ dujiri cũmurõpʉ dujigʉ a'tiro niwĩ:
—Tʉ'oya. Yʉ'ʉ nipe'tise apeyere ma'ma dia'cũ dʉcayu'u, niwĩ.
Apeye ninemowĩ:
—Yʉ'ʉ ucũsere ojaya. Te diacjũ nise ni'i. Yʉ'ʉ ní'caronojõta wa'arosa'a, niwĩ.
6 Be'ro a'tiro niwĩ:
—Nipe'tise tu'ajanʉ'cõpe'ono'o. Yʉ'ʉta nimʉ'tãgũ, nitʉogʉpʉ ni'i. No'o yʉ'ʉre ʉpʉtʉ ʉarã acowʉorãnojõrẽ yʉ'ʉ catinu'cũsere o'ogʉti. Narẽ wapaseesome. 7 No'o añurõ wee yʉ'rʉwetirã ẽjõpeodu'utirãnojõ nipe'tise yʉ'ʉ "O'ogʉti" ní'quere ñe'erãsama. Yʉ'ʉ na wiogʉ nigʉ̃sa'a. Na yʉ'ʉ põ'rã nirãsama. 8 Ãpẽrã pũrĩcã uise bu'iri yʉ'ʉre ẽjõpeodu'urã pecame'epʉ wa'arãsama. Tojo nicã ẽjõpeotirã, ña'abutiasere weerã, wẽjẽcõ'arĩ masã topʉ wa'arãsama. Ãpẽrã no'o ʉaro a'metãrãbajaque'atirã, yai weronojõ tʉ'oña'masĩrĩ masã pecame'epʉ wa'arãsama. Tojo nicã Õ'acũ mejẽtare ẽjõpeorã, nipe'tirã nisoosepijarã pecame'epʉ wa'arãsama. Ti ditara ope weronojõ bajuse sipi ũjʉ̃sa'a. Te bu'iri da'rese apaturi wẽrĩse weronojõ ni'i.

Ma'ma macã Jerusalẽ cjase queti ni'i

9 Be'ro ni'cũ sõ'onícãrã siete me'rãcjʉ̃rẽ ĩ'awʉ̃. Náta, nánʉcʉ̃ bu'iri da'retʉoatje posetise parire cʉowã. Ni'cʉ̃ na me'rãcjʉ̃ a'tiro niwĩ:
—Te'a. Mʉ'ʉrẽ Õ'acũ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ nʉmo niacjore ĩ'ogʉ̃ti, niwĩ. Cʉ̃ nʉmo Jesucristore ẽjõpeorã nisĩ'rĩrõ wee'e.
10 Espíritu Santu quẽ'ese weronojõ yʉ'ʉre ĩ'owĩ. Ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ ʉ̃rʉ̃gʉ̃ pajicjʉ ʉ'mʉacjʉjopʉ yʉ'ʉre miawĩ. Topʉ yʉ'ʉre Õ'acʉ̃ tiro nícamacãjo dijatisere ĩ'owĩ. Ti macã Jerusalẽ ña'ase moorĩ macãjo niwʉ̃. 11 Ti macã Õ'acʉ̃ asistese me'rã pũrõ asistewʉ. Ʉtãperi wapabʉjʉse peri jasper wãmetise peri weronojõ asiste, acostiwʉ. 12 Ti macã sumuto pajiri sã'rĩrõ ʉ'mʉarĩ sã'rĩrõ niwʉ̃. Ti sã'rĩrõpʉ doce soperi niwʉ̃. Te soperinʉcʉ̃ ni'cʉ̃ Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ nu'cũwĩ. Te soperipʉre Israe ye cururicjãrã wãmerẽ ojaõ'ono'wʉ̃. Na doce cururi niwã. 13 Ti sã'rĩrõpʉre mujĩpũ mʉjãtiro pe'e i'tia sope niwʉ̃. Mujĩpũ sãjãrõ pe'ere i'tia sope niwʉ̃. Cũpe pe'ere i'tia sope niwʉ̃. Diacjʉ̃ pe'e quẽ'rãrẽ i'tia sope niwʉ̃. 14 Ti macã cja sã'rĩrõrẽ ʉ̃tãpaga paca me'rã tuuñe'eno'wʉ̃. Tepagá docepaga niwʉ̃. Tepagánʉcʉ̃ Jesucristo besecũú'cãrã wãmerẽ ojaõ'ono'wʉ̃.
15 Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ yʉ'ʉre ucũgʉ̃ ni'cãgʉ̃ ãrʉ̃gʉ̃ uru me'rã wee'cʉre cʉowĩ. Tigʉ me'rã ti macãrẽ, soperire, ti sã'rĩrõrẽ queogʉtigʉ weewĩ. 16 Ti macã ba'paritise pã'rẽrĩ mejãrõta bajuwʉ. Ni'cãrõnojõ e'sa, ni'cãrõnojõ yoawʉ. Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ cʉ̃ queocjʉ me'rã ti macãrẽ queowĩ. Ti macã yoaro dos mil doscientos kilómetros niwʉ̃. Ʉ'mʉarõ, e'saro quẽ'rã mejãrõta niwʉ̃. 17 Be'ro sã'rĩrõrẽ queowĩ. Sesenta y cinco metros e'sawʉ. Masã queowʉaronojõ queowĩ.
18 Sã'rĩrõ ya'sasepaga jasper wãmetise me'rã wééca sã'rĩrõ niwʉ̃. Ti macã uru waro me'rã wééca macã niwʉ̃. Uru ẽocujiri ũ'irĩ marĩse weronojõ acostiwʉ. 19 Ʉtãpaga ti sã'rĩrõrẽ tuuñe'esepaga paca a'tiro weeno'wʉ̃. Nipe'tise ʉ̃tãperi wapabʉjʉse peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Nimʉ'tã cja ya'sase peri jasper wãmetise peri

me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã zafiro wãmetise ya'sase peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã butibocurese ágata wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã ya'sase esmeralda wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. 20 Apega sõ'ase ónice wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã sõ'abocurese cornalina wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã ewʉbocure crisólito wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã ya'sase berilo wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã ewʉbocure acostise topacio wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã ya'sabocurese crisoprasa wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Be'ro cjã ya'sase jacinto wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. Nitʉocjapʉa sõ'a ñibocurese amatista wãmetise peri me'rã ma'masu'ano'wʉ̃. 21 Doce soperi niwʉ̃. Te ni'cãrẽ soperi ni'cãgã perlajo me'rã weeno'que soperi niwʉ̃. Macã decopʉ wa'ari ma'a uru me'rã wééca ma'a niwʉ̃. Ẽocujiri acostiro weronojõ bajuwʉ.

22 Ti macãpʉre ne Õ'acʉ̃ wi'ire ĩ'atiwʉ. A'tiro ni'i. Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ tutuayʉ'rʉagʉ topʉ nimi. Tojo nicã Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ quẽ'rã topʉ nimi. Tojo weero Õ'acʉ̃ wi'i marĩwʉ̃. 23 Ti macãpʉre mujĩpũ ʉmʉcocjʉ̃, ñamicjʉ̃ sĩ'osere ne a'masome. Õ'acʉ̃ asistese me'rã añurõ sĩ'onu'cũ'u. Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ cʉ̃ ti macãrẽ sĩ'ogʉ́ nimi. 24 A'ti nucũcãcjãrã Õ'acʉ̃ yʉ'rʉono'cãrã ti macã sĩ'ose me'rã sijarãsama. A'ti nucũcãcjãrã wiorã na wiorã ní'quere ti macãpʉ miarãsama. 25 Topʉre ñami marĩrõsa'a. Tojo weero ti macã cjase soperi susunu'cũcã'rõsa'a. 26 A'ti nucũcãcjãrã na añuse niseti'quere ti macãpʉ miarãsama. 27 Topʉre ne ni'cãti ña'ase miisãjãano'ña marĩrõsa'a. Ña'arõ weerã́, nisoosebʉcʉrã topʉre ne sãjãasome. Õ'acʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ ya pũrĩ catinu'cũse cʉorã na wãmerẽ ojaõ'ono'cãrã dia'cʉ̃ sãjã́árãsama.

22

1 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ diare ĩ'owĩ. Ti maa ũ'irĩ marĩrĩ maa niwʉ̃. Te aco, catise warore o'owʉ. Pũrõ acostiri maa niwʉ̃. Õ'acʉ̃, tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ dujiri cũmurõ docapʉ wijawʉ. 2 Ti macã deco wa'ari ma'apʉ o'mabʉrowʉ. Dia pʉ́aperi sumuto yucʉ catise o'ose pĩ'rĩwʉ̃. Ni'cã cʉ̃'marẽ docetiri dʉcatiwʉ. Mujĩpũrĩnʉcʉ̃ dʉcatiwʉ. Tigʉ cjase pũrĩ masãrẽ ocoyese niwʉ̃. 3 Topʉre “Masã ña'arõ wee'que wapa narẽ ña'arõ wa'arosa'a”, niña marĩrõsa'a. Ti macãpʉre Õ'acʉ̃, tojo nicã cʉ̃ macʉ̃ oveja wĩ'magʉ̃ weronojõ bajugʉ dujiri cũmurõ nirõsa'a. Cʉ̃ yarã cʉ̃rẽ ñubuepeorãsama. 4 Bajuyoropʉ cʉ̃rẽ ĩ'arãsama. Na diapoapʉ cʉ̃ wãmerẽ cʉorãsama. 5 Topʉ ñami marĩrõsa'a. Topʉ nirã́ ne sĩ'osere ʉasome. Mujĩpũ bo'reyusere ʉasome. Õ'acʉ̃ marĩ wiogʉ sĩ'ogʉ̃sami. Na topʉ nirã́ Õ'acʉ̃ me'rã dutitamunu'cũrãsama.

Jesucristo maata a'tigʉsami nise queti ni'i

6 Be'ro Õ'acʉ̃rẽ wereco'tegʉ yʉ'ʉre niwĩ:

—A'te ucũse diacjʉ̃ nise ni'i. Te ní'caronojõta wa'arosa'a. Marĩ wiogʉ Õ'acʉ̃ cʉ̃ wereduti'quere wereturiari masãrẽ wãcũse o'owĩ.

Cṹta cũrẽ wereco'tegʉre o'ówĩ. Cũ yarãrẽ maata be'ropʉ wa'atjere ĩ'odutigʉ tojo weewĩ.
7 A'tiro niwĩ:
—Maata a'tigʉti. A'ti turipʉ oja'quere ẽjõpeo yʉ'tigʉnojõ e'catigʉsami, niwĩ.
8 Yʉ'ʉ Juã a'te nipe'tisere ĩ'awũ. Nipe'tisere tʉ'owʉ. Tere tʉ'o, ĩ'áca be'ro Õ'acũrẽ wereco'tegʉ yʉ'ʉre ĩ'o'cʉ tiro ñubuepeogʉ ejaque'awʉ.
9 Cũ pe'e tojo weecã ĩ'agũ, niwĩ:
—Tojo weeticã'ña. Yʉ'ʉ quẽ'rã cũrẽ da'raco'tegʉta ni'i. Yʉ'ʉ mʉ'ʉ weronojõ nigṹ ni'i. Mʉ'ʉ acawererã Õ'acũ wereduti'quere wereturiari masã weronojõ ni'i. Tojo nicã yʉ'ʉ nipe'tirã a'ti pũrĩpʉ oja'quere ẽjõpeo yʉ'tirã weronojõ ni'i. Yʉ'ʉre ñubuepeoticã'ña. Õ'acũ pe'ere ñubuepeoya, niwĩ.
10 Cũ yʉ'ʉre ninemowĩ:
—A'ti pũrĩpʉ "A'tiro wa'arosa'a" ni oja'que queoro wa'atje cã'rõ dʉ'sa'a. Tojo weegʉ a'ti pũrĩpʉ oja'quere Õ'acũ ye quetire ya'yioropʉ cʉoticã'ña. 11 Cã'rõ dʉ'sa'a. Ña'agũ mejãrõta cũ ʉaro weebata'to. Ña'abutiasere weegʉ́ quẽ'rã mejãrõta weebata'to. Añugũ pũrĩcã añurõ weenu'cũato. Tojo nicã Õ'acũ ʉaro weenu'cũgũ cũrẽ queoro weesirutuato, niwĩ.
12 Be'ro Jesú a'tiro niwĩ:
—Tojota ni'i. Maata a'tigʉsa'a. Yʉ'ʉ masãrẽ o'oatjere cʉo'o. Nánʉcũ na queoro wee'quere o'ogʉti. 13 Yʉ'ʉta nimʉ'tãgũ, nitʉogʉpʉ ni'i.
14 »No'o su'tire coe'cãrã weronojõ añurã nisĩ'rĩrã na ña'arõ wee'quere du'urã, e'catirãsama. Na catise o'ocjʉ dʉcare ba'amasĩrãsama. Na a'ti macã añubutiari macãpʉ sãjãamasĩrãsama. 15 Ãpẽrã pũrĩcã ña'arõ weeri masã ti macãpʉre sãjãasome. Ña'abutiaro weerã́, yai weronojõ tʉ'oña'masĩrĩ masã ti macãpʉre sãjãasome. Tojo nicã no'o ʉaro ña'arõ a'metãrãbajaque'atirã, wẽjẽcõ'arĩ masã sãjãasome. Ãpẽrã Õ'acũ mejẽtare ñubuepeorãnojõ, tojo nicã nisoosere weetʉ'sarãnojõ sãjãasome.
16 »Yʉ'ʉ Jesú ni'i. Õ'acũrẽ wereco'tegʉ, yagʉ me'rã a'ti pũrĩ cjase nipe'tirã yʉ'ʉre ẽjõpeose cururicjãrãrẽ wereduti'i. Yʉ'ʉ dʉporocjũ wiogʉ Davi pãrãmi nituriagʉ ni'i. Tojo nicã ñocõawũ bo'reque'ari cura asistemʉjãtigʉ weronojõ nigṹ ni'i, niwĩ Jesú.
17 Cũ tojo níca be'ro Espíritu Santu, tojo nicã Jesucristore ẽjõpeorã a'tiro niwã:
—A'tibaque'oya, niwã.
No'o a'tere tʉ'orãnojõ quẽ'rã "A'tiato", niato.
No'o acowʉorã sĩ'rĩsĩ'rĩrãnojõ a'tiato. Aco catise warore o'osere sĩ'rĩrã a'tiato. Te ne wapamarĩrõsa'a.
18 Nipe'tirã Õ'acũ ye quetire a'ti pũrĩpʉ oja'quere tʉ'orãrẽ a'tiro ni wereyugʉti. No'o a'ti pũrĩpʉ oja'quere ojayʉ'rʉogʉnojõrẽ Õ'acũ bu'iri da'regʉsami. A'ti pũrĩpʉ bu'iri da'resere oja'quenojõrẽta cũrẽ weegʉsami. 19 No'o a'ti pũrĩpʉ oja'quere dʉ'agʉnojõrẽ Õ'acũ a'tiro weegʉsami. Cũ ojadʉ'a'caronojõta Õ'acũ catinu'cũse cʉorã ojaõ'ono'ca pũrĩpʉre cũ wãmerẽ coegʉsami. Cũ yucʉ cjase catise o'ocjʉ dʉcare ba'asome. Cũ ti macã añurĩ macãrẽ sãjãasome. A'te quetire a'ti pũrĩpʉre ojano'o.

20 Jesucristo a'tere weregʉ, a'tiro nimi:
—Tojota ni'i. Cã'rõacã dʉ'sa'a yʉ'ʉ dijatiatjo, nimi.
Tojota wa'arosa'a. Wiogʉ Jesú, quero a'tibaque'oya.
21 Marĩ wiogʉ Jesucristo mʉsã nipe'tirãrẽ añurõ weeato. Tojota weeato.